

ספר שמות

שמות	הערות בסוף הספר	402
וארא		117
בא		178
בשלח		246
יתרו		382

ב/א	פרשת שמות
	<p>ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו (שמות א א) והמשכילים יזהירו¹ כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד (דניאל יב ג) והמשכילים אלין אינון דמסתכלי ברוא דחכמתא² (נ"א יזהירו דנצצין ברוא דחכמתא³)¹ יזהירו נהרין ונצצין⁴ בזיוא נרות של אור.</p>

¹ משום דקשיא ליה את יעק בתאו מבעי ליה, ולכן מפרש בני ישראל הם גבולי אלכסון שהם בני ז"א הנק' ישראל שבאו עם השכינה הנק' יעקב וכדמסיק, לכן פתח בפסוק והמשכילים ודרשו בו דרשות אחרות, ולבסוף דרש בו ענין השייך לפרשה זו בדרך המדרש (מ"מ).

² ארבע מעלות דפרד"ס הן בסוד אבי"ע, והסוד הוא באצילות דתמן מקנן אבא ה"ס י' שבשם, ועיקר הארתו הוא בסוד יסודו המתפשט בתוך האצילות עד יסוד ז"א (רמ"ז). העוסקים בחכמת הקבלה (מ"מ).

³ יסוד אבא (רמ"ז).

⁴ ענין נהרין ונצצין הוא בסוד אור ישר מאיר מלמעלה למטה להם, וזהו נהרין. וסוד אור חוזר בסוד המראה המלוטשת, כי כאשר יכה בה אור השמש, יצאו ממנה ניצוצות מצד לטישותה ממטה למעלה וזהו ונצצין. ולכן אמר יזהירו לאחרים דנקטי ויהבי מיין דכורין ומיין נוקבין וזה כדוגמת יסוד שיש לו שתי בחינות אלו בסוד יוסף הצדיק ובנימין הצדיק זה מיין דכורין וזה מיין נוקבין ושתי בחינות אלו האחד נקרא נהירו והשני נקרא נציצו וזמ"ש בזהר נהירו ונציצו דנהרא דנפיק מעדן שהוא סוד יסוד הנקרא נהר היוצא מעדן (שער מאמרי רשב"י), דע שעם היות שיש ב' בחי' ליסוד והם יוסף הצדיק מלמעלה ובנימין הצדיק מלמטה בסוד מ"ן כמ"ש בצאת נפשה כי מתה. עוד יש ביסוד עצמו ב' בחי' אלו ולכן נקרא חי עולמים בסוד ט' מלמעלה למטה, וט' מלמטה למעלה שהם עולים ח"י וחי הוא בב' עלמין שגם בעולם הנוק' יש ח"י בסוד בנימין, וזהו חי חי יודוך ושור הדבר כי ביסוד נסתיים הזכר העליון והוא רקיע המבדיל בין מים למים ואור עליון המחיה את הספירות יורד עד שם ומכה בו בסוד בטישה בדמות מראה הלטושה המפסקת שלא יעבור או שהשמש ממנ הולמטה כי עומדת כנגד אור השמש כן הרקיע הזה הוא מבדיל בין עלמא דכורא ובעין עלמא דנוק' ואינו מניח לעבור האור למט הועכ"ה תכה בו האור העליון בפנימיותו, ויוצאין ממנה ניצוצין כמנין האורות המכין ט' מלמעלה למטה וט' מלמט הלמעלה וז"ש ודא איהו רזא סתימא דאיקרי הרקיע כי בחי' הרקיע יאמר על ענין זה כי הוא רקיע המבדיל ומעכב האור העליון מלרדת למט הלכן יש בו נהירו ונציצו משא"כ בכל השאר, ולכן יש ברקיע הזה כוכבים ומזלות שמשא וסיהרא כי הכוכבים הם נשמות הצדיקים היורדים שם ממוח העליון ועומדים שם ומשם יורדין למלכות והמזלות הם י"ב בסוד ו"ק מחסד ולמטה וו' מלמטה למעלה כנז' בתיקו"ז שאע"פ שכל הט' מכים ברקיע זה אינו דומה הכאת ו"ק לשאר כי כל א' בחי' בפני עצמה יש לה לפיכך מר"ק יצאו י"ב מזלות ומזו"נ נעלמים יצאו משמא וסיהרא וזה מצד הנשמות שבו שכמו שבמלכות מנשמות שבה נעשין מ"ן כנודע כן הוא ביסוד וכו' (זהר הרקיע). נהרין, מאור יסוד אבא שבתוך יסוד אימא, ונצצין, חר"ג ליסוד אימא (רמ"ז). פי' שמקבלי סהארה מהחסדים שנק' אור ומהגבורות שהם ניצוצין וז"ש נהרין מצד החסדין ונצצין מצד הגבורות (מ"מ).

ספר שמות

דחכמתא עלאה ⁵ כוהר ⁶ נהירו ונציצו דנהרא דנפיק מעדן ⁷ ודא איהו רזא סתימא ⁸ דאקרי הרקיע ביה קיימין כוכביא ⁹ ומזלי ¹⁰ שמשא וסיהרא ¹¹ וכל אינון בוצינין דנהורא ¹²	
זהר של הרקיע הזה מאיר באור על הגן ועץ החיים עומד באמצע הגן שענפיו מכסים (עליה נ"א על) כל	

⁵ הנה כל האצילות בכללו גוף ונשמה מלבר ומלאו, והמשכילים הם יודעי מדין [יודעי מידות] המסתכלים בפנימיות החכמה התחתונה בסוד נשמתא. וזה נקרא רזא דחכמתא, פנימיות החכמה התחתונה, ועל ידי כך נהרין ונציצין בזיוא דחכמתא עלאה, כי נשמת החכמה התחתונה הוא זיו זוהר החכמה העליונה, בסוד כלת משה. והיא הצלע, נקודת י', בסוד י' בראש י' בסוף, י' משם בן ארבע, י' משם אדני כנודע [יאהדונה"י] (מאמרי רשב"י). פי' החו"ג הנז' הם של אבא הנק' חכמה עילאה לגבי יש"ס הנק' אבא סתם ולא עילאה (מ"מ).

⁶ היינו הארת יסוד הבינה בחו"ג שבו (רח"ו). והתכת הכתוב והמשכילים בעלי הסוד, יזהירו ויאירו מחו"ג של אבא כמו שמאירים מחו"ג של אימא, לפי שהארות אימא מגולים יותר משל אבא, ומשיגים אותם בעלי הסוד, ואומר הכתוב שיקבלו ג"כ הארות אבא הסתומים כמו של אימא הנגלים (מ"מ).
⁸ ביסוד נסתיים הזכר העליון והוא הרקיע המבדיל בין מים למים והאור העליון המחיה את הספירות יורד עד שם ומכה בו בסוד בטש ביה כדמות המראה המלוטשה המפסקת שלא יעבור אור השמש ממנה ולמטה כי עומדת כנגד אור השמש כן רקיע זה מבדיל בין עלמא דזכורא לעלמא דנוקבא ואינו מניח לעבור האור למטה ועל ידי כך מכה בו סוד האור העליון בפנימיותו ויוצאין ממנו נצוצות כמנין האורות המכים בו ט' מלמעלה למטה וט' מלמטה למעלה וזמ"ש ודא רזא סתימא דאקרי הרקיע כי בחינת רקיע יאמר על ענין זה כי הוא רקיע המבדיל ומעכב אור העליון מלרדת למטה ולפיכך יש בו נהירו ונציצו כמ"ש בכל השאר (מאמרי רשב"י). זה הנהר הוא יסוד אמא הסתום בתוך ז"א (רמ"ז).
⁹ הם נשמות הצדיקים היורדין שם מהמוח העליון ועומדים שם ומשם יורדין למלכות (מאמרי רשב"י). חסדים (רח"ו).

¹⁰ הם שנים עשר בסוד שש קצוות מן חסד ולמטה שש ממטה ולמעל' ושש מלמעל' למטה כנז' בתקונין כי אעפ"י שכל התשעה מכים ברקיע זה אין דומה הכאת השש קצוות לשאר כי כל אחד בחינה בפני עצמה יש לו ולפיכך מהשש קצוות יצאו י"ב מזלות ומת"ת (שער מאמרי רשב"י). גבורות (רח"ו).
¹¹ ומלכות נעלמים יצאו שמשא וסיהרא וזה מצד הנשמו' שבו כי כמו שבמלכות מנשמות שבה נעשין מייין נוקבין כנודע כן ביסוד נשמות צדיקים שבו שהם הכוכבים כדפרישית הם הם המעלין תשעה מלמעלה למטה ואעפ"י שהת"ת מהשש קצוות הנז' מ"מ יש בת"ת שתי בחינות אם בחינת היותו בכלל השש קצוות ואם בחינת היותו בפני עצמו וכל אלו נקבעין ביסוד וסיהרא עם היות כי היא למטה מן היסוד עכ"ז שרשה בסוד ה' ד"ו ובסוד יר"ד וי' ו' ד' נחקק ביסוד ושרש זה בחכמה ובינה ומשם ירדו אל היסוד. ושאר בוציני דנהורא הם ה' ככבי לכת הנשארים וכנגדם ז' ספירות הבנין כי חמה ולבנה עם ה' ככבי לכת הם ז' ואל יקשה בעיניך כי ז' ספירות הם הם השש קצוות שהם המזלות כדפרישית כי שש קצוות אלו הם ביסוד עצמו בסוד שוקי עמודי שש כי הוא מקבלם מלמעלה ונעש' בו שנים עשר בסוד אור ישר ואור חוזר ובסוד נהירו ונציצו כדפרישית ולכן נקראים מזלות כי היסוד נקרא מזל להיותו מושך את הטיפה זרעית מהמוח העליון ואמנם שמשא וסיהרא ושאר בוציני נהורא שהם חמשה ככבי לכת כדפרישית הם שבע' ספירות הבנין עצמם המתגלים ביסוד ומשפיעים בו ועוד כי ששה קצוות הם בסוד ת"ת הכלול משש קצוות ושבעה ספירות הם כנגד ז' ככבי לכת ואין זה בשש קצוות כי אלו בת"ת עצמו לבדו בהכללו מהם וזה בבנין עצמו ודי בזה. ודע כי כמו שהמלכות תקרא חכמה. כן חכמה שבז"א תקרא חכמה תחתונה בבחי' החכמה העליונה הקדומה ואליה כיון באומרו אלין אינון דמסתכלי ברזא דחכמתא שמסתכלין בפנימיית החכמה כי שבז"א בסוד נשמתא שהיא חכמה העליונה בסוד הדעת זמ"ש נהרין ונציצין בזיוא דחכמתא עלאה וכמו שיש ביסוד תחתון תשעה מלמעלה למטה וט' מלמטה למעלה כן בסוד דעת המפסיק בין אריך אפין לז"א יש אלו זמ"ש בזוהר נהירו ונציצו דנהרא דנפיק מעדן שהוא סוד הדעת היוצא מעדן עליין וכנס במוח ז"א ויש בדעת זה נהירו ונציצו כדפרישית והמסתכלין בפנימיות חכמה זו שהוא סוד הדעת נהרין ונציצין בדוגמתו ודעת זה יקרא רקיע עליון בסוד בינה הנקרא רקיע כנודע ואם אין דעת אין בינה אם אין בינה אין דעת ומצד היותו רקיע מפסיק בין אריך אפין לז"א יש בו נהירו ונציצו כדפרישית. ולפיכך נקרא רזא סתימא כי זה נעלם מאד ולפיכך יש ברקיע זה ככבים שהם הנשמות כי שם (ע"ג) שרשם בסוד עלמא דאתי וכן י"ב מזלי בסוד מזל שכאן מתפשט וכן שמשא וסיהרא וכל אינון בוציני נהורא שרשם בו בעלמא עלאה בסוד ויבנהו שבע שנים והדברים עתיקים (שער מאמרי רשב"י). זר"ן (רח"ו).
¹² יעקב ולא ודור המדבר ויתר האורות (רמ"ז).

ספר שמות

<p>כפייז¹³ (ד"א עליה² נ"א על) כל אינון דיוקנין ואילניז¹⁴ ובוסמין דבגנתא במאנין דכשרן¹⁵ ומטללין תחותיה כל חיות ברא וכל צפרי שמיא ידורון תחות אינון ענפין</p>	<p>אותם צורות ועצים ובשמים שבגן בכלים כשרים ומסתופפים תחתיו כל חיות השדה וכל ציפורי השמים דרים תחת אותם הענפים</p>
<p>זהר איבא¹⁶ דאילנא יהיב חיין לכלא קיומיה לעלם ולעלמי עלמין¹⁷ סטרא אחרא לא שריא ביה אלא סטרא דקדושה זכאה חולקיהון אינון דטעמין מניה אינון קיימין לעלם ולעלמי עלמין אלין אקרון משכילים וזכאן חיין בהאי עלמא וחיין בעלמא דאתי</p>	<p>זהר פרי האילן נותן חיים לכל קיומו לעולם ולעולמי עולמים הצד האחר אינו שרוי בו אלא רק צד הקדושה אשרי חלקם של אלה שטועמים ממנו הם עומדים לעולם ולעולמי עולמים אלה נקראים משכילים וצדיקים חיים בעולם הזה וחיים לעולם הבא.</p>
<p>זהר¹⁹ אילנא דא²⁰ זקפא לעילא לעילא²¹ חמש מאה פרסי²² הלוכיה שתין רבוא²³ איהו בפשיטותיה בהאי אילנא קיימא חד זהרא²⁴ (זהר)²⁵ דכל גוונין קיימין ביה ואינון גוונין סלקין ונחתין ולא מתישבין בדוכתא אחרא בר בההוא אילנא כד נפקי מניה לאתחזאה בנו זהר דלא נהרא מתישבין ולא מתישבין קיימין ולא קיימין בנין דלא מתישבין באתר אחרא מאילנא דא נפקי תריסר שבטין²⁶ דמתחמין ביה ואינון נחתו בהאי זהר²⁷ דלא נהרא לנו גלותא דמצרים בכמה משיריין עלאין הדא הוא דכתיב (שמות א א) ואלה שמות בני ישראל וגו'</p>	<p>זהר העץ הזה זקוף למעלה למעלה חמש מאות פרסאות הלוכו הוא ששים רבוא בהתפשטותו בעץ הזה קיים זהר (זהר) אחד שכל הצבעים קיימים בו וצבעים הללו עולים ויורדים לא מתישבים במקום אחר פרט לאותו האילן כשיוצאים ממנו להראות בתוך זהר שלא מאיר מתישבים ולא מתישבים עומדים ולא עומדים משום שלא מתישבים במקום אחר מעץ זה יוצאים שנים עשר שבטים שמתחמים בו והם יורדים בזהר הזה שלא מאיר לתוך גלות מצרים בכמה¹⁸ מחנות עליונים זהו שכתוב ואלה שמות בני ישראל וגו'.</p>

¹³ בסוד חשמ"ל (רח"ו).

¹⁴ פירוש הרמ"ז על זוהר שמות - עמוד 2

דיוקנין ואילנין וכו'. מצאתי כתוב מהר"ץ ז"ל וז"ל, פה מדבר אחר התיקון וזהו דיוקנין עשויים קוים. ובוסמין דבגנתא במאנין דכשרן, ר"ל שהכלים הראשונים נשברו להפריד מהם הרע שהיה מעורב בהם טוב ורע קדושה וקליפה ששבירתם היא טהרתן, ולכן אז לא היה ביסוס מצד הרע המעורב בהם, ולא היו מאנין דכשרן, אבל לאחר הבירור שנעשו דיוקנין בקוים אז היה ביסוס ונקראו כלים כשרים, שכשנשברו נפרד המות מהם, ונתקנו ונשארו כשרים, ואז זוהר וכו' יהיב חיין לכלא, ע"כ. קיומא לעלם, וכן קם באיתן תמיד דלא פסיק מלהזדווג:

¹⁵ קאי אדיוקנין הם המ"ן של כל א' (רח"ו).

¹⁶ ת"ת (רח"ו).

¹⁷ עיבור יניקה גדלות (רח"ו).

¹⁸

¹⁹ יסוד (רח"ו).

²⁰ יסוד הנזכר (רח"ו).

²¹ פי' היסוד עולה לת"ת לעילא ואח"כ עולה לדעת וזהו לעילא השנית (רח"ו).

²² הם ה' חסדים (רח"ו).

²³ בסוד ר"ק (רח"ו).

²⁴ מלכות (רח"ו).

²⁵ יסוד (רח"ו).

²⁶ י"ב גבולי אלכסון (רח"ו).

²⁷ מלכות (רח"ו).

ספר שמות

רבי שמעון פתח הֲיָה דְבַר ה' למה היה היה שני	רבי שמעון פתח (יחזקאל א ג) היה היה דבר ה' היה היה תרי
ב/ב	ב/ב
<p>פעמים ועוד יש לשאל אם יחזקאל הנביא נאמן היה למה גלה כל מה שראה מי שהמלך מכניס אותו להיכלו יש לו לגלות סודות שראה אלא ודאי שיחזקאל היה נביא נאמן וכל מה שראה באמונה הוא וברשותו של הקדוש ברוך הוא הוא גילה כל מה שגילה והכל לצורך.</p>	<p>זמני אמאי²⁸ ותו אית לשאלא אי יחזקאל נביאה מהימנא הוה אמאי גלי כל מה דחמא מאן דמלכא²⁹ אעיל ליה בהיכליה אית ליה לגלאה רזין דחמי אלא ודאי³⁰ יחזקאל נביאה מהימנא הוה³¹ וכל מה דחמא במהימנותא איהו וברשותא דקב"ה גלי כל מה דגלי וכלא אצטריך³²</p>
<p>אמר רבי שמעון מי שרגיל לסבול צער אף על גב שבא לפי שעה צער סובל משאו ולא חושש אבל מי שלא רגיל בצער וכל ימיו היה בתפנוקים ועדונים ובא לו צער זהו צער שלם ועל זה צריך לבכות. כך ישראל כשירדו למצרים היו רגילים בצער שהרי כל ימי אותו צדיק שהוא אביהם היו בצער ולכן סבלו את הגלות כראוי אבל גלות בבל, ההיא היתה צער שלם</p>	<p>אמר רבי שמעון³³ מאן דרגיל למסבל צערא אף על גב דאתי לפום שעתא צערא סביל מטלנוי ולא חייש אבל מאן דלא רגיל בצער והוה כל יומי בתפנוקין ועידונין ואתי ליה צערא דא איהו צערא שלים ועל דא אצטריך למבכי כך ישראל³⁴ כד נחתו למצרים רגילין בצערא הוה דהא כל יומי דההוא זכאה אבוהון בצערא הוה ועל דא סבלו גלותא כדקא יאות³⁵ אבל גלותא דבבל</p>

²⁸ קושיא זו היא כפולה, כי בראשונה מדייק למה נכתב היה הראשון בה' שהי"ל בו', כמ"ש (במדבר ז) ואם היו תהיה לאיש, וזה שאמר היה היה. ואחר כך מקשה למה אמרו שני פעמים. ותו אית לשאלא, כלומר הראשון הוא דיוק בתיבות, אבל יש לשאל שאלה מתמיהה מאד, והיא כי אמרו בפרק התכלת, שאלמלא חנינא בן חזקיה היו גונזים ספר יחזקאל מפני שהיה נראה כסותר דברי תורה (רמ"ז).
²⁹ זו קושיא על דרך הסוד, שידוע שבזמן שליטת הקליפות צריך להעלים הסודות, אם לא כבזמן הרשב"י שגדלה מעלתו מאד וכעין זמנינו זה שמצוה לעסוק בהם ולגלותם לראויים, כמ"ש הרח"ו זלה"ה. וז"ש כיון שהקב"ה מלך העולם העלהו בהיכלו שיכנס בהעלמו לראות בכבודו, איך מלאו לבו לגלות סודותיו בחו"ל (רמ"ז)

³⁰ ירצה דעדיף חיליה דיחזקאל לבלי יירא מגלות הרזים בחו"ל מכמה טעמים (רמ"ז).
³¹ פי' ובה מתורץ גם קושיא קמייתא אהיה היה תרי זמני דר"ל שהיה מה שלא היה שאע"פ שאין ראוי לנביא לגלות מצפוני המלך יחזקאל ברושת הקב"ה גילה לצורך שעה כל מה דחמא (מ"מ).
³² פי' שלשה טעמים שאמרנו כולם הוצרכו בין מבחינת יחזקאל שהיה נביא מוחזק, ובין מבחינת נבואתו שהיתה בסוד ב"ע, ובין משורש העליון דאצילות שעדיין עמד כחו בו (רמ"ז).
³³ אחר שנתן טעם לשבח למה שגלה יחזקאל ושרשותא דקב"ה גלי, נמשך להוסיף טעם לעיקרא דמילתא, פי' מפני מה הרשה ה' את נביאו לגלות אותו המראה ולמה באה לו מתחילה, ולזו מטעים במסקנא דמילתא שהיה כך לנחם לבם של ישראל שלא יתיאשו מן הרחמים כדמסיק לתתא (רמ"ז).
³⁴ שמתחילה כשירדו למצרים אמר להם אביהם רדו שמה וכמו שאמרו רז"ל, ורצה לומר קבלו עליהם גזירת רד"ו שנה, והם היו מאז רגילים בצער, ועל דרך בעל תשובה, והראיה דהא כל יומי דההוא זכאה וכו', הוא מ"ש בפיו (בראשית מז ט) מעט ורעים, מפני שתמיד היה מכוין לתקן הניצוצין הטובים שנפלו לימי ר"ע בק"ל שנים דאדה"ר שהוא היה שופריה, וכמו שכתבתי לעיל ריש פרשת ויחי, ושם אמרתי שהוא עליו השלום תיקן כוללות הפגם בבחינת אדה"ר שהיה שורש כל אותן הנשמות, ולכן קוראו בכאן בשם זכאה מפני שבבחינת עצמו כבר היה זכאי ומבורר ומאז חלה החובה על השבטים ויוצאי יריכו לפקח על פרטות תיקון הניצוצות מצד עצמן שיצאו ונפגמו בק"ל שנים בבחינת קרי (רמ"ז).

³⁵ הניצוצות הנופלות בקליפות אין נפילתם שוה, כי הרי גם הן אינן שוות בעצמם, שיש שרובם טוב ויש שקולות ויש שרובן רע והם מדרגות ב"ע כידוע, ולכן אין אופן ירידתם (נ"א בריתן) שוה, כי הראשונות תתבררנה יותר בקלות ובמעט טורח וכיוצא, ולכן נאמר (בראשית טו יג) גר יהיה זרעך וגו', דהיינו ג' מינים, גר ועבדום וענו, כי עבדום רומז לזמן שהמצרים יעבדו אותם וזה היה כל זמן שמלך יוסף, וגר הוא אחר מותו עד שנולדה מרים שהיו במיצוע לא בממשלה ולא בשעבוד, ומשם ואילך היו בעיניו והוא בסדר שלשה בחינות הנזכרים כנגד ב"ע. הכלל העולה שגלות מצרים היה תיקון ורצוני ולכן עשאוהו כראוי כי מתחילה הכינו עצמם לעשותו ברעות נפשם (רמ"ז).

ספר שמות

<p>ההוא הוה צערא שלים ההוא הוה צערא דעלאין ותתאין בכאן עליה עלאין דכתיב (ישעיה לג ז) הן אראלם צעקו הוצה וגו' תתאין דכתיב (תהלים קלו א) על נהרות בבל שם ישבנו וגו' כלהון בכו על גלותא דבבל מאי מעמא בגין דהוון בתפנוקי מלכין דכתיב (איכה ד ב) בני ציון היקרים וגו'</p>	<p>אותו היה צער שעליונים ותחתונים בכו עליו עליונים שכתוב הן אראלים צעקו חצה וגו' תחתונים שכתוב על נהרות בבל שם ישבנו וגו' וכולם בכו על גלות בבל. למה כי היו בתפנוקי מלכים שכתוב בני ציון היקרים וגו'.</p>
<p>(דתנן אמר רבי יצחק מאי דכתיב (ירמיה ט ז) על ההרים אשא בכי ונהי אלא אלין אינון טוריא רמיא דעלמין ומאן אינון טוריא רמיא אינון בני ציון היקרים המסולאים בפז) והשתא הוון נחתין בגלותא בריחיא על קדליהון וידיהון מהדקן לאחורא וכד עאלו בגלותא בבבל חשיבו דהא לית להו קיומא לעלמין דהא קב"ה שביק לון ולא ישגח בהון לעלמין ותנינן אמר רבי שמעון בההיא שעתא קרא קב"ה לכל פמליא דיליה וכל רתיבין קדישין וכל חיליה ומשרייתיה ורברבנוי וכל חילא דשמיא ואמר לון מה אתון עבדין הכא ומה בני רחימאי בגלותא דבבל ואתון הכא קומו חותו כלכון לבבל ואנא עמכון הדא הוא דכתיב (ישעיה מג יד) כה אמר ה' למענכם שלחתי בבבלה וגו' למענכם שלחתי בבבלה דא קב"ה והורדתי בריחים כולם אלין כל רתיבין ומשריין עלאין</p>	<p>(ששנינו אמר רבי יצחק מהו שכתוב על ההרים אשא בכי ונהי אלא אלה הם הרים רמים של העולמים ומי הם אותם הרים רמים אלו בני ציון היקרים המסולאים בפז) ועכשיו היו יורדים לגלות עם רחיים על ערפם וידיהם מהדקות לאחור וכאשר נכנסו לגלות בבל חשבו שאין להם קיום לעולמים שהרי הקדוש ברוך הוא עזב אותם ולא ³⁶ישגיח בהם לעולמים. ושנינו אמר רבי שמעון באותה שעה קרא הקדוש ברוך הוא לכל הפמליא שלו וכל המרכבות הקדושות וכל חיילותיו ומחנותיו וגדוליו וכל חיל השמים ואמר להם מה אתם עושים כאן ומה בני אהובי בגלות בבל ואתם כאן קומו רדו כולכם לבבל ואני עמכם זהו שכתוב כה אמר ה' למענכם שלחתי בבבלה וגו' למענכם שלחתי בבבלה זה הקדוש ברוך הוא והורדתי בריחים כולם אלה כל המרכבות והמחנות העליונים.</p>
<p>כד נחתו לבבל אתפתחו שמיא ושראת רוח נבואה קדישא על יחזקאל וחמא כל מה דחמא ואמר לון לישראל הא מאריכון הכא וכל חילי שמיא ורתיבוי דאתו למידר ביניכון לא הימנוהו עד דאצטריך לגלאה כל מה דחמא וארא כך וארא כך ואי גלי יתיר ממה דגלי כלא אצטריך כיון דחמו ישראל כך חדו וכד שמעו מלין מפומיה דיחזקאל לא חיישו על גלותהון כלל דהא ידעו דקב"ה לא שביק לון וכל מה דגלי ברשותא גלי ותנינן בכל אתר דישראל גלו תמן שכינתא גלתה עמהון והכא בגלותא דמצרים מה כתיב (שמות א א) ואלה שמות בני ישראל וגו' כיון דכתיב בני ישראל מהו את יעקב הבאים אתו אצטריך למימר</p>	<p>כשירדו לבבל נפתחו השמים ושרתה רוח נבואה קדושה על יחזקאל וראה כל מה שראה ואמר להם לישראל הרי אדונכם כאן וכל חילי השמים ומרכבותיו שבאו לדור ביניכם לא האמינו לו עד שהצטרך לגלות כל מה שראה וארא כך וארא כך ואם גילה יותר ממה שגילה הכל הוצרך כיון שראו ישראל כך, שמחו וכששמעו דברים מפי יחזקאל לא חששו על גלותם כלל שהרי ידעו שהקדוש ברוך הוא לא עזב אותם וכל מה שגילה גלה ברשות *ושנינו בכל מקום שגלו ישראל שם השכינה גלתה עמהם וכאן בגלות מצרים מה כתוב ואלה שמות בני ישראל וגו' כיון שכתוב בני ישראל מה זה את יעקב, היה צריך לומר</p>

ספר שמות

<p>אלה שמות בני ישראל³⁷ אינן רתיכין ומשריין עלאין דנחתו עם יעקב בהדי שכינתא³⁸ בגלותא דמצרים</p>	<p>הבאים איתו אלה שמות בני ישראל הם אותם מרכבות ומחנות עליונים שירדו עם יעקב עם השכינה לגלות מצרים.</p>
<p>לישנא אחרנינא ואמר רבי שמעון בה שעתא הדו ישראל חדוותא שלימתא בסיעתא דמאריהון דהוה עמהון וכל חד מניהו עאל רעותא דלביה³⁹ ברחימותא סניא למימסר נפשיה על קדושתא דמאריהון ובגין כך גלי יחזקאל כל מה דגלי</p>	<p>*לשון אחר: ואמר ר"ש בשעה זו שמחו ישראל שמחה שלימה בעזרה של אדונם שהיה עמהם וכל א' מהם נכנס רצון הלב בהרבה אהבה למסור נפשו על קדושת אדונם ולכן גילה יחזקאל כל מה שגילה.</p>
<p>ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו רבי חייא פתח (שיר ד ה) אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי תשורי מראש אמנה מראש שניר וחרמון ממעונות אריות מהררי נמרים האי קרא על כנסת ישראל אתמר⁴⁰ בשעתא דנפקו ישראל ממצרים וקריבו לפורא דסיני לקבלא אורייתא אמר לה קב"ה אתי מלבנון מן ההוא עדונא עלאה⁴¹ קא אתאת כלה שלימתא כהאי סיהרא דאשתלימת מן שמשא⁴² בכל נהורא ונציצו⁴³</p>	<p>ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו רבי חייא פתח אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי תשורי מראש אמנה מראש שניר וחרמון ממעונות אריות מהררי נמרים פסוק זה נאמר על כנסת ישראל בשעה שיצאו ישראל ממצרים וקרבו להר סיני לקבל תורה אמר לה הקדוש ברוך הוא אתי מלבנון מאותו עדון העליון באה כולה שלמה כמו הלבנה הזאת כשמשלתמת מהשמש בכל אור והתנוצצות</p>
<p>ג/א</p>	
<p>אתי מלבנון תבואי⁴⁴ בגין לקבלא בניך אורייתא</p>	<p>אתי מלבנון תבואי כדי שיקבלו בניך תורה.</p>
<p>תשורי מראש אמנה (&) תשורי כמה דאת אמר (ש"א ט טו) ותשורה אין להביא תקביל³ (נ"א תקבלי) תקרובתא על בניך מראש אמנה</p>	<p>תשורי מראש אמנה תשורי כמו שנאמר ותשורה אין להביא תקביל (תקבלי) תקרובת על בניך מראש</p>

³⁷ נראה שהם אותם המלאכים הנזכרים בפרשת בהעלותך קנ"ד, שהם מרכבות היצירה כדמשמע משם שקבע אותו ענין על פסוק (יחזקאל א יט) ובלכת החיות, ולכן נקראו בני ישראל שהוא זעיר המקנן ביצירה, והם י"ב ראשים כנגד י"ב דגלים (רמ"ז).

³⁸ שהשכינה נקראת יעקב כי אשה כבעלה (רח"ו). וכן הוא בח"א קנ ע"א ורסו סע"ב, ועי' שער הקדמות (דף נא סע"ג) וכן הוא בשער יעקב ולאה (סוף פרק ג) ובספר שעה"פ (פ' ויגש סי' מו) (כללים ח"א עא ע"ב).

³⁹ עי' ח"א קו ע"ב שזה לשון של יצרו.

⁴⁰ פי' על המלוכת שכונסת בתורה הארת ישראל בעלה וכן כתב הרח"ו בפ' אמור (מ"מ).

⁴¹ חכמה (רח"ו).

⁴² ז"א (רח"ו).

⁴³ חו"ג (רח"ו). ור"ל שביציאת מצרים קבלה המלכות הארה מאבא הנק' לבנון לפי שבשאר הימים הגדלתה מהחור"ג שבז"א ועתה נגדלת גדלות גדול ע"י אבא וז"ש מן ההוא עדונא עלאה קא אתת וכו' דאשתלימת מן שמשא, שר"ל כמו שנגדלת מז"א בשאר הזמנים עתה נגדלת מבא גדלות גדול והטעם לפי שרצו ישראל לקבל התורה שהיא מיסוד אבא לכן עת הקבלה המלכות הארתה מאבא וז"ש אתי מלבנון תבואי בגין לקבלא בניך אורייתא (מ"מ).

⁴⁴ כביכול אומר לה המעלה גדולה, שיש לנו שאנחנו מקבלים מפה דא"א הבל ואורות מקיפים להאיר אותנו כמ"ש בשער א"א פרק יב, והנה מבואר בשער הולדת אר"א כי לעולם הטיפה יוצאת משם ע"ב והוא יר"ד ה"י וי"ו שהוא חב"ד, ומתלבשת בשם יר"ד ה"א וא"ו עוד בשם ב"ן יר"ד ה"ה ר"ו ה"ה. והיה"ו דב"ן גימ' מ"ב והוא סוד מ"ב זווגים דחיד וגרון, והנה יה"ו דע"ב גימ' ז"ן, ויה"ו דמ"ה גימ' ט"ל, ושניהם גימ' צ"ו ועם יה"ו דב"ן שגימ' מ"ב כולם גימ' חק"ל מנין לבנון, וכאשר יורד למלכות נעשית חלק תפוחין (מ"מ).

ספר שמות

<p>מראשיתא דעאלו במהימנותא עלאה ואמרו (שמות כד ז) כל אשר דבר יהו"ה נעשה ונשמע והווי במתקלא חדא כמלאכין עלאין דהכי כתיב בהו (תהלים קג כ) ברכו יהו"ה מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו⁴⁵ כדין קבילת כנסת ישראל תשורה</p>	<p>אמנה מהראשית כשנכנסו לאמונה העליונה ואמרו כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע והיו במשקולת אחד כמלאכים עליונים שכך כתוב בהם ברכו ה' מלאכיו גיבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו אז קבלה כנסת ישראל תשורה.</p>
<p>מראש שניר וחרמון⁴⁶ (&) דא טורא דסיני דקריבו לגביה ואתעתדו תחותיה דכתיב (שמות יט יז) ויתיצבו בתחתית ההר ממעונות אריות⁴⁷ אלין בני שעיר דקב"ה זמין לון באורייתא ולא בעו לקבלה מהררי נמרים אלין בני ישמעאל דכתיב (דברים לג ב) יהו"ה מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרבבות קדש תנינן כד בעא קב"ה למיהב אורייתא לישראל אתו משריין דמלאכין עלאין פתחו ואמרו (תהלים ח ב) יהו"ה אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים בעאן דיתיהיב לון אורייתא</p>	<p>מראש שניר וחרמון זה הר סיני שקרבו אליו והתיצבו תחתיו שכתוב ויתיצבו בתחתית ההר ממעונות אריות אלו בני שעיר שהזמינם הקדוש ברוך הוא לתורה ולא רצו לקבלה מהררי נמרים אלו בני ישמעאל שכתוב ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרבבות קודש. מה זה ואתה מרבבות קודש ששנינו כשרצה הקדוש ברוך הוא לתת תורה לישראל באו מחנות של מלאכים עליונים פתחו ואמרו ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים ורצו שתורה נתתן להם</p>
<p>אמר לון קב"ה וכי אית בכון מותא⁴⁸ דכתיב (במדבר יט יד) אדם כי ימות באהל (דברים כא כב) וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת חטא אית בינייכו וכי אתון בעאן לדינין אית בינייכו גזל או גנבה דכתיב (שמות כ יג) לא תגנב אית בינייכו נשין דכתיב (שם) לא תנאף אית בינייכו שקרא דכתיב (שם) לא תענה ברעך עד שקר אית בינייכו חמדה דכתיב (שם יד) לא תחמד מה אתון בעאן אורייתא מיד פתחו ואמרו (תהלים ח י) יהו"ה אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ ואלו אשר תנה הודך על השמים לא כתיב ועל דא ואתה מרבבות קדש כדין מימינו אש דת למו</p>	<p>אמר להם הקדוש ברוך הוא וכי יש בכם מות שכתוב אדם כי ימות באהל וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת יש ביניכם חטא וכי אתם צריכים דינים יש ביניכם גזל או גנבה שכתוב לא תגנוב יש ביניכם נשים שכתוב לא תנאף יש ביניכם שקר שכתוב לא תענה ברעך עד שקר יש ביניכם חמדה שכתוב לא תחמוד, אז למה אתם רוצים/צריכים/מבקשים תורה מיד פתחו ואמרו ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ ואלו אשר תנה הודך על השמים לא כתוב ועל כך ואתה מרבבות קודש אז מימינו אש דת למו.</p>
<p>רבי יוסי אוקים להאי קרא כד נחתת שכינתא בגלותא דמצרים⁴⁹ ורבי שמעון אמר האי קרא על רזא דיהודא דמהימנותא אתמר</p>	<p>רבי יוסי ביאר פסוק זה כשירדה שכינה לגלות מצרים ורבי שמעון אמר פסוק זה על סוד יחוד האמונה נאמר אתי מלבנון כלה הקול אמר לדיבור</p>

⁴⁵ שהמלכים מקדימים עשיה לשמיעה, וכן אמרו ישראל שניר וחרמון דא טורא דסיני, וכאלו אמר תשורי מראש שניר וחרמון, ונק' סיני שניר וחרמון, וכדרז"ל שניר שונא ניר העוסק בתורה פורק ממנו עול מלכות ועול ד"א (מ"מ).

⁴⁶ מה חרמון זה כל טובו גנוז בתוכו כך הר סיני (מ"מ)

⁴⁷ תשורי גם ממעונות אריות ומהררי נמרים, שלא רצו לקבל התורה, ונטל הקב"ה חלק מאורתם ונתנו לישראל ומהם נתעטרה השכינה (מ"מ).

⁴⁸ ובמס' שבת אמר שמואל אחז בכסא הכבוד והחזיר להם תשובה (מ"מ)

⁴⁹ ופי' הפסוק לר"י כמ"ש הזהר בדף ה' שמפרש הכתוב בשעת ירידת השכינה בגלות מצרים (מ"מ).

ספר שמות

<p>(&) אתי מלבנון כלה קול⁵⁰ אמר לדבור⁵¹ אתי בנין דהא קול אתי לדבור ומדבר לה בהדיה למהוי כחדא בלא פרודא כלל בנין דקול איהו כלל דבור איהו פרט ועל דא כלל אצטריך לפרט ופרט אצטריך לכלל דהא לית קול בלא דבור⁵² ולית דבור בלא קול ועל דא אתי מלבנון כלה וגו' דעקרא דתרווייהו מלבנון קא אתיין⁵³</p>	<p>אתי משום שהרי קול בא לדבור ומנהיגו עמו להיות כאחד בלי פירוד כלל משום שקול הוא כלל דיבור הוא פרט ולכן כלל צריך לפרט ופרט צריך לכלל שהרי אין קול בלי דיבור ואין דיבור בלי קול ועל זה אתי מלבנון כלה וגו' שעיקר שניהם באים מלבנון.</p>
<p>תשורי מראש אמנה דא איהו גרון⁵⁴ דמתמן נפקא רוחא לאשלמא בלא מרוא דלבנון סתים וגניז⁵⁵ מראש שניר וחרמון דא איהו לישנא⁵⁶ רישא ואמצעיתא דמחתכא לדבור ממעונות אריות אלין אינון שינים מהררי נמרים⁵⁷ אלין אינון שפון שלימו דאשתלים בהו דבור⁵⁸</p>	<p>תשורי מראש אמנה זהו גרון שמשם יוצאת רוח להשלים את הכל מסוד הלבנון הנסתר והגנוז מראש שניר וחרמון זוהי לשון ראש ואמצע שחותכת את הדיבור ממעונות אריות אלה הם שיניים מהררי נמרים אלה הם שפתיים השלמות שבהם נשלם הדיבור.</p>
<p>ואלה שמות בני ישראל (שמות א א) רבי חייא פתח אל תלחם את לחם רע עין ואל תתאו למטעמתיו אל תלחם את לחם רע עין בנין דנהמא או הנאה דהווא בר נש דהוי רע עין לאו איהו כדאי למיכל ולאתהני מניה דאי כד נחתו ישראל למצרים לא יטעמון נהמא דמצראי לא אשתבקו בגלותא ולא יעיקון לון מצראי אמר ליה רבי יצחק והא גזרא אתגזר אמר ליה בלא איהו כדקא יאות דהא לא אתגזר במצרים דווקא דהא לא כתיב (בראשית טו יג) כי גר יהיה</p>	<p>ואלה שמות בני ישראל רבי חייא פתח אל תלחם את לחם רע עין ואל תתאו למטעמתיו אל תלחם את לחם רע עין משום שלחם או הנאה של אותו איש שהוא רע עין אינו כדאי לאכול ולהנאות ממנו שאלו כשירדו ישראל למצרים לא יטעמו לחם של המצרים לא היו נשארים בגלות ולא היו מציקים להם המצריים אמר לו רבי יצחק והרי נגזרה גזרה אמר לו הכל הוא כראוי שהרי לא נגזר דווקא במצרים שהרי לא כתוב כי גר יהיה זרעך בארץ מצרים אלא בארץ לא</p>

⁵⁰ ז"א (רח"ו).

⁵¹ מלכות (רח"ו).

⁵² עי' רע"מ פנחס רכח ע"ב (לש"ו).

⁵³ מטיפת אבא (רח"ו), ור"ל זר"ן שרשם הראשון מטיפת אבא בסוד ו"ד דיר"ד (מ"מ).

⁵⁴ בינה (רח"ו).

⁵⁵ מסוד החיך יסוד אבא (רח"ו). ור"ל שרש זר"ן היו בטיפת אבא ואח"כ נתנם באימא שהיא גרון, וז"ש הזהר דמתמן נפקא רוחא לא שלמא כולא דהיינו תכלית שלימותם הוא באימא, אבל השורש הוא מאבא, וז"ש מרזא דלבנון סתים וגניז, ואע"פ שעיקר חיך הוא ביסוד דמ"ס, כמ"ש בואצ"ח, ג"כ יסוד אבא נק' חיך בהשאלה (מ"מ).

⁵⁶ סוד מזלא (רח"ו), ר"ל שתחילה הזכיר הכתוב זוג א"א, שמהם יצאו זר"ן, ולכך אמר אתי מלבנון קול אומר לדיבור וכו', ועיקר דתרווייהו מלבנון שהוא אבא ואחרי הנתנם באימא אמר תשורי וכו' דא איהו גרון, ומפני שכלל בידינו שכל מקום שיש זוג תחתון צריך שיקדום אליו זוג עליון דנשיקין שהוא בפה דכל פרצוף, לכך אמר הכתוב מראש שניר וחרמון שהוא הלשון שנק' דעת ונקרא מזלא שמזוזו חו"ב שבפה, כמ"ש הרב ז"ל שחיך וגרון הם בחי' חו"ב ומזדווגים ע"י הלשון שהוא הדעת (מ"מ).
⁵⁷ מהררי נמרים גי' שפתי' עם ד' אותיות והכולל ונמר גימ' פ"ר עם י' אותיות דמנצפ"ך כפול והם סוד בחי' פ"ר דינים הנרמזים בשפתיים (רח"ו)

⁵⁸ נמר בא"ת ב"ש ט"ג גימ' כ"ב אתוון והיינו דאשתלים בהו דיבור (רח"ו).

⁵⁹ חוש העין מוציא ניצוציו לחוץ, וגם נודע שחוש זה קרוב אל חוש המשותף שהוא מח הדעת יותר משאר החושים, ולכן מקבל כח גדול מן הנשמה שהיא בדעת, ומפני זה אם הנשמה קדושה יזל רוב טוב דרך מעין העין, ואם טמאה היא יצאו ניצוצות רעים המזיקים כנודע מכמה מעשים, ובלעם יוכיח שהיה מסיגי הדעת ועינו רעה ומשחית בה מאד (רמ"ז).

ספר שמות

<p>זרעך בארץ מצרים אלא בארץ לא להם ואפילו בארעא אחרא אמר רבי יצחק מאן דאיהו בעל נפש (ס"א לא ייכול עם בר נש) דמיכליה יתיר משאר בני נשא או מאן דהוא אזיל בתר מעוי אי אערע בההוא רע עין יכוס גרמיה ולא ייכול מנהמא דיליה דלית נהמא בישא בעלמא בר מההוא לחם רע עין מה כתיב (בראשית מג לב) כי לא יוכלון המצרים לאכל את העיברים לחם כי תועבה היא למצרים הא לך לחם רע עין</p>	<p>להם ואפילו בארץ אחרת אמר רבי יצחק מי שהוא בעל נפש (לא יאכל עם אדם) שמאכלו יותר מאשר שאר בני אדם או מי שהולך אחר מעיו אם יפגש באותו רע עין ישחוט עצמו ולא יאכל מלחמו שאין לחם רע בעולם חוץ מאותו לחם של בעל עין הרע מה כתוב כי לא יוכלון המצרים לאכול את העיברים לחם כי תועבה היא למצרים הרי לך לחם של רע עין.</p>
<p>תלתא אינון דדחיין שכינתא⁶⁰ מעלמא וגרמין דדיוריה דקודשא בריך הוא לא הוי בעלמא⁶¹ ובני נשא צווחין ולא אשתמע קליהון ואלין אינון מאן</p>	<p>שלשה הם שדוחים שכינה מן העולם וגורמים שדיורו של הקדוש ברוך הוא לא יהיה בעולם ובני אדם צועקים ולא נשמע קולם ואלה הם מי</p>
<p>ג/ב</p>	
<p>דשכיב בנדה בגין דלית מסאבו תקיף בעלמא⁶² בר מסאבו דנדה מסאבו דנדה קשיא מכל מסאבו דעלמא⁶³ אסתאב איהו⁶⁴ וכל דמתקרבין בהדיה יסתאבון עמיה בכל אתר⁶⁵ דאזלין אתדחייא שכינתא מן קמייהו⁶⁶ ולא עוד אלא דגרים מרעין בישין על גרמיה ועל ההוא זרעא דיוליד דכיון דיקרב בר נש לגבי נדה ההוא מסאבו דליג עלוי⁶⁷ וישתאר</p>	<p>ששוכב עם נדה משום שאין טומאה חזקה בעולם חוץ מטומאת הנדה וטומאת הנדה קשה מכל טומאה בעולם הוא נטמא וכל המתקרבים אליו נטמאים עמו בכל מקום שהולכים נדחית שכינה מלפניהם. ולא עוד אלא שגורם צרות רעות על עצמו ועל אותו זרע שיוליד שכיון שיקרב אדם לנדה אותה טומאה קופצת עליו</p>

⁶⁰ עיקר הפגמים שפוגמים בני איש הוא בשכינה מפני שאורה מתפשט בעוה"ז, וכדק"ל רחל מקננא בעשיה, ואז מסתלק גם אור זעיר המקנן ביצירה, כי בהתמעט אור מלכות נאמר בזעיר (ישעיה נב יד) משחת מאיש מראהו כנזכר בסה"כ בתפילת ראש השנה, והוא הוא מה שאמר בכמה מקומות שהפגם מגיע ב"ה, וזהו האמור כאן דדחיין שכינתא מעלמא, שמתעלם ומסתלק זיוה (רמ"ז).

⁶¹ הוא הסתלקות אור זעיר מהעולם מפני שנהרס בית מושבו שהרי נאמר (ויקרא כו יא-יב) ונתתי משכני וגו' והתהלכתי בתוכם, ועיין בזוהר פרשת בחוקותי, ואז יש הפסק בין ו"ה ל"ה ולא תקובל התפילה שהכוונה לאר"א כנודע, וז"ש ובני נשא צווחין, כי בני אדם הם מסוד מ"ה וב"ן והקו"ל ה"ס ע"ב ס"ג עם הכולל (רמ"ז).

⁶² הטעם לזה שעוצם הקלי' תקיף כשמתעצם מאחזיתו בנוק' וכל שכן כשהוא בפנימיותה כמו שהוא בעוון זה, שידוע שיש ברחם האשה מקור ה' גבורות שמתקבצות שם בתוכיותו דוגמת יסוד הנוק' העליונה, וכשהן מכוסות בתוכו אין אחיזה לחיצונים אבל בצאתן לחוץ שזה מורה חולשת הכח ופגם המקור אז היא נדה נ"ד ה', שנדות הה' גבורות ויוצאות לחוץ, וכל המטמא בהן גורם שנד ה' שבשם מן העולם ונותן אחיזה עצומה לחיצונים, שמגביר ומכלכל טוב ורע שבדעת וגוברים הדינים התקיפים על החסדים, וטמ"א וטהו"ר יחדיו גי' ר"ע, והוא ה' פעמים ד"ן וזהו נ"ד ה', ולכן גורם מרעין ורעות עליו ועל זרעו (רמ"ז).

⁶³ שכן רוב הנשים דוות בשעת וסתן בכובד ראש ובמכאובות שונים, והנדה מזקת הרבה בזמן נדותה עד שאומרים שאם תזרע איזה דבר לא יצלה, ועל הכל מוכנת לכשפים בנדותה, וכן אמר בזוהר פרשת חיי שרה קכו ע"ב, אי תעביד חרשין אצלחו בידהא יתיר מזמנא אחרא, עי"ש (רמ"ז).

⁶⁴ שכן הוא מטמא אדם במגע ובמשא (רמ"ז).

⁶⁵ אפילו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ששם שכינה קבועה מכל מקום (רמ"ז).

⁶⁶ וגם זהו נד"ה נ"ד ה' (רמ"ז).

⁶⁷ כי שרש הנדות הוא בנקבה, וכשהחוטא בועלה נאמר (ויקרא טו כד) ותהי נדתה עליו, שאפילו שיבעולה ביום אחרון לנדתה הוא טמא כתחילתה שאינו עולה לרגלה כאמור בגמרא ורש"י הביאו בחומש. וידוע שכתוב (ויקרא יח ו) ערוה וכתוב (מיכה א יא, חבקוק ג ט) עריה, לרמוז שכמו שנזכר כי טמ"א וטהו"ר גי' ע"ר דהיינו נ"ד ה', פעמים שפוגם בחסדים שהם מסוד י"ה וגם בגבורות שהם מסוד ו"ה ושניהם חו"ג נקבצים ברחמה, וה"ס (ויקרא כ יח) מקורה הערה, י"ה פעמים י"ה רכ"ה ו"ה

ספר שמות

<p>בכל שייפין דיליה⁶⁸ זרעא דיוליד בההוא שעתא משכין עלוי רוח מסאבו⁶⁹ וכל יומוי יהא במסאבו דהא בנינא ויסודא דיליה איהו במסאבו רב ותקיף מכל מסאבא דעלמא דמיד דקריב בר נש לגבי נדה ההוא מסאבו דליג עלוי דכתיב (ויקרא טו כד) ותהי נדתה עליו</p>	<p>ונשארת בכל איבריו אותו זרע שיוליד באותה שעה מושכים עליו רוח טומאה וכל ימיו יהיה בטומאה שהרי הבנין והיסוד שלו הוא בטומאה רבה וחזקה מכל טומאה שבעולם שמיד שקרב אדם לנדה אותה טומאה קופצת עליו שכתוב ותהי נדתה עליו.</p>
<p>מאן דשכיב בבת אל נכר דאעיל ברית קודש ואת קיימא ברשו אחרא דכתיב (מלאכי ב יא) ובעל בת אל נכר ותנינן לית קנאה קמי קב"ה בר קנאה דברית קדישא⁷⁰ דאיהו קיימא דשמא קדישא⁷¹ ורוא דמהימנותא⁷² מה כתיב (במדבר כה א) ויחל העם לזנות אל בנות מואב מיד ויחר אף יהו"ה בישראל רישי עמא דידעו ולא מחו בידיהו אתענשו בקדמיתא דכתיב (שם ד) קח את כל ראשי העם והוקע אותם ליהו"ה נגד השמש⁷³</p>	<p>מי ששוכב עם בת אל נכר שמכניס ברית קודש ואת הברית לרשות אחרת שכתוב ובעל בת אל נכר ושנינו אין קנאה לפני הקדוש ברוך הוא חוץ מקנאה של ברית קודש שהיא ברית של השם הקדוש וסוד האמונה מה כתוב ויחל העם לזנות אל בנות מואב מיד ויחר אף ה' בישראל. ראשי העם שיודעים ולא מוחים בידיהם נענשו בתחלה שכתוב קח את כל ראשי העם והוקע אותם לה' נגד השמש</p>
<p>רבי אבא אמר מאי נגד השמש נגד הברית דאקרי שמש ועליה⁴ אתמר (תהלים פד יב) כי שמש ומגן יהו"ה אלהי"ם שמש ומגן דא ברית קדישא מה שמש זרח ואנהיר על עלמא אופ הכי ברית קדישא זרח ואנהיר גופא דבר נש מגן מה מגן איהו לאגנא עליה דבר נש אופ הכי ברית קדישא מגן עליה דבר נש ומאן דנטיר ליה לית נזקא בעלמא דיכיל למקרב בהדיה ודא הוא נגד השמש רישי עמא יתפסון בכל דרא ודרא בחובא דא אי ידעין ולא מקנאין ליה בגין דחובא דא עליהו לקנאה ליה לקדושא בריך הוא בהאי ברית</p>	<p>רבי אבא אמר מה זה נגד השמש נגד הברית שנקראת שמש ועליה נאמר כי שמש ומגן ה' אלהים שמש ומגן זו ברית קודש מה שמש זורח ומאיר על העולם אף כך ברית קודש זורח ומאיר את גוף האדם מגן מה מגן הוא כדי להגן על האדם אף כך ברית קודש מגנה על האדם ומי ששומר אותה אין נזק בעולם שיוכל לקרב אליו וזהו נגד השמש ראשי העם יתפסו בכל דור ודור בחטא זה אם יודעים ולא מקנאים לו משום שחובה זו עליהם לקנא לקדוש ברוך הוא בברית הזאת</p>

פעמים ו"ה כ"א ושניהם בגי' מקו"ר, והער"ה גי' פ"ר שה"ס ה' גבורות, ולמדנו שהמקור נשחת ונהפך לגבורה, כלומר וכל יומוי יהא במסאבו, כי זאת הטומאה דבוקה בעולם ולכן לא נכתבה בו טהרה כמ"ש באשה נדה (ויקרא טו כח) וספרה לה שבעה ימים ואחר טהרה, אבל באדם כתיב סתם (טו כד) וטמא שבעת ימים ולא נאמר ואחר יטהר (רמ"ז).

⁶⁸ שבן הנדות יוצא מן הרח"ם המסתעף בכל רמ"ח איברים, וגם שמטמא בריתו שגם הוא קשר כל הגוף, וברית העליון אורכיה רמ"ח עלמין כדאיתא באדרא רבה, ולכן אברהם דאיהו אב"ר מ"ה ובסוד רמ"ח נולד בדם הנידות כמ"ש בספר הגלגולים, שרצתה הקליפה לטמאו כנזכר שם, ורמ"ח איבריו נעשים חר"ם (רמ"ז).

⁶⁹ צרעת (רח"ו).

⁷⁰ קנאה גימ' יוסף ולו נוגע הדבר (רח"ו).

⁷¹ הוא זא, והיסוד הוא קיימא דיליה (מ"מ).

⁷² היא מלכות שנק' אמונה, ור"ל שהיסוד דהוא קיימא בין לז"א ובין למלכות שהוא מקבל שפע הז"א ומשפיעו למלכות כי הוא עולה בסוד הדעת ומושך הטיפה לכל קצוות הגוף דז"א לכן קרי ליה קיימא דשמא קדישא שהוא ז"א (מ"מ).

⁷³ דריש כמשמעו והוקע לראשי העם (רח"ו).

ספר שמות

<p>מאן דאעיל קדושה דא ברשותא אחרא עליה כתיב (שמות כ ג) לא יהיה לך אלהים אחרים על פני⁷⁴ לא תשתחוה להם ולא תעבדם⁷⁵ כי אנכי יהוה אלהיך אל קנא וכלא קנאה חרא ועל דא אתדחייא שכינתא מקמיה מאן דמשקר בברית קדישא דחתיים בבשריה דבר נש כאילו משקר בשמא דקב⁷⁶ מאן דמשקר חותמא דמלכא משקר ביה במלכא⁷⁷ לית ליה חולקא באלהא דישראל אי לא בחילא דתיובתא תדיר (ס"א יתיר)</p>	<p>מי שמכניס קדושה זו לרשות אחרת עליו כתוב לא יהיה לך אלהים אחרים על פני לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי ה' אלהיך אל קנא והכל קנאה אחת ועל זה נדחית שכינה מלפניו מי שמשקר בברית קודש שחתומה בבשר האדם כאלו משקר בשם הקדוש ברוך הוא מי שמשקר בחותם המלך משקר במלך אין לו חלק באלהי ישראל אם לא בכח תשובה מתמדת (יתרה).</p>
<p>רבי יוסי פתח ואמר⁷⁸ (ש"א יב ט) וישכחו את יהוה אלהיהם וגו' מאי וישכחו דדחו מנייהו ברית קיימא קדישא דהוה גזרין ולא פרעין עד דאתת דבורה ונדיבת בהאי לכל ישראל כמה דכתיב (שופטים ה ב) בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו יהוה מאן דקטיל בנוי ההוא עוברא דמתעברא אתתיה⁸⁰ וגרים לקטלא ליה במעאה דסתיר בניינא דקב"ה ואומנותא דיליה אית מאן דקטיל בר נש והאי קטיל בנוי תלתא בישינ עביד דכל עלמא לא יכיל למסבל ועל דא עלמא מתמוגגא זעיר זעיר ולא ידיע וקב"ה אסתלק מעלמא וחרבא וכפנא ומותנא אתיין על עלמא ואלין אינון קטיל בנוי סתיר בניינא דמלכא דחיא שכינתא דאזלא ומשטטא בעלמא ולא אשכחת נייחא ועל אלין רוחא</p>	<p>רבי יוסי פתח ואמר וישכחו את ה' אלהיהם וגו' מה זה וישכחו שדחו מהם ברית קודש שמלו ולא פרעו עד שבאה דבורה⁷⁸ ונדבה בזה את כל ישראל כמו שכתוב בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה' מי שהורג בנו אותו עובר שאשתו התעברה וגורם להרגו במעיה שסותר בנינו של הקדוש ברוך הוא ואומנות שלו יש מי שהורג אדם וזה הורג בנו. שלש רעות עושה שכל העולם לא יכול לסבול ועל זה העולם מתמוגג⁷⁹ לאט לאט ולא ידוע [למה] והקדוש ברוך הוא מסתלק מהעולם וחרב ורעב ומות באים על העולם ואלה הם: הורג בנו סותר בנין המלך ודוחה את השכינה שהולכת ומשוטטת בעולם ולא מוצאת מנוחה ועל אלו רוח הקודש בוכה והעולם נדון בכל הדינים</p>

⁷⁴ והם דברי הקב"ה שלא יהיו לנו אלהים אחרים זולת פניו שהם הספירות (רח"ו). האצילות שהוא פניו, כי שם הוא מתייחד ומתגלה, והוא פניו ממש, וכמ"ש בזה"ק (פ' אמור צ"ג ע"ב) בקשו פני אליו עטרי מלכא (ר"ל העשר ספיר) דאיהו אחיד בהו, ואינון ביה, ואינון שמיה, ואיהו ושמיה מלה חדא הוא, בגין כך אמר דוד את פניך ה' אבקש (ר"ל שיאר פניו אליו)⁷⁴. וכן אמרו בזה"ק (יתרו פו ע"א) על פני, לאפקא אפי מלכא, דבהו אתחזי מלכא קדישא ואינון שמיה, והוא אינון הוא שמיה דכתיב אני ה' הוא שמי, הוא ושמיה חד הוא (הקדו"ש טו ע"ג), בהקדמת תיקונים (דף ד ע"ב) דעשר ספיר דבריאה לאו אינון וחייהון חד לאו אינון וגרמיהון חד, ואין שום מציאות בכל העולמות ב"ע שראוי לקבל יחודו ית"ש להעשות חד עמו לבחי' אלהות ח"ו וח"ו, ועל זה נאמר (שמות כ ג) לא יהיה לך אלהים אחרים על פני, ר"ל נוסף על האצילות שהיא פניו ית"ש, כי רק האצילות היא עצם נבדל כזו הראויה לקבל בתוכה את יחודו ית"ש, ומשום גודל מעלת רוממותה, שהיא מרומם ונעלה למעלה למעלה מכל הבריאה כולה, וכו' אבל זולת האצילות הקדוש, אין שום דבר אשר מהבריאה ולמטה שיהא ראוי לקבל את היחוד העצום הזה להעשות חד עמו, ולהקרא בשם אלהות חלילה וחלילה (דע"ה ח"א עט ע"ב).

⁷⁵ כי תכף שפחה תירש גבירתה ובעת הביאה משתחוה ללילית אל אחר וממליך אותה במקום השכינה ח"ו (רח"ו).

⁷⁶ שכינה נקרא שם (רח"ו).

⁷⁷ בז"א (מ"מ).

⁷⁸

⁷⁹

⁸⁰ צריך אדם לשמור מאד מלהזדווג עם אשתו בליל צ' לעיבורה, כי המשמש עם אשתו אז גורם שימות הולד ח"ו בבטן, וזהו מאן דקטיל עובר במעאה, לכן צריך לשמור מאד בזה, וזהו ענין מאמר ז"ל ג' חדשים ראשונים התשמישי קשה לשניהם ואפשר שכווננו גם לזה (זהר רקיע).

ספר שמות

<p>דקודשא בכיה ועלמא אתדן בכל הני דינין ווי להווא בר נש ווי ליה טב ליה דלא יתברי בעלמא</p>	<p>הללו אוי לאותו האיש אוי לו טוב לו שלא נברא בעולם.</p>
<p>זכאין אינון ישראל דאף על גב דהווי בגלותא דמצרים אסתמרו מכל הני תלתא מנדה ומבת אל נכר⁸¹ ומקטול זרעא ואשתדלו בפרהסיא בפריה ורביה דאף על גב דגזרה אתגזרת (שמות א נב) כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו לא אשתכח ביניהון מאן דקטיל עוברא במעדה דאתתא כל שכן לבתר ובזכותא דא נפקו ישראל מן גלותא מנדה דתני רבי חייא מאי</p>	<p>אשריהם ישראל שאף על גב שהיו בגלות מצרים נשמרו מכל שלשת אלה מנדה מבת אל נכר ומהורג זרע והשתדלו בפרהסיא בפריה ורביה שאף על גב שנגזרה הגזרה כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו לא נמצא ביניהם מי שהורג עובר במעי אשה כל שכן אחר כך ובזכות זו יצאו ישראל מהגלות. מנדה, ששנה רבי חייא מה</p>
<p style="text-align: center;">ד/א</p>	
<p>דכתיב (שמות לח ח) ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראות הצובאות מפני מה זכו נשין להאי בגין דאסתמרו גרמייהו בגלותא דמצרים דלבתר דאתדכיין הווי אתיין מתקשטן ומסתכלן במראה בבעליהון ומעוררן לון בפריה ורביה מבת אל נכר דכתיב (שם יב מא) יצאו כל צבאות יהו"ה וגו' וכתיב (תהלים קכב ד) שבטי יה עדות לישראל עדות לישראל ודאי (שמות א א) ואלה שמות בני ישראל שבטי בני ישראל דבר אל בני ישראל ואי תימא והא כתיב (ויקרא כד י) והוא בן איש מצרי הא ודאי חד הוה ופרסמו קרא דכתיב והוא בן איש מצרי וגו' ושם אמו שלומית בת דברי למטה דן פריה ורביה דכתיב (שמות א ז) ובני ישראל פרו וישרצו וירבו וגו' ומכל הני אסתמרו ישראל בני ישראל עאלו בני ישראל נפקו הדא הוא דכתיב ואלה שמות בני ישראל וגו'</p>	<p>שכתוב ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראות הצובאות מפני מה זכו נשים לזה משום ששמרו עצמן בגלות מצרים שלאחר שנטהרו היו באות מקושטות ומסתכלות במראה בבעליהן ומעוררות אותם לפריה ורביה. מבת אל נכר שכתוב יצאו כל צבאות ה' וגו' וכתוב שבטי יה עדות לישראל עדות לישראל ודאי ואלה שמות בני ישראל שבטי בני ישראל דבר אל בני ישראל ואם תאמר והרי כתוב והוא בן איש מצרי הרי ודאי אחד היה ופרסמו הכתוב שכתוב והוא בן איש מצרי וגו' ושם אמו שלומית בת דברי למטה דן. פריה ורביה שכתוב ובני ישראל פרו וישרצו וירבו וגו' ומכל אלה נשמרו ישראל בני ישראל נכנסו בני ישראל יצאו זהו שכתוב ואלה שמות בני ישראל וגו'.</p>
<p>ואלה שמות בני ישראל רבי אלעזר ורבי יוסי הווי אזלי באורחא עד דהווי אזלי אמר רבי אלעזר לרבי יוסי אפתח פומך⁸³ וינהרון מילך אמר ליה אי ניהא קמיה דמר דאשאל מלה הדא דקשיא לי הא שמענא מבוצינא קדישא</p>	<p>ואלה שמות בני ישראל רבי אלעזר ורבי יוסי היו הולכים בדרך עד שהיו הולכים אמר רבי אלעזר לרבי יוסי פתח⁸² פיך ויאירו דבריך אמר לו אם נוח לפני מר שאשאל דבר אחד שקשה לי הרי שמעתי מהנר הקדוש שהיה אומר ואלה שמות בני ישראל ישראל סבא כל אותם חיילות ומחנות שהיו</p>

⁸¹ עוברא נדה ר"ת בעו"ן (מ"מ).

⁸² כתוב אפתח ?

⁸³ איתא בריש האדרא (קכז ע"ב) ובא בסדר החברים שנמצאו שם, שרבי אלעזר סודו בחכמה ורבי יוסי במלכות, ולכן עד דהווי אזלי, בבחינת (משלי ג יט) ה' בחכמה יסד ארץ, אמר רבי אלעזר לרבי יוסי שלו יאות לפתוח בדברי תורה דהיינו להעלות מ"ן ולקבל מ"ד, וז"ש וינהרון מילך (רמ"ז).

ספר שמות

<p>דהוה אמר⁸⁴ ואלה שמות בני ישראל ישראל סבא כל אינון חילין ומשריינ⁸⁵ דהוון נחתין לגלותא בהרי יעקב דכתיב את יעקב מהו דכתיב איש וביתו באו⁸⁶ אמר ליה ודאי הכי הוא אלא⁸⁷ הא תנינן⁸⁸ כל דמקבל מאחרא איהו ביתא מההוא דיהיב ועל דא איש וביתו באו</p>	<p>יורדים לגלות עם יעקב שכתוב את יעקב מה זה שכתוב איש וביתו באו אמר לו ודאי זה כך אלא הרי שנינו כל המקבל מאחר הוא בית לאותו שנתן ועל זה איש וביתו באו.</p>
<p>פתח רבי אלעזר⁸⁹ ואמר (מ"א ט א) ויהי ככלות שלמה לבנות את בית יהו"ה ואת בית המלך⁹⁰ וגו' וכי כיון דאמר את בית יהו"ה מהו ואת בית המלך אי בגין שלמה אתמר לאו הכי⁹¹ אלא את בית יהו"ה דא בית המקדש⁹² ואת בית המלך דא קדש הקדשים⁹³ בית יהו"ה דאיהו בית המקדש כגון עזרות ולשכות ובית האולם והדביר דא בית המקדש ודא אקרי בית יהו"ה בית המלך דא קדש הקדשים דאיהו פנימאה דכלא המלך סתם מלך דא אף על גב דאיהו מלך עלאה⁹⁴ איהו נוקבא לגבי נקודה עלאה⁹⁵ סתימא דכלא ואף על גב דאיהו נוקבא איהו דכורא לגבי⁹⁶ מלך דלתתא</p>	<p>פתח רבי אלעזר ואמר ויהי ככלות שלמה לבנות את בית ה' ואת בית המלך וגו' וכי כיון שאמר את בית ה' מה זה ואת בית המלך אם בשביל שלמה זה נאמר לא כך אלא את בית ה' זה בית המקדש ואת בית המלך זה קדש הקדשים בית ה' שהוא בית המקדש כמו עזרות ולשכות ובית האולם והדביר זה בית המקדש וזה נקרא בית ה' בית המלך זה קדש הקדשים שהוא הפנימי של הכל המלך סתם מלך זה אף על גב שהוא מלך עליון הוא נקבה אל נקודה העליונה סתומה מכל ואף על גב שהוא נקבה הוא זכר למלך שלמטה ולכן הכל כדוגמא זה ועל זה תחתונים בסוד זה כתוב בהם איש וביתו באו.</p>

⁸⁴ ר"ל מ"ש ר"ש בדף זה ע"ב אר"ש כד נחתת שכינתא וכו' וכלהו נחתו עם יעקב למצרים ובא לשלול שלא נאמר מ"ש ר"ש לעיל דף ב' דהתם מפרש את יעקב היא השכינה הוכן ר"י מפר שיעקב כפשטיה ולכן הגיה שהוא מ"ש ר"ש אחורי הדף (מ"מ בשם רח"ו).

⁸⁵ יתכן ששך שמע רבי יוסי מפי הרשב"י שהיה על שני מחנות של הזכרים והנקבות, אלא שרבי יוסי לא ירד לסוף דעתו מפני שלא היה יודע לפרש מהו דכתיב איש וביתו (רמ"ז).

⁸⁶ ת"ת ומלכות (רח"ו), ר"ל המלאכים שמן הז"א והמלכים שמן המלכות (מ"מ).

⁸⁷ לשון זה אינו מובן כי אחרי אומרו ודאי הכי הוא מהו אלא דקאמר. ונראה שדרך ואגב תשובתו העירו בדבר אחר פרטי לעניינו, והוא מ"ש בדרוש אבי"ע, שארבע עולמות בכללם ה"ס נשמה וגוף ולבוש והיכל. והנה ירידת החיילים לגלות היתה של היצירה אל מצרימ"ה גי' עש"ה. והנה העשייה ה"ס בית, ואל זה רצה לרמוז הכי הוא ודאי, פי' כאן בנדון דידן הוא ממש בית דהיינו קדושת היצירה נקרא איש ושל העשייה נקרא בית, ששניהם באו לגלות (רמ"ז).

⁸⁸ ירצה כן הוא בפרטות בכאן אלא שיש לנו עוד כלל אחד שבו יובן אף כאן, והוא שגם בבחינת המדות והמלאכים יש ממש בחינה הנקרא בית, דהיינו כל דמקבל מאחרא וכו', דוק שכאן משנה ממ"ש לקמן ששם אומר דמלאכים דבדרגא עלאה אקרון גוברין דוכרין וכו' וכאן לא מזכיר לא שם דכורא ולא שם נוקבא (רמ"ז).

⁸⁹ מביא ראייה שהמלכות נקראת בית ה' (רח"ו).

⁹⁰ חרבן בית ראשון היה נוגע עד הה' ראשונה דהשם הוי"ה ב"ה, וכמ"ש בזוה"ק (בראשית כו ע"א, ולקמן ט ע"ב) (הקדו"ש כו ע"ב).

⁹¹ דמה מצוה השמיענו שבח שלמה בבנות לו בית (רח"ו).

⁹² מלכות (רח"ו).

⁹³ בינה (רח"ו).

⁹⁴ סוד המלך שהוא הבינה כי המלך במ"ק הוא י"ד וכן בינה במספר קטן עם הכולל גימ' י"ד וכל ט"ל במספר קטן עם הכולל י"ג גימ' בינה במספר קטן, והכוונה לרמז לבינה המורדת ט"ל העליון דלא פסיק ולא נעצר לעולם ובינה שהיא המלך מורידה אותה לז"א ומשם לנוק' ושניהם נק' יאהדונה"י גימ' מלך עם הכולל ונלע"ד חיים שאין זה ממורי זלה"ה כי מימיו לא רצה למנות מ"ק והדברים מוכרחים ג"כ (זהר הרקיע). ועי' שעה"ק נג ע"ב ועוד שאכן כן מביאו.

⁹⁵ חכמה (רח"ו). י' של שם הוי"ה (ביאורים ח"א סב ע"א).

ספר שמות

<p>ובגין כך כלא כגוונא דא ועל דא תתאי ברוא דא כתיב בהו (&) איש וביתו באן⁹⁶</p>	
<p>ואלה שמות רבי (אלעזר) יוסי פתח ואמר גן נעול אחותי כלה גל נעול מעיין חתום גן נעול דא כנסת ישראל גן נעול דאמר רבי אלעזר מה הגן הזה צריך לשמור⁹⁷ לעדור⁹⁸ ולהשקות⁹⁹ ולזמור¹⁰⁰ כך כנסת ישראל צריכה לעדור ולשמור ולהשקות ולזמור ונקראת גן ונקראת כרם מה הכרם הזה צריך לעדור ולהשקות ולזמור ולחפור כך ישראל הדא הוא דכתיב (ישעיה ה ז) כי כרם יהוה צבאות בית ישראל וכתיב (שם ב) ויעזקהו ויסקלהו וגו'.</p>	<p>ואלה שמות רבי (אלעזר) יוסי פתח ואמר גן נעול אחותי כלה גל נעול מעיין חתום גן נעול דא כנסת ישראל גן נעול דאמר רבי אלעזר מה הגן הזה צריך לשמור⁹⁷ לעדור⁹⁸ ולהשקות⁹⁹ ולזמור¹⁰⁰ כך כנסת ישראל צריכה לעדור ולשמור ולהשקות ולזמור ונקראת גן ונקראת כרם מה הכרם הזה צריך לעדור ולהשקות ולזמור ולחפור כך ישראל הדא הוא דכתיב (ישעיה ה ז) כי כרם יהוה צבאות בית ישראל וכתיב (שם ב) ויעזקהו ויסקלהו וגו'.</p>
<p>תוספתא</p>	
<p>מתניתין אמר רבי שמעון אנן פתחין עיננא חמאן גלגלי רתיכתא קדישתא נטלין במטלנוי וקל שירתא בסימא לאודנין יאה ללבא סלקא ונחתא אזלא ולא נטלא מזדעזעין אלף אלפין ורבוא רבבן ופתחין שירתא מלרע לעילא לקל נעימותא ההוא קיימין מאן דקיימין ומתכנפין בכנופיא לסטרא דימינא ארבע מאה וחמשיין אלפין מארי דעיינין חמאן ולא חמאן קיימין בקיומיהון תרין סטרין אחרנין אתחווורו (ס"א אתחווורו) בניניהון ולסטרא דשמאלא מאתן וחמשיין אלפין אינון מאריהון דיבבא מיבבין</p>	<p>משנה אמר רבי שמעון אנו פוקחים עינינו רואים גלגלי מרכבה הקדושה נוסעים במסעותיהם וקול שירה מבושמת לאזנים יפה ללב עולה ויורדת הולכת ולא נוסעת מזדעזעים אלף אלפים ורבוא רבבות ופותחים בשירה מלמטה למעלה לקול הנעימות הזו עומדים מי שעומדים ומתכנסים בהתכנסות לצד הימין ארבע מאות וחמשים אלף בעלי עיניים רואים ולא רואים עומדים בקיומם שני צדדים אחרים מתלבנים (מתהפכים) בשבילם</p>

⁹⁶ שמלכות נקראת בית ה' (רח"ו). ונלע"ד דר"א שהביא ראיה מפסוק זה כוונתו על האי דקאמר ואת בית המלך היא הבינה ואע"ג דאיהו מלך עילאה איהו נקבה וכו' ואע"ג דאיהו נוק' איהו דכורא וכו' כלומר הרי הבינה נקר' נוק' לגבי אבא לפי שמקבלת ממנו וכל המקבל נק' נוק' וכשמשפעת לז"א נק' דכורא לפי שמשפעת לחארים וזהו ראייה להא דתנינן כל המקבל מאחרא איהו ביתא מההוא דיהיב ולכן הפירושים יש חילו בין בית ה' ובין בית המלך. בית ה' היא המלכות שהיא בית לז"א הנק' הו"ה ובית המלך היא הבינה שנק' בית ומלך. וכאלו אמר בית שהיא מלך, שהיא גן נעול פי' שיסוד דידה נעול בב' צירים וב' דלתות שיש שם והם ס' סתומה של לסרבה המשרה שסותמ' יסוד דידה כמ"ש הרב (מ"מ).

⁹⁷ ר"ל לשמור השכינה מן החיצונים (מ"מ).

⁹⁸ לשון חפירה כלומר שיתקן יסוד דידה שהוא עשוי כחפירה (מ"מ).

⁹⁹ שימשיך לה שפע המוחין דז"א שהם מים חיים העליונים (מ"מ).

¹⁰⁰ היינו שיעשה ייחודים כדי להכרית הקוצים מן הכרם ע"ד מ"ש הזהר מחצדי חקלא. וההפרש שבין לחפור ולעדור יובן במ"ש הרב בפ' באר חפרוה שרים כרוה וכו' שיש סוד חפירה ויש סוד כרייה ביסוד דנוק' גן נעול מה הגן צריך לשמור ולעדור ולהשקות כך כ"י צריכה וכו', הנה מתחלה אמר לשמור שהוא סוד החותם כנ"ל ואח"כ לעדור הוא כריית הבאר שה"ס עשיית הכלי מהידים דחג'ת כנ"ל, ואח"כ להשקות כי צריך להוריד מימי החסד שהם חמים בסוד רוח דרום דאקיש תוקפיה בהאי קרח, ואז הקרח אשר ביסודה נעשה מים מרוב חמימות דרום, ובזה יבואר הפ' אומר לה ז"א גן נעול את בב' חותמות חותם היסוד וחותם המלכות, ובהחותם יש כ"ב אתוון דאורייתא אשר כוללים ג' סדרים דאורייתא ולכן נקראת גן כי המלכות היא בסוד עשייה דאצילות בחי' מקרא, וחותם שבה כולל כל התורה כולה בסוד מכל מלמד השכלתי, ולכן נעו"ל גימ' קנ"ו גימ' יוס"ף שהוא יסוד שבה בסוד צדיק עייל וצדיק נפיק ואומר לה העטם על שהיא גן נעול מפני שאת אחותי כלומר שאוגדת פתחה לבעלה כי היא סוד בתולה ואיש לא ידעה גל נעול מעיין חתום מדבר על אחר הזוג שכבר קיבלה מ"ד שהוא טיפת חסדים וגבורות זכרים וכו' ע"ש (מ"מ).

ספר שמות

<p>ולצד שמאל מאתים וחמשים אלף אותם בעלי יבבה מיבבים ומיללים ממקום בית מושבם פותחים בדין ומסיימים דין מיבבים שנית ודין יושב וספרים נפתחים באותה שעה עולה בעל הדין שעומד עליהם ויושב על כסא דין ושירה נשקטת עד שלא יסתיים הדין סובבים בעלי העיניים שלצד ימין ועמם</p>	<p>ומיללין מאתר בית מותביהון פתחין בדינא ומסיימין דינא מיבבין תניינות ודינא יתיב וספרין פתיחו (&) ביה שעתא סליק מאריה דדינא דקאים עליהון ויתיב בכורסייא דדינא ושירתא אשתכך עד לא תסתיים דינא סחרן מארי דעיינין דלסטרא ימינא ועמהון</p>
ד/ב	
זהר	
<p>אמר רבי שמעון כד נחתת שכינתא¹⁰¹ למצרים ירדה חיה אחת ששמה ישראל בצורה אותו הזקן וארבעים ושנים שמשים קדושים עמו וכל אחד ואחד אות קדושה עמו מהשם הקדוש וכולם ירדו עם יעקב למצרים זהו שכתוב ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב</p>	<p>אמר רבי שמעון כד נחתת שכינתא¹⁰¹ למצרים נחתת חיה אחת ששמה ישראל דההוא סבא¹⁰³ וארבעין ותריין שמשין קדישין עמיה¹⁰⁴ וכל חד וחד את קדישא עמיה משמא⁸ קדישא¹⁰⁵ וכלהו נחתן עם יעקב¹⁰⁶ למצרים הדא הוא דכתיב (שמות א) ואלה¹⁰⁷ שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב¹⁰⁸</p>
<p>אמר רבי יצחק ממשמע שאמר בני ישראל ואחר כך את יעקב ולא נאמר אתו</p>	<p>אמר רבי יצחק ממשמע שאמר בני ישראל ואחר כך את יעקב ולא נאמר אתו שאל רבי יהודה את רבי אלעזר</p>

¹⁰¹ היא מלכות היצירה שהיא דבוקה בראש העשייה כנודע מסוד שם מ"ב דקרבנות, כי היוצא לחו"ל אין לו סוד רוח אלא נפש כידוע, ועל כן שכינתא זו היא דיצירה והיא אשר אמרה ליעקב (בראשית מו ב) במראות הלילה, שהוא ממש בחינת מלכות זו, והיא השולטת על ארץ ישראל וכו' באופן שמלכות היצירה ירדה לשל העשייה והיא הבטיחה ליעקב ע"ה אעלך גם עלה, דהיינו בעלותה למקומה ליצירה (רמ"ז).

¹⁰² ובהעלותה ליעקב לארץ ישראל נחתת חיה. דע שבהיכלות עולמות ב"ע יש נר"ן, והנפשין נקראים חיות וכו', וזהו נפש חיה, ולפי שחיה זו מעולם היצירה דתמן מקנן זעיר לכן שמה ישראל, והיתה צורת יעקב בזקנותו שאז נקרא ישראל וזהו ההוא סבא, ובחיה זו נתלבשה השכינה לירד לעשייה שהיא בחינת נפש (רמ"ז). הוא ז"ה הנק' ישראל שירד עם השכינה לכבודה בגלות (מ"מ).
¹⁰³ שהוא יעקב אבינו התחתון שהז"א הוא בדיקונא דיעקב התחתון (מ"מ).
¹⁰⁴ הם היוצאים משם מ"ב שסודו ממש במלכות יצירה, [וכחו להעלות עשייה ליצירה לעשות הברור של הנפש] (רמ"ז).

¹⁰⁵ פי' משם מ"ב אבגית"ן (רח"ו). דע כי המלכות נקרא חיה והנה מלת ואלה גימ' מ"ב והם מ"ב מלאכים שכל א' רשום בו אות א' משם מ"ב והם הם שירדו עמו ואלו הם: אורפניאל בואל גבריאל יופיאל תומיאל צדקיאל והם שם אבגית"ן, קובציאל רוחיאל (נ"א רבחיאל) עוזיאל שמשיל טדוריאל (טשביאל) נגדיאל, והם שם קרעשט"ן, נחליאל גסריאל (נ"א גבריאל) דניאל יהודיאל (נ"א יחודיאל) כמשיאל (נ"א כשבואל) שפריאל והם ר"ת נגדיכ"ש ברכיאל טהניאל רחמיאל צפוניאל תרומיאל גבוריאל והם ר"ת בטרצת"ג חזיאל קרמיאל (נ"א קומיאל) ברחיאל/ברתיאל*## (נ,א ברקיאל טהריאל) (נ"א טפריאל) נוריאל עוזיאל (נ"א עמיאל) והם ר"ת חקבטנ"ע, ישראל גלהביאל להביאל פניאל זכריאל קדושיאל והם יגלפז"ק, שלגיאל קרפיאל וזיאל (נ"א וויאל) צוריאל ילפיאל תבריאל ר"ת שקוצי"ת בשכמל"ו (זהר הרקיע). ועי' זהר בראשית קח ע"א וקמט ע"ב. ר"ל שכל אחד ואחד מתחיל באות אחד משם מ"ב, ועל דרך שכתב הרמ"ק בפרדס שער פרטי השמות (פרק יב), שהביא שני מיני שמות של המלאכים המתחילים באותיות שם מ"ב (רמ"ז).

¹⁰⁶ שהוא סוד זעיר המקנן ביצירה והוא בגי' ז' היות בסוד נשמת שם מ"ב כידוע (רמ"ז).
¹⁰⁷ ואלה גימ' מ"ב (רח"ו).

¹⁰⁸ ירצה בסוד זה יתיישב כמה עניינים. הראשון למה חזר להזכיר כאן שמות השבטים. ועוד למה שינה שם אבינו שתחילה קראו ישראל ואחר כך יעקב. וגם אות הו' של ואלה לא תצדק בראש ספר. אך הכל מיושב כנזכר, שהכוונה על המ"ב שמשין של החיה הנקראת ישראל ולכן נאמר ואלה"ה שהוא גי' מ"ב (רמ"ז).

ספר שמות

<p>שאל רבי יהודה לרבי אלעזר ברבי שמעון (אמר ליה) כיון דשמעת מאבוןך פרשת ואלה שמות ברזא עלאה מאי קאמר איש וביתו באו אמר ליה ההוא מלה דהוה אמר אבא אינון הוו מלאכין עלאי¹⁰⁹ דאינון לעילא על תתאי מנהון היינו דכתיב איש וביתו באו והכי אמר אבא כל אינון מלאכין דבדרגא עלאה אקרון גוברין דוכרין ואינון דבדרגא תתאה מנהון אתקרון (נוקבתא) בית דאתתא נוקבא דמקבלא מן דכורא</p>	<p>בן רבי שמעון [אמר לו] כיון ששמעת מאבוןך את פרשת ואלה שמות בסוד עליון מה זה שאמר איש וביתו באו אמר לו אותה דבר שהיה אומר אבא אלו הם מלאכים עליונים שהם מעל התחתונים מהם זהו שכתוב איש וביתו באו וכך אמר אבא כל אותם מלאכים שבדרגה עליונה נקראים גברים זכרים ואותם שבדרגה תחתונה מהם נקראים (נקבות) בית שאשה נקבה שמקבלת מן הזכר.</p>
<p>רבי יצחק הוה קאים קמיה דרבי אלעזר בר רבי שמעון אמר ליה שכינתא נחתת למצרים עם יעקב אמר ליה ולא והא כתיב (בראשית מו ד) אנכי ארד עמך אמר ליה תא חזי שכינתא נחתת למצרים את יעקב ושית מאה אלפי רתיבין קדישין (אחרנין) עמה והיינו דכתיב (שמות יב לז) כשש מאות אלף רגלי דתנינן שית מאה אלפי רתיבין קדישין נחתו עם יעקב למצרים וכלהו סליקו מתמן כד נפקו ישראל ממצרים</p>	<p>רבי יצחק היה עומד לפני רבי אלעזר בן רבי שמעון אמר לו שכינה ירדה עם יעקב למצרים אמר לו ולא והרי כתוב אנכי ארד עמך אמר לו בא וראה שכינה ירדה למצרים את יעקב ושש מאות אלף מרכבות קדושות [אחרות] עמה והיינו מה שכתוב כשש מאות אלף רגלי ששינו שש מאות אלף מרכבות קדושות ירדו עם יעקב למצרים וכולם עלו משם כשיצאו ישראל ממצרים</p>
<p>הדא הוא דכתיב (שמות יב לו) ויסעו בני ישראל מרעמסס סכותה כשש מאות אלף רגלי וגו' שש מאות לא נאמר אלא כשש מאות כגוונא דנפקו אלין כך נפקו אלין ותא חזי רוא דמלה בעדנא דנפקו אלין רתיבין קדישין משירייתא קדישתא חמו ישראל וידעו דהוו מתעכבין בניניהון וכלהו בהילו דעבדו ישראל בניניהון הוה והיינו דכתיב (שמות יב לט) ולא יכלו להתמהמה הוה ליה למימר ולא רצו להתמהמה אבל לא כתיב אלא ולא יכלו ואתיידעו (ס"י ואי תנדע) ממש דכלהו בני ישראל הוו בני ישראל דרקיעא והיינו דכתיב (שמות א א) בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב ועל דא לא נאמר ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה אתו אלא ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב הבאים מצרימה בראשונה ועם מי את יעקב.</p>	<p>זהו שכתוב ויסעו בני ישראל מרעמסס סוכותה כשש מאות אלף רגלי וגו' שש מאות לא נאמר אלא כשש מאות כדוגמא שיצאו אלה כך יצאו אלה ובא וראה סוד הדבר בזמן שיצאו המרכבות הקדושות הללו והמחנות הקדושים ראו ישראל וידעו שהם מתעכבים בשבילם וכל החפזון שעשו ישראל היה בגללם והיינו שכתוב ולא יכלו להתמהמה היה לו לומר ולא רצו להתמהמה אבל לא כתוב אלא ולא יכלו ונודעו (ואם נודע) ממש שכל בני ישראל היו בני ישראל של הרקיע והיינו מה שכתוב בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב ועל זה לא נאמר ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה אתו אלא ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב הבאים מצרימה בראשונה ועם מי את יעקב.</p>
<p>אמר רבי יהודה (נ"א רבי יצחק נ"א רבי יוסי) קל וחומר ומה כד אשתזיב יעקב מלבן כתיב (בראשית לב ב) ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים כד נחת (למיפק)⁹</p>	<p>אמר רבי יהודה (נ"א רבי יצחק נ"א רבי יוסי) קל וחומר ומה כשניצל יעקב מלבן כתוב ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים כשירד (שיצא)</p>

¹⁰⁹ ת"ת (רח"ו).

ספר שמות

<p>בגלותא וקודשא בריך הוא אמר אנכי ארד עמך מצרימה</p>	<p>גלות והקדוש ברוך הוא אמר אנכי ארד עמך מצרימה.</p>
<p>תוספתא</p>	
<p>תמניסר אלפינ אחרנין תקעינ ולא מיבבין ולא מיללין (ס"א לא מיללין ולא מיבבין) פתחין שירתא מזדעזען מאתן וחמשינ אלפינ מארי דיבבא תקע תניינות ולא מיבבין (ס"א ולא מיבבין ולא מיללין) נטיל פטרונא מההוא כורסיא ויתב בכורסיא דוותרנותא¹¹¹</p>	<p>שמונה עשר אלף תוקעים ולא מיבבים ולא מיללים (ס"א לא מיללין ולא מיבבין) פותחים בשירה מזדעזעים מאתים וחמשים אלף בעלי יבבה תוקע שנית ולא מיבבים (ולא מיבבים ולא מיללים) נוסע הפטרוני¹¹⁰ מאותו כסא ויושב בכסא הותרנות</p>
<p>ביה זמנא הוה¹⁰ (נ"א הוא) מדכר שמא קדישא עלאה רבא דבההוא שמא חיים לכלא [פתח ואמר זמנא חדא¹¹] יו"ד ה"א וי"ו ה"א (ס"א יו"ד ה"א וא"ו ה"א) כמה דאת אמר (שמות לד ה) ויקרא בשם יהוה פתחין כקדמיתא מארי גלגלי קדישין ואלף אלפינ ורבוא רבבן ואמרי שירתא משבחין ואמרין בריך יקרא דיהוה מאתר בית שכינתיה אתיא ההוא ננתא דהות (נ"א דאיהי) טמירא במאתן וחמשינ עלמין הוא שכינתא יקרא בזיוה דנפיק מזיוא לזיוא וזיוה נגיד מניה לד' סטרין רישין לקדמאי (ס"א לקיימא) מההוא זיוא נפק (ס"א אתמשך) לכלהו דאינון לתתא וההיא אקרי ננתא דערן</p>	<p>באותו זמן היה (הוא) מזכיר שם קדוש עליון וגדול שבאותו שם [יש] חיים לכל (פתח ואמר פעם אחת) יו"ד ה"א וי"ו ה"א (יו"ד ה"א וא"ו ה"א) כמו שנאמר ויקרא בשם ה' פותחים כבתחלה בעלי גלגלים קדושים ואלף אלפים ורבוא רבבות ואומרים שירה משבחים ואומרים ברוך כבוד ה' ממקום בית שכינתו בא אותו הגן שהיתה (שהיא) שמורה במאתים וחמשים עולמות היא שכינה נכבדה בזיוה שיוצאת מזיו לזיו וזיוה נמשך ממנה לארבעה צדדים ראשיים לראשונים (ל¹¹²לקיום) מאותו זיו יוצא (נמשך) לכל אותם למטה והיא נקראת גן עדן.</p>
<p>פתח תניינות ההוא סבא¹¹³ פטרונא דכלא ומדכר שמיה יו"ד ה"א וא"ו ה"א וכלהו פתחי בתליסר מכילין דרחמי מאן חמי כל אלין תקיפין ראמין דראמין תקיפין דתקיפין רתיכין קדישין ושמיא וכל חיליהון מזדעזעין ומתחלחלן באימתא סניא משבחן שמא קדישא ואמרין שירתא זכאין אינון נשמתהון דצדיקייא דאינון בההוא עדונא וידעינ¹¹⁴ דא</p>	<p>פתח שנית אותו זקן הפטרוני של הכל ומזכיר שמו יו"ד ה"א וא"ו ה"א וכולם פותחים בשלש עשרה מדות הרחמים מי ראה כל התקיפים הללו רמים של רמים תקיפים של תקיפים מרכבות קדושים ושמים וכל חיליהם מזדעזעים ומתחלחלים באימה רבה משבחים את השם הקדוש ואומרים שירה אשריהם נשמות הצדיקים שהם באותו העדון ויודעים את זה על זה</p>

110

¹¹¹ הענין הוא דע כי כי הפטרונא הוא נוקבא דז"א וכדי למתק דינה לשבת על כסא רחמים היא מזכרת שמו של ז"א שהם שם מ,ה דאלפ"ן שהוא מדת הרחמים להמשיך לה ברכה ע"י המ"ה ע"י היסוד שלו, וז"ס אשר אזכרי את שמי וברכתך [נ"א ונתוסף בה אור גדול וכן הצדיקים הם מזכירים ג"כ לבטל הדינים ומתקם ולהמשיכם אל המלכות] (זהר הרקיע).

112

¹¹³ דע כי כאשר האדם עוסק בתורה כראוי לשמה זוכה להשיג שיתגלה אליו איזה צדיק מאותם שהם משורש נשמתו ויבא ויתלבש דוגמת מלאכי אברהם אבינו ומגלה לו רזי תורה בהיותו מתלבש בההוא חלוקא דרבנן אשר לו כנודע וזהו סוד אותו הסבא דפ' משפטים והמקומות אחרים הרבה בכל ס' התקונין שהיה יורד ומדבר עם רשב"י והיה מגלה לו רזי תורה (שער מאמרי רשב"י יב ע"ב).
¹¹⁴ בזה תבין פסוק בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך דמדכר פטרונא שמיה ובו מתעדנין הצדיקים ודי בזה (שער מאמרי רשב"י). שהם יודעים בסוד וג,כ הם מזכירים שמו של מ"ה כדי להמשיך להם הארה ג"כ מז"א להם בעדן שהוא נוק' (זהר הרקיע).

ספר שמות

נאמר מי לא ייראך מלך הגוים כי לך יאתה וגו'	על האי אתמר (ירמיה י ז) מי לא ייראך מלך הגוים כי לך יאתה וגו' (ע"כ)
ה/א	
אינו דין הואיל והפטרון יורד שירדו שמשיו עמו היינו שכתוב הבאים מצרימה את יעקב רבי יעקב מכפר חנון אמר משמו של רבי אבא מי הם בני ישראל של כאן אותם שנקראו בני ישראל ממש.	לאו דינא הואיל ופטרונא נחתא דייחתון שמשוי עמיה היינו דכתיב (שמות א א) הבאים מצרימה את יעקב רבי יעקב דכפר חנון אמר משמיה דרבי אבא מאן אינון בני ישראל דהכא ¹¹⁵ אינון דאתקרון בני ישראל ממש ¹¹⁶
רבי אבא פתח ואמר לכו חזו מפעלות יי אשר שם שמות בארץ אל תקרי שמות אלא שמות והולך זה כזה שאמר רבי חייא כדוגמת הרקיע עשה הקדוש ברוך הוא בארץ ברקיע יש שמות קדושים ובארץ יש שמות קדושים אמר רבי יהודה [נ"א רבי יוסי] באותו יום שירד יעקב למצרים ירדו עמו ששים רבוא מלאכים עליונים	רבי אבא פתח ¹¹⁷ ואמר (תהלים מו ט) לכו חזו מפעלות יהו"ה אשר שם שמות בארץ אל תקרי שמות אלא שמות ואזלא הא כהא דאמר רבי חייא כנוונא דרקיעא עבד קב"ה בארעא ברקיע אית שמהן קדישין ¹¹⁸ בארעא אית שמהן ¹¹⁹ קדישין אמר רבי יהודה (נ"א רבי יוסי) בההוא יומא דנחת ¹²⁰ יעקב למצרים נחתו עמיה שתין רבוא דמלאכי עלאי
רבי יהודה פתח הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב וגו' שלטונים ¹²¹ שחקוקים במפתח ¹²²	רבי יהודה פתח (שיר ג ז) הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב וגו' קוזמיטין ¹²⁵

¹¹⁵ אל יעלה בדעתך מלאכים וכיוצא אלא בני ישראל ממש כפשוטו, והשתא קשה טובא חדא ואלה שמות למאי איצטריך, ועוד אתו מיבעי ליה ועוד איש וביתו (אור יקר).

¹¹⁶ לא אמר בני ישראל ממש אלא דאתקרון על צד כי שרית, וכך שמם ראובן ושמעון וכו' כדפי' במדרש ועתה אמר הבאים מצרימה, אפילו בהיותם באים לא שינו שמם הידוע להם לטובה, כי לעולם טעמם בם וריחם לא נמר, לזה לא אמר אתו אלא את יעקב להיות בני ישראל יחס עצמם לא ייחס שם אביהם, איש וביתו כמו ה"ב שבטים כהם כל אנשי ביתם היורדים עמם (אור יקר). ר"ל שהם המלאכים הנאצלים מישראל ת"ת (רח"ו).

¹¹⁷ ובהאי מתיישב האי, והודיענו שמות בארץ שאינם שמות מונחים בהסכמה, אלא בעצת רוח הקדש, וז"ש שם הקב"ה מעצמו השמות האלו לשבטים, וז"ש ואלה שמות, שמות מונחים מלמעלה ונודע שהם נקראים בני ישראל עד צד שהם מאושרים ומיושרים לעבודה כי שרית (אור יקר). ר"א פתח פתיחה זו לתרץ איך יעקב נק' ישראל על שם ז"א אדם הגשמי יקרא ע"ש הפרצוף הרוחני, ולכ"א אשר שם שמות וכו' ישראל ולאה ורחל ויעקב (מ"מ).

¹¹⁸ שהקב"ה קורא לגדודי על שם כוחם ופעולתם (אור יקר).

¹¹⁹ שמות השבטים וכיוצא ששם על שם פעולתם וכוחם ויש כח לקמיעין בשמותיהם ככח שמות המלאכים (אור יקר).

¹²⁰ כולא עלמא ידוע שהיו במצרים ס' רבוא כמבואר לעיל כשש מאות וכו', אבל ס"ד לומר שכשירדו לא ירדו אלא שבעים כמספר שבעים נפש ואח"כ היו מתרביין והולכין כבני ישראל פרו ושרצו וכו', כך היה יורד מלאך כנגד כל א' וא' שהיה מתרבה והולך לזה אמר שאינו כן, אלא מיד ברדת יעקב ירדו ס' רבוא, והטעם לזה מהפסוק אומרו בני ישראל ממש כמספר בני ישראל אח"כ שהם ס' רבוא הבאים מצרימה, מיד באותה שעה באו למצרים את יעקב, עם היות שלא היו אלא ע' נפש, והיינו חדושא דקרא באומרו ואלה שמות וכו', דאי לא תימא היכ לשתוק דהא מק"ו נפקי כדפי' לעיל ועוד הא כתיב אנכי ארד וכו' (אור יקר).

¹²¹

¹²²

¹²⁵ בערוך פי' קוזמוטור שהוא שלטון בעולם וניחא שהם מלאכים שולטים בעולם, בעלי ההשגחה העליונים, באמצעותם יורד ההשגחה וההנהגה. עוד פי' קוזמין, לשון תכשיטין, ויתיישב שהם תכשיטין לשכינה שהיא מתנאה בהם כנודע הרבה חיליה להפיס דעתה (אור יקר). שלטונין (רח"ו).

ספר שמות

<p>דגליפין¹²⁶ בקנדימא¹²⁷ (ס"א בקלדימא¹²⁸) סחרן בדוכתיה¹²⁹ קוזמיטין בשביעאה¹³⁰ גליפין בשתיתאה¹³¹ הדא הוא דכתיב ששים גבורים סביב לה הנה מטתו דא איהי שכינתא¹³² שלשלמה מלכא דשלמא דיליה¹³³ ששים גבורים סביב לה אלין אינון שתין רבוא דמלאכי עלאי דאינון מחילא דשכינתא דנחתת עם יעקב למצרים מגבורי ישראל ישראל דלעילא הדא הוא דכתיב (שמות א א) ואלה שמות בני ישראל וגו' איש וביתו באו אינון ונימוסיהון</p>	<p>סובבים במקומו השלטונים¹²³ בשביעי חקוקים בששי זהו שכתוב ששים גבורים סביב לה הנה מטתו זוהי שכינה שלשלמה המלך שהשלום שלו ששים גבורים סביב לה אלו הם ששים רבוא מלאכים עליונים שהם מחיל¹²⁴ השכינה שירדה עם יעקב למצרים מגבורי ישראל ישראל שלמעלה זהו שכתוב ואלה שמות בני ישראל וגו' איש וביתו באו הם ומנהגיהם.</p>
<p>רבי הייא הוה אזיל מאושא ללוד והוה רכיב על חמרא והוה רבי יוסי עמיה נחית רבי הייא ושקליה בידוי לרבי יוסי אמר ליה אי בני עלמא ידעין יקרא סגיא דיעקב בשעתא דאמר ליה קב"ה (&) אנכי ארד עמך מצרימה הוה מלחכי עפרא תלת פרסי קריב לקבריה דהכי מפרשי מרנא רברבי עלמא מאריהון דמתניתא</p>	<p>רבי חייא היה הולך מאושא ללוד והיה רוכב על חמור והיה רבי יוסי עמו ירד רבי חייא ולקח בידיו רבי יוסי אמר לו אם בני העולם היו יודעים כבודו הרב {לשון הרבה} של יעקב בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא אנכי ארד עמך מצרימה היו מלחכים את העפר שלש פרסאות קרוב לקברו שכך מפרשים מוריניו גדולי עולם בעלי המשנה</p>
<p>כתיב (שמות יח ז) ויצא משה לקראת חותנו אהרן חמא למשה דנפק ונפק עמיה ואלעזר ונשיאי וסבי נפקו עמיה ראשי אבהון ומערעי כנשתא וכל ישראל נפקו עמהון אשתכח דכל ישראל כלהו נפקו לקבליה</p>	<p>כתוב ויצא משה לקראת חותנו אהרן ראה שמשה יוצא ויצא עמו ואלעזר ונשיאים וזקנים יצאו עמו ראשי אבות וקרואי¹³⁴ העדה וכל ישראל יצאו עמם נמצא שכל ישראל כולם יצאו לקראת יתרו מי ראה את</p>

¹²³

¹²⁴

¹²⁶ לשון חקיקה, פתוחי חותם מתרגמינן כגלוף דהיינו מפותחים וחקוקים (אור יקר).

¹²⁷ מפתח (רח"ו). ור"ל שהם החקוקים מז"א שנק' מפתח כמו שאמר בספרא דצניעותא אתא מפתחא דכליל בשית וכו' הם המקיפים וסובבים למלכות שהיא מקומו דז"א וכסא שלו כדמפרש הזר וזיל (מ"מ).

¹²⁸ מפתח כלשון קלדיא וכן בערוך, והענין כי המלכות שהוא מפתח ליכנס אל הקדוש פנימה אלו מתחקקים בה או מתקשטים בהם (אור יקר).

¹²⁹ היינו שהם אלו נאחזים בדרך מצד החסד ואלו נאחזים בצפון מצד הגבורה, ואלו נאחזים במזרח ת"ת ואלו נאחזים במערב המלכות, ואלו מצד מעלה בנצח, ואלו מצד מטה בהוד, ולזה סחרן בדוכתין, שכל א' לו מקום ידוע ליניקתו והיינו שהם ששים רבוע, שהם מאה אלף לכל אחד מן הקצוות. וא"ת והרי אתה אומר שהם ששים בשש קצוות, ואתה אומר שהם מטתו שלשלה שהיא בת שבע אם כן קשה מדידיה אדידיה (אור יקר).

¹³⁰ ירצה קישוטם ושלמותם, הם במלכות שהיא מדה שביעית, אמנם גליפין וחקיקתם על צד מציאות, שתיאתא דהיינו הת"ת וזה מוכח מהכת' דקאמר מטתו דהיינו שביעאה, ששים גבורים דהיינו שתיאתא (אור יקר). מלכות השביעית (רח"ו).

¹³¹ בת"ת (רח"ו).

¹³² פי' אפשר דמטתו שלשלמה היינו מדת המלכות עצמה, ומטתו היינו אלו הגבורים וכיוצא והשתא מטתו היא המלכות, שלשלמה ת"ת מלכא דשלמא דיליה, ששים גבורים סביב לה אינה השלטונים ראשי גייסים אלא סתם שיתין רבוע דמלאכי עלאי כישראל שכולם שווים לטובה, ואינם סביב לה שהם ממנה, שאם כן יקשה שהיא בת שבע והם ששים (אור יקר).

¹³³ ת"ת שהיסוד שלו דגוף וברית חשבינן חד (רח"ו).

¹³⁴

ספר שמות

<p>דיתרו מאן חמא למשה דנפקי ולא יפוק לאהרן ולרברבי דנפקי ולא יפוק אשתכח דבנין משה נפקו כולהון ומה אי בנין משה כך בנין קב"ה כד אמר אנכי ארד עמך מצרימה על אחת כמה וכמה</p>	<p>משה שיוצא ולא יצא את אהרן והגדולים שיוצאים והוא לא יצא נמצא שבגלל משה יצאו כולם ומה אם בשביל משה כך בשביל הקדוש ברוך הוא כשאמר אנכי ארד עמך מצרימה על אחת כמה וכמה</p>
<p>עד דהוו אזלי פגע בהו רבי אבא אמר רבי יוסי הא שכינתא הכא דחד ממאריהון דמתניתין עמנא אמר רבי אבא במאי עסקיתו אמר רבי יוסי בהאי קרא דכתיב (&) אנכי ארד עמך מצרימה וגו' כד נחת יעקב למצרים דכתיב ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את אוליף דכלהו נחתו עם יעקב למצרים</p>	<p>עד שהיו הולכים פגש בהם רבי אבא אמר רבי יוסי הרי שכינה כאן שאחד מבעלי המשנה עמנו אמר רבי אבא במה עסקתם אמר רבי יוסי בפסוק הזה שכתוב אנכי ארד עמך מצרימה וגו' כשירד יעקב למצרים שכתוב ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה אתה לומד שכלם ירדו עם יעקב למצרים.</p>
<p>אמר ליה רבי אבא ודא לחוד הות פתח ואמר (יחזקאל א ג) היה היה דבר יהו"ה אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים על נהר כבר תלת פלוגתן הכא¹³⁶ חדא דתנינן אין שכינה שורה בחוצה לארץ וחדא דלא הוה מהימן כמשה דכתיב ביה (במדבר יב ז) בכל ביתי נאמן הוא והוא גלי ופרסם כל גנזיאי דמלכא וחדא דאתחזי כמאן דלא שלים בדעתיה אלא הכי אסיקנא במתניתא דילן חס ושלום דהא יחזקאל נביאה שלימא הוה וברשותא דקב"ה גלי כל מה דגלי וכלהו אצטריך דיגלי ויפרסם על חד תרין ממה דגלי דהכי תנן מאן דרגיל למסבל צערא וכו'¹³⁷ וכלא אצטריך ומעלמין לא שביק קב"ה לישראל בגלותא עד דהוה אתי למידר דיוריה עמהון כל שכן ביעקב דהוה נחית בגלותא וקב"ה ושכינתיה וקדישין עלאין (ותתאין) ורתיכין דנחתו כלהו עם יעקב הדא הוא דכתיב (&) הבאים מצרימה את יעקב</p>	<p>אמר לו רבי אבא וזה היה לחוד פתח ואמר היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים על נהר כבר שלש¹³⁵ קשיות כאן אחד ששנינו אין שכינה שורה בחוץ לארץ ואחת שלא היה נאמן כמשה שכתוב בו בכל ביתי נאמן הוא והוא גילה ופרסם את כל גנזי המלך ואחת שנראה כמי שלא שלם בדעתו אלא כך הסקנו במשנתנו חס וחלילה שהרי יחזקאל היה נביא שלם וברשותו של הקדוש ברוך הוא גילה כל מה שגילה והכל הוא הצטרך לגלות ולפרסם על כל אחד פי שנים ממה שגילה שכך שנינו מי שרגיל לסבול צער וכו' והכל הצטרך ומעולמים לא עזב הקדוש ברוך הוא את ישראל בגלות עד שהיה בא לדור במדורו עמהם כל שכן ביעקב שהיה יורד לגלות והקדוש ברוך הוא ושכינתו וקדושים עליונים [ותחתונים] ומרכבות שכלם ירדו עם יעקב זהו שכתוב הבאים מצרימה את יעקב.</p>
<p>רבי אבא פתח ואמר (שיר ד ח) אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבאי תא חזי ווי לון לבני נשא דלא ידעין ולא משגיחין בפולחנא דמאריהון דתניא אמר רבי יצחק בכל יומא ויומא בת קול נפקת מטורא דחורב ואמר ווי</p>	<p>רבי אבא פתח ואמר אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי בא וראה אוי להם לבני אדם שלא יודעים ולא משגיחים בכבוד אדונם שלמדנו אמר רבי יצחק בכל יום ויום יוצאת בת קול מהר חורב ואומרת אוי להם לבני אדם</p>

135

136 ג' קושות בענין זה (מ"מ).

137 ההמשך מובא לעיל דף ב ע"ב (הערת הזהר).

ספר שמות

לון לבני נשא מפולחנא דמאריהון ווי לון לבני נשא מעלבונה	מעבודת רבונם אוי להם לבני אדם מעלבונה
ה/ב	
<p>דאורייתא¹³⁹ דאמר רבי יהודה כל מאן דאשתדל באורייתא¹⁴⁰ בהאי עלמא ומסגל עובדין¹⁴¹ טבין ירית עלמא שלימא¹⁴² וכל מאן דלא אשתדל באורייתא בהאי עלמא ולא עביד עובדין טבין לא ירית לא האי ולא האי והא תנן¹⁴³ אית מאן דירית עלמיה כפום אתריה וכפום מה דחוי ליה אמר רבי יצחק לא תנן אלא מאן דלית ליה עובדין טבין כלל</p>	<p>של תורה שאמר רבי יהודה כל מי שעוסק בתורה בעולם הזה¹³⁸ ומסגל מעשים טובים יורש עולם שלם וכל מי שלא עוסק בתורה בעולם הזה ולא עושה מעשים טובים לא יורש לא זה ולא זה והרי שנינו יש מי שיורש עולמו כפי מקומו וכפי מה שראוי לו אמר רבי יצחק לא שנינו אלא במי שאין לו מעשים טובים כלל.</p>
<p>אמר רבי יהודה אלמלא היו יודעים בני אדם את האהבה שהקדוש ברוך הוא אוהב את ישראל היו שואגים כמו כפיר לרדוף אחריו שנינו בשעה שירד יעקב למצרים קרא הקדוש ברוך הוא לפמליה שלו ואמר להם כלכם רדו למצרים ואני ארד עמכם אמרה שכינה רבון העולם יש צבאות בלי מלך אמר לה אתי מלבנון כלה מלבנון ממקום העדן שמלובן בכל מעשיו כלה זו שכינה שהיא [כמו] כלה בחופה והולך זה</p>	<p>אמר רבי יהודה אלמלא היו יודעים בני אדם את האהבה שהקדוש ברוך הוא אוהב את ישראל היו שואגים כמו כפיר לרדוף אחריו שנינו בשעה שירד יעקב למצרים קרא הקדוש ברוך הוא לפמליה שלו ואמר להם כלכם רדו למצרים ואני ארד עמכם אמרה שכינה רבון העולם יש צבאות בלי מלך אמר לה אתי מלבנון כלה מלבנון ממקום העדן שמלובן בכל מעשיו כלה זו שכינה שהיא [כמו] כלה בחופה והולך זה</p>
<p>כהא דתניא אמר רבי יהודה מאי דכתיב (במדבר ז א) ויהי ביום כלת משה כלת כתיב¹⁴⁹ ביומא דעאלת כלה לחופה ושכינתא דא היא כלה אתי מלבנון תבאי מאתר בי מקדשא דלעילא¹⁵⁰ תשורי מראש אמנה (&)</p>	<p>כמו זה ששנינו אמר רבי יהודה מה זה שכתוב ויהי ביום כלת משה כתוב כלת ביום שנכנסה כלה לחפה ושכינה זו הכלה אתי מלבנון תבואי ממקום בית המקדש שלמעלה תשורי מראש</p>

138

¹³⁹ ממש עסק התורה, שאנים עוסקים בה, והיא עלובה ביניהם, שהמלאכים חשקו בה ונטלה מהם ונתנה לתחתונים והם מואסים בה והיא נעלבת ביניהם (אור יקר).

¹⁴⁰ ת"ת (רח"ו).

¹⁴¹ במלכות ששם המעשה (רח"ו).

¹⁴² כי המלכות היא מנוחת הצדיקים כאומרו שבתאי בבית ה' כל ימי חיי לחזות וכו' ושלימותה בת"ת דהיינו מצוות כנגד הת"ת ושניהם יחד אדם שלם עולם שלם שם שלם ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים, שם מלא על עולם מלא (אור יקר). ת"ת (רח"ו). וטעם שנקרא ז"א עלמא שלימא לפי שהמלכות כלולה עמו כי מילוי מ"ה גי' י"ט כמנין חו"ה שהיא מלכות, א"נ לפי שדעת ז"א שלימא מחו"ג משא"כ המלכות שאין לה אלא גבורות לבד (מ"מ).

¹⁴³ דקס"ד מ"ש ולא עביד עובדין טבין היינו שלא עשה תר"ג מצות שלימים הגם שעשה מקצת מהם לא ירית האי ולא האי לכך הקשה "והתנן" ומתרץ ר"י לא תנן אלא מאן דלית ליה עובדין טבין כלל (מ"מ).

¹⁴⁴ פי' ז"א (מ"מ).

¹⁴⁵ פי' מלכות וחיילותיה (מ"מ).

¹⁴⁶ פי' אתם הקדימו תחילת לרדת למצרים ואח"כ אני ארד ואתחבר עמכם, ולכך אמרה שכינתא אית צבאות בלא מלכא דהיינו איך איפשר לירד אנו תחילה והז"א שהוא המלך אחרינו (מ"מ).

¹⁴⁷ פי' אבא לפי שז"ן שרשם מאבא ולכך אמר ז"א למלכות שאחנונו מניחים הארות אבא ויורדים עם ישראל בגלות (מ"מ).

¹⁴⁹ עי' לקמן ח"ג רנד ע"א ברע"מ (לש"ו).

¹⁵⁰ בינה (רח"ו).

ספר שמות

<p>מרישא דמאן מראשיהון דבני מהימנותא ומאן נינהו יעקב ובנוי מראש שניר וחרמון דאינון עתידין לקבלא אורייתא דילי מטורא דחרמון ולאנגא עלייהו בגלותהון ממעונות אריות אלין אינון עמין עעכו"ם (נ"א בני נשא דמהימנותא) דדמיין לאריוותא ונמרין דמענין להון בכל פולחנא דקשיו</p>	<p>אמנה מראש של מי מראשיהם של בני האמונה ומי הם יעקב ובנוי מראש שניר וחרמון שהם עתידיים לקבל את התורה שלי מהר חרמון ולהגן עליהם בגלותם ממעונות אריות אלו הם עמים עובדי עובדי כוכבים ומזלות [נ"א בני אדם של אמונה] שדומים לאריות ונמרים¹⁴⁸ שמענים אותם בכל עבודה קשה.</p>
<p>רבי אבא אמר אתי מלבנון כלה וגו' (&) וכי מלבנון אתת¹⁵¹ והלא ללבנון עולה¹⁵² אלא אמר רבי אבא בשעתא דנחתת שכינתא למצרים נחתו בהדה שתין רבוא של מלאכי השרת וקב"ה בקדמיתא הדא הוא דכתיב (מיכה ב יג) ויעבור מלכם לפניהם ויהו"ה בראשם רבי יצחק אמר אתי מלבנון כלה דא אידי שכינתא¹⁵³ אתי מלבנון תבאי מאתר בי מקדשא דלעילא¹⁵⁴ תשורי מראש אמנה מאתר בי מקדשא דלעילא ומאתר בי מקדשא דלתתא¹⁵⁵ דאמר רבי יהודה מעולם לא זזה שכינתא מכותלי דמערבא¹⁵⁶ דבי מקדשא דכתיב (שיר ב ט) הנה זה עומד אחר כתלנו והוא ראש אמנה לכל עלמא מראש שניר וחרמון מאתרא דאורייתא נפקת לעלמא ולמה לאנגא על ישראל ממעונות אריות אלין עמין עעכו"ם רבי יודן¹⁵⁷ אומר ממעונות אריות אלין אינון תלמידי חכמים דעסקי באורייתא במעונות המדרשות ובבתי כנסיות דאינון אריון ונמרים באורייתא</p>	<p>רבי אבא אמר אתי מלבנון כלה וגו' וכי מלבנון באה והלא ללבנון עולה אלא אמר רבי אבא בשעה שירדה שכינה למצרים ירדו עמה ששים רבוא של מלאכי השרת והקדוש ברוך הוא בראשונה זהו שכתוב ויעבר מלכם לפניהם וה' בראשם רבי יצחק אמר אתי מלבנון כלה זוהי שכינה אתי מלבנון תבואי ממקום בית המקדש שלמעלה תשורי מראש אמנה ממקום בית המקדש שלמעלה וממקום בית המקדש שלמטה שאמר רבי יהודה מעולם לא זזה שכינה מכותל המערבי של בית המקדש שכתוב הנה זה עומד אחת כתלנו והוא ראש אמנה לכל העולם מראש שניר וחרמון ממקום שהתורה יצאה לעולם ולמה להגן על ישראל ממעונות אריות אלו עמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות רבי יודן אומר ממעונות אריות אלו תלמידי חכמים שעוסקים בתורה במעונות המדרשות ובבתי כנסיות שהם אריות ונמרים בתורה.</p>

148

¹⁵¹ פי' שהרי משמע שמדבר ת"ת למלכות בעת פיוסה לזווג ואז היא למטה וא"כ ללבנון מבעי ליה שאז עולים לאבא הנק' לבנון (רח"ו).

¹⁵² ופי' מלבנון שאני יורד מלבנון צריך שתהיה אתי ללוותך (רח"ו).

¹⁵³ ופי' מלבנון הוא אבא כדסברת רבי יהודה דלעיל ולא פליג עמיה אלא בתשורי מראש אמנה שרבי יהודה מפ' מרישא דבני מהימנותא ור' מפרש שהמלכות תשורי מהבינה שהיא מקדישא דלעילא מן המקדש שלמטה ע"י הקרבן, וכן במראש שניר וחרמון שר"י מפרשו על הר סיני ור' יצחק מפרשו על כל בית המדרש שיוצאה ממנו תורה לעולם, ואע"פ שאמר הזהר ואמר רבי יהודה וכו' רבי יצחק מביא ראיה מדברי ר' יהודה שאמר מעולם לא זזה שכינתא וכו' כדי לפרש תשורי מראש אמנה ולעולם ר' יהודה בפ' תשורי פליג עליה אע"פ שאמר מעולם לא זזה שכינתא וכו' (מ"מ).

¹⁵⁴ בינה (מ"מ).

¹⁵⁵ פי' בית המקדש שבנה שלמה, שהמלכות מקבלת תשורה מהבינה ומהקרבנות וממעשה התחתונים שעושים בב"ה שלמטה (מ"מ).

¹⁵⁶ עי' לקמן דף קעט ע"ב (לש"ו).

¹⁵⁷ פליג על ר' יהודה, ור"י בפי' ממעונות אריות דלדידהו הם אומות העולם שהם אריות ונמרים ולרבי יודן הם הת"ח העוסקים במעונות המדרשות וכו' ולדידהו קאי על תשורי שר"ל תשורי מראש אמנה ותשורי ממעונות אריות דהיינו מתורת ת"ת ולדידהו נמי מפרש מראש שניר הוא הר סיני וחרמון הוא הר סיני שתשורי ממנו (מ"מ)

ספר שמות

<p>רבי חייא היה יושב לפני רבי שמעון אמר לו מה ראתה התורה למנות את בני יעקב שהם שנים עשר בתחלה ואחר כך שבעים שכתוב כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים ומה הטעם שבעים ולא יותר אמר לו כנגד שבעים אומות שהם בעולם והם היו אומה יחידה כנגד כולם ועוד אמר לו בא וראה ¹⁵⁸מפתחות שמאירים ¹⁵⁹(שרים) ענפים יושבים במסעיהם (בצלם) ממונים על שבעים עמים יוצאים משנים עשר חקיקות קשורים שמסתובבים במסעותיהם במשקל¹⁶⁰ לארבע רוחות העולם זהו שכתוב יצב גבולות עמים למספר בני ישראל והיינו שכתוב כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם להראות שהם עומדים בשביל ישראל בארבע לא נאמר אלא כארבע כמו שאי אפשר לעולם בלי ארבע רוחות כך אי אפשר לעולם בלי ישראל.</p>	<p>רבי חייא היה יושב לפני רבי שמעון אמר לו מה ראתה התורה למנות את בני יעקב שהם שנים עשר בתחלה ואחר כך שבעים שכתוב כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים ומה הטעם שבעים ולא יותר אמר לו כנגד שבעים אומות שהם בעולם והם היו אומה יחידה כנגד כולם ועוד אמר לו בא וראה ¹⁵⁸מפתחות שמאירים ¹⁵⁹(שרים) ענפים יושבים במסעיהם (בצלם) ממונים על שבעים עמים יוצאים משנים עשר חקיקות קשורים שמסתובבים במסעותיהם במשקל¹⁶⁰ לארבע רוחות העולם זהו שכתוב יצב גבולות עמים למספר בני ישראל והיינו שכתוב כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם להראות שהם עומדים בשביל ישראל בארבע לא נאמר אלא כארבע כמו שאי אפשר לעולם בלי ארבע רוחות כך אי אפשר לעולם בלי ישראל.</p>
<p>ויקם מלך חדש (&) רבי אבא פתח¹⁶⁸ (ישעיה לב כ) אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור זכאין אינון ישראל דקב"ה אתרעי בהו מכל שאר עמין וקריב לון לגביה דכתיב (דברים יד ב) ובך בחר יהו"ה להיות לו לעם סגולה וגו' וכתיב (שם לב ט) כי חלק יהו"ה עמו יעקב חבל נחלתו ישראל מתדבקין ביה בקב"ה דכתיב (שם ד) ואתם הדבקים ביהו"ה אלהיכם חיים כולכם</p>	<p>ויקם מלך חדש רבי אבא פתח אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא רוצה בהם מכל שאר העמים וקירב אותם אליו שכתוב ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה וגו' וכתוב כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו ישראל נדבקים בקדוש ברוך הוא שכתוב ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם</p>
ו/א	

158

159

160

¹⁶¹ פי' קשיא אחריתי היא (מ"מ).

¹⁶² פי' ובזה מתורצת קושיא בתרייתא ומ"ש ותו א"ל הוא כדי לתרץ קושיא קמייתא (מ"מ).

¹⁶³ מפתחות (רח"ו). ור"ל י"ב גבולי אלכסון דז"א שנק' מפתחא כמש"ל (מ"מ).

¹⁶⁴ הם י"ב שרים שבהיכל הרצון (רח"ו). ור"ל ש"ב שרים הם יונקים מ"ב גבולי אלכסון והי"ב שרים ממונים על ע' שרים דע' אומות (מ"מ).

¹⁶⁵ י"ב גבולי אלכסון, והם הקלדיטים הנז' לעיל (רח"ו).

¹⁶⁶ ג' פונים ימה וג' פונים צפונה וכו' (רח"ו). וא"כ צ"ל מ"ש דאסתחרון קאי על הי"ב שרים לא על י"ב גבולי אלכסון (מ"מ).

¹⁶⁷ י"ב (רח"ו). והיינו טעמא ד"ב שרים ממונים על ע' דע' אומות דאינון קיימין בגין ישראל מדכתיב כד' ולא בד' לומר כשם שא"ל לעולם להתקיים בלא ד' רוחות וכמ"ש במסכת תענית דף ג' (מ"מ).

¹⁶⁸ טעם פתיחה זו משום דק"ל ויקם מלך חדש על מצרים ולא על ישראל ותירץ שאין ישראל תחת ממשלת שור וחמור של הקלי' (רח"ו).

ספר שמות

<p>היום ועל דא זכאין אינון קמיה בגין דאינון זרעין על כל מים¹⁶⁹ מאי על כל מים דזרעין לצדקה¹⁷⁰ ומאן דזרע לצדקה כתיב ביה (תהלים נו יא) (כי גדול עד שמים על כל מים הדא הוא דכתיב (&))¹⁵ (שם קח ה) כי גדול מעל שמים חסדך מעל שמים¹⁷¹ על כל מים¹⁷² איהו הוי ומאן איהו מעל שמים דא עלמא דאת¹⁷³ וישראל זרעי זרעא על כל מים</p>	<p>היום ולכן זכאים הם לפניו משום שהם זורעים על כל מים מה זה על כל מים שזורעים לצדקה ומי שזורע לצדקה כתוב בו (כי גדול עד שמים על כל מים זהו שכתוב) כי גדול מעל שמים חסדך מעל שמים על כל מים הוא היה ומי הוא מעל שמים זה עולם הבא וישראל זורעים זרע על כל מים.</p>
<p>בספרא דרב ייבא סבא הכי אמר כתיב (דניאל ד יד) בגזרת עירין פתגמא ומאמר קדישין שאלתא כל דינין דהאי עלמא¹⁷⁴ וכל גזריין¹⁷⁵ וכל שאלתיין¹⁷⁶ כלהו קיימי בחד היכלא¹⁷⁷ דתמן ע"ב סנהדרין מעיינין בדינין דעלמא וההוא היכלא אקרי היכל זכותא בגין דכד דינין דינא מהפכין בזכותא דבר נש בקדמיתא</p>	<p>בספרו של רב ייבא סבא כך אמר, כתוב: בגזרת עירין פתגמא ומאמר קדישין [בגזרת מלאכים דבר ומאמר קדושים], שאלה כל דיני העולם הזה, וכל הגזרות וכל הבקשות כולם עומדים בהיכל אחד, ששם שבעים ושנים סנהדרין מעיינים בדיני העולם. ואותו היכל נקרא היכל הזכות, משום שכשדנים דין, מהפכים בזכות האדם בראשונה.</p>
<p>מה דלאו הכי בדרגא דההוא סטרא אחרא דתמן איהו אתר דאקרי חובה בגין דכל עובדוי דההוא אתר דנחש אשת זנונים לא איהו אלא למהפכא בחובה דבר נש ולמלשן עבדא למאריה</p>	<p>מה שאין כן בדרגת אותו הצד האחר, ששם הוא מקום שנקרא חובה, משום שכל מעשי אותו המקום של נחש, אשת זנונים, אינו אלא להפוך בחטאו של האדם, ולהלשין עבד לאדונו.</p>

¹⁶⁹ ירצה מה שהם זורעים בעולם הזה בבנים בהמשכת נשמתם, והוא הדין במעשים טובים במצותם ותורתם הוא סוד המשכת השפע והאור, ונזרע זרע קדש והיינו סוד זרעו לכם לצדקה כלומר לייחד הת"ת עם המלכות, שהמלכות נקראת צדק כשהיא בלא משפט, וע"י משפט המתייחד עמה נעשית צדקה, דהיינו צדק ה' תיקוניה וקישוטיה, והיינו "על כל מים", פי' "כל" יסוד. "על כל", ת"ת. "מים" הם מימי החסד, שסוד קשרם הוא בחסד. וזהו שאמר הכתוב קצרו לפי חסד (אור יקר).

¹⁷⁰ שגורמים שיתגדל ויצמח צדקה שהוא ת"ת ע"י העלתה מ"ן לבינה (רח"ו).
¹⁷¹ דהיינו סוד משך חסד מים מעל שמים, והיינו כל מים, הנה יש מים מימין ומים משמאל על כל מים היא הבינה שהיא רוכבת על כל מים והיינו אומרו כי גדול מעל שמים דהיינו בינה (אור יקר).
 בינה (רח"ו).

¹⁷² חסד (רח"ו)

¹⁷³ שהיא על כל מיני מים שהם שני מיני מים, מים מימין ומים משמאל, דהיינו שמים שני מיני מים, אש ומים, מעל שמים על כל מים. וא"כ ממשמע שאמר הכתוב על כל מים. ולא אמר מלה שיוורה על הבינה רצה להורות על בחי' עלמא דאתי שהיא נמשכת דרך הספירות מלכות צדקה ות"ת מתייחדת עמו על ידי היסוד בתגבורת החסד מהבינה שמשם משך הכל (אור יקר).

¹⁷⁴ לדון האדם כפי מעשיו (אור יקר).

¹⁷⁵ אחר הדין לתת הגזירה לקיים כל דבר (אור יקר).

¹⁷⁶ כל מה שישאל אדם מצרכיו יגישוה לפני הדיינים לראות אם ראוי לשאלתו אם תפלתו תחזור ריקם אם לאו (אור יקר).

¹⁷⁷ היינו היכל הגבורה נק' היכל זכות כדפי' בפרשת פקודי דתמן ע"ב סנהדרין, כבר פירשתי שהם ע"ב מע"ב וע"ב שהם ר"ו ודירך*## דינם היאך ומושבם וגזירתם, ע"ש, מהפכין בזכות תחילה שהם מזוגין מחסד ולכך פותחין בזכות ועל שם כך עם היות שהם מגבורה כיון שנכללים בחסד נקראים זכות שהם מטין לחסד ולא כקורח ועדתו שהיו לויים ולא רצו להשלים עם אהרן איש החסד וירדו אל מקום הקלי' שהם דין קשה שמרים בלי תיקון וכך הוא למטה בז' היכלות התמורות היכל חובה שכולם נוטים לחובה, ואינם נכללים בימין ולא בקדושה כלל, וכל טבעם בחובה להלשין להשטין לקטרט ליטול נשמה (אור יקר).

ספר שמות

<p>אינון דהיכלא דזכותא אקרין מים מתוקים¹⁷⁸ מים צלוליין¹⁷⁹ אינון דהיכלא דחובא אקרין מיין מרירין (במדבר ה כב) מי המרים המאררים</p>	<p>אותם של היכל הזכות נקראים מים מתוקים מים צלולים, אותם של היכל החובה נקראים מים מרירים, מי המרים המאררים.</p>
<p>בההוא היכלא דזכותא לא קיימי אלין תלת¹⁸⁰ בני חיי ומזוני ולא בההוא אתר דחובה לא במים מתיקן וצלילין ולא במים מרירין מלטטין ועל דא ישראל זרעי על כל מים זרעא קדישא דאולידו על כל מים איהו דהא לאו נכון זרעא דילהון אלא לעילא ועל דא אוקמוה מארי מתניתין בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מלתא אלא במזלא קדישא¹⁸¹ תליא מלתא</p>	<p>באותו היכל הזכות לא עומדים שלשת אלה: בניים, חיים, ומזונות. ולא באותו מקום של חובה. ולא במים מתוקים וצלולים ולא במים מרירים מאררים. ועל זה ישראל זורעים על כל מים זרע קדוש, שהולידו על כל מים הוא, שהרי לא נכון זרע שלהם אלא למעלה, ולכן פרשוה בעלי המשנה, בניים חיים ומזונות, אין הדבר תלוי בזכות אלא הדבר תלוי במזל הקדוש.</p>
<p>ואתר דא על כל מיא¹⁸² איהו¹⁸³ משלחי רגל השור והחמור¹⁸⁴ (&) דלא אית לון בההוא סטרא בישא כלום¹⁸⁵ ומשדרן מנייהו¹⁸⁶ כל חולקין בישין ומתדבקין בההוא סטרא טבא דכל קדושין עלאין¹⁸⁷ [שור וחמור כד מזדווגן כהדא תרין פגעין בישין אינון לעלמא] שור סטרא דדינא קשיא¹⁸⁸ איהו ואתדבקותא דסטרא קדישא איהו [חמור כד אזדווג בהדיה דאיהו מסטרא אחרא תרין פגעין בישין אינון לעלמא]</p>	<p>ומקום זה הוא על כל מים משלחי רגל השור והחמור, שאין להם באותו צד הרע כלום, ושולחים מהם כל החלקים הרעים ונדבקים באותו הצד הטוב של כל הקדושות העליונות (שור וחמור כאשר הם מזדווגים כאחד הם שני פגעים רעים לעולם). שור הוא צד הדין הקשה, והוא נדבק בצד הקדושה. (החמור כשמזדווג עמו שהוא מצד האחר הם שני פגעים רעים לעולם).</p>

¹⁷⁸ שהמתנהג על פיהם ימצא טוב (אור יקר).

¹⁷⁹ בלי שמרים חצונים (אור יקר).

¹⁸⁰ אינם נידונים שם מפני שדרך אחרת להם, מפני שאם היו דנים האדם בהיכל זכות בגזרת עירין וכו' רוב בני אדם לא ישיגו בניים ולא יאריכו ימים ולא יתפרנסו מפני מעשיהם, לכך הקב"ה סלק ג' ענינים אלו מהיכל זכות שהוא עולם המלאכים והניחם אל ההנהגה העליונה הנעלמת, ושם ידין לפי הדברים הנסתרים היודעים אליו והיינו מזלא קדישא ממקור החיים, והנה במקומות רבים פי' ענין זה במדות, ומזל בכתר עליון, ואין לתמוה כי הכל עולה לענין א' כי הכתר הוא בסוד קדש הקדשים ושם היכל ג' ראשונות, ושם שופע המזל העליון, וסוד החסד ביצירה הוא היכל אהבה, והגבורה היכל זכות, והת"ת היכל הרצון וכו', ואין שום היכל פועל אלא מצד מה שנותנים לו כח מהמקור מהספירה העליונה ונמשך אליו כח ההנהגה דרך כסא הכבוד, ומה שאני מפרשים בהיכלות הוא הוא בספירות והכל א' (אור יקר).

¹⁸¹ בינה (רח"ו). וטעם שנק' בינה מזלא לפי שיונקת ממזל ה"ג ואבא יונק ממזל ח' (מ"מ).

¹⁸² חסד (רח"ו).

¹⁸³ מזל שרשו נזל, שהוא זל מים, וידוע שסודו נוצר חסד, וכל חסד סודו מים. ולפי שהוא החסד העליון יצדק בו לומר על כל מים. וגם נוצר חסד ממתיק הדינים המושרשים במדת לאלפים שממנה נמשך השרש למי המרים. וזהו ממש כל מים מתוקים ומרים, ולכן מ"ם מלא ב' פעמים מים, מ"ם י"ד מ"ם (רמ"ז).

¹⁸⁴ היינו ממש ב' כחות הגבורה דהיינו היכל זכות שור, והיכל חצוני חובה חמור, והיינו כעין על כל מים אלא שהסיף באומר משלחי רגל וכו' מזלא קאמר משלחי שור וחמור אלא רגל, מורה שאפילו שורש הושר והחמור וקיומו שהם רגלים לדבר הקיום והחזק אפילו ענין זה משלחים (אור יקר).

¹⁸⁵ אפילו אחיזה או תפיסה מועטת (אור יקר).

¹⁸⁶ ואפשר רגל אפילו רגל אחד משור וחמור אינו שורה למטה בהם, והיינו אומר "ומשדרן מינייהו כל חלקין בישין" כרגלי הדבר בגשמי וראשו ברוחני והם משלחי רגל אפילו רגל א' לשור או לחמור אינו שורה בהם (אור יקר).

¹⁸⁷ הבינה מקור כל הטובה לספירות (אור יקר).

¹⁸⁸ משך הגבורה והוא במדרגות הדין הקשה הנמשך למטה שבו נאחזים החצונים (אור יקר).

ספר שמות

<p>ועל דא שמעון תוקפא דדינא קשיא הוה ביה וכד מזדווג בלוי כהדא לא יכיל עלמא למסבל ובגין כך (דברים כב ז) לא תחרוש בשור ובחמור יחדו ועל דא שדר יעקב לעשו מלה דא דכתיב (בראשית לב ז) ויהי לי שור וחמור ואי לאו דמאיך יעקב גרמיה דחילו סגיא נפל ביה בעשו</p>	<p>ועל זה שמעון היה תוקף הדין הקשה, וכשמזדווג עם לוי כאחד, לא יכול העולם לסבול. ולכן לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו. ועל זה שלח יעקב לעשו דבר זה שכתוב, ויהי לי שור וחמור, ואם יעקב לא הנמיך עצמו פחד רב היה נופל בעשו.</p>
<p>ויקם מלך חדש על מצרים¹⁸⁹ (&) בספרא דרב המנונא סבא הכי אתמר מאי דכתיב ויקם מלך חדש על מצרים תא חזי כל עמין דעלמא וכל מלכין דעלמא לא אתתקפו בשולטניהון אלא בניניהו דישראל מצרים לא הוו שלטין על כל עלמא עד דאתו ישראל ועאלו תמן בגלותא כדין אתתקפו על שאר עמין דעלמא</p>	<p>ויקם מלך חדש על מצרים. בספרו של רב המנונא סבא כך נאמר, מהו שכתוב "ויקם מלך חדש על מצרים". בא וראה, כל עמי העולם וכל מלכי העולם לא התחזקו בשלטונם אלא בשביל ישראל. מצרים לא היו שולטים על כל העולם עד שבאו ישראל ונכנסו שם לגלות, אז התחזקו על שאר עמי העולם.</p>
<p>בבל לא אתתקפו על כל עמין דעלמא אלא בגין דישראל דלהויין בגלותהון</p>	<p>בבל לא התחזקו על כל עמי העולם אלא בשביל שישראל שהיו בגלות שלהם.</p>
<p>אדום לא אתתקפו על כל עמין דעלמא אלא בניניהון דישראל דלהויין בגלותהון</p>	<p>אדום לא התחזקו על כל עמי העולם אלא משום שישראל שהיו בגלות שלהם.</p>
<p>דהא עמין אלין בשפלותא הוו בשאר עמין ומאיכין הוו מכלהו ובגין ישראל אתתקפו מצרים דכתיב (שמות כ ב) מבית עבדים עבדים אקרון ממש דהא מצרים בשפלותא דשאר עמין הוו</p>	<p>שהרי עמים אלו היו בשפלות בשאר העמים ונמוכים היו מכולם, ובגלל ישראל התחזקו מצרים, שכתוב "מבית עבדים", עבדים ממש נקראו, שהרי מצרים היו בשפלות של שאר העמים.</p>
<p>בבל דכתיב (ישעיה כג יג) הן ארץ כשדים זה העם לא היה</p>	<p>בבל שכתוב "הן ארץ כשדים" זה העם לא היה.</p>
<p>אדום דכתיב (עובדיה א ב) הנה קמן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד</p>	<p>אדום שכתוב "הנה קמן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד".</p>
<p>וכלהו לא נטלו תוקפא אלא בניניהון דישראל דכד ישראל בגלותהון מיד מתתקפי על כל שאר עמין דעלמא מאי טעמא בגין דישראל אינון בלחודיהו לקבל כל עמין דעלמא</p>	<p>וכולם לא נטלו תוקף אלא בגלל ישראל, שכשישראל בגלות שלהם, מיד מתחזקים על כל שאר העמים שבעולם. למה? משום שישראל הם לבדם כנגד כל עמי העולם.</p>
<p>כד עאלו ישראל בגלותא דמצרים מיד הוה קימה למצרים ואתתקפו שולטנותא דלהון לעילא על כל שאר עמין דכתיב ויקם מלך חדש על מצרים ויקם קימה הוה לון דאתתקפו וקם ההוא ממנא שולטנא דמצרים ואתיהיב ליה תוקפא ושולטנותא על כל ממנן דשאר</p>	<p>כשנכנסו ישראל לגלות מצרים, מיד היתה קימה למצרים, והתחזקו שלטונם מעל כל שאר העמים, שכתוב "ויקם מלך חדש על מצרים". "ויקם" קימה היתה להם, שהתחזקו וקם אותו ממונה השלטון של מצרים, ונתנו לו תוקף ושלטון על כל ממוני שאר העמים, שהרי בראשונה יש שלטון</p>

¹⁸⁹ וממילא סמ' ורהב שותפים בשליטת פרעה כי שליטת פרעה היה בכח שניהם (דע"ה ח"א עח ע"א).

ספר שמות

<p>עמין דהא בקדמיתא אית שולטנותא לההוא ממנא דלעילא ולבתר לעמא דיליה</p>	<p>לאותו הממונה שלמעלה, ואחר כך לעם שלו</p>
<p>ו/ב</p>	
<p>דלתתא ובגין כך ויקם מלך חדש על מצרים (&) דא הוא ממנא דלהון חדש הוה דעד יומא הדין לא הוה ליה שולטנא על שאר עמין¹⁹⁰ והשתא אתקם לשלטנא על כל שאר עמין דעלמא וכדין אתקיים (משלי ל כא) תחת שלש רגזה ארץ תחת עבד כי ימלוך</p>	<p>שלמטה. ולכן ויקם מלך חדש על מצרים זהו הממונה שלהם חדש היה שעד היום הזה לא היה לו שלטון על שאר העמים ועכשיו הוקם לשלוט על כל שאר עמי העולם ואז התקיים תחת שלוש רגזה ארץ תחת עבד כי ימלוך.</p>
<p>רבי חייא אמר תלתין יומין עד לא ייתי תוקפא לעמא בארעא או עד לא תיתי תבירו לעמא בארעא מכרזי בעלמא ההוא מלה ולזמנין דאתמסר ההוא מלא בפומא דרביי ולזימנין לאינון בני נשא דלית בהו דעתא ולזמנין דההוא מלה אתמסר בפומא דעופי ומכרזי בעלמא ולית מאן דישגח בהו כד עמא זכאין אתמסר ההוא מלה לאינון רישין זכאין דעלמא בגין דיודיעו לון ויתובון למאריהון וכד לאו אינון זכאין הוי כדקאמרן</p>	<p>רבי חייא אמר שלשים יום עד שלא יבא תוקף לעם בארץ או עד שלא יבא שבר לעם בארץ מכרזים בעולם על אותו הדבר ולפעמים שנמסר אותו הדבר בפי התינוקות ולפעמים לאותם בני אדם חסרי דעת ולפעמים נמסר אותו הדבר בפי העופות ומכרזים בעולם ואין מי שישגיח בהם כשהעם הם צדיקים נמסר אותו דבר לאותם ראשים צדיקים של העולם כדי שיודיעו להם וישבו לרבונם וכשאינם צדיקים זה כפי שאמרנו.</p>
<p>רבי אלעזר הוה יתיב יומא חד אתרעא דלוד והוה יתיב עמיה רבי אבא ורבי יהודה ורבי יוסי אמר רבי יוסי אימא לכו מה דחמית יומא דא בצפרא קמית בנהורא חמית חד עופא¹⁹¹ דהוה טאים זקף לעילא תלת זמני ומאיך חד והוה אמר עלאי עלאי ביומא דא טסי (ס"א דקיקים) רקיעין (לימינא)¹⁹² תלת ממנן זקפין שלטנין על ארעא חד יתיב דלא יתיב אעברו ליה בנורא דדליק מעברין קיימיה מעברין שלטניה</p>	<p>רבי אלעזר היה יושב יום אחד על שער לוד, והיה יושב עמו רבי אבא ורבי יהודה ורבי יוסי. אמר רבי יוסי, אמור לכם מה שראיתי היום הזה, בבוקר קמתי באור ראיתי עוף אחד שהיה טס ועולה למעלה שלש פעמים ומנמיק [פעם] אחת, והיה אומר עליונים עליונים ביום זה פורחים (דקיקים) הרקיעים (לימין) שלשה ממונים זקופים מושלים על הארץ, אחד יושב שלא יושב. העבירו אותו באש שדולקת, מעבירים את קיומו מעבירים את שלטונו.</p>
<p>תלת סמכין שליטין עלאין קיימין על עלמא רמינא לההוא עופא קלא אמינא ליה עופא עופא אימא לי תלת דקיימין ממנן וחד</p>	<p>שלשה תומכים¹⁹³ שולטים עליונים עומדים על העולם זרקתי לאותו עוף ואמרתי לו עוף עוף אמור לי שלשה שעומדים ממונים ואחד שהעבירו</p>

¹⁹⁰ מלשון זה נראה דס"ל דאינו חדש ממש אלא בתחילה היה מלך על מצרים לבדה ועכשיו מלך על כל האומות בשביל ישראל כמו השר שלו (מ"מ).

¹⁹¹ דע כי מיום שחרב בית המקדש ונשרף התורה בעו"ה, נוטל סם התורה להודיע לפתא אוכמא במזל שבתאי, והוא מודיע לעורבים, לכן לא רצה ר"א לידע מן העורבים מה שכבר יתן אחר תחת ר' יוסי חמיו והוא ינצל, כי נראה שאינו חביב לו שהעורב יודיע סודות עליונים, לכן לא רצה לשמוע רק מן היונה (זהר הרקיע).

¹⁹² פי' המלאכים שהם עליונים וטסים בדקות ובהעלם והם לימינא דהיינו בצד הקדושה והעוף היה אומר למלאכי השרת תלת זקפין וכו' א"נ יש לפ' עילאי הם הצדיקים שהם טסים בהעלם בלילה בסוד השינה להעלות מ"ן למלכות ופי' זה נכון דאי למלאכי השרת מה צורך להודיעם (מ"מ).

ספר שמות

<p>דמעברין שולטניה מאן אינון רמא לי תלת גירין אלין מגדפא ימינא ודין חד משמאלא¹⁷ (ס"א ומגדפא שמאלא חד) ולא ידענא מאי רמיזא</p>	<p>שלטונו מי הם זרק לי שלשה חצים אלה מכנף ימינו וזה אחד משמאל (ומכנף שמאל אחד) ולא ידעתי למה הוא רומז</p>
<p>נסיב להו רבי אלעזר נחית להו לנחירוי נפק דמא מנחירוי¹⁹⁴ אמר ודאי תלת שלטני עמזין קיימין ברומי בארעא וזמינין למעבד גזרין בישין לישראל מסטרא דרומא¹⁸ נסיב ההוא גיראי דמגדפא שמאלא ארה ונפק אשתא אוכמא מניה¹⁹⁵ אמר שלטנא דמצראי אעדיעו וזמין חד מלכא דרומא¹⁹ לאעברא בכל ארעא (ס"א דמצרים)²⁰ ולמנאה במצרים²¹ רברבי תריסין וסתיר בנין ובני²² סתירין²³ (ס"א וזמין חד מלכא מאינון תלת דקאמרן למשלט בה וסתיר בה בנינא ובני ביה בנינא) רמא לון רבי אלעזר לארעא נפלו אלין תלת על חד דמסטרא שמאלא</p>	<p>לקח אותם רבי אלעזר הוריד אותם לנחיריו ויצא דם מנחיריו אמר ודאי שלשה שליטי עמים עומדים ברומי בארץ ועתידים לעשות גזרות רעות לישראל מצד הרומאים לקח אותו חץ מכנף שמאל הריח ויצאה אש שחורה ממנו אמר שלטון המצרים העבירו ועתיד לעבור מלך אחד של הרומאים בכל הארץ (מצרים) ולמנות במצרים שרי תריסים וסותר בנין ובונה את הסתורים (ועתיד מלך אחד מאותם השלשה שאמרנו לשלוט בה וסותר בנינים ובונה בה בנינים) זרק אותם רבי אלעזר לארץ נפלו שלשת אלה על האחד שמצד שמאל.</p>
<p>עד דהוו יתבי אעבר חד ינוקא והוה קארי (ישעיה יט א) משא מצרים הנה יהו"ה רוכב על עב קל ובא מצרים אעבר תניינא חבריה ואמר וארץ מצרים תהיה שממה אעבר תליתאה חבריה ואמר ואבדה חכמת מצרים המו ההוא גירא דגדפא שמאלא דאתוקד ותלת אחרנין דהוו עליה לא אתוקדן אמר רבי אלעזר האי דעופא והאי דדרדקי כלא הוא חד וכלא נבואה עלאה הוא (ס"א כלא איהו ברזא דחכמתא) ובעא קב"ה לאחזאה לן סתרי עלאי דהוא עביד הדא הוא דכתיב (עמוס ג ו) כי לא יעשה יהו"ה אלהים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים וחכימי עדיפי מנביאי בכל זמן דהא לנביאי לזמנין שרת עליהו רוח קודשא ולזמנין לא וחכימין לא אעדי מנהון רוח קודשא אפילו רגעא חדא (זעיר) דידעין מה די לעילא ותתא ולא בעו לגלאה אמר רבי יוסי (יהודה) כלא חכמתא וחכמתא דרבי אלעזר יתיר מכלהו רבי אבא אמר אלמלא לא הוו חכימין לא הוו ידעין בני נשא מהו אורייתא ומהו פקודי דמארי עלמא ולא אתפרשא רוחא דבני נשא מרוחא דבעירא</p>	<p>עד שהיו יושבים עבר תינוק אחד והיה קורא משא מצרים הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים עבר חברו השני ואמר וארץ מצרים תהיה שממה עבר חברו השלישי ואמר ואבדה חכמת מצרים ראו שאותו חץ של כנף שמאל ונשרף ושלשת האחרים שהיו עליו לא נשרפו אמר רבי אלעזר מה שהעוף והתינוקות [אמרו] הכל דבר אחד והכל הוא נבואה עליונה (והכל הוא בסוד החכמה) ורצה הקדוש ברוך הוא להראות לנו נסתרות עליונות שהוא עושה זהו שכתוב כי לא יעשה ה' אלהים דבר כי אם גילה סודו אל עבדיו הנביאים ועדיפים חכמים מנביאים בכל זמן שהרי על הנביאים לפעמים שורה רוח הקודש ולפעמים לא ומהחכמים לא וזה רוח הקודש אפילו רגע אחד [קטן] שיודעים מה שלמעלה ולמטה ולא רצו לגלות אמר רבי יוסי [יהודה] הכל חכמה וחכמת רבי אלעזר יתרה מכולם רבי אבא אמר אלמלא לא היו חכמים לא היו יודעים בני אדם מהי תורה ומה המצוות של רבון העולם ולא נפרד רוח בני אדם מרוח הבהמה.</p>

¹⁹⁴ פ' לרמוז על גזרות שהיו עושים ליש' ושופכים דמים (מ"מ).

¹⁹⁵ אוכמא לרמוז שנחשכה מלכות מצרים כמ"ש שולטנא דמצרים אעדיאו א"נ יש לפרש על נהר דנור ששם מעבירים הממונה שעברה ממלתו(מ"מ).

ספר שמות

<p>אמר רבי יצחק כד אייתי קב"ה דינא על עמא בקדמיתא עביד דינא בההוא ממנא דממנא עלייהו לעילא דכתיב (ישעיה כד כא) יפקוד יהו"ה על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה במאי דינא אתרן ההוא ממנא דלעילא מעברין ליה בההוא נהר דינור דנגיד ונפיק וכדין אעדיו ההוא שולמנותא דיליה ומיד מכריזי עליה ברקיעא שולמנותא דממנא פלניא אעדיו מניה</p>	<p>אמר רבי יצחק כשמביא הקדוש ברוך הוא דין על העם בראשונה הוא עושה דין באותו הממונה עליהם למעלה שכתוב יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה באיזה דין נדון אותו הממונה שלמעלה מעבירים אותו באותו נהר דינור שנמשך ויוצא ואז מעבירים את אותו שלטון שלו ומיד מכריזים עליו ברקיע שלטונו של הממונה פלוני הועבר ממנו</p>
ז/א	
<p>עד דמטי ההוא קלא בכל אינון רקיעין עד דמטי באינון דשלטין בהאי עלמא ונפיק קלא ואכריז בכל עלמא עד דמטי לעופי ולינוקי ולאינון טפשיין דבני נשא דלא ידעין</p>	<p>עד שמגיע אותו קול לכל אותם הרקיעים עד שמגיע לאותם ששולטים בעולם הזה ויוצא קול ומכריז בכל העולם עד שמגיע לעופות ולתינוקות ולאותם הטפשים של בני אדם שלא יודעים</p>
<p>ויקם מלך חדש (&) רבי חייא אמר מלך חדש חדש ממש הוה¹⁹⁶ רבי יוסי אמר דהוה מהדש גזירין¹⁹⁷ דלא חדש מלכא אחרא מקדמת דנא אשר לא ידע את יוסף כל ההוא מיבו דעבד יוסף בארעא דמצרים¹⁹⁸ דכתיב (בראשית מז יד) ויבא יוסף את כל הכסף ביתה פרעה וקיים לון בשני כפנא¹⁹⁹ כל האי לא דכיר ועבד גרמיה דלא ידע ביה</p>	<p>ויקם מלך חדש רבי חייא אמר מלך חדש חדש ממש היה רבי יוסי אמר שהיה מחדש גזרות שלא חדש מלך אחר מקודם לכן אשר לא ידע את יוסף כל אותו טוב שעשה יוסף בארץ מצרים שכתוב ויבא יוסף את כל הכסף ביתה פרעה וקיים אותם בשני הרעב כל זה לא זכר ועשה עצמו שלא יודע אותו</p>
<p>רבי יוסי ורבי יהודה הוו יתבי ולעאן באורייתא קמיה דרבי שמעון אמר רבי יהודה האי דכתיב ויקם מלך חדש על מצרים ותנינן דאיהו קם מגרמיה²⁰⁰ מה דהוה שפל קם²⁰¹ ולא אתחזי למלכא ובעותרא קם אמר רבי שמעון כלא הכי הוא כגוונא דאחשורוש דלא אתחזי למלכא וקם מגרמיה וקם בעותרא</p>	<p>רבי יוסי ורבי יהודה היו יושבים ועוסקים בתורה לפני רבי שמעון אמר רבי יהודה מה זה שכתוב ויקם מלך חדש על מצרים ושנינו שהוא קם מעצמו מה שהיה שפל קם ולא היה ראוי למלך ובעושר הוא קם אמר רבי שמעון הכל כך הוא כדוגמת אחשורוש שלא היה ראוי למלך וקם מעצמו וקם בעושר ורצה להאביד את ישראל מן</p>

¹⁹⁶ בערך המלכות היה חדש כדמפרש שחידש גזירותיו אבל הוא היה ממש פרעה כדמסיק ועבד גרמיה דלא ידע ביה אלא ודאי חדש שמעולם לא מלך כמוהו במצרים (אור יקר).

¹⁹⁷ מדקאמר חדש ממש משמע דס"ל דהא והא הוה חדש ממש וגם מחדש גזירין אבל מדקאמר ועביד גרמי' וכו' נראה דס"ל נתחדשו גזירותיו (מ"מ).

¹⁹⁸ אל הכלל ואל המלך דהיינו בפרט אל פרעה שהעשירו ויבא יוסף את כל הכסף ביתה וכו' ואל מצרים (אור יקר).

¹⁹⁹ טובות כפולות לא דכיר לגמול טוב לישראל ולא עוד אלא שחידש גזרות קשות מכל מלכי מצרים הקודמים כאילו לא ידע שהוא יותר לא זכר והיינו טעם מלך חדש שהוא מחדש אשר לא ידע אצ"ל לא זכר אלא לא ידע (אור יקר).

²⁰⁰ ופליגי דר' חיי ופליגי דר' המנונא דלעיל דפי' קם לעילא, והכא פריש קם מגרמיה, אשר לא ידע את יוסף היינו לא אתחזאי למלכא ולעותרא, דהיינו יוסף משנה למלך והעשירו והוא לא ידע ולא היה ראוי לאותם התכשיטין (או ריקר).

²⁰¹ ס"ל כמ"ד חדש ממש, וכן דעת ר"ש שאמר כגוונא דאחשורוש (מ"מ).

ספר שמות

<p>ובעא לאובדא²⁰² לישראל מעלמא אוף הכא האי לא אתחזי למלכא וקם מגרמיה ובעא לאובדא לישראל מעלמא דכתיב (&) ויאמר אל עמו וגו' הבה נתחכמה לו וגו' וכד הוה קם מלכא לעילא קם מלכא לתתא</p>	<p>העולם אף כאן זה לא ראוי למלוכה ועמד מעצמו ורצה להאביד את ישראל מן העולם שכתוב ויאמר אל עמו וגו' הבה נתחכמה לו וגו' וכשהיה עומד מלך למעלה עומד מלך למטה.</p>
<p>רבי אלעזר ורבי אבא ורבי יוסי הוו אזלי מטבריא לצפורי עד דהוו אזלי פגע בהו חד יודאי פתח ואמר (ישעיה יט א) משא מצרים הנה יהו"ה רוכב על עב קל ובא מצרים ונעו אלילי מצרים מפניו תא חזי כל מלכין דעלמא²⁰³ וכל עמין דעלמא לא חשיבי כלום קמי קב"ה דכתיב (דניאל ד לב) וכל דיירי ארעא כלא חשיבין וכמצביה עביד²⁰⁴ בחיל שמיא</p>	<p>רבי אלעזר ורבי אבא ורבי יוסי היו הולכים מטבריה לצפורי עד שהיו הולכים פגע בהם יהודי אחד פתח ואמר משא מצרים הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים ונעו אלילי מצרים מפניו בא וראה כל מלכי העולם וכל עמי העולם לא נחשבים לכולם לפני הקדוש ברוך הוא שכתוב וכל דיירי ארעא כלא חשיבין וכמצביה עביד בחיל שמיא [וכל דיירי הארץ כלא חשובים וכרצונו עושה בחיל השמים]</p>
<p>והכא במצרים אף על גב דכל אינון גבוראין²⁰⁵ ודרעא מרממא גלי קודשא בריך הוא במצרים מה כתיב הנה יהו"ה רוכב על עב קל ובא מצרים מאי שנא בכל עמין דעלמא דלא הוה הכי דהא קב"ה גזר גזרה ואתעביד והכא איהו אתא דכתיב (&) ובא מצרים וכתוב (שמות יב יב) ועברתי בארץ מצרים וגו'²⁰⁶ אני יהו"ה אלא בגין דמלכא הוה אתי לאפקא למטרוניתא דהוות תמן ובגין יקרא דמטרוניתא הוה אתי ועל דא הוה קב"ה בעי ביקרה²⁰⁷ ואתי לגבה²⁰⁸ לאקמא לה²⁰⁹ ולמיהב לה ידא²¹⁰ ולזקפא לה כמה דזמין קב"ה למעבד בסוף גלותא דאדום</p>	<p>וכאן במצרים אף על גב שכל אותן הגבורות זרוע רמה גילה הקדוש ברוך הוא במצרים מה כתוב הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים מה שונה בכל עמי העולם שלא היה כך שהרי הקדוש ברוך הוא גזר גזרה ונעשתה וכאן הוא בא שכתוב ובא מצרים וכתוב ועברתי בארץ מצרים וגו' אני ה' אלא משום שהמלך היה בא להוציא את המלכה שהיתה שם ובשביל כבוד המלכה היה בא ועל כך היה הקדוש ברוך הוא רוצה בכבודה ובא אליה להקימה ולתת לה יד ולזקוף אותה כמו שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות בסוף גלות אדום.</p>
<p>אמר רבי ייסא אי הכי²¹⁵ דבגין דמטרוניתא הוה הא בגלותא דבבל מטרוניתא תמן הות אמאי לא הוה כך אמר</p>	<p>אמר רבי ייסא אם כך שבשביל המלכה זה היה הרי בגלות שבבל היתה שם המלכה ולמה לא היה כך אמר לו הרי שנינו שהחטא גרם</p>

²⁰² דהיינו נמי לא ידע את יוסף, ויהיה קימה לעילא ולתתא ויתפרש ויקם למעלה ויקם למטה שהקב"ה הקימו לקיים גזירות הגלות ומלת ויאמר אל עמו היינו השר המייעץ מלמעלה (אור יקר).

²⁰³ אינם חשובים לפניו כדי שירד הקב"ה לדינם למטה בתחתונים אלא יגזור אליהם גזירות קשות ויתקיימו ואפילו בשרים (אור יקר).

²⁰⁴ רצה ונתקיים רצונו ואם כן יקשה מה הכבוד הזה שבא הקב"ה למצרים לנקמה ולא עוד אלא כבר עשה כמה מכות בהם ועם כל זה במכה עשירית ירד בכבודו ובעצמו וז"ש והכא במצרים (אור יקר).

²⁰⁵ כי לא מפני גודל הנס נרחיקהו מיכולת המלאך על ידי עזר קונו (אור יקר).

²⁰⁶ עי' ח"א קיז ע"א במדה"נ (לש"ו).

²⁰⁷ היינו ובא מצרים לעשות הנקמה בעצמו (אור יקר).

²⁰⁸ ג"כ (אור יקר).

²⁰⁹ הוא בעצמו מגלותה (אור יקר).

²¹⁰ פשיטות ימינו אליה להקימה מגלותה כאומרו נטית ימינך וא"ת והא כתיב ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך ומדת אני היא השכינה ואת אמרת דע"י ת"ת וי"ל כי מלת אני אינו מדקדק השכינה אלא אני ת"ת המדבר על עצמו שהוא הפועל על יד המלכות אבל הוא הת"ת בעצמו (אור יקר).

²¹⁵ בשלמא אי אמרינן מחמת עצם המכה שאינה ראויה לשליח והוא נשמר לעיל מזה (אור יקר).

ספר שמות

<p>ליה הא תנינן דהטאה גרם דנמלו נשים נכריות ואעילו ברית קיימא²¹⁶ קדישא ברשותא אחרא ובנין כך אתאבידו מנהון נסין ואתון דאתחזי למעבד להו מה דלא הוה הכי בגלותא דמצרים דכלהו הוו שבמי יה בני ישראל עאלו בני ישראל נפקו בגלותא דאדום בעי²¹⁷ קב"ה לאתיקרא בעלמא²¹⁸ ולמיתי איהו²¹⁹ לאקמא למטרוניתא²²⁰ ולנערא לה מעפרא ווי למאן²²¹ דיערע תמן קמיה בשעתא דיימא²²² (ישעיה נב ב) התנערי מעפר קומי שבי ירושלם התפתחי מוסרי צוארך מאן הוא מלכא ועמא²²³ דיקום קמיה (שם יט א) ונעו אלילי מצרים מפניו אלילי מצרים לאו על אבנין ואעין אתמר אלא על כל אינון דרגין ממנן עלאין ועל אינון פולחנין תתאין דלהון ובכל אתר דגלו ישראל קב"ה בעי עליהו ואתקביל מאינון עמין</p>	<p>שנשאו נשים נכריות והכניסו אות ברית קודש לרשות אחרת ולכן נאבדו מהם הנסים והאותיות שראויים היו להעשות להם מה שלא היה כך בגלות מצרים שכולם היו שבטי יה בני ישראל נכנסו ובני ישראל יצאו בגלות אדום רוצה הקדוש ברוך הוא להתכבד בעולם²¹¹ ולבא הוא להקים את המלכה ולנער אותה מהעפר אוי למי שיפגש שם לפניו בשעה שיאמר התנערי מעפר קומי שבי ירושלים התפתחי מוסרי צוארך מי הוא המלך והעם שיעמוד לפניו "ונעו אלילי מצרים מפניו אלילי מצרים" לא על אבנים ועצים נאמר אלא על כל אותם דרגות ממונות העליונות ועל אותם העבודות התחתונות שלהם ובכל מקום שגלו ישראל הקדוש ברוך הוא²¹² מבקש עליהם ומתרעם²¹³ ונפרע²¹⁴ מאותם עמים.</p>
<p>תא הזי מה כתיב (שם נב ד) כה אמר יהו"ה מצרים ירד עמי בראשונה לגור שם ואשור באפס עשקו תורעמא דאתרעם קב"ה על אשור ואמר חמו מה עבד לי אשור דהא מצרים דאנא עבדית בהו כל אינון דינון ועמי (אינון) נחתו תמן לדיירא ביניהון וקבלום מצראי ביניהון ויהבון לון שפר ארעא ארץ גושן ואף על גב דאעיקו לון בגלותא לא אעדו</p>	<p>בא וראה מה כתוב כה אמר ה' מצרים ירד עמי בראשונה לגור שם ואשור באפס עשקו תורעמות שהתרעם הקדוש ברוך הוא על אשור ואמר ראו מה עשה לי אשור שהרי במצרים שאני עשיתי בהם כל אותם הדינים ועמי (הם) ירדו לשם לדור ביניהם וקבלום המצרים ביניהם ונתנו להם היופי של הארץ ארץ גושן ואף</p>

211

212

213

214

²¹⁶ פגמו היסוד והמלכות, דהיינו מקום הנס, כי נס הוא היסוד, שהוא נקרא אות במקומו, ונס בהיותו למעלה מנצח והוד, ומופת מצד הת"ת, ופלא מצד ג' ראשונות, ומצד הבינה הם פלאות ודאי, והיינו אל"ף פל"א, והכל סוד היסוד כדפי', והם פגמו היסוד, ולכך נגאלו בלי נס ופלא ובלי אות ומופת (אור יקר).

²¹⁷ הקשה א"כ בגאולה העתידה יהיה תלוי גם בזה, לזה אמר שאינו כן בגאולה העתידה, אלא יעשו הניסים מטעם אחר כדמפרש ואזיל (או ריקר).

²¹⁸ להביא הנבראים שיכירו אלהותו (אור יקר). פי' אע"פ שהיו דור שכולו חייב אפילו הכי בשביל כבוד השכינה יורד הקב"ה בכבודו ובעצמו להקימה (מ"מ).

²¹⁹ אינו רוצה שיהיו הנקמות מצד ב"ד תחתון, והניסים מעין ב"ד תחתון, אלא יהיו הניסים והגבורות מעין הספירות העליונות (אור יקר).

²²⁰ היינו שיהיה מתעלית קדושתה מעשיה ליצירה ומיצירה לבריאה וכו' אלא סוד העפר החצוני ששכבה עד עתה, בה יתנער ממנה, ויעביר החצונים ממנה (אור יקר).

²²¹ ירצה אותם המלכים שיהיו אז באותם הימים, עם היות שהם לא עשו עיקר הרעה, אלא כיון שהם לפניו פוגע בהם בדינו, ומראה בהם נקמתו וניסיו ואורותיו (אור יקר).

²²² היינו אבנא דמחת לצלמא על רגלי' דהיינו אצבען דרגלייא מנהון חספא וכו' ועם היות שברוחניים יתבטלו כל המציאות אל הקלי' בגשמיים יהיה המכה דווקא ביומיהון די מלכיא אינון (אור יקר).

²²³ בהכרח יהיו מעכבים אותם המלכים והעמים מלכות ישראל וינקום בהם במלכים ובאומותם (אור יקר).

ספר שמות

<p>ארעא מנהון דכתיב (שמות ט כז) רק בארץ גושן אשר שם בני ישראל וגו' ומיטב ארעא דמצרים הוה דכתיב (בראשית מז יג) במיטב הארץ בארץ רעמסס ותו דלא אעדו מדילהון כלום דכתיב (שמות ט ז) וממקנה בני ישראל וגו' ועם כל דא אתדנו בכמה דינין</p>	<p>על גב שצערו אותם בגלות לא העבירו מהם את הארץ שכתוב רק בארץ גושן אשר שם בני ישראל וגו' ומיטב ארץ מצרים היתה שכתוב במיטב הארץ בארץ רעמסס ועוד שלא העבירו משלהם כלום שכתוב וממקנה בני ישראל וגו' ועם כל זה נדונו בכמה דינים.</p>
<p>אבל אשר באפס עשקו אמיל</p>	<p>אבל אשר באפס עשקו הטיל</p>
<p>ז/ב</p>	
<p>לון בארעא דסייפי עלמא ונטל לון ארעא דלהון ומה מצראי דעבדי כל הני טבאן לישראל אתדנו בכל אינון דינין אשר ואדום ושאר עמין דמעיקין לון וקטלין לון ונטלין לון ממוניהון על אחת כמה וכמה דקב"ה בעי ליקרא שמיה עליהו דכתיב (יחזקאל לח כג) והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי התם במצרים במלכא חד והכא בכל מלכין דעלמא</p>	<p>אותם בארץ שבסוף העולם ונטל את ארצם מהם ומה המצרים שעשו כל הטובות הללו לישראל נדונו בכל אותם דינים אשר ואדום ושאר העמים שמצערים אותם והורגים אותם ונוטלים את ממונם על אחת כמה וכמה שהקדוש ברוך הוא רוצה לכבד את שמו עליהם שכתוב והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי שם במצרים במלך אחד וכאן בכל מלכי העולם.</p>
<p>רבי שמעון זקף ידיו ובכה ואמר ווי מאן דיזדמן בהווא זמנא וזכאה חולקיה מאן דיזדמן וישתכח בהווא זמנא ווי מאן דיזדמן בהווא זמנא בגין דכד ייתי קב"ה לפקדא לאיילתא יסתכל מאן אינון דקיימין בהדה בכל אינון דמשתכחי עמה בכל עובדוי דכל חד וחד ולא ישתכח זכאי²²⁴ דכתיב (ישעיה סג ה) ואביט ואין עוזר וכמה עקתין על עקתין לישראל</p>	<p>רבי שמעון הרים ידיו ובכה ואמר, אוי למי שיזדמן באותו זמן, ואשרי חלקו של מי שיזדמן וימצא באותו זמן. אוי למי שיזדמן באותו זמן, משום שכשיבא הקדוש ברוך הוא לפקד את האילה, יסתכל מי הם אותם שעמדו עמה בכל אותם שנמצאים עמה בכל מעשי, כל אחד ואחד, ולא ימצא צדיק שכתוב "ואביט ואין עוזר", וכמה צרות על צרות לישראל.</p>
<p>זכאה מאן דיזדמן וישתכח בהווא זמנא²²⁵ בגין דההוא דיתקיים בהווא זמנא</p>	<p>אשרי מי שיזדמן וימצא באותו הזמן, משום שאותו שיעמוד באותו</p>

²²⁴ עי' סנהדרין (צ"ח ע"א) אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי או בדור שכולו חייב. וע' בהגר"א בתיקונים (קכ"ו ע"א ד"ה ואית): דדפיקו דעה"ח כולו טוב ובריאות בתכלית השלימות בכל נקודה ונקודה וכו' אבל מעץ הדעת ט"ר לעולם אין בו כולו טוב או כולו רע רק מאן דאלים גבר ואינו בריא בשלימות או חולי בשלימות וכן הוא בישראל כד אינון בסטרא דעץ הדעת טוב ורע גדולתם אין בשלימות וכו' אבל בימי חבלי משיח והיתה עת צרה ליעקב כנ"ל וכמ"ש אין בן דוד בא אלא בדור כו' וודאי אופן השני וכמ"ש בזהר פרשת שמות ז ע"ב וכו' וכשיבוא משיח אז יתגלה עץ החיים שכולו טוב. אמנם ענין כולו חייב אינו רשעים גמורים ח"ו, כי זה אי אפשר, אלא רובו עונות נקרא חייב כמ"ש בראש השנה (דף ט"ז ז"ז) והרי לנו דימות המשיח אינו תלוי בזכות ומעשים כלל [אלא בברית אבות] (הקדו"ש כט ע"ד).

²²⁵ קשה דבדף זה סדר ר"ש ענין משיח בענין זה, דהיינו עמודא דאשא קאים ארבעין יומין, ובהווא יומא אתגלי משיחא מקן צפור בארעא דגליל וכו', ולקמן בדף ח' סדר ר"ש סדר אחר. ותירץ מוריננו, שהעיקר כמ"ש בדף ח', כי שם פתח בקרא כי יקרא קן צפור, ומסדר ענין המשיח א' לא'. ומ"ש בדף ז' שייך בדף ח' ע"ב, כמ"ש שם, מההוא יומא עד תריסר ירחין אתייעטון וכו', כמה דאתמר בדף ז', וכמה עקתין וכו'. ובסוף דף ח' אמר וישרי בארעא דגליל וכו', ויתגלי מההוא נהירו דקן צפור, כמ"ש בדף ז', יתער מקן צפור ויתער בארעא דגליל. נמצא שהסדר העיקרי כמ"ש בדף ח', אלא כאן הזכיר הענין דרך כלל, ולקמן בדף ח' דרך פרט, יקום מסטר מזרח חד ככביא, רומז על ישראל ומשיח, וז' כוכבין אחרנין

ספר שמות

<p>במהימנותא יזכה לההוא נהירו דהדוה דמלכא ועל ההוא זמנא כתיב (זכריה יג ט) וצרפתים כצרוף את הכסף ובחנתים כבחון את הזהב וגו'.</p>	<p>זמן באמונה, יזכה לאותו אור של שמחת המלך. ועל אותו זמן כתוב "וצרפתים כצרוף את הכסף ובחנתים כבחון את הזהב וגו'".</p>
<p>לבתר דאינון עקתינ מתערי על ישראל וכל עמיין ומלכיהון יתייעטון כחדא עליהו ומתערי כמה גזירין בישין כלהו סלקי בעיטא חדא עליהו וייתון עקתא על עקתא בתרייתא משכחן קמייתא.</p>	<p>לאחר שאותן צרות יתעוררו על ישראל, וכל העמים ומלכיהם יתייעצו כאחד עליהם, ומעוררים כמה גזרות רעות, וכולם עולים בעצה אחת עליהם. ויבאו צרה על צרה, אחרונות משכחות את הראשונות.</p>
<p>כדין יתחזי חד עמודא דאשא קאים מעילא לתתא ארבעין יומין וכל עמיין דעלמא חמאן ליה בההוא זמנא יתער מלכא משיחא לנפקא מגו גנתא דעדן מההוא אתר דאתקרי קן צפור²²⁶ ויתער בארעא דגליל וההוא יומא דיפוק לתמן יתרגו כל עלמא וכל בני עלמא מתחבאין גו מערתי וטנרי דלא יחשבון לאשתזבא.</p>	<p>אז יתראה עמוד אש אחד עומד מלמעלה למטה ארבעים יום, וכל עמי העולם רואים אותו. באותו זמן, יתעורר מלך המשיח לצאת מתוך גן עדן, מאותו מקום שנקרא ק"ן צפור, ויתעורר בארץ הגליל. ואותו יום שיצא לשם, יתרגז כל העולם, וכל בני העולם מתחבאים בתוך מערות וסלעים, שלא יחשבו להינצל.</p>
<p>ועל ההוא זמנא כתיב (ישעיה ב יט) ובאו במערות צורים ובמחילות עפר מפני פחד יהו"ה ומהדר גאוונו בקומו לערוץ הארץ מפני פחד יהו"ה דא ההוא רגיוז דכל עלמא ומהדר גאוונו דא משיח בקומו לערוץ הארץ כד יקום ויתגלי בארעא דגליל בגין דאיהו הוא אתר קדמאה דאתחברא בארעא קדישא ובגין כך יתגלי תמן קדמאה לכל אתר.</p>	<p>ועל אותו זמן כתוב "ובאו במערות צורים ובמחילות עפר מפני פחד ה' ומהדר גאוונו בקומו לערוץ הארץ". "מפני פחד ה'", זהו אותו רוגז של כל העולם. "ומהדר גאוונו", זה משיח. "בקומו לערוץ הארץ", כשיקום ויתגלה בארץ הגליל, משום שהוא מקום ראשון שנחרב בארץ הקדושה, ולכן יתגלה שם ראשון לכל מקום.</p>
<p>ומתמן יתער קרבין לכל עלמא לבתר ארבעין יומין דעמודא יקום מארעא לשמיא לעיניהון דכל עלמא²²⁷ ומשיח יתגלי יקום</p>	<p>ומשם יעורר קרבות לכל העולם, אחר ארבעים יום, שעמוד יעמוד מארץ לשמים לעיני כל העולם,</p>

ורומזים לאו"ה, כי כל א' כלול מ' הם ע' אומות הנלחמים עם כוכב של ישראל, לבתר י"ב ירחי יסלקון ליה וכו', הם י"ב ירחיה הנז' למעלה (מ"מ).

²²⁶ הנה תמיה גדולה אם נאמר שאז יהיה שינוי, כי זה המשיח לא יהיה נולד מאיש ואשה, אלא שבעת ההיא יצא מג"ע. והנה בכתוב מצינו אני היום ילדתיך וכו'. ונ"ל כי בודאי המשיח יהיה אדם צדיק נולד מאיש ואשה, ויגדל בצדקתו עד קץ הימין ויזכה במעשיו לנר"ג הנתונה בג"ע, ותנתן לאיש צדיק, ואז יזכה להיות גואל. וזה ע"ד מרע"ה, כי היה ילוד אשה והוגדל מעט מעט עד שהשלים חלק נשמתו, ושם בסנה נשלם לגמרי, בסוד לבת אש מתוך הסנה. ומבואר אצלנו שהשלים ג' אותיות לב"ת מן הב"ל וש"ת, ואז זכה להיות גואל. ובזה יתקיים הקרא, אני היום ילדתיך, שקאי על חלק נשמה לנשמה שתוליד, ואז תצא מג"ע ביום ההוא, ודי בזה. כי זה מוכרח מפשט הלשון, כי יתער בארעא דגליל, כאלו היה ישן תחלה, וכשתבוא לו נשמה לנשמה, יוסיף בו כח הנבואה, ואז יתעורר משנתו ודי בזה (זהר הרקיע).

²²⁷ וכבר ידעת כי מ' יום קודם יצירת הולד, לכן אישתהי ההוא עמודא מ' יום דוגמת משה רבינו ע"ה. ועדיין נשמת משיח גנוזה שם, ואמר מ' יום יזכה משיח לאותו נשמה לנשמה, ויתגלה בו ויכיר בעצמו שהוא משיח שלו, היה מכיר בתחלה בעצמו, וז"ש ולבתר מ' יום דעמודא יקום, ר"ל יסתלק ומשיח יתגלה, ר"ל כי מתחילה לא היה ניכר אם הוא משיח, ועתה יתגלה. אך שאר בני אדם לא יכירוהו. ואל תתמה אם נשמה זו תבא מכוסה תוך הענן, כי כן לר"א באותו יום, כשבא לו נשמתו כנזכר במדרש הנעלם, וכן כתוב ג"כ בפ' משפטים דף צ"ט ע"פ ויבא משה בתוך הענן, וכן בזוהר כ"י (זו"ח עה ע"א) כתוב על הנשמות שהם באים בעמוד ענן ביום ובעמוד אש לילה, בהיותם נולדות בבטן אמם, כמ"ש

ספר שמות

<p>מסטר מורה חד כוכבא מלהטא בכל גוונין ושבעה כוכבין אחרנין דסחרן לההוא כוכבא ויניחון ביה קרבא בכל סטרין תלת זמנין ביומא עד שבעין יומין וכל בני עלמא חמאן</p>	<p>ויתגלה המשיח. יקום מצד מזרח כוכב אחד לוחט בכל הצבעים, ושבעה כוכבים אחרים שסובבים אותו הכוכב, וילחמו בו קרב בכל הצדדים, שלש פעמים ביום עד שבעים יום, וכל בני העולם רואים.</p>
<p>וההוא כוכבא יניח בהו קרבא בטיסין דנורא מלהטין מנצצין לכל עבר ובמש בהו עד דבלע לון בכל רמשא ורמשא וביומא אפיק לון ויניחון קרבא לעינייהון דכל עלמא וכן בכל יומא עד שבעין יומין לבתר שבעין יומין יתגניז ההוא כוכבא ויתגניז משיח עד תריסר ירחין ויתהדר ההוא עמודא דאשא כמלקדמין</p>	<p>ואותו כוכב ילחם בהם קרב בלפידי אש לוחטים ונוצצים לכל צד, ומכה בהם עד שבולע אותם בכל ערב וערב. וביום מוציא אותם וילחמו קרב לעיני כל העולם. וכן בכל יום עד שבעים יום, לאחר שבעים יום, יגנז אותו כוכב, ויגנז המשיח עד שנים עשר חדשים, ויחזור אותו עמוד אש כמו מקדם.</p>
<p>וביה יתגניז משיח וההוא עמודא לא יתחזי לבתר תריסר ירחין יסלקון ליה למשיח בההוא עמודא לנו רקיעא ותמן יקבל תוקפא ועטרא דמלכותא וכד נחית יתחזי ההוא עמודא דאשא כמלקדמין לעינייהון דכל עלמא ויתגלי</p>	<p>ובו יגנז המשיח ואותו עמוד לא יתראה לאחר שנים עשר חדש, יעלו את המשיח באותו העמוד לתוך הרקיע, ושם יקבל חוזק ועטרת מלכות, וכשירד יתראה אותו עמוד אש כמו מקדם לעיני כל העולם.</p>
<p>לבתר משיח ויתכנשון לגביה עמין סניאין ויתער קרבין בכל עלמא ובההוא זמנא יתער קב"ה גבורתיה לכל עמין דעלמא ומלכא משיחא יתידע בכל עלמא וכל מלכין דעלמא יתערון לאתחברא לאנחא קרבא²²⁸ ביה וכמה (עמין) מפריצי יהודאין יתהפכו לאהדרא לגבייהו וייתון עמהון לאנחא קרבא על מלכא משיחא</p>	<p>ואחר כך יתגלה המשיח ויתכנסו אליו עמים רבים, ויעורר קרבות בכל העולם. ובאותו זמן יעורר הקדוש ברוך הוא את גבורתו לכל עמי העולם, ומלך המשיח יודע בכל העולם. וכל מלכי העולם יתעוררו להתחבר ללחום בו קרב, וכמה (עמים) מפריצי היהודים יתהפכו לחזור אליהם, ויבאו עמהם ללחום קרב על מלך המשיח.</p>
<p>כדין יתחשך כל עלמא חמש עשרה יומין וסניאין מעמא דישראל יהון מתין בההוא חשוכא ועל דא כתיב (ישעיה ס ב) כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאומים</p>	<p>ואז יחשך כל העולם חמשה עשר יום ורבים מעם ישראל ימותו באותו חושך ועל זה כתוב כי הנה החושך יכסה ארץ וערפל לאומים.</p>
<p>פתח ואמר (דברים כב ו) כי</p>	<p>פתח ואמר כי</p>
<p>ח/א</p>	

בהלו נרו עלי ראשי, וכמ"ש במשה רע"ה שעלה ברקיע בגוף ונפש במ' יום. כן משיח זה, לאחר שיזכה לאותו נשמה ויכיר במעלתו שהוא משיח, אז יתגלה. אך לא יכירוהו שאר אנשים עדיין, ואח"כ יתגנז משיח בגוף ובנפש בההוא עמודא, ע"ד ויבא משה בתוך הענן, ואז יסתלק לרקיע. ואח"כ יתגלה המשיח לגמרי, ואז יכירוהו כל ישראל ויתקבצו אליו (זהר הרקיע).
²²⁸ אחר ביאת המשיח (דע"ה ח"ב נח ע"ג).

ספר שמות

<p>יקרא קן צפור²²⁹ לפניך בדרך²³⁰ בכל עין²³¹ או על הארץ²³² אפרוחים²³³ או ביצים והאם רובצת וגו' שלח תשלח את האם וגו' האי קרא אוקימנא ליה ואיהו²³⁴ חד מפקודי אורייתא גניזין ואנן אית לן ביה רזי דאורייתא גניזין שבילין וארחין ידיען לחברייתא באינון תלתין ותריין שבילין דאורייתא אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בריה אלעזר בזמנא דיתער מלכא משיחא כמה אתין ונסין אחרנין יתערון בעלמא²³⁵</p>	<p>יקרא קן צפור לפניך בדרך בכל עין או על הארץ אפרוחים או ביצים והאם רובצת וגו' שלח תשלח את האם וגו' פסוק זה בארנו אותו והוא אחד ממצוות התורה הגנוזות ולנו יש בו סודות תורה גנוזים שבילים ודרכים ידועות לחברים באותם שלשים ושנים שבילי התורה אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בנו אלעזר בזמן שיתעורר מלך המשיח כמה אותות ונסים אחרים יתעוררו בעולם</p>
<p>תא חזי בגנתא דעדן דלתתא²³⁶ אית אתר חד גניז וטמיר דלא אתידע²³⁷ ואיהו מרקמא²³⁸ בכמה גוונין וביה גניזין אלף היכלין²³⁹ דכסופין ולית מאן דעייל בהו בר משיח²⁴⁰ דאיהו קאים תדיר בגנתא דעדן וכל גנתא²⁴¹ מסחרא ברתיכין סניאין דצדיקיא ומשיח קאים עלייהו ועל כמה חילין ומשיריין דנשמתיין דצדיקיא תמן</p>	<p>בא וראה, בגן עדן שלמטה יש מקום אחד גנוז ושמור שלא נודע, והוא מרוקם בכמה צבעים, ובו גנוזים אלף היכלות של כיסופים. ואין מי שיכנס בהם פרט למשיח, שהוא עומד תמיד בגן עדן. וכל הגן מוקף במרכבות רבות של צדיקים, ומשיח עומד עליהם, ועל כמה חיילות ומחנות של נשמות צדיקים שם.</p>
<p>ובראשי ירחי²⁴² ובזמני ובשבתי משיח עאל בהוא אתר לאשתעשעא בכל אינון</p>	<p>ובראשי חדשים וחגים ושבחות נכנס משיח לאותו מקום להשתעשע בכל אותם היכלות. לפני ולפנים מכל</p>

²²⁹ היינו סוד הגאולה מצד הבינה (אור יקר).

²³⁰ היינו מצד היסוד (אור יקר).

²³¹ ת"ת, עץ החיים (אור יקר).

²³² מלכות (אור יקר).

²³³ היינו ישראל, והם ג' בחי' מהם מצורפים, מהם בלתי גמורים, מהם ביצים שאינם רוצים ליתקן כלל, הנה הבנים שהם אותם שעל ידי התשובה מתתקנים מכל וכל, אמנם אפרוחים שאינם גמורים, או ביצים, שאלו אינם הגונים שכמעט נתקלקלו, לכך מאלו שלח תשלח את האם שאינם זוכים לגאולה, אבל בנים שהם צדיקים גמורים, שמצדקים עצמן בתשובה מצד הצרות, לא תקח האם על הבנים, אלא זוכים לגאולה, ולכך יהיה הצירוף אחר צירוף בכמה צרות מכל המדות אפילו מצד שם י"ה כדפי' (אור יקר).

²³⁴ הוא הפי' שפי' בו רב ז"ל בספר הליקוטים דרוש קן צפור [ע"ח זער הזווגים פרק ג] ע"ש (מ"מ).

²³⁵ מבחי' היסוד הנקרא אות ונס כדפי' לעיל (ז ע"א עיי"ש אור יקר בד"ה ברית קיימא) (אור יקר).

²³⁶ דהיינו סוד גן מדת המלכות הנאחז בג' ראשונות, דהיינו עד"ן כתר וחכמה, וכנגדו גן גשמי למטה כבחי' זו (אור יקר).

²³⁷ מצד הכתר גניז, ומצד החכמה טמיר, ומצד הבינה לא אתיידע, אינו מתגלה אפילו בדעת (אור יקר).

²³⁸ מפני השרשת כל הנמצא שם (אור יקר).

²³⁹ היינו מצד הבינה אלף כללות הספירות מעשר ועשר מעשר עד אלף (אור יקר). הם סוד אלף זעירא דויקרא שהפסיד משה בעון העגל, אלף חולקין, אלף בינה, וכולם ירית משיח בסוד ישמח משה במתנת חלקו, ולא אמר שמח משה, אלא ישמח לעתיד. והבן כל זה, כי משה הוא שילה וכמ"ש רז"ל במעשה דר"י בן לוי דמשיח שוכן בהיכל ז' דג"ע הארץ, ואפשר שכמו שיש ט' שנכנסו בחייהם בג"ע, כן המשיח נולד בט' באב, כנזכר במדרש איכה. ונוטלתו רוח סערה והוליכו לג"ע כמו שאירע לאלוהי ז"ל ומשם יצא לע"ל וזה נראה אמת (זהר הרקיע).

²⁴⁰ שהוא כנגד מדת המלכות, שהיא כלולה משמן מהחכמה והבינה כדפי' והיינו דאיהו קאים תדיר בסוד הנקודה האמצעית (אור יקר).

²⁴¹ דהיינו בחי' ז' ספירות ז' חופות ששם אחיזת הצדיקים ובראשם המשיח מצד היותו נאחז גם בנקודה הסתומה כדפי' (אור יקר).

²⁴² שהוא חידושה של לבנה, שהמלכות מאיר מן החכמה, משיח עולה דוגמתה אל תוך נקודה זו כדפי' (אור יקר).

ספר שמות

<p>היכלין לגו לגו מכל אינון היכלין²⁴³ אית אתר אחר²⁴⁴ טמיר וגניז דלא אתידע כלל ואקרי עדן²⁴⁵ ולית מאן דיכיל למנדע ביה ומשיח אנניז (ס"א אתגלי) לבר סחרניה דההוא אתר עד דאתגלי ליה חר אתר דאקרי קן צפור²⁴⁶ ואיהו אתר דכריז עליה ההוא צפור²⁴⁷ דאתער בגנתא דעדן בכל יומא</p>	<p>אותם היכלות, יש מקום אחר טמיר וגנוז שלא נודע כלל, ונקרא עדן. ואין מי שיכול לדעת אותו. ומשיח גנוז (התגלה) בחוץ סביב אותו מקום, עד שנתגלה לו מקום אחד שנקרא קן צפור, והוא מקום שמכריזה עליו אותה צפור, שמתעוררת בגן עדן בכל יום.</p>
<p>ובההוא אתר מרקמן דיוקנין דכל שאר עמין דאתכנשו עלייהו דישראל לאבאשא לון עאל בההוא אתר זקיף עיניו וחזי אבהן דעאלין בחרבן בית אלהא עד דחמי לרחל דדמעהא באנפהא וקב"ה מנחם לה ולא צביאת לקבלא תנחומין כמה דאת אמר (ירמיה לא יד) מאנה להנחם על בניה</p>	<p>ובאותו מקום רקומים דמויות של כל שאר העמים שהתכנסו על ישראל להרע להם. נכנס לאותו מקום, מרים עיניו, ורואה את האבות שנכנסים לחרבן בית האלהים, עד שרואה את רחל שדמעותיה בפניה. והקדוש ברוך הוא מנחם אותה, ולא מסכימה לקבל תנחומים, כמו שנאמר "מאנה להנחם על בניה".</p>
<p>כדין משיח ארים קליה ובכי ואזדעזע כל גנתא דעדן וכל אינון צדיקיא דתמן געו ובכו עמיה געי ובכי זמנא תניינא ואזדעזע ההוא רקיע דעל גבי גנתא אלף וחמש מאה רבוא משריין עלאין²⁴⁸ עד דמטי לגו כרסייא עלאה²⁴⁹ כדין קב"ה רמיו לההוא צפרא²⁵⁰ ועאל לההוא קן דילה ויתבא לגבי משיח וקרי מה דקרי ואתער מה דאתער</p>	<p>אז משיח מרים קולו ובוכה ומזדעזע כל גן העדן, וכל אותם צדיקים ששם, גועים ובוכים עמו. גועה ובוכה פעם שניה, ומזדעזע אותו רקיע שעל גבי הגן אלף וחמש מאות רבוא מחנות עליונים, עד שמגיע לתוך הכסא העליון, ואז הקדוש ברוך הוא רומז לאותה צפור ונכנסת לאותו קן שלה, ויושבת אצל המשיח וקורא מה שקורא, ומתעורר מה שמתעורר.</p>
<p>עד דמגו כרסייא קדישא אתקרי תלת זמנין ההוא קן צפור ומשיח וכלא סלקין לעילא ואומי לון קב"ה לאעברא מלכו חייבא מן עלמא על ידא דמשיח ולנקמא נקמין דישראל וכל אינון טבוון דזמין קודשא בריך הוא למעבד לעמיה ותב ההוא קן צפור ומשיח</p>	<p>עד שמתוך הכסא הקדוש נקרא שלש פעמים אותו קן צפור והמשיח וכולם עולים למעלה ומשביע אותם הקדוש ברוך הוא להעביר מלכות הרשעה מן העולם על ידי המשיח ולנקם את נקמות ישראל וכל אותן טובות שעתיד הקדוש ברוך הוא</p>

²⁴³ שסוד ההיכלות כנגד הבינה הנקראת היכל אל החכמה ולגו ולגו שהם היכלות בחי' זו פנימית מזו (אור יקר).

²⁴⁴ היינו נקודת החכמה שהיא תוך היכליה, ולכך איקרי עדן, ששם עדן חכמה כדפי' בחש"ק (אור יקר).

²⁴⁵ שמעדת כל הגן על ידי נהר (אור יקר). הוא רמז לחכמה כי משם יקבל משיח נשמה לנשמה שבו הבא מן החכמה הנקרא קן צפור, והבן זה היטב (זהר הרקיע).

²⁴⁶ פרשת בלק קצו ע"ב (לש"ו). וענין קן ציפור הנזכר הוא כי הקן רומז לבינה, אתר טמיר וגנוז וצפור רומז לחכמה כי בינה בית לחכמה (זהר הרקיע).

²⁴⁷ הוא סוד נפלא שהוא זוג חו"ב לאפקא נשמה לנשמה ואז יתקרבו כל הד' אותיות הוי"ה (זהר הרקיע) [נוסחו רומז ולא כריז*##]

²⁴⁸ כמנין ט"ו חסדים (רח"ו), ור"ל שהחסדים שורשם בדעת הם חמשה אח"כ כשמתפשטים בגוף הם ה"ח אחרים ואח"כ כשנכללים ביסוד הם ה"ח אחרים כמ"ש הרב בכמה דוכתי (מ"מ).

²⁴⁹ מלכות דאצילות (מ"מ).

²⁵⁰ הוא סנדל או מט"ט לפי שכתב הרח"ו ז"ל בפ' תרומה דף קל ע"ב על מ"ש הזהר שם תלת צפרין, ופי' הרח"ו אכתריא"ל מט"ט סנדל, וכאן מדבר הזהר בג"ע שלמטה שהיא בחי' עשיה כמ"ש הרב א"כ הוא סנדל שבעשיה או מט"ט ששולט על עשיה (מ"מ).

ספר שמות

<p>לדוכתיה ותב משיח ואתנניו גו ההוא אתר כמלקדמין</p>	<p>לעשות לעמו ושב אותו קן צפור והמשיח למקומו ושב המשיח ונגזז לתוך אותו מקום כמו מקדם.</p>
<p>ובזמנא דיתער קב"ה לאתקנא עלמין ואתנהירו אתוון דשמיה בשלימו יו"ד בה"א (לאתקנא) וא"ו בה"א²⁵¹ למהוי כלא בשלימו חד כדין יתער חד ככבא דחילא באמצע²⁵² רקיעא כגוון ארגוונא להיט ונציץ ביממא לעיניהון דכל עלמא</p>	<p>ובזמן שיתעורר הקדוש ברוך הוא לתקן את העולמות ומאירות אותיות שמו בשלמות, יו"ד בה"א [לתקן] וא"ו בה"א, להיות הכל בשלמות אחת, אז יתעורר כוכב אחד מפחיד באמצע הרקיע, כגוון ארגמן לוהט ונוצץ ביום לעיני כל העולם.</p>
<p>ויקום חד שלהובא דאשא²⁵³ מסטרא דצפון גו רקיעא ויקום דא לקבל דא ארבעין יומין ויתבהלון כל בני עלמא לסוף ארבעין יומין יגיחון קרבא ככבא ושללהובא לעיניהון דכלא ויתפשט ההוא שלהובא ביקידו דאשא מסטרא דצפון גו רקיעא ויחשוב למבלע ההוא ככבא²⁵⁴ וכמה שליטין ומלכין ואומיא ועממיא יתבהלון מהאי</p>	<p>ותקום שלהבת אש אחת מצד צפון תוך הרקיע, ותקום זה כנגד זה ארבעים יום, ויבהלו כל בני העולם, לסוף ארבעים יום ילחמו קרב הכוכב והשלהבת לעיני הכל, ותתפשט אותה שלהבת בשריפת אש מצד הצפון תוך הרקיע, ויחשוב לבלוע אותו כוכב. וכמה שליטים ומלכים ואומות ועמים יתבהלו מזה.</p>
<p>כדין יסתלק ההוא ככבא לסטר דרום וישלוט על ההוא שלהובא וההוא שלהובא יתבלע זעיר זעיר ברקיעא מקמי ההוא ככבא עד דלא יתחזי כלל כדין ההוא ככבא יעביד אורחין²⁴ ברקיע בתריסר תחומין וקיימין אינון נהורין ברקיעא תריסר יומין אחרנין לבתר תריסר יומין אחרנין יזדעזעון כל בני עלמא ויתחשך שמשא בפלגות יומא כמה דאתחשך יומא דאתחרב בי מקדשא</p>	<p>אז יסתלק אותו כוכב לצד דרום וישלוט על אותה שלהבת, ואותה שלהבת תבלע מעט מעט ברקיע מלפני אותו כוכב, עד שלא תראה כלל. אז אותו כוכב יעשה דרכים ברקיע בשנים עשר תחומים, ועומדים אותם אורות ברקיע שנים עשר ימים נוספים, אחר שנים עשר ימים נוספים, יזדעזעו כל בני העולם ויחשך השמש בחצות היום, כמו שנחשך ביום שחרב בית המקדש.</p>
<p>עד דלא יתחזון שמיא וארעא ויתער חד קלא ברעם וזיקין ואתחלחלא ארעא מההוא קלא וכמה חילין ומשיריין ימותון מניה וההוא יומא (ממש)²⁵ יתער בקרתא דרומי רבתא חד שלהובא דאשא בההוא קלא דיתער בכל</p>	<p>עד שלא יראו שמים וארץ ויתעורר קול אחד ברעמים וברקים ותתחלחל הארץ מאותו קול וכמה חיילות ומחנות ימותו ממנו ואותו יום (ממש) תתעורר בעיר רומי רבתי שלהבת אש אחת באותו קול שיתעורר בכל</p>
<p>ח/ב</p>	
<p>עלמא ויוקיד כמה מגדלין וכמה היכלין וכמה מגדלין יפלון וכמה פרדשכי ורברבי</p>	<p>העולם וישרף כמה מגדלים וכמה היכלות וכמה מגדלים יפלו וכמה גדולים²⁵⁵ ושרים יפלו באותו יום</p>

²⁵¹ פ' שאבא משפיע לאימא ונותנין מוחין לד"א, וז"א נותן למלכות שהיא ה' אחרונה. א"נ יובן במ"ש בספר הכוונות בכוונת אל עליון גומל וכו', כשמתרבים האורות בז"א מכים זה בזה דהיינו יו"ד בה"א גימ' ק"ך, וא"ו בה"א גימ' ע"ח, הכל קצ"ח גימ' א"ל עליון ע"ה, עכ"ל. והנה גם בביאת המשיח יתרבו האורות בז"א וז"ש יו"ד בה"א וכו' (מ"מ).

²⁵² זהו דרך כוכב, ונראה זהו משיח בן יוסף, אבל משיח בן דוד הוא שבט מישראל כדמפרש לקמן (רח"ו).

²⁵³ סמא"ל (רח"ו).

²⁵⁴ לסטר דרום מצד הסחדים מתגבר הכוכב על השלהובא (מ"מ).

²⁵⁵

ספר שמות

<p>יפלו בבהוא יומא וכלהו יתכנשו²⁵⁶ עלה לביש²⁵⁶ וכל בני עלמא לא יכלין (ס"א ולא יחשבון) לאשתזבא</p>	<p>וכולם יתכנסו עליה לרע וכל בני העולם לא יוכלו (יחשבו) להינצל.</p>
<p>מההוא יומא עד תריסר ירחין²⁵⁸ יתיעטון כל מלכין ויגזרון כמה גזרות וכמה שמדות על ישראל ויצלחון ביה (נ"א בהון) כמה דאתמר²⁵⁹ זכאה איהו מאן דיערע תמן וזכאה איהו מאן דלא יערע תמן וכל עלמא יהא בערבוביא סגיא לסוף תריסר ירחין²⁶⁰ יקום שבט מישראל²⁶¹ דא מלכא משיחא דיתער גו גנתא דערן וכל אינון צדיקיא²⁶² יעטרון ליה תמן ויחגרון ליה מאני זיינא²⁶³ באתון רשימן דמאני דשמא קדישא</p>	<p>מאותו יום ועד שנים עשר חדשים יתיעצו כל המלכים ויגזרו כמה גזרות וכמה שמדות על ישראל ויצליחו בו (בהם) כמו שנתבאר אשרי מי שיפגש²⁵⁷ שם ואשרי מי שלא יהיה שם וכל העולם יהיה בערבוביה גדולה. לסוף שנים עשר חדשים יקום שבט מישראל זה מלך המשיח שיתעורר תוך גן העדן וכל אותם הצדיקים יעטרו אותו שם ויחגרו לו כלי זין באותיות רשומות של כלים של השם הקדוש.</p>
<p>וקלא²⁶⁴ יתפוצץ בענפי אילנין דגנתא קרי בחיל²⁶⁵ ואמר אתערין קדישי עליונין קומו מקמי משיחא הא עדנא לאתחברא איתתא בבעלה ובעלה בעי לנקמא לה²⁶⁶ נוקמין דעלמא ולאקמא לה ולאנערא לה מעפרא כדין יקומון כלהו²⁶⁷ ויחגרון²⁶⁸ ליה כמלקדמין מאני זייניה אברהם מימיניה²⁶⁹ יצחק משמאליה²⁷⁰ יעקב קמיה²⁷¹ משה רעיא</p>	<p>וקול יתפוצץ בענפי עצי הגן קורא בחיל ואומר התעוררו קדושים עליונים קומו מלפני המשיח הרי זמן שתתחבר אשה בבעלה ובעלה רוצה לנקום לה נקמות בעולם ולהקימה ולנער אותה מן העפר. אז יקומו כולם ויחגרו אותו כמו מקדם בכלי זינו אברהם מימינו יצחק משמאלו יעקב</p>

²⁵⁶ מפני התפשטות הגזרות העליונות אפילו בתחתונים כדפי' לעיל (אור יקר).

²⁵⁷

²⁵⁸ הם י"ב נשיאים דישמעאל, שמתחזק מהם הקלי'. ועוד הדין יושפע מ"ב גבולי אלכסון, לעשות על ידה י"ב כחות חיצונים, שהם י"ב חדשים דגיהנם. ובזה יהיו נדונים ישראל בצרות, אם לא יתוקנו בתשובה גדולה, שהיא הבינה, מקום תיקון הדינים. ולפי הנראה כל זה הנזכר מתחלת דבריו מ"כי יקרא" ועד כאן יהיה קודם אותות העמוד הנז' הקודם (אור יקר).

²⁵⁹ דהיינו הצירוף על יד החצונים הנז' בתחלת דבריו כשאמר ווי מאן דיזדמן וכו' ועד כדין יתחזי וכו', ורמזם באומרו "וכל עמין ומלכיהון ויתיעטון כחדא עלייהו וכו' עקתא על עקתא בתרייתא משכחן קמיייתא" ולזה אמר, ויצלחון כמה דאתמר (אור יקר).
²⁶⁰ דין על ישראל (אור יקר).

²⁶¹ היינו ענין העמוד הנז' לעיל, ושמחה זו יעשה בג"ע כל אותם מ' יום שאמר למעלה, שיתעכב העמוד ויתגלה המשיח, עד שיראה, ולבתר תריסר ירחי שתא דקאמר התם, היינו לסוף תריסר ירחי דקאמר הכא. ועם היות שירד ראשונה, בשניה עיקר ירידתו אינו אלא אחר זמן י"ב ירחין, שהוא סוף כל האותות הנזכר למעלה, ולכך בירידה זו סוף ירידתו שלא יתעלם עוד כאשר יתגלה כדמפרש ואזיל, ולכך יקום שבט מישראל, היינו משך וא"ו מהיסוד, שהוא סוד משיח כדפי', שהמלכות והיסוד בו יחד (אור יקר).

²⁶² מהיסוד שהם ענפיו, ומהתעוררותם הם מעטירים אותו, ולכך הם נותנים לו כפי מדתם, כמו שמדתם יסוד הכולל שתי שמות, יאהדונה"י, שהם שתי שמות, האחד מעטירו כובע ישועה על ראשו, הב' חרב לה' מלאה דם חגור על מתניו (אור יקר).

²⁶³ שכל כלי מלחמה כלולים בשם רומח חרב מגן וצנה וכיוצא (אור יקר).

²⁶⁴ ת"ת יתפוצץ, כת"ת המתפשט בבחינותיו שהוא עץ מתפשט ומסתעף (אור יקר).

²⁶⁵ מלכות בבעלה למעלה (אור יקר).

²⁶⁶ מפני שנשבעה שאינה מתחברת לו עד [שינקום הנקמה?] בעליונים ובתחתונים (אור יקר).

²⁶⁷ הצדיקים (אור יקר).

²⁶⁸ שהחגירה הנאמרה למעלה אינה חגירה ממש, אלא עתה מחגירים אותו בעצם (אור יקר).

²⁶⁹ חסד (אור יקר).

²⁷⁰ גבורה (אור יקר).

²⁷¹ בעלה לפניו (אור יקר).

ספר שמות

<p>מיהימנא²⁷² על כל אלין צדיקיא אזיל ורקיד גו גנתא דעדן²⁷³</p>	<p>לפניו משה רועה הנאמן על כל אלו הצדיקים הולך ורוקד בתוך גן העדן.</p>
<p>כיון דאתתקן משיח²⁷⁴ על ידא דצדיקיא בגנתא דעדן יעול בההוא דוכתא²⁷⁵ דאקרי ק"ן צפ"ר כמלקדמין וחמי תמן ההוא דיוקנא דחרבן בית מקדשא²⁷⁶ וכלהו צדיקיא דאתקטלו ביה כדין נטיל מתמן²⁷⁷ עשר לבושין²⁷⁸ ואינון (נ"א ואקרונ) עשר לבושי קנאה ויתגניזו תמן ארבעין יומין²⁷⁹ דלא אתגליא כלל</p>	<p>כיון שנתקן משיח על ידי צדיקי גן העדן יכנס לאותו מקום שנקרא ק"ן צפ"ר כמו מקדם ורואה שם אותו דמות של חרבן בית המקדש וכל הצדיקים שנהרגו בו ואז נוטל משם עשרה לבושים והם (ונקראים) עשרה לבושי קנאה ויגזזו שם ארבעים יום שלא יתגלה כלל.</p>
<p>לסוף ארבעין יומין²⁸⁰ קלא חד²⁸¹ יתער ויתקרי מגו כורסייא²⁸² עלאה²⁸³ ההוא ק"ן צפ"ר²⁸⁴ במלכא משיחא דאתגניזו ביה וכדין סלקין ליה לעילא²⁸⁵ וקודשא בריך הוא²⁸⁶ חמי ליה למלכא משיחא²⁸⁷ מתלבש בלבושא נוקמא²⁸⁸ וחגיר מאני זייני²⁸⁹ נטיל ליה ונשיק ליה על רישיה²⁹⁰</p>	<p>לסוף ארבעים יום קול אחד יתעורר ויקרא מתוך הכסא העליון אותו ק"ן צפ"ר במלך המשיח שנגזז בו ואז מעלים אותו למעלה והקדוש ברוך הוא רואה את מלך המשיח מתלבש בלבוש נקמה וחגור כלי זין נוטל אותו ומנשק אותו על ראשו.</p>
<p>כדין מודעועין²⁹¹ תלת מאה ותשעין רקיעין²⁹² וארמיז²⁹³ קב"ה לחד רקיעא²⁹⁴ מאינון דהוה גניז מששת ימי בראשית²⁹⁵</p>	<p>אז מזדעזעים שלש מאות ותשעים רקיעים ורומז הקדוש ברוך הוא לרקיע אחד מאותם שהיו גנוזים מששת ימי בראשית ומוציא מהיכל אחד שבאותו</p>

- ²⁷² עי' תיקר"ז כט ע"ב, יעקב מלבר משה מלגאו. מרע"ה בבחי' הדעת על כולם. ויונקים מהשמחה, בינה, ועיקר יניקתם על ידי הדעת (אור יקר).
- ²⁷³ שהיא המלכות להמשיך לה השמחה (אור יקר).
- ²⁷⁴ מצד הספירות התחתונים מקום אחיזת הצדיקים (אור יקר).
- ²⁷⁵ דהיינו בינה כדפי' לעיל כדי להתתקן מהספירות העליונות (אור יקר).
- ²⁷⁶ מפני שמהבינה דינים מתערין ושם נצטייר צערן של ישראל בסוד בכל צרתם לו צר (אור יקר).
- ²⁷⁷ מבחי' דמתמן מתערין דינין ולבושין (אור יקר).
- ²⁷⁸ נגד י"ס שבה שכולם מסכימות לדין ולקנאה דין טוב לרחם על ישראל ולקנאת קנאתם (אור יקר).
- ²⁷⁹ כל בחינות הבינה בארבעים, מפני שהיא מ' ודאי, אמא רביעא על בנין, שהם חסד גבורה ת"ת מלכות, וכנגדם היא מרובעת (אור יקר).
- ²⁸⁰ מבחי' הבינה (אור יקר).
- ²⁸¹ מצד הת"ת מבחי' הבינה שמשם הקול (אור יקר).
- ²⁸² שהיא הכסא נגד הבינה (אור יקר).
- ²⁸³ נקשרת בחכמה דהיינו שהיא נקראת כסא הכבוד (אור יקר).
- ²⁸⁴ מלכות בבינה ומשיח יסוד במלכות שהם מבחי' היצירה שיעלו למעלה (אור יקר).
- ²⁸⁵ להעטירו מהעליון למעלה כדמסיק (אור יקר).
- ²⁸⁶ בינה (אור יקר).
- ²⁸⁷ בסוד קשר היסוד והמלכות כדפי' (אור יקר).
- ²⁸⁸ מהבינה כדפי' (אור יקר).
- ²⁸⁹ מבחי' הת"ת והמלכות שם יה"ה ושם אדני' כדפי' (אור יקר).
- ²⁹⁰ לקשר בו סוד רוח חיים נצחיים עליונים כדכתיב ונחה עליו רוח ה' שסוד הנשיקה דבקווא דרוחא ברוחא (אור יקר).
- ²⁹¹ מפני שהסכים בדין קב"ה, והיינו נשיקה לדבק לו החיים הפנמים [לנקום הנקמה?], ואלו הרקיעים הם חסד וגבורה ות"ת ומלכות הנעלמים מבחי' רקיע הגנוז, והם ג' אבות שלמים, מאה כל אחד ואחד, אמנם המלכות פרוסה ואינה אלא תשעים (אור יקר).
- ²⁹² כמנין שמ"ם או שכינ"ה כן פי' הרח"ו בפרשת ויקהל (מ"מ).
- ²⁹³ ואזמנין – היינו גילוי (אור יקר).
- ²⁹⁴ הדעת הכולל כולם (אור יקר).
- ²⁹⁵ היינו בחי' ו"ק מהחכמה והא' דבוק עד הכתר (אור יקר).

ספר שמות

<p>ואפיק מחד היכלא דבההוא רקיעא חד כתרא גליפא מחקקא בשמהן קדישין²⁹⁶ בההוא עטרא אתעטר קב"ה כד עברו ישראל ית ימא למיטל נוקמין מכל רתיכי פרעה ופרשוי ואעטר ליה למלכא משיחא</p>	<p>רקיע כתר חקוק אחד מחקק בשמות הקדושים באותה עטרה התעטר הקדוש ברוך הוא כשעברו ישראל את הים ליטול נקמות מכל מרכבות פרעה ופרשוי ומעטר את מלך המשיח בה.</p>
<p>כיון דאתעטר ואתתקן בכל הני תקונין נטיל ליה קב"ה ונשיק ליה כמלקדמין מאן חמי רתיכין קדישין ומשריין עלאין דסחרין ליה ויהבין ליה מתנן ונבזבזן סניאין ויתעטר מכלהו עאל תמן בחד היכלא וחמי כל אינון מלאכי עלאי דאקרון אבלי ציון אינון דבכו על חרבן בי מקדשא ובכאן תדיר ואינון יהבין ליה חד פורפירא סומקא למעבד נוקמין²⁹⁸ כדין קב"ה נניז ליה בההוא קן צפור²⁹⁹ ואתכסי תמן תלתין יומין</p>	<p>כיון שהתעטר והתתקן בכל התקונים הללו נוטל אותו הקדוש ברוך הוא ומנשק אותו כמו מקדם מי ראה מרכבות קדושות ומחנות עליונים שסובבים אותו ונותנים לו מתנות ואוצרות רבות ויתעטר מכולם. נכנס לשם להיכל אחד ורואה כל אותם מלאכים עליונים שנקראים אבלי ציון אותם שבכו על חרבן בית המקדש ובוכים תמיד והם נותנים לו²⁹⁷ לבוש אדום אחד לעשות נקמות אז הקדוש ברוך הוא גונז אותו באותו קן צפור ומתכסה שם שלשים יום.</p>
<p>לבתר תלתין יומין בההוא קן צפור יחות מעטר בכל אינון תקונין מעילא ומתתא וכמה משריין קדישין סחרניה ויחמון כל עלמא חד נהירו תלי מרקיעא לארעא ויקום שבעה יומין וכל בני עלמא יתמהון ויתבהלון ולא ינדעון כלל בר אינון חכימין דידיעין ברזין אלין זכאה חולקהון וכל אינון שבעה יומין יתעתד (ס"א יתעטר)²⁸ בארעא בההוא קן צפור באן אתר בדרך דא קבורת רחל דאיהי קיימא בפרשת אורחין ויבשר לה וינחם לה וכדין תקבל תנחומין ותקים ותנשיק ליה</p>	<p>לאחר שלשים יום באותו קן צפור ירד מעטר בכל אותם תקונים ממעלה וממטה כמה מחנות קדושים סביבו ויראו כל העולם אור אחד תלוי מהרקיע לארץ ויעמוד שבעה ימים וכל בני העולם יתמהו ויבהלו ולא ידעו כלל פרט לאותם חכמים שיודעים בסודות הללו אשרי חלקם. וכל אותם שבעה ימים יתיצב³⁰⁰ (יתעטר) בארץ באותו קן צפור באיזה מקום בדרך זו קבורת רחל שעומדת בפרשת דרכים ויבשר לה וינחם אותה ואז תקבל תנחומים ותקום ותנשק אותו.</p>
<p>לבתר יקום ההוא נהירו מההוא אתר ושרי ביריחו קרתא דאילני בכל עץ דא יריחו או על הארץ דא ירושלם ויהא נניז בההוא נהירו דק"ן צפור תריסר ירחי בתר תריסר ירחי יזדקף ההוא נהירו בין שמיא וארעא וישרי בארעא דגליל דתמן הוה שרותא דגלותא דישראל ותמן יתגלי מההוא נהירו דקן צפור ותב לאתריה וההוא יומא יזדעזע כל ארעא כמלקדמין מסייפי שמיא עד</p>	<p>אחר כך יקום אותו אור מאותו מקום ושורה ביריחו עיר האילנות בכל עץ זה יריחו או על הארץ זו ירושלים ויהיה גנוז באותו אור של ק"ן צפור שנים עשר חדש. אחר שנים עשר חדש יזדקף אותו אור בין שמים וארץ וישרה בארץ הגליל ששם היתה ראשית גלות ישראל ושם יתגלה מאותו אור של קן צפור ושב למקומו ואותו יום תזדעזע כל הארץ כמו מקדם מסוף השמים עד</p>

²⁹⁶ זש"ה תשית לראשו עטרת פז מ"ה ומ"ב דמ"ה (רח"ו במ"מ).

²⁹⁷

²⁹⁸ דע כי פופירא זו היא שם אלהים דמלוי הה"ן כי שם זה ננק' פורפירא דמלכא ובגד תכלת ומבהיק יורת ונקרא נור דליק ולעמיד ילבשוהו הקב"ה וינקום דם עבדיו (זהר הרקיע).

²⁹⁹

³⁰⁰

ספר שמות

ט/א	
<p>סייפי שמיא וכדין יחזון (ינדעון) כל עלמא דהא אתגלי מלכא משיחא בארעא דגליל ויתכנסון ליה כל אינון דלעאן באורייתא³⁰² ואינון זעירין בעלמא ובזכות ינוקי דבי רב יתקף חיליה לאתגברא ורזא דא אפרוחים³⁰³ ואי לא ישתכחון אלין הא ינוקי דיתבין בתוקפא דאמהון וינוקי כמה דאת אמר (ישעיה כח ט) גמולי מחלב עתיקי משדים והיינו או בצים דבגין אלין שריא שכינתא עמהון דישראל בגלותא³⁰⁴</p>	<p>סוף השמים ואז יראו [ידעון] כל העולם שהרי התגלה מלך המשיח בארץ הגליל. ויתכנסו אליו כל אלו שעוסקים בתורה והם מעטים בעולם ובזכות תינוקות של בית רבן יתחזק כחו להתגבר וסוד זה אפרוחים ואם לא ימצאו אלו הרי תינוקות שיושבים בתקף³⁰¹ אמם ויונקים כמו שנאמר גמולי מחלב עתיקי משדים והיינו או ביצים שבשביל אלה שורה שכינה עם ישראל בגלות.</p>
<p>דהא חכימין זעירין אינון³⁰⁶ דישתכחון בהווא זמנא והיינו (דברים כב ו) והאם רובצת³⁰⁷ על האפרוחים או על הבצים³⁰⁸ לא תקח האם³⁰⁹ על הבנים³¹⁰ (דהא ביה לא קיימא מלה³¹¹ לאפקא³¹² לה מן גלותא³¹³ אלא במלכא עלאה דכיון דאינון רביין וינוקין יתבין תוקפא למלכא משיחא כדין³¹⁴ אימא עלאה דהיא רביעא עליה³¹⁵ תתער לגבי בעלה³¹⁶) ויתעכב (הכי) עד תריסר ירחין</p>	<p>שהרי מעטים החכמים שימצאו באותו זמן והיינו והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים לא תקח האם על הבנים [שהרי בו לא עומד הדבר להוציא מן הגלות אלא במלך העליון שכיון שהם ילדים ותינוקות נותנים כח למלך המשיח אז האמא העליונה שהיא רובצת עליהם מתעוררת לגבי בעלה] ויתעכב [כך] עד שנים עשר חדשים אחרים אחר כך</p>

³⁰¹

³⁰² הם יהיו שלישי ושרי מרכבתו, ועליהם יופיע ה' מרוח אשר בקרבנו לנקום נקם, וצריך זכות מלמטה מהתחתונים, לכך יתחזק בהבל פה דתינוקות של בית רבן ותתגבר כי עדיין יש מלחמות אחר זה, ועדיין יהיה עני ורוכב על חמור, ועדיין יתגרשו ישראל אל המדבר וכמה צרות יארעו לישראל אפילו אחר כל זה שכבר נזדמנה הגאולה מן העליונים, אמנם צריך מהתחתונים הזמנה וזכות להתעורר (אור יקר).

³⁰³ בנים – תלמידי חכמים, אפרוחים – תינוקות של בית רבן, או ביצים – אותן שעתידין לפרוח בתורה והיינו גמולי חלב, דהיינו ממש אלו השלש בחינות מעמיד ומקיים ישראל בגלותם, שהם מושכי השכינה בתחתונים (אור יקר).

³⁰⁴ כי לומר שתהיה שכינה ביניהם בשביל לימוד תורה אי אפשר (אור יקר).

³⁰⁵

³⁰⁶ ואין בהם כדאי להכריע כף המשקל (אור יקר).

³⁰⁷ על ישראל, בזכות היותה על האפרוחים דהיינו תינוקות של בית רבן שאינם גמר פרי (אור יקר).

³⁰⁸ היינו גמולי מחלב בשלמא אילו היתה רובצת על ישראל בשביל בנים היה המשיח לוקח האם על הבנים וגואלה בזכות ישראל, אמנם כיון שהאם רובצת בזכות האפרוחים או הבצים לבד (אור יקר).

³⁰⁹ לא יוכל המשיח לגאול את ישראל מלמטה (אור יקר).

³¹⁰

³¹¹ לא תקח האם שהיא השכינה על הבנים שהם ישראל דהיינו מלבד שיקבץ נדחי מגלותם, עוד יקים השכינה מעפר שנמצא שלקח האם תוספת על הבנים אלא שלא תשלח את האם לבעלה שיקים אותה. ואת הבנים תקח לך, וז"ש לקמן לבתר ייתי בעלה ויוקים לה בהווא יומא מלכא משיחא שארי וינוס גלותא דאיכרי צבאות, הם נר"ה שנק' צבאות (מ"מ).

³¹² אלא הוא צל הספירות העליונות, כלי גשמי מוכן לשפע עליון, כפי מה שיעוררו ישראל כך יפעול המשיח על ידי מה שישפיע מלכא עילאה דהיינו הת"ת מן הבינה והחכמה (אור יקר).

³¹³ אלא במלכא עילאה ולזה צריך רחמים עליונים ולזה צריך התעוררות מלמטה כדי לעורר הרחמים למעלה, שאפילו ירצה המשיח הגשמי לפעול או לגאול על יד העטרות שנתעטר מלעמלה (אור יקר).

³¹⁴ והעיקר תלוי בשפע עליון במעשים תחתונים (אור יקר).

³¹⁵ דהיינו המלכות מתעוררת על ידי זכות ומעשים תחתונים (אור יקר).

³¹⁶ בזכות אלו המעשים ונודע שהמעשים התחתונים שהיא נוסלת מנחת אותם בתוכיותה עד לגלול י"ב חדישים י"ב גבולים אלכסון הם י"ב חדשי עבודה להראות זכותם של ישראל ובין זה לזה הם מצטרפין צירוף אחר צירוף (אור יקר).

ספר שמות

<p>אחרנין לבתר ייתי בעלה ויוקים לה מעפרא כמה דאת אמר (עמוס ט יא) אקים את סוכת דוד הנופלת</p>	<p>יבא בעלה ויקים אותה מהעפר כמו שנאמר אקים את סוכת דויד הנופלת.</p>
<p>בהווא יומא מלכא משיחא שארי ויכנוש גלותא מסייפי עלמא עד סייפי עלמא כמה דאת אמר (דברים ל ד) אם יהיה נדחך בקצה השמים וגו' מהווא יומא כל אתין ונסין וגבוראן דעבד קב"ה במצרים יעביד לון לישראל כמה דאת אמר (מיכה ז טו) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות</p>	<p>באותו יום מלך המשיח יתחיל ויכנס הגלות מסוף העולם ועד סוף העולם כמו שנאמר אם יהיה נדחך בקצה השמים וגו' מאותו יום כל האותות והנסים והגבורות שעשה הקדוש ברוך הוא במצרים יעשה אותם לישראל כמו שנאמר כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.</p>
<p>אמר רבי שמעון אלעזר ברי כל אלין מלין תשכח ברזא דתלתין ותריין שבילין דבשמא קדישא ועד דנסין אלין לא יתערוון בעלמא לא ישתלם רזא דשמא קדישא ולא תתער לאהבה כמה דאת אמר (שיר ב ז) השבעתי אתכם בנות ירושלם בצבאות בעבאות דא מלכא (נ"א משיחא) דאקרי צבאות או באילות השדה שאר הילין³¹⁷ ומשריין דלתתא אם תעירו ואם תעוררו את האהבה דא ימינא דקב"ה דאקרי אהב"ה עד שתחפץ ההיא דשכיבת לעפרא ויהא רעותא דמלכא בה זכאה איהו מאן דיזכי לההוא דרא זכאה איהו בעלמא דיין וזכאה איהו בעלמא דאתי</p>	<p>אמר רבי שמעון אלעזר בני כל הדברים הללו תמצא בסוד של שלשים ושנים שבילים של השם הקדוש ועד שהנסים הללו לא יתעוררו בעולם לא ישתלם סוד השם הקדוש ולא תתעורר לאהבה כמו שנאמר השבעתי אתכם בנות ירושלם בצבאות בעבאות זה מלך (המשיח) שנקרא צבאות או באילות השדה שאר החיילות והמחנות שלמטה אם תעירו ואם תעוררו את האהבה זה ימין של הקדוש ברוך הוא שנקרא אהב"ה עד שתחפץ אותה ששוכבת לעפר ויהיה רצון המלך בה אשרי מי שיזכה לאותו דור אשריו בעולם הזה ואשריו בעולם הבא.</p>
<p>רבי שמעון ארים ידוי בצלו לקב"ה וצלי צלותיה לבתר דצלי צלותיה אתו רבי אלעזר בריה ורבי אבא ויתבו קמיה עד דהוו יתבי קמיה חמו חד נהירו דיממא דאתחשך ואשתקע חד צנורא (ס"א צנורא) דשלהובא דאשא גו ימא דטבריה ואודעזע כל ההוא אתר</p>	<p>רבי שמעון הרים ידיו בתפלה לקדוש ברוך הוא והתפלל תפלתו אחרי שהתפלל תפלתו באו רבי אלעזר בנו ורבי אבא וישבו לפניו עד שהיו יושבים לפניו ראו אור יום אחד שנחשך ונשקע צנור (צנור) אחד של שלהבת אש בתוך הים של טבריה והזדעזע כל אותו מקום.</p>
<p>אמר רבי שמעון ודאי השתא הוא עדנא דקב"ה אדכר לבנוי ואחית תריין דמעין לגו ימא רבא³¹⁸ וכד נחתין פוגעין בהאי צנורא דשלהובא דאשא וישתקעו דא בדא בימא בכה רבי שמעון ובכו חברייא אמר רבי שמעון הא אתערנא ברוי דאתון דשמא קדישא בסתרא דאתערותא דיליה לגבי בנוי אבל השתא אית לי לגלאה מה דלא אתיהיב רשו לבר נש אחרא לגלאה אלא זכו דדרא דא</p>	<p>אמר רבי שמעון ודאי עכשיו הוא זמן שהקדוש ברוך הוא נזכר בבניו ומוריד שתי דמעות לים הגדול וכאשר יורדות הן פוגעות בצנור הזה של שלהבת אש וישתקעו זה בזה בים בכה רבי שמעון ובכו החברים. אמר רבי שמעון הרי התעוררנו בסודות האותיות של השם הקדוש בסתר ההתעוררות שלו אל בניו אבל עכשיו יש לי לגלות מה שלא נתנה רשות לאדם אחר לגלות אלא זכות הדור הזה</p>

³¹⁷ פי' בי"ע (מ"מ).

³¹⁸ עי' בראשית דף ד ע"ב וכו' ע"ב.

ספר שמות

<p>יקיים עלמא עד דייתי מלכא משיחא אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בריה ולרבי אבא קומו בקיומייכו קמו רבי אלעזר ורבי אבא בכה רבי שמעון זמנא אהרא אמר ווי מאן יקום במה דאמינא (נ"א דחמינא) גלותא יתמשך מאן יכיל למסבל</p>	<p>תעמיד את העולם עד שיבא מלך המשיח אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בנו ולרבי אבא קומו בעמדכם קמו רבי אלעזר ורבי אבא בכה רבי שמעון פעם אחרת ואמר אוי מי יעמוד במה שאמרתי (שראיתי) שתמשך הגלות מי יכול לסבול.</p>
<p>אוף איהו קם ואמר (ישעיה כו יג) יהו"ה אלהינו בעלוננו אדונים זולתך לבד בך נזכיר שמך האי קרא אוקמוה אבל בהאי קרא אית רזא עלאה גו מהימנותא יהו"ה אלהינו דא הוא שירותא דרוין עלאי³¹⁹ אתר דמתמן נפקין כל נהירו דשרני³²⁰ בלהו לאדלקא ותמן תליא כל רזא³²¹ דמהימנותא ושמא דא שליט על כלא בעלוננו אדונים זולתך דהא עמא דישראל לית מאן דשליט עליה בר שמא עלאה דא והשתא בגלותא שליט עליה סטרא אהרא</p>	<p>אף הוא קם ואמר ה' אלהינו בעלוננו אדונים זולתך לבד בך נזכיר שמך הפסוק הזה פרשוהו אבל בפסוק זה יש סוד עליון בתוך האמונה ה' אלהינו זהו ראשית הסודות העליונים מקום שמשם יוצאים כל האורות של כל הנרות כולם להדליק ושם תלוי כל סוד האמונה שם זה שולט על הכל. בעלוננו אדונים זולתך שהרי על עם ישראל אין מי ששולט עליו פרט לשם העליון הזה ועכשיו בגלות שולט עליו הצד האחר.</p>
<p>לבד בך נזכיר שמך רזא דשמא קדישא כללא דעשרין ותריין אתוון³²² וכנסת ישראל לא מתברכא אלא מגו שמא דא דאקרי בך כמה דאת אמר (שמות לב יג) אשר נשבעת להם בך (בראשית מח ב) בך יברך ישראל³²³ (תהלים יח ל) כי בך ארוץ גדוד וכזמנא דשלימו אשתכח לא הוה מתפרש דא מן דא ואסיר</p>	<p>לבד ב"ך נזכיר שמך סוד השם הקדוש כלל של עשרים ושתים אותיות וכנסת ישראל לא מתברכת אלא מתוך שם זה שנקרא בך כמו שנאמר אשר נשבעת להם בך בך יברך ישראל כי בך ארוץ גדוד ובזמן שנמצאת שלמות לא היה נפרד זה מזה ואסור</p>
<p>ט/ב</p>	
<p>לאפרשא דא מן דא אתתא מבעלה לאו ברעיוני ולאו בדכירו בנין דלא לאחזאה</p>	<p>להפריד זה מזה אשה מבעלה לא ברעיונות ולא באזכרה כדי לא להראות פירוד ועכשיו בגלות נמצא</p>

³¹⁹ עצם שם הו"ה (רח"ו)

³²⁰ פי' ששם הו"ה כולל כל הפרצופים (מ"מ).

³²¹ ת"ת (רח"ו).

³²² פי' כי שם כ"ב הוא ז"א, ושמך היא מלכות אנו מזכירים השם שהיא מלכות אדנ"י לבד בך כלומר שלא נשלם ב"ך כי יש בעו"ה פירוד (רח"ו). עי' תפילת ר' נחוניא בן הקנה: אקלסך בספירה הששית שהיא תפארת בתוקף שם בן עשרים ושתים [נ"א ושמותיה] אנקת"ם פסת"ם פספס"ם דיונס"ם. עי' לש"ו (ריש ספר הקדר"ש): ע' פרדס שם ר"פ י"ד ובזוה"ק ופ' תרומה קנ"ו ע"ב, ובהגר"א בספד"צ פ"ג (כה ע"א) בדה"מ תקונין [עי' אד"ר (דף קלט ע"א) והאי דיקנא שלימותא דפרצופא עד עשרין ותריין אתוון דאורייתא קדישא, ואד"ז (דף רצה ע"א) באלין תקרובין דבוסמא שארי דיקנא לאתחזאה עד בך יברך ישראל] ובהגר"א בתיקון ד' ד"ה [כללי השמות]. ועי' עוד זהר ח"א לז ע"ב (הגהות הלש"ו שם), ועי' ביאורים ח"א נה ע"ג. ובנ"א מצאתי בזה השם ג"כ מסודר בדרך תפילה בכל ראשי תיבו' ובלשון זה. אנא נורא קדוש תרבה מחילתך. פשעינו סלחה תגלגל מדותיך. פתתי סליחה פתח סגב ישע מנתך. דרוש יודעי ויעודך. נא סמוך יחד מתנותיך. ונראה לי עוד כי כל התפילות הנמצא בס' שערי ציון אשר הם בר"ת השמות המוזכר כאן הם כולם מתפילת רנבה"ק עצמו וע' עוד בספר ברית מנוחה בדף מב ע"ב עד דף מד ע"א מדפוס ווארשא תרמ"ד ישנו שם ג"כ תפילה נוראה ארוכה וכתוב שם בסופו כי יש אומרים שהוא ג"כ לר' נחוניא בן הקנה [ועי' עוד בענין שם כ"ב בדברי האריז"ל בכוננת התקיעות].

³²³ פי' על ידי ז"א שנק' ב"ך יברך א"ס ישראל של מטה (מ"מ).

ספר שמות

<p>פרודא והשתא בגלותא פרודא אשתכח דמגו עאקו דכל זמנא וזמנא אנן עבדין פרודא³²⁴ לאדכרא ההוא שם בר מבעלה בנין דאיהי שכיבת לעפרא והיינו לבד בך נזכיר שמך</p>	<p>פירוד שמתוך צרה של כל זמן וזמן אנו עושים פירוד להזכיר אותו שם פרט לבעלה משום שהיא שוכבת לעפר והיינו לבד בך נזכיר שמך.</p>
<p>בר מבעלה אנן דכרין להאי שם בפרודא בנין דאנן רחיקין מינך ושלטין אחרנין עלן ושמך איהו בפרודא מן שמא דאקרי בך והאי ביומי דגלותא בנין דגלותא קדמאה הוה מבית ראשון ובית ראשון הוא רוא דה' קדמאה³²⁵ ולקבל שבעין שנין³²⁶ דילה גלותא דבית ראשון הוה שבעין שנין ואינן שבעין שנין לא אשתכחת אימא רביעא עליהו והוה פרודא מן שמא עלאה רוא דה' עלאה וכדין יו"ד³²⁷ רוא עלאה אסתלק לעילא לעילא לאין סוף ובית ראשון³²⁸ עלאה קדישא לא נביע נביעו דמיין חיין דהא מקורא דילה אסתלק</p>	<p>פרט לבעלה אנו זוכרים שם זה בפירוד משום שאנו רחוקים ממך ואחרים שולטים עלינו ושמך הוא בפירוד מן השם שנקרא בך וזה בימי הגלות. משום שגלות ראשונה היתה מבית ראשון ובית ראשון הוא סוד של ה' ראשונה וכנגד שבעים שנה שלה גלות של בית ראשון היתה שבעים שנה ואותם שבעים שנה לא נמצאת האם רובצת עליהם והיה פירוד מן השם העליון סוד של ה' העליונה ואז יו"ד סוד עליון התעלה למעלה למעלה לאין סוף והבית הראשון העליון הקדוש לא הנביע נביעת מים חיים שהרי מקורה הסתלק.</p>
<p>ואיהי שבעין שנין בגלותא בנין דאיהי שבע שנין אקרי כמה דאת אמר (מ"א ו לח) ויבנהו שבע שנים ואי תימא דשלטא מלכות³²⁹ בבל לעילא ברוא דשבעין שנין ח"ו אלא בזמנא דהוה בי מקדשא קיים נהורא ונביעו דאימא עלאה הוה נהיר ונחית לתתא כיון דחטו ישראל ואתחרב מקדשא ושלטא</p>	<p>והיא שבעים שנה בגלות משום שהיא נקראת שבע שנים כמו שנאמר ויבנהו שבע שנים ואם תאמר ששלטה מלכות בבל למעלה בסוד של שבעים שנה חס וחלילה אלא בזמן שהיה בית המקדש קיים האור ונביעת האם העליונה היה מאיר ויורד למטה כיון שחטאו ישראל ונחרב המקדש ושלטה</p>

³²⁴ פי' שכל שעה אנו מתפללים בגלותינו הקם שכינתך מעפר נמצא שמזכירים השכינה בר מבעלה (מ"מ).

³²⁵ עי' תז"ח לו ע"ג. (ע"ח מיעוט הירח ב): והענין הוא שכבר בארנו שבבית ראשון היו [זו"נ] פב"פ עד למעלה בחינת ו', והיו ה"ר מאירין בה, ואז נקרא סיהרא באשלמותא, במלוי הלבנה בט"ו לחודש, בסוד חמשה עשר, ה' על י' כנ"ל, נמצא כי בהיותן שם למעלה נקרא גם היא ה' עלאה. אך בבית שני, שהיתה בימי החול פב"פ בד' תחתונות שבו, והיא חמישית להם, אז נקרא ה' תתאה. ועוד ט"א עם הנ"ל³²⁵, כי בבית ראשון אמא עלאה הנק' ה' עלאה נתפשטה עד הוד ב' דז"א, ואז גם המלכות היתה יונקת ממנה, כי שם מקום המלכות. אך בבית שני לא נתפשטה הבינה רק עד הוד ראשון דז"א בלבד, שהוא בחינת גבורה של עתה כנ"ל. נמצא כי המלכות עתה בחול בבית ב' אע"פ שהוא פב"פ, היא מחזה ולמטה, ואינה יונקת מה' עלאה, לכן נקרא ה' תתאה, לפי שאינה יונקת מה' ראשונה, ושומר הקדמה זו על ענין בינה המתפשטת עד הוד א' אימתי הוא, ואימתי מתפשטת עד הוד ב', ע"כ. זהו מה שכתוב בדרוש תיקון המלכות, שבבית ראשון היתה רחל בכל קומת ז"א ובגלות בבל חסרו לה אור ה' ראשונות שלו ואז אור ז' ספירות בינה האיר לחיצונים, והוא הנזכר לקמן דאימא עלאה הוה נהיר ונחית לתתא. וזהו ענין פירש ה' מן הה' ואז נשאר הו"ה, וזה שאמר הכתוב ביחזקאל (ז כא) הוה על הוה, כי מבינה נפרד ה', וכל שכן שחסר אור ה' מזעיר, ואז היתה הוה על הוה ובגימ' בב"ל (רמ"ז).

עי' הקדו"ש כח ע"ב באבני מילואים, ועי' ביאורים ח"א סב ע"א.

³²⁶ להבין ענין עי' שנין דאימא נקדים מ"ש הרב: גלות עי' שנה הוא כי נצח דאימא הוא בחח"ן והוד דאימא בבג"ה דז"א ויסוד דאימא בדעת דז"א הרי הם ז"ס ואלו הם עי' שנה דגלות בבל כי אותם ז"ס של אור הבינה הנסתלקו מז"א וינקו מהם החיצונים והכתר והדעת א' הם ולכן לא נמנה הכתר, והת"ת אין לו התפשטות של בינה ולכן לא נמנה, ובזה מובן לשון זה מ"ש ולקבל עי' שנין דילה הם ז' אורות שהיו מתפשטים בזעיר כמ"ש בשם הרב ז"ל (מ"מ).

³²⁷ חכמה (רח"ו).

³²⁸ בינה (רח"ו).

³²⁹ וה"ו שהפגם הוא לאו"א דהא אין פגם נוגע שם (רח"ו).

ספר שמות

<p>מלכות בבל הוה הפי ואחשיך ההוא נהירו ותתאי קדישין³³⁰ לא הוו נהירין</p>	<p>מלכות בבל היה מכסה ומחשיך אותו אור והתחתונים הקדושים לא היו מאירים.</p>
<p>כיון דתתאי לא הוו נהירין בנין (מגו) שלטנו דמלכותא דבבל אסתלק ההוא נהורא וההוא מבועא עלאה³³¹ דהוה נביע רוא³³² די אסתלק לעילא לעילא באין סוף כדין אינון שבעין שנין לא הוו נהירין בנין ההוא נהירו דאתמנע ודא הוה ודאי גלותא דשבעין שנין כיון דאעדיאו שלטנו דבבל ושריאת ה"א תתאה³³³ לאנהרא ישראל כלהו לא אהדרו לאדכאה (נ"א לשלטה) למהוי סגולה שלימתא כמלקדמין אלא זעיר זעיר (בערבוביא) וכיון דשלימו לא אשתכח (ושריאת ה"א תתאה לשלטה) כדין י' נביעו עלאה לא נחית כל כך לאנהרא כמה דהוה כמלקדמין אלא זעיר זעיר בערבוביא דלא הוו דכין כמלקדמין כמה דאתחזי</p>	<p>כיון שהתחתונים לא היו מאירים משום (מתוך) שלטון מלכות בבל הסתלק אותו אור ואותו מעיין עליון שהיה נובע סוד של י' הסתלק למעלה למעלה באין סוף אז אותם שבעים שנה לא היו מאירים משום אותו אור שנמנע וזוהי ודאי גלות של שבעים שנה. כיון שהועבר שלטון בבל והתחילה ה"א תחתונה להאיר לא כל ישראל חזרו להטהר (לשלוט) להיות סגולה שלימה כמו מקדם אלא מעט מעט (בערבוביה) וכיון שלא נמצאה שלמות (ושרתה ה"א תחתונה לשלוט) אז י' מעיין עליון לא ירד כל כך להאיר כמו שהיה מקדם אלא לאט לאט בערבוביה שלא היו טהורים כמו קדם כמו שראוי</p>
<p>ועל כך נביעו עלאה לא נביע ולא נהיר אלא דאהדר לאנהרא זעיר זעיר מגו דחקא (דשמאלא) דשמא (נ"א דגלותא ודינא)²⁹ ועל דא אתגרו בהו בישראל קרבין סניאין עד דהחשיך יכסה ארץ וה' תתאה אתחשיך ונפלת לארעא³³⁴ ונביעו עלאה אסתלק כמלקדמין בנין דמלכות אדום אתתקף וישראל אהדרו לסרחנייהו</p>	<p>ועל כך מעיין העליון לא נובע ולא מאיר אלא שחזר להאיר מעט מעט מתוך דחק (של השמאל) של השם (של גלות והדין). ולכן התגרו בישראל קרבות רבים עד שהחושך יכסה ארץ וה' התחתונה נחשכה ונפלה לארץ והמעיין העליון הסתלק כמו מקדם משום שמלכות אדום התחזקה וישראל חזרו לסרחונם.</p>
<p>ועל דא ה' בית שני אתחרב וכל אינון תריסר שבטין דילה כחושבן משריין דלהון אינון בגלותא דמלכות אדום ונביעו עלאה אסתלק מההוא נביעו דקיימא עלה כמה דאת אמר (ישעיה נז א) הצדיק אבד³³⁶ אבד ההוא נביעו דמקורא עלאה דהוה נגיד ומשיך</p>	<p>ועל זה ה' בית שני נחרב וכל אותם שנים עשר שבטים שלה כחשבון מחנותיהם הם בגלות של מלכות אדום והמעיין העליון הסתלק מאותו מעיין שעמד עליה כמו שנאמר הצדיק אבד אבד אותו מעיין של מקור עליון שהיה שופע ומושך מלמעלה (קרבות</p>

³³⁰ ת"ת ומלכות (רח"ו).

³³¹ יסוד אבא (רח"ו).

³³² להוציא נשמות (רח"ו).

³³³ שבבית שני היתה רחל רק במדת תנה"י שלו שאז נהנית מאור אבא בערבוביא, כי משם ולמטה נקרא טוב ורע (רמ"ז).

³³⁴ בסוד (איכה ב א) השליך משמים, שהוא תפארת, הפיל את ארץ, והיא עתה בעוה"ר תחת היסוד נקודה כלולה מ', ועיין בדרוש תיקון הנוק' הנז"ל (רמ"ז).

³³⁶ עי' ע"ח שער מול"מ פרק ד' [שכל שפע שלמעלה ניתן כדי שיתן למטה וכאשר לא משפיע למטה עליונים לא נותנים לו] ולקמן סז ע"א ושמות ט ע"ב ויא ע"א וז ע"א ובהעלותך קנ ע"ב ויקרא יז ע"א ואחרי מות עד ע"ב (ביאורים ח"ב סח ע"ג). כלומר כל זמן שלא נתקן הנוק' לגמרי הלבנה תהיה במיעוטה (דע"ה ח"ב ו ע"ג). כלומר שתיקון העליונים תלוי בתחתונים אפילו מאצילות לעקודים (כללים ח"ב עא ע"ג), שכל אור עליון רק יורד לפי הכח וההכשר של התחתון (כללים ח"ב קז ע"ד). כאשר נעשה פגם למטה נפגם ממילא למעלה (דע"ה ח"ב קא ע"ד). ועי' עוד כללים ח"ב דף כב ע"ב ד"ה ודע, וכן שם מב ע"ב.

ספר שמות

<p>מלעילא (נ"א קרבין סגיאין ומלכות יון שלטא עליהו לבתר דאהדרו בתיובתא אתתקפו עליהו ואתכפיאו לון ובגין דישראל אהדרו לסרחנייהו מלכות אדום אתתקף ובית שני אתחרב וה"א תתאה אתחשכת ונפלת לארעא ונביעו עלאה אסתלק מההוא מבועא דקיימא עלה כמה דאת אמר הצדיק אבד אבד ההוא נביעו דמקורא עלאה דהוה נגיד ומשיך עליה מלעילא מאי טעמא בגין דהחשך יכסה ארץ)</p>	<p>גדולים ומלכות יון שלטה עליהם ולאחר שחזרו בתשובה התחזקו עליהם והתקיפו³³⁵ אותם ומשום שישראל חזרו לסרחונם מלכות אדום התחזקה ובית שני נחרב וה"א תחתונה נחשכה ונפלה לארץ והמעייין העליון נסתלק מאותו מעיין שעומד עליו כמו שנאמר הצדיק אבד אבד אותו מעיין של המקור העליון שהיה שופע ומושך עליו מלמעלה מה הטעם משום שהחשך יכסה ארץ).</p>
<p>וכדין הוה פרודא בה"א בית שני ואיהי בגלותא דאדום בכל אינון תריסר שבטין (נ"א דילה) ומשריין דילהון תריסר שבטין סלקין לחושבן סגני ועל דרזא (נ"א ועל דא רזא) דה' הוה בהו בכל ההוא (נ"א ועל דא רזא דה' בכל ההוא) חושבנא (נ"א חשוכא) גלותא אתמשך</p>	<p>ואז היה פירוד בה"א בית שני והיא בגלות אדום בכל אותם שנים עשר שבטים (שלה) ומחנות שלהם שנים עשר שבטים עולים לחשבון גדול ועל שסוד (ועל זה סוד) של ה' היה בהם בכל אותו (ועל זה סוד של ה' בכל אותו) חשבון (חושך) נמשכה הגלות.</p>
<p>רזא דרזין לחכימי לבא אתמסר עשר שבטין אלף שנין תרין שבטין מאתן שנין שארו דמעין למנפל פתח ואמר (איכה א ב) בכה תבכה בלילה ודמענתה על לחיה לסוף תריסר שבטין דגלותא ליליא יתחשך לישראל עד דיתער וא"ו לזמן שתין ושית שנין לבתר תריסר שבטין דאינון אלף ומאתן שנין דגלותא ולבית (עד) שתין ושית שנין בחשוכא דליליא כדין (ויקרא כו מב) וזכרתי את בריתי יעקב דא אתערותא דאת ו' דאיהו נפש דבית יעקב ורזא דא (בראשית מו כז) כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה וגו' ששים ושש ואיהו ו' נפש דבית שני רזא דה' תתאה ודא ו' רזא דששים ושש ששים לאתערותא דיעקב³³⁷ ושש לאתערותא דיוסף ועל דא איהו ו' דאינון תרין בחבורא הדא ורזא הדא³³⁸</p>	<p>סוד הסודות לחכמי הלב נמסר עשרה שבטים אלף שנים שני שבטים מאתים שנה התחילו הדמעות ליפול פתח ואמר בכה תבכה בלילה ודמענתה על לחיה לסוף שנים עשר השבטים של הגלות הלילה נחשך לישראל עד שיתעורר וא"ו לזמן ששים ושש שנה. לאחר שנים עשר שבטים שהם אלף ומאתים שנות גלות ואחר (עד) ששים ושש שנה בחושך הלילה אז וזכרתי את בריתי יעקב זו התעוררות האות ו' שהיא נפש של בית יעקב וסוד זה כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה וגו' ששים ושש והוא ו' נפש של בית שני סוד של ה' תחתונה וזה ו' סוד של ששים ושש ששים להתעוררות יעקב ושש להתעוררות יוסף ולכן הוא ו' שהם שנים בחבור אחד וסוד אחד.</p>
<p>מתמן ולהלאה יתער קב"ה לאינון נסין ואתין</p>	<p>משם והלאה יתעורר הקדוש ברוך הוא לאותם נסים ואותות</p>
<p style="text-align: center;">י/א</p>	
<p>דקאמרן ויתערן על ישראל אינון עקתין דקאמרן וכדין (ס"א ורזא דא) (&) ואף את</p>	<p>שאמרנו ויתעוררו על ישראל אותן צרות שאמרנו ואז (וסוד זה) ואף את בריתי יצחק אחר כך מלך המשיח</p>

335

³³⁷ שבת"ת סוד ו' עם ראש, י"ד על ו'ו, וה"ס כל ג' שלישי ת"ת, ואם תרבה הי' עם הו' הרי ס'. אבל ביוסף הוא בלתי ראש, וה"ס ו' רבתי ו' זעירא, ובמאמר הפסיעות של אברהם אבינו ע"ה דף ב' פירש (רמ"ז).

³³⁸ גוף וברית חשבינן חד (רח"ו).

ספר שמות

<p>בריתי יצחק ולביתר כד יניח מלכא משיחא קרבין בכל עלמא בימינא דקודשא בריך הוא כמה דאת אמר (שמות טו ז) ימינך יהוה נאדרי בכח כדין ואף את בריתי אברהם אזכור ולביתר והארץ אזכור דא ה' בתראה בההוא זמנא כתיב (זכריה יד ט) והיה יהוה למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יהוה אחד ושמו אחד</p>	<p>ילחם קרבנות בכל העולם בימין הקדוש ברוך הוא כמו שנאמר ימינך ה' נאדרי בכח אז ואף את בריתי אברהם אזכור ואחר כך והארץ אזכור זו ה' אחרונה באותו זמן כתוב והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.</p>
<p>לסוף שתין ושית שנין אחרנין דאינון מאה ותלתין ותריין שנין יתחזון אתון דשמא קדישא גליפן בשלימו עילא ותתא כדקא יאות ורזא דא ה"ה עלאה ותתאה וכל אינון שבילין דאינון תלתין ותריין³³⁹ שנין דכלילין ברזא דאת³⁴⁰ הו"ה³⁴⁰ (נ"א יו"ד וה"ה) רזא דשלימו דמאה ותלתין ותריין</p>	<p>לסוף ששים ושש שנים אחרות שהם מאה ושלושים וששים שנים יראו אותיות בשם הקדוש חקוקים בשלמות למעלה ולמטה כראוי וסוד זה ה"ה עליונה ותחתונה וכל אותן דרכים שהם שלשים וששים שנים הכלולות בסוד של אות ו' הו"ה (יו"ד וה"ה) סוד של שלמות מאה ושלושים וששים.</p>
<p>לסוף מאה ותלתין ותריין שנין אחרנין יתקיים לאהזו בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה ויתדכי ארעא קדישא וקודשא בריך הוא יתער מתייא דארעא קדישא ויקומון חיילין חיילין בארעא דגליל וכדין יתער סתימו דנביעו עלאה את י' ויתקיימון תלתין ותריין שבילין בשלימו לנגדא לתתא</p>	<p>לסוף מאה ושלושים וששים שנים אחרות יתקיים לאחז בכנפות הארץ וינערו הרשעים ממנה ותטהר הארץ הקדושה והקדוש ברוך הוא יעורר את המתים בארץ הקדושה ויקומו חיילות חיילות בארץ הגליל. ואז יתעורר סתר המעיין העליון אות י' ויתקיימו שלשים ושנים שבילים בשלמות להמשיך למטה</p>
<p>ויתקיימון אתון דשמא קדישא כלהו בקיומיהו יהוה דעד כען לא יהון בשלימו עד זמן דינגיד ויתמשך ההוא נביעו עלאה בחבורא דאתון גו ה' (נ"א וה') בתראה ודא איהו לסוף תשלום מאה וארבעין וארבעה שנין³⁴¹ אחרנין דישתלמון ויתערון שאר מתי ישראל דבשאר ארעאן</p>	<p>וכל אותיות השם הקדוש יתקיימו בקיומם יהוה שעד עכשיו לא היו בשלמות עד הזמן שישפיע וימשך אותו מעיין עליון בחבור האותיות לתוך ה' (וה') אחרונה וזהו לסוף תשלום מאה וארבעים וארבע שנים אחרות שישתלמו ויתעוררו שאר מתי ישראל שבשאר הארצות.</p>
<p>דישתכח כל דא בחשבן חי"ת דאתיישיב עלמא ויתבסס ויתעבר סטרא אחרא (נ"א חויא בישא) מעלמא וה"א תתאה תתמלי מגו נביעו עלאה ותתעטר ותתנהיר בשלימו וכדין</p>	<p>שימצא כל זה בחשבון ח"ת שהתיישב העולם ויתבסס ויעבור הצד האחר [הנחש הרע] מן העולם וה"א תחתונה תתמלא מתוך המעיין</p>

³³⁹ פי' כי בכל ה"י היא ה' פעמים י' שהם נ' והרי הם ב' הה"ן הם ב"פ נ' ק' ול"ב שבילין דחכמה היוצאין מאות י' חכמה אשר על ידי י' נעשה ב' הה"ן שהם ק' כנזכר הרי קל"ב שנים, וז"ש ורזא דא ה' עלאה ותתאה שהם ק' כנזכר וכל אינון שבילין דאינון ל"ב שינייים דכלילין ברזא דאות י' נמצא כי אלו ל"ב עם ה' הרי הם קל"ב (זהו הרקיע). פי' קל"ב הנזכר סודם כך מאה הם סוד תריין הה"ן בכללות גדול הם ק' ל"ב הם ל"ב נתיבות חכמה שכלולים ב"א שהוא ו', וז"ש וכל אינון שבילין דאינון ל"ב דכלילין ברזא דאת ו' (מ"מ).

³⁴⁰ ומ"ש הו"ה רזא דשלימו דקל"ב הוא כמ"ש תריין הה"ן הם ק' ו' הוא ל"ב (מ"מ).

³⁴¹ והנה יתקיים הטבע והחומרי וכל העביית כולו עד זמן תחיית המתים שהוא לא פחות ממ' שנה אחר קיבוץ גליות ועל אותו הזמן אמרו אין בין עולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכיות בלבד (דע"ה ח"ב נז ע"ד).

ספר שמות

<p>כתיב (ישעיה ל כו) והיה אור הלבנה כאור החמה³⁴² ואור החמה יהיה שבעתים עד דיהא שבת ליהויה לאלקמא נפשינ³⁴³ בתענוגי קדושא³⁴⁴ (דא ה' בתרא) כל ההוא אלף שביעאה ודא איהו אתערותא דרוחין קדישין דעמא דישראל³⁴⁵ לאתלבשא לבתר שבת בגופין אחרנין קדישין לאתקרי קדישין דכתיב (שם ד ג) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו עד כאן מלין דרוין סתימין</p>	<p>העליון ותתעטר ותאיר בשלמות ואז כתוב והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים. עד שתהיה שבת לה' ללקט נפשות בתענוגי קדושה [זו ה' אחרונה] כל אותו אלף שביעי וזוהי התעוררות של רוחות קדושות של עם ישראל להתלבש אחר שבת בגופות אחרים קדושים להיקרא קדושים שכתוב והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו עד כאן דברי סודות נסתרים.</p>
<p>ויקם מלך חדש (&) רבי יוסי אמר בכל יומא קודשא בריך הוא עביד מלאכין שליחן על עלמא דכתיב (תהלים קד ד) עושה מלאכיו רוחות עשה לא כתיב אלא עושה בנין דכל יומא ויומא עושה ובההוא זמנא אתמנא ממנא חד על מצרים ודא איהו דכתיב ויקם מלך חדש חדש ודאי אשר לא ידע את יוסף דהא מאתר דפרודא הוה כמה דאת אמר (בראשית ב י) ומשם יפרד וקדמאה מההוא פרודא נהרא דמצרים איהו ובגין כך אשר לא ידע את יוסף אתר דכל יחודא שריא ביה דאקרי צדיק</p>	<p>ויקם מלך חדש רבי יוסי אמר בכל יום עושה הקדוש ברוך הוא מלאכים שלוחים על העולם שכתוב עושה מלאכיו רוחות לא כתוב עשה אלא עושה משום שכל יום ויום עושה ובאותו זמן התמנה ממונה אחד על מצרים וזהו שכתוב ויקם מלך חדש חדש ודאי. אשר לא ידע את יוסף שהרי ממקום של פירוד היו כמו שנאמר ומשם יפרד והראשון מאותו הפירוד הוא נהר מצרים ולכן אשר לא ידע את יוסף מקום שכל היחוד שורה בו שנקרא צדיק.</p>

³⁴² אור הלבנה, שהוא המלכות דאצילות, כאור החמה, שהוא בינה (וכמ"ש בזוה"ק ס"פ מצורע דף נו ע"א ובהגהות מהר"ו שם, וע' עוד בפ' שמות דף י ע"א, ובפ' קרח דף קעח ע"ב, ובפע"ח שער ראש חדש סמוך לסופו דף קח סע"ד), ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים (ישעיה ל כו), ור"ל שהמלכות תתייחד עם ז"א ויאירו שניהם באור הבינה, והבינה תכלול באבא, ויאירו שניהם יחד באור ה"ג ת"ד, וזהו אור שבעתים, כי ה"ג ת"ד הם הדעת עלאה, והוא הדעת הכללי דהאצילות, וכל בחי' דעת הוא י"ד בחי', וכמ"ש בפע"ח (שער ספי' העומר פרק ב), וזהו אור שבעתיים וכן יתייחדו ויכללו כל אלו הפרצופים א"א ואר"א וזר"ן כולם יחד, ויאירו כולם באור שבעת הימים, שהוא הז' תיקוני דגלגלתא, שהם מהז"ת דרדל"א, שהוא מאור הז"ת דמלכות דא"ק, שהוא אור שבעת הימים הראשונים כנ"ל פ"א, ויתייחדו כולם בו, כי ממנו יצאו ואיליו ישובו, ואז יתגלה כבוד מלכותו יתברך לעילא ולתתא, ונשגב ה' לבדו ביום ההוא (ישעיה ב יא) (ביאורים ח"א כט ע"א).

³⁴³ זהו מ"ש בספר הגלגולים פ"ז, שבמעשה בראשית היה חלק נשמות שלא נכללו באדה"ר אבל כבר נבראו מאז בסוד זווג דאב"א הנודע ועתידות להתהוות אחר כך בזווג פב"פ, עיי"ש. ונראה לי שמ"ש שיתעוררו אז רוחין קדישין דעמא ישראל וכו', פי' שיעשו הזווג שלהם בשבת כדי שאחר כך יתלבשו. ועל אלה כתיב הנשאר בציון, פי' שאלו נשארו למעלה והם שמורים בנקודת ציון לבוא אחר כך בקדושה עצומה, ועיין בבראשית דף קיט ע"א ובדף קסד ע"א (ובפקודי רנג ע"א) [בשלח נז ע"ב] (רמ"ז).
³⁴⁴ עי' בראשית כח רע"ב קיט ע"א (לש"ו).

³⁴⁵ אמר הרב בספר הגלגולים (פרק ז) כי הנה הגם שנודע הוא שנכללו כל הנשמות כולם באדה"ר, ואמר הרב בספר הגלגולים (פרק א) כי כל הנשמות והרוחות והנפשות היו כולם כלולים בו וכמ"ש במדרש (שמ"ר פ"מ סי' ג) וכו' אמנם הוא רק על אותן הנשמות שהיו עתידים לצאת בהששת אלפים שנה דהעוה"ז, אמנם הנה ישנם עוד מין נשמות באותו המספר ג"כ, אשר הם לא היו כלולים בו, והם גבוהים במעלה הרבה מאותן שהיו כלולים בו, והם נאצלו ג"כ בעת אצילות הראשון שהוא בעולם הנקודות, והנה הם כל הנשמות דמלכי יושר שהם מהאבא הכללי שבא"ק, והרי גבוהים הם במעלה הרבה ולא נכללו הם באדה"ר, כי לא נתקנו הם עדיין באור המ"ה כלל לחזור ולצאת בהזווג דפב"פ, ועומדים הם עדיין במציאותם הראשון אשר יצאו אז בכל הח' חסרונות דהיחודים הנ"ל ענ"ב אות ה'. והיו רק מאחור באחור, והם עתידים להתתקן רק בתיקין העתידי, והם הנשמתין חדתין דעתידין למהוי על ישראל בעוה"ב שאמרו בזוה"ק (בראשית כח רע"ב פ' וירא קיט ע"א ושמות דף י ע"א) וכן הוא בתיקונים (דף קיט ע"א) (כללים ח"א קה ע"ב, ועי' עוד דע"ה ח"א ב ע"ד, וח"ב צו ע"א וכללים ח"ב קלח ע"ב, וקלט ע"א ע"ג וע"ד וביאורים ח"א נו ע"ב).

ספר שמות

<p>רבי אלעזר ורבי יוסי היו הולכים בדרך והקדימו ללכת באור ראו כוכב אחד שהיה רץ מצד זה וכוכב אחר מצד זה אמר רבי אלעזר עכשיו הגיע זמן של כוכבי הבוקר לשבח את אדונם והם רצים מפחד ואימת רבונם לשבח ולזמר לו זהו שכתוב ברן יחד כוכבי בוקר ויריעו כל בני אלהים משום שכלם ביחוד אחד משבחים אותו.</p>	<p>רבי אלעזר ורבי יוסי היו הולכים בדרך והקדימו ללכת באור ראו כוכב אחד שהיה רץ מצד זה וכוכב אחר מצד זה אמר רבי אלעזר עכשיו הגיע זמן של כוכבי הבוקר לשבח את אדונם והם רצים מפחד ואימת רבונם לשבח ולזמר לו זהו שכתוב ברן יחד כוכבי בוקר ויריעו כל בני אלהים משום שכלם ביחוד אחד משבחים אותו.</p>
<p>פתח ואמר (תהלים כב א) למנצח על אילת השחר מזמור לדוד אילת השחר דכד נהירו אנפוי דמזרח ואתפרשא חשוכא דליליא חד ממנא אית לסטר מזרח ומשיך חד חוטא דנהירו דסטר דרום עד דאתי ונפיק שמשא ובקע באינזון כוי רקיעא ואנהיר עלמא וההוא חוטא אפריש חשוכא דליליא</p>	<p>פתח ואמר למנצח על אילת השחר מזמור לדוד אילת השחר שכשמאירים פני המזרח ונפרד חשך הלילה יש ממונה אחד לצד מזרח ומושך חוט אחד שמאיר לצד דרום עד שבא ויוצא השמש ובוקע באותם ³⁴⁷חלוני הרקיע ומאיר לעולם ואותו חוט מפריד את חושך הלילה.</p>
<p>כדין אילתא דשחרא ³⁴⁸ אתי ואתי נהירו אוכמא בקדרו לאתחברא ביממא ונהיר יממא ונהירו דיממא כליל ושאיב בגויה לההוא אילתא ³⁴⁹ ועל האי אילתא כד אתפרש מיומא לבתר דכליל לה אמר דוד שירתא דכתיב (&) למנצח על אילת השחר ומאי קא אמר</p>	<p>אז באה אילת השחר ובא אור שחר בקדרות להתחבר ביום ומאיר היום ואור היום כלול ושאוּב בתוכו את אותה האילת ועל האילת הזאת כשנפרד מהיום אחר שכלל אותה אמר דוד שירה שכתוב למנצח על אילת השחר. ומה אמר</p>
<p>י/ב</p>	
<p>אלי אלי ³⁵⁰ למה עזבתני שהרי נפרדה אילת השחר מאור היום עד שהיו הולכים האיר היום והגיע זמן תפלה אמר רבי אלעזר נתפלל תפלה ונלך ישבו והתפללו אחר כך קמו והלכו.</p>	<p>אלי אלי למה עזבתני שהרי נפרדה אילת השחר מאור היום עד שהיו הולכים האיר היום והגיע זמן תפלה אמר רבי אלעזר נתפלל תפלה ונלך ישבו והתפללו אחר כך קמו והלכו.</p>
<p>פתח רבי אלעזר ואמר (קהלת ח יד) יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים וגו' אמרתי שגם זה הבל פסוק זה פרשוהו ונתבאר אבל יש הבל שלמה המלך עשה ספר זה והקים אותו על שבעה הבלים שהעולם עומד עליהם.</p>	<p>פתח רבי אלעזר ואמר יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים וגו' אמרתי שגם זה הבל פסוק זה פרשוהו ונתבאר אבל יש הבל שלמה המלך עשה ספר זה והקים אותו על שבעה הבלים שהעולם עומד עליהם.</p>

346

347

348 פי' לאה דקודם השחר (רמ"ז).

349 עי' לקמן מו ע"א (לש"ו).

350 והיינו בחי' חסד (רח"ו).

351 סוד איילת השחר, דע כי בקדרוניתא דצפרא חוזרת לאה להזדווג עם יעקב פעם שנית, ובחי' זו נק' אילת השחר, ולאה שאחר חצות נקרא חשוכא דליליא (זהר הרקיע).

352 ז' ספירות דז"א (רח"ו).

353 מלכות (רח"ו).

ספר שמות

<p>ואינן שבעה עמודין סמכין דעלמא לקבל שבעה רקיעים ואלין אינן וילין³⁵⁴ רקיע³⁵⁵ שחקים³⁵⁶ זבול³⁵⁷ מעון³⁵⁸ מכון³⁵⁹ ערבון³⁶⁰ ולקבלייהו הכל הבלים אמר קהלת (&) הכל הבלים הכל הבל³⁶¹ וכמה דאינן שבעה רקיעין³⁶² אית אחרנין דדבקי בהו³⁶³ ומתפשטי ונפקי מנייהו³⁶⁴ הכי נמי אית הבלים אחרנין דמתפשטי ונפקי מאלין וכלהו אמר שלמה</p>	<p>והם שבעה עמודים תומכים של העולם כנגד שבעה רקיעים ואלו הם וילון רקיע שחקים זבול מעון מכון ערבות וכנגדם הבל הבלים אמר קהלת הכל הבלים הכל הבל. וכמו שאותם שבעה רקיעים יש אחרים שנדבקים בהם ומתפשטים ויוצאים מהם כך גם יש הבלים אחרים שמתפשטים ויוצאים מאלה וכולם אמר שלמה.</p>
<p>והכא רזא דחכמתא אית ביה יש הבל³⁶⁵ דנפקא מאינן הבלים עלאין דעלמא קיימא עלייהו ודא נעשה על הארץ ואתקיים בקיומיה³⁶⁶ ואתתקף בתוקפיה בעובדי ארעא³⁶⁷ ובסליקו דסלקא מארעא ודא³⁶⁸ אתמנא על ארעא³⁶⁹ וכל תוקפא וקיומא דיליה³⁷⁰ באינן נשמתין דצדיקיא דאתלקיטו מארעא כד אינן זכאין עד לא סרחו בעוד דיהבי ריהא טב כגון חנוך³⁷¹ דכתיב ביה (בראשית ה כד) ואיננו כי לקח אותו אלהים ונטל ליה עד לא מטא זמניה ואשתעשע ביה וכן שאר זכאין דעלמא</p>	<p>וכאן יש בו סוד החכמה יש הבל שיוצא מאותם הבלים עליונים שהעולם עומד עליהם וזה נעשה על הארץ והתקיים בקיומו והתחזק בתוקפו במעשי הארץ ובעליה שעולה מהארץ וזה התמנה על הארץ וכל תוקף וקיום שלו באותן נשמות הצדיקים שנלקטו מן הארץ כשהם צדיקים עד שלא סרחו בעוד שנותנים ריח טוב כמו חנוך שכתוב בו ואיננו כי לקח אותו אלהים ונטל אותו כשעדיין לא הגיע זמנו ומשתעשע בו וכן שאר צדיקי עולם.</p>
<p>דתנינן על תרין מלין צדיקיא מסתלקי מעלמא עד לא ימטי זמניהו חד על חובי דרא דכד אסגיא חייביא בעלמא אינן זכאין דמשתכחי בנייהו אתפסון בחוביהון וחד כד</p>	<p>ששנינו על שני דברים צדיקים מסתלקים מן העולם טרם הגיע זמנם אחד על חטאי הדור שכשמתרבים רשעים בעולם אותם צדיקים</p>

³⁵⁴ על מלת וילון (הרח"ו) לא הגיה כלום וכו', ונראה שוילון הוא עטרת היסוד ד"א שהיא מלכות ד"א (מ"מ).

³⁵⁵ יסוד (רח"ו).

³⁵⁶ נו"ה (רח"ו).

³⁵⁷ ת"ת (רח"ו).

³⁵⁸ חסד (רח"ו).

³⁵⁹ גבורה (רח"ו).

³⁶⁰ בינה (רח"ו) וע' דרושי אב"ע (פרק א מהד' פרקים אחרונים) [ז"ל: וכבר ידעת כי כמו ש"ס דבריא נעשו בסוד היכלות, כי היכל א' העליון הנקרא ק"ק כולל ג'ר, וכן בעשיה הם ז' רקיעים והרקיע העליון הנקרא ערבות כולל ג'ר.] ועי' לקמן קסה ע"א (כללים ח"ב נב ע"ב).

³⁶¹ פי' הבל חד, הבלים תרי, הרי ג'. הבל הבלים הכל הבל, הם ד' אחרים (מ"מ). ועי' מדרש תהלים צב: הבל, אחד. הבלים, שנים. הבל הבלים, ששה. הכל הבל, הרי שבעה.

³⁶² שהם בחי' ז"א (רח"ו).

³⁶³ ז' דנוק' (רח"ו).

³⁶⁴ פי' הם הספירות דב"ע וכן של הקלי' שנק' ג"כ הבלים (מ"מ).

³⁶⁵ היינו בחי' היסוד (רח"ו).

³⁶⁶ בסוד זקיפת השרביט (רח"ו).

³⁶⁷ בסוד אתערותא דמ"ן (רח"ו).

³⁶⁸ יסוד (רח"ו).

³⁶⁹ מלכות (רח"ו).

³⁷⁰ והקמתו בסוד החסדים ע"י הנשמות (רח"ו).

³⁷¹ חנוך הנה נזדכך גופו ג"כ למדרגה שלמעלה ועלה ונתעלה עם גופו ועצמו ונעשה למלאך מט"ט, שר על כל המלאכים (דע"ה ח"א נג ע"ב).

ספר שמות

<p>אתגלי קמי קודשא בריך הוא דיסרחון לבתר סליק לון מעלמא עד לא מטא זמנייהו הדא הוא דכתיב (קהלת ח יד) אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים מטי עלייהו דינא דלעילא כאילו עבדו חובין ועובדין דרשיעייא</p>	<p>שנמצאים ביניהם נתפסים בחטאיהם ואחד כשמתגלה לפני הקדוש ברוך הוא שיסרחו אחר כך הוא מסלק אותם מהעולם טרם הגיע זמנם זהו שכתוב אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים מגיע עליהם דין שלמעלה כאילו עשו חטאים ומעשים של רשעים.</p>
<p>דהא זמנא חדא שאיל רבי יוסי ב"ר יעקב איש כפר אונו בזמנא דרבי עקיבא וחברוי אסתלקו מעלמא ומיתו בההוא גוונא³⁷² לרבי מאיר אמר ליה וכי כתיב דא בכל אורייתא כלה אמר ליה ולא והא אמר שלמה (&) אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה³¹ הרשעים מטי עלייהו דינא מלעילא³² כאילו עבדו חובין ועובדין דרשיעייא ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים יתבי בשקט ושלם בהאי עלמא ודינא לא מטא עלייהו כאילו עבדו עובדין דצדיקייא</p>	<p>שהרי פעם אחת שאל רבי יוסי בר רבי יעקב איש כפר אונו בזמן שרבי עקיבא וחבריו הסתלקו מן העולם ומתו באותו אופן את רבי מאיר אמר לו וכי זה כתוב בכל התורה כולה אמר לו ולא והרי אמר שלמה אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים מגיע עליהם דין מלמעלה כאילו עשו חטאים ומעשים של רשעים ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים יושבים בשקט ושלוש בעולם הזה דין לא מגיע אליהם כאלו עשו מעשים של צדיקים.</p>
<p>אמאי אי בגין דאתגלי קמי קודשא בריך הוא דיתובון בתיובתא או דיפוק מנייהו זרעא דיהא קשוט בעלמא כגון תרח דנפק מניה זרעא דקשוט אברהם אחז דנפק מניה חזקיהו ושאר הייבין דעלמא ובגין כך בסטרא דא</p>	<p>למה אם משום שגלוי לפני הקדוש ברוך הוא שישוּבו בתשובה או שיצא מהם זרע שיהיה אמת בעולם כמו תרח שיצא ממנו זרע אמת אברהם אחז שיצא ממנו חזקיהו ושאר הרשעים של העולם ולכן בצד זה ובצד</p>

³⁷² מלשון זה משמע כפשוטן של דברים שלא כמ"ש עמק המלך משם ס' היכלות ומ"ש אי בגין דאתגלי וכו' או דיפוק וכו' יש להבין דהאיכא נמי שמשלם לו הזכיות שעשה בעולם הזה ויש ליישב מא"ן (נ"א). ועי' רבינו בחיי סוף פרשת מקץ (מד יז) שהביא גם הוא כמ"ש העמק המלך (לש"ו). ז"ל ההיכלות רבתי (פרק ח' אות ד'): ר' חנינא בן תרדיון קשר כתר מלכותו ומלך על רומי כצורת פניו של לופינוס קיסר ששה חדשים והרג ששת אלפים הגמונים אלף לחדש והעמידו בצורת ר' חנינא בן תרדיון לופינוס קיסר לפני רומי ונטלוהו והשליכוהו באש והמיתוהו ואחר החיותן של מעלה תפשוהו והטילוהו באש ובמדה זו לכל עשרה חכמי ישראל. וז"ל רבינו בחיי: כשם שהוחלף יצחק באיל והוקבע לו שכר כאלו הוקרב וכאלו עפרו צבור על גבי המזבח כן הוחלפו חכמי ישראל באחרים וכיון שטעמו טעם מיתה במה שנתפשו ונגמר דינם לכך הם קבלו עונשם והרי זה כאלו נהרגו וכו' ואתם עלו לשלום אל אביכם והיה יכול לומר לכו לשלום לדרככם אבל הפרשה מבוארת באחי יוסף לשעה ורומזת לעשרה הרוגי מלכות לדורות אשר עלו לשלום אל אביהם שבשמים, ע"כ. עי' זהר לקמן רנד ע"ב, וזו"ח פט ע"ב, ועי' עמק המלך ש"ה פס"ח: הקב"ה מצרף מחשבה טובה "מתי יבא לידי ואקיימנה" למעשה, וכו' במיתה הזאת יש שתי בחינות האחת היא המיתה הטבעית, שכבר היה רבי עקיבא בן ק"ך שנה, והשנית היא ההריגה, ואם היתה מיתתו טבעית היה נכנס בנקיבה תחתונה של "ידך ה'", ובהריגה נסתלק ועלה למעלה וכו', בזמן י' הרוגי מלוכה, אז גברו העונות, כי לא היה כח בבני אדם להעלות מיין נוקבין, ולברור ניצוצות אלו על ידי תפילתם, ולא די זה, אלא אפילו המיין נוקבין של בינה, ירדו למטה וחזרו להתערב בקליפות, וזהו סוד "ובפשעיכם שולחם אמכם" ולכן היה נאבד העולם, עד שהוצרך השם יתברך לסוד י' הרוגי מלוכה אלו. וכי' כדי להוציא המיין נוקבין אלו של המלכות, שהם מושרשים בעמקי הקליפות של סטרא אחרא, הוצרכה גופן להמסר בסטרא אחרא ושיהרגום, לכן העלאת מיין נוקבין של המלכות הוא על ידי הגופים עצמן של י' הרוגי מלוכה. אך העלאת מיין נוקבין של הבינה הוא על ידי נשמתם שהיא יותר עליונה, ואל תתמה מזה, כי הרי גופים שלהם היו מזוככים כל כך, עד שהיו [הגופים] ראויים, בערך נשמות אחרות. כי הלא זו היא מעלת הצדיקים לזכך גופם לעשותו צורה, ועי' זו"ח נד ע"א ואתן אדם תחתיך, ועמק המלך שם פרק סב.

ספר שמות

<p>ובסמרא דא הבל דקאמרן נעשה ואתתקף על הארץ כדאמרן</p>	<p>זה הבל שאמרנו נעשה ונתחזק על הארץ כמו שאמרנו.</p>
<p>דבר אחר יש הבל אשר נעשה על הארץ (&) כדקאמרן דאתתקף (ואתתקף)³³ על עלמא במאי בנין דיש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים מטאן לידיהו כאינן עובדין דחייביא כגון בת עובד ע"ז או חד מאינן עובדין דאינן ממעשה הרשעים ואינן קיימי בקיומיהו מדחילו דמאריהון ולא בעאן לאסתאבא כגון כמה זכאי קשוט דמטו לידיהו כעובדין אלין ואינן גבורי כח דעבדי רעותא דמאריהון ולא חטאו ועל דא הבל נעשה על הארץ ואתתקף בתוקפיה</p>	<p>דבר אחר יש הבל אשר נעשה על הארץ כפי שאמרנו שהתחזק [והתחזק] על העולם במה משום שיש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים מגיע לידיהם כאותם מעשי הרשעים כמו בת עובדי עבודה זרה או אחד מאותם מעשים שהם ממעשה הרשעים והם עומדים בקיומם מפחד רבונם ולא רוצים להטמא כמו כמה צדיקי אמת שבאו לידיהם כמעשים הללו והם גבורי כח שעושים רצון אדונם ולא חטאו ועל זה הבל נעשה על הארץ ומתחזק בתקפו.</p>
<p>ויש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים מטי לידיהו חד מצוה דאיהו עובדא דצדיקיא וזכאן בה ועבדין יתה כגון לסמים מקפחא דהוה³⁴ משתכח בטוריאא בהדי אינן לסמים עובדי ע"ז וכד הוה יודאי אעבר תמן הוה משויב ליה ונטר ליה מנייהו והוה קרי עליה רבי עקיבא יש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים</p>	<p>ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים באה לידיהם מצוה אחת שהיא מעשה של צדיקים וזוכים בה ועושים אותה כמו לסטים מקפח שהיה נמצא בהרים יחד עם לסטים עובדי עבודה זרה וכשהיה עובר שם יהודי היה מציל אותו ושומר אותו מהם והיה קורא עליו רבי עקיבא יש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים.</p>
<p style="text-align: center;">וכגון ההוא חייבא דהוה</p>	<p style="text-align: center;">וכמו אותו רשע שהיה</p>
<p style="text-align: center;">י'א/א</p>	
<p>בשבבותיה דרבי חייא דליליא חד פנע בה בההיא אתתא דהות אזלת לבי ברתה בעא למתקף בה אמרה ליה במטו מינך אוקיר למרך ולא תחטי גבאי שבקה ולא חב בה הוי אומר (&) ויש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים אמרתי שגם זה הבל כמה דאתתקף ההוא הבל בהדי אינן צדיקיא דמטו לידיהו עובדי דחייביא ולא חטאן אופ הכי אתתקף בהדי אינן חייביא דמטי לידיהו עובדי דאינן צדיקיא ועבדי להו</p>	<p>בסביבתו של רבי חייא שלילה אחד פגש את אותה אשה שהיתה הולכת לבית בתה רצה לתקוף אותה אמרה לו בבקשה ממך כבד את רבונך ואל תחטא עמי עזב אותה ולא חטא בה הוי אומר ויש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים אמרתי שגם זה הבל כמו שהתחזק אותו הבל עם אותם הצדיקים שבאו לידיהם מעשי רשעים ולא חטאו אף כך התחזק עם אותם רשעים שהגיעו לידיהם מעשי אותם הצדיקים ועושים אותם.</p>
<p>דתנינן עבד קודשא בריך הוא צדיקים ורשעים בעלמא וכמה דאתיקר איהו</p>	<p>ששנינו עשה הקדוש ברוך הוא צדיקים ורשעים בעולם וכמו שהוא מתכבד בעולם במעשי הצדיקים כך גם הוא מתכבד ברשעים כשעושים מעשה טוב בעולם כמו שנאמר את הכל עשה יפה בעתו אוי לרשע כשעושה את עצמו רע ומתחזק בחטאו כמו שנאמר אוי לרשע רע וגו'.</p>

ספר שמות

<p>בעלמא³⁷³ בעובדי דצדיקיא³⁷⁴ הכי נמי אתייקר איהו ברשיעייא כד עבדי עובדא טבא בעלמא כמה דאת אמר (קהלת ג יא) את הכל עשה יפה בעתו ווי לחייבא כד עביד גרמיה רע ואתתקף בחוביה כמה דאת אמר (ישעיה ג יא) אוי לרשע רע וגו'</p>	
<p>תו פתח ואמר (&) את הכל ראיתי בימי הבלי³⁷⁵ וגו' האי קרא אוף הכי אוקמוה חברייא אבל כד אתיהיב חכמה לשלמה חמא כולא בזמנא דשלמא סיהרא יש צדיק דא עמודא דעלמא אובד כמה דאת אמר (שם נז א) הצדיק אבד³⁷⁶ בזמנא דגלותא בצדקו בגין דהיא שכיבת לעפרא צדק דא כל זמנא דישראל בגלותא איהי עמהון בגלותא ובגין כך (קהלת ז טו) צדיק אובד בצדקו³⁷⁷ דהא לא מטאן לגביה³⁷⁸ אינון ברכאן עלאיין³⁷⁹</p>	<p>עוד פתח ואמר את הכל ראיתי בימי הבלי וגו' פסוק זה אף כך בארוהו החברים אבל כאשר נתנה חכמה לשלמה ראה הכל בזמן ששולטת הלבנה יש צדיק זה עמוד העולם אובד כמו שנאמר הצדיק אבד בזמן הגלות בצדקו משום שהיא שוכבת לעפר צדק זה כל זמן שישראל בגלות היא עמם בגלות ומשום כך צדיק אבד בצדקו שהרי אין מגיעות אליו אותן ברכות עליונות.</p>
<p>ויש רשע מאריך ברעתו (&) דא סמא"ל דאוריך שקט ושלוה לאדום במאי ברעתו בההיא רעה אתתיה (נ"א אשה רעה אשת זנונים)³⁵ נחש³⁸⁰³⁶ תקיפא דהא לא מטא</p>	<p>ויש רשע מאריך ברעתו זה סמא"ל שהאריך שקט ושלוה לאדום במה ברעתו באותה רעה אשתו (אשה רעה אשת זנונים) נחש התקיף שהרי לא</p>

³⁷³ והנה מעשה התחתונים עושה פרי למעלה, אם טוב, המלכות מתקנת. ואם רע, הרעה מתחזקת. וכשהאדם מגיע אליו מעשה שכובש יצרו, אז ממש מחזיק כח הקדושה ומחליש וכובש כח הטומאה, שהכל תלוי ביצר הטוב ויצר הרע. הכובש יצר הטוב כובש צד הטוב ועבד מולך ושפחה תירש גברתה. והכובש יצר הרע עבד כבוש תחת רבו, ושפחה כבושה תחת גברתה. והצדיק הכובש, טוב מצד צדקתו ודאי. אבל הרשע הכובש טוב כמוהו, מפני שהוא מצד החצונים, ועתה כובשם כבישה זו יותר ויותר ממה שהצדיק כובש, שזהו הוא דרכו בכך, ואין החצוניות נכבשת כ"כ, ולזה אמרו מקום שבעלי תשובה עומדים וגו', והרשע הזה תשתלם נשמתו בכך, ולזה יהיה לו א' מב' ענינים: או יזכה על יד מצוה זו, או יאכל פרי מעליו. וסוף סוף שכינה מתחזקת והעד לזה הוא היות החצוניות מתחזקת ברעתו כדמסיק אוי לרשע כ"ש שהיא נכבשת (אור יקר).

³⁷⁴ מקשים דהא ארז"ל דמצות הרשע הולכות לסט"א דכתיב ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חקי והכא קאמר דאתיקר איהו ברשיעיא דעבדי עובדא טבא ומה גם למ"ש הראשונים דהכל הולך אחר הרוב ואפילו [ואפשר – לש"ו] דאם הרשע עושה המצוה לש"ש גמור בלי שום פניה בעת ההוא נחשב לו לכמה מצות ומסתמא יהרהר תשובה קצת ועדיין צריך ישוב מאיין (נ"א). אמנם כאן הרי היה בענין סור מרע הנה לא קשה מידי (לש"ו).

³⁷⁵ הבלי – חכמת שלמה. בימי הבלי – בהיותה שולטת (אור יקר).
³⁷⁶ שהוא אובד השפע שמקבל בסוד פקדון לארץ (רח"ו). עי' לעיל ט ע"ב. ודע, כי כל מה שאמרנו בהתיקונים דז"א, שהוא ע"י המעשים טובים של הצדיקים, הנה הוא לעולם רק ע"י המלכות שהיא הנוק' דז"א, כי הוא השער לה' (תהלים קיח כ זהר ח"א ז ע"ב), וכל המעשים טובים הוא מגיעים אליה ועולים בה, וממנה מתתקן ז"א, וכן על ידה הנה נמשך הטובה למטה, כי בה הוא כל ההנהגה דהעוה"ז, וכמ"ש בפ' אחרי (עד סע"א) שבק כולא בידא דמטרוניתא לאנהגא, ואמר שם, בשעתא דאסגיא זכאי בעלמא כו' כו'. ע"ש שמבואר שהכל תלוי בה, וזולתה הנה הוא רק בבחי' פלג גופא, כמ"ש באד"ז (רצו ע"א) ע"ש. וכן הוא ידוע ג"כ בסוד (ישעיה נז א) הצדיק אבד, דתיקוני ז"א הוא תלוי בנוק', וכמ"ש בפ' בראשית (נה ע"א) ובפ' שמות (ט ע"ב יא ע"א) ובכ"מ. ובאמת כי ז"א ונוק' הם כלילן דא בדא והם כולן חד וכמ"ש בפ' פקודי (רלה ע"ב), אלא כי המעשים טובים של צדיקים הנה מקבל הוא על ידה, ותיקוני א"א הנה מקבל היא על ידו, אבל הן כלילן דא בדא והם אחד, וכל מה שאמרנו בז"א הנה הוא בכללות הנוק' ודי בזה, והוא פשוט ונודע (כללים ח"ב כב ע"ב).

³⁷⁷ שבגלות הצדק עם ישראל, מגיע לצדיק אבידה שלא יושפע עליו מלמעלה (אור יקר).

³⁷⁸ ליסוד (רח"ו).

³⁷⁹ דת"ת (רח"ו)

³⁸⁰ ואושידת מיינ לס"מ להזקק לה (אור יקר).

ספר שמות

<p>עליהו שקט ושלוה אלא בנין דאתרבק בההיא נוקבא כנוונא דא לשאר מלכוון עד דקודשא בריך הוא יקים מעפרא לההיא סוכת דוד הנופלת דכתיב (עמוס ט יא) אקים את סוכת דוד הנופלת</p>	<p>מגיע עליהם שקט ושלוה אלא רק משום שנדבק באותה נקבה כדוגמא זה לשאר המלכיות עד שהקדוש ברוך הוא יקים מן העפר את אותה סוכת דוד הנופלת שכתוב אקים את סוכת דוד הנופלת.</p>
<p>וילך איש מבית לוי (&) רבי יוסי פתח (שיר ו ב) דודי ירד³⁷ לגנו³⁸¹ לערוגות הבושם וגו' לגנו דא כנסת ישראל³⁸² בנין דהיא ערוגת הבושם דאיהי כלילא מכל סטרי (נ"א זיני) בוסמין וריחין דעלמא דאתי³⁸³ בשעתא דקודשא בריך הוא נחית לגנתא דא³⁸ (נ"א דערן) כל אינון נשמתהון דצדיקיא דמתעטרן תמן כלהו יהבי ריחא³⁸⁴ כמה דאת אמר (&) וריח שמניך מכל בשמים³⁹ (נ"א &) וריח אפך כתפוחים) אלין אינון נשמתהון דצדיקיא דאמר רבי יצחק כל אינון נשמתין דצדיקיא דהוו בהאי עלמא וכל אינון נשמתין דזמינין לנחתא להאי עלמא כלהו בננתא (דא קיימין בננתא) די בארעא (כלהו) קיימין בדיוקנא וציורא דהוו קיימין בהאי עלמא וסתרא ורוא דא אתמסר לחכימי</p>	<p>וילך איש מבית לוי רבי יוסי פתח דודי ירד לגנו לערוגות הבושם וגו' לגנו זו כנסת ישראל משום שהיא ערוגת הבושם שהיא כלולה מכל צדדי (מיני) בשמים וריחות של העולם הבא בשעה שהקדוש ברוך הוא יורד לגן הזה (של עדן) כל אותן נשמות הצדיקים שמתעטרות שם כולן נותנות ריח כמו שנאמר וריח שמניך מכל בשמים (וריא אפך כתפוחים) אלו הם נשמות הצדיקים שאמר רבי יצחק כל אותן נשמות הצדיקים שהיו בעולם הזה וכל אותן הנשמות שעתידות לרדת לעולם הזה כולן (עומדות בגן הזה) בגן שבארץ (כולם) עומדים בדמות וציור שהיו עומדים בעולם הזה וסתר וסוד זה נמסר לחכמים.</p>
<p>רוחא דנחית לבני נשא דאיהו מסטרא דנוקבא מתגלפא תדיר בגלופא כהאי חותם ציורא דגופא דבר נש בהאי עלמא בליט לבר ורוחא אתגליף לגו כד אתפשט רוחא מן גופא ההוא רוח בליט בננתא דארעא³⁸⁵ בציורא ודיוקנא דגופיה ממש דבהאי עלמא בנין דהוה תדיר כחותם</p>	<p>רוח שיורדת לבני אדם שהוא מצד הנקבה נחקקה תמיד בחקיקה כחותם הזה ציור הגוף של אדם בעולם הזה בולט החוצה ורוח נחקקת פנימה כשמתפשטת הרוח מן הגוף אותה רוח בולטת בגן של הארץ בציור ודמות של גופו ממש שבעולם הזה משום שהיה תמיד כמו חותם.</p>
<p>ועל דא אמרה איהי (שם ח י) שימני כחותם מה חותם חקוק בחקיקה פנימה ומצטייר בציור בולט החוצה אף כך היא הרוח שהיתה מצד שלה כדוגמא זה ממש בעולם הזה חקוק בחקיקה פנימה</p>	<p>ועל זה היא "שימני כחותם" מה חותם חקוק בחקיקה פנימה ומצטייר בציור בולט החוצה אף כך היא הרוח שהיתה מצד שלה כדוגמא זה ממש בעולם הזה חקוק בחקיקה פנימה</p>

³⁸¹ לאה, וא"כ משה"כ דודי ירד לגנו, הוא יעקב, שהוא זווג יעקב ולאח בחצות (רח"ו).
³⁸² העלמא קדמאה הוא הדעת שהוא כולל חו"ג, ושם הוא סוד שורש הלוייתן שהוא בהדעת עצמו*## ועי' זהר ח"ג קעד ע"א (דע"ה ח"ב מד ע"ב).
³⁸³ דאימא אוזיפת לברתא מנהא בסוד יסוד דלאה שהוא יסוד דאימא (רח"ו).
³⁸⁴ בסוד מ"ן (רח"ו).
³⁸⁵ כתב הרב כי הלבוש של הרוח בג"ע הוא מד' אותיות אדנ"י שהם בד' רוחות הגן ובהם מתלבש הרוח דוגמת הגוף שהיה לו בעולם הזה עכ"ל, וז"ש ההוא רוחא בליט בגנתא דארעא וכו' ועי' במה שנכתוב לקמן דף יג בס"ד (מ"מ).
³⁸⁶ פי' כשתעשה החותם בתוך השעוה החותם הוא לגו והצורה לבר (מ"מ).
³⁸⁷ לשון זה מסכים עם הסבא דף צט שכתב דנפש רוח הם מנוק' ונשמה משעיר שכן אמר כאן רוחא מסטרא דילה נשמה מאילנא דחיי ובמה שישב הרב ענין הסבא יתיישב זה (רח"ו). וישוה הרב הובא בס' הליקוט' וז"ל דברי הסבא איירי קודם חטא אדה"ר שהיה הז"א בחיק הבינה ומלכות במקום ז"א ולכן נשמה מז"א ורוח ממלכות ובמקום אחר איירי אחר חטא אדה"ר (מ"מ).

ספר שמות

<p>עלמא גליף בגלופא לגו וכד אתפשט מן גופא ועאל בגנתא דארעא אורא דתמן בליט ההוא גלופא³⁸⁸ לאתציירא לבר ואתצייר בעיורא בליטא לבר כגוונא דציורא דגופא בהאי עלמא לעילא</p>	<p>וכשמתפשט מהגוף ונכנס לגן שבארץ האויר ששם בולט אותו חקיקה להצטייר החוצה ומצטייר בציור בולט החוצה כדוגמא שציור של הגוף בעולם הזה למעלה.</p>
<p>נשמתא דאיהי מאילנא דחיי אתצייר תמן לעילא בההוא צרורא דחיי לאתענגא בנועם יהו"ה כמה דאת אמר (תהלים כז ד) לחזות בנועם יהו"ה ולבקר בהיכלו</p>	<p>הנשמה שהיא מעץ החיים מצטיירת שם למעלה באותו צרור החיים להתענג בנועם ה' כמו שנאמר לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו.</p>
<p>וילך איש מבית לוי דא גבריאל כמה דאת אמר (דניאל ט כא) והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון וגו' מבית לוי זו כנסת ישראל דאתיא מסטרא דשמאלא ויקח את בת לוי דא נשמתא³⁸⁹ דתנינן בשעתא דאתייליד גופא דצדיק בהאי עלמא</p>	<p>וילך איש מבית לוי זה גבריאל כמו שנאמר והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון וגו' מבית לוי זו כנסת ישראל שבאה מצד השמאל ויקח את בת לוי זו הנשמה. ששנינו בשעה שנולד גוף של צדיק בעולם הזה</p>
<p>יא/ב</p>	
<p>קודשא בריך הוא קרי ליה לגבריאל ונטייל ההיא נשמתא (דצדיק) די בגנתא ונחתא לה להאי גופא דצדיקא דאתייליד בהאי עלמא ואיהו אתפקד עלה ונטיר לה ואי תימא ההוא מלאכא דאתמנא על רוחיהון דצדיקא לילה שמיא ואת אמרת דאיהו גבריאל הכי הוא ודאי בגין דאתי מסטרא דשמאלא³⁹⁰ וכל מאן דאתי מסטרא דשמאלא הכי אקרי³⁹¹</p>	<p>הקדוש ברוך הוא קורא לגבריאל ונוטל אותה נשמה (של צדיק) שבגן ומוריד אותה לגוף הזה של הצדיק שנולד בעולם הזה והוא נפקד עליה ושומר אותה. ואם תאמר אותו מלאך שהתמנה על רוחות הצדיקים שמו לילה ואתה אומר שהוא גבריאל כך הוא ודאי משום שבא מצד השמאל וכל מי שבא מצד השמאל כך נקרא.</p>
<p>וילך איש (&) דא עמרם³⁹² ויקח את בת לוי דא יוכבד³⁹³ ובת קול נחתת ואמרת ליה לאזדווגא בה דהא קריב זמנא דפורקנא דישראל על ידא דברא דאתייליד מנייהו וקודשא בריך הוא סייע ביה דתנינן שכינתא שריא על ערסייהו ורעותא דלהון בדבקותא חדא הוה בה בשכינתא ועל דא לא אתעדי שכינתא מההוא ברא דאולידו לקיימא דכתיב (ויקרא יא מד) והתקדשתם והייתם קדושים בר נש דמקדש גרמיה מלרע קודשא בריך הוא מקדש ליה לעילא כמה דרעותא דלהון הוה בדבקותא דשכינתא הכי אתרבקא שכינתא בההוא עובדא ממש דעבדו</p>	<p>וילך איש זה עמרם ויקח את בת לוי זו יוכבד ובת קול ירדה ואמרה לו להזדווג בה שהרי קרוב זמן גאולת ישראל על ידי הבן שנולד מהם. והקדוש ברוך הוא סייע בו ששנינו שכינה שרתה על מטתם והרצון שלהם בדבקות אחת היתה בשכינה ולכן לא זזה שכינה מאותו בן שהולידו לקיים מה שכתוב והתקדשתם והייתם קדושים בן אדם שמקדש עצמו מלמטה הקדוש ברוך הוא מקדש אותו מלמעלה כמו שהרצון שלהם היה בדבקות של השכינה כך השכינה נדבקה ממש באותו מעשה שעשו.</p>

³⁸⁸ פי' כמ"ש בשם הרב שהלבוש הוא מד' רוחות שבגן ד' אורין שיש שם (מ"מ).

³⁸⁹ פי' לוי היא מלכות ונק' לוי לפי שבנינה מהגבורות ובת היא הנשמה (מ"מ).

³⁹⁰ כי בניינה מהגבורות (רח"ו).

³⁹¹ נקרא לילה (רח"ו).

³⁹² בלשון השאלה עמרם הוא אמלשון עמר נקי כי הוא בחי' אבא דיניק ממזל הח' (רח"ו).

³⁹³ גימ' מ"ב אימא עילאה (רח"ו).

ספר שמות

<p>אמר רבי יצחק זכאין אינון צדיקיא דרעותא דלהון בדבקותא דקודשא בריך הוא תדיר וכמה דאינון מתדבקין ביה תדיר הכי נמי איהו אתדבק בהו ולא שביק לון לעלמין ווי לרשיעייא דרעותא דלהון ודבקותא דלהון מתרחקא מניה ולא די להו דמתרחקן מניה אלא דמתדבקן בסטרא אחרא תא חזי עמרם דאתדבק ביה בקודשא בריך הוא נפיק מניה משה דקודשא בריך הוא לא אעדי מניה לעלמין ושכינתא אתדבקת בהדיה תדיד זכאה חולקיה</p>	<p>אמר רבי יצחק אשרי הצדיקים ההם שהרצון שלהם בדבקות של הקדוש ברוך הוא תמיד וכמו שהם מתדבקים בו תמיד כך גם הוא נדבק בהם ולא עוזב אותם לעולמים אוי לרשעים שהרצון שלהם והדבקות שלהם מתרחקת ממנו ולא די להם שמתרחקים ממנו אלא שנדבקים בצד האחר בא וראה עמרם שנדבק בקדוש ברוך הוא יצא ממנו משה שהקדוש ברוך הוא לא זז ממנו לעולמים ושכינה נדבקה עמו תמיד אשרי חלקו.</p>
<p>ותהר האשה ותלד בן ותרא אותו³⁹⁴ כי טוב הוא³⁹⁵ (&) מאי כי טוב הוא אמר רבי חייא דאתייליד מהול³⁹⁶ בנין דרוא דברית³⁹⁷ טוב אקרי דכתיב (ישעיה ג י) אמרו צדיק כי טוב רבי יוסי אמר נהירו דשכינתא³⁹⁸ דנהיר ביה חמאת דבשעתא דאתיליד אתמליא כל ביתא נהורא כתיב ותרא אותו כי טוב הוא וכתיב (בראשית א ד) וירא אלהים את האור כי טוב ועל דא כי טוב הוא כתיב וכלא הוה³⁹⁹</p>	<p>ותהר האשה ותלד בן ותרא אתו כי טוב הוא מה זה כי טוב הוא אמר רבי חייא שנולד מהול משום שסוד הברית נקרא טוב שכתוב אמרו צדיק כי טוב. רבי יוסי אמר ראתה בו אור השכינה שמאיר בו שבשעה שנולד התמלא כל הבית אור שכתוב ותרא אתו כי טוב הוא וכתוב וירא אלהים את האור כי טוב ועל זה כתוב כי טוב הוא והכל היה.</p>
<p>ותצפנהו שלשה ירחים⁴⁰⁰ (&) תלת ירחי מאי קא מיירי⁴⁰¹ אמר רבי יהודה רמו הוא דקא רמו⁴⁰² (ער) דלא אשתמודע משה בזהרא</p>	<p>ותצפנהו שלשה ירחים מה אומרים שלשה ירחים אמר רבי יהודה רמו הוא שרמז (ער) שלא נודע משה בזהר עליון עד שלשה ירחים שכתוב בחדש השלישי שהרי אז נתנה תורה על ידו ושכינה התגלתה ושרתה עליו לעיני</p>

³⁹⁴ עי' לקמן נד רע"א ושם נג ע"ב בארוכה וכל יט ע"א (לש"ו).

³⁹⁵ אותו, אות שלו (רח"ו).

³⁹⁶ כי כל הנולדים קודם לו היו מצד טוב ורע והיתה הערלה דבוקה בהם, וכך אמרו רז"ל שלא היו מניחים המצרים את ישראל שימולו, מפני ששרש הערוה היה עדיין אחוז ביסוד עד שבא משה המושרש שם, וכן עולה א"ל שד"י, ולכן היה פגמו גדול במעט התרשלותו במילת בנו (רמ"ז).

³⁹⁷ פנימיות היסוד בסוד החסדים כי ה"פ טוב גימ' מילה וגם יסוד במ"ק טוב וכן שם הוי"ה גם הוא כך להורות דגם לילד קטן יושפע כח הטוב (רמ"ז ונ"א). העיקר משום שבו גנוז האור הראשון הנאמר בו כי טוב כמ"ש לקמן לה ע"א קסו ע"ב (לש"ו).

³⁹⁸ ה"ס אור הגנוז כנודע אצלנו, כי האור קודם התפשטותו נקרא טוב, והוא בהיותו עדיין ביסוד הבינה שהוא השכינה העליונה המאירה במשה שה"ס הדעת דאיהו אהו"ה גי' טו"ב (רמ"ז).

³⁹⁹ פי' בין למעלה בדעת בין למטה ביסוד, כמבואר בסוד (שמות ג ד) משה משה, שהיה שלם וכולל אור החסדים המכוסים וגם אור המגולים בלי הפסק (רמ"ז).

⁴⁰⁰ עי' בראשית לא ע"ב (לש"ו).

⁴⁰¹ מה הכוונה להודיענו זה, וגם שלא אמר שלשה חדשים (רמ"ז).

⁴⁰² הענין ידוע ליודעים שאורות חג"ת הם מכוסים ומשה שרשו בדעת ששם שרש התורה מצות עשה ומצות לא תעשה, חו"ג, ומשם עד מקום גילוי החסדים ג' מדות ולכן היה צפון שלשה ירחים, ולפי שאותו המקום המכוסה שייך ליסוד אמא ששם סוד העיבור, לכן נקרא בשם ירחים, והרמז המופלא הוא כי לגבי משה היה ראוי שיתגלו האורות מן הדעת ולמטה אבל לגבי מציאות העולם הוצרך להתאחר שלשה חדשים עד נתינת התורה והבן. וגם בכאן לעיבור האורות שהוא לז' חדשים ועיבור הניצוצות שהוא לט' חדשים ועיין באוצרות חיים שער אנ"ך פרק א', והשכל שם היטב, כי עיבור הצדיקים הוא לז' חדשים ושאר בני ישראל לט' (רמ"ז).

ספר שמות

<p>עלאה⁴⁰³ עד תלת ירחים⁴⁰⁴ דכתיב (שמות יט א) בחדש השלישי דהא כדין אתיהיבת תורה על ידוי⁴⁰⁵ ושכינתא אתגליא ושריא⁴⁰⁶ עלוי לעיניהון דכלא דכתיב (שם ג) ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו יהוה</p>	<p>כולם שכתוב ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו ה'.</p>
<p>ולא יכלה עוד הצפינו (&) דעד ההוא שעתא לא אשתמודע מלוליה בקודשא בריך הוא וכתיב (&) משה ידבר והאלהים יעננו בקול ותקח לו תבת גומא (&) רמז על הארון דלוחות קיימא עאלין בנויה תיבת גומא⁴⁰⁷ ארון הברית איהו ותחמרה בחמר ובזפת (&) (דההיא תיבה דאיהו) דהא הארון הוה מחופה מלגו ומלבר רבי יהודה אמר דא היא אורייתא דהחמירה קודשא בריך הוא במצות עשה ובמצות לא תעשה</p>	<p>ולא יכלה עוד הצפינו שעד אותה שעה לא נודע דבורו בקדוש ברוך הוא וכתוב משה ידבר והאלהים יעננו בקול. ותקח לו תיבת עצי גומא רמז על הארון שלוחות הברית נכנסים לתוכו תיבת גומא היא ארון הברית ותחמרה בחמר ובזפת (שאותה תיבה שהוא) שהרי הארון היה מצפה מבפנים ומבחוץ רבי יהודה אמר זוהי התורה שהחמירה הקדוש ברוך הוא במצוות עשה ובמצוות לא תעשה.</p>
<p>ותשם בה את הילד (&) אלו ישראל כמה דאת אמר (הושע יא א) כי נער ישראל ואהבהו ותשם בסוף דלא הוו פקודי אורייתא חומרא למעבד עד סוף דעאלו ישראל לארעא לסוף ארבעין שנין על שפת היאור על מימרא דאינון דמורים אורייתא וחוקה לישראל (נ"א רבי חזקיה אמר הכי אוליפנא)</p>	<p>ותשם בה את הילד אלו ישראל כמו שנאמר כי נער ישראל ואהבהו ותשם בסוף שלא היו מצוות התורה חומר לעשות עד סוף שנכנסו ישראל לארץ לסוף ארבעים שנה על שפת היאור על מאמר של אותם שמורים תורה וחוקה לישראל (רבי חזקיה אמר כך למדנו).</p>
<p>דבר אחר וילך איש (&) דא קודשא בריך הוא⁴⁰⁸ דכתיב (שמות טו ג) יהוה איש מלחמה מבית לוי דא קודשא בריך הוא⁴⁰⁹ אתר דחכמה עלאה וההוא נהר⁴¹⁰ מתחברין כחדא⁴¹¹ ולא מתפרשין לעלמין⁴¹² מבית לוי דאשרי לוי⁴¹³ (נ"א כל חידו⁴⁰) לחידו בעלמא⁴¹⁴ הדא הוא דכתיב (תהלים קד כו)</p>	<p>דבר אחר וילך איש זה הקדוש ברוך הוא שכתוב ה' איש מלחמה מבית לוי זה הקדוש ברוך הוא המקום שהחכמה העליונה ואותו נהר מתחברים כאחד ולא נפרדים לעולמים מבית לוי שהשרה לויתן (כל שמחה) לשמחה בעולם זהו שכתוב לויתן זה יצרת</p>

⁴⁰³ כי ניסן אייר סיון הם חג"ת (רח"ו). סוד ניסן שהוא חסד, כי ניסן הוא חסד דנוקבא, כמ"ש בשעה"כ (דף צ סע"ד), וע' בזה"ק (פ' שמות יא ע"ב) בהגהות מהרח"ו שם (אות ו) (כללים ח"א לח ע"ג).

⁴⁰⁴ והם מז' דאדר שבו נולד וז' דאייר וז' דסיון, וזהו ג' ירחים ולא חדשים מפני שאלה הג' היו ראויים להיות מזמן העיבור הנקרא ירחים כמשה"ה (איוב כט ב) כירחי קדם, זמן שאין בו שנה, וגם כי העיבור נמנה לזמן הירח (רמ"ז).

⁴⁰⁵ שסודה בת"ת זעיר (רמ"ז).

⁴⁰⁶ ה"ס אמא שיסודה מתגלה (רמ"ז).

⁴⁰⁷ גמא עם הכולל גימ' מ"ה והוא הלוחות ז"א (רח"ו).

⁴⁰⁸ ת"ת (רח"ו). ששני כינויי קב"ה הם בז"א, האחד הוא סוד יעקב הפנימי שבתוך ז"א והיינו בית לוי, כי לוי סודו בכאן למילוי ע"ב דהיינו אבא ובית לוי היא אמא שהוא מתייחדת שם ומשכינתו בתוכה (רמ"ז).

⁴⁰⁹ בינה (רח"ו).

⁴¹⁰ הוא יסוד אמא (רמ"ז). דעת (בהגר"א בת"ז נב ע"א ד"ה דנונא).

⁴¹¹ שהוא בתוך זעיר (רמ"ז).

⁴¹² ולכן נקרא לוי חכמה על שם שהוא מלווה תמיד בזוגתו (רח"ו).

⁴¹³ חכמה (רח"ו).

⁴¹⁴ בינה (רח"ו).

ספר שמות

<p>לויתן זה יצרת לשחק בו ויקח את בת לוי⁴¹⁵ דא קודשא בריך הוא אתר דנהירו דסיהרא נהיר⁴¹⁶</p>	<p>לשחק בו ויקח את בת לוי זה הקדוש ברוך הוא מקום שאור הלבנה מאיר.</p>
<p>ותהר האשה ותלד בן האשה (&) ודאי כמה דאת אמר (בראשית ב כג) לזאת יקרא אשה⁴¹⁷ בקדמיתא בת לוי והכי הוא ודאי וכי בת לוי בקדמיתא</p>	<p>ותהר האשה ותלד בן האשה ודאי כמו שנאמר לזאת יקרא אשה בתחלה בת לוי וכך זה ודאי וכי בת לוי בתחלה</p>
<p>י/ב א</p>	
<p>והשתא אשה אלא הכי הוא ודאי והכי אוליפנא אתתא עד לא אזדווגת אתקריאת בת פלוני בתר דאזדווגת אתקריאת אשה והכא בת ואשה וכלא חד דרגא איהו</p>	<p>ועכשיו אשה אלא כך זה בודאי וכך למדנו עד שלא הזדווגה אשה היא נקראת בת פלוני אחר שהזדווגה נקראת אשה וכאן בת ואשה והכל דרגה אחת היא.</p>
<p>ותצפנהו⁴¹⁸ שלשה ירחים אלין תלת ירחין דדינא קשיא שריא בעלמא ומאי נינהו תמוז אב טבת (נ"א שבט) מאי משמע דעד לא נחת משה לעלמא שכיח הוה איהו לעילא ועל דא אזדווגת ביה שכינתא מיומא דאתיליד מכאן אמר רבי שמעון רוחיהון דצדיקיא שכיחין אינון לעילא עד לא יחתון לעלמא</p>	<p>ותצפנהו שלשה ירחים אלו שלשת הירחים שהדין הקשה שרוי בעולם ומהם תמוז אב וטבת (שבט) מה משמיע שעד שלא ירד משה לעולם הוא היה מצוי למעלה ועל זה הזדווגה בו שכינה מיום שנולד מכאן אמר רבי שמעון שרוחות הצדיקים מצויות הן למעלה עד שלא יורדות לעולם.</p>
<p>ולא יכלה עוד הצפינו וגו' (&) מאי ותקח לו תבת גומא (&) דחפת ליה בסימנהא⁴¹⁹ למהוי נסיר מאינון נוני ימא דשאטין בימא רבא דכתיב (תהלים קד כה) שם רמש ואין מספר והיא חפת ליה למהוי נסיר מנייהו בחפו (דסטרן דיובלא) (נ"א דמיסת רוכלא ונ"א דמיס רובילא)⁴¹ יקירא דתרין גוונין⁴²⁰ חוור</p>	<p>ולא יכלה עוד הצפינו וגו' מה זה ותקח לו תיבת גומא שכסתה אותו בסימניה להיות שמור מאותם הדגים של הים ששטים בים הגדול שכתוב שם רמש ואין מספר והיא כסתה אותו להיות שמור מהם בכסוי (בצד היובל נ"א טיסת הרוכל נ"א טס הכברה) נכבד של שני צבעים לבן ושחור</p>

⁴¹⁵ היא כנסת ישראל המכוסה בתוך ז"א כנודע בפירוש מאמר אית שושנה דריש פרשת בראשית, ונמצא שיצא משה ממקום שרשו ממש, ואתי שפיר כינוי איש שסודו ביעקב או בז"א מת"ת ולמטה, ודוק אומרו אתר דחכמה וכו' ולמטה אמר אתר דנהירו דסיהרא נהיר, שהוא מתוכיות ז"א מכנסת ישראל הנעלמת. וגם לוי סודו בדעת ז"א שממנו יצאו כהנים ולויים, והוא מקום יעקב וכנסת ישראל הפנימי שהוא בקו האמצעי (רמ"ז).

⁴¹⁶ מלכות (רח"ו).

⁴¹⁷ הענין כי יוכבד היא גלגול חוה וזהו ותהר האשה וכמו שאמר ק"ל שנה נזדווגה חוה לאדם כן יוכבד אחר ק"ל שנה חזרה לעמרם ילדה את משה שהוא גלגול שת (זהר הרקיע).

⁴¹⁸ יובן עם מ"ש בפ' [מלכים א' יז א: ויאמר אליהו התשבי מתושבי גלעד אל אחאב חי ה' אלהי ישראל אשר עמדתי לפניו אם יהיה השנים האלה טל ומטר כי אם לפי דברי] ח"י ה' אשר עמדתי לפניו, כי לפעמים הנשמה אינה יורדת תיכף, אך מתלבשת בין המלאכים בבריאה או ביצירה הנק' נוני יומא (נ"א גונוי ימא), ושם משמשת ועושה שליחות כמו המלאכים, וז"ש שפיר (שכיח) הוה וכו', שאם הוא כמשמעו, פשיטא שכל הנשמות קדמו לבריאת עולם. וכבר ידעת כי לפתח חטאת רובץ, כנזכר סוף פרשת ויקהל, נמצא כי בסיום יצירה נקרא יאור, כי יצירה נקרא יאור בסוד יום ה' (נ"א ח"י) יסוד. ועולם העשיה מעורב טוב ורע, ושם קליפת נוגה הנק' בת פרעה עומדת על שפת היאור בפתח ולא בפנים. וכשירדה נשמת מרע"ה, לא היתה כשאר הנשמות הניתן לגוף מלבוש הנקרא יצר הרע מסטרא דהוהא חטאת, זולתי יצר הרע של משה היתה בת פרעה קליפת נוגה, וזהו ותרא אותו כי טוב הוא בלא רע בתייה בת י"ה (זהר הרקיע).

⁴¹⁹ שהתיבה הוא בסוד המלכות כנודע וגמא גימ' מ"ה עם הכולל, רמז שמאדם לוקחה זאת (רח"ו).

⁴²⁰ חסד וגבורה (רח"ו).

ספר שמות

<p>וְאוֹכֵם וְאֵנָּה לִיָּה לְמֹשֶׁה⁴²¹ (בִּינִיָּהוּ)⁴²² דִּישַׁתְּמוּדַע עִמְהוֹן בְּגִין דְּזִמִּין לְסַלְקָא בִּינִיָּהוּ זְמַנָּא אַחְרָא לְקַבְּלָא אֹרִייתָא</p>	<p>וְהִנִּיחָה אֶת מֹשֶׁה (בִּינִיָּהם) שְׁנוּדַע עִמְהֵם מְשׁוּם שְׁעֵתִיד לְעֵלוֹת בִּינִיָּהם פַּעַם אַחֲרַת לְקַבֵּל תּוֹרָה.</p>
<p>וְתָרַד בַּת פְּרַעָה לְרַחֵץ עַל הַיָּאוֹר (&) דָּא אִיְהִי דַּאֲתִיָּא מְסַטְרָא דְשִׁמְאָלָא דְדִינָא קְשִׁיָּא⁴²² כְּמַה דַּאֲת אֲמַר לְרַחֵץ עַל הַיָּאוֹר עַל הַיָּאוֹר דִּיִּיקָא וְלֹא עַל הַיָּם⁴²³ וְאִי תִימָא וְהָא כְּתִיב (שְׁמוֹת י' ה) וּמִטְךָ אֲשֶׁר הִכִּית בּוֹ אֶת הַיָּאוֹר וּמֹשֶׁה לֹא הִכָּה אֶלָּא הַיָּם וּקְרָאוּ לוֹ יָאוֹר אֶלָּא יָאוֹר הָיָה שֶׁהִכָּה אֶהָרֶן עַל יַדִּי מֹשֶׁה וְהַחֲשִׁיב אוֹתוֹ הַכְּתוּב שֶׁהוּא עָשָׂה.</p>	<p>וְתָרַד בַּת פְּרַעָה לְרַחֵץ עַל הַיָּאוֹר זֹהִי שְׁבָאָה מִצַּד הַשְּׁמָאֵל שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר לְרַחֵץ עַל הַיָּאוֹר עַל הַיָּאוֹר דּוּוּקָא וְלֹא עַל הַיָּם. וְאִם תֹּאמַר וְהָרִי כְּתוּב וּמִטְךָ אֲשֶׁר הִכִּית בּוֹ אֶת הַיָּאוֹר וּמֹשֶׁה לֹא הִכָּה אֶלָּא הַיָּם וּקְרָאוּ לוֹ יָאוֹר אֶלָּא יָאוֹר הָיָה שֶׁהִכָּה אֶהָרֶן עַל יַדִּי מֹשֶׁה וְהַחֲשִׁיב אוֹתוֹ הַכְּתוּב שֶׁהוּא עָשָׂה.</p>
<p>כְּהִי גִוּוֹנָא (שֵׁם ז' כה) וַיִּמְלֵא שִׁבְעַת יָמִים אַחֲרֵי הַכּוֹת יְהוָה אֶת הַיָּאוֹר וְאֶהָרֶן הַכְּהוֹ אֶלָּא עַל דַּאֲתָא מְסַטְרָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קְרִיִּיָּה קְרָא אַחֲרֵי הַכּוֹת יְהוָה לְבַתֵּר קְרִיִּיָּה בְּשִׁמְאָ דְמֹשֶׁה וְנַעֲרֹתֶיהָ⁴²⁵ הוֹלְכוֹת עַל יַד הַיָּאוֹר אֲלִין שָׂאֵר מְשֻׁרִיִּין דַּאֲתִיִּין מְסַטְרָא דָּא וְתַפְתַּח וְתִרְאֶהוּ אֶת הַיֶּלֶד (&) וְתִרְאֶהוּ וְתִרְאֶהוּ מִבְּעֵי לִיָּה מֵאִי וְתִרְאֶהוּ אֲמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לִית לְךָ מְלָה בְּאֹרִייתָא דְלִיָּה בְּהַ רוּזִין עֵלְאִין וַיְקִירִין אֶלָּא הִכִּי אֹלִיפְנָא רְשִׁימָא דְמַלְכָא וּמְטְרוֹנִיתָא אֲשֶׁתְּכָה בִּיהָ⁴²⁶ וְאִיְהוּ רְשִׁימָא דְוָאִי הָא⁴²⁷ וּמִיד (&) וְתַחֲמוֹל עֲלִיו וְגו' עַד כֹּאֵן לְעִילָא מְכָאֵן וְלִהְלָאָה לְתַתָּא בְּרַ מְהֵאִי קְרָא</p>	<p>כְּדוּגְמָא זֶה וַיִּמְלֵא שִׁבְעַת יָמִים אַחֲרֵי הַכּוֹת ה' אֶת הַיָּאוֹר וְאֶהָרֶן הַכְּהוֹ אֶלָּא עַל שְׁבָאָה מִצַּד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קְרָאוּ הַכְּתוּב אַחֲרֵי הַכּוֹת ה' אַחֲרַיִךְ קְרָאוּ בְּשֵׁם מֹשֶׁה וְנַעֲרֹתֶיהָ הוֹלְכוֹת עַל יַד הַיָּאוֹר אֶלּוֹ שָׂאֵר הַמַּחֲנוֹת שְׁבָאִים מִהַצַּד הַזֶּה. וְתַפְתַּח וְתִרְאֶהוּ אֶת הַיֶּלֶד וְתִרְאֶהוּ וְתִרְאֶהוּ הִיָּה צְרִיךְ (לְכַתֵּב) מַה זֶה וְתִרְאֶהוּ אֲמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן אִין לְךָ דְבַר בְּתוֹרָה שָׂאִין בּוֹ סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים וְנִכְבָּדִים אֶלָּא כְּךָ לְמַדְנּוֹ רוּשֵׁם הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָה נִמְצָא בּוֹ וְהוּא רוּשֵׁם שֶׁל וָאִי הָא וּמִיד וְתַחֲמוֹל עֲלִיו וְגו' עַד כֹּאֵן לְמַעְלָה מְכָאֵן וְהִלָּאָה לְמַטָּה חוּץ מִהַכְּתוּב הַזֶּה.</p>
<p>וְתַתְּצַב אַחֲוֹתוֹ מְרַחֹק וְגו' (&) וְתַתְּצַב אַחֲוֹתוֹ אַחֲוֹתוֹ דְמָאֵן אַחֲוֹתֶיהָ⁴²⁸ דְהוּא דְקָרָא לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל אַחֲוֹתֶיהָ⁴²⁹ כְּמַה דַּאֲת אֲמַר (שִׁיר ה' ב) פְּתַחֵי לִי אַחֲוֹתֵי רַעִיתִי מְרַחֹק כְּמַה דַּאֲת</p>	<p>וְתַתְּצַב אַחֲוֹתוֹ מְרַחֹק וְגו' וְתַתְּצַב אַחֲוֹתוֹ אַחֲוֹתוֹ שֶׁל מִי אַחֲוֹתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ שְׁקָרָא לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל אַחֲוֹתֵי כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר פְּתַחֵי לִי אַחֲוֹתֵי רַעִיתִי מְרַחֹק</p>

⁴²¹ ת"ת (רח"ו).

⁴²² הנה נודע כי פרעה היינו בינה ובת פרעה היא מלכות וז"ש מסטרא דשמאלא כי בניינה מהגבורות (רח"ו).

⁴²³ המלכות נק' ים והבריאה נקרא יאור ושם סוד נהר דינור ובאותו היאור הלכו לרחוק (רח"ו). כי היאור הנה הוא מסוד נהר דינור שבעולם הבריאה, והוא מסיטרא דמט"ט ובסוד עץ הדעת, ע' תיקונים (תיקון נד דף קא ע"א) ובזוהר שמות (דף יב ע"א בהגהות מהרח"ו שם), ולכן היה שם הכאה דוקא, כי בדברים לא יוסר עבד (משלי כט יט) וכמ"ש ברע"מ (תצא דף רעט ע"ב) (דע"ה ח"ב דף קכט ע"ב).
⁴²⁴ בזוהר ח"ב (יב ע"א) אמר שם ומשה לא מחא אלא ימא, וכן הוא בזוהר ח"ג (קעד ע"ב), אך הכוונה שם ושם הוא רק שהיה ההכאה בשר של ים, וכמ"ש בח"ב (דף רעב ריש ע"ב) וע"ז אמר (שמות יד טז) הָרַם אֶת מִטְכָּךְ נֹגַד שֶׁר שֶׁל יָם (דע"ה ח"ב קכט ע"ב). וכן הוא בח"ג קעד ע"ב אך צ"ע כי בים לא היה הכאה וע' לקמן רעב ע"ב (לש"ו).

⁴²⁵ הם ז' הנערות הראויות לתת לה שהם היכלותיה שהם באים לרחוק מן הדינים הקשים שם ולהשליכם על ראש רשעים יחול (רח"ו).

⁴²⁶ ז"ס הלבוש הקדוש של הנשמה הנמשך משם אל"ה הנז' בסבא דמשפטים והוא אל"ה ו"ה, מלכא ומטרוניתא, והרשימא הוא הצלם וע"ז לעם נכרי וגו' שהוא פדאה מיצר הרע כיון שבגדה בה הלבוש הנזכר אלא היא אינה אל אמסטרא בת"ה (זהר הרקיע).

⁴²⁷ שיש הכר בחותם פניו שבא מת"ת ומלכות (רח"ו).

⁴²⁸ ואינו ענין לפסוק אלא אחותו של אח הידוע שנאמר מי יתנך כאח לי (רח"ו).

⁴²⁹ וכן הוא בגמ' סוטה יא ע"א (לש"ו).

ספר שמות

<p>430 אמר (ירמיה לא ג) מרחוק יהו"ה נראה לי מאי משמע דאינון זכאין עד לא נחתו לעלמא אשתמודעאן אינון לעילא לגבי כלא וכל שכן משה ומשמע נמי דנשמתהון דצדיקיא אתמשכו מאתר עלאה כמה דאוקימנא</p>	<p>כמו שנאמר מרחוק ה' נראה לי. איך משמע שאותם צדיקים עד שלא ירדו לעולם נודעים הם למעלה אל הכל וכל שכן משה ומשמע גם כן שנשמות הצדיקים נמשכות ממקום עליון כמו שבארנו</p>
<p>ורזא דמלה אוליפנא דמשמע דאב ואם אית לנשמתא⁴³¹ כמה⁴³ דאית אב ואם לנופא בארעא ומשמע דבכל סטרין בין לעילא בין לתתא מדכר ונוקבא אתיין כלא ומשתכחי</p>	<p>וסוד הדבר למדנו שמשמע שיש לנשמה אב ואם כמו שיש לגוף אב ואם בארץ ומשמע שבכל הצדדים בין למעלה בין למטה הכל בא מזכר ונקבה ונמצאים</p>
<p>והא אוקמוה רזא דכתיב (&) תוצא הארץ נפש חיה הארץ דא כנסת ישראל⁴³² נפש חיה⁴³³ נפשא דאדם קדמאה עלאה כמה דאתמר</p>	<p>והרי בארו את הסוד שכתוב תוצא הארץ נפש חיה הארץ זו כנסת ישראל נפש חיה נפש של אדם הראשון העליון כמו שנתבאר</p>
<p>אתא רבי אבא ונשקיה אמר ודאי שפיר קאמרת והכי הוא ודאי זכאה חולקיה דמשה נביאה מהימנא⁴³⁴ על כל שאר נביאי עלמא דבר אחר ותתצב אחותו (&) דא היא חכמה⁴³⁵ כמה דאת אמר (משלי ז ד) אמור לחכמה אחותי את אמר רבי יצחק מעולם לא אתעדיא את (נ"א אתער) גורת דינא מעלמא דהא בכל שעתא דהוו ישראל חטאן הוה דינא</p>	<p>בא רבי אבא ונשקו אמר ודאי יפה אמרת וכך הוא ודאי אשרי חלקו של משה הנביא הנאמן על כל שאר נביאי העולם. דבר אחר ותתצב אחותו זוהי חכמה כמו שנאמר אמור לחכמה אחותי את אמר רבי יצחק מעולם לא העבירה (התעוררה) מדת הדין מן העולם שהרי בשעה שהיו ישראל חוטאים היה הדין מקטרג עמם ואז ותתצב אחותו מרחוק כמו שנאמר מרחוק ה' נראה לי.</p>

⁴³⁰ מרחוק הוא חכמה, וכמ"ש בזה"ק (בראשית דף ו ע"א ושמות דף יב ע"א ובכ"מ), והוא כי ע"י החכמה שהוא אור החיה נעשה הכלים, ועי"ז נתגלה למטה. וכנודע שהגילוי דאור העליון הוא ע"י הכלים, כי עי"ז נתכסה ויכולים התחתונים לקבלו, וזהו שאמר "נראה לי" (ביאורים ח"א לב ע"ד).
⁴³¹ הב"ע שבז"א, הנה הם השורשים דכל הנשמות והעולמות אשר לב"ע ממש שיצאו ונבראו אח"כ מהמלכות דאצילות ע"י זווגא בז"א (ע' זוה"ק ח"א כב ע"א כט ע"ב ובח"ב יב ע"א וח"ג ז ע"א יט ע"א קעד ע"ב וע' עוד ח"א יג סע"א וח"ב נה ע"א) (כללים ח"א קח ע"ג, וכן קו ע"ג ועי' עוד ח"ב קלו ע"ד).
⁴³² ח"ג קעד ע"ב ז ע"א יט ע"א רמ רע"ב (לש"ו).

כי האצילות בכלל הוא השורש דנשמת ישראל, אך בפרטות הנה נקרא המלכות דאצילות בשם אדם דאצילות, משום דעיקר הגילוי דנשמת ישראל הוא בה - כנסת ישראל, ע' זוהר שמות (יב ע"א⁴³²) ובח"א (יג סע"א⁴³²) ובכ"מ, ובה נוגעין מעשה בני אדם, ע' פרשת אחרי (דף עד ע"א⁴³²) (הקדו"ש סב ע"ב), כל הנשמות כולן הם מ"ן דהמלכות, ומהמוחין פנימים שבה שהיא כנסת ישראל וכמ"ש בזה"ק (שמות יב ע"א וכן בפ' ויקרא ז ע"א ובכ"מ) (דע"ה ח"ב צו ע"א) המלכות דאצילות שכינת עוזו ית"ש והיא אימא אם ישראל כנסת ישראל, וכמו שאמרו בפ' שמות (יב ע"א) ופ' שלח (קעד ע"ב) ופ' ויקרא (ז ע"א) תזריע (מג ע"ב) (שם ח"ב קטז ע"א).

⁴³³ ויקרא לט ע"ב (הערת הזהר) צ"ל יט ע"א (לש"ו).

⁴³⁴ דרגא דמשה ע"ה הנה היה ברזא דמתקלא⁴³⁴, סוד הדעת עלאה הנמשך מרזא דאור א"ס, והוא סוד העץ החיים, מקור החיים, ח"י העולמים, והוא האות ו' דהשם הויה ב"ה, שהוא לויתן נחש בריח, המבריח מן הקצה {קכח ע"ג} אל הקצה⁴³⁴, ומשם היה נשמת משרע"ה, משם מכוון בלתי התלבשות כלל, וכל הדרגין תתאין שנמשך דרך שם היה רק דרך מעבר לבד. והנה היה הוא מהאור הגנוז עצמו ע' פ' שמות (יא ע"ב יב ע"א יט ע"א) ופ' בשלח (נג ע"ב נד ע"א). ולכן היה עלול ואפשר שיתקונו כל העולמות על ידו למדרגתם שקודם החטא, ושיתפשט ויתגלה האור הגנוז לעילא ולתתא כמו אחר התיקון העתידי, כי הוא היה הצינור להתפשטות האור הדעת עלאה אשר מרזא דאור א"ס, ולכן ניתן התורה רק על ידו (דע"ה ח"ב קכח ע"ג).

⁴³⁵ מלכות חכמה תתאה, חכמת שלמה, ונקראת כן לפי שבניינה על ידי חכמה עילאה בסוד ה' בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא (רח"ו).

ספר שמות

מקטרגא עמהון וכדין ותתצב אחותו מרחוק כמה דאת אמר (&) מרחוק יהו"ה נראה לי ⁴³⁶	
ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור (&) בשעתא דהו פסקי ישראל מאורייתא מיד ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור הות נחתת מרת הדין ⁴³⁷	ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור בשעה שהיו ישראל פוסקים מן התורה מיד ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור היתה יורדת מרת הדין
יב/ב	
לאסתחאה מדמא דישראל על עלבונא דאורייתא ונערותיה הולכות על יד היאור אלין אומיא ⁴³⁹ דאינון אזלין ורדפיין אבתרייהו על יד היאור על סבת עלבונא דאורייתא ואינון דמורים (נ"א דמיכין) בה דרפו ידיהו מינה	לרחוץ מדם ישראל על עלבון התורה. ונערותיה הולכות על יד היאור אלו האומות שהם הולכים ורודפים אחריהם על יד היאור על סיבת עלבון התורה ואותם שמורים ⁴³⁸ (שישנים) בה שרפו ידיהם ממנה.
אמר רבי יהודה כל מלין דעלמא תליין בתשובה ובצלותא דצלי בר נש לקודשא בריך הוא וכל שכן מאן דאושיד דמעין בצלותיה ⁴⁴⁰ דלית לך תרעא דלא עאלין אינון דמעין מה כתיב (&) ותפתח ותראה את הילד ותפתח דא שכינתא דקיימא עלייהו דישראל כאימא על בנין והיא פתחה תדיר בזכותיהון דישראל	אמר רבי יהודה כל דברי העולם תלויים בתשובה ובתפלה שמתפלל אדם לקדוש ברוך הוא וכל שכן מי ששופך דמעות בתפלתו שאין לך שער שלא נכנסים אותן דמעות מה כתוב ותפתח ותראה את הילד ותפתח זו שכינה שעומדת על ישראל כאם על הבנים והיא תמיד פותחת בזכותם של ישראל.
כיון שפתחה ותראה את הילד ילד ⁴⁴¹ שעשועים דאינון ישראל דמתחטאן קמי מלכיהון (נ"א מאריהון) בכלא ומיד דמתחננן קמי קודשא בריך הוא דהרי ⁴⁵ בתשובה ובכאן קמיה כברא דבכי קמי אבוי מה כתיב (&)	כיון שפתחה ותראה את הילד ילד שעשועים שהם ישראל שמתחטאים לפני מלכם (בעליהם) בכל ומיד שמתחננים לפני הקדוש ברוך הוא חוזרים בתשובה ובוכים ⁴⁴¹ לפניו כמו

⁴³⁶ שמלת מרחוק שם רומזת על החכמה, ופי' כשנצבת אחותו שהיא נקרא מרחוק ור"ל כשהיא נצבת לצד א' התורה ואין עוסקים בה (רח"ו).
⁴³⁷ לקטרג עלייהו (נוסף בז"ח לה ע"א).

⁴³⁸

⁴³⁹ פי' שלוחיה שבכל הנבראים עושים שליחותו ית' (מ"מ).

⁴⁴⁰ עי' לקמן קסה ע"א. עי' שעה"כ יח ע"ב: ותכוין להמשיך מב' יסודות הנז', שפע ומזון וברכה אל כל העולם, ותכוין שעל ידם יתמתקו ב' כוחות של דין המונעים הפרנסה, שהוא סוד שני עינים הנזכר בפ' שקודם לזה, והוא עיני כל אליך ישברו כו'. והנה בעינים יש שני דמעות, שמהן יוצא הדין כנז' בפ' שמות והם למטה בנוקבא דז"א הנקרא רחל, אשר גם היא בגימ' דמעה שני פעמים, ולכן נרמזת רחל בר"ת לכ"ל ח"י רצ"ן. ותכוין להמתיק את רחל הנז', שהיא נוקבא תתאה, ואת שני דמעות שהם בגימ' ג"כ כמנין רחל, אשר אלו הדמעות הם יורדים בימא רבא (עי' אד"ר קלז ע"ב), שהיא הנוקבא כנז' שם בזוהר בפ' שמות, ותמתיקם ע"י הרצון הנז' שהוא קפ"ד וקס"א. ועי' ב"ע קסו ע"ב ז"ל, שהב' דמעות ב' עינין חר"ג יורדים לים הגדול נוק' ע"י הנסירה. ועי' לש"ו דע"ה ח"ב מג ע"ג, שהורדת הדמעות היא מיתוק הדינים שנמתקו ברחמים ויוצאים ונפרדין ועי"ז מתכפייין כל הדינים קשים. ועי' לש"ו דע"ה ח"ב צג ע"ב, שמ"ש שהקב"ה מוריד ב' דמעות היא ע"ד שכתוב אל גינת אגוז ירדתי וכו', כי האי ירידה עלייה הוא, שעולין הב' דינים למו"ס, ושם הם נמתקין. אם כן הם עולים למ"ס שהוא הימא רבא ושם הם נמתקין (מאור החמה). ועי' המשך צג ע"ג, שב' דמעות היורדים הם סומק ואוכס, הסומק נמתק, ואילו האוכס הוא דין קשה. ושניהם יורדים [עי' לקמן כב ע"ב שאוכס לא נמתק אלא נדחה] לחו"ב דבריאה, והחכמה דבריאה נקראת גם כן ימא רבא, ונמשכת משם ההנהגה בדינים מתוקין, והדין הקשה יורד בבינה דבריאה ונקרא תהום רבא, ונשאר שם. והנה בעת הזכות, תחילה הדין הקשה נכנס לחכמה למתקה, ואח"כ הוא יורד בתהום לנקמא נוקמין מאותן דמעיקין לישראל.

⁴⁴¹

ספר שמות

<p>והנה נער בוכה כיון דבכי אתעדו (ס"א מתתברין) כל גזרין בישין דעלמא מה כתיב (&) ותחמול עליו אתער עלוי ברחמים ומרחם ליה</p>	<p>בן שבוכה לפני אביו מה כתוב והנה נער בוכה כיון שבכה העבירו (נשתברו) כל הגזרות הרעות של העולם מה כתוב ותחמל עליו התעוררה עליו ברחמים ורחמה עליו.</p>
<p>ותאמר מילדי העברים זה (&) דאינון⁴⁶ רכי לבא ולא מילדי העכו"ם דאינון קשי קדל וקשי לבא מילדי העברים רכי לבא מאבהן ומאמהן⁴⁷ לאתבא קמי מאריהון ותקרא את אם הילד שהיתה בוכה הדא הוא דכתיב (&) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו' הוא בוכה ואם הילד היא בוכה</p>	<p>ותאמר מילדי העברים זה שהם רכי לב ולא מילדי העכו"ם שהם קשי עורף וקשי לב מילדי העברים רכי לב מאבות ומאמהות לשוב לפני רבונם ותקרא את אם הילד שהיתה בוכה זהו שכתוב קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו' הוא בוכה ואם הילד היא בוכה.</p>
<p>אמר רבי יהודה לזמנא דאתי מה כתיב (&) בבכי יבואו ובתחנונים וגו' מהו בבכי יבואו בזכות בכי דאם הילד שהיא רחל יבואו ויתכנסון מן גלותא ואמר רבי יצחק פורקנא דישראל לא תליא אלא בבכי כד ישתלמון ויכלון בכי דמעו דבכה עשו קמי אבוי דכתיב (בראשית כז לח) וישא עשו קולו ויבך (אמר רבי יוסי אותו בכי דבכה עשו) ואינון דמעין אחיתו לישראל בגלותיה כיון דיכלון אינון דמעין בבכיה דישראל יפקון מגלותיה הדא הוא דכתיב (ירמיה לא ח) בבכי יבואו ובתחנונים אובילם</p>	<p>אמר רבי יהודה לעתיד לבא מה כתוב בבכי יבואו ובתחנונים וגו' מהו בבכי יבואו בזכות בכי של אם הילד שהיא רחל יבואו ויתכנסו מהגלות ואמר רבי יצחק הגאולה של ישראל לא תלויה אלא בבכי כשישלמו ויכלו בכי הדמעות שבכה עשו לפני אביו שכתוב וישא עשו קולו ויבך (אמר רבי יוסי אותו בכי שבכה עשו) ואותן דמעו הורידו את ישראל לגלות כיון שיכלו אותן דמעו בבכיה של ישראל יצאו מגלותו זהו שכתוב בבכי יבואו ובתחנונים אובילם.</p>
<p>ויפן כה וכה⁴⁴² (&) חמא באלין י' אתוון דמיחדין ליה ישראל בכל יומא (דברים ו ד) שמע ישראל פעמים דאית בהון כ"ה תרי זמני ולא חמא ביה ויפן כה וכה וגו' כה וכה אמר רבי אבא כה חמא⁴⁸ אי הווי ביה עובדין דכשרין וכה אי זמין לנפקא מניה ברא מעליא מיד וירא כי אין איש חמא ברוח קודשא דלא זמין לנפקא מניה ברא מעליא</p>	<p>ויפן כה וכה ראה באותן חמשים אותיות שמיחדים אותו ישראל בכל יום שמע ישראל פעמים שיש בהם כ"ה כ"ה פעמיים ולא ראה אותם בו ויפן כה וכה וגו' כה וכה אמר רבי אבא כה ראה אם היו בו מעשים כשרים וכה אם עתיד לצאת ממנו בן מעולה מיד וירא כי אין איש ראה ברוח הקודש שלא עתיד לצאת ממנו בן מעולה.</p>
<p>דאמר רבי אבא כמה חייבין אינון בעלמא דמפקי בני מעליא יתיר מאינון זכאין וההוא ברא מעליא דנפק מן חייבא איהו מעליא⁴⁹ יתיר⁴⁴³ למהוי טהור מטמא נהורא מגו חשוכא חכמתא מגו טפשותא ודא איהו מעליא מכלא וירא וירא דהכא כלא ברוח קודשא⁴⁴⁴ אסתכל</p>	<p>שאמר רבי אבא כמה רשעים הם בעולם שמוציאים בנים מעולים יותר מאותם צדיקים ואותו בן מעולה שיוצא מן הרשע הוא מעולה יותר להיות טהור מטמא אור מתוך חשכה חכמה מתוך טפשות וזהו המעולה</p>

⁴⁴² עי' תיקר"ז נב ע"א. ועי' ע"ח אח"ף ה שהנ' היא שמע וברוך שם, ועי' ביאורים ח"א מב ע"ג
⁴⁴³ הטעם כי ענין זה הוא השבתת הקלי' והכענתם, שמהם ובהם יצא מבטלם, ולכך אין ישראל מבטל ע"ז וכן עובדיה יצא מאדום ודוד מצד רות, הוא, הו אמהם להשביתם, והכל הוא לדרך זה (אור יקר).
⁴⁴⁴ קשיא ליה, וכי רוח הקדש נטרדת בפרטים אלו, מאי איכפת לן אם יהרג המצרי אם לאו דאיכפל רוח הקדש להכי, לזה אמר דקב"ה סיבב כולא וכו', ממש היה הקב"ה מגלגל שיברח, וזה ע"י שיהרוג

ספר שמות

<p>והמא ובגין כך אסתכל ביה וקמל ליה⁴⁴⁵ וקודשא בריך הוא סבב כלא למחך לההוא בירא כמה דאזל יעקב לגבי ההוא בירא⁴⁴⁶ דכתיב (&) וישב על הבאר ביעקב כתיב (בראשית כט ג) וירא והנה באר⁴⁴⁷ במשה כתיב (&) וישב בארץ מדין וישב על הבאר בגין דמשה ויעקב אף על גב⁴⁴⁸ דבדרגא חדא הוו אסתלק משה בהאי יתיר מניה</p>	<p>מהכל. וירא וירא של כאן הכל ברוח הקודש הסתכל וראה ומשום כך הסתכל בו והרג אותו והקדוש ברוך הוא סיבב הכל ללכת לאותה באר כמו שהלך יעקב לאותה באר שכתוב וישב על הבאר ביעקב כתוב וירא והנה באר במשה כתוב וישב בארץ מדין וישב על הבאר משום שמה ויעקב אף על גב שבדרגה אחת היו התעלה משה בזה יותר ממנו.</p>
<p>רבי יוסי ורבי יצחק הוו אולי באורחא אמר רבי יוסי ההוא באר דחמא יעקב וחמא משה אי דא הוה ההוא בירא⁴⁴⁹ דחפר אברהם ויצחק אמר ליה לאו אלא בשעתא דאתברי עלמא⁴⁵⁰ אתברי האי בירא⁴⁵¹ ובערב שבת בין השמשות אתברי⁴⁵² פומא דיליה⁴⁵³ והאי איהו באר דחמו יעקב ומשה</p>	<p>רבי יוסי ורבי יצחק היו הולכים בדרך אמר רבי יוסי אותה באר שראה יעקב וראה משה האם זו היתה אותה באר שחפרו אברהם ויצחק אמר לו לא אלא בשעה שנברא העולם נבראה הבאר הזאת ובערב שבת בין השמשות נברא הפה שלה וזוהי הבאר שראו יעקב ומשה.</p>
<p>מתניתין אינון דרדפי קשומ⁴⁵⁴ אינון דתבעי רזא דמהימנותא אינון דאתרבקו בקשורא מהימנא אינון דידעיין אורחוי דמלכא עלאה קריבו שמעו כד סליקו תריין ונפקו לקדמות חד מקבלין ליה בין תריין דרועין תריין</p>	<p>משנה אותם רודפי אמת אותם המבקשים סוד האמונה אותם שדבקים בקשר נאמן אותם שידועים דרכי המלך העליון קרבו ושמעו. כשעלו שנים ויצאו למול אחד מקבלים אותו בין שתי זרועות שנים</p>

שמרע"ה מצד חסידותו לא יהרגנו ולא יברח ולא ישב על הבאר, לזה היה רוח הקודש עמו בסיועו בהריגת המצרי (אור יקר).

⁴⁴⁵ עי' לקמן קיד ע"ב ובח"ג קו ע"א (לש"ו).

⁴⁴⁶ הנה כבר ידעת כי לאה היתה נזדמנה לעשו וכמו שיעקב לקח הברכה שהיא הבכורה כי הכל א' אז לקח את לאה הבכירה וכן משה הוא דוגמת יעקב כנודע כי מתחלה הרג את המצרי שהיה גלגולי קין מצד הרע ואח"כ לקח תאומתו של הבל שהיא צפורה אשת משה ולקחה מן יתרו הקני שהיה מן קין מן הטוב שבו (זהר הרקיע).

⁴⁴⁷ באר היא מדת המלכות. יעקב ומשה בת"ת, והטעם שעלה משה על הבאר מפני שמה הוא סוד הדעת כדפי' בתיקו"ז (כט ע"ב) יעקב מלגו משה מלבר, יעקב סוד הת"ת על נו"ה, משה בסוד הדעת היורד מבינה ומתלבש בו"ק (אור יקר).

⁴⁴⁸ עי' מ"ש בפרשת ויצא דף קנב ובפ' יחי דף רלו ותבין מעלת משה על יעקב כי שם הארכנו (מ"מ).
⁴⁴⁹ בלי ספק ששאל על הנסתר דאי לא תימא הכי בגשמי היאך אפשר אברהם ויצחק חפרו בפלישתים, מש הבארץ מדין, יעקב בחרן, אאל על הנסתר קא מיבעי ליה, אם כן מאי קא מבעיא ליה כמה בארות הם הכל סוד המלכות, והנה ר' יצחק השיב לו ענין גדול, ראשונה שלא חפרוה אברהם ויצחק כי מו' ימי בראשית היה חפור (אור יקר).

⁴⁵⁰ דהינו מהבינה מתוקן (אור יקר).

⁴⁵¹ אמנם יש לו פה דהיינו מקום שאיבת מימיו והשפעתו לתחתונים והפה הזה הוא הנסתם שגורמין הרשעים ליסתם כאומרו וכל הבארות אשר חפרו בימי אברהם אביו סתמום פלשתים וימלאום עפר והיינו שפה זה אשר לבאר ברשעת הרשעים נסתם, ואברהם ויצחק פתחו פיו שהיה נברא בערב שבת בין השמשות בבא השבת קדש מיד שער החצר הפנימי שהיה סגור בו' ימי המעשה ביום השבת יפתח ומשם ואילך אינו נסתם אלא ע"י הרשעים ואברהם ויצחק העבירו אבן נגף וצור מכשול הפגם וחפרוה שרים כרוה נדיבי העם ואחר שתיקנו אברהם ויצחק מה שתיקנו שהם ימין ששם ישמעאל ושמאל ששם עשו כשבאו יעקב ומשה לא הוצרכו לחפור באר שהם בקו האמצעי אלא מצאוהו פתוח מה שלא מצאו ב' האבות אלא מצאוהו נעול וחפרו ופתחו וכו' (אור יקר).

⁴⁵² עי' אבות פ"ה מ"מ &

⁴⁵³ ר"ל שבליל שבת נתקן היסוד דנוק' וזה הבחר ראה משה (רח"ו).

⁴⁵⁴ כאן מדבר בענין ו' קצוות דזעיר בצאתו מרחם אמו והם חו"ג דסליקו לקדמות חד מקבלין ליה, שהוא הדעת המכריע ביניהם והוא בין תריין דרועין שהם ח"ג (רמ"ז).

ספר שמות

<p>יורדים לשלשה (למטה) הם שנים אחד מהם הוא שדה תפוחים קדושים מהבאר הזאת יושבים (שנים יושבים) המושב שהנביאים (בניו) יונקים מהם אחד ביניהם הוא חיבור של הכל והוא נוטל מהכל</p>	<p>נחתי לתלתא (נ"א לתתא⁴⁵⁵) תרינ אינון חד בינייהו⁴⁵⁶ חקלא דתפוחין קדישין איהו מהאי בירא יתבי (תרינ יתבי) מותבא דנביאי⁴⁵⁷ (ס"א בנוי) ינקין בהו חד בינייהו⁴⁵⁸ חבורא איהו⁴⁵⁹ דכלא איהו נטיל לכלא</p>
י/ג/א	י/ג/א
<p>אותה באר קדושה עומדת תחתיהם שדה תפוחים (הקדושים) היא מהבאר ההיא נשקים העדרים שרעה משה במדבר מהבאר הזאת נשקו העדרים שבירר יעקב כאשר בירר אותם לתוך חלקו כל אותן מרכבות וכל אותם בעלי הכנפים.</p>	<p>ההוא בירא קדישא⁴⁶⁰ קאים תחותיהו⁴⁶¹ חקלא דתפוחין (קדישין⁴⁶²) איהו מהאי בירא אתשקין עדרייא דרעי משה במדברא⁴⁶³ מהאי בירא אתשקין עדרייא דבריר יעקב⁴⁶⁴ כד בריר לון לגו חולקיה כל אינון רתיכין⁴⁶⁵ כל אינון מארי דגדפיין⁴⁶⁶</p>
<p>שלשה⁴⁶⁷ עומדים רובצים על הבאר הזאת באר זו מתמלאת מהם ונקראת אדנ"י על זה כתוב אדני יהו"ה אתה החלות וגו' וכתוב והאר פניך על מקדשך השמם למען אדני אדון כל הארץ זהו שכתוב הנה ארון הברית</p>	<p>תלת קיימין רביעיין⁴⁶⁸ על האי בירא האי בירא מנייהו אתמלי אדנ"י אתקרי⁴⁶⁹ על דא כתיב (דברים ג כד) אדנ"י יהו"ה אתה החלות⁴⁷⁰ וגו' וכתוב (דניאל ט יז) והאר</p>

⁴⁵⁵ הם נ"ה שהיו בתוך ח"ג (רמ"ז).

⁴⁵⁶ היינו יסוד ודבוקה בסופו מלכות, חקלא דתפוחין קדישין (רמ"ז).

⁴⁵⁷ נ"ה (רמ"ז).

⁴⁵⁸ יסוד (רמ"ז).

⁴⁵⁹ דמתחברים בו ח"ג, ואיהו נטיל כלא (רמ"ז).

⁴⁶⁰ היא המלכות הנקראת באר כדלעיל, וקראה "קדישא" מפני שיש תחתיה באר צרה נכריה, וכן בור רק אין בו מים אבל נחשים וכו', לכך אמר שהבאר הזה "קדישא" (אור יקר).

⁴⁶¹ שהמבוע לבאר הוא היסוד, והוא נובע תמיד מימי ברכותיו מהספירות כולם והיינו תחותיה (אור יקר).

⁴⁶² הענין שהוא נקרא באר כשהוא נובע מימי הרחמים, ומה גם ונוזלים מן לבנון, אמנם יש בו בחי' כוללת שהיא נקראת שדה דהיינו שכולל יותר מבאר, כאומרו "וירא והנה באר בשדה" ולכך יש בשדה דין ורחמים, והדין הוא מהגבורה והרחמים מהחסד, והוא אדום ולבן וגו' גוונין שבו, שהם אלו, הם מהתפוחים העליונים, שהם תפוח מימין ותפוח משמאל, והם ב' אנפי דמלכא, חוור וסומק, וזה אמר חקלא דתפוחין קדישין, שאין החצונים נאחזים בהם (אור יקר).

⁴⁶³ היינו סוד הדגלים, י"ב עדרים לד' סטריין, ומן הבאר היא ישקו העדרים שהיתה שכינה עמהם (אור יקר).

⁴⁶⁴ היינו העטופים ללבן שהוא לבן הארמי, והעטופים ברעב החצונים היו נפרדים בלתי נקשרים בקדש, אמנם יש מדרגות טהורים והקשורים ליעקב מתאחדים במחנות הקדושים, והיינו טורח יעקב בבית לבן לברר אוכל מתוך פסולת, וכן עשה בנטיעות הקדושות שנטע, שהם י"ב שבטים שבררם מפסולת החצונים אל הקדש והכל ענין א' (אור יקר).

⁴⁶⁵ והם מרכבות דכסא הכבוד (אור יקר).

⁴⁶⁶ שהם שרפים חיות ואופנים אשר להם כנפים (אור יקר). ועי' תיקר' ז ב ע"א.

⁴⁶⁷

⁴⁶⁸ היינו אומרו ג' עדרי צאן רובצים עליה, והם נה"י, וקראם "קיימין" ששלשתם נקראים עמודים ודאי, צדיק עמוד עולם, יכין ובונו ב' עמודים, ועליהם אמר "תלת קיימין רביעיין" היינו ששלשתם אברי היחוד, אמר הנובע הוא היסוד שהוא האמה, אמנם בריכות אסיפת הזרע הם ב' ביעין, נ"ה (אור יקר).

⁴⁶⁹ "אדנ"י אתקרי", ירצה השם המורה על היותו באר מקבץ השפע ומשקה התחתונים הוא שם אדנ"י, כי שם זה מורה היותו נגדיי לשם יהו"ה, והיכל אליו, כבאר שמקורו לתוכו, ומורה לשון רבון ואדון לתחתונים, ומורה שהוא פתח לאצילות ממטה למעלה (אור יקר).

⁴⁷⁰ הורה שהיא תחלה לכנס אפילו לשם אלהים באותיות הו"ה דהיינו בינה, ופתח הכניסה בה, ולכך היא הגולה עם ישראל שהיתה שוכנת במקדש ונחרב וגלתה שכינה עם ישראל (אור יקר).

ספר שמות

<p>פניך⁴⁷¹ על מקדשך השמים⁵¹ למען אדני⁴⁷² אדון כל הארץ⁴⁷³ הדא הוא דכתיב (יהושע ג יא) הנה ארון הברית אדון כל הארץ ביה גניז חד מקורא⁴⁷⁴ קדישא⁴⁷⁵ דנביע ביה תדיר ואמלי ליה⁴⁷⁶ יהו"ה צבאות⁴⁷⁷ אקרי בריך⁴⁷⁸ הוא⁴⁷⁹ לעלם⁴⁸⁰ ולעלמי⁴⁸¹ עלמינ⁴⁸² (ע"כ)</p>	<p>אדון כל הארץ בה גנוז מקור קדוש שנובע בה תמיד וממלא אותה שנקרא ה' צבאות ברוך הוא לעולם ולעולמי עולמים.</p>
<p>ולכהן מדין שבע בנות ותבאנה ותדלנה וגו' (&) אמר רבי יהודה אי בירא דא איהו בירא דיעקב⁴⁸³ הא כתיב ביה (בראשית כט ג) ונאספו שמה כל העדרים⁴⁸⁴ וגללו וגו' והכא בנות יתרו לא אצטריכו להאי אלא ותבאנה ותדלנה בלא טורח אהרא אמר רבי חייא יעקב אעדי לה מן בירא דהא כתיב כד מתכנשי תמן כל עדרייא (&) והשיבו את האבן וביעקב לא כתיב וישב את האבן דהא לא אצטריך לבתר כן דהא בקדמיתא מיא לא הוו סלקין כיון דאתא יעקב סליקו מיא לגביה ומשה אוף הכי סליקו מיא לגביה⁵² וההוא אבנא לא הוה על פום בירא ובגין כך ותבאנה ותדלנה</p>	<p>ולכהן מדין שבע בנות ותבאנה ותדלנה וגו' אמר רבי יהודה אם באר זו היא באר יעקב הרי כתוב בה ונאספו שמה כל העדרים וגללו וגו' וכאן בנות יתרו לא הצטרכו את זה אלא ותבאנה ותדלנה בלי טורח אחר. אמר רבי חייא יעקב הזיז אותה מן הבאר שהרי כתוב כשמתכנסים שם כל העדרים והשיבו את האבן וביעקב לא כתוב וישב את האבן שהרי לא הצטרך אחר כך שהרי בתחלה המים לא היו עולים כיון שבא יעקב עלו המים אליו ומשה אף כך עלו המים אליו ואותה האבן לא היתה על פי הבאר ומשום כך ותבאנה ותדלנה.</p>
<p>רבי אלעזר ורבי אבא היו הולכים מטבריה לצפורי עד דהוו אזלי פגע בהו חד יודאי</p>	<p>רבי אלעזר ורבי אבא היו הולכים מטבריה לצפורי עד שהיו הולכים פגע</p>

⁴⁷¹ שהם הפנים העלינוים (אור יקר).

⁴⁷² שהיא מגורשת מבינה (אור יקר).

⁴⁷³ שהיא שולטת בתחתונים, באר להשקות העדרים, והמקור בתוכו, כאומרו אדון הברית, אדון כל הארץ, הרי שהברית בתוכו. ויש ליסוד בה ב' בחי': א', הוא אל הזוג, להמשיך נשמות, וזה אינו תדיר. והב', היא בחי' באר, ואז בבחי' זו אינם רובצים עליה, אלא ממש "ביה גניז" (אור יקר).

⁴⁷⁴ דהיינו יסוד מקור למימי הבאר (אור יקר).

⁴⁷⁵ שאינו שורה בה אלא דווקא בעת שאין החצונים אווזים בה, כאומרו וינס ויצא החוצה, ופי' בתיקל' כי יוסף אות ברית, כראותו אשת פוטיפרע אומרה שכבה עמי, שרוצה הרשעה להאחז באות ברית שמעבירין ממנו הערלה והקלי', ואחוזת בארון, מיד וינס ויצא החוצה, שאין החצונים נאחזים בו, ומניח הארון בשדה פלישתים, וברית נס מפני הרעה, והיינו שדקדק באומרו ביה גניז חד מקורא קדישא, בעוד שאפשר לו לעמוד בקדושתו גניז בתוכו, אמנם בעת שהטמאים רוצים מי באר וחרבן המקדש מיד וינס ויצא (אור יקר).

⁴⁷⁶ שהברכה שופע בה, ויפוצו מעיינותיו חוצה אל הקדושים, לא נובע כדי שישאבו ממנו אלא כדי שיפוצו בעת שלום (אור יקר).

⁴⁷⁷ היינו הוי"ה הת"ת הכולל ד' בחי', צבאות היינו נו"ה (אור יקר).

⁴⁷⁸ מיסוד (אור יקר).

⁴⁷⁹ במלכות (אור יקר).

⁴⁸⁰ בר"ק (אור יקר).

⁴⁸¹ חר"ב (אור יקר).

⁴⁸² בכתר (אור יקר).

⁴⁸³ היינו מדת המלכות (אור יקר).

⁴⁸⁴ שהם מחנות הקדושים, וגללו את האבן, דהיינו הדין שהחצונים יונק ממנו, ושם הוא סותם פי הבאר, וצריכים לגלגל האבן מעל פי הבאר, דהיינו שמעבר' הדין והחצוני נבדל כדי שיהיה שפע מצוי להם, והיינו אפילו כל העדרים כולם מכסא הכבוד עד למטה, וכאן בנות יתרו דהיינו יתר ו', שהוא מימין כהן, ומשמאל מדין, ולו ז' בנות, הם נקבות שהולידם באם התחתונה והן סוד ז' הנערות הראויות לתת לה, והיה ראוי שיקשה להם יותר לשאוב מי השפע, וכתוב בהם ותבאנה ותדלנה ולא נמצא שום עיכוב, ולא טורח להעביר אבן ואפילו אבן לא מצאו (או יקר).

ספר שמות

<p>אתחבר בהדיהו אמר רבי אלעזר כל חד לימא מלה דאורייתא פתח איהו ואמר (יחזקאל לו ח) ויאמר אלי הנבא אל הרוח הנבא בן אדם ואמרת אל הרוח וגו' מהאי קרא ידענא אתר דהרוח נפקא מניה וכי יכיל הוה יחזקאל לנבאה על הרוח והא כתיב (קהלת ח) אין אדם שליט ברוח לכלוא את הרוח אלא בר נש לא יכיל לשלטאה ברוח אבל קודשא בריך הוא איהו שליט בכלא ועל מימריה הוה מתנבי יחזקאל ותו דהא⁵³ רוח הוה בגופא בהאי עלמא ובגין כך אתנבי עליה מארבע רוחות בואי הרוח (&) מההוא אתר דאתחם⁴⁸⁵ בסמכוי בארבע סטרינ דעלמא⁴⁸⁶</p>	<p>בהם יהודי אחד התחבר עמם אמר רבי אלעזר כל אחד יאמר דבר תורה. פתח הוא ואמר ויאמר אלי הנבא אל הרוח הנבא בן אדם ואמרת אל הרוח וגו' מפסוק זה ידעתי מקום שהרוח יוצאת ממנו וכי יכול היה יחזקאל לנבא על הרוח והרי כתוב אין אדם שולט ברוח לכלוא את הרוח אלא אדם לא יכול לשלוט ברוח אבל הקדוש ברוך הוא הוא שולט בכל ועל מאמרו היה מתנבא יחזקאל ועוד שהרי רוח היתה בגוף בעולם הזה ולכן התנבא עליה מארבע רוחות באי הרוח מאותו מקום שנתחם בעמודיו בארבעת הצדדים של העולם.</p>
<p>דליג ההוא יודאי קמיה אמר ליה רבי אלעזר מאי חמית אמר מלה חמינא אמר ליה מאי היא אמר ליה רוח בני אדם אי אתלבש בגן עדן בלבושא דדיוקנא דגופא דהאי עלמא⁴⁸⁷ הוה ליה למכתב כה אמר יהו"ה מגן עדן בואי הרוח מהו מארבע רוחות אמר ליה רוחא לא נחתא להאי עלמא עד דסלקא מגנתא דארעא לנו כורסייא⁴⁸⁸ דקיימא על ארבע סמכין⁴⁸⁹ כיון דסלקא תמן אשתאבא מגו ההוא כורסייא דמלכא ונחתא להאי עלמא גופא אתנטייל מארבע סטרי עלמא⁴⁹⁰ רוח אוף הכי אתנטייל מארבע סטרי דכורסייא דמתקנא עליהו</p>	<p>קפץ אותו יהודי לפניו אמר לו רבי אלעזר מה ראית אמר דבר ראיתי אמר לו מהי אמר לו רוח בני אדם אם מתלבש בגן עדן בלבוש של דמות גוף של העולם הזה היה לו לכתב כה אמר ה' מגן עדן בואי הרוח מהו מארבע רוחות. אמר לו רוח לא יורדת לעולם הזה עד שעולה מהגן שבארץ לתוך הכסא שעומד על ארבעה עמודים כיון שעולה שם נשאבת מתוך אותו הכסא של המלך ויורדת לעולם הזה הגוף נטול מארבעה צדדי העולם אף הרוח כך נטול מארבעה צדדי הכסא שמתוקן עליהם.</p>
<p>אמר ליה ההוא בר נש דליגא דקא דליגנא קמייכו מלה חמינא מהאי סטרא בגין דיומא חדא הוינא אזיל במדברא וחמינא אילנא⁴⁹² חד דמרגג למחזי וחד מערתא⁴⁹³ תחותיה קריבנא נביה וחמינא ההיא מערתא דסלקא ריחין מכל זיני ריחין דעלמא אתתקפנא בגרמאי ואעילנא בההיא מערתא ונחיתנא</p>	<p>אמר לו אותו האיש הקפיצה שקפצתי לפניכם דבר ראיתי מצד זה משום שיום אחד הייתי הולך במדבר וראיתי עץ אחד⁴⁹¹ נחמד למראה ומערה אחת תחתיו קרבתי אליו וראיתי אותה מערה שעולה ריחות מכל מיני ריחות של העולם התחזקתי בעצמי ונכנסתי לאותה מערה וירדתי במדרגות ידועות לתוך מקום אחד</p>

⁴⁸⁵ בינה (רח"ו).

⁴⁸⁶ הם חגת"ם שהם כסא לבינה, ופ' הכתוב מד' רוחות של הכסא דבינה דהיינו חגת"ם משם יבוא הרוח (מ"מ).

⁴⁸⁷ כיון שהקדמ' בידינו שהרוחות בג"ע מתלבשים בחלוקא דרבנן שהוא דיוקן הגוף שבעולם הזה א"כ מג"ע מ"ל (מ"מ).

⁴⁸⁸ פי' בינה (מ"מ).

⁴⁸⁹ חגת"ם (מ"מ).

⁴⁹⁰ חגת"ם ארמ"ע יסודות עליונים (רח"ו)

⁴⁹¹

⁴⁹² ת"ת (רח"ו)

⁴⁹³ מלכות (רח"ו). ור"ל שהאילן הזה רומז לת"ת והמערה רומזת למלכות (מ"מ).

ספר שמות

<p>בדרגין ידיען בגו דוכתא חדא דהוו ביה אילנין סגיאין וריחין ובוסמין דלא יכילנא למסבל</p>	<p>שהיו בו עצים גדולים וריחות ובשמים שלא יכלתי לסבול.</p>
<p>ותמן חמינא חד בר נש ושרביטא חד בידיה והוה קאים בחד פתחא כיון דחמא לי תוה וקם לגבאי אמר לי מה את הכא ומאן את אנא דחילנא סגיא אמינא ליה מארי מן חברייא אנא כך וכך חמינא במדברא ועאלנא בהאי מערתא ונחיתנא הכא אמר לי הואיל ומן חברייא את מול האי קוטרא דכתבא והב ליה לחברייא אינון דידעין⁵⁴ רזין דרוחיהון דצדיקיא</p>	<p>ושם ראיתי איש אחד ושרביט אחד בידו והיה עומד בפתח אחד כיון שראה אותי תמה ועמד אלי אמר לי מה אתה [עושה] כאן ומאיפה אתה אני פחדתי הרבה אמרתי לו אדוני אני מן החברים וכך וכך ראיתי במדבר ונכנסתי למערה הזו וירדתי לכאן. אמר לי הואיל ואתה מן החברים קח את קשר הכתבים ותן אותם לחברים אותם שיודעים הסודות של רוחות הצדיקים</p>
<p>יג/ב</p>	
<p>בטש בי בהווא שרביטא ודמיכנא אדהכי חמינא כמה חילין ומשיריין גו שינתא דהוו אתיין באורחא להווא דוכתא והווא גברא בטש בהווא שרביטא ואמר באורחא דאילני זיל⁴⁹⁴ אדהכי דהוו אזלי פרחי באוירא וסלקי ולא ידענא לאן אתר ושמענא קלין דמשיריין סגיאין ולא ידענא מאן (ס"א לאן אתר) איהו אתערנא ולא חמינא מידי ודחילנא בהווא אתר</p>	<p>הכה בי באותו שרביט ונרדמתי בין כך ראיתי כמה חיילות ומחנות בתוך השינה שהיו באים בדרך לאותו מקום ואותו איש הכה באותו שרביט ואמר לכו בדרך של האילנות בין כך שהיו הולכים פרחו באויר ועלו ולא ידעתי לאיזה מקום ושמעתי קולות של מחנות גדולים ולא ידעתי מהיכן (לאיזה מקום) הוא התעורר ולא ראיתי דבר ופחדתי באותו מקום.</p>
<p>אדהכי חמינא להווא בר נש אמר לי חמית מידי אמינא ליה חמינא גו שינתא כך וכך אמר בהווא אורחא אזלי רוחיהון דצדיקיא⁴⁹⁵ גו גנתא דעדן⁴⁹⁶ לאעלא תמן ומה דשמעת מנייהו⁴⁹⁷ הוא דקיימי בגנתא בדיוקנא דהאי עלמא וחדאן ברוחיהון דצדיקיא דעאלין תמן⁴⁹⁸</p>	<p>בין כך ראיתי אותו איש אמר לי ראית דבר אמרתי לו ראיתי בתוך שינתי כך וכך אמר באותה דרך הולכות רוחות הצדיקים לתוך הגן עדן להיכנס לשם ומה ששמעת מהם הוא שעומדים בגן בדמות של העולם הזה ושמחים ברוחות הצדיקים שנכנסים לשם.</p>
<p>וכמה דגופא אתבני בהאי עלמא מקטורא דארבע יסודי ואתצייר בהאי עלמא אוף הכי רוחא אתצייר בגנתא מקטורא דארבע רוחין</p>	<p>וכמו שגוף נבנה בעולם הזה מקשר של ארבעה יסודות ומצטייר בעולם הזה אף כך הרוח מצטיירת בגן מקושר של ארבע רוחות שעומדות בגן ואותה רוח מתלבשת שם ומצטיירת מהם</p>

⁴⁹⁴ לפי הנראה, שאלו היו כתות של צדיקים שיצאו להקדים שלום לשום צדיק שנפטר מן העולם, כדפי' בפסוק יבא וכו', והודיעם כי לפי מדרגת הצדיקים ההוא דרכם דרך האילנות, ושמה דרכים רבים כל א' וא' לפי חופתו (אור יקר)

⁴⁹⁵ כשהם מסתלקים מהעולם (אור יקר).

⁴⁹⁶ שאינם נכנסים בדרך שהוא נכנס, אילן ומערה וכיוצא, שזהו הדרך לבעלי הגשם להפשיטם חומרם, אמנם הצדיקים מגיעים לג'ע בדרכים אחרים (אור יקר).

⁴⁹⁷ קולות הוא שהם בג'ע מתלבשים בגוף זר מעין התלבשם בעולם הזה, ולכך הם בעלי קולות ודבור, וחתוך והלוק ופריחה וכיוצא, ומה שראית אותם המחנות הולכים יחד, הוא שבאו לנוכח צדיק אחד שנפטר ונכנסו עמו לגן ושמחו כולם בשמחת יום חתונתו (אור יקר). פי' ההברה של הקול ששמעת, הוא הקול של הרוחות שיושבים בג'ע, וכשעולים נשמות הצדיקים ע"י שינה לג'ע, הם שמחים בהם ומשיעים קול (מ"מ).

⁴⁹⁸ אותם שיוצאים מן העולם התחתון ונכנסים לעליון (אור יקר).

ספר שמות

<p>דקיימא בגנתא⁴⁹⁹ וההוא רוחא אתלבשת תמן ומתציירא מנייהו בעיורא דדיוקנא דגופא דאתצייר בהאי עלמא ואלמלא אינון ארבע רוחין דאינון אוירין דגנתא⁵⁰⁰ רוחא לא מתציירא בעיורא כלל ולא אתלבשא בהו</p>	<p>בציור של דמות הגוף שהצטיר בעולם הזה ואלמלא אותן ארבע רוחות שהן אוירים של הגן הרוח לא מצטיירת בציור כלל ולא מתלבשת בהם.</p>
<p>אינון ארבע רוחין קטירין אלין באלין כהדא וההוא רוח אתצייר ואתלבש בהו כגוונא דגופא אתצייר בקטורי דארבע יסודי עלמא ובגין כך מארבע רוחות בואי הרוח מאינון ארבע רוחין דגן עדן דאתלבש ואתצייר בהו⁵⁰¹ והשתא טול האי קיטרא⁵⁵ דכתבא⁵⁰² וזיל לאורחך והב ליה לחברייא⁵⁰³</p>	<p>אותן ארבע רוחות קשורות אלה באלה כאחד ואותה רוח מצטיירת ומתלבשת בהן כדוגמא שהגוף מצטייר בקשרים של ארבעה יסודות העולם ולכן מארבע רוחות בואי הרוח מאותן ארבע רוחות של גן עדן שהתלבשה והצטירה בה ועכשיו קח קשר זה של כתבים ולך לדרכך ותן אותם לחברים.</p>
<p>אתא רבי אלעזר ואינון חברייא ונשקוהו ברישיה אמר רבי אלעזר בריך רחמנא דשרדך הכא דודאי דא הוא ברירא דמלה וקודשא בריך הוא אזמין לפומי האי קרא יהב לון ההוא קיטרא דכתבא כיון דנטל ליה רבי אלעזר ופתח ליה נפק אפותא דאשא⁵⁰⁵ ואסתר ליה חמא ביה מה דחמא ופרח מן ידן⁵⁰⁶</p>	<p>בא רבי אלעזר ואותם החברים ונשקוהו בראשו אמר רבי אלעזר ברוך הרחמן ששלחך לכאן שודאי זהו בירור הדבר והקדוש ברוך הוא הזמין לפי פסוק זה נתן להם אותו קשר כתבים כיון שנטל אותו רבי אלעזר ופתח אותו יצא⁵⁰⁴ חדר אש והקיפו ראה בו מה שראה ופרח מידי.</p>
<p>בכה רבי אלעזר אמר מאן יכול לקיימא בגנזייתא דמלכא⁵⁰⁷ (תהלים טו א) יהו"ה מי יגור באהלך⁵⁰⁸ מי ישכון בהר קדשך זכאה האי אורחא וההיא שעתא דאערענא כך ומההוא יומא הוה חדי רבי אלעזר ולא אמר כלום לחברייא עד דהוו אזלי פגעו בהד בירא דמיא⁵⁰⁹ קיימו עליה ושתו מן מיא⁵¹⁰</p>	<p>בכה רבי אלעזר ואמר מי יכול לעמוד בגנזי המלך ה' מי יגור באהלך מי ישכון בהר קדשך אשרי דרך זו ואותה שעה שפגשתי אותך ומאותו יום היה שמח רבי אלעזר ולא אמר כלום לחברים עד שהיו הולכים פגשו באר מים אחת עמדו עליה ושתו מן המים.</p>

⁴⁹⁹ מעין שפירש ר' אלעזר לעיל, שד' יסודות אלו גשמיים: מים מחסד, אש מגבורה, רוח מת"ת, עפר ממלכות. וברוחניות הם בג"ע בסוד דקות המזדכך ועולה, וכל ענייני העולם מורכב מד' יסודות, ואין בין זה לזה אלא היותם רוחניות ומזדככות אלו מאלו, ד' יסודות, ד' אותיות שבשם חגת"ם. בבריאה, ד' יסודות, ד' עמודי הכסא. ביצירה, ד' חיות המרכבה, ד' פנים בג"ע כמו כן, בעולם הנפשות כמו כן, בעולם זה הגשמי כמו כן, והכל סוד א' (אור יקר).

⁵⁰⁰ פי' ד' אותיות אדנ"י שיש בד' רוחות של הגן, ומהם נעשה הלבוש של נשמת הצדיקים (מ"מ).
⁵⁰¹ ופי' הכתוב מד' רוחות וכו' שיפשיט הלבוש שנעשה מלכות רוחות שבגן שהרוח הוא בתוכו ויבוא לעולם הזה (מ"מ).

⁵⁰² קונטרס כתוב בו סודות על עניני הנשמה (אור יקר).

⁵⁰³ לתלמידי חכמים הנקראים חברים (אור יקר).

⁵⁰⁴

⁵⁰⁵ חדר ועליה כמין יציע וגזזטרה וכיוצא (אור יקר).

⁵⁰⁶ שהיה רוחני ממציאיות הנמצא בג"ע (אור יקר).

⁵⁰⁷ ממה שנתגלה אליו ידע כמה סתרים אחרים יש נסתרים מאלה (אור יקר).

⁵⁰⁸ לענין ג"ע וסודותיו שהוא מעין מה שהיה כתוב בקונטרס או בפתקא, ועוד לרמוז על השכלת הסודות שהם אהלו של הקב"ה (אור יקר).

⁵⁰⁹ לרמז השכינה, והם ג"כ קיימו עליה להשפיעה מלמעלה, מפני שהיו ג': ר' אלעזר ור' אבא ור' ועזר, כענין והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה (אור יקר).

⁵¹⁰ לרמוז שדלו מים מן הבאר להשקות שלשה עדרים תחתונים (אור יקר).

ספר שמות

<p>אמר רבי אלעזר זכאה חולקהון דצדיקיא יעקב ערק מקמי אחוי⁵¹¹ ואזדמן ליה בירא כיון דבירא⁵¹² המא ליה⁵¹³ מיא⁵¹⁴ אשתמודעו⁵¹⁵ למאריהון⁵¹⁶ וסלקין⁵⁶⁵ לגביה⁵¹⁸ וחדו⁵¹⁹ בהדיה⁵²⁰ ותמן אזדונגת ליה בת זוגיה⁵²¹ משה ערק מקמי פרעה ואזדמן ליה ההוא בירא ומיין חמו ליה ואשתמודעו למאריהון וסלקו לגביה ותמן אזדונגת ליה בת זוגיה</p>	<p>אמר רבי אלעזר אשרי חלקם של הצדיקים יעקב ברח מלפני אחיו והזדמנה לו באר כיון שהבאר ראתה אותו המים נודעו לאדוניהם ועלו אליו ושמחו עמו ושם הזדווגה לו בת זוגו משה ברח מלפני פרעה והזדמנה לו אותה באר והמים ראו אותו ונודעו לאדוניהם ועלו אליו ושם הזדווגה לו בת זוגו.</p>
<p>מה בין משה ליעקב⁵²² יעקב כתיב ביה⁵²³ (בראשית כט י) ויהי כאשר ראה יעקב את רחל וגו' (&) ויגש יעקב ויגל את האבן וגו' משה מה כתיב ביה (&) ויבואו הרועים ויגרשום ויקם משה ויושיען⁵²⁴ וגו' בודאי ידע הוה משה כיון דהמא מיא דסלקין לגביה דתמן תזדמן ליה בת זוגיה ותנו דהא רוח קודשא לא אתעדי מניה לעלמין וביה הוה ידע דצפורה תהוי בת זוגיה אמר משה ודאי יעקב אתא להכא ומיא סליקו לגביה אזדמן ליה בר נש דאכניש ליה לביתיה ויהב ליה כל מה דאצטריך אנא אוף הכי</p>	<p>מה בין משה ליעקב כתיב ויהי כאשר ראה יעקב את רחל וגו' ויגש יעקב ויגל את האבן וגו' מה כתוב במשה ויבואו הרועים ויגרשום ויקם משה ויושיען וגו' בודאי שמה היה יודע שכיון שראה מים שעולים אליו ששם תזדמן לו בת זוגו ועוד שהרי רוח הקודש לא זזה ממנו לעולמים ובה היה יודע שצפורה תהיה בת זוגו אמר משה ודאי יעקב בא לכאן והמים עלו אליו והזדמן לו אדם שהכניסו לביתו ונתן לו כל מה שצריך אף אני כך.</p>

⁵¹¹ מן הקליל, וכן מרע"ה מן הנחש זה פרעה, ולזה פגו בבאר ההיא השכינה, שכל הבורח מן החצונים פוגע בקדושה (אור יקר).

⁵¹² שכינה (אור יקר), מלכות (רח"ו).

⁵¹³ שהיה ייחוד יעקב ת"ת באר מלכות (אור יקר).

⁵¹⁴ הוא שפע שהזכר משפיע אל הנקבה והנקבה היא ג"כ נובעת אל הזכר (אור יקר).

⁵¹⁵ סוד מ"ן (רח"ו).

⁵¹⁶ לז"א (רח"ו).

⁵¹⁷ מ"ן מתתא לעילא (אור יקר).

⁵¹⁸ לקבלא מיין דכורין (אור יקר).

⁵¹⁹ מצד הבינה שמחה (אור יקר).

⁵²⁰ הזכר לא השפיע אל הנקבה מ"ד כראוי שאין ענין הבאר דומה אל המשל (אור יקר).

⁵²¹ כדי שיהיה ענין הזוג ממש דומה בדומה (אור יקר).

⁵²² שעם היות ששתיים מרכבה אל הת"ת, זה מלבר וזה מלגאו (תיקו"ז כט ע"ב), א"כ ראוי שהמשל הזה יורה על הנסתר (אור יקר). כלומר מ"ט דמשה שהציל בנות יתרו וכן יעקב אמאי גלגל את האבן וצריך לתת טעם לכל א' שיעקב בשביל שראה רחל וכן משה בגן צפורה בת זוגו, א"נ יש לפרש מה בין משה ליעקב ר"ל אחר שהצד השווה שבהם דתמן אזדונגת להו בת זוגיהו מה הפרש ביניהם ואמר יעקב ראה בת זוגו ממש וראה אותה והכירה שהיא רחל שעליה בא לישא אותה אבל משה לא ידע צפורה לפי שז' בנות היו ולא ידע ששם בת זוגו אלא על ידי רוח הקדש או ע"י שעלו המים לקראתה (מ"מ).

⁵²³ יורה שיכלתו להשקות השכינה בהיותה מוכנת אל הנשיקה, והיינו שלא היתה רחל מתגרשת ולא היתה צריכה לתשועה, ומיד הוה תמן נשיקין, אמנם משה מצאה בגלות, וצריכה תשועה וראה טלטולי השכינה לפיכך יעקב ראה רחל בת לבן ברחמים מן הלובן מיוחדת אחת לבד, משה מצאה שהיא בת שבע מצד כהן מדין חסד וגבורה בדין בת שבע, וצריכה אל הגאולה, ולכך ויבואו הרועים שהם שרים גורמין פירוד לשבע בנות, כל עשר שרים אוחזים ממציאות אחת, מפני שהוא כהן מדין בדין קשה, ולכך ויקם משה שהוא הסתר והפנימי לשבע ספירות ברחמי המעים בסוד הדעת (אור יקר).

⁵²⁴ מהגאולה הנסתרת במקום החרות וישק את צאנם הקדושים, זהו לענין סתרי המדות, מטעם זה נשא צפורה כי מה' היתה לו (אור יקר).

ספר שמות

<p>אמר ההוא בר נש הכי אוליפנא דיתרו כומר לע"ז הוה כיון דחמא דע"ז⁵²⁵ לית בה ממשו אתפרש מפולחנא דילה קמו עמא ונדוהו כיון דחמו בנתיה הוו מתרכן לון דהא בקדמיתא אינון הוו רעאן עאניה כיון דחמא משה ברוח קודשא דעל מלה דע"ז הוו עבדי מיד ויקם משה ויושיען וישק את צאנם ואתעביד קנאה לקודשא בריך הוא בכלא אמר ליה רבי אלעזר אנת לגבן ולא ידענא</p>	<p>אמר אותו האיש כך למדנו שיתרו היה כומר לעבודה זרה כיון שראה שע"ז אין בה ממש נפרד מעבודתה קם העם ונדה אותו כיון שראו את בנותיו היו מגרשים אותם שהרי בהתחלה הן היו רועות צאנו כיון שראה משה ברוח הקודש שעל דבר של ע"ז היו עושים כך מיד ויקם משה ויושיען וישק את צאנם ונעשה קנאי לקדוש ברוך הוא בכל. אמר לו רבי אלעזר אתה אצלנו ולא יודעים</p>
י"ד/א	
<p>שמך אמר אנא יועזר בן יעקב אתו חבריאי ונשקוהו אמרו ומה אנת לגבן ולא הוינן ידעין בך אזלו כחדא כל ההוא יומא ליומא אחרא אוזפוהו תלת מילין ואזל לאורחיה</p>	<p>את שמך אמר אני יועזר בן יעקב באו החברים ונשקוהו אמרו ומה אתה אצלנו ואנו לא היינו יודעים אותך הלכו כאחד כל אותו היום וליום אחר ליוו אותו שלשה מילין והלך לדרכו.</p>
<p>ותאמרן איש מצרי הצילנו (&) רבי חייא אמר הא אוקמוה חבריאי דנצנצא בהו רוח קודשא⁵²⁶ ואמרו ולא ידעו מה אמרו לבר נש דהוה יתיב במדברא והוו יומין דלא אכל בשרא⁵²⁷ יומא חד אתא דובא לנטלא חד אימרא ערק אימרא ודובא אבתריה עד דמטו לגבי ההוא בר נש למדברא חמא אימרא ואתקיף ביה ושחטיה ואכל בשרא</p>	<p>ותאמרן איש מצרי הצילנו רבי חייא אמר הרי בארו החברים שנצנצה בהן רוח הקודש ואמרו ולא ידעו מה אמרו לאיש שהיה יושב במדבר והיו ימים שלא אוכל בשר יום אחד בא דב ליטול כבש אחד ברח הכבש והדב אחריו עד שהגיעו לאותו איש למדבר ראה כבש והחזיק בו ושחטו ואכל בשר.</p>
<p>דבר אחר ואלה שמות בני ישראל (&) רבי יהודה פתח ואמר (שיר א ה) שחורה אני ונאווה וגו' שחורה אני ונאווה דא כנסת ישראל⁵²⁸ דהיא שחורה מן גלותא⁵²⁹ ונאווה דהיא נאווה באורייתא ובפקודין ובעובדין דכשרן בנות ירושלם⁵³⁰ דעל דא זכאין לירתאה ירושלם</p>	<p>דבר אחר ואלה שמות בני ישראל רבי יהודה פתח ואמר שחורה אני ונאווה וגו' שחורה אני ונאווה זו כנסת ישראל שהיא שחורה מן הגלות ונאווה שהיא נאווה בתורה ומצוות ומעשים כשרים בנות ירושלים שעל זה זכאים לרשת את ירושלים של מעלה כאהלי קדר אף על גב שהיא קודרת בגלות</p>

⁵²⁵ פי' הטעם של משה לא מפני בת זוגו עשה כן אלא מפני קנאת ה' כדמסיק (מ"מ).

⁵²⁶ שאיש מצרי שהרג גרם הצלתן, כמשל שהדוב האכילו בשר, אבל אמרו ר' חייא אמר דדריש קראי ברזא ותבאנה אל רעואל, ומתעלות ז' בנות בת שבע באר שבע אל גבורה הדבקה בחסד, דהיינו רעו וחבה אל חסד אביהם שהמלכות בת שבע לשבע ספירות משם ולמטה, והנה עדיין לא השלימו ימי הגלות ולזה אמר מדוע מהרתן בא היום, שעדיין יש קץ שנים אל הגלות ותאמרנה איש מצרי דוחק פרעה בגלותו הצילנו מיד הרועים מגלות מצרים שנחשב לה כארבע מאות שנה, ועוד שמתוך הדוחק שבו בתשובה, ויאנחו ותעל דוועתם וכו' (אור יקר).

⁵²⁷ והנמשל, שאלמלא המצרי שע"י ברח משה למדין, לא היו הם ניצולים, ולכך אמרו איש מצרי וי"מ שצפורה ברחא אצל משה מהרועים והוא הצילה ונשאה (מ"מ).

⁵²⁸ ישראל שלמטה בגלות (מ"מ).

⁵²⁹ בדין ובשחרות הגבורה, וההנהגה התחתונה ועם כל זה מלמעלה מאירה על ידי מעשי ישראל בג' בח': הא', התורה. הב', בפקודין, דהיינו מעשה מצות. הג', עובדין דכשרן שאינם גופי מצוה אלא מעשים טובים, והיא אומרת זה אל אותם המתקנים אותה, דהיינו הנשמות הנקראות בנות ירושלים, משם שעל ידי עבודה זו "זכאן וכו'" (אור יקר).

⁵³⁰ הם בסוד עולימתאן דירושלם דלעילא (רח"ו). ופי' בנות ירושלים ישראל אומרים להיכלות המלכות שחורה אני ונאווה (מ"מ).

ספר שמות

<p>דלעילא⁵³¹ כאהלי קדר אף על גב דהיא קודרת בגלותא בעובדין⁵³² היא כיריעות שלמה כיריעות דמלכא דשלמא כלא דיליה</p>	<p>במעשים היא כיריעות שלמה כיריעות של המלך שהשלום כלו שלו.</p>
<p>רבי חייא רבא הוה אזיל לגבי מאריהון דמתניתא למילף מנייהו אזיל לגבי דרבי שמעון בן יוחאי וחמא פרגוד חד דהוה פסיק בביתא תוה רבי חייא אמר אשמע מלה מפומיה מהכא</p>	<p>רבי חייא הגדול היה הולך לבעלי המשנה ללמוד מהם הלך לרבי שמעון בן יוחאי וראה פרגוד אחד שהיה מפסיק בבית תמה רבי חייא אמר אשמע דבר מפיו מכאן.</p>
<p>שמע דהוה אמר (שם ח יד) ברח דודי ודמה לך לצבי או לעופר האילים כל כסופא⁵³³ דכסיפו ישראל (מקמיה)⁵⁷ מקודשא בריך הוא הוא דאמר רבי שמעון תאותם של ישראל שיהיה הקדוש ברוך הוא⁵⁸ לא הולך ולא מתרחק אלא בורח כצבי או כעופר האילים⁵³⁴</p>	<p>שמע שהיה אומר "ברח דודי ודומה לך לצבי או לעופר האילים" כל הכסוף שכוספים ישראל (מלפני) מהקדוש ברוך הוא הוא שאמר רבי שמעון תאותם של ישראל שיהיה הקדוש ברוך הוא לא הולך ולא מתרחק אלא בורח כצבי או כעופר האילים.</p>
<p>מאי טעמא אמר רבי שמעון אין חיה בעולם עושה כמו הצבי או כעופר האילים בזמן שהוא בורח הולך מעט מעט ומחזיר את ראשו למקום שיצא ממנו ולעולם תמיד הוא מחזיר את ראשו לאחוריו⁵³⁵ כך אמרו ישראל רבוננו של עולם אם אנו גורמים שתסתלק מבינינו יהי רצון שתברח כמו הצבי או כמו עופר האילים שהוא בורח ומחזיר את ראשו למקום שהניח הדא הוא דכתיב (ויקרא כו מד) ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם דבר אחר הצבי⁵⁹ כשהוא ישן הוא ישן בעין אחת והאחרת הוא נעור כך אמרו ישראל להקדוש ברוך הוא עשה כמו הצבי הנה⁶⁰ לא ינום ולא יישן שומר ישראל</p>	<p>מה הטעם אמר רבי שמעון אין חיה בעולם עושה כמו הצבי או כעופר האילים בזמן שהוא בורח הולך מעט מעט ומחזיר את ראשו למקום שיצא ממנו ולעולם הוא תמיד מחזיר את ראשו לאחוריו כך אמרו ישראל רבוננו של עולם אם אנו גורמים שתסתלק מבינינו יהי רצון שתברח כמו הצבי או כמו עופר האילים שהוא בורח ומחזיר את ראשו למקום שהניח זהו שכתוב ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם דבר אחר הצבי כשהוא יושן הוא יושן בעין אחת והאחרת הוא נעור כך אמרו ישראל לקדוש ברוך הוא עשה כמו הצבי "הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל".</p>
<p>שמע רבי חייא ואמר אי עלאין (פסקין) עסקין⁵³⁸ בביתא ואנא יתיב אבראי בכה שמע</p>	<p>שמע רבי חייא ואמר אם עליונים (פוסקים) עוסקים בבית ואני יושב</p>

⁵³¹ היא היא הנאוה הנז' בבחי הנקראת ירושלם (אור יקר).

⁵³² ולכך שחורה היא הגלות ואהלי קדר הוא בחי' המעשה, היא כיריעות שלמה סוף סוף יש לה בחי' עליונה עם הספירות העליונות שעליה נאמר אני ה' הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן, והיינו בחי' אצילותה שאינה גולה כלל אלא היא כספירות המתפשטות מן החכמה דהיינו כיריעות שלמה (אור יקר).

⁵³³ רבי אבא שסדר הזהר כתב כן שר"ש הוא שאמר ברח דודי דר"ש עצמו לא שייך לומר הא דאר"ש וכו' (מ"מ).

⁵³⁴ הכוונה היא על סוד הו"ה באחוריים שבכל פעם אנו חוזרים לראש כמו הצבי שמחזיר ראשו למקום שהניח והכוונה כשהאור רוצה להסתלק אין אוחזים בו (מ"מ).

⁵³⁵ היינו רצוא ושוב (ביאורים ח"ב לז ע"א). עי' ס"י (פ"א מ"ו) עשר ספירות בלי מה, צפייתן כמראה הבזק, ותכליתן אין להם קץ, ודברו בהן ברצוא ושוב, ולמאמרו כסופה ירדופו, ולפני כסאו הם משתחווים. ועי' לקמן קלח ע"ב.

⁵³⁸ מכאן מוכיח מהר"ץ ז"ל שאותו קול ששמע רבי חייא היה של השכינה שהיתה אומרת לקב"ה ברח דודי, וכן מוכח נמי מ"ש לעיל, הוא דאמר רבי שמעון תאותם וכו', שבודאי אינם דברי רבי שמעון. ומ"ש תחילה שמע דהוה אמר, היינו לפי מאי דהוה סלקא דעתך מעיקרא ששמע דבר מפי

ספר שמות

<p>רבי שמעון ואמר ודאי שכינתא לברא מאן יפוק אמר רבי אלעזר בריה אי אנא קלינא (כחולא) ⁶¹ לא קלינא ⁵³⁹ דהא שכינתא ברא מננא ליעול שכינתא ותיהוי אשתא שלימתא שמע קלא דאמר עד לא סמכין ⁵⁴⁰ אסתמכו ותרעין ⁵⁴¹ לא אתתקנו ומזוטרי (נ"א ומזוטרי) ⁵⁴² דבוסמיא דעדן דכען הוא לא נפיק רבי אלעזר</p>	<p>בחוף בכה שמע רבי שמעון ואמר ודאי שכינה בחוף מי יצא אמר רבי אלעזר בנו אם אני אשרף ⁵³⁶ (כחול) לא אשרף שהרי השכינה מחוף אלינו שתכנס השכינה ותהיה אש שלימה שמע קול שאומר עדיין לא נסמכו הסומכים והשערים לא התקנו ומקטני ⁵³⁷ (ומאהלי) הבשמים של עדן שכעת הוא לא יצא רבי אלעזר.</p>
<p>יתיב רבי חייא בכה ואתננח פתח ואמר (שיר ב יז) טוב דמה לך דודי לצבי או לעפר האילים אתפתח תרעא דפרגודא ולא עייל רבי חייא זקיף רבי שמעון עיניו ואמר שמע מינה ⁶² אתיהיב רשותא למאן דאיהו אבראי ואנן לנו קם רבי שמעון אזל אשא מדוכתיה עד דוכתא דרבי חייא אמר רבי שמעון קוזטיפא דנהורא דקליטרא (ס"א דקלדיטא) לבר ואנא הכא לנו אתאלם פומיה דרבי חייא</p>	<p>ישב רבי חייא בכה ונאנח פתח ואמר "טוב דמה לך דודי לצבי או לעופר האילים" נפתח שער הפרגוד לא נכנס רבי חייא זקף רבי שמעון את עיניו ואמר מזה נשמע שנתנה רשות למישהו בחוף ואנו בפנים קם רבי שמעון הלכה האש ממקומה עד מקום רבי חייא אמר רבי שמעון ⁵⁴³ ניצוץ אור ⁵⁴⁴ הקליטה (נ"א ⁵⁴⁵) בחוף של ⁵⁴⁶ המפתח ואנו כאן בפנים התאלם פיו של רבי חייא.</p>
<p>כיון דעאל לנו מאיך עיניו ולא זקיף רישיה אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בריה קום אעבר ידך אפומיה דלא ידע בהאי דלא רגיל ביה קם רבי אלעזר אעבר ידיה אפומיה דרבי חייא פתח פומיה רבי חייא ואמר חמא עינא מה דלא חמינא ⁵⁴⁷ אודקף דלא השיבנא ⁵⁴⁸ טב למימת באשא דדהבא ⁵⁴⁹ טבא דליק</p>	<p>כיון שנכנס פנימה הוריד את עיניו ולא זקף ראשו אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בנו קום העבר ידך על פיו שלא יודע בזה שלא רגיל בו קם רבי אלעזר והעביר ידו על פי רבי חייא פתח פיו רבי חייא ואמר ראתה עיני מה שלא ראיתי הזדקפתי שלא חשבתי שטוב למות באש של זהב טוב שדולק.</p>

הרשב"י. ועוד אני אומר דאפשר שהיה איזה רוח קדוש שמתהווה מקולו של רשב"י וכדאיתא בשער הנבואה, ולכן חשב רבי חייא שהיה רשב"י (רמ"ז).

⁵³⁶

⁵³⁷

⁵³⁹ פי' אפילו אם אני נשרף כחול שהוא עוף אחר שיוצא אש מקנו ושורפתו אפ"ה איני מרגיש בזה, וכאילו לא קלינא. ולפי זה מלת קלינא מכו אשר קלם מלך בבל, א"נ יש לפ' מלת קלינא כמו קלני מראשי, ור"ל אפילו מצטרע על ר"ת שהוא בחוף אפ"ה כחולת אהבה שהיא השכינה לא קלינא שהיא מצטערת יותר ממני (מ"מ).

⁵⁴⁰ באדרא נסמכו הסמכין (רח"ו). ור"ל שבעץ חיים כתב מ"ש ר"ש עד אימת ניתב בקיימא דחד סמכא, ר"ל שתחלה היו החברים עוסקים בעולם התהו, שהיו הספירות זה על גב זה בסוד רשות הרבים, ובאדרא גילה להם הרשב"י עולם התיקון, שיש הרבה סמכין קו ימין וקו שמאל וקו אמצעי ולכך אמרה בת קול לר' אלעזר כיון שעדיין לא נתקנו הסמכין אין ראוי לר"ח ליכנס (מ"מ).

⁵⁴¹ באדרא נפתחו נ' שערי בינה (רח"ו).

⁵⁴² ר"ל דעדיין כקטן הוא בשנים ואינו ראוי (רח"ו).

⁵⁴³

⁵⁴⁴

⁵⁴⁵

⁵⁴⁶

⁵⁴⁷ שעין של ר"ח השגיה לראות מראות אלהים עתה מה שאל ראה מקודם ולא רצה לכנות הדבר על עצמו לומר חמו עינאי וכו' (מ"מ)

⁵⁴⁸ פי' שנתעלה במעלה רמה מה שלא חושב מעולם ומפני ענוה שבו לא רצה לכנות הדבר על עצמו (מ"מ).

⁵⁴⁹ בינה אש הגדולה והיינו רשב"י שנשמתו מסוד הבינה בסוד משה (רח"ו).

ספר שמות

במקום שזורקים ניצוצין לכל צד וכל ניצוץ וניצוץ עולה לשלש מאות	באתר דשביבין זרקין לכל עיבר וכל שביבא ושביבא סליק לתלת מאה
ושבעים מרכבות וכל מרכבה נפרדת לאלף אלפים ורבוא רבבות עד שמגיע לעתיק הימים שיושב על כסא והכסא מזדעזע ממנו למאתים וששים עולמות. עד שמגיע למקום עדון הצדיקים עד שנשמע בכל הרקיעים וכל העליונים והתחתונים וכולם בזמן אחד תמהים ואומרים זהו רבי שמעון בר יוחאי שהיה מרעיש הכל מי יכול לעמוד לפניו	יד/ב ושבעין רתיבין ⁵⁵⁰ וכל רתיבא אתפרש לאלף אלפין ורבוא רבוון עד דמטו לעתיק יומין דיתב על כרסייא וכרסייא ⁵⁵¹ מזדעזעא מניה למאתן ושתינ עלמין עד דמטא לאתר עדונא דצדיקיא ⁵⁵² עד דאשתמע בכל רקיעין וכל עלאין ותתאין וכלהו בזמנא חדא תוהין ואמרינן הדין הוא רבי שמעון בן יוחאי דהוא מרעיש כלא מאן יכיל למיקם קמיה
זהו הוא רבי שמעון בר יוחאי שבשעה שפותח פיו להתחיל לעסוק בתורה מקשיבים לקולו כל הכסאות וכל הרקיעים וכל המרכבות וכל אותם שמשבחים את אדונם. אין פותחים ואין מסיימים כולם נמצאים עד שלא נשמע (שישתמע) בכל הרקיעים שלמעלה ושלמטה פתחון פה	דין הוא רבי שמעון בן יוחאי דבשעתא דפתח פומיה למשרי למלעי באורייתא צייתין לקליה כל כרסוון וכל רקיעין וכל רתיבין ⁵⁵³ וכל אינון דמשבחי למריהון לית דפתחין ולית דמסיימין כלהו משתככיין עד דלא אשתמע (נ"א דלשתמע) בכל רקיעיא דלעילא ותתא פטרא
כשמסיים רבי שמעון לעסוק בתורה מי רואה איזה שירים מי רואה שמחה שמשבחים לרבונם מי רואה את הקולות שהולכים בכל הרקיעים כולם באים בשביל רבי שמעון וכורעים ומשתחיים לפני רבונם עולים ריחות של בשמים של עדן עד עתיק הימים וכל זה משום רבי שמעון.	כד מסיים רבי שמעון למלעי באורייתא מאן חמי שירין מאן חמי חדותא דמשבחיין למריהון מאן חמי קליין דאוליין בכלהו רקיעין אתיין כלהו בגיניה דרבי שמעון וכרעין וסגדיין קמי דמריהון סלקין ריחיין דבוסמין דעדן עד עתיק יומין וכל האי בגיניה דרבי שמעון
פתח רבי שמעון פיו ואמר שש דרגות ירדו עם יעקב למצרים וכל אחת ואחת עשרה אלף רבוא וכנגדן שש דרגות לישראל וכנגדן שש דרגות	פתח רבי שמעון פומיה ואמר שית דרגין ⁵⁵⁴ נחתו עמיה דיעקב למצרים וכל חד וחד עשרה אלף רבוא ולקבליהון שית דרגין לישראל ⁵⁵⁵

⁵⁵⁰ א"א, שהרתיבין הם או"א, שהם כסא לא"א כמ"ש ברע"מ, ואינון כרסיא וספסל לגבך. ומפני שיש בהם הארת ש"ע נהורין דא"א, לכן הם ש"ע רתיבין, ור"ל שחדושים של רשב"י הם עולים במעלות רמות עד או"א, ומשם לא"א, ששם ה"ס האלפים, שהמאות באו"א, והאלפים בא"א כמ"ש הרב. וז"ש וכל רתיבא אתפרש לאלף אלפין, ורבוא רבוון ומשם לעתיק, וז"ש עד דמטון לעתיק יומין דיתב על כרסייה. הנה באידרא רבא כתב הרב צמח שהכרסיא דשביבין הם שמות אלהים שהם בחוץ של כל ספירה וספירה, וכרסייא סתם הם המקיפים של הפרצופים ועתיק יומין יתיב על ב' כסאות, ובכאן שאמר על כרסיא סתם הם המקיפים וכרסיא מזדעזע מניה לס"ר עלמין פ' מכח הארת עתיק שמקבלת מזדעזע (מ"מ).

⁵⁵¹ כמספר עשר הויר"ת (רח"ו).

⁵⁵² הוא יסוד דנוק' ששם מתעדנים הצדיקים ור"ל שעולים חדושים של רשב"י עד עתיק יומין וחוזרים בסוד אור חוזר מעתיק עד המלכות (מ"מ).

⁵⁵³ הם ב"ע הבריאה נק' כסא והיצירה רקיע בסוד ז"א מקנן ביצירה, ועשיה שם הם חילות ורתיבין (מ"מ).

⁵⁵⁴ ר"ק (רח"ו).

⁵⁵⁵ ז"א כסא לבינה (רח"ו). ופי' שית דרגין הם ו"ק דז"א ופי' כרסיא היא הבינה שהיא כסא לא"א וכמ"ש הזהר בדף יג כרסיא דקיימא על ד' סמכין, והיינו בינה שרוכבת על חגת"ם (מ"מ). הם מ"ש בסמוך ובני ישראל פרו וישרצו וכו' (מ"מ).

ספר שמות

<p>ולקבליהון שית דרגין לכרסייא⁵⁵⁶ דלעילא ולקבליהון שית דרגין לכרסייא דלתתא⁵⁵⁷ דכתיב (מ"א י יט) שש מעלות לכסא הדא הוא דכתיב (יחזקאל מז ז) רבבה כצמח השדה נתתיך וגו' הרי שית ולקבליהון כתיב (&) ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו וגו'</p>	<p>לכסא העליון וכנגדן שש דרגות לכסא שלמטה שכתוב שש מעלות לכסא זהו שכתוב רבבה כצמח השדה נתתיך וגו' הרי שש וכנגדן כתוב ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו וגו'.</p>
<p>תא הזי כל חד וחד סליק לעשרה והוון שתין ואינון שתין גברין דבסחרני שכינתא ואינון שתין רבבין דנפקו עם ישראל מגלותא ודעאלו עם יעקב בגלותא אמר ליה רבי חייא והא הוו (ס"א המינא) שבעה⁵⁵⁸ וסלקין לשבעין אמר ליה רבי שמעון שבעין לאו מהכא⁵⁵⁹ ואי סלקא דעתך שבעה הא כתיב (שמות כה לב) וששה קנים יוצאים מצדיה שלשה קני מנורה וגו'⁵⁶⁰ וקנה האחד האמצעי⁶³ לאו בחשבנא⁵⁶¹ דכתיב (במדבר ח ב) אל מול פני המנורה יאירו וגו'</p>	<p>בא וראה כל אחד ואחד עולה לעשרה והיו ששים ואותם ששים גבורים שסביב השכינה והם ששים רבבות שיצאו עם ישראל מן הגלות ושנכנסו עם יעקב לגלות. אמר לו רבי חייא והרי היו (רואים) שבעה ועלו לשבעים אמר לו רבי שמעון שבעים לא מכאן ואם תעלה בדעתך שבעה הרי כתוב וששה קנים יוצאים מצדיה שלשה קני מנורה וגו' וקנה אחד האמצעי לא בחשבון שכתוב "אל מול פני המנורה יאירו וגו'".</p>
<p>עד דהוו יתבי אמר רבי אלעזר לרבי שמעון אבוי מה חמא קודשא בריך הוא לנחתא ישראל למצרים בגלותא אמר ליה הדא שאלתא את שאיל או תריין אמר ליה תריין גלותא למה ולמצרים למה אמר ליה תריין אינון ואתחזרו לחד אמר ליה קום בקיומך בגינך יתקיים לעילא משמך האי מלה אימא ברי אימא</p>	<p>עד שהיו יושבים אמר רבי אלעזר לרבי שמעון אביו מה ראה הקדוש ברוך הוא להוריד את ישראל למצרים בגלות אמר לו שאלה אחת אתה שואל או שתים אמר לו שתים גלויות למה ולמה למצרים אמר לו שתים הן וחוזרות לאחת אמר לו עמוד בעמדך בשבילך יתקיים למעלה משמך דבר זה אמור בני אמר.</p>
<p>פתח ואמר (שיר ו ח) ששים המה מלכות ושמונים פילגשים⁵⁶² ששים המה מלכות אינון</p>	<p>פתח ואמר ששים המה מלכות ושמונים פילגשים ששים המה מלכות</p>

⁵⁵⁶ מלכות (רח"ו). ושית דרגין דידה הם ששה היכלות דבריאה שהמלכות היא בהיכל ק"ק, א"נ יש לפרש ו' דרגין לכרסיא דלעילא, הז"א נקרא כסא עליון לגבי המלכות ושית דרגין הם ו' ק דידה (מ"מ).
⁵⁵⁷ ו'ק דמלכות שהיא כסא תחתון (מ"מ).

⁵⁵⁸ חג"ת נהי"ם (רח"ו).

⁵⁵⁹ פי' שר' חייא הוקשה לו למה לא יש רק ששים והא חג"ת נהי"ם הם ע' הנודעים כגון ע' פנים לתורה ע' שמות הבינה וכיוצא ותירץ ע' שיש לנו לאו מהכא הוא דהכא אינם רק ו'ק, והמלכות אינה מכללם כדמפרש, וא"כ אינם רק ס' ומה שיש לנו ע' הוא מענין אחר (מ"מ).

⁵⁶⁰

⁵⁶¹ ופי' שהמלכות היא אחורי הת"ת בקו האמצעי והיא נקראת מנורה וחג"ת מאירים לה מלמעלה ונה"י מלמטה והמלכות אינה מן החשבון א"כ נשארו ו'ק שהם שית דרגין, א"נ יש לפרש שהמלכות היא אחורי הת"ת וג' שמצד ימין הם חסד ונצח וחצי ת"ת ימיני וחצי יסוד ימיני הם ג' ספי' וג' ספי' כנגדם מצד השני והמלכות אינה מן החשבון הרי הם ו'ק (מ"מ).

⁵⁶² ס' מלכות הם בבדיאה ו' היכלות ופ' פילגשים ביצירה ועשיה (רח"ו). השם ס"ג שבאימא הוא שורש הגבורות, והגם שבה גופה אין דין כלל, אבל ממנה הם נובעים וכמ"ש בפ' ויקרא (י' סע"ב) דהיא בעצמה רחמי אך דינן מתערין מינה, ולכן נקרא ס"ג לבד, מה שמספרו הוא כן אך בו מרומז ג"כ סוד ששים גבורים המבואר בזה"ק שמות (יד ע"ב) ופ' אחרי מות (ס' ע"א) ושרשם הוא מכאן, ולכן נקרא ס"ג ס' גבורים (הקדו"ש לח ע"ד), על הארתה [של המלכות] המתגלה בהו' היכלין דבריאה, הנה על זה אמר בשיר השירים (ו ח) ששים המה מלכות, כי כל א' מהו' היכלין מתפשט ל' והם ששים, ומשום ששם הוא גילוייה לכן נקראו על שמה מלכות, אך הארתו המתפשט ביצירה ועשיה ומתפשט בכל א' רק בהד' תחתונות שבה, והם מתפשטים ג"כ כל א' ל', הנה עליהם אמר (שם) ושמונים פלגשים, אבל

ספר שמות

<p>גבריא דלעילא⁵⁶³ מחילא דנבורא דאתאחדן בקליפין (נ"א בגליפין) דחיותא קדישא דישראל ושמונים פילגשים ממנן בגליפוי דתחותוי בחזרא⁶⁴ (ס"א בחד) חד ממאה ועלמות אין מספר כמה דאת אמר (איוב כה ג) היש מספר לגדודיו ועם כל דא כתיב (שיר ו ט) אחת היא יונתי תמתי⁵⁶⁴ אחת היא לאמה דא היא שכינתא קדישא דנפקא (נ"א מתריסר⁵⁶⁵) מתריסין זיהרא דזהרא דנהיר לכלא ואיהי אתקרי אימא</p>	<p>אותם גבורים שלמעלה מכח הגבורה שנאחזים בקליפות (בחקיקות) של חיה הקדושה של ישראל ושמונים פילגשים ממונים בחקיקות שתחתיהן בחזרה (באחד) אחד ממאה ועלמות אין מספר כנאמר היש מספר לגדודיו ועם כל זה כתוב אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה זוהי השכינה הקדושה שיוצאת משנים עשר (מבעלי מגן) אורות שזוהרים שמאירים לכל והיא נקראת אים.</p>
<p>כנוונא דא עביד⁵⁶⁶ קודשא בריך הוא בארעא זריק לכל עמין לכל עיבר ומני עליהון רברבי הדא הוא דכתיב (דברים ד יט) אשר חלק יהו"ה אלהיך אותם לכל העמים והוא נסיב לחולקיה כנישתא דישראל הדא הוא דכתיב (שם לב ט) כי חלק יהו"ה עמו יעקב חבל נחלתו וקרא לה אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה דא היא שכינת יקריה דאשרי בנייהון אחת היא ומיוחדת ליה ראוה בנות ויאשרוה כמה דאת אמר (משלי לא כט) רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה מלכות ופילגשים ויהללוה אלין רברבי עמין דאתפקדן עלייהו</p>	<p>כדוגמא זה עשה הקדוש ברוך הוא בארץ זרק את כל העמים לכל צד ומנה עליהם גדולים זהו שכתוב אשר חלק ה' אלהיך אותם לכל העמים והוא לקח לחלקו את כנסת ישראל זהו שכתוב כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו וקרא לה אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה זוהי שכינת כבודו שהשרה ביניהם אחת היא ומיוחדת לו ראוה בנות ויאשרוה כמו שנאמר רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה מלכות ופילגשים ויהללוה אלו גדולי העמים שנפקדו עליהם.</p>
<p>ועוד רזא דמלה היא דתנן בעשרה מאמרות נברא העולם וכד תסתכל תלתא⁵⁶⁷ אינון⁵⁶⁸ ועלמא בהו אתברי⁵⁶⁹ (שמות לא ג) בחכמה ובתבונה ובדעת ועלמא לא אתברי אלא בניניהון דישראל כד בעא לקיימא עלמא⁵⁷⁰ עבד לאברהם⁵⁷¹ ברזא דחכמה ליצחק⁵⁷² ברזא דתבונה ליעקב ברזא דדעת⁵⁷³ ובהאי אתקרי (משלי כד ד) ובדעת חדרים ימלאו⁵⁷⁴</p>	<p>ועוד סוד הדבר הוא ששנינו בעשרה מאמרות נברא העולם וכשתסתכל הם והעולם נברא בהם בחכמה ובתבונה ובדעת והעולם לא נברא אלא בשביל ישראל כשרצה להעמיד את העולם עשה את אברהם בסוד החכמה את יצחק בסוד התבונה ואת יעקב בסוד הדעת ובזה נקרא ובדעת חדרים ימלאו ובאותה שעה נתקן כל העולם ומשנולדו</p>

עצמותה גופה שהוא ה' פשוט הנה על זה אמר (שיה"ש ו ט) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאימה (דע"ה ח"ב נד ע"ד). עי' ח"ג ס ע"א (לש"ו), עי' דע"ה ח"ב דרוש ד' ענף יב ס"ד (לש"ו).

⁵⁶³ הם סוד ס' גבורים שסביב למטה והם יונקים משש היכלות דבריאה (רח"ו).

⁵⁶⁴

⁵⁶⁵ הם סוד י"ב פירקין של הזרועות והשוקים (רח"ו).

⁵⁶⁶ כשם שהמלכות היא פנימיות מכל הממונים (רח"ו).

⁵⁶⁷ חב"ד (רח"ו).

⁵⁶⁸ כלומר ה"ס כלולים בג' קוים, והם חב"ד (בהגר"א בת"ז נג ע"ד ד"ה קם ר"ש).

⁵⁶⁹ ר"ל המלכות שנקראת עולם נכללת בג' קוין הנ"ל שהם כלל ע"ס (יהל אור).

⁵⁷⁰ כלי החכמה שנעשה מב' שלישי החסד (רח"ו).

⁵⁷¹ ר"ל שחג"ת אתכלילו בחב"ד והן ג' טפין דמוחין (יהל אור).

⁵⁷² כלי הבינה שנעשים מב' שלישי הגבורה (רח"ו).

⁵⁷³ כלי הדעת שנעשים מב' שלישי הת"ת (רח"ו).

⁵⁷⁴ הם ה' קצוות (רח"ו).

ספר שמות

<p>ובהיא שעתא אשתכלל כל עלמא ומדאתילידו</p>	
טו/א	
<p>ליעקב תריסר שבטין⁵⁷⁵ אשתכלל כלא כנוונא דלעילא</p>	<p>ליעקב שנים עשר שבטים נתקן הכל כדוגמא שלמעלה.</p>
<p>כד חמא קודשא בריך הוא חדוותא סניאה⁵⁷⁶ דהאי עלמא תתאה דאשתכלל כנוונא דלעילא אמר דילמא חי' יתערבון בשאר עממין וישתאר פנימותא בכלהו עלמין מה עבד קודשא בריך הוא מלטל לכלהו⁵⁷⁷ מהכא להכא עד דנחתו למצרים למידר דיוריהון בעם קשי קדל דמבזין נמוסיהון ומבזין להון לאתחנא בהו ולא תערבא בהדיהו וחשיבו להון עבדין גוברין געלן בהון נוקבתא געלן בהון עד דאשתכלל כלא בזרעא קדישא ובין כך ובין כך שלים חובא דשאר עמין דכתיב (בראשית טו יז) כי לא שלם עון האמורי עד הנה וכד נפקו נפקו זכאין קדישין דכתיב (תהלים קכב ד) שבטי יה עדות לישראל אתא רבי שמעון ונשקיה ברישיה אמר ליה קאים ברי בקיומך דשעתא קיימא לך</p>	<p>כשראה הקדוש ברוך הוא שמחה רבה של העולם התחתון הזה שנתקן כדוגמא שלמעלה אמר אולי חס ושלוש יתערבו בשאר העמים וישאר פגם בכל העולמות מה עשה הקדוש ברוך הוא טלטל את כולם מכאן לכאן עד שירדו למצרים לדור את דורותם בעם קשה עורף שמבזים את מנהגייהם ומבזים אותם להתחתן בהם ולהתערב עמהם וחושבים אותם לעבדים הגברים געלו בהם והנקבות געלו בהם עד שנתקן הכל בזרע קודש ובין כך ובין כך נשלם חטא שאר העמים שכתוב כי לא שלם עוון האמורי עד הנה וכשיצאו יצאו צדיקים קדושים שכתוב שבטי יה עדות לישראל בא רבי שמעון ונשקו בראשו אמר לו עמוד בני בעמדך כי השעה עומדת לך.</p>
<p>יתיב רבי שמעון ורבי אלעזר בריה קאים ומפרש מלי דרוי דחכמתא והווי אנפוי נהירין כשמשא ומלין מתבדרין ומאסין ברקיעא יתבו תרין יומין דלא אכלו ולא שתו ולא הווי ידעין אי הוה יממא או ליליא כד נפקו ידעו דהווי תרין יומין דלא טעמו מידי קרא על דא רבי שמעון (שמות לד כח) ויהי שם עם יהוה ארבעים יום וארבעים לילה להם לא אכל וגו' ומה אי אנן בשעתא חדא כך משה דקרא אסהיד ביה ויהי שם עם יהוה ארבעים יום וגו' על אחת כמה וכמה</p>	<p>ישב רבי שמעון ורבי אלעזר בנו עומד ומפרש דברים של סודות חכמה והיו פניו מאירות כשמש והדברים מתפזרים וטסים ברקיע ישבו יומיים ולא אכלו ולא שתו ולא היו יודעים אם היה יום או לילה כשיצאו ידעו שהיו יומיים שלא טעמו דבר קרא על זה רבי שמעון ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל וגו' ומה אם אנו בשעה אחת כך משה שהכתוב העיד בו ויהי שם עם ה' ארבעים יום וגו' על אחת כמה וכמה.</p>

⁵⁷⁵ הם נגד י"ב גבולי אלכסון שבהם סוד כל הנמצאים, והם י"ב גבולים מהת"ת למלכות, והם י"ב בסוד החיות. ויורדים כן אפילו אל עולם השפל, י"ב מזלות, י"ב חדשים, והם י"ב בעולם שזה נפש, ולכן אשתכלל כולא (אור יקר). הם י"ב בקר (מ"מ).

⁵⁷⁶ שהושוו העולמות כולם, ונקשרו שזה שמחתו (אור יקר).

⁵⁷⁷ שאם עמדו ישראל בארץ כנען מקום שהיו מכירים אבותיהם ומעלתם, היו מחשיבים אותם בעוניים, והיו נותנים בנותיהם להם ונוטלים בנותיהם להם לנשים כדי להתערב בזרע האבות, ומטעם זה היה גלות כדי שיתענו ויבזו, ובמצרים שהיו כל העבדים שנואים להם, והאריכו בגלותם עד שישלם עון האמורי ויירשו הארץ (אור יקר).

ספר שמות

<p>כד אתא רבי חייא קמיה⁵⁷⁸ דרבי וסח ליה עובדא תוה רבי ואמר ליה רבי שמעון בן גמליאל אבוי⁵⁷⁹ ברי רבי שמעון בן יוחאי אריא ורבי אלעזר בריה אריא ולא רבי שמעון כשאר אריותא עליה כתיב (עמוס ג ח) אריה שאג מי לא יירא וגו' ומה עלמין דלעילא מזדעזעין מיניה אנן על אחת כמה וכמה גברא דלא גזר תעניתא לעלמין על מה דשאל ובעי אלא הוא גוזר וקודשא בריך הוא מקיים⁵⁷⁹ קודשא בריך הוא גוזר ואיהו מבטל והיינו דתנן מאי דכתיב (ש"ב כג ג) מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים הקדוש ברוך הוא מושל באדם ומי מושל בהקדוש ברוך הוא צדיק דאיהו גוזר נזרה והצדיק מבטלה</p>	<p>כשבא רבי חייא לפני רבי וספר לו את המעשה תמה רבי ואמר לו רבי שמעון בן גמליאל אביו בני רבי שמעון בר יוחאי אריה ורבי אלעזר בנו אריה ואין רבי שמעון כשאר אריות עליו כתוב אריה שאג מי לא יירא וגו' ומה עולמות שלמעלה מזדעזעים ממנו אנו על אחת כמה וכמה איש שלא גזר תענית לעולמים על מה ששאל ובקש אלא הוא גוזר והקדוש ברוך הוא מקיים הקדוש ברוך הוא גוזר והוא מבטל והיינו מה ששנינו מה שכתוב מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים הקדוש ברוך הוא מושל באדם ומי מושל בקדוש ברוך הוא צדיק שהוא גוזר נזרה והצדיק מבטלה.</p>
<p>תנן אמר רבי יהודה אין לך דבר בחביבותא קמי קודשא בריך הוא כמו תפלתן של צדיקים ואף על גב דניחא ליה זמנין דעביד בעותהון זמנין דלא עביד</p>	<p>שנינו אמר רבי יהודה אין לך דבר בחביבות לפני הקדוש ברוך הוא כמו תפלתם של צדיקים ואף על גב שנזכר לו לפעמים שעושה בקשתם ולפעמים שלא עושה.</p>
<p>תנו רבנן זמנא חדא הוה עלמא צריכא למטרא אתא רבי אליעזר וגזר ארבעין תעניתא⁵⁸⁰ ולא אתא מטרא עלי צלותא ולא אתא מטרא אתא רבי עקיבא וקם וצלי אמר משיב הרוח ונשב זיקא אמר ומוריד הגשם ואתא מטרא חלש דעתיה דרבי אליעזר אסתכל רבי עקיבא באנפוי</p>	<p>שנו רבותינו פעם אחת היה העולם צריך מטר בא רבי אליעזר וגזר ארבעים תעניות ולא בא מטר התפלל תפלה ולא בא מטר בא רבי עקיבא ועמד והתפלל אמר משיב הרוח ונשבה רוח אמר ומוריד הגשם ובא מטר חלשה דעתו של רבי אליעזר הסתכל רבי עקיבא בפניו.</p>
<p>קם רבי עקיבא קמי עמא ואמר אמשול לכם משל למה הדבר דומה רבי אליעזר דמי</p>	<p>קם רבי עקיבא לפני העם ואמר אמשול לכם משל למה הדבר דומה רבי</p>

⁵⁷⁸ טעות סופר יש כאן, שהרי כאן אחר שנפטר ר"ש היה אביו של ר' קיים, כמו שאמרו "מי שיש לו אב יחיה וכו'" כדמוכח בבבא מציעא פד ע"ב, אם כן היאך היה ר' חייא לפני ר' ועדיין ר' תלמיד לפני החכמים יושב בקרקע (אור יקר).

⁵⁷⁹ השכינה הקדושה, בה הוא כל הכחות דהבריאה כולה, ופנימיותה הוא אור התורה כולה הנמשך ועולה למעלה למעלה עד רזא דאור א"ס, והנה היה הכוונה בכל הבריאה שהיא בהחיצוניות דהמלכות, להתנהג ע"פ התורה שהיא הפנימיות דהמלכות, וע"ז יתקדשו כולם באור קדושתו ית"ש, ובהשבעות ושימוש שמות הקדושים וקבלה מעשיות, אין היתר להשתמש בשמות אלא רק לצדיקים גמורים הגורמים יחודה למעלה, והיודעים על כל שם ושם איך שהוא נמשך ומתפשט מהשם הו"ה וכו', והנה כל אלו האורות שהם התכשיטים שאמרנו, הנה לפעמים הם מתראים ומתגלים ע"י הקב"ה עצמו, והוא בעת שהזכות והרצון הוא גדול. וע"ד שהיה בעת גאולת מצרים, וכמ"ש (שמות ט טז) ולמען ספר שמי בכל הארץ, וכן (שמות יד ד) ואכבדה בפרעה ובכל חילו, וכן (שמות לד י) נגד כל עמך אעשה נפלאות. וכן יהיה ג"כ לעתיד לבא וכמ"ש (יחזקאל לח כג) והתגדלתי והתקדשתי, אמנם הוא, אם האיש העוסק בזה הוא צדיק גמור בכל מעשיו, והוא מכלל הנאמר עליו (שמואל ב' כג) צדיק מושל יראת אלקים, ע' מועד קטן (טז ע"ב), הנה אז נעשה דיבורו ומחשבתו ורצונו ע"י הקב"ה בעצמו בלי התלבשות במלאכים כלל, ומתקיים מחשבתו עכ"פ. כי הוא מהפך דינא לרחמי, כמ"ש ברע"מ (פנחס רמח ע"א) וכן בזוה"ק (שמות טו ע"א) כי עליו נאמר (איוב כב כח) ותגזר אמר ויקם לך ועל דרכך נגה אור, ודע זה (הקדר"ש שער ז פרק ו אות ה).

⁵⁸⁰ אלו תעניות היו רצופים דאלו ב' וה' לא משכחת להיות בימות החורף שהרי זמן רביעה ראשונה ב"ז בחשוון ואין מתענין רק עד מ' יום ומשיצא רוב ניסן ג"כ אין מתענין (מ"מ).

ספר שמות

<p>לרחימא דמלכא דרחים ליה יתיר וכד עאל קמי מלכא ניהא ליה ולא בעי למתן ליה בעותיה בבהילו כי היכי דלא ליתפרש מניה דניהא ליה דלישתעי בהדיה ואנא דמי לעבדא דמלכא דבעא בעותיה קמיה ולא בעי מלכא דליעול לתרעי פלטרין וכל שכן דלישתעי בהדיה אמר מלכא הבו ליה בעותיה בבהילו ולא ליעול הכא כך רבי אליעזר איהו רחימא דמלכא ואנא עבדא ובעי מלכא לאשתעי בהדיה כל יומא ולא יתפרש מניה ואנא לא בעי מלכא דאיעול תרעי דפלטרין נח דעתיה דרבי אליעזר</p>	<p>אליעזר דומה לאהוב המלך שאוהב אותו יותר וכשנכנס לפני המלך נוח לו ולא רוצה לתת לו בקשתו במהירות כדי שלא יפרד ממנו שנוח לו לדבר עמו ואני דומה לעבד המלך שבקש בקשתו לפניו ולא רוצה המלך שיכנס לשערי ארמונו וכל שכן לדבר עמו אמר המלך תנו לו בקשתו במהירות ולא יכנס לכאן כך רבי אליעזר הוא אהוב המלך ואני העבד והמלך רוצה לדבר עמו כל היום ולא יפרד ממנו ואני המלך לא רוצה שאכנס לשערי ארמונו ונחה דעתו של רבי אליעזר.</p>
<p>אמר ליה עקיבא תא ואימא לך מלתא דאתחזיא לי בחלמא האי פסוקא דכתיב (ירמיה ז טז) ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי תא חזי תריסר טורי אפרסמונא⁵⁸¹ (דכיא) עאל ההוא דלביש חושנא ואפודא⁵⁸² ובעא מן קודשא בריך הוא למיחס על עלמא ועד האידינא תלי איהו אי הכי אמאי חלש דעתיה דרבי אליעזר משום בני נשא דלא ידעין בהאי</p>	<p>אמר לו עקיבא בא ואגיד לך דבר שנראה לי בחלום פסוק זה שכתוב ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי בא וראה בשנים עשר הרי אפרסמון (טהור) נכנס אותו שלובש חושן ואפוד ובקש מהקדוש ברוך הוא לחוס על העולם ועד עכשיו הוא תלוי אם כך למה חלשה דעתו של רבי אליעזר משום בני אדם שלא יודעים בזה.</p>
<p>אמר רבי אליעזר תמני סרי טורי אפרסמונא⁵⁸³ (דכיא) עלאיין עאלין נשמתהון דצדיקיא⁵⁸⁴ וארבעין ותשעה ריחין סלקין⁵⁸⁵</p>	<p>אמר רבי אליעזר שמונה עשר הרי אפרסמון (טהור) עליונים נכנסים נשמות הצדיקים וארבעים ותשעה ריחות עולים</p>
ט/ב	

⁵⁸¹ הם י"ב אורות דדיקנא (רח"ו).

⁵⁸² הוא ז"א שיש בו חושן ואפוד לאה ורחל ועלה להתפלל על הגשמים (רח"ו), עי' לקמן רלא ע"א (לש"ו). כהן גדול הוא סוד ז"א המלוּבש בחושן ואפוד שהם לאה ורחל, ונקרא ז"א כה"ג בעת שמתפשטים בו המוחין דאבא, שהוא המוחין דגדלות שני, אשר על ידם הוא היחוד העיקרי דפ"פ דהזו"ן וכנ"ל, ונקרא אז ז"א כה"ג, והוא ע"י המוחין דמצד אבא, כי עיקר כה"ג הוא אבא, שהוא הנכנס לפני ולפנים לפני א"ס ית"ש, ובו משתמש א"ס ית"ש בכל גילוייו אשר באצילות כולו. וכמ"ש הרב בשער השמות (בסופו) כי אי אפשר להתלבש אור הא"ס בשום אחד מ'י ספי' אם לא ע"י שיתלבש תחילה אור החכמה בהם, וזה סוד כולם בחכמה עשית (תהלים קד כד), וכן כתב עוד בשער סדר אבי"ע (פרק ב) ובכ"מ, ולכן נקרא החכמה שהוא אבא בשם כה"ג, והוא המלוּבש בחושן ואפוד, שהם זר"ן, וכמ"ש בפר' פקודי (רלא ע"א) ע"ש בהגהות מהרח"ו (דע"ה ח"ב קג ע"ד), כן עד"ז הנה נקרא ג"כ ספי' החסד בשם כהנא רבא להו"ק וכו' (שם קד ע"א).

⁵⁸³ דע כי הטיפה היורדת מן הדעת עד היסוד עוברת דרך חוט השדרה, ולכן נקרא ח"י עולמים היסוד, וח"י חוליות הללו נקרא חי טורי אפרסמונא דכיא כי הם אורות היורדים מאו"א הנקרא אפרסמונא דכיא (זהר הרקיע). הם סוד העלאת מ"ן ביסוד הבינה שנקרא חי העולמות והם י"ח טורי אפרסמונא שהם החסדים הבאים מן הבינה הנקרא אפרסמון (רח"ו).

⁵⁸⁴ זה מדבר ביחוד ק"ש שע"י התעוררות הצדיקים הם מעלין מ"ן (זהר הרקיע).

⁵⁸⁵ הנה ע"י מסירת נפשות הצדיקים עולים ז"א ונוק' שהם ז' ספירות, ז"א ו"ק, והמלכות א', וכל א' כלול מ'ז הרי מ"ט רוחין שעולין למ"ן. או יאמר שהוא על התבונה שבתוך הז"א שהוא נ' שערי בינה, ועד הוד אתפשטת שהם ה' ספירות כל א' כלול מ' הרי נ'. ואמר מ"ט כי שער ה' הוא סוד הכתר שהוא דבוק לעולם באימא לעשות זווג או"א בכל יומא כי בכל יומא קורין ק"ש (זהר הרקיע).

ספר שמות

<p>בכל יומא עד ההוא אתר דאתקרי עדן⁵⁸⁶ די לקבל דא אתיהיבת אורייתא במ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור⁵⁸⁷ מ"ט אתוון בשמהן דשבטין מ"ט יומין לקבלא אורייתא מ"ט יומין קדישין⁵⁸⁸ עלאין (יתבין) קיימין למיטל רשותא⁵⁸⁹ בכל יומא מאבנין זהירין⁵⁹⁰ דגליפאן בההוא חושנא⁵⁹¹</p>	<p>בכל יום עד אותו מקום שנקרא עדן שכנגד זה נתנה תורה במ"ט פנים טמא ובמ"ט פנים טהור וארבעים ותשע אותיות בשמות השבטים ארבעים ותשעה ימים כנגד התורה מ"ט ימים קדושים עליונים (יושבים) עומדים ליטול רשות בכל יום מאבנים זוהרות שחקקות באותו החושן.</p>
<p>וההוא דלביש חושנא⁵⁹² יתיב בכרסיא⁵⁹³ קדישא יקירא דארבע סמכין⁵⁹⁴ קיימין⁵⁹⁵ מסתכלין בחושנא⁵⁹⁶ על מימריה עאלין ועל מימריה נפקין זקפן עינין ומסתכלין לעילא⁵⁹⁷ חמאן ציצא דלהיט בשית מאה ועשרין עיבר⁵⁹⁸ ושמא קדישא עלאה גליף עלוי⁵⁹⁹ מזדעזען ומתחלחלן קטירי בסטרוי דימינא קדישא דשמאלא נטיל בידוי סמכי שמיא עליל לון וגלי לון הדא הא דכתיב (ישעיה לד ד) ונגולו כספר השמים</p>	<p>ואותו שלבש בחושן יושב בכסא קדוש נכבד שארבעה תומכים עומדים מסתכלים בחושן על מאמרו נכנסים ועל מאמרו יוצאים מרימים עיניים ומסתכלים למעלה רואים ציץ שלוהט בשש מאות ועשרים צדדים ושם הקדוש העליון חקוק עליו מזדעזעים ומתחלחלים קשורים בצדיו של הימין הקדוש ששמאל נוטל בידיו תומכי השמים מכניס אותם ומגלה אותם זהו שכתוב ונגלו כספר השמים.</p>

⁵⁸⁶ הנה או"א עילאין נק' עדן ואמר עד ההוא אתר דאיתקרי עדן שהיא אמא עלאה ולא בתוך אבא וכנגד המ"ט אלו הנזכר שהם מ"ט שערים יש מ"ט אותיות בפ' שמע ישראל ובשכמל"ו (זהר הרקיע). חכמה (רח"ו).

⁵⁸⁷ פ' אורייתא הוא יש"ס ומתלבש בתבונה שאמרנו והם מ"ט פנים פ' אורייתא הוא חכמה ומתלבש בתבונה הנזכר והם פנים דתבונה ר"ל מ"ט פנים של תורה לכן אמר מ"ט אתוון בשמהן דשבטא וכו' שהשבטים הם י"ב בגו י"ב פרקין שהם בזרועות וברגלים של הת"ת והשבטים הם נ' אותיות הם מן הבינה והם מתפשטים בתוך השבטים כנודע שנה"י דתבונה מתפשטים בזו"נ בסוד כונן שמים בתבונה, ולכן הם מ"ט ימים מיציאת מצרים עד קבלת התורה (זהר הרקיע).

⁵⁸⁸ פ' שזאת התבונה נעשית כלי ומושב למוחין של ז"א, והיא מתלבשת בתוך הז"א, כדי שירדו משם מוחין (זהר הרקיע). הם מ"ט גבורות דמלכות, כי נודע שה' חסדים הם מ"ט, לפי שז' חסדים הם, וכל א' כלול מכל הז', וכן מ"ט גבורות הם כמ"ש הרב בדרוש העומר, ומלכות בנינה מהגבורות וז"ש מ"ט יומין (מ"מ).

⁵⁸⁹ ז"ל האר"י בדרוש השופר, וא"ת הא כתיב תרדמה על האדם ויישן ולא על הנוק' וכשמסתלקים המוחין מז"א גם נה"י דז"א שהם מוחין דמלכות מסתלקים אם כן גם היא ישינה והתשובה כי אז מאיר דל"ת של קשר של תפלין שהיא לאה בסוד מוחין עכ"ל (מ"מ).
⁵⁹⁰ הם המוחין וידוע שהם י"ב ה' חסדים וה' גבורות וחז"ב (זהר הרקיע).

⁵⁹¹ פ' הז"א נקרא חשן, ואפוד הוא המלכות (זהר הרקיע). שר"ל מ"ט של המלכות מקבלים מן המוחין שחקוקים בלאה שנק' חושנא, א"נ יש לפ' מ"ט יומין הם ז' היכלות דבריאה שכל א' כלול מהז' הם מ"ט והם מקבלים ממוחין דלאה לפי שהבריאה מכונה של אימא ולאה היא בחי' אימא כנודע (מ"מ).
⁵⁹² פ' הוא כהן גדול שהוא כנגד החכמה ולבוש חושנא ז"א כי אבא מתלבש בז"א (זהר הרקיע). הוא ז"א שמתלבש בלאה (מ"מ).

⁵⁹³ פ' יושב על המלכות שנק' כסא (מ"מ).

⁵⁹⁴ הם ארגמ"ן שסובבים המלכות (מ"מ).

⁵⁹⁵ פ' שמכח החכמה ואורה הנכנס בז"א אז נעשה ראשו מושב הד' מוחין שהם חז"ב חו"ג והם ד' סמכין כי המוח הוא מושב וכסא לאור אבא (זהר הרקיע).

⁵⁹⁶ פ' כל זמן שהוא רוצה נכנסין בו המוחין וכשאינו רוצה נפקין (זהר הרקיע). קאי על ד' סמכין שהם ארגמ"ן שמקבלים הארה מן לאה זהו מה שנלע"ד לפי שיטת רח"ו, אבל בפ' פקודי דף רלא כתב הזהר דחשן הוא ז"א ואפוד הוא מלכות וכו' (מ"מ).

⁵⁹⁷ פ' הסמכין שהם רישא דז"א וכתר שלו שהם תר"ך אורות (זהר הרקיע).

⁵⁹⁸ כמספר תר"ך אורות (רח"ו). פ' היינו צי"ץ שבמלאך הגדול יואחציציביר"ן [עי' שער היחודים פרק יב, ושער רוה"ק כז ע"א] ושם זה הוא י"ב אותיות והוא מכתר שהוא גימ' תר"ך (זהר הרקיע).
⁵⁹⁹ פ' הצלם שהוא על הכתר והם ס' של צלם ד' אותיות ד' מוחין מקיפין שלו (זהר הרקיע).

ספר שמות

<p>אמר ליה רבי עקיבא מהו דכתיב (שיר ו יא) אל גנת אגוז ירדתי אמר ליה תא חזי ההוא גנתא⁶⁰⁰ נפקא מעדן⁶⁰¹ ודא היא שכנתא אגוז דא היא רתיכא עלאה קדישא דאינון ארבע רישין דנהרין דמתפרשן מן גנתא כהאי אגוזא דאינון ארבע רישין קדישין לגו ומאי דאמר ירדתי⁶⁰² כמה דתנן ירד פלוני למרכבה</p>	<p>אמר לו רבי עקיבא מה זה שכתוב אל גנת אגוז ירדתי אמר לו בא וראה אותו גן יוצא מעדן וזוהי השכינה אגוז זו מרכבה עליונה קדושה שאותם ארבעה ראשים שמאירים שנפרדים מן הגן כדוגמת האגוז הזה שאותם ארבעה ראשים קדושים לפנים ומה שאמר ירדתי כמו ששנינו ירד פלוני למרכבה.</p>
<p>אמר ליה רבי עקיבא אי הכי הוה ליה למימר לאגוז ירדתי מהו אל גנת אגוז ירדתי אמר ליה משום דהיא שבחא דאגוזא מה אגוזא טמירא וסתימא מכל סטרוי כך רתיכא דנפקא מגנתא סתימא מכל סטרוי מה אינון ארבע קרישין די באגוזא מתחברן בהאי גיסא ומתפרשן מהאי גיסא כך רתיכא מתחברן באחדותא בחדוותא בשלימותא (בשלימו) ומתפרש כל חד בעברוי על מה דאתמני הדא הוא דכתיב (בראשית ב יג) הוא הסובב את כל ארץ החוילה הוא ההולך קדמת אשור וכן כולם⁶⁰⁴</p>	<p>אמר לו רבי עקיבא אם כך היה לו לומר לאגוז ירדתי מה זה אל גנת אגוז ירדתי אמר לו משום שהוא שבחו של האגוז מה אגוז טמיר ונסתר מכל צדדיו כך המרכבה שיוצאת מהגן נסתרת מכל צדדיה ומה אותם ארבעה⁶⁰³ קרשים שבאגוז מתחברים בצד זה ונפרדים בצד זה כך במרכבה מתחברים באחדות בשמחה ושלמות (ושלמות) ונפרד כל אחד לצידו על מה שהתמנה זהו שכתוב הוא הסובב את כל ארץ החוילה הוא ההולך קדמת אשור וכן כולם.</p>
<p>אמר רבי עקיבא האי לכלוכא דהיא בקליפוי דאגוזא למאי רמיזא אמר ליה אף על גב דאורייתא לא גלי ליה בהאי גלי⁶⁰⁵</p>	<p>אמר רבי עקיבא הלכלוך הזה שבקליפת האגוז למה הוא רומז אמר לו אף על גב שהתורה לא גלתה אותו בזה מתגלה.</p>
<p>תא חזי (ס"א שקדים) מנהון מרירן ומנהון מתיקן ורמיזא אית לון אית מארי דדינא קשיא ואית מארי דשירותא אבל כל רמיזא דגלי באורייתא חזינא דדינא הוי והכי הוה לירמיהו דאחזו ליה בדינא דכתיב (ירמיה א יא) מקל שקד אני רואה מאי שקד שקדים ממש וכן במטה אהרן (במדבר יז כג) ויגמול שקדים ומן תיבותא ממש אשתמע דהוא דינא קשיא דכתיב (דניאל ט יד) וישקוד יהוה על הרעה וכן (ירמיה שם) שוקד אני על דברי וכן כולם</p>	<p>בא וראה (שקדים) מהם מרים ומהם מתוקים ורמז יש להם יש בעלי דין קשה ויש בעלי ראשית אבל כל רמז שגילה בתורה ראינו שהוא דין וכן הוא לירמיה הראו לו בדין שכתוב מקל שקד אני רואה מה זה שקד שקדים ממש וכן במטה אהרן ויגמול שקדים ומן התיבה ממש נשמע שהוא דין קשה שכתוב וישקוד ה' על הרעה וכן שוקד אני על דברי וכן כולם אמר לו רבי עקיבא משמע כל מה שעשה הקדוש ברוך הוא ללמוד ממנו חכמה</p>

⁶⁰⁰ מלכות (רח"ו).

⁶⁰¹ אבא (רח"ו).

⁶⁰² האי ירידה עלייה הוא (דע"ה ח"ב צג ע"ב).

⁶⁰³

⁶⁰⁴ עי' ז"ח (א ע"ב): מגו סטרא (נ"א סתרא) דאת דא נפקא רתיכא חד קדישא ואיהו רתיכא גניז ולא אתגלייא בר כד נהיר נהירו דההיא אגוזא טמירא כדין אתגלי ההוא רתיכא וההוא רתיכא טמיר וגליא. תרגום: מתוך הצד (הסתר) של האות הזו יוצאת מרכבה אחת קדושה, והמרכבה הזו גנוזה ואינה מתגלה, פרט לכאשר מאיר האור של אותו אגוז טמיר, אז מתגלה אותה המרכבה ואותה מרכבה טמירה וגלויה.

⁶⁰⁵ אע"פ שלא הזכירה התורה אותה הדקה מובן מאליו הוא כי אחר שיש ד' נהרות א"כ הלכלוך הוא הד' (רח"ו).

ספר שמות

<p>אמר ליה רבי עקיבא משמע כל מה דעבד קודשא בריך הוא למילף מניה חכמתא סניאה דכתיב (משלי טו ד) כל פעל יהו"ה למענהו רבי אלעזר אמר מהכא דכתיב (בראשית א לא) וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד מהו מאד למילף מניה חכמתא עלאה</p>	<p>רבה שכתוב כל פעל ה' למענהו רבי אלעזר אמר מכאן שכתוב וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד מה זה מאד ללמד ממנו חכמה עליונה.</p>
<p>אמר רבי יהודה מאי דכתיב (קהלת ז יד) גם את זה לעמת זה עשה האלהים כגוונא דרקיעא עבד קודשא בריך הוא בארעא וכלהו רמיזא למה דלעילא דכד הוה חמי רבי אבא חד אילנא דאביה⁶⁰⁶ אתעביד עופא דפרח⁶⁰⁶ מניה הוה בכי ואמר אי הוו בני נשא ידעי למאי רמיזאן הוו מבזען מלבושיהון עד טבוריהון למאי דאתנשי חכמה מנהון כל שכן בשאר מה דעבד קודשא בריך הוא בארעא</p>	<p>אמר רבי יהודה מה זה שכתוב גם את זה לעומת זה עשה האלהים כדוגמא שברקיע עשה הקדוש ברוך הוא בארץ והכל רומז למה שלמעלה שכשהיה רואה רבי אבא עץ אחד שפריו נעשה עוף שפורח ממנו היה בוכה ואומר אם היו בני אדם יודעים למה רומזים היו קורעים מלבושיהם עד טבורם למה שנשכחה מהם החכמה כל שכן בשאר מה שעשה הקדוש ברוך הוא בארץ.</p>
<p>כדאמר רבי יוסי אלנין אינון דאתחזי מנהון חכמתא כגון הרובא דקל פסתוקא וכדומה לון כלהו בחד רכיבא (נ"א רתיכא) אתרכבו כל אינון דעבדין פירין בר מתפוחין⁶⁰⁷ רוא חדא אינון בר שבילין דאתפרשן</p>	<p>כמו שאמר רבי יוסי אותם אילנות שנראתה מהם חכמה כמוחרוב דקל פסתוק וכדומה להם כולם בהרכבה (במרכבה) אחת הרכבו כל אותם שעושים פירות פרט לתפוחים סוד אחד הם פרט לשבילים שנפרדים.</p>
<p>כל אינון דלא עבדין פירין⁶⁰⁸ ואינון רברבין בר מערבין דנחלא דאית להו רוא בלחודוי כגוונא דלעילא מחד יניקא יניקו וכל חד מאינון דאינהו זוטרי בר מאזובא⁶⁰⁹ מאימא חדא אתילידין⁶¹⁰</p>	<p>כל אותם שלא עושים פירות והם גדולים פרט לערבי נחל שיש להם סוד לבדם כדוגמא שלמעלה מיניקה אחת יונקים וכל אחד מאותם הקטנים פרט לאזוב מאם אחת נולדו.</p>
<p>כל עשבין דארעא דאתמני עליהון רברבין תקיפין בשמיא⁶¹¹ כל חד וחד רוא בלחודוי כגוונא דלעילא ובגין כך כתיב (ויקרא יט יט) שדך לא תזרע כלאים דכל חד וחד עאל בלחודוי ונפיק בלחודוי הדא הוא דכתיב (איוב לח לג) הידעת חקות שמים אם תשים משטרו בארץ וכתיב</p>	<p>כל עשבי הארץ שממונים עליהם גדולים תקיפים בשמים לכל אחד ואחד סוד לבדו כדוגמא שלמעלה ולכן כתוב שדך לא תזרע כלאים שכל אחד ואחד נכנס לבדו ויוצא לבדו זהו שכתוב הידעת חוקות שמים אם תשים משטרו בארץ וכתוב</p>
<p>טז/א</p>	

⁶⁰⁶ לשון זה מוטעה שכתוב וענפא דפרד מיניה וצריך להגיהו כך ועופא דפרח מניה הוא ענין אותם העופות הגדלים מן האילן ונתל' בחרטומיהם כנז' בהגהות סמ"ק וכן' בדברי המפרשים שהאוכלן עובר משום שרץ העוף (שער מאמרי רשב"י).

⁶⁰⁷ שאינם במלכות אלא בזכר (רח"ו).

⁶⁰⁸ הם היערים (רח"ו).

⁶⁰⁹ הרומז ליסוד (רח"ו).

⁶¹⁰ סנדלפון דעשיה (רח"ו).

⁶¹¹ עי' עוד ופ' תרומה (קעא ע"ב) ופ' קדושים (פו סע"א) (דע"ה ח"ב כט ע"ב).

ספר שמות

<p>(ישעיה מ כו) לכלם בשם יקרא ומה (די) בכל⁶⁷ מה דבעלמא⁶¹² רזא בלחודוי ולא בעא קודשא בריך הוא לגלאה לון⁶¹³ ולערבבא לון וקראן בשמהון בני יעקב דאינון שבטין קדישין⁶¹⁴ דאינון קיומא דעלמא על אחת כמה וכמה⁶¹⁵ הדא הוא דכתיב (&) ואלה שמות בני ישראל</p>	<p>לכולם בשם יקרא ומה שבכל מה שבעולם סוד בלבדו ולא רצה הקדוש ברוך הוא לגלות אותם ולערבב אותם וקראם בשמות בני יעקב שהם שבטים קדושים שהם קיום העולם על אחת כמה וכמה זהו שכתוב ואלה שמות בני ישראל.</p>
<p>רבי יוסי ברבי יהודה⁶¹⁶ אמר אילו נאמר אלה שמות⁶¹⁷ משמע דהכי הוא השתא דכתיב ואלה שמות משמע דעל הראשונים מוסיף מה הראשונים בני יעקב אף כאן בני יעקב⁶¹⁸</p>	<p>רבי יוסי ברבי יהודה אמר אלו נאמר אלה שמות משמע שכך הוא עכשיו שכתוב ואלה שמות משמע שעל הראשונים מוסיף מה הראשונים בני יעקב אף כאן בני יעקב.</p>
<p>אמר רבי יהודה חס ושלום בשעתא דאמר קודשא בריך הוא (בראשית מו ג) אנכי ארד עמך מצרימה סלקא דעתך דשכינתא תיהות עמיה בההיא שעתא (אמר ליה והא כתיב אנכי ארד עמך מצרימה עמך) ממש אלא בשעתא דהות ירידה לבנוהי נחתת שכינתא הדא הוא דכתיב אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה כל זמנא דיהוי לך עלייה כביכול עלייה אית לי ובשעתא דיהוי לך ירידה כביכול אנכי ארד עמך ועד דמית יוסף</p>	<p>אמר רבי יהודה חס ושלום בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא אנכי ארד עמך מצרימה סברת ששכינה תרד עמו באותה שעה (אמר לו והרי כתוב אנכי ארד עמך מצרימה עמך) ממש אלא בשעה שהיתה ירידה לבניו ירדה שכינה זהו שכתוב אנכי ארד מצרימה ואנכי אעלך גם עלה כל זמן שתהיה לך עליה כביכול יש לי גם עליה ובשעה שתהיה לך ירידה כביכול אנכי ארד עמך ועד שמת יוסף וכל אחיו והיתה</p>

⁶¹² כי לא לבד ענין זה בצמחים, הוא הדין בעלי חיים רמשים כל הנבראים, יש להם כיוצא בזה, אפילו ביסודות, אפילו בפרטים הנמצאים המעדנים*## וכיוצא, הכל ענין א' בבחי' זו שיש להם רזא בלחודוי (אור יקר).

⁶¹³ כאומרו הידעת חקות שמים, כנראה גלהו הקב"ה. וכן לא רצה שיהיו בערבוביא, ולכך נזהרנו שדך לא תזרע וכו' בהמתך לא תרביע בגד כלאים לא יעלה וכיוצא (אור יקר).

⁶¹⁴ הרומזים סוד י"ב גבולים עליונים, והם למטה קיום והעמדת העולם, מפני שהם מרכבה לאותם ענפי הספירות (אור יקר).

⁶¹⁵ שאין ראוי שיהיו בערבוביא סתם בני ישראל, אלא שיתייחסו כל שבט ושבט בפני עצמו, ויודע כל א' לעצמו בלי ערבוביא, הה"ד ואלה שמות בני ישראל שמות כל א' וא' לעצמו (אור יקר).

⁶¹⁶ הנה כל מה שגלגל באלו הדרשות היה לפרש פסוק ואלה שמות, ופי' דקאמר ואלה שמות, כלומר ואלה שמותם, כל א' בלי ערבוביא, ואומר ואלה אינו מוסיף אלא הוא מוסיף על ענין הנבראים, כמו ששאר הנבראים לכולם בשם יקרא, כך בני יעקב, ואלה שמות, ואלה שמותם לעצמם כל א' וא' בלי ערבוביא, ור' יוסי הקשה שאין ייתור וא"ו מתתקן בזה, שאפילו יאמר אלה שמות משמע הכי (אור יקר).

⁶¹⁷ בלי ו' הוה נפקא לן הכי, כי באומרו שמות ידעינן דלכולם בשם יקרא כל א' וא' לעצמו וכו' כמבואר לעיל אם כן וא"ו יתירה לדרשא אחרינא הוא דאתא, דהיינו דלאו תוספתא לכולם בשם יקרא מוסיף כדקאמר ת"ק אלא ממש מוסיף מה הראשונים הנזכרים בספר בראשית הם גשמיים בני יעקב, כך אלו הרוחניים הם בני יעקב, שהם סוד י"ב גבולים ענפים לת"ת, ורצה כי כמו שבגוף היו בני יעקב, כך בסוד המרכבה העליונה היו בני יעקב, שזכו כולם להיותם מרכבה ל"ב ענפי הת"ת. או אפשר דהכי קאמר, מה הראשונים קודם הכנסם בגלות היו כשרים בני יעקב, אף כאן בהיותם בגלות כשרים בני יעקב בלי תערובת, ובמעשיהם ג"כ דומין ליעקב, ולהאי פירושא אהדר לכל ישראל אחר שפרו וישרצו (אור יקר).

⁶¹⁸ כפשוטו לא מלאכים ממש כדברי רבי יהודה (רח"ו). ור"ל שרבי יוסי קאי אריש הפרשה שאמרנו, ואלה שמות בני ישראל הם המלאכים, בני ז"א הנק' ישראל, ולכך מקשה אלו נאמר אלה, משמע דהכי הוא. אבל כיון דכתיב ואלה, מוסיף על הראשונים, מה הראשונים הנזכרים בפרשת ויגש, הם השבטים, אף כאן הם שבטים ולא מלאכים, והיינו נשמות השבטים שירדו עם נשמת יעקב אבינו בשעת השעבוד, וכדמסיק לקמן שאמר אתחזר פרשתא דא למ"ש ר' יוסי בר יהודה (מ"מ).

ספר שמות

<p>וכל אחוי והות לון ירידה קמת שכינתא ונחתת עמהון כמה דנחתו אלין כך נחתו אלין</p>	<p>להם ירידה קמה שכינה וירדה עמם כמו שירדו אלה כך ירדו אלה.</p>
<p>אמר (ס"א רבי יוסי ברבי יהודה)⁶¹⁸ רבי יהודה מה כתיב לעיל מניה⁶¹⁹ (שם נ כו) וימת יוסף בן מאה ועשר שנים וגו' בההיא שעתא דמית יוסף וכלהו שבטין והוה לון ירידה נחתו בני ישראל בגלותא ושכינתא ומלאכי עלאי נחתו עמהון הדא הוא דכתיב ואלה שמות בני ישראל דאינון אתוספו על קדמאי למיחת בגלותא</p>	<p>אמר (רבי יוסי ברבי יהודה) רבי יהודה מה כתוב למעלה ממנו וימת יוסף בן מאה ועשר שנים וגו' באותה שעה שמת יוסף וכל השבטים והיתה להם ירידה ירדו בני ישראל לגלות ושכינה ומלאכים עליונים ירדו עמם זהו שכתוב ואלה שמות בני ישראל שהם נוספו על הראשונים לרדת לגלות.</p>
<p>אמר ליה אי הכי יעקב⁶²⁰ הוה מית או לא אמר ליה מית אמר ליה ומהו דכתיב⁶²¹ (&) הבאים מצרימה את יעקב אי בחיי אימא את יעקב ואי בתר דמית יפיק מתמן את יעקב אלא תא חזי לא אמר קרא היורדים מצרימה את יעקב דעד כעין⁶²² לא הות ירידה ליעקב אלא הבאים אוליפנא דאתו עמיה דיעקב⁶²³ ואזלו להון עד דנחתו אלין בגלותא נחתו אלין עמהון הדא הוא דכתיב ואלה שמות וגו'</p>	<p>אמר לו אם כך יעקב היה מת או לא אמר לו מת אמר לו ומהו מה שכתוב הבאים מצרימה את יעקב אם בחיים אמור את יעקב ואם אחר שמת הוצא משם את יעקב אלא בא תראה לא אמר הכתוב היורדים מצרימה את יעקב שעד עכשיו לא היתה ירידה ליעקב אלא הבאים למדנו שבאו עם יעקב והלכו להם עד שירדו אלה לגלות ירדו אלה עמם זהו שכתוב ואלה שמות.</p>
<p>רבי דוסתאי אמר בכל יומא ויומא הוה אתיין ואזלין לון הדא הוא דכתיב הבאים מצרימה ולא כתיב אשר באו והיינו דכתיב הבאים מצרימה בקדמיתא את יעקב ולבתר כד הות לון ירידה איש וביתו באו ותא חזי בני יעקב כלהו הוה מתין בההוא זמנא ונחתו אלין ואלין⁶²⁴</p>	<p>רבי דוסתאי אמר בכל יום ויום היו באים והולכים להם זהו שכתוב הבאים מצרימה ולא כתוב אשר באו והיינו שכתוב הבאים מצרימה בתחלה את יעקב ואחר כך כשהיתה להם ירידה איש וביתו באו ובא וראה כל בני יעקב היו מתים באותו זמן וירדו אלה ואלה.</p>
<p>רבי יוסי ורבי אלעזר אמרו האי פרשתא מלין עלאין אית בה דתנן בשעתא דנחתו אלין רתיבין ומשריין קדישין דיוקניהון דשבטין דגליפין לעילא כלהו עאלן למירר עמהון הדא</p>	<p>רבי יוסי ורבי אלעזר אמרו בפרשה זו יש דברים עליונים ששנינו בשעה שירדו המרכבות והמחנות הקדושים האלו דמותם של השבטים שחוקקים למעלה כולם נכנסו לדור עמם זהו</p>

⁶¹⁹ וא"כ לעולם אמלאכים קאי (רח"ו).

⁶²⁰ פי' ר"י בר יהודה קא מקשה לר' יהודה (מ"מ).

⁶²¹ פי' רבי יוסי קאמר לר' יהודה, כיון שמת יעקב כבר, אמאי קאמר הבאים את יעקב. ובשלמא לדידי ניחא, שנשמות השבטים ירדו עם נשמת יעקב אביהם בגלות כדלקמן, אלא לדידך דקאי אמלאכים, והמלאכים לא ירדו בגלות אלא אחר מיתת יעקב, אמאי כתיב את יעקב ולא אמר קרא היורדים, פי' דמשמע שמשעה שירדו לא עלו. אלא אמר הבאים, דלשון הבאים משמע באו לפי שעה ועלו (מ"מ).

⁶²² פי' וטעם שלא אמר הכתוב היורדים, מלבד שבא להשמיענו קושטא דמילתא, שבאו ועלו, עוד לפי' דמשמע משעת ביאת יעקב למצרים היתה ירידה וזה אי אפשר (מ"מ).

⁶²³ ושיעור הכתוב, ואלה שמות בני ישראל, שהם המלאכים הבאים. את יעקב, לכבודו, בשעת ירידתו למצרים, ועלו אח"כ. עתה בגלות. איש וביתו באו, בקבע. ובא ר' דוסתאי לפ' הבאים בכל יום ויום לא בשעת ירידה לבד (מ"מ).

⁶²⁴ פי' רבי דוסתאי מקיים דברי שניהם, שירדו נשמות השבטים והמלאכים, וכן ר' יוסי ור' אלעזר סברי הכי, וז"ש הה"ד איש וביתו באו, שהם המלאכים, וכתיב ראובן שמעון לוי הם נשמות השבטים (מ"מ).

ספר שמות

שכתוב איש וביתו באו וכתוב ראובן שמעון לוי.	הוא דכתיב איש וביתו באו וכתוב (&) ראובן שמעון לוי
דבר אחר ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב וגו' חזרה פרשה זו למה שאמר רבי יוסי ברבי יהודה והכל היה.	דבר אחר ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב וגו' אתחזור פרשתא דא ⁶²⁵ למה דאמר רבי יוסי ברבי יהודה וכלא הוה
ובא וראה רבי אלעזר בן ערך כשהיה מגיע לפסוק הזה היה בוכה ששינוי אמר רבי אלעזר בן ערך בשעה שהלכו ישראל לגלות התכנסו כל נשמות השבטים למערת המכפלה צווחו ואמרו זקן זקן כאב של בנים אין ⁶²⁶ בעמל (של הגלות) של העולם הזה בניך כולם משעבדים ⁶²⁷ בפרך ועם אחר עושים בהם נקמות העולם.	ותא הוי רבי אלעזר בן ערך כד הוה מטי להאי פסוקא הוה בכי דתניא אמר רבי אלעזר בן ערך בשעתא דאולי ישראל בגלותא אתכנישו כלוהו נשמתהון דשבטין למערתא דכפלתא צווחו ואמרו סבא סבא כאבא דבנין לאו בלאותא (נ"א בגלותא) ⁶²⁹ דעלמא דין ⁶²⁸ בניך כלוהו משתעבדין בקשיו עם אחרן עבדין בהו נוקמין דעלמא
באותה שעה התעוררה רוח של אותו הזקן בקש רשות וירד קרא הקדוש ברוך הוא לכל מרכבותיו ומחנותיו ומלכיהם בראשיהם וירדו כולם עם יעקב ועם שבטיו שבטים ירדו חיים עם אביהם ושבטים ירדו מתים עם אביהם זה שכתוב ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה וגו' וכתוב ראובן שמעון לוי וגו' ובא וראה מתים היו וירדו וכתוב ויוסף היה במצרים אמר רבי אבא בזה נקרא כרחם אב על בנים.	בההיא שעתא אתער רוחיה דההוא סבא רשותא שאיל ונחית קרא קודשא בריך הוא לכל רתיבוי ומשרייתיה ומלכיהון ⁷⁰ בראשיהון ונחתו כלוהו עם יעקב ועם שבטוהי שבטין נחתו חיים עם אבוהון ושבטין נחתו מתים עם אבוהון הדא הוא דכתיב ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה וגו' וכתוב ראובן שמעון לוי וגו' ותא הוי מתים הווי ונחתו וכתוב (&) ויוסף היה במצרים אמר רבי אבא בהאי אתקרי (תהלים קג יג) כרחם אב על בנים
רבי יהודה בר שלום היה הולך בדרך ורבי אבא היה עמו נכנסו למקום אחד ולנו שם אכלו כשרצו לשכב שמו ראשם באותו תל של הארץ שהיה שם קבר אחד עד שלא נרדמו קרא קול אחד מהקבר ואמר הזרע הולך לאדמה שתים עשרה שנה היה	רבי יהודה בר שלום הוה הולך בדרך ורבי אבא הוה עמיה עאלו לחד אתרא ובתו תמן אכלו כד בעו למשכב שווי רישיהון בההוא תלא דארעא דהוה חד קברא תמן עד לא דמיכו קרא חד קלא מן קברא אמר זרעא לארעא אזלא ⁶²⁹ תריסר שנין הוה
שלא התעוררתי פרט לעכשיו שפרצוף בני אני רואה כאן.	מז/ב דלא אתערית ⁶³⁰ בר האידנא דפרצופא דברי חמינא הבא ⁶³¹
אמר רבי יהודה מי אתה אמר לו אני יהודי ואני יושב נזוף שאיני יכול	אמר רבי יהודה מאן את אמר ליה יודאי אנא ואנא יתיב נזיפא דאנא לא יכילנא למיעל

⁶²⁵ פי' שירדו נשמת השבטים כסברת רבי יוסי בר יהודה (מ"מ).

⁶²⁶

⁶²⁷

⁶²⁸ פי' צער של בנינו שמצערים אותם המצריים בעולם הזה (מ"מ).

⁶²⁹ זרע לארץ הולך, כי עתה יכו את בני עד למיתה ונקבר בארץ (רח"ו).

⁶³⁰ ירצה, הנשמות פוקדות רוחות ונפשות לקבר לגוף כדפי' בפרשת ויחי בפסוק' והשביע בצחצחות

נפשך ועצמותיך יחליץ, והצדיק הזה מפני נזיפותו (מפי עצמו) עד ירחם הקב"ה על זרעו, לא היה פוקד

קברו עד היום ההוא שבנו צדיק מצרה נחלץ כדלקמן (אור יקר).

⁶³¹ שברח משביותו וניצל מהמות כדלקמן (אור יקר).

ספר שמות

<p>בנין ההוא צערא דברי דגנביה ההוא עכו"ם כד איהו הוה זעירא ואלקי ליה כל יומא וצערא דיליה דחי לי למיעאל בדוכתאי ובהאי אתרא לא אתערית בר האידינא</p>	<p>להכנס משום אותו צער של בני שגנבו אותו גוי כשהיה קטן ומלקה אותו כל יום והצער שלי דוחה אותי מלהכנס למקומי ובמקום זה לא התעוררתי פרט להיום.</p>
<p>אמר ליה ואתון ידעין בצערא דחיי אמר ליה⁶³³ שרי קברי אי לאו בעותא דילן על חיי לא יתקיימון פלגות יומא (נ"א בעלמא) והאידינא אתערית הכא דהו אמרין לי כל יומא דלעגלא ייתי ברי הכא ולא ידענא אי בחיי אי במותא⁶³⁴</p>	<p>אמר לו ואתם האם יודעים בצער החיים אמר לו [נשבע]⁶³² בשר הקבר אם לא בקשותינו על החיים לא היו עומדים חצי יום (בעולם) ועכשיו התעוררתי כאן שהיו אומרים לי בכל יום שבמהרה יבא לכאן בני ולא ידעתי אם בחיים או במות.</p>
<p>אמר ליה רבי יהודה מאי עבידתייכו בההוא עלמא אתרניש קברא ואמר אזילו קומו דהאידינא ילקון לברי⁶³⁵ תוהו וערקן מתמן כפלגות מיל יתבו עד דנהיר צפרא קמו למיזל חמו חד בר נש דהוה רהיט וערק והוה שתית דמא אכתפוי אחרו ביה וסח להו עובדא⁶³⁶ אמרו ליה מה שמך אמר להו לחמא בר ליואי אמרו ומה (בר) ליואי בר לחמא הוה ההוא מיתא ומסתפינא לאשתעויי יתיר בהדיה לא אהדרו אמר רבי אבא האי דאמרו דצלותהון דמתייא מגינן על חיי מגלן דכתיב (במדבר יג כב) ויעלו בנגב ויבא עד חברון⁶³⁷</p>	<p>אמר לו רבי יהודה מה מעשיכם באותו העולם רעש הקבר ואמר קומו לכו שעכשיו מכים את בני תמהו וברחו משם כחצי מיל ישבו עד שהאיר הבוקר קמו ללכת וראו איש אחד שהיה רץ ובורח והיה שותת דם על כתפיו אחזו בו וספר להם את המעשה אמרו לו מה שמך אמר להם לחמא בר ליואי אמרו ומה (בן) ליואי בר לחמא היה אותו המת ופחדו לדבר איתו יותר ולא חזרו אמר רבי אבא זהו שאמרו שתפלות המתים מגנות על החיים מגינן לנו שכתוב ויעלו בנגב ויבא עד חברון.</p>
<p>אמר רבי יהודה תא חזי תרין נדרין נדר קודשא בריך הוא ליעקב חד דיחות עמיה⁶³⁸ למיידר עמיה בגלותא וחד דיסקיניה מקבריה⁶³⁹ למחמי הדוותא דסייעתא קדישא דדיירי עם בנוהי⁶⁴⁰ הדא הוא דכתיב (בראשית מו ד) אנכי ארד עמך מצרימה⁶⁴¹</p>	<p>אמר רבי יהודה בא וראה שני נדרים נדר הקדוש ברוך הוא ליעקב אחד שירד עמו לדור עמו בגלות ואחד שיעלהו מקברו לראות חדות הסיוע הקדוש שדר עם בניו זהו שכתוב אנכי ארד עמך מצרימה אנכי ארד עמך</p>

632

⁶³³ שנשבע בשר הממונה על הקברות (רח"ו).

⁶³⁴ שינצל משבייתו וישתטח על קברי או ימות שם ביסוריו ויתדבק עמי (אור יקר).

⁶³⁵ שהיה רבו רודף אחריו להמיתו שהיה בורח מאתו (או ריקר).

⁶³⁶ שנגנב בקטנותו ועתה רדף רבו אחריו והוא ברח כאומרו רהיט ועריק, וניצל מהשביה כמו שנתבשר אביו והיה בחיים ושמא עבר על קבר אביו ונשתטח עליו ונח נפש אביו מצערו וכן נראה כיון שהם לא חשו לצערו לפדותו כדפי' וכבר נתבשר אביו דלעגל ייתי ברי והיינו שבא כדפי' (אור יקר).

⁶³⁷ ירצה שבא כלב ונשתטח בקבר האבות שיתפללו עליו על כלב שניצל מעצתם (אור יקר).

⁶³⁸ היינו עם נשמתו כדפי' לעיל ר' אלעזר בן ערך (אור יקר).

⁶³⁹ בגוף ממש לראות בישועה כאומרו כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות (אור יקר).

⁶⁴⁰ פי' העלה הקב"ה יעקב מקברו לראות המלאכים הדרים עם בניו במצרים, והיו שמחים המלאכים אע"פ שהיו בגלות, והיינו קודם שיצאו ממצרים, א"נ דכתיב יצאו כל צבאות ה' והיינו בשעת יציאה (מ"מ).

⁶⁴¹ כת הקודמין מהמקבולים נבוכו בזה והרב החסיד מהר"ש בן אלבקץ בס' ברית הלוי כ"י האריך בזה והביא מאמרי הזהר שנראים כסותרים ומסיק דדוקא בגלות זה הוא בחי' שכינה בגלות אך במצרים לא היה בחי' זו רק שהיתה שם והאריך מאד ועפ"ז מדוקדק מ"ש לעיל בסמוך דיחות עמיה למידר דייקא (מא"י) (נ"א) עי' לקמן סט ע"ב ובח"א קנט ע"ב וגמ' מיגלה כט ע"א (לש"ו)

ספר שמות

<p>אנכי ארד עמך בגלותא ואנכי אעלך גם עלה כמה דאת אמר (יחזקאל לו יב) והעליתי אתכם מקברותיכם עמי וכתוב ששם עלו שבטים וגו' (ד) ששם עלו שבטים⁶⁴² וגו'</p>	<p>בגלות ואנכי אעלך גם עלה כנאמר והעליתי אתכם מקברותיכם עמי וכתוב ששם עלו שבטים וגו'.</p>
<p>דבר אחר ויקם מלך חדש על מצרים וגו' (אמר רבי שמעון בההוא יומא אתיהיב ליה רשותא⁶⁴³ לשרו של מצרים על כל שאר עמין דתנא עד דלא מית יוסף לא אתיהיב שלטנו לשלטנא דמצרים על ישראל כיון דמית יוסף כדן ויקם מלך חדש על מצרים ויקם כמאן דהוה מאיך וקם</p>	<p>דבר אחר ויקם מלך חדש על מצרים וגו' אמר רבי שמעון באותו יום נתנה רשות לשרו של מצרים על כל שאר העמים ששינו עד שלא מת יוסף לא ניתן שלטון לשלטון של מצרים על ישראל כיון שמת יוסף אז ויקם מלך חדש על מצרים ויקם כמי שהיה נמוך וקם.</p>
<p>(ויקם מלך חדש וכו') רבי יצחק פתח⁶⁴⁴ (שיר א) עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו עד שהמלך דא קודשא בריך הוא⁶⁴⁵ הדא הוא דכתיב (ישעיה מד ו) כה אמר יהוה מלך ישראל וכתוב (דברים לג ה) ויהי בישורון מלך⁶⁴⁶ במסבו בין כנפי הכרובים⁶⁴⁷ נרדי⁶⁴⁸ נתן ריחו⁶⁴⁹ דגרמו לאסתלקא מביניהון</p>	<p>(ויקם מלך חדש וכו') רבי יצחק פתח עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו עד שהמלך זה הקדוש ברוך הוא זהו שכתוב כה אמר ה' מלך ישראל וכתוב ויהי בישורון מלך במסבו בין כנפי הכרובים נרדי נתן ריחו שגרמו להסתלק מביניהם.</p>
<p>דבר אחר (שיר א יב) עד שהמלך במסבו בעוד דקודשא בריך הוא הוה יהיב אורייתא לישראל דכתיב (שמות לד כח) ויהי שם עם יהוה ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל וגו' בעוד דהוה כתיב אורייתא לישראל שבקו ריחיהון טב ואמרו אלה אלהיך ישראל (&)</p>	<p>דבר אחר עד שהמלך במסבו בעוד שהקדוש ברוך הוא היה נותן תורה לישראל שכתוב ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל וגו' בעוד שהיה כותב תורה לישראל הוציאו ריחם הטוב ואמרו אלה אלהיך ישראל.</p>
<p>דבר אחר עד שהמלך במסבו בעוד דהוה קודשא בריך הוא נחית על טורא דסיני למיחב אורייתא לישראל נרדי נתן ריחו דכתיב (שם כד ז) נעשה ונשמע</p>	<p>דבר אחר עד שהמלך במסבו בעוד שהיה הקדוש ברוך הוא יורד על הר סיני לתת תורה לישראל נרדי נתן ריחו שכתוב נעשה ונשמע.</p>

⁶⁴² פי' שהביא ראיה תחלה שעלה מקברו, ולא פי' על מה היתה עלייתו, ולזה הביא פי' ששם עלו שבטים, לומר שעליה זו היתה כדי לראות בשמחת בניו בג'ש דעלייה עלייה, א"נ בא לומר שגם השבטים עלו מקברם לראות בשמחת בניהם (מ"מ).

⁶⁴³ ירצה שליטה לשרו של מצרים על כל האומות, ובעוד יוסף בחיים היה היחוד בקדש, והשר משועבד היחוד בקדש, והשר משועבד תחת הקדושה (אור יקר).

⁶⁴⁴ ירצה שישראל במעשיהם בגילולי מצרים גרמו קימת מלך חדש, שאילולי כן מעולם, לא זזה שכינה ולא שלטא ביה אומה, אפילו רגע, שהרי ד' מאות שנה נגזרו, וכמה עברו מהם שלא שלטו בהם המצרים (אור יקר).

⁶⁴⁵ שהיה מלך בישראל אפילו קודם גלות מצרים, וה"ד מלך ישראל וגואלו קודם היה מלך, ואח"כ גואלו ע"י משה רבינו ע"ה (אור יקר).

⁶⁴⁶ אימתי קאמר ויהי, אלא קודם גלות מצרים, וכמו שגרמו בבית שני (אור יקר).

⁶⁴⁷ למטה בבית המקדש היה בין כנפי כרובים הידועים למעלה עמהם במצרים, וגרמו לאסתלקא, וגלתה שכינה במקדש, וכמוהו לישראל במצרים (אור יקר).

⁶⁴⁸ הוא העון (אור יקר).

⁶⁴⁹ הרע ונסתלק, ופי' הב' נרדי הוא טוב, "נתן", שבק ולא נסתלקה שכינה, ופי' הג' נרדי הוא טוב נתן כמשמעו והכל לטובה (אור יקר).

ספר שמות

<p>רבי תנחום אמר לכל אומה ואומה אית לה שר לעילא וכד קודשא בריך הוא יהיב שלטנותא לדין אנחית לדין וכד יהיב שלטנותא להווא שר לית ליה שלטנותא⁶⁵⁰ אלא בנין ישראל הדא הוא דכתיב (איכה א ה) היו צריה לראש</p>	<p>רבי תנחום אמר לכל אומה ואומה יש שר למעלה וכשנותן הקדוש ברוך הוא שליטה לזה מוריד את זה וכשנותן שליטה לאותו שר אין לו שליטה אלא משום ישראל זהו שכתוב היו צריה לראש.</p>
<p>רבי יצחק אמר ישראל אינון לקבל⁶⁵¹ שאר עמין מה שאר עמין אינון שבעין אוף ישראל אינון שבעין הדא הוא דכתיב (בראשית מו כז) כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים ומאן דשליט על ישראל⁶⁵² כאילו שליט על כל עלמא</p>	<p>רבי יצחק אמר ישראל הם כנגד כל שאר עמים מה שאר העמים הם שבעים אף ישראל הם שבעים זהו שכתוב כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים ומי ששולט על ישראל כאילו שולט על כל העולם.</p>
<p>רבי אבא אמר מהכא⁶⁵³ (&) ובני ישראל פרו וישרצו וגו' הא שבעה⁶⁵⁴ וכל דרגא (נ"א סלקא) לעשרה הא שבעים מה כתיב בתריה ויקם מלך חדש על מצרים</p>	<p>רבי אבא אמר מכאן ובני ישראל פרו וישרצו וגו' הרי שבעה וכל דרגה (עולה) לעשרה הרי שבעים מה כתוב אחריו ויקם מלך חדש על מצרים.</p>
<p>אמר רב הונא אמאי אשתעבידו ישראל בכל האומין בנין דישתאר בהון⁷¹ עלמא דאינון לקביל כל עלמא וכתיב (זכריה יד ט) ביום ההוא יהיה יהו"ה אחד ושמו אחד ומה הוא חד אוף ישראל חד דכתיב (ש"ב ז כג) גוי אחד בארץ מה שמיה חד ונתפרש בשבעין⁶⁵⁵ אוף ישראל חד ונתפרש בשבעין</p>	<p>אמר רב הונא למה השתעבדו ישראל בכל האומות בשביל שישאר בהם העולם שהם כנגד כל העולם וכתוב ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד ומה הוא אחד אף ישראל אחד שכתוב גוי אחד בארץ מה שמו אחד ונפרד בשבעים אף ישראל אחד ונפרד בשבעים.</p>
<p>רבי יהודה פתח (משלי ל כא) תחת שלש ארץ וגו' תחת עבד כי ימלוך ששנינו</p>	<p>רבי יהודה פתח תחת שלוש רגזה ארץ וגו' תחת עבד כי ימלוך ששנינו</p>
<p>י/א</p>	
<p>לית לך אומא מכיכא וקלילא⁶⁵⁶ ונבוזית קמי קודשא בריך הוא כוונתייהו דמצראי ויהיב לון קודשא בריך הוא שלטנותא בנינייהו דישאל ושפחה כי תירש גבירתה (&) דא הגר⁶⁵⁷ דאולידת לישמעאל שעשה כמה רעות</p>	<p>אין לך אומה שפלה ונקלית ובזויה לפני הקדוש ברוך הוא כמו המצרים והקדוש ברוך הוא נתן להם שליטה בשביל ישראל ושפחה כי תירש גברתה זו הגר שהולידה את ישמעאל שעשה כמה רעות לישראל ושלט בהם וענה</p>

⁶⁵⁰ לשלוט על כל הכיפה אלא ע"י היותו שולט על כל ישראל כענין שליטת נבוכדנצר, ורומה הרשעה היינו היו צריה לראש לכל העולם (אור יקר).

⁶⁵¹ הם בקדש אוחזים שבעים ענפים קדושים, שהם משתלשלים ונמשכים מעלה לעלול, עד יניקת שבעים שרים מבחוץ (אור יקר).

⁶⁵² הנה אוחז בתוכו כל המקורות העליונים ששכינה עם ישראל בגלות נמצאו כל השרים יונקים מתחת ידו, כיון שמקור הברכות מתלבש בו, והיינו שבעים נפש, מרכבה לשבעים ענפים, שהם מתפשטים מ"ב גבולים, שהם ענפים ל"ק (אור יקר).

⁶⁵³ דחיקא ליה כי אותם השבעים נפש היו בחיי יעקב ואין משם ראייה שבגלותם יהיו בסוד שבעים (אור יקר).

⁶⁵⁴ זה פליג אמ"ד לעיל דף יד שהם ו' דרגין, והתם חשיב מאד מאד, כאלו תיבה אחת, והכא חשיב להו ב' תיבות (מ"מ).

⁶⁵⁵ הם שבעים שמות הבינה (רח"ו).

⁶⁵⁶ מפני גילוייהם ושיקוציהם ושטופים בזמה כמפורסם בכתובים (אור יקר).

⁶⁵⁷ בניה שולטים על בניה של שרה (אור יקר).

ספר שמות

<p>אותם בכל מיני ענויים וגזר עליהם כמה שמדות ועד היום הם שולטים עליהם ואינם מניחים להם לעמוד בדתם ואין לך גלות קשה לישראל כמו גלות גלות ישמעאל.</p>	<p>לישראל ושלט בהם ועינה אותם בכל מיני ענויים וגזר עליהם כמה שמדות ועד היום הם שולטים עליהם ואינם מניחים להם לעמוד בדתם ואין לך גלות קשה לישראל כמו גלות גלות ישמעאל</p>
<p>רבי יהושע היה עולה לירושלים והיה הולך בדרך ראה ערבי אחד שהיה הולך בדרך ובנו עמו פגשו ביהודי אחד אמר לבנו היהודי הזה געל שמאס בו אדונו נוול אותו⁶⁵⁸ ותירק לו בזקנו שבע פעמים שהוא מזרע של רמאים שאני ידעתי שמשעבדים בהם שבעים עממים הלך בנו ותפס בזקנו אמר רבי יהושע רמאים רמאים גוזרני על העליונים שירדו למטה עד שלא סיים נבלעו במקומם.</p>	<p>רבי יהושע היה עולה לירושלים והיה הולך בדרך ראה ערבי אחד שהיה הולך בדרך ובנו עמו פגשו ביהודי אחד אמר לבנו היהודי הזה געל שמאס בו אדונו נוול אותו⁶⁵⁸ ותירק לו בזקנו שבע פעמים שהוא מזרע של רמאים שאני ידעתי שמשעבדים בהם שבעים עממים הלך בנו ותפס בזקנו אמר רבי יהושע רמאים רמאים גוזרני על העליונים שירדו למטה עד שלא סיים נבלעו במקומם.</p>
<p>רבי יצחק פתח (שיר ב יז) עד שיפוח היום ונסו הצללים וגו' עד שיפוח היום האי קרא על גלותא דישראל אתמר דאינון ישתעבדון בגלותא עד שיסתיים ההוא יומא דשולטנותא דאומין דתנן אמר רבי יצחק אלף שנין⁶⁶¹ הוא שלטנותא דכל אומין כהוא עליהו דישראל ולית לך אומה דלא ישתעבד בהון ויומא דהוא⁶⁶² הוא לקבליה דכתיב (זכריה יד ו) והיה יום אחד הוא יודע ליהו"ה וגו'</p>	<p>רבי יצחק פתח עד שיפוח היום ונסו הצללים וגו' עד שיפוח היום פסוק זה נאמר על גלות ישראל שהם ישתעבדו בגלות עד שיסתיים אותו יום של שלטון האומות ששינונו אמר רבי יצחק אלף שנים הוא שלטון האומות כאחד על ישראל ואין לך אומה שלא תשתעבד בהם ויום אחד הוא⁶⁶⁰ כנגדו שכתוב והיה יום אחד הוא יודע לה' וגו'.</p>
<p>דבר אחר עד שיפוח היום קדם דיפוח ההוא יומא דאומין ונסו הצללים אינון שולטנין דשלטו עלייהו אלך לי אל הר המור⁶⁶⁴ אמר קודשא בריך הוא אלך לי לנערא⁶⁶⁵ האומות מירושלם⁶⁶⁶ דהוא הר המור כמה דכתיב (&) בהר המוריה אשר בירושלם ואל גבעת הלבונה דא בי מקדשא די בציון⁶⁶⁷ דכתיב</p>	<p>דבר אחר עד שיפוח היום קדם שיפוח אותו יום של האומות ונסו הצללים אלו שלטונים ששלטו עליהם אלך לי אל הר המור אמר הקדוש ברוך הוא אלך לי לנער את האומות מירושלים שהוא הר המור כמו שכתוב בהר המוריה אשר בירושלים ואל גבעת הלבונה זה בית המקדש שבציון</p>

⁶⁵⁸

⁶⁵⁹ פי' עליונים עליונים, דבר כנגד העליונים יקיימו גזירתו והם השולטים על העולם כדי לעשות נס חוץ מן הטבע (אור יקר).

⁶⁶⁰

⁶⁶¹ כענין אוכלים כל ארבע דהיינו שנות אלף הרביעי, ובעונותינו נתוספו עליהם מה שנתוספו, מפני שאנו נותנים להם כח, או בזכות ברית ישמעאל (אור יקר).

⁶⁶² כאומרו כי אלף שנים בעיניך (אור יקר).

⁶⁶³ לפי הראשון עד שיעבור וישתלם מכל וכל, מפני ששליטתם יום שלם כדמפרש ואזיל שלא פחת להם הקב"ה שליטה מיום א' שהוא יום שלם, ולפי' הב' עד בעוד בתוך היום קודם שישקע שמשו והיינו אומר "קודם" (אור יקר).

⁶⁶⁴

⁶⁶⁵ ממלת לי מיייתי ראייה לתועלת לבער שונאי (או ריקר).

⁶⁶⁶ נק' יסוד ועטרה דנוק' חדר ופרוזדור (רח"ו). ור"ל דהר המור שהיא ירושלים היא העטרה וגבעת הלבונה שהוא ציון הוא יסוד כנז' בדברי הרב (מ"מ).

⁶⁶⁷ ועם היות שבית המקדש נקבה ציון זכר (אור יקר).

ספר שמות

<p>ביה (תהלים מח ג) יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון וגו' (אמר רבי יהודה) כמה דאת אמר (איוב לח יג) לאהזו בכנפות הארץ⁶⁶⁸ וינערו רשעים ממנה כהאי דאחיד במלית לנערא מנופא מנה</p>	<p>שכתוב בו יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון וגו' (אמר רבי יהודה) כמו שנאמר לאחזו בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה כמו זה שאוחז בטלית לנער ממנה טנופת.</p>
<p>אמר רבי יוסי עתיד קודשא בריך הוא לאתגלייא בירושלם דלתתא ולדכאה יתה מטנופי עממיא עד דלא תשתלים⁶⁶⁹ ההוא יומא דאומין דאמר רבי חייא לית שולטנו לאומין עלייהו דישראל אלא יומא חדא לחוד דהוא יומו של הקדוש ברוך הוא והוא אלף שנים הדא הוא דכתיב (איכה א יג) נתנני שוממה כל היום דוה יומא חד לחוד ולא יתיר אמר רבי יוסי אי יתיר⁶⁷⁰ ישתעבדון לא על פום גזרת מלכא הוא אלא על דלא בעיין למיהדר לקבליה וכתוב (דברים ל א) והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה וגו' וכתוב (שם ד) אם יהיה נדחך⁶⁷¹ בקצה השמים משם יקבצך וגו'</p>	<p>אמר רבי יוסי עתיד הקדוש ברוך הוא להתגלות בירושלים שלמטה ולטהר אותה מטנופי העמים עד שלא ישתלם אותו היום של האומות שאמר רבי חייא אין שלטון לאומות על ישראל אלא יום אחד בלבד שהוא יומו של הקדוש ברוך הוא והוא אלף שנים זהו שכתוב נתנני שוממה כל היום דוה יום אחד בלבד ולא יתיר. אמר רבי יוסי אם ישתעבדו יותר לא על פי גזירת המלך הוא אלא על שלא רוצים לחזור אליו וכתוב והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה וגו' וכתוב אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך וגו'.</p>
<p>ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל (&) אמר רבי שמעון תא חזי דהא על כל פנים⁶⁷² מלאכא שלטונא דממנא על מצראי הוה והכי הוא דרובא דפרשתא לא אתמר אלא מלך מצרים סתם והיינו ממנא רברבא על מצראי פרעה מלך מצרים פרעה ממש</p>	<p>ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל אמר רבי שמעון בא וראה שהרי על כל פנים המלאך השליט הממונה על המצרים היה וכך הוא שברוב הפרשה לא נאמר אלא מלך מצרים סתם והיינו הממונה הגדול על מצרים פרעה מלך מצרים פרעה ממש.</p>
<p>אמר רבי שמעון לפיכך כתיב ויאמר כלומר אכניס בלבהון מלתא דא כמה דאת אמר (ש"ב טז י) כי יהו"ה אמר לו קלל את דוד</p>	<p>אמר רבי שמעון לפיכך כתוב ויאמר כלומר הכניס בליבם דבר זה כמו שנאמר כי ה' אמר לו קלל את דוד</p>

⁶⁶⁸ הכנפים הם אווזים שאין הקלי' אווזות אלא בפנים לבד מבחוץ (אור יקר).

⁶⁶⁹ כפי' הב' שפי' ר' יצחק (אור יקר).

⁶⁷⁰ הענין כי הגלות היה על עון עונותינו, אם בעגל אם בבית עצמו באותו הדור. ואז נגזר על ישראל אלף שנה. ואפילו ייטיבו דרכם בדרך בינוני זכו האומות באלף שנה, ועליו נאמר אם תעירו ואם תעוררו אפילו בתפלה. אמנם מאלף ומעלה תלוי בתשובה, מפני שעכבו על עון הדור ההוא בעצמו שאינם זוכים לגאולה. וזה בן דוד בא או בדור שכולו זכאי, מאלף שנה ומעלה. או בדור שכולו חייב, בעתה הידועה. ואז נגאלו ישראל ח"ו בחימה שפוכה וישארו א' מעיר ושנים ממשפחה, וראיה שיש זמן שאינו בא, זמן שבא בתשובה, הוא מלשון אחרית הימים, מכלל שאם אינו באחרית, אפילו אם ישבו לא תקובל תשובתם (אור יקר).

⁶⁷¹ ועתה אין ספק שיש לו עת שלא יוסיף והם הזמנים שפי' לעיל ותשלום זמן אחרית הימים הוא בשנת שמנה מאות ושנים ועשרים לאלף החמישי, ומאז ועד עתה נמשך הגלות בעון הדורות שאינם שבים, ולא ימשך אלא עד ח"ת לאלף הששי בתחיית המתים ויקדם הגאולה מה שיקדם כדלעיל, ומי שימצא באותה שעה בלי תשובה או לרוע מזלו שיתבטל הווייתו (אור יקר).

⁶⁷² ירצה בין נאמר שפרעה קבצם, ואמר ונתלבש בו השר לאומרו, בין לא נתלבש בו השר, אלא שבכולם נתלבש יחד. ואמר במחשבת כולם סוף סוף אין להימלט, שיהיה ממש השר, ולזה הקשה לא' הפי' שאם לא שנתלבש בפרעה היאך אמרו השר להם (אור יקר).

⁶⁷³ וכי בנבואה אמר לו שיחטא, או נביא היה, אלא הכוונה שמגלגלין חובה על ידי חייב. והשם נתן בלבו יסורין אלו לדוד, והמחשבה נקראת אמירה, דכתיב ויאמר המן וכיוצא ממנו, אינו לשון רבים מדברים בעדס, אלא על היחיד הנזכר שהוא השר שהכניס בלבם שיאמרו עליו כן, ואם כן אמרו עם

ספר שמות

<p>דוד מחשבת הלב בלבד וכן (אסתר ו) ויאמר המן בלבו וכן ויאמר בלבו מאה שנה אף כאן גם הכניס מחשבה בלבם שאמרו רב ועצום ממנו מה זה ממנו רצה לומר ממונה שלהם הם אמרו בלבם שחיל ותוקף שלהם גדול ותקיף ממנו מהשלטון שלהם.</p>	<p>מחשבת הלב בלבד וכן ויאמר המן בלבו וכן ויאמר בלבו מאה שנה אף כאן גם הכניס מחשבה בלבם שאמרו רב ועצום ממנו מה זה ממנו רצה לומר ממונה שלהם הם אמרו בלבם שחיל ותוקף שלהם גדול ותקיף ממנו מהשלטון שלהם.</p>
<p>רבי יצחק אמר כל אומין דעלמא (בר ישראל) משכיין תוקפא משריהון וישראל נגדין חיליהון מקודשא בריך הוא ואינון אתקרון עמא דיהו"ה ולא עמא דשולמנא רבי יהודה אמר הכא אתקרון עמו דכתיב (&) ויאמר אל עמו והתם כתיב (שמות ג ז) ראה ראיתי את עני עמי ממש ישראל אקרון עם יהו"ה ושאר אומין אקרון עמו דשולמנא דילהון דכתיב (מיכה ד ט) כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו ואנחנו נלך בשם יהו"ה אלהינו לעולם ועד.</p>	<p>רבי יצחק אמר כל אומות העולם (חוץ מישראל) מושכים כחם משריהם וישראל מושכים כחם מהקדוש ברוך הוא והם נקראים עם ה' ולא עם של השלטונים רבי יהודה אמר כאן נקראו עמו שכתוב ויאמר אל עמו ושם כתוב ראה ראיתי את עני עמי ממש ישראל נקראו עם ה' ושאר האומות נקראו עמו של השליט שלהם שכתוב כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו ואנחנו נלך בשם ה' אלהינו לעולם ועד.</p>
<p>אמר רבי אבא האי פסוקא הוה ליה למימר (הנה עם ישראל או) בני ישראל רב ועצום ממנו (אלא)⁷³ מהו עם בני אלא עם בני ישראל ממש⁶⁷⁴ מהוהא ישראל דלעילא דחשיבו דעם בני ישראל הוה ולא עם יהו"ה וכתיב (&) ויקוצו⁶⁷⁵ מפני בני ישראל ולא כתיב מפני</p>	<p>אמר רבי אבא פסוק זה היה לו לומר (הנה עם ישראל או) בני ישראל רב ועצום ממנו (אלא) מהו עם בני אלא עם בני ישראל ממש מאותו ישראל שלמעלה שחשבו שעם בני ישראל היו ולא עם ה' וכתוב ויקוצו מפני בני ישראל ולא כתוב מפני</p>
<p>יז/ב</p>	
<p>עם בני ישראל אלא מפני בני ישראל ממש</p>	<p>עם בני ישראל אלא מפני בני ישראל ממש.</p>
<p>רבי יוחנן הוה קאים קמיה דרבי יצחק אמר מה חמא בלק למימר (במדבר כב יא) הנה עם יצא ממצרים ולא אמר הנה עם בני ישראל (אלא)⁷⁴ אמר ליה רבי יצחק בלק מכשף גדול הוה וכן דרך המכשפים לקחת הדבר שאין בו</p>	<p>רבי יוחנן היה עומד לפני רבי יצחק אמר מה ראה בלק לומר הנה עם יצא ממצרים ולא אמר הנה עם בני ישראל (אלא) אמר לו רבי יצחק בלק מכשף גדול היה וכן דרך המכשפים לקחת דבר שאין בו חשד וכן אין מזכירים</p>

בני ישראל, הכוונה ג"כ על שר שלהם, והיינו שממש נתחכמו כנגדו יושב בשמים. ואם תאמר היאך אפשר לייחד ענין זה בשרים שהם מלאכים קטנים יחשבו שהם אלוה, וי"ל כמה שפי' שיש כח חיצוני מורד ואומר שאיתו היכולת, וזה השר כיוצא בו חיצוני מורד, דאי לא תימא הכי, שרו של סנחריב שרו של נמרוד וכיוצא, שעשו עצמן אלהות, וכן טיטוס שחשב הרג את עצמו, הכל מתכונה רעה שבשר (אור יקר).

⁶⁷⁴ פי' שחשבו ישראל הם תחת המלאכים שנק' בני ישראל בני זעיר, ולכך אמרו, הנה עם בני ישראל, עם שתחת המלאכים. וכתוב, ויקוצו מפני בני ישראל, פי' לא היו מתפחדים אלא מהמלאכים, שהם מושלים על ישראל כפי דעתם, כמ"ש בזהר דף יח ע"א, ויקוצו מפני בני ישראל, דהוה מתעקצי ממלאכי השרת. ואחרים פירשו כי ז"ן הם בני יש"ס ותבונה, כי הם הוציאו אותם, כמ"ש בפ"י ויחי, תרין בנין אית ליה לקב"ה ואינון ת"ת ומלכות, והיהודים נק' על שם ו"ק שהם בניו של ישראל, וז"ש דחשיבו מצראי שהיהודים הם עם של בני ישראל שהם ז"ן, ולא עם הו"ה שהם יש"ס אבא, ויקוצו מפני ז"ן, ואין פי זה מחוור (מ"מ).

⁶⁷⁵ שהקדושה עוקצם ואל שהם משיגים בה אלא שנלחצים מהקדש ואינם יודעים ממה (אור יקר).

ספר שמות

<p>השדא⁶⁷⁶ וכן אין מזכירין לעולם שם אביו של אדם אלא שם אמו דבר שאין בו חשדא דכן דרך השדים דמעיינים בהווא מלה דקאמרי להו אי איהו כדיבא מודיעין ליה מלין כדיבין ואי הוא קשוט כל מה דאמרין לזמנא זעירא קושטא הוא כל שכן למעבד עבידתא⁶⁷⁷</p>	<p>לעולם שם אביו של אדם אלא שם אמו דבר שאין בו חשד. שכן דרך השדים שמעיינים באותו דבר שאומרים להם אם הוא כוזב מודיעים לו דברים כוזבים ואם הוא אמת כל מה שאומרים לזמן קצר אמת הוא כל שכן לעשות מעשה</p>
<p>רבי אחא אמר בלק לקח דרך של הנה עם יצא ממצרים כלומר דלית אנן ידעין ממאן אינון⁶⁷⁸</p>	<p>רבי אחא אמר בלק לקח דרך של קלון הנה עם יצא ממצרים כלומר שאין אנו יודעים ממי הם.</p>
<p>אמר רבי יוחנן מפני מה עמא דרברבין נטירין⁶⁷⁹ ועמא דקודשא בריך הוא לא נטירין⁶⁸⁰ אמר רבי יצחק לא דמי מסכנא לעתירא מסכנא בעי לנטרא דיליה⁶⁸¹ עתירא לא נטיר דיליה וכל שכן דישראל אינון ממלכא דרחים קשוט⁶⁸² ודינא⁶⁸³ ודינא קדמאה עביד בגוברין דביתיה דבעי דאינון להוון נטירין מחטאה יתיר מכלהו הדא הוא דכתיב (עמוס ג ב) רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו'</p>	<p>אמר רבי יוחנן מפני מה העם של הגדולים שמורים ועמו של הקדוש ברוך הוא אינם שמורים אמר רבי יצחק אין דומה עני לעשיר העני צריך לשמור את שלו העשיר לא שומר את שלו וכל שכן שישראל הם ממלך שאוהב אמת ודין ודין ראשון עושה באנשי ביתו שרוצה שהם יהיו שמורים מחטא יותר מכולם זהו שכתוב רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו'.</p>
<p>רבי יוסי נפק לאורחא והוה רבי אחא בר יעקב אזיל עמיה עד דהו אזיל שתיק רבי יוסי והרהר במלי דעלמא ורבי אחא הרהר במלי דאורייתא (עד דהו אזיל) חמא רבי יוסי חד חויא דהוה רהיט אבתריה⁶⁸⁴ אמר רבי יוסי</p>	<p>רבי יוסי יצא לדרך והיה רבי אחא בר יעקב הולך עמו עד שהיו הולכים שתיק רבי יוסי והרהר בדברי העולם ורבי אחא הרהר בדברי תורה (עד שהיו הולכים) ראה רבי יוסי נחש אחד</p>

⁶⁷⁶ כדי שאם יכשף בלעם יחולו הכשפים אמר תזכירם בשם עם יצא ממצרים (אור יקר).

⁶⁷⁷ דהיינו כישופי בלעם (אור יקר).

⁶⁷⁸ אפשר שאינם ידועים בני מי, אם ישראל אם המצריים, ואפשר דהכי קאמר, הם הפקר, עבדים ווצאים מתחת רשות רבם, שאין להם אדון, שעדיין לא קנו אדון לעצמם (אור יקר).

⁶⁷⁹ הם בשמירה מן הפגעים, ואם בא עליהם מלחמה השר לוחם מלחמותם (אור יקר).

⁶⁸⁰ שהם בגלות ובצרות רבות ורעות כאלו לא נטירין (אור יקר).

⁶⁸¹ שאין לו יכולת להרבות כהקב"ה ארבה אותם כצאן אדם, וכן הרף ממני ואעשה אותך אמנם השר אין לו אלא על דרך הטבע, ואם יאבדו כל טבע לא ימלא חרבתו בכמה שנים (אור יקר). פי' לפי שאין בני אדם יראים ממנו אבל העשירי הכל יראים ממנו ולכך לא נטיר ובנמשל ג"כ כל הנוגע בישראל מפחד ממנו יתברך שעתיד לנקום נקמתם (מ"מ).

⁶⁸² הקב"ה חותמו אמת, לכך צריכים אומתו שיהיו באמת ואם לאו לוקים, אמנם השרים הם מהטומאה והשקר, לכך אם אומתו יתדבקו בשקר והטומאה אינו, ולא שיהיו כך כל מציתאם בשלוה, אלא מאריכים עד שתתמלא סאתם, וישראל פוקד עליהם מיד (או ריקר).

⁶⁸³ עי' זהר ח"ג צט ע"ב, שעל אף שכתוב אני ה' אוהב משפט, עכ"ז, אהבת בניו מנצח לרחם בדין ברה"ה. ועי' בהגר"א בתיקו"ז קמה ע"א: סט' דיעקב זרע אמת שמכריע בין הקצוות והוא אורך ורוחב וזהו אמת שמסכים הגבו' עם חסד האורך עם הרוחב וכן בענין הת"ת שמסכים החסד עם הגבורה שחסד שכולו חסד אף לרשעים וזהו אינו אמת וכן בגבורה מדקדק מאד אבל כאן אמת שה' אוהב משפט ובעל הרחמים ושם מצדיק.

⁶⁸⁴ לא היה גשמי אלא שטן וברח, ועכ"ז הלקהו והיינו הדם השותת ולא שנוגע בו החצוני אלא שגרם לו, וזה מקדושת ר' יוסי שבא לו העונש שלא בפגיעת הנחש החצוני בו ממש (אור יקר). עי' בהגר"א בספד"צ לו ע"ב: חויא דרהיט בש"ע דילוגין - הוא התנין נחש כידוע, וכמו שהתנין העליון חוורא דרישא מתפשט ממנו ש"ע רבוא עלמין אורכא דאנפין, כמ"ש בא"ר (דף קכח ע"ב) וכמ"ל (יא ע"ג), כן הוא התחתון רהיט ש"ע דילוגין, והן ע"ס דמסאבותא, שלש ראשונות בסוד מאות, וז' האחרונות בסוד עשירות כנ"ל.

ספר שמות

<p>לרבי אחא חזית האי חזית דרהיט אבתראי אמר ליה רבי אחא אנא לא חמינא ליה רהט רבי יוסי וחזית אבתרוי נפל רבי יוסי ודמא שתת ונחת מחוטמוי שמע דהווי אמרין (&) רק אתכם ידעת⁶⁸⁵ מכל משפחות האדמה וגו' אמר רבי יוסי ומה על שעתא חדא כך מאן דמתייבאש מנה על אחת כמה וכמה⁶⁸⁶</p>	<p>שהיה רץ אחריו אמר רבי יוסי לרבי אחא ראית את הנחש הזה שרץ אחרי אמר לו רבי אחא אני לא ראיתי אותו רץ רבי יוסי והנחש אחריו נפל רבי יוסי ודם שתת וירד מחוטמו שמע שהיו אומרים רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו' אמר רבי יוסי ומה על שעה אחת כך מי שמתייבאש ממנה על אחת כמה וכמה.</p>
<p>פתח ואמר (דברים ב ז) כי יהוה אלהיך ברכך בכל מעשה ידך ידע לכתך וגו' המוליכך וגו' נחש שרף ועקרב וגו' נחש שרף למה הכא אלא לקחת עונשן מישראל כל זמן שמתפרשין מן עין החיים דכתיב (שם ל ב) כי הוא חיך ואורך ימך⁶⁸⁷</p>	<p>פתח ואמר כי ה' אלהיך ברכך בכל מעשה ידך ידע לכתך וגו' המוליכך וגו' נחש שרף ועקרב וגו' נחש שרף למה כאן אלא לקחת עונשם מישראל כל זמן שפורשים מעץ החיים שכתוב כי הוא חיך ואורך ימך.</p>
<p>תא חזי אמר רבי חייא כתיב (משלי יג כד) הושך שבטו שונא בנו וגו' וכתיב (מלאכי א ב) אהבתי אתכם אמר יהוה וכתיב (שם ג) ואת עשו שנאתי מהו שנאתי דכתיב הושך שבטו שונא בנו כלומר שנאתי אותו ועל כן השכתי שבט מהם כל שכן וכל שכן תלמידי חכמים⁶⁸⁸ דלא בעי קודשא בריך הוא דיתפרשון מעין החיים אפילו רגעא חדא</p>	<p>בא וראה אמר רבי חייא כתוב חושך שבטו שונא בנו וגו' וכתוב אהבתי אתכם אמר ה' וכתוב ואת עשו שנאתי מה זה שנאתי שכתוב חושך שבטו שונא בנו כלומר שנאתי אותו ועל כן השכתי שבט מהם כל שכן וכל שכן תלמידי חכמים שהקדוש ברוך הוא לא רוצה שיפרשו מעץ החיים אפילו רגע אחד.</p>
<p>ויאמר אל עמו (&) יהב להון עיטא⁶⁹⁰ למעבד עמהון בישא אמר רבי תנחום ידעון הווי⁶⁹¹ מצראי באצטגנינות דלהון שסופן</p>	<p>ויאמר אל עמו נתן להם עצה לעשות עמהם רע אמר רבי תנחום יודעים היו המצריים באצטגנינות שלהם שסופם ללקות בגלל ישראל</p>

⁶⁸⁵ כמו שהיה אומר ר"ש, והשתא לית ליה לקב"ה בעלמא אלא אנן העשרה חברים שהיו אחר האדרא שבעה והם דבקים יותר משאר חכמי ישראל והיו צריכים שלא להפריד המחשבה אפילו רגע (אור יקר).

⁶⁸⁶ עי' פרדס רמונים (שער לב פרק א): והרי מתוך המאמר הזה אנו למדים שבחם שמעולם לא היו מפסיקים מתורתם אפי' רגע. ועל כך נענש ר' יוסי והטעם כדפי' כי בהיותם עוסקים בתורה ובמצות גודל ההשפעה היה נשפע על ידם והעולם בנחת וכמו שאמר הרשב"י ע"ה עליו ועל חבירו אנן ז' עיני ה' אנן לרמוז שעל ידם היתה השכינה מתייחדת בשבעת הימים ומטעם זה בהפסיקם רגע יחסר השפע ההוא ח"ו ונמצא חוסר ההשפעה למעלה ולכן נענשים ברגע. וזהו שראה הנחש העקלתון רץ אחריו ור' אחא לא ראה אותו. לרמוז שעל בטול תורתו של ר' יוסי בא וזהו שמע רק אתכם ידעתי וכו' ע"כ אפקוד עליכם.

⁶⁸⁷ הענין שהתורה היא עץ החיים בת"ת והיינו בסוד היותו מלמעלה בסוד החכמה ולכך הוא נמשך מא"א, והיא חיים המתפשטין בתוך הספירות, וכן כשיש דין בהן הוא סוד קצר אפים, חוטמא קמיטא ד"א בסוד הדין וחרון אף, מיד ע"י התורה מתפשט ארוכה ומרפא מהכתר והימים הקצרים שהם שש למטה מתארכים והיינו ואורך ימך וכשאר הם מתרחקים מחיים ואורך ימים מיד הגבורה מעוררת קצר הימים, קצר אפים, ומיתה נחש ושרף שהכל נקשר בסוד הדין (אור יקר).

⁶⁸⁸ הם בין שאר העם הם כישראל בין שאר אומות (אור יקר).
⁶⁹⁰ רמז למה שפירש לעיל ר"ש שהשר נתן בלבם עצת רשע להרע לישראל ולרבי תנחום הקשה כי היאך השר היודע עתיד, שבלי ספק הקב"ה יתבע עלבונם השיאם עצה כזו, ואם הם עצמם היאך עלה בלבם שטות זה חוטאים ללא תועלתם (אור יקר).

⁶⁹¹ ואמרו כיון שאין תועלת בהם ולא בטובתם שסוף נלקה מהם נרע להם כל מה שנוכל וננקם מהם קודם וזהו טעם השר עצמן (אור יקר).

ספר שמות

ולכן הקדים השליט ⁶⁸⁹ שלהם לעשות עמם רע.	למלכי בנין ישראל ולכך אקדים שולטנא דלהון למעבד עמהון ביש
רבי יצחק פגש באותו הר וראה איש אחד שהיה יושן תחת האילן א' ישב שם עד שהיה יושב ראה שהארץ מתחלחלת ונשבר אותו אילן ונפל וראה בקיעים וגומות בארץ והארץ עולה ויורדת.	רבי יצחק פגע בהוא טורא וחמא חד בר נש דהוה נאים תחות חד אילן יתיב תמן אדהוה יתיב חמא ארעא דמתחלחלא ואתבר ההוא אילנא ונפל וחמא בקיעין גומין בארעא וארעא סלקא ונחתא
התעורר אותו האיש וצווח כנגד רבי יצחק ואמר לו יהודי יהודי תבכה ותנהם שהיום מעמידים ברקיע גדול ממונה אחד שליט עליון והוא עתיד לעשות עמכם הרבה רע ורעידת האדמה הזאת היתה בגללכם שכל פעם שרועדת הארץ כשקם ממונה שיעשה עמכם רע.	אתער ההוא גברא צווח לקבליה דרבי יצחק ואמר ליה יודאי יודאי בכי ונהים דהאידנא מקימין ברקיעא חד רברבא ממנא שלטנא עלאה והוא זמין למעבד עמכון ביש סגי והאי רגשא דארעא בניניכון הוה דכל זמנא דרגשא ארעא כד קם ממנא דיעביד עמכון בישא
תמה רבי יצחק ואמר ודאי כתוב תחת שלוש רגזה ארץ וכתוב תחת עבד כי ימלוך ממונה שהיה (ממונה) תחת שלטון אחר ומלך ונתנו לו שלטון וכל שכן כששולט בישראל.	תווה רבי יצחק ואמר ודאי כתיב (משלי ל כא) תחת שלש רגזה ארץ וכתיב (&) תחת עבד כי ימלוך ממנא דהוה (ממנא ⁶⁹²) תחות שלטנא אחרא ומליך ויהבין ליה שלטנא וכל שכן כד שליט בישראל
אמר רבי חמא בר גוריא כשהניח את ישראל תחת שלטון האומות ישב וגעה ובכה זהו שכתוב במסתרים תבכה נפשי אמר רבי יוסי במסתרים דוקא.	אמר רבי חמא בר גוריא כד אנח לישראל תחות שלטנותא דאומין יתיב ונעי ובכי ⁶⁹³ הדא הוא דכתיב (ירמיה יג יז) במסתרים תבכה נפשי אמר רבי יוסי במסתרים דווקא ⁶⁹⁴
רבי יהודה נכנס אל רבי אלעזר ומצאו שהיה יושב וידו בפיו והיה עצוב אמר לו במה	רבי יהודה עאל לגביה דרבי אלעזר אשכחיה דהוה יתיב וידיה בפומיה והוה עציב אמר ליה במאי
	יח/א
עוסק מר אמר לו שכתוב באור פני מלך חיים אם ⁶⁹⁵ האדון עצוב וכל שכן שגועה ובוכה מה יעשו שמשיו זהו שכתוב הן אראלם צעקו חוצה מה זה חוצה שאדונם בפנים והם בחוץ	קא עסיק מר אמר ליה דכתיב (משלי טז טו) באור פני מלך חיים ⁶⁹⁶ אי טרנא ⁶⁹⁷ עציב וכל שכן דגעי ובכי שמשוי מאי עבדי ⁷⁵ הדא הוא

⁶⁸⁹

⁶⁹² ירצה יקרא אותו שר שמקיימין עבד מפני שהיה משועבד תחת יד שר אחר והקימוהו להרע לישראל (אור יקר).

⁶⁹³ ג' פעולות הם: הא', יתיב, והיינו זמן יושב ודומם ועצב. הב', געי, היינו שאג ישאג על נוהו. הג', בכי, כאומרו תבכה נפשי, והתמידי יתיב, ואח"כ שואג ג' משמרות ובוכה ב' דמעו (אור יקר).

⁶⁹⁴ מפני שהקב"ה אין לפניו עצבות כאומרו עוז והדוה במקומו כדפי' במסכת חגיגה (אור יקר). היה אז הבכיה גם בהבתי גואי דלעילא אלא שהיה רק במקום המסתרים אשר שם (הקדו"ש כז ע"ב).

⁶⁹⁵

⁶⁹⁶ ירצה חיי העולמות כולם למטה הוא ממה שמאירים פני הת"ת ואור פניו המבהיק ומתנוצץ אל התחתונים הוא חיותם למטה, א"כ אם אור פניו אין אתו תחתונים כל שכן אם יתהפך שנוסף על עצבון בוכה, אין חיים ואין קיום לשמשוי (אור יקר).

⁶⁹⁷ אדון (אור יקר).

ספר שמות

<p>דכתיב (ישעיה לג ז) הן אראלם צעקו⁶⁹⁸ חוצה מאי חוצה מריהון בגו ואינון לבר מריהון בבתי גואי⁶⁹⁹ ואינון בבתי בראי⁷⁰⁰ בתי גואי מאי אינון אמר רבי יצחק אינון מעשרה כתרי מלכא⁷⁰¹</p>	<p>אדונם בבתים הפנימיים והם בבתים החיצוניים מי הם בתים הפנימיים אמר רבי יצחק אותם מעשרה כתרי המלך.</p>
<p>מלאכי שלום⁷⁰² מר יבכיון (&) וכי יש מלאכים שאינם של שלום אמר ליה אין תא חזי אית מארי דדינא קשיא⁷⁰³ ואית מארי דדינא דלא קשיא⁷⁰⁴ ואית מארי דינא (ורפיא)⁷⁶ ורחמנותא⁷⁰⁵ ואית מארי דרחמנותא דלית בהו דינא כלל⁷⁰⁶ ואלין אתקרון מלאכי שלום⁷⁰⁷ על אינון דלתתא⁷⁰⁸ כתיב (שם נ ג) אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם וכתיב (שם לד ד) ונמקו כל צבא השמים</p>	<p>מלאכי שלום מר יבכיון וכי יש מלאכים שאינם של שלום אמר לו כן בא וראה יש בעלי דין קשה ויש בעלי דין לא קשה ויש בעלי דין (רפה) ורחמים ויש בעלי רחמים שאין בהם דין כלל ואלה נקראו מלאכי שלום ועל אותם שלמטה כתוב אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם וכתוב ונמקו כל צבא השמים.</p>
<p>אי הכי כל אינון שולטנין דממנן על שאר עמין כד חמאן למריהון עציב למאי עבדין פרוכא לבנוהי אמר רבי אלעזר לא עבדי אלא מאי דאתפקדו⁷⁰⁹ ורעותא דמריהון⁷¹⁰ עבדין</p>	<p>אם כך כל אותם שליטים הממונים על שאר העמים כשרואים את אדונם עצוב למה עובדים בפרך עם בניו אמר רבי אלעזר אינם עושים אלא מה שהצטוו ורצון אדונם הם עושים.</p>

⁶⁹⁸ הוא פעולה נוספת על בכיה דהיינו לבכות בצעקות וקולות נשמעים, היינו תוספת שהם מוסיפין, שהקב"ה בוכה בחשאי והם בקולות נשמעים, ושירם לקול יללה הומר, והעד אמרו צעקו חוצה ר"ל הם חוצה מטעם מאריהון בגו כאומרו במסתרים (אור יקר).

⁶⁹⁹ אר"א (ע"ח שער פנ"ח ט). עשר ספירות דאצילות (מ"מ).
⁷⁰⁰ זר"ן (ע"ח שער פנ"ח ט). ב"ע (מ"מ). בערך העולמות ב"ע נקראו הזר"ן דאצילות בשם בתי גואי, אבל בערך האר"א נקראו הזר"ן רק בשם בתי בראי (הקדר"ש כז ע"ב), ע"י זהר ח"א סא ע"ב.
⁷⁰¹ הוא בעשר ספירן דאצילות, ור"ל שהבתי גואי הם ההיכלות דאצילות והבתי בראי הם ההיכלות דהעולמות ב"ע. וע"י פרשת נח סא ע"ב ויצא קסג ע"א ויחי רמח ע"ב ויקרא טו ע"ב ושם באד"ר קמד ע"א (לש"ו).

⁷⁰² ישנם מארי יללה מלאכים קדושים ג"כ, המרבים בבכיה ויללה על גלות התורה והשכינה ועל חורבן בית המקדש וצערן של ישראל, ע"ד שכתוב (ישעיה לג ז) מלאכי שלום מר יבכיון וכו' מהם מתפשטים ויוצאים למטה קליפת לילית וכל כת דילה, המייללים תמיד ומכניסים כל עצבון ודאבת נפש ורוח בלבו של אדם (דע"ה ח"ב מג ע"ב).

⁷⁰³ יש מלאכים חיצונים לגמור הדין על ידם ואילו אינם קדושים, הב' הם מכח הדין והם קדושים אמנם אמצעיים בין הקדושים וחיצוניים, הג' הם קדושים פנימיים כולם רחמים, והחיצונים קראם מלאכי גבורה (רח"ו).

⁷⁰⁴ מלכות (רח"ו).
⁷⁰⁵ קראם מארי דינא ורחמנותא, והפנימיים קראם מארי דרחמנותא דלית בהו דינא כלל, ואלו הם מלאכי שלום שהם מהיכלות קדושים כולם בעלי השלום והייחוד על ת"ת (רח"ו).

⁷⁰⁶ מלאכי אר"א (רח"ו).
⁷⁰⁷

⁷⁰⁸ שהם חיצונים כתיב הלביש שמים קדרות, שהם פועלים דין תמיד, ובהיבטל הדין ופעולת החיצונים כתיב ונמקו כל צבא השמים, והם כחות המופקדים על השמש והירח והתקופות והרוחות. ויש להם פעולות והמשתמש בהם הוא חוטא מפני שהוא משתמש בכחות החיצונים שאינם פועלים אלא על ידי החיצונים (אור יקר).

⁷⁰⁹ כפי ענשם ומה שהם עושים מעצמם רצון גבוה (אור יקר).

⁷¹⁰ וא"ת וא"כ ולמה נענשים. ו"ל מפני שמתגאים בעצמם כאומרו בכח ידי עשיתי ובחכמתי כי נבונותי, עוד י"ל מפני שמוסיפין ויש לישראל עוונות כדי להענישם בתוספת והיינו אומרו אני קצפתי מעט והמה עזרו לרעה. ע"ל מפני שאינם מבחינים בין צדיק לרשע כאומרו משנתן רשות וכו', ע"ל מגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב, כאומרו הוי אשור שבט אפי. ע"ל שבריאית אותה ההויה אינה אלא לכך לבד, עשה שליחותה מתבטלת אם כן מה מתאונן שנענש זה כחו והויתו. וכל התירוצים האלו הם בחי' בבעלי הדין וכולם אמת (אור יקר).

ספר שמות

<p>רבי דוסתאי אמר בזמן שנמסרים בני הקדוש ברוך הוא לשליטי העמים מתכנסים שנים עשר בתי דין ונשקעים לתוך תהום רבה גועה האדון⁷¹¹ גועים ורצים (בעלי מגנים) ויורדות שתי דמעות לשקוע של הים הגדול זהו שכתוב משפטיך תהום רבה ומתגלגלים עליונים למטה מתבקעים התחתונים ויורדים מאתם וארבעים דרגות זהו שכתוב אריה שאג מי לא יירא.</p>	<p>רבי דוסתאי אמר בזמן שנמסרים בני הקדוש ברוך הוא לשליטי העמים מתכנסים שנים עשר בתי דין ונשקעים לתוך תהום רבה גועה האדון⁷¹¹ גועים ורצים (בעלי מגנים) ויורדות שתי דמעות לשקוע של הים הגדול זהו שכתוב משפטיך תהום רבה ומתגלגלים עליונים למטה מתבקעים התחתונים ויורדים מאתם וארבעים דרגות זהו שכתוב אריה שאג מי לא יירא.</p>
<p>תנא בשעתא דמסר קודשא בריך הוא לישראל לשרא דמצראי גזר עליהו שבע גזרות שישעבדו בהון מצראי הדא הוא דכתיב (&) וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים וגו' ולקבליהון שבעה לטב (&) ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אותם.</p>	<p>שנינו בשעה שמסר הקדוש ברוך הוא את ישראל לשר מצרים גזר עליהם שבע גזרות שישעבדו בהם המצריים זהו שכתוב וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים וגו' וכנגדם שבע לטוב ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אותם.</p>
<p>הבה נתחכמה לו (&) רבי יוסי אמר אין הבה אלא לשון הזמנה למעבד דינא כמה דאת אמר (בראשית יא ז) הבה נרדה (ש"א יד מא) הבה תמים אמר רבי יוחנן הבה כולם לשון הסכמה והזמנה כמו (בראשית יא ד) הבה נבנה לנו עיר (שופטים כ ז) הבו לכם דבר ועצה (תהלים כט א) הבו ליהויה בני אלים</p>	<p>הבה נתחכמה לו רבי יוסי אמר אין הבה אלא לשון הזמנה לעשות דין כמו שנאמר "הבה נרדה" "הבה תמים" אמר רבי יוחנן הבה כולם לשון הסכמה והזמנה כמו "הבה נבנה לנו עיר" "הבו לכם דברי עצה" "הבו לה' בני אלים".</p>
<p>רבי יצחק אמר הבה נתחכמה לו נהיה בהסכמת הדין אליו פן ירבה ורוח הקודש אומרת כן ירבה וכן יפרוץ ומלאכי השרת הוו להו לשכים ולצנינים הדא הוא דכתיב (&) ויקוצו מפני בני ישראל דהוו מתקצי ממלאכי השרת כהני קוצי דמתקצי בהו אינשי</p>	<p>רבי יצחק אמר הבה נתחכמה לו נהיה בהסכמת הדין אליו פן ירבה ורוח הקודש אומרת כן ירבה וכן יפרוץ ומלאכי השרת היו להם לשכים⁷¹⁴ ולצנינים זהו שכתוב ויקוצו מפני בני ישראל שהיו נעקרים⁷¹⁶ ממלאכי השרת כמו שאנשים נעקצים מהקוצים הללו.</p>
<p>אמר רבי יודאי אמר רבי יצחק מה הוה היתה מחשבתהון דמצראי לממנע מישראל פריה ורביה ושלטנא דממנא עליהון דאעיל בלבהון כך אלא אמר להון הוו ידעין דזמין ברא הדא</p>	<p>אמר רבי יודאי אמר רבי יצחק מה היתה מחשבת המצריים שתמנע פריה ורביה מישראל והשליט הממונה עליהם שהכניס כן בלבם אלא אמר</p>

711

⁷¹² עי' הקדמת זוהר בראשית (דף ד רע"ב) ולקמן (דף יט סע"א ורע"ב) ופ' ויקהל (קצה ע"ב וקצו ע"א) וכו' מ"ש שהקב"ה מוריד שתי דמעות לים הגדול, הוא ע"ד שכתוב (שיה"ש ו יא) אל גינת אגוז ירדתי וכו', כי האי ירידה עלייה הוא, שעולין הב' דינין להמ"ס, ושם הם נמתקין, כי מיתוק הדינין הוא לעולם ע"י עלייתן בשרשם וכו', אמנם בהגהות מהר"ח ז"ל על גליון הזוהר שם (קצה ע"ב) פי' בדרך אחר (הם ש"ך ופ"ר בים החכמה דהיינו מלכות החכמה). (דע"ה ח"ב צג ע"ב). עי' לקמן יט ע"ב (לש"ו).

⁷¹³ גימ' מ"ר וסי' מר יבכיון (רח"ו).

714

715

716

ספר שמות

<p>למיפק מישראל דיתעביד דינא באלהיהון על ידיה</p>	<p>להם היו יודעים שעתיד בן אחד לצאת מישראל שיעשה דין באלהיהם על ידו.</p>
<p>דאמר רבי יוחנן בשעה שאמר משה (שמות יב יב) ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים הלך דומה שרו של מצרים⁷¹⁷ ארבע מאות פרסה אמר ליה קודשא בריך הוא גזרה נגזרה לפני דכתיב (ישעיה כד ב) יפקד יהו"ה על צבא המרום במרום ונו' באותה שעה נטלה השררה ממנו ונתמנה דומה שר של גיהנם⁷¹⁸ לידון שם נפשות הרשעים ורבי יהודה אומר על המתים נתמנה⁷¹⁹</p>	<p>שאמר רבי יוחנן בשעה שאמר משה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים הלך דומה שרו של מצרים ארבע מאות פרסה אמר לו הקדוש ברוך הוא גזרה נגזרה לפני שכתוב יפקד ה' על צבא המרום במרום וגו' באותה שעה נטלה השררה ממנו ונתמנה דומה שר של גיהנם לידון שם נפשות הרשעים ורבי יהודה אומר על המתים נתמנה.</p>
<p>אמר רבי חנינא כתיב (במדבר לג ד) ובאלהיהם עשה יהו"ה שפטים וכי באלוה של כסף ושל זהב ושל עץ ושל אבן יש שפטים אלא אמר רבי יוסי של כסף ושל זהב היו נתכים מאליהם ושל עץ מתרקבין</p>	<p>אמר רבי חנינא כתוב ובאלהיהם עשה ה' שפטים וכי באלוה של כסף ושל זהב ושל עץ ושל אבן יש שפטים אלא אמר רבי יוסי של כסף ושל זהב היו נתכים מאליהם ושל עץ מתרקבים.</p>
<p>אמר רבי אלעזר אלוה של מצרים שה היה וצוה הקדוש ברוך הוא לעשות בו שפטים לשרוף אותו באש כמו שנאמר פסילי אלהיהם תשרפון באש כדי שיהא ריחו נודף ועוד (שמות יב ט) ראשו על כרעיו ועל קרבו ועוד שעצמותיו מושלכים בשוק וזאת היתה למצרים קשה מכולן זהו שכתוב "שפטים".</p>	<p>אמר רבי אלעזר אלוה של מצרים שה היה וצוה הקדוש ברוך הוא לעשות בו שפטים לשרוף אותו באש כמו שנאמר פסילי אלהיהם תשרפון באש כדי שיהא ריחו נודף ועוד ראשו על כרעיו ועל קרבו ועוד שעצמותיו מושלכים בשוק וזאת היתה למצרים קשה מכולן זהו שכתוב "שפטים".</p>
<p>אמר רבי יהודה באלהיהם ממש וזהו שר שלהם לקיים יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה וכל זה היו יודעים החכמים שבהם וכל שכן שר שלהם על כן כתיב (&) הבה נתחכמה לו</p>	<p>אמר רבי יהודה באלהיהם ממש וזהו שר שלהם לקיים יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה וכל זה היו יודעים החכמים שבהם וכל שכן שר שלהם על כן כתוב הבה נתחכמה לו.</p>
<p>רבי יוחנן אמר הרבה עבודה זרה היו במצרים ונילוס אלוה</p>	<p>רבי יוחנן אמר הרבה עבודה זרה היו במצרים ונילוס אלוה</p>
<p>יח/ב</p>	
<p>שלהם היה ובכלל אלהיהם היה הוא ובכולם עשה יהו"ה שפטים אמר רבי אבא הא דרבי יוחנן דייקא ופשיטא משום דאלהיהם נלקים בתחלה ואחר כך האומה וכן נילוס נלקה בתחלה והעצים והאבנים הוא דכתיב (שמות ז יט) ויהי הדם בכל ארץ מצרים ובאבנים שהיו להם אלוהות ממש</p>	<p>שלהם היה ובכלל אלהיהם היה הוא ובכולם עשה ה' שפטים אמר רבי אבא זה של רבי יוחנן מדויק ופשוט משום שאלהיהם נלקים בתחלה ואחר כך האומה וכן נילוס נלקה בתחלה והעצים והאבנים זהו שכתוב ויהי הדם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים שהיו להם אלוהות ממש</p>

⁷¹⁷ עי' לקמן רעב ע"ב ש"רהב" הוא שרו של מצרים, ועי' אריכות בדע"ה ח"א עח ע"א. עי' לקמן רעב ע"ב (לש"ו).

⁷¹⁸ עי' לקמן רסד ע"ב (לש"ו).

⁷¹⁹ סנהדרין צד ע"א ועי' ברכות יח ע"ב (לש"ו).

ספר שמות

<p>ובעצים ובאבנים⁷²⁰ שהיו להם אלהות ממש ואמר רבי יצחק על צבא המרום במרום כתוב ונילוס לא היה במרום אמר רבי יוחנן רב מימיו כדוגמתם במרום אמר רבי יצחק שר שלהם נלקה בתחלה ואחר כך שאר אלהיהם.</p>	<p>ואמר רבי יצחק על צבא המרום במרום כתוב ונילוס לא היה במרום אמר רבי יוחנן רב מימיו כדוגמתם במרום אמר רבי יצחק שר שלהם נלקה בתחלה ואחר כך שאר אלהיהם.</p>
<p>רבי שמעון⁷²³ ברבי יוסי אומר לקות אומה של מצרים ממש לא היה אלא בים דכתיב (שם יד כח) לא נשאר בהם עד אחד וקודם זה נעשה שפטים באלהיהם ועל דא כתיב (&) הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה ונתנבאו על העתיד כפי מה שאירע להם ונוסף גם הוא על שונאינו נבאו על מחנות עליונים שיהיו שרויים בתוכם ונלחם בנו נבאו על מה דכתיב (&) יהו"ה ילחם לכם וגו' ועלה מן הארץ כמה דאת אמר (&) ובני ישראל יוצאים ביד רמה</p>	<p>רבי שמעון ברבי יוסי אומר⁷²² לקות אומה של מצרים ממש לא היה אלא בים שכתוב לא נשאר בהם עד אחד וקודם זה נעשה שפטים באלהיהם ועל זה כתוב הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה ונתנבאו על העתיד כפי מה שאירע להם ונוסף גם הוא על שונאינו נבאו על מחנות עליונים שיהיו שרויים בתוכם ונלחם בנו נבאו על מה שכתוב ה' ילחם לכם וגו' ועלה מן הארץ כמו שנאמר ובני ישראל יוצאים ביד רמה.</p>
<p>וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי (&) רבי אלעזר פתח (שיר א א) שיר השירים אשר לשלמה תנא כשברא הקדוש ברוך הוא⁷²⁴ את עולמו⁷²⁵ עלה⁷²⁶ בחפץ⁷²⁷ לפניו וברא את השמים⁷²⁸ בימינו⁷²⁹ והארץ⁷³⁰ בשמאלו ועלה בחפץ לפניו לנהוג היום והלילה וברא</p>	<p>וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי רבי אלעזר פתח שיר השירים אשר לשלמה שנינו כשברא הקדוש ברוך הוא את עולמו עלה בחפץ לפניו וברא את השמים בימינו והארץ בשמאלו ועלה בחפץ לפניו לנהוג היום והלילה וברא המלאכים הממונים בחסדו ביום</p>

⁷²⁰ היינו ע"ז שהיה מעץ או מאבן, היה שותת דם ויורד ונתן חלק המים שבו, שכל המציאות מורכב מד' יסודות, ויסוד המים נהפך לדם, ושותת ויורד לחרפתן ונסרת, וכיוצא בו לשר העליון, כל כח טמא המתלבש בהם (אור יקר).

⁷²¹ ירצה כמו שיש מצרים למטה ופרעה שר עליה, כך מצרים למעלה ודומה שר עליה, וכמו שיש נילוס למטה מחיית מצרים, כך נילוס למעלה בטחון דומה לקה זה וזה. ור' יצחק כיוצא בו תירץ אלא שהקדים שתחלה היה לקות השר, אם כן אינו מכת היאור כי מכת היאור ענין בפני עצמו הוא אחר שכבר לקה השר והיאור העליון (אור יקר).

⁷²²

⁷²³ ור"ש פליג אכולהו ואמר שהמכות אינם בכלל זה אלא מכת מצרים היה על הים וקודם זמן מועט היה הקב"ה עושה דין באלוהיהם למעלה ולמטה והיינו כדפי' שם וישאו ישראל את עיניהם והנה מצרים דהיינו שרו של מצרים ובים היה לקותו, ועיקר מלחמה, ה' ילחם לכם, וכן ועלה מן הארץ, ובני ישראל יוצאים, דהיינו אחר גזרת ים סוף, ושם נפל שרו של מצרים. ועד כאן היה מתחזק כנגד ישראל למטה ולמעלה, שעל הים תבע תביעת ק"ץ שנה, וכשאמרו הבה נתחכמה לו, לא עלה בלבם אלא ענין הים, שהוא תכלית אבודם, כאומרו לא נשאר בהם עד אחד (אור יקר).

⁷²⁴ חכמה (אור יקר).

⁷²⁵ בינה, ושם נכלל הכל, שע"י שש קצוות שבתוכה היא נקראת עולם, שאין עולם פחות מ"ק (אור יקר).

⁷²⁶ החכמה (אור יקר).

⁷²⁷ הכתר הנקרא רצון (אור יקר).

⁷²⁸ ת"ת בעל ו"ק זכרים בימינו לצד החסד כאומר מוליק לימין משה זרוע תפארתו (אור יקר). ת"ת (רח"ו).

⁷²⁹ בחסדים (רח"ו).

⁷³⁰ "והארץ" שהיא מלכות בעלת ו"ק נקביים, כאומרו כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, השמים ששת ימים, והארץ ששה לילות, דשמאלו מאחוריו בסטרא דגבורה, והיינו דו פרצופין היו אחור וקדם, אחור בגבורה שכל האחורין מכוונין אל הדין, ואל הקושי, וקדם החס דאור קדמאה ודאי, ועלה בחפץ בסוד הכתר לפניו ודאי (אור יקר). מלכות בגבורות (רח"ו).

ספר שמות

<p>המלאכים⁷³¹ הממונים בחסדו ביום⁷³² (נ"א) לומר שירה ביום זמן החסד) וברא המלאכים הממונים לומר שירה בלילה זהו שכתוב יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי אלו מימין ואלו משמאל אלו מקשיבים שירת היום ואלו מקשיבים שירת הלילה שירתם של ישראל⁷³⁴ קדוש⁷³⁵ רבי יצחק אמר אותם שאומרים שירה בלילה מקשיבים שירתם של ישראל ביום הדא הוא דכתיב (שיר ח יג) חברים מקשיבים לקולך⁷³⁶</p>	<p>(לומר שירה ביום זמן החסד) וברא המלאכים הממונים לומר שירה בלילה זהו שכתוב יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי אלו מימין ואלו משמאל אלו מקשיבים שירת היום ואלו מקשיבים שירת הלילה שירתם של ישראל ביום זהו שכתוב "חברים מקשיבים לקולך".</p>
<p>אמר רבי שמעון כת אחת כלולה משלש כתות אומרת שירה בלילה הדא הוא דכתיב (משלי לא טו) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה.</p>	<p>אמר רבי שמעון כת אחת כלולה משלש כתות אומרת שירה בלילה הדא הוא דכתיב (משלי לא טו) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה.</p>
<p>אמר רבי אלעזר עשרה דברים נבראו ביום ראשון⁷³⁷ מהם מדת לילה ומהם מדת יום ועל מדת לילה כתיב (&) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה כמה דאת אמר (איוב טז) אפו טרף וכתיב (מיכה ה ח) וטרף ואין מציל וחק לנערותיה כמה דאת אמר (שמות טו כה) חק ומשפט (תהלים קמז יט) חקיו ומשפטיו (שם פא ה) כי חק לישראל הוא משפט וגו' מכאן שמדת הדין שולטת בלילה</p>	<p>אמר רבי אלעזר עשרה דברים נבראו ביום ראשון מהם מדת לילה ומהם מדת יום ועל מדת לילה כתוב ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה כמו שנאמר אפו טרף וכתוב "וטרף ואין מציל" "וחק לנערותיה" כמו שנאמר "חק ומשפט" "חוקיו ומשפטיו" "כי חק לישראל הוא משפט וגו'" מכאן שמדת הדין שולטת בלילה.</p>
<p>ותנא אלו האומרים שירה בלילה אלו הם שרים על כל בעלי שיר וכשפותחין החיים שירה מוסיפין העליונים כח לדעת ולהכיר ולהשיג מה שלא השיגו שמים וארץ מוסיפין כח בהאי שירה</p>	<p>ושנינו אלו האומרים שירה בלילה אלו הם שרים על כל בעלי שיר וכשפותחין החיים שירה מוסיפין העליונים כח לדעת ולהכיר ולהשיג מה שלא השיגו שמים וארץ מוסיפין כח בשירה הזו.</p>

⁷³¹ מלאכי ה'ז"א (רח"ו).

⁷³² שהכתר קודם אל החכמה, ומשם בא היחוד שתהיה ההנהגה ב' מלכים, ת"ת ומלכות, משתמשין בכתר א', והיינו לנהוג היום והלילה הנהגה מיוחדת כמו שהיא בעת שלום. וכיון שהנהגה תתפשט מהם אל התחתונים ע"י האמצעים הקדושים, ולכך צריך שיהיו מלאכי מדת יום ומלאכי מדת לילה (אור יקר).

⁷³³ ברא המלאכים הממונים בחסדו ביום להמשיך החסד לתחתונים בשעתו, דהיינו ביום, וברא המלאכים הממונים לומר שירה בלילה, להנהיג מדת לילה שהיא משוררת תדיר למתק דיניה ע"י השיר, בסוד שירת הלויים, שהיא ממתקת הגבורה כנודע, אלו מימין מצד החסד ביום מצד הת"ת, ואלו משמאל מצד הגבורה בלילה, מצד המלכות. ומלאכי יום אינם משוררים לדעת ר' אלעזר אלא ישראל הם משוררים והם מקשיבים שירתם בחסד על ישראל (אור יקר).

⁷³⁴ מלאכי השכינה (רח"ו).

⁷³⁵ הנה השמאליים קדושתם קדוש, והימניים קדושתם ואין אומרים קדוש ביום אלא ישראל, ולכך מקשיבים שירת היום שירתם של ישראל קדוש, ואין אומרים קדושה בלילה, ור' יצחק פליג שאין ראוי שנאמר שאין מי שישורר ביום למעלה אלא אותם ששוררו בלילה מקשיבים ביום אמנם מלאכי יום משוררים ביום (אור יקר).

⁷³⁶ ואותם של יום אינם חברים כיון שמעולם אינם משוררים אלא של לילה הם חברים לישראל בערך שהם חלוקים למשמרות של מלאכים משמרתם בלילה ושל ישראל משמרתם ביום והם חברים מקשיבים יבום לשירם של ישראל וכו' (אור יקר).

⁷³⁷ ע"י חגיגה יב ע"א, בפדר"א פרק ג ותיקו"ז קלט ע"א (דע"ה ח"ב סד ע"ד).

ספר שמות

<p>אמר רבי נחמיה אשרי הזוכה לדעת באותו שיר דתניא הזוכה באותו שיר ידע בענייני התורה והחכמה ויאזין ויחקור ויוסיף כח וגבורה במה שהיה ובמה שעתיד להיות ובוה זכה שלמה לדעת</p>	<p>אמר רבי נחמיה אשרי הזוכה לדעת באותו שיר ששנינו הזוכה באותו שיר ידע בענייני התורה והחכמה ויאזין ויחקור ויוסיף כח וגבורה במה שהיה ובמה שעתיד להיות ובוה זכה שלימה לדעת.</p>
<p>דתני רבי שמעון דוד ע"ה ידע בזה ותקן שירים ותושבחות הרבה ורמז בהם העתידות לבוא והוסיף כח וגבורה ברוח הקודש ידע בענייני התורה והחכמה ואזן וחקר והוסיף כח וגבורה בלשון הקודש</p>	<p>ששנה רבי שמעון דוד עליו השלום ידע בזה ותיקן שירים ותשבחות הרבה ורמז בהם העתידות לבא והוסיף כח וגבורה ברוח הקודש ידע בענייני התורה והחכמה ואזן וחקר והוסיף כח וגבורה בלשון הקדש.</p>
<p>ושלמה זכה יותר באותו השיר וידע החכמה ואזן וחקר ותקן משלים הרבה ועשה ספר מאותו השיר ממש והיינו דכתיב (קהלת ב ח) עשיתי לי שרים ושרות כלומר קניתי לי לדעת שיר מאותן השרים העליונים ואשר תחתם והיינו דכתיב שיר השרים כלומר שיר של אותם שרים של מעלה שיר שכולל כל ענייני התורה והחכמה וכח וגבורה במה שהיה ועתיד להיות שיר שהשרים של מעלה משוררים</p>	<p>ושלמה זכה יותר באותו השיר וידע החכמה ואזן וחקר ותקן משלים הרבה ועשה ספר מאותו השיר ממש והיינו שכתוב עשיתי לי שרים ושרות כלומר קניתי לי לדעת שיר מאותם השירים העליונים ואשר תחתם והיינו שכתוב שיר השרים כלומר שיר של אותם שרים⁷³⁸ של מעלה שיר שכולל כל ענייני התורה והחכמה וכח וגבורה במה שהיה ועתיד להיות שיר⁷³⁹ שהשרים של מעלה משוררים.</p>
<p>אמר רבי אלעזר אלו השרים עמדו⁷⁴¹ עד שנולד לוי אבל משנולד לוי ואילך אמרו שיר⁷⁴² כיון שנולד משה ונמשח אהרן ונתקדשו הלויים נשלם השיר⁷⁴³ ועמדו על משמרותם</p>	<p>אמר רבי אלעזר אלו השרים עמדו עד שנולד לוי אבל משנולד לוי ואילך אמרו שיר כיון שנולד משה ונמשח אהרן ונתקדשו הלויים נשלם השיר ועמדו על משמרותם.</p>
<p>ואמר רבי אלעזר באותה שעה שנולד לוי פתחו למעלה ואמרו (שיר ח א) מי יתנך כאח ל⁷⁴⁴ יונק שדי אמי⁷⁴⁵</p>	<p>ואמר רבי אלעזר באותה שעה שנולד לוי פתחו למעלה ואמרו מי יתנך כאח ל⁷⁴⁴ יונק שדי אמי</p>
<p>י"מ/א</p>	
<p>אמצאך בחוץ⁷⁴⁶ אשקך⁷⁴⁷ גם לא יבוזו ל⁷⁴⁸ (&) כיון שיצאו משבט לוי המשוררים של מטה ונתקדשו כולם ועמדו על משמרותם ונתקדשו אלה לנוכח אלה חברים כאחד</p>	<p>אמצאך בחוץ אשקך גם לא יבוזו לוי המשוררים של מטה ונתקדשו כולם ועמדו על משמרותם ונתקדשו אלה לנוכח אלה חברים כאחד והעולמות אחד ומלך אחד שוכן</p>

738

739

740

⁷⁴¹ כאמרו בעמדם תרפינה כנפיהם, מלשון עמדו לא ענו עוד, שהוא לשון שתוק (אור יקר).

⁷⁴² ולא שלם שהיו שותקים (אור יקר).

⁷⁴³ שהיה תמידי כדפי', ועוד אפשר שהיה מסודר ולא היה בערבוביא (אור יקר).

⁷⁴⁴ שנוכל לומר שיר יחד (אור יקר).

⁷⁴⁵ כמו שהם מקבלים מאותו השיר יהיה שבט לוי שואב ויונק משדי המלכות לשיר (אור יקר).

⁷⁴⁶ עם שעדיין לא נעשה משכן ולא נבנה מקדש ואנו בחוץ (אור יקר).

⁷⁴⁷ נהיה כאיש אחד חברים (אור יקר).

⁷⁴⁸ שהשיר שלי נבזה עד שיהיה השיר למטה (אור יקר).

ספר שמות

<p>ועולמות אחד ומלך אחד שוכן עליהם בא שלמה ועשה ספר מאותו שיר של אותם שרים ונסתם החכמה בו</p>	<p>עליהם בא שלימה ועשה ספר מאותו שיר של אותם שרים ונסתם החכמה בו.</p>
<p>אמר רבי יהודה למה נקראו השירים של מטה לויים על שגלויים ונחברים⁷⁴⁹ למעלה כאחד והשומע נלוה ונדבק נפשו למעלה ועל כן אמרה לאה (בראשית כט לד) ילוה אישי אלי רבי תנחום אמר שבכל נלוה זרע⁷⁵⁰ לוי עם השכינה במשה ואהרן ומרים ובכל זרעו אחריו והם הנלוים אל יהוה לשרתו</p>	<p>אמר רבי יהודה למה נקראו השירים/המשוררים של מטה לויים על שגלויים ונחברים למעלה כאחד והשומע נלוה ונדבק נפשו למעלה ועל כן אמרה לאה "ילוה אישי אלי" רבי תנחום אמר שבכל נלוה זרע לוי עם השכינה במשה ואהרן ומרים ובכל זרעו אחריו והם הנלוים אל ה' לשרתו.</p>
<p>תא חזי בשעה שעמדו המשוררים למעלה לא עמדו על משמרתם עד שגולדו שלשה האחים משה אהרן ומרים תינח משה ואהרן⁷⁵¹ מרים למה⁷⁵² אמר רבי יוסי הדא הוא דכתיב (קהלת ב ה) ושרות⁷⁵³ כמה דאת אמר (שמות טו כא) ותען להם מרים</p>	<p>בא וראה בשעה שעמדו המשוררים למעלה לא עמדו על משמרתם עד שגולדו שלשת האחים משה אהרן, ומרים מילא משה ואהרן מרים למה אמר רבי יוסי זהו שכתוב ושרות כמו שנאמר ותען להם מרים.</p>
<p>תאנא באותה שעה שגולד לוי נטלו הקדוש ברוך הוא⁷⁵⁴ ובחרו מכל אחיו והושיבו בארץ⁷⁵⁵ והוליד לקהת⁷⁵⁶ וקהת הוליד לעמרם והוא הוליד לאהרן ומרים פירש מאשתו והחזירה באותה שעה⁷⁵⁷ היו המשוררים של מעלה עומדים ומשוררים גער בהם⁷⁵⁸ הקדוש ברוך הוא ונשתכך השיר עד שנטה קו ימינו⁷⁵⁹ והושיט לעמרם⁷⁶⁰</p>	<p>שנינו באותה שעה שגולד לוי נטלו הקדוש ברוך הוא ובחרו מכל אחיו והושיבו בארץ והוליד לקהת וקהת הוליד לעמרם והוא הוליד לאהרן ומרים פירש מאשתו והחזירה באותה שעה היו המשוררים של מעלה עומדים ומשוררים גער בהם הקדוש ברוך הוא ונשתכך השיר עד שנטה קו ימינו והושיט לעמרם.</p>
<p>מאי טעמא נקרא עמרם שיצא ממנו עם רם על כל רמים ולא נזכר שמו מאי טעמא לא נזכר</p>	<p>מה הטעם נקרא עמרם שיצא ממנו עם רם על כל רמים ולא נזכר שמו מה הטעם לא נזכר שמו רבי יהודה אמר</p>

⁷⁴⁹ הם בעצמם עם המשוררים, והיה ראוי שיקראו נלוים לא לויים, שמורה שהם לויים לאחרים, לזה אמר שג"כ השומר נלוה, דהיינו ישראל השומע ודבק למעלה בנפשו (אור יקר).

⁷⁵⁰ לא אמרה ילוה על השיר אלא על יחודים שונים, משה בתורה, אהרן בגבורת הכהונה, מרים שהיא ממש הבאר היא השכינה (אור יקר).

⁷⁵¹ שמשו לוי, אהרן כהן, ושיר הלויים הוא בעבודת הכהנים (אור יקר).

⁷⁵² כי מה ענין לה לגבי משוררים שהיא צדקת כשאר צדקניות (אור יקר).

⁷⁵³ שהם נקבות לשרים זכרים. וא"ת בבית המקדש מה היה ענין השרות שלא היה שם נקבה כלל, וי"ל שהשיר היה ב' מינים הא' בפה וא' בכלי. הא' בפה והוא זכר, והב' בכלי הווא נקבה בסוד כלי כ"ל י' (אור יקר). שגם יש מלאכים שהם כוחות נוקבות ונקראו שרות (רח"ו).

⁷⁵⁴ שסלקוהו מלאכי השרת לפי כסא הכבוד ובחרו למעלת כהונה ולויה ותורה (אור יקר).

⁷⁵⁵ שנתן לו יישוב בעולם התחתון להוליד בנים ולעשות לו בית, והיינו שנתיישרה בגופו והוליד וכו' (אור יקר).

⁷⁵⁶ ענין קהת דקאמר איש כשר ראוי והגון לאביו לוי ולבנו עמרם שהוא אמצעי ביניהם וכן עמרם ראוי והגון והוליד גם הוא מצד עצמו כשרים כיוצא בו אהרן ומרים (אור יקר).

⁷⁵⁷ מפני שהיה משם נולד מרע"ה שהעמיד המשוררים במעשה המשכן (אור יקר).

⁷⁵⁸ שלא היה שלם כיון שלא היה עולה מן התחתונים ועם היות שגולדו התעוררות מטע כזה לא יספיקו המשוררים סלקא דעתייהו שיספיק כיון שהם בעולם (אור יקר).

⁷⁵⁹ אפשר שעמרם היה מצד הלוי ועתה ראוי שעם היות שמשו לוי ינטה לימין כאומרו מוליך לימין משה זרוע תפארתו לכך נטה קו ימינו כדי שיהיה הת"ת לצד הימין מפני שמרע"ה לוי כהן מקבל תורת חסד מימינו אש דת (אור יקר).

⁷⁶⁰ להחזיקו לעת זקנתו וזקנת אשתו בן זה לימין כדפי' (או ריקר).

ספר שמות

<p>שמו רבי יהודה אמר בשם רבי אבהו מפני שבצנעא חזר ובצנעא הלך ובצנעא חזר לאשתו⁷⁶¹ כדי שלא יכירו בו הדא הוא דכתיב (&) וילך איש ולא נאמר וילך עמרם בפרהסיא ויקח את בת לוי אף היא בצנעה חזרה ולא נזכר שמה.</p>	<p>בשם רבי אבהו מפני שבצנעה הלך ובצנעה חזר לאשתו כדי שלא יכירו בו זהו שכתוב וילך איש ולא נאמר וילך עמרם בפרהסיא ויקח את בת לוי אף היא בצנעה חזרה ולא נזכר שמה.</p>
<p>וילך איש רבי אבהו אמר וילך איש זה גבריאל שכתוב והאיש גבריאל שהלך הוא והחזירה לעמרם רבי יהודה אמר עמרם ממש היה ולא נזכר שמו מפני שהליכה זו לא היתה ממנו להזדווג לאשתו אלא מלמעלה.</p>	<p>וילך איש רבי אבהו אמר וילך איש זה גבריאל שכתוב והאיש גבריאל שהלך הוא והחזירה לעמרם רבי יהודה אמר עמרם ממש היה ולא נזכר שמו מפני שהליכה זו לא היתה ממנו להזדווג לאשתו אלא מלמעלה.</p>
<p>רבי יצחק אמר באהרן ומרים לא נאמר⁷⁶⁴ זיווג אבותם בתורה ובמשה כתיב ויקח את בת לוי להורות שהשכינה נקראת על שם לוי ולא היה עמרם ראוי להוליד למשה עד שנטל חלק בשכינה והוליד למשה⁷⁶⁵ הדא הוא דכתיב ויקח את בת לוי ולפיכך כתיב (&) ותרא אותו כי טוב הוא⁷⁶⁶</p>	<p>רבי יצחק אמר באהרן ומרים לא נאמר זיווג אבותם בתורה ובמשה כתוב ויקח את בת לוי להורות שהשכינה נקראת על שם לוי ולא היה עמרם ראוי להוליד למשה עד שנטל חלק בשכינה והוליד למשה זהו שכתוב ויקח את בת לוי ולפיכך כתוב ותרא אותו כי טוב הוא.</p>
<p>רבי אלעזר אמר זכה עמרם שיצא ממנו בן שזכה לקול גדול דכתיב (שמות יט יט) והאלהיים יעננו בקול ועמרם זכה לבת קול דכתיב ויקח את בת לוי כלומר בת קול ולפיכך כתיב וילך כלומר שהלך למדרגה זו תאנא כשנולד משה⁷⁶⁷ ייחד הקדוש ברוך הוא</p>	<p>רבי אלעזר אמר זכה עמרם שיצא ממנו בן שזכה לקול גדול שכתוב והאלהים יעננו בקול ועמרם זכה לבת קול שכתוב ויקח את בת לוי כלומר בת קול ולפיכך כתוב וילך כלומר שהלך למדרגה זו שנינו כשנולד משה</p>

⁷⁶¹ להיות בן עניו ראוי לקבל התורה ועוד כדי שלא ירגישו המצרים ויושלך ליאור כדפי' רז"ל בפסוק ולא יכלה עוד הצפינו (אור יקר).

⁷⁶² מבית לוי יהיה פי' כדפי' לעיל ויקח את יוכבד בת לוי התחתון, והטעם שנטלה גבריאל והחזירה לו מפני שהוא ממונה על הנשמות והזווג כדפירשו שם, והיתה נשמת מרע"ה מזומנת תחת ידו. או ירצה מפני שהוא מבית לוי העליון שהוא ראש למשוררים העליונים, ויקח את בת לוי, שהיתה ראויה להוליד מרע"ה מסדר המשוררים במשכן כדפי' (אור יקר).

⁷⁶³ הענין שעם היות ששאר בני אדם מעשיהם בבחירה, והבחירה רצון אלוהי, במרע"ה להוליד לא היתה שם בחירה לעמרם כלל, אלא הכל מלמעלה כדי שלא יהיה מחולל בעון היצר הרע (אור יקר).

⁷⁶⁴ שעם היות שנאמר ויקח עמרם את יוכבד דודתו לו לאשה וכו', לא היה זה בלידתם אלא ספור ייחוסם אח"כ אמנם בלידתם לא נזכר זיווג אבותם אם כן מה שכתוב במשה ויקח את בת לוי אינה יוכבד דאי הכי לימא הכי באהרן ומרים אלא בת לוי היא השכינה ולמה נקראת בת לוי שהשכינה נקראת על שם לוי ופירושו מדתו של לוי מפני שכל בית יעקב הם אחוזים בשכינה ושכינה דבקה בלוי ומה שאמר במרע"ה ויקח את בת לוי מפני שמה רבינו ע"ה במעלה גדולה בסוד נשמה מסולקת גבוה מעל גבוה ולא היה עמרם ראוי להוליד למשה עד שנטל חלק בשכינה במה שהטיב מעשיו ונדבק בשכינה הוא זכה להוליד משה (אור יקר).

⁷⁶⁵ עי' לקמן נג ע"ב בארוכה (לש"ו).

⁷⁶⁶ היינו יסוד והוא סוד אבא בחי' משה (רח"ו).

⁷⁶⁷ דרגא דמשה ע"ה הנה היה ברזא דמתקלא, סוד הדעת עלאה הנמשך מרזא דאור א"ס, והוא סוד העץ החיים, מקור החיים, ה' העולמים, והוא האות ו' דהשם הויה ב"ה, שהוא לויתן נחש בריח, המבריח מן הקצה אל הקצה, ומשם היה נשמת משרע"ה, משם מכוון בלתי התלבשות כלל, וכל הדרגין תתאין שנמשך דרך שם היה רק דרך מעבר לבד. והנה היה הוא מהאור הגנוז עצמו ע' פ' שמות (יא ע"ב יב ע"א יט ע"א) ופ' בשלח (נג ע"ב נד ע"א). ולכן היה עלול ואפשר שיתוקנו כל העולמות על ידו למדרגתם שקודם החטא, ושיתפשט ויתגלה האור הגנוז לעילא ולתתא כמו אחר התיקון העתידי, כי

ספר שמות

<p>שמו עליו דכתיב ותרא אותו כי טוב הוא וכתוב (תהלים קמה ט) טוב יהו"ה לכל וכתוב (שם לד ט) מעמו וראו כי טוב יהו"ה</p>	<p>יחד הקדוש ברוך הוא שמו עליו שכתוב ותרא אותו כי טוב הוא וכתוב טוב ה' לכל וכתוב טעמו וראו כי טוב ה'.</p>
<p>ויהי בימים הרבים ההם (&) רבי יהושע דסכנין אמר ויהי בימים הרבים ההם סוף גלותם היה שהיו ישראל משועבדים בכל עבודה בימים הרבים ההם שהיו רבים לישראל במצרים וכיון שנשתלם קץ גלותם מה כתיב (&) וימת מלך מצרים מאי טעמא שהורד שר מצרים ממעלתו ונפל מגאותו וכיון שנפל מלך מצרים שהוא שר שלהן זכר הקדוש ברוך הוא לישראל ושמע תפלתם</p>	<p>ויהי בימים הרבים ההם רבי יהושע מסכנין אמר ויהי בימים הרבים ההם סוף גלותם היה שהיו ישראל משועבדים בכל עבודה בימים הרבים ההם שהיו רבים לישראל במצרים וכיון שנשתלם קץ גלותם מה כתוב וימת מלך מצרים למה שהורד שר מצרים ממעלתו ונפל מגאותו וכיון שנפל מלך מצרים שהוא שר שלהם זכר הקדוש ברוך הוא את ישראל ושמע תפלתם.</p>
<p>אמר רבי יהודה בא וראה שכך הוא שכל זמן שהשר שלהם נתנה לו שררה על ישראל לא נשמע צעקתם של ישראל כיון שנפל השר שלהם כתיב וימת מלך מצרים ומיד (&) ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים שער אותה שעה לא נענו בצעקתם</p>	<p>אמר רבי יהודה בא וראה שכך הוא שכל זמן שהשר שלהם נתנה לו שררה על ישראל לא נשמע צעקתם של ישראל כיון שנפל השר שלהם כתוב וימת מלך מצרים ומיד ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים שער אותה שעה לא נענו בצעקתם.</p>
<p>אמר רבי אלעזר בא וראה רחמנותו של הקדוש ברוך הוא כשהוא מרחם על ישראל כופה למדת הדין ומורידה ומרחם עליהם והיינו דתנן שהקדוש ברוך הוא מוריד שתי דמעות⁷⁶⁸ לים הגדול מאן אינון שתי דמעות אמר רבי יוסי לאו</p>	<p>אמר רבי אלעזר בא וראה רחמנותו של הקדוש ברוך הוא כשהוא מרחם על ישראל כופה למדת הדין ומורידה ומרחם עליהם והיינו ששנינו שהקדוש ברוך הוא מוריד שתי דמעות לים הגדול מהם אותם שתי דמעות אמר רבי יוסי לאו</p>
<p>י"ט/ב</p>	
<p>מלה ברירא היא⁷⁶⁹ דהא אמר ליה לאובא טמיא דהוא כדיב ומליה כדיבין</p>	<p>דבר ברור היא שהרי אמר לו לאוב עצמות שהיה משקר ודבריו שקריים.</p>
<p>אמר רבי אלעזר לאו בתר אובא טמיא אזלינן דברירא דמלה הוא⁷⁷⁰ דתנן בעשרה כתרי</p>	<p>אמר רבי אלעזר לא הולכים אחר אוב עצמות שבירור הדבר הוא ששנינו</p>

הוא היה הצינור להתפשטות האור הדעת עלאה אשר מרזא דאור א"ס, ולכן ניתן התורה רק על ידו (דע"ה ח"ב ככח ע"ב).

⁷⁶⁸ עי' אריכות לעיל יח ע"א.

⁷⁶⁹ פי' ענין ב' דמעות לא ידענו פירושם דהא א"ל וכו' דהיינו ששאלתי לאובא טמיא על פי' ב' דמעות, ונמצא שקרן (מ"מ).

⁷⁷⁰ ואמרו בפ' הרואה דף נט רב קטינא הוה עבר אפתחא דאובא טמיא שמע רעש אמר כלום ידע אובא טמיא מאיזו סיבה הרעש בא וא"ל אובא טמיא קטינא קטינא בשעה שהקב"ה זוכר את בניו בגלות מוריד ב' דמעות לים הגדול ומהם בא הרעש. א"ר קטינא אובא טמיא הוא כדיב ומילוי כדיבין וא"כ למה לא יהיה הרעש ב' זמני זה אחר זה נגד ב' דמעות. ואמר הש"ס ולא היא דתרי זמני הוי הרעש אם כן אמאי אמר רב קטינא דהוא כדיב. כי היכי דלא ליטעו בני עלמא אבתריה דאובא טמיא, עכ"ל. משמע שדברי אובא טמיא אמת אלא כי היכי דלא ליטעו וגם רב קטינא מודה בענין ב' דמעות אלא שאמר שאינו ענין לרעש דא"כ יהיה ב' פעמים, ואפשר לפרש שר"ק אינו מודה בענין ב' דמעות, ולכן אמר דהוא כדיב וכו' ולפי זה פי' דברי הזהר א"ר יוסי לאו מלה דברירא היא ר"ל שענין ב' דמעות אינו אמת ומביא ראיה מרב קטינא שאמר לאובא טמיא דהוא כדיב בענין הב' דמעות נמי. ומ"ש הש"ס

ספר שמות

<p>מלכא⁷⁷¹ אית תרין דמעין⁷⁷² לקודשא בריך הוא⁷⁷³ והן שתי מדות דין⁷⁷⁴ שהדין בא משתיהן כמה דאת אמר (ישעיה נא יט) שתיים הנה קוראותיך וכשהקדוש ברוך הוא⁷⁷⁵ זוכר את בניו⁷⁷⁶ הוא מוריד⁷⁷⁷ אותם לים הגדול שהוא ים החכמה להמתיקן והופך מדת הדין למדת רחמים ומרחם עליהו אמר רבי יהודה שתי דמעות שמהם באים הדמעות מהם בא הדין.</p>	<p>בעשרה כתרי המלך יש שתי דמעות לקדוש ברוך הוא והן שתי מדות דין שהדין בא משתיהן כמו שנאמר שתיים הנה קוראותיך וכשהקדוש ברוך הוא זוכר את בניו הוא מוריד אותם לים הגדול שהוא ים החכמה להמתיקן והופך מדת הדין למדת הרחמים ומרחם עליהם אמר רבי יהודה שתי דמעות שמהן באות הדמעות מהן בא הדין.</p>
<p>אמר רבי יהודה כתיב (שמות יד י) והנה מצרים נוסע אחריהם ואמר רבי יוסי זה שר של מצרים הוא ואת אמרת (&) וימת מלך מצרים זה שר של מצרים אמר רבי יצחק האי מלה קא מסייע להווא דלעילא כתיב הכא (&) והנה מצרים וכתיב התם וימת מלך מצרים מלמד דעכשיו לא היה מלך דהורידוהו מגדולתו ולפיכך כתיב והנה מצרים ולא כתיב מלך מצרים ומה דאמר וימת כמה דאת אמר (שם ד יט) כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך</p>	<p>אמר רבי יהודה כתוב "והנה מצרים נוסע אחריהם" ואמר רבי יוסי זה שר של מצרים הוא ואתה אמרת "וימת מלך מצרים" זה שר של מצרים אמר רבי יצחק הדבר הזה מסייע לאותו שלמעלה כתוב כאן "והנה מצרים" וכתוב שם "וימת מלך מצרים" מלמד שעכשיו לא היה מלך שהורידוהו מגדולתו ולפיכך כתוב "והנה מצרים" ולא כתוב "מלך מצרים" ומה שאמר "וימת" כמו שנאמר כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך.</p>
<p>אמר רבי יצחק אמר רבי יהושע בא וראה כל מלכי מצרים פרעה שמם ובכאן לא נאמר אלא מלך מצרים סתם ובמקומו פרעה והוא פרעה ממש תא חזי בעוד דאית שולטנותא דלעילא אית שולטנותא בעמא דלתתא</p>	<p>אמר רבי יצחק אמר רבי יהושע בא וראה כל מלכי מצרים פרעה שמם ובכאן לא נאמר אלא מלך מצרים סתם ובמקומו פרעה והוא פרעה ממש בא וראה בעוד שיש שלטון שלמעלה יש שלטון בעם שלמטה כשהעבר השלטון שלמעלה עובר השלטון שלמטה.</p>

ולא היא ר"י לא ס"ל הכי אלא כדס"ד מעיקרא והגם שר"ק אמורא ור' יוסי תנא ולא ראו זה את זה אפשר שאירעא מעשה כזה בימי ר' יוסי, ור' אלעזר השיב לר' יוסי לאו בתר אובא טמיא וכו' לא ממנו למדנו ענין ב' דמעות אלא רבותינו אמרו זה ומלה בריא היא כדמפרש (מ"מ).

⁷⁷¹ עשר ספירות (אור יקר).

⁷⁷² אינם נקראות דמעות מפני שהם יוצאות מהעינים העליונים אלא מפני שהם גורמות על ידי הדין דמעות לעולם כדמפרש ר' יהודה והם ב' מדות הדין גבורה הוד, או מלכות, מפני שיש בחי' דין בהוד או במלכות, והנראה שעיקרו במלכות מאומרו שהדין בא משתיהם דהיינו מגבורה עליונה נמשך למלכות ומהמלכות לתחתונים ואפשר לפרש מגבורה והוד בא למלכות (אור יקר). אינון ב' כחות הדין. ועניינם הוא, כי הנה נודע שאימא עילאה נקראת אלהים חיים, בלשון רבים, לרמוז על ב' בחי' אלהים שיש בה, שהם נר"ה שבה, הנקראים אלהים צבאות. ונקרא חי, גם ע"ש היסוד שביניהם, שנקרא חי כנודע. גם דע, כי הנצח וההוד דאינהו לבר מגופא, והם בחי' הדין. גם נודע, כי אלו הנה"י דאימא, מתלבשים תוך ז"א בסוד מוחין, ומהם נמשך אל שתי העינים דז"א. וז"ס מ"ש בס"ה, כי הנצח וההוד נקראים תרין עינין. והנה אלו העינים של ז"א, הם נקרא ענבים, שבתוכם היין, שהם תרין דמעין עילאין, כחות הדין הנמשכים מנר"ה דאימא כנזכר וכו', ותרין עינין דז"א, הם נקראים ענבים שבתוכם היין והדינים, וגם הם ב' שמות אלהים (שעה"פ תולדות).

⁷⁷³ בראשית ד רע"ב ולעיל יח ע"א ולקמן קצו ע"א ובאד"ר קלז ע"ב (לש"ו)

⁷⁷⁴ נר"ה (רח"ו).

⁷⁷⁵ בינה (אור יקר).

⁷⁷⁶ נשמות קדושות שבתוך הגלות (אור יקר).

⁷⁷⁷ לשון יורדי מרכבה שהוא עליה, והיינו שמעלה אותם אל הבינה אשר שם שורש הדין וממתיקן (אור יקר).

ספר שמות

אתעדי שולטנותא דלעילא אתעדי שולטנותא דלתתא	
אמר רבי יוסי כתיב (זכריה יד א) הנה יום בא ליהויה וגו' והיה יום אחד הוא יודע ליהויה וגו' וכי שאר יומין לאו אינון דיליה אלא אמר רבי אבא מלמד ששאר הימים ניתנים לשרים ואותו יום אינו של השרים אלא של הקדוש ברוך הוא כדי לעשות דין בעכו"ם מפני שבאותו יום יפלו כל השרים ממעלתם ועל דא כתיב (ישעיה ב יא) ונשגב יהוה לבדו ביום ההוא שאותו יום לא יהיה מעלה לשרים	אמר רבי יוסי כתוב הנה יום בא לה' וגו' והיה יום אחד הוא יודע לה' וגו' וכי שאר הימים אינם שלו אלא אמר רבי אבא מלמד ששאר הימים ניתנים לשרים ואותו יום אינו של השרים אלא של הקדוש ברוך הוא כדי לעשות דין בעובדי כוכבים ומזלות מפני שבאותו יום יפלו כל השרים ממעלתם ועל זה כתוב ונשגב ה' לבדו ביום ההוא שאותו יום לא יהיה מעלה לשרים.
אמר רבי אבא כשהקדוש ברוך הוא עושה דין בשרים של מעלה מה כתוב כי רותה בשמים חרבי וכי חרב אית ⁷⁸ ליהויה אלא אמר רבי יצחק חרב אית ליה דכתיב (שם ו) חרב ליהויה מלאה דם וכתיב (שם סו מז) ובחרבו את כל בשר	אמר רבי אבא כשהקדוש ברוך הוא עושה דין בשרים של מעלה מה כתוב כי רותה בשמים חרבי וכי יש לה' חרב, אלא אמר רבי יצחק חרב יש לו שכתוב חרב לה' מלאה דם וכתוב "ובחרבו את כל בשר".
אמר רבי אבא החרב הזה הוא הדין שעושה (ד"ה א כא מז) וירא (דוד) ⁷⁹ את מלאך יהויה עומד בין הארץ ובין השמים וחרבו שלופה בידו וכי חרב שלופה היתה ביד המלאך אלא שהיתה הרשות נתונה בידו לעשות דין	אמר רבי אבא החרב הזה הוא הדין שעושה שכתוב וירא (דוד) את מלאך ה' עמד בין הארץ ובין השמים וחרבו שלופה בידו וכי חרב שלופה היתה ביד המלאך אלא שהיתה הרשות נתונה בידו לעשות דין.
והא אמר רבי יהושע בן לוי אמר לי מלאך המות אי לאו דחייסנא ליקרא דברייתא פרענא להו בית השחיטה כבהמה אמר רבי אבא כלא משום דאתייהיב רשותא בידיה למעבד גמר דינא הדא הוא דכתיב (יהושע ה יב) וחרבו שלופה בידו הרשות נתונה בידו לעשות דין אי הכי מאי (ד"ה א כא כז) וישב חרבו אל נדנה אמר רבי אבא שנחזר הדין לבעל הדין והרשות למי שהרשות שלו	והרי אמר רבי יהושע בן לוי אמר לי מלאך המות אם לא שאני חס על כבוד הבריות אפרע להם את בית השחיטה כבהמה אמר רבי אבא הכל משום שנתן רשות בידו לעשות גמר דין זהו שכתוב וחרבו שלופה בידו הרשות נתונה בידו לעשות דין אם כך מה זה "וישב חרבו אל נדנה" אמר רבי אבא שנחזר הדין לבעל הדין והרשות למי שהרשות שלו.
ויאנחו ⁸⁰ בני ישראל (&) ויתאנחו לא כתיב אלא ויאנחו כלומר נתאנחו (ס"א האניחו) ⁸¹ לו למעלה (ס"א כלומר נאנחו למטה) ⁸² שהאנחה היתה בשבילם למעלה ⁷⁷⁸	ויאנחו בני ישראל ויתאנחו לא כתוב אלא ויאנחו כלומר נתאנחו (האניחו) לו למעלה (כלומר נאנחו למטה) שהאנחה היתה בשבילם למעלה.
רבי ברכיה אמר בני ישראל דלעילא הוּוּ ומאן אינון בני ישראל אינון דאתקרון בני פולחנא כלומר אותם שהם מן העבודה של מעלה ותעל	רבי ברכיה אמר בני ישראל שלמעלה היו ומי הם בני ישראל אותם שנקראו בני העבודה כלומר אותם שהם מן העבודה של מעלה ותעל שועתם אל

⁷⁷⁸ ור"ל ויאנחו מלאכי השרת בשביל בני ישראל התחתונים ור' ברכיה אמר שבני ישראל הם המלאכים שנתאנחו (מ"מ).

ספר שמות

<p>שועתם אל האלהים (&) שעד אותה שעה לא עלתה שועתם לפניו</p>	<p>האלהים שעד אותה שעה לא עלתה שועתם לפניו.</p>
<p>אמר רבי יצחק כד עביד קודשא בריך הוא דינא בפמלייא של מעלה ההוא דינא מאי הוי אמר רבי אלעזר מעבר להו בההוא נהר דינור ואעבר לון משלמניהון ומני שולמנין אחרנין דשאר עמין אמר ליה והא כתיב (תהלים קד ד) משרתיו אש לוחט אמר ליה אית אשא קשיא מאשא ואית אשא דדחיא אשא</p>	<p>אמר רבי יצחק כשעושה הקדוש ברוך הוא דין בפמליא של מעלה אותו דין מה יהיה אמר רבי אלעזר מעביר אותם באותו נהר דינור ומעבירם משלטונם וממנה שליטים אחרים של שאר עמים אמר לו והרי כתוב משרתיו אש לוחט אמר לו יש אש קשה מאש ויש אש שדוחה אש.</p>
<p>אמר רבי יצחק תלת ענייני הכא אנחה שועה צעקה וכל חד מתפרשא מאחרא אנחה כתיב ויאנחו בני ישראל צעקה דכתיב (&) ויצעקו שועה דכתיב (&) ותעל שועתם וכל חד בלחודוי מתפרשא וכלהו עבדו ישראל אמר רבי יהודה צעקה ושועה עבדו אנחה לא עבדו משמע מדכתיב ויאנחו⁷⁷⁹ ו⁸³למעלה היתה האנחה בשבילם</p>	<p>אמר רבי יצחק שלשה ענינים כאן אנחה שועה צעקה וכל אחד מתפרש מהאחר אנחה שכתוב ויאנחו בני ישראל צעקה שכתוב ויצעקו שועה שכתוב ותעל שועתם וכל אחד לבדו מתפרש וכולם עשו ישראל אמר רבי יהודה צעקה ושועה עשו אנחה לא עשו משמע משכתוב ויאנחו ולמעלה היתה האנחה בשבילם.</p>
<p>צעקה ושועה במאי אתפרשן אמר רבי יצחק אין לך שועה אלא בתפלה שנאמר (שם לט יג) שמעה תפלתי יהוה ושועתי האזינה (שם פח יד) אליך יהוה שועתי (שם ל ג) שועתי אליך ותרפאני צעקה שצועק ואינו אומר כלום אמר רבי</p>	<p>צעקה ושועה במה התפרשו אמר רבי יצחק אין לך שועה אלא בתפלה שנאמר שמעה תפלתי ה' ושועתי האזינה אליך ה' שועתי שועתי אליך ותרפאני צעקה שצועק ואינו אומר כלום אמר רבי</p>
<p>כ/א</p>	
<p>יהודה הלכך גדולה צעקה מכולן שצעקה היא בלב הדא הוא דכתיב (איכה ב יח) צעק לבם אל יהוה צעקה וזעקה דבר אחד הוא וזו קרובה להקדוש ברוך הוא יותר מתפלה ואנחה דכתיב (שמות כב כג) כי אם צעוק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו</p>	<p>יהודה הלכך גדולה צעקה מכולם שצעקה היא בלב זהו שכתוב צעק לבם אל ה' צעקה וזעקה דבר אחד הוא וזה קרובה לקדוש ברוך הוא יותר מתפלה ואנחה שכתוב כי אם צעוק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו.</p>
<p>אמר רבי ברכיה בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לשמואל (ש"א טו יא) נחמתי כי המלכתי את שאול למלך מה כתיב (&) ויחר לשמואל ויצעק אל יהוה כל הלילה הניח הכל ולקח צעקה משום דהיא קרובה לקודשא בריך הוא יתיר מכלהו הדא הוא דכתיב (&) ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי</p>	<p>אמר רבי ברכיה בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לשמואל נחמתי כי המלכתי את שאול למלך מה כתוב ויחר לשמואל ויצעק אל ה' כל הלילה הניח הכל ולקח צעקה משום שהיא קרובה לקדוש ברוך הוא יותר מכולם זהו שכתוב ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי.</p>
<p>תנו רבנן האי מאן דצלי ובכי וצעיק עד לא יכיל למרחש בשפוותיה האי צלותא שלימתא דהיא בלבא ולעולם לא הדרא ריקניא אמר</p>	<p>שנו רבותינו מי שמתפלל ובוכה וצועק עד שלא יכול לרחש בשפתיו תפלה זו שלימה שהיא בלב ולעולם לא חוזרת ריקם אמר רבי יהודה גדולה צעקה שקורעת גזר דינו של אדם מכל ימיו.</p>

⁷⁷⁹ פ"ר ר' יהודה סובר כת"ק ויאנחו העליונים בשביל בני ישראל (מ"מ).

ספר שמות

<p>רבי יהודה גדולה צעקה שקורע גזר דינו של אדם מכל ימיו</p>	
<p>רבי יצחק אמר גדולה צעקה שמושל על מדת הדין של מעלה רבי יוסי אמר גדולה צעקה שמושל בעולם הזה ובעולם הבא בשביל צעקה נוחל האדם העולם הזה והעולם הבא ויצעקו אל ה' בצר להם ממצוקותיהם יצילם.</p>	<p>רבי יצחק אמר גדולה צעקה שמושל על מדת הדין של מעלה רבי יוסי אמר גדולה צעקה שמושל בעולם הזה ובעולם הבא בשביל צעקה נוחל האדם העולם הזה והעולם הבא ויצעקו אל ה' בצר להם ממצוקותיהם יצילם.</p>
<p>ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו כהן מדין רבי שמעון פתח (שיר ב יז) דודי לי ואני לו הרועה בשושנים אמר רבי שמעון אוי להם לבריות שאינם משגיחים ואינם יודעים בשעה שעלה במחשבה לפני הקדוש ברוך הוא לברא עולמו כל העולמות עלו במחשבה⁷⁸³ אחת ובמחשבה זו נבראו כולם הדא הוא דכתיב (תהלים קד כד) כלם בחכמה עשית ובמחשבה זו שהיא החכמה נברא העולם הזה והעולם של מעלה.</p>	<p>ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו כהן מדין רבי שמעון פתח דודי לי ואני לו הרועה בשושנים אמר רבי שמעון אוי להם לבריות שאינם משגיחים ואינם יודעים בשעה שעלה במחשבה לפני הקדוש ברוך הוא לברא עולמו כל העולמות עלו במחשבה אחת ובמחשבה זו נבראו כולם זהו שכתוב כולם בחכמה עשית ובמחשבה זו שהיא החכמה נברא העולם הזה והעולם של מעלה.</p>
<p>נטה ימינו וברא העולם שלמעלה⁷⁸⁴ נטה שמאלו וברא העולם הזה⁷⁸⁵ הדא הוא דכתיב (ישעיה מח יג) אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים קורא אני אליהם יעמדו יחדו וכלם ברגע אחד (ובשעה אחת נבראו) ועשה עולם הזה כנגד העולם של מעלה וכל מה שיש למעלה כדוגמתו למטה וכל מה שיש למטה כדוגמתו בים והכל אחד ברא בעליונים המלאכים ברא בעולם הזה בני אדם ברא בים לויתן כמה דאת אמר (שמות לו יח) לחבר את האהל להיות אחד.</p>	<p>נטה ימינו וברא העולם של מעלה נטה שמאלו וברא את העולם הזה זהו שכתוב אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים קרא אני אליהם יעמדו יחדו וכולם ברגע אחת (ובשעה אחת נבראו) ועשה העולם הזה כנגד העולם של מעלה וכל מה שיש למעלה כדוגמתו למטה וכל מה שיש למטה כדוגמתו בים והכל אחד ברא בעליונים המלאכים ברא בעולם הזה בני אדם ברא בים לויתן כמו שנאמר לחבר את האהל להיות אחד.</p>

⁷⁸⁰ דהיינו מה שמושפע הדין מחסד ולמטה, מ"ק להנהגת העולם (אור יקר).

⁷⁸¹ דהיינו אפילו מקורות הדין שנפתחים בבינה הם מתפהכין לרחמים ונסתמין בסוד הצעקה, ולפי זה צריכה לעלות אל החכמה או אל הג"ר שבבינה שהכל ענין א' כדי שתמשול אפילו בעולם הבא למתק דיניה (אור יקר).

⁷⁸² נראה שמכריח ממה שנחל מושלת וזו אינה ראייה, שהרי תפלה ג"כ נוחל שאם הוא שב ומתפלל הקב"ה מקבל תשובתו. ואין לומר שאין תשובה שלימה אלא בצעקה ח"ו, שאין שום תשובה חוזרת ריקם. והנה ענין זה יובן במה שפי' שזדונות נעשות לו כשגגות, או זדונות נעשו לו כזכויות. והנה השב מיראה מתפלל לבד בשועה, ולכך תשובתו בעולם הזה, ירצה מתקן מה שעשה בעולם הזה, וזדונות נעשו לו כשגגות, כדי שלא תקובל בעולם הבא עד ירצה, כשכיר יומו וזדונותיו ושגגותיו לפניו עד יטהר, ואח"כ יאכל פרי מעליו הטובים, נמצא שלא נחל בהם עולם הבא. אמנם השב מאהבה צועק וזדונות נעשו לו כזכויות וממש נחשב כעושה מצוה וע"י התשובה מאותם העונות נוחל עולם הבא. מפני שכפי שיעור זדונותיו וצעקתו פתח מקורות מחכמה אל הבינה וזה טוב לו לטהר ממצוקותיהם תרתי מצוקות עולם הזה ומצוקות עולם הבא (אור יקר).

⁷⁸³ פי' אבא (מ"מ).

⁷⁸⁴ פירוש ע"י החסדים ברא ז"א (מ"מ).

⁷⁸⁵ ע"י הגבורות נבנית המלכות, ואח"כ חזר לפשט, ואמר ועשה עולם הזה (מ"מ).

ספר שמות

<p>כתוב באדם כי בצלם אלהים עשה את האדם וכתוב ותחסרהו מעט מאלהים (במעשיו) כל זה והם נעשים (מטפה) מעפר הבאר במה באים לשאב ממנו ובחר בעליונים ובחר בישראל לעליונים לא קרא בנים לתחתונים קרא בנים לה' אלהיכם הוא קרא להם בנים והם קראו לו אב וכתוב כי אתה אבינו וכתוב דודי לי ואני לו הוא בחר בי ואני בחרתי בו.</p>	<p>כתוב באדם כי בצלם אלהים עשה את האדם וכתוב ותחסרהו מעט מאלהים (במעשיו) כל זה והם נעשים (מטפה) מעפר הבאר במה באים לשאב ממנו ובחר בעליונים ובחר בישראל לעליונים לא קרא בנים לתחתונים קרא בנים לה' אלהיכם הוא קרא להם בנים והם קראו לו אב וכתוב כי אתה אבינו וכתוב דודי לי ואני לו הוא בחר בי ואני בחרתי בו.</p>
<p>הרועה בשושנים (&) הוא רועה בשושנים אף על פי שהקוצים סביב להם ואין אחר יכול לרעות בשושנים כמותו דבר אחר הרועה בשושנים מה שושן זה הוא אדום ומימיו לבנים כך הקדוש ברוך הוא מנהיג עולמו ממדת הדין למדת הרחמים וכתוב (שם א יח) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו</p>	<p>הרועה בשושנים הוא רועה בשושנים אף על פי שהקוצים סביב להם ואין אחר יכול לרעות בשושנים כמותו דבר אחר הרועה בשושנים מה שושן זה הוא אדום ומימיו לבנים כך הקדוש ברוך הוא מנהיג עולמו ממדת הדין למדת הרחמים וכתוב אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו.</p>
<p>רבי אבא הוה אזיל באורחא והוה עמיה רבי יצחק ארהו אזלי פגע באינון ורדים נטל חד רבי אבא בידוי והוה אזיל פגע בהו רבי יוסי אמר ודאי שכינתא הכא ואנא חמינא בידוי דרבי אבא למילף חכמתא סגיא דהא ידענא דרבי אבא לא נטל האי אלא לאחזאה חכמתא</p>	<p>רבי אבא היה הולך בדרך והיה עמו רבי יצחק עד שהיו הולכים פגש את אותם ורדים רבי אבא נטל אחד בידו והיה הולך פגש בהם רבי יוסי אמר ודאי ששכינה כאן ואני ראיתי בידי רבי אבא ללמד חכמה רבה שהרי ידעתי שרבי אבא לא נטל את זה אלא להראות חכמה.</p>

⁷⁸⁶ ור"ל כשאננם עוסקים בתורה שהם מי באר, במה יכולים לינק השפע של תורה. ומובן ע"פ הנז' בתוספת ביאור כי פנימיות המלכות שהוא סוד כלת משה הוא מדריגת הבינה ולפיכך יש בשושנה י"ג עלין שהוא סוד ה"ג מדות שהמשיך משה לכלתו ומבואר בכוונת שבי"ג ת"ד יש בכל א' מהם שם ע"ב והוא י"ג פעמים ע"ב גימ' תתקל"ו והוא גימ' שושנ"ת כי ק"ך היתרים הוא להודיע שקודם הזיווג המלכות מלאה דינים ק"ך צירופי אלהים, ואחר הזיווג מתמעטין ולא יש יותר מה' אותיות אלהים והם רומזים על ה' עלין תקיפין דסחרין לשושנה ונקראים ישועות כי הם מושיעים לנערה לבל ימשול בה זר ובזה מובן מאמר שמות דף כ' הנז"ל כי בתחלה היא אדומה סוד שושנה אדומה ראיתי שהוא דין, אח"כ כשמוצקין אותו בסוד ה"ג מדות, אז הפך לבן טהור מסטרא דבינה ולזה אומר הקב"ה שהוא ת"ת כשם ששונה התחתונה שעומדת על י"ב בקר שהם י"ב עלין דסחרין לשושנה והים שעליהם מלמעלה, הרי י"ג, גימ' אח"ד, שהיא סהדותא דיחודא עילאה, מפני שמורה על זווג דגופא בגופא ונעשית אחד, כן רעייתי שהיא כלת משה ג"כ בין הבנות, ונקראת רעייתי מפני שפנימיות זעיר שהוא רוחא דאבא מתייחד עם רוחא דמלכות שהיא רוחא דאימא, והם רעים דלא מתפרשין, ולכן נקראת רעייתי, דוגמת אימא עילאה, ואז תהיה שושנת העמקים ב"ג נהרי דאפרסמונא, ותהיה שושנה עילאה חוור וסומק. וכשם שיהיה זווג חיצוניות גופא בגופא, כמו כן ע"י כלת משה שהוא רוחא דבינה דבגווק, יהיה זווג רוחא ברוחא למטה במקומנו, ע"י שאני מוריד לך רוחא של הדעת שלי שהוא פנימיות רוחא דאבא עילאה, ועי"כ יהיה זווג רוחא ברוחא. והשם ב"ן דהה"ן שבה הוא סוד ד' נשים, וכולם נקראים על שם ב"ן בנות, וגם כי אצל הבינה שהיא רעייתי נק' כולם בנות כמבואר על פוסק בנות צעדה עלי שור עוד עוד פי' אחר בשושנה מלכות כשהיא למטה בין החוחים הם החיצונים ואין לה יחוד עם הת"ת ישראל כן רעייתי שהיא בינה עילאה יורדת למקום התבונות שלה שנקראים בנות ור"ל שבינה עילאה הג"כ אין לה זווג בסוד לא אבא בעיר שאין הקב"ה נכנס לירושלים של מעלה עד שיכנס לירושלים של מטה (מ"מ).

ספר שמות

<p>אמר רבי אבא תיב כרי תיב יתבו ארח רבי אבא בההוא ורדא אמר ודאי אין העולם מתקיים אלא על הריח דהא חזינא דלית נפשא מתקיימא אלא על ריחא ועל דא הדם במוצאי שבת</p>	<p>אמר רבי אבא שב בני שב ישבו הריח רבי אבא באותו הורד אמר ודאי אין העולם מתקיים אלא על הריח שהרי ראיתי שאין נפש מתקיימת אלא על ריח ולכן הדס במוצאי שבת.</p>
<p>פתח ואמר דודי לי ואני לו הרועה בשושנים מי גרם לי שאני לדודי ודודי לי מפני שהוא מנהיג עולמו בשושנים מה שושן יש בו ריח והוא אדום מוצקין אותו והוא מתהפך ללבן ולעולם ריחו לא אז כך הקדוש ברוך הוא מנהיג עולמו בדרך זה שאלמלא כן לא יתקיים העולם בשביל האדם החוטא והחטא נקרא אדום כמה דאת אמר אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג</p>	<p>פתח ואמר דודי לי ואני לו הרועה בשושנים מי גרם לי שאני לדודי ודודי לי מפני שהוא מנהיג עולמו בשושנים מה שושן יש בו ריח והוא אדום מוצקין אותו והוא מתהפך ללבן ולעולם ריחו לא אז כך הקדוש ברוך הוא מנהיג עולמו בדרך זה שאלמלא כן לא יתקיים העולם בשביל האדם החוטא והחטא נקרא אדום כמו שנאמר אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג</p>
<p>כ/ב</p>	
<p>ילבינו מקריב קרבנו לאש שהוא אדום זורק הדם סביב למזבח שהוא אדום מדת הדין אדום מוצקין אותו⁸⁵ (הריח) ועולה העשן כלו לבן ואז האדום נהפך ללבן נהפך מדת הדין למדת הרחמים.</p>	<p>ילבינו מקריב קרבנו לאש שהוא אדום זורק הדם סביב למזבח שהוא אדום מדת הדין אדום מוצקין אותו (הריח) ועולה העשן כולו לבן ואז האדום נהפך ללבן נהפך מדת הדין למדת הרחמים.</p>
<p>ותא חזי כל מדת הדין אין צריך הריח שלו אלא מצד אודם⁷⁸⁸ והיינו דאמר רבי יהודה מה דכתיב (מ"א יח כח) ויתגודדו⁷⁸⁹ כמשפטם⁷⁹⁰ וגו' עד שפך דם⁷⁹¹ עליהם אלא היו יודעים שלא ישיגו ממדת הדין כרצונם זולתי באדם.</p>	<p>ובא וראה כל מדת הדין אין צריך הריח שלו אלא מצד אדום והיינו שאמר רבי יהודה מהו שכתוב ויתגודדו כמשפטם וגו' עד שפך דם עליהם אלא היו יודעים שלא ישיגו ממדת הדין כרצונם זולתי באדם.</p>
<p>אמר רבי יצחק⁷⁹² ועוד אודם ולבן נקרב לעולם והריח עולה משתיהן מה השושן אדום ולבן כך ריח הקרבן והקרבן מאדום ולבן בא וראה מריח הקטורת שהסמנים⁸⁶⁷⁹³ מהם</p>	<p>אמר רבי יצחק ועוד אדום ולבן נקרב לעולם והריח עולה משתיהן מה השושן אדום ולבן כך ריח הקרבן והקרבן מאדום ולבן בא וראה מריח</p>

787

⁷⁸⁸ הכוונה כי הקדושים מהפכים מדת הדין למדת רחמים ולכן מוצקים אודם ללובן כנזכר והיינו מדת הצדיקים להפך הדין לרחמים ולשוב מעון וחטא לעבודה לעולם מלובן לאודם ובמזבח מאודם ללובן ובשר ודם לריח והרשעים ועובדי ע"ז להפך מהפיכם מדת רחמים למידת הדין ומוצקין מלובשן לאודם (אור יקר)

⁷⁸⁹ לע"ז (אור יקר).

⁷⁹⁰ להפך מלובן לאודם (אור יקר).

⁷⁹¹ יתהפכו להגביר כח הדין להגביר החיצונים וכח ע"ז (אור יקר).

⁷⁹² מוסיף על דברי ר' אבא ואמר שצריך למצוק מגשמי לרוחני שאפילו הטוב להטיב יותר ולמצוק המדות הגשמיות לרוחניות והיינו סוד חלב לובן ובשר ודם אודם ושניהם מוצקים במזבח ונהפכין לדק ריח דק רוחני וכן צריך להיות כל מעשיו וכן הוא סוד התענית שאדם מתענה על עונותיו שהוא מוצק חלבו ודמו באש תעניתו וניתך כחו ליחה מדם וחלב וכן היה ענין הקטרת ב' מינים אודם ולובן וכן השושן אודם ולובן מוצקין אותו ועולה ריח טוב, וכן האדם מוצק האודם והלובן והיינו נמי במידות העליונות שהם אודם מלכות, ולובן ת"ת ומוצקין אותם בסוד אשה ריח נחוח לה' להעלותם בדקות למעלה אל סוד החוטם והמוח דהיינו קשרם במדות העליונות ועלייתם אל סוד החכמה והבי' להמתקין וזה כל האדם לקשר ב' מדות אלו למתקם וליחדם והיינו שושנים (אור יקר).

⁷⁹³ שהסמנים (לש"ו).

ספר שמות

<p>הקטורת שהסמנים מהם אדומים ומהם לבנים כגון הלבונה שהוא לבן מר דרור אדום והריח עולה מאדום ולבן ועל כן מנהיג עולמו בשושנים שהוא אדום ולבן וכתוב (יחזקאל מד טו) להקריב לי חלב ודם חלב ודם.</p>	<p>כנגד זה אדם מקריב חלבו ודמו ומתכפר לו זה אדום וזה לבן מה השושן שהוא אדום והוא לבן אין מוצקין אותו לחזור כולו לבן אלא באש כך הקרבן אין מוצקין אותו לחזור כולו לבן אלא באש עכשיו מי שיושב בתעניתו ומקריב חלבו ודמו אינו נצמק לחזור כלו לבן אלא באש דאמר רבי יהודה מתוך תעניתו של אדם מחלישין אבריו וגובר עליו האש ובאותה שעה צריך להקריב חלבו ודמו באותו האש והוא הנקרא מזבח כפרה.</p>
<p>כנגד זה אדם מקריב חלבו ודמו ומתכפר לו זה אדום וזה לבן מה השושן שהוא אדום והוא לבן אין מוצקין אותו לחזור כולו לבן אלא באש כך הקרבן אין מוצקין אותו לחזור כולו לבן אלא באש עכשיו מי שיושב בתעניתו ומקריב חלבו ודמו אינו נצמק לחזור כלו לבן אלא באש דאמר רבי יהודה מתוך תעניתו של אדם מחלישין אבריו וגובר עליו האש ובאותה שעה צריך להקריב חלבו ודמו באותו האש והוא הנקרא מזבח כפרה</p>	<p>והיינו שרבי אלעזר כשהיה יושב בתענית היה מתפלל ואומר גלוי וידוע לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שהקרבתי לפניך חלבי ודמי והרתחתי אותם בחמימות חולשת גופי יהי רצון מלפניך שיהא הריח העולה מפי בשעה</p>
<p>והיינו דרבי אלעזר כד הוה יתיב בתעניתא הוה מצלי ואמר⁷⁹⁴ גלוי⁷⁹⁵ וידוע⁷⁹⁶ לפניך⁷⁹⁷ יהוה⁷⁹⁸ אלהי⁷⁹⁹ ואלהי⁸⁰⁰ אבותי שהקרבתי לפניך⁸⁰¹ חלבי ודמי והרתחתי אותם בחמימות חולשת גופי⁸⁰² יהי⁸⁰³ רצון⁸⁰⁴ מלפניך⁸⁰⁵ שיהא הריח⁸⁰⁶ העולה מפי בשעה</p>	<p>והיינו שרבי אלעזר כשהיה יושב בתענית היה מתפלל ואומר גלוי וידוע לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שהקרבתי לפניך חלבי ודמי והרתחתי אותם בחמימות חולשת גופי יהי רצון מלפניך שיהא הריח העולה מפי בשעה</p>

⁷⁹⁴ פ"ה היה מתפלל ל"ח, ובשומע תפלה היה אומר גלוי וכו' (אור יקר).

⁷⁹⁵ שאין נסתר מעיניו דבר (אור יקר).

⁷⁹⁶ שאינו מואס להסתיר עיני השגחתו משום נברא השב לפניו (אור יקר).

⁷⁹⁷ היא מדת המלכות, אם כן במלת גלוי העביר כל מסך מבדיל וחיצון מביין תעניתו וקרבתו לבין המדה הזו ובמלת ידוע עלה כל מדרגות הנפרדים עד שנכנס אל הקדש ואמר לפניך היא מדת המלכות, ושם התחיל לקשר קשרי הייחוד לקשר קרבנו (אור יקר).

⁷⁹⁸ דהיינו הכתר עם החכמה (אור יקר).

⁷⁹⁹ הבינה עם החכמה ואח"כ ואלהי אבותי בינה שוכנת וחופפת על ג' אבות ושם מעלה המלכות (אור יקר).

⁸⁰⁰ מפני שמי שצם ומתכוון להתשבח בו או מצד כעס וכיוצא מהמתענים לשם יצר הרע אין אותו קרבן לה' אלא לחצונים ויצר הרע וכיוצא, לזה אמר "לפניך" לא הקרבתי קרבני לע"ז וחצוני אלא לפניך. והרי נכנס שיעור ב' פתחים שהם נ"ה ואח"כ הוא מתפלל המלכות על יד היסוד שאין לה ייחוד למעלה אלא על ידי חלבו ודמו היינו לובן ואודם לכפר בלובן על עון מצות עשה שהם מימין ובאודם לכפר על עון לא תעשה שהם משמאל וגבורה ומפני שהוא אינו מתרצה שם אלא בהיותו מוצק מגשמי לרוחני (אור יקר).

⁸⁰¹ והיינו שהמתענה מקריב על מזבחו שהוא על ידי החולשה מתגדל חום הטבע ומשתלהב, והחלב והדם נתכים ואין ספק שהוא על ידי הכבד שהוא החום, וכמו שממנו, מתחלק המזון תמיד לכל הגוף כן בהיות האיש מתענה בחומו הוא מתיק כל מה שהאברים נזונו בדם מהכבד והיינו אש המזבח, המזבח עצמו הכבד שכן הוא רומז אליו והחום שבו הוא אש המזבח ומרתיח האברים ומתיך החלב והדם (אור יקר).

⁸⁰² סוד קשר חכמה ובינה ל"ה ה"י (אור יקר).

⁸⁰³ הכתר הרוכב על שתיהם (אור יקר).

⁸⁰⁴ הקודם לכל זה שאין לו שם וכינוי והוא חיות הכל, ולזה לא אמר לפניך, כי לפניך הוא מה שלפניו, דהיינו למטה מלפניך הוא הקודם לו (אור יקר).

⁸⁰⁵ הענין שבהיות האדם מתענה ומתיך לחותיו חלבו ודמו, אם נעשה הכל ריח ניחוח הוא קשה מפני שאדם פונה לעסקיו וצרכיו שאר הענינים לכך אינו בוחר לריח לקשר המדות העליונות אלא זמן הבל פיו בתפלה (אור יקר).

ספר שמות

<p>זו כריח העולה מהקרבן באש המזבח ותרצני.⁸⁰⁶ כריח העולה⁸⁰⁷ מהקרבן באש המזבח ותרצני</p>	<p>זו כריח העולה מהקרבן באש המזבח ותרצני.</p>
<p>נמצא שאדם הוא מקריב בתעניתו החלב והדם (והאש) והריח שעולה מפיו הוא מזבח כפרה ולפיכך תקנו התפלה במקום הקרבן ובלבד שיתכוין למה דאמרן אמר רבי יצחק מכאן ולהלאה כתיב (במדבר לא כב) כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש וטהר אמר רבי יוסי כשהיה בית המקדש קיים אדם מקריב קרבנו בענין זה ומתכפר לו עכשיו תפלתו של אדם מכפר לו במקום הקרבן כי האי גוונא</p>	<p>נמצא שאדם הוא מקריב בתעניתו החלב והדם (והאש) והריח שעולה מפיו הוא מזבח כפרה ולפיכך תקנו התפלה במקום הקרבן ובלבד שיתכוון למה שאמרנו אמר רבי יצחק מכאן ולהלאה כתוב כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר אמר רבי יוסי כשהיה בית המקדש קיים אדם מקריב קרבנו בענין זה ומתכפר לו עכשיו תפלתו של אדם מכפר לו במקום הקרבן כדוגמא זה.</p>
<p>דבר אחר דודי לי ואני לו הרועה בשושנים מה השושנים קוצין מצויין בתוכם אף הקדוש ברוך הוא מנהיג עולמו בצדיקים ורשעים מה השושנים אלמלא הקוצים אין השושנים מתקיימין כך אלמלא הרשעים אין הצדיקים ניכרים דאמר רבי יהודה במה הצדיקים ניכרים מתוך שיש רשעים דאלמלא רשעים אין הצדיקים ניכרים דבר אחר הרועה בשושנים המנהיג עולמו בשש שנים⁸⁰⁸ והשביעית שבת לה' (&) דבר אחר בשושנים באותם שושנים בתורה</p>	<p>דבר אחר (&) דודי לי ואני לו הרועה בשושנים מה השושנים קוצים מצויים בתוכם אף הקדוש ברוך הוא מנהיג עולמו בצדיקים ורשעים מה השושנים אלמלא הקוצים אין השושנים מתקיימים כך אלמלא הרשעים אין הצדיקים ניכרים שאמר רבי יהודה במה הצדיקים ניכרים מתוך שיש רשעים שאלמלא רשעים אין הצדיקים ניכרים דבר אחר הרועה בשושנים המנהיג עולמו בשש שנים והשביעית שבת לה' דבר אחר בשושנים באותם שושנים בתורה.</p>
<p>ומשה היה רועה את צאן יתרו הותנו כהן מדין (&) רבי חייא פתח ואמר (תהלים כג א) מזמור לדוד יהוה רועי לא אחסר כלומר יהוה רועי יהוה הרועה שלי מה הרועה מנהיג את הצאן ומוליכם למרעה טוב למרעה שמן במקום נחלי מים מישר הליכתן בצדק ובמשפט אף הקדוש ברוך הוא כתיב (&) בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני נפשי ישוב</p>	<p>ומשה היה רועה את צאן יתרו הותנו כהן מדין רבי חייא פתח ואמר מזמור לדוד ה' רועי לא אחסר כלומר ה' רועי ה' הרועה שלי מה הרועה מנהיג את הצאן ומוליכם למרעה טוב למרעה שמן במקום נחלי מים, מיושר הליכתן בצדק ובמשפט, אף הקדוש ברוך הוא כתוב בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני נפשי ישוב.</p>
<p>אמר רבי יוסי דרך הרועה לנהוג בצדק את צאנו להרחיקם מן הגזל והשבט בידו שלא יטו ושמאל כך הקדוש ברוך הוא הוא רועה את ישראל להנהיגם</p>	<p>אמר רבי יוסי דרך הרועה לנהוג בצדק את צאנו להרחיקם מן הגזל להנהיגם במישור והשבט בידו שלא יטו ושמאל כך הקדוש ברוך הוא הוא רועה את ישראל להנהיגם</p>

⁸⁰⁶ דווקא שאני עומד ומתפלל, ואמר "הריח העולה מפ"י שכן הוא המתענה מעלה הבל פה חזק מצד התענית, ואמר "מפ"י דהיינו המלכות פה מזבח ודאי, "ריח" היסוד הנקשר עם הת"ת (אור יקר).

⁸⁰⁷ והקרבן דהיינו יחוס ניחוח לה', ואמר העולה והקרבן דהיינו לכפר על המחשבה העולה ולכפר על המעשה הקרבן ומפני שהמעשים מינים שונים ולהם קרבנות חטאות אשמות וכיוצא לכך סתם וכלל הכל (אור יקר).

⁸⁰⁸ ששנים כתוב חסר ודרש שש שנים (רח"ו).

ספר שמות

במישור ובכל עת השבט בידו שלא יטו ימין ושמאל.	במישור ובכל עת השבט בידו שלא יטו ימין ושמאל.
דבר אחר ומשה היה רועה אמר רבי יוסי תדע לך שכל זמן שהרועה חכם לנהל את צאנו הוא מוכן לקבל עול מלכות שמים אם הרועה נקרא תקוה לכסיל ממנו.	דבר אחר ומשה היה רועה אמר רבי יוסי תדע לך שכל זמן שהרועה חכם לנהל את צאנו הוא מוכן לקבל עול מלכות שמים אם הרועה שוטה עליו נקרא תקוה לכסיל ממנו.
אמר רבי יהודה משה חכם היה ובקי לנהוג את צאנו בא וראה מדוד שנאמר (ש"א טז יא) והנה רועה בצאן ללמדך שדוד	אמר רבי יהודה משה חכם היה ובקי לנהוג את צאנו בא וראה מדוד שנאמר והנה רועה בצאן ללמדך שדוד
כא/א	כא/א
חכם גדול היה והיה רועה צאנו כדין וכשורה לפיכך עשהו הקדוש ברוך הוא מלך על כל ישראל	חכם גדול היה והיה רועה צאנו כדין וכשורה לפיכך עשהו הקדוש ברוך הוא מלך על כל ישראל
ולמה צאן ולא בקר אמר רבי יהודה ישראל נקראים צאן שנאמר (יחזקאל לד ל) ואתן צאני צאן מרעיתי ⁸⁰⁹ אדם אתם וכתוב (שם לו לח) כצאן קדשים כצאן ירושלים מה הצאן כשיקרבו על המזבח בשבילם זוכה לחיי העולם הבא ⁸¹⁰ כך המנהיג לישראל כדין וכשורה בשבילם זוכה לחיי העולם הבא	ולמה צאן ולא בקר אמר רבי יהודה ישראל נקראים צאן שנאמר ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם וכתוב כצאן קדשים כצאן ירושלים. מה הצאן כשיקרבו על המזבח בשבילם זוכה לחיי העולם הבא כך המנהיג לישראל כדין וכשורה בשבילם זוכה לחיי העולם הבא.
ועוד הרועה את הצאן כשהצאן יולדת הרועה נוטל אותם טלאים בחיקו כדי שלא ילאו ויגעו ומוליכם אחרי אמותם ומרחם עליהם כך המנהיג לישראל צריך להנהילם ברחמים ולא באכזריות וכן אמר משה (במדבר יא יב) כי תאמר אלי שאהו בחיקך וגו' מה הרועה את הצאן כשהוא רועה טוב מציל את הצאן מן הזאבים וכן האריות כך המנהיג לישראל אם הוא טוב מציל מן העכו"ם ומדין של מעלה ומדריך לחיי העולם הבא כן משה רועה נאמן היה וראה הקדוש ברוך הוא שכדאי הוא לרעות את ישראל באותו הדין ממש שהיה	ועוד הרועה את הצאן כשהצאן יולדות הרועה נוטל אותם טלאים בחיקו כדי שלא יעייפו וייגעו ומוליכם אחרי אמותם ומרחם עליהם כך המנהיג לישראל צריך להנהילם ברחמים ולא באכזריות וכן אמר משה כי תאמר אלי שאהו בחיקך וגו'. מה הרועה את הצאן כשהוא רועה טוב מציל את הצאן מן הזאבים ומן האריות כך המנהיג לישראל אם הוא טוב מציל מן העכו"ם ומדין של מעלה ומדריך לחיי העולם הבא כן משה רועה נאמן היה וראה הקדוש ברוך הוא שכדאי הוא לרעות את ישראל באותו הדין ממש שהיה

⁸⁰⁹ עי' תיקו"ז לז ע"א: השקו הצאן דאינון אברין קדישין דאתמר בהון ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם (יחזקאל לד לא) כלהו רועים ומשה על כלהון דכתיב (שמות ב טו) וישב על הבאר וכתוב (תהלים צ א) תפילה למשה איש האלהים וכו' איהו שלטנותיה בשבעה רקיעין. בהגר"א: כלהו רועים - ר"ל, השקו כו' אמר לכלהו רועים, שהן ז' רועים הידועים, שהן כלל האברים דמשתקין מן המוח והטפה: איש האלקים - בעלה דשכינתא (זהר ח"א ו ע"ב וח"ב קלז ע"ב), שהוא כולל כל האברים.

⁸¹⁰ דהיינו סוף הבהמה לשחיטה שהיא המיתה וכשהיא על גבי המזבח הוא הסוף היותר טוב שבכל השחיטות לשלמות הבהמה ועלייתה הב' הנהגתם לענייני העולם שלא ינהגם באכזריות אלא ברחמים וישתדל בטובם וכל הצריך להם וכל א' כפי כחו, והיינו "כשהצאן וכו'", הג' הצלתם מהאויבים בזכות ותפלותיו שלא ישלטו בהם שונאיהם ומגין עליהם במעשיו כמשה רבינו ע"ה (אור יקר).

ספר שמות

<p>רועה את הצאן לכשבים כפי הראוי להם והנקבות כפי הראוי להן⁸¹¹</p>	<p>רועה את הצאן לכשבים כפי הראוי להם והנקבות כפי הראוי להם.</p>
<p>ולפיכך כתיב (&) ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו ולא של⁸¹² דאמר רבי יוסי וכי מי שנתן את צפורה בתו למשה לא נתן לו צאן ובקר והלא יתרו עשיר היה אלא משה לא היה רועה את צאנו כדי שלא יאמרו בשביל שהיה צאנו עמו היה רועה אותן בטוב ולכן כתיב את צאן יתרו חותנו ולא את שאלו כהן מדין רבי תנחום אמר אף על גב שהיה עובד כו"ם בשביל שעשה עמו חסד היה רועה צאנו כדין וכשורה במרעה טוב שמן ודשן⁸¹³</p>	<p>ולפיכך כתוב ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו ולא שלו שאמר רבי יוסי וכי מי שנתן את צפורה בתו למשה לא נתן לו צאן ובקר והלא יתרו עשיר היה אלא משה לא היה רועה את צאנו כדי שלא יאמרו בשביל שהיה צאנו עמו היה רועה אותם בטוב ולכן כתוב את צאן יתרו חותנו ולא את שאלו כהן מדין רבי תנחום אמר אף על גב שהיה עובד כוכבים ומזלות בשביל שעשה עמו חסד היה רועה צאנו כדין וכשורה במרעה טוב שמן ודשן.</p>
<p>וינהג את הצאן אחר המדבר (&) רבי יוסי אמר משה מיום שנולד⁸¹⁴ לא זזה⁸¹⁵ ממנו רוח הקודש ראה ברוח הקודש שאותו מדבר היה קדוש ומוכן לקבל עול מלכות שמים עליו⁸¹⁶ מה עשה הנהיג את הצאן אחר המדבר⁸¹⁷ רבי יצחק אמר אחר המדבר על כל פנים ולא במדבר שלא רצה שיכנסו בתוכו⁸¹⁸ אלא הרחיקם אחר המדבר</p>	<p>וינהג את צאנו אחר המדבר רבי יוסי אמר משה מיום שנולד לא זזה ממנו רוח הקודש ראה ברוח הקודש שאותו מדבר היה קדוש ומוכן לקבל עול מלכות שמים עליו מה עשה הנהיג את הצאן אחר המדבר רבי יצחק אמר אחר המדבר על כל פנים ולא במדבר שלא רצה שיכנסו בתוכו אלא הרחיקם אחר המדבר.</p>
<p>ויבא⁸¹⁹ אל הר האלהים חרבה (&) הוא לבדו בלא צאן אמר רבי יהודה האי אבנא⁸²⁰ דמקבלא פרולא כד חמי ליה (מתטא)⁸⁷ מדלגא עליו כך משה והר סיני כשנראו זה עם זה דלג עליו הדא הוא דכתיב (&) ויבא אל הר האלהים חרבה⁸²¹</p>	<p>ויבא את הר האלהים חרבה הוא לבדו בלא הצאן אמר רבי יהודה אבן זו שמקבלת ברזל כשרואה אותו (מתטא) מדלגת עליו כך משה והר סיני כשנראו זה עם זה דלג עליו זהו שכתוב ויבא אל הר האלהים חרבה.</p>

⁸¹¹ כה תאמר אל בית יעקב הנשים כפי כחן ותגד לבית ישראל אנשים כפי כחן והנה זה יעשה לשם תועלתו ולא יועיל כלל אלא לשם תועלת ישראל דווקא שאינו רוצה להנות מהם אלא לשם תועלתו הוא עושה (אור יקר).

⁸¹² שהיה עושה לשם שמים וצורך הצאן (אור יקר).

⁸¹³ ר' תנחום הוקשה לו מה לו לייחס עתה בשם כהן מדין אלא להודיעך חסידותו של משה עם היותו כהן מדין עובד ע"ז היה רועה צאנו לטובה מפני שהיה חותנו שעשה עמו טוב שפתח לו פתחו (אור יקר).

⁸¹⁴ עד פטירתו, שמים שנולד היה שכינה עמו כאומרו ותרא אותו כי טוב הוא (אור יקר).

⁸¹⁵ כי ח"ו שחטא כדי שתזוז אלא לעולם עמד בצדקו (אור יקר).

⁸¹⁶ שהיה רוח"ק מתעוררת בו יותר משום מקום אחר, ולזה כבד המקום ולא נכנס שם בצאנו מעולם אלא אחר המדבר (אור יקר).

⁸¹⁷ שאפילו קרוב להר אחר ההר לא היה מנהיג הצאן שמא תשמט אחת ותעלה אלא אחר המדבר במדבר רחוק הרבה מן ההר (אור יקר).

⁸¹⁸ סיני מפני קדושתו (מ"מ).

⁸¹⁹ לא אמר וינהג את הצאן א"כ עתה קשה למה בא (אור יקר).

⁸²⁰ והיה במוכרח מצד אהבת הדומין, ור' אבא אמר שענין חדש היה שראה ההר מרעיש כנגדו ולזה קפץ לתוכו ותשקוט ההר, וההר מצא נחת רוח במשה ומה בהר ושמחו, ור' ינאי מוסיף שמרחוק ידע משה בהר בקדושתו (אור יקר).

⁸²¹ אפילו בבואו ידע שהוא הר האלהים (אור יקר). מפסוק זה משמע שמשה הוא שדלג על ההר וא"כ מ"ש האי אבנא וכו' הוא משה וכשראה הר סיני שהוא פרזלא דלג עליו על הר סיני, א"נ לפ' אבנא הוא ההר שדלג על הפרזלא שהוא משה ומ"ש כך משה והר סיני כשנראו וכו' ר"ל מפני שקדם הר סיני

ספר שמות

<p>אמר רבי אבא מוכנים היו מששת ימי בראשית זה עם זה ואותו היום נתרגש ההר למול משה וכיון שראהו שנכנס לתוכו ודלג בו עמד ההר מלמד ששמחים היו זה עם זה</p>	<p>אמר רבי אבא מוכנים היו מששת ימי בראשית זה עם זה ואותו היום נתרגש ההר כנגד משה וכיון שראהו שנכנס לתוכו ודלג בו עמד ההר מלמד ששמחים היו זה עם זה.</p>
<p>אמר רבי ינאי (נ"א רבי יוסי) יודע היה משה שאותו הר האלהים הוא שכתוב ויבא אל הר האלהים ששנינו מה ראה משה באותו הר ראה עופות שהיו פורחים ופורשים כנפיהם ולא היו נכנסים בו.</p>	<p>אמר רבי ינאי (ר' יוסי) יודע היה משה שאותו הר האלהים הוא שכתוב ויבא אל הר האלהים ששנינו מה ראה משה באותו הר ראה עופות שהיו פורחים ופורשים כנפיהם ולא היו נכנסים בו.</p>
<p>רבי יצחק אומר⁸²² (נ"א אמר רבי יצחק) ראה העופות פורחים וטסים משם ונופלים לרגליו של משה מיד הרגיש בענין והעמיד את הצאן אחר המדבר והוא נכנס לבדו</p>	<p>רבי יצחק אומר (אמר רבי יצחק) ראה העופות פורחים וטסים משם ונופלים לרגליו של משה מיד הרגיש בענין והעמיד את הצאן אחר המדבר והוא נכנס לבדו.</p>
<p>וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה (&) רבי תנחום אומר שעת המנחה היתה שמדת הדין שולטת בו⁸²³ רבי יוחנן אמר והא כתב⁸²⁴ (תהלים מב ט) יומם יצוה יהוה חסדו מדת חסד קאמר ולא מדת הדין אמר רבי יצחק משיוצא האור עד שנוטה לרדת נקרא יום והוא מדת חסד נקרא ערב והוא מדת הדין והיינו שכתוב ויקרא אלהים לאור יום.</p>	<p>וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה רבי תנחום אומר שעת המנחה היתה שמדת הדין שולטת בו רבי יוחנן אמר והרי כתוב יומם יצוה ה' חסדו מדת חסד אמר ולא מדת הדין אמר רבי יצחק משיוצא האור עד שנוטה לרדת נקרא יום והוא מדת חסד משנוטה לרדת נקרא ערב והוא מדת הדין והיינו שכתוב ויקרא אלהים לאור יום.</p>
<p>אמר רבי יוחנן שעת המנחה הוא משש שעות ולמטה⁸²⁶ דתניא רבי יצחק אמר מאי דכתיב (שמות טז יב) בין הערבים⁸²⁷ תאכלו בשר ובבוקר תשבועו לחם בין הערבים דהוא שעתא</p>	<p>אמר רבי יוחנן שעת המנחה הוא משש שעות ולמטה שלמדנו רבי יצחק אומר מהו שכתוב בין הערביים תאכלו בשר ובבוקר תשבועו לחם בין הערביים שהיא שעת</p>
<p>כא/ב</p>	

ונתרגש לקראת משה לכך דלג משה עלוי וסיוע לפי' זה ממ"ש רבי אבא אותו היום ותרגש ההר למול משה ש"מ שההר נתרגש לקראת משה תחלה (מ"מ).

⁸²² ור' יצחק אמר שאינו מספיק זה כי שמא מטעם אחר לא היו נכנסים מפחד חיה וכיוצא אלא פורחים ונופלים לרגליו של משה, וכיון שראהו נופלות לרגליו הבין שהיה יכול הוא ליכנס ברגליו על ענין שהיה בו שאין ראוי אליו אלא הוא (אור יקר).

⁸²³ ולכך המראה היה בלבת אש דהיינו דין הגבורה הנשפעת במלכות מתוך הסנה שהם הקוצים שלוחי הדין הקשה השולטים (אור יקר).

⁸²⁴ וסבירא ליה דכל יומא הוי חסד ולא דין ור' יצחק מתריץ ליה שאינו נקרא יומם אלא דווקא עד שנוטה השמש למערב שעת מנחה גדולה ששם נקרא ערב וגובר הגבורה (אור יקר).

⁸²⁵ ר"ל לתחלת צמיחת האור והולך ואור (אור יקר).

⁸²⁶ קבלה מר' יצחק מו' שעות שלימות דהיינו ר"ק מצד החסד ולמטה שנכנס חצי שביעית דהיינו תחילת הכניסה במידת הגבורה משמאל לת"ת מדת יום (אור יקר).

⁸²⁷ יש ערב רב ומנחה גדולה, וערב זעיר מחנה קטנה בין הערביים תרי ערב (אור יקר).

ספר שמות

<p>דינא⁸²⁸ תאכלו בשר וכתוב (במדבר יא לג) הבשר⁸²⁹ עודנו בין שניהם ואף יהו"ה חרה בעם משום שבין הערביים דין המלכות שולט ובבוקר תשבועו לחם משום שאותה שעה נקראת חסד וכתוב חסד אל כל היום וכתוב ויקרא אלהים לאור יום שהוא מהבוקר.</p>	<p>רבי תנחום אומר זה אדום וזה לבן אדום בין הערביים שכתוב בין הערביים תאכלו בשר ולבן בבוקר שכתוב ובבוקר תשבועו לחם רבי יצחק אמר כתוב ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערביים וגו' שהיא שעה לעשות דין רבי יהודה אמר למדנו משני כבשים שבכל יום האחד מתקרב כנגד מדת החסד והשני כנגד מדת הדין.</p>
<p>רבי תנחום⁸³¹ אמר דא סומק ודא חוור סומק⁸³² בין הערבים דכתיב (שמות מז יב) בין הערבים תאכלו בשר וחזורא בצפרא דכתיב (&) ובבוקר תשבועו לחם רבי יצחק⁸³³ אמר כתיב (שם יב ו) ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים וגו' דהוא שעתא למעבד דינא⁸³⁴ רבי יהודה⁸³⁵ אמר ילפינן משני כבשים שבכל יום האחד מתקרב כנגד מדת החסד והשני כנגד מדת הדין</p>	<p>ואמר רבי יהודה מהו שכתוב את הכבש האחד תעשה בבוקר ולא כתוב את הכבש הראשון אלא את הכבש האחד מיוחד כנגד מדת החסד שבכל מקום שני לא נאמר בו כי טוב.</p>
<p>רבי תנחום אמר לפיכך יצחק תקן תפלת המנחה שהוא כנגד מדת הדין אמר רבי יצחק מכאן (ירמיה ו ד) אוי לנו כי פנה היום⁸³⁶ כי ינטו צללי ערב⁸³⁷ כי פנה היום זה מדת החסד כי ינטו צללי ערב שכבר גבר מדת הדין אברהם תקן תפלת שחרית כנגד מדת החסד</p>	<p>רבי תנחום אמר לפיכך יצחק תקן תפילת המנחה שהיא כנגד מדת הדין אמר רבי יצחק מכאן אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב כי פנה היום זה מדת החסד כי ינטו צללי ערב שכבר גבר מדת הדין אברהם תיקן תפלת שחרית כנגד מדת החסד.</p>

⁸²⁸ ובשר מן הדין (אור יקר).

⁸²⁹ זמן אכילת הבשר בסעודת הערב שהוא בין ב' הערבים הנזכרים, ובבוקר היא החסד ונמשך כל היום, לא כל היום ממש עד הערב, אלא כל זמן שהיום גובר ומאיר ביום שהוא עד חצות, והיינו לאור המאיר וגובר והולך (אור יקר)

⁸³⁰ ולדעת ר' יצחק היום נחלק לחצאים ו' שעות חסד ו' שעות גבורה, ות"ת כולל שתיהן (אור יקר).
⁸³¹ ר' תנחום סבירא ליה שהצהרים קו האמצעי ירוק ואינו חסד אלא ממש בבוקר ואינו גבורה אלא ממש בערב וכו' מייתי ראייה מתפילות, וכמו שנותן זמן עד ד' שעות ג"כ עיקר מנחה מט' שעות ומחצה, ונתן לת"ת האמצעית דהיינו ב' שעות קודם חצות וכמוהו בקרוב אחר חצות (אור יקר).

⁸³² והיינו כשהשמש והאור בלבנינות בבקר מיד, והשמש והאור אדום בערב ואמצע ירוק הוא הת"ת מדכתיב בערב והיינו סעודת הערב ובבקר היינו סעודת הבקר (אור יקר).

⁸³³ ורבי יצחק אותביה מתמיד של בין הערביים שהוא מיד מו' שעות ומחצה וכו' אמר כי האמת חסד עד חצות, ומחצות ואילך גבורה, האמנם עיקרו של חסד מאז הבקר ועיקר גבורה בהיותו מעריב והולך (אור יקר).

⁸³⁴ ומשם לבקר חסד שהוא עד חצות (אור יקר).

⁸³⁵ ור' יהודה סבירא ליה דתמידים יוכיחו לבוקר עד ד' שעות לצד החסד, ובערב ממש ומחצה נמצא בין שתיהם ב' שעות ומחצה לת"ת (אור יקר).

⁸³⁶ זה מדת חסד מורה שהוא עד חצות (אור יקר).

⁸³⁷ שהוא ערב ממש שכבר עבר קרוב וט' שעות ומחצה, ירצה שכבר גבר מדת הדין, א"כ מתחלת שעה שביעית מתחלת וגובר והולך והיינו טעמא לתמיד של בין הערביים מז' שעות והיינו טעמא דתמיד של שחר בד' שעות לאחוז בגבורה המדות ותוקפם (אור יקר).

ספר שמות

<p>תנו רבנן בההיא שעתא דעאל משה לטורא דסיני מאי טעמא אתגלי ליה בשלהובי אשתא דהוא דינא אמר רבי יעקב כעין שעתא הוה (שעתא⁸³⁸) גרים⁸³⁸ רבי יוסי אמר כלא לחד גזעא⁸³⁹ אשתרשא כתיב (&) ויבא אל הר האלהים חרבה וכתוב (דברים ט ה) ובחרב הקצפתם את יהוה וכתוב (&) וירא מלאך יהוה אליו בלבת אש מתוך הסנה מתוך שהם עתידים להיות כסנה כהאי דכתיב (ישעיה לג יב) קוצים כסוחים באש יצתו</p>	<p>שנו רבותינו באותה שעה שעלה משה להר סיני מה הטעם התגלה לו בשלהבות אש שהוא דין אמר רבי יעקב כעין השעה היתה (השעה) גורמת רבי יוסי אמר הכל לגזע אחד משתרש כתוב ויבא אל הר האלהים חרבה וכתוב ובחרב הקצפתם את ה' וכתוב וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה מתוך שהם עתידים להיות כסנה כמו זה שכתוב קוצים כסוחים באש יצתו.</p>
<p>אמר רבי יהודה⁸⁴⁰ מכאן למדנו רחמנותו של מקום על הרשעים דכתיב (&) והנה הסנה בוער⁸⁴¹ באש לעשות בהם דין ברשעים והסנה איננו אוכל⁸⁴² (לעשות⁸⁹) אין להם⁹⁰ כליה בוער באש עכ"פ רמז לאש של גיהנם אבל הסנה איננו אוכל להיות להם כליה.</p>	<p>אמר רבי יהודה מכאן למדנו רחמנותו של מקום על הרשעים שכתוב והנה הסנה בוער באש לעשות בהם דין ברשעים והסנה איננו אוכל (לעשות) אין בהם כליה בוער באש על כל פנים רמז לאש של גיהנם אבל הסנה איננו אוכל להיות בהם כליה.</p>
<p>דבר אחר (&) וירא מלאך יהוה אליו בלבת אש מאי טעמא למשה בלבת אש ולשאר נביאים לא אמר רבי יהודה לאו משה כשאר נביאים דתנן מאן דקריב לאשא⁸⁴³ ביה אתוקד ומשה קריב לאשא ולא אתוקד דכתיב (שמות כ יח) ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים וכתוב וירא מלאך יהוה אליו בלבת אש מתוך הסנה⁸⁴⁴</p>	<p>דבר אחר וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מה הטעם למשה בלבת אש ולשאר הנביאים לא אמר רבי יהודה אין משה כשאר הנביאים ששינונו מי שמתקרב לאש בה נשרף ומשה קירב לאש ולא נשרף שכתוב ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים וכתוב וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה.</p>
<p>רבי אבא⁸⁴⁵ אמר האי דמשה אית לאסתכלא ביה בחכמתא עלאה על מה כתיב (&) כי מן המים משיתיהו מאן דאתמשך מן מיא⁸⁴⁶ (דינא עלאה) לא דחיל מנורא דתניא אמר רבי יהודה מאתר דאתנור משה⁸⁴⁷ לא</p>	<p>רבי אבא אמר זה של משה יש להסתכל בו בחכמה עליונה על מה כתוב כי מן המים משיתיהו מי שנמשך מן המים (דין עליון) לא פוחד מאש ששינונו אמר רבי יהודה ממקום שנגזר</p>

⁸³⁸ שהיה שעת המנחה (אור יקר).

⁸³⁹ שההר והמראה באש והקוצים על שם חטא ישראל שגורמין הפגם והחטא במעשה העגל כדמפרש ואזיל (אור יקר).

⁸⁴⁰ מסכים לדברי ר' יוסי ונקיט הכי מדבריו (אור יקר).

⁸⁴¹

⁸⁴² להיות בהם כליה, שאין דיני הקב"ה נקמה אלא רחמים וטהרה לנפשות וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח (אור יקר). עי' הקדו"ש כב ע"ג, ודע"ה ח"ב עו ע"ד.

⁸⁴³ ירצה שאר נביאים לא היו יכולים לסבול נבואתם מתוקף הדין, ולזה נבואתם באמיר האמנם משה סובל נבואתו מן הדין בדיבור (אור יקר). מלכות (רח"ו).

⁸⁴⁴ עי' דע"ה ח"ב קד ע"ב.

⁸⁴⁵ ר' אבא אמר שהטעם היה מצד שנמשך משה מן הימין היה כח בו למתן הדין, מה שאין כן בשאר נביאים ולכך נבואתו מן השמאל וממתקה מימין, והיינו שהוא היה בת"ת ומתנבא בסוד ת"ת קשורה במלכות ושאר נביאים במלכות ומתייחד עמהם הת"ת (אור יקר).

⁸⁴⁶ שהוא מן החסדים דאבא (רח"ו).

⁸⁴⁷ ירצה כי הנשמות מבינה והרוחות מת"ת והנפשות ממלכות, מוסיף עליהם משה שנחצבה נשמתו מן החכמה שורשה מים והחסד ועם היות ששאר נשמות הם מזווג חכמה ובינה כדפי' בתיקו"ז, עכ"ז חכמה נעלמת בו, אמנם משה מצד תגבורת החכמה על הבינה מה שאין כן בכל שאר האדם והנו משה,

ספר שמות

<p>אתגזר בר נש אחרא אמר רבי יוחנן בעשרה דרגין אשתכלל⁸⁴⁸ דכתיב (במדבר יב ז) בכל ביתי נאמן הוא⁸⁴⁹ ולא נאמן ביתי⁸⁵⁰ זכאה חולקיה דבר נש דמריה אסהיד כדין עלוי אמר רב דימי והא כתיב (דברים לד י) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה ואמר רבי יהושע בן לוי בישראל לא קם אבל באומות העולם קם ומנו בלעם אמר ליה ודאי שפיר קאמרת אשתיק כד אתא רבי שמעון בר יוחאי אתו שאילו קמיה האי מלה</p>	<p>משה לא נגזר איש אחר אמר רבי יוחנן בעשר דרגות נתקן שכתוב בכל ביתי נאמן הוא ולא נאמן ביתי אשרי חלקו של האיש שאדונו מעיד עליו כך. אמר רב דימי והרי כתוב ולא קם נביא עוד בישראל כמשה ואמר רבי יהושע בן לוי בישראל לא קם אבל באומות העולם קם ומיהו בלעם אמר לו ודאי יפה אמרת שתק כשבא רבי שמעון בן יוחאי באו ושאלו לפניו דבר זה.</p>
<p>פתח ואמר קוטיפא דקרנמי אתערבא באפרסמונא טבא חס ושלום אלא ודאי כך הוא באומות העולם קם ומנו בלעם משה עובדוי לעילא ובלעם לתתא משה אשתמש בכתרא קדישא דמלכא עלאה לעילא ובלעם אשתמש בכתרין תתאין דלא קדישין לתתא ובההוא גוונא ממש כתיב (יהושע יג כב) ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב ואי סלקא דעתך יתיר זיל שאיל לאתניה אתא רבי יוסי ונשק ידוי אמר הא המידא⁹¹ (נ"א חמרא) דלבאי נפק לבר דהכא משמע דאית עלאין ותתאין ימינא ושמאלא רחמי ודינא ישראל ועכו"ם ישראל משתמשין בכתרין עלאין קדישין עכו"ם בכתרין תתאין דלא קדישין אלין דימינא ואלין דשמאלא ועל כל פנים מתפרשין נביאי עלאי מנביאי תתאי נביאי דקודשא מנביאי דלאו דקודשא</p>	<p>פתח ואמר⁸⁵¹ אשכול של זפת יתערב באפרסמון טוב חס ושלום אלא ודאי כך הוא באומות העולם קם ומיהו בלעם משה מעשיו למעלה ובלעם למטה משה השתמש בכתר הקדוש המלך העליון שלמעלה ובלעם השתמש בכתרים תחתונים לא קדושים למטה ובאותה צורה ממש כתוב ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב ואם עולה על דעתך יותר לך שא"ל את אתונו בא רבי יוסי ונשק ידיו אמר הרי החמדה (היין) שבלבי יצא החוצה. שכך משמע שיש עליונים ותחתונים ימין ושמאל רחמים ודין ישראל ועובדי כוכבים ומזלות ישראל משתמשים בכתרים עליונים קדושים עובדי כוכבים ומזלות בכתרים תחתונים לא קדושים אלה של ימין ואלה של שמאל ועל כל פנים נפרדים נביאים עליונים מנביאים תחתונים נביאי קודש מנביאים שלא מקודש.</p>
<p style="text-align: center;">אמר רבי יהודה כגוונא דהוה</p>	<p style="text-align: center;">אמר רבי יהודה כמו שהיה</p>
<p style="text-align: center;">כב/א⁸⁵²</p>	
<p>משה פריש מכל נביאי בנבואה קדישא עלאה כך הוה בלעם פריש משאר נביאי וחרשי בנבואה דלאו קדישא לתתא ועל כל פנים משה הוה לעילא ובלעם לתתא וכמה</p>	<p>משה נבדל מכל הנביאים בנבואה קדושה עליונה כך היה בלעם נבדל משאר הנביאים ומכשפים בנבואה איננה קדושה למטה ועל כל פנים</p>

"מ"ה" חכמה, "ש" תשובה, ולהורות תגבורת החכמה, הש' כלולה בתוך מה, והיינו משה, ולכך שאר האדם מהבינה דין ואש, ואין המלכות נראית להם באש שילהיבו העולם ויפרידו, אלא במים רחמים ויוכלו לסבול אמנם משה אדרבה היה נראית באש כדי שיתמתק במימיו המפכים, מחכמה (אור יקר).

848

849

⁸⁵⁰ שהיה משמע שהוא נאמן מהבית שהאמינתו ועשאתו נאמן שלה ואינו כן אלא שהוא למעלה ממנה וכל מה שעושה בביתו נאמן הוא שכן הבעל יש לו רשות באשתו (רח"ו).

851

852

ספר שמות

<p>דרגין ודרגין מתפרשין ביניהם אמר רבי יוחנן אמר רבי יצחק משה הוה מהרהר ואומר שמא חס ושלום ישראל יכלו בהאי עבודה קשה הדא הוא דכתיב (&) וירא בסבלותם לפיכך (&) וירא מלאך יהוה אליו בלבת אש וגו' (&) וירא והנה הסנה בוער באש וגו' כלומר משועבדים הם בעבודה קשה אבל (&) והסנה איננו אוכל זכאין אינון ישראל דקודשא בריך הוא פריש לון מכל עמין וקרא לון בנין דכתיב (דברים יד א) בנים אתם לה' אלתיכם</p>	<p>משה היה למעלה ובלעם למטה וכמה דרגות ודרגות מפרידות ביניהם. אמר רבי יוחנן אמר רבי יצחק משה היה מהרהר ואומר שמא חס ושלום ישראל יכלו בעבודה הקשה הזו זהו שכתוב וירא בסבלותם לפיכך וירא מלאך ה' אליו בלבת אש וגו' וירא והנה הסנה בוער באש וגו' כלומר משועבדים הם בעבודה קשה אבל והסנה איננו אוכל אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא הבדילם מכל העמים וקרא להם בנים שכתוב בנים אתם לה' אלהיכם.</p>
פרשת וארא	
<p>וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני יהוה וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי וגו' (&) רבי אבא פתח (ישעיה כו ד) בטחו ביהויה עדי עד כי ביה יהויה צור עולמים בטחו ביהויה⁸⁵³ כל בני עלמא בעיין לאתתקפא ביה בקודשא בריך הוא⁸⁵⁴ ולמהוי רחצנו דלהון ביה</p>	<p>וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה' וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי וגו' רבי אבא פתח בטחו בה' עדי עד כי ביה ה' צור עולמים בטחו בה' כל בני העולם צריכים להתחזק בקדוש ברוך הוא ולהיות בטחונם בו.</p>
<p>אי הכי מהו עדי עד אלא בנין דיהא תוקפא דבר נש באתר דאיהו קיומא וקשורא דכלא ואקרי עד והא אוקמוה כמה דאת אמר (בראשית מט כז) בבקר יאכל עד והאי עד אתר דאחיד לכל סטרין לסטרא דא ולסטרא דא⁸⁵⁵ לאתקיימא ולא תקשרא קשרא די לא תעדי</p>	<p>אם כך מהו עדי עד אלא בשביל שיהיה התוקף של האדם במקום שהוא קיום וקשור של הכל ונקרא עד והרי פרשוהו כמו שנאמר בבוקר יאכל עד ועד זה מקום שאחוז לכל הצדדים לצד זה ולצד זה להתקיים ולקשר קשר שלא יזוז.</p>
<p>והאי עד תיאובתא דכלא⁸⁵⁶ ביה כמה דאת אמר (שם כו) עד תאות גבעות עולם מאן אינון גבעות עולם אלין אינון תרין אמהן⁸⁵⁷ נוקבי יובל ושמטה דאקרון גבעות עולם כמה דאת אמר (תהלים קו מח) מן העולם ועד העולם</p>	<p>וה"עד" הזה תשוות הכל בו כמו שנאמר עד תאות גבעות עולם מי הם גבעות עולם אלה הם שתי האמהות הנקבות יובל ושמיטה שנקראות גבעות עולם עולם כמו שנאמר מן העולם ועד העולם (יובל ושמיטה כל אחד מהם נקרא עולם והם נקראים גבעות עולם).</p>

⁸⁵³ עי' שעה"כ (פז ע"א): ובבוא יום ל"ג לעומר, אז נתגלה קטנות שני של אימא שהוא שם אכדט"ם אשר באימא, והנה הוא חילוף שם אלקים אשר הוא בחי' רחמים בסוד אלקים חיים⁸⁵³ כנ"ל בדרוש הא' של פסח (פ ע"ד). והנה ה' אותיות אכדט"ם הם סוד ה' גבורות דגדלות, וע"ז אמר הכתוב (ישעיה כו ד) בטחו בה' עדי עד, כי הוא באימא עילאה והוא רחמים, ולכן בו תלוי הבטחון וכבר נת"ל כי נדרש בס"ה בפר' וארא (כב ע"א) על בינה עילאה שהוא שם אכדט"ם והוא רחמים.

⁸⁵⁴ במלכות (רח"ו).

⁸⁵⁵ לבינה ולמלכות (רח"ו).

⁸⁵⁶ בינה ומלכות (רח"ו).

⁸⁵⁷ בינה ומלכות (רח"ו). ונקרא בינה עלמא עלאה ומלכות עלמא תתאה, וכן בינה נקרא עלמא דאתכסייא ומלכות עלמא דאתגלייא (זהר ויצא דף קנב ע"א), וכן עולם הבא הוא בינה ועולם הזה הוא מלכות, וכמ"ש בזה"ק בראשית (דף לד ע"א⁸⁵⁷), ופ' ויחי (דף רמח ע"ב), ואמר שם, דעלאה עלמא דדכורא אתקשר בתתאה עלמא דנוקבא כו' תרין עלמין נינהו כדכתיב (תהלים קו מח) מן העולם ועד העולם ואע"ג דתרין נוקבי נינהו כו' דא שבע ודא בת שבע דא אם ודא אם כו' ע"ש (ביאורים ח"א נט ע"ג)

ספר שמות

<p>(יובל ושמטה כל חד מנהון אקרי עולם⁹² ואלין אקרון גבעות עולם)</p>	
<p>ותיאובתא דילהון בהאי עד⁸⁵⁸ דאיהו קיומא דכל סטרינ תיאובתא דיובלא⁸⁵⁹ לגבי דעד לאעטרא ליה⁸⁶⁰ ולננדא עליה ברכאין⁸⁶¹ ולארכא עליה מבוועין⁸⁶² מתיקין הדא הוא דכתיב (שיר ג יא) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו תיאובתא דשמטה⁸⁶³ לאתברכא מניה⁸⁶⁴ ולאנתהרא מניה⁸⁶⁵ ודאי האי עד תאות גבעות עולם איהו</p>	<p>ותשוקתם בעד הזה שהוא קיום של כל הצדדים תשוקת היובל אל עד לעטר אותו ולהמשיך עליו ברכות ולהריק עליו מעיינות מתוקים זהו שכתוב צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו תשוקת השמיטה להתברך ממנו ולהיות מאירה ממנו ודאי שעד זה הוא תאות גבעת עולם.</p>
<p>בגין כך (&) בטחו ביהו"ה עדי עד דהא מתמן ולעילא אתר טמיר (הוא) וגניז איהו דלא יכיל לאתדבקא אתר הוא דמניה נפקו ואצטיירו עלמין הדא הוא דכתיב (&) כי בי"ה יהו"ה צור עולמים והוא אתר גניז וסתים ועל דא בטחו ביהו"ה עדי עד עד הכא אית רשו לכל בר נש לאסתכלא ביה מכאן ולהלאה לית ליה רשו לבר נש לאסתכלא ביה דהא איהו גניז מכלא ומאן איהו י"ה יהו"ה דמתמן אצטיירו עלמין כלהו ולית מאן דקאים על ההוא אתר</p>	<p>משום כך בטחו בה' עדי עד שהרי משם ולמעלה מקום טמיר (הוא) וגנוז הוא שלא יכול להתדבק מקום הוא שממנו יצאו והצטיירו העולמות זהו שכתוב כי ביה ה' צור עולמים והוא מקום גנוז ונסתר ועל זה בטחו בה' עדי עד עד כאן יש רשות לכל אדם להתבונן בו מכאן ולהלאה אין רשות לאדם להתבונן בו שהרי הוא גנוז מהכל ומי הוא יה יהוה שמשם הצטיירו כל העולמות ואין מי שעומד על אותו מקום.</p>
<p>אמר רבי יהודה קרא אוכח עליה דכתיב (דברים ד לב) כי שאל נא לימים ראשונים⁸⁶⁶ וגוי עד הכא אית רשו לבר נש לאסתכלא מכאן ולהלאה לית מאן דיכיל למיקם עליה</p>	<p>אמר רבי יהודה הכתוב מוכיח עליו שכתוב כי שאל נא לימים ראשונים וגוי עד כאן יש רשות לאדם להתבונן מכאן ולהלאה אין מי שיכול לעמוד עליו.</p>

⁸⁵⁸ יסוד (רמ"ז בשם הזהר הרקיע).

⁸⁵⁹ לאה (רמ"ז בשם הזהר הרקיע). ואין יובל סתם כי אם אמא (רמ"ז).

⁸⁶⁰ קשה איך אמר "לאעטרא ליה", דאדרבה לאה היא מקבלת ממנו. וגם עד, שיהא ביסוד, אין בכאן ענין לזה דאין יאמר בטחו בה' עדי עד. ולי נראה דעד הוא בדעת זעיר דתמן יסוד אר"א ששם הוא עיקר ותכלית הכוונה (רמ"ז).

⁸⁶¹ מנו"ה דידה הנקרא (משלי י ו) ברכות לראש צדיק (רמ"ז).

⁸⁶² מת"ת דידה שהוא כתר שלו שהוא מבוועין של כל הד' מוחין (רמ"ז).

⁸⁶³ היא נוק' (רמ"ז).

⁸⁶⁴ משני חסדי נו"ה (רמ"ז).

⁸⁶⁵ מיסוד, וזש"ה (בראשית מט כו) ברכות אביך, שהוא בקו האמצעי, גברו על ברכות הורי, שהם לימין ולשמאל, וברכות אלו הם מן ע"ד שהוא דעת שבו תאות גבעות עולם, שהן אמא וברתא, זו להשפיע וזו לקבל, אבל משם ולמעלה הוא סתום וכו' (רמ"ז).

⁸⁶⁶ בפ' ויצא (דף קנח ע"א) ובריש פ' וארא (דף כב ע"א) ובפ' יתרו (דף צג ע"א) ופ' פקודי (דף רלב ע"א), ומבואר שם ושם כי השאלה הוא רק מחסד ולמטה, אבל הבינה איהו עלמא דאתכסיא ולא אתגלייא כלל, ולית רשו לבר נש לאסתכלא ביה, ועל זה נאמר (דברים כב ז) שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך, כי למעלה מן הו"ק לית מאן דיכיל למיקם עליה. וכן בתיקונים (בריש תיקון כב דף עא ע"א) ובתפילת אליהו (תיקו"ז דף יט ע"א), כי על החכמה ובינה נאמר (דברים כט כח) הנסתרות לה' אלהינו, ובפרט על הכתר הנה אמרו בסוף תיקון כ"ב (דף עו ע"ב) וכן בתז"ח (דף ה ע"ד), כי עליו אמרו רז"ל במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור אין לך עסק בנסתרות (ביאורים ח"א כ ע"ד).

ספר שמות

<p>דבר אחר בטחו⁸⁶⁷ ביהו"ה עדי עד כל יומיו דבר נש בעי לאתתקפא ביה בקודשא בריך הוא (דהכי אמר דוד⁸⁶⁸ (תהלים כה ב) אלהי בך בטחתי אל אבושה אל יעלצו אויבי לי) ומאן דשוי ביה בטחונה⁸⁶⁹ ותוקפיה כדקא יאות לא יכלין לאבאשא ליה כל בני עלמא (דהכי אמר דוד אלהי בך בטחתי אל אבושה אל יעלצו אויבי לי) דכל מאן דשוי תוקפיה בשמא קדישא אתקיים בעלמא</p>	<p>דבר אחר בטחו בה' עדי עד כל ימי האדם צריך להתחזק בקדוש ברוך הוא (שכך אמר דוד אלהי בך בטחתי אל אבושה אל יעלצו אויבי לי) ומי ששם בו בטחונו וחזקו כראוי לא יכולים להרע לו כל בני העולם (שכך אמר דוד אלהי בך בטחתי אל אבושה אל יעלצו אויבי לי) שכל מי ששם תקפו בשם הקדוש מתקיים בעולם.</p>
<p>מאי טעמא⁸⁷⁰ בגין דעלמא בשמיה קדישא אתקיים הדא הוא דכתיב (&) כי ביה יהו"ה</p>	<p>מה הטעם משום שהעולם מתקיים בשמו הקדוש זהו שכתוב כי ביה ה'</p>
<p>כ/ב</p>	
<p>צור עולמים צייר עלמין דהא בתרין אתון אתברון עלמין עלמא דין ועלמא דאתי עלמא דא בדינא⁸⁷¹ אתברי ועל דינא קיימא הדא הוא דכתיב (&) בראשית ברא אלהים⁸⁷² מאי טעמא בגין דיתנהגון בני נשא בדינא ולא יפקון מאורחא לבר⁸⁷³</p>	<p>צור עולמים צייר עולמות שהרי בשתי אותיות נבראו העולמות העולם הזה והעולם הבא העולם הזה נברא בדין ועל דין עומד זהו שכתוב בראשית ברא אלהים מה הטעם כדי שינהגו בני אדם בדין ולא יצאו מהדרך החוצה.</p>

⁸⁶⁷ איתא באריז"ל בפסוק (תהלים לב, י) והבוטח בה' חסד יסובבנו, כי הבוטח הוא בבחינת אבא ושם הוא בחי' מעלת הבטחון וכו', ולכן נזכר שם י"ה בפסוק זה כי ביה ה' צור עולמים (רמ"ז).

⁸⁶⁸ ידוע שמדת דוד היא במלכות, ואיתא בזוהר וישלח (קסח ע"א) דאדם קדמא נתן לדוד שבעים שנה, ולפי המבואר בספר זוהר הרקיע בענין זה הוא דלהיות שאין לנוק' מדילה כלום לכן אדם קדמא שה"ס חכמה כ"ח מ"ה והוא בתוך זעיר נותן לה הארה מז' ספירות דז"א מחסד ולמטה סוד ה' חסדים. והוא מכוון יפה לענייננו, כי להיותו מקבל מחסדי ז"ק ומאור אבא המאיר במ' לכן אמר אלה"י בך בטחתי (רמ"ז).

⁸⁶⁹ זה מבואר בהבין דרוש הצרעת, כי שם אמר הרב שסודו הסתרת חסדי אבא, ושנשארו רק חסדי אמא כי בה יש אחיזה לחיצונים מה שאין כן באור אבא, ולכן אמר שמי שיש בו מדה זו לא יכלין כל בני עלמא לאבאשא ליה, וטעמו כי כל הבא להרע לאחר הוא שלוחו של מדת הדין, וזה אם הוא חייב למדת הדין כי דין ארבע מיתות לא בטלו, ואם זה הבא לעשות רע הוא רשע המרשיע מחמת רשעותו הוא מקבל כח מן החיצונים, ובין זה ובין זה לא יוכלו להרע לבוטח בה' אפילו גרמא בניזקין, כי גדול כח אבא למתק כל דין ולהכניע כל חיצון וכו', זה דבר פלא המפליא במעלת מדת הבטחון, והוא מה שהוכחתי בדרושי לפרשת מקץ ופירשתי פסוק, (תהלים לב, י) רבים מכאובים לרשע, ירצה שבעונותיו הוא מוכן לסבול מכאובים ויסורים שונים, ומכל מקום הבוטח בה', פי' הרשע שיש לו מדה זו, חסד יסובבנו להגין עליו ולקיימו, וז"ש דכל מאן, ור"ל יהיה מי שיהיה אפילו רשע, דשוי תוקפיה בשמא קדישא אתקיים בעלמא, וזה טעם נעים בפסוק בטחו בה' עדי עד, ירצה אפילו שתהיו במדרגת רשעים (רמ"ז).

⁸⁷⁰ ר"ל מנא לך דבר גדול זה ומה טעם יש בו, ומשיב בגין דעלמא בשמיה קדישא אתקיים, הוא מה שאמרתי כי עיקר הכל הוא כאשר מאיר אבא בזעיר לאפוקי מדרגת הצרעת כי אז הוא הוה על הוה, אבל בהצטרף גם ה' בראשו אז הוא הקיום וההעמדה כי (קהלת ז, יב) החכמה תחיה את בעליה, ואומר (שם ח, א) חכמת אדם תאיר פניו, כי היא המעמדת זיו פניו והודו ובלתה ח"ו אזיל סומקא ואתי חיורא הוא הצרעת אוי לה לאותה בושה (רמ"ז).

⁸⁷¹ מלכות ע"י בינה (רח"ו). עלמא דאתי הוא התבונה הנמשכת תמיד ובאה בתוך זעיר שה"ס ו' שבשם, ועלמא דין הוא מלכות (רמ"ז).

⁸⁷² היינו מלכות הנק' ראשית חכמה יראת ה' ואלהים היינו בינה (רח"ו).

⁸⁷³ ירצה גם כי יש בחינת דין באבא מכל מקום עיקרו חסד, ואם כן למה נברא העולם בדין, והשיב שדין זה הוא חסד גדול שהרי בו ניתן גבול לכל נמצא ומזה ימשך שיתנהגו בני אדם בשורת הדין ויגבילו מעשיהם לבלי יטו מדרך היושר ויזכו לשפע הבא בדרך קו הישר מעולמות הקדושה ולא יטו מן האורח הנכון להטות ח"ו אל צד שמאל, וגם מזה ימשך להם האדיקות והבטחון בה' כי בזה יזכו להמשיך אור אבא בזעיר ונוק' ויהיה השם שלם בהשתלשלות האור כמו שהיה בבריאת העולמות (רמ"ז).

ספר שמות

<p>תא חזי כתיב (&) וידבר⁸⁷⁴ אלהים אל משה גזירת דינא דקיימא עליה⁸⁷⁵ מה כתיב לעילא⁸⁷⁶ (שמות ה כב) וישב משה אל ה' ויאמר אדני⁸⁷⁷ באל"ף דל"ת נר"ן יו"ד חמי תוקפא דמשה⁸⁷⁷ בשירותא דנביאותיה לא נח רוחיה בהאי אתר אמר (&) אדני⁸⁷⁸ למה הרעתה לעם הזה וגו' ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך מאן הוא דיימא כדן אלא משה דידע דהא דרגא⁸⁷⁸ אחרא עלאה זמין ליה</p>	<p>בא וראה כתוב וידבר אלהים אל משה גזרת הדין שעומדת עליו מה כתוב למעלה וישב משה אל ה' ויאמר אדני⁸⁷⁷ באל"ף דל"ת נר"ן יו"ד ראה תקפו של משה בראשית נבואתו לא נחה רוחו במקום הזה אמר אדני למה הרעתה לעם הזה וגו' ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך מי הוא שיאמר כך אלא משה שידע שדרגה אחרת עליונה מוכנה לו.</p>
<p>אמר רבי יצחק בשירותא דאתיהיב ליה⁸⁷⁹ ביתא פקיד לה כבר נש דפקיד לביתיה ואמר כל מאן דבעי בלא דחילו אוף הכי משה לביתיה קאמר ולא דחיל</p>	<p>אמר רבי יצחק בתחילה שנתן לו הבית צוה אותה כאיש שמצוה את ביתו ואומר כל מה שרוצה ללא פחד אף כך משה לביתו אמר ולא פחד.</p>
<p>דבר אחר וידבר אלהים גזרת דינא (בגין כך) ויאמר⁸⁸⁰ אליו אני יהוה דרגא אחרא⁸⁸¹ דרחמי והכא אתקשר כולא כחדא דינא ורחמי הדא הוא דכתיב (&) ויאמר אליו אני</p>	<p>דבר אחר וידבר אלהים גזרת הדין (משום כך) ויאמר אליו אני ה' דרגה אחרת של רחמים וכאן נקשר הכל כאחד דין ורחמים זהו שכתוב ויאמר אליו אני ה' אמר רבי שמעון (רבי יוסי)</p>

⁸⁷⁴ מביא ראייה לעניינו שהרי משטחיות דברי משה רבנו ע"ה באומרו מה שאמר נראה כאילו ח"ו לא היה שלם בבטחונו, ולכן גזרת דינא דקיימא עליה, אבל מפני שלא נייחס כך למשה לגמרי מיהר ואמר מה כתיב לעילא וכו' חמי תוקפא דמשה וכו', וירצה לא תחשיב אותו חלילה לחסר המעלה הגדולה של הבטחון כי נאמן היה ליוצרו, אלא גם כי מדת אדני⁸⁷⁷ היא השער לה', והנה הוא היה לו להכנס דרך בו, לא כן דימה לבו הנאור כי מיד בשירותא דנבואתיה וכו' (רמ"ז).

⁸⁷⁵ מפני שמשה נראה בכיוצא מן אורח היושר בדבריו שלא כלכלם במשפט לכן כתוב וידבר אלקים, וירצה שמאז נגזרה עליו גזרת דינא, ושיעור הכתוב שאלקים דבר על משה מה שדבר, ר"ל שגזר עליו מה שגזר ולא פירש הכתוב יותר, ופי' "אל" משה הוא "על", כי כן נמצא אל במקום על, וכמו (ו יג) ויצום אל בני ישראל ואל פרעה ורבים זולתם, וז"ש דקיימא עליה, ודוק (רמ"ז).

⁸⁷⁶ יכוין ענין נחמד והוא לתת טעם למה לפי האמת נסתמה גזירת דינא הנזכר, ולזה אמר מה כתיב, כלומר הסתכל שיש הפסק רב בין דברי משה הקשים אל השייך לו לתשובת דבריו, והוא כי קודם לה' כתיב ויאמר ה' עתה תראה, ועוד שהתשובה של מדת הדין היא בפרשה אחרת, ולכל זה כיון באומרו מה כתיב לעילא, וכלומר שלא נסמכה התשובה של גזרת דינא, אבל זה תבין בהשכיל הענין והוא כי הפסוק אומר, וישב משה אל ה' ויאמר אדני באל"ף דל"ת (רמ"ז).

⁸⁷⁷ כללות הענין הוא כי משה מפני שחשש לחלול ה' ולחוסר אמונת ישראל ושל לא יגרמו אורך גלותם, מפני כל זה היה חפץ שיתגלה אור מקורו שהוא מדעת זעיר ששם שרשו, ומפני שמחשבתו היתה ודאי על קדוש ה', ושלפי האמת הוא היה מושרש במקום יותר עליון, לכן לא נסמכה מיד תשובת הדין, וגם נסתמה כנז"ל, אבל משום שעדיין לא הגיעה שעת גילוי אור הדעת ששם מקורו לכך קיימא עליה גזרת דינא (רמ"ז).

⁸⁷⁸ זה נודע לו כשה' קראו (ג, ד) משה משה, בלא פסק, שסודו על שני מקומות סתום וגלוי בתוך פני זעיר, שאין בו שום אחיזה לחיצונים אפילו מהחזה ולמטה שהרי הוא ביסוד אבא, מה שאין כן באבות (בראשית כב יא, מו ב) שנקרא בפסק, מפני שהם מבחינת זעיר, ולכן קדמא לא שלים, וכיון שאין בשל משה הפסק על כן ידע דדרגא עלאה זמין ליה, בודאי מעותד ומוכן בלי ספק (רמ"ז).

⁸⁷⁹ נראה שזו בחינתו התחתונה מהחזה ולמטה שה"ס (משלי ג יט) ה' בחכמה יסד ארץ, ושם הוא בחינת (שם כד ג) בחכמה יבנה בית, שהוא אור שני שלישי כתר רחל, והיינו אתיהיב ליה ביתא, ולכן פקיד ליה, פי' המשיך עליה אור פק"ד שזו היתה נבואתו (בראשית נ כד) פקד יפקוד, כפול בסוד שני האורות, ועל זה נאמר (תהלים סח יג) ונות בית תחלק של"ל, גי' ה' חסדים, שלקחה חלק בהם בדרך שלל, בסוד (בראשית לא יט) ותגנוב רחל את התרפים, כמבואר באוצרות חיים, ולכן כיון שניתן לו כח זה שהוא יתקן ביתו לא נתיירא שיפגום ח"ו בשכינה, אדרבא דבר בפומבי להכניע החיצונים בהמתקת הגבורות, וזהו וידבר אלקים גזרת דינא, שנראה שנתעוררו הגבורות נגדו (רמ"ז).

⁸⁸⁰ פי' מיד האיר אור החסדים ונמתקו הגבורות, וזהו אני ה', כי מלת אני רומזת למלכות (רמ"ז).
⁸⁸¹ ת"ת (רח"ו).

ספר שמות

<p>יהוה אמר רבי שמעון (נ"א רבי יוסי) אי כתיב וידבר אלהים אל משה אני יהוה הוינא אמר הכי אלא לא כתיב אלא וידבר אלהים אל משה בקדמיתא ולבתר ויאמר אליו אני יהוה דמשמע דנא בתר דנא</p>	<p>אם כתוב וידבר אלהים אל משה אני ה' הייתי אומר כך אלא לא כתוב אלא וידבר אלהים אל משה בהתחלה ואחר כך ויאמר אליו אני ה' שמשמע דרגה אחר דרגה.</p>
<p>ואמר רבי יוסי משה אלמלא דהוה מאריה דביתא איש האלהים אתענש על מה דאמר אבל בניני האי לא אתענש לבר נש דנפל ליה קמטא בדביתו ואמר לה מלין שראת היא לאתרעמא כיון דשארית מלה הוה תמן מלכא נטל מלכא מלה והיא שתקת ופסקת למללא אמר ליה מלכא וכי לא ידעת דאנא הוא מלכא ומקמאי מלילת מלין אלין כביכול אוף הכי משה (&) וישב משה אל יהוה ויאמר אדני למה הרעותה וגו' מיד וידבר אלהים אל משה שארי לאתרעמא מיד נטל מלכא מלה ויאמר אליו אני יהוה ולא ידעת דאנא הוא מלכא ומקמאי מלילת מלין אלין</p>	<p>ואמר רבי יוסי משה אלמלא שהיה בעל הבית איש האלהים היה נענש על מה שאמר אבל משום זה לא נענש [משל] לאדם שנפלה לו קטטה באשתו ואמר לה דברים היא התחילה להתרעם כיון שהתחילה דיברה, היה שם המלך, נטל המלך את הדיבור והיא שתקה ופסקה מלדבר אמר לו המלך וכי לא ידעת שאני המלך ולפני דברת דברים אלו כביכול אף כך משה וישב משה אל ה' ויאמר אדני למה הרעותה וגו' מיד וידבר אלהים אל משה התחיל להתרעם מיד נטל המלך הדיבור ויאמר אליו אני ה' ולא ידעת שאני הוא המלך ולפני דברת דברים אלה.</p>
<p>וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי (&) אמאי שני שמא הכא מלין דלעילא אלא למלכא דהוה ליה ברתא דלא אתנסיבת והוה ליה רחימא כד בעי מלכא למללא בהווא רחימא משדר לברתיה למללא עמיה והוה מלכא על ידא דברתיה ממליל עמיה אתא זמנא דברתיה לאתנסבא ההוא יומא דאתנסיבת אמר מלכא קרון לה לברתא קרסופינא מטרוניתא ואמר לה עד הכא מלילנא על ידך למאן דמלילנא מכאן ולהלאה אנא אימא לבעליך והוא יימא למאן דאצטריך ליומין אמר לה בעלה מלין קמי מלכא עד דהיא שראת למללא נטל מלכא מלה אמר ליה ולאו אנא מלכא דעד יומא דא לא מליל אינש עמי אלא על ידא דברתי (עד לא אתנסיבת) ואנא יהיבנא לך ברתא ומלילנא עמך באתגליא מה דלא עבידנא לאחרא</p>	<p>וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי למה שונה השם כאן מאלה שלמעלה אלא [משל] למלך שהיתה לו בת שלא נשאה והיה לו אהוב כשרצה המלך לדבר עם אותו אהוב שלח אתו לדבר עמו והיה המלך על יד בתו מדבר עמו בא זמן בתו להנשא אותו יום שנשאה אמר המלך קראו את הבת ⁸⁸²מלכה ⁸⁸³מלכה ואמר לה עד כאן דברתי על ידך עם מי שדברתי מכאן והלאה אני אומר לבעלך והוא יאמר למי שצריך לימים אמר לה בעלה דברים לפני המלך ועד שהיא התחילה לדבר נטל המלך את הדיבור ואמר לו וכי איני המלך שעד היום הזה לא דיבר איש עמי אלא על ידי בתי (עד שלא נשאה) ואני נתתי לך את בתי ודברתי עמך בגלוי מה שלא עשיתי לאחר.</p>
<p>כך וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי כד איהי בבית ⁸⁸⁴ ולא אתנסיבת ולא מלילו עמי אנפין באנפין כמה דעבידנא לך ואת בשירותא דמלוך מלילת לברתי קמאי מלין אלין בניני כך וארא אל אברהם</p>	<p>כך וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי כשהיא בביתי ולא שנשאה ולא דברו עמי פנים בפנים כמו שעשיתי לך ואתה בתחילת דברך דברת לבתי לפני דברים אלו משום כך</p>

882

883

⁸⁸⁴ היינו כשהיא בבריא הנקרא אל שדי ולא עלתה לעולם האצילות ליקרא בשם ה' אחרונה (רח"ו).

ספר שמות

<p>וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי יהו"ה לא נודעתי להם למללא עמהון בדרגא דא דעמך מלילנא</p>	<p>וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם לדבר עם בדרגה זו שדברתי בה עמך.</p>
<p>רבי יוסי (נ"א רבי ייסא) פתח לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה תבל ויושבי בה הארץ דא ארעא קדישא⁸⁸⁵ דישראל⁸⁸⁶ דאיהי קיימא לאתשקייא מניה ולא תברכא מניה בקדמיתא ולבתר מניה אתשקייא עלמא כלא⁸⁸⁷ תבל ויושבי בה דא שאר ארעאן דשתאן מניה מנא לן דכתיב (שם ט ט) והוא ישפוט תבל בצדק</p>	<p>רבי יוסי (רבי ייסא) פתח לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה תבל ויושבי בה הארץ זו הארץ הקדושה של ישראל שהיא עומדת להשקות ממנו ולהתברך ממנו בראשונה ואחר כך ממנה נשקה כל העולם תבל ויושבי בה אלו שאר הארצות ששותות ממנה מנין לנו שכתוב והוא ישפט תבל בצדק.</p>
<p>כי הוא על ימים יסדה אלין</p>	<p>כי הוא על ימים יסדה אלו</p>
<p>כג/א</p>	<p>שבעה עמודים שהארץ נסמכת עליהם והם שבעה ימים וים כנרת שולט עליהם אמר רבי יהודה אל תאמר ששולטת עליהם אלא שמתמלאת מהם ועל נהרות יכוננה מי אלו הנהרות אלא כמו שנאמר נשאו נהרות קולם ישאו נהרות דכים אותם נהרות כמו שנאמר ונהר יצא מעדן להשקות את הגן ומשום כך ועל נהרות יכוננה.</p>
<p>שבעה עמודים⁸⁸⁸ דארעא סמיכא עליהו ואינון שבעה ימים וים כנרת⁸⁸⁹ שלטא עליהו אמר רבי יהודה לא תימא דשלטא עליהו אלא דאתמלייא מניהו (&) ועל נהרות יכוננה⁸⁹⁰ מאן אינון נהרות אלא כמה דאת אמר (תהלים צג ג) נשאו נהרות קולם ישאו נהרות דכים אינון נהרות כמה דאת אמר (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ובגין כך ועל נהרות יכוננה</p>	<p>בא וראה ארץ זו נקראת ארץ ישראל יעקב שהוא ישראל למה לא שולט על זה כמו משה שהרי כתוב וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ולא יותר.</p>
<p>תא חזי האי ארץ אקרי ארץ ישראל יעקב דאיהו ישראל אמאי לא שליט⁸⁹¹ על דא כמשה דהא כתיב (&) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ולא יתיר</p>	<p>אלא יעקב הרי בארנו נטל הבית שלמטה ונעזב ממנו הבית שלמעלה ועם הבית שלמטה התקין את הבית שלמעלה בשנים עשר שבטים ובשבעים ענפים והרי פרשוה משה נטל את הבית שלמעלה ועזב את הבית שלמטה ולכן כתוב ביעקב באל שדי באל שדי דבר עם הקדוש ברוך</p>

⁸⁸⁵ מלכות (רח"ו).

⁸⁸⁶ ת"ת (רח"ו).

⁸⁸⁷ שאר העולמות (רח"ו).

⁸⁸⁸ ז' בחי' הזכר המשפיעים בה (רח"ו).

⁸⁸⁹ מלכות (רח"ו), ולפי זה מ"ש שלטא עליהו, ר"ל שלטא בכח הארתם, ולכך א"ל ר' יהודה הלשון אינו מתוקן (מ"מ).

⁸⁹⁰ הם גבורות שיוצאים מפי היסוד (רח"ו).

⁸⁹¹ להיות זוכה לבחי' ת"ת (רח"ו)

⁸⁹² פי' רחל התחתונה (מ"מ).

⁸⁹³ לאה (רח"ו), פי' רחל העליונה שאינו נק' איש האלהים מאריה דביתא כמרע"ה (מ"מ).

⁸⁹⁴ וכנגדם הם י"ב בקר שתקן להיותם מרכבה למלכות (מ"מ).

ספר שמות

<p>וּשְׁמֵי יְהוָה לֹא נֹדַעְתִּי לָהֶם לְמַלְלָא עִמְהוֹן בְּרִגְנָא דָא דֵאִיהוּ עֲלֵאָה⁸⁹⁵</p>	<p>הוא מדבר עמו ולא יותר ושמי ה' לא נודעתי להם לדבר עמם בדרגה זו שהיא עליונה.</p>
<p>וּאֵרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב אָמַר רַבִּי חַיִּיא תּוֹשְׁבְתָן דַּאֲבֵהוֹן⁸⁹⁷ יַעֲקֹב הוּוּ דְהוּא שְׁלִימָא דְכֻלָּא בְּכֻלְהוּ כְּתִיב אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וּבִיהַ אֲתוּסַף אֶת חַד דְּכְתִיב וְאֶל יַעֲקֹב אֲתוּסַף בֵּיהַ וְי' לֵאחֻזָּא דֵאִיהוּ שְׁלִימָא יִתִּיר מְכֻלְהוּ וְעַם כָּל דָּא לֹא זָכָה לֵאשְׁתַּמֵּשׂ בֵּיהַ כְּמִשָּׁה</p>	<p>וּאֵרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב אָמַר רַבִּי חַיִּיא בְּחִיר⁸⁹⁶ הַאֲבוֹת הִיָּה יַעֲקֹב שֶׁהוּא שְׁלֵמוֹת הַכֹּל בְּכֹל־מִכְתוּב אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וּבִיהַ הַתּוֹסֵפָה אוֹת אֶחָת שְׁכְתוּב וְאֶל יַעֲקֹב הַתּוֹסֵפָה בּוֹ וְי' לְהִרְאוֹת שֶׁהוּא שְׁלֵם יוֹתֵר מִכּוֹלֵם וְעַם כָּל זֶה לֹא זָכָה לְהִשְׁתַּמֵּשׂ בּוֹ כְּמִשָּׁה.</p>
<p>וְגַם הַקִּימוֹת⁸⁹⁸ אֶת בְּרִיתִי אִתְּם לְתַתּוּ לָהֶם אֶת אֶרֶץ כְּנַעַן (&) בְּגִין דֵּאֲתַנְזֵרוּ דְכָל מֵאֵן דֵּאֲתַנְזֵר יְרִית אֶרְעָא דְהָא לֹא יְרִית אֶרְעָא⁸⁹⁹ אַלֵּא צְדִיק⁹⁰⁰ וְכָל מֵאֵן דֵּאֲתַנְזֵר אֶקְרִי צְדִיק דְּכְתִיב (יִשְׁעִיָּה ס כֹּא) וְעַמְךָ כָּל־מִ צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ כָּל מֵאֵן דֵּאֲתַנְזֵר וְנִסְתִּיר הָאִי אֶת קִימָא אֶקְרִי צְדִיק תָּא חַזִּי מִן יוֹסֵף דְכָל יּוֹמָיו לֹא אֶקְרִי צְדִיק עַד דְּנִסְתִּיר הֵהוּא בְּרִית אֶת קִימָא קְדִישָׁא כִּיּוֹן דְּנִסְתִּיר לִיהַ אֶקְרִי צְדִיק יוֹסֵף הַצְדִיק</p>	<p>וְגַם הַקִּימוֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתְּם לְתַתּוּ לָהֶם אֶת אֶרֶץ כְּנַעַן מִשׁוּם שְׁנִמּוּלוּ שְׁכָל מִי שְׁנִמּוּל יוֹרֵשׁ אֶת הָאֶרֶץ שֶׁהִרִי לֹא יּוֹרֵשׁ אֶרֶץ אֲלֵא צְדִיק וְכָל מִי שְׁנִמּוּל נִקְרָא צְדִיק שְׁכְתוּב וְעַמְךָ כּוֹלֵם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ כָּל מִי שְׁנִמּוּל וְשׁוֹמֵר אוֹת הַבְּרִית הַזֹּאת נִקְרָא צְדִיק בָּא וְרָאָה מִיוֹסֵף שְׁכָל יָמָיו לֹא נִקְרָא צְדִיק עַד שֶׁשָּׁמַר אוֹתָהּ בְּרִית אוֹת בְּרִית הַקּוֹדֵשׁ כִּיּוֹן שֶׁשָּׁמַר אוֹתוֹ נִקְרָא צְדִיק יוֹסֵף הַצְדִיק.</p>
<p>רַבִּי שְׁמַעוֹן הוּוּ יִתִּיב יּוֹמָא חַד וְרַבִּי אֲלַעֲזֵר בְּרִיהַ (עַמִּיָּה) וְרַבִּי אַבָּא עַמִּיָּה אָמַר רַבִּי אֲלַעֲזֵר הָאִי קְרָא דְכְתִיב וּאֵרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב וְגו' מְהוּ וּאֵרָא וְאֲדַבֵּר מִבְּעֵי לִיָּה אָמַר לִיָּה אֲלַעֲזֵר בְּרִי רִזָּא עֲלֵאָה אִיָּהוּ</p>	<p>רַבִּי שְׁמַעוֹן הִיָּה יּוֹשֵׁב יוֹם אֶחָד וְרַבִּי אֲלַעֲזֵר בְּנוֹ (עַמּוֹ) וְרַבִּי אַבָּא עַמּוֹ אָמַר רַבִּי אֲלַעֲזֵר פְּסוּק זֶה שְׁכְתוּב וּאֵרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב וְגו' מְהוּ וּאֵרָא הִיָּה צְרִיךְ לוֹמַר וְאֲדַבֵּר אָמַר לוֹ אֲלַעֲזֵר בְּנִי זֶהוּ סוּד עֲלִיוֹן.</p>
<p>תָּא חַזִּי אִית גּוֹוִינִן דְּמַתְּחִיזִין וְאִית גּוֹוִינִן דְּלֵא מַתְּחִיזִין⁹⁰¹ וְאֵלִין וְאֵלִין אִינּוֹן רִזָּא עֲלֵאָה</p>	<p>בָּא וְרָאָה יֵשׁ צְבָעִים שְׁנֵרָאִים וְיֵשׁ צְבָעִים שְׁלֵא נֵרָאִים וְאֵלֻוּ וְאֵלֻוּ הֵם סוּד</p>

⁸⁹⁵ ת"ת (רח"ו).

⁸⁹⁶

⁸⁹⁷ ידוע שאברהם ויצחק מושרשים בחו"ב שהם ראשי שני הקוים דימין ושמאל, ולפי שאין שם צנור וגם שהאור שיש בהם ה"ס אחסנתא דאור"א שאינו רק הארה, לכן לא היו שלמים בתולדותם ויצאו מהם ישמעאל ועשו, ואין עיקר האור שבהם אלא מן הדעת כנודע מסוד עליית החסדים, וז"ש שיעקב היה שבח האבות שהוא משביחן, מפני שהדעת התחתון הוא מתפשט ומאיר בכל ומשלים את הכל בהתפשט חסדיו בכל וכו' (רמ"ז).

⁸⁹⁸ שהם היו גורמים הקמת הברית להיות זוכים בשפע המלכות (רח"ו)

⁸⁹⁹ מלכות (רח"ו).

⁹⁰⁰ יסוד (רח"ו).

⁹⁰¹ אף הגווינן בחג"ת דנוק' לא אתגליין כ"כ עד נה"י (יהל אור ח"א י ע"ג). כל מראות אלהו"ת אשר ראו הנביאים כולם זולת משרבע"ה, הנה בכולם היה ג"כ רק דרך ראייה החיצונית וכו', הנה ביה כתיב ראייה וארא, אבל באספקלריא דנהרא דאיהו בסתימו לא כתיב ביה ראייה אלה ידיעה, והוא מה שכתוב לא נודעתי וגו', כי במשרבע"ה הנה לא היה בו התלבשות כלל, וזה שנאמר בו "ומראה ולא בחידות" (שם ח), כי נתגלה לו כל גילויו מאספקלריה המאירה עצמו לא ע"י התלבשות כלל. ומ"ש גם בו "ותמונת ה' (שהיא מאספקלריא דלא נהרא) יביט" (שם), הנה לשון הבטה הוא על התבוננות והבנה, כמו "הביטו אל צור חוצבתם וגו' הביטו אל אברהם אביכם" (ישעיה נא ב), והוא על התבוננות ועיון השכלי, וכמו "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך" (תהלים קיט יח), וזהו שאמר "ותמונת ה' יביט". ור"ל, כי גם אם נתגלה לו איזה ענינים מאספקלריא דלא נהרא, הנה הוא הבין ויודע אותם על מה שהם מרמזים (כללים ח"ב ו ע"ג), גם המראות אשר ראה משה ע"י אספקלריא דלא נהרא, הנה השיג אותם

ספר שמות

<p>דמהימנותא ובני נשא לא ידעין ליה ולא מסתכלין ביה ואלין דמתחזיין לא זכה בהו⁹⁰² בר נש עד דאתו אבהן וקיימו עליהו ועל דא כתיב וארא דחמו אינון גוונין דאתגליין</p>	<p>עליון של האמונה ובני אדם לא יודעים אותו ולא מתבוננים בו ואלה שנראים לא זכה בהם אדם עד שבאו האבות ועמדו עליהם ועל זה כתוב וארא שראו אותם צבעים שהתגלו.</p>
<p>ומאן גוונין דאתגליין אינון דאל שדי דאינון גוונין בחיזו עלאה (נ"א חיזו דגוונין עלאין) ואלין אתחזיין וגוונין דלעילא⁹⁰³ סתימין דלא אתחזיין לא קאים איניש עלייהו בר ממשה ועל דא כתיב ושמי יהוה לא נודעתי להם לא אתגליתי לון בגוונין עלאין ואי תימא דאבהן לא הוו ידעי בהו אלא הוו ידעי מגו אינון דאתגליין⁹⁰⁴</p>	<p>ומה הצבעים שהתגלו אותם של אל שדי שהם צבעים של מראה עליון (מראה של צבעים עליונים) ואלו נראים והגוונים שלמעלה נסתרים שלא נראים לא עמד איש עליהם פרט למשה ועל זה כתוב ושמי ה' לא נודעתי להם לא התגליתי להם בגוונים עליונים ואם תאמר שהאבות לא ידעו אותם אלא הם ידעו אותם מתוך אלו שהתגלו.</p>
<p>כתיב (דניאל יב ג) והמשכילים יזהירו כוהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד והמשכילים יזהירו מאן אינון משכילים אלא דא הוא ההוא חכם דיסתכל מגרמיה מלין דלא יכילין בני נשא למללא בפומא ואלין אקרן משכילים יזהירו כוהר הרקיע מאן (זהר) הוא הרקיע דא הוא רקיע דמשה⁹⁰⁵ דקיימא באמצעייתא והאי זהר דיליה איהו סתים ולא אתגלייא מגוון דיליה וקיימא על ההוא רקיעא דלא נהיר דאתחזיין ביה גוונין ואינון גוונין אף על גב דאתחזיין ביה לא זהרי כוהרא בנין דאינון גוונין סתימין</p>	<p>כתוב והמשכילים יזהירו כוהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד והמשכילים יזהירו מי הם המשכילים אלא זהו אותו חכם שמתבונן מעצמו בדברים שלא יכולים בני אדם לדבר בפה ולאלה קוראים משכילים יזהירו כוהר הרקיע מי (זהר) הוא הרקיע זהו הרקיע של משה שעומדת באמצע והזהר שלו הזה הוא נסתר ולא התגלה מהגוון שלו ועומד על אותו רקיע שלא מאיר שנראים בו הצבעים ואותם צבעים אף על פי שנראים בו לא זוהרים כמו זהר משום שהם צבעים נסתרים.</p>
<p>תא הזי ארבע נהורין אינון תלת מנייהו⁹⁰⁶ סתימין וחד דאתגלייא⁹⁰⁷ נהורא דנהיר⁹⁰⁸ נהורא דזהרא (ואינון) ואיהו נהיר כוהירו</p>	<p>בא וראה ארבעה אורות הם שלשה מהם נסתרים ואחד שהתגלה אור שמאיר אור שזוהר (והם) והוא מאיר כוהר השמים בטוהר אור של ארגמן שנוטל כל האורות אור שלא מאיר</p>

על אמיתתן ע"פ יחודם באספקלריא דנהרא, כי הוא זכה שנשלם על ידו היחוד דמלכות בז"א, ונתייחד אספקלריא דלא נהרא באספקלריא דנהרא והסתכל דרך בה גופה באינון סתימין עלאין, אשר שם אין תבנית ותואר כלל. והנה הוא היפך ממש מכל הנביאים כולם, כי בהם הנה נתלבש כל מראות אלהות שהוא האור דאספקלריא המאירה, הנה נתלבשו בהאספקלריא שאינה מאירה, וראו ע"ז את כל אותן המראות בבחי' תואר ותבנית כמ"ש בזה"ק (פ' וארא כ"ג ע"א) ע"ש. אבל במשה רבינו ע"ה היה להיפך, כי גם אותן המראות אשר הראה לו הקב"ה ע"י אספקלריא שאינה מאירה, והם מראה אחרים ותבנית המשכן וכליו כנז', הנה הסתכל הוא בהם ג"כ ע"פ האור העליון דאספקלריא המאירה אשר שולל שם את כל תבנית ותואר (לש"ו שם ז ע"א).

⁹⁰² פי' שהם מראות הנראות במלכות ע"י השפעה הספירות של הזכר בה (רח"ו).

⁹⁰³ היינו מראות הת"ת (רח"ו).

⁹⁰⁴ ע"י המלכות (רח"ו).

⁹⁰⁵ וז"ש יזהירו כוהר שנתראה במלכות מן הרקיע שהוא ת"ת (רח"ו).

⁹⁰⁶ חג"ת (רח"ו).

⁹⁰⁷ פי' כי ד' עולמות אבי"ע הם סוד ד' אותיות הו"ה שהם כנגד או"א וזו"נ והנה ג' נהורין שהם או"א

וז"א הם סתימין וחד דאתגלייא פי' נוק', עשיה (זהר הרקיע).

⁹⁰⁸ היינו אבא, אצילות (זהר הרקיע).

ספר שמות

<p>דשמיא בדכיו⁹⁰⁹ נהורא דארגוונא דנטיל⁹³ כל נהורין⁹¹⁰ דלא נהיר⁹¹¹ אסתכל לגבי אלן ונטיל לון ואתחזיין אינון נהורין ביה⁹¹² כעשיתא לקבל שמשא</p>	<p>מסתכל לאלה ונוטל אותם ונראים אותם המאורות בו כעשית נגד השמש.</p>
<p>ואלין תלת דקאמרן סתימין וקיימין על האי ועומדים על זה</p>	<p>ואלה השלשה שאמרנו נסתרים ועומדים על זה</p>
<p>כג/ב</p>	
<p>דאתגלייא ורוא דא עינא</p>	<p>שהתגלה וסוד זה העין</p>
<p>תא חזי בעינא אית תלת גוונין דאתגליין⁹¹³ רשימין ביה וכלהו לא מזדהרי בגין דקיימי בנהורא דלא נהיר ואלין אינון כגוונא דאינון סתימין דקיימי עלייהו ואלין אינון דאתחזיין לאבהן למנדע אינון סתימין דמזדהרין מגו אלן דלא מזדהרי ואינון דמזדהרי ואינון סתימין אתגליין ליה למשה בההוא רקיעא דיליה ואלין קיימי על אינון גוונין דאתחזיין ביה בעינא</p>	<p>בא וראה בעין יש שלשה צבעים שהתגלו רשומים בו וכולם לא זוהרים משום שעומדים באור שלא מאיר ואלה הם כדוגמא אותם הנסתרים שעומדים עליהם ואלה הם שנראו לאבות לדעת אותם נסתרים שזוהרים מתוך אלה שלא זוהרים ואותם שזוהרים והם נסתרים התגלו למשה באותו רקיע שלו ואלה עומדים על אותם צבעים שנראים בו בעין.</p>
<p>ורוא דא סתים עינד ואסחר נלגלך ויתגליין אינון גוונין דנהרין דמזדהרי ולא אתייהיב רשו למיחמי אלא בעיינין סתימין⁹¹⁴ בגין דאינון סתימין עלאין קיימי על אינון גוונין דאתחזיין דלא מזדהרי</p>	<p>וסוד זה סותם עיניך ומסובב גלגלך ויתגלו אותם צבעים שמאירים שזוהרים ולא נתנה רשות לראות אלא בעיניים סתומות משום שאותם נסתרים עליונים עומדים על אותם צבעים שנראים שלא זוהרים.</p>
<p>ועל דא קרינן משה זכה באספקלריא דנהורא דקיימא על ההוא דלא נהיר⁹¹⁵ שאר בני עלמא בההוא אספקלריא דלא נהיר⁹¹⁶ ואבהן הוו חמאן מגו אלין⁹¹⁷ גוונין דאתגליין</p>	<p>ועל זה קראנו משה זכה באספקלריה המאירה שעומדת על אותה שלא מאירה שאר בני העולם באותה אספקלריה שלא מאירה והאבות היו</p>

⁹⁰⁹ והיינו אמא עד הוד אתפשטת, שהוא היכל עצם השמים, דתרגומו שמיא בדכיו, והיינו בריאה שבו ההיכלות (זהר הרקיע).

⁹¹⁰ יצירה, ז"א שמקבל הכל מאימא כדי להשפיע בנוק' (זהר הרקיע).

⁹¹¹ היינו עשיה, נוק', שהיא מסתכלת למעלה לשמים לשאול ולקבל האור (זהר הרקיע). מלכות (רח"ו).

⁹¹² זה רומז ללבנת הספיר, וע"י שהיא ספירי ומזה המשל יודע הנמשל שאומר אח"כ ודע כי המלכות נקרא בת עין והיא נהורא דלא נהיר, ובזה תבין המשל על בוריו כי בנהורא דלא נהיר אתחזי לאבהן אינון סתימין מאספקלריא דלא נהיר אולמטה איתפתחו אינון סתימין בההוא נהורא (זהר הרקיע).

⁹¹³ שהם חוור ירוק וסומק (רח"ו).

⁹¹⁴ בפתוחו דעיינין אתכסי ליה - כנ"ל (זהר וארא) ולא אתייהיב רשו כו' רק בסתימו דעיינין והוא מראה שרואה האדם כשסותם עיניו כמו מראה חשוך לפי שהוא סתימא עילאה שעליהן נאמר ישת חשך סתרו כידוע וכשפותח עיניו אינו רואה את המראה (בהגר"א בתז"ח נא ע"א). כל מראות אלהר"ת אשר מאספקלריא המאירה הם בסתימו דעיינין דוקא וכנ"ל מזוה"ק וארא (כג ע"ב), שאמרו ולא אתייהיב רשו למיחמי אלא בעיינין סתימין בגין דאינון סתימין עלאין כו', ולכן לא כתיב בהם ראייה אלא ידיעה, והוא מה שכתוב (שמות ו ג) ושמי ה' לא נודעתי להם (כללים ח"ב ח ע"א).

⁹¹⁵ וזהו נלע"ד (במדבר יב ח) ותמונת ה' יביט, כי תמונה ה"ס המלכות, ומשה שזכה לאספקלריא המאירה היה מביט מלמעלה למטה את תמונת ה' (רמ"ז).

⁹¹⁶ עי' עוד בראשית (לג ע"ב), ובתיקו"ז (תיקון מ דף פט ע"ב).

⁹¹⁷ מן המלכות היו רואים בחי' הת"ת (רח"ו). ולפי זה, ג' מדרגות יש: שאר נביאים לא היו רואים אלא המלכות לבדה, והאבות היו רואים של ז"א מתוך המלכות, ומרע"ה היתה נבואתו מז"א. והנה יקשה שהרי כתב הרב שמשו נבואתו מהפנים דפרקין עילאין דנר"ה דז"א ומוכרח שתעבור הנבואה ע"י המלכות, ולכן הז"א נק' אספקלריא דנהרא כי שם אספקלריא היא המלכות וכן כל הנביאים כולם

ספר שמות

<p>רואים מתוך הצבעים הללו שהתגלו אותם נסתרים שעומדים עליהם שאלה שלא מאירים ולכן כתוב וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי באותם צבעים שנראים.</p>	<p>וישמי ה' לא נודעתי להם אלו צבעים עליונים נסתרים שזוהרים שזכה בהם משה להסתכל בהם וסוד זה שהעיין סתום/נסתר וגלוי סתום/נסתר רואה אספקלריה המאירה נגלה רואה אספקלריה שלא מאירה ועל זה וארא באספקלריה שלא מאירה שהיא בהתגלות בה כתוב ראיה ואולם באספקלריה שמאירה שהיא בסתר כתוב בה ידיעה שכתוב לא נודעתי באו רבי אלעזר ורבי אבא ונשקו ידיו בכך רבי אבא ואמר אוי כשתסתלק מן העולם וישאר העולם יתום ממך מי יכול להאיר דברי תורה.</p>
<p>וישמי יהו"ה לא נודעתי להם אלין גוונים עלאין סתימין דוהרינ דוכה בהו משה לאסתכלא בהון ורוא דא דעינא סתיים וגליא סתיים חמי אספקלריא דנהרא אתגלייא חמי אספקלריא דלא נהרא ועל דא וארא באספקלריא דלא נהרא דאיהו באתגלייא ביה כתיב ראיה באספקלריא דנהרא דאיהו בסתימו כתיב ביה ידיעה דכתיב לא נודעתי אתו רבי אלעזר ורבי אבא ונשקו ידיו בכך רבי אבא ואמר ווי כד תסתלק מעלמא וישתאר עלמא יתום מינד מאן יכיל לאנהרא מלין דאורייתא</p>	<p>פתח רבי אבא ואמר (ש"א כהו) ואמרתם כה לחי ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום ואמרתם כה לחי וכי דוד לא היה יודע ביה בנבל דאיהו אמר בניניה ואמרתם כה לחי אלא ההוא יומא יומא טבא דראש השנה הוה וקודשא בריך הוא יתיב בדינא על עלמא ובגין קודשא בריך הוא קאמר ואמרתם כה לחי לקשרא כה לחי דכל חיין ביה תליין</p>
<p>פתח רבי אבא ואמר (ש"א כהו) ואמרתם כה לחי ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום ואמרתם כה לחי וכי דוד לא היה יודע ביה בנבל דאיהו אמר בניניה ואמרתם כה לחי אלא ההוא יומא יומא טבא דראש השנה הוה וקודשא בריך הוא יתיב בדינא על עלמא ובגין קודשא בריך הוא קאמר ואמרתם כה לחי לקשרא כה לחי דכל חיין ביה תליין</p>	<p>פתח רבי אבא ואמר (ש"א כהו) ואמרתם כה לחי ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום ואמרתם כה לחי וכי דוד לא היה יודע ביה בנבל דאיהו אמר בניניה ואמרתם כה לחי אלא ההוא יומא יומא טבא דראש השנה הוה וקודשא בריך הוא יתיב בדינא על עלמא ובגין קודשא בריך הוא קאמר ואמרתם כה לחי לקשרא כה לחי דכל חיין ביה תליין</p>
<p>ואתה שלום מאי ואתה אתה מבעי ליה אלא ואתה כלא לקודשא בריך הוא קאמר בגין לקשרא קשרא דמהימנותא כדקא יאות⁹¹⁸</p>	<p>"ואתה שלום", מה זה "ואתה" היה צריך [לכתוב] אתה אלא ואתה הכל לקדוש ברוך הוא אמר כדי לקשר קשר האמונה כראוי.</p>
<p>מכאן אוליפנא דהא לבר נש חייבא אסור לאקדמא ליה שלם⁹¹⁹ ואי אצטריך יקדים ליה</p>	<p>מכאן למדנו שאסור להקדים שלום לאדם רשע ואם צריך יקדים לו כמו</p>

מנ"ה אלא שיש בהם בחי' שונות כמ"ש הרב שם. ואם כן היכי קאמר הכא שאר בני עלמא בההוא אספקלריא דלא נהרא ואבהן הוו חמאן וכו', וי"ל שלעולם הנבואה היא מנ"ה דז"א כמ"ש הרב אלא שאר נביאים היה אור הנ"ה מתעצם במלכות ולא היו רואים אלא המלכות לבדה אע"פ שבדאי אור הנ"ה הוא בתוכה מ"מ הם עצם לא היו רואים אלא אור המלכות והאבות היו רואין גם אור נ"ה מתוך המלכות, אבל היה מתעצם בתוכה ולמשה רבינו ע"ה היה עובר אור הנ"ה מעבר בעלמא בתוך המלכות ואינו מתעצם, ולכך אמר הזהר שנבואת מרע"ה הו' מז"א כיון שאינו מתעצם בתוכה ודוק (מ"מ).

⁹¹⁸ ו' ת"ת עם אתה מלכות (רח"ו), ולפי זה מ"ש ואתה שלם, ר"ל אתה שהיא המלכות קשורה עם הו' ועם השלום שהם גוף וברית שתחילה קשורה דוד עם היסוד לבדו כמ"ש כה לחי ועתה קשורה עם שניהם (מ"מ).

⁹¹⁹ עי' ח"א קעא ע"ב, ועי' אבות דרבי נתן פי"ב מ"ג: כשהיה אהרן מהלך בדרך פגע בו באדם רשע ונתן לו שלום למחר בקש אותו האיש לעבור עבירה אמר אוי לי היאך אשא עיני אחר כך ואראה את אהרן בושתי הימנו שנתן לי שלום נמצא אותו האיש מונע עצמו מן העבירה. ועי' גיטין סב ע"א שמותר ליתן שלום לעכו"ם מפני דרכי שלום, ועי' שם בתוס' שלפי הירושלמי אסור. ועי' אור יקר סוף פרשת מקץ.

ספר שמות

<p>כרוד דבריך ליה לקודשא בריך הוא ואתחזי דבניניה קאמר ואי תימא דרמאות הוה לאו דהא כל מאן דסליק ליה לקודשא בריך הוא ואתחזי דבניניה קאמר לאו רמאות הוא ומאן דאקדים שלם לזכאה כאילו אקדים ליה לקודשא בריך הוא כל שכן מר דאיהו שלמא לעילא ותתא</p>	<p>דוד שביך את הקדוש ברוך הוא ונראה שאמר בגללו ואם תאמר שזו רמאות לא שהרי כל מי שהקב"ה מעלה אותו ונראה שבשבילו אמר אינו רמאות ומי שמקדים שלום לצדיק כאלו הקדים לקדוש ברוך הוא כל שכן מר שהוא שלום למעלה ולמטה.</p>
<p>וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי יהו"ה לא נודעתי להם רבי חזקיה פתח (תהלים לב ב) אשרי אדם לא יחשב יהו"ה לו עון וגו' כמה אינו בני נשא אטימין דלא ידעין ולא מסתכלן על מה קיימין בעלמא⁹²⁰ דהא קודשא בריך הוא כד ברא עלמא⁹²¹ עבד ליה לבר נש בדיוקנא דיליה⁹²² ואתקין ליה בתקונו⁹²³ בגין דישתדל באורייתא ויהך באורחוי</p>	<p>וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם רבי חזקיה פתח אשרי אדם לא יחשב ה' לו עוון וגו' כמה אטומים הם בני אדם שלא יודעים ולא מתבוננים על מה עומדים בעולם שהרי כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם עשה את האדם בדמות שלו והתקינו בתקונו כדי שיעסוק בתורה וילך בדרכיו.</p>
<p>דהא כד אתברי אדם⁹²⁴ מעפרא דמקדשא דלתתא אתתקן וארבע סטרי דעלמא אתחברו בהווא אתר דאקרי בי מקדשא ואינון ארבע סטרי דעלמא אתחברו בארבע סטרי דאינון יסודין דעלמא תתאה איש ורוח מים ועפר ואתחברו ארבע סטרי אלן בארבע סטרי (נ"א יסודין)⁹⁴ דעלמא ואתקין מנייהו קודשא בריך הוא חד גופא בתקונא עלאה והאי גופא אתחבר מתרין עלמין מעלמא דא תתאה ומעלמא דלעילא⁹²⁵</p>	<p>שהרי כשנברא אדם מעפר המקדש שלמטה נתקן וארבעה צדדי העולם התחברו באותו מקום שנקרא בית המקדש ואותם ארבעה צדדי העולם התחברו בארבעה צדדים שהם יסודות העולם א"ש ר"ח ומי"ם ועפ"ר והתחברו ארבעה צדדים אלו בארבעה צדדי (יסודות) העולם והתקין מהם הקדוש ברוך הוא גוף אחד בתקון עליון וגוף זה התחבר משני עולמות מהעולם התחתון הזה ומהעולם שלמעלה.</p>
<p>אמר רבי שמעון תא חזי ארבע קדמאי אינון רזא דמהימנותא ואינון אבהן דכלהו עלמין ורזא דרתיכא עלאה קדישא ואינון ארבע</p>	<p>אמר רבי שמעון בא וראה ארבעה ראשונים הם סוד האמונה והם אבות של כל עולמות וסוד המרכבה העליונה</p>

⁹²⁰ אינם יודעים סוד מרכבתם בגופם וחומרם, וחושבים עצמם סתם מורכבים מד' יסודות חומרים ולא ידעו סוד נסתר בהרכבתם ואלמלא ידעוהו היו מזככים עצמם לפני בראם שאינם כהרכבת הבהמה והחיה מד' יסודות בגופם כאשר דמו החוקרים שהדומם והצומח והחי והמדבר מורכבים מד' יסודות סתם, ויתחלקו לפי רוחם הנשלפת, ויש להם מעלת שכל לבד וכיוצא. ואינו שהרכבת האדם בחומרם היא בענין אחר, שאינה כהרכבת היסודות בשאר הנבראים (אור יקר).

⁹²¹ הנה העולם התחיל בריאתו לרדת מאת הבורא מעלה אחר מעלה והיינו אומרו קב"ה ברא עלמא, יורד מאת הבורא ובסוף כל הנמצאים שהם רחוקים יותן מן הכל חזר וקשר הסוף בראש ע"י אדם (אור יקר).

⁹²² ממש דומה צורה ליוצרה, כמו שהוא יחיד בעליונים נבדל מכל נמצא, כן האדם יחיד בתחתונים נבדל מן נמצא, שאין לו ייחס עם שום נברא והיינו ויקרא האדם שמות כו', ולאדם לא מצא עזר כנגדו, שאין לו ייחס ודמיון עם שום א' מן הנבראים ונבדל לעצמו מכולם (אור יקר).

⁹²³ אותן חומר זר שבראו אותה עיסה יפה שגבל לתכונת גופו ציירה ותקנה על סוד היותו נבנה בצורה עליונה, כולל סוד הספירות, והיינו "אתקין ליה בתקונו" והשתא מפרש שניהם ואזיל, והא' שהוא נבדל בחומרם משאר הנבראים "דהא וכו'" (אור יקר).

⁹²⁴ רז"ל אמרו (סנהדרין לח סע"א) כי אדה"ר מכל העולם כולו הוצבר עפרו, וכן הוא בפדר"א (פרק יא) ובזוה"ק (חיי שרה קל ע"ב, ופ' ויגש רה ע"ב) (דע"ה ח"ב לב ע"ב).

⁹²⁵ גוף מן המלכות ונשמה מן הבינה (רח"ו).

ספר שמות

יסודין אש ורוח ומים ועפר אלין אינון רוא עלאה (ואלין אינון אבהן דכלהו עלמין אבהן דכלא) ומאינון נפקין זהב וכסף ונחשת וברזל ⁹²⁶ ותחות	הקדושה ואותם ארבעה יסודות א"ש ר"ח ומי"ם ועפ"ר אלה הם סוד עליון (ואלו הם האבות של כל העולמות אבות של הכל) ומהם יוצאים זה"ב וכס"ף ונחש"ת וברז"ל ותחת
כד/א ⁹²⁷	
אלין מתכאן אחרנין דדמיין לון (כגוונא דאלין)	אלו מתכות אחרות שדומים להם (כדוגמת אלו).
תא הזי אש רוח ומים ועפר ⁹²⁸ אלין אינון קדמאי ושרשיין ⁹²⁹ דלעילא ותתא ותתאין ועלאין עלייהו קיימין ואלין אינון ⁹³⁰ ארבע לארבע סטרי עלמא וקיימין בארבע אלין צפון ודרום ⁹³¹ ומזרח ומערב אלין אינון ארבע סטרין דעלמא וקיימין בארבע אלין אש לסטר צפון רוח לסטר מזרח מים לסטר דרום בגין דדרום איהו הם ויבש מים קרים ולחים עפר לסטר מערב וארבע אלין בארבע אלין קטירין	בא וראה א"ש ר"ח ומי"ם ועפ"ר אלה הם הראשונים והשרשים שלמעלה ושלמטה ותחתונים ועליונים עומדים עליהם ואלה הם ארבעה לארבעה צדדי העולם ועומדים בארבעה אלו צפון ודרום ומזרח ומערב אלו הם ארבעה צדדים של העולם ועומדים בארבעה אלו א"ש לצד צפון ר"ח לצד מזרח מי"ם לצד דרום משום שהדרום הוא

⁹²⁶ הוד וכסף נצח ונחשת יסוד וברזל מלכות (רח"ו).

⁹²⁷ @מש"כ בשור ט' תיקו"ז סא ע"א צ"ל עא ע"א (לש"ו).

⁹²⁸ עי' עוד בכ"ז בפ' תרומה קנט ע"ב (לש"ו).

⁹²⁹ דע שכמו שבזה העולם יש ד' יסודות ארמ"ע כן יש בכל ד' עולמות יסוד המים כנגד חכמה, וחסד ואצילות ויסוד האש כנגד בינה וגבורה ובריאה (ולכן המלאכים שבבריאה נקראו שרפים, אש שורף – הוספת הלש"ו ביאורים ח"א עה ע"ד), ויסוד הרוח נגד הת"ת ויצירה (ולכן המלאכים שביצירה נקראו חיות ע"ש רוח חיים - שם), ויסוד העפר נגד מלכות העשיה (ולכן המלאכים שבעשיה נקראו אופנים ע"ש גוף וכלים - שם), וכן בכל ד' עולמות הם ד' הנזכר נגד ד' אותיות הוי"ה י' מים ה' אש ו' רוח ה' עפר וכן בכלם אלא שבכל עולם גובר העיקר. המשל בזה כי באצילות גובר המים והשם יה"ה, ובבריאה גובר האש והוא העיקר והשם הוה"י, וביצירה גובר הרוח, והוא העיקר והשם והי"ה, ובעשיה גבורה העפר והוא העיקר והשם הוא הה"י (נ"א הה"ו) (זהר הרקיע).

⁹³⁰ כפי הנראה מפשט הלשון, כי הד' יסודות שהם ארמ"ע הם ד' רוחות העולם בטבע ד' יסודות אלו אלא שהחליפם הקב"ה כדי למזגם ר"ל כי האש שהוא חם ויבש ודרום טבעו חם ויבש ולכן היה ראוי שיהיה אש בדרום, ואמנם לסיבה שהיה מתגבר כח האש לאין קץ לכן החליפם ומזגם ונתן שם יסוד המים שהוא קר ולח, היפך האש, כי כל ב' בחי' יולידו בחי' אמצעי שוה, וכן האש שהוא חם ויבש נתנו ומזגו ברוח צפון ולכן אל יקשה בעיניך מאמר הפילוסופים אם נראה חלוקים זה על זה והנה כפי גרסת הדפוס נראה כי גם ברוח מזרח כן כי כן כתב כג"ד מזרח, ר"ל כי המה ג"כ הפוכים וא"כ גרסת הדפוס היא נכונה כי הרוח קר ויבש וכן נראה בחושי כי הוא מקרר את האדם ומיבשו ומזגו ונותנו ברוח מזרח שהוא חם ולח ומ"ש עפר הוא קר ויבש וכו' שינה הלשון שלא אמר כג"ד רוח מזרח מערב עפר וכו' לא נתמזגו אלא שהם מטבע אחר ר"ל עפר מערב מטבע אש שהוא קר ויבש כנז', וזהו ההפרש שיש בין רוח מזרח ובין עפר מערב ובזה נסתלקה קושית המגיהים ובזה תבין ג"כ מ"ש בגין דמערב אתאחיד עפרא דאיהו קר ויבש ר"ל אתיחדו תרויהו הוצרכו למזג אחרים וכן תבין מ"ש דהא חמימותא דדרום אתאחיד ביה בחמימותא דמזרח ולא אמר בחמימותא דרוח כי הרוח קר ויבש ובזה צדקו כל דברי המאמר ועדיין צריך עיון למה עפר במערב היו כ"א באתריה (נ"א לאחדים) והש"י יאיר עינינו ודע כי אש ומים הם ב' יסודות הקודמים לכל והם חו, בוהוליד האש את הרוח שהוא הבן הז"א חם מצד האב ולח מצד האם ובהשלכת הטיפה גובר החום, ולכן הרוח הוא חם ולח ומצד האם נולדה הנוק' העפר קר ויבש האם וקדמה מצד האם קר מצד המים ויבש מצד האש, וד' יסודות תחתונים הם נפרדים ושלשתן מתחברין ופועלים בעפר והב' נוק' למטה מהב' זכרים מים ועפר הם תחת אש ורוח בסוד ותלכנה שתיהן שהם ב' הה"ן אימא וברתא (זהר הרקיע). אמנם שם הוא משובש קצת, אך בספר אור החמה הובא לשונו ושם הוא מתוקן בזה (ביאורים ח"א עה ע"ד).

⁹³¹ עי' בהגר"א בתיקונים (תיקון מ דף פט ע"ג) כי החילוק בזה הוא בין החו"ג דז"א להחו"ג דנוק', כי בז"א הוה החו"ג אור ומים אור חסד מים גבורה, ובהנוק' הוה החו"ג מים ואש, מים חסד אש גבורה, כי הגבורה ידיה הוא החסד דידה, והאור הוא החסד שבחסד, והאש הוא הגבורה שבגבורה, כי ז"א בערכה הוא כולו חסד, והיא בערכה היא כולה גבורה כנודע (דע"ה ח"ב קלג ע"ד וכללים ח"ב לה ע"ד).

ספר שמות

<p>וכלהו חד ואלין עבדי ארבע מתכאן דאינון זהב וכסף ונחשת וברזל הא אינון תריסר וכלהו חד</p>	<p>חם ויבש מים קרים ולחים עפ"ר לצד מער"ב וארבעה אלו קשורים בארבעה אלו וכולם אחד ואלה עושים ארבע מתכות שהם זה"ב וכס"ף ונחש"ת וברז"ל הרי הם שנים עשר וכולם אחד.</p>
<p>תא חזי אש הוא בשמאלא לסטר צפון דהא אש תוקפא דחמימותא ביה ויבישו דיליה⁹³² תקיף וצפון בהפוכא דיליה הוא ואתמויג חד בחד ואיהו חד⁹³³ מים לימינא והוא לסטר דרום וקודשא בריך הוא לחברא (נ"א לאחורא) לון כחדא עביד מזנא דא כמזנא דא</p>	<p>בא וראה האש היא בשמאל לצד צפון שהרי האש בו תוקף החמימות והיבש שלו חזק וצפון ההפך שלו ונמזגים אחד באחד והוא אחד מים לימין והוא לצד דרום והקדוש ברוך הוא לחברם (להחזירם) כאחד עושה מזג זה כמזג זה.</p>
<p>צפון איהו קר ולח אשא חם ויבש אחלף לון לסטר דרום דרום איהו חם ויבש מים קרים ולחים וקודשא בריך הוא מזיג לון כחד דנפקי מיא מדרום ועאלין כגו צפון ומצפון נגדי מיא נפיק אשא מצפון ועאל בתוקפא דדרום ומדרום נפיק תוקפא דחמימותא לעלמא בנין דקודשא בריך הוא אוזיף דא בדא וכל חד וחד אוזיף לחבריה מדיליה כדקא חזי ליה כגוונא דא רוח ומזרח בנין דיוזיף כל חד לחבריה⁹³⁴ ואתכליל דא בדא לאתחברא כחד</p>	<p>הצפון הוא קר ולח האש חם ויבש החליפם לצד דרום דרום הוא חד ויבש המים קרים ולחים והקדוש ברוך הוא מוזג אותם כאחד שיוצאים מים מדרום ונכנסים לצפון ומצפון נמשכים מים יוצא אש מצפון ונכנס בתוקף הדרום ומדרום יוצא תוקף החמימות לעולם משום שהקדוש ברוך הוא לווה זה מזה וכל אחד ואחד מלוה לחברו משלו כראוי לו כדוגמא זה רוח ומזרח כדי שילווה כל אחד לחבירו ונכללים זה בזה להתחבר כאחד.</p>
<p>תא חזי אשא מסטרא דא⁹³⁵ מים מסטרא דא⁹³⁶ ואינון מחלוקת עאל רוח⁹³⁷ בינייהו ואחיד לתרין סטרין הדא הוא דכתיב (בראשית א ב) ורוח אלהים מרחפת על פני המים⁹³⁸ דהא אשא קאים לעילא בסטרא דא⁹³⁹ ומים⁹⁴⁰ קיימי על אפי ארעא⁹⁴¹ רוחא אעיל בינייהו ואחיד לתרין סטרין⁹⁴² ואפריש מחלוקת עפר⁹⁴³ מיא⁹⁴⁴ קיימי עליה ורוחא⁹⁴⁵</p>	<p>בא וראה אש מצד זה מים מצד זה והם מחלוקת נכנסת רוח ביניהם ואוחזת את שני הצדדים זהו שכתוב ורוח אלהים מרחפת על פני המים שהרי אש עומדת למעלה בצד זה ומים עומדים על פני הארץ רוח נכנסת ביניהם ואוחזת את שני הצדדים ומפרידה מחלוקת העפר המים עומדים עליו ורוח ואש ומקבלת</p>

⁹³² עי' תיקו"ז סא ע"א (הגהות הזהר) צ"ל עא ע"א (לש"ו).

⁹³³ שניתן האש בצפון ונעשית האש עם הצפון לאחד כדי להחליש כח חמימותו דהאש (לש"ו ביאורים ח"א עה ע"ד).

⁹³⁴ ולא אמר ועפר ומערב כי הם לא נתמזגו ששינסה טבע א' קר ויבש והוא משום כי הם מקבלים מכל הג' עליונים ואינם צריכס' עוד למיזוג ועי' זהר הרקיע (לש"ו).

⁹³⁵ גבורה (רח"ו).

⁹³⁶ חסד (רח"ו).

⁹³⁷ ת"ת (רח"ו).

⁹³⁸ בינה (רח"ו).

⁹³⁹ בינה (רח"ו).

⁹⁴⁰ חסד (רח"ו). ח"ג רנה ע"א (לש"ו).

⁹⁴¹ מלכות (רח"ו).

⁹⁴² לבינה ומלכות (רח"ו).

⁹⁴³ מלכות (רח"ו).

⁹⁴⁴ חסד (רח"ו).

⁹⁴⁵ ת"ת (רח"ו).

ספר שמות

<p>ואשא⁹⁴⁶ ומקבלא מכלהו בחילא דתלתא אלין דקיימי עלה</p>	<p>מכולם בכח של שלשת אלה שעומדים עליו.</p>
<p>תא הוי רוח ומזרח מזרח חם ולח רוח⁹⁵ קר ויבש סטרא דאיהו יבישא חם ולח איהו⁹⁶ ובגיני כך אחיד לתרין סטרין דהא אש חם ויבש ומים קרים ולחים רוח איהו חם ולח סטרא דאיהו חם אחיד באשא סטרא דאיהו לח אחיד במיא ועל דא אסכים בנייהו ואפריש מחלוקת דאשא ומיא</p>	<p>בא וראה רוח ומזרח מזרח חם ולח רוח (קר ויבש הצד שהוא יבש) חם ולח היא ולכן אחוז את שני הצדדים שהרי אש חם ויבש ומים קרים ולחים רוח הוא חם ולח הצד שהוא חם אחוז באש הצד שהוא לח אחוז במים ועל זה הסכים ביניהם ומפריד מחלוקת של אש ומים.</p>
<p>עפר איהו קר ויבש ועל דא מקבל עליה כלהו וכלהו עבדי ביה עבידתיהו ומקבלא מכלהו לאפקא בחיליהון מזונא לעלמא בגין דבמערב אתאחיד עפרא דאיהו קר ויבש וסטרא דאיהו קר אחיד בצפון דאיהו קר ולח דהא קרירא אתאחיד בקרירא בגין כך צפון אתאחיד במערב בסטרא דא דרום דאיהו חם ויבש בההוא יבישותא דיליה אחיד ליבשותא דמערב בסטרא אחרא ואתאחיד מערב בתרין סטרין</p>	<p>עפר הוא קר ויבש ולכן מקבל עליו את כולם וכולם עושים בו מעשיהם ומקבל מכולם להוציא בכחם מזון לעולם משום שבמערב נאחז העפר שהוא קר ויבש וצד שהוא קר אחוז בצפון שהוא קר ולח שהרי קר נאחז בקר משום כך צפון נאחז במערב בצד זה דרום שהוא חם ויבש באותו היבש שלו אוחז את היבש של המערב בצד אחר ונאחז מערב בשני צדדים.</p>
<p>וכן אתאחיד דרום במזרח דהא חמימותא דדרום אתאחיד ביה בחמימותא דמזרח ומזרח אתאחיד בצפון דהא לחותא דיליה אתאחיד בלחותא דצפון השתא אשתכח דרומי"ת מזרחי"ת מזרחי"ת צפוני"ת צפוני"ת מערבי"ת מערבי"ת דרומי"ת וכלהו כלילין דא בדא לאשתלשלל אהד בחד</p>	<p>וכן נאחז דרום במזרח שהרי חמימות הדרום נאחזת בחמימות המזרח ומזרח נאחז בצפון שהרי לחותו נאחזת בלחות הצפון עכשיו נמצא דרומי"ת מזרחי"ת מזרחי"ת צפוני"ת צפוני"ת מערבי"ת מערבי"ת דרומי"ת וכולם כלולים זה בזה להשתלשל אחד באחד.</p>
<p>כגוונא דא צפון עביד דהבא דמסטרא דתוקפא דאשא אתעביד דהבא והיינו דכתיב (איוב לו כה) מצפון זהב יאתה דאש אתאחיד בעפר ואתעביד דהבא והיינו דכתיב (שם כה ו) ועפרות זהב לו ורזא דא (שמות כה יח) שנים כרובים זהב</p>	<p>כדוגמא זה צפון עושה זהב שמצד תקף האש נעשה זהב והוא שכתוב מצפון זהב יאתה שאש אחוז בעפר ונעשה זהב והיינו שכתוב "ועפרות זהב לו" וסוד זה "שנים כרובים זהב".</p>
<p>מים⁹⁴⁷ אתאחיד בעפר וקרירותא בלחותא עביד כסף השתא הא עפר אתאחיד בתרין סטרין בזהב ובכסף ואתייהב בנייהו רוחא אחיד למים ואחיד⁹⁴⁸</p>	<p>מים נאחזים בעפר וקרירות בלחות עושה כסף כעת הרי עפר נאחז בשני צדדים בזהב ובכסף ונתן ביניהם רוח אוחזת את המים ואוחזת</p>

⁹⁴⁶ גבורה (רח"ו).

⁹⁴⁷ חסד (רח"ו).

⁹⁴⁸ ענין הד' יסודות וענין הד' רוחות הנה הם הב' בחי' דעגולים ויושר אשר ישנם בכל עולם כנודע, כי הד' יסודות הם עגולים כנ"ל, והד' רוחות הם היושר. והנה בארנו בשער עגולים ויושר ענף ב' אות ל"ו, כי העגולים ויושר דכל עולם תחתון הנה שניהם הם יוצאים מהקצה התחתון דהיושר דהעליון, שהוא מהנה"ם שבו, העגולים הם מאור המקיף שבהם, והיושר הוא מהאור הפנימי שבהם, וא"כ נמצא כי ישנם באמת להד' רוחות שורש בפנ"ע והם מציאות בפנ"ע זולת הד' יסודות, אלא שהם מתחברים יחד ונעשים לאחד ע"י שהם שניהם משורש אחד (ביאורים ח"א עו ע"ג).

ספר שמות

<p>תמיהא במה דאמר רוח קר ויבש שאם כן עפר ורוח שוים בטבעם אבל י"א כי רוח חם ולח (כמ"ש בתיקו"ז לה ע"ב⁹⁴⁹) ואם כן נוכל לומר דאחיד רוח לתרין סטרין אש חם ויבש ורוח חם ולח סטרא דאיהו חם אחיד באש וסטרא דאיהו לח אחיד במיא ואפריש מחלוקת דאשא ומיא עפר איהו קר ויבש ומים קרים ולחים וסטרא דקר אחיד בעפר בסטרא</p>	
<p style="text-align: center;">כד/ב</p> <p>דקר אתשכח דעפר מקבל עליה כלהו בגין כך אחיד לתרין סטרין דהא אש חם ויבש מים קר ולח ע"ב</p>	
<p>לאש ואפיק תרין כחד דאיהו (יהוקאל א ז) עין נחשת קלל⁹⁵⁰ ועפר דקאמרן כד איהו בלחודוי ביבישו וקרירו דיליה נפיק ברזל וסימניך (קהלת י ז) אם קהה הברזל וגו'</p>	<p>את האש ומוציאה שנים כאחד שהוא "עין נחשת קלל" ועפר שאמרנו כשהוא לבדו ביבש והקר שלו יוצא ברזל וסימנך "אם קהה הברזל וגו'".</p>
<p>והאי עפר אתאחיד בכלהו וכלהו עבדין ביה כגוונא דלהון</p>	<p>ועפר זה נאחז בכלם וכולם עושים בו צורה שלהם</p>
<p>תא חזי בלא עפר לית זהב וכסף ונחשת דהא כל חד וחד אוזיף לחבריה מדיליה לאתקשרא דא בדא ואתאחיד עפר בכלהו בגין דתרין סטרין אחידן ליה אשא ומיא ורוחא אתקריב ביה בגין אלין תרין ועביד ביה עבידתא</p>	<p>בא וראה בלא עפר אין זהב וכסף ונחשת שהרי כל אחד ואחד מלוה לחברו משלו להתקשר זה בזה והעפר נאחז בכולם משום ששני צדדים אוחזים אותו אש ומים, ורוח נקרבת לו בשביל שני אלה ועושה בו מעשה.</p>
<p>אשתכח דכד אתחבר עפרא בהדיהו עביד ואוליד עפרא אחרנין כגוונא דלהון כגוונא דזהב אוליד עפרא סוספיתא ירוקא⁹⁵² דאיהו כגוונא דדהבא ממש כגוונא דכסף אוליד עופרת כגוונא דנחשת עילאה אוליד קסיטרא⁹⁵³ דאיהו נחשת זוטא כגוונא דברזל אוליד ברזל⁹⁵⁴ וסימנך (משלי כז טז) ברזל בברזל יחד</p>	<p>נמצא שכשמתחבר עפר עם עושה ומוליד עפרות אחרים כדוגמא שלהם כדוגמא שזהב מוליד עפר פסולת ירוקה שהיא כדוגמת זהב ממש כדוגמא שכסף שמוליד עופרת וכדוגמא שנחשת העליונה מולידה⁹⁵¹ בדיל שהוא נחשת קטנה כדוגמא שברזל מוליד ברזל וסימנך ברזל בברזל יחד.</p>
<p>תא חזי אש רוח מים ועפר כלהו אחידן דא בדא ואתקשרן דא בדא ולא הוי בהו פרודא ועפר דא כד איהו אוליד לבתר לא מתקשרן דא בדא כאינון עלאי כמה דאת אמר</p>	<p>בא וראה אש רוח מים ועפר כולם אחוזים זה בזה וקשורים זה בזה ואין בהם פירוד והעפר הזה כשהוא מוליד אחר כך לא מתקשרים זה בזה כאותם עליונים כמו שנאמר ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים באלה היה פרוד.</p>

⁹⁴⁹ קכה ע"ב (לש"ו).

⁹⁵⁰ שהוא ג"כ בת"ת (רח"ו).

⁹⁵¹

⁹⁵² נחשת ירוק שקורין אלטון (רמ"ז).

⁹⁵³ בדיל (רמ"ז).

⁹⁵⁴ הוא שקורין אסא"ל, ובלשון הקדש עשו"ת (רמ"ז).

ספר שמות

<p>(בראשית ב י) ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים באלין הוי פרודא</p>	<p>משום שהרי העפר כשהוא מוליד בכח של שלשת העליונים מוציא ארבעה נהרות ששם נמצאות אבנים יקרות והם במקום אחד שכתוב שם הבדולח ואבן השוהם ואותן אבנים יקרות הן שתיים עשרה והן לארבעה צדדי העולם כנגד שנים עשר שבטים שכתוב והאבנים תהיין על שמות בני ישראל שתיים עשרה על שמותם ואלין תריסר בקר דאינון תחות ימא</p>
<p>תא חזי כל ארבעה סטריין עלאין דקאמרן אף על גב דמתקשרן דא בדא ואינון קיומא דלעילא ותתא קיומא דעלמא יתיר רוח בגין דכלא קיימא בגיניה ונפשא לא קיימא אלא ברוחא דאי גרע רוחא אפילו רגעא חדא נפשא לא יכילת לאתקיימא ורוא דא כתיב (משלי יט ב) גם בלא דעת נפש לא טוב⁹⁵⁵ נפשא בלא רוחא לאו איהו טוב ולא יכלא לאתקיימא</p>	<p>בא וראה כל ארבעת הצדדים העליונים שאמרנו אף על גב שנקשרים זה בזה והם הקיום שלמעלה ומטה קיום של העולם יותר הוא הרוח משום שהכל עומד בגללו ונפש לא עומדת אלא ברוח שאם נגרעת הרוח אפילו רגע אחד אין הנפש יכולה להתקיים וסוד זה כתוב גם בלא דעת נפש לא טוב נפש בלי רוח אינה טוב ולא יכולה להתקיים.</p>
<p>ותא חזי אינון תריסר דקאמרן דאינון תריסר אבנין אינון תריסר בקר דתחות ימא בגין כך נטלו אינון תריסר נשיאים (במדבר ז פז) כל הבקר לעלה שנים עשר פרים וגו' וכלא רוא עלאה הוא ומאן דישגח במלין אלין ישגח ברוא דחכמתא עלאה דעיקרא דכלא ביה⁹⁵⁶</p>	<p>ובא וראה אותם שנים עשר שאמרנו שהם שתיים עשרה אבנים הם שנים עשר בקר שתחת הים משום כך נטלו אותם שנים עשר נשיאים כל הבקר לעלה שנים עשר פרים וגו' והכל הוא סוד עליון ומי שישגיח בדברים הללו</p>

⁹⁵⁵ פ' כי הדעת נשמת הת"ת שהוא רוח וז"ש החכם יענה דעת רוח (רח"ו). הרוח נקרא דעת כמ"ש בשער המוחין (פרק ז) וכנודע, ובו מתלבשין כל המוחין גדלות שהם מהדעת עלאה (ביאורים ח"א עב ע"א).

⁹⁵⁶ כל האצילות בכללו גוף ונשמה, מלבר ומלגו, והמשכילים הם יודעי מדין המסתכלים בפנימיות החכמה התחתונה בסוד נשמתא. וזה נקרא רוא דחכמתא, פנימיות החכמה התחתונה, ועל ידי כך נהרין ונצצין בזיוא דחכמתא עלאה, כי נשמת החכמה התחתונה הוא זיו וזוהר החכמה העליונה, בסוד כלת משה. והיא הצלע, נקודת י', בסוד י' בראש י' בסוף, יוד משם בן ארבע, יו"ד משם אדני כנודע. וענין נהרין ונצצין הוא בסוד אור ישר מאיר מלמעלה למטה להם, וזהו נהרין. וסוד אור חוזר בסוד המראה המלוטשת, כי כאשר יכה בה אור השמש יצאו ממנה ניצוצות מצד לטישותה ממטה למעלה, וזהו ונצצין. ולכ"א יזהירו, יזהירו לאחרים דנקטי ויהבי מיין דכורין ומיין נוקבין, וזה כדוגמת יסוד שיש לו שתי בחינות אלו, בסוד יוסף הצדיק ובנימין הצדיק, זה מיין דכורין וזה מיין נוקבין. ושתי בחינות אלו, האחד נקרא נהירו והשני נקרא נציצו, וזמ"ש בזוהר נהירו ונציצו דנהרא דנפיק מעדן שהוא סוד יסוד הנקרא נהר היוצא מעדן ודע כי עם היות שיש ליסוד שתי בחינות אלו כדפרישית והם יוסף הצדיק למעלה ובנימין למטה בתוך הנקבה העליונה כד"א בצאת נפשה כי מתה עוד יש (בסוד) [ביסוד] עצמו למעלה שתי בחינות אלו ולפיכך נקרא חי העולמים בסוד תשעה למטה למעלה ותשעה למעלה למטה העולים ח"י וח"י הוא בתרין עלמין כי גם הוא חי בעולם הנקבה בסוד בנימין הצדיק וזמ"ש"ה חי חי הוא יודוך וכדכתיבנא ושורש הדבר הוא כי ביסוד נסתיים הזכר העליון והוא הרקיע המבדיל בין מים למים והאור העליון המחיה את הספירות יורד עד שם ומכה בו בסוד בטש ביה כדמות המראה המלוטשה המפסקת שלא יעבור אור השמש ממנה ולמטה כי עומדת כנגד אור השמש כן רקיע זה מבדיל בין עלמא דדכורא לעלמא דנוקבא ואינו מניח לעבור האור למטה ועל ידי כך מכה בו סוד האור העליון בפנימיותו ויוצאין ממנו ניצוצות כמנין האורות המכים בו ט' מלמעלה

ספר שמות

	<p>ישגיח בסוד החכמה העליונה שהעיקר של הכל בה.</p>
<p>אמר רבי שמעון הא דאמר רבי חזקיה דכד ברא קודשא בריך הוא לאדם מעפרא דמקדשא דלתתא⁹⁵⁷ אתברי מעפרא דמקדשא דלעילא אתייהיב ביה נשמתא כמה דכד אתברי מעפרא דלתתא אתחברו ביה תלת סטרי יסודי עלמא הכי נמי כד אתברי מעפרא דלעילא אתחברו ביה תלת סטרי יסודי עלמא ואשתלים אדם והיינו דכתיב (תהלים לב ב) אשרי אדם לא יחשב יהוה לו עון ואין ברוחו רמיה אימתי לא יחשב יהוה לו עון בזמן דאין ברוחו רמיה</p>	<p>אמר רבי שמעון מה שאמר רבי חזקיה שכשברא הקדוש ברוך הוא את האדם מעפר המקדש שלמטה נברא מעפר המקדש שלמעלה נתנה בו נשמה וכמו שכשנברא מהעפר שלמטה התחברו בו שלשה צדדים יסודות העולם כך גם כשנברא מן העפר שלמעלה התחברו בו שלשה צדדי יסודות של העולם והשתלם האדם והיינו שכתוב אשרי אדם לא יחשב ה' לו עוון ואין ברוחו רמיה אימתי לא יחשב ה' לו עוון בזמן שאין ברוחו רמיה.</p>
<p>תא חזי משה אשתלים יתיר מאבהן בגין דמליל עמיה קודשא בריך הוא מדרגא עלאה יתיר מכלהו ומשה פנימאה דבי מלכא עלאה הוה ועל דא כתיב (&) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו' והא אוקימנא מלי</p>	<p>בא וראה משה נתקן יותר מהאבות משום שדיבר עמו הקדוש ברוך הוא מדרגה יותר עליונה מכולם ומשה מפנים בית המלך העליון היה ועל זה כתוב וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו' והרי בארנו את הדברים.</p>
<p>לכן אמר לבני ישראל אני יהוה והוצאתי אתכם (&) רבי יהודה אמר האי קרא אפכא הוא דכתיב והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים בקדמיתא ולבתר והצלתי אתכם מעבודתם ולבתר וגאלתי אתכם הוה ליה למימר מעיקרא וגאלתי אתכם ולבתר והוצאתי אתכם אלא עקרא דכלא בקדמיתא</p>	<p>לכן אמר לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם רבי יהודה אמר פסוק זה הוא הפוך שכתוב והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים בראשונה ואחר כך והצלתי אתכם מעבודתם ואחר כך וגאלתי אתכם היה לו לומר מתחלה וגאלתי אתכם ואחר כך והוצאתי אתכם אלא עקר של הכל בראשונה</p>

למטה וט' מלמטה למעלה וזמ"ש ודא רזא סתימא דאקרי הרקיע כי בחינת רקיע יאמר על ענין זה כי הוא רקיע המבדיל ומעכב אור העליון מלרדת למטה ולפיכך יש בו נהירו ונציצו כמ"ש בכל השאר. ולפיכך יש ברקיע הזה ככבייא ומזלי שמשא וסיהר' כי כוכבים הם נשמות הצדיקים היורדין שם מהמוח העליון ועומדים שם ומשם יורדין למלכות. והמזלות הם שנים עשר בסוד שש קצוות מן חסד ולמטה שש ממטה ולמעל' ושש מלמעל' למטה כנז' בתקונין כי אעפ"י שכל התשעה מכים ברקיע זה אין דומה הכאת השש קצוות לשאר כי כל אחד בחינה בפני עצמה יש לו ולפיכך מהשש קצוות יצאו י"ב מזלות ומת"ת ומלכות נעלמים יצאו שמשא וסיהרא וזה מצד הנשמו' שבו כי כמו שבמלכות מנשמות שבה נעשין מיין נוקבין כנודע כן ביסוד נשמות צדיקים שבו שהם הכוכבים כדפרישית הם הם המעלין תשעה מלמעלה למטה ואעפ"י שהת"ת מהשש קצוות הנז' מ"מ יש בת"ת שתי בחינות אם בחינת היותו בכלל השש קצוות ואם בחינת היותו בפני עצמו וכל אלו נקבעין ביסוד וסיהרא עם היות כי היא למטה מן היסוד עכ"ז שרשה בסוד ה' ד"ו ובסוד י"ד וי' ו' ד' נחקק ביסוד ושרש זה בחכמה ובינה ומשם ירדו אל היסוד וכו' עיי"ש אריכות (שער מאמרי רשב"י).

⁹⁵⁷ עי' פ' קדושים (פג סע"א) אמרו כי היה מעפרא דבי מקדשא לעילא, והכוונה הוא כי הרי כל ארץ ישראל כולו שהיא בחי' יצירה שבהעוה"ז הרי היא מהד' ראשונות דהעוה"ז, ובפרט מקום המקדש והיכל קודש הקדשים, שהם בחי' אצילות ובריאה דהעוה"ז כנז', ובעת בריאת אדה"ר הרי היה עומד אז כל העשיה כולו בהד' תחתונות דעולם הבריאה של עתה ובהו' ראשונות דעולם היצירה של עתה, והיו הד' ראשונות דהעשיה במדרגת הד' תחתונות דהבריאה, וא"כ הרי היה מקום המקדש בעולם הבריאה, וזהו שאמרו כי אדה"ר אף על גב דגופא דיליה הוה מעפרא לאו מעפרא דהכא הוה אלא מעפרא דבי מקדשא לעילא, ור"ל כי הרי הגם שהיה מעפר דבית המקדש של העוה"ז, אבל כל העוה"ז הרי היה עומד אז למעלה, והיה מקום דבית המקדש של עתה למעלה בעולם הבריאה, וז"ש מעפרא דבי מקדשא לעילא (ולא אמר דלעילא אלא לעילא), כי הרי מקום המקדש שלנו הוא גופה היה אז למעלה במקום עולם הבריאה של עתה (דע"ה ח"ב כז ע"ב).

ספר שמות

דבעא קודשא בריך הוא לבשרא לון בשבחה דכלא בקדמיתא	שרצה הקדוש ברוך הוא לבשר להם בשבח של הכל בראשונה.
אמר רבי יוסי והא שבחא דכלא ולקחתי אתכם לי לעם ⁹⁷ והייתי	אמר רבי יוסי והרי שבח הכל ולקחתי אתכם לי לעם והייתי
כה/א	
לכם לאלהי"ם ואמר ליה לבתר אמר ליה בההוא זמנא לית להו שבחא אלא יציאה דחשיבו דלא יפקון מעבודתהון לעלמין בגין דהווי חמאן תמן דכל אסירי דהווי בניניהו מקשרי לון בקשרא דחרשי ולא יכלין לנפקא מביניהו לעלמין ובגין כך מה דחביב עליהו מכלא אתבשרו ביה	לכם לאלהים ואמר אותו לבסוף אמר לו באותו זמן אין שבח אלא היציאה שחשבו שלא יצאו מעבודתם לעולמים משום שהיו רואים שם שכל האסירים שהיו ביניהם קושרים אותם בקשרי כישוף ולא יכולים לצאת מביניהם לעולמים ולכן התבשרו במה שחביב עליהם מכל.
ואי תימא ⁹⁸ אף על גב דנפקו הא דילמא יזלון בתרייהו לאבאשא לון כתיב (&) והצלתי אתכם מעבודתם ואי תימא הא יפקון וישתזבון ולא יהא לון פרוקא תלמוד לומר וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ואי תימא לא יקבלם הא כתיב ולקחתי ואי תימא כשיקבלם לא יביאם לארץ הא כתיב והבאתי אתכם וגו'	ואם תאמר אף על גב שיצאו הרי אולי ילכו אחריהם להזיק להם כתוב והצלתי אתכם מעבודתם ואם תאמר הרי יצאו וינצלו ולא תהיה להם גאולה תלמוד לומר וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ואם תאמר לא יקבלום הרי כתוב ולקחתי ואם תאמר כשיקבלם לא יביאם לארץ הרי כתוב והבאתי אתכם וגו'.
רעיא מהימנא	
ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים וידעתם כי אני יהו"ה אלהיכם וגו' פקודא דא קדמאה דכל פקודין ⁹⁵⁸ ראשיתא קדמאה ⁹⁵⁹ דכל פקודין למנדע ליה לקודשא בריך הוא בכללא מאי בכללא למנדע דאית שליטא עלאה דאיהו רבון עלמא וברא עלמין כלהו שמיא וארעא וכל חיליהון ודא איהו בכללא וסופא דכלא בפרט ⁹⁶⁰ למנדע ליה בפרט ⁹⁶¹	ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים וידעתם כי אני ה' אלהיכם וגו' מצוה זו ראשונה של כל המצוות ראשית ראשונה לכל המצוות לדעת את הקדוש ברוך הוא בכלל מה זה בכלל לדעת שיש שליט עליון שהוא רבון העולם וברא אל כל העולמות שמים וארץ וכל חילותיהם וזהו בכלל וסוף הכל בפרט לדעת אותו בפרט.
וכלל ופרט איהו ⁹⁶² רישא וסופא רוא דבר ונוקבא כחדא ⁹⁶³ ואשתכח בר נש ⁹⁶⁴ בהאי עלמא ⁹⁶⁵ דאתעסק בכלל ופרט בר נש בהאי	וכלל ופרט הוא ראש וסוף סוד של זכר ונקבה כאחד ונמצא אדם בעולם הזה שמתעסק בכלל ופרט אדם בעולם הזה הוא כלל ופרט תקון של העולם

⁹⁵⁸ ר"ל מצוה ראשונה שצוה מרע"ה לישראל אע"ג שכמה מצות כתובים קודם לב"נ (יהל אור).

⁹⁵⁹ ר"ל לכל ב"נ שהיא מצוה ראשונה (יהל אור).

⁹⁶⁰ ר"ל סוף של כל המצות אחר שיעסוק בכלם כמ"ש לקמן בסמוך ולסוף מ' שנין דקא כו' (יהל אור).

⁹⁶¹ ר"ל האיך אנהיג עלמא בכל מדה ומדה דיליה והן כל סתרי תורה והוא סוף כל הלימוד והמצות (יהל אור).

⁹⁶² ר"ל שכלל הוא עד"א שהוא ראשית להשגה ובפרט הוא מלכות שהוא סופא דהשגה באצילות וכן בכל העולמות והן שבעת ימי הבנין שהם מנהיגים את העולמות כידוע שג' הראשונות הם הנסתרות והן הנגלות לנו וכו' (יהל אור).

⁹⁶³ ר"ל ע"י עסק דכלל ופרט (יהל אור).

⁹⁶⁴ ר"ל בפקודא דא הוא עוסק בכלל ופרט שהן דו"ן כלל התורה ומצות כידוע (יהל אור).

⁹⁶⁵ ר"ל האדם ואשתו שהוא כלל, ואשתו פרט, כי ביצירת הולד בטיפת הזרע נכללים כל האברים כידוע ובאשה נפרטין ונצטיירין כל האברים בפרט (יהל אור).

ספר שמות

<p>עלמא איהו כלל ופרט תקונא דהאי עלמא⁹⁶⁶ איהו כלל ופרט בגין כך ראשיתא דכלא למנדע דאית שליט ודיין על עלמא ואיהו רבון כל עלמין וברא ליה לבר נש מעפרא ונפח באפוי נשמתא דהיי ודא איהו באורח כלל</p>	<p>הזה הוא כלל ופרט משום כך ראשית הכל לדעת שיש שליט ודיין על העולם והוא רבון כל העולמים וברא את האדם מן העפר ונפח באפיו נשמת חיים וזהו בדרך כלל.</p>
<p>כד נפקו ישראל ממצרים לא הוו ידעי ליה לקודשא בריך הוא כיון דאתא משה לגביהו פקודא קדמאה דא אוליף לון דכתיב (&) וידעתם כי אני יהוה אלהיכם המוציא אתכם וגו' ואלמלא פקודא דא⁹⁶⁷ לא הוו ישראל מהימנין⁹⁶⁸ בכל אינון נסין וגבורן דעבד לון במצרים כיון דידעו פקודא דא באורח כלל אתעבידו להון נסין וגבורן</p>	<p>כשיצאו ישראל ממצרים לא היו יודעים את הקדוש ברוך הוא כיון שבא משה אליהם למד אותם מצוה ראשונה זו שכתוב וידעתם כי אני ה' אלקיכם המוציא אתכם וגו' ואלמלא מצוה זו לא היו ישראל מאמינים בכל אותם נסים וגבורות שעשה להם במצרים כיון שידעו מצוה זו בדרך כלל נעשו להם נסים וגבורות.</p>
<p>ולסוף ארבעין שנין⁹⁶⁹ דקא אשתדלו בכל אינון פקודין דאורייתא דאוליף לון משה בין אינון דמתנהגי בארעא⁹⁷⁰ בין אינון דמתנהגי לבר מארעא כדין אוליף לון באורח פרט הדא הוא דכתיב (דברים ד לט) וידעת היום והשבות אל לבבך היום דייקא מה דלא הוה רשו מקדמת דנא כי יהוה הוא האלהים דא באורח פרט⁹⁷¹ במלה דא כמה רזין וסתרין אית בה ודא וההוא דקדמיתא⁹⁷² כלא מלה חדא דא בכלל ודא בפרט</p>	<p>ולסוף ארבעים שנה שכשהשתדלו בכל אותן מצוות של התורה שלמד אותם משה בין אותן שנוהגות בארץ ובין אותן שנוהגות בחוץ לארץ אז לימד אותם בדרך פרט זהו שכתוב וידעת היום והשבות אל לבבך היום דווקא מה שלא היה רשות מקודם לכן כי ה' הוא האלהים זה בדרך פרט בדבר זה כמה סודות וסתרים יש בו וזה ואותו שבהתחלה הכל דבר אחד זה בכלל וזה בפרט.</p>
<p>ואי תימא הא⁹⁷⁵ כתיב (משלי א ז) יראת יהוה ראשית דעת תירוץא⁹⁷⁶ דא באורח פרט⁹⁷⁷ למנדע מאן איהו⁹⁷⁸ יראת יהוה⁹⁷⁹</p>	<p>ואם תאמר הרי כתוב יראת ה' ראשית דעת התירוץ זה בדרך פרט לדעת מי היא יראת ה' ואף על גב שיש</p>

⁹⁶⁶ ר"ל בעולם הזה השמים וארץ הן כלל ופרט, כי הכל תלוי במזל, כל עשב ועשב. וכל מה שבעולם הזה כולם כלולין בשמים ונפרטין בארץ, והכל נגד דר'ן וז"ש בג"כ ראשיתא דכלא וכו' (יהל אור).

⁹⁶⁷ כמ"ש הגידו האותיות לאחור ונדע הכי אלקים אתם, ולכן היו קודם למכות התראות לידע שהיו המכות מאתו ית', וזה ענין אותות ומופתים שהאות הוא הודעת הדבר קודם למעשה כנ"ל הגידו הואותיות כו', וזהו אות שע"י בא ומופת הוא שינוי הטבע (יהל אור).

⁹⁶⁸ פ"ל לא היו מאמינים שהנסים מאת ה' אלא היו מייחסים אותם לאיזו חכמה כשל החרטומים, אבל כשלמדם משה שורש סיבה ראשונה ושממנו יתברך יעשו להם נסים אז נעשו להם הנפלאות, שאם לא כן מה יועיל ה' במ (רמ,ז).

⁹⁶⁹ ע"י אריכות ביהל אור ח"ב א ע"ב.

⁹⁷⁰ ר"ל בין מצות התלויות בארץ ובין שאינן תלויות בארץ (יהל אור).

⁹⁷¹ ר"ל שהו"ה הוא כלל שם העצם מעיד על מציאותו ואלקים הוא דיין ומנהיג את העולם ובור אומחיה כל דבר וכל הנהגות של העולמות ולכן נאמר בו' ימי בראשית, הכל שם אלקים, וידיעת הפרט האיך עצם כבודו מנהיג העולם בכל מדה זהו ה' הוא אלקים (יהל אור).

⁹⁷² ר"ל שקדמיתא הוא אני ה' אלקיכם למנדע מציאותו והו אמנהגי אבל לא האיך במציאותו הנהגות העולמות ולכן לא כתיב שם הוא אלקים כמ"ש כאן וז"ש דא בכלל כו' (יהל אור).

⁹⁷⁵ ר"ל כאן מ' שיראה קודם לדעת והאיך אמר שפקודא קדמאה הוא למינדע כו' (יהל אור).

⁹⁷⁶ ר"ל אני אתרך לך (יהל אור).

⁹⁷⁷ ר"ל שדעת הנאמר בפסוק זה הוא פרט שהוא סוף כל הפקודין כנ"ל (יהל אור).

⁹⁷⁸ ר"ל שדעת דהאי קרא קאי אלמעלה על יראת ה' שהיראת ה' הוא קודם לדעת היראה וז"ש אם אין תורה אין יראה אם אין יראה אין תורה, שקדום מ' שתורה קודמת ליראה, ואח"כ מ' שיראה קודמת אלא שהתורה שאמר קודם הוא כלל ושאמר אח"כ הוא פרט (יהל אור).

⁹⁷⁹ ר"ל מלכות שהיא נקראת יראת ה' כידוע והיא פרט כנ"ל (יהל אור).

ספר שמות

<p>ואף על גב דאית ליה לבר נש לדחלא מניה עד לא ינדע⁹⁸⁰ אבל הכא כתיב ראשית דעת למנדע ליה דהא איהו ראשיתא⁹⁸¹ למנדע ליה באורח פרט</p>	<p>לאדם לירא ממנו עד שלא ידע אבל כאן כתוב ראשית דעת⁹⁷³ לדעת⁹⁷⁴ אותו שהרי הוא ראשית לדעת אותו בדרך פרט.</p>
<p>בגין כך פקודא קדמאה למנדע ליה לקודשא בריך הוא בכלל ופרט ברישא ובסופא ורזא דא (ישעיה מד ו) אני ראשון ואני אחרון אני ראשון בכלל ואני אחרון בפרט וכלא בכללא הדא ורזא חדא⁹⁸² כיון דינדע דא⁹⁸³ בכלל ישלים כל שייפוי ומאן אינון רמ"ח פקודין דאינון רמ"ח שייפין דבר נש כיון דאשתלים בהו על האי בכלל כדין ינדע באורח פרט דדא איהו אסוותא לכלהו וינדע כל יומי⁹⁸⁴ שתא דמתחברן למיהב אסוותא לכל שייפין</p>	<p>לכן מצוה ראשונה להכיר את הקדוש ברוך הוא בכלל ופרט בהתחלה ובסוף וסוד זה אני ראשון ואני אחרון אני ראשון בכלל ואני אחרון בפרט והכל בכלל אחד וסוד אחד כיון שידע את זה בכלל ישלים את כל איבריו ומי הם מאתים ארבעים ושמונה מצוות שהם מאתים ארבעים ושמונה איברי האדם כיון שהשתלם בהם על זה בכלל אז ידע בדרך פרט שזה הוא רפואה לכלם וידע את כל ימות השנה שמתחברים לתת רפואה לכל האיברים.</p>
<p>ואי תימא כל יומי שתא היך יהבין אסוותא לכל שייפין ודאי הכי הוא עילא ותתא⁹⁸⁵ שתא ויומי דיליה יהבין אסוותא לכל שייפין עילא ותתא (בזמנא⁹⁹) דשייפין אריקו ברכאן ליומי שתא⁹⁸⁶ כדין⁹⁸⁷ אסוותא וחיין תליין עלן מלעילא ואתמליין מכלא מאן גרים לון יומי שתא</p>	<p>ואם תאמר כל ימות השנה איך נותנים רפואה לכל האיברים ודאי כך הוא למעלה ולמטה השנה והימים שלה נותנים רפואה לכל האיברים למעלה ולמטה (בזמן) שהאיברים מריקים ברכות לימות השנה ואז רפואה וחיים תלויים עלינו מלמעלה ומתמלאים מהכל מי גרם להם ימות השנה.</p>
<p>אוף הכי נמי לתתא כד בר נש ישלים גופיה באינון פקודין דאורייתא לית לך כל יומא דלא אתיאי לאתברכא מניה וכד אינון אתברכאן מניה כדין חיין ואסוותא תליין עליה מלעילא מאן גרים ליה אינון יומי שתא יומי שתא כמה דאתברכאן מלעילא מרזא</p>	<p>אף כך גם למטה כשאדם ישלים את גופו באותן מצוות התורה אין לך כל יום שלא בא להתברך ממנו וכשהם מתברכים ממנו אז חיים ורפואה תלויים עליו מלמעלה מי גרם לו אותם ימות השנה ימות השנה כמו שמתברכים מלמעלה מסוד</p>
<p>כה/ב</p>	

973

974

980 ר"ל אע"ג שצריך לירא מה' אע"פ שאינו יודע עדיין אותו בפרט איזה מדה הוא יראת ה' מ"מ הוא חייב לידע אח"כ בפרט מאן איהו כו' ור"ל ז"ש יראת ה' כו' (יהל אור).

981 ר"ל יראת ה' מלכות הוא ראשית לידיעת פרט כידוע זה השער כו' ור"ל ז"ש יראת ה' ראשית דעת (יהל אור).

982 ר"ל שהכלל והפרט נכלל הכל כא' (יהל אור).

983 ר"ל שרמ"ח מ"ע נגד איבריו של אדם מסט' דז"א כלל ושס"ה ל"ת נגד ימי השנה מסט' דמלכות כידוע ואמר לעיל שקודם ידע בכלל ואח"כ ישתדל בפקודין ואח"כ ידע בפרט וז"ש כיון דינדע וכו' (יהל אור).

984 ר"ל שישתדל בכל ימי השנה בפרט (יהל אור).

985 ר"ל עילא במלכות ותתאה ימות השנה (יהל אור).

986 ר"ל ז"א לנוק' (יהל אור).

987 ר"ל שהשפע יורד אליו מלמעלה וזהו שנסמך בש"ע ברכת רפאינו לברכת השני ואמר רפ"ב דמגילה מ"מ רפואה בשמינית כנגד מילה בשמינית יסוד שהוא שמיני כידוע לראשית חכמה וברכת השנים בתשיעית מלכות (יהל אור).

ספר שמות

רע"מ	
דאדם ⁹⁸⁸ הכי נמי אתברכאן מתתא מרוא דאדם	של אדם כך גם מתברכים למטה מסוד של אדם.
זכאין אינון ישראל בהאי עלמא באלין פקודין דאורייתא דאקרון אדם דכתיב (יהזקאל לד לא) אדם אתם אתם קרויים אדם ועכו"ם לא אקרון אדם ובגין דישראל אקרי אדם אית לון לאשתדלא באינון פקודין דאורייתא למהוי כלא חד ברוא דאדם	אשריהם ישראל בעולם הזה באותם מצוות התורה שנקראים אדם שכתוב אדם אתם אתם קרויים אדם ואומות העולם לא קרויים אדם ומשום שישראל נקראו אדם יש להם לעסוק באותן מצוות התורה להיות הכל אחד בסוד של אדם.
כד יהב קודשא בריך הוא אורייתא לישראל על טורא דסיני מלה קדמאה איהו אנכי אנכי סלקא לרזין ⁹⁸⁹ (עלאין) ¹⁰⁰ סניאין והכא איהו ⁹⁹⁰ רוא דפקודא קדמאה ⁹⁹¹ למנדע ליה בכללא בגין דכתיב אנכי הא קא רמין דאית אלהא שלימא עלאה דאיהו ¹⁰¹ על עלמא כמה דאת אמר (דברים ד כד) כי יהוה אלהיך אש אוכלה הוא פקודא קדמאה בכלל בפרט בגין דכתיב יהוה אלהיך דא פרט ודא כלל ופרט פקודא קדמאה דאצטריך למנדע ברישא ובסופא כמה דאוקימנא (ע"כ הרעיא מהימנא)	כשנתן הקדוש ברוך הוא תורה לישראל על הר סיני דיבר ראשון הוא אנכי אנכי עולה לסודות (עליונים) רבים וכאן הוא סוד של מצוה ראשונה להכיר אותו בכלל משום שכתוב אנכי הרי רומז שיש אלוה שליט עליון שהוא על העולם כמו שנאמר כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא מצוה ראשונה בכלל בפרט משום שכתוב ה' אלהיך זה פרט וזה כלל ופרט מצוה ראשונה שצריך לדעת בראש ובסוף כפי שבארנו.
זהר	
וידבר משה בן אל בני ישראל ולא שמעו אל משה מקוצר רוח (&) מאי מקוצר רוח אמר רבי יהודה דלא הוּו נפיש וְלֹא הוּו לְקִיטִי רוּחָא אמר רבי שמעון מקוצר רוח דעד לא נפק יובלא למיהב לון נפישו ¹⁰² ורוח בתראה עד לא שלטא למעבד נמוסוי וכדין הוה עאקו דרוחא ומאן איהו רוח בתראה דקאמרן (נ"א דעד לא יהב ליה יובלא ברכה על האי רוחא לאתקיימא נפש תתאה ולא שלטא האי רוח על נפש אלא כד אתברכא מויובלא כדין יהא רוחא ומאן איהו רוח דא יעקב דכתיב (&)) ותחי רוח וגו'	וידבר משה כן אל בני ישראל ולא שמעו אל משה מקוצר רוח מה זה מקוצר רוח אמר רבי יהודה שלא היו נחים ולא היו אוספים [לתוכם] רוח אמר רבי שמעון מקוצר רוח שעדיין לא יצא יובל לתת להם מנוחה ורוח אחרונה עדיין לא שלטה לעשות מנהגם ואז היו בצרות של רוח מהו רוח אחרונה כמו שאמרנו (שעד שלא נתן היובל ברכה על הרוח הזו להתקיים הנפש התחתונה ולא שולטת הרוח הזו על הנפש אלא כאשר מתברכת מהיובל אז תהיה רוח

⁹⁸⁸ ר"ל רמ"ח איברים, וז"ש מאלין פקודין כו' שהן רמ"ח (יהל אור).
⁹⁸⁹ כמ"ש בזו"ח לד ע"ד אנכי הכא איהו רוא כלל ופרט כו' אנכי כללא כו' ה' אלקיך פרט כו' ע"ש ור"ל שהכל נכלל באנכי בכלל וה' אלקיך הוא בפרט כמ"ש שם (יהל אור).
⁹⁹⁰ ר"ל ע"פ הסוד כמ"ש שאנכי הוא כלל כל הספירות וה' אלקיך בפרט במדות דיליה כמ"ש"ל (יהל אור).
⁹⁹¹ עיי' השגות הרמב"ן על ספר המצות לרמב"ם מצוה א': כתב הרב, "המצוה הראשונה שנצטוינו באמונת האלהות כו' אנכי מכלל תר"ג מצות והיא מצוה באמונה כמו שביארנו". אמר הכותב, האמונה הזאת בדבור הזה לא נפלאה היא ולא רחוקה היא וכן בדברי רבותי' מפורש שהיא קבלת מלכותו ית' וכו'. ועם כל זה ראיתי לבעל הלכות שלא ימנה אותם וכו', אבל האמונה במציאותו יתעלה שהודיענו באותות ומופתים ובגילוי השכינה לעינינו הוא העיקר והשורש שממנו נולדו המצות לא ימנה בחשבונן וכו'.

ספר שמות

	ומי היא הרוח הזו יעקב שכתוב ותחי רוח יעקב וגו').
תא חזי כתיב (&) הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים מאי ואני ערל שפתים והא בקדמיתא כתיב (שמות ד י) לא איש דברים אנכי וגו' כי כבד פה וכבד לשון אנכי וקודשא בריך הוא הא אותיב ליה (&) מי שם פה לאדם וגו' והוא אמר (&) ואנכי אהיה עם פיך סלקא דעתך דלא הוה כן והשתא אמר ואני ערל שפתים אי הכי אן הוא מלה דאבטח ליה קודשא בריך הוא בקדמיתא ברוך הוא בראשונה.	בא וראה כתוב הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים מה זה ואני ערל שפתים והרי בתחלה כתוב לא איש דברים אנכי וגו' כי כבד פה וכבד לשון אנכי והקדוש ברוך הוא היה משיב לו מי שם פה לאדם וכו' והוא אמר ואנכי אהיה עם פיך התעלה על דעתך שלא היה כך ועתה אומר ואני ערל שפתים אם כך איפה הדבר שהבטיח לו הקדוש ברוך הוא בראשונה.
אלא רזא איהו משה קלא ודבור דאיהו מלה דיליה הוה בגלותא ⁹⁹² והוה איהו אטיס לפרשא מלין ובגין דא אמר ואיך ישמעני פרעה בעוד דמלה דילי איהי בגלותא דיליה דהא לית לי מלה הא אנא קלא מלה גרע דאיהי בגלותא ועל דא שתף קודשא בריך הוא לאהרן בהדיה ⁹⁹³	אלא סוד הוא משה הוא קול והדיבור שהוא הדיבור שלו היה בגלות והוא היה אטום מלפרש דברים ומשום כך אמר ואיך ישמעני פרעה בעוד שהדיבור שלי היא בגלות שלו שהרי אין לי דיבור הריני קול דיבור גרוע שהיא בגלות ולכן שיתף הקדוש ברוך הוא עמו את אהרן.
תא חזי כל זמנא דדבור הוה בגלותא ⁹⁹⁴ קלא אסתלק מניה ומלה הוה אטיס ⁹⁹⁵ בלא קול כד אתא משה ⁹⁹⁶ אתא קול ומשה הוה קול בלא מלה בגין דהוה בגלותא וכל זמנא דדבור הוה בגלותא משה אוזיל ⁹⁹⁷ קלא בלא דבור ⁹⁹⁸ והכי אוזיל עד דקריבו למורא דסיני ⁹⁹⁹ ואתיהיבת אורייתא ¹⁰⁰⁰ ובהווא זמנא אתחבר קלא בדבור וכדין מלה מליל ¹⁰⁰¹ הדא הוא דכתיב (שמות כ א) וידבר אלהים את כל הדברים	בא וראה כל זמן שהדיבור היה בגלות הקול הסתלק ממנו והדיבור היה אטום בלי קול כשבא משה בא הקול ומשה היה קול בלי דיבור משום שהיה בגלות וכל זמן שהדיבור היה בגלות משה הלך בקול בלי דיבור וכך הלך עד שקרבו להר סיני ונתנה תורה ובאותו זמן התחבר קול בדיבור ואז הדיבור דיבר זהו שכתוב וידבר אלהים את כל הדברים האלה ואז משה נמצא שלם

⁹⁹² עי' תיקר'ז כט ע"א: מחשבה בלבא ודא 'י דה' ה' אינון אמירה ודבורא ו' קלא כליל כלא. [תרגום: המחשבה בלב, וזה 'י שה' ה' הם אמירה ודבור, ו' קול כולל הכל]. בהגר'א: דה' ה' כו' - אמירא מאודנא שמאלא, ודבורא מימינא, קלא מאמצע בקנה, מחשבה בלבא, ד' אותיות הו"ה, ור"ל ז"ש ברכי נפשי את יהו"ה, בינה.

⁹⁹³ שהוא שושבינא דמטרוניתא שהוא בחי' דבור (רח"ו). ואיהו הוה שושבינא דמטרוניתא, וכד אשתתף למשה הוי כאילו אתחבר קול לדיבור (רמ"ז).

⁹⁹⁴ שאין יחוד בגלות, לכך כל הטבע אל הדבור נסתלק ונסתם (אור יקר).

⁹⁹⁵ שאין מלכות פועלת ולא מדברת לנבואה (אור יקר).

⁹⁹⁶ שנתנבא למעלה והיה הכל בא אליו בסוד אספקלריא המאירה, שבאותה הבחינה אין גלות כלל, והיתה נבואת משה פועלת, אמנם מקום גילוי נבואתו, דהיינו דרך המלכות, לא היה לו, ולזה הוקשה לו היאך יהיו ענייניו נמשכים לתחתונים (אור יקר).

⁹⁹⁷ בשליחות המקום (אור יקר).

⁹⁹⁸ שלא היה לו חתוך המילות בשפתיו, אלא היה אומר לאהרן והוא היה גומר הדבור לפני פרעה או לישראל, ואפילו שיצאו מן הגלות, לא היה מרע"ה בדבור, מפני שקול צריך שיתחבר עם הדבור, ואין חבור לנקבה עם הזכר עד שיספור ימי לבונה, דהיינו וספרה לה שבעת ימים, והיינו וספרתם לכם (אור יקר).

⁹⁹⁹ שאז היה היחוד אל השכינה ולישראל (אור יקר).

¹⁰⁰⁰ שאז נתייחדו ב' תורות תורה שבכתב ת"ת בתורה שבעל פה מלכות (אור יקר).

¹⁰⁰¹ דהיינו מלכות אלהים ודאי (אור יקר).

ספר שמות

<p>האלה וכדין משה אשתכח שלים¹⁰⁰² במלה כדקא יאות קול ודבור כחדא בשלימו</p>	<p>דבר כראוי קול ודבור שאחד בשלמות.</p>
<p>ועל דא משה אתרעים דמלה גרע מניה בר ההוא זמנא דמלילת לאתרעמא עלוי¹⁰⁰⁴ בזמנא דכתיב (&) ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך מיד (&) וידבר אלהים¹⁰⁰⁵ אל משה תא חזי דהכי הוא דשרא מלה למללא ופסק לה¹⁰⁰⁶ בגין דעד לא מטא זמנא דכתיב וידבר אלהים וגו' ופסק ואשלים קלא דהא הוא דכתיב (&) ויאמר אליו אני יהוה בגין דדבור הוה בגלותא ולא מטא זמנא למללא (ותא חזי)</p>	<p>ועל כך משה התרעם שהדיבור נגרע ממנו פרט לאותו זמן שדברה¹⁰⁰³ לרגז עליו בזמן שכתוב ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך מיד וידבר אלהים אל משה בא וראה שכן הוא שהתחיל דיבור לדבר ומפסיק אותו משום שעדין לא הגיע זמן שכתוב וידבר אלהים וגו' ופסק והשלים הקול זהו שכתוב ויאמר אליו אני ה' משום שהדיבור היה בגלות ולא הגיע זמן לדבר (ובא וראה).</p>
<p>בגניי כך משה לא הוה שלים מלה בקדמיתא (דהכי אתחזי) דאיהו קול ואתי בגין דבור לאפקא ליה מן גלותא כיון דנפק מן גלותא ואתחברו קול ודבור כחדא בטורא דסיני אשתלים משה ואתסי ואשתכח כדין קול ודבור כחדא בשלימו</p>	<p>משום כך משה לא היה שלם בדיבור בתחלה (שכן נראה) שהוא קול ובא בשביל דיבור להוציא אותה מן הגלות כיון שיצא מן הגלות והתחברו קול ודיבור כאחד בהר סיני השתלם משה ונרפא ונמצא אז קול ודיבור כאחד בשלמות.</p>
<p>תא חזי כל יומין דהוה משה במצרים דבעא לאפקא מלה מן גלותא לא מליל מלה דאיהו דבור כיון דנפיק מן גלותא ואתחבר קול בדבור ההוא מלה דאיהו דבור אנהיג ודבר לון לישראל אבל לא מליל עד דקריבו לטורא דסיני ופתח באורייתא דהכי אתחזי¹⁰⁰⁸ ואי תימא (שם יג יז) כי אמר אלהים¹⁰⁰⁹ פן ינחם העם לא כתיב כי דבר אלא כי אמר דאיהו רעותא דלכא¹⁰¹⁰ בחשאי והא אוקימנא</p>	<p>בא וראה כל הימים שהיה משה במצרים שרצה להוציא הדיבור מן הגלות לא דיבר דיבור שהוא דיבור כיון שיצאה מן הגלות והתחבר קול בדיבור אותו דיבור שהוא דיבור הנהיג¹⁰⁰⁷ והוליק את ישראל אבל לא דיבר עד שקרבו להר סיני ופתח בתורה שכן ראוי ואם תאמר כי אמר אלהים פן ינחם העם לא כתוב כי דבר אלא כי אמר שהוא רצון הלב בחשאי והרי בארנו</p>
<p>כו/א¹⁰¹¹</p>	<p>וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה' רבי יהודה פתח (שיר ה ה) קמתי אני לפתוח לדודי ודודי חמק עבר וגו' קמתי אני לפתוח לדודי דא קלא תא חזי כנסת ישראל</p>

¹⁰⁰² שנתרפא (אור יקר).

¹⁰⁰³

¹⁰⁰⁴ שכן משה חטא כנגדה שאמר לדבר בשמך דהיינו מלכותו ורצה משה באומרו לדבר בשמך כי כל זה נמשך מטעם שהדבור שהוא בשמו הוא בגלות היאך ישתלם שום פעולה, אדרבה הרע מחמת היותו נתונה בעמקי הגלי' והם גולים כמוה (אור יקר).

¹⁰⁰⁵ מלכות וכו' התחילה הדבור להראות שאין דבור כעת (אור יקר).

¹⁰⁰⁶ הת"ת, שאפילו שדבור זה מצד עצמה ואינה מצד קול מהת"ת (אור יקר).

¹⁰⁰⁷

¹⁰⁰⁸ שאז ת"ת ומלכות ביחד (רח"ו).

¹⁰⁰⁹ דקאי אשכינה (רח"ו).

¹⁰¹⁰ עי' ח"א קו ע"ב שזה לשון של יצרו. ועי' לקמן קלד ע"ב.

¹⁰¹¹

ספר שמות

<p>מסתלק ממנה והדיבור נשתק ממנה כמו שנאמר נאלמתי דומיה ואם מתעורר דבר מה כתוב ודודי חמק עבר שהרי קול הסתלק ממנה ונפסק הדיבור (כמש"כ) ועל זה וידבר אלהים אל משה התחילה לדבר והפסיקה ושתקה אחר כך השלים הקול ואמר ויאמר אליו אני ה'.</p>	<p>כד איהי בגלותא קלא אסתלק מינה¹⁰¹² ומלה אשתכך מינה¹⁰¹³ כמה דאת אמר (תהלים לט ג) נאלמתי דומיה¹⁰¹⁴ ואי אתער¹⁰¹⁵ מלתא מה כתיב ודודי חמק עבר דהא קלא אסתלק מינה ופסקא מלה (כד"א) ועל דא וידבר אלהים אל משה שריאת למללא ופסק ושתיק לבתר אשלים קלא ואמר ויאמר אליו אני יהו"ה</p>
<p>וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב ביעקב תוספת וא"ו שהוא בחיר האבות כמו שנאמר אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב תוספת וא"ו אמר רבי יוסי אם כן הרי כתוב אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הרי ביצחק תוספת וא"ו.</p>	<p>וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב ביעקב תוספת וא"ו דאיהו שלימו דאבהן¹⁰¹⁶ כמה דאת אמר אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב ביעקב תוספת וא"ו אמר רבי יוסי אי הכי הא כתיב אני יהו"ה אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הא ביצחק תוספת וא"ו</p>
<p>אמר לו יפה היה משום שיעקב היה קיים והכליל את יעקב ביצחק (שהיה מת) שחשכו עיניו והיה כמת שהרי בעוד שאדם קיים בעולם הזה לא נזכר עליו השם הקדוש ועל כן הכליל אותו ביצחק עכשיו שמת יעקב בא הדבר למקומו זהו שכתוב וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב בתוספת ו'.</p>	<p>אמר ליה שפיר הוה בגין דיעקב הוה קיים ואכליל ליה ליעקב ביצחק¹⁰¹⁷ (דהוה מית) דאתחשכו עיניו והוה כמת דהא בעוד דבר נש איהו קיים בהאי עלמא לא אדכר עלוי שמא קדישא ועל דא אכליל ליה ביצחק השתא דמית יעקב אתא מלה באתריה¹⁰¹⁸ הדא הוא דכתיב וארא¹⁰¹⁹ אל אברהם אל יצחק ואל יעקב בתוספת ו'</p>

¹⁰¹² ה"ס זוג הפנימיות של הגדלות ושל היניקה, דהיינו שם י"ה דהו"ה שהם מוחין דגדלות ושם י"ה דאלקים שהם מוחי היניקה דלא נשאר כי אם של הקטנות, וה"ס נאלמתי דומיה, כנזכר בסוד הקדיש (רמ"ז).

¹⁰¹³ שנשאר אל"ם (רמ"ז).

¹⁰¹⁴ הרב אמר בפע"ח שער חג המצות (פרק א) כי בגלות מצרים היו הזו"ן בבחי' תלת כלילן בתלת כזמן היותן בעיבור ראשון, ור"ל כי נסתלקו מהם המוחין והיו רק בבחי' הקטנות היותר אפשרי. והיינו כי גם המוחין דיניקה שהם שמות אלהים הנה גם הם לא האירו בשלימות בהזו"ן, ונתעלמו האותיות יה שבהם ולא נתגלו רק האותיות אלם לבד שהם המוחין דעיבור, ונעשו בסוד (תהלים לט ג) נאלמתי דומיה, דום יה (דע"ה ח"ב קיב ע"ג), הגם שהמוחין דיניקה הם לא נסתלקו לעולם, והם המוחין דאלהים שהם עומדים תמיד, עכ"ז הנה נתעלמו אז ג"כ האורות דיה שבהם, ובסוד (תהלים לט ג) נאלמתי דומיה, דום יה, שהאורות דיה היו אז דוממין מלהאיר בהזו"ן, וכמ"ש בזוה"ק (פ' וארא כו ע"א, ופ' פנחס רכב ע"א), ולא נתגלה אז בהם אלא רק האותיות אלם מאלהים, שהם מוחין דעיבור וכמ"ש במבול"ש (שער ה ח"א פרק ט"ו). (שם קכ ע"ד). ח"א קטז ע"ב וח"ג רכב ע"א (לש"ו).

¹⁰¹⁵ כמש"ה (שיה"ש ה ב) קול דודי דופק (רמ"ז).

¹⁰¹⁶ בת"ת שהוא יעקב מושרשים חסד וגבורה והוא כוללם, אבל חסד וגבורה עצמם נפרדים ולכן לא יש ביניהם ו' החיבור, שאין חיבורם מצד עצמם אלא ע"י הת"ת. וגם זהו רמז ו' של ואל, והוא הדין בואלקי יעקב שהוא בדעת שהוא נשמת הת"ת (רמ"ז).

¹⁰¹⁷ דע שכאשר ה' מייחד שמו על צדיק בקבע כמו שעשאו באבות, הטעם הוא מפני שנתעלו ונשתרשו במוחין בחב"ד כנודע מסוד אלקי אברהם וכו' (רמ"ז).

¹⁰¹⁸ פי' אלקי אברהם בחכמה אלקי יצחק בבניה ואלקי יעקב באמצע בו' שהוא מקומו ולהיות מחבר חו"ב. ואל יקשה לך למה לא הכליל ה' את יעקב באברהם אלא ביצחק שהרי יעקב נוטה כלפי חסד, דיש לומר במ"ש הרב זלה"ה שבימי אברהם היה גובר החסד והזווגים היו מבחינת חו"ג שבחכמה, ובימי יצחק מחו"ג דבינה שהיא היתה אז גוברת, ולכן הכליל יעקב בו שאז היתה שליטתו של יצחק (רמ"ז).

¹⁰¹⁹ חזר ואמר זה ליישב עוד יתור מלת אל, שנראה די שיאמר אל אברהם יצחק ויעקב, אלא לפי שכבר היו שלש אבות במקומם הפרטי והמיוחד לכל אחד מהם ובתוספת ו' ביעקב לחברו עם שני אבותיו (רמ"ז).

ספר שמות

<p>באל שדי אתחזינא להו מגו אספקלריא דלא נהרא ולא אתחזינא מגו אספקלריא דנהרא ואי תימא דהא אשתמשו בנוקבא בלהוד ולא יתיר תא חזי דלא אתפרשן לעלמין דהא הוא דכתיב (&) וגם הקימותי את בריתי אתם דהא ברית אתחבר עמה</p>	<p>באל שדי נראיתי להם מתוך אספקלריה שלא מאירה ולא נראיתי מתוך אספקלריה המאירה ואם תאמר שהרי השתמשו בנקבה לבד ולא יותר בא וראה שאינם נפרדים לעולמים זהו שכתוב וגם הקימותי את בריתי אתם שהרי הברית התחברה עמה.</p>
<p>מקודשא בריך הוא אית ליה לבר נש למילף דהא איהו קאמר דלא פריש לון דכתיב באל שדי וכתיב וגם הקימותי את בריתי אתם בנין לקיימא קיומא ביחודא חד וגם הקימותי את בריתי אתם וגו' הא אתמר מאן דזכי לברית ירית לארעא</p>	<p>מהקדוש ברוך הוא יש לאדם ללמד שהרי הוא אמר שלא נודע¹⁰²⁰ להם שכתוב באל שדי וכתוב וגם הקימותי את בריתי אתם כדי לקיים הברית ביחוד אחד וגם הקימותי את בריתי אתם וגו' הרי נאמר מי שזוכה לברית יורש את הארץ.</p>
<p>רבי חייא ורבי יוסי הוו שכיחי יומא חד קמיה דרבי שמעון פתח רבי שמעון ואמר (איוב יט כט) גורו לכם מפני חרב כי חמה עונות חרב למען תדעון שדון שדין¹⁰²¹ כתיב גורו לכם מפני חרב מאן חרב¹⁰²² דא (ויקרא כו כה) חרב נוקמת נקם ברית¹⁰²³ דהא האי חרב קאים לאסתכלא מאן דמשקר בברית דכל מאן דמשקר בברית נוקמא דנקמין מניה האי חרב</p>	<p>רבי חייא ורבי יוסי היו מצויים יום אחד לפני רבי שמעון פתח רבי שמעון ואמר גורו לכם מפני חרב כי חמה עונות חרב למען תדעון שדון שדין כתוב גורו לכם מפני חרב איזו חרב זו "חרב נוקמת נקם ברית" שהרי חרב זו עומדת להסתכל [על] מי שמשקר בברית שכל מי שמשקר בברית הנקמה שנוקמים ממנו זו החרב הזו.</p>
<p>הוא הדא הוא דכתיב (איוב יט כט) כי חמה עונות חרב¹⁰²⁴ מאי טעמא בנין דמאן דמשקר בברית פריש תיאובתא¹⁰²⁵ ולא נטיל מאן דנטיל ולא יהיב לאתריה דהא לא אתער לגבי אתריה¹⁰²⁶ וכל מאן דנטיר ליה להאי ברית¹⁰²⁷</p>	<p>זהו שכתוב "כי חמה עונות חרב" מה הטעם משום שמי שמשקר בברית מפריד את התשוקה ולא נוטל מי שנוטל ולא נותן למקומו שהרי לא התעורר אל מקומו וכל מי ששומר את הברית הזו הוא גורם להתעוררות של</p>

1020

1021 מלכות (רח"ו).

1022 דאי חרב ממש לא יכון לגור מפניה אלא מהמכה בה, שהיא דומם ולא תוכל להתנועע (רמ"ז).

1023 היא מדת המלכות בקבלה גבורות מלמעלה לעשות דין, וה"ס אחורי אר"א (רמ"ז).

1024 הוא פסוק בלתי הבנה. חדא שהיל"ל כי העונות הם חמת חרב. ועוד שבדאי אם מתעוררת החרב לדון הוא מפני העוון ולא היה צריך ליתן טעם, כי חמה עונות חרב וכו', ויותר יכון לומר גורו לכם מחמת עונות חרב. אבל הענין הוא שהלא ד' קליפות הן: עוון משחית אף וחמה, כנגד ד' אותיות, וכנגד ד' מיתות בית דין, וידוע ממשנת ארבע מיתות שלרשב"י מיתת סיף היא הרביעית, וחמ"ה כנגדה, וגם שם של ב"ן הוא סוד חרב פפיות כמ"ש בכוונת ק"ש שעל המטה. ודע שחמה ה"ס לילית שהיא חרבו של ס"מ, באופן שכאשר המלכות הקדושה מלאה רוגז פוקדת ע"י חמה, וזש"ה גורו לכם מפני חרב. שהרי חמה מתעוררת להעניש כשיש עוונות הראויים לדין חרב. והטעם לכיוון עונש זה הוא מפני שהפוגם בברית מחסיר השפע מהמלכות ולוקטתו שכנגדה, והיינו שפע חיזוני ופגום, וזה כשיש זכות בישראל, אז כל המדות חושקות להשפיע והיסוד מקבל מכולם, שלכן נקרא כל ומשפיע לכלתו, אבל כשיש פגם בברית פריש תיאובתא, מפריש ומבדיל התאוה של המשפיעים. ולא נטיל, הוא יסוד שנוטל את הכל (רמ"ז).

1025 תאות המלכות (רח"ו).

1026 מפני שחסרה התעוררות שלה שאין לה מ"ן להעלות אליו ואינה מתקשטת כנגדו, ולכן השפע הוא מועט ומהגבורות הקשות ומושפעות לחוץ (רמ"ז).

1027 יסוד (רח"ו). דהיינו המקדש מחשבותיו שבזה הברית נשמר, בודאי לא יבואהו רע הקרי וכל שכן שאר עריות (רמ"ז).

ספר שמות

<p>1028 איהו גרים לאתערא להאי ברית לאתריה¹⁰²⁸ ואתברכאן עלאין ותתאין</p>	<p>ברית זו למקומה ומתברכים עליונים ותחתונים.</p>
<p>מאן אתער האי ברית לאתריה כד אשתכחו זכאין בעלמא מנא לן מהכא דכתיב וגם הקימותי את בריתי אתם¹⁰²⁹ לתת להם את ארץ כנען את ארץ מגוריהם מאי מגוריהם כמה דאת אמר גורו לכם מפני חרב בגין דאיהו אתר דאשרי מגור בעלמא ועל דא גורו לכם מפני חרב</p>	<p>מי מעורר ברית זו למקומה כשנמצאים צדיקים בעולם מנין לנו מכאן שכתוב וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען את ארץ מגוריהם מה זה מגוריהם כמו שנאמר גורו לכם מפני חרב משום שהוא מקום שמטיל מגור בעולם ועל זה גורו לכם מפני חרב.</p>
<p>אשר גרו בה מיומא דאתקריבו לגבי קודשא בריך הוא דחילו בה דחילו ודחילו (נ"א ודחילו דחילו) עלאה בה למיטר פקודוי דאי בהאי לא ישרי (נ"א דהא אי לא ישרי) דחילו על רישיה דבר נש לא דחיל ליה לקודשא בריך הוא לעלמין בשאר פקודוי</p>	<p>אשר גרו בה מיום שהתקרבו לקדוש ברוך הוא פחדו בה פחד ופחד (ופחדו פחד) עליון בה לשמור מצוותיו שאם בזה לא יטיל פחד (שהרי אם לא יטיל) על ראש האדם לא יפחד מהקדוש ברוך הוא לעולמים בשאר מצוותיו.</p>
<p>תא חזי באתערותא דלתתא כד אתערו ישראל לגבי קודשא בריך הוא וצווחו לקבליה מה כתיב (&) ואזכור את בריתי דהא בברית הוי זכור וכדין אתער תיאובתא לאתקשרא כלא בקשורא חד כיון דהאי ברית אתער הא קשורא דכלא אתער ואזכור את בריתי לאזדווגא ליה באתריה ועל דא (&) לכן אמור לבני ישראל אני יהו"ה¹⁰³¹</p>	<p>בא וראה בהתעוררות שלמטה כשמתעוררים ישראל אל הקדוש ברוך הוא וצווחים כנגדו מה כתוב ואזכור את בריתי שהרי בברית יש¹⁰³⁰ זכור ואז מתעוררת תשוקה לקשר הכל בקשר אחד כיון שברית זו מתעוררת הרי הקשר של הכל מתעורר ואזכור את בריתי לזווגו במקומו ועל כך לכן אמור לבני ישראל אני ה'.</p>
<p>וידבר יהו"ה אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים (&) רבי יוסי אמר אל בני ישראל לדברא לון בנחת¹⁰³² כדקא חזי</p>	<p>וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים רבי יוסי אמר אל בני ישראל להנהיגם בנחת כראוי</p>
<p>כו/ב</p>	
<p>ואל פרעה לאנהגא ביה יקר¹⁰³³ ואוקמוה</p>	<p>ואל פרעה לנהג בו כבוד ופרשוה.</p>
<p>אמר רבי ייסא אמאי סמיך הכא (&) אלה ראשי בית אבותם אלא אמר לו בריך הוא דברו לון לבני ישראל בנחת דאף על גב דאינון יתבי בפולחנא קשיא מלכין בני</p>	<p>אמר רבי ייסא למה סמך כאן אלה ראשי בית אבותם אלא אמר לו הקדוש ברוך הוא הנהיגו את בני ישראל בנחת שאף על גב שהם</p>

¹⁰²⁸ מלכות (רח"ו).

¹⁰²⁹ פי' בסבתם (רח"ו).

¹⁰³⁰

¹⁰³¹ פי' מלכות עם ז"א (מ"מ).

¹⁰³² וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל כו', והכוונה הוא כי היה הצינוי שילכו שניהם לדבר על לבם ולחזק אותם בכל האפשרי, שיקוו אל ה' ויאמינו שישאל אותם עכ"פ, וע' זוה"ק (פ' וארא כו רע"ב). והרי לנו מכ"ז כי האמונה והביטחון היה עיקר הסיבה דכל הגאולה (דע"ה ח"א קלז ע"ד).
¹⁰³³ הטעם הוא שכל דבר תחתון הוא תלוי בעליון, וכיון שפרעה זכה להיות מלך מצרים שסודו באחורי הדעת, ודאי שהיה בו חלק קדושה שלכן נעלה על כל החיצונים, שמפני כך תקנו לנו רז"ל שהרואה מלכי אומות העולם יברך ברוך שנתן מכבודו לבשר ודם, שהוא בחינת החיצוניות, ומלכות ה' בכל משלה ואין זולתו, ולכן ראוי לחלוק כבוד למלך האומות מפני אותו ניצוץ של קדושה שיש בו, ואפשר שבזה יכנע לשרש הקדושה שתלוי בו דאע"ג דאיהו לא חזי מזליה חזי (רמ"ז).

ספר שמות

מלכין אינן ובגין כך כתיב אלה ראשי בית אבותם אלין דאת המי ¹⁰³⁴ רישי בית אבהן אינן	יושבים בעבודה קשה הם מלכים בני מלכים ומשום כך כתוב אלה ראשי בית אבותם אלה שאתה רואה הם ראשי בית אבות.
אמר רבי חייא דכלהו לא שקרו נימוסיהון ולא אתערבו בעמא אחרא אלין אינן דקיימו בדוכתייהו קדישא ¹⁰³ ולא שקרו לאתערבא בהו במצראי ¹⁰³⁵	אמר רבי חייא שכולם לא שקרו במנהגיהם ולא התערבו בעם אחר אלה הם שעמדו במקומם הקדוש ולא שקרו להתערב במצריים
אמר רבי אחא בגין לאייתאה למשה ולאחרן דאינן אתחזון לאפקא ¹⁰³⁶ להו לישראל ולמלא ¹⁰³⁷ לפרעה ולרדא ליה בחומרא ¹⁰³⁸ בגין דבכל רישיהון דישראל לא אשתכח כותייהו	אמר רבי אחא בשביל להביא את משה ואת אהרן שהם ראויים להוציא את ישראל ולדבר לפרעה ולרדות אותו במקל משום שכל ראשי ישראל לא נמצאו כמותם.
תא הוי ואלעזר ¹⁰³⁹ בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו את פינחס (&) אלה ראשי אבות הלויים (&) וכי אלה ראשי ¹⁰⁴⁰ והא הוא בלחודי הוה אלא בגין דפינחס קיים כמה אלפין ורבוון מישראל והוא קיים לראשי אבהן (ליואי) כתיב ביה אלה	בא וראה ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו את פינחס אלה ראשי אבות הלויים וכי אלה ראשי והרי הוא לבדו היה אלא משום שפינחס קיים כמה אלפים ורבבות מישראל והוא קיים את ראשי האבות (לויים) כתוב בו אלה.
תו ותלד לו את פינחס אלה ראשי אובדא דרישי דליואי אשתכח ביה ומה דאינן גרעו	עוד ותלד לו את פינחס אלה ראשי אבידת ראשי הלויים נמצאה בו ומה שהם נגרעו ונשרפו הוא השלים

¹⁰³⁴ שהם סוד ו'ק שבדעת ו' פעמים ו' גי' אל"ה, שמשם כולל אותם, והם היו ש'שים ר'בוא ש'רשים ר"ת שר"ש ועיין בספר הגלגולים, ולהיותם מסוד הדעת נקראו ראשי בית אבותם, כי בדעת יש ג' בחי' חג"ת כנזכר בכוונות השופר, והם ג' האבות כוללים בבית אחד (רמ"ז).

¹⁰³⁵ ורבי חייא נתן הטעם למעלתם ואמר דכלהו לא שקרו, נראה שר"ל שהחזיקו בארבעה דברים שאמרו רז"ל שבזכותם נגאלו, האחד שלא שינו את לשונם שהיתה נהוגה ביניהם, ולא אתערבו, זהו השני שלא היה בהם אחד פרוץ בערוה, וכנגד השלישי דלא היה בהם לשון הרע אמר דקיימו בדוכתייהו, ה"ס הדעת הנזכר שהמוציא שם רע פוגם בו דדעת גניז בפומא דמלכא, ומ"ש ולא שקרו לאתערבא, זה הרביעי שלא שינו את שמם (רמ"ז).

¹⁰³⁶ שהם מיסוד אבא ששם הגאולה (רמ"ז).

¹⁰³⁷ להכניעו בהארת הדעת (רמ"ז).

¹⁰³⁸ באור היוצא מת"ת בסוד המטה (רמ"ז).

¹⁰³⁹ נמשך למ"ש שמשם ואהרן זכו לשליחות זה יותר מכל שאר צדיקי אותו הדור, ולפי זה יש להקשות שאם כן למה לא השוה ה' אותם לשלוח את שניהם בתחילה יחדיו, אלא שלא נגלה ולא מינה לשלוח עיקרי אלא את משה. ועוד יקשה זה מהאמור בפרשה זו (ו כו) הוא אהרן ומשה (ו כז) הוא משה ואהרן, ואמרו רז"ל שהיו שקולים, וכל שכן שבתחילה הקדים את אהרן. ולתרץ קושיא זו הקדים תא חזי, כדמסיק שאהרן היה ראוי להדחות מפני נדב ואביהוא. ובזה יתיישב למה לא נמנה בתחילה בחברת משה, אבל מפני זכות פנחס חזר ונתרצה לפני ה', ולא עוד אלא שכשהזכיר את פנחס וצדקתו ותיקונו אז הקדים אהרן למשה (רמ"ז).

¹⁰⁴⁰ שנים הם דיוקיו הנכונים, האחד שהנה בראובן ושמעון לא אמר אלה ראשי כי אם (ו יד-טו) אלה משפחות, וגם בלוי עצמו התחיל ואמר (ו, טז) ואלה שמות בני לוי ולא קראם ראשי. ועוד שבמררי כבר אמר (ו, יט) אלה משפחות (מררי) [הלוי]. וגם אחר כך (ו, כד) אלה משפחות הקרחי, באופן שאין לומר דאלה ראשי אבות הלויים יוסב לכל הנז"ל, אלא בעל כרחך הוא סיוס פסוק (ו, כה) ותלד לו את פנחס, ועליו מוסב אומר אלה ראשי, ולכן הקשה קושיא ראשונה וכי אלה ראשי, כלומר ששם ראשי לא יכון לפנחס שהוא בן בנו של אהרן. והקושיא השניה והא הוא בלחודי הוה, ואיך יאמר בו בלשון רבים אלה ראשי. ותירץ אלא בגין וכו' קיים לראשי אבהן ליואי וכו', נראה שהוא מ"ש לקמן שבזכות פנחס שתקן עוון של נדב ואביהוא והחיה את ישראל נתקיים אהרן בגדולתו שממנה זכה להיות כהן הוא ובניו, דאם לא [היה ספק] היה הוא ובניו ראשי הלויים, וז"ש לראשי אבהן ליואי, פי' אהרן ובניו כשהיו לויים, ולכן סתים ביה מלה בפנחס וקראו ברמז ראשי אבות הלויים (רמ"ז).

ספר שמות

<p>ואתוקדו הוא אשלים ורווח כהונתא דילהון ושריא ביה טסטוקא דתרווייהו¹⁰⁴² אובדא דרישי דליואי אשתכח ביה ומאן נינהו נדב ואביהוא אינון פרישו את קיימא מאתריה¹⁰⁴³ והוא אתא וחבר לון בנין כך אתייהב ליה ירותא ורוחא דתרווייהו ואדכר הכא על מה דלהוי לבתר</p>	<p>והרויח את הכהונה שלהם ושרתה בו¹⁰⁴¹ הצורה של שניהם אבידת ראשי הלויים נמצאת בו ומי הם נדב ואביהוא שהפרידו אות הברית ממקומו והוא בא וחיבר אותם לכן נתנה לו הירושה והרוח של שניהם ונזכר כאן על מה שיהיה אחר כך.</p>
<p>ואי תימא אמאי אדכר הכא פינחס אלא חמא קודשא בריך הוא לאהרן בשעתא דאמר (&) ואזכור את בריתי דומינין תרין בנוהי דאהרן לאפגמא ליה להאי ברית והשתא דקא משדר ליה למצרים בעא לאעברא ליה לאהרן דלא למיהך בשליחותא דא כיון דחמא קודשא בריך הוא דקאים פינחס וקיים ליה להאי ברית באתריה ואתקין עקימא דילהון מיד (&) הוא אהרן ומשה אמר קודשא בריך הוא השתא הוא אהרן איהו אהרן דקדמיתא</p>	<p>ואם תאמר למה נזכר כאן פנחס אלא ראה הקדוש ברוך הוא את אהרן בשעה שאמר ואזכור את בריתי שעתידיים שני בני אהרן לפגום את הברית הזו ועכשיו שהוא שולח אותו למצרים רצה להעביר את אהרן שלא ללכת בשליחות זו כיון שראה הקדוש ברוך הוא שעמד פנחס וקיים את הברית הזו במקומה ותיקן את העקמימות שלהם מיד הוא אהרן ומשה אמר הקדוש ברוך הוא עכשיו "הוא אהרן" הוא אהרן של ההתחלה.</p>
<p>הוא אהרן ומשה אשר אמר יהו"ה להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים וגו' הוא אהרן ומשה הם אהרן ומשה מבעי ליה אלא לאכללא דא בדא רוחא במיא¹⁰⁴⁴ הוא משה ואהרן לאכללא מיא ברוחא¹⁰⁴⁵ ועל דא כתיב הוא ולא הם</p>	<p>הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים וגו' הוא אהרן ומשה היה צריך להיות "הם אהרן ומשה" אלא להכליל זה בזה רוח במים הוא משה ואהרן להכליל מים ברוח ועל זה כתוב הוא ולא הם.</p>
<p>רבי אלעזר ורבי אבא הוו שכיחי ליליא חד בבני אושפיזייהו בלוד קמו לאשתדלא באורייתא פתח רבי אלעזר ואמר (דברים ד לט) וידעת היום והשבות אל לבבך כי יהו"ה הוא האלהים האי קרא הכי מיבעי ליה וידעת היום כי יהו"ה הוא האלהים והשבות אל לבבך (אלא זכאה הוא מאן דישתדל באורייתא) תו (תא חזי) והשבות אל לבך מבעי ליה</p>	<p>רבי אלעזר ורבי אבא היו מצויים לילה אחד בבית מלונם בלוד קמו להתעסק בתורה פתח רבי אלעזר ואמר וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים פסוק זה כך צריך להיות וידעת היום כי ה' הוא האלהים והשבות אל לבבך (אלא אשרי מי שעוסק בתורה) עוד (בא וראה) היה צריך להיות והשבות אל לבבך.</p>
<p>אלא אמר משה¹⁰⁴⁶ אי את בעי למיקם על דא ולמנדע כי יהו"ה הוא האלהים והשבות אל לבבך וכדין תנדע ליה לבבך יצר טוב ויצר</p>	<p>אלא אמר משה אם אתה רוצה לעמוד על זה ולדעת כי ה' הוא האלהים והשבות אל לבבך ואז תדע אותו לבבך זה יצר טוב ויצר רע שנכלל</p>

¹⁰⁴¹

¹⁰⁴² פי' תבנית וציור של שניהם, והוא מה שפירש אחר כך שזכה לצורה שלהם היא נפש אדה"ר (רמ"ז).

¹⁰⁴³ יסוד דאבא מנוקביה (רח"ו).

¹⁰⁴⁴ ת"ת בחסד (רח"ו).

¹⁰⁴⁵ חסד בת"ת (רח"ו).

¹⁰⁴⁶ הענין שישראל באותו הדור היו רוצים לנסות העניינים העליונים בחוש המוחש וכמ"ש (שמות יז, ז) ה' בקרבנו אם אין, שהיו חפצים לבחון בעצמם אם יהיו מושגחים מז"א או מא"א וכנזכר באדרא (רמ"ז).

ספר שמות

<p>רע¹⁰⁴⁷ דאתכליל דא בדא ואיהו חד כרין תשכח כי יהו"ה הוא האלהים דהא אתכליל דא בדא ואיהו חד¹⁰⁴⁸ ועל דא והשבות אל לבבך למנדע מלה</p>	<p>זה בזה והוא אחד אז תמצא כי ה' הוא האלהים שהרי נכלל זה בזה והוא אחד ועל זה והשבות אל לבבך לדעת הדבר.</p>
<p>תו אמר רבי אלעזר הייבין עבדין פנימותא לעילא¹⁰⁴⁹ מאי פנימותא דשמאלא לא אתכליל בימינא דיצר רע לא אתכליל ביצר טוב בגין חובייהו דבני נשא ופגימו לא עבדי אלא לון ממש¹⁰⁵⁰ הדא הוא דכתיב (שם לב ה) שחת לו לא בניו מומם כביכול עבדי ולא עבדי¹⁰⁵¹ עבדי דלא יתמשך עליהו ברכאן דלעילא כמה דאת אמר (שם יא יז) ועצר את השמים¹⁰⁵² ולא יהיה מטר ולא עבדי דהא שמיא נטלי לון לגרמייהו ברכאן מה דאצטריך ולא נטלי לאמשכא לתתא¹⁰⁵³ ודאי מומם דאינון הייבין איהו</p>	<p>עוד אמר רבי אלעזר רשעים עושים פגם למעלה מהו הפגם שהשמאל לא נכלל בימין שיצר הרע לא נכלל ביצר טוב משום חטאי בני האדם ופגם לא עושים אלא להם ממש זהו שכתוב שחת לו לא בניו מומם כביכול עושים ולא עושים עושים כדי שלא ימשכו עליהם ברכות שלמעלה כמו שנאמר ועצר את השמים ולא יהיה מטר ולא עושים שהרי השמים נוטלים אותם לעצמם ברכות מה שצריכים ולא נוטלים להמשיך למטה ודאי שזהו מומם של אותם רשעים.</p>
<p>תו לו בו' דלא אתכליל ימינא בשמאלא¹⁰⁵⁴ בגין דלא יתמשכון ברכאן לתתא לא באל"ף דהא לא נטלי לאתמשכא לתתא מאן גרים דא בגין דחייבין מפרישין יצר רע מיצר טוב ומתדבקין ביצר רע</p>	<p>עוד לו בו' שלא נכלל ימין בשמאל בשביל שלא יתמשכו הברכות למטה לא באל"ף שהרי לא נוטלים להמשך לתחתונים מי גרם את זה משום שרשעים מפרידים יצר רע מיצר טוב ונדבקים ביצר רע.</p>
<p style="text-align: center;">תא חוי יהודה אתי</p>	<p style="text-align: center;">בא וראה יהודה בא</p>
<p style="text-align: center;">כזא</p>	
<p>מסטרא דשמאלא¹⁰⁵⁵ ואתדבק בימינא¹⁰⁵⁶ בגין לנצחא עמין¹⁰⁵⁷ ולתברא חיליהון¹⁰⁵⁸ דאי לא אתדבק בימינא לא יתבר חיליהון ואי תימא אמאי בימינא והא שמאלא אתער דינין בעלמא</p>	<p>מצד השמאל ונדבק בימין כדי לנצח עמים ולשבור כוחם שאם לא נדבק בימין לא ישבר את כוחם ואם תאמר למה בימין והרי שמאל מעורר דינים בעולם.</p>

¹⁰⁴⁷ הם משורש ה' חסדים וה' גבורות (רח"ו).

¹⁰⁴⁸ ת"ת ומלכות (רח"ו).

¹⁰⁴⁹ דע כי יש ב' מיני שפע א' לחיות הספירות עצמן, וזהו המחדש בטובו בכל יום והב' לצורך התחתונים (זהר הרקיע).

¹⁰⁵⁰

¹⁰⁵¹ עבדי בשפע שלצורך התחתונים כי נסתמים הצינורות והמדרגות ולא עבדי בשפע המחיה את העולמות שזה נפסק תמיד (זהר הרקיע)

¹⁰⁵² ועצר המאציל את השמים שהוא ת"ת שלא ישפיע למלכות (רח"ו).

¹⁰⁵³ שהדינים והקליפות פותחים כל אותם הצינורות הממטירים למטה (רמ"ז).

¹⁰⁵⁴ נמצא גם למעלה כביכול מגיע קצת פגם (רח"ו). ח"א טז ע"ב, לקמן קנט ע"ב ח"ג טל ע"ב רעא ע"א וע"ב (לש"ו).

¹⁰⁵⁵ היינו מהמלכות שהיא שמאלית, ונודע כי יהודה רביעי לבנים רגל רביעי למרכבה, וכן מלכות בית דוד בשבטו (אור יקר).

¹⁰⁵⁶ שהוא נוסע בדגלו אל המזרח, ונודע שהמזרח ת"ת שהוא זורח מהחכמה, ואור ודאי אל הימין (אור יקר).

¹⁰⁵⁷ עיקר לוחם מלחמות ה' מלכות בית דוד, בית בתחלה דוד, ובין בסוף משיח בן דוד, ולכך לנצח עמין" בגשמי (אור יקר).

¹⁰⁵⁸ ברוחני, צריך להיותו נכלל בימין (אור יקר).

ספר שמות

<p>אלא רוא דא בשעתא דקודשא בריך הוא דן להו לישראל לא דן להו אלא מסטרא דשמאלא¹⁰⁵⁹ בנין דיהא דחי לון בשמאלא ומקרב בימינא אבל לשאר עמין דחי לון בימינא ומקרב לון בשמאלא וסימניך גר צדק דחי לון בימינא כמה דכתיב (שמות טו ו) ימינך יהו"ה נאדרי בכח ימינך יהו"ה תרעץ אויב מקרב לון בשמאלא כמה דאמרן</p>	<p>אלא סוד זה בשעה שהקדוש ברוך הוא דן את ישראל אינו דן אותם אלא מצד השמאל כדי שיהיה דוחה אותם בשמאל ומקרב בימין אבל לשאר העמים דוחה אותם בימין ומקרב אותם בשמאל וסימנך גר צדק דוחה אותם בימין כמו שכתוב ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב מקרב אותם בשמאל כמו שאמרנו.</p>
<p>בגיני כך יהודה דאיהו מסטר שמאלא¹⁰⁶⁰ אתדבק בימינא¹⁰⁶¹ ומטלנוי לימינא ואינון דעמיה אתחברו כלהו לימינא יששכר דלעי באורייתא דאיהי ימינא דכתיב (דברים לג ב) מימינו אש דת למו זבולון דאיהו תמיך אורייתא ימינא כמה דאת אמר (&) שוק הימין ועל דא יהודה אתקשר מסטרא דא ודא צפון במים שמאלא בימינא</p>	<p>משום כך יהודה שהוא מצד שמאל נדבק בימין ומסעותיו לימין ואותם שעמו התחברו כולם לימין יששכר שעוסק בתורה שהוא ימין שכתוב מימינו אש דת למו זבולון שהוא תומך התורה ימין כנאמר שוק הימין ולכן יהודה נקשר מצד זה וזה צפון במים שמאל בימין.</p>
<p>ראובן דחטא לגבי אבוי שרא בימינא ואתקשר בשמאלא ואתדבק ביה ועל דא אינון דאשתכחו עמיה אינון שמאלא שמעון דאיהו שמאלא מסטרא דשור דכתיב (יחזקאל א י) ופני שור מהשמאל גד שוק שמאלא דכתיב (בראשית מט יט) גד גדוד יגודנו והוא יגוד עקב הכא אתדבק דרום באשא ימינא בשמאלא</p>	<p>ראובן שחטא לאביו שרה בימין והתקשר בשמאל ונדבק בו ולכן אותם שנמצאו עמו הם שמאל שמעון שהוא שמאל מצד של שור שכתוב ופני שור מהשמאל גד שוק שמאל כתוב גד גדוד יגודנו והוא יגוד עקב כאן נדבק דרום באש ימין בשמאל.</p>
<p>ועל דא הא דאמרן (&) והשבות אל לבבך לאכללא לון כהדא שמאלא בימינא כדין תדע (דברים ד לח) כי יהו"ה הוא האלהים אמר רבי אבא ודאי כך הוא ועכשיו ידוע הוא אהרן ומשה הוא משה ואהרן רוח במים ומים ברוח להיות אחד ועל זה כתוב הוא.</p>	<p>ועל זה זה שאמרנו והשבות אל לבבך להכלילם כאחד שמאל בימין אז תדע כי ה' הוא האלהים אמר רבי אבא ודאי כך הוא ועכשיו ידוע הוא אהרן ומשה הוא משה ואהרן רוח במים ומים ברוח להיות אחד ועל זה כתוב הוא.</p>
<p>רבי אבא פתח ואמר (שם ו ה) ואהבת את יהו"ה אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל</p>	<p>רבי אבא פתח ואמר ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך כדוגמא זה כאן נרמז היחוד</p>

¹⁰⁵⁹ מצד הגבורה לאם (רח"ו).

¹⁰⁶⁰

¹⁰⁶¹ בנצח (רח"ו).

¹⁰⁶² מצאנו חילופים רבים בס' הזוהר כי פעמים קורא לאהרן כהן שהוא בימין ופעם אחרת אומר כי משה ואהרן בנצח והוד כנראה שאהרן שבשמאל גם למשה מצינו שפעם אחת קורא אותו לוי ופעם אחרת אומר שהוא בימין. והענין הוא במה שהודעתך בענין שלש מתנות שנתן הקב"ה לישראל באר מן וענני כבוד כו' וע"ש היטב. ודע כי כאשר מתלבש היסוד של אבא תוך זעיר אפי' בהגיעו בחזה שהוא בת"ת שבו במקום הגילוי אשר שם נפסק ונגמר יסוד דאימא ואז מתגלה ומאיר אל צד ימין דז"א. ואח"כ חוזר אור ההכאה ההיא לצד שמאל ואח"ך חוזרת ההכאה ההיא בסוד אור החוזר פעם שלישי ומאיר באמצע ויורד דרך היסוד דז"א. ואמנם המן היה מצד משה בהכאה הראשונה וענני כבוד מצד אהרן בהכאה שניה והבאר מצד מרי' בהכא' שלישי' וע"ש ושם יובן טעם ותשובה אל שאלות הנז' (שער מאמרי רשב"י).

¹⁰⁶³

ספר שמות

<p>מאדך כהאי גוונא הכא אתרמיז יחודא קדישא ואזהרה הוא לבר נש ליחדא שמא קדישא כדקא יאות ברחימו עלאה בכל לבבך דא ימינא ושמאלא¹⁰⁶⁴ (נ"א קדישא) דאקרי יצר טוב ויצר רע ובכל נפשך דא נפש דוד¹⁰⁶⁵ דאתיהיבת בנייהו ובכל מאדך לאכללא לון לעילא באתר דלית ביה שעורא¹⁰⁶⁶ הכא הוא יחודא שלים למרחם ליה לקודשא בריך הוא כדקא יאות</p>	<p>הקדוש ואזהרה הוא לאדם ליחד את השם הקדוש כראוי באהבה עליונה בכל לבבך זה ימין ושמאל (קדוש) שנקראים יצר טוב ויצר רע ובכל נפשך זו נפש דוד שנתנה ביניהם ובכל מאדך להכלילם למעלה במקום שאין בו שיעור כאן הוא יחוד שלם לאהוב את הקדוש ברוך הוא כראוי.</p>
<p>תו ובכל מאדך דא יעקב¹⁰⁶⁷ דאיהו אחיד לכל סטרין וכלא הוא יחודא שלים כדקא יאות בניני כך הוא אהרן¹⁰⁶⁸ ומשה¹⁰⁶⁹ הוא משה¹⁰⁷⁰ ואהרן¹⁰⁷¹ כלא הוא חד בלא פרודא</p>	<p>עוד ובכל מאדך זה יעקב שהוא אחוז לכל הצדדים והכל הוא יחוד שלם כראוי משום כך הוא אהרן ומשה הוא משה ואהרן הכל הוא אחד בלי פרוד.</p>
<p>כי ידבר אליכם פרעה לאמר (&) רבי יהודה פתח ואמר (תהלים קיט יז) מה אהבתי תורתך¹⁰⁷² כל היום היא שיחת¹⁰⁷³ וכתוב (שם סב) חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך תא חזי דוד איהו מלכא</p>	<p>כי ידבר אלכם פרעה לאמר רבי יהודה פתח ואמר מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי וכתוב חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך בא וראה דוד הוא מלך ישראל והצטרך לדון את העם להנהיג את</p>

¹⁰⁶⁴ לכלול הגבורה בחסד (רח"ו). הלבוש הנעשה לנפש מצד הגבורות אשר בקלי' נוגה הם היצה"ר, כי עדיין לא נזדככו, והם עדיין מלאים קליפות וסיגים ונקרא שד, אך בבא היצ"ט שהוא לבוש החסדים, תכף בצאתן מקלי' נוגה הם נקרא יצ"ט, כי כבר נתרקו מן הרע ואין הרע שולט בהם, כי הם חסדים. ואז דוגמת חסדים הממתקין הגבורות כנודע, יען הם זכר ונקבה, כן יצ"ט אחר הכנסו ממתיק את היצה"ר, ויכול לאחזרא ליה משד למלאך כנזכר פ' תצא (דף רעז ע"א), ואז שניהן נקראים מלאכים השומרים את האדם, כי אף הגבורה טהורה היא אלא שנעשית שד, ובהסיר ממנו הרע שבה חוזר למלאך טוב. והבן סוד זה היטב הרמוז פרשת וארא (דף כו ע"ב) על בכל לבבך דא יצ"ט ויצה"ר, דא ימינא ודא שמאלא כו', הרי מבואר כי הם החו"ג הנקרא ימינא ושמאלא (ע"ח שער קיצור אבי"ע ג). מן החזה ולמטה דז"א נקרא עץ הדעת טוב ורע ומשם שורש שני היצרים הנתונים בתרי חללי ליבא. והשתא אתי שפיר מ"ש אחר כך דא נפש דוד, שהוא כתר המלכות, וכדאמרינן בהושענות נחתם בכתר מלכותך, ושם שם [נתונה בין] תוויני לבא. ובכל מאדך לאכללא וכו', פי' לאפוקי חטא אדה"ר שהפריש עץ הדעת מעץ החיים ככתוב בספר יודעי בינה שלי (רמ"ז).

¹⁰⁶⁵ לכלול המלכות עמהם (רח"ו).

¹⁰⁶⁶ לכלול חגת"ם בחב"ד (רח"ו).

¹⁰⁶⁷ מאד גימ' מ"ה ת"ת ולפי שתחילת אמ' שהמלכות כלולה בח"ג לכך אמר מאדך לומר שכלולה ג"כ עם הת"ת הנקרא מאד (רח"ו).

¹⁰⁶⁸ חסד מצד נצח (רח"ו).

¹⁰⁶⁹ גבורה מצד הוד (רח"ו).

¹⁰⁷⁰ חסד נצח (רח"ו).

¹⁰⁷¹ גבורה והוד (רח"ו). ודבריו קשו אהדדי דתחילה בפסוק הוא אהרן ומשה אמר שאהרן בחסד ונצח, ומשה בגבורה והוד. וכאן הואמשה ואהרן אמר להיפך. אבל יובן במ"ש באוצ"ח הקשה הרב שבעל ההושענות סדר משה בנצח ואהרן בהוד, וכמ"א אמרינן אהרן שהוא כהן בחסד ומשה שהוא לוי בגבורה. ותירץ שמשה הוא מהחסדים של יסוד דאבא מצד ימין, ויצאו דרך צד שמאל נמצא שהוא בנצח ולכן בעל ההושענות אמר משה בנצח, אבל כיון שיצא מצד שמאל דרך הוד דז"א, ולכך הוא לוי בגבורה והוד, ואהרן הוא מהחסדים דיסוד דאבא שבצד שמאל ויצא דרך ימין, ולכך הוא כהן אבל שרשו הוא מהוד, עכ"ל הרב. ובזה נבין דברי הרח"ו שפסוק הוא אהרן ומשה מדבר על יציאתם מגופא דז"א ופ' הוא משה ואהרן מדבר על שרש נשמתם. ונלע"ד שבזה יובן מ"ש רז"ל הלא אהרן אחיך הלוי ראוי היה משה להיות כהן ואהרן לוי וע"י שאמר שלח נא ביד תשלח היה להפך וקשה אם משה נשמתו מהחסד ואהרן מהדין, ולכך היה ראוי להיות משה כהן וכו' א"כ היאך חזר הדין וכו' והתירוץ שתחלה רצה הקב"ה לעשות כפי שורש נשמתם ואחר החטא עשה כפי יציאתם (מ"מ).

¹⁰⁷² בלילה שעסק בתורה ת"ת (רח"ו).

¹⁰⁷³ פי' וכי אפשר לדוד שלא יאכל ולא ישתה (מ"מ).

ספר שמות

<p>ישראל ואצטריך למידן עמא לדברא לון לישראל כרעיא דמדבר עאניה דלא יסטון מאורחא דקשוט הא בלילה כתיב חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך ואיהו אתעסק באורייתא ובתושבחה דקודשא בריך הוא עד דאתי צפרא</p>	<p>ישראל כרועה המנהיג צאנו שלא יסטו מדרכ האמת הרי בלילה כתוב חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך והוא מתעסק בתורה ובתשבחות של הקדוש ברוך הוא עד שמגיע הבוקר.</p>
<p>ואיהו אתער צפרא כמה דכתיב (שם נז ט) עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר כד אתי יממא אמר האי קרא מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי מאי כל היום היא שיחתי אלא מכאן אוליפנא דכל מאן דישתדל באורייתא לאשלמא דינא על בורייה כאילו קיים אורייתא כלא בגין כך כל היום היא שיחתי¹⁰⁷⁴</p>	<p>והוא מעורר את הבוקר כמו שכתוב עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר כשבא היום אמר פסוק זה מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי מה זה כל היום היא שיחתי אלא מכאן למדנו שכל מי שעוסק בתורה להשלים הדין על בוריו כאילו קיים את התורה כולה משום כך כל היום היא שיחתי.</p>
<p>תא חזי ביומא אשתדל באורייתא לאשלמא דינין בליליא אשתדל¹⁰⁷⁵ בשירין ותושבחה עד דאתי יממא מאי טעמא כל יומא אתעסק לאשלמא דינין בגין לאכללא שמאלא בימינא בליליא בגין לאכללא דרגא דליליא ביממא</p>	<p>בא וראה ביום התעסק בתורה להשלים הדינים ובלילה התעסק בשירות ותשבחות עד שבא היום מה הטעם כל היום התעסק להשלים הדינים כדי להכליל שמאל בימין בלילה כדי להכליל דרגת הלילה ביום.</p>
<p>ותא חזי ביומי דדוד מלכא הוה מקרב כל אינון חיתו שד¹⁰⁷⁶ לגבי ימא כיון דאתא שלמה נפק ימא ואתמלי ואשקי להו הי מנייהו אתשקין בקדמיתא הא אוקמוה אלין תנינייא רברבין עלאין¹⁰⁷⁷ דכתיב בהו (בראשית א כב) ומלאו את המים בימים</p>	<p>ובא וראה בימי דוד המלך היה מקריב כל אותם חיתו שדי אל הים כיון שבא שלימה יצא הים והתמלא והשקה אותם איזה מהם נשקים בראשונה הרי פרשוה אלו התנינים הגדולים העליונים שכתוב בהם ומלאו את המים בימים.</p>
<p style="text-align: right;">אמר רבי</p>	<p style="text-align: right;">אמר רבי</p>
<p style="text-align: center;">כז/ב</p>	
<p>אלעזר בסטרא ימינא עלאה¹⁰⁷⁸ נפקין תליסר מבועין עלאין נהריין¹⁰⁷⁹ עמיקין אלין סלקין¹⁰⁸⁰ ואלין נחתין עייל כל חד בחבריה חד אפיק¹⁰⁸¹ רישיה ואעיל ליה בתרין גופין¹⁰⁸² חד גופא</p>	<p>אלעזר בצד ימין העליון יוצאים שלושה עשר מעיינות עליונים נהרות עמוקים אלה עולים ואלה יורדים כל אחד נכנס בחבירו אחד מוציא ראשו ומכניס אותו בשני גופים גוף אחד</p>

¹⁰⁷⁴ ביום עוסק בדינים והמלכות היא שיחתי (רח"ו).

¹⁰⁷⁵ לכלול מלכות בת"ת (רח"ו).

¹⁰⁷⁶ י"ב בקר (רח"ו).

¹⁰⁷⁷ מט"ט וסנד"ל נקראים תנינייא (רח"ו).

¹⁰⁷⁸ הוא אור הראשון בכתר עליון ונק' חסד עליון אור דאור ואח"כ נמשך בחו"ב דרך נקודה בסוד י' אור וזהו היאורין, והן ג' גליפין גילופי דגליפין בחיזו דחויא אריך כו' (בספד"צ פ"ק) ולקמן (פ' בא) אמר ט' שהן ט' למטה דסמכין עלוי רגלין וכאן ג' (יהל אור).

¹⁰⁷⁹ נגד אור י' יאור ונתחלקו בחו"ב ה' אור הב"ל ה' ל"ב אלקים דה' נקדוין חושבן אלקים (ה"פ א') [ה"פ] י' מאמרות נ' שערי בינה ויאמ"ר (אמר המסדר – נ"ל שהוא אותיות או"ר י"ם, שהם ה' אור וה"פ י' נ' שערי בינה) (יהל אור).

¹⁰⁸⁰ עיילין ונכללין באור (יהל אור).

¹⁰⁸¹ הוא התפשטות חסד עליון בוצד"ק (יהל אור).

¹⁰⁸² חו"ב (יהל אור).

ספר שמות

<p>דנהרא¹⁰⁸³ נטיל מימין לעילא אפריש¹⁰⁸⁴ לתתא אלף יאורין נפקין לארבע סטריין¹⁰⁸⁵</p>	<p>המאיר נוטל מימין למעלה מפריד למטה אלף יאורים יוצאים לארבעה צדדים.</p>
<p>מאינון נהרינ מבויעין תליסר מתפרשן תליסר יאורין¹⁰⁸⁶ עאלין ונטלי מיא ארבע מאה ותשעין ותשעה יאורין ופלגא מסטרא דא וארבע מאה ותשעין ותשעה יאורין ופלגא מסטרא דא¹⁰⁸⁷ בשמאלא¹⁰⁸⁸ אשתאר פלגא מכאן ופלגא מכאן ואתעביד חד דא אעיל בין אינון יאורין ואתעביד הוא</p>	<p>מאותם נהרות ומעיינות שלשה עשר נפרדים שלשה עשר יאורים נכנסים ונוטלים מים ארבע מאות ותשעים ותשעה יאורים וחצי מצד זה וארבע מאות ותשעים ותשעה יאורים מצד זה בשמאל נשאר חצי מכאן וחצי מכאן ונעשה אחד זה נכנס בין היאורים האלה ונעשה נחש.</p>
<p>רישא סומקא כורדא¹⁰⁸⁹ קשקשוי תקיפין כפרזלא גרפוי גרפין שמאן ואתפרשן לכל אינון יאורין כד סליק זנביה (נ"א לגביה) מחי ובטש לשאר נונין לית מאן דיקום קמיה</p>	<p>ראשו אדום כשושנה קשקשוי קשים כברזל כנפיו כנפים שטים ונפרדים לכל אותם יאורים כשעולה זנבו (אליו) מכה ובוטט את שאר הדגים אין מי שיקום לפניו.</p>
<p>פומיה מלהטא אשא כד נטיל בכל אינון יאורין מזדעזען שאר תנייניא וערקין ועאלין בימא חד לשבעין שנין רביין לסטרא דא וחד לשבעין שנין רביין לסטרא דא אלף יאורין¹⁰⁹⁰</p>	<p>פיו לוהט אש כשנוסע בכל אותם יאורים מזדעזעים שאר התנינים ובורחים ונכנסים לים אחת לשבעים שנה רובץ לצד זה ואחת לשבעים שנה</p>

¹⁰⁸³ הוא נהר היוצא מעדן דעת והוא הרקיע המבדיל בין וכו' (יהל אור).
¹⁰⁸⁴ ובי' אלף אכסדראין, ואלף יאורין כידוע והוא אלף רבתי חמשה ואלף אשריך ישראל (יהל אור).
¹⁰⁸⁵ כמ"ש בפרשת אחרי מות (עט ע"א) ביעא דקושטא כו' אתבקע לד' סטרין והן ד' בתי דתפלין, ו"ג
ואלף הן סוד חר"ג וגבורות הן בדעת וע' באד"ר קלה ע"א וימלוך באדום רזא חדא כו' תאנא כו' אלף
אלפין כו' ושם קלו ע"א, ותאנא בתלת כו' מחללא תליתאה (יהל אור).
¹⁰⁸⁶ והוא בימינא (יהל אור).

¹⁰⁸⁷ הענין הוא מדבר בבחינת חיבור זעיר אפין ונוקביה בהיותם בסוד אחר באחור ועיין באדרת
נשא בדף קל"ב ע"א בההוא עלמא קדמאה דאיהו אלף אלפין ורבווא רבוון מארי תריסין כו'. ושם
ביארנו ענין אותם האלף מה ענינם ואיך הם נמשכין ומתפשטין מן תריין כתפין עילאין כי כל כת"ף
בגמט' ת"ק וב' כתפות הם אלף ואח"כ אלו הכתפות נעשו תריין עטריין הנקראין (חסד וגבורה) [חסדים
וגבורות] והכתף האחד שהוא חסד נמשך וניתן אל זעיר אפין. והכתף השני הנקרא גבורה נמשך אל
נוקבא דזעיר אפין ונמצא כי שתי הכתפים של הז"א הם כתף אחד בלבד ושתי הכתפות דנוקביה גם
הם כתף אחד בלבד ועל כן אורך הז"א הוא ת"ק שנה, וכן אורך נוקביה. ולכן כאשר נתדבקו יחד שניהם
אחור באחור לא היה רק כותל אחד מפסיק בין שניהם חצי עוביו לזה וחצי עוביו לזה, ולזה היה תצ"ט
ופלגא מכאן ותצ"ט ופלגא מכאן, כי הכותל אשר באמצען נחלק חציו לזה וחציו לזה. אבל אחר
שננסרה הנקבה מאחורוי, אז מן הכותל האחד נעשו שני כותלים בשניהם, ואז הם ת"ק שלמים לז"א
כנגד הכתף של חסד, שהיא בגימטריא ת"ק. ות"ק שלמים אל נוקביה, כנגד הכתף של הגבורה (שער
מאמרי רשב"י), ועי' עוד בזה הרקיע.
¹⁰⁸⁸ עי' אריכות ביהל אור.

¹⁰⁸⁹ והנה זה הכותל האמצעי שנעשה עתה אחד, בו הם סוד בחינת האחורים, ולכן כל הדינים נמשכין
ממנו. ולכן רישיה סומקא כוורדא בסוד אודם הדין. גם צריך לדעת כי כל ענין זה הוא בבחינת נצח
והוד דזעיר אפין אשר כנגדם עומדת נוקביה אחור באחור, וכבר ידעת כי האחורים הם בחינת הדינין.
והנה יש כאן נצח והוד ויסוד של ז"א ונצח הוד יסוד של נוקביה וכל אחור אחד מאלו במקומו הוא
סוד אלף יאורין ועוד י"ג אחרינן כמו שנבאר בע"ה. ונבאר בחינת נצח הוד יסוד של ז"א ומהם נקיש
אל נצח הוד יסוד דנוקביה כי שם הוא גם כן ע"ד אלו. הנה ידעת כי נצח והוד ויסוד נקראים צבאות
ושם צבאות הוא בגימטריא תצ"ט והרי איך הנה"י הם בגימ' תצ"ט והנצח הוד יסוד דדכורא הם תצ"ט
מכאן ונצח הוד יסוד דנוקבא מכאן הם תצ"ט אחרינן ולפי שהם מחוברין יחד אחור באחור אלו שתי
פעמים צבאות שהם נצח הוד יסוד דדכורא ונצח הוד יסוד דנוקביה ואין ביניהם רק כותל אחד המחבר
את שתיים והכותל מתחלק חציו לשם צבאות הזה וחציו לזה לכן הם תצ"ט ופלגא מכאן ותצ"ט
ופלגא מכאן שהם אלף חסר חד. באופן כי הם תצ"ט ותצ"ט שהם צבאות דנצח הוד יסוד דדכורא
וצבאות דנצח הוד יסוד דנוקבא וכו' (שער מאמרי רשב"י).
¹⁰⁹⁰ עי' יהל אור.

ספר שמות

<p>חסר חד אתמליין מניה דא תנינא רביין בין אינון יאורין</p>	<p>רובץ לצד זה אלף יאורים חסר אחד מתמלאים ממנו תנין זה רובץ בין אותם יאורים.</p>
<p>כד נטיל נפק חד פסותא דאשא בקליפין כלהו קיימין וזעפין בזעפוי (נ"א וזקפין בענפוי) מתערבין אינון יאורין לעין (נ"א העין) תכלא אוכמא וגלגלין נטלין לארבע סטרי דעלמא זקיף זנביה מחי לעילא מחי לתתא כלא ערקין קמיה</p>	<p>כשנוסע יוצאת פסת יד של אש בקליפות כולם עומדים וזועפים בזעפם (ועומדים בענפיו) מתערבים אותם יאורים לעין (העין) תכלת שחורה וגלגלים נוסעים לארבעת צדדי העולם זוקף זנבו מכה למעלה מכה למטה וכולם בורחים לפניו.</p>
<p>עד דלסטר צפון קם חד שלהובא דאשא וכרווא קרי אזוקפו סבתין אתברדו לארבע זויין הא אתער מאן דשוי קדלא על אנפוי דתנינא כמה דאתמר (יחזקאל כט ד) ונתתי חחים בלחייך וגו' כדין כלהו אתברדון ונקטין ליה לתנינא ונקבי אנפוי בסטר עלעוי ועאלין ליה לנוקבא דתהומא רבא עד דאתבר חיליה כדין אהדרו ליה לנהרוי (נ"א לנחרוי)</p>	<p>עד שלצד צפון עומדת שלהבת אש אחת והכרוז יוצא התיצבו זקנות והתפזרו לארבע זויות הרי התעורר מי ששם קולר/עורף על פני התנין כמו שנאמר ונתתי חחים בלחייך וגו' אז כולם התפזרו ולוקחים את התנין ונוקבים פניו בצד הלחיים ומכניסים אותו לתוך נקב תהום רבה עד שנשבר כחו ואז מחזירים אותו לנהרותיו (לנחיריו).</p>
<p>חד לשבעין שנין עבדין ליה כדין בנין דלא ישמש אתרין דרקיעין וסמכייהו ועלייהו כלא אודן ומברכין ואמריין (תהלים צה ג) בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני יהו"ה עושנו</p>	<p>אחת לשבעים שנה עושים לו כך כדי שלא יקלקל מקומותיהם של הרקיעים ועמודיהם ועליהם הכל מודים ומברכים ואומרים בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו.</p>
<p>תנינייא עאלין (ס"א עלאין) לעילא קיימין אינון דמתברכאן כמה דאת אמר (בראשית א כח) ויברך אותם אלהים אלין שלטין על כל שאר נונין דכתיב (&) ומלאו את המים בימים ועל דא כתיב (תהלים קד יד) מה רבו מעשיך יהו"ה כלם בחכמה עשית</p>	<p>התנינים נכנסים (העליונים) למעלה עומדים אותם שמתברכים כמו שנאמר ויברך אותם אלהים אלו שולטים על כל שאר הדגים שכתוב ומלאו את המים בימים ועל זה כתוב מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית.</p>
<p>תוספתא</p>	
<p>אשכול הכופר דודי לי (שיר א יד) אשכול דא אימא עלאה מה אשכול מתקשט בכמה עלין בכמה זמורות לישראל דאכלין ליה הכי שכינתא עלאה מתקשטת בכמה קשוטין דשמנה כלים מכמה קרבנין מכמה מיני תכשיטין דכפרה לבנהא ואיהי קמת בהון קמי מלכא ומיד (בראשית ט טז) וראיתיה לזכור ברית עולם ויהיבת (ס"א לון שאלתיך דלהון) לון שאלתיך דילה באלין ברכאן דתקיננו רבנן בצלותא למשאל קמי מלכא</p>	<p>אשכול הכופר דודי לי אשכול זו האם העליונה מה אשכול מתקשט בכמה עלים בכמה זמורות לישראל שאוכלים אותו כך השכינה העליונה מתקשטת בכמה קשוטים של שמונה כלים מכמה קרבנות מכמה מיני תכשיטים של כפרה לבניה והיא עומדת בהם לפני המלך ומיד וראיתיה לזכור ברית עולם ונותנת (להם בקשותם) לנו את בקשותיה בברכות הללו שתקנו רבותינו בתפלה לבקש לפני המלך.</p>
<p>בההוא זמנא כל דינין דשכינתא תתאה דאיהי הוה"י אדנ"י מתהפכן לרחמי כגוונא דא יהו"ה לקיים (ישעיה א יח) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו יהו"ה אם יאדימו כתולע ילבינו יהו"ה אם יאדימו כתולע הוה"י</p>	<p>באותו זמן כל הדינים של השכינה התחתונה שהיא הוה"י אדנ"י מתהפכים לרחמים כדוגמא זה יהו"ה לקיים אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו יהו"ה אם יאדימו כתולע הוה"י</p>

ספר שמות

<p>הוה"י כצמר יהו"ה בכל דינים זה (כל הדינים של זה) מתלבנים מהשכינה העליונה.</p>	<p>והיא השכינה הוה"י להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים ופרשוה רבותינו שמתהפכת לפעמים רחמים לפעמים דין לפעמים אנשים ולפעמים נשים לפעמים דין כדוגמא זה הוה"י לפעמים רחמים כדוגמא זה יהו"ה שהרי הוא מצד של עץ החיים כל הדינים מתהפכים לרחמים ומצד של עץ הדעת טוב ורע כל הרחמים מתהפכים לדין לדון בהם את אותם שעוברים על דברי התורה.</p>
<p>והיא שכינתא הוה"י (בראשית ג כד) להט החרב¹⁰⁹¹ המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים ואוקמוה רבנן דמתהפכא זמנין רחמי זמנין דינא פעמים אנשים פעמים נשים זמנין דינא כגוונא דא הוה"י זמנין רחמי כגוונא דא יהו"ה דהא איהו מסטרא דאילנא דחיי כל דינין מתהפכין לרחמי ומסטרא דעץ הדעת טוב ורע כל רחמי מתהפכין לדינא למידן בהו לאיננו דעברי על פתגמי אורייתא</p>	<p>ועץ זה בעולם הבא שהוא בינה כל שמות הדין מתהפכים בה (לדין) לרחמים משום זה פרשוה רבותינו לא כמו העולם הזה העולם הבא ומשום כך בינה היא להט החרב המתהפכת שמתהפכת מדין לרחמים לצדיקים לתת להם שכר בעולם הבא מלכות להט החרב המתהפכת מרחמים לדין לדון בה את הרשעים</p>
<p>ועץ דא בעלמא דאתי דאיהו בינה כל שמהן דדינא מתהפכין בה (לדינא) רחמי ובגין דא אוקמוה רבנן לא כהעולם הזה העולם הבא ובגין דא בינה איהו (&) להט החרב המתהפכת דמתהפכת מדינא לרחמי לצדיקים למיהב לון אנרא בעלמא דאתי מלכות להט החרב המתהפכת מרחמי לדינא למידן בה לרשיעייא</p>	<p>ועץ זה בעולם הבא שהוא בינה כל שמות הדין מתהפכים בה (לדין) לרחמים משום זה פרשוה רבותינו לא כמו העולם הזה העולם הבא ומשום כך בינה היא להט החרב המתהפכת שמתהפכת מדין לרחמים לצדיקים לתת להם שכר בעולם הבא מלכות להט החרב המתהפכת מרחמים לדין לדון בה את הרשעים</p>
<p>כח/א</p>	<p>בעולם הזה.</p>
<p>תוספתא</p>	<p>אבל מעץ הדעת טוב ורע¹⁰⁹² דאיהו כגוונא דמטה זמנין דמהפכין הנשים לשדות אנשים לשדים ובגין דא (בראשית כט יב) ויגד יעקב לרחל¹⁰⁹³ ובגין דא אוקמוה רבנן דלית ליה לבר נש לשמשא עם אתתיה עד דמספר עמה</p>
<p>בעלמא דין</p>	<p>אבל מעץ הדעת טוב ורע שהוא כדוגמת המטה לפעמים מתהפכים הנשים לשדות ואנשים לשדים ומשום זה ויגד יעקב לרחל ומשום זה פרשוה רבותינו שאין לו לאדם לשמש עם אשתו עד שיספר עמה שמא נתחלפה לו בשדה משום שלהט בעץ הדעת טוב</p>

¹⁰⁹¹ המלכות נקרא תמורה משום כי היא סוד (בראשית ג כד) להט החרב המתהפכת, כי היא מתהפכת מרחמי לדינא ומדינא לרחמי כפי קבלתה מלמעלה, וכולא בידה מסירין, וכמ"ש בפ' בשלח (דף נא ע"א), וכן בפ' אחרי מות (עד סע"א). והנה ממנה הוא כל התמורות, החיים והמות, העושר והעוני, השלום ומלחמה, וכן כולם, כי כל הו"ק חג"ת נה"י שהם שורש דריבוי נגד היפך כנ"ל הם כולם משתמשים בה, כי היא קודם לכל ואחרון לכל (כללים ח"א עא ע"ג).

¹⁰⁹² היינו היפוך אחר, ופ"י שלישי אל להט החרב המתהפכת, דהיינו להט מההוא חרב, שהחרב מדת המלכות, והלהט הוא הקלי' הירודת למטה, והמתהפכת לא אהדר אל החרב עצמו אלא אל הלהט מההוא חרב, והיינו רע מהטוב, שעץ הדעת טוב דא מטטרון ורע דא סמאל, וההוא רע מתהפך, פעמים נשים פעמים אנשים, מפני שהוא נקרא איש הפכפך. ויש מטה שהוא סוד מטטרון עצמו שנקרא עץ הדעת טו"ר שמשמש פעמים מט"ה דהיינו מט"ט ר"ן מ"ט פנים טהור, או סמאל דהיינו מ"ט פנים טמא, והיינו מטה כשהוא מ"ט פנים טהור היינו מ"ט ה' מ"ט טהור, אמנם לפעמים הוא עץ רע והיינו סמאל מ"ט פנים טמא, ומתהפך לנחש, והיינו פעמים אנשים שהם מצד פנים טהור, פעמים שדים דהיינו מצד פנים טמא. וכן פעמים נשים מצד הטוב, פעמים שדות מצד הרע. ואלו ההפכים הם (מצד) פעמים כשרים פעמים טמאים, וכל ההיפוכים האלה הם למטה באותם היאורים דאמרן פעמים שולט בהם החיוני הטמא פעמים אינו שולט בהם והם מתטהרים כדפי' (אור יקר).
¹⁰⁹³ נתן לה סימנים שלא תחליפיה איבו בשדה (אור יקר).

ספר שמות

<p>ורע מתהפכת מטוב לרע ואם תאמר שהמכשפים של פרעה שכתוב ויעשו כן החרטומים בלטיהם היו מהפכים אותם המטות שלהם לנחשים ומצד של אלה ההתהפכות יכולים להתהפך (ע"כ תוספתא).</p>	<p>שמא נתחלפה לו בשידה¹⁰⁹⁴ בגין דלהט בעין הדעת טוב ורע מתהפכת מטוב לרע ואי תימא דמכשפי פרעה דכתיב (&) ויעשו כן החרטומים בלטיהם¹⁰⁹⁵ הוּו מהפכין אינון מטות דלהו¹⁰⁹⁶ לנחשין ומסטר דאלין הפוכין¹⁰⁹⁷ יכלין לאתהפכא עד כאן התוספתא</p>
זהר	
<p>ואמרת אל אהרן קח את מטך מה הטעם מטה אהרן ולא מטה משה אלא אותו של משה הוא יותר קדוש שנחקק בגן העליון בשם הקדוש ולא רצה הקדוש ברוך הוא לטמא אותו באותם מטות של המכשפים ולא עוד אלא לכפות אותם לכל אותם הבאים מצד השמאל משום שאהרן בא מימין והשמאל נכפה לימין.</p>	<p>ואמרת אל אהרן קח את מטך מה מטה אהרן ולא מטה משה אלא איהו קדישא יתיר דאתגליף בגנתא עלאה¹⁰⁹⁸ בשמא קדישא ולא בעי קודשא בריך הוא לסאבא¹⁰⁹⁹ ליה באינון חוטרין דחרשיא ולא עוד אלא לאכפייא לון לכל אינון דאתיין מסטרא דשמאלא בגין דאהרן אתא מימינא ושמאלא אתכפייא בימינא</p>
<p>רבי חייא שאל את רבי יוסי הרי גלוי לפני הקדוש ברוך הוא שאותם מכשפים יעשו תנינים מה גבורה הוא לעשות לפני פרעה תנינים אמר לו משום שמשם היא הראשית להלקות</p>	<p>רבי חייא שאל את רבי יוסי הרי גלוי לפני הקדוש ברוך הוא שאותם מכשפים יעשו תנינים מה גבורה הוא לעשות לפני פרעה תנינים אמר לו משום שמשם היא הראשית להלקות</p>

¹⁰⁹⁴ ע"י הדיבור והקול ירגיש בסימניה ותסתלק השדה, ועל דרך נסתר, ירצה כי צריך האדם לספר עם אשתו לקרבה בשעת תשמיש אל צד הטוב, אל עץ הדעת טוב ותהיה אשה, ולא תהיה מחשבתה מחשבת רעה ותהיה שדה, וע"י דברי קדושה יקרבה. וכן ויגד יעקב לרחל, שמסר לה סימנים להבדל ממעשה אביה ולקרבה אל התשובה ולהבדילה מע"ז, והיינו כדי שלא תתחלף לו בשדה וגלה לה סדר עבודת שמים והיא נקרבה לעבודת ה' כאלו גיירה. והשתא קשיא ליה היאך היא טובה ותתהפך לרעה ממטה לנחש שזה זר שהקדושים יתהפכו, לזה אמר כי סוד להט זה הוא כחות למטה שהם מעץ הדעת טו"ר דהיינו טוב מצד הימין, רע מצד השמאל, וכמו שהשרשים העליונים מתהפכין מרחמים לדין, כן הענפים שהם למטה להט והשתלשלות מעץ הדעת טו"ר והיינו להט בעץ הדעת טו"ר לא חרב שהחרב למעלה אלא להט מהחרב כדפי' מתהפכת מטוב לרע מקדוים לטואמה על הדרך שפי' (אור יקר).

¹⁰⁹⁵ דהיינו להט שהם אחוזים בו שהיא להט החרב הנז', ולא בלהט סתם אלא למטה בלהטיהם אותם ענפי הלהט שהם נאחזים באותו הלהט (אור יקר).

¹⁰⁹⁶ דלאו אינו מטות דעץ הדעת טוב אלא דעץ הרע, לנחשים דהיינו החצונים המהפכין עצמן כדפי' (אור יקר).

¹⁰⁹⁷ שפי' לעיל, שהוא השורש להם להט החרב המתהפכת, וכן עץ הדעת, פעמים טוב טהור ברחמים, פעמים טמא בסוד הדין, והחצונים הנאחזים בו, מאותו הצד בחוץ יכלו החרטומים להפך להטיהם אל ההיפוכין האלו (אור יקר). או אפשר מצד הפוכין אלו אל החצונים יכולין להפך המטה ממש עץ נחש כדפי' שהנשמות משועבדת אף אל החצוני (אור יקר).

¹⁰⁹⁸ הענין שמטה אהרן היה עץ בעלמא שלקח כדרך בני אדם שנוטלים מקל להשען. אמנם מטה משה הוא בריה בפני עצמה שנברא, וכמו שבריאת העולם היה בסוד שם מ"ב שהוא חתום ומפורש בתחילת מעשה בראשית, כן המטה היה חקוק בסוד שם מ"ב, ולכך כמו שבעולם בכלל נחקק שם מ"ב, כן במטה עצמו היה חקוק שם מ"ב, להראות שבו נשרשו סוד ל"ב נתיבות חכמה ועשר מאמרות שבהם נברא, כדי שיוכל לשנות מכח השם שבו כל הכחות וכל הטבעים, שהרי בו כלל המציאות כולו, ומטעם זה אמר "דאתגליף בגנתא עילאה" והענין שהוא למעלה מכל עולם היצירה, כי ג"ע עליון הוא סוד כסא הכבוד, כדי שיהיה שליט על כל מעשה בראשית למעלה בסוד כסא, ויהיו אפילו המלאכים בסוד עולם היצירה משועבדים תחת ממשלתו, ולכך היה מכריח שר המים שר האש שר העפר שר הים כולם משועבדים תחתיו (אור יקר). היא דור המדבר ששני המטות הם בב' צדדי דור המדבר והם מיסוד דאבא, וז"ש בשמא קדישא שהוא אבא (מ"מ).

¹⁰⁹⁹ שבלע אותם ונכללו בו ואם היה במטה משה גם למעלה היו נכללים במטה (רח"ו). פי' תנין הוא אריך דקלי' והוא ראש לקלי' ומשם יונק פרעה ולכך רצה הקב"ה להלקותו תחלה על ידי מטה אהרן שיבלענו (מ"מ).

ספר שמות

<p>לאלקאה ומשירותא דתנינא שארי שולטניה (נ"א לשולטניה ומשירותא דשולטניה שארי לאלקאה) כדין חדו כולהו חרשי דהא ריש חכמתא דנחש דילהון הכי הוה מיד אתהדר ההוא תנינא דאהרן לאעא יבישא ובלע לון</p>	<p>ומראשית התנין מתחיל שלטונו (לשלטונו ומתחילת שלטונו התחיל להלקות) אז שמחים כל המכשפים שהרי ראש החכמה של הנחש שלהם כך היתה מיד חזר אותו תנין של אהרן לעץ יבש ובלע אותם.</p>
<p>ועל דא תווהו וידעו דשולטנא עלאה אית בארעא דאינון חשיבו דהא לתתא (נ"א לעילא) בר מנייהו לא אית שלטנא למעבד מידי כדין (&) ויבלע מטה אהרן מטה אהרן¹¹⁰⁰ דייקא דאתהדר לאעא ובלע לון</p>	<p>ועל זה תמהו וידוע ששלטון עליון יש בארץ שהם חשבו שזה למטה (למעלה) חוץ מהם אין שלטון לעשות דבר ואז ויבלע מטה אהרן דווקא מטה אהרן שחזר לעץ ובלע אותם.</p>
<p>ועל דא עבד אהרן תרין אתין חד לעילא וחד לתתא חד לעילא תנינא עלאה¹¹⁰¹ דשלטא על אינון דלהון חד לתתא דשליט אעא על תנינא דילהון ופרעה חכים הוה מכל חרשוי ואסתכל דשלטנא עלאה שליט על ארעא שליט לעילא שליט לתתא</p>	<p>ולכן עשה אהרן שני אותות אחד למעלה ואחד למטה אחד למעלה תנין עליון ששולט על אותם שלהם אחד למטה ששולט העץ על התנין שלהם ופרעה היה חכם מכל מכשפיו והסתכל ששלטון העליון שולט על הארץ שולט למעלה ושולט למטה.</p>
<p>אמר רבי יוסי אי תימא חרשיא כל מה דעבדין לאו איהו אלא בחיזו דעינא דהכי אתחזיו ולא יתיר קא משמע לן ויהיו דייקא דכתיב (&) ויהיו לתנינים ואמר רבי יוסי אפילו אינון תנינא דילהון אהדרו למהויו אעין ואעא דאהרן בלע לון</p>	<p>אמר רבי יוסי אם תאמר כל מה שעושים המכשפים אינו אלא במראית העין שכך נראה ולא יותר בא להשמיענו ויהיו דווקא שכתוב ויהיו לתנינים ואמר רבי יוסי אפילו אותם תנינים שלהם חזרו להיות עצים ועץ אהרן בלע אותם.</p>
<p>כתיב (יחזקאל כט ג) הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו מתמן שרותא לתתא בשולטנא דילהון אבל חכמתא דילהון לתתא מכלהו דרגין איהו¹¹⁰⁴ (אינון)¹¹⁰²</p>	<p>כתוב הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו משם ראשית למטה בשלטון שלהם אבל חכמתם למטה מכל הדרגות הוא (הם).</p>
<p>תא חזי חכמתא דילהון בדרגין תתאין לאכפייין¹⁰⁵ לון לאלין דרגין בדרגין עלאין רישי שולטנותהון ועקרא דילהון לתתא מההוא תנינא ומשתלשלן בתנינא דהא מתמן נטיל חילא דרגא עלאה דילהון משמע דכתיב (שמות יא ה) אשר אחר הרחים¹¹⁰³</p>	<p>בא וראה חכמתם בדרגות תחתונות לכפותם לאותן דרגות בדרגות עליונות ראשי שלטונם ועיקר שלהם למטה מאותו תנין ומשתלשלים בתנין שהרי משם נוטל חיל דרגה עליונה שלהם משמע שכתוב אשר אחר הרחים.</p>

¹¹⁰⁰ שבלעם בשעה שהיה מטה (רח"ו).

¹¹⁰¹ היינו הנחש יסוד דקטנות (רח"ו).

¹¹⁰² פ' שחכמת מצרים היא הקלי' התחתונה אשר תחת הקלי', אבל כופן הקלי' התחתונות בכח הקלי' העליונות כדי לעשות רצונם. וז"ש חכמתא דלהון בדרגין תתאין ואכפייין לון, ומשתלשלין בתנינייא ר"ל אע"פ שהם למטה עכ"ז הם עולים ומשתלשלים עד א"א דקלי' שהוא התנין שמשם יונק שר שלהם (מ"מ).

¹¹⁰³ הם ד' מחנות שכינה (רח"ו).

ספר שמות

<p>רבי חייא הוה יתיב יומא חדא אבבא דתרעא דאושא חמא ליה לרבי אלעזר חד קטפירא¹¹⁰⁵ מאסא גביה אמר ליה לרבי אלעזר משמע דאפילו באורחך כלא תאיבין למהך אבתרך אהדר רישא וחמא ליה אמר ודאי שליחותא אית גביה דהא קודשא בריך הוא בכלא עביד שליחותיה וכמה שליחין אית ליה לקודשא בריך הוא דלא תימא מלין דאית בהו רוחא בלחודייהו אלא אפילו אינון מלין דלית בהו רוחא</p>	<p>רבי חייא היה יושב יום אחד על שער דלת של אושא ראה את רבי אלעזר¹¹⁰⁴ קטפירא אחד טס אליו אמר לו לרבי אלעזר משמע שאפילו בדרכך הכל משתוקקים ללכת אחרך החזיר ראשו וראה אותו אמר ודאי יש אצלו שליחות שהרי הקדוש ברוך הוא עשה שליחות וכמה שלוחים יש לקדוש ברוך הוא שלא תאמר דברים שיש בהם רוח בלבד אלא אפילו אותם דברים שאין בהם רוח.</p>
<p>פתח ואמר (חבקוק ב יא) כי אבן מקיר תזעק וכפים מעץ יעננה כמה אית ליה לבר נש לאזדהרא מחובוי דלא יחטא קמי קודשא בריך הוא ואי יימא מאן יסהיד ביה הא אבני ביתיה ואני ביתיה יסהידו ביה ולזמנין דקודשא בריך הוא עביד בהו שליחותא תא חזי חוטרא דאהרן דאיהו אעא יבישא קודשא בריך הוא שירותא דנסין עבד ביה ותרי שליחותי ביה אתעבידו חד דאיהו אעא יבישא¹¹⁰⁶ ובלע לאינון תנייניא דילהון וחד דהא לשעתא אתהדר ברוחא ואתעביד בריה</p>	<p>פתח ואמר כי אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה כמה יש לאדם להזהר מחטאיו שלא יחטא לפני הקדוש ברוך הוא ואם יאמר מי יעיד בו הרי אבני ביתו ועצים של ביתו יעידו בו ולפעמים הקדוש ברוך הוא עושה בהם שליחות בא וראה מטה אהרן שהוא עץ יבש הקדוש ברוך הוא עשה בו את ראשית הנסים ושתי שליחות נעשו בו אחד שהוא עץ יבש ובלע את אותם התנינים שלהם ואחד שהרי לשעה אחת חזר ברוח ונעשה בריה.</p>
<p>אמר רבי אלעזר תפח</p>	<p>אמר רבי אלעזר תפח</p>
<p>כח/ב</p>	
<p>רוחיהון דאינון דאמרין דלא זמין קודשא בריך הוא לאחייא מתייא והיך יתעביד מנייהו בריה חדתא¹¹⁰⁹ ייתון ויחמון אינון טפשאין חייביא רחיקין מאורייתא רחיקין מניה בידיה דאהרן הוה חוטרא אעא יבישא וקודשא בריך הוא לפום שעתא אהדר ליה בריה משניא ברוחא ונופא אינון גופין¹¹¹⁰ דהוו בהו רוחין¹¹¹¹ ונשמתי קדישין ונטרו פקודי אורייתא ואשתדלו באורייתא יממא ולילי</p>	<p>רוחם של אותם שאומרים שלא עתיד הקדוש ברוך הוא להחיות מתים ואיך יעשה מהם בריה חדשה יבאו ויראו אותם הטפשים את הרשעים הרחוקים מן התורה רחוקים ממנו ביד אהרן היה מטה עץ יבש והקדוש ברוך הוא לפי שעה החזיר¹¹⁰⁷ אותו¹¹⁰⁸ לבריה משנה ברוח וגוף אותם גופים שהיו בהם רוחות ונשמות קדושות ושמרו את מצוות התורה והשתדלו בתורה יומם ולילה והקדוש</p>

1104

¹¹⁰⁵ עוף אחד היה משוטט ומעופף אחריו, והחזיר ראשו לאחוריו וראהו, אמר ודאי שליחותא אית גביה, ר"ל שהוא בשליחות. ונקרא עוף זה קטפירא, כי יש בו גוונים נאים, הרש"ב, והרמ"ק פי' מין בריה קטנה שקורין אותה מבשרת (רמ"ז).

¹¹⁰⁶ פי' והשני הוא שאחר שנעשה מטה בלע את המטותם (מ"מ).

1107

1108

¹¹⁰⁹ הם ב' ענינים: א', להחיותם. ב', לחדשם. ושניהם במטה אהרן. הא' שהחיהו, הב' שחדשו ממטה לנחש והיה מת אפילו מחיתו שהוא עץ בלחות הנפש הצומחת והנה נשתנה בשתים במהות הנפש מצומח לבעל חי ומעץ לנחש בגוף (אור יקר).

¹¹¹⁰ שכבר היו גופין ולא עצים וכיוצא במטה (אור יקר).

¹¹¹¹ ולא כמטה שבעולם לא היה בו רוח והם עשו עצמם בעולם החומרי כעולם החדש במה ששמרו המצות הרוחניות ועסקו בתורה הרוחנית שעיקרם מעולם החדש (אור יקר).

ספר שמות

<p>וקודשא בריך הוא טמיר לון בעפרא¹¹¹² לבתר בזמנא דיחדי עלמא על אחת כמה וכמה דיעבר להו בריה חדתא</p>	<p>ברוך הוא טמן אותם בעפר אחר כך בזמן שישמח את העולם על אחת כמה וכמה שיעשה אותם בריה חדשה.</p>
<p>אמר רבי חייא ולא עוד אלא דההוא גופא דהוה יקום¹¹¹³ משמע דכתיב (ישעיה כו יט) יהיו מתיך ולא כתיב יברא משמע דבריין אינון אבל יהיו דהא גרמא חד ישתאר מן גופא¹¹¹⁴ תחות ארעא וההוא לא אתרקב ולא אתבלי בעפרא לעלמין ובההוא זמנא קודשא בריך הוא ירכך ליה ויעביד ליה כחמירא בעיסה ויסתלק ויתפשט לארבע זויין ומניה ישתכלל גופא וכל שייפוי וקודשא בריך הוא יהיב ביה רוחא לבתר אמר ליה רבי אלעזר הכי הוא ותא חזי ההוא גרמא במה אתרכך בסל דכתיב (&) כי טל אורות טלך וגו'</p>	<p>אמר רבי חייא ולא עוד אלא שאותו גוף שהיה יקום משמע שכתוב יחיו מתיך ולא כתוב יברא משמע שהם בריות אבל יחיו שהרי עצם אחת נשארת מן הגוף תחת האדמה והיא לא נרקבת ולא תבלה בעפר לעולמים ובאותו זמן הקדוש ברוך הוא ירכך אותו ויעשה אותו כמו שאור שבעסה ותעלה ותתפשט לארבע צדדים וממנה ישתכלל הגוף וכל איבריו והקדוש ברוך הוא יתן בו רוח אחר כך אמר לו רבי אלעזר כך הוא ובא וראה אותה עצם במה התרככה בטל שכתוב "כי טל אורות טלך וגו'".</p>
<p>ויאמר יהו"ה אל משה אמור אל אהרן קח מטך ונטה ירך על מימי מצרים על נהרותם על יאוריהם ועל אגמיהם ועל כל מקוה מימיהם ויהיו דם וגו' אמר רבי יהודה האי קרא אית לאסתכלא ביה והיך יכיל למתך לכל הני אתרי (ולא עוד אלא) ותו דהא כתיב (&) וימלא שבעת ימים אחרי הכות יהו"ה את היאור את היאור כתיב (&) ואת אמרת על</p>	<p>ויאמר ה' אל משה אמר אל אהרן קח מטך ונטה ירך על מימי מצרים על נהרותם על יאוריהם ועל אגמיהם ועל כל מקוה מימיהם ויהיו דם וגו' אמר רבי יהודה יש להסתכל בפסוק הזה ואיך יכול ללכת לכל המקומות הללו (ולא עוד אלא) ועוד שהרי כתוב וימלא שבעת ימים אחרי הכות ה' את היאור כתוב את היאור ואתה אמרת</p>

¹¹¹² שהם במאסר בשמירה בקברותם כאומרו בפתחי את קבורתיכם (אור יקר).
¹¹¹³ כדי שיכיר עצמו שהוא הוא פלוני הקודם, ואח"כ ישתנה אל בריה חדשה, כדי שיכיר וידע בעצמו באמתות ויכרוהו חביריו ויכירם, ואח"כ יתחדשו וזה יותר חסד ודאי. וא"ת וכיצד יהיה זה שהרי נתרקב, בשלמא לאותם יום או יומים אפשר להחיותו שתהיה הוא עצמו, אמנם שנתרקבו אפילו עצמותיו היאך אפשר ענין זה, לזה אמר כי העצם ההוא הוא שאור שבו יבנה שאר הגוף, וכמו שמי שנאכל קצת מבשרו יחיה ויגדל בשרו מיסוד שאר הבשר החי, כן יהיה אל המתים, אותו העצם שהוא שאור שממנו יחידה ויתפשט כל שאר הגוף, איש איש לפי עניינו מי שחסרים כל עצמותיו שנתרקבו [יהיו] (יחיו) כל עצמותיו, מי שיש לו רובע עצמות שאר העצמות ומי שיש לו עצמות יבשות שאר בשר ועור וכל המצטרך עד שיתכלל כל הגוף ויבנה מהעצם ההוא, אפילו שנאכל במעי הדגים אין אותו עצם מתעכל והוא בשמירה במצולות הים, בטל עליון שעתי דהקב"ה להחיות את המתים וכו' (אור יקר).

¹¹¹⁴ האורות העליונים הם לאורות התחתונים בבחי' האב על הבנים אשר חשקו תמיד להשפיע בהם, כמבואר אצלינו בכבוד אב ואם כי ניצוץ א' מהאב נמשך אל הבן ואינו זז ממנו לעולם (ע"ח שער עקודים פרק ו). הנה אותו הניצוץ הנה הוא בא בהטיפה הזרעית דאבא וכנ"ל שער טנת"א (ריש פרק ה) וממנו הוא ההבלי דגרמי שהוא תמצית החיות הנשאר בתוך העצמות בקבר, ובפרט בעצם לוז שהוא קיים לעולם וממנו הוא התחייה אשר בתח"מ, כמ"ש במדרש הנעלם פ' תולדות (קלז ע"א) ובפ' וארא (כח ע"ב) ובכ"מ. וכן ע"י אותו הניצוץ הנה מקבל האדם כל שפע קיומו וחיותו וכל מה שניתן לו מלמעלה וכל מה שנגזר עליו, וכמו שכתבנו שם בשער טנת"א פ"ה אות מ"ו, וע' לעיל פ"ה אות י"ז. וזהו ענין מצות כיבוד אב וא"א כמ"ש בשער הנסירה (פרק ב) וע' שער המצות (פרשת יתרו). ואמרו קידושין (לא ע"ב) מכבדו בחייו ומכבדו במותו, כי כל שפעו תמיד הוא לעולם ע"י שורשו שבנשמת אביו ואמו, וע' במ"ן ומ"ד (דרוש ח'). וזהו ג"כ מ"ש סנהדרין (קד ע"א) ברא מזכא אבא כי הם קשורים תמיד זב"ז לעולם, וכל מה שנמשך להבן וכל כוחו הוא הכל לפי תכונת אותו הניצוץ שהוא שורשו, ולכן מחויב לכבדו תמיד, וכן הוא מזכא לאר"א כי כל מה שעושה הוא בסיבתם (ביאורים ח"ב לו ע"ג).

ספר שמות

<p>על מימי מצרים על נהרתם על יאוריהם ועל אנמיהם</p>	<p>על מימי מצרים על נהרתם על יאוריהם ועל אגמיהם.</p>
<p>אלא מימי מצרים נילוס הוה ומתמן אתמליין כל אינון שאר אנמין ויאורין ומבועין וכל מימין דילהון ועל דא אהרן לא נטה למחאה אלא לנילוס בלחודוי ותא חזי דהכי הוא דכתיב (&) ולא יכלו מצרים לשתות מים מן היאור¹¹¹⁵</p>	<p>אלא מימי מצרים היה הנילוס ומשם מתמלאים כל אותם שאר אגמים ויאורים ומעיינות וכל מימיהם ועל זה אהרן לא נטה להכות רק את הנילוס לבדו ובא וראה שככה זה שכתוב ולא יכלו מצרים לשתות מים מן היאור.</p>
<p>אמר רבי אבא תא חזי מיין תתאין¹¹¹⁶ מתפרשאן לכמה סטרין (נ"א ומיין עלאין עאכ"ן)¹⁰⁶ (עלאין דהא)¹⁰⁷ ומיין עלאין מתכנשי¹¹¹⁷ בבי כנישו מיא¹¹¹⁸ דכתיב (בראשית א ט) ויאמר אלהים יקוו המים¹¹¹⁹ מתחת השמים אל מקום אחד וכתוב (&) ולמקוה המים קרא ימים האי קרא אוקמוה ותא חזי ההוא רקיעא¹¹²⁰ דאית ביה שמשא וסיהרא¹¹²¹ כוכבייא¹¹²² ומזלי¹¹²³ דא איהו בי כנישות מיא רבא¹⁰⁸ דהוא נטיל כל מיין ואשקי לארעא דהיא עלמא תתאה כיון דנטלי¹⁰⁹ מיא בדר לון ופליג לון¹¹²⁴ לכל עיבר ומתמן אתשקיין כלא</p>	<p>אמר רבי אבא בא וראה מים תחתונים נפרדים לכמה צדדים (ומים עליונים על אחת כמה וכמה וגו') (עליונים שהרי) ומים עליונים מתכנסים לבית כינוס המים שכתוב ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד וכתוב ולמקוה המים קרא ימים הפסוק הזה פרשוהו ובא וראה אותו רקיע שיש בו שמש ולבנה כוכבים ומזלות זהו בית כינוס למים הרבים שהוא נוטל כל המים ומשקה את הארץ שהוא עולם תחתון כיון שנוטל את המים מפזר אותם ומחלק אותם לכל צד ומשם הוא משקה את כלם.</p>
<p>ובזמנא דינא שריא עלמא תתאה לא ינקא מן ההוא רקיעא¹¹²⁵ וינקא מסטר שמאלא וכדין אקרי (ישעיה לד ו) חרב ליהו"ה מלאה דם ווי לאינון דינקין כדין מינה ואתשקיין מינה דבההוא זמנא ימא ינקא מתרין סטרין והוא אתפלג לתרין חולקין חוור וסומק וכדין שדי ליאורא חולקא דמצרים ואלקי לעילא ואלקי</p>	<p>ובזמן שדין שורה העולם התחתון לא יונק מאותו רקיע ויונק מצד השמאל ואז נקרא חרב לה' מלאה דם אוי לאותם שיונקים ממנה אז ומשקים ממנה שבאותו זמן הים יונק משני צדדים והיה מתחלק לשני חלקים לבן ואדום ואז שופך ליאור את</p>

¹¹¹⁵ ושאר מים היה להם לא ודאי ומאי מן היאור, אלא מפני שכל מימיהן מימי היאור הם, שאפילו בורות אינם נובעים אלא משם ולזה בנטיית יד על היאור הוכו כל המים והא אתא קרא לאשמעינן באומרו על נהרותם וכו' (אור יקר).

¹¹¹⁶ מ"ן (מ"מ).

¹¹¹⁷ ר"ל מ"ד (מ"מ).

¹¹¹⁸ יסוד דדכורא (רח"ו).

¹¹¹⁹ פי' יקוו החסדים מתחת הת"ת אל מקום אחד שהוא היסוד ולמקוה המים הוא היסוד כמ"ש בפ' בראשית (מ"מ).

¹¹²⁰ יסוד דדכורא (רח"ו).

¹¹²¹ ת"ת ומלכות נכללים בו מפני שהוא מכללות שניהם, יוסף נכלל מיעקב ורחל, וכן בו נכלל שם איהדונה"י (אור יקר).

¹¹²² ז' ספירות ממטה למעלה, דהיינו ממלכות עד החסד (אור יקר).

¹¹²³ ו"ק שהם ו' ממטה למעלה, וששה ממעלה למטה, הם י"ב מזלות, והם מזלות שנוזלים השפע י"ב מעינות מים אל המלכות ע"י היסוד, והכוכבים שבעה ענין שפיטתם הוא כפי זווגם והענין כי המלכות בת שבע ממטה למעלה ונקשרת ב"ב אלו כפי מה שיהיה כל ככב וככב נקשר באיזה גבול מ"ב גבולי' דהיינו י"ב היותו וכו' (אור יקר). פי' שהארות הז"א בתוכו וגם הארות המלכות הם בו ומשם מקבלתם וחסדים וגבורות שהם כוכבייא ומזלי מתקצים בתוך היסוד (מ"מ).

¹¹²⁴ כנזכר בפ' בראשית הוד מלכא פליג לון (רח"ו).

¹¹²⁵ צנור הימיני (רח"ו).

ספר שמות

<p>לחתא ועל דא שתאן ישראל מיא ומצראי דמא</p>	<p>החלק של מצרים ומלכה למעלה ומלכה למטה ולכן ישראל שותים מים והמצרים דם.</p>
<p>אי תימא בנין גיעולא הוה ולא יתיר תא חזי שתאן דמא ועאל למעייהו ואסתלק ובקע עד דהוו מזבנין לון ישראל מיא בממונא וכדין שתאן מיא בניני כך שירותא לאלקאה לון הוה דמא¹¹²⁶</p>	<p>אם תאמר שזה היה משום הגיעול ולא יותר בא וראה שותים את הדם ונכנס למעיהם ומתעלה ובוקע עד שהיו ישראל מוכרים להם מים בממון ואז שותים מים ומשום כך ראשית הלקאתם היתה דם.</p>
<p>רבי יצחק פתח האי קרא (תהלים קמה א) ארוממך אלהי המלך ואברכה שמך לעולם ועד תא חזי דוד לקביל דרגא דיליה¹¹²⁷ קאמר דכתיב (&) אלהי דידי בנין דבעא לסלקא שבחיה ולאעלא ליה¹¹²⁸ לנהורא עלאה לאתערבא דא בדא למהוי כלא חד בניני כך ארוממך אלהי המלך¹¹²⁹ וגוי</p>	<p>רבי יצחק פתח פסוק זה "ארוממך אלהי המלך ואברכה שמך לעולם ועד בא וראה דוד כנגד דרגתו אומר שכתוב אלהי שלי משום שרצה להעלות שבחו ולהכניס אותו לאור עליון להתערב זה בזה להיות הכל אחד משום כך ארוממך אלהי המלך וגוי'.</p>
<p>דתנינן כל יומי דדוד אשתדל לאתקנא כורסיא ולאנהרא אנפיה בנין דיגין עליה ויתנהיר תדיר נהורא תתאה</p>	<p>ששנינו כל ימות דוד השתדל לתקן את הכסא ולהאיר פניה כדי שתגן עליו ויואר תמיד האור התחתון</p>
<p>כט/א</p>	
<p>בנהורא עלאה¹¹³⁰ למהוי כלא חד¹¹³¹ וכד אתא שלמה אשכח עלמא שלימ¹¹³² וסיהרא דאתמליא ולא אצטריך לאטרחא¹¹³³ עלה לאנהרא (ע"כ)</p>	<p>באור העליון להיות הכל אחד וכשבא שלימה מצא העולם שלם והלבנה התמלאה ולא צריך לטרוח עליה להאירה.</p>
<p>תא חזי בשעתא דבעי קודשא בריך הוא למיסב נוקמין מעמין עובדי ע"ז אתער שמאלא¹¹³⁴ ואתמליא סיהרא מההוא סטרא דמא וכדין נבעין מבעין ונחלין¹¹³⁵ דלתתא כל אינון דלסטרא שמאלא דמא ועל דא דינא דילהון דמא</p>	<p>בא וראה בשעה שרצה הקדוש ברוך הוא לקחת נקמות מעמים עובדי עבודה זרה התעורר השמאל והתמלאה הלבנה מאותו הצד דם ואז נבעו מעיינות ונחלים של מטה כל אותם של צד שמאל בדם ולכן הדין שלהם דם.</p>
<p>תא חזי כד האי דמא אתער (נ"א כד דינא אתער על עלמא בנין ההוא דמא דקטולין קודשא בריך הוא יתער) על עמא ההוא דמא</p>	<p>בא וראה כשהדם הזה מתעורר (כשהדין מתעורר על העולם בגלל אותו דם של ההרוגים הקדוש ברוך</p>

¹¹²⁶ פי' מפני הדינין שנתנה המלכות ביאור מצרים ומשם היה הדם (מ"מ).

¹¹²⁷ מלכות (רח"ו).

¹¹²⁸ פי' למלכות ומ"ש לנהורא עילאה, פי' לחברה עם ז"א (מ"מ).

¹¹²⁹ מלכות (רח"ו).

¹¹³⁰ מלכות בת"ת ולא אמר מנהורא אלא בנהורא דהיינו שתסתלק למעלה (אור יקר).

¹¹³¹ ת"ת ומלכות והם בחי' אל היחוד (אור יקר).

¹¹³² על העולמות מתוקנים והמלכות שהיא לבנה במילואה (אור יקר).

¹¹³³ אלא בנין הבית אבל מדת המלכות כבר היתה מתוקנת מצד מה שתקן אביו תקנו הקודמים (אור יקר).

¹¹³⁴ תימא דהא לעיל קאמר באומות העולם מתנקם בהם בימינא וי"ל דהיינו ימינך ה' נאדרי בכח,

ירצה השמאל כלול בימין וימין עיקר אמנם הדין מן השמאל וכן פי' בפרשת בשלח בפסוק ימינך דהיינו בכח עם השמאל כלול (אור יקר).

¹¹³⁵ הם בחי' יניקת השמאליים קדושים ובלתי קדושים (אור יקר).

ספר שמות

<p>דקטולין איהו דיתער עלייהו עמא אחרא וקטיל לון אבל (השתא) במצרים לא בעא קודשא בריך הוא לאייתאה עלייהו עמא אחרא לאתערא עלייהו דמא בנין דישראל הון בינייהו ולא יצטערון בנין דדיירין בארעא דלהון אבל קודשא בריך הוא מחא לון בדמא בנהרין דלהון דלא הון יכלין למשתי</p>	<p>הוא מתעורר) על העם אותו דם של ההרוגים הוא שיתעורר עליהם עם אחר והורג אותם אבל (כעת) במצרים לא רצה הקדוש ברוך הוא להביא עליהם עם אחר לעורר עליהם דם משום שישראל היו ביניהם ולא יצטערו משום שדרים בארצם אבל הקדוש ברוך הוא הכה אותם בדם בנהרות שלהם שלא היו יכולים לשתות.</p>
<p>ובנין דשולטנותא¹¹³⁶ דלהון שלמא בההוא נהרא פקיד קודשא בריך הוא לשולטנותא דלהון בקדמיתא בנין דילקי דחלא דלהון בקדמיתא בנין דנילוס חד דחלא דלהון הוה וכן שאר דחלין דלהון נבעין דמא הדא הוא דכתיב (&) והיה דם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים¹¹³⁷</p>	<p>ומשום שהשלטון שלהם שולט באותו נהר צוה הקדוש ברוך הוא לשליט שלהם בראשונה כדי שתלקה אליהם/יראתם בראשונה משום שהנילוס היה אחד מאיליהם/מיראותיהם וכן שאר האיליים/היראות שלהם נבעו דם זהו שכתוב והיה דם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים.</p>
<p>רבי חייא קם ליליא חד למלעי באורייתא והוה עמיה רבי יוסי זוטא דהוה רביא פתח רבי חייא ואמר (קהלת ט ז) לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלהים את מעשיך מאי קא חמא שלמה דאמר האי קרא</p>	<p>רבי חייא קם לילה אחד לעסוק בתורה והיה עמו רבי יוסי הקטן שהיה ילד פתח רבי חייא ואמר "לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלהים את מעשיך" מה ראה שלמה המלך שאמר פסוק זה.</p>
<p>אלא שלמה כל מלוי בחכמה הון והאי דאמר לך אכול בשמחה לחמך בשעתא דבר נש אזיל באורחוי דקודשא בריך הוא קודשא בריך הוא¹¹³⁸ מקרב ליה לגביה¹¹³⁹ ויהיב ליה שלוח¹¹⁴⁰ וניחא כדין נהמא וחמרא¹¹⁴¹ דאכיל ושתי בחדוה דלבא¹¹⁴² בנין דקודשא בריך הוא¹¹⁴³ אתרעי בעובדוי¹¹⁴⁴</p>	<p>אלא שלימה כל דבריו היו בחכמה וזה שאמר לך אכול בשמחה לחמך בשעה שאדם הולך בדרכי הקדוש ברוך הוא הקדוש ברוך הוא מקרב אותו אליו ונותן לו שלוח ומנוחה ואז הלחם והיין שאוכל ושותה בשמחת הלב בגלל שהקדוש ברוך הוא מרוצה במעשיו.</p>
<p>אמר ליה ההוא רביא אי הכי הא אמרת דכל מלוי דשלמה בחכמתא הון אן הוא חכמתא</p>	<p>אמר לו אותו ילד אם כך הרי אמרת שכל דברי שלימה היו בחכמה איפה כאן החכמה אמר לו בני בשל את</p>

¹¹³⁶ כמו שהדם הוא פוקד תחלה על צבא המרום במרום כן בתורת הדם פקד תחלה שולטנותא דלהון (אור יקר).

¹¹³⁷ בפסילי עץ ואבן חלק המים שבהם שהם מורכבים מד' יסודות היה דם והיה שותת (אור יקר), ואלהיהם הם עץ ואבן וממילא היו נובעים דם (רח"ו).

¹¹³⁸ ת"ת (אור יקר).

¹¹³⁹ ע"י השכינה שהיא בחברתו המתייחדת במעשיו (אור יקר).

¹¹⁴⁰ דהיינו יסוד מדת השלום מתייחדת עם השכינה נעשת שלוח וניחא לתחתונים וזה בסוד הפי' שפי' ר' יוסי אלא שהוא הבליעו והסתימו כדמסיק (אור יקר).

¹¹⁴¹ מלכות ובינה שתיהן מתייחדות (אור יקר).

¹¹⁴² מפני קשרם למעלה בבינה (אור יקר).

¹¹⁴³ ת"ת (אור יקר).

¹¹⁴⁴ אתרעי במלכות מטעם עובדוי שע"י מצוותיו ייחדה (אור יקר).

ספר שמות

<p>הכא אמר ליה ברי תבשל בשולך¹¹⁴⁵ ותחמי האי קרא אמר ליה עד לא בשילנא ידענא אמר ליה מנא לך</p>	<p>בשולך ותראה את הפסוק הזה אמר לו בטרם בשלתי ידעתי אמר לו מנין לך.</p>
<p>אמר ליה קלא חד שמענא מאבא דהוה אמר בהאי קרא דשלמה קא אוהר ליה לבר נש לאעטרא לה לכנסת ישראל בשמחה דאיהו סטרא דימינא¹¹⁴⁶ ואיהו נהמא דיתעטר בחדוה ולבתר דיתעטר בחמרא דאיהו שמאלא בנין דישתכח במהימנותא דכלא חדוותא שלימתא בימינא ושמאלא¹¹⁴⁷ וכד תהוי בין תרווייהו כדין כל ברכאן שראן בעלמא וכל דא כד אתרעי קודשא בריך הוא בעובדיהון דבני נשא הדא הוא דכתיב (&) כי כבר רצה האלהים¹¹⁴⁸ את מעשיך¹¹⁴⁹ אתא רבי חייא ונשקיה אמר חייך ברי האי מלה שבקנא בגינך¹¹⁵⁰ והשתא ידענא דקודשא בריך הוא בעי לאעטרא לך באורייתא</p>	<p>אמר לו קול אחד שמעתי מאבי שהיה אומר בפסוק הזה ששלמה מזהיר את האדם לעטר את כנסת ישראל בשמחה שהוא צד ימין והוא רצון והוא לחם שיתעטר בשמחה ואחר כך שיתעטר ביין שהוא שמאל כדי שתמצא באמונה של הכל שמחה שלימה בימין ושמאל וכאשר תהיה בין שניהם אז כל הברכות שורות בעולם וכל זה כשמתרצה הקדוש ברוך הוא במעשי בני אדם זהו שכתוב כי כבר רצה האלהים את מעשיך בא רבי חייא ונשקו אמר חייך בני דבר זה השארתי בשבילך ועכשיו ידעתי שרוצה הקדוש ברוך הוא לעטר אותך בתורה.</p>
<p>תו פתח רבי חייא ואמר (&) אמור אל אהרן קח מטך ונטה ידך על מימי מצרים מאי טעמא אהרן ולא משה אלא אמר קודשא בריך הוא אהרן מיין קיימין בדוכתיה¹¹⁵¹ ושמאלא בעי לנגדא מיין מתמן אהרן דאתי מההוא סטרא יתער ליה וכד שמאלא נקיט לון¹¹⁵² אינון יתהדרון דמא</p>	<p>עוד פתח רבי חייא ואמר אמור אל אהרן קח מטך ונטה ידך על מימי מצרים מה הטעם אהרן ולא משה אלא אמר הקדוש ברוך הוא אהרן המים עומדים במקומו והשמאל רוצה להמשיך מים משם אהרן שבא מאותו צד יעורר אותו וכששמאל לוקח אותם הם חוזרים להיות דם.</p>
<p>תא חזי תתאה דכל דרגין¹¹⁵³ מחא בקדמיתא אמר רבי שמעון מתתאה שרא קודשא בריך</p>	<p>בא וראה התחתון שבכל הדרגות הוא הכה בתחלה אמר רבי שמעון מהתחתון מתחיל הקדוש ברוך הוא</p>

¹¹⁴⁵ כלומר עד שתגדל ותלמד דרך הסוד (אור יקר).

¹¹⁴⁶ תימא דשמחה לעולם היא בשמאל, והכי קיימא לן בכל דוכתא שמחה בשר ויין והיא מצד הבינה, וי"ל שעם היותה שמאלית עכ"ז היא ימינית מן היין והכל בסוד הבינה, זה צד ימין שבה וזה צד שמאל שבה, ואומר אכל ושתה אל הדרך הזה יצרה, שהיא תשפיע לך בענין שתאכל שפע המלכות מצד ימין הבינה לחם בשמחה והשפע משמאל הבינה יין בלב טוב (אור יקר).

¹¹⁴⁷ ואע"ג דכתיב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני כבר יישב הרב דהכל אמת והא איתא (רח"ו), וישוב הרב הוא בליקוטים שאמר אע"ג דכתיב שמאלו וכו' עכ"ז צריך התעוררות הימין בתחילה (מ"מ).

¹¹⁴⁸ אפשר דהיינו אימ' הקושרת או רצה המלכות שהיא נקשרת (אור יקר).

¹¹⁴⁹ למעלה, שהיא בוקדת המעשים קודם שתעלה ואם הם רצויים מקבלם ואם לאו אינה מתייחדת ומה שאמר "כי כבר רצה" והיא מעצמה תתקשר בת"ת כיון שהיא בין ימין ושמאל תו לא צריכת (אור יקר).

¹¹⁵⁰ פי' סוד זה הייתי רוצה לאומרו ובשבילך שאתה קטן לא אמרתי אותו (מ"מ).

¹¹⁵¹ ימין חסד בעל המים, ושמאל שהם החצונים רוצים מים, יאמר אהרן איני משקה אותם אלא דם ודין מצד שמאל שבימין, ולא שיהיו דם בכל המציאויות שהרי לישראל הם מים (אור יקר).

¹¹⁵² שהם החצונים מצא מין את מינו ונעור שם יהפך לדם ויהיה דין, ולא יתקן צד הדין אלא לישראל (אור יקר).

¹¹⁵³ מעשר כחות הוכה הכח האחרון בכח המדה האחרונה (אור יקר). פי' כתב הרב כי מכת הדם היתה בכתר דמלכות דס"א וצפרדע במוחין דמלכות וכנים בקרקפתא של מלכות הרשעה מקום השער שבראשה ובעטרת יסוד דסמאל בעלה והמכות האחרות כולם לסמאל וז"ש תתאה דכל דרגין אתמחי בקדמיתא שהיא לילית ואח"כ סמאל (מ"מ).

ספר שמות

<p>וידו מכה בכל אצבע ואצבע וכשמגיע לדרגה העליונה שבכל הדרגות הוא עושה את שלו ועובר בארץ מצרים והורג את הכל ובגלל זה הרג את כל הבכורות בארץ מצרים משום שהיא הדרגה העליונה ובכורת הכל.</p>	<p>הוא וידא דיליה¹¹⁵⁴ מחא בכל אצבעא ואצבעא¹¹⁵⁵ וכד מטא לדרגא עלאה דכל דרגין¹¹⁵⁶ עבד איהו דיליה ועבר בארעא דמצרים וקטל כלא ובגיני כך קטל כל בוכרין בארעא דמצרים בגין דאיהו דרגא עלאה ובוכרא דכלא</p>
<p>ובא וראה פרעה היה שלטונו במים (בראשונה ומהתחנתונה התחיל הקדוש ברוך הוא וכאשר הגיע לדרגתם העליונה שהיא הבכורה שבכל הדרגות שלהם הרג כל בכור בארץ מצרים משום אותו מדרגה עליונה והבכורה של הכל ובא וראה פרעה היה בכור ושלטונו במים) שכתוב התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו משום כך התהפך נהרו לדם בתחילה אחר כך הצפרדעים שהיו¹¹⁵⁷ נוגפים בהם בקולות¹¹⁵⁸ רועדים ומקרקים בתוך מעיהם (מקרקים בתוך היאור) ויוצאים מתוך היאור ועולים ליבשה ומרימים קולות לכל הצדדים עד שהם נופלים כמו מתים בתוך הבית.</p>	<p>ותא חזי פרעה הוה שולטניה במיא (נ"א בקדמיתא ומתתאה שרא קודשא בריך הוא וכד מטא לדרגא עלאה דלהון דאיהו בוכרא דכל דרגין דלהון קטל כל בוכרא בארעא דמצרים בגין ההוא דרגא עלאה ובוכרא דכולא ותא חזי פרעה הוה בוכרא ושולטניה במיא) דכתיב (יחזקאל כט ג) התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו בגין כך אתהפך נהריה בדמא בקדמיתא לבתר צפרדעים דמשמטי לון בקלין טסירין מקרקרין בגו מעייהו (נ"א מקרקרין בגו יאורא) ונפקי מגו יאורא וסלקי ביבשתא וראמין קלין בכל סטרין עד דאינון נפלין כמתין בגו ביתא</p>
<p>וסוד הדבר כל אותם עשרה אותות שעשה הקדוש ברוך הוא כולם היו מתוך היד החזקה ואותה יד התחזקה על אותן דרגות</p>	<p>ורזא דמלה כל אינון עשר אתין דעבר קודשא בריך הוא כלהו הוו מגו ידא תקיפא וההוא ידא אתתקף על אינון דרגין</p>
<p>כולם השלטון שלהם כדי לבלבל את דעתם ולא היו יודעים לעשות דבר בא וראה כל מדרגותיהם כיון שיוצאים לעשות דבר שהכל רואים שלא יכולים (אחר כך) לעשות דבר מתי כאשר (בגלל אותה) יד חזקה (שורה) ששרתה עליהם (שכתוב) ושרץ היאור צפרדעים ועלו ובאו בביתך.</p>	<p>כט/ב</p>
<p>רבי שמעון פתח ואמר (ירמיה לא טו) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו' תא חזי האי קרא אוקמוה בכמה אתרי והאי קרא קשיא רחל מבכה על בניה בנהא דרחל יוסף ובנימין הוו ולא יתיר ולא</p>	<p>כולהו שלטנותא דלהון בגין לבלבלא דעתייהו ולא הוו ידעי למעבד מידי תא חזי כל אינון דרגין דלהון כיון דנפקי למעבד מידי דאתחזי לכלא לא יכלין (לבתר) למעבד מידי אימתי כד (נ"א בגין ההוא) ידא תקיפא (ס"א שריא) דשריא עלייהו (דכתיב (&)) ושרץ היאור צפרדעים ועלו ובאו בביתך</p>
<p>רבי שמעון פתח ואמר קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו' תא חזי האי קרא אוקמוה בכמה אתרי והאי קרא קשיא רחל מבכה על בניה בנהא דרחל יוסף ובנימין הוו ולא יתיר ולא</p>	<p>רבי שמעון פתח ואמר קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו' תא חזי האי קרא אוקמוה בכמה אתרי והאי קרא קשיא רחל מבכה על בניה בנהא דרחל יוסף ובנימין הוו ולא יתיר ולא</p>

¹¹⁵⁴ פי' מלכות דאצילות הנק' יד ה' (מ"מ).

¹¹⁵⁵ פי' עשר ספירותיה בכל מכה היתה ספירה אחת מספירותיה מכה לסט"א (מ"מ).

¹¹⁵⁶ כתר הוא בכור, והכה המעלה העשירית לקלי' והבכורות במצרים (אור יקר). הם ג"ר דקלי' כמ"ש

הרב במכת בכורות בכ"ר ר"ת בינה כתר ראשית חכמה דקלי' (מ"מ).

¹¹⁵⁷

¹¹⁵⁸

ספר שמות

<p>ששה שבטים היו שלה למה בכתה רחל ולא לאה.</p>	<p>(כלהו) שית שבטין הוו דילה אמאי בכת רחל ולא לאה</p>
<p>אלא כך אמרו כתוב ועיני לאה רכות למה רכות משום שכל יום יצאה לפרשת דרכים ושאלה על עשו והיו אומרים לה את מעשיו של אותו רשע ופחדה ליפול בגורלו והיתה בוכה כל יום עד שהתרככו עיניה.</p>	<p>אלא הכי אמרו כתיב (בראשית כ"ז) ועיני לאה רכות אמאי רכות בגין דכל¹¹⁵⁹ יומא נפקת לפרשת ארחין ושאלת על עשו והוו אמרין לה עובדוי דההוא רשע ודחילת למנפל בגו עדביה והות בכת כל יומא עד דאתרככו עינהא</p>
<p>והקדוש ברוך הוא אמר את בכית בשביל אותו צדיק כדי שלא תהיי בגורלו של אותו רשע חייך אחותך תעמוד בפרשת דרכים ותבכה על גלות ישראל ואת תעמדי בפנים ולא תבכי עליהם ורחל היא הבוכה על גלות ישראל.</p>	<p>וקודשא בריך הוא אמר אנת בכת בגין ההוא צדיקא דלא תהוי בעדביה דההוא רשע חייך אחתך תקום בפרשת ארחין ותבכי על גלותהון דישראל ואת תקום לגו ולא תבכי עליהו ורחל אייה בכת על גלותהון דישראל</p>
<p>אבל פסוק זה הוא על מה שאמרנו אבל סוד הדבר שרחל ולאה הן שני עולמות אחד עולם הנכסה ואחד עולם הנגלה ולכן זו נקברה ונסתתרה בתוך המערה ונתכסתה וזו עומדת בפרשת דרכים בנגלה והכל כדוגמא העליונה ולכן לא הכניס אותה יעקב למערה ולא במקום אחר שהרי כתוב בעוד כברת ארץ לבא אפרתה ולא הכניס אותה לעיר משום שהיה יודע שמקומה היה במקום הנגלה.</p>	<p>אבל האי קרא איהו על מה דאמרין אבל רוא דמלה דרחל ולאה תרי עלמין נינהו¹¹⁶⁰ חד עלמא דאתכסיא¹¹⁶¹ וחד עלמא דאתגליא ועל דא דא אתקברת ואתחפיאת לגו במערתא ואתכסיאת ודא קיימא בפרשת ארחין באתגליא¹¹⁶² וכלא כנוונא עלאה ובגין כך לא אעיל לה יעקב במערתא ולא באתר אחרא דהא כתיב (שם מח ז) בעוד כברת ארץ לבוא אפרתה ולא אעיל לה למתא בגין דהוה ידע דאתרה הוה באתרא דאתגליא</p>

¹¹⁵⁹ כשתדקדק דברי ר"ש לא לריק פי' דרך זה אלא שהוא מסכים על דרך הסוד, רחל בת זוג ליעקב דהיינו מלכות בת זוג, ועשו למטה בחוץ, ולא שבה בתשובה ועלתה אל מדת התשובה בינה, ולכך אין לה לבכות שאינה נפגמת בגלות הבנים, והבנים למטה תיקוני רחל, לכך היא בוכה על תיקוניה כדי להתייחד עם בעלה כדמסיק (אור יקר).

¹¹⁶⁰ כבר כתבנו ביאורם בפ' ויצא ע"ש באריכות (מ"מ).

¹¹⁶¹ וא"ת שרה ורבקה שהם במערה מאיזה צד ומדריגה הם, אבל י"ל שהם שם ד' נקבות וד' זכרים, אדם חכמה חוה בינה, אברהם חסד יצחק גבורה יעקב בת"ת שרה בחי' מלכות בחסד רבקה בחי' המלכות בגבורה לאה בחי' מלכות הנקשרת עם הת"ת בסוד הדעת, דהיינו בסוד הבינה, רחל בחי' המלכות למטה הנגלת העומדת בפרשת אורחין בין ב' הדרכים ימין ושמאל על דרך היסוד שבין נו"ה או פרשת ב' דרכים קדוש וחיצון, והיא בבחי' השכינה ההולכת בגלות, ולכך היא עומדת שם כמו מרכבתה קבורתה, כענין קבורת משה ואהרן מרים כדפי' בפרשת חקת (אור יקר). רחל מבכה על בינה. ומ"ש קול ברמה נשמע, הוא על ה' ראשונה, שהיא רומז ה' עלאה, שם נשמע קול נהי ובכיה של רחל, ואז גם היא בוכה, שהבכיה דאימא עלאה, ע"ד במסתרים תבכה נפשי, לכן כתיב ועיני לאה רכות, אמ"ל מהבכיה, וע"ז אמרו קול ברמה נשמע, הכוונה על ה', לזה אמר תמרורים, לשון רבים, ואח"כ אמר רחל מבכה על בינה, שהולכת בגלות, ואין הבכי על הגלתה, אלא כי איננו, פי' שהיא אינה עמהם, ונפרדה, שאז הוא החורבן כנ"ל (פרי עץ חיים שער ר"ח חנוכה ופורים פרק ג). לאה ורחל שהם שתי אחיות, מאחר שלאה הרי היא מהבינה אימא, כי הרי גם לאה היא באמת ג"כ רק מהמלכות הכללי, ויצאה עם רחל בדור אחד וממקום אחד, א"כ הרי ודאי שהם אחיות זו לזו אלא ששורש לאה הוא מהבינה שבה, ושורש רחל הוא מהמלכות שבה וכו'. אך פרצוף המלכות הכללי היא נקרא ג"כ בשם רחל, והוא רחל הכללי, רחל הגדולה, והיא הה' אחרונה דהוי"ה הכללי שבאצילות, שם אדניי הכללי וכו' (הקדו"ש מה ע"ד).

¹¹⁶² ז"ל הרב, ולכן נקברה רחל בפרשת דרכים בדרך שהוא מקום הפרש שבין יעקב לז"א שהוא מהחזה ולמטה עכ"ל, ובזה תבין לשון זה (מ"מ).

ספר שמות

<p>תא חזי כנסת ישראל הכי אקרי רחל¹¹⁶³ כמה דאת אמר (ישעיה נג ז) וכרחל לפני גוזזיה נאלמה אמאי נאלמה דכר שלטין שאר עמין קלא אתפסק מינה והיא אתאלמת</p>	<p>בא וראה כנסת ישראל נקראת כך רחל כמו שנאמר "וכרחל לפני גוזזיה נאלמה" למה נאלמה שכששולטים שאר העמים הקול נפסק ממנה והיא נאלמת.</p>
<p>ודא הוא דכתיב (&) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים קול ברמה נשמע דא ירושלם לעילא¹¹⁶⁴ רחל מבכה על בניה¹¹⁶⁵ כל זמנא דישאל אינון בגלותא איהי מבכה עליהו דאיהי אימא דלהו¹¹⁶⁶ (&) מאנה להנחם על בניה מאי טעמא (&) כי אינו¹¹⁶⁷ כי אינם מבעי ליה אלא בגין דבעלה דאיהו קול אסתלק מינה ולא אתחבר בהדה</p>	<p>וזוהו שכתוב קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים קול ברמה נשמע זו ירושלים למעלה רחל מבכה על בניה כל זמן שישאל הם בגלות היא מבכה עליהם שהיא האם שלהם "מאנה להנחם על בניה" מה הטעם כי אינו היה צריך לכתוב כי אינם אלא משום שבעלה הוא קול הסתלק ממנה ולא התחבר עמה.</p>
<p>ותא חזי לאו שעתיא¹¹⁶⁸ חדא איהי דבכת עליהו דישאל אלא בכל זמנא וזמנא דאינון בגלותא ובגיני כך קודשא בריך הוא גרם לון קלא¹¹⁶⁹ למצראי דכתיב (שמות יא ו) והיתה צעקה גדולה בכל ארץ מצרים אשר כמוהו לא נהיתה וגו' וזמין לון קלין אהרנין באינון עורדענין דרמאן קלין במעיהו והוון נפלי בשוקי כמתים</p>	<p>ובא וראה לא שעה אחת היא בוכה על ישראל אלא בכל זמן וזמן שהם בגלות ולכן הקדוש ברוך הוא גרם למצריים קול שכתוב והיתה צעקה גדולה בכל ארץ מצרים אשר כמוהו לא נהיתה וגו' והזמין להם קולות אחרים באותם הצפרדעים שהרימו קולות במעיהם והיו נופלים בשוקים כמו מתים.</p>
<p>ותעל הצפרדע (&) חדא הות ואולידת ואתמליית ארעא מינייהו והוון כלהו מסרין גרמייהו לאשא דכתיב (&) ובתנוריד ובמשארותיך ומאי הוון אמרי (תהלים סו יב) באנו באש ובמים¹¹⁷⁰ ותוציאנו לרויה¹¹⁷¹ ואי תימא אי הכי מאי איכפת להו למצראי דעאלין לאשא כל אינון עורדענין אלא כלהו</p>	<p>ותעל הצפרדע היתה אחת והולידה והתמלאה הארץ מהם והיו כולן מוסרות עצמן לאש שכתוב ובתנוריד ובמשארותיך ומה היו אומרות באנו באש ובמים ותוציאנו לרויה ואם תאמר אם כך מה אכפת למצריים שכל אותן הצפרדעים נכנסות לאש אלא כולן נכנסות לאש והולכות בתנור ולא</p>

¹¹⁶³ דומה ממש אפילו בשם דהיינו שהיא כרחל בגלות שהיא אין לה כח להנצל מיד גוזזיה כך מראה עצמה בחלישות כח ולא ח"ו שיש להם שליטה אלא מצד עוונותינו הדין והאמת והצדק גורמין שאנו לוקין והיא לוקה מצד בחי' א' וגולה מצד בחי' ב' ומראה עצמה רחל אלמת מקול הת"ת שהוא משפיע בה הנקרא קול והיא דבור וכיון שאין לה קול בטל דבורה (אור יקר).

¹¹⁶⁴ היינו שבחי' ההולכת בגלות מעלה קול בכייתה למעלה, בסוד בחינתה העליונה דהיינו ירושלים של מעלה, שאינה גולה וגם אינה מתייחדת והם ב' בחי': הא', רמה. והב', רחל (אור יקר). בינה (מ"מ). ¹¹⁶⁵ ולגבי אותה בחי' יש לה קול לצד מעלה, אמנם לצד מטה כדי להנקם מאויביה אין לה קול, אלא לפני גוזזיה שהם השרים התחתונים נאלמה אין לה קול (אור יקר).

¹¹⁶⁶ כל ישראל נקראים בית ישראל, ע"ש רחל, הנקראת בית של זעיר, הנקרא ישראל. כנודע, כי כל ישראל קרויים ע"ש אפרים, וע"ש יוסף, וע"ש רחל. כמש"ה, רחל מבכה על בניה, עם היות הגלות ההוא מבני יהודה. ונודע היותה נקראת עקרת הבית, עיקרה של בית (שעה"פ שמיני).

¹¹⁶⁷ מפני שאינם, שאינה יכולה להתייחד אלא ע"י התעוררותם, והיינו מבכה על בניה, כי אינו מפני שבניה אינם מעוררים הייחוד ודקדק שאמר "אינו ולא אמר אינו" דהיינו ב' פעמים אינו (אור יקר).

¹¹⁶⁸ לפרש שגם בגלות מצרים היתה בוכה והיה הענין ממש בגלות בבל, שהכל דרך א' גורע הייחוד ובוכה עליו כדפי' (אור יקר).

¹¹⁶⁹ שהם צעקו וגרמו מאת ה' במכת בכורות, אמנם בצפרדעים ממש (אור יקר).

¹¹⁷⁰ בתנורים ומשארות אש התנור ומי הלישה (אור יקר).

¹¹⁷¹ שהיו נשאבים בפת, ופועלים זרע חדש במעיהם כדמסיק, והיינו שע"י היות הפת שמן בשמנים היה בורא במעיהם צפרדעים כעין שנבראים תולעים במעים ושם היו מקרקרים במעיהם כדמסיק (אור יקר).

ספר שמות

<p>עאלין לאשא ואזלין בתנורא ולא מתים ואינון דמתים מאי קא עבדי נהמא הוה בתנורא ועאלין בנו נהמא ומתבקעין ונפקי מנייהו אחרנין ואשתאבין בנהמא אתו¹¹⁷⁰ למיכל מינה ההוא פתא אתהדר עורדעניא במעייהו ורקדן ורמאן קלין עד דהוו מתים ודא קשיא לון מכלא¹¹⁷²</p>	<p>מתות ואותן שמתות מה עשו לחם היה בתנור ונכנסות לתוך הלחם ומתבקעות ויוצאות מהן אחרות ונשאבות לתוך הלחם באו לאכול ממנו אותה פת הפכה לצפרדע במעייהם ורוקדות ומרימות קולות עד שהיו מתים וזה קשה להם מהכל.</p>
<p>תא חזי כתיב (&) ושרץ היאור צפרדעים ועלו ובאו בביתך ובחדר משכבך ועל מטתך פרעה איהו אלקי קדמאה מכלהו¹¹⁷³ ויתיר מכלהו¹¹⁷⁴ להוי שמיה די אלהא מברך מן עלמא ועד עלמא דהוא פקיד עובדין דבני נשא בכל מה דעבדי</p>	<p>בא וראה כתוב ושרץ היאור צפרדעים ועלו ובאו בביתך ובחדר משכבך ועל מטתך פרעה לקה ראשון מכולם ויותר מכולם כדי שיהיה שם האלוה מברך מן העולם ועד העולם שהוא פוקד מעשי בני אדם בכל מה שעושים.</p>
<p>כתיב (בראשית יב טו) ויראו אותה שרי פרעה ויהללו אותה אל פרעה ותקח האשה בית פרעה האי קרא לדרשא הוא דאתא תלת פרעה</p>	<p>כתוב ויראו ויראו אותה שרי פרעה ויהללו אותה אל פרעה ותקח האשה בית פרעה פסוק זה לדרשה הוא בא שלשה פרעה</p>
<p style="text-align: center;">ל/א</p>	
<p>הכא¹¹⁷⁵ חד בההוא זמנא וחד ביומוי דיוסף וחד ביומוי דמשה דאלקי בקולפוי (ס"א הא קרא כלא אתקיים ב) פרעה קדמאה¹¹⁷⁶ (אבל) בשעתא דאתנסבת שרה לגביה רמו לאומנין וציירו ההוא דיוקנא באדריה על ערסיה בכותלא¹¹⁷⁷ לא נחה דעתיה עד דעבדו דיוקנא דשרה בנסירו וכד סליק לערסיה¹¹⁷⁸ סליק לה עמיה¹¹⁷⁹ כל מלכא דאתא אבתריה הוה חמי ההוא דיוקנא מציירא ציורא והוה עאלין קמיה</p>	<p>כאן אחד באותו זמן ואחד בימי יוסף ואחד בימי משה שהלקהו במטהו (הפסוק הזה כלו התקיים ב) פרעה הראשון (אבל) בשעה שנלקחה שרה אליו רמו לאומנים וציורו בחדרו את דמותה על מטתו בכתל לא נחה דעתו עד שעשו את דמותה של שרה על לוח עץ וכשהיה עולה למטתו העלה אותה עמו כל מלך שבא אחריו היה רואה אותו מצויר בציור והיו נכנסים לפניו</p>

- ¹¹⁷² ולכך אמר הכתוב באחרונה, ובתנוריק ובמשארותיק, מפני שהיו מתים מיתה קשה ע"י (אור יקר).
¹¹⁷³ שהקדימו הכתוב (אור יקר).
¹¹⁷⁴ שכתוב בו ובחדר משכבך ועל מטתך והטעם כדמסיק (אור יקר).
¹¹⁷⁵ כנגד ג' מלכים שמלכו במצרים מאותו זמן ועד יציאת ישראל מצרים, וכל מלכי מצרים פרעה שם, ירצה בלשון מצרי קיסר, וירצה ששלתם היו נהנים בחדר משכבם מאותה צורה. רמז שגלתה שכינה שהיא שרה ודאי, שרה ראשונה בימי אברהם ונהנה פרעה ממנה, שכל מקום שהצדיק גולה שכינה גולה עמו, והיינו ויראו אותה שרי פרעה כל כחות החצונים נהנו שם, וכשנסתלקה עם אברהם היתה שם אותה צורה, מפני שעדיין נשאר שם פתח פתוח לגלות מצרים והיו נהנים משם. ואח"כ שנית בימי יוסף, דהיינו בחי' השכינה, מהיסוד שנהנו ממנה המצרים, כאומרו, הא לכם זרע וזרעתם, והיינו ויהללו אותה אל פרעה, והיינו ע"י אותו ציור שציירו לו האומנים היתה אותו דיוקן שם (אור יקר).
¹¹⁷⁶ פי' אע"פ שרמז לג' פרעה וכו' עכ"ז פשט הכתוב מדבר בפרעה הא' (מ"מ).
¹¹⁷⁷ שלא היה נהנה בעצם ממנה אמנם בשלישית גלתה שכינה והיתה שם בגלות והיינו ותקח האשה בית פרעה (אור יקר).
¹¹⁷⁸ שהיתה משפעת החצונים והיו נהנים ממנה והפרידה מלמעלה והיינו ותקח האשה בית פרעה (אור יקר).
¹¹⁷⁹ והיינו סוד גלותה בעצם, ולזה הם גרמו מעט מעט זה להדבק אל הקודש להנות מניצוץ הקדושה כדפי', ולזה כשבא הקב"ה לפדות השכינה ולהשבית החצונים, הוצרך להלקות הבחי' הזאת, מקום יניקתם ממנה, דהיינו ענין בחדר משכבך ועל מטתך, הבחי' הפרטית אשר להם, ומאותה הבחי' יתפשט המכה לכל שאר הבחינות, לכך ילקה תחילה השר העליון באותה בחי' ומשם יתפשט לשריו (אור יקר).

ספר שמות

<p>בדיחי¹¹⁸⁰ כד סליק לערסיה הוה אתהני בהווא ציור בגין כך מלכא אלקי הכא יתיר מכלא (תא חזי) היינו דכתיב (&) ובחדר משכבך ועל מטתך ולבתר ובבית עבדיך ובעמך ובכלהו לא כתיב על מטתם אלא ליה בלחודיה</p>	<p>בדחנים וכשעולה למטתו היה נהנה מאותו ציור לכן המלך לקה כאן יותר מהכל (בא וראה) היינו מה שכתוב ובחדר משכבך ועל מטתך ואחר כך ובבית עבדיך ובעמך ובכלם לא כתוב על מטתם אלא רק לו לבדו.</p>
<p>רבי אבא פתח (קהלת א ז) כל הנחלים הולכים אל הים¹¹⁸¹ והים איננו מלא אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת האי קרא אתמר ואמרי ליה חברייא אבל תא חזי כד אינון נחלין עאלין לגו ימא¹¹⁸² וימא נקיט לון ושאיב לון בגויה בגין דקפאן מיא בגו ימא וההוא גלידו שאיב כל מיא דעאלין ביה¹¹⁸³ ולבתר נפקין מיא בתוקפא דדרום ואשקי ית כל חיות ברא כמה דאת אמר (תהלים קד יא) ישקו כל חיתו שדי¹¹⁸⁴</p>	<p>רבי אבא פתח "כל הנחלים הלכים אל הים והים איננו מלא אל מקום שהנחלים הלכים שם הם שבים ללכת פסוק זה נאמר ואמרו אותו החברים אבל בא וראה כשאותם נחלים נכנסים לתוך הים והים לוקח אותם ושואב אותם לתוכו בשביל שקופאים המים בתוך הים ואותו הקרח שואב את כל המים שנכנס בו ואחר כך יוצאים המים בתוקף של הדרום ומשקה את כל חיות השדה כמו שנאמר ישקו כל חיתו שדי.</p>
<p>(זהו הנ"א) ותא חזי ימא דקפא¹¹⁸⁵ שאיב כל מיא ואשתרי בתוקפא דדרום¹¹⁸⁶ כמה דאתמר ובגין כך איננו מלא ואתמר</p>	<p>ובא וראה ים שקופא שואב את כל המים ומפשיר בכח הדרום כמו שנתבאר ומשום כך איננו מלא ונאמר.</p>
<p>והא אתערו ביה חברייא אל מקום שהנחלים הולכים¹¹⁸⁸ שם הם שבים ללכת (&) מאי מעמא הם שבים בגין דההוא נהר¹¹⁸⁹ דנגיד ונפיק מעדן¹¹⁹⁰ לא פסיק לעלמין והוא אפיק</p>	<p>והרי התעוררו בו החברים אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת מה הטעם הם שבים משום שאותו נהר שנמשך ויוצא מעדן לא פוסק</p>

¹¹⁸⁰ היינו דרך הנאתה ע"י ההתעוררות נעמה, שהוא שיר רע שעושיין למעלה וענין זה התחיל פרעה הראשון מדרגה אחר מדרגה תחילה נהנה מטע, ואח"כ נהנה יותר והיינו תחילה ציירו בכותל, ואח"כ בנסירות, ואח"כ עאלין קמיה בדיחין, ולזה היה צורך המכה הזאת בצפרדעים שהיו משוררים בחדר משכבו הפך אותם השירים, ואלו שרים בשירים לרעה להשבית כחו הנהנה משם (אור יקר).

¹¹⁸¹ דהיינו משך השפע, אמנם מצד הדין רואה היא להוכיחם, ומיד קרירות צפון שהוא דין הגבורה, לא המונע השפע אליה, אלא המונע השפע מן התחוננים שלא יושפע אליהם, והיא מלאה ים ודאי, אלא שדין הגבורה וקרירותה קפאן מייא (אור יקר).

¹¹⁸² ז' מדות שבע נחלים הבאים אל המלכות שהיא נקראת ים, אמנם היא רואה שמעשה התחוננים אינם הגונים מעכב השפע לייסרם והיינו בזמן שלא הגיע מעשה התחוננים בגדר לעכב השפע שלא יושפע בה. וכל שפע הספירה מעוכב בעצמה ואינה משפעת לתחוננים, ויש בה כח לכנוס ולאסוף כל השפע בכח הדין ההוא, כעין הגליד והקרח שהם שואבין מים ומגלידין עוד, ולכך יש כח במלכות לסבול השפעת השפע, והיא עוצרת מצד כח הגבורה הזאת כדפי' (אור יקר). פי' הם ו"ק דז"א המשפיעים למלכות (מ"מ).

¹¹⁸³ אמנם אח"כ בשוב בני אדם, באים תוקף חום הדרום מצד החסד המקרר וממתק קרירות הצפון גבורה, ומפשיר שלגי המים, ומשקה התחוננים שהם החיות וכל אשר למטה מהם, ועליהם נאמר המשלח מעינים בנחלים, דהיינו מוסיף עוד מעינים שמימי חמים המריצים הנחלים הקפויים, בין הרים יהלכון כדי לחמם הר הצפון הקר המגליד, ונמשכים למטה המים (אור יקר). פי' בתחלה קודם שבא הדרום כמש"ל וההוא גלידו שאיב כל מייא (מ"מ).

¹¹⁸⁴ שהם חיות המלכות, ומשם אל התחוננים וכו' (אור יקר).

¹¹⁸⁵ היינו שהים איננו מתיבש בחום הגבורה, שאז מתתקן בהרבות לה המים אמנם ימא דקפא אף אם תשפיע לה כל מימות שבעולם לא תשפיע למטה אלא השפעתה (או ריקר).

¹¹⁸⁶ דהיינו לחממה בייחוד, כדי שע"י אותו החום תתרצה להשפיע אל התחוננים (אור יקר).

¹¹⁸⁸ פי' הוא היסוד דז"א כמ"ש בפרשת בשלח דף ק' אל מקום דא יסוד (מ"מ).

¹¹⁸⁹ יסוד דז"א (רח"ו).

¹¹⁹⁰ מהמוח (רח"ו).

ספר שמות

<p>תדיר מיא לימא ועל דא מיינ שבין ללכת¹¹⁹¹ ותבין ואזלין ותבין ולא פסקין לעלמין וכד איהו תב ללכת בנין למהך לאשקאה לכלא ואתי רוח צפון וקפי מיא¹¹⁹² ורוחא דדרום דאיהו חמימא שרי לון למהך לכל סטר ועל דא האי ימא יתיב בין תרי סטרי¹¹⁹³ אלין ובגינייהו קיימא¹¹⁹⁴ וארבין אזלין¹¹⁹⁵ ונטלין לכל סטר</p>	<p>לעולמים והוא מוציא תמיד מים לים ועל זה המים שבים ללכת ושבים והולכים ושבים ולא פוסקים לעולמים וכשהוא שב ללכת כדי ללכת להשקות את הכל ובאה רוח צפון והמים קופאים ורוח הדרום שהיא חמימה¹¹⁸⁷ מטילה אותם ללכת לכל צד ועל זה הים הזה יושב בין שני הצדדים הללו ובשבילם הוא עומד ואניות הולכות ונוסעות לכל צד.</p>
<p>תא חזי כד מלכא אתי לערסיה¹¹⁹⁶ בשעתא דאתפלג ליליא רוחא דצפון אתער דאיהו אתער חביבותא לגבי מטרוניתא דאלמלא אתערותא דצפון לא אתחבר מלכא בהדה בנין דצפון שארי חביבותא¹¹⁹⁷ כמה דאתמר (שיר ב ו) שמאלו תחת לראשי ודרום חביק ברחימו דכתיב (&) וימינו תחבקני כדן כמה בדיחין מתערין שירתא עד דאתי צפרא דכתיב (איוב לח ז) ברן יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים</p>	<p>בא וראה כשהמלך בא למטתו בשעה שנחלק הלילה רוח צפון מתעוררת שהיא מעוררת חביבות למלכה שאלמלא מתעוררת הצפון אין מתחבר המלך עמה משום שמצפון מתחילה חביבות כמו שנאמר שמאלו תחת לראשי ודרום מחבק באהבה שכתוב וימינו תחבקני ואז כמה בדחנים מעוררים שירה עד שבא הבוקר שכתוב "ברן יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים.</p>
<p>וכד אתי צפרא בלהו עלאי ותתאי אמרי שירתא וישראל כגוונא דא לתתא דכתיב (ישעיה סב ו) המזכירים את יהוה אל דמי לכם אל דמי לכם לתתא דייקא (בלילה)</p>	<p>וכשבא הבוקר כל העליונים והתחתונים אומרים שירה וישראל כדוגמא זה למטה שכתוב "המזכירים את ה' אל דמי לכם אל דמי לכם למטה דווקא (בלילה).</p>
<p>כד אתפליג ליליא אינון דתיאובתא דילהון לאדכרא תדיר לקודשא בריך הוא לא יהבי שכיכו ללבא וקיימין לאדכרא ליה לקודשא בריך הוא כד סליק צפרא מקדימין לבי כנישתא ומשבחאן ליה לקודשא בריך הוא וכן בתר פלגות יומא וכן בליליא כד אתחשך ואתדבק ליליא בחשוכא ובת שמשא על אלין כתיב (&) המזכירים את יהוה אל דמי לכם ודא עמא קדישא דישראל</p>	<p>כשנחלק הלילה אותם שתשוקתם להזכיר תמיד את הקדוש ברוך הוא לא נותנים שינה ללב ועומדים להזכיר את הקדוש ברוך הוא כשעולה הבוקר מקדימים לבית הכנסת ומשבחים את הקדוש ברוך הוא וכן אחר חצות היום וכן בלילה כשנחשך ונדבק הלילה בחושך ולן¹¹⁹⁸ השמש ועל אלה כתוב המזכירים את ה' אל דמי לכם וזה עם ישראל הקדוש.</p>
<p>ועל דא אדכר לון קודשא בריך הוא במצרים וסליק על פרעה אלין דלא משתככי יממא וליליא ומאן אינון עורדעניא דקלהון לא</p>	<p>ולכן הזכירם הקדוש ברוך הוא במצרים ועלה על פרעה אלו שלא שוככים יומם ולילה ומי הם צפרדעים שקולם לא שוכך תמיד משום שהחזיק</p>

1187

1191 פי' כשהלכו החסדים הראשונים למלכות מיד באים אחרים ליסוד (מ"מ).

1192 ח"א כט ע"ב (לש"ו).

1193 פי' בין דרום וצפון שהם חסד וגבורה כנודע שמלכות בין ב' דרועין (מ"מ).

1194 פי' שעל ידם הוא הזווג בסוד שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני (מ"מ).

1195 פי' הם הנשמות (מ"מ).

1196 פי' יעקב בא להזדווג עם לאה בחצות (מ"מ).

1197 כל הזווגים הוא לעולם ע"י התעוררות הגבורות (ביאורים ח"ב עב ע"ג).

1198

ספר שמות

<p>מעשיתך תדיר בגין דאתקיף בעמא קדישא דלא מעשיתך יממא ולילי לשבחה ליה לקודשא בריך הוא ולא הוה בר נש במצרים דיכיל למשתעי בהדי הדדי ומנייהו אתחבלת ארעא ומקלהון הוו ינוקין ורביין מתין</p>	<p>בעם הקדוש שלא שוככים ימים ולילות לשבח את הקדוש ברוך הוא ולא היה איש במצרים שיכל לדבר זה עם זה ומהם נשחתה הארץ ומקולם היו יונקים וילדים מתים.</p>
<p>ואי תימא היך לא יכלין לקטלא לון אלא אי ארים בר נש הוטרא או אבנא לקטלא חדא אתבקעת ונפקין שית מינה מגו מעהא ואולי וטרטשי בארעא עד דהוי מתמנע למקרב בהו אליהם.</p>	<p>ואם תאמר איך לא יכלו להרוג אותם אלא אם הרים אדם מקל או אבן להרוג אחת התבקעה ויצאו ממנה שש מתוך מעיה והולכות ומקלקלות את הארץ עד שהיה מהנמנע לקרב אליהם.</p>
<p>תא חזי כמה נהרין כמה יאורין נפקא מגו ימא עלאה¹¹⁹⁹ כד אתמשכן ומשתרן מיא ומתפלגין</p>	<p>בא וראה כמה נהרות כמה יאורים יוצאים מתוך הים העליון כשנמשכים ומפשירים המים ומתחלקים</p>
<p>ל/ב</p>	
<p>כמה נחלין לכמה סטרין לכמה יאורין לכמה נהרין¹²⁰¹ וחולקא דממנא דסטרא דמצרים אינון מיין מרחשן אלין¹²⁰² דלית לך מיין דנפקין מגו ימא¹²⁰³ דלא מפקי נונין לזינין¹²⁰⁴</p>	<p>כמה נחלים לכמה צדדים לכמה יאורים לכמה נהרות החלק של הממונה של צד מצרים הם המים¹²⁰⁰ המרחשים האלה שאין לך מים שיוצאים מתוך הים שלא מוציאים דגים למיניהם.</p>
<p>מאן אינון נונין אינון שליחן בעלמא ממנן למעבד רעותא דמאריהון ממנן ברוחא דחכמתא ועל דא תנינן אית מיין מגדלין חכימין ואית מיין מגדלין טפשיין לפום אינון נהרין דמתחלקין לכל סטרין</p>	<p>מי הם הדגים אותם שלוחים בעולם ממונים לעשות את רצון אדונם ממונים ברוח של חכמה ועל זה שנינו יש מים מגדלים חכמים ויש מים מגדלים טפשים לפי אותם נהרות שמתחלקים לכל הצדדים.</p>
<p>והכא נהרי דמצראי מגדלין מארי דחרשין נונין בסיטין קפיטין בעשר דרגין דחרשין</p>	<p>וכאן נהרות מצרים מגדלים בעלי כשפים דגים בסוגים¹²⁰⁵ שונים בעשר</p>

¹¹⁹⁹ מלכות, והם ב' בחי': הא', הקדושים שהם אותם הנמשכים ממש מהמלכות, והם בריאה יצירה (אור יקר).

¹²⁰⁰

¹²⁰¹ הב', אחר כך המשך יותר שמשם מתחלקים ג"כ לחצונים (אור יקר).

¹²⁰² הרומש במימי הנחלים הם הם ענין המציאות המתמצא למטה מימי נהר קדוש ישראל רוחש דגים טהורים שהם ת"ח כדפי' (אור יקר). פי' נהר של מצרים מגדל צפרדעים וכן למעלה נילוס העליון מגדלים מלאכים בעלי כשפים ומהם היתה חכמת מצרים וכן אמר לעיל בפ' דף שמות דף י"ח רוב מימיו כדוגמתן במרום, וז"ש לקמן והכא נהרי דמצראי מגדלין מארי דחרשין נונין בסיטין בעשרה דרגין דחרשין וכו' קלין בלא תועלת' פי' שלא היו אותם המלאכים אומרים חכמה כמו בתחלה אלא קולות לבטלה (מ"מ).

¹²⁰³ ושבעים נהרי האומות רוחשים נפשות כפי' האומ' וכן כחות כפי' הענין אם חצונים שדים ומחבלים ובקדש טהורים מלאכים קדושים, ונחל מצרים מוציא כחות שהם מלמדים כשפים וחרשים לעשר מדריגות מעשר קלי' כדמסיק, וכגון המציאות העליון כך המציאות התחתון, נחל מצרים נובע חכמות והב"ה הפך הרחישה שלו לאלו הצפרדעים, והיינו והדגה אשר ביאור מתה, ואח"כ היה רוחש צפרדעים מיני כחות אחרים טמאים שאינם נהנים מהם ללמוד חכמות. והענין כי הנחלים והמים שבתהומין למטה הם ממש המים שבתהומין למעלה, ומה שרוחשים למעלה כמוהו ממש רוחש למטה, ויש בדג ובמה שרוחש אותו הכח שיש לעליונים ונחל מצרים יש בו כח ממש לחכמות ומה גם בעשר המיני חכמות (אור יקר).

¹²⁰⁴

¹²⁰⁵

ספר שמות

<p>דכתיב (דברים יח יא יב) קוסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף וחובר חבר ושואל אוב וידעוני ודורש אל המתים הא עשר זינין דחכמתא דהרשיא¹²⁰⁶</p>	<p>דרגות של כשפים שכתוב קוסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף וחובר חבר ושואל אוב וידעוני ודורש אל המתים הרי עשרה מינים של חכמת המכשפים.</p>
<p>ובהוא זמנא אושיט קודשא בריך הוא אצבעא דידיה ובלבל אינון נחלין נהרין דמצראי ואתמנעו אינון נוני דחכמתא דילהון חד אתהפך לדמא וחד דסליקו נוני קלין (ס"א דכלהו נונין תליין) בלא תועלתא ולא אתי עליהו רוחא דאינון חכמתן</p>	<p>ובאותו זמן הושיט הקדוש ברוך הוא אצבע שלו ובלבל אותם נחלים ונהרות של מצרים ונמנעו אותם הדגים של החכמה שלהם אחד התהפך לדם ואחד שהעלו הדגים קולות (שכל הדגים תלויים) בלי תועלת ולא באה עליהם רוח של אותן חכמות.</p>
<p>ערוב כי האי גוונא דערבב לון זיני דחכמתא דילהון ולא יכלין לאתדבקא ולא עוד אלא אפילו דהני דאשתכחו בארעא¹²⁰⁷ מחבלן לון בארעא ומחבלן אורחייהו ערוב מאי ערוב ערבוביא כמה דאת אמר (ויקרא יט יט) ובגד כלאים ערובין (שם &) שדך לא תזרע כלאים זינין סגיאין בארמות ידא</p>	<p>ערוב כאותה דוגמא שערבב להם מיני חכמה שלהם ולא יכל להדבק ולא עוד אלא אפילו שאלה שנמצאו בארץ משחיתים אותם בארץ ומשחיתים את דרכיהם ערוב מה זה ערוב ערבוביא כמו שנאמר ובגד כלאים ערובין "שדך לא תזרע כלאים" מינים רבים בהרמת יד.</p>
<p>תא חזי כמה חילין אתערו לעילא כחד ובלבל לון קודשא בריך הוא כחדא בגין לבלבלא חילייהו תקיפא לעילא וכל אינון גבורן דעבד קודשא בריך הוא במצרים בידא חדא¹²⁰⁸ הוה דארים ידיה עלייהו לעילא ותתא ומתמן אתאבידת חכמתא דמצרים דכתיב (ישעיה כט יד) ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר</p>	<p>בא וראה כמה כחות התעוררו למעלה כאחד ובלבל אותם הקדוש ברוך הוא כאחד כדי לבלבל את הכח התקיף שלהם למעלה וכל אותן גבורות שעשה הקדוש ברוך הוא במצרים ביד אחת זה היה שהרים ידו עליהם למעלה ולמטה ומשם אבדה חכמת מצרים שכתוב ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר.</p>
<p>ותא חזי כתיב (שם יט ב) וסכסכתי מצרים במצרים¹²⁰⁹ מצרים לעילא במצרים לתתא</p>	<p>ובא וראה כתוב (שם יט) וסכסכתי מצרים במצרים מצרים למעלה</p>

¹²⁰⁶ הם עשר מדרגות והקב"ה בלבב העליונים שהמית הכחות ההם, וכנגדם למטה והדגה אשר ביאור מטה. ומה שהיה ממייתם הוא בהיפוך המים שהוא שפעם מצד החסד, לדם מצד הדין, ע"י אצב"ע אלה"ם כדפי', שהוא אצבע גודל מיד שמאל, דהיינו מצד המלכות מצד הגבורה, ומדיניה נהפכו לדם יאוריה, והכחות לא נזורו ונתבטלו וכן למטה, ואח"כ שינו הכחות מינם דהיינו צפרדעים כי כחות החכמות הם דגים שאין להם קול, ואלו קולות בלי תועלת מאכל כן הכחות העליונים, בענין שנתבלבלה חכמתם, והכחות הנמצאים להם ביבשה מאויר הארץ, הם ערוב, ערבוב, הכחות העליונים השולטים בה, שאין א' מהם יודע לשמור משפחתו וייחודו, אלא מעורבלי' בלי דעת רק להזיק, שאין דרך החיות להתערבב אלו באלו מפני יחס השר השולט עליהם (אור יקר).

¹²⁰⁷ פי' ערוב שהיה במצרים למטה (מ"מ).

¹²⁰⁸ דהיינו מצד הגבו', וה' כחות שבה ה' אצבעות והם ה' וה' להכות עשר פעמים (אור יקר). היא המלכות דאצילות כמ"ש לעיל (מ"מ).

¹²⁰⁹ הענין כי כל הנמצא בכל גבול וגבול מהארץ התחתונה הוא ממש מהכח השופע עליה מהמלאכים שהם ממונים לאותם הכחות, ולזה ישתנו כל הבריות כפי שינוי התחומין, מפני שינוי השרים כפי בחינת יניקתם כאשר נבאר, ולזה נשתנה אויר החלק הארצי משינוי השר ההוא השולט ומוליד בארץ כפי בחינתו בריה משונה, וכן הוא ממש העשבים ושאר הענינים, ומצרים התחתונה החלק השמימי כנגד כל אותם המעלות בארץ כך מעלות ברקיע, הוא שליטת כח ידוע שמאותו שר שואבים אנשיה ומאותם השרים חיים בריותיה וכל השרים הנמצאים, והקב"ה לבלבל דעת חכמיה בלבב הכחות העליונים ובלבל התחתונים ולזה היה ערוב בלבול כל השרים למעלה והבריות הגשמיות למטה, וכלם

ספר שמות

<p>בנין דאינון חילין לעילא ממנן על חילין דלתתא ואתערבו כלהו אתערבו לעילא דלא הוו מצראי יכלי¹²¹⁰ לאתקשרא בחרשייהו באינון דוכתי דהוו מתקשרי בקדמיתא דהא אתבלבלו ועל דא אייתי עלייהו ערוב חיוון דהוו מתערבי דא בדא</p>	<p>במצרים למטה משום שאותם חיילות למעלה ממונים על החיילות של מטה והתערבו כולם התערבו למעלה שלא היו המצריים יכולים להתקשר לכשפיהם באותם מקומות שהיו מתקשרים בהתחלה שהרי התבלבלו ועל זה הביא עליהם ערוב חיות שהיו מערבות זה בזה.</p>
<p>כנים דסלקא עפרא דארעא ותא חזי כל איבא דאתילידת בארעא מחילא דלעילא ממנא¹¹¹ דאזדרע עלה איהו וכלא הוה כגוונא דלעילא</p>	<p>כנים שעלה עפר הארץ ובא וראה כל פרי שנולד בארץ מחיל שלמעלה ממנה שנזרע עליה הוא והכל היה כדוגמא שלמעלה.</p>
<p>ותא חזי שבעה רקיעין עבד קודשא בריך הוא כגוונא דא שבע ארעאן ואינון תחומין דמתפרשן בדוכתייהו שבעה רקיעין לעילא¹²¹² שבעה תחומי ארעא לעילא¹²¹³ כהאי גוונא לתתא מתפרשן דרגין שבעה רקיעין ושבעה תחומי ארעא והא אוקמוהו חברייא בשבע ארעין כסופטא דא על דא</p>	<p>ובא וראה שבעה רקיעים עשה הקדוש ברוך הוא כדוגמא זה שבע ארצות ואותם תחומים שנפרדים במקומם שבעה רקיעים למעלה שבעה תחומי ארץ למעלה כדוגמא זה למטה נפרדות הדרגות שבעה רקיעים ושבעה תחומי ארץ והרי פרשוה החברים בשבע ארצות כגלדי בצלים¹²¹¹ זה על זה.</p>
<p>ואינון שבעה תחומי ארעא לעילא כל חד וחד¹²¹⁴ (ס"א מתפרשאן לשבעין ממנן) מתפרשן לעשר ואינון מתפלגאן לשבעין ממנן דממנן על שבעין עמין וההוא ארעא תחומא דכל עמא ועמא סהרא לארעא קדישא דישראל כמה דאת אמר (שיר ג ז) הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל ועשרה בגווייהו ממירין ואינון שבעין דסחרן ארעא קדישא ודא הוא לעילא כגוונא דא לתתא</p>	<p>ואותם שבעה תחומים של הארץ למעלה כל אחד ואחד (נפרדים לשבעים ממונים) נפרדים לעשרה והם מתחלקים לשבעים ממונים שממונים על שבעים עמים ואותה ארץ תחום לכל עם ועם סביב הארץ הקדושה של ישראל כמו שנאמר "הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל" ועשרה בתוכם טמונים והם שבעים שסובבים את הארץ הקדושה וזהו למעלה כדוגמא זה למטה.</p>

מסכימות להזיק מצד הדין הנשפע עליהם סתם, ובאו ג' מכות אלו מסכימות אל ענין א' דם צפרדע ערוב הכל בסוד החכות והשרים ואבוד החכמות (אור יקר).

¹²¹⁰ פי' כיון שערבב הקב"ה מלאכים של מעלה אזי המצריים לא יכלו לעשות דבר בחרשייהו שכשמשביעים למלאכים בשמות הטומאה אומרים שאינו עתה ממונה על אותו ענין ע"ד (איכה ב ב) חלל ממלכה ושריה (מ"מ), עי' עי' איכ"ר (פ"ב סי' ה): ושריה אלו שרים של מעלן את מוצא עד שלא באו השונאים היה ירמיה אומר להם עשו תשובה שלא תלכו בגלות אמרו לו אם יבאו השונאים מה יכולין לעשות לנו חד אמר אנא מקיף לה חומת מיא וחרינא אמר אנא מקיף לה חומת נורא וחרינא אמר אנא מקיף לה חומת פרזלא אמר להו הקב"ה בידי אתון משתמשין עמד הקב"ה ושינה את שמותם של מלאכים דעל מיא עבד על נורא ודעל נורא עבד על פרזלא והיו מזכירין שמותם מלמטה ולא היו עונין להם הדא הוא דכתיב (ישעיה מ"ג) ואחלל שרי קדש וכיון שגרמו העונות ובאו השונאים התחילו מזכירין שר פלן איתא עביד לו מיליא פלן אמר ליה לית בחילי דאנא מיריס מינה ד"א חלל ממלכה ושריה חלל ממלכה זה צדקיה מלך יהודה ושריה אלו שרים של מעלה.

¹²¹¹

¹²¹² ז' היכלות דז"א (מ"מ).

¹²¹³ ז' היכלות דנוק' (מ"מ).

¹²¹⁴ פי' כל ספירה וספירה שבמלכות מתחלקת לע' בחי' ואותם הבחי' הם ממונים על ע' שרים של ע' אומות, לפי שכל שר ושר יש לו חיות מהמלכות בסוד ואתה מחיה את כולם (מ"מ).

ספר שמות

<p>ותא הווי ההוא ארעא תחומא דחולקא דמצראי בההוא זמנא אושיט קודשא בריך הוא אצבעא דיליה ואתילידו טפסירין בההוא תחומא ואתיבשו כל אינון תחומין דרכיכו מיא וכל ירוקא דמיין דנבעין כדין לתתא אתחויאו קלמין מעפרא דארעא</p>	<p>ובא וראה אותה ארץ התחום של חלק מצרים באותו זמן הושיט הקדוש ברוך הוא אצבעו ונולדו להבות¹²¹⁵ אש באותו תחום והתייבשו כל אותם תחומים שמרככים במים וכל הירוק של המים שנובעים אז למטה נראו הכנים¹²¹⁶ מעפר הארץ.</p>
<p>והא אתמר דאהרן הוה מחי¹²¹⁷ אבל בנין דא אהרן הוה מחי לאחואה דימינא דקודשא בריך הוא תבר לשנאין כמה דאת אמר (שמות טו ו) ימינך יהוה תרעין אויב כגוונא דא זמין קודשא בריך הוא לאייתאה על קרתא דרומי רבתא דכתיב (ישעיה לד ט) ונהפכו נחליה לזפת ועפרה לגפרית ועל¹²¹⁸ דא כל עפר הארץ היה כנים בכל ארץ מצרים</p>	<p>והרי נאמר שאהרן היה מכה אבל משום זה אהרן היה מכה להראות שימינו של הקדוש ברוך הוא שוברת שונאים כמו שנאמר ימינך ה' תרעין אויב כדוגמא זה עתיד הקדוש ברוך הוא להביא על העיר רומא רבתי שכתוב ונהפכו נחליה לזפת ועפרה לגפרית ועל זה כל עפר הארץ היה כנים בכל ארץ מצרים.</p>
<p>רבי יהודה ורבי חייא הוו אולי באורחא אמר רבי חייא חברייה כד אינון באורחא</p>	<p>רבי יהודה ורבי חייא היו הולכים בדרך אמר רבי חייא כשחברים הולכים בדרך</p>
<p>לא/א¹²¹⁸</p>	
<p>בעיין למהך בלבא חד ואי איערעו או אזלי בגווייהו חייבי עלמא או בני נשא דלאו אינון מהיכלא דמלכא בעו לאתפרשא מנייהו מנא לין מכלב דכתיב (במדבר יד כד) ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי מאי רוח אחרת דאתפרש מאינון מאללין דכתיב (שם יג כב) ויעלו בנגב ויבא עד חברון דאתפרש מאינון מאללין ואתא איהו בלחודוי לחברון לאשתטחא על קברי אבהן</p>	<p>צריכים ללכת בלב אחד ואם נפגשו או שהולכים עמם הרשעים של העולם או בני אדם שאינם מהיכל המלך צריכים להיפרד מהם מנין לנו מכלב שכתוב ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי מה זה רוח אחרת שנפרד מאותם מרגלים שכתוב ויעלו בנגב ויבא עד חברון שנפרד מאותם מרגלים ובא לבדו לחברון להשתטח על קברי האבות.</p>
<p>וחברון אתיהיב ליה חולק אחסנא לאתתקפא ביה כמה דאת אמר (דברים א לו) ולו אתן את הארץ אשר דרך בה אמאי יהיבו ליה חברון אי בנין דאשתטח בקברי אבהן לאשתזבא מההוא עיטא דילהון דאשתזיב לא</p>	<p>וחברון נתנה לו חלק ירושה להחזיק בה כמו שנאמר ולו אתן את הארץ אשר דרך בה למה נתנו לו את חברון אם משום שהשתטח בקברי האבות להניצל מאותה עצה שלהם שניצל לא.</p>
<p>אלא רוא דמלה שמענא כגוונא דא כתיב (ש"ב ב א) וישאל דוד ביהוה לאמר האעלה באחת ערי יהודה ויאמר יהוה אליו עלה ויאמר דוד אנה אעלה ויאמר חברונה הכא אית לאסתכלא כיון דהא מית שאול ודוד ביומי דשאול אתמשח לקבלא מלכו כיון דמית שאול אמאי לא אמליכו ליה לדוד ולא</p>	<p>אלא סוד הדבר שמעתי כדוגמא זה כתוב וישאל דוד בה' לאמר האעלה באחת ערי יהודה ויאמר ה' אליו עלה ויאמר דוד אנה אעלה ויאמר חברונה כאן יש להסתכל כיון שהרי מת שאול ודוד נמשח בימי שאול לקבל מלכות כיון שמת שאול למה לא המליכו את</p>

1215

1216

¹²¹⁷ פי' כי משה גמלה עמו חסד שכסתה על המצרי, וזה כפי השפט אבל כפי הסוד בגין וכו' דא כל עפר הארץ וכו', פי' אע"פ ששם כתבי לזפת וכו' במצרים היו כנים (רח"ו בשם המ"מ).

1218

ספר שמות

<p>קביל מלכו על כל ישראל ואתא לחברון ומלכו קביל על יהודה בלחודוי שבע שנים ואתעכב תמן כל הני שבע שנים ולבתר דמית איש בושת קביל מלכו על כל ישראל בירושלים.</p>	<p>דוד ולא קיבל מלכות על כל ישראל ובא לחברון וקבל מלכות על יהודה לבדה שבע שנים והתעכב שם כל שבע השנים הללו ואחר שמת איש בושת קבל מלכות על כל ישראל בירושלים.</p>
<p>אלא כלא הוא רזא קמי קודשא בריך הוא תא חזי מלכותא קדישא¹²¹⁹ לא קביל מלכו שלימתא¹²²⁰ עד דאתחבר באבהן¹²²¹ וכד אתחבר בהן¹²²² אתבני בבניינא שלימו מעלמא עלאה¹²²³ ועלמא אקרי שבע שנים בנין דכלהו ביה¹²²⁴</p>	<p>אלא הכל הוא סוד לפני הקדוש ברוך הוא. בא וראה המלכות הקדושה לא קבלה מלכות שלימה עד שהתחברה באבות וכשהתחברה בהם נבנה בבנין שלם מעולם העליון והעולם העליון נקרא שבע שנים משום שכלם בו.</p>
<p>וסימניך (מ"א ו' ל"ח) ויבנהו¹²²⁵ שבע שנים¹²²⁶ דא עלמא עלאה¹²²⁷ ולא כתיב ויבנהו בשבע שנים כמה דאת אמר (שמות לא יז) כי ששת ימים עשה יהו"ה את השמים ואת הארץ¹²²⁸ מאן ששת ימים¹²²⁹ דא אברהם דכתיב (בראשית ב ד) אלה תולדות השמים והארץ</p>	<p>וסימנך ויבנהו שבע שנים זהו העולם העליון ולא כתוב ויבנהו בשבע שנים כמו שנאמר כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ מי אלו ששת הימים זה אברהם שכתוב אלה תולדות השמים והארץ בהבראם באברהם ואברהם נקרא ששת ימים ומשום (ובו) שהוא ששת ימים נבנה</p>

¹²¹⁹ דהיינו מלכות ממש, שהיא קדש להעביר החצונים (אור יקר).

¹²²⁰ דהיינו היותה שולטת על כל השרים ומכניעם לפנייהם וישראל עושה חיל (אור יקר).

¹²²¹ חג"ת והיינו חבור דוד בחברון ששם האבות דוד מדת המלכות בחברון מלך ששם ג' אבות אמנם ז' שנה למה (אור יקר). בחמדת ימים דף לב קבלנו מרבינו האריז"ל שלא לקדש הלבנה עד ז' למולד לעומת כחב"ד חג"ת דז"א אשר מהם ולמטה מתחיל בנין המלכות סוד הלבנה כמ"ש בזהר וארא ז"ל ת"ח מלכותא קדישא, וכו' מזה ישכילו טעמו של דבר שלא לקדש את הלבנה עד אחר ז' ימים ואף אם חל מוציא שבת אחר ד' וה' מהמולד לא יקדשוה כל שלא עברו עליה ז' ימים וכן ראיתי הבאים בסוד ה' לא חששו לא לטעם שלא להחמיץ המצוה ולא לטעם שרוב הצבור מתקבצים אז ולא לטעם שהם מבושמים ומינה לא תזוע, ואין לקדש אלא בלילה ממש שניכרת זריחתה ע"ג קרקע ונהנין מאורה כמ"ש ברע"מ בפ' כי תשא (מ"מ).

¹²²² אין הכוונה ליבנות מהם לבד, שעיקר בניינה אינו אלא מהבינה כדמפרש לקמיה. "דרכיה דרכי נעם וכו'", ולכך היא מתחברת באבות, אמנם אין העיקר האבות אלא להקשר בבינה, וז"ש וכד אתחבר בהו אתבני בבניינא שלימות מפני שבנין האבות בנין, אמנם בנין אימא עילאה היא הבונה בשלימות (אור יקר).

¹²²³ כי היא תרצה להכלל בכללות הבינה אימא עילאה וכללות אימא עילאה היא בהיותה נכללת משבע ספירות וכל ספירה תהיה נק' שנה (אור יקר).

¹²²⁴ כל הספירות הם נמצאים בה, מפני שממנה יצאו ובה נשרשים, ולמטה באבות אינם כולם בהם, אלא מצד מה שנכללים זו בזו, אמנם הבינה כולהו בה מפני שממנה יצאו (אור יקר).

¹²²⁵ עי' מ"ש בפרשת שמות ט ע"ב (מ"מ).

¹²²⁶ בית ראשון ה' עילאה וכתביב ביה "ויבנהו שבע שנים" ומפני שאפשר לפרשו סתם על המלכות וירצה א' מב' פירושים או ויבנהו מי בנאו ז' שנים שהם ז' ספירות, או ויבנהו ז' שנים משבע ספירות, ולכולהו פירושי אין ראיה לזה פירש מיד ואמר "דא עלמא עילאה" (אור יקר).

¹²²⁷ ואהדר ויבנהו, ולא פירש מאן אל(א) החכמה הנעלמת שהוא הבונה העולם העליון, ולכך נעלם שם הבונה ויבנהו ולא תפרש בז' בכח ז' שנים כאותו הפי' דס"ד דאי הכי הוה ליה למימר בז' בבית או ע"י ז', והשתא דקאמר "ויבנהו שבע" שממש בנאו, ובניינו היינו ז' שנים שבבינה, שהיא נבנית בהם מהחכמה, ואמר "וסימניך" דהיינו סימן ולא ראיה ממש, שעדיין אפשר לפרשו על שלמה יסוד הבונה המלכות והיא עצמה ז' כדאמרת, לזה אמר "וסימניך" (אור יקר).

¹²²⁸ ממש ו' ימים הוא העשיה אשר בשמים ממעל, ואשר בארץ היא המלכות מתחת, והיינו בניינה למטה, והם ששת ע"י החסד, שהחסד נקראת ששת ימים, דהיינו יומם יצוה ה' חסדו, ופי' יומא דכליל כולהו יומי, ובפסוק אמרתי עולם חסד יבנה, לכך ששת ימים ממש עשה ה' שהעשיה הם ששת (אור יקר).

¹²²⁹

ספר שמות

<p>בהבראם באברהם¹²³⁰ ואברהם ששת ימים אקרי¹²³¹ ובגין (נ"א וביה) דאיהו ששת ימים ביה אתבני עלמא בהוא (נ"א בהאי) גוונא ויבנהו שבע שנים</p>	<p>העולם באותו (בזה) גוון ויבנהו שבע שנים.</p>
<p>ותא חזי דוד בעא לאתבנאה במלכו שלימתא לתתא כגוונא דלעילא ולא אתבני עד דאתא ואתחבר באבהן וקאים שבע שנים לאתבנאה בגווייהו לבתר שבע שנים אתבני בכלא ואתמשכא מלכותיה די לא תעדי לעלמין ואי לאו דאתעתד בחברון לאתחברא בדוכתיה לא אתבני מלכותיה לאתמשכא כדקא יאות כהאי גוונא כלב אתנהיר ביה רוחא דחכמתא ואתא לחברון לאתחברא באבהן ולדוכתיה אזל¹²³² ולבטר דוכתיה הוה וירית ליה</p>	<p>ובא וראה דוד רצה להבנות במלכות שלימה למטה כדוגמא שלמעלה ולא נבנה עד שבא והתחבר באבות ועמד שבע שנים להבנות בתוכם אחר שבע שנים נבנה בכל ונמשכה מלכותו שלא תעבור לעולמים ואם לא שנעשה בחברון להתחבר במקומו לא נבנתה מלכותו להמשך כראוי כדוגמת כלב האירה בו רוח חכמה ובא לחברון להתחבר באבות ולמקומו הלך אחר כך מקומו היה וירש אותו.</p>
<p>רבי ייסא ורבי חזקיה הוו אזלי מקפוטקיא ללוד והוה עמהון חד יודאי במטול דקמפירא דחמרא עד דהוו אזלי אמר רבי ייסא לרבי חזקיה אפתח פומך ואימא חד מלה מאינן מלי מעלייתא דאורייתא דאת אמרת בכל יומא קמי בוצינא קדישא</p>	<p>רבי ייסא ורבי חזקיה היו הולכים מקפוטקיא ללוד והיה עמהם יהודי אחד עם משא של¹²³³ עופות¹²³⁴ על חמור עד שהיו הולכים אמר רבי ייסא לרבי חזקיה פתח פיך ואמור דבר אחד מאותם דברי התורה המעולים שאתה אומר בכל יום לפני המנורה הקדושה.</p>
<p>פתח ואמר (משלי ג יז) דרכיה דרכי נעם¹²³⁵ וכל נתיבותיה שלום¹²³⁶ דרכיה דרכי נעם אלין אורחין דאורייתא דמאן דאזיל באורחי דאורייתא קודשא בריך הוא אשרי עליה נעימותא דשכינתא דלא תעדי מניה לעלמין וכל נתיבותיה שלום דכל שבילין דאורייתא כולדהון שלם שלם ליה לעילא שלם ליה לתתא שלם ליה בעלמא דיין שלם ליה בעלמא דאתי</p>	<p>פתח ואמר דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום דרכיה דרכי נועם אלו דרכי התורה שמי שהולך בדרכי התורה הקדוש ברוך הוא משרה עליו נועם השכינה שלא תזוז ממנו לעולמים וכל נתיבותיה שלום שכל שבילי התורה כולם שלום שלום לו למעלה שלום לו למטה שלום לו בעולם הזה שלום לו בעולם הבא.</p>

¹²³⁰ והבגין הבינה וששת ימים אהדר לבינה לא לחסד, וכן כתיב עשה ה' את השמים וכו', וע"ד זה ויבנהו שבע שנים שבנינו בעצמו שבע שנים, ולזה המלכות שבע משם, ואינה בגין שלם אלא ע"י הבינה כדפי', וקשר המעשה הזה הוא לראיה שהמלכות שבע כדפי' לעיל (אור יקר).

¹²³¹ פי' כי החסד ראשון כולל כל חג"ת נה"י, וכמ"ש יומא דאזיל עם כלהו (רמ"ז). ושיעור הכתוב כי ששת ימים וכו' ר"ל על ידי חסד עשתה בינה שמים וארץ שהם זר"ן כמ"ש הזהר במ"א שאימא נתלבשה בחסד והציא ה' קצוות והמ' עליה נאמר והוכן בחסד כסא (מ"מ).

¹²³² פי' כלב גימ' ב"ן והוא במלכות ולכך הלך לחברון (מ"מ).

¹²³³

¹²³⁴

¹²³⁵ לשון זה הובא בפ' מקץ דף קצז ושם ביארנוהו (מ"מ).

¹²³⁶ הוא קאי על בינה וכו', כי ממנה נהרין כל בוצינן (ר"ל כל הו"ק) ומתפרשן לכל עיבר כו'. מאן נתיבותיה אלין אינון שבילין דנפקין מלעילא, (ר"ל ה"ב נתיבות חכמה הנמשכין בהל"ב שמות אלהים שבבינה) וכלהו נקיט לון ברית יחידי דאיהו אקרי שלום, שלמא דביתא, ואעיל לון לימא רבא, שהוא המלכות. כי נמשכין הל"ב נתיבות מחכמה לבינה, והבינה ממשכם בהו"ק, ונכללים כולם בהיסוד, והיסוד ממשכם דרך העטרה להמלכות, ובזה נעשה כל נתיבותיה שלום. וכ"ז הוא כשהבינה עומדת פנים בפנים עם החכמה, אז מתבסמים כל הגבורות שבה, ומקבלת מלמעלה ומשפעת למטה, ונעשה דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום (הקדו"ש פז ע"ד).

ספר שמות

<p>אמר ההוא יודאי איסורא בקיסטרא בהאי קרא אשתכח אמר ליה מניין לך אמר ליה מאבא שמענא ואוליפנא הכא בהאי קרא מלה מבא</p>	<p>אמר אותו יהודי מטבע¹²³⁷ בכיס בפסוק זה נמצא אמר לו מנין לך אמר לו שמעתי מאבי ולמדתי כאן בפסוק הזה דבר טוב.</p>
<p>פתח ואמר האי קרא בתרין גוונין איהו ובתרין סטריין קרי ביה דרכים וקרי ביה נתיבות קרי ביה נועם וקרי ביה שלום מאן דרכים ומאן נתיבות מאן נעם ומאן שלום</p>	<p>פתח ואמר פסוק זה הוא בשתי צורות ובשני צדדים קוראים בו דרכים וקוראים בו נתיבות קוראים בו נועם וקוראים בו שלום מה זה דרכים ומה זה נתיבות מה זה נועם ומה זה שלום.</p>
<p>אלא דרכיה דרכי נעם היינו דכתיב (ישעיה מג טז) הנותן בים דרך דהא כל אתר דאקרי באורייתא דרך הוא אורחא פתיחא לכלא כהאי אורחא דהוא פתיחא לכל בר נש כך דרכיה אלין דרכים דאינון פתיחן מאבהן דכראן בימא</p>	<p>אלא דרכיה דרכי נועם היינו שכתוב הנותן בים דרך שהרי כל מקום שנקרא בתורה דרך היא דרך פתוחה לכל כדרך זו שהוא פתוחה לכל אדם כך דרכיה אלו דרכים שהם פתוחים מהאבות שכרו בים</p>
<p>לא/ב¹²³⁸</p>	
<p>רבא¹²⁴⁰ ועאלין בגויה ואינון¹¹³ אורחין מתפתחין לכל עיבר¹²⁴¹ ולכל סטרי עלמא¹²⁴²</p>	<p>הגדול ונכנסים לתוכו ואותם דרכים נפתחות לכל עבר¹²³⁹ ולכל צדדי העולם.</p>
<p>והאי נעם הוא נעימו¹²⁴³ דנפיק מעלמא דאתי¹²⁴⁴ (נ"א ומעלמא דאתי נהרין כל בוצינין¹²⁴⁵) ונהיר לכל בוצינין ומתפרשין</p>	<p>ונועם זה הוא נעימות שיוצאת מן העולם הבא (ומהעולם הבא מאירות כל הנרות) ומאירה את כל המנורות ונפרדים האורות לכל צד ואותו טוב ואור של העולם הבא שיונקים האבות נקרא נועם</p>

1237

1238

1239

¹²⁴⁰ מפני שבה [במלכות] כל מציאות שבעולם, ולכך היא נקראת רבא שהיא רחבת ידים לכל בין מצד העלינונים בין מצד התחתונים כאומרו זה הים גדול ורחב ידים וכו', ג' ספירות אלו אבות אל ההנהגה בוקעים אותה לג' דרכים, והיינו האשה נקנית בג' דרכים בכסף מצד חסד אברהם, בשטר מצד יצחק, ובביאה מצד יעקב, שממנו עיקר ביאה כנודע, והם דרכים שהם נכנסים לה שעושים בה ג' בחי' אלו, כסף חסד ודאי, שטר שהיא שוטר ומושל, ובביאה ודאי ביעקב, והנה כל דרך ודרך מאלו הדרכים נפתח להשפיע ולהמציא לכל הנמצא בה, שכל הנמצא בה הם יונקים מכל הבחי' האלו, ועם היות שיהיו הבחי' מהם מחסד, מהם מגבורה, וכן מכל ו"ק, עכ"ז כולם הם יונקים מחסד, וכולם יונקים מגבורה וכולם יונקים מהת"ת (אור יקר).

¹²⁴¹ דהיינו לכל ו"ק (אור יקר).

¹²⁴² הם ד' הפאות התחתונות שהם ד' חיות שהם מזרח ומערב צפון ודרום וכן הם ד' מדות חגת"ם, וכן הם אריה שור נשר אדם, והם ב' בחי' למטה, הא' השרפים שהם מו"ק, והב' החיות שהם ס"ד פנים וכן הם ב' מציאויות אלו, ולשניהם קאמר "לכל עיבר ולכל סטרי עלמא" והיינו שכולם הם יונקים מחסד וכולם מגבורה וכולם מת"ת (אור יקר).

¹²⁴³ דקאמר דרכי נועם "ההוא נעים דנפיק מעלמא דאתי" שנקרא נעם ה' וכן כל מלת נועם ירצה בבינה (אור יקר).

¹²⁴⁴ בינה, נועם שפעה היינו שפע הידוע בה, כי לא כל שפעה יקרא נעם אלא שפע ידוע כדמסיק, ומפני שנודע אומרו לחזות בנועם ה' (אור יקר).

¹²⁴⁵ דהיינו מציאות הארת הספירות בתוכיות הבינה יקרא נועם, ואח"כ נקשרים השרשים ההם בספירות למטה במקומם (אור יקר).

ספר שמות

<p>נהורין לכל עיבר¹²⁴⁶ וההוא טיבו ונהורא דעלמא דאת¹²⁴⁷ דינקין אבה¹²⁴⁸ אקרי נעם</p>	
<p>דבר אחר עלמא דאתי אקרי נעם¹²⁴⁹ וכד אתער עלמא דאת¹²⁵⁰ כל טיבו וכל חידו וכל נהורין¹²⁵¹ וכל חירו דעלמא¹²⁵² אתער ובניני כך אקרי נעם</p>	<p>דבר אחר העולם הבא נקרא נועם וכשמתעורר העולם הבא אז כל הטוב וכל השמחה וכל האורות וכל החירות של העולם מתעוררים ולכן נקרא נועם.</p>
<p>ועל דא תנינן חייבין דניהנם בשעתא דעאל שבתא כלהו נייחין ואית להו (ס"א חירו) חידו ונייחא בשבתא כיון דנפיק שבתא אית לן לאתערא חידו עלאה עלנא דנשתזיב מההוא עונשא דחייביא דאתדנו מההיא שעתא ולהלאה ואית לן לאתערא ולימא (תהלים צ"ז) ויהי נעם יהו"ה אלהינו עלינו דא הוא נעם עלאה (ס"א חירו) חידו דכלא ועל דא (&) דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום</p>	<p>ועל זה שנינו רשעי הגיהנם בשעה שנכנסת שבת כולם נחים ויש להם (חרות) שמחה ומנוחה בשבת וכיון שיוצאת שבת יש לנו לעורר שמחה עליונה עלינו שננצל מאותו העונש הרשעים שנדונים מאותה שעה והלאה ויש לנו להתעורר ולומר ויהי נועם ה' אלהינו עלינו זהו נועם עליון (חרות) שמחת הכל ועל זה דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום.</p>
<p>מאן נתיבותיה אלין אינון נתיבות ושבילין דנפקי מלעילא וכלהו נקיט לון ברית יחידיאי דאיהו אקרי שלום שלמא דביתא ועאיל לון לימא רבא כד איהו בתוקפיה וכדין יהיב ליה שלם הדא הוא דכתיב וכל נתיבותיה שלום</p>	<p>מה זה נתיבותיה אלו אותם נתיבות ושבילים שיוצאים מלמעלה וכולם לוקח אותם ברית היחידי שנקרא שלום שלום הבית ומכניס אותם לים הגדול כשהוא בתוקפו ואז נותן בו</p>

¹²⁴⁶ בענין שהם ב' בחי', הבחי' האחת מציאותם למעלה ששם הארתם שוה, וז"ש "נהרין" סתם, הב' מציאותם למטה ששם הארתם מתפרשת אל בחי' רבות, וז"ש "ומתפרשין נהורין לכל עיבר" כל ספירה וספירה בבחינתה, בענין שהוא ב' בחי' הא' נקרא טיבו (אור יקר).

¹²⁴⁷ הב' נקרא נהורא, וז"ש וההוא טיבו ונהורא, והטעם שהטוב הוא מצד החסד הגמור הגומל חסד לרעים ולטובים, והיינו וותרנותא, ונהורא ג"כ מצד ימין, שהאור הוא מצד החסד, ותחלת פתיחת הבינה הוא בב' אלו, הא' בתוכה, הב' חוץ ממנה, וז"ש "ההוא טיבו ונהורא דעלמא דאתי" וכיון שהיא בינה עלמא, ונפתח בחסד (אור יקר).

¹²⁴⁸ כל ג' אבות באחדות, אל בחי' השפע הזה אקרי נועם, ועתה יאמר "דרכיה" עם היותם מג' אבות אל תחשוב שיהיו לפי זה דרך החסד חסד מצדו, ודרך הגבורה גבורה מצדה ודרך הת"ת ת"ת מצדו, אלא דרכי נועם לפי מה שהם מקבלים מהבינה בסוד הבחינות הנזכרות שעתה ימצא הענין שכל הדרכים טובים אליה, וכולם מצד מעלה מצד הבינה. והטעם כפי הבחינות שאמרנו שהם תחילה כולם מושרשים בבינה שוים לטובה ולהארה, שאז אין מקור הדין נפתח כלל בבינה, ואח"כ נקשרים מציאותם לחוץ עם המציאות הפנימי כדי שיהיה הגובר בהם צד הטוב והאור ולא צד הדין כדפי', ומשם מושכים האבות, ואח"כ הם נמשכים אליה, נמצאו פותחים בה הדרכים ממש בבחי' הנועם העליון, בענין שדרכיה דרכי נועם, ולא דרכים ממש בבחי' החסד והגבורה והת"ת כדי שלא יתחלקו לחסד דין ורחמים, וא"ת אם כן יהיו כולם דרך א' וי"ל שהם מתבחנים, כל א' כפי בחינתו, גבורה בבחינת הטוב והאור שבה, והחסד בבחינת החסד שבה, והת"ת בבחינת הת"ת ולזה הם דרכים שונים והם נועם א' כדפי' (אור יקר).

¹²⁴⁹ היא עצמה, לא שפע הנשפע מו"ק עלהדרך הנזכר אלא היא ממש נקראת נועם ואומרו דרכי נועם לא שיהיו הם ממש נועם אלא הבינה (אור יקר).

¹²⁵⁰

¹²⁵¹ "כל טיבו" מצד החסד, "וכל נהורין" מצד הת"ת הכלול מו"ק, "וכל חידו" מצד הגבורה הרי ג' מדות, ומתעוררות להשפיע מהופכות אל הטוב, דהיינו "טיבו" חסד לרעים ולטובים, "חידו" היסוד הגבורה לשמחה, "וכל נהורין" הרי הת"ת כולל ו"ק וכולם מאירים ועל ראשם שפע וכח הבינה בעצמה (אור יקר).

¹²⁵² שהחירות מן היובל ודאי. והנה כלל ענין זה דהיינו הבינה בחירותה, היותה מתעטרת על ראש ג' מקורות אלו, שמבינה הם נקראים נועם, שהוא תכלית העידון ואין פחד מהחצונים, והיינו טיבו וחידו שיש רבים שיש להם טוב ואינם נהנים ממנו בשמחה ועל שניהם אמר טוב ושמחה כדפי' רוכב כל נהורין ליהנות מאור ימין ושמאל ואמצע בכללות כל הספירות (אור יקר).

ספר שמות

<p>(ע"כ בפ' מקץ) אתו רבי ייסא ורבי חזקיה ונשקו ליה אמרו ומה כל הני מלין עלאין ממירין גבך ולא ידענא אזלו כד מסו חד בי חקל חמו בעירי דבי חקל מתין אמרו ודאי דבר דבעירי אית באתר דא</p>	<p>שלום זהו שכתוב וכל נתיבותיה שלום באו רבי ייסא ורבי חזקיה ונשקו לו אמרו ומה כל הדברים העליונים הללו טמונים אצלך ולא ידענו הלכו כשהגיעו לבית הפרדס ראו בהמות של השדה מתים אמרו ודאי דבר של בהמות יש במקום זה.</p>
<p>אמר ההוא יודאי הא דאמריתו דקודשא בריך הוא קטל במצרים כל אינון עאני וכל אינון בעירי תלת מותני הוו בבעירי חד דבר וחד אינון דקטיל ברד וחד אינון בוכרי דבעירי</p>	<p>אמר אותו יהודי זה שאמרתם שהקדוש ברוך הוא הרג במצרים כל אותם הצאן כל אותם בהמות שלשה סוגי מות¹²⁵³ היו בבהמות אחד דבר ואחד אותם שהרג הברד ואחד אותם בכורי הבהמות.</p>
<p>ומה הוה מותנא דילהון אלא הא כתיב בקדמיתא (&) הנה יד יהו"ה הויה במקנך אשר בשדה אמאי בכלהו לא כתיב יד יהו"ה אלא הכא (נ"א לא כתיב (&) יד אלהים אלא יד יהו"ה ס"א אלא יד יהו"ה) איהו ידא בחמשה אצבעאן דהא בקדמיתא כתיב (&) אצבע אלהים היא והכא כלהו חמש אצבעאן¹²⁵⁵ וכל אצבעא ואצבעא קטל זינא חדא וחמשה זינין הוו דכתיב (&) בסוסים בחמורים בגמלים בבקר ובצאן הא חמשה זינין לחמשה אצבעאן דאקרון יד בניני כך הנה יד יהו"ה הויה וגו' דבר כבד מאד (&) דהוו מתין מגרמייהו ואשתכחו מתין</p>	<p>ומה היה המות¹²⁵⁴ שלהם אלא זה כתוב בתחלה הנה יד ה' הויה במקנך אשר בשדה למה בכולם לא כתוב יד ה' אלא כאן (לא כתוב יד אלהים אלא יד ה' ס"א אל יד ה') זה יד עם חמש אצבעות שהרי בתחלה כתוב אצבע אלהים היא וכאן כל חמש האצבעות וכל אצבע ואצבע הרגה מין אחד וחמשה מינים היו שכתוב בסוסים בחמורים בגמלים בבקר ובצאן הרי חמשה מינים לחמש אצבעות שנקראת יד משום כך הנה יד ה' הויה וגו' דבר כבד מאד שהיו מתים מעצמם ונמצאו מתים.</p>
<p>בתר דלא אהדרו מצראי אינון אתוון ממש אהדרו וקטלו כל אינון דאשתארו ודבר אהדר ברד מה בין האי להאי אלא דא בניחותא ודא בתקיפו דרוגזא¹²⁵⁶ ותרין אלין הוו באתר חד בחמש אצבעאן</p>	<p>מאחר שלא חזרו המצריים אותן אותיות ממש חזרו והרגו כל אותם שנשארו ודבר הפך לברד מה בין זה לזה אלא זה בניחותא וזה בתוקף הרוגז ושני אלה היו במקום אחד בחמש אצבעות.</p>
<p>תא חזי דבר אתוון דהוו בניחותא מותנא בנייחא דהוו מתין מגרמייהו ברד דאתהדרו אתוון בתקוף רוגזא וקטל כלא</p>	<p>בא וראה דבר אותיות שהיו בנוחות מות¹²⁵⁷ במנוחה שהיו מתים מעצמם ברד שהתהפכו האותיות לתוקף הרוגז והרג הכל.</p>
<p>יתבו בהווא חקל חמו עאני דאתיין לאתר חד ומתין תמן קם ההוא יודאי לגבי ההוא אתר והמא תרין קטפירי דמליין אקוסטרא</p>	<p>ישבו באותו שדה ראו צאן שבאים למקום אחד ומתים שם קם אותו יהודי לאותו מקום וראה שני נאדות¹²⁵⁸ מלאים ארס.</p>

¹²⁵³ אולי מגפות

¹²⁵⁴

¹²⁵⁵ פי' הם ה' גבורות שכל אצבע הוא גבורה (מ"מ).

¹²⁵⁶ פי' שאותיות דבר עשו להם מותנא בניחותא אבל כשנהפכו ונעשו ברד אזי היו מתים מיתה

משונה ע"י הברד (מ"מ).

¹²⁵⁷

¹²⁵⁸

ספר שמות

<p>פתח ואמר כתוב ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה דבר זה של רבי אלעזר שאמר ואעשך לגוי גדול כנגד לך וואברכך כנגד מארצך ואגדלה שמך כנגד וממולדתך והיה ברכה כנגד ומבית אביך וזה כנגד זה.</p>	<p>פתח ואמר כתיב (בראשית יב ב) ואעשך לגוי גדול¹²⁵⁹ ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה האי מלה דרבי אלעזר דאמר ואעשך לגוי גדול לקבל לך וואברכך לקבל מארצך ואגדלה שמך לקבל וממולדתך והיה ברכה לקבל ומבית אביך ודא לקבל דא</p>
<p>רבי שמעון אמר רזא דחכמתא הכא ואעשך לגוי גדול לקבל סטר ימינא ואברכך לקבל סטר שמאלא ואגדלה שמך לקבל סטר אמצעיתא והיה ברכה לקבל סטר ארעא דישראל וכלא רזא דרתיכא קדישא</p>	<p>רבי שמעון אמר סוד החכמה יש כאן ואעשך לגוי גדול כנגד צד ימין ואברכך כנגד צד שמאל ואגדלה שמך כנגד צד האמצע והיה ברכה כנגד צד ארץ ישראל והכל סוד המרכבה הקדושה.</p>
<p>תא הוי באתערותא דלתתא אתער לעילא ועד לא יתער לתתא לא יתער לעילא לאשראה עליה מה כתיב באברהם (שם יא לא) ויצאו אתם מאור כשדים ויצאו אתם ויצאו אתם מבעי ליה דהא כתיב (&) ויקח תרח את אברם בנו וגו' מהו ויצאו אתם אלא תרח ולוט נפקו עם אברהם ושרה דכיון דאשתויב אברהם מן נורא אתהדר תרח למעבד רעותיה ובגין</p>	<p>בא וראה בהתעוררות שלמטה מתעורר למעלה ועד שלא מתעורר למטה לא מתעורר למעלה לשרות עליו מה כתוב באברהם ויצאו אתם מאור כשדים ויצאו אתם היה צריך (לכתוב) ויצאו אתם שהרי כתוב ויקח תרח את אברם בנו וגו' מהו ויצאו אתם אלא תרח ולוט יצאו עם אברהם ושרה שכיון שנצול אברהם מן האש חזר תרח לעשות את רצונו ולכן</p>
<p>לב/א¹²⁶⁰</p>	<p>ויצאו אתם כיון שהם התעוררו תחלה אמר לו הקדוש ברוך הוא לך לך.</p>
<p>כך ויצאו אתם כיון דאינון אתערו בקדמיתא אמר ליה קודשא בריך הוא לך לך</p>	<p>רבי שמעון אמר לך לך לתקונך לגרמך מארצך מההוא סטרא דישובא דאת תקיל¹²⁶¹ דאתילדת ביה וממולדתך מההוא תולדה דילך ומבית אביך דאת אשגח בשרשא דלהון אל הארץ אשר אראך¹²⁶² תמן אתגלי לך מה דאת בעי ההוא חילא דממנא עלה דאיהו עמיק וסתים¹²⁶³ מיד (&) וילך אברם כאשר</p>

¹²⁵⁹ לשון זה הובא בפ' לך לך [עח ע"א] (מ"מ).

¹²⁶⁰

¹²⁶¹ שהיה אברהם יודע בחכמת הכוכבים והיה שוקל במשקלת האצטורלב או הרביע לדעת בכמה מעלו, ומה שהמבט ומה הענין אל כל ארץ וארץ מהארצות, לדעת מולדתו, ומה עניינו ומה בריאותו ומה היא מולידה שיש ארץ מגדלת חלשים ויש ארץ מגדלים אוכלוסין, ושקן ארץ מולדתו ושקל ארץ ישראל ולא היה יכול לרדת לעומק המבט השולט בא"י מפני שהיה מקום הקדש והיא שותה מהמים הקדושים לזה לא היה יכול להציק (אור יקר). עי' ח"א ע"א ודברינו שם.

¹²⁶² והנה על פי חזיון הכוכבים ישפטו לאדם על ג' שפיטות, הא' המחוז שהמחוז מצד המולד הכולל ישתנה המולד הפרטי לאדם א', מצד כלל כל אנשי עירו ומנהגיהם וכיוצא. הב', מצד מולד עצמו שהו אעיקר אליו. והג' מצד מולד דמשפחתו, שאין מולד בן מלך דומה למולד הדיוט, עם היות שיהיו נולדים ברגע א' לזה אמר מארצך וממולדתך ומבית אביך ג' אלו, וג' אמר "סטרא דיישובא, א'." "מההוא תולדה", ב'. "דאת אשגח בשרשא" ג'. פתח ר' אבא לסיים בכי טוב (אור יקר).

¹²⁶³ עי' ח"א ב ע"א שעמיק מסט' דאבא וסתים מסט' דאימא.

ספר שמות

<p>דבר אליו יהו"ה ואנן קא בעינן למהך מהכא למנדע רזא דחכמתא (חסר)</p>	<p>אליו ה' ואנו רצינו ללכת מכאן לדעת סוד החכמה.</p>
<p>(פתח רבי אבא¹²⁶⁴ ואמר (צפניה נ ט) כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם יהו"ה לעבדו שכם אחד וכתוב והיה ה' למלך וגו' ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד).</p>	<p>(פתח רבי אבא ואמר כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' לעבדו שכם אחד וכתוב והיה ה' למלך וגו' ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד).</p>
<p>רבי יוסי ורבי חייא הוו אזלי באורחא אמר רבי יוסי לרבי חייא אמאי את שתיק הא אורחא לא אתתקן אלא במלי דאורייתא¹²⁶⁵ אתנגיד רבי חייא ובכה פתח ואמר (בראשית יא ל) ותהי שרי עקרה אין לה ולד ווי על דא ווי על ההוא זמנא דאולידת הגר לישמעאל</p>	<p>רבי יוסי ורבי חייא היו הולכים בדרך אמר רבי יוסי לרבי חייא למה אתה שותק הרי הדרך לא נתקנת אלא רק בדברי תורה נאנח רבי חייא ובכה פתח ואמר ותהי שרי עקרה אין לה ולד אוי על זה אוי על אותו זמן שהולידה הגר את ישמעאל.</p>
<p>אמר ליה רבי יוסי אמאי והא אולידת לבתר והוה לה ברא גזעא קדישא אמר ליה את חמי ואנא חמינא והכי שמענא מפומי דרבי שמעון מלה ובכינא (ס"א אמר ליה מה היא אמר ליה ווי וכו') ווי על ההוא זמנא דבנין דשרה אתעכבת כתיב (שם טז ב) ותאמר שרי אל אברם וגו' בא נא אל שפחתי וגו'¹²⁶⁶ ועל דא קיימא שעתא להגר למירת לשרה גבירתה והוה לה ברא מאברהם</p>	<p>אמר לו רבי יוסי למה והרי הולידה אחר כך והיה לה בן גזע קדוש אמר לו אתה רואה ואני רואה וכך שמעתי מפי רבי שמעון דבר ובכיתי (ס"א אמר לו מה היא אמר לו ווי וכו') אוי על אותו הזמן שבגלל ששרה התעכבה כתוב ותאמר שרי אל אברם וגו' בא נא אל שפחתי וגו' ועל זה עמדה השעה להגר לרשת את שרה גבירתה והיה לה בן מאברהם.</p>
<p>ואברהם אמר לו ישמעאל יחיה לפניך (&) ואף על גב דקודשא בריך הוא הוה מבשר ליה על יצחק אתדבק אברהם בישמעאל עד דקודשא בריך הוא אתיב ליה ולישמעאל שמעתין וגו' (&) לבתר אתגזר ועאל בקיימא קדישא עד לא יפוק יצחק לעלמא</p>	<p>ואברהם אמר לו ישמעאל יחיה לפניך ואף על גב שהקדוש ברוך הוא היה מבשר לו על יצחק נדבק אברהם בישמעאל עד שהקדוש ברוך הוא השיב לו ולישמעאל שמעתין וגו' אחר כך נמול ונכנס לברית הקדוש טרם שיצא יצחק לעולם.</p>
<p>ותא חזי ארבע מאה שנין קיימא ההוא ממנא דבני ישמעאל ובעא קמי קודשא בריך הוא אמר ליה מאן דאתגזר אית ליה חולקא בשמך אמר ליה אין אמר ליה והא ישמעאל דאתגזר</p>	<p>ובא וראה ארבע מאות שנים עמד אותו ממונה של בני ישמעאל ובקש לפני הקדוש ברוך הוא אמר לו מי שנמול יש לו חלק בשמך אמר לו כן</p>

¹²⁶⁴ טעם פתיחה זו משום דבפ' זו עשה הקב"ה מפלה במצרים ולעתיד תהיה בכל האומות כמ"ש כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה (מ"מ).

¹²⁶⁵ עי' זהר חדש (עז ע"ב): פתח ר' חייא ואמר, ואורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום. ההולך בדרך, צריך להיות עמו, מי שידבר עמו בדברי תורה. וכך דרכן של צדיקים, הולך ואור, הולך, ועמו דברי תורה. דכתיב, ותורה אור. עד נכו"ן היום, עד שתשתתף עמו השכינה, ולא תזוז ממנו. דתנינן, בכל מקום שיש דברי תורה, שכינה שם. שנאמר, בכל מקום אשר אזכיר את שמי וכו'. ועי' ח"א סט ע"ב.

¹²⁶⁶ עי' לקוטי תורה (פרשת לך לך): טעם לקיחת אברם את הגר ידוע כי שרה והגר סוד פרי וקליפה והקליפה קדמה עכשיו לפרי לכך ילדה הגר קודם לשרה בסוד ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום והגר גימ' יצחק בסוד הדינין וכמו שהמלכים קדומין מתו כי לא נתבסמו ג"כ שרה הכניסה עין הרע בעוברתה של הגר [מסוד קין] והפילה כי היא מסוד הדינין דקליפה ולכך הפילה בסוד הנפילים היו בארץ ורצתה לבסמה להגביר הטוב ולהכניע הרע ולז"א אברהם עשי הטוב בעיניך ולז"א המלאך שובי אל גבירתך והתעני והעובר השני היה מסוד הבל ונתבסמו מעט בסוד הדינין עד עקידת יצחק.

ספר שמות

<p>(ולא עוד אלא דאתגזר בר תליסר שנין) אמאי לית ליה חולקא בך כמו יצחק אמר ליה דא אתגזר כדקא יאות ובתיקונינו¹²⁶⁷ ודא לאו הכי ולא עוד אלא דאלין מתדבקין בי כדקא יאות לתמניא יומין ואלין רחיקין מני¹²⁶⁸ עד כמה ימים אמר ליה ועם כל דא כיון דאתגזר לא יהא ליה אגר טב בגיניה</p>	<p>אמר לו והרי ישמעאל שנמול (ולא עוד אלא שנמול בן שלש עשרה שנה) אז למה אין לו חלק בך כמו יצחק אמר לו זה נמול כראוי וכתקונו וזה לא כך ולא עוד אלא שאלה נדבקים בי כראוי לשמונה ימים ואלה רחוקים ממני עד כמה ימים אמר לו ועם כל זה כיון שנמול לא יהיה לו שכר טוב בשביל זה.</p>
<p>ווי על ההוא זמנא דאתיליד ישמעאל בעלמא ואתגזר מה עבד קודשא בריך הוא ארחיק להו לבני ישמעאל מדבקותא דלעילא ויהב להו חולקא לתתא בארעא קדישא בגין ההוא גזירו דבהון</p>	<p>אוי על אותו זמן שנולד ישמעאל בעולם ונמול מה עשה הקדוש ברוך הוא הרחיק את בני ישמעאל מן הדבקות העליונה ונתן להם חלק למטה בארץ הקדושה בשביל אותה המילה שבהם.</p>
<p>וזמינין בני ישמעאל למשלט בארעא קדישא כד איהי ריקניא מכלא זמנא סגי כמה דגזירו דלהון בריקניא בלא שלימו ואינון יעכבון להון לבני ישראל לאתבא לדוכתייהו עד דישתלים ההוא זכותא דבני ישמעאל</p>	<p>ועתידים בני ישמעאל לשלוט בארץ הקדושה כשהיא ריקה מהכל זמן רב כמו שהמילה שלהם ריקה בלי שלמות והם יעכבו את בני ישראל לשוב למקומם עד שישתלם אותה זכות של בני ישמעאל.</p>
<p>וזמינין בני ישמעאל לאתערא קרבין תקיפין בעלמא ולא תכנשא בני אדום עליהו ויתערון קרבא בהו חד על ימא וחד על יבשתא וחד סמוך לירושלם וישלטון אלין באלין וארעא קדישא לא יתמסר לבני אדום</p>	<p>ועתידים בני ישמעאל לעורר קרבות חזקים בעולם ולהתכנסות בני אדום עליהם ויעוררו בהם קרב אחד על הים ואחד על היבשה ואחד סמוך לירושלים וישלטו אלה באלה וארץ הקדושה לא תמסר לבני אדום.</p>
<p>בההוא זמנא יתער עמא חד מסיפי עלמא על רומי חייבא ויגח בה קרבא תלת ירחין ויתכנשון תמן עממיא ויפלו בידיהו¹²⁶⁹ עד דיתכנשון כל בני אדום עלה¹²⁷⁰ מכל סיפי עלמא וכדין יתער קודשא בריך הוא עליהו הדא הוא דכתיב (ישעיה לד ו) כי זבח ליהו"ה בכצרה וגו' ולבתר דא מה כתיב (&) לאחוז בכנפות הארץ וגו' וישיצי לבני ישמעאל מינה ויתבר כל חילין דלעילא ולא ישתאר חילא לעילא על עמא דעלמא אלא חילא דישראל</p>	<p>באותו זמן יתעורר עם אחד מסוף העולם על רומי הרשעה ויערך בה קרב שלשה חדשים ויתכנסו שם עמים ויפלו בידיהם עד שיתכנסו כל בני אדום עליה מכל סופי העולם ואז יתעורר עליהם הקדוש ברוך הוא זהו שכתוב כי זבח לה' בבצרה וגו' ואחר זה מה כתוב לאחוז בכנפות הארץ וגו' ויכלה את בני ישמעאל ממנה וישבר כל החיילות שלמעלה ולא ישאר כח למעלה על העם של העולם אלא כח</p>

¹²⁶⁷ עי' רח"ו לקמן נז ע"ב שישמעאלים שמולים ולא פורעים, ע"כ. פי' יצחק עשה מילה ופריעה כתקונו היינו לח' ימים מתדבקים כי לח' יומין שעושים מילה ופריעה לח' ימים (מ"מ). עי' השל"ה (פרשת לך לך): בזכות המילה זכה ישמעאל עתה לארץ ישראל. ומאחר שאין לו פריעה, על כן אף על פי שהארץ לו היא, עתה היא בחרבנה ואינה בנויה, כך נתבאר בזהר (ראה ח"ב דף פ"ז ע"א). והנה ישמעאל נקרא 'פרא אדם' (בראשית טז, יב), וכתב הזהר (ראה שם דף פ"ו ע"א) 'פרא אדם' ולא 'אדם' ממש, מאחר שלא נתקן בפריעה, אלא הוא 'פרא', פרוש 'ענף', כמו (ישעיה י, לג) 'מסעף פארה במערצה', כי אינו רק ענף מאדם, אבל ישראל הם 'אדם' ממש. אמנם עי' רש"י בראשית יז כה שאכן ישמעאל כן עשה פריעה, אמנם לא מצאתי מקור בחז"ל לב' הצדדים.

¹²⁶⁸ פי' שאינם עושים פריעה ועוד שאינם מלים עד אחר כמה שנים (מ"מ).

¹²⁶⁹ פי' הרומיים יפלו ביד אומות האחרים (מ"מ).

¹²⁷⁰ פי' ואז יצילו עצמם מיד אומות האחרים (מ"מ).

ספר שמות

<p>בלהודוי הדא הוא דכתיב (תהלים קכא ח) יהויה צלך על יד ימינך</p>	<p>ישראל לבדו זהו שכתוב ה' צלך על יד ימינך.</p>
<p>בגין דשמא קדישא בימינא¹²⁷¹ ואורייתא בימינא¹²⁷² ועל דא בימינא תליא כלא ותנינן דבעי לוקפא ימינא על שמאלא כמה דאוקמוה דכתיב (דברים לג ב) מימינו אש דת למו ובזמנא דאתי (תהלים סז) הושיעה ימינך וענני ובההוא זמנא כתיב (צפניה ג ט) כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם יהויה ולעבדו שכם אחד וכתיב (זכריה יד ט) ביום ההוא יהיה יהויה אחד ושמו אחד ברוך יהויה לעולם אמן ואמן</p>	<p>משום שהשם הקדוש בימין ותורה בימין ועל זה בימין תלוי הכל ושנינו שצריך לזקוף את הימין על השמאל כמו שפרשוה שכתוב מימינו אש דת למו ובזמן שיבא הושיעה ימינך וענני ובאותו זמן כתוב כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד וכתוב ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד ברוך ה' לעולם אמן ואמן</p>
<p>לב/ב</p>	
<p>פרשת בא¹²⁷³</p>	
<p>ויאמר יהויה אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו וגו'¹²⁷⁵ (&) רבי יהודה פתח¹²⁷⁶ ואמר¹²⁷⁷ (תהלים פט טז) אשרי העם יודעי תרועה יהויה באור פניך יהלכון כמה אצטריכו בני נשא למהך בארחי דקודשא בריך הוא ולמטר פקודי אורייתא בגין דיוכון בה לעלמא דאתי ולשובא לון מכל קטרוגין דלעילא ותתא בגין דהא כמה דאשתכחו מקטרגין בעלמא לתתא הכי נמי אשתכחו מקטרגין לעילא דקימי עליהו דבני נשא</p>	<p>ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו וגו' רבי יהודה פתח ואמר אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון כמה צריכים בני אדם ללכת בדרכי הקדוש ברוך הוא¹²⁷⁴ ולשמר מצוות התורה כדי שיזכו בה לעולם הבא ולהציל אותם מכל הקטרוגים שלמעלה ומטה משום שהרי כמו שנמצאים מקטרגים בעולם למטה כך גם נמצאים מקטרגים למעלה שעומדים על בני אדם.</p>

¹²⁷¹ פי' מלכות התכוננותה ע"י החסד (מ"מ).

¹²⁷² ואורייתא בימינא – פי' ז"א ג"כ שנק' תורה בניינו מהחסדים (מ"מ).

¹²⁷³ רח"ו עד הסוף, רמ"ז לג ע"ב, מאמרי רשב"י עד הסוף, יהל אור עד מב ע"א ולא עד בכלל, זהו הרקיע עד הסוף, לש"ו עד הסוף, מפתח הלש"ו עד הסוף

¹²⁷⁴

¹²⁷⁵ צריך להקדים הקדמה כוללת וידועה והיא כי שתי בחינות הן באצילות, האחת בחינת הפנים והפנימיות והשניה בחינת האחוריים והחיצוניות. וגם ידוע שעיקר הפנימיות הוא בקו האמצעי דהיינו מח הדעת שבו (משלי כד ד) חדרים ימלאון, ולעומתו בחינת אחורי הדעת היא המעולה שבכל בחינות האחורים. ומשני הנזכרות היה משה משל פנים, ופרעה מאחוריו שהוא למפרע הער"ף, ולכן אמר ה' אל משה בא אל פרעה, כי די בזה להכניעו, ואמר לו עד מתי מאנת לענות מפני, מאנת דייקא, כי הוא היה מכחיש באור הפנים וחושב שהעולם מתנהג דוקא בחיצוניות ושאין ממשלת הפנימיות לעולם על עולם העשיה, כי בודאי קודם לכן כל זמן המשך השעבוד היה זעיר בסוד הקטנות ושמות אלקים היו שולטים, ולזה אמר (ה, ב) לא ידעתי את ה', כלומר אין כח בדעת זעיר למשול בעולם, וקודם לכן כתוב (א, ח) אשר לא ידע את יוסף והוא הוא, כי שרש יוסף הוא בדעת (רמ"ז).

¹²⁷⁶ כוונתו להודיע הפרש שבין ישראל, וזה יובן בהבין ענין התרועה שהוא כל עיקרו לתיקון הנוקבא ליתן לה גבורות ממותקות, כי בזה ימשך אור הפנים בעולם שהרי היא בתחילה באחור, ובסגולת השופר נמשכות לה גבורות ממותקות, ובסוד ק"ל, ק"ל דשופר שה"ס חו"ג, וז"ש יודעי תרועה, פי' ממשיכים כח הדעת על התרועה היא רחל. ובזה תשכיל למה לא הזכירה התורה התקיעה כי אם התרועה, שכל עצמו של שופר הוא בעבורה (רמ"ז).

¹²⁷⁷ סמיכות פרשה זה כאן יראה דרך דרש, כי משה צפה שהשטן היה מקטרג על יציאת ישראל ממצרים, וזה היה בר"ה. ומסיבת זה לא היה משה רוצה ליכנס לפרעה, ואמר השם אל משה, בא אל פרעה ואל תפחד מקטרוג השטן, כי כפרך נתתי בר"ה. ואיהו איוב, כנז"ל. ולכן אמר אשרי העם יודעי תרועה בר"ה, ודרש ענין אחר שכן דרכם של רז"ל במדרש ובסוף המדרש הזה (רח"ו).

ספר שמות

<p>אינון דעבדין פקודי אורייתא ואולי בארה מישר בדחלא דמאריהון כמה אינון סניגורין דקיימין עליהו לעילא כמה דאת אמר (איוב לג כג) אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף וגו' וכתוב (ע) ויחננו ויאמר פדעו מרדת שחת מצאתי כפר בגין כך זכאה איהו מאן דנטיר פקודי אורייתא</p>	<p>אותם שעושים מצוות התורה והולכים בדרך ישרה ביראת אדונם כמה סניגורים הללו שעומדים עליהם למעלה כמו שנאמר אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף וגו' וכתוב ויחננו ויאמר פדעו מרדת שחת מצאתי כופר משום כך אשרי מי ששומר מצוות התורה.</p>
<p>אמר ליה¹¹⁴ רבי חייא אי הכי¹²⁷⁸ אמאי אצטריך הכא מלאך דליהוי סניגורא עליה דבר נש והא כתיב (משלי ג כו) כי יהוה יהיה בכסלך ושמר רגלך מלכד וכתוב (תהלים קכא ז) יהוה ישמרך מכל רע דהא חמי קודשא בריך הוא כל מה דבר נש עביד בעלמא הן טב הן ביש וכן הוא אומר (ירמיה כג כד) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם יהוה</p>	<p>אמר לו רבי חייא אם כך למה צריך כאן מלאך שיהיה סניגור על האדם והרי כתוב כי ה' יהיה בכסלך ושומר רגלך מלכד וכתוב ה' ישמרך מכל רע שהרי רואה הקדוש ברוך הוא כל מה שאדם עושה בעולם הן לטוב והן לרע וכן הוא אומר אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'.</p>
<p>אמר ליה רבי יהודה כלא הכי הוא ודאי אבל הא כתיב (איוב ב ה) וגע אל עצמו ואל בשרו וכתוב (שם ג) ותסיתני בו לבלעו חנם לאחזאה דהא רשו אתמסר לסטרא אחרא לקטרגא (ורשו אתמסר) על מלין דעלמא (למאן דלא אצטריך) ולא אתמסרא בידוי וכל אלין ארחין ממירין¹²⁷⁹ קמי קודשא בריך הוא ולית אנת כדאי למהך אבתרייהו בגין דאינון נמוסין דקודשא בריך הוא ובני נשא לאו אינון רשאיין לדקדקא אבתרייהו בר אינון זכאי קשוט דידעין רזי אורייתא ואוליין בארחה דחכמתא למנדע אינון מלין סתימין דאורייתא</p>	<p>אמר לו רבי יהודה הכל כך הוא ודאי אבל הרי כתוב וגע אל עצמו ואל בשרו וכתוב ותסיתני בו לבלעו חנם להראות שהרי רשות נמסרה לצד האחר לקטרג (והרשות נמסרה) על דברים של העולם (למי שלא הצטרך) ולהמסר בידו וכל הדרכים הללו טמונים לפני הקדוש ברוך הוא ואינן כדאי ללכת אחריהם משום שאלו הנהגות הקדוש ברוך הוא ואין בני אדם רשאים לדקדק אחריהם פרט לאותם צדיקי אמת שיודעים את סודות התורה והולכים בדרך של החכמה לדעת אותם דברים נסתרים של התורה.</p>
<p>רבי אלעזר פתח (שם א ו) ויהי היום ויבאו בני האלהים להתיצב על יהוה ויבא גם השטן בתוכם ויהי היום דא ראש השנה¹²⁸⁰ דקודשא בריך הוא קאים למידן עלמא כגוונא</p>	<p>רבי אלעזר פתח ויהי היום ויבאו בני האלהים להתיצב על ה' ויבוא גם השטן בתוכם ויהי היום זה ראש השנה שהקדוש ברוך הוא עומד לדון את העולם כדוגמא זה ויהי היום ויבא</p>

¹²⁷⁸ פירוש אי אמרת בשלמא זה המלאך לזכות רשע בא, ניחא דצריך מלאך לסייעו ולהצדיקו. ואי כדברין דבצדיק קאמר, א"כ מלאך ל"ל, והלא בצדיקים כתיב כי ה' יהיה בכסלך ושומר וגו', ודרז"ל ואפילו עושה מעשה כסלות. ואין לומר שהוצרך המלאך להודיע להקב"ה, זה אינו, דהא עיני ה' צופות בכל מקום הממנו יפלא כל דבר (רח"ו).

¹²⁷⁹ הוא סוד הגלגול כי איוב מגולגל היה (רח"ו).

¹²⁸⁰ נראה שנקרא בשם היום לפי שהוא יום הששי שבו נברא אדה"ר, ונקרא יום הששי בה' הידיעה ולכן נקרא היום הידוע. ועוד שאמרו רז"ל בפסוק (תהלים עד, טז) לך יום אף לך לילה, שיום הששי לא היה בו לילה, שלכן לא נאמר ויהי ערב ויהי בקר יום השביעי. ונמצא שיום ראש השנה היה יום בלתי לילה ולכן נקרא היום, ולפי שאז נברא אדה"ר על כן הוקבע ליום דין, כי בריאת אדם היתה בחיבור אחר באחור כנזכר בספר אדם ישר טו), והוא הוא מצב של יום ראש השנה טז), שעומדים ז"ן אחור באחור (רמ"ז) (עי' מאמרם ז"ל בש"ט מזמור צ"ב ודברים אחדים דף נז מא"י) (נ"א).

179

ספר שמות

<p>דא (מ"ב ד יא) ויהי היום ויבא שמה ההוא יומא יום טוב דראש השנה הוה¹²⁸¹</p>	<p>שמה אותו יום היה יום טוב של ראש השנה.</p>
<p>ויבאו בני האלהים אליו רברבין ממנן שליחן בעלמא לאשגחא בעובדין דבני נשא להתיצב על יהו"ה כמה דאת אמר (מ"א כב יט) וכל צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו אבל להתיצב על יהו"ה (&) בהאי קרא אשכחנא רחימותא דקודשא בריך הוא עליהו דישראל בגין דהני שליחן דאינון ממנן לאשגחא על עובדין דבני נשא אזלין ושאיין ונמלין אינון עובדין בלהו וביומא דקאי דינא למיקם למידן עלמא אתעבידו קטיגורין למיקם עליהו דבני נשא ותא חזי מכל עמין דעלמא לא קיימין לאשגחא בעובדיהון בר בישראל בלהודייהו בגין דאלין בגין לקודשא בריך הוא</p>	<p>ויבאו בני האלהים אלו ממונים גדולים שלוחים בעולם להשגיח במעשי בני האדם להתיצב על ה' כמו שנאמר וכל צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו אבל להתיצב על ה' בפסוק זה מצאנו אהבת הקדוש ברוך הוא על ישראל משום שהשלוחים הללו שממונים להשגיח על מעשי בני האדם הולכים ומשוטטים ולוקחים את כל אותם המעשים וביום שהדין עמד לעמוד לדון העולם נעשים קטגורים לעמוד על בני אדם ובא וראה מכל העמים שבעולם לא עומדים להשגיח במעשיהם רק על ישראל לבדם משום שאלה בנים של הקדוש ברוך הוא.</p>
<p>וכד לא אשתכחו עובדין דישראל כדקא יאות כביכו"ל אינון ממנן שליחן כד בעאן לקיימא על אינון עובדין דישראל על יהו"ה ודאי קיימין דהא כד ישראל עבדין עובדין דלא כשרן כביכו"ל מתישין חילא דקודשא בריך הוא וכד עבדין עובדין דכשרן יהבין תוקפא וחילא לקודשא בריך הוא¹²⁸² ועל דא כתיב (תהלים סח לה) תנו עז לאלהים במה בעובדין דכשרן ועל דא בההוא יומא בלהו רברבן ממנן אתכנשו על יהו"ה על יהו"ה ודאי דהא כיון דעל ישראל אתכנשו עליה אתכנשו</p>	<p>וכשלא נמצאים המעשים של ישראל כראוי כביכול אותם שלוחים ממונים כשרוצים לעמוד על אותם מעשים של ישראל הם עומדים ודאי על ה' שהרי כשישראל עושים מעשים שלא כשרים כביכול מתישים כחו של הקדוש ברוך הוא וכשעושים מעשים כשרים נותנים כח ותקף לקדוש ברוך הוא ועל זה כתוב תנו עז לאלהים במה במעשים כשרים ועל זה באותו יום כל השרים הגדולים הממונים התכנסו על ה' על ה' ודאי שהרי כיון שהתכנסו על ישראל הם התכנסו עליו.</p>

¹²⁸¹ קודם תקיעת השופר הוא סוד הדין אבל אחר כך כבר הגבורות נמתקות, וזהו שרמז בכאן יום טוב דראש השנה שהיה כבר בסוד הדין המתוק והיינו יום טוב דראש השנה, ולכן רצה להטיב לשונמית בהנתן לה בן (רמ"ז).

¹²⁸² וזהו ג"כ ענין מ"ש (עבר"ז ג ע"ב) שהקב"ה יושב ועוסק בתורה, הכוונה הוא ג"כ על גילוי אור זוהר קדושתה, כי נודע הוא שהתורה היא נשמת פנימיות דכל הבריאה כולה, ובה נברא הכל, וכמ"ש (ברכות נה ע"א) יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ. וכן הוא בספר יצירה, כי בה נוצר כל היצור וכל העתיד לצור. וכן היא התורה פעולת כל המעשים תמיד אשר מן העולם ועד העולם. וזהו ענין עסק התורה של הקב"ה שעוסק בה בכל יום, והוא גילויי אורה שמגלה בה תמיד לצורך הכחות דפעולת כל המעשים הנעשים בכל יום. ונעשה כ"ז ג"כ ע"י עסק התורה וגילויי אורה דהצדיקים שבעוה"ז שמתגלה ומתחדש על ידיהם תמיד. וכבר אמרנו כי כל גילויי אור דהתורה והמצוה הנעשה בז"א, הנה הוא נמשך בו כ"ז מהאור דא"א שמאיר בו, כי בז"א עצמו הנה עומד בו כל האור והזוהר והזיו והנועם דכל התורה והמצוה רק בכח, אך ע"י אור א"א המאיר בו, הנה מתגלה ויוצא גם בו מן הכח לפועל. אמנם תיקונו שמתתקן לקבל אור דא"א, ר"ל שיפעל בו האור דא"א להוציא כחו לפועל, הנה התיקון הנה נעשה בו ע"י התורה והמצוה של הצדיקים בעוה"ז, והוא סוד הענין דעבודה צורך גבוה (כללים ח"ב כב ע"א). ודע, כי כל מה שאמרנו בהתיקונים דז"א, שהוא ע"י המעשים טובים של הצדיקים, הנה הוא לעולם רק ע"י המלכות שהיא הנוק' דז"א, כי הוא השער לה' (תהלים קיח כ זהר ח"א ז ע"ב), וכל המעשים טובים הוא מגיעים אליה ועולים בה, וממנה מתתקן ז"א, וכן על ידה הנה נמשך הטובה למטה, כי בה הוא כל ההנהגה דהעוה"ז (שם ע"ב), ועיי"ש עוד נה ע"א ועוד סד ע"ד.

ספר שמות

<p>ויבא גם השטן בתוכם (&) גם¹²⁸³ לאסגאה עליהו דכלהו אתיין למהוי קטיגורין עלייהו דישראל לג/א</p>	<p>ויבוא גם השטן בתוכם גם לרבותו עליהם שכלם באים להיות קטגורים על ישראל</p>
<p>ודא אתוסף עלייהו בגין דאיהו דלטורא רברבא מכלהו¹²⁸⁴ קטיגורא מכלהו כיון דחמא קודשא בריך הוא דכלהו אתיין לקטרגא מיד ויאמר יהו"ה אל השטן (&) מאין תבא¹²⁸⁵ וכי לא הוה ידע קודשא בריך הוא מאן הוה אתי אלא לאייתאה עובדא לרעותיה¹²⁸⁶</p>	<p>וזה נוסף עליהם משום שהוא המלשין הגדול מכולם קטגור מכולם כיון שרואה הקדוש ברוך הוא שכולם באים לקטרג מיד ויאמר ה' אל השטן מאין תבא וכי לא היה יודע הקדוש ברוך הוא מאיפה היה בא אלא להביא את המעשה לרצונו.</p>
<p>ויאמר יהו"ה אל השטן וגו' ויען השטן את יהו"ה ויאמר משוט בארץ מכאן אוליפנא דישובא דארעא אתמסר לסטרין אחרנין¹²⁸⁷ בר ארעא דישראל בלהודהא כיון דאמר משוט בארץ (&) אשגח קודשא בריך הוא דבעי למהוי דלטורא עלייהו דישראל¹²⁸⁸ מיד ויאמר¹²⁸⁹ יהו"ה אל השטן השמת לבך על עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ (&)</p>	<p>ויאמר ה' אל השטן וגו' ויען השטן את ה' ויאמר משוט בארץ מכאן למדנו שישוב הארץ נמסר לצדדים אחרים פרט לארץ ישראל לבדה כיון שאמר משוט בארץ השגח הקדוש ברוך הוא שרוצה להיות מלשין על ישראל מיד ויאמר ה' אל השטן השמת לבך על עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ.</p>
<p>חמא שעתא¹²⁹⁰ למיהב ליה חולקא במה דיתעסק ויתפרש מנייהו דישראל והא אוקמוה</p>	<p>ראה שעה לתת לו חלק במה שיתעסק ויפרד מישראל והרי פרשוה</p>

¹²⁸³ מלבד שהע' שרים הם מקטריגים הוא מתרבה עלייהו ומקטרג יותר מהם (רח"ו).

¹²⁸⁴ שר של או"ה והוא הס"מ, שהוא הראש לכל הע' שרים (דע"ה ח"ב קכז ע"ג)

¹²⁸⁵ בראות הקב"ה, ה"ס אימא, שבאו כולם לקטרג על תיקון העולם, מיד מהרה להכנס בתוך זעיר, ולכן כתוב ויאמר ה'. ואין לתמוה על דבר זה כי רצונו יתברך בקיום עמו בעולמו, וגדולה מזו היא גאולת פסח. ומה שלא כעס בימי בלעם, ולכן עשה עם השטן מה שעשה עם בלעם ששאלו (במדבר כב, ט) מי האנשים האלה עמך, כדי שיחשוב בלעם שלא היתה דעת בעליון, וכלומר שהיה בימי קטנות שאין שם דעת, וכן בכאן הראה לו פנים לשטן כאילו היה עדיין סוד השינה (רמ"ז).

¹²⁸⁶ בזה ימלאנו לבו אל השטן לומר החנם ירא איוב אלקים, כי מדבריו אלה נשמע שהשטן חשב שלא היתה דעתו [נ"א, ידיעתו] שלימה, וזה במה שהיה משבח את איוב מבלי דעת שלא בחינם היה ירא את אלקים (רמ"ז).

¹²⁸⁷ לע' שרים (רח"ו). סתם ארץ היא ארץ ישראל, והיתה כונתו של שטן לומר שכל כך גרמו עוונות ישראל עד שהיה לו יכולת לשלוט [נ"א, לשוט] בארצם ולהתהלך בה כרצונו. ובזה מבואר הפסוק הזה יפה, דאי לא תימא הכי מה זו תשובת השטן למה ששאלו ה' מאין בא, שלפי הנראה מכונת בואו לפני ה' היה לו להשיב שהיה בא לקטרג על העולם, כי מאי רבותיה בהשטותו בארץ. אך מובן במה שפירשנו כי הודיע ואמר חידוש גדול שהתהלך בארץ ישראל מה שלא הורשה עד אותו היום. ומזה יצא לנו היטב שאין בשאר הזמנים רשות לסטרא אחרא להלך בארץ ישראל (רמ"ז).

¹²⁸⁸ משוט בארץ רמז על התפשטות רשותו בה בלי שיהיה מי שיעכב על ידו. אי נמי משוט בארץ ירצה שהחטיא את בני הארץ הקדושה ומזה נמשך לו הכח להתהלך בתוכה כמתהלך בביתו (רמ"ז).

¹²⁸⁹ אזיל כשיטת רז"ל שסוברים שאיוב היה דר בארץ ישראל וכמ"ש בפסוק (במדבר יג, כ) היש בה עץ, קרי ביה עוץ, וכן אמרו על פסוק (שם יד, ט) סר צלם מעליהם. ואם תאמר והלא באותו זמן היו עדיין ישראל במדבר, ואם כן ממ"ש משוט בארץ לא משמע דבעי לקטרג על ישראל. ויש לומר דגם כיון משוט בארץ העליונה, וכלומר שהיתה לו אחיזה בר מינן בכנסת ישראל וזה מעוונות ישראל (רמ"ז).

¹²⁹⁰ ידוע שאיוב גלגול תרח והיה צריך למירוק יסורין ולטובתו וכל שכן שיהיה כפרה על ישראל, ותחת אשר מאז רצה לאבד את אברהם בנו כשהלשינו לנמרוד, ועכשיו תחיה [נ"א, תהיה תשועת] זרעו על ידו, והבן יושר דרכי ה', ולכן קראו חולקא, מפני שהיה ראוי לו מפני מעשיו הראשונים, ועכשיו שנמסר בידו פנה להתעסק בו כי חשב שיוכל להחטיאו ויחזור להטמע בקליפות [נ"א, להטמא בין הקליפות] (רמ"ז).

ספר שמות

<p>לרעיא דבעא למעבר אעניה בחד נהרא¹²⁹¹ וכו' מיד אתעסק ביה ההוא שטן ולא קטרג עליהו דישראל</p>	<p>לרועה שרצה להעביר את צאנו בנהר אחד וכו' מיד התעסק בו אותו שטן ולא קטרג על ישראל.</p>
<p>ויען השטן את יהו"ה ויאמר החנם ירא איוב אלהי"ם (&) לאו תוהא לעבדא דמאריה עביד ליה כל רעותיה דיהא דחיל ליה אעדי אשגחותך מניה ותחמי אי דחיל לך ואם לאו</p>	<p>ויען השטן את ה' ויאמר החנם ירא איוב אלהים אין תמיהה [משל] לעבד שרבו עושה לו כל רצונו שיהיה ירא ממנו הסר ממנו את השגחתך ותראה אם יפחד ממך אם לא.</p>
<p>תא חזי בשעתא דעאקו כד אתיהב חולקא חדא להאי סטר לאתעסקא ביה אתפריש לבתר מכלא כגוונא דא שעיר בראש חדש שעיר ביומא דכפורי בנין דיתעסק ביה וישבוק להו לישראל במלכיהון והכא מטא זמנא למיטל חולקא דא מכל זרעא¹²⁹² דאברהם בסטרא אחרא כמה דאת אמר (בראשית כב כ) הנה¹²⁹³ ילדה מלכה גם היא וגו' את עוץ בכורו וגו'</p>	<p>בא וראה בשעת צרה כשנתן חלק אחד לצד הזה להתעסק בו נפרד אחר כך מהכל כדוגמא זה שעיר בראש חדש שעיר ביום הכפורים כדי שיתעסק בו ויעזוב את ישראל עם מלכם וכאן הגיע זמן ליטול חלק זה מכל זרע אברהם בצד האחר כמו שנאמר הנה ילדה מלכה גם היא וגו' את עוץ בכורו וגו'.</p>
<p>ותא חזי בשעתא דאמר משוט בארץ בעא מיניה למעבד דינא בישראל דהא דינא הוה ליה על אברהם למתבע מקודשא בריך הוא בנין דלא אתעביד דינא ביצחק כד אתקריב על גבי מדבחא דהא לא הוה ליה לאחלפא קרבנא דאזמין על מדבחא באחרא (וכן בכל סטרא דיליה) כמה דאת אמר (ויקרא כז י) לא יחליפנו והכא קאים יצחק על גבי מדבחא ולא אשתלים מניה קרבנא ולא אתעביד ביה דינא ובעא דא מעם קודשא בריך הוא כמה דבעא דיניה דיוסף לכמה דריין וכל מה דבעא באורח דינא בעא</p>	<p>ובא וראה בשעה שאמר משוט בארץ רצה ממנו לעשות דין בישראל שהרי דין היה לו על אברהם לתבוע מן הקדוש ברוך הוא משום שלא נעשה דין ביצחק כשהקרב על גבי המזבח שהרי לא היה לו להחליף קרבן שמזומן על המזבח באחר (וכן בכל צד שלו) כמו שנאמר "לא יחליפנו" וכאן עמד יצחק על גבי המזבח ולא השתלם ממנו קרבן ולא נעשה בו דין ורצה את זה מעם הקדוש ברוך הוא כמו שרצה את דינו של יוסף לכמה דורות מאחר יותר וכל מה שרצה רצה בדרך דין.</p>
<p>ומהווא זמנא דאשתזיב יצחק ואתחלף קרבניה זמין ליה קודשא בריך הוא להווא מקטרגא האי לחולקיה כמה דאת אמר הנה ילדה מלכה גם היא וגו' את עוץ בכורו והכא מטא למיטל חולקיה עליה מכל זרעיה דאברהם ולא יקרב ביה סטרא אחרא</p>	<p>ומאותו זמן שנצל יצחק והתחלף קרבנו הזמין לו הקדוש ברוך הוא לאותו מקטרג זה לחלקו כמו שנאמר הנה ילדה מלכה גם היא וגו' את עוץ בכורו וכאן הגיע ליטול חלקו עליו מכל זרעו של אברהם ולא יקרב לצד אחר.</p>

¹²⁹¹ מכאן משמע שגזירת איוב היה בז' דפסח ובפ' פנחס משמע שקטרונו היה בר"ה. וי"ל שעל הבנים ועל הנכסים היה דין ביום א' דר"ה. וביום ב' נידון על גופו ועל נשמתו, ולא נמסר ביד השליח ואע"ג שנראה שתיכף ומיד באה הגזירה זה אחר זה לא קשיא כי למעלה קודם מעשה הוא כמו לאחר מעשה (זהר הרקיע).

¹²⁹² מצד אחר שהוא איוב שהוא מזרע אחר של אברהם שהיא מלכה ולא מיוצאי יריכו ממש (רח"ו).
¹²⁹³ כמ"ש הרב שאיוב בן יבמה היה דהיינו שאשת עון היתה אם איוב בארץ עוץ פי' באשת עוץ (רח"ו).

ספר שמות

<p>וכלא בדינא אתא (ס"א לגביה) כמה דאיהו דן הכי אתדן בגין דאיוב¹²⁹⁴ מקריבי עיטא דפרעה הוה וכד קם פרעה עליהו דישראל בעא לקטלא לון אמר ליה לא אלא טול ממונהון ושליט על גופיהון בפולחנא קשיא ולא תקטול לון אמר ליה קודשא בריך הוא חיך בההוא דינא ממש תהא דאין מה כתיב (איוב ב ה) אולם שלח נא ידך וגע אל עצמו ואל בשרו וגו' במה דאיהו דן ביה אתדן ואף על גב דבכל שאר הוה החיל לקודשא בריך הוא</p>	<p>והכל בא בדין (אצלו) כמו שהוא דן כך נדון משום שאיוב מקרובי העצה של פרעה היה וכשעמד פרעה על ישראל רצה להרוג אותם אמר לו לא אלא קח ממונם ושלט על גופם בעבודה קשה ואל תהרוג אותם אמר לו הקדוש ברוך הוא חיך באותו דין ממש תהיה נדון מה כתוב אולם שלח נא ידך וגע אל עצמו ואל בשרו וגו' במה שהוא דן בו נדון ואף על גב שבכל השאר היה ירא מהקדוש ברוך הוא.</p>
<p>תא הזי מה כתיב (&) אך את נפשו שמור ואתיהיב ליה רשו למשלט על בשרא בגין רוא דכתיב (בראשית ו יג) קץ כל בשר בא לפני ואוקמוה בא לפני ודאי ודא איהו קץ כל בשר ולא רוחא ואתמר דאיהו קץ דאתי מסטרא דחשך כמה דאת אמר (איוב כה ג) קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר ולכל בשרא בגין דאית קץ אחרא ואקרי (דניאל יב יג) קץ הימין¹²⁹⁵ ודא איהו קץ אחרא מסטרא דשמאלא דאיהו חשך ועל דא אתיהיב ליה רשו בעצמו ובשרו</p>	<p>בא וראה מה כתוב אך את נפשו שמור ונתנה לו רשות לשלוט על הבשר משום הסוד שכתוב קץ כל בשר בא לפני ופרשוה בא לפני ודאי וזהו קץ כל בשר ולא רוח ונאמר שהוא קץ שם שבו מצד החשך כמו שנאמר קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר ולכל בשר משום שיש קץ אחר ונקרא "קץ הימין" וזהו קץ אחר מצד השמאל שהוא חשך ועל זה נתנה לו רשות בעצמו ובשרו.</p>
<p>ותסיתני בו לבלעו (&) אי הכי לאו בדינא הוה אלא במימר ההוא מקטרגא דאסית ליה ואסמי ליה אלא כלא בדינא הוה והכי אמר לו אליהו (איוב לד יא) כי פעל אדם ישלם לו וכארה איש ימציאנו והכי הוה כמה דאתמר כמה דאיהו גזר הכי אתגזר עליה</p>	<p>ותסיתני בו לבלעו אם כך לא בדין היה אלא במאמר אותו מקטרג שהסית אותו והסיטה אותו אלא הכל היה בדין וכך אמר לו אליהו כי פעל אדם ישלם לו וכאורח איש ימציאנו וכך היה כמו שנאמר כמו שהוא גזר כך נגזר עליו.</p>
<p>והאי דאמר ותסיתני בו לבלעו הנם ותסיתני לבלעו הנם¹¹⁵ לא כתיב אלא ותסיתני בו ביה קיימא בדעתיה דאיהו חשיב דהא תסיתני כמה דאמר (שם י ג) ועל עצת רשעים הופעת (אמר איוב התפתית על מימר דההוא מקטרגא) כגוונא דא (תהלים עח לו) ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ויפתוהו ויכזבו לו לא כתיב אלא ויפתוהו בפיהם בפיהם קיימא מלה דא דהא אתפתה</p>	<p>זה שאמר ותסיתני בו לבלעו חנם ותסיתני לבלעו חנם לא כתוב אלא ותסיתני בו בו עומד בדעתו שהוא חשב שהרי תסיתני כמו שאמר ועל עצת רשעים הופעת (אמר איוב התפתתי על דברי אותו מקטרג) כדוגמא זה ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו לא כתוב ויפתוהו ויכזבו לו, אלא ויפתוהו בפיהם בפיהם עומד הדבר הזה שהרי התפתה</p>

¹²⁹⁴ איוב לא היה מזרע אברהם יצחק ויעקב כלל, ולכן לא הגיע מעשיו למעלה מאומה (דע"ה ח"ב ב ע"ד).

¹²⁹⁵ עיי' שער מ"ד ומ"ן א. וקץ הימים הוא קץ כל בשר והוא ע"י יצה"ר ומלאך המות וכמ"ש בפ' בראשית (נד סע"א) ובפ' בא (לד ע"א) ובכ"מ, אבל קץ הימין הוא כאשר יגיע זמן שליטת המלכות דאצילות, שעליה נאמר (ישעיה טז ה) והוכן בחסד כסא, כמ"ש פ' תרומה (קלג ע"א) ופ' פקודי (רכ ע"ב). והחסד הוא ימין ולכן נקרא המלכות ימין, וכן היא בסוד (תהלים מה י) נצבה שגל לימין, ושליטתה היא בסוף כל הו"ק ולכן נקראת קץ הימין (ביאורים ח"ב מב ע"ד).

ספר שמות

לג/ב	
אמר רבי אבא הכל הוא יפה אבל כך למדנו ששטן עולה ומסטין. אמר רבי אבא כללא הוא שפיר ¹²⁹⁶ אבל הכי אוליפנא דשטן סליק ואסטיין ¹²⁹⁷	אמר רבי אבא הכל הוא יפה אבל כך למדנו ששטן עולה ומסטין.
וכי איהו יכיל לאסמנא ¹²⁹⁸ אין דהא איהו מלך זקן ¹²⁹⁹ וכסיל ¹³⁰⁰ דכתיב (קהלת ד יב) טוב ילד מסכן וחכם ¹³⁰¹ ממלך זקן וכסיל ועל דא יכיל לאסמנא לבר נשא ¹³⁰² מאי טעמא בגין דאיהו מהימן על עובדוי דבני נשא ¹³⁰³	וכי הוא יכול להסטין, כן, שהרי הוא מלך זקן וכסיל שכתוב טוב ילד מסכן וחכם ממלך זקן וכסיל ועל זה יכול להסטין לאדם מה הטעם משום שהוא נאמן על מעשי בני אדם.
תא הוי האי בדינא דיחיד ¹³⁰⁴ אבל בדינא דעלמא ¹³⁰⁵ כתיב (בראשית יא ה) וירד יהו"ה לראות (שם יח כא) ארדה נא ואראה דלא אתייהיב מהימנותא אלא בידיה בלחודוי ¹³⁰⁶ דהא לא בעא לאובדא עלמא ¹³⁰⁷ על מימר דההוא מקטרגא דתיאובתיה איהו תדיר לשיצאה ¹³⁰⁸ מנלן דכתיב (איוב כח ג) קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר ¹³⁰⁹ לשיצאה להשמיד.	בא וראה זה בדין היחיד אבל בדין העולם כתוב "וירד ה' לראות" "ארדה נא ואראה" שלא נתנה האמונה אלא בידו לבדו שהרי לא רצה לאבד את העולם על מאמר אותו מקטרג שתשוקתו הוא תמיד להשמיד מנין לנו שכתוב קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר להשמיד הכל הוא חוקר וזהו קץ כל בשר בא לפני ודאי כדי להשמיד.

¹²⁹⁶ כללות הענין הוא אמת שאיוב היה מגמגם בהשגחה (רמ"ז).

¹²⁹⁷ ירצה ומ"ש ותסיתני ר"ל שמשטין ומקטרג (רמ"ז).

¹²⁹⁸ מי נתן לו כח להסטין ולקטרג נגד הקדושה (רמ"ז).

¹²⁹⁹ הענין הוא שהשטן הוא נמשך מהמקור הראשון של העולמות שהוא עולם התווה מאותם המלכים שמלכו בארץ אדום, שהם מבחינת מלכות שגדול כחה להיות שרשה משם ס"ג, וזהו מלך זקן, שהוא קדם לעולם התיקון. וידוע ליודעים שאחד מן הטעמים העיקרים לצורך שבירת הכלים היה כדי שיהיה טוב ורע בעולם באופן שבהשגחה פרטית נתהוו היצירה"ר (רמ"ז).

¹³⁰⁰ פ'י מושפע מק"ך צירופי אלקים כמנין כס"ל. ועוד שבעולם התווה לא היו בזעיר כי אם ו"ק בלתי המוחין שהם חב"ד כדי שלא תהא אחיזה לחיצוניים בהם וכנזכר אצלנו, ולכן הוא כסיל בלי מוחין, וכשבר מינן יש חוטא בעולם שידוע שגורם למוחין להסתלק, מיד מצא מינן את מינו וניעור, ויש כח אל השטן להסטין דדידיה גבר (רמ"ז).

¹³⁰¹ הענין שזעיר דקדושה נקרא ילד שנוולד בכל פעם שמתגדל, כי הוא מסכן, שאין לו מוחין יתירים [נ"א תדיר], אבל בהתפשט בו המוחין הוא חכם, מצד חכמה כ"ח מ"ה שה"ס התיקון, שמחכמה סוד ע"ב שהוא עיקר הטיפה כנוודע. ואמנם טוב ילד ממלך וגו', משמע שיש התיחסות ביניהם (רמ"ז).

¹³⁰² כי יש לו שייכות עם החומר ששרשו מעולם התווה, וכל שכן על החוטא שמגביר כחו ומעורר הדינים והחורבן בעולם התיקון (רמ"ז).

¹³⁰³ פ'י אעפ"י שיש לו יכולת להסטין למה ירצה ה' בו ולשמוע דבריו. ומתרץ דאיהו מהימן, חדא דאינו משקר, ועוד שאל הצדיקים הוא מלמד סניגוריא וכדאמרין בגמרא שושביניה הוה לפלוני בן פלוני, ומפני שגדול כח הצדיק למתקו, כמש"ה (דברים ו, ה) בכל לבבך, ביצר הטוב וביציה"ר (רמ"ז).

¹³⁰⁴ שבו נשמעים דברי קטרוגו וגם הגזרה שנגזרה אל אותו היחיד היא בדעתו, שכיון שהוא יחיד אעפ"י שיהיה מרובה בעוונות אין כח בעוונותיו לחזק הדינין ולגדל רוע הרעה בשטן עד שיחשוק לנתון ולאבד (רמ"ז).

¹³⁰⁵

¹³⁰⁶ "דלא אתייהיב מהימנותא", לגזור ולפסוק, "אלא בידיה בלחודוי", דהיינו שהדין נידון ע"י זעיר שהוא מנגד לשטן ילד מסכן וכו', והוא הוא סוד כוללות העולם שה"ס ו"ק, ויש כח בידו ובמשפט אמת להטות לצד חסד (רמ"ז).

¹³⁰⁷

¹³⁰⁸ דהיינו להחזיר העולם לתווה בחושבו שאז ימלוך כבתחילה (רמ"ז)

¹³⁰⁹ שמקדם נתן לו קץ וקצבה שלא יתפשט על הכוללות. אבל בכל זאת ולכל תכלית הוא חוקר, לתת תכלית וכלה נחוצה לכל הכוללות כלו, וכמו שהיה בדור המבול (רמ"ז).

ספר שמות

<p>כלא הוא חוקר ודא איהו קין כל בשר בא לפני¹³¹⁰ (&) ודאי בנין לשיצאה</p>	<p>ובא וראה ויהי היום ויבאו בני האלהים להתיצב על ה' כמו שנאמר ואותו יום עומדים שני צדדים כנגד בני העולם כל אותם שבאים לפני הקדוש ברוך הוא בתשובה ובמעשים טובים הם זוכים להיות כתובים אצל אותו צד שהוא חיים ומוציא תוצאות חיים ומי שהוא מצדו נכתב לחיים וכל אותם שבאים במעשים רעים הם נכתבים לאותו צד אחר שהוא מות ונקרא מות ובו שורה המות.</p>
<p>ותא הזי ויהי היום¹³¹¹ ויבואו בני האלהים להתיצב על יהוה¹³¹² כמה דאתמר וההוא יומא קיימין תרין סטרין לקבלא בני עלמא כל אינון דאתיין קמי קודשא בריך הוא¹³¹³ בתיובתא ובעובדין טבין אינון זכין למהוי כתיבין לגביה דההוא סטרא דאיהו היים¹³¹⁴ ואפיק תוצאות חיים¹³¹⁵ ומאן דאיהו מסטריה¹³¹⁶ אכתיב לחיים וכל אינון דאתיין בעובדין בישין אינון כתיבין לההוא סטרא אהרא¹³¹⁷ דאיהו מותא ואקרי מות וביה שריא מותא</p>	<p>ובאותו יום עומדים שני הצדדים הללו חיים ומות יש מי שנכתב לצד החיים ויש מי שנכתב לצד המות ולפעמים שהעולם שרוי באמצע אם עומד צדיק אחד בעולם שהכריע עליהם כולם עומדים ונכתבים לחיים ואם רשע אחד מכריע את העולם כולם נכתבים למיתה.</p>
<p>ובההוא יומא קיימין אלין תרין סטרין חיים ומות אית מאן דאכתיב לסטרא דחיים ואית מאן דאכתיב לסטרא דמות ולומנין דעלמא שריא באמצעיתא אי קיימא חד זכאה בעלמא דאכרע עליהו כלהו קיימין ואכתיבו לחיים ואי חד חייבא אכרע עלמא כלהו אכתיבו למיתה</p>	<p>ואותו הזמן העולם היה עומד באמצע ואותו מקטרג רצה להסטיין מיד מה כתוב השמת לבן על עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ וגו' כיון דאשתמודע איהו בלחודוי מיד אתקיף ביה מקטרגא ועל דא תנינן דלא אצטריך ליה לבר נש לאתפרשא מכללא</p>

¹³¹⁰ שר"ל שהעוונות פגמו בכל, וזהו "לפני", ולא אמר בא אלי אלא לפני, לפני לפני, וגם שם נאמר וירא אלקים את הארץ והנה נשחתה, כי לא נתן נאמנות לשטן ולכן גבר החסד והותיר שריד נח ובניו (רמ"ז).

¹³¹¹ מלבד מ"ש בפרשת פנחס רלא ע"א, למה נקרא ראש השנה בשם היום, אוסיף עוד שנקרא כן על שם שהיה יום אחד, דהיינו שכל חמשת ימי הבריאה לא נודעו כי לא היה אדם בעולם, ויום הששי היה יום האחרון של הבריאה והוא לבדו נודע לאדם, ועל כן נרשם בתורה ביום הששי. ועוד שבו החלה מדה"ד לגמור מעשה בראשית ונברא אדם וזכה העולם לשם מלא ה' אלקים, ואחר שחטא נתעוררו הדינים נגדו ולכן נתייחד לדין (רמ"ז).

¹³¹² כי אז שולטת אימא שממנה יצאו מלכי אדום מימי קדם, ולכן בראש השנה עומדים ומתעוררים בני האלקים, ובעולם התיקון שיצא ממנה בנין העולמות על כן עומדים מלאכי החו"ג המתוקות לקבלא בני עלמא, שיש בהם זוכים וחייבים (רמ"ז).

¹³¹³ קמיה דווקא, כי מן הפנים שלו סוד החיים, אבל מאוחריה מתערים הדינים והם נפגמו בזמן התהו כידוע מסוד יעקב ולא (רמ"ז).

¹³¹⁴ שבפנים שלו לא היה שום רמז מיתה והוא נקרא אלקים חיים (רמ"ז).

¹³¹⁵ ה"ס המוחין שהוא מוציא שהם חיים, אה"ה הו"ה אה"ה (רמ"ז).

¹³¹⁶ מאחורי הגבורה של תבונה מתפשטים ק"כ צירופי אלקים וכמ"ש דדינים מתפשטים מסטרהא דוקא, דהיינו מה' קצוותיה גתנה"י, ונשאר קצה אחד שהוא חסד בלא דין. וזהו דיוק מאן דאיהו מסטריה אכתיב לחיים, דהיינו שמושרש ביסוד אמא המלביש את יסוד אבא, והיינו ב' חיים, פי' ב' יסודות הנקראים חיים (רמ"ז).

¹³¹⁷ היינו אחורי הגבורה שממנו כח אלהים אחרים. ונלע"ד לומר דאחרים הוא לאפוקי אלקים חיים (רמ"ז).

ספר שמות

<p>דסניאין בנין דלא יתרשים איהו בלחודוי ולא יקטרנון עליה לעילא</p>	<p>שלא ירשם לבדו ולא יקטרגו עליו מלמעלה.</p>
<p>דכתיב (&) בשונמית (מ"ב ד יג) ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת לא בעינא לאפקא גרמי מכללא דסניאין בתוך עמי יתיבנא עד יומא דא ובתוך עמי בכללא דאא אשתמודענא לעילא והכא איוב כיון דאשתמודע לעילא ואתרשים מיד אתקיף ביה מקטרגא ואמר (&) החנם ירא איוב אלהים כל מה דדחיל לך ואתתקף לאו למגנא עביד (&) הלא אתה שכת בעדו ובעד וגו' אבל טול כל האי טבא דאנת עבד ליה ומיד (&) אם לא על פניך יברכך ישבוק לך ויתדבק בסטרא אחרא דהא השתא בפתורך איהו אכיל סליק פתורך מניה ונחזי ממאן איהו ובאן סטרא יתדבק</p>	<p>שכתוב בשונמית ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת לא רוצה להוציא את עצמי מכלל של רבים בתוך עמי יושבת עד יום זה ובתוך עמי בכלל אחד נודעת למעלה וכאן איוב כיון שנודע למעלה ונרשם מיד החזיק בו המקטרג ואמר "החנם ירא איוב אלהים" כל מה שפחד ממך והתחזק לא לחנם עשה "הלא אתה שכת בעדו ובעד וגו' אבל טול" את כל הטוב הזה שאתה עושה לו ומיד אם לא על פניך יברכך יעזוב אותך וידבק בצד האחר שהרי עכשיו בשלחך הוא אוכל סלק ממנו את שלחך ונראה ממי הוא ואיזה צד ידבק.</p>
<p>מיד (&) ויאמר יהו"ה אל השטן הנה כל אשר לו בידך לאחזאה דדחילו דאיוב לגביה דקודשא בריך הוא הוה לנטרא עותריה ומחכא אוליפנא דכל אינון דדחלין ליה לקודשא ברוך הוא על עותריהו או על בנייהו לאו איהו דחילו כדקא יאות ועל דא קטרג ההוא מקטרגא ואמר (&) החנם ירא איוב אלהים הלא אתה שכת בעדו וגו' מעשה ידיו ברכת ועל דא איהו דחיל לך ואתייהיב ליה רשו לקטרגא ביה ולאחזאה דלא פלח איוב לקודשא בריך הוא ברחימו</p>	<p>מיד ויאמר ה' אל השטן הנה כל אשר לו בידך להראות שיראת איוב לקדוש ברוך הוא הוא כדי לשמור עושרו ומכאן למדנו שכל אותם היראים מהקדוש ברוך הוא משום עושרם או בניהם זו אינה יראה כראוי ועל כן קטרג אותו מקטרג ואמר החנם ירא איוב אלהים הלא אתה שכת בעדו וגו' מעשה ידיו ברכת ועל כך הוא ירא ממך ונתנה לו רשות לקטרג בו ולהראות שלא עבד איוב את הקדוש ברוך הוא באהבה.</p>
<p>דכיון דאתנסי נפק מאורחא ולא קאים בקיומיה מה כתיב (&) בכל זאת לא חטא איוב בשפתיו לא חטא בשפתיו אבל ברעותיה חטא ולבתר חטא בכלא</p>	<p>שכיון שהתנסה יצא מהדרך ולא עמד בקיומו מה כתוב בכל זאת לא חטא איוב בשפתיו לא חטא בשפתיו אבל ברצונו חטא ואחר כך חטא בכל.</p>
<p>ואי תימא דלא אתנסי בר נש הא כתיב (תהלים יא ה) יהו"ה צדיק יבחן וגו' ובנין כך אתנסי איוב ואף על גב דלא קאים בקיומיה כדקא יאות לא נפק מתחות רשותא דמריה לאתדבקא בסטרא אחרא</p>	<p>ואם תאמר שלא מתנסה בן אדם הרי כתוב ה' צדיק יבחן וגו' ומשום כך התנסה איוב ואף על גב שלא עמד בקיומו כראוי לא יצא מתחת רשות אדונו להדבק בצד האחר.</p>
<p>וכמה הוה ההוא נסותא דיליה תריסר ירחי שולמנותא דההוא סטרא אחרא כמה דתנינן דינא דחייביא בניהנם י"ב ירחי ובנין דלא אתדבק בסטרא אחרא כתיב (איוב מב יב) ויהו"ה ברך את</p>	<p>וכמה היה אותו נסיון שלו שנים עשר חדשים השלטון של אותו הצד האחר כמו ששנינו דין הרשעים בגיהנם שנים עשר חדשים ומשום שלא דבק בצד האחר כתוב וה' ברך את</p>
<p>לד/א</p>	
<p>אחרית איוב מראשיתו</p>	<p>אחרית איוב מראשיתו.</p>

ספר שמות

<p>רבי שמעון אמר¹¹⁶ האי דאיוב לאו נסותא איהו דקודשא בריך הוא¹³¹⁸ כנסותא דשאר צדיקיא דהא לא כתיב והאלהים נסה את איוב כמה דכתיב (בראשית כב א) והאלהים נסה את אברהם דאברהם איהו בידה אקריב לבריה יהודאי דיליה לגבי קודשא בריך הוא ואיוב לא יהיב כלום¹³¹⁹ ולא מסר ליה לקודשא בריך הוא כלום¹³²⁰</p>	<p>רבי שמעון אמר זה של איוב אינו נסיון של הקדוש ברוך הוא כמו נסיון של שאר הצדיקים שהרי לא כתוב והאלהים ניסה את איוב כמו שכתוב והאלהים ניסה את אברהם שאברהם הוא בידיו הקריב את בנו היחידי לקדוש ברוך הוא ואיוב לא נתן כלום ולא מסר לקדוש ברוך הוא כלום.</p>
<p>ולא אתמר ליה דהא גלי קמיה דלא יכיל לקיימא ביה¹³²¹ אבל אתמסר בידא דמקטרגא ובדינא דקודשא בריך הוא אתעביד¹³²² וקודשא בריך הוא אתער דינא¹¹⁷ (בדינא) דא להווא מקטרגא לגביה דהא הוא דכתיב (איוב א ח) השמת לבך על עבדי איוב וגו'</p>	<p>ולא נאמר לו שהרי גלוי לפניו שלא יכול לעמוד בו אבל נמסר ביד המקטרג ובדין של הקדוש ברוך הוא נעשה והקדוש ברוך הוא העיר את הדין (בדין) הזה אל אותו מקטרג אליו זהו שכתוב השמת לבך על עבדי איוב וגו'.</p>
<p>פתח ואמר (בראשית ד ג) ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מקץ ימים ולא מקץ ימיו¹³²³ איהו דחה לקץ ימיו ואתקריב לקץ ימים¹³²⁴ והא אוקימנא (דניאל יב יג) ואתה לך לקץ ואמר דניאל לאן קץ לקץ הימיו או לקץ הימים עד דאמר ליה לקץ הימיו¹³²⁵ ועל דא דוד דחיל¹³²⁶ ואמר (תהלים לט ה) הודיעני יהוה קצי ומדת ימי מה היא או לקץ הימים או לקץ הימיו וכאן מה כתוב ויהי מקץ ימים ולא מקץ ימיו ובגין כך לא אתקבל קרבניה דהא מסטרא אחרא הוה (כלא)</p>	<p>פתח ואמר ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מקץ ימים ולא מקץ ימיו הוא דחה את קץ הימיו והתקרב לקץ הימים והרי בארנו "ואתה לך לקץ" ואמר דניאל לאיזה קץ לקץ הימיו או לקץ הימים עד שאמר לו לקץ הימיו ועל זה דוד פחד ואמר הודיעני ה' קצי ומדת ימי מה היא או לקץ הימים או לקץ הימיו וכאן מה כתוב ויהי מקץ ימים ולא מקץ ימיו ולכן לא התקבל קרבנו שהרי היה מצד האחר (הכל).</p>
<p>תא חזי מה כתיב (&) והבל הביא גם הוא מאי גם הוא לאסגאה דא בדא קרבניה לקודשא בריך הוא הוה כלא ועקרא דקרבנא לקודשא בריך הוא ויהב חולקא לסטרא אחרא כמה דאת אמר (&) ומחלביה¹³²⁷ וקין עקרא עבד מקץ ימים רוא דסטרא אחרא</p>	<p>בא וראה מה כתוב והבל הביא גם הוא מה זה גם הוא לרבות זה עם זה קרבנו לקדוש ברוך הוא היה הכל ועיקר הקרבן לקדוש ברוך הוא ונתן חלקו לצד האחר כמו שנאמר ומחלביה וקין עקרו עשה מקץ ימים</p>

¹³¹⁸ ר"ש פליג אדר' אבא שלא יקרא ענין איוב נסיון (אור יקר).
¹³¹⁹ מדעתו, אלא שטן נטל בעל כרחו, ועוד נסיון אברהם לתת בנו להקב"ה לא לקלי', ואיוב לא נטל שלו אלא השטן (אור יקר).
¹³²⁰ עם היות שאמר ה' לקח (אור יקר).
¹³²¹ וא"כ עתה יקשה כיון שאינו נסיון מה טעם לייסוריו, ופי' ר"ש דרך אחרת, לא כדרך ר' אלעזר אלא שהיה בדין על עוונו (אור יקר).
¹³²² שהיה הדין ההוא שקט על שמריו, והקב"ה עורר אותו ע"י השטן, ועל עון איוב מה היה אקדים עתה ענין זה והם ב' הקדמות שיש קץ הימיו וקץ הימים (אור יקר).
¹³²³ פי' קין דחה למלכות קץ מפני שהיא סוף הסירות א"נ כמ"ש הרב, שז"א בן ט' ספירות והמלכות בת י"ס והיא כולל הכל הם י"ט ספירות ובכללות גדול הם ק"ץ (מ"מ).
¹³²⁴ פי' מלכות דסט"א (מ"מ).
¹³²⁵ לקמן קלד סע"א וקפא ע"ב (לש"ו).
¹³²⁶ פי' ואמר לו הקב"ה שב לימיני וכן כתב הזהר במ"א (מ"מ).
¹³²⁷ עי' לקמן רלח סע"ב (לש"ו). פי' שהבל הקריב שלמים כמש"ל ומחלביהון דבר שחלבו קרב והיינו שלמים, והקלי' נהנים משלמים (מ"מ).

ספר שמות

<p>ויהיב חולקא לקודשא בריך הוא ועל דא לא אתקבל</p>	<p>הסוד של הצד האחר ונתן חלק לקדוש ברוך הוא ולכן לא התקבל.</p>
<p>באיוב מה כתוב (איוב א ד) והלכו בניו ועשו משתה וגו' ושלחו וקראו לשלשת אחיותיהם לאכל ולשתות עמהם ויהי כי הקיפו ימי המשתה וגו' ובמשתיה בכל יומא מקטרגא שכיח ולא יכיל ליה מנא לן דכתיב (שם & י) הלא אתה שכת בעדו ובעד ביתו ובעד כל אשר לו מסביב ולעולם לא נתן לו חלק כלל שהרי (מה) כתוב "והעלה עולות מספר כולם העולה עולה למעלה למעלה ולא נתן חלק לצד האחר שאלמלא נתן לו חלק לא יכול לו אחר כך וכל מה שנטל משלו נטל.</p>	<p>באיוב מה כתוב "והלכו בניו ועשו משתה וגו' ושלחו וקראו לשלשת אחיותיהם לאכול ולשתות עמהם ויהי כי הקיפו ימי המשתה וגו' ובמשתיה בכל יום מצוי המקטרג ולא יכול לו מנין לנו שכתוב הלא אתה שכת בעדו ובעד ביתו ובעד כל אשר לו מסביב ולעולם לא נתן לו חלק כלל שהרי (מה) כתוב "והעלה עולות מספר כולם העולה עולה למעלה למעלה ולא נתן חלק לצד האחר שאלמלא נתן לו חלק לא יכול לו אחר כך וכל מה שנטל משלו נטל.</p>
<p>ואי תימא אמאי אבאיש ליה קודשא בריך הוא אלא דאלמלא יהב ליה חולקא לפני ארחא ויסתלק מעל מקדשא וסמרא דקדושה אסתליק לעילא לעילא ואיהו לא עבד כן ועל דא קודשא בריך הוא תבע בדינא</p>	<p>ואם תאמר למה הרע לו הקדוש ברוך הוא אלא שאלמלא נתן לו חלק יפנה הדרך ויסתלק מעל המקדש וצד הקדושה מסתלק למעלה למעלה והוא לא עשה כן ועל כן הקדוש ברוך הוא תבע בדין.</p>
<p>תא חזי כמה דאיהו אתפרש ולא אכליל טוב ורע איהו דין ליה בההוא נוונא יהיב ליה טוב ולבתר רע ולבתר אהדריה לטוב דהכי אתחזי לבר נש למנדע טוב ולמנדע רע ולא הדרא גרמיה לטוב ודא איהו רזא דמהימנותא¹³²⁹</p> <p>תא חזי איוב מעבדי פרעה הוה ודא הוא דכתיב ביה (שמות ט כ) הירא את דבר יהוה מעבדי פרעה¹³³⁰</p>	<p>בא וראה כמו שהוא נפרד ולא נכלל טוב ורע הוא דן אותו באותו אופן נתן לו טוב ואחר כך רע ואחר כך החזירו לטוב שכן ראוי לאדם לדעת טוב ולדעת רע ולהחזיר עצמו לטוב וזהו סוד האמונה בא וראה איוב היה מעבדי פרעה וזהו שכתוב בו הירא את דבר ה' מעבדי פרעה.</p>
<p>תא חזי דלא בעא קודשא בריך הוא לאעקרא איוב מאתריה דאיהו הוה מכסי (נ"א כולא בעא קודשא בריך הוא לאעקרא</p>	<p>בא וראה שלא רצה הקדוש ברוך הוא לעקור את איוב ממקומו שהוא</p>

¹³²⁸ מאברין ופדרין דמתאכלין כל הלילה, הנה נהנין מהם החיצונים ג"כ, וכן אמרו בפ' תרומה (קל ע"א) ומכאן אתזנו כמה חבילי טהירין דנפקין ושלטין בלילה כו' ע"ש, וכן שם (קמא ע"א) אמרו ג"כ אברין ופדרין דמתאכלין בלילה לאתזנא זינין אחרנין כו', וכן הוא בזהר חדש (סוף פ' צו מו ע"ג) וכן הוא מבואר בכמה וכמה מקומות בזה"ק, כי מהקרבות היו נהנים החיצונים ג"כ [ע' ח"א סד ע"א פט ע"ב וח"ב לד ע"א קפא ע"ב רלח ע"א ושם סע"ב בהגהות מהרח"ו רלט ע"ב רסח ע"ב רסט ע"א ובח"ג דף כו רע"ב כז ע"א כח ע"א רמ ע"ב רמב ע"א רמח ע"ב] (דע"ה ח"ב קנו ע"ב).

¹³²⁹ שמשסתכל ומתבונן בכל כחות הטומאה והרע ויוצא משם בשלום שאינו נהנה משם כלום ואינו חפץ בהם מאומה (דע"ה ח"ב פא ע"ב), שיודע מהרע ואינו נהנה ממנו וכו' מי שעומד בהנסיין הזה ויוצא ממנו לשלום, הוא זוכה לעומקי פנימיות התורה, ואין הפרגוד ננעלת לפניו (שם פג ע"ב), ועיי"ש פד ע"א, זהו באמת העבודה היותר גדולה והנחת רוח לפניו ית"ש שאין למעלה מזה, מי שעומד בנסיון הנורא הזה לכנוס שם בשלום (שהוא לשם שמים והראוי לזה) ולצאת משם לשלום (שם קמו ע"א), והוא מש"כ בס"י (פ"ד מ"ה) וחקור בהם (ביאורים ח"א פו).

¹³³⁰ הנה ר"ת הירא את דבר יהוה הוא גימ' איוב ומה שהיה ירא מדבר ה' כי מאותיות דבר נעשה ברד שאותיותיהן הם שוין כנזכר בזהר פ' וארא, כי אותיות דבר הם אותיות ברד ויש לשאול למה לא אמר מדבר נעשה חילוף דבר חילוף היותר אמיתי, והטעם הוא כי כיון שניצולו לכל אשר ירא ה' ולא נעשה כלייה בכל ולכן לא אמר החילוף היותר רחוק שהוא דבר אלא ברד שהוא אמצעי (זהר הרקיע).

ספר שמות

<p>מאתרייהו איוב הוה מכסה) (נ"א איוב חכים הוה) על פרעה כיון דאתחלש עבד נוקמין לפרעה</p>	<p>היה ¹³³¹מגן (את הכל רצה הקדוש ברוך הוא לעקר ממקומם איוב היה מגן ¹³³²נ"א איוב חכם היה) על פרעה כיון שנחלש עשה נקמות לפרעה.</p>
<p>אמר רבי שמעון השתא אית לגלאה רזין דאינון מתדבקין לעילא ותתא ¹³³³מה כתיב (&) בא אל פרעה לך אל פרעה מבעי ליה ¹³³⁴מאי בא אלא דעייל ליה קודשא בריך הוא אדרין בתר אדרין לגבי תנינא חדא עלאה תקיפא ¹³³⁵דכמה דרגין משתלשלין מניה ומאן איהו רזא דתנין הגדול ¹³³⁶</p>	<p>אמר רבי שמעון כעת יש לגלות סודות שהם נדבקים למעלה ולמטה מה כתוב בא אל פרעה היה צריך (לכתב) לך אל פרעה מה זה בא אלא שהכניס אותו הקדוש ברוך הוא חדרים אחר חדרים לתנין אחד עליון תקיף שכמה דרגות משתלשלות ממנו ומיהו סוד התנין הגדול.</p>
<p>ומשה דחיל מניה ולא קריב אלא לגבי אינון יאוריין ¹³³⁷ואינון דרגין דיליה אבל לגביה דחיל ולא קריב בגין דחמא ליה משתרש בשרשיין עלאיין ¹³³⁸</p>	<p>ומשה פחד ממנו ולא קרב אלא לאותם יאורים ואותן הדרגות שלו אבל ממנו הוא פחד ולא התקרב משום שראה אותו מושרש בשרשים עליונים.</p>
<p>כיון דחמא קודשא בריך הוא דדחיל משה ושליוחן ממנן אחרנין לעילא לא יכלין לקרבא לגביה אמר קודשא בריך הוא (יחזקאל כט ג) הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו ¹³³⁹וקודשא בריך הוא אצטריך לאנתא ביה קרבא ולא אחרא כמה דאת אמר אני יהו"ה ואוקמוה רזא דחכמתא דהתנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו לאינון מארי מדין דידעיין ברזין דמאריהון</p>	<p>כיון שראה הקדוש ברוך הוא שמשה פוחד ושלוחים ממונים אחרים למעלה לא יכולים להתקרב אליו אמר הקדוש ברוך הוא "הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו" והקדוש ברוך הוא הצטרך ללחום בו קרב ולא אחר כמו שנאמר אני ה' ופרשוה סוד החכמה שהתנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו לאותם בעלי הדין שיודעים בסודות אדונם.</p>

1331

1332

¹³³³ שיבאר איך שהתורה מדבר למטה ומרמז למעלה, כי העילא ותתא מתדבקין דא בדא, וכל מה שנעשה למטה כן הוא למעלה (דע"ה ח"ב פב ע"ג).

¹³³⁴ סוד הענין תבין מ"ש רז"ל במדרש מן שטייא לית הנייא אלא מן קיצייא שהוקשה להם ז"ל מה הוא כינוי זה של מלך מצרים הנז' כאן אלא שהקב"ה אמר למשה מן שטייא שהוא פרעה התחתון כבר ראיתי דלית הנייא מני' אלא מן קיצייא פי' מן הקצין שתדבר עם קצינו שהוא שר של פרעה אולי ימשע שהוא מלך מצריים דייקא והזהר בכאן דייק עוד מלת בא אל פרעה וביאור שניהן הוא כנז' (זהר הרקיע).

¹³³⁵ אריך דקלי' (רח"ו).

¹³³⁶ הוא שורש פרעה אשר למעלה בקליפה, והיה ראש לקליפות, אשר ממנו משתלשלין כל מדרגות הטומאה לאין מספר, וזהו שאמר בא אל פרעה מדרגה אחר מדרגה עד פרעה התנין הגדול (דע"ה ח"ב פב ע"ג).

¹³³⁷ ההמשכות וההתפשטויות שנמשכין ומתפשטין ממנו (דע"ה ח"ב פב ע"ג).

¹³³⁸ והוא כמו שכתוב (קהלת ז יד) גם את זה לעומת זה עשה האלהים, והוא נגד לויתן נחש בריח ולויתן נחש עקלתון אשר בחוורתא דא"א, ושם הוא שרשו כמ"ש הגר"א בספד"צ (פרק א יא ע"ג בד"ה זנבא ברישיה). ע"ש כל הענין, ומשום ששם אינו מגיעין מעשה בני אדם כלל, לכן דחיל משה רבינו ע"ה למקריב לגביה, שהוא להתנין דקליפה אשר כנגדו, כי היה ירא שלא יכיל ליה לכובשו תחת ידו (דע"ה ח"ב פב ע"ג).

¹³³⁹ סוד התנין שמצאנו כל עניני התנינים הללו ה' י' כתרין מסאבותא דדכורא והבן ענין אמרו חד פרסא וכז' כי לפעמים מתגברים העוונות אז אותו התנין שואב בדרך ההוא הנק' דברישא ונלע"ד כי הוא סוד נוק' דתהומא רבא עילאה (זהר הרקיע).

ספר שמות

<p>פתח רבי שמעון ואמר ויברא אלהים את התנינים הגדולים ואת כל נפש החיה הרומשת אשר שרצו המים למיניהם פסוק זה פרשוהו אבל ויברא אלהים את התנינים הוא סוד זה</p>	<p>פתח רבי שמעון ואמר ויברא אלהים את התנינים הגדולים ואת כל נפש החיה הרומשת אשר שרצו המים למיניהם האי קרא אוקמוה ליה אבל ויברא אלהים את התנינים הוא רזא דא</p>
לד/ב	
<p>לויטן ובת זוגו תנינם חסר כתוב משום שהרג את הנקבה והעלה אותה הקדוש ברוך הוא לצדיקים ופרשוה.</p>	<p>לויטן ובת זוגו תנינם¹³⁴⁰ חסר כתיב בגין דקטל לנוקבא¹³⁴¹ וסלקה קודשא בריך הוא לצדיקא ואוקמוה</p>
<p>התנים הגדול תשעה יאורים הם שהוא רובץ ביניהם ויאור אחד הוא שמימו שוככים וברכות שמימי הגן נופלים בו שלש פעמים בשנה וכאשר זה שתי פעמים מתברך אותו יאור ולא כל כך וכשאחד לא כך.</p>	<p>התנים הגדול תשע יאורים הם רביין בינייהו וחד יאורא איהו דמימוי שכיכין וברכאן דמימין דגנתא נפלין ביה תלת זמנין בשתא וכד תריין זמנין מתברך ההוא יאורא ולא כל כך וכד חד לאו הכי</p>
<p>והתנין הזה נכנס לאותו יאור מתחזק והולך ושט ונכנס לתוך הים ובולע דגים מכמה מינים ושולט ושב לאותו יאור תשעה יאורים הללו הולכים ועולים וסביבו כמה אילנות ועשבים למיניהם.</p>	<p>והאי תנינא עאל בההוא יאורא אתתקין¹²⁰ ואזיל ושאט עאל גו ימא ובלע¹³⁴³ נונין לכמה זינין ושליט ותב לההוא יאורא אלין תשעה יאורין אזלין וסלקין וסחרניה כמה אילנין ועשביין לזנייהו</p>
<p>היאור הראשון יוצא מצד שמאל בצנור אחד שנמשך ויוצא שלש טיפות וכל טיפה וטיפה נפרדת לשלש טיפות וכל טיפה וטיפה נעשה ממנה יאור אחד ואלה הם תשעה יאורים שמתחזקים והולכים ומשוטטים וסובבים בכל אותם הרקיעים.</p>	<p>יאורא קדמאה נפקא מסטרא שמאלא¹³⁴⁴ בחד צנורא דנגיד ונפיק תלת טפיין¹³⁴⁵ וכל טפה וטפה אתפרש לתלת טפיין וכל טפה וטפה אתעביד מניה יאורא חד ואלין אינון תשעה יאורין דמתתקפין ואזלין ושאטין וסחרין בכל אינון רקיעין</p>
<p>ממה שנשאר מאותן טיפות כשסיימו לצאת נשאר טיפה אחת שיוצאת בשקט נופלת ביניהם ונעשה ממנה יאור אחד היאור הזה הוא אותו שאמרנו שהולך בשקט.</p>	<p>ממה דאשתאר מאינון טפיין כד סיימין למיפק אשתאר טפה חדא¹³⁴⁶ דנפקא בשכיכו¹³⁴⁷ נפל בינייהו ואתעביד מניה יאורא חדא האי יאורא איהו ההוא דאמרן דאזלא בשכיכו</p>
<p>היאור הזה כשאותו נהר שנמשך ויוצא מוציא טיפות אחרות גדולות (של ברכות) מצד הימין מה שנשאר</p>	<p>האי יאורא כד ההוא נהר דנגיד ונפיק אפיק טפיין אחרנין רברבאין¹²¹ (ס"א דברכאן) מסטרא דימינא מה דאשתאר מאינון טפיין</p>

¹³⁴⁰ להורות שהם חוזרים לאחד (דע"ה ח"ב מה ע"א).

¹³⁴¹ נוק' דא"א דקלי' הרגה (רח"ו).

¹³⁴² דע כי י' יאורין הם אשר בהם י' תנינים, וז"ש לשון זה שמביא פ' שברת ראשי תנינים על המים יש בתיבות אלו ר"ת עשרה לרמז כי התנינים אשר נזכר בפסוק הם עשרה (זהר הרקיע). ט"ס של הקלי' והם הכלים שלה ספירות (רח"ו).

¹³⁴³ הם הנשמות (רח"ו).

¹³⁴⁴ היינו סוד טיפה בני ח"ת ולא בני ז"ן (רח"ו).

¹³⁴⁵ ענן גדול ורוח סערה ואש מתלקחת (רח"ו).

¹³⁴⁶ היינו נוגה (רח"ו).

¹³⁴⁷ כי זה בלחש בחשאי ואינו משמיע קול והם יוצאים תחלה ואח"כ הוא כי המלכים מלכו תחלה ח' שרשים (רח"ו).

ספר שמות

<p>אשתאר טפה חדא בשכיכו מאינון ברכאן ונפל בהווא יאורא דאיהו שכיך והאי איהו יאורא¹³⁴⁹ דעדיף מכלהו</p>	<p>מאותן טיפות נשארתי טיפה אחת בשקט מאותן ברכות ונופלת באותו יאור שהוא יש כמה שקט¹³⁴⁸ וזהו היאור שעדיף מכולם.</p>
<p>כד נפקין ומתפרשין אינון ארבע נהרין דנפקין מגנתא דעדן ההוא דאקרי פישון נפיל בהווא יאורא ואתכליל ביה ועל דא מלכות בכל אתכליל בהא¹³⁵⁰ ופישון איהו מלכות בכל מיאורא דא אתזנו ואתמליין כל אינון יאורין אחרנין</p>	<p>כשיוצאים ונפרדים אותם ארבעה נהרות שיוצאים מגן עדן אותו שנקרא פישון נופל באותו יאור ונכלל בו ולכן מלכות בכל נכללת בזה ופישון הוא מלכות בכל מהיאור הזה נזונים ומתמלאים כל אותם היאורים האחרים.</p>
<p>בכל יאורא ויאורא אזלא ושאת חד תנינא ואינון תשע וכל חד וחד נקיב נוקבא ברישיה כמה דאת אמר (תהלים עד יג) שברת ראשי תנינים וגו' ואפילו האי התנין¹³⁵¹ הגדול הכי הוא בגין דכלהו נפחין רוהין¹²²¹¹³⁵² לגבי עילא ולא לתתא</p>	<p>בכל יאור ויאור הולך ושט תנין אחד והם תשעה וכל אחד ואחד נוקב נקב בראשו כמו שנאמר שברת ראשי תנינים וגו' ואפילו התנין הגדול הזה כך הוא משום שכלם נופחים רוחות למעלה ולא למטה.</p>
<p>כתיב (בראשית א א) בראשית ברא אלהים וכתוב (&) ויברא אלהים את התנינים הגדולים בכל עובדא דאינון עשר אמירן קיימין לקבליהו¹³⁵³ אינון עשר יאורין¹³⁵⁴ וחד תנינא מתפרפרא (ס"א מתפרשא) (ס"א מתפרפרא) ברוחא לקבל כל חד וחד</p>	<p>כתוב בראשית ברא אלהים וכתוב ויברא אלהים את התנינים הגדולים בכל מעשה של אותם עשר אמירות עומדים כנגדם אותם עשרה יאורים ותנין אחד מתפרפר (פורש נ"א מתפרפר) ברוח כנגד כל אחד ואחד.</p>
<p>ועל דא חד לשבעין שנין מזדעזע עלמא בגין דהאי התנין הגדול¹³⁵⁵ כד הוא סליק סנפירוי ואזדעזע כדין בלהו מזדעזען באינון יאורין וכל עלמא מזדעזעא וארעא מתחלחלת וכלהו כלילן בהאי תנין הגדול</p>	<p>ועל זה אחת לשבעים שנה מזדעזע העולם משום שהתנין הגדול הזה כשהוא מעלה את הסנפירים שלו ומזדעזע אז כולם מזדעזעים באותם יאורים וכל העולם מזדעזע והארץ מתחלחלת וכולם כלולים בתנין הגדול הזה.</p>
<p>והארץ היתה תוהו וגו' (&) אמר רבי שמעון עובדא דבראשית חבריא לעאן ביה וידעין ביה אבל זעירין אינון דידעין לרמזא עובדא דבראשית ברזא דתנין הגדול ועל דא תנינן</p>	<p>והארץ היתה תוהו וגו' אמר רבי שמעון מעשה בראשית החברים עוסקים בו ויודעים בו אבל הם מעטים שיוודעים את רמז מעשה בראשית בסוד התנין הגדול ועל זה</p>

1348

1349 כתר דקלי' (רח"ו).

1350 רישא דדהבא (רח"ו).

1351 הוא נכנס בלבן של בני אדם לכפור בהקב"ה (והוא משום שכל בניינו הוא מזה), והוא התנין הרובץ בתוך יאוריו (יחזקאל כט ג), כי הוא הנחש הקדמוני אשר על ידו היה החטא דעץ הדעת, והוא התנין שהוא בחי' דעת וכמ"ש בזוה"ק (פ' בא ל"ד ול"ה) וכמו שהאריך בזה הגר"א בספד"צ (יב ע"א ד"ה זנב ברישא) ע"ש. וכ"ז הוא משום שכל בניינו הוא מתמצית הארה דאור הדעת עלאה דהתיקון, ונבנה ונעשה מזה ע"י החטא דעץ הדעת כנז' (דע"ה ח"ב ט ע"ג).

1352 כי ראש פתני"ם א"ך ז"ר והוא יונק מן העליונים מן הקדושה ואינו משלו הלא הוא כמוס (רח"ו).

1353 י"ס דקדושה (רח"ו).

1354 י"ס דקלי' (רח"ו).

1355 כי כן אריך דאצילות כולל כל הפרצופים כולם (רח"ו).

ספר שמות

דכל עלמא לא משתלשל אלא על סנפיריו דדא ¹³⁵⁶	שנינו שכל העולם אינו משתלשל אלא על סנפיריו של זה.
תא הזי והארץ היתה תהו ובהו וגו' תנינן היתה ואוקימנא בגין דבהאי יאורא קדמאה דקאמרן כד האי התנין הגדול עאל ביה כדין אתמלייא ¹³⁵⁷ ושאמי ¹³⁵⁸ ודעיך ניצוצין דאתלקטו באינן עלמין דאתחרבו בקדמיתא	בא וראה והארץ היתה תהו ובהו וגו' שנינו היתה ובארנו משום שביאור הראשון הזה שאמרנו כשהתנין הגדול הזה נכנס בו אז מתמלא ושוטף ומכבה הניצוצות שנלקטו באותן עולמות שנחרבו בתחלה.
אינן תנינן אחרנין דקאמרן הוו ולא הוו ¹³⁶² אמאי בגין דאתחלש חיליהו דלא ישמשון עלמא בר חד זמנא לשבעין שנין ¹³⁶³ ואינן אתתקפו בחילא דההוא תנין הגדול והאי איהו בלחודוי לאתתקפא ואלמלא נוקביה קיימת לנביה לא יכיל עלמא למסבל לון (ובגין כך) ¹²³	אותם תנינים אחרים שאמרנו היו ולא היו למה משום שנחלש כחם שלא יחריבו העולם פרט לשבעים שנה פעם אחת והם מתחזקים בכח התנין הגדול ההוא והוא ¹³⁶⁰ לבדו מתחזק ¹³⁶¹ ואלמלא נקבתו היתה קיימת אצלו לא יכול העולם לסבול אותם (ומשום כך).
עד לא קטל קודשא בריך הוא לנוקבא הארץ היתה תהו (ובהו) ¹²⁴ תהו היתה ולבתר דקטל לה הוה ¹²⁵ בהו שראת לאתקיימא וחשך על עד לא הות נהירא עוברא דעבד	טרם שהרג הקדוש ברוך הוא את הנקבה הארץ היתה תהו (ובהו) תהו היתה ואחר שהרג אותה היתה בהו התחילה להתקיים וחשך על טרם שהיה מאיר המעשה שעשה.
מה עבד קודשא בריך הוא מחץ רישיה דכורא לעילא ואתכפיא בגין דהא תהומא לתתא לא הוה נהיר ¹³⁶⁵ מאי טעמא לא הוה	מה עשה הקדוש ברוך הוא מחץ את ראש הזכר למעלה ונכפה משום שהרי התהום למטה לא היה מאיר מה הטעם לא היה מאיר משום שהתנין

¹³⁵⁶ אמנם הוא כל הכח אשר ישנו בהתהום להתפשט בכל המציאות דהים אוקיינוס הוא ג"כ ע"י הנחש בריח הניתן בתוכו, כי רק ע"ז מתברך מימיו, וזהו שאמר במדרש כונן כי הים הגדול הנקרא אוקיינוס הוא עומד על סנפיריו של לויתן, כי סנפיריו הם מכח היסוד שבו (ע' בהגר"א בספד"צ (פרק א בסוף ד"ה קולטרא בקטרוי סנפירא בעדבוי יג ע"א ד"ה ויסוד), שאמר שם ויסוד דלויתן הוא הסנפיר כו' ע"ש), כי מכח היסוד שהוא רצוא ושוב (ע' בהגר"א שם יג ע"ד בד"ה והחיות רצוא ושוב) הנה מזה יוצאים ונמשכים הסנפירים אשר הוא פורח ושט בהן, ולכן נקרא גם היסוד שלו לעצמו ג"כ בשם סנפיר*. וזהו שאמר כי הים אוקיינוס עומד על סנפיריו של לויתן, כי ע"י היסוד דהנחש בריח הניתן בתהום, ע"ז מתברך מימיו ונובע ומתפשט ויוצא הים אוקיינוס מהתהום. וזהו ג"כ מ"ש עוד במדרש כונן שם יום ה', כי כל העולם כולו הוא תולה על סנפיריו של לויתן. וכן אמרו בזוה"ק (פ' בא לד ע"ב) דכל עלמא לא משתלשל אלא על סנפיריו. וכן ברע"מ תצא (רעט ע"א) לויתן דקאים על שפת הים ועלמא קאי על סנפיריו דא צדיק יסוד עולם דכל עלמא קאים עליו. וכן בסבא משפטים (קח ע"ב) כל עלמא לא קאים אלא על גפא חדא דלויתן * הגהה כי אין לומר שהסנפיר עצמו הוא היסוד, שהרי מבואר הוא בגמרא בכורות (דף ח ע"א) שבדגים זכרותם מבפנים ע"ש, והסנפירין הרי הם מבחוץ, אלא הכוונה הוא שהיסוד נקרא ג"כ בשם סנפיר, כי הסנפירין הם תולדתו. ונקרא היסוד ג"כ בשם סנפיר ע"ש תולדותיו, כי הם מהח"ג שבו. וכן הוא מבואר בתיקונים (תיקון כא דף מד ע"ב) כי הסנפירין הם ח"ג ע"ש ובהגר"א שם (ד"ה תרין סמכי קשוט) (דע"ה ח"ב מה ע"ב).

¹³⁵⁷ שאז תנין זה דכורא דנוגה חוזר להתמתק ואז כל הג' קלי' בטלים (רח"ו).
¹³⁵⁸ בסוד המלכים בני ח' ואז הוא מברר מע' שנים ההם דהיינו מז' מלכים וחלזון הוא יוצא לע' שנה והוא מהם עצמם ולכן תכלת מרחיק החיצונים (רח"ו). החלזון הנה הוא מהבירור דז' מלכים דמיתו, ולכן צובעין בדמו תכלת כדי להרחיק את החיצונים, כי הם נכונים מהאור הגדול דהז' שמות שהוא גימ' תכלת, כי מאחר שהוא נברר מהם ונכלל בהז' שמות הם בורחים ממנו (הקדו"ש צב ע"ד).

¹³⁵⁹

¹³⁶⁰

¹³⁶¹

¹³⁶²

¹³⁶³

¹³⁶⁵ יסוד דנוק' (רח"ו).

ספר שמות

<p>נהיר בנין דהאי התנין הגדול¹³⁶⁶ הוה נשיב רוחא על תהומא ואחשיך ליה ולא מרפרפא לתתא</p>	<p>הגדול הזה היה מנשב רוח על התהום ומחשיך אותו ולא היה מרחף¹³⁶⁴ למטה.</p>
<p>ועבר¹³⁶⁷ (נ"א ועכ"ד) רוחא אחרא דלעילא ונשב (נ"א דנשב)¹²⁶ ובטש בהווא רוחא ושכיך ליה הדא הוא דכתיב (&) ורוח אלהים מרחפת על פני המים והיינו דתנינן דקודשא בריך הוא בטש רוחא ברוחא וברא עלמא</p>	<p>ועברה (ועם כל זה) רוח אחרת למעלה ונשבה (שנשבה) והכתה באותה רוח והשקיטה אותה זהו שכתוב ורוח אלהים מרחפת על פני המים וזהו ששנינו שהקדוש ברוך הוא הכה רוח ברוח וברא את העולם.</p>
<p>ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור נהיר נהירו דלעילא ובטש</p>	<p>ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור האיר האור שלמעלה והכה</p>
<p>לה/א</p>	
<p>על גבי רוחא דנשיב ואסתלק¹³⁶⁸ מעל תהומא ולא הפא ליה כיון דתהומא אתנהיר ואיהו אסתלק כדין הוה נהירו</p>	<p>על גב הרוח שנשבה והסתלק מעל התהום ולא כיסה אותו כיון שהאיר התהום והוא הסתלק אז היה אור.</p>
<p>דא נהיר על רישיה ומיא הוה נפקי מגו אפותיה ורוחא נשיב לעילא ונהיר מנהירו דא עד דהוה נחית נהוריה מנצנצא¹³⁶⁹ לשבעין ותריין נהורין דשמשא כיון דאינון נהורין אתרשימו בגו שמשא לתתא הוה חייביא דעלמא ידעין בהו והוה פלחין לשמשא כיון דאסתכל קודשא בריך הוא באינון חייביא סליק נהוריה ונגניו ליה אמאי נגניו ליה בנין דהווא תנין הוה סליק ונחית ובטש באינון יאורין עד דנגז ליה ולא אתגליא</p>	<p>זה מאיר על ראשו ומים היו יוצאים מתוך מצחו ורוח נושבת למעלה ומאירה מאור זה עד שהיה יורד אורו מנצנץ לשבעים ושנים אורות של השמש כיון שאותם אורות נרשמו בתוך השמש למטה היו הרשעים של העולם יודעים בהם והיו עובדים לשמש כיון שהסתכל הקדוש ברוך הוא באותם הרשעים סלק את אורו וגנז אותו למה גנז אותו משום שאותו תנין היה עולה ויורד ומכה באותם יאורים עד שגנז אותו ולא התגלה.</p>
<p>וזרע ליה זרועא בחד צדיק¹³⁷⁰ דאיהו¹³⁷¹ גננא דגנתא וזרועא דזרע בגנתא¹³⁷² בגניזו בטמירו (ס"א האי) דהאי אור איהו</p>	<p>וזרע אותו הזרע בצדיק אחד שהוא הגנן של הגן והזרע שנזרע בגן הוא גניזת וטמינת (זה) של האור הזה הוא.</p>

1364

1366 בסוד תגבורת בני ח' וביטול המלכים (רח"ו).

1367 היינו הדר בחי' רוח (רח"ו).

1368 היינו מן המלכים שנתבררו ונשאר רח"פ מ"ת והשאר נברר (רח"ו).

1369 בסוד חסד דאתגלי בפום אמה שיצא בהדר (רח"ו).

1370 לקמן קמט רע"א קסו ע"ב רכ ע"ב (לש"ו).

1371 היינו יסוד דא"ק טיפת לובן (רח"ו). אותו האור עצמו שהוא הגילוי דהשם מ"ה העיקרי, הנה הוא חזר ונתעלם ונגנז ג"כ תיכף בהיסוד עצמו, וכמ"ש בפ' פקודי (דף רכ ע"ב) והוא נהורא דאברהם גניז ליה קוב"ה כו' ע"ש, ונגנז בהיסוד עצמו, בסוד (תהלים צז יא) אור זרוע לצדיק, כמ"ש שם (רכ ע"ב וע"ש קמח סע"ב וקסו סע"ב ולה ע"א). ואינו מאיר מאז ולהלאה אלא דרך דופני העטרה, והוא החסד שמנהיג בו כל הדורות (כללים ח"א לה ע"א, נז סע"א, פא ע"א, ח"ב סח ע"ב), ע' הערת המוחין (פרק ט) [וכמ"ש בזוה"ק פ' בא לה ע"א, ע"ש בהגהות מהרח"ו אות ג' ד"ל¹³⁷¹, ובזוה"ק פ' תרומה קמח סע"ב וקמט רע"א, ושם קסו ע"ב וקסז ע"א כל העינין, ופ' פקודי רכ ע"ב ופ' אמור פח ע"א (שם קא ע"ג). ונשאר עיקר האור גניז בהיסוד לצורך תיקון העתיד, וגם האור שיצא ממנו בסוד החסד דאתגלייא בפום אמה לצורך התיקון דמעשה בראשית, הנה הוא נתלבש בהמלכות הנעלמת בו כמ"ש מהרח"ו שם, ויצא ע"י המלכות, ומזה נעשה כל התיקון דמעשה בראשית (שם ח"ב עו ע"א).

1372 במ' הנעלמת בו שתקנה התהו (רח"ו). עיקר אור התיקון אשר ממנו נתקנו הנקודות וכל האצילות כולו וכל מעשה בראשית כולם, הנה הוא האור המ"ה הפנימי, כי הוא מבפנים לכולם וכמ"ש אליהו זל"ט (תיקרו' יט ע"א) מלגאו איהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א דאיהו ארח אצילות איהו שקיו דאילנא כו'. וכן

ספר שמות

<p>כד האי התנין הגדול חמי דצמח בגנתא זרועא דאור דא כדין אתער לסטרא אחרא¹³⁷³ ליהוא נהר דאקרי גיחון ואתפלגו מימיו דהאי גיחון חד שבילא דיליה איהו אזיל גו ההוא זרועא דאצמחא גו גנתא ואנהיר ביה ברבו דזרועא¹³⁷⁴ דא ואקרי גיחון</p>	<p>כשהתנין הגדול הזה רואה שצומח בגן זרע של אור זה אז מתעורר לצד האחר לאותו נהר שנקרא גיחון ונחלקים מימי הגיחון הזה שביל אחד שלו הוא הולך לתוך אותו זרע שצמח בתוך הגן ומאיר בו בגידול הזרע הזה ונקרא גיחון.</p>
<p>ומגו ההוא רבו דזרועא דא אסתלק לרבו שלמה מלכא כד אסתלק למלכו דכתיב (מ"א א לג) והורדתם אותו אל גיחון וכתוב (&) ומשה אותו שם ולא באתר אחרא בנין דהוה ידע דוד מלכא דא ומימיו אחרנין אסתלקו למלכו אחרא¹³⁷⁵ ודא איהו מלכא דאיהו תקיפא</p>	<p>ומתוך גדלות/גידול של אותו הזרע עלה לגידול שלמה המלך כשעלה למלכות שכתוב והורדתם אותו אל גיחון וכתוב ומשח אותו שם שם ולא במקום אחר משום שאת זה ידע דוד המלך ומימיו האחרים עלו למלכות אחרת וזהו המלך שהוא תקיף.</p>
<p>והאי התנין הגדול אתער ליה ואסתלק סנפירו¹³⁷⁶ דהאי תנין בהווא נהר לאתקפא ביה וכל אינון שאר יאורין כלהו סלקין ונחתין בתוקפא דהאי התנין הגדול ותב ועאל ליהוא יאורא שכיכא ואשתכך ביה</p>	<p>והתנין הגדול הזה התעורר אליו והתעלו סנפיריו של התנין הזה באותו נהר להתחזק בו וכל אותם שאר היאורים כולם עולים ויורדים בתקפו של התנין הגדול הזה שב ונכנס לתוך יאור השקט ושוכך בו.</p>
<p>וכדין כד ההוא אור אתנניו (ס"א לנמלא)¹²⁷ לעיולא ליה ההוא גנא דקאמרן כדין נפק חשך קדמאה ובטש על רישיה בהווא נוקבא דאתמתחא ביה ואתפרש חד חוטא בין ההוא נהירו דאור¹³⁷⁷ דא דאתנניו ובין ההוא השוכא דחשך דא דכתיב (בראשית א ד) ויבדל אלהים בין האור ובין החשך</p>	<p>ואז כשאותו אור נגנז (להסיעו) להעלותו אותו גנן שאמרנו אז יוצא החושך הראשון ומכה על ראשו באותו נקב שנעשה בו ונפרד חוט אחד בין אותו האור של האור הזה שנגנז ובין אותה חשכה של החשך הזה שכתוב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך.</p>
<p>האי תנין תב בהווא פרישו דהאי חוטא דאפריש ואפריש לאינון (נ"א בין אינון) יאורין גו השוכא ואתפרשו נונין לזנייהו אלין מאלין בהווא פרישו</p>	<p>התנין הזה שב באותה הפרדה של החוט הזה שהפריד והפריד את אותם (בין אותם) יאורים לתוך החשכה ונפרדים דגים למיניהם אלה מאלה באותה הפרדה.</p>
<p>וכד אתפרשו מיין עלאין קדישין כל אינון יאורין אתפרשו ועאלו לגו ההוא יאורא</p>	<p>וכשנפרדו המים העליונים הקדושים כל אותם היאורים נפרדים ונכנסו לתוך אותו היאור השקט שנתברר</p>

הוא נמשך ויצא דרך פנימיות כל הא"ק, והוא תולדות היסוד, שבו חסד דאתגלי בפום אמה, והוא באמת אינו עיקר אור הגנוז עצמו שהוא אור האוריא עלאה, אלא הוא רק תולדתו כי הוא יצא ונולד רק מהיסוד ומלכות דא"ק (כללים ח"א קי ע"ג), האור המקיף הוא מהזווג עליון דהמוחין אוריא ומ"ס, והאור הפנימי הוא מהזווג תחתון דהיסוד ומלכות (שם ע"ד) והנה בעת שהזו"ן הם בגדלות ובמוחין שלימים, הנה אז נמשך בהנוק' מהאור שבו ג"כ, ע' זוה"ק (פ' בא לה ע"א, ופ' תרומה קסו ע"ב) ובדברי הרב בדרושי מ"ן ומ"ד (דרוש ה), אמנם הוא רק בסוד נהיר לנוק' דרך דופן כמ"ש בהארית המוחין (פרק ט), אבל הוא נמשך בה עכ"פ והוא החסד שבחסד כנז' (דע"ה ח"ב קלד ע"א).

¹³⁷³ לינך מהגבורות (רח"ו).

¹³⁷⁴ היינו ע"י רוחא דשדי בה ועי"כ היא מעלה מ"ן וזרעת (רח"ו).

¹³⁷⁵ מלך המשיח (רח"ו).

¹³⁷⁶ פ' שסברה הקלי' ע"י הנוגה לאחוז בגבורות ולא בחסידים כי כבר נתבטל יניקתה ביהי אור (רח"ו).

¹³⁷⁷ ואז הקב"ה הבדיל בין מים למים ואז מנע ג"כ יניקתו מן הגבורות (רח"ו).

ספר שמות

<p>שכיבא דאתבריר מכלהו ונפקין ועאלין ביה תלת זמנין ביומא</p>	<p>מכולם ויוצאים ונכנסים בו שלש פעמים ביום.</p>
<p>וכל אינון נונין דמגדלן גו אינון יאורין פרישין אלין מאלין ואקרין לילות ואלין אינון ראשין לכל אינון נונין דנפקין לבר ואלין שלטין על כלהו ואלין אקרין בכורי מצרים ומהכא אתבדרו לבר בוכרין וכלהו אתזנו משקיו דאינון יאורין והאי התנין הגדול שלטא על כלהו</p>	<p>וכל אותם דגים שגדלים תוך אותם יאורים נפרדים אלה מאלה ונקראים לילות ואלה הם ראשים לכל אותם דגים שיוצאים החוצה ואלה שולטים על כולם ואלה נקראים בכורי מצרים ומכאן התפזרו החוצה הבכורים וכולם נזונים מהשקאת אותם יאורים והתנין הגדול הזה שולט על כולם.</p>
<p>וכלא בפרישו דמיין עלאין דכתיב (&) ויהי מבדיל בין מים למים ואתרשימו מיין קדישין עלאין ואתפרשו לעילא ומיין תתאין אתפרשו כלהו אלין מאלין קדישין ודלא קדישין ועל דא אקרין מלאכין עלאין פרישין בגין דאתפרשו אלין מאלין לזנייהו</p>	<p>והכל בהבדלת המים העליונים שכתוב ויהי מבדיל בין מים למים ונרשמו מים הקדושים העליונים ונפרדו למעלה והמים התחתונים נפרדו כולם אלה מאלה קדושים ושלא קדושים ועל זה נקראו מלאכים עליונים פרודים משום שנפרדו אלה מאלה למיניהם.</p>
<p>ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזרע זרע (&) רוא דא כד האי התנין הגדול הוה נשיב רוחא בהווא נוקבא ומרפרפא¹³⁷⁹ לגבי עילא כל אינון עשבין הוה מהפך לון ליבישו עד דרוחא אהרא נשיב בהווא רוחא ושכיך ליה לתתא ועשבין צמחו כמלקדמין ושלטין ומשבחן ואודן קמי קודשא בריך הוא</p>	<p>ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזרע זרע סוד זה כשהתנין הגדול הזה היה מנשב רוח באותו נקב¹³⁷⁸ ומרחף כלפי מעלה את כל אותם העשבים היה הופך אותם ליבש עד שרוח אחרת נושבת באותה רוח ומשקיטה אותה למטה והעשבים צמחו כבתחלה ושולטים ומשבחים ומודים לפני הקדוש ברוך הוא.</p>
<p>מסטר שמאלא לגו יאורא שכיבא נפקין בעירין לזנייהו¹³⁸¹ ואולין למקרב לגבי דאינון עשבין ולא יכלין ותבין לאתרייהו כל אלין יאורין אולין ושאטין עם ההוא תנינא דשליט בהו וסחרין לאינון עשבין ולא יכלין בר לזמנין דרוחא¹³⁸² עלאה לא נשיב ואיהו מרפרפא רוחא בהווא נוקבא דלעילא כמה דאוקימנא כדין שליט ההוא רוחא על אינון עשבין</p>	<p>מצד שמאל ולתוך היאור השקט יוצאות בהמות למיניהן והולכים להתקרב לאותם עשבים ולא יכולים ושבים למקומם כל היאורים הללו הולכים ושטים עם אותו התנין ששולטים בהם ומקיפים את אותם העשבים ולא יכולים, פרט לפעמים שרוח עליונה אינה נושבת והיא¹³⁸⁰ מרחפת הרוח באותו הנקב שלמעלה כמו שבארנו ואז שולטת אותה הרוח על אותם עשבים.</p>
<p>ויאורא שכיבא תב לאתרייהו¹³⁸³ וסלקא ונחתא ובגין דמימיו שכיבין אזיל בשכיבו והאי התנים הגדול סלקא לגבי אינון יאורין ועשבין כלהו מגדלן סחרניה דההוא יאורא</p>	<p>והיאור השקט שב למקומו ועולה ויורד ומשום שמימיו שקטים הולך בשקט והתנים הגדול הזה עולה לאותם יאורים וכל העשבים מתגדלים</p>

¹³⁷⁸

¹³⁷⁹ לא היתה יכולה לקלוט והיו הנפילים בארץ (רח"ו).

¹³⁸⁰

¹³⁸¹ שור הבר (רח"ו).

¹³⁸² פי' כשאין החסדים יורדים וממתקים בגבורות (רח"ו).

¹³⁸³ היינו שחוזר ח"ו לקלי' ונהפך ממטה לנחש (רח"ו).

ספר שמות

שכיבא ואלין (נ"א ואינון) מגדלין בכל עיבר כדין סלקא ההוא תנינא ואתרבי בנייהו ותב לכל אינון יאורין	סביב אותו היאור השקט ואלה (והם) גדלים בכל צד ואז עולה אותו תנין ומתגדל ביניהם ושב אל כל אותם יאורים.
ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים (&) דא איהו נחש בריח אמאי בריח בגין דסגיר לתרין סמרין ולא נפיק לעלמין אלא חד זמנא ליובלא	ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים זהו נחש בריח למה בריח משום שסוגר את שני הצדדים ולא יוצא לעולמים אלא פעם אחת ביובל.
ובספרי קדמאי דא נחש עקלתון דאיהו בעקימו תדיר ואיתין לווטין על עלמא כד האי קם אתבר תוקפיה	ובספרי הראשונים זה נחש עקלתון שהוא תמיד בעקמימות ומביא קללות על העולם כשזה קם נשבר כחו של
לה/ב	
דההוא תנינא ¹³⁸⁵ ולא יכיל למיקם עד דאביד גשמיה בגין דקודשא בריך הוא כפיף ליה גו ימא כד עאל לגביה ואיהו דרך על תקפיה דימא ותקפיה דימא דא איהו תנינא כמה דאת אמר (איוב ט ח) ודורך על במתי ים	אותו התנין ולא יכול לעמוד עד שאובד ¹³⁸⁴ גופו משום שהקדוש ברוך הוא כופף אותו לתוך הים כשנכנס אליו והוא דורך על תוקפו של הים ותקף הים הזה הוא תנין כמו שנאמר ודורך על במתי ים.
וכד האי נחש קם כדין מה כתיב (ישעיה כז א) והרג את התנין אשר בים זהו התנין הגדול הנדול ועל דא כתיב (יחזקאל כט ג) הנני עליך ודא נחש איהו מארת בלווטין לכלא בגין דאיהו תקיפא עליה בתוקפיה דההוא נהר רברבא דאקרי חדקל והא אוקימנא	וכשקם הנחש הזה אז מה כתוב והרג את התנין אשר בים זהו התנין הגדול ועל זה כתוב הנני עליך ונחש זה הוא מארת בקללות לכל משום שהוא חזק עליו בחזקו של אותו הנהר הגדול שנקרא חדקל והרי בארנו.
ההוא נחש איהו ביבשתא כד נפקין דא בדא דא דביבשתא אתתקף תדיר בגין דכל אורחוי ותקפוי ביבשתא איהו ואכיל ארעא ועפרא תדיר כמה דאת אמר (בראשית ג יד) ועפר תאכל כל ימי חיך דא גדיל בעפרא ודא גדיל במיא נחש דאתגדיל במיא לאו תקיפא כהאי דאתגדיל ביבשתא ועל דא כתיב (שם א יד) מארת חסר	אותו הנחש שביבשה כשיוצאים זה בזה אותו שביבשה תמיד מתגבר משום שכל דרכו וחוזקו הוא ביבשה ואוכל ארץ ועפר תמיד כמו שנאמר ועפר תאכל כל ימי חיך זה גדל בעפר וזה גדל במים נחש שהתגדל במים לא חזק כזה שהתגדל ביבשה ועל זה כתוב מארת חסר.
דדא אזדמן לגבי ההוא דמיא ואף על גב (ודא לא) ¹²⁸ דאזדמן לגביה ¹²⁹ לא אגה לגביה אלא קודשא בריך הוא בלחודוי דקטיל ליה מגו ימא כמה דאוקימנא בגין גסות רוחא דביה כמה דאת אמר (יחזקאל כט ג) אשר אמר לי יארי וגו'	זה הזדמן לאותו של המים ואף על גב (וזה לא) שהזדמן אליו לא נלחם בו אלא הקדוש ברוך הוא לבדו שהרג אותו מתוך הים כמו שבארנו שבגלל גסות הרוח שבו כמו שנאמר אשר אמר לי יארי וגו'.
ועבר יהו"ה לנגוף את מצרים וגו' תנא אמר רבי יוסי האי קרא קשיא ¹³⁸⁶ וכי וראה את הדם	ועבר ה' לנגוף את מצרים וגו' שנינו אמר רבי יוסי פסוק זה קשה וכי וראה את הדם ואחר כך ופסח שמשמע

¹³⁸⁴

¹³⁸⁵ עי' דע"ה ח"ב הובא בדף הקודם.

¹³⁸⁶ הוקשה לו שכבר אמר בפסוק הקודם שיתנו הדם על המשקוף וגו', אם כן למה חזר ואמר וראה את הדם, דמשמע שצריך חלילה לסימן (רמ"ז).

ספר שמות

<p>ואחר כך ופסח דמשמע דסימנא הוא דעביד ואי תימא בגין דמא דאיהו מצוה אמאי לבר ואמאי בתלת דוכתי דפתחא¹³⁸⁷ והא כתיב (דניאל ב כב) הוא גלי עמיקתא וגו' ומאי טעמא בעא דאתגליא דמא על המשקוף ועל שתי המזוזות</p>	<p>שסימן הוא עשה ואם תאמר בשביל הדם שהוא מצוה למה בחוץ ולמה בשלשה מקומות של הפתח והרי כתוב "הוא גלי עמיקתא וגו'" [הוא מגלה עמקות וגו'] ומה הטעם שרצה לגלות דם על המשקוף ועל שתי המזוזות.</p>
<p>אלא תנא כתיב (דברים לב יט) וירא יהו"ה וינאץ וכתיב (בראשית ו ה) וירא¹³⁸⁸ יהו"ה כי רבה רעת האדם בארץ ותנינן לא אתחזי¹³⁸⁹ אשגחותא דלעילא אלא כד אתחזי לתתא עובדא דאתעבידו עובדא מניה¹³⁹⁰ ועל דא (נ"א ועד דעבדין עובדא לתתא) לא משניחין לאבאשא בר הרהורא דע"ז¹³⁹¹ דכתיב (דברים יא טז) השמרו לכם פן יפתה לבבכם ומדאתעביד עובדא אשגחותא דלעילא אתער ובגין כך כלא בין לטב בין לביש בעובדא תליא מלתא</p>	<p>אלא שנינו כתוב "וירא ה' וינאץ" וכתוב "וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ" ושנינו לא נראית ההשגחה העליונה אלא כשנראים למטה המעשים שנעשו מעשה ממנו ועל זה (ועד שעושים מעשה למטה) לא משגיחים להרע פרט להרהור של עבודה זרה שכתוב השמרו לכם פן יפתה לבבכם ומשנעשה המעשה מתעוררת ההשגחה מלמעלה ולכן הכל בין לטוב בין לרע תלוי הדבר במעשה.</p>
<p>אמר רבי יוסי כל שוקי מצרים מליין טעון הו¹³⁹² ועוד דבכל ביתא וביתא הוו שכיחי זינין דמתקטרי בהרשיהו באינון כתרין תתאין¹³⁹³ דלתתא ומתערין רוח מסאבא בגווייהו</p>	<p>אמר רבי יוסי כל שוקי מצרים היו מלאים אלילים ועוד שבכל בית ובית היו מצויים מינים שנקשרים בכשפיהם באותם כתרים תחתונים שלמטה ומעוררים רוח הטומאה בתוכם.</p>
<p>ורזא דמלה תנא כתיב (&) ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות</p>	<p>וסוד הדבר למדנו כתוב ולקחתם אגודת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות</p>

¹³⁸⁷ פי' שיתור זה הוא לרמוז לדם המילה שגם הוא ניתן על הפתח, ולא נכתב לאמר שיהא לסימן, אם כן יקשה אמאי לבר, למה לא נתנוהו מבפנים כדי שיראו אותו ותשמח נפשם בברית צורם, וכמו שהיה נראה מפסוק הנאמר בצווי והיה הדם לכם לאות, שנראה שלהם יהיה האות ולא לה', ור"ל שהמצרים יראוהו, ואז היה נכון שיהיה מבחוץ ובכל צדדי הפתח שיהיה ניכר יפה (רמ"ז).

¹³⁸⁸ הראיה היא החוש הראשון המושפע מחוש המשותף שהוא הדעת, ושתי עיניו הם בסוד חו"ג, וגם נודע שהח"ג הם מקור כל הנשמות הזכרים מהחסדים, והגבורות לנקבות, ולכן כל המעשים הם פועלים בחו"ג דהיינו מעשי הזכרים בחסד ושל הנקבות בגבורה הן לטוב והן לרע, ולעומת כן נאמר וירא ה' וינאץ מכעס בניו ובנותיו, וענין זה נוהג בכל, אבל יש מצוות או עבירות שנוגעים בחו"ג יחדיו, והעיקר שבאלו הוא הזנות' שעליו נאמר (בראשית לח, ז) רע בעיני ה', דהיינו ה' חו"ג שהן ה' היות העולות ר"ס ועם ה' כולליהן שנכללים יחד החו"ג הרי ר"ע. ולעומת כן מביא פסוק וירא ה' כי רבה רעת האדם. וז"ש כתיב וכו' וכתוב וכו', פי' שני מיני פגמים שונים, אחד מפאת החוטאים ואחד מצד החטאים, ולפי שהראשון יותר מצוי שהוא לכללות העולם ולפרטות זכרים ונקבות לכן הקדים של מכעס בניו ובנותיו לאחר שהוא בפרשת בראשית. וגם בזה תבין מה מלמדנו התוספתא תנא כתיב וכתוב, וכלומר שתי בחינות הן (רמ"ז).

¹³⁸⁹ והענין שגם נודע שגם שתי הידים שבהן נעשה כל פעל גם הן סודם חו"ג, (תהלים ח, ד) כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך, והוא החוש החמישי הנמשך מן המשותף (רמ"ז).

¹³⁹⁰ פי' שמכח אותו מעשה נעשה ממנו פועל למעלה, וגם שנעשה ממנו פרקליט או קטיגור, אז מתקומם אותו פועל ומתעלה למעלה ומעורר כח הדעת שהוא החש ומרגיש, וכמש"ה (תהלים עג, יא) ויש דעה בעליון, ואז מראה השגחתו העליונה בהשפיע חסדים או גבורות בעולם (רמ"ז).

¹³⁹¹

¹³⁹²

¹³⁹³ הם ה"ס דנוגה כי שם הכשפים (רח"ו).

ספר שמות

<p>אגודת אזוב למה כדי לבער רוח הטומאה מביניהם (זה הפסוק קשה וכי וראה את הדם ואחר כך ופסח שמשמע שסימן הוא שעשה מדוע והרי הכל גלוי לפני הקדוש ברוך הוא וכתוב הוא גלי עמיקתא ומסתרתא [הוא מגלה עמקות ונסתרות] אלא שנינו כתוב וירא ה' וינאץ וגו' וכתוב וירא ה' כי רבה רעת וגו' ושנינו לא מתראה השגחה למעלה אלא כאשר נראה למטה מעשה ומשנעשה מעשה ההשגחה למעלה מתעוררת ומפני כן הכל בין לטובה ובין לרעה במעשה תלוי הדבר</p>	<p>אגודת אזוב למה כדי לבער רוח הטומאה מביניהם (זה הפסוק קשה וכי וראה את הדם ואחר כך ופסח שמשמע שסימן הוא שעשה מדוע והרי הכל גלוי לפני הקדוש ברוך הוא וכתוב הוא גלי עמיקתא ומסתרתא [הוא מגלה עמקות ונסתרות] אלא שנינו כתוב וירא ה' וינאץ וגו' וכתוב וירא ה' כי רבה רעת וגו' ושנינו לא מתראה השגחה למעלה אלא כאשר נראה למטה מעשה ומשנעשה מעשה ההשגחה למעלה מתעוררת ומפני כן הכל בין לטובה ובין לרעה במעשה תלוי הדבר</p>
<p>ולקחתם אגודת אזוב וגו' אגודת למה ומאי טעמא בעא דאתגלייא דמא על המשקוף ועל שתי המזוזות אמר רבי יוסי כל שוקי מצרים מליין טעוון הוו ובכל ביתא וביתא הוו שביחי זינין דמתקטרין בחרשייהו באינזון כתרין תתאין דלתתא ומתערין רוח מסאבא בגווייהו ועל דא אגודת אזוב בגין לבער רוחי מבינייהו)1390 ולאחזאה בפתחיהו בהני תלת דוכתי מהימנותא שלימתא חד הכא וחד הכא וחד בגווייהו ובגין כך ופסח יהו"ה על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף משום דחמי שמא קדישא רשים על פתחא</p>	<p>ולקחתם אגודת אזוב וגו' אגודת אזוב למה ומה הטעם רצה שיתגלה דם על המשקוף ועל שתי המזוזות אמר רבי יוסי כל שוקי במצרים היו מלאים אלילים ובכל בית ובית היו נמצאים מינים שמקטירים בכשפיהם באותם כתרים תחתונים שלמטה ומעוררים רוח הטומאה אצלם ועל זה אגודת אזוב כדי לבער רוחות מביניהם) ולהראות בפתחיהם בשלשת המקומות הללו האמונה השלימה אחד כאן ואחד כאן ואחד ביניהם ולכן ופסח ה' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף משום שרואה את השם הקדוש רשום על הפתח.</p>
<p>אמר רבי יהודה אי הכי אמאי דמא דהא תנינן חוור וסומק וחד דכליל ביני גווני אמר ליה תרי דמי הוו חד דמילה וחד דפסחא1395 דמילה רחמי1396 דפסחא דינא1397</p>	<p>אמר רבי יהודה אם כך למה דם שהרי שנינו לבן ואדום ואחד שכלול בין הצבעים אמר לו שני דמים היו אחד של מילה ואחד של פסח של מילה רחמים ושל פסח דין.</p>
<p>אמר רבי יהודה לאו הכי אלא כמה דאוליפנא דקודשא בריך הוא אחזר ההוא דמא לרחמי כאילו הוו חוור בגו גווני הדא הוא דכתיב (יחזקאל טז ו) ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי וגו' ואף על גב דהוה סומקא אתחזר לרחמי</p>	<p>אמר רבי יהודה לא כך אלא כמו שלמדנו שהחזיר הקדוש ברוך הוא את אותו דם לרחמים כאילו היו לבן בתוך הצבעים זהו שכתוב ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואמר לך בדמיך חיי וגו' ואף על גב שהיה אדום החזיר לרחמים שכתוב בדמיך חיי ולכן</p>

¹³⁹⁴ כי האזוב הוא בדרגא דח"י עלמין וכל רוח מסאבא הוא מצד המיתה בין בצרעת בין בכ"ד ולכן צותה התורה במצורע ב' צפרים נ"ה כידוע ארז ואזוב גוף וברית שני תולעת גבורה מים חיים חסד כלי חרס מלכות ולכלול הכל בימין הוא דם הצפור השחוטה שהוא הימנית כידוע בסוד ב' שעירים ובמים החיים (יהל אור).

¹³⁹⁵ לקמן מא ע"א ח"ג קמט ע"א ושם צה ע"א (לש"ו).

¹³⁹⁶ ה' חסדים (רח"ו).

¹³⁹⁷ גבורות (רח"ו).

ספר שמות

רשום הפתח בשלשה צדדים אחד כאן ואחד כאן ואחד ביניהם.	דכתיב בדמיך חיי ובגין כך רשים פתחא בתלת סטרין חד הכא וחד הכא וחד בינייהו
שנה רבי חזקיה שני דמים נראו כנגד שני כתרים שנראו (שהתעוררו) למעלה באותה שעה אמר רבי יוסי כתר אחד שכלול בשני צדדים טמונים	תאני רבי חזקיה תריין דמי אתחזו לקבל תרי כתרין ¹³⁹⁸ דאתחזו (נ"א דאתעררו) לעילא בההיא שעתא אמר רבי יוסי חד כתרא דכלילא ¹³⁹⁹ בתריין סטריין טמירין ¹⁴⁰⁰
ברחמים ודין.	ל/א
אמר רבי אבא בכמה מקומות חס הקדוש ברוך הוא על בניו בן אדם עושה בית והקדוש ברוך הוא אומר לו כתוב את שמי ושים אותו בפתח שלך ואתה שרוי בתוך הבית ואני יושב מחוץ לפתח לשמור אותך וכאן אמר רשום על הפתח את סוד האמונה שלי ואתה שרוי בתוך הבית ואני שומר אותך מבחוץ שכתוב ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר וכתוב וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח ה' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף.	אמר רבי אבא בכמה אתריין חס קודשא בריך הוא על בנוי עבד בר נש ביתא וקודשא בריך הוא אמר ליה כתוב שמי ¹⁴⁰¹ ושוי לפתחך ואת שרי לגו ביתא ואנא אותיב לבר בפתחך לנטרא לך והכא אמר רשים ¹⁴⁰² על פתחא רזא דמהימנותא דילי ואת שרי לגו ביתך ואנא נטיר לך לבר דכתיב (&) ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר ¹⁴⁰³ וכתיב (&) וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח יהוה על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף
עוד אמר רבי אבא כדוגמא שהשם הקדוש ה' עשו באותה שעה מה השם הקדוש החזיר באותה שעה דין אף כך	תו אמר רבי אבא כגוונא דשמא קדישא ¹⁴⁰⁴ ה' עבדו ¹⁴⁰⁵ בההוא שעתא מה שמא קדישא אתחזר בהאי שעתא דינא ¹⁴⁰⁶ אוף הכי

¹³⁹⁸ הם ז'ו"ן (רח"ו).

¹³⁹⁹ מלכות (רח"ו).

¹⁴⁰⁰ בליל א' של פסח, והיה אז תשלום הלידה דהבינה, אימא הכללי, לצורך הולדת המוחין דגדלות ראשון ושני דהז'ו"ן, והוא בסוד דם פסח ודם מילה, כי בדם מילה נתקן ז"א, ובדם פסח נתקן הנוק' (דע"ה ח"ב קכז ע"ב).

¹⁴⁰¹ הוא סוד מזוז"ה העולה אדנ"י, שהוא הנקרא שם ה', מפני שהוא יתברך נקרא בו (באדנ"י). וגם ידוע ששם אדנ"י במילואו עולה תרע"א, וזהו כתוב שמי ושוי לפתחך (רמ"ז).

¹⁴⁰² בחזה זעיר סוד א' שבוא"ו של שם מ"ה שה"ס שם אה"ה שבריבועו הוא ד"ם, ושם רזא דמהימנותא, דהיינו יסוד או"א, ולהיות שמשם התחלת רחל לכן נקרא פתח, וגם כנזכר לקמן בפ"י פתח הגוף, וגם שריבוע אה"ה סודו ד' דהיינו תנה"י, שכנגדם רחל שהיא דל"ת האצילות שסותמת בפני אורות האצילות, ולהיות שלא היו צריכים שמירה מפנים אלא מבחוץ למנוע ביאת מלאך המשחית, לכן אמר נטיר לך לבר (רמ"ז).

¹⁴⁰³ כי בבית אתם בטוחים אבל מבחוץ וראה את הדם וגו' ולא יתן. ודוק שבמצות נתינת הדם נאמר ונתנו את הדם על שתי המזוזות ועל המשקוף וכאן בראיה כתוב להפך. והענין מבואר במה שנודע שתחילה מאירים שני חסדי דוד מנ"ה דזעיר לחו"ב דנוק' ואחר כך נעשה לה הכתר, וזוהי הכוונה בשעת העשיה שתי המזוזות ואחר כך המשקוף, אבל בעת המשכת השפע שכבר מתוקנת כהלכתה משקוף קודם (רמ"ז).

¹⁴⁰⁴ מלכות (רח"ו). בשעת המעשה עשו כעין שם הו"ה דהיינו חו"ב דהיינו י"ה תחילה וכתר שבת"ת דהיינו ו"ה אחר כך וה"ס החסדים (רמ"ז).

¹⁴⁰⁵

¹⁴⁰⁶ פ"י בשעה הזאת הנזכרת בפסוקנו וראה את הדם, אז אתחזר בדינא, שמא קדישא, והוא הרמוז בר"ת ה'פתח ו'לא י'תן ה'משחית, דהיינו הו"ה ה' על ו' שה"ס ה' המשקוף כתר רחל ו' ת"ת זעיר, ואחר כך י"ה חו"ב כנגד נ"ה שבהם שם י"ה, וגם בסוד שני מוחי הנוק' שסודם י"ה, באופן שבשעת נתינת הדם כווננו לתיקון רחל שיאירו בכח"ב חו"ג משני הדמים דפסח ומילה רחמי ודינא כנז"ל, ואחר כך בעת מעשה ה' במכת בכורות אז גבר כח הה' על הו' ואתחזר דינא, וגם דם הפסח גבר על דם המילה ואחתזר דינא (רמ"ז).

ספר שמות

<p>אתחזור¹⁴⁰⁷ האי דמא בהאי שעתא דינא דכתיב (&) וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות רשימא דכלהו סומקא לאתחזאה דהא אתחזור בדינא למעבד נוקמין</p>	<p>חזר דם זה בשעה זו דין שכתוב וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות רשום של כולם אדום להראות שהרי חזר בדין לעשות נקמות.</p>
<p>ורוא דמלה כגוונא דהוי לעילא בההוא שעתא כך בעי לאתחזאה לתתא אי רחמי רחמי ואי דינא דינא הדא הוא דכתיב (&) וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם וגו' ולזמנא דאתי כתיב (ישעיה סג א) מי זה בא מאדום חמוץ בנגדים מבצרה דזמין לאחזאה (נ"א לאתחזרא) כלהו דינא למעבד נוקמין</p>	<p>וסוד הדבר כדוגמא שהוא למעלה באותה שעה כשרוצה להראות למטה אם רחמים רחמים ואם דין דין זהו שכתוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם וגו' ולעתיד לבא כתוב מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה שעתיד להראות (להחזיר) כולם דין לעשות נקמות.</p>
<p>ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר (&) מאי טעמא משום דתנינן אמר רבי יצחק (אמר רבי ירמיה) לא ליבעי ליה לאיניש למיזל בשוקא ולאשתכחא בשוקא בזמנא דדינא תליא במתא דכיון דרשותא אתיהיב למחבלא מאן דפגע ביה אתזק והכא משום דדינא אשתכח לא בעיא לנפקא לבר</p>	<p>ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר מה הטעם משום ששינונו אמר רבי יצחק (אמר רבי ירמיה) אדם צריך לא ללכת בשוק ולהמצא בשוק בזמן שהדין תלוי בעיר שכיון שנתנה רשות למשחית מי שפוגש אותו ניזק וכאן משום שהדין נמצא צריך לא לצאת בחוץ.</p>
<p>תניא אמר רבי יוסי בההוא ממש דאשתכח דינא למצראי בההוא ממש אשתכח רחמי לישראל הדא הוא דכתיב (&) וראיתי את הדם ופסחתי עליכם וכן תנא בכל אינון כתרין קדישין דלעילא כמה דאשתכח דינא אשתכח רחמי וכלא בשעתא חדא תנא רבי חזקיה כתיב (& שם יט כב) ונגף יהו"ה את מצרים נגוף ורפא¹⁴⁰⁸ נגוף למצרים ורפא לישראל מאי ורפא ממאי שנימולו צריכים רפואה</p>	<p>שינונו אמר רבי יוסי באותו ממש שנמצא דין למצרים באותו ממש נמצא דין לישראל זהו שכתוב וראיתי את הדם ופסחתי עליכם וכן שינונו בכל אותם כתרים קדושים שלמעלה כמו שנמצא דין נמצאים רחמים והכל בשעה אחת שנה רבי חזקיה כתוב "ונגף ה' את מצרים נגוף ורפוא" נגוף למצרים ורפוא לישראל מה זה ורפוא ממה שנמולו צריכים רפואה.</p>
<p>ותנא באותה שעה שנגפו מצראי באותה שעה נתרפאו ישראל דתניא אמר רבי יוסי (אמר רבי חזקיה) מאי דכתיב (שמות יב כג) ופסח יהו"ה על הפתח מאי על הפתח ופסח יהו"ה עליכם מבעי ליה אבל על הפתח על</p>	<p>ושינונו באותה שעה שנגפו המצריים באותה שעה נתרפאו ישראל ושינונו אמר רבי יוסי (אמר רבי חזקיה) מה שכתוב ופסח ה' על הפתח מה זה על הפתח היה צריך (לכתב) ופסח ה' עליכם אבל על הפתח על</p>

¹⁴⁰⁷ נ"א ואתחזי, ר"ל דלא יכון לומר אתחזור דלא היה דין אלא כנגד המצרים אבל יתחזי יצדק לאמרו שכך היה נראה בפעולת המכה. ודע כי בספר הכוונות אמר בסוד המכות שמכת בכורות בא מכתר דנוק' לכתר חר"ב החיצונים. ובזה ינעם מ"ש בה' על ו' דדידה גבר, ועיין עוד בסמוך (רמ"ז)

¹⁴⁰⁸ הארה הנמשכת למטה בעת ירידת האורות עליונים להתחתונים להאיר להם ולהיטיב עמהם הנה הוא יורד בשפע ובחסד גדול, והוא סובל הכל וטוב ומטיב לרעים ולטובים. אבל הארה הנמשכת בעת הסתלקות האורות למעלה הנה הוא בצמצום והוא רק להחיות העולמות בקיום הכרחי, והוא מדקדק ומבחין בין הראוי לאינו ראוי, ונותן לכל א' כמדתו. וכן האור הזה הוא בבחי' נגוף ורפוא, נגוף לזה ורפוא לזה ע"ד שאמרו בפ' בא (לו ע"א), כי הוא מצרף ומלבן ודוחה כל סיג וכל פסולת. והוא האור חוזר שאמר הרב אשר אמרנו לעיל שעל ידו נעשה הבריור והצירוף, ובו יעשה לעתיד הצירוף האחרון אשר אמרו (עב"ז דף ג ע"ב נדרים דף ח ע"ב) רשעים נידונין בה וצדיקים מתרפאים בה, ור"ל שמתרפאים מזוהמתם וחלאתם, וכן מתרפאין מהיסורים ועונשים העוברים על כל א' עכ"פ ע"י שאין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא (קהלת ז כ). ועל"פ הוא כי הוא בבחי' דין ג"כ כי הוא נגוף ורפוא כנז' (ביאורים ח"ב מג ע"ב).

ספר שמות

<p>הפתח ממש זהו פתח הגוף ואיזהו פתח הגוף הוא אומר זו מילה.</p>	<p>הפתח ממש זהו פתח הגוף ואיזהו פתח הגוף הוא אומר זו מילה.</p>
<p>רבי שמעון אמר בשעתא דאתפלג ליליא וכתרא קדישא אתער לגבה (נ"א אתערב בה) דכורא ומאן דכורא חסד עלאה דמשמע דדא בלא דא לא סלקא ובגין דא דא מחי ודא מסי וכלא בשעתא חדא</p>	<p>רבי שמעון אמר בשעה שנחלק הלילה והכתר הקדוש מתעורר אליה (מתערב בו) הזכר ומי הזכר חסד עליון שמשמע שזה בלי זה לא עולה ובשביל זה זה מכה וזה מרפא והכל בשעה אחת.</p>
<p>וכתיב ופסח יהו"ה על הפתח על הפתח הידוע מאי הפתח משום דאיהו פתחא ומשיכא דרוחא וגופא ותא חזי עד לא אתגזר אברהם הוה אמיס וסתים מכל סטרוי מדאתגזר אתפתח מכלא ולא הוי אמיס וסתים כקדמייתא</p>	<p>וכתוב ופסח על הפתח הידוע מה זה הפתח משום שהוא פתח ומשיכת הרוח והגוף ובא וראה עד שלא נמול אברהם היה אטום וסתום מכל צדדיו משנמול נפתח מהכל ולא היה אטום וסתום כמו בתחלה.</p>
<p>והיינו רזא דתנינן (בראשית יח א) והוא ישב פתח האהל¹⁴¹⁰ משום דאתגלייא יו"ד¹⁴¹¹ מאי קא מיירי אלא אמר רבי יצחק דהוא¹³¹ אשרי בגלויא דא חסד בעדק¹⁴¹² ודא הוא פתחא דמשכנא עלאה קדישא משמע דכתיב האהל האהל הידוע</p>	<p>והיינו הסוד ששינינו והוא ישב פתח האהל משום שהתגלתה יו"ד במה מדובר אלא אמר רבי יצחק שהוא השרה בגלוי זה חסד בצדק וזהו פתח של משכן העליון הקדוש משמע שכתוב האהל האהל הידוע.</p>
<p>אמר רבי אלעזר כד אתגלייא האי יו"ד אתבשר (נ"א אתבסם) ואתברך בפתח האהל דהיא צדק לאתבסמא בחסד דדא הוא דכתיב (&) כחום היום דהוא שעתא דשלטא חסד חולקא דאברהם ומנא לן דהאי פתח האהל אתבסם לקבליה דאברהם דכתיב (שם כד א) ויהו"ה ברך את אברהם בכל דאתבסם בחס"ד מדאתגלייא יו"ד</p>	<p>אמר רבי אלעזר כשהתגלתה היו"ד הזו התבשר (התבסם) והתברך בפתח האהל שהיא צדק להתבסם בחס"ד זהו שכתוב כחום היום שהוא שעה ששולט החסד חלקו של אברהם ומנין לנו שפתח האהל הזה התבשם כנגד אברהם שכתוב וה' ברך את אברהם בכל שהתבשם בחס"ד משהתגלתה היו"ד.</p>
<p>אמר רבי אבא והוא יושב פתח האהל כמה דכתיב (&) ויהו"ה ברך את אברהם בכל דדא הוא פתחא קדישא כתרעא עשיראה כחום היום כמה דאתייהיב ליה כתרעא דחסד דדא הוא דכתיב (&) כחום היום כמה דיתיב בהאי כך יתיב בהאי דלא סליק האי בלא האי</p>	<p>אמר רבי אבא והוא יושב פתח האהל כמו שכתוב וה' ברך את אברהם בכל שזהו הפתח הקדוש כתר עשירי כחום היום כמו שנתן לו כתר של חסד זהו שכתוב כחום היום כמו שישב בזה יושב בזה שלא עולה זה בלי זה.</p>

¹⁴⁰⁹ ה"ס בחינת יסוד העליון שבת"ת זעיר ששם סיום יסוד אמא, וה"ס יסוד העצמי דזעיר שעיקרו עד שם בסוד התעלות ו"ק שלו לחב"ד חג"ת, ומשם ולמטה נקרא לבר מגופא, הרי שייסוד הנזכר הוא ממש פתח הגוף. וידוע שעד שם הוא סוד ס"ג המתפשט בזעיר שסתמו שם הו"ה, דס"ג וכו' גי' גר"ף. וכל שכן ששם בת"ת יש הו"ה בפרטות (רמ"ז).

¹⁴¹⁰ בעת הזכות והרצון מתגלה החסד שביסוד שלה הנמשך מהחסד שבה המתפשט בה מהחסד דז"א כמש"כ בשעה"כ (דף קא ע"ב) (דע"ה ח"ב קכד ע"א), אמנם שורשו הנה הוא מאור החסד שבתיקון ונקה, כי נוצר ונקה הם בסוד דו"ן, ועומד החסד עלאה בנוצר, והוא במלת חסד שבנוצר חסד, והוא מהיסוד דהכתר דהמ"ס המתלבש בו. וכן עומד החסד עלאה בתיקון ונקה, כי הוא מהחסד עצמו דהכתר דהמ"ס כנ"ל, והנה הוא להחסד עלאה המתגלה בפתחא דמשכנא כנז' (כללים ח"ב עג ע"ב), גילוי דאור החסד עלאה אשר בפום אמה הוא עיקרי להנוק' (שם ע"ד).

¹⁴¹¹ ועי' ח"ג רטו ע"ב (לש"ו)

¹⁴¹² כל מה שהוא להנוק', הנה נצטמצם עתה, וכל גילויי הם לעולם רק עי' ז"א (כללים ח"ב עג ע"ב).

ספר שמות

דבר אחר	דבר אחר
ל'ו/ב	
ועבר יהו"ה לנגוף את מצרים מה זה ועבר שעבר על שורת הדין של הכתרים (שקושרים) שהיו מתקשרים בכתרים אחרים שלמעלה והתיר אותם מקיומם ועבר על דרכיו כדי לעשות בהם דין ולשמור על ישראל וכן הוא כל ועבר ועברתי ויעבר שהקדוש ברוך הוא עבר על כל דרכיו או לדין או לרחמים כאן ועבר כדי לעשות דין שם ויעבר כדי לרחם.	ועבר ה' לנגוף את מצרים מה זה ועבר שעבר על שורת הדין של הכתרים (שקושרים) שהיו מתקשרים בכתרים אחרים שלמעלה והתיר אותם מקיומם ועבר על דרכיו כדי לעשות בהם דין ולשמור על ישראל וכן הוא כל ועבר ועברתי ויעבר שהקדוש ברוך הוא עבר על כל דרכיו או לדין או לרחמים כאן ועבר כדי לעשות דין שם ויעבר כדי לרחם.
ויהי בחצי הלילה ויהו"ה הכה כל בכור וגו' (כתוב ואני תפלתי לך ה' עת רצון וגו') רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים מאושא ללוד והיה רבי חייא רוכב בחמור אמר רבי יוסי נשב כאן ונתפלל שהרי הגיע זמן תפלת מנחה ושנינו לעולם יהא אדם זהיר בתפלת מנחה למה שהיא זהיר משום שהיא שעה שתלוי הדין וצריך אדם לכוון דעתו ירד רבי חייא והתפלל.	ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור וגו' (כתוב ואני תפלתי לך ה' עת רצון וגו') רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים מאושא ללוד והיה רבי חייא רוכב בחמור אמר רבי יוסי נשב כאן ונתפלל שהרי הגיע זמן תפלת מנחה ושנינו לעולם יהא אדם זהיר בתפלת מנחה למה שהיא זהיר משום שהיא שעה שתלוי הדין וצריך אדם לכוון דעתו ירד רבי חייא והתפלל.
עד דהו אולי נטה שמשא למיעל אמר רבי חייא לרבי יוסי אמאי את שתיק אמר רבי יוסי מסתכל הויןא בדעתא ¹⁴²⁰ דלית עלמא	עד שהיו הולכים נטה השמש להכנס אמר רבי חייא לרבי יוסי למה אתה שותק אמר רבי יוסי הייתי מסתכל בדעתי שאין העולם מתקיים אלא על ראשי העם אם ראשי העם

¹⁴¹³ העברה זו על ב' דרכים: הא', יש בה לשון עיבור ויעבר ע"ב ר"ו דהיינו קשר המלכות בין ב' מדרגות בין הימין והשמאל, וזה כדי לעשות ענין זה ראשונה למתק הדינים העליונים, שיסכימו כולם על צד הרחמים, כדי לשרש מהדינים החצונים, והיינו דעבר על שורי דינא, על הדין המחייב שיהיה נקשר התנין הטמא בקדש, העביר הקלי' ההיא והיינו ע"י מתיקות הדין למעלה, כנודע שבעוד שהדין גובר החצונים נקשרים ויונקים ופועלים רע לישראל ומגבירים לאומות העולם, לכך אעבר על שורי דינא, ומתקן בענין שיתרחק מן הספירות העליונות ומדרגות הקדושה התנין החצון הרובץ בתוך יאוריו (אור יקר).

¹⁴¹⁴ היינו העברה אחת (אור יקר).

¹⁴¹⁵ שעם היות שהדינים העליונים מתמתקין, והרי הותרו אלו החצונים מקשרם, יצאו ישראל מגלותם, אמנם נקמות המצרים מהיכן יבואו, שהרי אם הדין גובר הם יגברו כדפי' ואם הדין העליון מתמתק והקלי' נחלשות לא יהיו נקמות לזה "עבר על ארחוי" שמדרך החסד שלא לעשות דין והרי העביר מדותיו ונתלבש הימין לעשות נקמה בחצונים (אור יקר).

¹⁴¹⁶ כי לא דיין לישראל שהוציאם ממצרים אלא שעשה בהם שפטים וכו', וענין העברה זו כלל לכל המקום אשר ימצא שמה שהכונה העברת המדות מבחי' אל בחי', הכל לפי הענין וסוד ויעבור שאנו מתפללים הוא הוא שיעבור בסוד העיבור, ע"ב ר"ו, מדותיו מן הדין, ויגבור בהם צד החסד וצד הרחמים ויעבירם מן הדין, עם היות שורת הדין ודאי הגזירה ההיא או העונש ההוא (אור יקר).

¹⁴¹⁷ יובן במ"ש הרב שבחצות לילה מתגלה יסוד דעתיק שהוא במצח דא"א הנק' רצון, וז"ש עת רצון, דהיינו בחצי לילה (מ"מ).

¹⁴¹⁸ ירצה למה הוסיפו זהירות בתפלה זו יותר משאר תפילות (אור יקר).

¹⁴¹⁹ ירצה תפלת השחרית היא באה להוסיף יחוד על יחוד, שהרי העת עת יחוד, ושעת מנחה היא באה למתק הדינים, שהעת עת דין, א"כ זהירות יותר צריך למתק הדינים ממה שצריך להוסיף על היחוד והנה הקרוב אל הדבר הקלה שבסבות יספיקהו, ולכך במעט שיכוין האדם יכוין ויגרום היחוד, אבנם מתיקות הדין צריך כוון גדול להמשיך הרחמים העליונים למתק הדינים (אור יקר).

¹⁴²⁰ עם היות שאיני מדבר הייתי מעיין בדרוש זה ואינו מתבטל מהתורה (אור יקר).

ספר שמות

<p>מתקיימא אלא על רישיהון דעמא¹⁴²¹ אי רישי עמא זכאין טב לעלמא¹⁴²² טב לעמא ואי לא זכאין ווי לעלמא ווי לעמא</p>	<p>צדיקים טוב לעולם טוב לעם ואם לא צדיקים אוי לעולם ואוי לעם.</p>
<p>אמר רבי חייא ודאי כך הוא מנלן דכתיב (דה"ב יח טז) ראיתי את כל ישראל נפוצים על ההרים כצאן אשר אין להם רועה ויאמר יהו"ה לא אדונים לאלה ישבו איש לביתו בשלום ישבו ישבו מבעי ליה לביתו בביתו מבעי ליה דהא באתרייהו קיימי</p>	<p>אמר רבי חייא ודאי כך הוא מנין לנו שכתוב ראיתי את כל ישראל נפוצים על ההרים כצאן אשר אין להן רועה ויאמר ה' לא אדונים לאלה ישבו איש לביתו בשלום היה צריך (לכתב) ישבו לביתו היה צריך (לכתב) בביתו שהרי במקום עומדים.</p>
<p>אלא הכי תנינן אי רישא דעמא לא זכי עמא מתפסן בחוביה מנלן דכתיב (ש"ב כד יז) ויאמר דוד וגו' הנה אנכי חטאתי ואנכי העויתי ואלה הצאן מה עשו (ס"א וכתוב (דה"א כא יז) ואני הוא אשר חטאתי וגו') דוד חב וישראל סבלו ואי רישא דעמא מתפס בחוביה עמא משתזבן דהא דינא לא שריא עלייהו דכתיב (&) ויאמר יהו"ה לא אדונים לאלה כלומר (ס"א אם אלו) אלו לא הוו רישין לעמא¹⁴²³ מהאי ארשא ישבו איש לביתו בשלום כלוהו משתזבן אי רישיהון מתפסן ואפילו יהושפט אתגזר עליה לאתענשא משום דאתחבר באחאב אי לאו ההוא צווחא דכתיב (מ"א כב לב) ויזעק יהושפט</p>	<p>אלא כך שנינו אם ראש העם לא זוכה העם נתפסים בחטאו מנין לנו שכתוב ויאמר דוד וגו' הנה אנכי חטאתי ואנכי העויתי ואלה הצאן מה עשו (וכתוב ואני הוא אשר חטאתי וגו') דוד חטא וישראל סבלו ואם ראש העם נתפס בחטאו העם נצל שהרי הדין לא שורה עליהם שכתוב ויאמר ה' לא אדונים לאלה כלומר (אם אלו) אלו לא היו ראשים לעם מדרך זו ישבו איש לביתו בשלום כולם נצולים אם ראשיהם נתפסים ואפילו יהושפט נגזר עליו להיענש משום שהתחבר עם אחאב אם לא אותה צעקה שכתוב ויזעק יהושפט.</p>
<p>עד דהוו אזלי רמש ליליא אמרו מה נעביד אי ניזיל חשך ליליא אי ניתיב דחלא הוא סטו מאורחא יתבו תחות אילנא חד ויתבו והוו אמרי מלי דאורייתא ולא דמיכו</p>	<p>עד שהיו הולכים ירד¹⁴²⁴ הלילה אמרו מה נעשה אם נלך חושך הלילה אם נשב פחד הוא סטו מהדרך וישבו תחת אילן אחד וישבו והיו אומרים דברי תורה ולא ישנו.</p>
<p>בפלגות ליליא חמו חד אילתא דעברא קמייהו והות צוחת ורמיאת קלין שמעו וקמו רבי חייא ורבי יוסי ואזדעזעו שמעו חד קלא דמכרזא ואמר מתערין קומו ניימין אתערו עלמין אזדמנו לקדמות מריכון (דהא קלא נפק דכאיב אילתא דלעילא ותתא דכתיב (תהלים כט ט) קול יהו"ה יחולל אילות ויחשוף יערות) דהא מריכון נפיק לגן עדן דאיהו היכליה</p>	<p>בחצות הלילה ראו אילה אחת שעברה לפנייהם והיתה צווחת ומרימה קולות שמעו וקמו רבי חייא ורבי יוסי והזדעזעו שמעו קול אחד שמכרז ואומר מתעוררים קומו ישנים התעוררו עולמות הזדמנו לפני אדונכם (שהרי קול יוצא שכואבת האילה של מעלה ושל מטה שכתוב קול ה' יחולל אילות ויחשוף יערות) שהרי אדונכם יוצא לגן עדן שהוא</p>

¹⁴²¹ אפילו שיהיו זכאים אחרים בדור העיקר הם הראשים (אור יקר).

¹⁴²² שאפילו כל העולם מתקיים ומתברך בזכותם והעם ישראל שזוכים שמהם הראשים טובתם יותר משאר העולם (אור יקר).

¹⁴²³ ב' פירושים מפרש בפסוק לא אדונים וכו' אם אלו לא היו אדונים לישראל, אלא שישראל הלכו לבדם להלחם עם רמות גלעד ודאי שישבו איש לביתו לשלום, ופי' שני הוא מ"ש כולוהו משתזבן אי רישיהון מתפסן אם אדונים אלו נתפסו בעונם ומתו אזי ישראל ישבו בשלום (מ"מ).

¹⁴²⁴

ספר שמות

<p>לאשתעשעא עם צדיקיא דכתיב (&) ובהיכלו כלו אומר כבוד</p>	<p>היכלו להשתעשע עם הצדיקים שכתוב ובהיכלו כולו אומר כבוד.</p>
<p>אמר רבי חייא השתא פלגו דליליא ממש וקלא דא הוא קלא דנפק וכאיב אילתא דלעילא ותתא דכתיב (&) קול יהו"ה יחולל אילות זכאה חולקנא דזכינא למשמע דא</p>	<p>אמר רבי חייא עכשיו חצות הלילה ממש וקול זה הוא הקול שיצא וכואבת האילה של מעלה ומטה שכתוב קול ה' יחולל אילות אשרי חלקנו שזכינו לשמוע את זה.</p>
<p>ותא חזי רזא דמלה בשעתא דקודשא בריך הוא¹⁴²⁵ אתחזי על גנתא¹⁴²⁶ כל גנתא אתכניש¹⁴²⁷ ולא מתפרש¹⁴²⁸ מעדן ומהאי עדן מבועי נפקין לכמה אורחין ושבילין והאי גנתא אתקרי צרורא דחיי¹⁴²⁹ דתמן מתעדנין צדיקיא¹⁴³⁰ מנהירו דעלמא דאתי¹⁴³¹ ובהאי שעתא קודשא בריך הוא אתגלי עליהו (ס"א בשעתא דקודשא בריך הוא אתער בגנתא דעדן לאשתעשעא עם צדיקיא כרוזא נפיק וקרי (שיר ד מז) עורי צפון ובאי תמן הפיחי גני יזלו בשמיו יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו מאי ויאכל פרי מגדיו אלין קרבנין דאתקרבו קמיה מנשמתיהון דצדיקיא האי בפלגות ליליא בשעתא אחרא שאר קרבנין ממש)</p>	<p>ובא וראה סוד הדבר בשעה שהקדוש ברוך הוא נראה על הגן כל הגן מתכנס ולא נפרד מעדן ומהעדן הזה יוצאים מעיינות לכמה דרכים ושבילים והגן הזה נקרא צרור החיים ששם מתעדנים הצדיקים מאור של העולם הבא ובשעה זו מתגלה עליהם הקדוש ברוך הוא (בשעה שהקדוש ברוך הוא מתעורר בגן עדן להשתעשע עם הצדיקים כרוז יוצא וקורא "עורי צפון ובואי תימן הפיחי גני יזלו בשמיו יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו" מהו ויאכל פרי מגדיו אלו קרבנות שנקרבו לפנינו מנשמות הצדיקים זה בחצי הלילה בזמן אחר שאר קרבנות ממש).</p>
<p>יתבו רבי חייא ורבי יוסי אמר רבי יוסי בכמה זמנין שאילנא האי דכתיב (&) ויהי בחצי הלילה ויהו"ה הכה כל בכור בארץ מצרים אמאי לא הוה ביממא דיתגלי לכל פרסומי ניסא ואמאי מיתו כל אינון חלשי דבתר רחייא ואינון טלייא דבני עאנא ולא מיתו מלכי ופרדשכי וגוברי מניחי קרבא כמה דהוה בסנחריב דכתיב (מ"ב יט לה) ויצא מלאך יהו"ה ויך במחנה אשור וגו' ותנינן כלהו מלכין בני מלכין רופינוס ופרדשכי התם</p>	<p>ישבו רבי חייא ורבי יוסי אמר רבי יוסי בכמה פעמים שאלתי זה שכתוב ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור בארץ מצרים למה זה לא היה ביום שיתגלה לכל פרסום הנס ולמה מתו כל אותם חלשים שאחר הרחיים ואותם טלאים של בני הצאן ולא מתו מלכים ושרים¹⁴³² ואנשים לוחמי קרבות כמו שהיה בסנחריב שכתוב ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור וגו' ושנינו כולם מלכים בני מלכים שרים¹⁴³³ ¹⁴³⁴וקצינים שם</p>
לז/א	

¹⁴²⁵ יעקב (מ"מ).

¹⁴²⁶ לאה (מ"מ).

¹⁴²⁷ פי' שחוזרים לאה ורחל פרצוף א' ולוקחת לאה מרחל ט' ספירותיה בהלואה כמ"ש הרב בכוונת שמע שעל המטה, וז"ש כל גנתא, דהיינו לאה ורחל שנק' גנים (מ"מ).

¹⁴²⁸ היינו שנה"י דאימא נכנסים בהם כמ"ש הרב ואמא נק' עדן שבלילה מסתלקים נה"י דאימא מז"א ונכנסים בלאה ורחל (מ"מ).

¹⁴²⁹ שצורת אל חי בתוכה שהוא היסוד (מ"מ).

¹⁴³⁰ פי' שעולים בסוד מ"ן (מ"מ).

1431

1432

1433

1434

ספר שמות

<p>נראתה הגבורה של שליח אחד שלו יותר מזה שהיה ראוי להיות שלו יותר.</p>	<p>אתחזי גבורתא דחד שליחא דיליה יתיר מהאי דהוה יאות למהוי דיליה יתיר</p>
<p>אמר לו יפה שאלת ואני לא שמעתי דבר בזה ולא אמר אבל הרי זכיתי לכל זה והדרך מתוקנת לפנינו אני שמעתי שרבי שמעון בן יוחאי מטהר את השוקים של טבריה נלך אליו ישבו עד שהיה מאיר היום כשעלה האור קמו והלכו כשהגיעו אליו מצאו אותו שהיה יושב וספר האגודה בידו.</p>	<p>אמר ליה יאות שאלת ואנא לא שמענא מידי בהאי ולא אימא אבל הא זכינא לכל האי וארחא אתתקן קמן אנא שמענא דרבי שמעון בר יוחאי מדכי שוקין דטבריא ניזיל גביה יתבו עד דהוה נהיר יממא כד סליק נהורא קמו ואזלו כד מטו גביה אשכחוהו דהוה יתיב וספרא דאגרתא בידיה</p>
<p>פתח ואמר כל הגוים כאין נגדו מאפס ותהו נחשבו לו כיון שאמר כל הגוים כאין נגדו למה כתוב מאפס ותהו נחשבו לו אלא אוליפנא דעתיהו דכל עמין דעלמא דמהימנותא דלהון הוא כאין¹⁴³⁶ דלא אדבקו עלאין ותתאין ושוין לקבליהו מהימנותא דשטותא אבל מאפס ותהו נחשבו לו כהאי עלעולא דסחרא (ס"א דפרחא) ברוחא ומתגלגלא בקיטא בריקניא הדא הוא דכתיב (דניאל ד ז) וכל דיירי ארעא כלא חשיבין חשובים].</p>	<p>פתח ואמר (ישעיה מ יז) כל הגוים כאין נגדו מאפס ותהו נחשבו לו כיון דאמר כל הגוים כאין נגדו למה כתיב מאפס ותהו נחשבו לו אלא אוליפנא דעתיהו דכל עמין דעלמא דמהימנותא דלהון הוא כאין¹⁴³⁶ דלא אדבקו עלאין ותתאין ושוין לקבליהו מהימנותא דשטותא אבל מאפס ותהו נחשבו לו כהאי עלעולא דסחרא (ס"א דפרחא) ברוחא ומתגלגלא בקיטא בריקניא הדא הוא דכתיב (דניאל ד ז) וכל דיירי ארעא כלא חשיבין</p>
<p>עוד פתח ואמר בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ (&) את דא ימינא דקודשא בריך הוא¹⁴³⁷ ואת דא שמאלא אוליפנא דסטא קודשא בריך הוא ימיניה¹⁴³⁸ וברא ית את הארץ זהו שכתוב "אף ידי יסדה</p>	<p>עוד פתח ואמר בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ את זה ימין של הקדוש ברוך הוא ואת זה השמאל למדנו שנטה הקדוש ברוך הוא ימינו וברא את השמים ונטה שמאלו וברא את הארץ זהו שכתוב "אף ידי יסדה</p>

1435

¹⁴³⁶ בכתר דקדושה מחשיבים אלהים (רח"ו). ושיעור הכתוב, כל הגוים מחשיבים אלהים כאין נגדו ית' שאומרים כשם שכתר הוא חשוב בעיניו ית' כך אלהים והאמת מאפס ותהו נחשבו לו (מ"מ).
¹⁴³⁷ ידוע שמלת "את" מורה עצם הדבר הפעול וכמ"ש בעל השרשים בשרש את. ולכן כאשר יזכר הדבר הפעול בעצמו לא יצטרך להסמיק מלת את, וכמו (דברים ד, לב) ברא אלקים אדם, עשה הדבר. וזהו הטעם שרז"ל דורשים מלה זו לריבוי דבר הדומה לעצם הנזכר בפירוש, וכמו שדרשו בפסוקנו את השמים, לרבות תולדותיהם וכו', ור"ל עצמים הדומים להם, וזה כוונת מאמרנו שדורש שני האתין על החסדים והגבורות, שהם הם עצמות השמים והארץ ז"ן שמגדילים אותם. ומלבד הפירוש הכולל במלת את שהוא ריבוי כאמור ושכאן יצדק לפרש כן ר"ל לרבות חו"ג, יותר מזה יש כאן עוד עניינים נחמדים, כי נרמזת הויית כלי ז"ן שסודה באלפא ביתא, שהכלים מתהוים מן האותיות, ויש זכרים ויש נקבות, וזהו ענין את ואת, פי' מאל"ף עד ת"ו, וכמו כן נרמז עצמותם שהוא החו"ג, שיש ב' מנצפ"ך, פתוחים הם החסדים וסתומים הם הגבורות, וידוע שהם חמשה וה' פעמים פ"ר הם אל"ף ות', והיינו את ואת בהמנות הא' לאל"ף. וגם ידוע שהחו"ג נקראים תרין עטרין שסודם שני עטרות של יסודות אר"א דהיינו שתי מלכיות שלהם וכל מלכות נקראת את. ודוק אומרו ימינא דקב"ה, שכן החסדים הניתנים אל זעיר הם ממש חסד אימא הנכנסים בו דרך פתח יסוד, אבל בגבורות לא אמר אלא שמאלא, בסתם, לפי שהגבורות הניתנות לנוק' הן ע"י זעיר וכעין הארה ולא ממשותם בעצם. ואמר ואת וגו', ללמד על מיתוק הגבורות הניתנות לרחל בצירוף ו' דהיינו זעיר (רמ"ז).
¹⁴³⁸ החסדים בונים זעיר והגבורות בונים הנוק' וז"ש וסטא שמאלא וברא ית ארעא (רח"ו). הוא התפשטות החסדים להגדיל את זעיר, ואמר ימיניה בכינוי כנזכר, שהחסדים הם בעצמם אורות עצמיים מן אמא. אבל בגבורות אמר וסטא שמאלא, ולא אמר שמאליה, שהגבורות הניתנות לנוק' אינן העצמיות. וגם הוסיף מלת וסטא, שהיה לו לומר ודשמאלא שיוסב לסטא הקודם, והיינו מפני שהיא אסטא שמיה, ר"ל הושטת הגבורות בגתנ"ה דזעיר עם החסדים יחד כי ע"ב נקרא שמים אש ומים, ויורדות הגבורות עד היסוד דז"א ומשם חוזרות וניתנות אל דעת רחל (רמ"ז).

ספר שמות

<p>שמיא וסטא¹⁴³⁹ שמאלא וברא ית ארעא הדא הוא דכתיב (ישעיה מח יג) אף ידי יסדה ארץ¹⁴⁴⁰ וימיני טפחה שמים קורא אני אליהם יעמדו יחדו</p>	<p>ארץ וימיני טפחה שמים קרא אני אליהם יעמדו יחדיו.</p>
<p>מהו יעמדו יחדו סלקא דעתך שמיא וארעא¹⁴⁴¹ לאו הכי (נ"א מהשמים קורא אני אליהם והארץ לאו הכי) אלא ימינא ושמאלא דאינון א"ת וא"ת והיאך יעמדו יחדו בזאת ההיא דשלטא בפלגות ליליא¹⁴⁴² דכלילא א"ת בזאת</p>	<p>מה זה יעמדו יחדיו היעלה על לבך ששמים וארץ לא כך (מהשמים קורא אני אליהם והארץ לא כך) אלא ימין ושמאל שהם א"ת וא"ת והיאך יעמדו יחדו בזאת ההיא ששולטת בחצות הלילה שכלולה א"ת בזאת.</p>
<p>ותנינן כתיב (קהלת ג יא) את הכל עשה יפה בעתו א"ת הא דאמרן¹⁴⁴³ הכל כמה דאת אמר (בראשית כד א) ויהו"ה ברך את אברהם בכל ותאנא דהיא כתרא דאתקרי וא"ת דכלילא מא"ת וא"ת¹⁴⁴⁴ ושלטא בפלגות ליליא בתרין סטרוי ברחמי ודינא רחמי לישראל ודינא לעמין עכו"ם</p>	<p>ושנינו כתוב את הכל עשה יפה בעתו א"ת זה שאמרנו הכל כמו שנאמר וה' ברך את אברהם בכל ושנינו שהיא כתר שנקרא זא"ת שכלולה מא"ת וא"ת ושולטת בחצות הלילה בשני צדדיה ברחמים ודין רחמים לישראל ודין לעמים עובדי כוכבים ומזלות.</p>
<p>פתח רבי חייא ואמר אי ניהא קמיה דמר דנימא חד מלה על מה דאתינא כתיב (&) ויהי בחצי הלילה ויהו"ה הכה כל בכור בארץ מצרים ומהאי דאמר מר אשתמע דהאי פסוקא בההוא מלה אתא ואנן אורחא אתתקנא קמן למיתי למשאל קמך</p>	<p>פתח רבי חייא ואמר אם נוח לפני מר שנאמר דבר אחד על מה שבאתי כתוב ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור בארץ מצרים ומזה שאמר מר נשמע שפסוק זה באותו דבר בא ואנו הדרך תקינה לפנינו לבא ולשאול לפניך.</p>
<p>פתח רבי שמעון ואמר (תהלים קיג ה) מי כיהו"ה אלהינו המגביה לשבת וגו' מי כיהו"ה אלהינו דסליק ואתעטר לאתישבא בכתרא עלאה¹⁴⁴⁵ קדישא נהירו על כל בוציני¹⁴⁴⁶ דנהירו כתרין ועטרין¹⁴⁴⁷ המשפילי</p>	<p>פתח רבי שמעון ואמר מי כה' אלהינו המגביה לשבת וגו' מי כה' אלהינו שעולה ומתעטר להתישב בכתר עליון קדוש מאיר על כל הנרות שמאירות כתרים ועטרות המשפילי לראות שיורד בכתרו מכתר לכתר</p>

¹⁴³⁹ עם היות שהת"ת ימיני והמלכות שמאלי כדפי' סוף סוף עיקרם בקו האמצעי, אלא שהקב"ה, בינה, הטה הימין אל האמצע, וכן הגבורה אל האמצע (אור יקר).
¹⁴⁴⁰ ירצה שבזה מובן אומרו ידי יסדה, מפני שהגבורות שהן יד שמאל ניתנות מן היסוד, וזהו יסדה, ולכן נקראת רחל ארץ שעולה אלק"ם במילוי אלפין, הוא זעיר שנותן אליה מהתפשטות גבורותיו (רמ"ז). פי' הבינה אומרת כן (מ"מ).
¹⁴⁴¹ פי' דא"א לומר עליהם יעמדו יחדיו דמשמע תמיד הם עומדים יחדיו וא"א לומר כן שהרי הנוק' פעמים נפרדת ממנו בגלות (מ"מ).
¹⁴⁴² שהיא המלכות הנקראת חצות לילה, כדפי' לעיל, דכלילא את ואת מתחלת הלילה ומחצות ואילך היא הולכת לנגד את, דהיינו החסד ואפשר דהשתא הכי קאמר קרא, שמים הגשמים וארץ הגשמים ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים (אור יקר).
¹⁴⁴³ פי' חו"ג שנק' את ואת נכללים במלכות שנק' כל וזהו את הכל (מ"מ).
¹⁴⁴⁴ והת' נבלעת בחברתה וכן הא' כי כן היה בחשן (רח"ו). ור"ל שבחשן האותיות הצריכות לשואל היו בולטות והאחרות נבלעות גם כאן אע"פ שלא אמר הכתוב אלא את הכל ואל אמר ב"פ את, אחת נבלעת בחברתה (מ"מ).
¹⁴⁴⁵ פי' שהז"א עולה לא"א הנק' כתר דאצילות (מ"מ).
¹⁴⁴⁶ פי' שכתר אורו על כל הספירות (מ"מ).
¹⁴⁴⁷ פי' הפנימיים והמקיפים מאירים ממנו, כי כתרין הם הפנימיים ועטרין הם המקיפים, ולפי זה הפסוק מדבר כגון בשבת שז"א עולה לא"א (מ"מ).

ספר שמות

<p>לראות דנחית בכתרוי מכתרא לכתרא¹⁴⁴⁸ מנזרא לנזרא¹⁴⁴⁹ מנהירו לנהירו¹⁴⁵⁰ מבוצינא לבוצינא¹⁴⁵¹ לאשנחא בעלאין ותתאין הדא הוא דכתיב (שם יד ב) יהו"ה משמים השקיף על בני אדם וגו'</p>	<p>מנזר לנזר מאור לאור מנר לנר להשיגח בעליונים ותחתונים זהו שכתוב ה' משמים השקיף על בני אדם וגו'.</p>
<p>תא חזי כתיב ויהי בחצי הלילה כחצי מבעי ליה או כחצות כגוונא דאמר משה ואי כמה דאמרי חברנא דלא יימרון אצטגנוני פרעה משה בדאי הוא הא קושיא באתריה קיימא בתלת גווני דאפילו ישראל יימרון הכי חד דאי הכי הוה ליה למימר ויאמר משה כחצות הלילה אמאי קאמר כה אמר יהו"ה וגו' כמה דלא אתכוון שעתא דהא לא יתפסון במשה אלא בפטרונא בנין דאמר כה אמר יהו"ה וגו' תרי דהא משה אמר (&) עד בכור השפחה אשר אחר הרחים ולא הוה הכי אלא עד בכור השבי אשר בבית הבור על כל פנים אפילו ישראל נמי יימרון הכי דהא לא אתבררון מלי תלת דאיהו אמר משמא דפטרונא כחצות וכתיב (&) ויהי בחצי הלילה</p>	<p>בא וראה כתוב ויהי בחצי הלילה היה צריך (לכתב) כחצי או כחצות כדוגמא שאמר משה ואם כמו שאמרו חברינו שלא יאמרו אצטגנוני פרעה משה בדאי הוא הרי הקושיא במקומה עומדת בשלשה אופנים שאפילו ישראל יאמרו כך אחד שאם כך היה לו לומר ויאמר משה כחצות הלילה למה אמר כה אמר ה' וגו' כמו שלא יכוון את השעה שהרי לא יתפסו במשה אלא בפטרון משום שאמר כה אמר ה' וגו' שנים שהרי משה אמר עד בכור השפחה אשר אחר הרחיים ולא היה כך אלא עד בכור השבי אשר בבית הבור על כל פנים אפילו ישראל גם יאמרו כך שהרי לא התבררו הדברים שלשה שהוא אמר משם הפטרון כחצות וכתוב ויהי בחצי הלילה.</p>
<p>ועוד שאלתא דילכון יתיר על מטול דלא יכיל בעירא¹³⁵ למסבל אמאי הוה בפלגות ליליא ולא ביממא ואמאי מיתו כל אינון חלשין דבתר רחיא אלא כלא רזא עלאה הוא בין מחצדי חקלא וכלא אתכשר (נ"א אתבשר) בנביאה מהימנא</p>	<p>ועוד שאלה שלכם יותר על המשא שלא יכולה הבהמה לסבול למה היה בחצות הלילה ולא ביום ולמה מתו כל אותם החלשים שאחר הרחיים אלא הכל הוא סוד עליון בין קוצרי השדה והכל הכשר (התבשר) בנביא הנאמן.</p>
<p>זכאה חולקיה דמשה דעליה כתיב (שם מה ג) יפיפית מבני אדם הוצק חן בשפתותיך על כן ברכך אלהים לעולם (שם ח) אהבת צדק ותשנא רשע על כן משחך אלהים אלהיך שמן</p>	<p>אשרי חלקו של משה שעליו כתוב "יפיפית מבני אדם הוצק חן בשפתותיך על כן ברכך אלהים לעולם" אהבת צדק ותשנא רשע על כן משחך אלהים אלהיך שמן</p>
<p>לז/ב</p>	

¹⁴⁴⁸ אה"ה (רח"ו). ור"ל שהאור יורד בכתר דא"א לכתר דזו"ן ונודע שהכתר נק' אה"ה (מ"מ).
¹⁴⁴⁹ הו"ה (רח"ו). ר"ל מת"ת לת"ת של כל הפרצופים (מ"מ)
¹⁴⁵⁰ צבאות (רח"ו).
¹⁴⁵¹ אדנ"י (רח"ו).

ספר שמות

<p>ששון מחבריק יפיפית מבני אדם¹⁴⁵² משת וחנוך הוצק חן בשפתותיק מנח ובניו¹⁴⁵³ על כן משחך אלהים אלהיך מאברהם ויצחק שמן ששון מיעקב מחבריק¹⁴⁵⁸ משאר נביאי וכי גבר שעולה בדרגות עליונות שלא עולה שום אדם אחר לא יודע מה שאומר.</p>	<p>ששון מחבריק יפיפית מבני אדם משת וחנוך הוצק חן בשפתותיק מנח ובניו על כן משחך אלהים אלהיך מאברהם ויצחק שמן ששון מיעקב מחבריק משאר נביאים וכי גבר שעולה בדרגות עליונות שלא עולה שום אדם אחר לא יודע מה שאומר.</p>
<p>אלא הכי תנינן האי כתר דאקרי זא"ת אתקרי איש¹⁴⁶⁰ כמה דאת אמר (בראשית ב כג) לזאת יקרא אשה אמאי משום כי מאיש לקחה זאת מאן הוא איש ההוא דאקרי זה ודא הוא איש דכר כמה דאת אמר (שמות לב א) כי זה משה האיש האיש הזה ואקרי איש זה וזה איש¹⁴⁶¹ וזאת אתנסיבת מזה דאקרי זכר</p>	<p>אלא כך שנינו הכתר הזה שנקרא זא"ת נקרא איש"ה כמו שנאמר לזאת יקרא אשה למה משום "כי מאיש לוקחה זאת" מי הוא איש אותו שנקרא "זה" וזהו איש זכר כמו שנאמר כי זה משה האיש האיש הזה ונקרא איש זה וזה איש וזאת נלקחה מזה שנקרא זכר.</p>
<p>ובנין דא איהי תמר דכר ונוקבא דלא סליק דא בלא דא תמר כמה דאת אמר (שיר ג ו) כתמרות עשן מה עשן סליק חוור ואוכם אופ הכא כלא כליל בה בפלגות ליליא למעבד נימוסוי בחד שעתא חוור לישראל ואוכם לעעכו"ם</p>	<p>ומשום כך התמר הזה זכר ונקבה שלא עולה זה בלי זה תמר כמו שנאמר כתמרות עשן מה עשן עולה לבן ושחור אף כך הכל כלול בה בחצות הלילה לעשות הנהגותיה בשעה אחת לבן לישראל ושחור לעובדי עבודת כוכבים ומזלות.</p>
<p>ובעוד דהאי ליליא לא אתפלג¹⁴⁶² לא עביד נימוסוי מנא לן מאברהם דכתיב (בראשית יד טו) ויחלק עליהם לילה דאתפלג למעבד</p>	<p>ועוד שהלילה הזה לא נחלק לא עושה הנהגותיו מנין לנו מאברהם שכתוב ויחלק עליהם לילה שנחלק לעשות הנהגותיו אף כאן משה אמר כחצות (מהו כחצות כמו שנאמר</p>

¹⁴⁵² כלומר מכל יפים שבבני אדם א"כ הם חנוך ושת, שת שממנו הושתת העולם, חנוך שנאמר בו ויתהלך חנוך וכו' שאר הצדיקים שבעשרה דורות (אור יקר).

¹⁴⁵³ משת וחנוך עד נח הם נקראים בני אדם, ומשם ואילך שהצילם נח מהמבול נקראים בני נח (אור יקר).

¹⁴⁵⁴ ונח לא היה החן בשפתיו, שלא התפלל אלא מצא חן בעיני ה' להצילו. והנה בספירות הם שת יסוד, חנוך מטטרו"ן תופר סנדלים, נח יסוד, אבל עושה תולדות שם חם ויפת נגד ג' ענפי היסוד שהם נגדיים לחסד גבורה ת"ת והיינו ביסוד נצח והוד (אור יקר).

¹⁴⁵⁵ דאלו נח כתיב ונח מצא חן להנצל, ואלו אתה אמרת אם נא מצאתי חן, ונח בחנו הציל בניו, ואתה הצלת בחן שפתותיק כל ישראל (אור יקר)

¹⁴⁵⁶ מאברהם ויצחק, אינך בשם אל אלהים חסד גבורה, אלא אלהים בינה שהיא אלהיך שסתם שם זה בבינה (אור יקר).

¹⁴⁵⁷ מ"ק הנקראים ששון לשון ששה, והיינו מרכבת יעקב, ואפילו בבחי' שהוא נקרא ישראל שעלה במחשבה "משך שמן" מהמחשבה, "ששון" ו"ק בסוד הדעת (אור יקר).

¹⁴⁵⁸ שכל הנביאים שנתנבאו אח"כ הם תלמידי מרע"ה ונודע שזכות תורת התלמידים תלויה ברב בענין שמרע"ה מאיר בכולם בסוד נשמתם (אור יקר).

¹⁴⁵⁹ הם הספירות (אור יקר).

¹⁴⁶⁰ תחלה היא בחי' זאת ואח"כ נקראת אשה, ועניינו כי "מאיש" שהיא ת"ת, "לוקחה זאת", וע"י קישוטיה נעשית זאת (אור יקר).

¹⁴⁶¹ "זאת" מלכות, ויש בה ב' בחי' הראשונה נקראת זאת, והב' נקראת "אשה" וכן הת"ת יש בו ב' בחי' הא' נקרא זה, והב' נק' איש. כפל לשון כנגד ב' פסוקים שהביא האיש הזה לעומתו אמר ואיקרי איש זה, וכנגד פ' כי זה משה האיש אמר וזה איש. זה נקרא איש (מ"מ).

¹⁴⁶² פ"י טעם האחד הוא לפי שבחצות יש בה חוור ואוכם, וטעם הב' הוא מפני שאז עת שליטתה כמש"ל בזמנא דאיהי שלטא (מ"מ).

ספר שמות

<p>נימוסוי¹⁴⁶³ אוף הכא משה אמר כחצות ¹³⁶(מהו כחצות כמה דאת אמר (מ"א & יח לו) כעלות המנחה (איוב ה כו) כעלות גדיש¹⁴⁶⁴ אוף הכא כחצות) כמפלג דמשה ידע דלא יעביד נימוסוי עד דאתפלג</p>	<p>"כעלות המנחה" "כעלות גדיש" אף כאן כחצות) כשמתחלק שמש ידע שלא יעשה הנהגותיו עד שיתחלק.</p>
<p>והכי הוה דלא עביד ליליא נימוסוי עד דאתפלג בפלגות בתראה¹⁴⁶⁵ עבד נימוסוי הדא הוא דכתיב (&) ויהי בחצי הלילה מאי בחצי בפלגות בתראה בזמנא דאיהי שלטא ואשתכח האי זאת למעבד נמוסין תדירא וכל נימוסא דאתעביד בליליא בפלגותא בתראה אתעביד</p>	<p>וכך היה שלא עשה הלילה הנהגותיו עד שהתחלק בחצי האחרון עשה הנהגותיו זהו שכתוב ויהי בחצי הלילה מה זה בחצי במחצית האחרונה בזמן שהיא שולטת ונמצאת זאת הזאת לעשות הנהגות תמיד וכל הנהגה שנעשית בלילה נעשית במחצית האחרונה.</p>
<p>ויהו"ה הכה כל בכור ויהו"ה הוא ובית דינו ויהו"ה הוא ונימוסוי הכה כל בכור משה לא אמר אלא ומת וגו' מהו הכה אלא דאתער כה כמה דאגזים משה דכתיב (&) והנה לא שמעת עד כה</p>	<p>וה' הכה כל בכור וה' הוא ובית דינו וה' הוא והנהגותיו הכה כל בכור הכה משה לא אמר אלא ומת וגו' מהו הכה אלא שהתעורר כה כמו שהפחיד¹⁴⁶⁶ אותו משה שכתוב והנה לא שמעת עד כה.</p>
<p>ותאנא פרעה חכים הוה מכל הרשוי ואסתכל בהאי זאת דיעביד ביה דינא וזמין להרבא ארעיה כמה דאמר משה בזאת תדע כי אני יהו"ה וביה¹³⁷ מה כתיב (&) ויפן פרעה מהו ויפן דאפני לביה מהרהורא דא כמה דאת אמר (במדבר יב י) ויפן אהרן ויבוא אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת¹⁴⁶⁷ גם לרבות האי</p>	<p>ושנינו פרעה היה חכם מכל מכשפיו והסתכל בזאת הזאת שתעשה בו דין ועתידה להחריב את ארצו כמו שאמר משה בזאת תדע כי אני ה' ובו מה כתוב ויפן פרעה מה זה ויפן שהפנה לבו מהרהור זה כמו שנאמר ויפן אהרן ויבא אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת גם לרבות זו שעתידה להחריב את ארצו ולא שם לבו כנגד זאת.</p>

¹⁴⁶³ זה הפך מרז"ל שאמרו חצות הראשון היה של אברהם והניח לבניו חצות השני אבל הכא ס"ל שגם אברהם בחצות השני היה (מ"מ).

¹⁴⁶⁴ זה יתבאר לך מפ' חיי שרה בדף קל"ג ע"א שביארנו בענין יעקב משמש במרום כו' ושם נתבאר כי בחינת לאה היא אשר מתפשטת חצות לילה הראשונה עד החזה דזעיר אפין בלבד כדי להזדווג עם יעקב ואז היא נקר' ליל ואחר חצות הלילה היא מתפשטת למטה יותר עד סיום רגלי זעיר אפין ואז היא נקראת לילה כדמיון רחל הנקראת לילה והנה אם היה אומר בחצות בב"ת היה נראה פירוש באות' הנקודה של חצות לילה ואין זה כונת הפסוק אלא לומר שכאשר לאה נחצית בחצי ז"א התחתון ומתפשט בחציו התחתון אשר זמן זה מתחיל מעת חצות לילה ואילך אז אני עובר בתוך מצרים כו' וזהו הסוד הנז' בפ' נך לך בדצ"ב ע"ב דקב"ה אקרי ממש חצות לילה והבן פירושו היטב כי לאה היא קב"ה הנק' חצות לילה ממש ואז הוא הזווג עם יעקב וזמ"ש ויאכל פרי מגדיו אלן נשמתין דצדיקיא כנודע כי בעת הזווג עולין שם נשמות הצדיקים מיון נוקבין והבן זה (שער מאמרי רשב"י).

¹⁴⁶⁵ לאה מתלבשת אל הז"א מן החזה ולמעלה באחוריו ורחל מתלבשת אותו ג"כ מן האחור מן החזה ולמטה, כמ"ש עקב ענוה יראת ה' כי במק' שנשתימו עקביים דלאה שם מתחלת רישא דיראת ה' שהיא רחל כי שתייהן מאחורי הז"א כנזכר והנה מחצות הלילה עד הבוקר מתפשט לאה ונתגדלת כל שיעור ז"א כולו פב"פ עם יעקב בכל פרצוף דז"א ואז אחר חצות הדינים נמתקים כי אז נחשבת כמו רחל עצמה להיות שהיא מתפשטת במקום רחל, כנז' בסוד ליל לילה על ההפרש יש ביניהם כי קודם חצות נק' ליל ואחר חצות נק' לילה שהיא בחי' רחל דינא רפיא ומפני שלאה מתפשטת ותופסת כל מקום רחל לכן נק' כמו רחל וז"ש בפלגות בתראה שהוא אחר חצות כי לאה נמשכת מחצי הז"א ולמטה וזהו כחצות הלילה שלוקחת לאה הנק' ליל חצי התחתון דז"א ונק' לילה (זהר הרקיע).

¹⁴⁶⁶

¹⁴⁶⁷ פי שהיה מצורע תחלה ונתרפא מיד וכשרא עצמו שנתרפא נפנה לבו מהרהור על ענין הצרעת אוף הכא ויפן פרעה דאפני לביה וכו' ועי' בפ' פקודי דף רכד ע"ב (מ"מ).

ספר שמות

<p>דומינא לחרבא ארעיה ולא שוי לביה לקבליה דזא"ת</p>	
<p>כל בכור אפילו דרגין עלאין ותתאין אתברו משולמנהון (ס"א משלשוליהון) כל אינון דשלטין בחכמתא דלהון דכתיב בארץ מצרים וכלהו דרגין עלאין ותתאין דאתברו משולמנהון (ס"א משלשוליהון) כלהו בפסוקא אתחזון (נ"א אתרמיזו) דכתיב (&) מבכור פרעה היושב על כסאו עד בכור השפחה אשר אחר הרחים וכל בכור בהמה הא כלהו אתחזון בפסוקא</p>	<p>כל בכור אפילו דרגות עליונות ותחתונות נשברו משלטונם (מהשתלשלותם) כל אותם ששולטים בחכמה שלהם שכתוב בארץ מצרים וכל הדרגות העליונות והתחתונות שנשברו משלטונם (מהשתלשלותם) כולם נראות (נרמזות) בפסוק שכתוב מבכור פרעה היושב על כסאו עד בכור השפחה אשר אחר הרחים וכל בכור בהמה הרי כולם נראים בפסוק.</p>
<p>סתמא דמלה מבכור פרעה היושב על כסאו כתרא תתאה¹⁴⁶⁸ דקוומיטא דמלכותא¹⁴⁶⁹ (נ"א ממלכותא)¹³⁸ דלעילא עד בכור השפחה כתרא שמאלא תתאה¹⁴⁷⁰ מינה דקוומיטא מבתר ארבע (נ"א מכתרי אחר) רחיין ארבע משיריין (משמע) משום דכתיב אחר הרחים (ולא מן הרחים) וכל בכור בהמה¹⁴⁷¹ תתאין מתתאין נוקבא מנוקבתא דאשתכחו באתני בבעירי וחמרי ברברבי בזוטרי ומקבלין מנהון גוברין ונוקבין עד בכור השבי אשר בבית הכור אינון דנפקין משפחה די בהון עבדין לאסירי דישתעבדון בהון לעלמין ולא יפקון לחירו</p>	<p>סתמו של דבר מבכור פרעה הישב על כסאו כתר תחתון של שליטת המלכות (מהמלכות) שלמעלה עד בכור השפחה כתר שמאל מתחתיה של שליטה מאחר ארבע (מכתרי אחר) רחיים ארבע מחנות (משמע) משום שכתוב אחר הרחים (ולא מן הרחים) וכל בכור בהמה תחתונים מתחתונים נקבה מנוקבות שנמצאו באתונות בבהמות וחמורים בגדולים ובקטנים ומקבלים מהם גברים ונקבות עד בכור השבי אשר בבית הבור אותם שיוצאים משפחה שבהם עושים לאסירים שישתעבדו בהם לעולמים ולא יצאו לחירות.</p>
<p>וברוחצנותא דאלין דרגין סריבו מצראי די בהון עבדו קשרא לישראל דלא יפקון מן עבדותהון לעלמין ובהאי אתחזי גבורתא ושלמנותא דקודשא בריך הוא ודוכרנא דא לא ישתצי מישראל לדרי</p>	<p>ובבטחון הדרגות הללו סרבו המצריים שבהם עשו קשר לישראל שלא יצאו מעבדותם לעולמים ובזה נראית הגבורה והשלטון של הקדוש ברוך הוא וזכרון זה לא יכלה מישראל לדורי</p>
לח/א	
<p>דרין דאי לא הוה הילא וגבורתא דקודשא בריך הוא כל מלכי עמין וכל חרשי עלמין וחכימי עלמין לא יפקון לישראל מן עבדותא דשרא קטריין דלהון ותבר כל אינון כתריין בגין לאפקא לון על דא כתיב (ירמיה י ז) מי לא</p>	<p>דורות שאם לא היה כח וגבורה של הקדוש ברוך הוא כל מלכי העמים וכל מכשפי העולמות וחכמי העולמות לא יצאו ישראל מן העבדות שהתיר את הקשרים שלהם ושבר את כל אותם הכתרים כדי להוציא אותם על זה</p>

¹⁴⁶⁸ הם חב"ד דסט"א (מ"מ). הוא כל ידיעת הקליפות והחיצונים (דע"ה ח"ב פה ע"ב).
¹⁴⁶⁹ פ'י כתר התחתון שממשלת המלכות דקדושה והוא מלכות דנוק' דעשיה שהיא משפעת לכתר חכמה דקלי', והוא נק' בכור פרעה ובכר שפחה היא חכמה שבקלי' מלכות הרשעה והבכור שלה מדרגה עליונה של אותו המלכות וד' ריחיים הם ד' כחות שעליה שהם סוד מרכבה טמאה כמו שהוא בקדושה והיינו ד' פרצופי הטומאה. דע כי שם ב"ט הוא מסוגל לשמירה ויוצא מפסוק כי בי חשק ואפלטוהו, ועולה גימ' אה"ה וזה השם היה מזכיר מרע"ה כשהיה נכנס לפני פרעה (זהר הרקיע).
¹⁴⁷⁰ חג"ת דסט"א (מ"מ).
¹⁴⁷¹ נה"י דסט"א (מ"מ).

ספר שמות

<p>יראך מלך הגוים¹⁴⁷² כי לך יאתה כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך¹⁴⁷³</p>	<p>כתוב מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך.</p>
<p>בכה רבי שמעון ארים קליה ואתנה אמר קנטורא דקיטפא אשתכח חשבתון דשבה קודשא בריך הוא כמה זמנין (דברים הו) אשר הוצאתיך מארץ מצרים (שם טז א) הוציאך יהו"ה אלהיך ממצרים (שם ה טו) ויוציאך יהו"ה אלהיך משם (שמות יב יז) הוצאתי את צבאותיכם (שם יג ג) זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים (דברים ד לז) ויוציאך בפניו בכחו הגדול ממצרים (שמות יג ג) הוציא יהו"ה אתכם מזה</p>	<p>בכה רבי שמעון הרים קולו ונאנח אמר אשכול¹⁴⁷⁴ הקנטור¹⁴⁷⁵ נמצא חשיבותם ששבח הקדוש ברוך הוא כמה פעמים "אשר הוצאתיך מארץ מצרים" "הוציאך ה' אלהיך ממצרים ויצאך ה' אלהיך משם הוצאתי את צבאותיכם" "זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים" "ויוציאך בפניו בכחו הגדול ממצרים הוציא ה' אתכם מזה".</p>
<p>אלא תאנא עשר כתרין אינון לתתא כגוונא דלעילא וכלהו סתימין בתלתא אלין¹⁴⁷⁶ דאמרן ותלת קשרין קשירו בהו על תלת דרגין אלין¹³⁹ דבהו¹⁴⁷⁷ עברו דישראל לא יפקון משעבודהון לעלמין</p>	<p>אלא שנינו עשרה כתרין הם למטה כדוגמא שלמעלה וכולם נסתרים בשלשת אלה שאמרנו ושלשה קשרים קשורים בהם על שלש דרגות אלו שבהם עשו ישראל לא יצאו משעבודם לעולמים.</p>
<p>זכאין אתון אברהם יצחק ויעקב דזכותכון שריאו קטרין וקודשא בריך הוא דכר תלת קטרי מהימנותא דלכון הדא הוא דכתיב (שם ב כד) ויזכר אלהיים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב את אברהם הא קשרא חדא דאברהם את יצחק הא קשרא תניינא דיצחק ואת יעקב הא קשרא תליתאה שלימתא דיעקב</p>	<p>אשריכם אברהם יצחק ויעקב שבזכותכם התירו את הקשרים והקדוש ברוך הוא זכר שלשת קשרי האמונה שלכם זהו שכתוב ויזכור אלהים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב את אברהם הרי קשר אחד של אברהם את יצחק הרי קשר שני של יצחק ואת יעקב הרי קשר שלישי שלמותו של יעקב.</p>

¹⁴⁷² אין בכל הגוים שלא ייראך מפני שאתה מלך עליהם עם היות שהם תחת ממשלת השרים והקלי' הם תחת ממשלתך (אור יקר).

¹⁴⁷³ היודעים באותם חכמות שהם פועלים בכישוף וכן בכל מלכותם שהם הכחות השולטים עליהם, "מאיך כמוך" אם תרצה יתקיים מעשיהם ואם תרצה תבטלים והיו כלא היו (אור יקר), ועי' זהר ח"א י ע"א.

¹⁴⁷⁴

¹⁴⁷⁵

¹⁴⁷⁶ דאמרן שהם בכור פרעה, בכור השפחה, בכור בהמה שהם נחש וקסם (אור יקר).

¹⁴⁷⁷ הענין שיש בהם ג' מדרגות, שהם כהנים מצד החסד, לויים מצד הגבורה, ישראל מצד הת"ת ובהם נכלל כל האצילות דהיינו חסד דין רחמים, שהם ימין שמאל ואמצע, והם סוד יה"ו, וכן בחוץ הם ג' קלי' שבהם נכללות הכל, דהיינו תהו בהו חושך, והיינו ענון ואש רוח סערה, וכן הם קלי' אלו הנזכרות תלויות באלו שהם בכור פרעה בכור השפחה, בכור בהמה, ועי' כולם עשו כשפיהם כדי שלא יצאו ישראל ממצרים, מפני שראו שהם נגדיים במציאותם בג' מדרגות אלו, לכך הם כווננו לשקעם בג' קלי' אלו שלא יצאו משם, ולכך הקב"ה הקדים להם זכות ג' אבות, שהם מרכבה לג' מדות עליונות, שהם אברהם בחסד, ובו שבר קשר הקלי' הנקראת ענון, דהיינו תהו, אבנים מפולמות, ויצחק בגבורה ובו שבר קשר הקלי' הנקראת אש, והיינו חשך, אש מתלקחת ויעקב בת"ת רוח בקדושה, ובו שבר קשר הקליפה הנקראת רוח סערה ותהו, והם ג' קלי' האגוז קו ירוק וטעם הקלי' שמקדמת רוח סערה וכן קו ירוק קליפה ירוקה דאגוז פירשתי בספר פרדס רימונים בשער התמורות, וכלל התירוץ למה נזכר יציאת מצרים הרבה פעמים, הוא כי להיות חוזק הגלות ושעבוד ישראל ביד מצרים, לולי כח הקדושה והפלא הגדול שעשה הקב"ה עם ישראל כמעט נמנע גאולתם, ולכך כל התורה תלויה בזה, וכל המצוות והמועדים והשבתות ופתח כניסת ישראל אל התורה היזה (אור יקר).

ספר שמות

<p>תנא כל זמנין וחגיגין ושבתין כלהו דוכרנא להאי ועל האי אתקיימו כלהו דאלמלא האי לא הוה נשורא דזמנין וחגיגין ושבתין ובגיני כך לא אשתצי דכרנא דמצרים מכל זמנין וחגיגין ושבתין תא חזי דינא (ס"א דא) הוא יסודא ושרשא דאורייתא וכל פקודוי וכל מהימנותא שלימתא דישראל</p>	<p>למדנו כל הזמנים והחגים והשבתות כולם זכרון לזה ועל זה התקיימו כולם שאלמלא זה לא היתה שמירה של זמנים וחגים ושבתות ולכן לא כלה הזכרון של מצרים מכל הזמנים והחגים והשבתות בא וראה דין (זה) הוא יסוד ושורש של התורה וכל מצוותיו וכל האמונה השלימה של ישראל.</p>
<p>ועוד אמאי לא הוה ביממא דשאלתו תנינן כתיב (&) היום אתם יוצאים וכתיב (&) הוציאך יהו"ה אלהיך ממצרים לילה אלא תאנא עקרא דפורקנא דישראל לא הוה אלא בלילה דליליא שרא קטרין ועבד נוקמין ויומא אפיק לון בריש גלי הדא הוא דכתיב (במדבר לג ג) יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים (נ"א הוא ועוד לילה שארי קטרין ועבד נוקמין ודינין ויומא גלי ופרסם ניסא ונוקמא דאתעביד הדא הוא דכתיב יצאו בני ישראל ביד רמה וגו') וכתיב (&) ומצרים מקברים את אשר הכה ה' בהם כל בכור זהו פרסום הנס.</p>	<p>ועוד למה לא היה ביום [כפי] ששאלתם שנינו כתוב היום אתם יוצאים וכתוב הוציאך ה' אלהיך ממצרים לילה אלא שנינו עיקר גאולת ישראל לא היה אלא בלילה שהלילה מתיר קשרים ועושה נקמות והיום הוציא אותם בראש גלוי זהו שכתוב יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים (הוא ועוד הלילה מתיר את הקשרים ועושה נקמות ודינים והיום מגלה ומפרסם הנס והנקמה שנעשה זהו שכתוב יצאו בני ישראל ביד רמה וגו') וכתוב ומצרים מקברים את אשר הכה ה' בהם כל בכור זהו פרסום הנס.</p>
<p>אתו רבי חייא ורבי יוסי אשתתחו קמיה ונשקו ידוי ובכו ואמרו גליפין עלאין ותתאין¹⁴⁷⁸ זקפן רישא בגינך עבד קודשא בריך הוא ירושלים לתתא כנוונא דלעילא¹⁴⁷⁹ עבד (רבי שמעון בר יוחאי) שורי קרתא קדישא ותרעוי מאן דעייל לא עייל עד דיפתחון תרעין מאן דסליק לא סליק עד דיתתקנון דרגין דשורי מאן יכיל למפתח תרעין דקרתא קדישא ומאן יכיל לאתקנא דרגין דשורי דא רבי שמעון בר יוחאי דאיהו פתח תרעין דרזי דחכמתא ואיהו אתקין דרגין עלאין וכתיב (שמות לד כג) יראה כל זכורך את פני האדון יהו"ה מאן פני האדון יהו"ה דא רבי שמעון בר יוחאי¹⁴⁸⁰ דמאן דאיהו דכורא מן דכוריא בעי לאתחזאה קמיה</p>	<p>באו רבי חייא ורבי יוסי השתטחו לפניו ונשקו ידו ובכו ואמרו חקיקות עליונים ותחתונים מרימים ראש בזכותך עשה הקדוש ברוך הוא ירושלים למטה כדוגמא שלמעלה עשה (רשב"י) חומות העיר הקדושה ושעריה מי שנכנס לא נכנס עד שיפתחו השערים מי שעולה לא עולה עד שיתתקנו המדרגות של החומות מי יכול לפתוח את שערי העיר הקדושה ומי יכול להתקין את המדרגות של החומות זה רבי שמעון בן יוחאי שהוא פותח שערים של סודות החכמה והוא מתקן דרגות עליונות וכתוב יראה כל זכורך את פני האדון ה' מי זה פני האדון ה' זה רבי שמעון בן יוחאי שמי</p>

¹⁴⁷⁸ פי' ספירות העליונים דאצילות, "ותתאין" שהם ב"ע כולם באים להם הארות בגין רשב"י (מ"מ).
¹⁴⁷⁹ פי' ירושלים דלעילא שהיא מלכות (מ"מ).

¹⁴⁸⁰ מה שקרא הקב"ה ליעקב אל הוא מעין תיקון העתיד, כי כל מה שהוא לעתיד הוא נמצא עתה ג"כ לפרקים, וזהו ג"כ מה שאמרו בזוה"ק (פ' בא לח ע"א) מאן פני האדון ה' דא רשב"י. כי הוא מעין העתיד שנקראו הצדיקים בשם ה' כמ"ש הרשב"ם וכו' [אמרו (ב"ב עה ע"ב) עתידין צדיקים שנקראין על שמו של הקב"ה שנאמר כל הנקרא בשמי כו' כו', וע"ש ברשב"ם ד"ה נקראו שאמר שיהא שם ה' עכ"ל, והוא ע"י עליונים שיתעלו בהז'ן, וזה יהיה בימות המשיח בסופן שהוא בסוף אלף הששי ע"י החסד דאתגליא בפום אמה], וע' בהגר"א בתיקונים (תיקון כא בתחילתו דף מב ע"ב סמוך לסופו [ז"ל: הדעת הוא בים הגדול, ליתן שבו, דהוא בים אוקיינוס שהוא בבינה, בן י"ה, והוא הנהר דמתפשטין

ספר שמות

	שהוא זכר מן הזכרים צריך להראות לפניו.
אמר לון עד השתא לא סיימנא מלה דשאלתא דילכון דהא תנינן ויהויה הכה כל בכור כל בכור סתם כדקאמרן וכלא הוה כמה דאינון דמיתו אינון קטורי קטרין דהוו משתמשי בהרשייהו באינון כתרין מנהון משתמשי בעלאי ומנהון בתתאי ואף על גב דכלהו תתאין אינון וכל ארעא דמצרים מליא חרשין הות וכתביב (&) כי אין בית אשר אין שם מת	אמר להם עד עכשיו לא סימנו הדבר ששאלתכם שהרי שנינו וה' הכה כל בכור כל בכור סתם כמו שאמרנו והכל היה כמו של אותם שמתו אותם קושרי הקשרים שהיו משתמשים בכשפיהם באותם הכתרים מהם משתמשים בעליונים ומהם בתחתונים ואף על גב שכלם הם תחתונים וכל ארץ מצרים מלאה היתה כשפים וכתוב כי אין בית אשר אין שם מת.
ואתעביד דינא בכלא בשעתא דאתכנסו כלהו בבתיהון ולא הוו מתפזרי במדברא ובחקלא אלא כלהו אשתכחו בבתיהון (ואור הנר יפה לבדיקה מבחוץ) ועבד ליליא דינוי בכלא בההיא שעתא ותנא הוה נהיר ליליא כיומא ¹⁴⁸¹ דתקופה דתמוז וחמא כל עמא דינוי דקודשא בריך הוא הדא הוא דכתיב (תהלים קל"ט יב) ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה	ונעשה דין בכל בשעה שהתכנסו כולם בבתיהם ולא היו מתפזרים במדבר ובשדה אלא כולם נמצאו בבתיהם (ואור הנר יפה לבדיקה מבחוץ) ועשה הלילה את דינוי בכל באותה שעה ושנינו שהיה מאיר הלילה כמו היום בתקופת תמוז וראה כל העם את דיני הקדוש ברוך הוא זהו שכתוב ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה.
ובשעתא דנפקו אשתכחו כלהון מתין בשוקין לעיניהון דכלא בעיין לאקרבא להו ולא אשכחו ודא אקשי להו מכלא חמו לישראל נפקין	ובשעה שיצאו נמצאו כולם מתים בשוקים לעיניהם הכל רצו לקרב אותם ולא מצאו וזה היה קשה להם מהכל ראו את ישראל יוצאים
לח/ב	
לעיניהון בחד גיסא וחמו למיתיהון באירך גיסא ובכלא הוה פרסומי ניסא דלא הוה כהאי מיומא דאתברי עלמא	לעיניהם בצד אחד וראו את מתיהם בצד האחר ובכל היה פרסום הנס שלא היה כזה מיום שנברא העולם.
ותא חזי כתיב (&) ליל שמורים הוא ליהויה להוציאם וגו' הוא הלילה הזה ליהויה שמורים לכל בני ישראל וגו' האי פסוקא קשיא כיון דאמר ליל מהו שמורים ולא שמור שמור מבעי	ובא וראה כתוב ליל שמרים הוא לה' להוציאם וגו' הוא הלילה הזה לה' שימורים לכל בני ישראל וגו' פסוק זה קשה כיון שאמר ליל מה זה שימורים ולא שמור היה צריך (לכתב) שמור

מיניה ששה נהרות בו"ק כמ"ל (לח ע"א) ולקמן (צא ע"א). וכד נחית בנוק' דהיא יבשה, וליבשה קרא ארץ (בראשית א י), דאז ומלאה הארץ דעה כמים לים מכסים וכמ"ל (פט ע"א) בארוכה ע"ש. ומ"מ אף בזה"ז הוא לפרקים, וכמו שאמרנו הראשונים דכל דבר שיהיה לעתיד הוא עתה לפרקים. ובזמן שיש צדיק בדור כמו רשב"י וכיוצא, וכן אותו העולם הוא ימא, ונשמתינ דמתיבתאן הם נוני ימא, ועוה"ז הוא יבשה, ומשרע"ה הוא נונא רבא, והוא בלע כל נוני ימא שם דנשמתינ מתחדשין שם כל יום בימא, כמו נשמתינ כאן דמתחדשין בכל יום במלכות, (איכה ג כג) חדשים לבקרים רבה אמונתך)) (כללים ח"א פו ע"ב).

¹⁴⁸¹ אין אנו משתמשים עתה באותו האור מאומה, כי הוא גנוז מאתנו, והיכן הוא מאיר, בגן עדן, כי שם הוא מאיר גם עתה, וכמו שאמרנו בשמות רבה (ר"פ לה סי' א) והיכן גנוז בגן עדן שנאמר אור זרוע לצדיק (וע' זוה"ק פ' תרומה קסו ע"ב). וכן היה מאיר ג"כ בעת מתן תורה, כמ"ש בזוהר הקדוש (סוף פרשת יתרו צד ע"א) וכן בעת גאולת מצרים (דע"ה ח"ב סה ע"ב), ועי' קב ע"ב.

ספר שמות

<p>וּכְתוּב הוּא הַלִּילָה הַזֶּה בַּהֲתַחֲלָה אָמַר לַיִל וְאַחֵר כֵּךְ לַיִלָּה.</p>	<p>לִיָּה וְכָתִיב (&) הוּא הַלִּילָה הַזֶּה לַיִל קָאֻמַּר בְּקִדְמִיתָא וּבִתְרָא¹⁴⁸⁰ לַיִלָּה</p>
<p>אֵלָא כֵּךְ שְׁנִינּוּ כְּתוּב כִּי יִהְיֶה נַעֲרָה בַּתּוּלָה לְמָה כְּתוּב נַעֲר מְשׁוּם שְׂכַל זְמַן שְׁלֹא קְבֵלָה זְכַר נִקְרָאת נַעֲר מְשֻׁקְבֵלָה זְכַר נִקְרָאת נַעֲרָה אִף כִּאֵן לַיִל עַד שְׁלֹא קְבֵלָה זְכַר וְאִף עַל גַּב שְׂכַתוּב בּוּ שְׁמׁוּרִים זְכַר הִיָּה עֵתִיד לְהִתְחַבֵּר עִמָּה וּבִשְׁעָה שֶׁהִתְחַבֵּר עִמָּה זְכַר כְּתוּב הוּא הַלִּילָה הַזֶּה לְהַ' שִׁמְוִרִים שִׁמְוִרִים זְכַר וְנִקְבָּה וּמְשׁוּם כֵּךְ כְּתוּב הַלִּילָה הַזֶּה.</p>	<p>אֵלָא הַכִּי תְּנִינָן כְּתִיב (דְּבָרִים כִּב כג) כִּי יִהְיֶה נַעֲרָה בַּתּוּלָה נַעֲר כְּתִיב מֵאֵי טַעְמָא מְשׁוּם דְּכַל זְמַן דְּלֹא קְבִילַת דְּכַר אֲתַקְרִי נַעֲר מִדְּקְבִילַת דְּכַר אֲתַקְרִי נַעֲרָה¹⁴⁸² אִוְף הַבֵּא לַיִל עַד לֹא קְבִילַת דְּכַר¹⁴⁸³ וְאִף עַל גַּב דְּכְתִיב בִּיהַ שְׁמׁוּרִים דְּכַר הוּוּ זְמִין לְאַתְחַבְרָא עִמָּה וּבִשְׁעָתָא דְאַתְחַבְרָא עִמָּה דְכַר כְּתִיב הוּוּ הַלִּילָה הַזֶּה לְיִהוּ"ה שְׁמׁוּרִים שְׁמׁוּרִים דְכַר וְנִקְבָּא¹⁴⁸⁴ וּבִגְנִי כֵּךְ כְּתִיב (&) הַלִּילָה הַזֶּה</p>
<p>וּבִמְקוֹם שְׁנַמְצָאוּ זְכַר וְנִקְבָּה אִין שְׁבַח אֵלָא לְזַכַּר וְכַךְ שְׁבַחוּ יִשְׂרָאֵל בְּתִשְׁבַּחוּתֵיהֶם לְזַכַּר וְלֹא לְנִקְבָּה זֶהוּ שְׂכַתוּב זֶה אֵלֵי וְאַנּוּהוּ שְׁאִין שְׁבַח</p>	<p>וּבְאַתֵּר דְאַשְׁתַּכְּחוּ דְכַר וְנִקְבָּא לִית שְׁבַחָא אֵלָא לְדְכּוֹרָא וְהַכִּי שְׁבַחוּ יִשְׂרָאֵל בְּתוֹשְׁבַחַתֵּיהוּ לְדְכּוֹרָא וְלֹא לְנִקְבָּא הַדָּא הוּוּ</p>

¹⁴⁸² דַּע כִּי שֵׁם אֲדִנִי הוּא מוֹרָה עַל הַדִּין כִּי לִכֵּן נִקְרָאת דִּינָא רְפִיא וְכֵן אֲדִנִי בְּהִיפּוּךְ אַתּוּן הוּוּ דִּינִי"א וְאַמְנָם סוּד הָאֻלֵּף שְׁבַזָּה הַשֵּׁם מוֹרָה עַל שְׁתוּף הַרְחָמִים אֲשֶׁר בּוּ כִי שְׁלֹשָׁה אוֹתֵינוּ" הָאֲחֻרּוֹנוֹת הֵם דִּין אוֹתוֹ אֻלֵּף הָרֵאשׁוֹנָה הֵם רְחֻמִּים וְהִיא סוּד שֵׁם אֵהִיָּה שְׁהוּא רְחֻמִּים. וּבַזֶּה תְּבִין לְמָה זֶה הַשֵּׁם נִקְרָא דִּינָא רְפִיא וְהַטַּעַם הוּוּ לְפִי שִׁישׁ בּוּ שְׁתוּף הַרְחָמִים שְׁהִיא אוֹת הָאֻלֵּף הַמּוֹרָה עַל שֵׁם אֵהִיָּה שְׁהוּוּ רְחֻמִּים הַמְמַתֵּק וּמְרַפָּא אֶת שְׁלֹשָׁה אוֹתֵינוּ דִי"ן אֲשֶׁר בּוּ. וְכַבֵּר יִדְעַת כִּי שׁוֹרֵשׁ כָּל הַדִּינִין הֵם הַחֲמֵשׁ גְּבוּרוֹת הַנּוֹדְעוֹת וְאִם כֵּן כָּל גְּבוּרָה מֵאֵלוֹ הַחֲמֵשֶׁה נִקְרָאת דִי"ן. וְאִם תְּמַנֶּה חֲמֵשֶׁה פַעְמִים דִי"ן הֵם בְּגַמְטְרִיא שִׁ"ךְ. וְהַעֲנִין הוּוּ כִי הַחֲמֵשֶׁה גְּבוּרוֹת הַנִּזְ' הֵם מִתְּפַשְׁטוֹת עַד הִיוּתָם שִׁ"ךְ נִיצוּצוֹת גְּבוּרָה וְזֶהוּ סוּד מ"ש בַּ' פְּקוּדֵי בְּדָף רצ"ד סוּף ע"ב נִיצוּצֵין זְרִיק לְתַלְתַּת מֵאָה וְעֶשְׂרִין עֵיבֵר וּבְרִיר פְּסוּלַת מְגוּ מַחֲשֵׁבָה כו' כִּי אֵלוֹ הַחֲמֵשֶׁה גְּבוּרוֹת מִתְּנוּצְצוֹת עַד סָךְ שִׁ"ךְ נִיצוּצֵי גְבוּרָה. וְאַמְנָם הַתְּבַסְמוֹת שִׁ"ךְ נִיצוּצוֹת אֵלוֹ הֵם ע"י אוֹת הָאֻלֵּף שֶׁל שֵׁם אֲדִנִי הַמּוֹרָה עַל שֵׁם אֵהִי"ה שְׁהוּוּ רְחֻמִּים כְּנִז' וְנִמְצָא עֵתָה כִּי הַ' גְּבוּרוֹת שֶׁהֵם חֲמֵשֶׁה פַעְמִים דִּין חֲזָרוּ לְהִיוֹת חֲמֵשֶׁה פַעְמִים אֲדִנִי" וְאִינּוֹן דִּינָא רְפִיא וְהִנֵּה ה' פַעְמִים אֲדִנִי" הֵם שְׁכ"ה וְזֶהוּ הַסוּד הַנִּרְמָז בְּאֲדָרָא רַבָּא בְּדָף קל"ב ע"ב שְׁאֻמַּר ר' חֲזַקִּיָּה מִסְתַּכֵּל הוּוּנָא כו' נִהִיר וְסָלִיק לְתַלְתַּת מֵאָה וְעֶשְׂרִין וְחֲמֵשׁ עֵיבֵר כִּי עֵתָה בְּהַתְּנוּצֵץ בָּהֶם אוֹת הָאֻלֵּף אִז אֲתַנְהִירוּ וְהִיוּ לְחֲשׁוֹן שְׁכ"ה עֵיבֵר וְכוּלְהוּ נִהִירִין וְנִיצוּצֵין מִצַּד הָאֻלֵּף שְׁנַגְלָה בַּה.

וְהִנֵּה נַע"ר הֵם סוּד שִׁ"ךְ דִּינִין הַנִּז' עַד לֹא אֲתַבְסְמוּ וְכִד אֲתַבְסְמוּ עַל יַדֵּי שֵׁם אֵהִי"ה שְׁהִיא ה"א עֵלָא הַמּוֹרָה עַל הָאֻלֵּף שְׁבַשֵּׁם אֲדִנִי" וְאַתְבְּסְמוּ עַל יַדֵּי חֲמֵשֶׁה אֻלְפִין שְׁבַחְמֵשֶׁה פַעְמִים דִּין כְּנִז' כְּנַגַּד ה"א רֵאשׁוֹנָה שֶׁל בִּינָה הַכוֹלֶלֶת הַחֲמֵשֶׁה אֻלְפִין הַחֲמֵשֶׁה פַעְמִים אוֹר וְאִז נִקְרָאת נַעֲרָה יִתִיר ה"א כִּי אִז אֲתַבְסְמוּ וְנִמְתְּקוּ וְאִז הִיא בְּבַחֲינַת שְׁכ"ה דִּינִין מְמוֹתְקִים וְאִז קְבִילַת עֵלָה דְכּוֹרָא וְאִזְדוּגַת בִּיהַ. וְלִהְיִין הַדְּבַר הַזֶּה יוֹתֵר בְּבִיאָו' צְרִיךְ לְהַקְדִּים לָךְ כִּי הִנֵּה נוֹדַע כִּי בּוּצִינָא דְקִרְדִּינוּתָא הִיא סוּד שׁוֹרֵשׁ הַדִּינִין וְהַגְּבוּרוֹת מִתְּחִילַתָם וְלִכְךָ שׁוֹרֵשׁ זֹאת הַבּוּצִינָא אֲגִנִּיז גּוּ מִיעוּי דְאִימָא כְּנִז' בַּ' הָאֲזִינוּ בְּדָף רצ"ב ע"ב וְלִכֵּן הוּוּ הַנּוֹתֵן מִשְׁחַתָּא וְקַצְבָּה אֵל הַסְפִירוֹת כִּי כָּל מִדְיָה הִיא מִצַּד הַגְּבוּרָה לְפִי שֶׁהַחֲסֵד מוֹרָה הַתְּפַשְׁטוֹת בְּכָל הַדְּבָרִים אֲבָל הַגְּבוּרָה וְהַדִּין אִינָה מְנַחַת הָאוֹר הָעֲלִיּוֹן לְהַתְּפַשֵּׁט לְמַטָּה לְהֵאִיר אֵלָא בְּקַצְבָּה וּמִדָּה בְּשִׁיעוּר הַצְרִיךְ לְהַתְּפַשֵּׁט וְלֹא יוֹתֵר. וְלִכֵּן זֹו הַבּוּצִינָא מִדָּד וְעֵבִיד מְשִׁיחַן בְּכָל ה"ס כּוֹלֵן וְשׁוֹרֵשׁ זֹו הַבּוּצִינָא הִיא בְּבִינָה לְפִי שְׁמֵשׁ דִּינִין מִתְּעִרִין כְּנוּדַע.

וְאַמְנָם כְּבַר יִדְעַת כִּי פְּסוּלַת אֵלוֹ הוּוּ מְבַחֲינַת אוֹתָם הַמַּלְכִים שְׁמַלְכוּ בְּאַרְץ אֲדוּם וְאַצְטְרִיפּוּ וְאַתְלַבְּנוּ וּמֵן הַמוֹתֵר מִמָּה שֶׁהוּוֹרֵר מֵהֶם נִשְׂאָרוּ אֵלוֹ הַסִּיגִים וְהַפְּסוּלַת הַזֶּה כְּנִז' בַּ' פְּקוּדֵי בְּדָף רנ"ד ע"ב כְּנ"ל וְחוֹשְׁבֵנָא דִּילְהוֹן הוּוּ שִׁ"ךְ עֵיבֵר וְכָל אֵלוֹ הֵם הַנִּיצוּצוֹ' דְזְרִיק הֵאֵי בּוּצִינָא וְאִיקְרוּן עֲלֵמִין קְדֻמָּאֵי דְאַתְחַרְיְבוּ כְּנִז' בַּ' פְּקוּדֵי וּפְרַשְׁתָּ הָאֲזִינוּ בְּדָף רצ"ב ע"ב נִיצוּצָא אִפִּיק זִיקִין בְּזִיקִין לְתַלְתַּת מֵאָה וְעֶשְׂרִין עֵיבֵר כו'.

וְאַמְנָם אַח"כ עַל יַדֵּי אוֹתָם הַחֲמֵשֶׁה גְּבוּרוֹת דִּינִין קְדִישִׁין הַנִּז' בַּ' נִשָּׂא בְּדָף קמ"ב ע"א וּבְדָף קל"ז ע"ב בָּהֶם נִתְבְּסְמוּ אוֹתָם מַלְכִין קְדֻמָּאִין כְּמ"ש בַּ' נִשָּׂא בְּדָף קל"ה וְהֵם סוּד הַשִׁ"ךְ דִּינִין וְבַהֲתַחֲבֵר עִמָּהֶן חֲמֵשֶׁה גְּבוּרוֹת הַנִּז' נַעֲשׂוּ שְׁכ"ה כְּמִנִּין נַעֲרָה וְכו' (שַׁעֲר מֵאֻמְרֵי רִשְׁב"י), וְעִי' אֲרִיכוֹת בְּזֵהַר הַרְקִיעַ. ¹⁴⁸³ דַּע כִּי לַיִל הוּוּ לֹאֵה בְּזְמַן חֲצוֹת לַיִלָּה הָרֵאשׁוֹנָה כִּי אִז אִינָה מִתְּפַשְׁטַת בְּפָנִים דְזַעִיר אֻפִין אֵלָא עַד הַחֲזָה וּמִזְדוּגַת עִם יַעֲק' וְאִז הִיא דִין אֲבָל אַחַר חֲצוֹת הִיא מִתְּפַשְׁטַת לְמַטָּה עַד מְקוֹם רַחַל הַנִּקְרָאת ה"א אַחֲרוֹנָה וְאִז יֵשׁ בַּה יוֹתֵר רְחֻמִּים וְלִכֵּן נִקְרָאת לַיִלָּה בַּהַּ יִתִירָה וְזֶהוּ לַיִל שְׁמׁוּרִים כו' הוּוּ הַלִּילָה כו' (שַׁעֲר מֵאֻמְרֵי רִשְׁב"י).

¹⁴⁸⁴ עִי' דַּע"ה ח"ב קכז ע"ב.

ספר שמות

<p>דכתיב (שמות טו ב) זה אלי ואנוהו דלית שבהא באתר דדכורא ונוקבא אשתכחו אלא לדכורא ועל דא (נ"א ולדא) מחכאן ישראל דכתיב (ישעיה כה ט) זה יהו"ה קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו משום דהכי זמין למעבד להו דכתיב (מיכה ז טו) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות</p>	<p>במקום שזכר ונקבה נמצאים אלא לזכר ועל זה (ולזה) מחכים ישראל שכתוב זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו משום שכך עתיד לעשות להם שכתוב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.</p>
<p>ורוא דא הכי הוא כגוונא דהכא ליל ולילה כך זמין קודשא בריך הוא למעבד להו דכתיב (ישעיה כא יב) שומר מה מלילה שומר מה מליל מה להלן שמירה וליל אוף כאן שמירה וליל מה להלן שמירה ולילה אוף כאן שמירה ולילה</p>	<p>וסוד זה כך הוא כדוגמא שכאן ליל ולילה כך עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות להם שכתוב שומר מה מלילה שומר מה מליל מה להלן שמירה וליל אף כאן שמירה וליל מה להלן שמירה ולילה אף כאן שמירה ולילה.</p>
<p>ולילה אתקרי אגב דכורא הדא הוא דכתיב (שם) אתא בקר וגם לילה בקר כמה דאת אמר (בראשית יט כז) וישכם אברהם בבקר דהוא מדתו ממש וכתוב (תהלים ה ד) יהו"ה בקר תשמע קולי בקר ממש</p>	<p>ולילה נקרא אגב זכר זהו שכתוב אתא בוקר וגם לילה בוקר כמו שנאמר וישכם אברהם בבוקר שהוא מדתו ממש וכתוב ה' בוקר תשמע קולי בוקר ממש.</p>
<p>יתבו רבי חייא ורבי יוסי ואוליף להו רוא דתורת כהנים והו מהדרי בכל יומא ויתבי קמיה חד יומא נפק רבי שמעון לבר אזלו בהדיה מטו לחד חקלא יתבו</p>	<p>ישבו רבי חייא ורבי יוסי ולמד להם הסוד של תורת כהנים והיו חוזרים כל יום ויושבים לפניו יום אחד יצא רבי שמעון לחוץ הלכו עמו הגיעו לשדה אחד וישבו.</p>
<p>פתח רבי שמעון ואמר תא חזי כתיב (קהלת ז טו) את הכל ראיתי בימי הבלי יש צדיק אובד בצדקו ויש רשע מאריך ברעתו שלמה דהות חכמתיה יתירה (נ"א יקרא) על כלא מאי קאמר בהאי קרא אלא שלמה רמז דחכמתא קא רמז דהא חזינן אורחוי דקודשא בריך הוא דלאו הכי דהא כתיב (ירמיה לב יט) ולתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו אלא תרי ענייני נינהו דקא רמז הכא</p>	<p>פתח רבי שמעון ואמר בא וראה כתוב את הכל ראיתי בימי הבלי יש צדיק אובד בצדקו ויש רשע מאריך ברעתו שלמה שהיתה חכמתו יתרה (מכובדת) על הכל מה הוא אמר בפסוק הזה אלא שלימה רמז רמז של חכמה שהרי ראינו שדרכי הקדוש ברוך הוא אינם כך שהרי כתוב "ולתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו" אלא שני עניינים הם שכאן רמז.</p>
<p>דתנינן כד עיניו דקודשא בריך הוא בעאן לאשגחא בעלמא ולעינא ביה כמה דכתיב (ס"א עיני יהו"ה המה משוטטות בכל הארץ (זכריה ד י) וכתוב כי וגו')¹⁴¹ (דהי"ב טז ט) כי יהו"ה עיניו משוטטות בכל הארץ ואשכחן חייבין בעלמא ההוא צדיקא דאשתכח בדרא אתפס בחובייהו וחייביא מאריך קודשא בריך הוא רוגזיה עמהון עד דיתובון ואי לא ישתכח מאן דיתבע רחמי עליהון הדא הוא דכתיב (&) יש צדיק אובד בצדקו משום דהוא¹⁴² יכאה אסתלק מעלמא</p>	<p>ששנינו כשעיני הקדוש ברוך הוא רוצים להשגיח בעולם ולעין בו כמו שכתוב ("עיני ה' המה משוטטות בכל הארץ" וכתוב כי וגו') "כי ה' עיניו משוטטות בכל הארץ" ונמצאים רשעים בעולם אותו צדיק שנמצא בדור נתפס בחטאם ולרשעים מאריך הקדוש ברוך הוא רגזו עמהם עד שישובו ואם לא ימצא מי שיבקש עליהם רחמים זהו שכתוב "יש צדיק אובד בצדקו" משום שאותו צדיק הסתלק מהעולם.</p>

ספר שמות

<p>בגיני כך תנינן לעולם אל ידור אדם אלא במקום שאנשי מעשה דרים בתוכו מאי טעמא משום דווי לההוא דמדוריה בין הייביא דהוא אתפס בחובייהו ואי דיוריה בין זכאין אוטיבין ליה בגיניהון</p>	<p>משום כך שנינו לעולם אל ידור אדם אלא במקום שאנשי מעשה דרים בתוכו למה משום שאוי לזה שמדורו בין הרשעים שהוא נתפס בחטאיהם ואם דיורו בין צדיקים מטיבים לו בגללם.</p>
<p>(דהא רב חסדא הוה דיוריה בקדמיתא ביני קפוטקאי והוה דחיקא ליה שעתא ומרעין רדפין אבתרוי נטל ושוי מדוריה בין מארי תריסין דצפורי וסליק וזכה לכמה טבין לכמה עותרא לכמה אורייתא ואמר כל האי זכינא על דעאלית בין אינון דקודשא בריך הוא אשגח לאוטבא להו)</p>	<p>(שהרי רב חסדא היה דיורו בראשונה בין קפוטקאים והשעה היתה דחוקה לו ומחלות רודפות אחריו נסע ושם מדורו בין בעלי מגנים של צפורי ועלה וזכה לכמה טובות לכמה עושר לכמה תורה ואמר כל זה זכיתי על שנכנסתי בין אותם שהקדוש ברוך הוא משגיח להיטיב להם.)</p>
<p>דבר אחר (&) את הכל ראיתי בימי הבלי וכי שלמה דדרגין עלאין דחכמתא הוו ביה על כל בני דרא דכתיב (מ"א ה יא) ויחכם מכל האדם (ואשתדלותיה באורייתא למעבד טיבו וקשוט) דכתיב (דה"א כט נג) וישב שלמה על כסא יהו"ה למלך אמר בימי הבלי וכתיב (קהלת א ב) הבל הבלים אמר קהלת</p>	<p>דבר אחר את הכל ראיתי בימי הבלי וכי שלימה שדרגות עליונות של חכמה היו בו על כל בני הדור שכתוב "ויחכם מכל האדם" (והשתדלותו בתורה לעשות טוב ואמת) שכתוב "וישב שלמה על כסא ה' למלך אמר בימי הבלי וכתוב "הבל הבלים אמר קהלת".</p>
<p>ותנא שבעה שמות נקרא שלמה ידידי"ה אנור בן יק"א איתיא"ל למואל קהלת קהלת כנגד כלם וכלם נקרא</p>	<p>ושנינו שבע שמות נקרא שלימה ידידי"ה אגור בן יק"א איתיא"ל למואל קהלת קהלת כנגד כולם וכולם נקרא</p>
<p>למ"א</p>	
<p>כעין של מעלה קהלת כנופיא קדישא דבי עשרה בגין כך קהל אין פחות מעשרה וקהל אפילו מאה וקהלת כללא דכלא כמה דאת אמר (דברים לג ד) קהלת יעקב</p>	<p>כעין של מעלה קהלת כנוס קדוש של עשרה משום כך קהל אין פחות מעשרה וקהל אפילו מאה וקהלת כלל של הכל כמו שנאמר "קהלת יעקב".</p>
<p>ותאנא שמותיו על שם החכמה אתקרון ובגין כך תלת ספרין עבד שיר השירים קהלת משלי וכלהו לאשלמא חכמתא¹⁴⁸⁵ שיר השירים לקבל דחסד¹⁴⁸⁶ קהלת לקבל דדינא¹⁴⁸⁷ משלי לקבל דרחמי¹⁴⁸⁸ בגין לאשלמא חכמתא והוא עבד כל מה דעבד בגין לאחזאה חכמתא ולקבל דרנא (נ"א ולקבלי דרזא) עלאה והוא אמר בימי הבלי הבל הבלים</p>	<p>ושנינו שמותיו נקראו על שם החכמה ומשום כך עשה שלשה ספרים שיר השירים קהלת משלי וכולם להשלים החכמה שיר השירים כנגד חסד קהלת כנגד דין משלי כנגד רחמים כדי להשלים את החכמה והוא עשה כל מה שעשה כדי להראות חכמה וכנגד דרגה (וכנגד סוד) עליונה והוא אמר בימי הבלי הבל הבלים.</p>

¹⁴⁸⁵ המלכות שהיא חכמת שלמה היתה משתלמת ע"י ספר חכמתו, שכל ספר שזוכר למטה היא ממש שלימות למעלה (אור יקר).

¹⁴⁸⁶ שממש הוראת היחוד וקשר אהבת קב"ה בשכינתיה (אור יקר).

¹⁴⁸⁷ שמצד הדין יש לאדם לפרוש עצמו מתענוגי העולם שהחצונים אחוזים בהם ומצד הגבורה שולט [ב]יצה"ר (אור יקר).

¹⁴⁸⁸ כמו שהת"ת כולל ימין ושמאל כן פסוקיו חציים טוב וחציים להפך כגון שמע בני מוסר אביך הרי חציו עשה, אל תטוש תורת אמך חציו לא תעשה וכיוצא כולו (אור יקר). אבל בפרשת אחרי מות אמר שהם נגד חב"ד והיינו הך שחג"ת הם ענפי חב"ד (מ"מ).

ספר שמות

<p>אלא רוא דהבל יקרא הוא והוא הבל דנפיק מפומא¹⁴⁸⁹ ורוא דהבל דנפיק מפומא קלא אתעביד מניה¹⁴⁹⁰ ותאנא אין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן שלא חטאו¹⁴⁹¹ שלא חטאו ממש¹⁴⁹² (וקלא) והבל אתעביד ברוחא ומיא¹⁴⁹³ וכל מה דאתעביד בעלמא בהבל אתעביד ורוא (דמלה¹⁴⁹⁴) דהאי הבל של תינוקות אתעביד קלא¹⁴⁹⁵ ואתפשט בעלמא ואינון נטורי עלמא ונטורי קרתא¹⁴⁹⁶ הדא הוא דכתיב (תהלים קכז א) אם יהוה לא ישמר עיר וגו'</p>	<p>אלא סוד של הבל נכבד הוא והוא ההבל שיוצא מהפה וסוד ההבל שיוצא מהפה נעשה ממנו קול ושנינו אין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן שלא חטאו ולא חטאו ממש (וקול) והבל נעשה ברוח ומים וכל מה שנעשה בעולם נעשה בהבל וסוד (של דבר) שהבל זה של תינוקות נעשה קול ומתפשט בעולם והם שומרי העולם ושומרי העיר זהו שכתוב "אם ה' לא ישמר עיר וגו'".</p>
<p>ותא חזי הוא הבל הוא קלא¹⁴⁹⁷ מה בין האי להאי הבל (הוא קלא) קאים בחילא למיפק קלא קלא ממש קאים¹⁴⁹⁸ בקיומה (דלא) לאפקא (אחרת) מלה וההוא הבל¹⁴⁹⁹ דהוה אחסנתיה דאבוי קרייה הבל ומניה הוא כל מה דחזא ואף על גב דסיועין סגיאין מעילא אחרנין הו ליה ולאשתמודעא מלה אמר בימי הבלי דמלה דא מתמן אתא</p>	<p>ובא וראה הוא הבל הוא קול מה בין זה לזה הבל (הוא קול) עומד בכח להוציא קול קול ממש עומד בקיומו (שלא) להוציא דבר (אחר) ואותו הבל שהיה ירושת אביו קראו הבל וממנו ראה כל מה שראה ואף על גב שסיועים רבים מלמעלה אחרים היו לו ולהודיע הדבר אמר בימי הבלי שדבר זה בא משם.</p>

¹⁴⁸⁹ ירצה הבל הוא בחי' הספירות למעלה בסוד החכמה, שמשם יוצא הקול שהוא הת"ת בבינה וקודם שיעשה קול הוא "הבל דנפיק מפומא" בחי' פה שבבינה הוא מתגלה (אור יקר). ז' הבלים שורשם מבינה מז' תחתונות הם ז' קולות (רח"ו). ר"ל שז' מלויים דס"ג שכל מילוי גימ' הבל הם בז"ת דבינה ויוצאים מפייה ומתקנים ז"א ונוק' שהם ז' קולות, וז"ש בסמוך ורזא דהבל דנפיק מפומא קלא אתעביד מניה שהוא ז"א (מ"מ).

¹⁴⁹⁰ מצד הבינה, כשיצא ההבל בגרון בחזק הבינה ודינה, יעשה מהבל הנח קול בכח (אור יקר).
¹⁴⁹¹ כמו שבינה למעלה אינה מתקיימת אלא בהבל החכמה כך עולם למטה אינו מתקיים אלא בהבל המוציא הבל, ויש הבל לומדי תורה גדולים שיש בהם חטא, שהוא הוא לייחד ת"ת ומלכות למטה, אמנם הבל טהור שאין בו חטא הוא לקיום הבינה למעלה ששם אין חטא ואין פגם כלל (אור יקר). גם הבל תינוקות נעשה ממנו קול כדמפרש ודוקא שלא חטאו ממש שלא טעמו טעם חטא (מ"מ).
¹⁴⁹² אפשר שנשמר שלא נאמר הבל תנוקות של בית רבן שחטאם אינו חשוב חטא שאינם בני עונש, לזה אמר "שלא חטאו ממש" שמחונכים במצוות כדי שיהיה טהור, ואפשר לפרש שיש תנוקות שחטאו מפני שהם מגולגלים ואינם במעלה כמו אותם שמות חדשות שלא חטאו מעולם ואפשר לפרש "שלא חטאו ממש" חטא שיחשב חטא הפך מה שפי' לעיל (אור יקר).

¹⁴⁹³ ירצה ההבל הוא מים ורוח והקול ע"י ההבל נעשה כולל מים ורוח, וע"י הכח כולל האש מצד הבינה כדפי', ודחיקא לי שגם הבל הוא חם מצד האש עם היות שעיקרו מים ורוח, וי"ל שהאש הוא מהבינה והלב, ומתרבה יותר בהיותו קול בכח, והנה ההבל הוא יסוד כל הנעשה מן החכמה בבינה ודאי (אור יקר).

¹⁴⁹⁴ היאך הוא קיום העולם מוציא הבל עליון (אור יקר).

¹⁴⁹⁵ ת"ת ויורד למלכות (אור יקר).

¹⁴⁹⁶ וכן מושכים מלמעלה למטה לעולם הגשמי והיינו אם ה' לא ישמור וכו' (אור יקר).

¹⁴⁹⁷ כבר פי' כי הבל הוא בחינת ז' ספירות מהחכמה, ומשם הם ז' הבלים והם ז' קולות בצאתם אל הבינה, והקול כבר נאצל הספירה ואינו משתנה אל בחינה אחרת והבל מוציא קול שהיא בחינה דקה המתעבת ונעשה בחינה הספיר' הנגלית, והספירות הם ג' בחי' הא' הבל בחכמה ובבינה עם החכמה, הב' קול בחשאי שהוא גילוי יותר מהבל. הג', קול הנשמע שהוא מציאות הספירה בעצמה (אור יקר). כיון שהבל דאימא נעשה ממנו ז"א לכך הם אחד (מ"מ).

¹⁴⁹⁸ פי' אע"פ שז"א ג"כ מתקן המלכות מ"מ בינה היא העיקר שנותנת לו חלקו וחלקה ולכך אמר דלא לאפקא אחרא (מ"מ).

¹⁴⁹⁹ זה תבין ממש מורי ז"ל ענין הפרש נבואה ורוה"ק דוד הו' ראשון לכל בעלי רוה"ק והוא מבחי' הבל אך נבואה קול ודיבור וזהו הפרש בין נבואה לרוה"ק (רח"ו).

ספר שמות

<p>ורוא דמלה הכל הכל (&) את הכל ראיתי בימי הבלי (&) יש צדיק אובד בצדקו דא הוא רוא דמלה דגלי ופרסם דכלא תליא בימי הבלי כלומר בזמנא דהאי הכל ינקא מן דינא בגין למעבד דינא צדיק אובד בצדקו ובזמנא דהאי הכל ינקא מרחמי רשע מאריך ברעתו ותרואייהו תליין בהאי הכל ובגין כך כתיב בימי ולא כתיב ביום וכלא תליין בימי הכל דא מאן דאערע בדינא בדינא מאן דאערע ברחמי ברחמי</p>	<p>וסוד הדבר הכל הכל את הכל ראיתי בימי הבלי "יש צדיק אובד בצדקו" זהו סוד הדבר שגילה ופירסם שהכל תלוי בימי הבלי כלומר בזמן שההכל הזה יונק מן הדין כדי לעשות דין צדיק אובד בצדקו ובזמן שההכל הזה יונק מרחמים רשע מאריך ברעתו ושניהם תלויים בהכל הזה ולכן כתוב בימי ולא כתוב ביום והכל תלוי בימי הכל זה מי שנפגש בדין בדין ומי שנפגש ברחמים ברחמים.</p>
<p>ואי תימא יש צדיק אובד ולא קאמר אבוד הכי הוא אובד ממש דההוא דינא אובד לצדיק מעלמא ומדרא ויש רשע מאריך ברעתו מאריך ממש דההוא דינא (ס"א הכל) כד ינקא מרחמי עביד רחמי לההוא רשע ומאריך ליה</p>	<p>ואם תאמר יש צדיק אובד ולא אמר אבוד כך הוא אובד ממש שאותו הדין אובד לצדיק מהעולם ומהדור ויש רשע מאריך ברעתו מאריך ממש שאותו הדין (הכל) כאשר יונק מרחמים עושה רחמים לאותו רשע ומאריך לו.</p>
<p>עד דהו יתבי המו קטורא דהוה סליק לעילא ונחית לתתא אמר אתעטרותא אתעטר בטינתא (נ"א בעניותא) דארעא מגו לעילא אדחכי סליק ההוא חקלא ריחא מכל בוסמין אמר נתיב הכא דשכינתא נבן אתקיים בגין כך (&) כריח שדה אשר ברכו יהו"ה</p>	<p>עד שהיו יושבים ראו קיטור שהיה עולה למעלה ויורד למטה אמר התעטרות התעטר ¹⁵⁰⁰ברפש (בעניות) שהארץ מלמעלה בין כך העלה אותו שדה ריח מכל הבשמים אמר נשב כאן ששכינה עומדת אצלנו משום כך "כריח שדה אשר ברכו ה".</p>
<p>פתח ואמר (בראשית כז כד) וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני וגו' וירח את ריח בגדיו משמע דאינון לבושיין הוו סלקין ריחא טבא (ס"א דלא אתעדו) ולבתר אתעדו מנהון ההוא ריחא השתא אית לאסתכלא כתיב ריח בגדיו וכתיב ריח בני ולא אמר ריח הבגדים אלא ריח בני אלא תאנא כיון שנכנס יעקב נכנס עמו גן עדן ¹⁵⁰¹ ותאנא אותן הבגדים היו של אדם הראשון דכתיב (שם ג כא) ויעש יהו"ה אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם והוציאם מגן עדן</p>	<p>פתח ואמר וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני וגו' וירח את ריח בגדיו משמע שאותם לבושים היו מעלים ריח טוב (שלא זזו) ואחר כך זז מהם אותו ריח עכשיו יש להסתכל כתוב ריח בגדיו וכתוב ריח בני ולא אמר ריח הבגדים אלא ריח בני אלא שנינו כיון שנכנס יעקב נכנס עמו גן עדן ושנינו אותם בגדים היו של אדם הראשון שכתוב "ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם והוציאם מגן עדן".</p>

1500

¹⁵⁰¹ קשה, דזה אינו שייך לתירוץ הקושיא שהקשה, כתיב ריח בגדיו וכתוב ריח בני. ועיקר התירוץ הוא לקמן אחורי הדף, שאמר ת"ח וירח את ריח בגדיו בתחלה וכד ארגיש אמר ראה ריח בני וכו' וא"כ מה שייך ענין זה לכאן. וי"ל כדי שלא נאמר דילמא בגדים אלו הם דאדה"ר כמרז"ל ולא אתי שפיר האי שינויא דלא שייך למימר וכד ארגיש אמר וכו' שהרי בבגדים עצמם יש בהם ריח טוב כיון שהם עובדו דקב"ה, לכך מפרש שהבגדים אינם של אדה"ר מכח קושיא דלקמן במאי אתקברו ס"ד דראמו מנהון זיהרא עילאה, וכדי שלא יאמר האומר דילמא כתנות עור שעשה הקב"ה הם עלה תאנה ולכן אינם ראויים לכלום לכך אמר ואי תימא דכתיב וכו' וכ"ז לחזק שהם לבושים דיקר כדי שתחול קושיית ס"ד דראמו וכו' ומכח זה מוכרח שאינם לבושי אדה"ר אלא לבושים בעלמא מבוסמים ואתי שנויאי שפיר וכד ארגיש וכו' (מ"מ).

ספר שמות

<p>ואי תימא דכתיב (&) ויתפרו עלה תאנה דאינון הוו אי הכי אמאי כתיב ויעש יהו"ה אלהי"ם וכתיב כתנות עור הא לא הוו אלא עלה תאנה אלא כתרנומו לבושין דיקר¹⁵⁰² והוו סלקין ריחין מבוסמא דעדן</p>	<p>ואם תאמר שכתוב ויתפרו עלה תאנה שאלה היו אם כך למה כתוב ויעש ה' אלהים וכתוב כתנות עור הרי לא היו אלא עלה תאנה אלא כתרנומו לבושי כבוד והיו מעלים ריחות מבשם של גן עדן.</p>
<p>ותניא בשם מלא אתעבידו דכתיב (&) ויעש יהו"ה אלהי"ם מה דלא אתעבידו ביה שמיא וארעא ולא והא כתיב (שם ב ד) ביום עשות יהו"ה אלהי"ם ארץ ושמים לא קשיא האי כד אתעבידו לא אתעבידו בשם מלא בר כד אתקיימו בשם מלא אתקיימו</p>	<p>ושנינו בשם מלא נעשו שכתוב ויעש ה' אלהים מה שלא נעשו בו שמים וארץ ולא והרי כתוב ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים לא קשה זה כשנעשו לא נעשו בשם מלא פרט לכשהתקיימו בשם מלא התקיימו.</p>
<p>ומה דאמרו דאינון לבושין אתו לההוא רשע דעשו דנסיב לון מן נמרוד הכי אוקימנא וקשיא מלה¹⁵⁰³ דאי הכי הא כתיב (&) לאדם ולאשתו לבושין לאדם ולבושין לחוה לבושין דחוה מה אתעבידו ותו דאי הכי</p>	<p>ומה שאמרו שאותם לבושים באו לאותו עשו הרשע שלקח אותם מנמרוד כך בארנו והדבר קשה שאם כך הרי כתוב לאדם ולאשתו לבושים לאדם ולבושים לחוה לבושים של חוה מה נעשו ועוד שאם כך</p>
<p>ל"ט/ב</p>	
<p>במאי אתקברו סלקא דעתך דאינון שבקו וראמו מנהון זהרא עלאה דיהיב לון קודשא בריך הוא</p>	<p>במה נקברו האם תעלה על דעתך שהם עזבו וזרקו מהם הזהר העליון שנתן להם הקדוש ברוך הוא.</p>
<p>אלא אינון לבושין דאתלבשו בהו אדם ואתתיה לא אתלבש בהו בר נש אחרא דבאינון לבושין דמו כגוונא דלעילא ואי סלקא דעתך דאינון אתלבשו מגרמיהון בהו תא חזי כתיב (&) וילבישם דקודשא בריך הוא אלביש לון זכאה חולקהון</p>	<p>אלא אותם לבושים שהתלבשו בהם אדם ואשתו לא התלבש בהם אדם אחר שבאותם לבושים דמו כדוגמא שלמעלה ואם תעלה בדעתך שהם מעצמם התלבשו בהם בא וראה כתוב וילבישם שהקדוש ברוך הוא הלביש אותם אשרי חלקם.</p>
<p>כתיב (תהלים קד א) יהו"ה אלהי גדלת מאד הוד והדר¹⁵⁰⁴ לבשת¹⁵⁰⁵ וכתיב (שם צו ו) הוד והדר לפניו¹⁴³ וכתיב (שם קד א) עוטה אור כשלמה¹⁵⁰⁶ וגו' כיון דאתלבש (מה דאתלבש) עבד מה דעבד מלמד שנתעטף קודשא בריך הוא באור וברא ית שמיא¹⁵⁰⁷ אלא במאי אוקימנא החמודות אשר אתה בבית החמודות בגדי מלכות במשי וזהב וארחא</p>	<p>כתוב ה' אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת וכתוב הוד והדר לפניו וכתוב עוטה אור כשלמה וגו' כיון שהתלבש (מה שהתלבש) עשה מה שעשה מלמד שהתעטף הקדוש ברוך הוא באור וברא את השמים אלא במה בארנו החמודות אשר אתה בבית החמודות בגדי מלכות במשי וזהב ודרך העולם</p>

¹⁵⁰² עי' לקמן רכט ע"ב וח"ג פג ע"ב רסא ע"ב ועי' בראשית לו ע"ב (לש"ו).

¹⁵⁰³ עי' פר' תולדות קמב ע"ב (לש"ו).

¹⁵⁰⁴ הוד כפשטיה, והדר נצח כמ"ש הרב והם נ"ה דאימא שמהם החשמ"ל ועי' בפרשת בשלח דף סא ע"א (מ"מ).

¹⁵⁰⁵ פי' לבושים אלו מהחשמל דבינה שבו מתלבשי ז"א לשומרו מן החיצונים כמ"ש הרב (מ"מ).

¹⁵⁰⁶ פי' בינה נתלבשה בחסד דז"א והוציאה ה' קצוות דז"א כדי שיהיו כולם נוטים אל החסד כמ"ש הרב בס' הליקוטים (מ"מ).

¹⁵⁰⁷ ושיעור הכתוב כך, כשעוטה אור כשלמה, וקאי על הבינה שנתעטפה באור שהוא חסד ואז נוטה שמים שהוא ז"א כיריעה וכוונת ר"ש בפרק אלו שמביא ראיה שהלבוש הוא סוד החשמל ועוד שהוא סוד חסד דז"א, ומשם היו הלבושים דאדה"ר (מ"מ).

ספר שמות

<p>דעלמא דגנזי לון בבוסמין וריחין ליקרא דלבושיהון</p>	<p>שגונזים אותם בבשמים וריחות לכבוד הלבושים שלהם.</p>
<p>תא חזי וירח את ריח בגדיו (&) בתחלה וכד ארניש אמר ראה ריח בני דידע דביה הוה תליא מלתא דבגניניה סליק ריחא כריח שדה אשר ברכו יהו"ה וכי מניין הוה ידע יצחק ריח שדה אשר ברכו יהו"ה</p>	<p>בא וראה וירח את ריח בגדיו בתחלה וכשהרגיש אמר ראה ריח בני שידע שבו הדבר היה תלוי שבגללו העלה ריח כריח שדה אשר ברכו ה' וכי מנין היה יודע יצחק ריח שדה אשר ברכו ה'.</p>
<p>אלא תרין מלין אינון וכלא הוא חד דכתיב (בראשית כד סג) ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וכי לא הוה ליה ביתא או מקום אחר להתפלל אלא אותו השדה היה אשר קנה אברהם סמוך למערה דכתיב (שם מט ל) השדה אשר קנה אברהם מאת בני חת ובשעתא דהוה יצחק עאל גביה חמא שכינתא עליה וסליק ריחין עלאין קדישין ובגניי כך הוה מצלי תמן וקבעיה לצלותיה</p>	<p>אלא שני דברים הם והכל הוא אחד שכתוב ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וכי לא היה לו בית או מקום אחר להתפלל אלא אותו השדה היה אשר קנה אברהם סמוך למערה שכתוב השדה אשר קנה אברהם מאת בני חת ובשעה שהיה יצחק נכנס אליו ראה שכינה עליו והעלה ריחות עליונים קדושים ומשום כך היה מתפלל שם וקבעו לתפלתו.</p>
<p>ואברהם אמאי לא הוה מצלי תמן¹⁵⁰⁸ משום דקביעותא דאתרא אחרא הוה ליה בקדמיתא ומלה אחרא ריחא דחמא בהר המוריה ולמה נקרא מוריה על שם המר הטוב דהוה תמן</p>	<p>ולמה אברהם לא היה מתפלל שם משום שקביעות של מקום אחר היתה לו בתחלה ודבר אחר ריח שראה בהר המוריה ולמה נקרא מוריה על שם המר הטוב שהיה שם.</p>
<p>וכלא הוה וגן עדן דעאל עמיה וברכיה ובגין כך לא תלה מלה בלבושין אלא ביעקב ממש דחמא דביה הוה תליא מלה¹⁴⁴ (ס"א ויאות הוה לאתברכא) ואתחזי וזכותיה סליק לאתברכא ועאל עמיה גן עדן ובגין כך כד אתרעם עשו אמר גם ברוך יהיה</p>	<p>והכל היה וגן עדן שנכנס עמו וברכו ומשום כך לא תלה הדבר בלבושים אלא ביעקב ממש שראה שבו היה הדבר תלוי (וראוי היה להתברך) ונראה וזכותו עולה להתברך ונכנס עמו גן עדן ומשום כך כשהתרעם עשו אמר גם ברוך יהיה.</p>
<p>אמר רבי יצחק לא אצטריך אורייתא למכתב אלא מהחדש הזה לכם ראש חדשים מאי טעמא משום דשירותא דסיהרא הוי¹⁵⁰⁹ ועל דא אורייתא הוה אצטריך למכתב מהכא דהא בקודשא בריך הוא אתקשר מלה¹⁵¹⁰</p>	<p>אמר רבי יצחק לא הצטרכה תורה לכתוב אלא מהחדש הזה לכם ראש חדשים מה הטעם משום שזה היה תחלת הלבנה ועל זה התורה הצטרכה לכתוב מכאן שהרי בקדוש ברוך הוא נקשר הדבר.</p>
<p>ולא קשיא דלא כתיב זאת¹⁵¹¹ החדש הזאת דהא זה וזאת כחד מתקשרין ובאתר דאית ביה דכר ונוקבא כחדא לית שבהא אלא לדכורא ועל דא ראשון הוא לכם לחדשי</p>	<p>ולא קשה שלא כתוב זאת החדש הזאת שהרי זה וזאת מתקשרים כאחד ובמקום שיש בו זכר ונקבה כאחד אין השבח אלא לזכר ועל זה ראשון הוא</p>

¹⁵⁰⁸ זה הפך ממ"ש בפ' חיי שרה שאברהם היה מתפלל שם (מ"מ).

¹⁵⁰⁹ פי' שהמלכות היא השער (מ"מ). ניסן הוא סוד המלכות, כמ"ש הרב בענינינו בשער הכוונות (דף צ ע"ד) וכן הוא בזוה"ק פ' בא (דף לט ע"ב), ובה הוא כל חשבון המולדות ותקופות בסוד הכתוב (שה"ש ז ה) עיניך ברכות בחשבון כמ"ש בזוה"ק (בראשית מו ע"ב ופנחס דף רכ ע"ב ופי' ויחי רלט ע"א) (כללים ח"א לז ע"ב).

¹⁵¹⁰ מלה זהו מסקנת התירוץ שבהקב"ה שהוא ז"א מתקשרת המלכות שנק' דבור וא"כ אינה עולה בשם כדי להתחיל בה (מ"מ).

¹⁵¹¹ פי' מתרץ קושיא אחריתי אמאי לא כתיב החדש הזאת לכם (מ"מ).

ספר שמות

<p>השנה לחדשי השנה ודאי אמר רבי יהודה לכם תרי זמני למה¹⁵¹² אמר רבי יצחק מנייהו אשתמע יתיר כמה דכתיב (דברים לב ט) כי חלק יהויה עמו אתקשרותא דא לכם ולא לשאר עמין</p>	<p>לכם לחדשי השנה לחדשי השנה ודאי אמר רבי יהודה למה [כתוב] פעמים לכם אמר רבי יצחק מהם נשמע יותר כמו שכתוב כי חלק ה' עמו התקשרות זו לכם ולא לשאר העמים.</p>
<p>דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש שה וגו' (&) בעשור אמאי בעשור אמר רבי אבא בזמנא דאנהיר יובלא לסיהרא¹⁵¹³ דכתיב (&) ביובלא בעשור לחדש השביעי¹⁵¹⁴ הזה יום הכפורים הוא</p>	<p>דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש שה וגו' בעשור למה בעשור אמר רבי אבא בזמן שמאיר היובל ללבנה שכתוב ביובל בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפורים הוא.</p>
<p>ויקחו להם איש שה לבית אבות (&) אמאי בנין דבזמנא דא אצטריך למיגד ליה דהא תנינן במלתא דא אתבר כתרא (חדא) תתאה¹⁵¹⁵ דמתאחדין ביה כל שאר כתרין תתאין ועל דא פריש משה ואמר (&) משכו וקחו לכם צאן כמה דכתיב (&) צאן ועבד ושפחה</p>	<p>ויקחו להם איש שה לבית אבות למה משום שבזמן זה צריך למשוך אותו שהרי שנינו בדבר זה נשבר הכתר (אחד) התחתון שנאחזים בו כל שאר הכתרים התחתונים ועל זה פירש משה ואמר משכו וקחו לכם צאן כמו שכתוב צאן ועבד ושפחה.</p>
<p>אמר קודשא בריך הוא עבדו אתון עובדא לתתא ואנא אתבר תקפיהון לעילא וכמה דתעבדון כנורא אתון דכתיב (&) כי אם צלי</p>	<p>אמר הקדוש ברוך הוא עשו אתם מעשה למטה ואני אשבור את כחם למעלה וכמו שאתם תעשו באש שכתוב כי אם צלי אש אף אני כך אעביר אותו באש בנהר דינור.</p>

¹⁵¹² פי' בשלמא החדש לכם צריך לגופיה כדרז"ל לכם כמותכם שיהיו גדולים בתורה וסמוכים כמשה ואהרן ואז יהיו ראויים לקדש החדש אבל לכם תניינא למה לי ותירץ לכם ולא לשאר עמין, א"נ בשלמא לכם דרישא קאי על ז'ון ועמהם מדבר א"ס שמתחדשים ע"י מועדי ישראל אבל לכם ב' למה לי ותירץ וכו' (מ"מ).

¹⁵¹³ ושיעור הכתוב בעשור שהוא יו"כ שהיא בינה מאירה לחדש שהיא מלכות (מ"מ) ¹⁵¹⁴ וכן הוא לקמן מ ע"ב ועי' דע"ה ח"ב דרוש ה' ענף ב' סימן י"א (לש"ו). ז"ל: לידת הבינה היה בעשור לחודש, כי אז היה התפתחות יסוד דיבנה, ומשם ירית ז"א הט' תיקונים, שהם נשלמו בהט' ימים הראשונים דחודש ניסן, ואח"כ בהד' ימים אשר משבת הגדול עד הפסח, אז נשלמו הד' תיקוני דיקנא דהנוק', ולכן היה פסח מצרים מקחו מבעשור כמ"ש פסחים (צו ע"א), כי הפסח הוא בנוקבא, והוא כדי להמשיך בה הד' תיקונים שלה. ונשלמו בהד' ימים שמאחר שבת הגדול, שהיה אז בעשור לחודש עד ליל א' של פסח, וכמ"ש ברע"מ (פ' בא דף מא ע"א) פסח דא אצטריך למהוי נטיר מעשרה יומין ולהלאה דכתיב בעשור לחודש הזה ויקחו להם וגו' מאי טעמא בגין דהא כדין שריאת סיהרא לאנהרא מעשרה יומין והלאה עד דאשתלים בחמיסר כו' ע"ש¹⁵¹⁴. והנה היה אלו עשרה ימים אשר עד שבת הגדול, ואח"כ הד' ימים אשר משבת הגדול עד פסח, כי נעשו אז אותן התיקונים עצמן אשר נעשים עתה בעשרת ימי תשובה, ואח"כ בהד' ימים שבין יוה"כ פ' לסוכות כנודע בדברי הגר"א בספד"צ פרק ב (דף כ ע"א ד"ה כתיב עד) ע"ש בארוכה, וע"ש פ"ה (בד"ה תליסר מלכי קרבא בשבעה לה ע"ב ד"ה כנגדן) שאמר שם שהוא בז' ימי הפסח ע"ש, והוא ע"פ עומק הדברים שאמרנו. והרי נמצא לפי זה כי השבת הגדול של אז היה אז בסוד יוה"כ פ', ולכן נקרא שבת הגדול, משום שהוא היה השורש להיום הקדוש דיום הכיפורים*. והיה כ"ז ג"כ רק ע"י שאירע אז יום העשירי בשבת וכדברי הגמרא שבת (פז ע"ב), כי בשבת מתגלה ג"כ אור הבינה וכמ"ש ברע"מ (פ' יתרו צב ע"א) תלת דרגין אינון כו' וכל חד כד איהו שלטא נטיל לחברוי כו'¹⁵¹⁴, ולכן היה אז התפתחות היסוד דהבינה להט' תיקונים דז"א כנו', וזהו הענין מה שלא קבעו שום רמז להענין הזה גם כשחל בחול, כי רק יום השבת היה הגורם, אך מאז ולהלאה הנה נעשה הענין הזה ביוה"כ פ', והשבת הגדול של אז היה השורש לזה, והיה נעשה אז השורש ליוה"כ פ'. והנה זהו הכוונה בזוה"ק (פ' בא דף טל ע"ב) בעשור לחודש הזה ויקחו להם איש שה וגו' אמאי בעשור, אמר ר' אבא בזמנא דאנהיר יובלא לסיהרא, דכתיב ביובלא בעשור לחודש השביעי הזה יום הכיפורים הוא.

¹⁵¹⁵ פי' ת"ת דקלי' שכלולים בה כל הקלי' כמ"ש בדף מ ע"ב שת"ת דקלי' נקרא צאן (מ"מ).

ספר שמות

<p>אש אנא אוף הכי אעביר אותו באש בנהר דינור</p>	
<p>אמאי אתנגיד בעשרה ואתנכים בארבעה עשר אמר רבי אבא בדא אתקשרו ישראל ארבע מאה שנין ואף על גב דארבע מאה שנין לא אשתעבידו בהו מכל מקום הואיל והוה זמין לאתקשרא בהו¹⁵¹⁵ אתחשיב עליה כאילו אשתעבידו בהו כל ארבע מאה שנין בנין כך מעכבין ליה ארבע יומין קטירא ברשותיהו¹⁵¹⁶ דישאל ולבתר (&) ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים</p>	<p>למה נמשך בעשרה ונשחט בארבעה עשר אמר רבי אבא בזה התקשרו ישראל ארבע מאות שנה ואף על גב שארבע מאות שנה לא השתעבדו בהם מכל מקום הואיל והיה עתיד להתקשר בהם נחשב עליו כאילו השתעבדו בהם כל ארבע מאות שנים משום זה מעכבים אותו ארבעה ימים קשור ברשותם של ישראל ואחר כך ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערביים.</p>
<p>אמאי בין הערבים בשעתא דדינא תליא ובשעתא דאתמסר</p>	<p>למה בין הערביים בשעה שהדין תלוי ובשעה שדבר זה נמסר לו</p>
<p style="text-align: center;">מ/א</p>	
<p>מלא דא ליה על ידוי דאברהם¹⁵¹⁶ דכתיב (בראשית טו יז) ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו אימה חשכה גדולה¹⁵¹⁷ כתר אחרא גדולה האי דהיא רברבא מכלא ואף על גב דאוקימנא קרא דא על שאר שעבודיהו דישאל וכלא הוה כגוונא דא (שמות יז יד) כי מחה אמחה אתון מתתא ואנא מעילא</p>	<p>על ידי אברהם שכתוב ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו אימה חשכה גדולה זהו כתר אחד חשכה חסר אחר גדולה זו שהיא הגדולה מהכל ואף על גב שבארנו פסוק זה על שאר שעבודיהם של ישראל והכל היה כדוגמא זה כי מחה אמחה אתם מלמטה ואני מלמעלה.</p>
<p>תנא לא נפקו ישראל ממצרים עד דאתברו כלהו שלמונין דלעילא (משלשולחן) משולמניהון ונפקו ישראל מרשותהון ואעלו לרשותא קדישא עלאה¹⁵¹⁸ דקודשא בריך הוא ואתקטירו ביה הדא הוא דכתיב (ויקרא כה נה) כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם מאי טעמא עבדי הם (&) אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים דאפקית להו מרשותא אחרא ועאלית לון ברשותי</p>	<p>שנינו לא יצאו ישראל ממצרים עד שנשברו כל השליטים שלמעלה (מהשתלשלותם) משליטתם ויצאו ישראל מרשותם ונכנסו לרשות הקדושה העליונה של הקדוש ברוך הוא ונקשרו בו זהו שכתוב כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם מה הטעם עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים שהוצאתי אותם מרשות אחרת והכנסתי ברשותי.</p>
<p>והיינו דאמר רבי שמעון מאי דכתיב (&) אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם כי כל אוכל מחמצת</p>	<p>והיינו שאמר רבי שמעון מה זה שכתוב אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם כי כל אוכל מחמצת</p>
<p>אלא כך בארנו שאור זה ומחמצת זו</p>	<p>אלא כך בארנו שאור זה ומחמצת זו</p>

¹⁵¹⁵ פי' הוא טעם אחר למה בין הערבים לפי שבין הערבים נאמר ענין גלות מצרים לאברהם (מ"מ).
¹⁵¹⁶ הם ג' קלי' שעבדו בני ישראל במצרים והם שהפיל הקב"ה בכח אבות העולם כמ"ש הזהר לעיל (מ"מ).

¹⁵¹⁷ כדי לקדש אותם אליו שיהיו מעתה לגוי קדוש, ועקר הוא בעצמו ית"ש את היצה"ר מהם וקידש אותם אליו, וכמ"ש בפ' אמור (צה סע"א) ואסתלקו ישראל מרשותא אחרא ואתעקרו מניה ואתאחדו במצה קשורה קדישה וכו' ונעשה כ"ז ע"י הקב"ה בעצמו מחמת חיבתן של ישראל כנז'. ועכ"פ הוא כי מצרים היתה אז ראש הטומאה וכלל הס"א כולה, וע"י גילוי ית"ש בעת הגאולה היה עומד שיתבטל אז כל הס"א מכל וכל (דע"ה ח"ב קכב ע"ג).

ספר שמות

<p>והאי מהמצת דרגא חד אינון וכלהו חד רשו אוחרי אינון שלטנין דממנן על שאר עמיין וקרינן להו יצר הרע רשותא אחרא אל נכר אלהים אחרים אוף הכי שאור ומחמצת וחמין וכלא חד¹⁵¹⁹ אמר קודשא בריך הוא כל הני שני קיימיתו ברשותא אחרא עבדין לעם אחרא מכאן ולהלאה דאתון בני חורין (&) אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם (&) כל מחמצת לא תאכלו (&) ולא יראה לך חמין</p>	<p>הן דרגה אחת וכולם אחד רשויות אחרות אותם שליטים הממונים על שאר עמים וקוראים להם יצר הרע רשות אחרת אל נכר אלהים אחרים אף כאן שאור ומחמצת וחמין והכל אחד אמר הקדוש ברוך הוא כל השנים הללו עמידתם ברשות אחרת עבדים לעם אחר מכאן והלאה שאתם בני חורין אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם כל מחמצת לא תאכלו ולא יראה לך חמין.</p>
<p>אמר רבי יהודה אי הכי כל ימי שתא נמי אמאי שבעת יומין דכתיב (&) שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם שבעת ימים ולא יתיר אמר ליה כל זמנא דאתחייב בר נש לאתחזאה גרמיה בן חורין הכי אצטריך כל זמנא דלא אתחייב לא אצטריך</p>	<p>אמר רבי יהודה אם כן אז גם כל ימי השנה למה שבעת ימים שכתוב שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם שבעת ימים ולא יותר אמר לו כל זמן שהתחייב אדם להראות את עצמו בן חורין כך צריך כל זמן שלא התחייב לא צריך.</p>
<p>למלכא דעבד לחד בר נש רופיננוס כל אינון יומין דסליק להאי דרגא חדי ולביש לבושי יקר לבתר לא אצטריך לשתא אחרא נטיר אינון יומין דסליק ליקירו דא ולבש אינון לבושיין וכן בכל שתא ושתא כהאי גוונא ישראל כתיב שבעת ימים שאור לא ימצא דאינון יומי חדוותא יומין דסליקו ליקרא דא ונפקו משעבודא אחרא ובגין כך נטריין בכל שתא ושתא יומין דסליקו להאי יקר ונפקו מרשותא אחרא ועאלו ברשותא קדישא ועל דא כתיב שבעת ימים מצות תאכלו</p>	<p>[משל] למלך שעשה לאדם אחד קצין¹⁵²⁰ כל אותם ימים שעלה לדרגה זו שמח ולבש בגדי כבוד אחר כך לא צריך לשנה אחרת שומר אותם ימים שעלה לכבוד זה ולובש אותם בגדים וכך בכל שנה ושנה כדוגמא זה ישראל כתוב שבעת ימים שאור לא ימצא שהם ימי שמחה ימים שעלו לכבוד זה ויצאו משעבוד אחר ולכן שומרים בכל שנה ושנה את הימים שעלו לכבוד הזה ויצאו מרשות אחרת ונכנסו ברשות הקדושה ועל זה כתוב שבעת ימים מצות תאכלו.</p>
<p>אמר רבי שמעון מצת כתיב כמה דאת אמר (יהוקאל א א) מראת אלהים ולמה אתקרי מצת דינא דינא קדישא דינא דאתאחדא בשמא קדישא דינא דלא הוה תקיפא כל ההוא זמנא בגווייהו¹⁴⁷¹ דישראל דהא קיימא סיהרא בפנימותא ועל דקיימא סיהרא בפנימותא (דברים טז ג) לחם עני כתיב</p>	<p>אמר רבי שמעון מצת כתוב כמו שנאמר מראת אלהים ולמה נקראו מצת דין דין קדוש דין שנאחז בשם הקדוש דין שלא היה¹⁵²¹ קשה כל אותו זמן בתוך ישראל שהרי הלבנה עומדת בפגימתה ועל שעומדת הלבנה בפגימתה כתוב לחם עני.</p>
<p>מאי טעמא קיימא בפנימותא בגין דלא אתפרעו ולא אתגליא האי את קדישא גזירין הוו ולא אתפרעו אימתי אתפרעו בשעתא</p>	<p>למה עומדת בפגימתה משום שלא נפרעו ולא התגלה אות הקדוש הזה מהולים היו ולא נפרעו מתי נפרעו בשעה שכתוב שם שם לו חק ומשפט</p>

¹⁵¹⁹ יובן בהקדים מ"ש הרב בספר הכוונות וז"ל דע כי שאור מחמיץ לאחרים והוא יותר דינים תקיפים מחמץ ולכן יש בו יותר יניקה לחיצונים והנה שאור הוא במוחין דאימא ש' אלהים דידו"ן ר' אלהים באחוריים א' דשאור כנגד מוח הדעת דאימא שהוא באלפי"ן ולפי שהמוח הג' הוא קטן מוכלם אין ניכר בו רק הוראת אות אל"ף וכו' (מ"מ).

¹⁵²⁰
¹⁵²¹

ספר שמות

<p>דכתיב (שמות טו כה) שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו¹⁵²² ואף על גב דאוקימנא האי קרא במלה אחרא כלא הוה ויאות</p>	<p>ושם נסהו ואף על גב שבארנו פסוק זה בדבר אחר הכל היה וראוי.</p>
<p>ואי תימא דבימי יהושע אתפרעו לאו הכי אלא אינון דכתיב (יהושע ה ה) וכל העם הילודים במדבר בדרך וגו' בתר דאתפרעו¹⁵²³ אמר קודשא בריך הוא בקדמיתא אכלתון מצות דקיימא סיהרא בפגימותא ואקרי לחם עני מכאן ולהלאה האי לחם מאתר אחרא להו¹⁵²⁴ מאי הוא דכתיב (שמות טז ד) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים¹⁵²⁵ לא מן סיהרא כההוא זמנא אלא מן השמים ממש כמה דכתיב (בראשית כז כח) ויתן לך האלהים מטל השמים</p>	<p>ואם תאמר שנפרעו בימי יהושע לא כך אלא אותם שכתוב וכל העם הילודים במדבר בדרך וגו' אחר שנפרעו אמר הקדוש ברוך הוא בהתחלה אכלתם מצות כשעמדה הלבנה בפגימתה ונקרא לחם עני מכאן ולהלאה לחם זה יהיה ממקום אחר מה הוא שכתוב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים לא מהלבנה כמו אותו זמן אלא מן השמים ממש כמו שכתוב ויתן לך האלהים מטל השמים.</p>
<p>וישראל קדישין נטריין אינון יומין דעאלו תחות גדפוי דשכינתא ונטריין ההוא נהמא דאתיא מסטרהא ועל דא כתיב (שמות כג טו) את חג המצות תשמר וגו' וכתוב (&) ושמרתם את המצות מהו ושמרתם את המצות כמה</p>	<p>וישראל הקדושים שומרים אותם ימים שנכנסו תחת כנפי השכינה ושומרים אותו לחם שבא מצדה ועל זה כתוב את חג המצות תשמר וגו' וכתוב ושמרתם את המצות מה זה ושמרתם את המצות כמו שנאמר</p>

¹⁵²² לקמן ס ע"ב קכה ע"ב (לש"ו).

¹⁵²³ קודם הפריעה היתה עניה על שלא התגלה עדיין שליש העליון דת"ת, שאז לא יש לרחל לחלקה קבוע כי אם שני חסדים ושליש התחתון, כי האמצעי אינו שלה בקביעות מפני שגם לאה משתמשת בו, ואז היא נקראת ד"ך, שאין לה לשלה ודאי כי אם כ"ד אחד שהוא שליש החסד דת"ת, רצוני התחתון, ולכן אכלו מלחם המצות ס"א סעודות, שהם שתי הויות ושליש, וכן מצ"ה בגי' עני"ה, וידוע ששני שלישי ת"ת העליונים הם המתעלים לדעת בעת הגדלות, והנה אחרי שראו ישראל שבמרה כבר קיימו מצות פריע"ה העולה שס"ה בגי' ה' חסדים, שבודאי בהגלות שליש העליון דת"ת מאירים כל הה' חסדים, ואז יסוד אמא מתעלה לדעתו. והנה ישראל עיקרם מהדעת ובפרט דור דעה, ובמילה ופריעה חשבו שמיד יגלה השליש העליון, ושתקו כל עוד שלא חסרה הסיהרא, אבל אחר שחסרה כתוב (טז, ב) וילונו כל עדת ישראל, סוד דעת, ואמרו (טז, ג) מי יתן מותנו במצרים, עודם סתומים בדעת, והקב"ה עשה כן לנסותם מעט, אבל כיון שבדין שאלו כתוב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, פי' אמר מדת הת"ת, הנני כבר מוכן ומזומן ומתגלה להמשיך לח"ם דהיינו ג' הויות כנגד ג' החסדים, כי תחילה לא היה רק הא' כנזכר ועתה נגלו ב' השלישים, והוא לחם מן השמים הוא הדעת, ודייקא מלת ממטיר, שהרי מהאי שעתה נגלה הוא, גי' ט"ו"ב ושם הדעת הוא אה"ה, ובהתעלות שני שלישים אלו לדעת וכו' (רמ"ז).

¹⁵²⁴ פ' אמרו צה ע"ב רצב ע"ב ח"א רמו ע"א לקמן סא ע"ב קפג ע"א ע"ב (לש"ו).

¹⁵²⁵ אמנם המן הנה הוא היה מאור הדעת והת"ת, דעת מלגאו ת"ת מלבר, וכמ"ש (שמות טז ד) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, והוא מז"א דאקרי שמים (כמ"ש בזוה"ק ח"א בהשמטות סי' כח דף רסב ע"ב, ופ' משפטים קטז ע"א, ובח"ג בסופו סי' יב דף שו רע"ב), ומשם היה המן, וכמ"ש בח"א (קנו ע"ב רמו ע"א) ובח"ב (מ ע"א) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים לא מן סיהרא (שהיא מצה לחם עוני) אלא מן השמים ממש שהוא לחם פנג, כמ"ש בפ' ויחי (רמו ע"א) (וכן הוא בפ' בשלח סא ע"ב, ופ' תצוה קפג ע"א, וכן הוא בפ' אמור צה רע"ב, קג רע"א, ובהעלותך קנו ע"א) ובאד"ז (רצב ע"ב), וכן בפ' בשלח (סא ע"ב) אמרו שם כי המן היה מהאי טלא דעתיקא קדישא דנטיף לזעיר אפיין ע"ש. ואמר שם, וההוא טלא אתחזי בתרי גווני, כי היא מאוירא דכיא ואשא דכיא, שורש החו"ג, תריין עטרין דדעת, דודי צח ואדום (שיה"ש ה י), כי הם גבורות ממותקים, והוא סוד המן, מ"ן דמנצפ"ך כמ"ש הרב בלק"ת (בשלח). ומשום שהוא ג"כ מבחי' גבורות עכ"פ, לכן לא באו גם המן בנקל כ"כ כמו הענני כבוד, אלא שהוא בא מתחילה ג"כ רק ע"י תלוונה, כי לא היו ישראל אז באמת עדיין כדאי לנס גדול כזה. אך משום דעיקרו הוא מז"א, שהוא חסד, ושורשו הוא מטלא דעתיקא, שהוא גבורות ממותקים מאד, לכן אחר שזכו אליו לא היה להם בו שום תלאה כלל, והסתפקו ממנו כל הארבעים שנה (דע"ה ח"ב קלג ע"ד).

ספר שמות

<p>דאת אמר (שם יט ה) ושמרתם את בריתי וכלא בחד דרגא סלקא ואתאחד</p>	<p>ושמרתם את בריתי והכל בדרגה אחת עולה ונאחז.</p>
<p>ואי תימא משה היך לא פרע להו אלא בנין דלא יתעכבון ישראל תמן עד דיתסיאו¹⁴⁸ ועל דא כתיב (דברים מז ג) שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני מאי טעמא לחם</p>	<p>ואם תאמר איך משה לא פרע אותם אלא כדי שלא יתעכבו שם ישראל עד שיתרפאו ועל זה כתוב שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני מה הטעם לחם</p>
<p>מ/ב</p>	
<p>עני משום כי בחפזון יצאת וגו' וכתיב (שמות יב טז) ולא יכלו להתמהמה</p>	<p>עני משום כי בחפזון יצאת וגו' וכתוב ולא יכלו להתמהמה.</p>
<p>תא חזי כד עאלו ישראל לארעא עאלו גזירין ואתפרעו ומה כתיב (דברים ח ט) ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם מאי במסכנות לחם עני אמאי אקרי לחם עני משום דקיימא סיהרא בפנימותא ולא מתברכא משמשא ולא מתנהרא מן שמשא כמה דאת אמר (ד"ה א כט יא) כי כל בשמים ובארץ ולא אתנהרא (מכל) מיובלא מאי טעמא משום דלא אתפרעו אבל הכא דאתגורו ישראל ואתפרעו לא תחסר כל בה (&) כתיב ועל דא לא במסכנות תאכל בה לחם מאי טעמא משום דלא תחסר כ"ל בה כמה דחסרו ליה במצרים</p>	<p>בא וראה כשנכנסו ישראל לארץ נכנסו מהולים ונפרעו ומה כתוב ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם מה זה במסכנות לחם עני למה נקרא לחם עני משום שהלבנה עומדת בפגימתה ולא מתברכת מן השמש ולא מוארת מן השמש כמו שנאמר כי כל בשמים ובארץ ולא מוארת [מכל] מיובל מה הטעם משום שלא נפרעו אבל כאן שנמולו ישראל ונפרעו לא תחסר כל בה כתוב ועל זה לא במסכנות תאכל בה לחם מה הטעם משום שלא תחסר כ"ל בה כמו שחסרו לה במצרים.</p>
<p>ובכל שתא ושתא דוכרנא דמצרים קא עבדי ישראל ואכלי ולא אשתעי מדרי דרין ובנין דלא אתפרעו הכא במצרים חסרו ליה להאי כל וקיימא סיהרא בפנימותא ואקרי לחם עני כתרנומו מסכנות ומאי דאכלו ליה תמן בארעא בנין דוכרנא דמצרים הוה והאי לדרי דרין ולזמנא דאתי כתיב (ישעיה ס כ) לא יבא עוד שמשך וירחך וגו'</p>	<p>ובכל שנה ושנה עושים ישראל זכרון של מצרים ואוכלים ולא מתכלה מדורי דורות ומשום שלא נפרעו כאן במצרים חסרו אותו את הכל הזה והלבנה עומדת בפגימות ונקראת לחם עני עני כתרנומו מסכנות ומה שאכלו אותו שם בארץ [זה] היה בשביל זכרון מצרים וזה לדורי דורות ולעתיד לבא כתוב לא יבא עוד שמשך וירחך וגו'.</p>
<p>תנא אמר רבי שמעון¹⁵²⁶ כתיב (&) בעשור לחדש הזה ויקחו להם וגו' וכתיב (ויקרא כג כז) אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפורים הוא אשתמע כמה דאתמר דכתיב בעשור לחדש הזה מאי קא מיירי אלא בעשור מלה דא בעשור תליא לחדש הזה בחדש הזה מבעי ליה אלא כד אתא נימוסא להאי דרגא כתיב (&) לחדש הזה דיקא¹⁵²⁷</p>	<p>שנינו אמר רבי שמעון כתוב בעשור לחדש הזה ויקחו להם וגו' וכתוב אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפורים הוא נשמע כמו שנאמר שכתוב בעשור לחדש הזה מה זה אומר אלא בעשר דבר זה תלוי בעשור "לחדש הזה" היה צריך (לכתב) בחדש הזה אלא כשבא המנהג לדרגה הזו כתוב לחדש הזה דוקא.</p>
<p>ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית (&) תנא תלת קשרין אינון בכור בהמה בכור השבי בכור השפחה (דתלת קשרין) דכל שאר</p>	<p>ויקחו להם שה לבית אבות שה לבית שנינו שלשה קשרים הם בכור בהמה בכור השבי בכור השפחה (ששלשה קשרים) שכל השאר נקשרים בשלשת</p>

¹⁵²⁶ עי' לעיל לט ע"ב מה שמובא מהדע"ה ח"ב קכז ע"א.
¹⁵²⁷ פי' דמסטרא דיובלא נפקי ע"י הארת' במ' (רח"ו).

ספר שמות

<p>מתקשרי בהו באלין תלת גווני דלעילא ובהאי דאתקרי צאן אתקשר¹⁵²⁸ כלא וכלא כליל בצאן אתקשר צאן בצאן ולא יכיל לאתפרשא מקטלוי ובהאי כלהו אתקשרו ועל דא כתיב (&) והיה לכם למשמרת קטירו ליה בקטירותא ויהא אתמסר בדיכון ברשותכון עד דתנכסון ליה ותעבדון ביה דינא ולזמנא דאתי כתיב (ישעיה סג א) מי זה בא מאדום וכתוב (שם לד ו) כי זבח ליהויה בבצרה וכתוב (זכריה יד ט) והיה יהויה למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יהויה אחד ושמו אחד</p>	<p>הצבעים הללו של מעלה ובזה שנקרא צאן הכל נקשר והכל כלול בצאן נקשר צאן בצאן ולא יכול להיפרד מקשריו ובזה כולם נקשרו ועל זה כתוב והיה לכם למשמרת קשרו אותו בקשר ויהיה מסור בידכם ברשותכם עד שתשחטו אותו ותעשו בו דין ולעתיד לבא כתוב מי זה בא מאדום וכתוב כי זבח לה' בבצרה וכתוב והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.</p>
<p>רעיא מהימנא כ"ה</p>	
<p>וישא העם את בצקו טרם יחמץ וגו' פקודא דא לבער חמץ¹⁵²⁹ דהא פקודא דא אתמסר להו לישראל¹⁵³⁰ וישא העם את בצקו טרם יחמץ וכתוב (&) שאור לא ימצא בבתיכם והא אוקמוה חבריא¹⁵³¹ ורזא אוקימנא¹⁵³² בין חמץ ומצה בכמה דוכתי דא יצר רע ודא יצר טוב</p>	<p>וישא העם את בצקו טרם יחמץ וגו' מצוה זו לבער חמץ שהרי מצוה זו נמסרה לישראל וישא העם את בצקו טרם יחמץ וכתוב שאור לא ימצא בבתיכם והרי פרשוה החברים והסוד בארנו בין חמץ ומצה של כמה מקומות זה יצר רע וזה יצר טוב.</p>
<p>פקודא בתר דא לספר בשבחא דיציאת מצרים¹⁵³³ דאיהו חיובא על בר נש לאשתעי</p>	<p>מצוה אחר זו לספר בשבח יציאת מצרים שהיא חובה על אדם לדבר</p>

¹⁵²⁸ ת"ת דקדושה ננק' צאן ולעומתו ת"ת דקלי' (רח"ו).

¹⁵²⁹ קשה אמאי אסמכיה להאי קרא אם מקרא מלא הוא (יג ז) לא יראה לך חמץ. ועוד מה ר"ל דהא פקודא דא אתמסר לישראל, דמאי רבותיה דהאי פקודא משארא והלא כולם ניתנו לישראל. וי"ל בהעיר עוד קושי אחר שהתורה צותה בהשבתת שאור ולמה שינו רז"ל ותקנו לברך בלשון ביעור ועל חמץ. ונראה ליישב במ"ש בספר הכוונות ששאור הוא במוחין דאמא דינין תקיפין דמחמיץ לאחרים, ונלע"ד שהוא מפני שדוקא ממנה יש הכח הגמור לקליפות, שהרי מתנה"י דתבונה מתפשטים ק"כ צירופי אלקים וכו', ואחר כך ברדתם לבי"ע משם מתפשטים עד בחי' אלהים אחרים וז"ס דמחמיץ לאחרים. וידוע ששם שאור כולו בסוד שם אלקים כנזכר בספר הכוונות, אבל חמץ הוא מדינים דאבא, והרב זלה"ה לא פירש בו כלום וכו' בכל אבי"ע שלהם מן החמץ לאצילותם ומן השאר לבי"ע שלהם, והנה להיות שהשאור מחמץ לאחרים כנזכר לכן לא היה אפשר להתחיל הכנת הקדושה אם לא ישביתוהו מחצות ולמעלה שאז מתחילה להתנוצץ הארת הקדושה, אבל עדיין לא היה לא כח ולא צורך לשרש אחרי החיצונים עד שרשם הראשון שהוא אצילות שלהם, והוא החמץ התופח מאליו כשלא ישרשו הבצק ויסיחו דעתם ממנה, אך בליל פסח שאז האיר אור האצילות הקדוש מצד אבא דכתיב ביה (יב יב) ועברתי, בכבודי ובעצמי, אז נבדל [נ"א נתבטל] גם החמץ בכח עליון. ונאמר (יב לד) וישא העם את בצקו טרם יחמץ וכו', ומאז נשאר לנו הכח לבטל החמץ. וז"ש פקודא דא לבער חמץ, כלומר זהו השורש למצות ביעור חמץ. ודוק שלא ציין הרב בכאן מנין מצוה זו כמו שציין בכל שלאחריה פקודא כ"ו כ"ז כ"ח וכו', משום דלפי האמת אין כאן עיקר מצות ביעור חמץ אלא אחר כך בפרשת קדש שנכתבה אחר יציאתם ממצרים דכתיב (יג, ג) זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים, וידוע (ק) שפרשת קדש בתפילין היא בסוד מח החכמה (רמ"ז).

¹⁵³⁰ ר"ל במצרים קודם שיצאו כמש"ו דכתיב כו', ור"ל שנאסר להם חמץ כמ"ש בגמ' (פסחים כח ע"ב צו ע"ב) מנין לפסח מצרים שאינו נוהג אלא יום א' שנאמר לא יאכל חמץ היום (יהל אור).

¹⁵³¹ ר"ל על פסח מצרים (יהל אור).

¹⁵³² ר"ל שיבער היצר הרע ויאכל מצה יצר טוב שבעת ימים שהם שבעים שנה (יהל אור).

¹⁵³³ אחר ביעור חמץ אז מתגלים האורות שהם ה' חסדים שהוא ממש יציאת מצרים כנודע, ונחדש עוד ענין חדש יתר על האמור בגליון הנכחי בסוד ביעור חמץ, שהרי בחינת חמץ היא מצד הרע שיונק מצד שמאל מהחזה ולמטה, ולכן תמצא שני אופנים להכניע זה הרע, האחד הוא בביטול בלב, דהיינו לבטל שורשו שבלב בחלל השמאלי, וזה בעשותו אותו הפקר, כי זה הוא תכלית הביטול כמ"ש הפוסקים, והסוד לשרשו ממקום שורשו שלא תהיה לו נחלה באדון הכל, והיינו הפקר. והאופן השני הוא בביעור זה ע"י אחד מג' היסודות, מים זורה לים, או לרוח, או שורפו באש, והענין להמשיך עליו

ספר שמות

<p>בהאי שבחא לעלמין והכי אוקימנא¹⁵³⁴ כל בר נש דאשתעי¹⁵³⁵ ביציאת מצרים ובההוא ספור חדי בהדוה¹⁵³⁶ זמין איהו למחדי¹⁵³⁷ בשכינתא לעלמא דאתי דהוא חדו מכלא דהאי איהו בר נש דחדי במריה וקודשא בריך הוא חדי בההוא ספור</p>	<p>בשבח זה לעולמים כך בארנו כל אדם שמדבר ביציאת מצרים ובאותו ספור שמח בשמחה עתיד הוא לשמח בשכינה בעולם הבא שהוא שמחת הכל שהרי הוא אדם ששמח באדונו והקדוש ברוך הוא שמח באותו ספור.</p>
<p>ביה שעתא כניש קודשא בריך הוא לכל פמלייא דיליה ואמר לון זילו ושמעו ספורא דשבחא דילי דקא משתעו בני וחדאן בפורקני כדין כלהו מתכנשין ואתיין ומתחברין בהדיהו דישראל ושמעין ספורא דשבחא דקא חדאן בהדוה¹⁴⁹ דפורקנא דמריהון¹⁵⁰ כדין אתיין ואודן ליה לקודשא בריך הוא על כל אינון נסין וגבורן ואודאן ליה על עמא קדישא דאית ליה בארעא דחדאן בהדוה דפורקנא דמאריהון</p>	<p>באותה שעה כונס הקדוש ברוך הוא לכל הפמליא שלו ואמר להם לכו ותשמעו את ספור השבח שלי שמדברים הבנים שלי ושמחים בגאולתי אז כולם מתכנסים ובאים ומתחברים עם ישראל ושומעים ספור השבח ששמחים בחדות גאולת אדונם אז באים ומודים לקדוש ברוך הוא על כל אותם נסים וגבורות ומודים לו על העם הקדוש שיש לו בארץ ששמחים בשמחת הגאולה של אדונם.</p>
<p>כדין אתוסף ליה חילא וגבורתא לעילא וישראל בההוא ספורא יהבי חילא למאריהון כמלכא דאתוסף חילא וגבורתא כד משבחין גבורתיה ואודן ליה וכלהו דחלין מקמיה ואסתלק יקריה על כלהו ובנין כך אית לשבחא ולאשתעי בספור דא</p>	<p>אז מתוסף לו כח וגבורה למעלה וישראל באותו ספור נותנים כח לרבונם כמו מלך שמוסיף כח וגבורה כשמשבחים גבורתו ומודים לו וכולם פוחדים מפניו ומתעלה כבודו על כולם ולכן יש לשבח ולדבר בספור זה</p>
<p>מ/א</p>	

כח מג' בחינות החסדים הסתומים שהם סוד עץ החיים והם חג"ת, וזהו ביעו"ר ע"ב ר"ו חסד וגבורה מים ואש, ושניהם בת"ת שהוא רוח הממוצע ביניהם, ואז כיון שנתבערה בחינת השורש [הרע] אז יכולים להתגלות כל ה' חסדים ומתעלה יסוד אמא אל הדעת דגניז בפומא דמלכא, ואז ה"ס הגד"ה גי' אהו"ה, ויוצאים כל האורות בין המקיפים בין הפנימיים. וזהו סוד יציאת מצרים, שני מיני אורות שהיו במצד דאיהו חיובא וכו', והטעם הפשוט שכל נשמות ישראל היו שם, וכמש"ה (בראשית טו יג) גר יהיה זרעך, ולכן חייב לדבר ביציאת מצרים לעולם בין בזמן בית המקדש ובין בגלות בין ביום ובין בלילה וכמו שתקנו לנו רז"ל, כי בזה אנו מכניעים שורש הקליפות שהוא פרעה האחוז בעורף, ולכן אנו מזכירין יציאת מצרים באמת [ויציב], שה"ס היכל הרצון (רמ"ז).

¹⁵³⁴ משה רבינו אומר כך ששרשו בדעת הקדוש כנודע, והוא שורשן של כל איש ישראל (רמ"ז).

¹⁵³⁵ פי' שבכל המשך השנה הוא מזכיר יציאת מצרים (רמ"ז).

¹⁵³⁶ ר"ל בקריאת ההגדה בליל פסח, וכבר אמרנו שסודו המשכה מהדעת שהוא היכל רצון גי' ספור' (רמ"ז).

¹⁵³⁷ צריכין אנו להקדים ענין גדול בחילוק מדרגת יציאת מצרים למדרגת ביאת משיחנו בב"א, וזהו שמזל נוצר חסד שהוא דעת של הדיקנא יש בו פנימיות וחיצוניות שלו ובתוך פנימיותו הוא פנימיות דעתיק, והנה משה רבינו ע"ה קיל"ן דלא זכה אלא למדרגת חיה והוא מפנימיות אריך שהוא חיצוניות עתיק המושפע לאבא במקומו, אבל המשיח יתעלה למעלה לפנימיות עתיק ויזכה ליחידה והוא אור יסוד עתיק המושפע מפנימיות דעת שלו שהוא שם ס"ג כנזכר בדרוש השמות, ומילואו ל"ז כמספר יחידה, ולכן אמרו רז"ל שתהיה יציאת מצרים טפלה, כדרך החיצוניות שהוא טפל לפנימיות וכו', ולכן יציאת מצרים טפלה שהיתה בבחינת החסדים והעתיקה בבחינת הגבורות. ולכן זמין למחדי בשכינתא, דייקא, דהוא חדו מכלא, דהיינו בחינת היחידה, וגם שאז יתבטל כל הרע וכל העולם יעבדו את ה' שכם אחד. דהאי איהו וכו', פי' שבאה לו הארה ממקום שורשו והיינו במריה (רמ"ז).

ספר שמות

<p>כמה דאתמר כגוונא דא חובה איהו על בר נש לאשתעי תדיר קמי קודשא בריך הוא ולפרסומי ניסא¹⁵³⁸ בכל אינון ניסין דעבד</p>	<p>כמו שנאמר כדוגמא זה הוא חובה על אדם לדבר תמיד לפני הקדוש ברוך הוא ולפרסם את הנס בכל אותם נסים שעשה.</p>
<p>ואי תימא אמאי איהו חובתא והא קודשא בריך הוא ידע כלא כל מה דהוה ויהוי לבתר דנא אמאי פרסומא דא קמיה על מה דאיהו עבד¹⁵¹ ואיהו ידע אלא ודאי אצטריך בר נש לפרסומי ניסא ולאשתעי קמיה בכל מה דאיהו עבד בגין דאינון מלין סלקין וכל פמליא דלעילא מתכנשין וחמאן לון ואודאן כלהו לקודשא בריך הוא ואסתלק יקריה עליהו עילא ותתא</p>	<p>ואם תאמר למה זה חובה והרי הקדוש ברוך הוא יודע הכל כל מה שהיה ושיהיה לאחר מכן מדוע פרסום זה לפניו על מה שהוא עושה והוא יודע אלא ודאי צריך אדם לפרסם את הנס ולדבר לפניו בכל מה שהוא עשה משום שאותם דברים עולים וכל הפמליא שלמעלה מתכנסת ורואים אותם ומודים כולם לקדוש ברוך הוא ומתעלה כבודו עליהם למעלה ולמטה.</p>
<p>כגוונא דא מאן דאשתעי ומפרט חטאוי על כל מה דעבד ואי תימא למאי אצטריך אלא מקטרגא קאים תדיר קמי קודשא בריך הוא בגין לאשתעי ולמתבע חובי בני נשא ולמתבע עליהון דינא וכיון דאקדים בר נש ומפריט חטאוי כל חד וחד לא אשאייר פטרא דפומא לההוא מקטרגא ולא יכיל למתבע עליה דינא דהא תדיר תבע דינא בקדמיתא ולבתר משתעי ומקטרג פלוני עבד כך ועל דא אצטריך ליה לבר נש לאקדמא ולפרט חטאוי</p>	<p>כדוגמא זה מי שמדבר ומפרט חטאיו על כל מה שעשה אם תאמר למה צריך אלא המקטרג עומד תמיד לפני הקדוש ברוך הוא כדי לדבר ולתבוע חטאי בני אדם ולבקש עליהם דין כיון שמקדים אדם ומפרט את חטאיו כל אחד ואחד אינו משאיר פתחון פה לאותו מקטרג ולא יכול לבקש עליו דין שהרי תמיד תובע דין בתחלה ואחר כך מדבר ומקטרג שפלוני עשה כך ולכן צריך לאדם להקדים ולפרט חטאיו.</p>
<p>כיון דמקטרגא חמי דא לית ליה פטרא דפומא עליה וכדין אתפרש מניה מכל וכל אי תב בתיובתא יאות ואי לאו הא מקטרגא אשתכח עליה ואמר פלוני דאתא לקמך בתוקפא דאפיין בעיט במריה חובי כך וכך על דא יאות לאודהרא בר נש בכל הני בגין דישתכח עבדא מהימנא קמי קודשא בריך הוא</p>	<p>כיון שהמקטרג רואה את זה אין לו עליו פתחון פה ואז נפרד ממנו מכל וכל אם שב בתשובה יפה ואם לא הרי המקטרג נמצא עליו ואומר פלוני שבא לפניך בעזות פנים בעט באדונו חטאיו כך וכך על זה יפה שיזהר האדם בכל אלה כדי שימצא עבד נאמן לפני הקדוש ברוך הוא.</p>

¹⁵³⁸ עי' תיקו"ז מו ע"ב: בכל אתר דבעי קודשא בריך הוא למעבד נס שכינתא אקדמת לההוא אתר. ועי' יונת אלם פרק ע: פרסום הנס, שפרסום בגימ' שכינה, ונס הוא יסוד.

ספר שמות

<p>כ"ז פקודא בתר דא לאכול¹⁵³⁹ מצה בפסח בנין דאיהו דוכרנא לדרי דריין¹⁵⁴⁰ על רוא דמהימנותא והא אוקמוה דישראל נפקו בההוא זמנא מרזא דטעוון אחרין¹⁵⁴¹ ועאלו ברזא דמהימנותא¹⁵⁴² והא אוקמוה רזא דנא בכמה דוכתי</p>	<p>מצוה אחר זו לאכול מצה בפסח משום שהוא זכרון לדורי דורות על סוד האמונה והרי פרשוה שישראל יצאו באותו זמן מסוד של אלילים אחרים ונכנסו בסוד האמונה והרי בארו את הסוד הזה בכמה מקומות.</p>
<p>כ"ח ויאמר יהו"ה אל משה ואהרן זאת חקת הפסח וגו' (&) פקודא דא למשחט פסח בין הערבים בי"ד בניסן דוכרנא דההוא פסח דמצרים ודא איהו חובתא על כלא¹⁵⁴³ כמה דאת אמר (&) ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים</p>	<p>ויאמר ה' אל משה ואהרן זאת חקת הפסח וגו' מצוה זו לשחוט פסח בין הערבים בי"ד בניסן זכרון לאותו פסח מצרים וזוהי חובה על כולם כמו שנאמר ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים.</p>
<p>פסח דא אצטריך¹⁵⁴⁴ למהוי נסיר מעשרה יומין ולהלאה דכתיב (&) בעשור לחדש הזה ויקחו להם וגו' מאי טעמא בנין דהא כרין שריאת סיהרא לאנהרא מעשרה יומין¹⁵⁴⁵ והלאה עד דאשתלים בחמיסר¹⁵⁴⁶ ובארביסר</p>	<p>פסח זה צריך להיות שמור מעשרה ימים והלאה שכתוב בעשור לחדש הזה ויקחו להם וגו' מה הטעם משום שהרי אז מתחילה הלבנה להאיר מעשרה ימים והלאה עד שנשלמת בחמשה עשר ובארבעה עשר שיהיה נשחט בשעה שהדין תלוי על העולם.</p>

¹⁵³⁹ זה מובן במ"ש בספר הכוונות בכוונת שני כוסות הראשונים שהם חו"ב דאמא ואחר כך נאכל מצה שה"ס חו"ב דאבא ע"ב ס"ג גי' מצ"ה, לכן אחר עיקר ההגדה שנכנסו ב' מוחין דאמא אנו מצווים לאכול מצה. ויתר על כן ג' המצות הם ג' מוחין דאבא בסוד לח"ם שהוא ג' הויות, וכ"כ בספר הכוונות, ואני מוסיף שמצ"ה גי' ג' הויות במילוי אלפין שידוע שאבא הוא משם מ"ה חכמה כ"ח מ"ה, ולכן אחרי בחינת הכוסות שהם מבינה בין "ה להיות מבין שקדם למ"ה, אנו אוכלים מצה והוא רזא דמהימנותא, סוד אבא שסודו בפנימיות האצילות ויסודו מברית בכל האצילות, וזהו רזא. ועוד יש עומק אחר והוא מ"ש בכמה מקומות שאם ישראל היו שוהים עוד רגע היו נכנסים בשער החמשים של הטומאה שה"ס שם טמ"א ט"מ לחוד וא' לחוד. והסוד מובן במ"ש באדם ישר בדרוש שלוח הקן ששער החמשים של הקדושה שה"ס כתר דאמא כלול באבא, עיי"ש. וז"ס אלף, שבאבא דקדושה הוא פלא, ובשל הטומאה אפל (רמ"ז).

¹⁵⁴⁰ כמ"ש דישראל נפקו כו' (יהל אור).

¹⁵⁴¹ הוא אבא דטומאה, כי כבר היו מזומנים ליפול שם לולי חמלתו יתברך שהאיר אור האצילות שהוא מאבא וגאל אותם משם. ובזה נפרש פסקא דמצה זו שאנו אוכלים על שום מה וכו', ונראה שעיקר השאלה הוא שאין לומר שאכילתנו המצה תהיה לזכר שאבותינו אכלוה עם קרבן פסח במצרים, שהרי זו מצוה מן התורה מיוחדת דכתיב (יב יח) בערב תאכלו מצות. ומשיב על שם שלא הספיק וכו', שכבר נזכר לעיל שחמץ הוא מגבורות דאבא, ולכן להיות שאז היו מסוכנים ליכנס באבא דטומאה לא חפץ ה' יתברך שיראה בשום אופן בישראל, ולכן מה עשה עד שלא הספיק הבצק להחמיץ ושהיה כפשע בינינו לבין החמץ נגלה עליהם, כי גילוי זה דיו להחשיך עיני החיצונים, וגאלם מיד שהולכים ברגע בענני כבודו עד רעמסס, ק"כ מילין, שעברו גבול כל צירופי אלקים, והם מיד אפו שם את הבצק (יב לט) עגות מצות כי לא חמץ, שהוא בכח ה' שהכניע כח החמץ עד שגרש את עמו מפני (פרעה) [פחד ה'], ולא יכלו להתמהמה, שנקלטו ברגע, וגם צידה לא עשו להם, מתחילה שיאכלו ממנה שלא הוצרכו לאפות מיד את בצקם, באופן שאכילת אותה המצה היתה מפני מהירות ה' לגאלם בגילוי כבודו שהאיר מהאצילות כאמור, ולכן נתחייבו לאכלה בכל הזמנים (רמ"ז).

¹⁵⁴² ר"ל אמונת ישראל מלכותא קדישא (יהל אור).

¹⁵⁴³ ר"ל לא כמו שאר הקרבנות שהם חובת צבור מתרומת הלשכה (יהל אור).

¹⁵⁴⁴ עי' לט ע"ב הערה מדע"ה ח"ב.

¹⁵⁴⁵ שהלבנה בעשרה ימים בחודש מתחלת להאיר בנהורא שלימא עד ט"ו בחודש והענין כי בעשירי מאירה מכתר ספירה העשירית ממטה למעלה שמתחלת להאיר מלמטה למעלה ואח"כ מלמעלה למטה עד ט"ו בחודש בת"ת יום ה' מחכמה ושם נשלמת כמש"ו (יהל אור).

¹⁵⁴⁶ אז היה תשלום לידת המוחין ונזדווגו הז' כמ"ש בפ' בא (דף לח ע"ב ודף מא ע"א) ופ' אמור (דף צה ע"ב), ונתעברה אז הנוק' בכל האורות דתקות חמדת ישראל, וזהו שאמר) שמורים לכל בני ישראל לדורותם, כי נתעברה בהם בליל א' של פסח, והלידה היה בליל ז' של פסח (דעה ח"ב קנז ע"ב).

ספר שמות

<p>דלִיהוּ¹⁵⁴⁷ נכים בשעתא דדינא תליא על עלמא¹⁵⁴⁸</p>	
<p>רוא דא לאעברא זוהמא¹⁵⁵⁰ מקמי ברית קדישא ולא תהנאה בההוא¹⁵⁵¹ ריחא דנדיף מוי נור ועל דא לא אתיא אלא¹⁵⁵² על שבועא ועל דא (&) וכל¹⁵⁵³ ערל לא יאכל בו מאן דאית ביה ברית קדישא ייכול ביה מאן דלא אית ביה ברית קדישא לא ייכול ביה דהאי מבני ברית איהו לתברא תוקפא דחילא אחרא לאעברא ערלה מקמי ברית בגין כך האי בבני ברית איהו למעבד ולא בבני ערלה</p>	<p>סוד זה להעביר הזוהמא מלפני הברית הקדושה ולהנות מאותו ריח שנודף מצל¹⁵⁴⁹ האש ועל זה לא בא אלא על השבע ועל זה וכל ערל לא יאכל בו מי שיש בו ברית קודש יאכל בו מי שאין בו ברית קודש לא יאכל בו שזה מבני הברית הוא לשבור כח של חיל אחר להעביר ערלה מלפני ברית משום כך זהו לעשות בבני ברית ולא בבני ערלה.</p>
<p>כד אתא קודשא בריך הוא למצרים דמא דההוא פסח דהוה רשים על פתחא ודמא דברית היך הוו קיימין על פתחא דכתיב (&) ולקחתם אגדת אוזב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם וגו' אזובא הא אוקימנא דאיהו מעבר רוחין בישין וכל ססר רוח בישא מעבר באתערותא דיליה בפורקנא¹⁵⁵⁴ עלאה דישראל</p>	<p>כשבא הקדוש ברוך הוא למצרים ראה את הדם של אותו פסח שהיה רשום על הפתח ודם הברית איך היו עומדים על הפתח שכתוב ולקחתם אגודת אוזב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם וגו' אזוב הרי בארנו שהוא מעביר רוחות רעות וכל צד של רוח רע מעביר בהתעוררות שלו בגאולה העליונה של ישראל.</p>
<p>לזמנא דאתי ייתי קודשא בריך הוא ליצר הרע ויכוס ליה והשתא בפורקנא דא כתיב (&) ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל וגו' דוכרנא¹⁵⁵⁵ דזמנא דאתי בההוא פורקנא עלאה¹⁵⁵⁶</p>	<p>לעתיד לבא יביא הקדוש ברוך הוא ליצר הרע וישחט אותו ועתה בגאולה זו כתוב ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל וגו' זכרון של לעתיד לבא בגאולה העליונה היא.</p>
<p>על שתי המזוזות ועל המשקוף ברושם הזה של אות יו"ד וברושם הזה של האות יו"ד להראות את רושם הברית הקדוש ונשברת ערלה מלפני דם הברית רשום על הכל ובא דם על דם כשעובר אותו המשחית היה רואה דם¹⁵⁵⁷ ומתרחק מהבית כמו שנאמר ולא יתן המשחית וגו'.</p>	<p>על שתי המזוזות ועל המשקוף ברושם הזה של אות יו"ד וברושם הזה של האות יו"ד להראות את רושם הברית הקדוש ונשברת ערלה מלפני דם הברית רשום על הכל ובא דם על דם כשעובר אותו המשחית היה רואה דם¹⁵⁵⁷ ומתרחק מהבית כמו שנאמר ולא יתן המשחית וגו'.</p>

¹⁵⁴⁷ ר"ל בגבורה יום י"ד (יהל אור).

¹⁵⁴⁸ בין הערבים (יהל אור).

¹⁵⁴⁹

¹⁵⁵⁰ שהפסח עניינו ע"ז של מצרים צאן ומדרגתם בס"א ולכן שחטו אותו לאעברא זוהמת הע"ז כידוע (יהל אור).

¹⁵⁵¹ ר"ל לקיטת הניצוצות משם כמו בסוד הקרבן ריח הניחוחי וסוד פטום הקטרת ולכן דווקא צלי אש ולא מבושל ולא נא כדי ליהנות בריח כמש"ו ולא מן האכילה רק מהריח דבר שהנשמה נהנה ממנו (יהל אור).

¹⁵⁵² ר"ל שלא ליהנות מהאכילה (יהל אור).

¹⁵⁵³ ר"ל וע"ד שאמרנו לעיל לאעברא זוהמא כו' כמש"ו (יהל אור).

¹⁵⁵⁴ של מצרים (יהל אור).

¹⁵⁵⁵ ר"ל זכר שחיתת יצר הרע (יהל אור).

¹⁵⁵⁶ ר"ל של יצ"מ (יהל אור).

¹⁵⁵⁷

¹⁵⁵⁸ ר"ל בברית ובפסח שזה ברית וזה שבירת הערלה (יהל אור).

ספר שמות

<p>אי קודשא בריך הוה בלחודוי קטיל אמאי כתיב ולא יתן המשחית דמשמע דמשחית הוה אזיל ולא קודשא בריך הוה אלא ודאי קודשא בריך הוה קטיל¹⁵⁵⁹ ומשחית הוה אזיל</p>	<p>אם הקדוש ברוך הוא לבדו הורג אז למה כתוב ולא יתן המשחית שמשמע שהמשחית היה הולך ולא הקדוש ברוך הוא אלא ודאי שהקדוש ברוך הוא היה הורג והמשחית היה הולך</p>
<p>מ/א/ב</p>	
<p>לאשכחא עילה לישראל כיון דהוה חמי ההוא תבירו דערלה בתרין סטרין הוה ערק ואתפרש מנייהו</p>	<p>למצא¹⁵⁶⁰ עלה לישראל כיון שהיה רואה אותו שברון הערלה בשני צדדים היה בורח ונפרד מהם.</p>
<p>ועל דקטל קודשא בריך הוה כל אינון בוכרין דההוא סטרא יהיב בוכרין דישראל לפורקנא דלא ישכח עליהו סטרא אחרא עילה כלל ובכלא נטיר לון¹⁵² לישראל כאבא על בנין</p>	<p>ועל שהרג הקדוש ברוך הוא כל אותם בכורות של אותו הצד נתן בכורות של ישראל לגאולה שלא ימצא עליהם הצד האחר עלה¹⁵⁶¹ כלל ובכל שומר אותם את ישראל כאב על בנים.</p>
<p>כ"ט בבית אחד לא תוציא מן הבית וגו' (&) פקודא דא למיכל האי פסח על מצות ומרורין מצות מצת¹⁵⁶² כתיב (&) מאי האי לקבל האי אלא לאחזאה גלותא דשכינתא עמהון דישראל בההוא מרירו דלהון דכתיב (&) וימררו את חייהם בעבודה קשה וגו' וכד אכלין להאי פסח לאחזאה כל האי דעברו לון במצרים בההוא גלותא ובההוא שעבודא</p>	<p>בבית אחד לא תוציא מן הבית וגו' מצוה זו לאכול את הפסח הזה על מצות ומרורים מצות כתוב מצת מה זה כנגד זה אלא להראות גלות השכינה עם ישראל באותה המרירות שלהם שכתוב וימררו את חייהם בעבודה קשה וגו' כשאוכלים את הפסח הזה להראות את כל זה שעשו להם במצרים באותה גלות ובאותו שעבוד.</p>
<p>מה כתיב (&) ועצם לא תשברו בו לאחזאה ביה קלנא ובכל אינון טעוון דמצראי דהא גרמין הוו רמאן בשוקא ואתו כלבי והוו גררי לון מאתר לאתר ודא קשיא לון מכלא דהא גרמי אינון תקונא דגופא ודמי לגוונא אחרא וישראל רמאן לון בשוקא אורח קלנא ועל דא כתיב (&) ועצם לא תשברו בו אתון לא תשברון אבל כלבי הוו אתיין ומתברין ליה</p>	<p>מה כתוב ועצם לא תשברו בו להראות בו קלון ובכל אותם אלילי מצרים שהרי היו זורקים בשוק את העצמות שלו ובאו הכלבים וגררו אותם ממקום למקום וזה היה קשה להם מהכל שהרי העצמות הן תקון הגוף ודומים לגוון אחר וישראל זרקו אותם לשוק בדרך קלון ולכן כתוב ועצם לא תשברו בו אתם לא תשברו אבל הכלבים היו באים ומשברים אותו.</p>
<p>תו מצראי הוו אתיין לבתר והוו חמאן אינון גרמי דהוו נטלי כלבי מאתר לאתר ומדקן לון והוו מצראי טמני לון נו עפרא בגין כלבי דלא ישכחון לון ודא איהו בטולא¹⁵⁶⁴ דעכו"ם יתיר מסטרא דלהון¹⁵⁶⁵ ובדא קודשא בריך הוה</p>	<p>עוד המצריים היו באים אחר כך והיו רואים אותם עצמות שהיו לוקחים הכלבים ממקום למקום ושוברים¹⁵⁶³ אותם והיו המצרים טומנים אותם בעפר כדי שהכלבים לא ימצאו אותם וזהו בטול של עובדי</p>

¹⁵⁵⁹ ע' ח"ג קמט ע"א (לש"ו).

¹⁵⁶⁰ עילה מלשון שורש.

¹⁵⁶¹

¹⁵⁶² השכינה (יהל אור).

¹⁵⁶³

¹⁵⁶⁴ שלכן ישראל אינו יכול לבטל ע"ז (יהל אור).

¹⁵⁶⁵ כמ"ש וסכסכתי מצרים (יהל אור).

ספר שמות

<p>אסתלק ביקריה ואתכפיין כל חילין אחרנין דהא כדין אתכפיין¹⁵³ יתיר כד בטילו אשתכח מסטרא דלהון ועל דא ישראל לא מבטלי לון דכתיב (&) ועצם לא תשברו בו</p>	<p>כוכבים ומזלות יותר מהצד שלהם ובזה התעלה הקדוש ברוך הוא בכבודו ונכפו כל הכחות האחרים שהרי אז נכפו יותר כשהבטול נמצא מהצד שלהם ולכן ישראל לא בטלו אותם שכתוב ועצם לא תשברו בו.</p>
<p>קדש לי כל בכור פטר כל רחם וגו' (&) פקודא דא לקדש בכור בהמה¹⁵⁶⁶ ועם הארץ צריך¹⁵⁶⁷ תרין מילין חד דיהא פדוי מתחת שלטנותא¹⁵⁶⁸ דיצר הרע דאיהי אדון דיליה כגוונא דאמר יעקב לעשו¹⁵⁶⁹ (בראשית לג יד) יעבר נא אדני לפני עבדו בהאי עלמא¹⁵⁷⁰ אדון מצד חובין דנפישין על גופא כמה דאוקמוה חייבא יצר הרע שופטו זכאה יצר הטוב שופטו בינוני זה וזה שופטו בינוני איך דיצר הרע ואח דיצר הטוב אחי יהי לך אשר לך¹⁵⁷¹ (&)</p>	<p>קדש לי כל בכור פטר רחם וגו' מצוה זו לקדש בכור בהמה ועם הארץ צריך שני דברים אחד שיהיה פדוי מתחת שלטון היצר הרע שהוא אדונו כדוגמא שאמר יעקב לעשו יעבר נא אדני לפני עבדו בעולם הזה אדון מצד העוונות שהם רבים על הגוף כמו שבארוה רשע יצר הרע שופטו צדיק יצר הטוב שופטו בינוני זה וזה שופטו בינוני הוא אח של יצר הרע ואח של יצר הטוב אחי יהי לך אשר לך.</p>
<p>וכד זכוון נפישין רוחא תבר¹⁵⁷² תרין משמרות דחמור נוער כלבים צועקים וסליק למשמרת דשהר¹⁵⁷³ דביה אדם ואתהדר¹⁵⁷⁴ בר נש אדון הדא הוא דכתיב (שם לב ו) ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה¹⁵⁷⁵ וסליק לדרגא דאדם דאתמר ביה (שם א כה) ורדו בדגת הים ובעוף השמים וגו' (שם ט ב) ומוראכם וחתכם וגו'</p>	<p>וכשרבות הזכיות הרוח שובר שתי משמרות של חמור נוער וכלבים צועקים ועולה למשמרת השחר שבו האדם וחוזר האדם [להיות] אדון זהו שכתוב ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ועולה לדרגת אדם שנאמר בו ורדו בדגת הים ובעוף השמים וגו' ומוראכם וחתכם וגו'.</p>
<p>וכד זכוון בינונים¹⁵⁷⁶ (שם לב כה) ויאבק איש עמו זכוון וחובין מתחבקן לאנהא קרבא</p>	<p>וכשהזכיות בינוניות ויאבק איש עמו זכויות וחובות מתחבקות ללחום קרב מצד הזכויות וירא כי לא יכול לו</p>

¹⁵⁶⁶ ע"ש המאמר (יהל אור).

¹⁵⁶⁷ ר"ל חד שיצא מרשעו להיות בינוני ושני להיות צדיק והן ב' פקודין פדיון פטר חמור וקדוש בכור פדיון פטר חמור להיות בינוני כמ"ש בפקודא שאח"ז וקדוש בכור בינוני להיות צדיק כמ"ש'ו (יהל אור).

¹⁵⁶⁸ ברשע כנ"ל (יהל אור).

¹⁵⁶⁹ ר"ל מסטרא דבינוני ועל הרוב דיבר שהעולם נדון אחר רובו (יהל אור).

¹⁵⁷⁰ ר"ל ז"ש לפני עבדו (יהל אור).

¹⁵⁷¹ כמ"ש שלי שלי שלך שלך מדה בינוני שהיצר הטוב ויצר הרע כ"א לעצמו במדה שקולה וכשפעם זה מתגבר ופעם זה זהו עם הארץ שלי שלך שלך שלי ושהכל ליצר הרע רשע שלי שלי שלך שלי ושהכל ליצר טוב שלי שלך שלך שלך חסיד (יהל אור).

¹⁵⁷² כידוע שחמור בסט"א מימינא ושור משמאלא, והשור הוא הכלבים צועקים גיהנם הב הב וחמור הוא יותר משור ששור הוא אבי אבות נזיקין וחמור הוא אבי אבות הטומאה כמ"ש בתז"ח ולפיכך הרשע הוא בפדיון פטר חמור והבינוני הוא בבכור בהמה טהורה שהוא שור וצדיק הוא בכור אדם כמ"ש'ו וסליק לדרגא דאדם כו' וזהו שלש משמרות הוי הלילה שהוא עולם הזה שנחלקין לג' כתות שנגדן ג' ספרים נפתחים בר"ה וידוע שחצות לילה הראשונה שלטא ס"א וחצות השני הוא לה' ולכך משמרה ראשונה חמור נוער שהוא רשע ושניה כלבים צועקים שהוא הבינוני שחצי משמורה שלטא הסט"א וחציה לה' כנ"ל ושלישית תינוק יונק שהוא אדם כמ"ש'ו, והוא יונק משדי אמו שהיא התורה וז"ש וסליק למשמרת כו' (יהל אור).

¹⁵⁷³ ר"ל וז"ש עד עלות השחר, ור"ל ויאבק איש עמו מסטרא דבינונים כמ"ש'ו למטה עד עלות השחר משמורה השלישית שהוא צדיק שאז ויאמר שלחני כי עלה השחר (יהל אור).

¹⁵⁷⁴ הן ב' משמרות הנ"ל (יהל אור).

¹⁵⁷⁵ הן ג' דרגין דסט"א כמ"ש בזהר בדף הקודם יעו"ש (יהל אור).

¹⁵⁷⁶ ר"ל ויאבק איש עמו היצר הרע והכל מסטרא דבני יעקב כמ"ש'ו בכף יריכו יוצאי יריכו (יהל אור).

ספר שמות

<p>מסטרא דזכוון (שם כו) וירא כי לא יכול לו¹⁵⁷⁷ מסטרא דחובין ויגע בכף ירכו בגיד הנשה לשה לשון כי נשני אלהים את כל עמלי והוא לשון נשיה מדור אחד מאותן שבע הארצות מי שיורד לשם נשכחת ממנו התורה.</p> <p style="text-align: right;">אורייתא</p>	<p>מסטרא דחובין ויגע בכף ירכו בגיד הנשה לשה לשון כי נשני אלהים את כל עמלי והוא לשון נשיה מדור אחד מאותן שבע הארצות מי שיורד לשם נשכחת ממנו התורה.</p>
<p>וקדם דייתי בר נש¹⁵⁷⁸ בהאי עלמא ויפוק מרחם אמיה ויאבק איש עמו (&) דא גבריאל¹⁵⁷⁹ בהוא אבק¹⁵⁸⁰ דעפר דאתמר (שם ב ז) וייצר יהו"ה אלהים את האדם עפר מן האדמה ואוליף ליה שבעים לשון ובגין דא וייצר חד יצר הטוב דאוליף ליה שבעים לשון וחד יצר הרע דאביק עמיה דאתמר (&) כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה ואשכח מניה¹⁵⁸¹ שבעין לשון דאוליף ליה יצר הטוב</p>	<p>וקודם שיבא אדם לעולם הזה ויצא מרחם אמו ויאבק איש עמו זה גבריאל באותו אבק של עפר שנאמר וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה ולמד אותו שבעים לשון ומשום זה וייצר אחד יצר טוב שלמד אותו שבעים לשון ואחד יצר הרע שנאבק עמו שנאמר כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה ומצא ממנו שבעים לשון שלמד אותו יצר הטוב.</p>
<p>וקדם כל דא נחתין עמיה ארבעה מלאכין דאתמר בהון (תהלים צא יא) כי מלאכיו יצוה לך אי אית ליה זכות אבות¹⁵⁸² חד מיכאל בזכות אברהם¹⁵⁸³ ותניינא גבריאל בזכות יצחק ותליתאה דנחית עמיה נוריאל בזכותא דיעקב ורביעאה רפאל בזכותא דאדם קדמאה ויצר הטוב לעילא מניה</p>	<p>וקודם כל זה ירדו עמו ארבעה מלאכים שנאמר בהם כי מלאכיו יצוה לך אם יש לו זכות אבות אחד מיכאל בזכות אברהם והשני גבריאל בזכות יצחק והשלישי שיורד עמו נוריאל בזכות יעקב והרביעי רפאל בזכות אדם הראשון ויצר הטוב מעליו.</p>
<p>ואי לית ליה זכות אזלי עמיה ארבע¹⁵⁴ עון משחית אף וחימה ויצר הרע לעילא מנייהו למידן ליה לעלמא דאתי ובגין דא אוקמוה רשע יצר הרע שופטו צדיק יצר הטוב שופטו</p>	<p>ואם אין לו זכות הולכים עמו ארבעה עון משחית אף וחמה ויצר הרע מעליהם לדון אותו לעולם הבא ולכן פרשוה רשע יצר הרע שופטו צדיק יצר הטוב שופטו בינוני זה וזה שופטו ולכן אם הוא בינוני גבריאל שהוא יצר טוב</p>

¹⁵⁷⁷ ר"ל שראה שלא יכול לו מטס' דזכיות ויגע בו מטס' דחובות וזהו הנשה שהוא מדורא דיצר הרע כמש"ו מטס' אתנשי התורה מבן אדם וז"ש כי נשני אלקים את כל עמלי שהוא התורה (כמ"ש בב"ר שם עי"ש) (יהל אור).

¹⁵⁷⁸ עכשיו מפרש הפסוק על ב' היצרים קודם בריאת העולם (יהל אור).
¹⁵⁷⁹ שהוא מטס' דיצר הטוב, כמ"ש לקמן שהשני יצרים שניהם מצד גבורה כידוע וז"ש איזהו גבור כו' ולכן נאמר ויאבק איש כמ"ש והאיש גבריאל (יהל אור).

¹⁵⁸⁰ אין פירושו ח"ו שגבריאל נק' אבק דהא סט"א נקרא אבק כנז' בפ' פקודי אלא פי' גבריאל איש ונתאבק עם ההוא אבק שהוא היצר הרע וגבריאל יצר טוב עפר ולקבל תריוויהו כתיב וייצר בב' יודין וזהו ויאבק איש עמו דא גבריאל נתחבר עם האבק, דא סמאל יצר הטוב, ויצר הרע, נתאבקו עם יעקב שהוא האדם ודע כי מד' חיות הקודש נעשו ד' מלאכים ללוות את האדם בד' יסודות דיליה ומטטררין ראש הד' מלאכים הוא נקרא יצר הטוב והוא כולל הד' ונק' גופא שהוא יצירה (נ"א יצר הטוב) כנודע, וסמאל הוא יצר הרע גופא דערלה שליט בד' מלאכי חבלה שהם עון משחית אף וחייה וכנגדן מלאכי טוב (זהר הרקיע). ר"ל מגבורה דמלכות שהמלכות הוא עפר ואבק שלה מטס' דגבורה אלקינו גימ' ק"ב וכן גימ' ג' מילויים ע"ב ס"ג מ"ה שמילוי הוא דין מל"י גימ' אלקים וא' [דאבק] הוא כולל היצר טוב וכן הוא אבק דיצר הרע (יהל אור).

¹⁵⁸¹ ר"ל זהו הנשה כנ"ל (יהל אור).

¹⁵⁸² כמש"ו והוא מצד גילגולו הראשון (יהל אור).

¹⁵⁸³ מאחר שגם החסד הסכים לדחות מאז את יניקת ההוד ממנו שלא יתמזג דינו, א"כ הרי הלך הס"מ ועשה את מה שעשה בכח ושליחות מלאך החסד ג"כ (כללים ח"א ע"א).

ספר שמות

בינוני זה וזה שופטו ובגין דא אי איהו בינוני גבריא ל דאיהו יצר הטוב ¹⁵⁸⁴	
מב/א	
וסמא"ל דאיהו יצר הרע זה וזה שופטו	וסמא"ל שהוא יצר הרע זה וזה שופטו.
דלכל בר נש ¹⁵⁸⁵ דאית ביה ארבע יסודין ארבע מלאכים נחתין עמיה מימינא וארבע משמאלא ארבע מימינא מיכאל גבריא"ל רפא"ל נוריא"ל וארבע משמאלא עו"ן משחית"ת א"ף וחמ"ה ¹⁵⁸⁶ מסטרא דנופא מטטרו"ן ¹⁵⁸⁷ נחית עליה מימינא וסמא"ל משמאלא ¹⁵⁸⁸	שבכל אדם יש ארבעה יסודות ארבעה מלאכים יורדים עמו מימין וארבעה משמאל ארבעה מימין מיכאל גבריא"ל רפא"ל נוריא"ל וארבעה משמאל עו"ן משחית"ת א"ף וחמ"ה מצד הגוף מטטרו"ן יורד עליו מימין וסמא"ל משמאל.
ולית בר נש דלית ביה ארבע יסודין אבל כפום יסודא דאקדים ביה הכי מתחילין אלין ארבע אי מזל דיליה ארי"ה אקדים מיכאל ואבתריה גבריא"ל ואבתריה נוריא"ל ואבתריה רפא"ל ואי מזוליה שור אקדים גבריא"ל ואבתריה מיכאל ואבתריה נוריא"ל ואבתריה רפא"ל ואי מזוליה נשר אקדים נוריא"ל ואבתריה מיכאל ואבתריה גבריא"ל ואבתריה רפא"ל ואי מזוליה אד"ם אקדים רפא"ל ואבתריה מיכאל ואבתריה גבריא"ל ואבתריה נוריא"ל	ואין אדם שאין בו ארבעה יסודות אבל כפי היסוד שיקדים בו כך מתחילים הארבעה הללו אם המזל שלו ארי"ה מקדים מיכאל ואחריו גבריא"ל ואחריו נוריא"ל ואחריו רפא"ל ואם מזלו שו"ר מקדים גבריא"ל ואחריו מיכאל ואחריו נוריא"ל ואחריו רפא"ל ואם מזלו נש"ר מקדים נוריא"ל ואחריו מיכאל ואחריו גבריא"ל ואחריו רפא"ל ואם מזלו אדם מקדים רפא"ל ואחריו מיכאל ואחריו גבריא"ל ואחריו נוריא"ל.
ואינון מסטרא דימינא מסטרא דמיכאל ¹⁵⁸⁵ כלהו אנפין דיליה אינון רחמי בעל גמילות חסדים אנפוי חורין ¹⁵⁸⁶ והאי בר נש גמיל חסד חסיד וחכם אי אשתדל ¹⁵⁷ באורייתא ¹⁵⁸⁹ ואי	ואותם שמצד ימין מצד של מיכאל כל הפנים שלו הם רחמים בעל גמילות חסדים פנים לבנים ואדם זה גומל חסד חסיד וחכם אם עוסק בתורה ואם לא בהפך מצד של יצר הרע גזלן טפש אין בו חסד שלא עם הארץ חסיד.

¹⁵⁸⁴ אע"ג דיצר טוב הוא כללא דד' מלאכין האלו מ"מ עיקר יסודו הוא בסטרא דגבורה (יהל אור).

¹⁵⁸⁵ ר"ל בכל א' הולכין דבכולם הד' יסודין יש בהם כמש"ו ולית ב"נ כו' (יהל אור).

¹⁵⁸⁶ עי' לקמן קיח ע"א וח"ג רעט ע"ב, בכל קליפה מד' עולמות יש עון ומשחית אף וחמה, שהם חכמה ובינה וז"א ונוקבא דנגה, ואינם שוין על דרך הנ"ל בס"ם ולילית (ע"ח קלי' נגה ג) יש ד' קלי' והם רוח סערה ענן אש מתלקחת ונוגה, וכל א' ואחד הוא בחי' קומה שלימה ונקרא אדם בליעל ובכל א' מד' אלו יש ז'נ' והם ס"מ ולילי', וכן כל א' מהם כלולים מד' בחי' שהם עון ומשחית ואף וחמה שהם כנגד חו"ב תו"מ (דע"ה ח"ב יט ע"ד) והם חו"ב דז"א דנוגה וחו"ב דנוק' דנוגה (דע"ה ח"ב סט ע"ג). ועי' אד"ר דף קל ע"ב, ודף קלז ע"ב.

¹⁵⁸⁷ ר"ל מסטרא דכלל הגוף נחית מט"ט שהוא כלל הד' מלאכים כידוע בסוד ארגמ"ל שהוא אוריאל והוא היצר טוב וזהו שכתבתי לעיל שא' הוא כלל היצר טוב (יהל אור).

¹⁵⁸⁸ עי' לקמן קטו ע"א ח"ג רנה ע"א, רפב ע"ב. ועי' תיקו"ז (ק ע"א): ועץ הדעת טוב ורע איהו לתתא עץ הדעת טוב דא מטטרו"ן ורע דא סמא"ל. ועי' ע"ח שער ט"ל פרק א': עץ הדעת הוא במלכות שהוא עשייה, ובמ"א מזכיר שהוא יצירה, עץ הדעת טו"ר מטטרו"ן וסמא"ל, אך ע"ש מה שנתלבש היצירה בעשייה נקרא עץ הדעת ביצירה ג"כ.

¹⁵⁸⁹ וחשיב ד' מדריגות נגד ד' אנפין דימינא וכן בהיפוכא גזלן טיפש ולית ביה חסד ולא ע"ה חסיד ר"ל שהוא ע"ה וכן בסט' דגבורה חשיב ד' מדריגות בכ"א (יהל אור).

ספר שמות

<p>לאו בהפוך מסטרא דיצר הרע גזלן טפיש לית ביה חסד דלא עם הארץ חסיד¹⁵⁹⁰</p>	
<p>מסטרא דגבריאל ארבע אנפין דיליה דינא מדת הדין על רשיעיא ומתגרה בהו כמה דאוקמוה מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה גבור ביצירה ירא חטא דיין יהא אי יתעסק באורייתא וגבור בתלמודיה בהפוכא מסטרא דיצר הרע מתגרה בצדיקיא דינא קשה לון גבור בעבירה למעבד ליה לאו דחיל חטאה הוא וגוונין דאנפוי סומקין עשו שופך דמים</p>	<p>מצד של גבריאל ארבעת הפנים שלו דין מדת הדין על הרשעים ומתגרה בהם כמו שבארוה מתר להתגרות ברשעים בעולם הזה גבור ביצרו ירא חטא יהיה דיין אם יתעסק בתורה וגבור בתלמודו בהפך מצד של יצר הרע מתגרה בצדיקים דין קשה להם גבור בעבירה לעשות אותה אינו ירא חטא וגוונין פניו אדמים עשו שופך דמים.</p>
<p>מאן דמזליה נש"ר לאו רחמן סגי ולא מדת הדין סגי אלא בינוני ביצר טוב במדות טבין דיליה ובינוני ביצר רע במדות בישיין¹⁵⁹¹ וליה אנפין חוורין וסומקין</p>	<p>מי שמזלו נש"ר אינו רחמן הרבה ולא מדת הדין הרבה אלא בינוני ביצר הטוב במדות הטובות שלו ובינוני ביצר הרע במדות הרעות ולו פנים לבנים ואדמים.</p>
<p>מאן דמזליה אדם מסטרא דטוב כליל מכל מדות טובות חסיד וחכם וגבור בתורה ירא חטא ממולא בכל מדות טבין וגוון אנפוי אוכמין ומסטרא דיצר הרע ממולא מכל מדות בישיין¹⁵⁹²</p>	<p>מי שמזלו אדם מצד הטוב כלול מכל מדות טובות חסיד וחכם וגבור בתורה ירא חטא ממולא בכל מדות טובות וגוון פניו שחורים ומצד של יצר הרע ממולא מכל המדות הרעות.</p>
<p>ואי חובוי דבר נש נפישין שלטין עליה כל משריין דיצר הרע עד דיסתלקו מניה כלהו משריין דיצר הטוב ואמליך על אברין דיליה סמא"ל וכל משרייתיה</p>	<p>ואם חטאי האדם רבים שולטים עליו כל המחנות של היצר הרע עד שמסתלקים ממנו כל מחנות היצר הטוב וממליך על איבריו את סמא"ל וכל מחנותיו.</p>
<p>ואי נפישין¹⁵⁹³ זכווי שלטין משריין דיצר הטוב עד דיסתלקו מניה כל משריין דיצר הרע ואמליך על כל אברין דיליה משריין דיצר הטוב בההוא זמנא שליט עליה שם יהו"ה¹⁵⁹⁴</p>	<p>ואם זכויותיו רבים שולטים כל מחנות יצר הטוב עד שיסתלקו כל מחנות יצר הרע וממליך על כל איבריו המחנות של היצר הטוב באותו זמן שולט עליו שם יהו"ה.</p>
<p>ואם הוא בינוני צבא השמים¹⁵⁹⁵ עומדים עליו מימינו ומשמאלו אלן מיימינים</p>	<p>ואם הוא בינוני צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו אלו מימינים לזכות ואלו משמאילים לחובה ומי שאלים גובר ולכן פרשוה</p>

¹⁵⁹⁰ נותן טעם על מ"ש שהוא טיפש האיך הוא בימינא ואמר דלא ע"ה חסיד והוא אינו חסיד, לכך הוא ע"ה וכן בימינא הוא חכם דהוא חסיד דתליא הא בהא אם אין יראה כו' וז"ש הרוצה להחכים ידרים והענין הוא כי חכמה בימינא כידוע וד' מדרגות הן נגד ד' אותיות השם או"א זר"ן חבת"ם (יהל אור).

¹⁵⁹¹ ר"ל ביצר טוב הוא בינוני במדות טבין לאו רחמן סגי ולא מדה"ד על רשיעיא סגי וכן ביצר הרע בינוני במדות רעים לאו גזלן סגי ולא גבור בעבירה סגי וכן בכלום (יהל אור).

¹⁵⁹² שאדם הוא ה' רביעית שבשם מלכות שהוא כולל מכל הספירות ונשר הוא ת"ת מכריע בין חו"ג כידוע (יהל אור).

¹⁵⁹³ קאי על כל הד' מדרגות הנ"ל (יהל אור)

¹⁵⁹⁴ ד' מלאכים הם מסט' דד' אותיות הו"ה כנ"ל (יהל אור).

¹⁵⁹⁵ כי הד' מלאכים הנ"ל בין בימינא בין בשמאלא הן כללאל דכל צבא השמים וז"ש באחאב וכל צבא השמים כו' מלמד שאחאב שקול הי' (יהל אור).

ספר שמות

<p>לזכות¹⁵⁹⁶ ואלין משמאילים לחובה ומאן דאליים גבר ובגין דא אוקמוה מארי מתניתין לעולם יראה אדם עצמו כאילו כל העולם כולו תלוי בו¹⁵⁹⁷</p>	<p>בעלי המשנה לעולם יראה אדם עצמו כאלו כל העולם כלו תלוי בו.</p>
<p>ומסטרם דמיכאל אתקרי בכור¹⁵⁹⁸ דדרגיה כסף חוורו¹⁵⁹⁹ ובגין דא פדיון הבכור כסף ה' סלעים כחושבן ה' דאברהם¹⁶⁰⁰ דאי יחכים בתורה יתוסף עליה י' דאיהו קדש דבי צריך לקדש בכור בהמה דהיינו (ירמיה ב ג) קדש ישראל ליהו"ה וביה צריך לעשר ולדות דכל ולד איהו מסטרם דבן י"ה ואיהו ו'</p>	<p>ומצד של מיכאל נקרא בכור שדרגתו כסף לבן ומשום כך פדיון הבכור כסף ה' סלעים כחשבון ה' של אברהם שאם יחכים בתורה תתוסף עליו י' שהוא קדש שבו צריך לקדש בכור בהמה דהיינו קדש ישראל לה' ובו צריך לעשר ולדות שכל ולד הוא מצד של בן י"ה והוא ו'.</p>
<p>דכל חיון דאינון חיות הקודש באתוון דשמא קדישא אתקריאו הדא הוא דכתיב (ישעיה מג ז) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו אפילו כל בריין דאתבריאו בהון ולית בריאה דלא אתרשים בהאי שמא בגין לאשתמודעא למאן דברא ליה והאי יו"ד איהו דיוקנא דרישא דכל בריין ה' ה' דיוקנא דה' אצבעאן דימינא וה' דשמאלא ו' דיוקנא דנופא</p>	<p>שכל החיות שהן חיות הקדש נקראו באותיות השם הקדוש זהו שכתוב כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו אפילו כל הבריות שנבראו בהם ואין בריאה שלא נרשמה בשם הזה כדי להודיע למי שברא אותו והיו"ד הזו היא דמות של ראש של כל הבריות ה' ה' דמות של חמש אצבעות הימין וה' של שמאל ו' דמות הגוף.</p>
<p>ובגין דא אמר (שם מ כה) ואל מי תדמיוני¹⁶⁰¹ ואשורה יאמר קדוש¹⁶⁰² לית בכל בריה דאשורה כוונתי ואף על גב דבראתי לה</p>	<p>ולכן אמר ואל מי תדמיוני ואשורה יאמר קדוש אין בכל בריה שתשורה כמותי ואף על גב שבראתי אותה</p>

¹⁵⁹⁶ ר"ל שאלו יועצים אותו לטובה ואלו לרעה וכן למעלה אלו סניגורים ואלו מקטרגים במדה שאדם מודד בה מודדין לו כידוע (יהל אור).

¹⁵⁹⁷ שאלו הנ"ל הן כלל העולם (יהל אור).

¹⁵⁹⁸ ומסטרם דמיכאל אתקרי בכור דביה צריך לקדש בכור בהמה דרגיה כסף כו' דאי יחכים בתורה יתוסף עלי' יו"ד דאיהו קדש ישראל כו' ובי' צריך לעשר כו' ואיהו ו' כו' דבין בכור ובין מעשר הם הוולדות דהיינו הבכור הוא הראשון ומעשר העשירי וביניהם הוולדות כמו שהוולדות הוא באמצע עד"א (יהל אור). ר"ל שחכמה נק' בכור וכן חסד כידוע וכן מיכאל (יהל אור).

¹⁵⁹⁹ שכסף הוא בחסד כידוע והוא חוורא דרגא דחסד, ור"ל לכן נותנין פדיונו ה' כסף כמש"ו (יהל אור).

¹⁶⁰⁰ שאברהם הוא דרגא דחסד כידוע (יהל אור).

¹⁶⁰¹ כי זהו כלל גדול שאסור להרהר במהותו רק מצד גבורותיו ומעשיו מה שאנו רואים כמשה"כ שאו מרום עיניכם היינו שהשם מח' לבריותיו וזהו שאו מרום עיניכם ואתם רואים נפלאותיו ולכולם וזהו שאו מרום עיניכם ואתם רואים נפלאותיו ולכולם שיער חיותו וכחו ויקרא בשם והשם ינהיג אותו כפי הצטרכו וכמש"ה אריה שאג כו' דימה הכתוב דהא אם אנו היו אומרים על הש"י גבור אין מעלה לו דמ' שאנו יודעים גבורותיו ובאמת בלתי תכלית הוא אך אנו רואים שברא את האריה שהוא גבור יותר מכל הבריות שבעולם ובזה אנו מכנים להש"י שזה אנו רואים בעינינו ומה שאין אנו רואים אין לנו רשות להזכיר כי בב"ת הוא ובזכירתנו אנו עושים גבול אבל אם אנו מכנים על מה שאנו רואים אין חסרון ח"ו בכבוד ה' ית' על מה שאנו מגבילים כי אנו מגבילים מה שאנו רואים והוי כאלו אנו אומרים שיותר אין לשכלינו להשיג בב"ת וזשה"כ יושב בשמים הלא השמים אין יותר כלל לה' ית' אך הואיל ואין אנו רואים יותר לכך אין אנו מכנים אלא לשמים ואתה תשמע השמים אבל אם אנו מכנים יותר משמים אין אנו יודעים איך לומר כי בב"ת הוא שלא יהיה ח"ו חסרון בכבודו לעשות שיעור וגבול ח"ו וזה מה למעלה כו' כלומר מהשמים מה שאין אנו רואים ומשיגים אסור לחקור דבחקירתנו יהיה ח"ו חסרון כנ"ל שנעשה ח"ו גבול כו' ודוק ותבין. וזה שאנו מברכים על הברכה לנוכח ונסתר היינו לנוכח היינו נגד הפרי שאנו רואים פליאותיו ואח"כ נסתר נגד כבודו ב"ת הנסתר ממנו ואין שום אדם וברי' להשיגו כי הוא בב"ת ותבין (יהל אור).

¹⁶⁰² הוא מופרש ומובדל מכל תכונת תמונה ודמות ותואר, וזהו מכוון במלת קדוש, ור"ל שהוא מרומם ונעלה מכ"ז (כללים ח"ב ח ע"ד).

ספר שמות

<p>כדמות אתון דילי דאנא יכיל למחאה ההיא צורה ולמעבד לה כמה זמנין ולית אלוה אחרא עלי דיכיל לממחי</p>	<p>כדמות האותיות שלי שאני יכול למחות את אותה צורה ולעשות אותה כמה פעמים ואין אלוה אחר עלי שיכול למחות את</p>
<p>מ/ב</p>	
<p>דיוקני ובגין דא (דברים לב לא) כי לא כצורנו¹⁶⁰³ צורם ואויבינו פלילים</p>	<p>צורתי ולכן כי לא כצורנו צורם ואויבינו פלילים.</p>
<p>ואי יקשה בר נש דהא כתיב (שם ד טו) כי לא ראיתם כל תמונה¹⁶⁰⁴ איהו יתריץ ליה האי תמונה הזינא¹⁶⁰⁵ דהא כתיב (במדבר יב ח) ותמונת ה' יביט¹⁶⁰⁶ ולא בכל תמונה¹⁶⁰⁷ אחרא (ס"א דברא ויצר באתווי)¹⁶⁰⁸¹⁵⁸ דבר נש דיצר באתווי ובגין דא אמר (ישעיה מ כה) ואל מי תדמיוני ואשוח ואל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו לו</p>	<p>ואם יקשה אדם שהרי כתוב כי לא ראיתם כל תמונה הוא יתריץ לו הרי תמונה ראיתי שהרי כתוב ותמונת ה' יביט ולא בכל תמונה אחרת (שברא ויצר באותיותיו) של אדם שיצר באותיותיו ולכן אמר ואל מי תדמיוני ואשוח ואל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו לו.</p>
<p>ואפילו האי תמונה¹⁶⁰⁹ לית ליה באתריה אלא כד נחית לאמלכא על בריין¹⁶¹⁰ ויתפשט עליהו יתחזי לון לכל חד כפום מראה וחזיון</p>	<p>ואפילו תמונה זו אין לו במקומו אלא כשיורד למלוך על הבריות ומתפשט עליהם יראה להם לכל אחד כפי מראה וחזיון ודמיון שלהם וזהו וביד הנביאים אדמה.</p>

¹⁶⁰³ ר"ל שכתוב כצורנו שהוא יצורנו דיוקנינו (יהל אור).

¹⁶⁰⁴ ואין אמר כי באותיות השם רשום בו תמונת דיוקנא דבר נש (כללים ח"ב ח ע"ג).

¹⁶⁰⁵ ר"ל מלכות שעלי נאמר ותמונת ה' יביט כמ"ש וראית את אחורי כידוע שנקר' אחר (יהל אור). רושם דיוקן דבר נש איך שהוא מרומז בהד' אותיות דהשם, זהו מותר להתבונן בזה ולייחס רמז רושם מתמונת אדם באותיות השם (כללים ח"ב ח ע"ג).

¹⁶⁰⁶ והרי מייחס הכתוב ג"כ לשון תמונה, והוא משום כי הרי רק ממנו ית"ש נעשה הכל, והוא שורש הכל, כי הוא בבחי' נשמה לנשמה לכל המציאות כולו, שהוא בתכונת צורת אדם כנודע, ולכן אפשר לייחס שם לשון תמונה, והוא ע"ש פעולתו שהוא שורש כל הפעולות. והרי הוא רק ע"ש תמונת המציאות שיצא ממנו. אמנם גם מה שמותר לייחס לשון תמונה בו, הנה הוא רק על הכח ושורש דבחי' תמונה, שהוא באצילות ג"כ, כי שם הוא הכחות פנימיים והשורשים הנעלמים לכל הפעולות והתכונות כולם, אבל לא בבחי' תמונה בפועל ח"ו (כללים ח"ב ח ע"ג). עי' לקמן ר"ל סע"א ורע"ב ח"ג רכב סע"ב וכי כ"ז הוא באספקלריא שאינה מאירה, אמנם כ"ז הוא ג"כ רק בבחי' אצילות, אבל כל בחי' תמונה אשר בבי"ע אין שם ח"ו וזהו שאמר ולא בכל תמונה אחרא דברא ויצר כו' (לש"ו).

¹⁶⁰⁷ ר"ל דשם כתיב כל תמונה והוא א"ס דכל תמונה מיניה כמש"ו וביה עצמו אין מונה וזהו לא ראיתם (יהל אור).

¹⁶⁰⁸ התמונה בפועל הוא רק בבי"ע, וזה אסור לייחס שם ח"ו, ועל זה נאמר (דברים ד טו) כי לא ראיתם כל תמונה, ואינו מותר לייחס שם בחי' תמונה אלא רק על שם הכח והרצון אשר לזה שזהו מאצילות, כי על זה הכוונה הנה הוא ג"כ מה שכתוב ותמונת ה' יביט (במדבר יב ח), והוא מראה אחוריים כנודע, והרי מייחס שם בחי' תמונת דמות כמראה אדם, והוא משום כי שם הרי הוא הרצון והכח אשר לזה. אמנם כ"ז הנה הוא רק בבחי' גילוי ית"ש אשר לכל המציאות, הנה בזה הנה מותר לייחס שם כל התוארים כולם, והם ג"כ כל התוארי דמות תכונת אדם הנזכר בתורה, והם כולם רק על שם המציאות שיצא ממנו, אבל הוא עצמו ית"ש הנה משולל כל התוארים ממנו. וזהו שאמר שם הרע"מ עוד, ואפילו האי תמונה, ר"ל אשר גם רק בייחס הרצון והכח, לית ליה באתריה, אלא כד נחית לאמלכא על בריין ויתפשט עליהו יתחזי לון לכל חד כפום מראה וחזיון דלהון, והאי איהו וביד הנביאים אדמה. אבל עצמותו גופה ית"ש, הנה עליו נאמר (ישעיה מ יח) ואל מי תדמיון א"ל ומה דמות תערכו לו (כללים ח"ב ח ע"ד).

¹⁶⁰⁹ ר"ל תמונות הספירות כידוע כמש"ו (יהל אור).

¹⁶¹⁰ כל הגילוי דהשם הו"ה ב"ה הוא רק מעת האצילות ולהלאה, ורק מה שנתגלה בו לזולתו (הקדו"ש ח ע"ב).

ספר שמות

<p>ודמיון דלהון והאי איהו (הושע יב יא) וביד הנביאים אדמה¹⁶¹¹</p>	
<p>ובגין דא יימא איהו אף על גב דאנא אדמה לכו בדיוקניכו אל מי תדמיוני ואשוה</p>	<p>ולכן הוא יאמר אף על פי שאני אדמה לכם בדיוקנכם אל מי תדמיוני ואשוה</p>
<p>דהא קדם דברא קודשא בריך הוא דיוקנא בעלמא וצייר צורה הוה הוא יחידאי בלא צורה ודמיון ומאן (נ"א ואית) דאשתמודע ליה קדם בריאה דאיהו לבר מדיוקנא אסור למעבד ליה¹⁶¹² צורה ודיוקנא בעלמא לא באות ה' ולא באות י' ואפילו בשמא קדישא ולא בשום אות ונקודה בעלמא והאי איהו כי לא ראיתם כל תמונה מכל דבר דאית ביה תמונה ודמיון לא ראיתם</p>	<p>שהרי קדם שברא הקדוש ברוך הוא דמות בעולם וצייר צורה היה הוא יחידי בלי צורה ודמיון ומי (ויש) שנודע לו קודם בריאה שהוא מחוץ לדמות אסור לעשות לו צורה ודמות בעולם לא באות ה' ולא באות י' ואפילו בשם הקדוש ולא בשום אות ונקודה בעולם וזהו כי לא ראיתם כל תמונה מכל דבר שיש בו תמונה ודמיון לא ראיתם.</p>
<p>אבל בתר דעבד האי דיוקנא דמרכבה דאדם עלאה¹⁶¹³ נחית תמן ואתקרי בההוא דיוקנא יהו"ה¹⁶¹⁴ בגין דישתמודעון ליה במדות דיליה בכל מדה ומדה וקרא אל אלהים שדי צבאות אהי"ה בגין דישתמודעון ליה בכל מדה ומדה איך יתנהג עלמא בחס"ד ובדינא כפום עובדיהון דבני נשא דאי לא יתפשט נהוריה על כל¹⁶¹⁵ בריין איך ישתמודעון ליה ואיך יתקיים (ישעיהו ג) מלא כל הארץ כבודו</p>	<p>אבל אחר שעשה דמות זה של המרכבה של אדם עליון ירד לשם ונקרא באותו דמות יהו"ה כדי שידעו אותו במדות שלו בכל מדה ומדה וקרא אל אלהים שדי צבאות אהי"ה כדי שידעו אותו בכל מדה ומדה איך יתנהג העולם בחס"ד ובדין כפי מעשי בני האדם שאם לא יתפשט אורו על כל הבריות איך ידעו אותו ואיך יתקיים מלא כל הארץ כבודו.</p>
<p>ווי ליה מאן דישוה ליה¹⁶¹⁶ לשום מדה ואפילו מאלין מדות דיליה כל שכן לבני האדם (איוב ד יט) אשר בעפר יסודם דכלים ונפסדים אלא דמיונא דיליה כפום שלטנותיה על ההיא מדה ואפילו על כל בריין ולעילא מההיא מדה וכד אסתליק מינה לית ליה מדה ולא דמיון ולא צורה¹⁶¹⁷</p>	<p>אוי למי שישוה אותו לשום מדה ואפילו מעשר המדות הללו שלו כל שכן לבני האדם אשר בעפר יסודם שכלים ונפסדים אלא הדמיון שלו כפי שלטונו על אותה המדה ואפילו על כל הבריות ולמעלה מאותה מדה וכשמסתלק ממנה אין לו מדה ולא דמיון ולא צורה.</p>
<p>כנונא דימא דלית במיא דימא דנפקי מיניה תפיסו כלל ולא צורה אלא באתפשטותא דימא דימא על מאנא¹⁶¹⁸ דאיהו ארעא אתעביד דמיון ויכילנא למעבד הושבן תמן כגון המקור דימא הא חד נפיק מיניה מעין</p>	<p>כדוגמא שהים שאין במים של הים שיוצאים ממנו תפיסה כלל ולא צורה אלא שהתפשטות של המים של הים על כלי שהוא ארץ נעשה דמיון ויכלנו לעשות חשבון שם כמו המקור של</p>

¹⁶¹¹ דברי כל חכם ונביא הנה הוא ע"פ השגתו, וכמ"ש הושע (יב יא) וביד הנביאים אדמה, וכמ"ש בתז"ח (לב ע"ד) וברע"מ (פ' בא דף מב ע"ב) (הקדו"ש פו ע"ג).

¹⁶¹² עי' הערה בסוף הספר אות א'.

¹⁶¹³ ר"ל ספי' שבכללם נק' אדם והן מרכבה לא"ס (יהל אור). עי' הערה בסוף הספר אות ב'.

¹⁶¹⁴ עי' הערה בסוף הספר אות ג'.

¹⁶¹⁵ הוא חוט הא"ס המבריח בתוך כל העולמות (רמ"ז), עי' הערה בסוף הספר אות ד'.

¹⁶¹⁶ ר"ל לא"ס (יהל אור).

¹⁶¹⁷ ר"ל למעלה מהמדה שמדמה בה כד אסתלק אל מדה ותמונה לגרמיה (יהל אור).

¹⁶¹⁸ עי' הערה בסוף הספר אות ה'.

ספר שמות

<p>כפום אתפשטותא דיליה בההוא מאנא כעגולא דאיהי י' הא מקור חד ומעין דנפיק מיניה הא תרין</p>	<p>הים הרי אחד יוצא ממנו מעיין כפי התפשטותו באותו הכלי כמו עגול שהוא י' הרי מקור אחד ומעין שיוצא ממנו הרי שנים.</p>
<p>לבתר עבד מאנא רברבא כגון מאן דעבד (נ"א דחפר) חפירא רברבא ואתמלי מן מיא דנפיק מן מעיין ההיא מאנא אתקרי ים והוא מאנא תליתאה וההוא מאנא רברבא אתפליג לשבע נחלין (נ"א מאנין) וכפום מאנין אריכין הכי אתפשט מיא מן ימא לשבעה נחלין והא מקור ומעין וימא ושבע נחלין אינון עשרה ואי יתבר אומנא אלין מאנין דתקיין יהדרון מיא למקור וישתארו מאנין תבירין יבשין בלא מיא</p>	<p>אחר כך עושה כלי גדול כמו מי שעושה (שחפר) חפירה גדולה שמתמלאת ממים שיוצאים ממעין אותו כלי נקרא ים והוא כלי שלישי ואותו כלי גדול שנחלק לשבעה נחלים (כלים) וכפי כלים ארוכים כך מתפשטים המים מן הים לשבעה נחלים והרי מקור ומעין וים ושבעה נחלים הם עשרה ואם ישבר האומן את הכלים הללו שתיקן יחזרו המים למקור וישארו כלים שבורים יבשים בלי מים.</p>
<p>הכי עלת העלות עבד עשר ספירות וקרא לבתרא¹⁶¹⁹ מקור וביה לית סוף לנביעו דנהוריה ובגין דא קרא לגרמיה אין סוף¹⁶²⁰ ולית ליה דמות וצורה ותמן לית מאנא למתפס ליה למנדע ביה ידיעא כלל ובגין דא אמרו ביה במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור</p>	<p>כך עלת העלות עשה עשר ספירות וקרא לבתרא מקור ובו אין סוף לנביעת אורו ולכן קרא לעצמו אין סוף ואין לו דמות וצורה ושם אין כלי לתפוס אותו לדעת בו ידיעה כלל ולכן אמרו בו במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור.</p>
<p>לבתר עבד מאנא זעירא ודא י' ואתמליא מניה וקרא ליה מעין נובע חכמה וקרא גרמיה בה חכם ולההוא מאנא קרא ליה חכמ"ה ולבתר עבד מאנא רברבא וקרא ליה ים וקרא ליה בינה והוא קרא לגרמיה מבין בה</p>	<p>אחר כך עשה כלי קטן וזה י' והתמלא ממנו וקרא לו מעיין נובע חכמה וקרא את עצמו בו חכם ולאותו הכלי קרא לו חכמ"ה ואחר כך עשה כלי גדול וקרא לו ים וקרא לו בינה והוא קרא את עצמו מבין בה.</p>
<p>חכם מעצמו ומבין מעצמו כי חכמה איהי לא אתקריאת חכמה מגרמה אלא בגין ההוא חכם דאמלי לה מנביעו דיליה ואיהי לא אתקריאת בינה מגרמה אלא על שם¹⁵⁹ (נ"א בגין) ההוא מבין דאמלי לה מניה דאי הוה מסתלק מנה אשתארת יבשה הדא הוא דכתיב (שם יד יא) אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש</p>	<p>חכם מעצמו ומבין מעצמו כי חכמה לא נקראת חכמה מעצמה אלא משום אותו חכם שמלא אותה ממעינו והיא לא נקראת בינה מעצמה אלא על שם (בגלל) אותו מבין שמלא אותה ממנו שאם היה מסתלק ממנה היא תשאר יבשה זהו שכתוב אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש.</p>
<p>לבתר (ישעיה יא טו) והכהו לשבעה נחלים ועבד ליה לשבעה מאנין יקירין וקרא לון גדול"ה גבור"ה תפאר"ת נצ"ח הו"ד יסו"ד מלכו"ת וקרא גרמיה גדול בגדול"ה וחסו"ד גבור בגבור"ה מפואר בתפאר"ת מארי נצחון קרבין בנצ"ח נצחים ובהו"ד קרא שמה הוד</p>	<p>אחר כך "והכהו לשבעה נחלים" ועשה אותו לשבעה כלים נכבדים וקרא להם גדולה גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות וקרא את עצמו גדול בגדולה וחסיד גבור בגבורה מפואר בתפארת בעל נצחון קרבות נצח</p>

¹⁶¹⁹ עי' הערה בסוף הספר אות ו'.

¹⁶²⁰ ר"ל אפילו מה שאנו קוראין לו א"ס ג"ז מסט' דכתר רק לפי שאין מדה גבוה מן הכתר לפיכך אנו מייחסין לו א"ס כמ"ש שדרך הכתובים להמשיל במדת הגבורה אריה שאג וכו' (יהל אור). פנחס רנח סע"א, ועי' תיקונים סוף תיקון כב (לש"ו).

ספר שמות

יוצרנו וביסוד קרא שמייה צדיק ויסוד כלא סמיך ביה כל מאנין וכל עלמין	נצחים ובהוד קרא את שמו הוד יוצרנו וביסוד קרא שמו צדיק וביסוד הכל סמוך בו כל הכלים וכל העולמות
מג/א	
ובמלכות קרא שמייה מלך ולו הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים דאיהו צדיק ולו הממלכה דאיהו מלכות	ובמלכות קרא שמו מלך ולו הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים שהוא צדיק ולו הממלכה שהיא מלכות.
כלא ברשותיה למחסר במאנין ולאוספא בהון נביעו ולמחסר כפום רעותיה (ס"א בהון) ביה ולית עליה אלהא דיוסיף ביה או יגרע ביה	הכל ברשותו לחסר בכלים ולהוסיף בהם נביעה ולחסר כפי רצונו (בהם) בו ואין עליו אלוה שיוסיף בו או יגרע בו.
לבתר עבד משמשין לאלין מאנין כרסייא בארבע סמכין ושית דרגין ¹⁶²¹ לכרסייא הא עשר וכלא איהו כרסייא כגון כוס דברכה ¹⁶²² דתקיננו ביה עשרה דברים ¹⁶²³ בגין תורה דאתייהבת בעשרה דברן בגין עלמא דאיהו מעשה בראשית דאתברי בעשרה מאמרות	אחר כך עשה משמשים לכלים הללו כסא בארבעה עמודים ושש דרגות לכסא הרי עשר והכל הוא בכסא כמו כוס של ברכה שתקנו בו עשרה דברים משום התורה שנתנה בעשר דברות ומשום העולם שהוא מעשה בראשית שנברא בעשרה מאמרות.
ותקינ לכרסייא כתות לשמשא ליה דאינון מלאכים ¹⁶²⁵ אראלים ¹⁶⁰ שרפים חיות אופנים השמלים ¹⁶²⁶ אלים אלהים ¹⁶²⁷ בני אלהים אישיים ולאלין עביד שמשין סמאל וכל כתות דיליה דאינון כעננים למרכב בהון לנחתא בארעא ואינון כסוסין לון	ותיקן לכסא כיתות לשמש אותו של אותם ¹⁶²⁴ מלאכים אראלים שרפים חיות אופנים חשמלים אלים אלהים בני אלהים אישיים ולאליה הוא עשה שמשים סמאל וכל הכיתות שלו שהם כמו עננים לרכוב בהם לרדת לארץ והם כמו סוסים להם.
ומנלן דעננים אקרונ מרכב הדא הוא דכתיב (ישעיה יט א) הנה יהוה רוכב על עב קל ובא מצרים ודא ממנא דמצרים ומיד דחזו (ממנא) דאלהא די הוא (אלהא) ממנא דלהון חזו ליה כסוסיא תחות מרכבתיה דקודשא בריך הוא מיד ונעו אלילי מצרים מפניו ולבב מצרים ימס נעו מאמונה דלהון ולב דלהון נמס כדונג מהדיא אמונה ואמרי וכי עד כען אמונה ממנא דילן כסוסיא הוה נע לבהון מאמונה דלהון	ומנין לנו שעננים נקראו מרכב זהו שכתוב הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים וזהו ממונה של מצרים ומיד שראו (ממונה) שאלוה שהוא (אלוה) ממונה שלהם ראו אותו כמו סוס תחת מרכבתו של הקדוש ברוך הוא מיד ונעו אלילי מצרים מפניו ולבב מצרים ימס נעו מאמונה שלהם ולבם נמס כדונג מאותה אמונה ואומרים וכי עד עכשיו אמונה ממונה שלנו כמו סוס

¹⁶²¹ עי' שעה"כ יד ע"ד.

¹⁶²² שכוס גימ' הכסא שהוא גימ' אלקים שהוא בכסא ושם ל"ב אלקים דמעשה בראשית, גימ' כבוד כידוע, וז"ש כסא הכבוד, וז"ש בגין עלמא כו', וכן תורתנו הוא תורת הבריאה כידוע (תיקו"ז ה ע"ב, תז"ח מא ע"ג) וז"ש בגין תורה כו', והכל הוא ראייה שגם בכסא ע"ס ונ"ל דבכולם צ"ל כגון (יהל אור).
¹⁶²³ ישנם בכל א' ענין הד' חיות וארגמן. והתחתון שבכולם הוא האישים, ומהם היה הג' מלאכים שנשלחו לאברהם אבינו ע"ה, כמ"ש הרב שם בשער קיצור אבי"ע (פרק ח) (דע"ה ח"ב כט ע"ב).

¹⁶²⁴

¹⁶²⁵ עי' פרקי מרכבה פרק ה' ועי' בספר זהר הרקיע ריש פ' ויקהל סדר ממטה למעלה ובספר ברית מנוחה דף לח (לש"ו).

¹⁶²⁶ עי' דע"ה ח"א סב ע"ג.

¹⁶²⁷ הם המארי תריסין הללו שעומדים בהיכל זכות דבריאה לפני נהר דינור אשר שם. והטעם שנקראים בני אלהים, כי הרי אמרנו ששורשם הוא מהגבורה דרדל"א הגנוז בהמ"ס דא"א, וכל גבורה הנה בו הוא שם אלהים (דע"ה ח"ב מב ע"ב), עיי"ש אריכות.

ספר שמות

<p>ונמס כדונג ומנלן דימס לשון נמס כדונג איהו כמה דאת אמר (תהלים כב טו) היה לבי כדונג נמס בתוך מעי</p>	<p>היה נע לב שלהם מהאמונה שלהם ונמס כדונג ומנין לנו שימס לשון נמס כדונג הוא כמו שנאמר היה לבי כדונג נמס בתוך מעי.</p>
<p>וכל פטר חמור תפדה בשה וגו' (&) פקודא דא לפדות פטר חמור ולערוף פטר חמור אם לא יפדה ליה הדא הוא דכתיב (&) ואם לא תפדה וערפתו ורוא דא יצר הרע יכול לאחזרא בתיובתא ולבתר לאחזרא יצר הטוב¹⁶²⁹ כמה דאוקמוה אם זכה עזר אם לא זכה כנגדו בגין דאינון דיוקנא חד דשה וחד דחמור ואי זכה לאחזרא¹⁶³⁰ בתיובתא אף על גב דאיהו חמור עם הארץ תפדה מן גלותא בשה¹⁶³¹ דאיהו (ירמיה נ יז) שה פזורה ישראל ואי לא הדר בתיובתא וערפתו שוי ליה עם קשה קדל דעתידין לאתמחאה מן ספר חיים דעלייהו¹⁶³² אתמר (שמות לב ג) מי אשר חטא לי אמחננו מספרי</p>	<p>וכל פטר חמור תפדה בשה וגו' מצוה זו לפדות פטר חמור ולערוף פטר חמור אם לא יפדה אותו זהו שכתוב ואם לא תפדה וערפתו וסוד זה יצר הרע שיכול לחזור בתשובה ואחר כך יחזר יצר טוב כמו שבארוה אם זכה עזר אם לא זכה כנגדו משום שהם דמות אחד של שה ואחד של חמור ואם זכה לחזור בתשובה אף על גב שהוא חמור עם הארץ תפדה מן הגלות בשה שהוא שה פזורה ישראל ואם לא חזר בתשובה וערפתו השוה¹⁶²⁸ אותו לעם קשה עורף שעתידים להמחות מספר החיים שעליהם נאמר מי אשר חטא לי אמחננו מספרי.</p>
<p>והיה לאות על ידכה ולטוטפות בין עיניך וגו' (&) פקודא דא פקודא דאקרי בגוונא אחרא¹⁶³³ דלא אקרי מצוה אלא קדושה ואלין אינון תפלין תפלה של יד ותפלה של ראש תקונא פארא¹⁶³⁴ שפיר¹⁶³⁵ דגונוי¹⁶³⁶ עלאי¹⁶³⁷ ועל דא אקרין טוטפות¹⁶³⁸ כמה דאת אמר¹⁶³⁹ (ישעיה מט ג) ישראל אשר בך אתפאר</p>	<p>והיה לאות על ידכה ולטוטפת בין עיניך וגו' מצוה זו מצוה שנקראת בגוון אחר שלא נקראת מצוה אלא קדושה ואלו הן תפלין תפלה של יד ותפלה של ראש תקון פאר היופי של צבעים עליונים ולכן נקראים טוטפות כמו שנאמר ישראל אשר בך אתפאר.</p>

1628

¹⁶²⁹ ר"ל שיהיה גם הוא יצר טוב, כמ"ש (ברכות נד ע"א) בכל לבבך בב' יצריך וזהו פדיון פטר חמור ואם לא יכול לאחזרא ליה וערפתו יתמחי החמור הע"ה עם היצר הרע (יהל אור).

¹⁶³⁰ הוא רזא אחרא על פדיון פטר חמור ועריפתו (יהל אור)

¹⁶³¹ ר"ל שיפדה בכלל ישראל ואם לאו שאינו בכללם ואינו יכול לפדותו בכללם אז וערפתו בכלל החמורים שהן הערב רב כמש"ו שנקראו חמורים אשר בשר חמורים בשרם (יהל אור).

¹⁶³² שהם עשו את העגל כידוע וכ"ז הכל א' אם אינו עושה תשובה אז נשאר חמור בסט' דיצר הרע אז וערפתו עם החמורים ואם זכה בתשובה ולעשות החמור יצר הרע לשה יצר טוב ופודה אותו בשה יצר טוב כן אפדה את החמור ע"ה בכלל השה ישראל כנ"ל. וכלל המצוה הזה בע"ה לפור אותו מיצר הרע אבל מצוה הראשונה בכור בהמה טהורה לסלקא בדרגא דאדם הוא בע"ה להיות אדון על יצר הרע לקדשו מסט' דשור ולסלקא אבל פדיון בכור אדם הוא בת"ת והן ג' משמרות כנ"ל [ר"ל ראשונה חמור פ"ח, שניה כלבים כלב גימ' בהמה, שלישית תינוק בכור אדם – מצאתי כתוב על הגליון] (יהל אור).

¹⁶³³ ר"ל שכל הפקודין נק' מצות והיא נק' קדושה כמש"ו (יהל אור).

¹⁶³⁴ ר"ל שנק' פאר כידוע (יהל אור).

¹⁶³⁵ ר"ל לכך נקרא פאר (יהל אור).

¹⁶³⁶ כידעו שהד' פרישות הן ד' גווני אשלי"י [אדום שחור לבן ירוק] (יהל אור).

¹⁶³⁷ שהן עטרות דאו"א וכ"ע כידוע שהן חו"ב וב' עטרין דאו"א חו"ג כמש"ו דד' פרשיות הן חו"ב חו"ג (יהל אור).

¹⁶³⁸ שטוטפות הוא לשון תכשיט כמ"ש ולא בטוטפת (יהל אור).

¹⁶³⁹ ר"ל שנאמר אתפאר ר"ל בתפלין שנקראו פאר והתפלין הן דרגא דישראל כמש"ו וז"ש ישראל אשר כו' (יהל אור).

ספר שמות

<p>וכתיב (הושע יא א) כי נער ישראל ואהבהו ישראל זוטא¹⁶⁴⁰ שמע ישראל ישראל סבא¹⁶⁴¹ שפירו דגוונין עילא ותתא יוסף סליק¹⁶⁴² ואתער בתרין¹⁶⁴¹ גוונין (נ"א דרגין) בקדמיתא נע"ר ובסופא צדי"ק כמה יאן ביה גוונין למחזי ורזא דא (בראשית לט ו) ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה שפירא בתרין סטרין בתרין דרגין בתרין גוונין עילא ותתא</p>	<p>וכתוב כי נער ישראל ואהבהו ישראל הקטן שמע ישראל ישראל סבא היופי של הצבעים למעלה ולמטה יוסף עלה והתערט בשני צבעים (דרגות) בתחלה נע"ר ובסוף צדי"ק כמה נאים בו הצבעים למראה וסוד זה ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה יפה בשני צדדים בשתי דרגות ובשני צבעים עליון ותחתון.</p>
<p>כתיב (דברים ו יח) ועשית הישר והטוב הישר דא תפלה של יד לאמשכא (ס"א לאסמכא¹⁶⁴³) ליה בתפלין של ראש לאתיהדא¹⁶⁴⁴ כהדא ותפלה של יד אקדים לשל ראש ואצטריך¹⁶⁴⁵ דלא יהא פרודא בינייהו כלל</p>	<p>כתוב ועשית הישר והטוב הישר זו תפלה של יד להמשיך (להסמיק) אותו לתפלין של ראש להתייחד כאחד ותפלה של יד מקדים לשל ראש וצריך שלא יהיה בהם פירוד כלל.</p>
<p>מאן דמתערט בתפלין קאים ברזא דגוונא עלאה וקאים באינן תרין רזין דקאמרן כיוסף¹⁶⁴² דאקרי נער ואקרי צדיק ברזא דעבד נאמן וברזא דבן¹⁶⁴⁶ יחידיאי ואלין אינן תפלה של יד ותפלה של ראש ואינן כללא חדא בלא פרודא</p>	<p>מי שמתערט בתפלין עומד בסוד של צבע עליון ועומד באותם שני סודות שאמרנו כמו יוסף שנקרא נער ונקרא צדיק בסוד של עבד נאמן בסוד של בן יחידיי ואלה הם תפלה של יד ותפלה של ראש והם כלל אחד בלי פרוד.</p>
<p>ארבע פרשיין דתפלין בארבע בתים באינן תפלין של ראש וכמה דאינן ארבע פרשיין באינן תפלין של ראש אוף הכי כלהו בתפלין של יד בבית אחד דהא בתפלה של יד¹⁶⁴⁷ לית לה מגרמה כלום אלא מה דנקטא מלעילא ורזא דא (קהלת א ז) כל הנחלים הולכים אל הים ומגו דנקטא¹⁶⁴⁸ לון מלעילא אקרי תפלה ואתקדשת בקדושתהון (וכלא) אקרי קדושה</p>	<p>ארבע פרשיות של תפלין בארבעה בתים באותן תפלין של ראש וכמו שהם ארבע פרשיות באותן תפלין של ראש אף כך כולן בתפלין של יד בבית אחד שהרי בתפלה של יד אין לה מעצמה כלום אלא מה שלוקחת מלמעלה וסוד זה "כל הנחלים הולכים אל הים ומתוך שלוקחת אותם מלמעלה נקראת תפלה ומתקדשת בקדושתם (והכל) נקראת קדושה</p>

¹⁶⁴⁰ ר"ל מט"ט ששמו כשם רבו (יהל אור).

¹⁶⁴¹ ת"ת דאצילות ור"ל ז"ש כי נער ישראל נער מט"ט ישראל ת"ת ומט"ט הוא יסוד דשכינה צדיק דלתתא (יהל אור). הם בהתבונה דשם ס"ג, וכמ"ש בזוה"ק (פ' בא דף מג ע"א, תרומה דף קס ע"ב, ויקהל דף רטז ע"א, ואתחנן דף רסב ע"ב) (ביאורים ח"א מב ע"א).

¹⁶⁴² שקדום שנתקנא ובא לידי נסיון הי' בנוק' כמו שאר השבטים והי' ביסוד דילה ואח"כ עלה ליסוד דדכורא וז"ש בקדמיתא כו' (יהל אור).

¹⁶⁴³ ר"ל להסתמך לנוק' ביסוד דדכורא ולכך סומכין לה קשר של יד כידוע (יהל אור).

¹⁶⁴⁴ להתייחד ז"נ שהן תש"ר ותש"י וז"ש ותפלה של כו' (יהל אור).

¹⁶⁴⁵ ר"ל שלא להפסיק ביניהן כמ"ש (סוטה מד ע"ב מנחות לו ע"א) הסח בין תפלין לתפלין כו' דתש"ר באין להתייחד עם תש"י (יהל אור).

¹⁶⁴⁶ נדצ"ל "ברזא" וקאי אלעיל, ואקרי צדיק נאמן ברזא כו' ר"ל בסט' דתש"י נק' עבד כנ"ל וגם שהוא בסטרא דמלכות שמסט' נק' ישראל עבדים והוא אדון כל הארץ ומסט' דת"ת נק' בנינים כי ת"ת אב הרחמים וז"ש אבינו מלכנו אם כבנים וכו' (יהל אור).

¹⁶⁴⁷ ר"ל ולפי שמקבלת מכולם לפיכך יש לה ג"כ ד' פרשיות ולפי שהיא כלל כולם ובה נכללים באחד לפיכך בה בית א' (יהל אור).

¹⁶⁴⁸ ר"ל לפיכך נק' ג"כ תפלה של יד וקדושה (יהל אור).

ספר שמות

<p>ונקראת תפלה ואז נקראת מלכות מלכות שמים שלימה.¹⁶⁴⁹</p>	<p>ואקרי תפלה וכדין אקרי מלכות מלכות שמים שלימה¹⁶⁴⁹</p>
<p>ארבע פרשיות הרי בארנו את הסוד שלהם בכמה מקומות אבל פרשה ראשונה קדש לי כל בכור זהו סוד</p>	<p>ארבע פרשיין הא¹⁶⁵⁰ אוקימנא רזא¹⁶³ דלהון בכמה דוכתי אבל פרשה קדמאה (&) קדש לי כל בכור דא איהו רזא</p>
<p>עליון שכולל כל ארבעה הבתים בסוד האור העליון שיוצא מאין.</p>	<p>מג/ב עלאה דכליל כל ארבע בתים ברזא דנהירו עלאה דנפקא מאין¹⁶⁵¹</p>
<p>וכל אותן ארבע נרמזו כאן קדש זו קדושה העליונה סוד החכמה העליונה שמשם הכל מתקדש בסוד הגניזה העליונה שנקראת קדש לי זו בינה סוד העולם העליון ההיכל הפנימי (וסוד זה כי לי בני ישראל עבדים כי לי כל בכור והייתם לי סגלה) כ"ל סוד החסד בכל מקום בין למעלה בין למטה בכור זה בן בכור שכתוב בני בכורי ישראל ובן בכור זה כולל כל הצדדים וכל הצבעים ולכן הכתוב כולל את כל הארבע בסוד החכמה העליונה אבל זה בדרך כלל לדעת שהכל כלול בזה אבל בדרך פרט כל אחד לבדו זוהי פרשה ראשונה הכוללת כל שאר הפרשיות.</p>	<p>וכל אינון ארבע אתרמיזו הכא קדש דא קדושה עלאה רזא דחכמתא עלאה דמתמן¹⁶⁵² כלא אתקדש ברזא דגניזו עלאה דיתקרי קדש לי דא בינה רזא דעלמא עלאה היכלא פנימאה¹⁶⁵³ (ורזא דא (ויקרא כה נה) כי לי בני ישראל עבדים (במדבר ג יג) כי לי בכור (שמות יט ה) והייתם לי סגולה) כ"ל רזא דחסד¹⁶⁵⁵ בכל דוכתא בין לעילא בין לתתא בכור דא בן בכור¹⁶⁵⁶ דכתיב (שם ד כה) בני בכורי ישראל והאי בן בכור כליל כל סטריין וכל גוונין ובגין כך קרא כליל כלהו ארבע ברזא דחכמתא עלאה אבל דא באורח כלל למנדע דכלא כליל בהאי אבל באורח פרט כל חד בלחודוי דא איהי פרשתא קדמאה דכליל כל שאר פרשיין</p>
<p>פרשה שניה והיה כי יביאך וגו' זו בינה שהרי בפרשה הזו היא יציאת מצרים שהיתה מצד של יובל ולכן הראשית שלה והי"ה שהרי דבר זה הוא ביובל ולכן שמה והי"ה שאין והיה (הויה) אלא במקום זה שהוא עתיד להמשיך למטה ולהאיר מנורות ולהמצא בדרגה תחתונה (והיה כמי שאומר על המלך שאם היה (שיהיה) מוכן להמשך למטה ולהאיר מנורות) והכל בסוד אחד ומשום שהוא בדרך</p>	<p>פרשה תניינא (&) והיה כי יביאך וגו' דא בינה דהא בפרשתא דא איהי יציאת מצרים דהוה מסטרא דיובלא ועל דא שירותא דילה והי"ה דהא מלה דא איהי ביובלא ובגין כך שמא דילה והי"ה דלית והיה (נ"א הויה) אלא באתר דא דאיהו זמין¹⁶⁵⁷ לאתמשכא לתתא ולאנהרא בוציניין ולאשתכחא בדרגא תתאה (נ"א והיה כמאן דאמר על מלכא דא¹⁶⁴ הוי</p>

¹⁶⁴⁹ רומז למ"ש (ברכות דף יד טו) הרוצה שיקבל מלכות שמים שלמה יניח תפילין כו' ור"ל שמלכות שלימה עם שמים ת"ת בכל ד' גוונין (יהל אור).

¹⁶⁵⁰ ר"ל שכבר פי' הרבה פעמים אבל כאן יפרש יותר (יהל אור).

¹⁶⁵¹ כידוע שחור"ב וחור"ג דתפילין יוצאין מב' ידים וב' כתפין דא"א (יהל אור).

¹⁶⁵² כידוע שכל הספירות נקראו קודש כשמקבלין מחכמה שנקרא קודש (יהל אור).

¹⁶⁵³ שז' היכלות הן והיכל השביעי בינה קדש הקדשים לפני ולפנים (יהל אור).

¹⁶⁵⁴ ר"ל שבינה נק' לי וראיה מספוק זה שמסט' דילה נפקו ממצרים כמ"ש לקמן (יהל אור).

¹⁶⁵⁵ שהוא יומא דכליל לכולהו יומין (יהל אור).

¹⁶⁵⁶ ר"ל ת"ת כמ"ש והוא נוטל ב' חלקים דעת דחור"ג ונוק' נוטלת דעת א' כידוע ובהאי בכור נרמז גבורה שהוא חלק ב' ולפי שבחכמה עלאה אין שם דין לפיכך לא נרמז שם גבורה בפ"י רק בכללא (יהל אור).

¹⁶⁵⁷ שמחכמה ולמעלה אין גלוי אבל בינה קיימא לשאלה וע"י ז"ת מתבוננן בה ובסוד אה"ה דזמין לאולדא (יהל אור).

ספר שמות

<p>(נ"א דיהוי) זמין¹⁶⁵⁸ לאתמשכא לתתא ולאנהרא בוצינין) וכלא ברזא חדא ובגין דאיהו¹⁶⁵⁹ באורה טמיר לא אקרי באתנגלייא בשמא דא אלא אתמסר לחכימין למנדע ועל דא אתרשים בשמא קדישא במלה דא</p>	<p>טמיר לא נקרא בגלוי בשם זה אלא נמסר לחכמים לדעת ועל זה נרשם בשם הקדוש בדבר הזה.</p>
<p>פרשה תליתאה (&) שמע דא איהו רזא דימינא דאקרי חסד עלאה דאיהו קא מייחד יהודא דכלא לארבע סטרין וקודשא בריך הוא מסדר ביה סדורא דכל עלמא ודא איהו דקא מתפשט¹⁶⁶⁰ בכל סטרין אפילו גו תהומי תתאי בדא קודשא בריך הוא ברא עלמא כד אתעטף¹⁶⁶¹ קודשא בריך הוא בעטופא דזהרא ודא דקא מייחד יהודא ובגין כך שמע סמך ל"והי"ה</p>	<p>פרשה שלישית שמע זהו סוד הימין שנקרא חסד עליון שהוא מיחד את היחוד של הכל לארבעה צדדים והקדוש ברוך הוא מסדר בו את סדור כל העולם וזהו שמתפשט לכל הצדדים אפילו בתוך התהומות התחתונים בזה הקדוש ברוך הוא ברא את העולם כשהתעטף הקדוש ברוך הוא בעטוף של זהר וזה שמיחד את היחוד ומשום כך שמע סמוך ל"והי"ה.</p>
<p>יהודא דכל יומא איהו יהודא¹⁶⁶⁵ למנדע ולשוואה רעותא יהודא דא הא אמרן בכמה דוכתי יהודא דכל יומא איהו יהודא דקרא (דברים ו ד) שמע ישראל יהו"ה אלהינו יהו"ה הא כלהו חד ועל דא אקרי אחד הא תלת שמהן אינון היך אינון חד ואף על גב דקרינון אחד היך אינון חד</p>	<p>היחוד של כל יום הוא יחוד לדעת ולשים את הרצון היחוד הזה הרי אמרנו בכמה מקומות יחוד של כל יום הוא היחוד שבפסוק שמע ישראל ה' אלהינו ה' הרי כולם אחד ולכן נקרא אחד הרי הם שלשה שמות איך הם אחד ואף על גב שקוראים אחד איך הם אחד.</p>
<p>אלא בחזיונא דרוח קדשא אתיידע ואינון בחיזו דעינא סתימא למנדע דתלתא אלין אחד ודא איהו רזא דקול דאשתמע¹⁶⁶² קול איהו חד ואיהו תלתא¹⁶⁶³ גונון אשא ורוחא ומיא וכלהו חד ברזא דקול (ולאו אינון אלא חד) אופ הכא יהו"ה אלהינו יהו"ה אינון חד תלתא גונון ואינון חד</p>	<p>אלא בחזיון רוח הקודש נודע והם במראה של עין סתומה לדעת ששלשה אלה אחד וזהו סוד של קול שנשמע קול הוא אחד והוא שלשה אופנים אש רוח ומים וכולם אחד בסוד של הקול (ואינם אלא אחד) אף כאן ה' אלהינו ה' הם אחד שלשה אופנים והם אחד.</p>
<p>ודא איהו קול דעביד בר נש ביחודא ולשוואה רעותיה ביחודא דכלא מאין סוף עד סופא דכלא בהאי קול דקא עביד בהני תלתא דאינון חד ודא איהו יהודא דכל יומא דאתגלי ברזא דרוח קודשא</p>	<p>זהו הקול שעשה האדם ביחוד ולשים את רצונו ביחוד של הכל מאין סוף עד סוף הכל בקול הזה שעושה בשלשת אלה שהם אחד וזהו היחוד של כל יום שהתגלה בסוד של רוח הקדש.</p>

¹⁶⁵⁸ דהשם מורה על התגלות ובזה יגלה לנו אורה מה שהקשו כמה מקובלים קושיא עצומה מפני מה אה"ה בכתר ובינה והו"ה בת"ת הלא שם הו"ה ב"ה שם גדול הוא יותר משם אה"ה כי הוא כלל כל השמות כידוע אך בזה יתורץ מאד דהא השם מורה על התגלות והשם הוא התגלות ולכן בכתר ובינה ששם אין כ"כ התגלות כמו בת"ת ולכן שם שם אה"ה שאין גדול כמו שם הו"ה שאין גדול ההתגלות כמו התגלות שבת"ת ועי' היטב ותבין (יהל אור).

¹⁶⁵⁹ ר"ל שת"ת נק' הו"ה בגלוי אבל כאן הו"ה בהיפוך אתוון בטמירו לפי שהיא עצמה אינה נגלית (יהל אור).

¹⁶⁶⁰ שזן בחסדו מקרני ראמים והכל צריכין לחסדו (יהל אור).

¹⁶⁶¹ כמ"ש שנתעטף הקב"ה באור וברא העולם כמ"ש עוטה אור כשלמה כו' ואור הוא חסד כידוע (יהל אור).

¹⁶⁶² שקול כלול מאשא ורוחא ומיא כמ"ש בס"י (יהל אור). ח"א נ ע"ב רי ע"א (לש"ו).

¹⁶⁶³ ר"ל שה' אלקינו הן חו"ב ה' ז"א שהן למטה חג"ת שהן ג' גונון (יהל אור).

ספר שמות

<p>וכמה גוונים דיהודא אתערין וכלהו קשוט מאן דעביד האי עביד ומאן דעביד האי עביד אבל האי יחודא דקא אנן מתערי מתתא ברוא דקול דאיהו חד דא הוא ברירא דמלה האי בכללא לבתר¹⁶⁶⁴ פרט כדקאמרן</p>	<p>וכמה אופנים של יחוד התעוררו וכולם אמת מי שעושה זה עושה ומי שעושה זה עושה אבל היחוד הזה שאנו מעוררים מלמטה בסוד של קול שהוא אחד זהו בירור הדבר זה בכלל ואחר כך פרט כמו שאמרנו.</p>
<p>פרשה רביעאה הוא רוא דינא קשיא¹⁶⁶⁵ (שם יא מז) השמרו לכם¹⁶⁶⁶ אלין אינון תפלין דרישא¹⁶⁶⁷ ותפלין דדרועא כגוונא דא בחד ביתא והא אתערנא בהו וכלהו רוא חדא</p>	<p>פרשה רביעית הוא סוד הדין הקשה השמרו לכם אלה הן תפלין של ראש ותפלין של זרוע כדוגמא זה בבית אחד והרי התעוררנו בהם וכולם סוד אחד.</p>
<p>קשרא דתפלין דרישא איהו דל"ת¹⁶⁶⁸ ועל דא כתיב (שמות לג כג) וראית את אחורי¹⁶⁶⁹ ועל דא איהו לאחורא¹⁶⁷⁰ ותמן אתקשר כלא בקשרא חדא</p>	<p>קשר התפלין של ראש הוא דל"ת ועל זה כתוב וראית את אחורי ולכן הוא לאחור ושם נקשר הכל בקשר אחד.</p>
<p>ואיהי כד מנחת אלין תפלין דדרועא לאתקשרא (ס"א אית קשרא) אחרא¹⁶⁷¹ רוא דברית קדישא¹⁶⁷² רוא דא כמה דאתער בכמה דוכתי וכלא רוא חדא זכאין אינון ישראל דידעין רוא דא ואצטריך בר נש לאנחא לון כל יומא למהוי בדיוקנא עלאה</p>	<p>והיא כשמניחה תפלין אלו של זרוע להתקשר (יש קשר) אחר סוד הברית הקדוש סוד זה כמו שהתעורר בכמה מקומות והכל סוד אחד אשריהם ישראל שיודעים סוד זה וצריך אדם להניחם כל יום להיות בדמות עליון ועליו כתוב וראו כל עמי הארץ כי שם</p>

¹⁶⁶⁴ והיה אם שמוע (יהל אור).

¹⁶⁶⁵

¹⁶⁶⁶ דהשמר הוא ל"ת מסט' דדינא כידוע (יהל אור).

¹⁶⁶⁷ ודע כי דוקא בשל ראש יש הוי"ה ממש דהיינו חו"ב חו"ג אבל בשל יד אינו כן אלא כעין דוגמא שהרי אין בה חו"ג אלא ב' פעמים חו"ב, פי' חו"ב דאבא וחו"ב דאמא שהם בערך חו"ג לגבי חו"ב דאבא, ולכן אמר בכאן דדרועא כגוונא דא, כגוונא דייקא, ר"ל דמיון לבד (רמ"ז).

¹⁶⁶⁸ וראית את אחורי, ובפ' ואתחנן (רסג רע"א) מבואר שענין הקשר של תפלין אשר נאמר על זה וראית את אחורי, הנה הוא ענין אחד עם התפלין של יד שהוא בה' בתראה, ה' דידכה, יד כהה, דהיא שמאלא ע"ש. וכעין זה הוא ג"כ בתרגום יונתן על התורה בפסוק וראית את אחורי, אמר שם שהוא הקשר דתפלין של יד (והוא י', סוד היסוד, כמ"ש בזה"ק ס"פ בא וכו"ל, שהוא מאור היסוד דז"א שממנו הוא דעת דרחל, והוא סוד הקשר דתפלין של יד). ובפ' ויקהל (דף רי"א סע"א) מבואר כי סוד וראית את אחורי הנה הוא בסוד אחור וקדם צרנתי, שהוא כללות כל הנוק' שהיא אחורי דכורא ע"ש והרי כ"ז הוא כעין דרשות חלוקות וכו' הקשר של ראש שהוא מהארת המלכות דתבונה עם אור הדעת המתלבש בו, הנה אותו החלק דאור הדעת אשר ממנו הוא הקשר, הנה הוא מהבחי' הראשונה דהמלכות כנ"ל, והנה הוא אור הכתר דהנוק' כי הוא שורש הראשון שלה שהיה מתחילה בת"ת דז"א כנ"ל, ות"ת דז"א הוא כתר דרחל ע' א"א (פרק ז). והרי הוה הקשר של ראש שהוא לאה הוה הוא הכתר דרחל, וכן מאור הקשר של ראש שהוא ד' כללות הד' מוחין, הנה נמשך ממנו ונעשה הדעת דרחל שהוא הקשר של יד שהוא י', והוא מאור היסוד דז"א כנ"ל מזה"ק ס"פ בא, כי הוא עולה ונעשה הדעת דרחל שהיא הקשר של יד. והיינו כי אור היסוד דז"א הנה הוא עולה כנגד הלב דז"א בזרוע השמאלי, ונעשה הוא שם הדעת שבה שהוא הי' דקשר של יד. והנה נעשה כ"ז ע"י הרצועות הנמשך מהקשר של ראש וכמו שמבואר כ"ז בהדרושים שם. ואמר שם, כי הרצועות הם כוללים כל הד' מוחין, והם אורות המקיפין דרחל ע"ש. והרי נמצא כי הקשר של ראש הנה הוא כללות כל אור המוחין כולן דרחל ג"כ, שהם התפלין שלה, וכן הוא כי מעיקרם הרי הם ג"כ אחד כי הם ב' הבחי' שבמלכות כנ"ל (כללים ח"ב ז ע"ד).

¹⁶⁶⁹ ר"ל מלכות והיא נכללת בז"א בד' של הקשר (יהל אור). עי' לקמן ריא ע"א בח"ג רסג ע"א ועי' עוד לקמן רל סע"א ורע"ב (לש"ו).

¹⁶⁷⁰ כמש"ל איהי אחור דיליה ע"ש היטב (יהל אור).

¹⁶⁷¹ ר"ל שהקשר ש"י הוא יסוד נכלל בה (יהל אור).

¹⁶⁷²

ספר שמות

ה' נקרא עליך ויראו ממך (ע"כ רעיא מהימנא)	ועליה כתיב (דברים כה י) וראו כל עמי הארץ כי שם יהוה נקרא עליך ויראו ממך (ע"כ)
ברוך ה' לעולם אמן ואמן	ברוך יהוה לעולם אמן ואמן
מ/ד/א	מ/ד/א
פרשת בשלה	פרשת בשלה
ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים וגו' (&) רבי שמעון פתח (חבוקק ג ב) תפלה לחבוקק הנביא על שגיונות פסוק זה קשה ויש להתבונן בו מה שונה תפלה לחבוקק הנביא יותר מכל שאר נביאי העולם שלא כתוב בהם תפלה לישיעה הנביא או לירמיה או ליחזקאל או להושע או לשאר נביאי העולם.	ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים וגו' (&) רבי שמעון פתח (חבוקק ג ב) תפלה לחבוקק הנביא על שגיונות פסוק זה קשה ויש להתבונן בו מה שונה תפלה לחבוקק הנביא יותר מכל שאר נביאי העולם שלא כתוב בהם תפלה לישיעה הנביא או לירמיה או ליחזקאל או להושע או לשאר נביאי העולם.
אלא כך שנינו אלישע זכה בעולם הזה מה שלא זכה נביא אחר פרט למשה (ועם כל זה לא רצה להטריח את אדונו) בא וראה מה כתוב ויהי היום ויעבור אלישע אל שונם ושם אשה גדולה מה זה אשה גדולה אלא גדולה במעשיה שכל בני (הדור) הבית משתבחים בה והיא עיקר הבית ומשום שבעלה לא היה מצוי בבית להיות עיקר לא נזכר הוא אלא היא.	אלא הכי תנינן אלישע זכה ¹⁶⁷³ בהאי עלמא מה דלא זכה נביאה אחרא בר ממשה (ועם כל דא לא בעא לאטרחא למריה ¹⁶⁷⁴) תא חזי מאי דכתיב (מ"ב ד ח) ויהי היום ויעבור אלישע אל שונם ושם אשה גדולה מאי אשה גדולה אלא גדולה בעובדהא ¹⁶⁷⁵ דכל בני (ס"א דרא ¹⁶⁷⁶) ביתא משתבחיין בה והיא עקרא דביתא ¹⁶⁷⁷ ובגין דבעלה לא הוה שכיח בביתא ¹⁶⁷⁸ למהוי עקרא לא הוה אדכר הוא אלא היא

¹⁶⁷³ דהיינו שזכה לקירון פנים כמשה, בסוד אלישע דהיינו ש"ע נהורין המאירים בב' פעמים א"ל מלא, וב' פעמים ג' הפני"ם, אמרו רז"ל שהיה מתהלך בהרים מפני שלא ינזקו הרואים פניו ובפרט הנשים כנזכר בפרקי רבי אליעזר. וטעם הדבר נראה נלע"ד שהוא מובן עם מ"ש בספר הכוונות בתפילת ראש השנה בכוונת מלך עוזר, כי אין לז"א רק ק"ן נהורין מש"ע נהורין דאריך מאנפוי והמלכות יש לה כל הש"ע, ושזה סוד מה שאמרו רז"ל לא היה יכול להסתכל בפני חוה. ולכן תמצא ששבחה התורה את האמהות שהיו יפות להורות שלהיות שהתקינו פגם חוה זכו ליפיה, ומן הטעם הלזה לא היו יכולות הנשים להסתכל בפני אלישע, שהוא היה מן המובחר של קין דכתיב ביה (בראשית ד ה) ואל קין ואל מנחתו לא ש"ע, ולכן ויפלו פניו, הוא אור הפנים שהיה לו, אבל אלישע פירושו אל"י ש"ע, פי' שיש לו מסוד א"ל של ש"ע נהורין. ונראה שאמר אלי בלשון יחיד מפני שהארתו היתה מאריך ולית שמאלא בהאי עתיקא (רמ"ז). אין הכוונה על הנבואה וכו' אלא על מעשה ניסים שעשה יותר מכל הנביאים (מ"מ). אלישע זכה לקירון פנים כידוע בסוד אלישע שהם ש"ע נהורין הנ"ל וכמ"ש ויהי נא פי שנים ברוחך אלי ולכן שניהם [גם אליהו] היה בכח ידם להחיות את המתים שלא בציוי הש"ת (ב"ע כב ע"ב).

¹⁶⁷⁴ ר"ל אע"פ שהיה גוזר והקב"ה מקיים לא בעא לאטרחא למארי' שיתן לו עושר ולא יצטרך לאחרים (מ"מ).

¹⁶⁷⁵ והנה השונמית שהיתה אחות אבישג שתיהן היו יפות מאד והיו מסוד שתי האמהות בלהה וזלפה כמ"ש בליקוטי תלמידי הרב, וכנראה משם השונמית היתה מסוד רחל, ולכן היתה גדולה בעובדהא, כי כל מעשיה הוא תיקון בנוק' רחל דוקא (רמ"ז).

¹⁶⁷⁶ להיותה ניצוץ מאמן של ישראל וגם לגודל יופיה, כי על כן היה לה שייכות עם אלישע (רמ"ז).
¹⁶⁷⁷ כי כן רחל היא עקרת הבית (רמ"ז).

¹⁶⁷⁸ יש שתי בחינות ר"ו, האחת הוא דס"ג מ"ה ב"ו והם ר"ו אותיות דג' פסוקי ויסע ויבא ויט, והם גימ' גבורה שעיקרם לתיקון הנוק', והם בחינת נר"ן. והשנית הוא השם דע"ב שמות שהוא מסוד ע"ב דיוד"ן וגימ' חס"ד ויש בו ר"ו אותיות גם כן. וה"ס אריה מן הימין, והוא ענין טיפת הזכר דחסד אתגליא בפום אמה, ואז נקראת הנוק' תב"ל, ב' פעמים ר"ו שהיא מתובלת מחו"ג שאז הוא לה זוג דפנים בפנים מה שאין כן כשאין בה אלא הר"ו דגבורה אז הוא דאחור באחור, ואז הוא שליטת הנוק' כי אין האיש בביתו. וז"ש שבעל השונמית לא היה נמצא בבית להיות עיקר, ירצה היה בבית אך הרי הוא כאילו לא היה, כיון שלא היה בו כח להיות עיקר ולזכות לשפע דע"ב הדוכרי, ולכן לא היה מנהיג

ספר שמות

<p>ועוד ושם אשה גדולה גדולה על כל שאר נשי עלמא¹⁶⁷⁹ דהא שאר נשי עלמא כד חמאן אושפיזא בביתא מצטערן ביה ודחקן ביה¹⁶⁸⁰ כל שכן לאפקא עליה ממונא והאי חדת ביה באושפיזא¹⁶⁸¹ ולאפקא עליה ממונא כל שכן כיון דחמת ליה לאלישע¹⁶⁸² חדת ביה לחדא ועל דא שבחא דכלא דאתתא היא¹⁶⁸³ דהא אושפיזא דביתא דאתתא היא¹⁶⁸⁴ ובגין כך ושם אשה גדולה גדולה על שאר נשיין</p>	<p>ותאמר אל אישה הנה נא ידעתי כי איש אלהים קדוש הוא (&) במה ידעה אלא הא אוקמוה חבריא דשויפא חוורא זריקת ליה בערסיה ולא חמת ביה קרי מעולם ולא אעבר זבובא בפתוריה</p>
<p>ותאמר אל אישה הנה נא ידעתי כי איש אלהים קדוש הוא (&) במה ידעה אלא הא אוקמוה חבריא דשויפא חוורא זריקת ליה בערסיה ולא חמת ביה קרי מעולם ולא אעבר זבובא בפתוריה</p>	<p>ותאמר אל אישה הנה נא ידעתי כי איש אלהים קדוש הוא במה ידעה אלא הרי פרשוה החברים שסדין לבן שמה לו במטתו ולא ראתה בו קרי מעולם ולא עבר זבוב על שלחנו.</p>
<p>הני מילי קשיין אי תימא דלא חמת ביה קרי הא סגיאין אינון בני נשא הכי בעלמא מה שנויא הכא ואי תימא דלא עבר זבובא בפתוריה אמאי כתיב הנה נא ידעתי וכי היא ידעת ולא אחרא והא כל אינון דחמו ליה אכיל בפתוריה הווי ידעי</p>	<p>הדברים הללו קשים אם תאמר שלא ראתה בו קרי רבים הם בני אדם כאלה בעולם מה השני כאן ואם תאמר שלא עבר זבוב על שלחנו למה כתוב הנה נא ידעתי וכי היא ידעה ולא אחר והרי כל אלו שראוהו אוכל בשלחנו היו יודעים.</p>

הוא אלא היא, שהיתה בזכותה מתוקנת כל צרכה בר"ו שלה. ולכן אמר לה אלישע את חובקת בן, שכל כחה היה משם ב"ן שהוא הגבורה שתחילתו משם ס"ג כנודע ליודעים. ולכן הוצרך חבוקק למות דוגמת מלכי אדום, ואלישע החייהו בהורידו עליו סוד מלך הדר מהדרת פניו שהם מסוד אל דאיהו חסד אל, וה"ס שני החיבוקין דימין שלו ודשמאלא שלה. ובה יש גם שייכות לענין הזה עם פרשתנו שבה נזכרת יציאת ישראל בכח שם זה דויסע ויבא ויט, וזה מלבד מ"ש לקמן בהנחת רוחות של ישראל בשירי המלאכים דוגמא דשל חבוקק, ע"ע. באופן שהשונמית נקראת אשה גדולה להיות בה ניצוץ רחל אמנו עקרת הבית, ולהיות שהיתה גדולה לגבי בעלה כי היא היתה מושפעת בזכותה מכל כח גדלות השכינה, ונמצאת גדולה כלפי כל דורה בבחינה הראשונה וכמו כן לעומת בעלה בבחינה שניה מה שאין כן בגבורות שאין מגמתן מצד עצמן להשפיע אלא לקבל מהחסדים, וכמשה"ה (ג טז) ואל אישך תשוקתך, ולכן אין נדיבות בנשים (רמ"ז).

¹⁶⁷⁹ נ"ל לפי שהיתה גלגול חוה והוא נק' האדם הגדול והיא נקראת אשה גדולה (רח"ו).

¹⁶⁸⁰ יש להן צער פנימי בנפשותן באורחים, וכן אין רוצין לגמול להם חסד בגופן ובמעשה ידיהן אדרבה דחקן ביה, נדחקות ודוחקות עצמן מלפעול כדי שלא יהנה האורח, וכל שכן לאפקא עליה ממונא, להיותו היותר חיצון הוא גבורה יותר קשה, ומכל שכן שלא תחפוצנה לההנות בו את אחרים (רמ"ז).

¹⁶⁸¹ כי להיותה ניצוץ רחל היה בה מיתוק החסד שמחה באורח. וזהו פירוש שלישי על תואר גדולה שר"ל מושפעת ונמתקת ממדת הגדולה, ולכן תמיד היתה שמחה באורחים ולהוציא עליהם ממון (רמ"ז).

¹⁶⁸² כי נשמתה ראתה לה כי עתידה היא לקבל ממנו מיתוק גדול, ולכן מרוב שמחתה בו כתוב (ד ח) ותחזק בו (רמ"ז).

¹⁶⁸³ ירצה שדוקא על האשה הגדיל שלמה את השבח באומרו (משלי לא י) אשת חיל מי ימצא, והאריך בא"ב כל כך, והיינו שבחא דכלא, שהרי בא"ב נכלל הכל וטעמו דהא אושפיזא דביתא דאתתא היא (רמ"ז).

¹⁶⁸⁴ פי' הנהגת דירת הבית הוא של האשה, וכמו שאמרו רז"ל ביתו זו אשתו, שהרי ע"י רחל מתנהגים העולמות בהיותה בבנינה מחזה זעיר ומטה, שאז יש לה שני אורות בסוד כ"ד כ"ד ושני אורות [ב' פעמים אור'] סודם ב"ת כנזכר באוצרות חיים, ואז נקראת אשת ח"ל בגי' כ"ד כ"ד. ואל זה רמז באומרו שבחא דכלא, שהוא הא"ב דאשת חיל, והיינו אושפיזא דביתא (רמ"ז).

ספר שמות

<p>אלא יפה אמרה אבל הנה נא ידעתי היא היא ידעה ולא אחר משום שהיא תקנה את מטתו בשעה ששכב בלילה ובשעה שקם בבוקר וזה שאמרו שסדין לבן שמה לו במטתו כך היה ובזה היא ידעה שדרך העולם כיון שעומד אדם ממטתו מעלה הסדין שישן בו ריח מנוול וזה בשעה שלקחה אותו סדין ממטתו היה מעלה ריחות כריחות גן עדן אמרה אלולי שקדוש הוא וקדושת אדונו עליו לא היה מעלה כזה ריח קדוש.</p>	<p>אלא שפיר קאמרת אבל הנה נא ידעתי היא ידעה ולא אחרא בגין דהיא מתקנת ערסיה בשעתא דשכיב בליליא ובשעתא דקאים בעפרא והאי דקאמרי דשושיפא חוורא זריקת ליה בערסיה הכי הוה ובה ידעה¹⁶⁸⁵ דארחא דעלמא כיון דקאים בר נש מערסיה סליק שושיפא דנאים בה ריחא מנוולא והאי בשעתא דסלקת ההוא שושיפא מערסיה הוה סליק ריחין כריחין דגנתא דעדן אמרה אי לאו דקדישא הוא וקדושה דמריה עליה לא סליק ריחא קדישא</p>
<p>מטא ושלחן וכסא ומנורה הם אינם כמו תקון השמוש שהרי צריך בתחלה כסא ואחר כך שלחן אחר כך מנורה אחר כך מטא למה הקדימה מטא משום שהיא חביבה עליו יותר מהכל ומקדים אדם מה שחביב עליו.</p>	<p>מטא ושלחן וכסא ומנורה לאו אינון כתיקונא דשמושא דהא כסא קא בעי בקדמיתא ולבתר שלחן לבתר מנורה לבתר מטא אמאי אקדימת מטא בגין דהיא חביבה עליה יתיר מכלא ואקדים בר נש מה דחביב עליה</p>
<p>ויהי היום ויבא שמה ויהי היום מיהו יום זה אלא כמו שבארוה ובא וראה אותו יום יום טוב של ראש השנה היה שבו נפקדו עקרות העולם ונפקדים בו בני העולם קרא לשונמית ואמר הנה חרדת אלינו את כל החרדה הזאת משום כך הצטערתי¹⁶⁸⁶ לעיין היום הזה בדיני העולם שהקדוש ברוך הוא דן ביום הזה</p>	<p>ויהי היום ויבוא שמה (מ"ב ד יא) ויהי היום מאן הוא יומא דא אלא כמה דאוקמוה ותא חזי ההוא יומא יומא טבא דראש השנה הוה דאתפקדו ביה עקרות דעלמא ואתפקדן ביה בני עלמא קרא לשונמית ואמר (שם יג) הנה חרדת אלינו את כל החרדה הזאת בגיני כך אצטריכנא לעיינא יומא דא בדיני דעלמא דקודשא בריך הוא דאין ביומא דא</p>
<p>את העולם ומשום שנפרדתי לבד במקום זה הצטרכתי להסתכל ברוגז של העולם.</p>	<p>לעלמא ובגין דאתפרשנא בלחודאי באתר דא אצטריכנא לאסתכלא ברגיזו דעלמא</p>
<p>מד/ב</p>	<p>מד/ב</p>

¹⁶⁸⁵ פי' הא והא איתא (רח"ו).

¹⁶⁸⁶

ספר שמות

<p>(שם יג) ומה לעשות לך היש לדבר לך אל המלך¹⁶⁸⁷ או אל שר הצבא¹⁶⁸⁸ וכי מלה דא¹⁶⁸⁹ למה אצטריכא לגבי אתתא דלא נפקת ולא אזלת ולא עאלת בהיכלא דמלכא אלא יומא¹⁶⁹⁰ דא הוה גרים דכל בני עלמא יתבין (נ"א קיימין) בדינא ובההוא יומא אקרי קודשא בריך הוא מלך המלך המשפט אמר לה אי את אצטריך לך לגבי מלכא עלאה על עוברין די בידך</p>	<p>ומה לעשות לך היש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא וכי דבר זה למה האשה צריכה שהרי אינה יוצאת ולא הולכת ולא נכנסת להיכל המלך אלא יום זה היה גורם שכל בני העולם יושבים (עומדים) בדין ובאותו יום נקרא הקדוש ברוך הוא מלך המלך המשפט אמר לה אם את צריכה בשבילך אצל המלך העליון על המעשים שבידיך.</p>
<p>ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת (&) מאי קאמרת אלא בשעתא (נ"א בזמנא) דדינא תליא בעלמא לא יתפרש בר נש בלחודוי ולא יתרשים לעילא ולא ישתמודען ביה בלחודוי דהא בזמנא (אחרא)¹⁶⁹¹ דדינא תליא בעלמא אינון דאשתמודעון ורשימין בלחודיהו אף על גב דזכאין אינון אתפסן בקדמיתא ועל דא לא לבעי ליה לאיניש לאתפרשא מבין עמא לעלם דבכל זמנא רחמי דקודשא בריך הוא על עמא כלהו כחד (ולא ליבעי ליה לאיניש לאתפרשא מן עמא לעלם) ובגיני כך אמרה בתוך עמי אנכי יושבת ולא בעינא לאתפרשא מנייהו כמה דעבדנא עד יומא דין</p>	<p>ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת מה אמרה אלא בשעה (בזמן) שהדין תלוי בעולם שלא יפרד אדם לבדו ולא יהיה רשום למעלה ולא יכירו אותו לבדו שהרי בזמן (אחר) שהדין תלוי בעולם אותם שנודעים ורשומים לבדם אף על גב שהם צדיקים הם נתפסים בראשונה ועל כך לא צריך לאדם להיפרד מן העם לעולם שבכל זמן רחמי הקדוש ברוך הוא על העם כולם כאחד (ואין צריך האדם לפרוש מן העם לעולם) ולכן אמרה בתוך עמי אנכי יושבת ולא רוצה להיפרד מהם כמו שעשיתי עד היום הזה.</p>
<p>ויאמר גחזי אבל בן אין לה וגו' (&) אמר לה אלישע הא ודאי שעתא קיימא¹⁶⁹² דהא יומא גרים (&) ויאמר למועד הזה כעת חיה את חובקת בן ותהר האשה ותלד בן למועד הזה</p>	<p>ויאמר גחזי אבל בן אין לה וגו' אמר לה אלישע הרי ודאי שהשעה עומדת שהרי היום גורם ויאמר למועד הזה כעת חיה את חובקת בן ותהר האשה ותלד בן למועד הזה כעת חיה אשר</p>

¹⁶⁸⁷ ב"ד עליון באצילות (אור יקר).

¹⁶⁸⁸ ב"ד המלאכים ושר הצבא ה' השליט שם בהיכלות. ואפשר לפרש המלך בינה כדמפרש "המלך המשפט". "שר הצבא" ת"ת שהוא שר של הנצ"ח וההו"ד שהם צבא ודאי או מלכות שהיא שר על צבא הנפרדים והיינו בני חיי ומזוני הם תלויים במלך לכולהו פירושי ושאר העניינים בשר הצבא לכלהו פי' כדאמרי בני חיי ומזוני לאו בזכותא אלא במזלא באצילות או לאו בזכותא בשבע מדות אלא במזלא מבינה ולמעלה (אור יקר).

¹⁶⁸⁹ פי' בשלמא אם לא אמר לה אלא היש לדבר לך וגו' הייתי אומר שכוונתו על איזה דבר שהוצרך לבעלה ואשתו כגופו, אבל אחר שפרט תחילה ומה לעשות לך נראה שרצה לומר על פרטי הנוגע לה, ועל זה הקשה בכח כי אין שום פרטי עם המלך אל אשה שאינה יוצאת ואם יוצאת אינה מהלכת בשוק ואם מהלכת הוא לבית הכנסת או לבית אביה וקרובותיה ולא לבית המלך (רמ"ז).

¹⁶⁹⁰ ירצה להיותו ראש השנה לכן שאלה היש לדבר וגו', כי בו יושב העולם בדין וחרדים מפחדו וחשב שכן היתה השונמית יראה, וגם זה בעצמו גרם לו לומר אל המלך ולא דבר בפירוש אל ה' שזו היתה כונתו, אלא אמר לה אל המלך כי אז אקרי קודשא בריך הוא מלך, כי כל כוונת ראש השנה עד יום הכפורים היא לתיקון המלכות ובכל יום נותן לה בחינה אחת מט' מלכיות שלו וכנ"ל, ולכן נקרא מלך, ובזה היא נבנית ב' ספירות שהם י' שמות ב"ן שיש בהם צ' אותיות כמנין מלך, ולהיות שמלכיות אלו הן משל זעיר לכן נקראת אז רחל שם המלך המשפט, שאין הפירוש מלך המשפט, כי ה' הידיעה לא תבוא בסמיכות, אלא ר"ל המלך שהוא המשפט (רמ"ז).

¹⁶⁹¹ כלומר ודאי ביד אלישע לא היה פחד שהוא יוציאנה לאורה במשפטה מכח תפלותיו אמנם היא לא ידעה שיש כח בו לכ"כ, ולכך השיבה "ברוך עמי" וכו' (אור יקר).

¹⁶⁹² שהיום עצמו מסוגל לפקידת עקרות כדפי' לעיל, ולזה קודם שהתפלל עליה בתוך כדי דבור בשרה, ובלי ספק שאח"כ עמד בתפלה. או אפשר שהקב"ה עצת מלאכיו ישלים אפילו בדבורו הקל (אור יקר).

ספר שמות

<p>כעת היה אשר דבר אליה אלישע למועד ודאי¹⁶⁹³ לבתר מית מאי טעמא מית¹⁶⁹⁴ אלא בנין דאתייהיב לה¹⁶⁹⁵ ולא לבעלה ומאתר דנוקבא אתקשר¹⁶⁹⁶ ומאן דאתקשר בנוקבא מיתה אודמנת קמיה מנא לן דלה אתייהיב דכתיב את חובקת בן¹⁶⁹⁷</p>	<p>דבר אליה אלישע למועד ודאי אחר כך מת מה הטעם מת אלא משום שנתן לה ולא לבעלה וממקום שנקבה נתקשר ומי שמתקשר בנקבה המות מזומן לפניו מנין לנו שלה הוא נתן שכתוב את חובקת בן.</p>
<p>תא חזי באברהם כתיב¹⁶⁹⁸ (בראשית יח י) שוב אשוב אליך ולא אליה אליך ודאי בכך אתקשר ולא בנוקבא מאן דאתי מסטרא דנוקבא מותא אקדים לרגלוי (&) ותעל ותשכיבהו על מטת איש האלהים בנין דתמן חמת קדושה עלאה מכלא</p>	<p>בא וראה באברהם כתוב שוב אשוב אליך ולא אליה אליך ודאי בכך נקשר ולא בנקבה מי שבא מצד הנקבה המות מקדים לרגליו ותעל ותשכבהו על מטת איש האלהים משום ששם ראתה קדושה עליונה מהכל.</p>
<p>ויאמר לה השלום לך השלום לאישך השלום לילד (&) מכאן דהיא עקרא דביתא ולא עוד אלא דאיהי אזלת אבתריה ולא בעלה ויגש נחזי להדפה (&) הא אוקמוה</p>	<p>ואמר לה השלום לך השלום לאישך השלום לילד מכאן שהיא עיקר הבית ולא עוד אלא שהיא הלכה אחריו ולא בעלה ויגש גיחזי להדפה הרי פרשוה.</p>
<p>ויאמר איש האלהים הרפה לה (&) מאי שנא הכא דאמר איש האלהים וכד הוה במתא אלישע אלא הכא ודאי איש האלהים דהכא (ס"א הוא) הוא¹⁶⁶ דוכתיה¹⁶⁹⁹ ולא במתא ולא בשעתא דהונו בני נביאי קמיה</p>	<p>ויאמר איש האלהים הרפה לה מה שונה כאן שאמר איש האלהים וכשהיה בעיר אלישע אלא כאן ודאי איש האלהים שכאן (הוא) ראה מקומו ולא בעיר ולא בשעה שהיו בני הנביאים לפניו.</p>
<p>ויהויה העלים ממני וגו' (&) כמה דאת אמר (שם יט כד) ויהויה המטיר על סדום ועל עמורה דא בי דינא דלתתא ולא הגיד לי מאי טעמא לא ידע אלישע אלא אמר קודשא בריך הוא</p>	<p>וה' העלים ממני וגו' כמו שנאמר וה' המטיר על סדום ועל עמורה זה בית דין של מטה ולא הגיד לי מה הטעם לא ידע אלישע אלא אמר הקדוש ברוך הוא ומה אני אהרוג את זה אם אמר</p>

¹⁶⁹³ הורה על מה שפירש ויהי היום ראש השנה, והיינו לשון "למועד" מועד ממש כפשוטו (אור יקר).

¹⁶⁹⁴ כי בלי ספק כשהתפלל אלישע לא שאל אלא בן כשר והגון שיחיה (אור יקר).

¹⁶⁹⁵ שהיא נקבה והיינו שהנשים מרכבה למלכות ושם המות אחוזה והנמשך משם בהכרח תשלוט בו המות ולכך שלט המיתה בו (אור יקר).

¹⁶⁹⁶ כתב הרב כי חבוקק הוא מנשיקין דדכורא וניתנו לנוק' ואזלת בקרתא הליך בנימוסהא ונעשה נוק' וז"ש את חובקת בן (מ"מ).

¹⁶⁹⁷ את חובקת אותו מן הדכורא ויצחק היה מנשיקין דנוק' שניתנו לדכורא ונעשו דכורא וז"ס והנה בן לשרה אשתך פי' שהיה משרה מתחילה שהיא מלכות ואח"כ ניתן לדכורא ולכך כתיב שוב אשוב אליך שהוא דכורא. וכתב הרח"ו שפי' זה עיקר כמ"ש בליקוטים ובזה מובן לשון זה, ובפ' חיי שרה הארכנו על פ' והנה בן לשרה אשתך ובפ' בראשית בענין חבוקק (מ"מ).

¹⁶⁹⁸ פליג' אמאי דקאמר שמיתת יצחק בעקידה היה מפני שנתן לשרה כאומרו ולשרה בן, וי"ל דלא פליגא והיינו שיש שני עניינים מי שנתן כולו לנקבה מת ממש (אור יקר). נזכר בכמה מקומות בזוהר שיצחק בא מסטרא דנוק' וכו', יש זוג עליון דנשיקין הנקרא דבקתא דרוחא ברוחא וכללותו שני הבלים, דהיינו ההבל היוצא מפי הזכר וניתן לפי הנקבה בנשיקתו, והשני הבל היוצא מפייה לתוך פיו בנשיקתה. והנה הרח"ו ז"ל הסתפק איזה מהשנים מעולה, והסביר פנים לשני צדדי הספק, והעלה דיותר חשוב של הנקבה המושפע לתוך הזכר שאעפ"י ששורשו נקבה אחר כך נהפך והיה זכר, וזה היה שרש יצחק, ושלכן מצד שהיה תחלתו נקביי הוצרך לעקידה שאז פרח נשמתו, אבל לא היתה מיתה ממש מפני שסופו ועיקר מציאותו הוא זכר, ולזה נאמר באברהם (בראשית יח, י) אשוב אליך, ולא אליה, שלא תחשוב דאזלינן בתר התחלה אלא בכך אתקשר, אותו ההבל המיוחס בראשונה לשרה יתקשר ויתיחד בכך, אבל חבוקק בא מהבל דידיה המושפע לתוך פיה ונהפך לבחינת נקבה והוצרך למיתה, שכיון שהוא שלה שנשאר בה, כשבאה אותה הנשמה למטה באה מסטר נוקבא (רמ"ז).

¹⁶⁹⁹ פי' בבית המדרש שלו בשדה שהנביאים עמו (מ"מ).

ספר שמות

<p>ומה אנא קטיל להאי אי אימא ליה לא ימות דהא נבזבזא דיליה הוא ודאי אית ליה למימת דהא¹⁶⁷ אתמר דכתיב (&) את חובקת בן ומאתר דנוקבא גרים מותא ובגיני כך לא אמר ליה</p>	<p>לו לא ימות כי המתנה שלו היא ודאי שיש לו למות שהרי נאמר שכתוב את חובקת בן וממקום הנקבה גורם מות ולכן לא אמר לו.</p>
<p>ויאמר לגחזי הגור מתניך וקה משענתי בידך ולך (&) והא אוקמוה ואסתלק ניסא מגיה חי יהויה וחי נפשך אם אעזבך (&) אמאי כיון דגחזי הוה אויל אלא היא ידעת ארחוי דההוא רשע דגחזי דלאו איהו כדאי דישתכח ניסא על ידוי</p>	<p>ויאמר לגחזי חגר מתניך וקה משענתי בידך ולך והרי פרשוה שהסתלק הנס ממנו חי ה' וחי נפשך אם אעזבך למה כיון שגחזי היה הולך אלא היא ידעה את דרכי אותו גחזי הרשע שאינו כדאי שימצא נס על ידו.</p>
<p>וישם פיו על פיו ועיניו על עיניו וגו' (&) אמאי אלא דאשנה אלישע וידע דאתרא (נ"א דאתרא הוא) דא הוא דגרים דאתקשר ביה השתא וישם פיו על פיו¹⁷⁰⁰ ועיניו על עיניו לקשרא ליה באתרא אחרא עלאה אתר דהיין אשתכחו ביה</p>	<p>וישם פיו על פיו ועיניו על עיניו וגו' למה אלא שאלישע השיגח וידע שמקום (שהאשה הוא) זה הוא שגרם שנקשר בו כעת וישם פיו על פיו ועיניו על עיניו לקשר אותו למקום אחר עליון המקום שנמצאים בו חיים.</p>
<p>ולא יכיל לאעקרא ליה¹⁷⁰¹ מאתר דאתקשר ביה בקדמיתא אלא אתער רוחא חדא מלעילא ואתקשר בהאי אתר ואתיב ליה נפשיה דאי לאו הכי לא הוה קאים לעלמין ויזורר הנער עד שבע פעמים¹⁷⁰² (&) ולא סליק יתיר כמה דאת אמר (תהלים צ י) ימי שנותינו בהם שבעים שנה</p>	<p>ולא יכל לעקור אותו ממקום שנקשר בו בתחלה אלא עורר רוח אחת מלמעלה ונקשר במקום זה והשיב לו את נפשו שאם לא כך לא היה עומד לעולמים ויזורר הנער עד שבע פעמים ולא עלה יותר כמו שנאמר ימי שנותינו בהם שבעים שנה.</p>
<p>ודא הוא חבוק נביאה כמה דאת אמר את חובקת בן אי הכי חבוק מבעי ליה אמאי חבוק תרי אלא חד</p>	<p>וזה הוא חבוק הנביא כמו שנאמר את חובקת בן אם כך היה צריך להיות חבוק למה פעמיים חבוק אלא אחד</p>
<p>מה/א¹⁷⁰³</p>	
<p>דאמיה וחד דאלישע דאתחבק עמיה¹⁷⁰⁴ דבר אחר תרי חבוקין הוה ביה¹⁷⁰⁵ בין להאי סטרא בין להאי סטרא¹⁷⁰⁶ חבוקא חדא ההוא אתר</p>	<p>של אמו ואחד של אלישע שהתחבק עמו דבר אחר שני חבוקים היו בו בין לצד זה בין לצד זה חבוק אחד אותו</p>

¹⁷⁰⁰ פי' עתה שרצה להחיותו המשיך לו נשמת מז"א (מ"מ).

¹⁷⁰¹ פי' שלא עקר אלישע נשמה שהיתה לו ממלכות והמשיך לו של ז"א לבדה אלא המשיך לו של ז"א תוספת על אותה של מלכות שהיתה בו (מ"מ).

¹⁷⁰² נראה שנתן בו אלישע ז' מקיפים ז' הבלים מז"ח דז"א (רח"ו).

¹⁷⁰³

¹⁷⁰⁴ פי' ששל אלישע נתאבק ונתחבק עם של אמו (רמ"ז).

¹⁷⁰⁵ וכמ"ש למעלה, ולא יכיל לאעקרא ליה מאתר דאתקשר ביה (בדינא) בקדמיתא, אלא שהכלילו משניהם יחד. ועוד "ל שחזר ואמר תרי חבוקין וכו', לרמוז למה שכתבתי למעלה מזווג השני התחתון וכנזכר בפרשת בראשית דף ז' ע"ב, והם ממש סוד חסד וגבורה דהיינו ע"ב שמות דויסע ויבא ויט ור"ו אותיות הנזכרים שם (רמ"ז).

¹⁷⁰⁶ דהיינו ימין ושמאל מה שאין כן בשרשו העליון בחיך וגרון שהם זה תחת זה, ואע"ג דגם בהם שייך חיבוק כי סוד ההבלים הם מקיפים וכל מקיף חובק את המוקף וכנזכר בכוננות הסוכה. ומה שלא אמר חד להאי סטרא אלא בין להאי סטרא, נראה שירמוז ענין אחר והוא דקיימא לן בכמה מקומות דימינא אתכליל בשמאלא ושמאלא בימינא, אלא דגבורה הכלולה בחסד אז הגבורה טפלה לחסד וההפך בכלילות החסד בגבורה שאז הגבורה גוברת. והנה אי אפשר להוליד בלי זכר ונקבה וכל זכר

ספר שמות

<p>דהוה תלי ביה בקדמיתא חבוקא אחרינא דסליק ליה לדרגין עלאין יתיר¹⁷⁰⁷ ובגין כך חבוק תרי¹⁷⁰⁸</p>	<p>מקום שהיה תלוי בו בתחלה חבור אחר שהעלה אותו לדרגות יותר עליונות ולכן חבוק שנים.</p>
<p>תפלה לחבוק הנביא (חבוק ג ב) מאי תפלה¹⁷⁰⁹ אלא דא הוא אתר דהוה קשיר ביה בקדמיתא¹⁷¹⁰ ודא הוא תפלה של יד על שניונות דההוא יומא דאתקשר ביה שניונות דעלמא הוו תליין קמי קודשא בריך הוא וגבורה הוה שליט ועל דא אתקשר ביה האי תפלה (נ"א בהאי תפלה)</p>	<p>תפלה לחבוק הנביא איזו תפלה אלא זהו מקום שהיה קשור בו בתחילה וזהו תפלה של יד על שניונות שאותו יום שנקשר בו היו תלויים שניונות העולם לפני הקדוש ברוך הוא וגבורה היתה שולטת ולכן נקשרה בו תפלה זו (בזו התפלה).</p>
<p>דבר אחר תפלה לחבוק הנביא תפלה לחבוק בגין חבוק דאיהו עביד בגיניה יהו"ה שמעתי שמעך יראתי וגו'¹⁷¹¹ (&) תא חזי כד הוה אתער עליה רוחא דנבואה על אתר דא דהוה תפלה הוה אתי והוה דחיל ומזדעזע מתלא אמרי מאן דנשיך מכלבא מקליה אזדעזע</p>	<p>דבר אחר תפלה לחבוק הנביא תפלה לחבוק משום חבוק שהוא עשה בשבילו ה' שמעתי שמעך יראתי וגו' בא וראה כשמתעוררת עליו רוח נבואה על מקום זה שהוא תפלה היה בא והיה פוחד ומזדעזע משל אומרים מי שנשך מכלב מקולו הוא מזדעזע.</p>
<p>יהו"ה פעלך בקרב שנים חייהו (&) מאן פעלך אלא עליה קאמר דאיהו פעל דיליה בקרב שנים חייהו הב ליה חיין להאי פעלך בקרב שנין עלאין דבר אחר חייהו דלא ימות כד בקדמיתא</p>	<p>ה' פעלך בקרב שנים חייהו מי זה פעלך אלא עליו אמר שהוא פעל שלו בקרב שנים חייהו תן לו חיים לפעלך זה בקרב שנים עליונות דבר אחר חייהו שלא ימות כמו שבתחלה.</p>

הוא מחסד, באופן שכל וולד הוא חבוק משני הידים, ואולם הבאים מצד הנוק' והגבורות, הגבורות גוברות בהם, וכן היה חבוק שנאמר בו את חובקת בן, וזהו אומרו ושם אשה גדולה, כלומר: ששלה גבר. וכן אמר למעלה דאיהי עיקרא דביתא, ואחר כך כשהמשיך עליו אלישע את מדת החסד שגם שם כלולה הגבורה הרי חיבוק שני, וכל אחד מהם מתחבקים בשני הידים, וז"ש בין להאי סטרא וכו' והבן. והיינו דהדר מפרש חבוקא חדא ההוא וכו', משום דכל חבוק בסתם הוא בשני הידים (רמ"ז). פי' בין לפי הפשט בין לפי הסוד תרין חבוקין הוו ביה של מלכות ושל ז"א ולפי הפשט של אמו של אלישע (מ"מ).

¹⁷⁰⁷ דרגין דייקא מיעוט רבים שנים, והם מדרגת גבורות הזכר ומדרגת חסדי הזכר (רמ"ז).
¹⁷⁰⁸ פי' גם חבוק רומז לשני חבוקין חדשים שנמשכו עליו משני דרגין עלאין הנזכרים. ונלע"ד שלכן נכפלה בו אות הק' לרמוז שני החיבוקין, ולא אות הח' ויקרא חבוק או אות הב' ויקרא חבוק, והענין לרמוז שניתוספו עליו ה' חסדים וה' גבורות של הזכר, דהא קי"ל בסוד המספר כי האחדים הם במלכות והעשיריות הם בזעיר (רמ"ז).
¹⁷⁰⁹ מאי תפלה, כלומר מהו רמז תפלה זו ומה עניינה לכאן, וכל שכן שכבר היתה מדרגתו שכבר עלה למדרגת הזכר ואם כן מאי תפלה (רמ"ז).

¹⁷¹⁰ הענין מובן לידועי סוד התפילין, כי תפילין של ראש הם מוחי הזכר ממש ותפילין של יד הם מוחי הנקבה, סוד חו"ג הבאות לה מן הזכר, ולכן אמר אתר דהוה קשיר ביה בקדמיתא וכו', ור"ל המקור שבו היה נקשר בראשונה והם אורות הזכר. ולפרש דבריו אמר ודא הוא תפלה של יד, שהוא סוד האורות הבאים לה מזעיר והוא הוא (ענין) מדרגתו אחר תחייתו, כי כן התפילין נקראים חיים כנודע. ובזה תבין שלמעלה אמר אתר דהוה תלי ביה וכאן אמר אתר דהוה קשיר, כי למעלה מדבר דוקא במדרגת הנוק' בעצמה מה שהיה לו קודם מותו, וכאן מיירי בבחינת קשר המושך אורות הזכר אל הנקבה שהוא מקומו אחר כך. ולכן אמר על שניונות וכו', שידוע שראש השנה עניינו בגבורות הנקבה, וגם נודע שיש שלש בחינות עון, עון חטא ופשע, והחטא שהוא השגגה הוא פוגם במלכות, ועכשיו היה חבוק מתעלה על מקום זה והיינו על שניונות. אבל ידוע שבראש השנה נמתקים הדינין בסוד השופר שהוא סוד גבורות מתוקות הנתנות לה מזעיר. ועל דא אתקשר ביה האי תפלה, פי' בחינת תפלה של יד שאמרת ולא בחינת תפלה הידועה שהיא בנקבה מצד עצמה (רמ"ז).
¹⁷¹¹ פי' בו הרב זלה"ה שיש לכת"ר תר"ך אורות ונותן י"ש לאבא וי"ש לאימא, ושל אמא הם י"ש עולמות שתחת כסא הכבוד המתחלקים בחג"ת כידוע ממ"ש הרב לפרשת תרומה קסו ע"ב (רמ"ז).

ספר שמות

<p>על שגיונות מאי על שגיונות על שגיאות מבעי ליה כמה דאת אמר (תהלים יט יג) שגיאות מי יבין אלא (כלא הוא אבל) שגיונות כמה דאת אמר (שם ז א) שגיון לדוד¹⁷¹² זיני תושבחן הוו קמייהו דנביאי למישרי עליהו רוח נבואה כמה דאת אמר (ש"א י) ופגעת חבל נביאים יורדים מהבמה ולפניהם נבל ותוף וגו' וכתוב ועתה קחו לי מנגן וגו' וכל שכן חבקוק שהצטרך לו יותר מכולם לנחת הרוח ולבשם את אותו מקום להמשיך עליו רוח נבואה וכן כל הנביאים כדוגמא זה פרט למשה שעלה על כל שאר נביאי העולם אשרי חלקו.</p>	<p>על שגיונות מה זה על שגיונות היה צריך (לכתב) על שגיאות כמו שנאמר שגיאות מי יבין אלא (הכל הוא אבל) שגיונות כמו שנאמר שגיון לדוד מיני תשבחות היו לפני הנביאים להשרות עליהם רוח נבואה כמו שנאמר ופגעת חבל נביאים יורדים מהבמה ולפניהם נבל ותוף וגו' וכתוב ועתה קחו לי מנגן וגו' וכל שכן חבקוק שהצטרך לו יותר מכולם לנחת הרוח ולבשם את אותו מקום להמשיך עליו רוח נבואה וכן כל הנביאים כדוגמא זה פרט למשה שעלה על כל שאר נביאי העולם אשרי חלקו.</p>
<p>תא הזי כד נפקו ישראל ממצרים רוחיהון הוה תביר בגווייהו והוו שמעיין אינון תושבחן ולא יכלין למחדי ובשעתא דכלהו אוכלסין ורתיבין נפקו בשכינתא כלהו ארימו תושבחן ושירין קמי קודשא בריך הוא ואתער קודשא בריך הוא רוחיהון דישראל והוו שמעיין אינון תושבחן וקאים רוחיהון בגווייהו דלא פרחן</p>	<p>בא וראה כשיצאו ישראל ממצרים רוחם היתה שבורה בתוכם והיו שומעים אותם תשבחות ולא יכולים לשמח ובשעה שכל האוכלוסין והמרכבות יצאו עם השכינה כולם הרימו תשבחות ושירים לפני הקדוש ברוך הוא ועורר הקדוש ברוך הוא את רוחם של ישראל והיו שומעים את אותם תשבחות ועמדה רוחם בתוכם שלא פרחו.</p>
<p>בר נש כד איהו שביק פולחנא כדין ידע תבירו דגרמוי תבירו דרוחיה כך ישראל כד נפקו ממצרים כדין טעימו טעמא דמותא¹⁷¹³ וקודשא בריך הוא אסי לון דכתיב (שמות יג כא) ויהו"ה הולך לפניו יומם וגו' וכל אורחין הוו סלקין ריחין דאסותא ועאלין לגופייהו ואתסיין ומקל תושבחן דהוו שמעיין הוו הדאן ונייחין ברוחיהון</p>	<p>כשאדם עוזב עבודה אז יודע את שברון העצמות ושברון הרוח כך ישראל כשיצאו ממצרים אז טעמו טעם המות והקדוש ברוך הוא רפא אותם שכתוב וה' הולך לפניו יומם וגו' וכל הדרכים היו מעלות ריחות של רפואה ונכנסים לגופם ומתרפאים ומקול התשבחות שהיו שומעים היו שמחים ונחים ברוחם.</p>
<p>ופרעה וכל אינון אוכלוסין דיליה הוו אזלי בתרייהו לאוזפא לון עד דנפקו מארעא דמצרים וכן כל אינון רברבין דממנן עליהון ועל שאר עמין אוזיפו לה לשכינתא ולישראל כלהו עד דשאריו באיתם בקצה המדבר הדא הוא דכתיב (&) ויהי בשלח פרעה את העם וגו'</p>	<p>ופרעה וכל אותם האוכלוסים שלו היו הולכים אחריהם ללוות אותם עד שיצאו מארץ מצרים וכן כל אותם גדולים הממונים עליהם ועל שאר העמים לוו את השכינה ואת ישראל כולם עד שחנו¹⁷¹⁴ באיתם בקצה</p>

¹⁷¹² תפלה לחבקוק שהתפלל על עצמו ותפלתו היתה על כלי זמר כמו שגיון לדוד והתפלל ואמר ה' שמעתי וכו' (מ"מ).

¹⁷¹³ בעת הקטנות יונקים החיצונים משניהם, כי היו שניהם בסוד הקטנות הן הז"א והן המלכות, וכן היו ישראל ג"כ למטה. והוא מה שאמרו בזה"ק (בשלח מה ע"א) ישראל כד נפקו ממצרים כדין טעימו טעמא דמותא, והוא מחמת התגברות החיצונים ע"י חזרת הקטנות, אלא שהקב"ה עשה עמהם נסים גם אז וכמ"ש (שמות יג כא) וה' הולך לפניו כו', כי נמשך להם הארה מהבינה להגן עליהם (דע"ה) ח"ב קכו ע"ג.

¹⁷¹⁴

ספר שמות

<p>כי קרוב הוא כי קרוב הוא ההוא אומאה דאומי אבימלך לאבהן על ההוא מיבו דעבדו פלשתים לאבהן דכתיב (בראשית כא כג) כחסד אשר עשיתי עמך תעשה עמדי ועם הארץ אשר גרתה בה</p>	<p>המדבר זהו שכתוב ויהי בשלח פרעה את העם וגו' כי קרוב הוא כי קרוב הוא אותה שבועה שנשבע אבימלך לאבות על אותו טוב שעשו הפלשתים לאבות שכתוב כחסד אשר עשיתי עמך תעשה עמדי ועם הארץ אשר גרתה בה.</p>
<p>ויהי בשלח פרעה את העם (&) מה כתיב לעילא (&) ויקם פרעה לילה הוא וכל עבדיו תא חזי נוקמא עלאה דעבד קוב"ה במצרים תלת מותני הוו חד דעבדו בוכרין במצרים דקטילו כל אינון דאשכחו וחד דקטל קוב"ה בפלגות ליליא וחד כד חמא פרעה מותנא בביתיה בבנוי ובעבדוי קם וזריז גרמיה וקטיל אפרכין וסרכין וכל דאמליכו ליה לסרבא בעמא עד דאורייתא אסהידת עליה דאיהו קם בליליא ממש כמה (דקודשא בריך הוא בפלגות)¹⁶⁸ דליליא קטל בוכרין ועבד נוקמין הכי קם פרעה בארעא דמצרים וקטל ועבד נוקמין בסרכוי ואפרכוי ואמרכלוי ובכל אינון רברבין</p>	<p>ויהי בשלח פרעה את העם מה כתוב למעלה ויקם פרעה לילה הוא וכל עבדיו בא וראה הנקמה העליונה שעשה הקדוש ברוך הוא במצרים שלשה סוגי¹⁷¹⁵ מות היו אחד שעשו הבכורים במצרים שהרגו כל אותם שנמצאו ואחד שהרג הקדוש ברוך הוא בחצות הלילה ואחד כשראה פרעה את המגפה בביתו בבנוי ובעבדיו קם וזרז את עצמו והרג שרים ומושלים¹⁷¹⁶ וכל מי שיעץ לו לסרב לעם עד שהתורה מעידה עליו שהוא קם בלילה ממש כמו (שהקדוש ברוך הוא בחצות) שהלילה הרג בכורות ועשה נקמות כך קם פרעה בארץ מצרים והרג ועשה נקמות בשריו ומושליו ואמרכליו¹⁷¹⁷ ובכל אותם גדולים</p>
<p>מה/ב¹⁷¹⁸</p>	
<p>הדא הוא דכתיב (שמות יב ל) ויקם פרעה לילה¹⁷¹⁹ (לילה ממש) דקם לקטלא ולשיצאה</p>	<p>זהו שכתוב ויקם פרעה לילה (לילה ממש) שקם להרוג ולהשמיד.</p>
<p>אורחוי דכלבא כד מחיין ליה באבנא איהו אתי ונשיך¹⁶⁹ להבריה¹⁷²¹ כך פרעה לבתר איהו הוה אזיל בשוקי והוה מכריז ואמר (&) קומו צאו מתוך עמי אתם הרגתם לכל בני המושלים¹⁷²⁰ וכל בני ביתי זהו שכתוב ויקרא למשה ולאהרן לילה כיון שבידכם היה הכל וברכתם גם אותי</p>	<p>דרך הכלב כשמכים אותו באבן הוא בא ונושך את חברו כך פרעה אחר הוא היה הולך בשוקים והיה מכריז ואומר קומו צאו מתוך עמי אתם הרגתם לכל בני העיר אתם הרגתם השרים והמושלים¹⁷²⁰ וכל בני ביתי זהו שכתוב ויקרא למשה ולאהרן לילה כיון שבידכם היה הכל וברכתם גם אותי</p>

1715

1716

1717

1718

¹⁷¹⁹ שהושפע עליו שפע מדת לילה להיות פועל דין באנשיו להנקם מהם, וזה גרמה לו רוב רשעתו, כי במקום שאז היה לו להכנע לפני ה' ולהתחנן לו שירחמהו נתמלא רוגז וכעס על גזרת הדין שנעשית הבכורות, והרי הוא ככלב המתרגז ונושך האבן שמכים אותו בה ולא נכנע לברוח מלפני המכים (רמ"ז).

1720

¹⁷²¹ פי' שברוב רגזו נושך את חברו, וכך פרעה הרג רעיו ומיודעיו ולא העלה על לבו שהוא גרם רעתו ותלה הכל בשריו, ככלב המוכה מחמת נביחותיו ומפני התרגזו נושך חברו שגם נובח ומתרגז כמוהו, וכמו כן בערה חמתו על משה ואהרן וקרא אותם מזיקים (רמ"ז).

¹⁷²² פי' קראם בשם לילה, כלומר פועלי הדין החזק, כי אתם הרגתם את כל חיילי (רמ"ז).
¹⁷²³ הרי שלא חשב על המכה ב"ה רק ייחס הכל לשני הצדיקים, ולכן אמר וברכתם גם אותי, שלא תהרגוני, ולא אמר והעתירו לה' בעדי (רמ"ז).

ספר שמות

<p>גם אותי דלא תקטלון לי ולבתר איהו בגרמיה¹⁷²⁴ אוזיף לון ואפיק לון מארעא הדא הוא דכתיב (&) ויהי בשלח פרעה את העם וגו'¹⁷²⁵</p>	<p>שלא תהרגו אותי אחר כך הוא בעצמו לוח אותם והוציא אותם מהארץ זהו שכתוב ויהי בשלח פרעה את העם וגו'.</p>
<p>ויסב אלהים את העם דרך המדבר ים סוף (&) לתקנא ארחא לאתריה¹⁷²⁶ רבי יהודה אמר מאי שנא כד הוו ישראל במצרים דכתיב (שם ה א) שלח את עמי (שם ט ב) כי אם מאן אתה לשלח את עמי (שם ד כב) בני בכורי ישראל ובההוא זמנא לא הוו גזירין ולא אתקשרו ביה כדקא יאות והכא דהוו גזירין ועבדו פסחא ואתקשרו ביה קרי לון את העם</p>	<p>ויסב אלהים את העם דרך המדבר ים סוף לתקן דרך למקומה רבי יהודה אמר מה שונה כשהיו ישראל במצרים שכתוב שלח את עמי (שם ט) כי אם מאן אתה לשלח את עמי בני בכורי ישראל ובאותו זמן לא היו מהולים ולא נקשרו בו כראוי וכאן שהיו מהולים ועשו פסח ונקשרו בו קרא להם את העם.</p>
<p>אלא בנין ההוא ערב רב¹⁷²⁷ דאתדבקו בהו ואתערבו בהדיהו קרי לון את העם סתם¹⁷²⁸ כמה דאת אמר (שם לב לה) ויגוף יהוה את העם על אשר עשו את העגל (שם א) ויקהל העם על אהרן וירא העם כי בשש משה וכן בלהו</p>	<p>אלא משום ערב רב שנדבקו בהם והתערבו עמהם קרא להם את העם סתם כמו שנאמר ויגוף ה' את העם על אשר עשו את העגל ויקהל העם על אהרן וירא העם כי בשש משה וכן כלם.</p>
<p>רבי יצחק ורבי יהודה הוו אזלי מאושא ללוד והוה עמהון יוסי טייעא בקטירא דגמלי עטופירא בכתפייהו עד דהוו אזלי אשכח</p>	<p>רבי יצחק ורבי יהודה היו הולכים מאושא ללוד והיה עמהם יוסי הסוחר עם גמלים קשורים ומשאות על</p>

¹⁷²⁴ גם זו מפעולת רגזנותו וגאותו היתה, והוציאם מארצו כמי שמשליכם מעל פניו (רמ"ז).
¹⁷²⁵ ירמוז לצערו וכעסו שהיה אומר בלבו ו"י ה"י. ולפי הסוד הנז"ל שאמרנו שכל רשעו וגאותו היתה על היותו נאחז בה"י דאלקים שסודו שם י"ה כאמור, ולכן משם הושפעו עליו דינים קשים וסיגיו להשמיד ולאבד (רמ"ז).

¹⁷²⁶ פי' לקרוע הים (רח"ו).

¹⁷²⁷ כי ע"ז נתקטנו ונתחשכו ביותר וביותר, ולכן נקראו אז בשם "העם" (דע"ה ח"ב קכו ע"ג).
¹⁷²⁸ הענין כי המין האנושי יכונה כפי הכנתו כן יסתלק במעלה, ושם הראשון שכנה להם הכתוב קודם בני אדם, מפני שהם מתים כאדם וחוטאים כמוהו, אח"כ בני נח מפני שנצולו מהמבול וחיבים בשבע מצוות שנצטוו בני נח וזה כשישמור המצוות האלו. אח"כ כשיעבדו ע"ז נקראו בני נכר, מפני שהם משתעבדים לאל נכר. ובדור הפלגה נקראו גוים, מפני שנפרדו איש ללשונו בארצותם בגוייהם, ואם ידבקו בע"ז יקראו גוים, בת אל נכר, ערלים ונכרים וכיוצא בשמות אלו המורים על טומאתם ושקועם בע"ז. וישראל גוי קדוש, גוי גדול, גוי עצום, לא גוי סתם אלא בכינוי. ומה שאמר הכתוב לבא לקחת לו גוי מקרב גוי, היינו מפני שהיו ישראל במצרים עובדי ע"ז, כדפי' רז"ל משכו וקחו לכם. אמנם מצד הטובים שבהם יקראו בד' שמות: הא', עס. הב', עמי או עם ה'. הג', בני ישראל. הד', ישראל ממש, הגרוע שבכולם שיצדק שם זה אפילו בערב רב, אחר שנתקרב לעבודה שהם ע"ם, ירצה יש להם קשר ואסיפה ואין אומות העולם קרויים עם סתם, אלא בכינוי אל החצוני, כאומרו ויאמר אל עמו, אבל מלת עם ירצה אברים אלא גוף אחד מקובצים ונקשרים, וכאומרו והיינו לעם אחד, ואחר שאומות כל א' נפש לעצמו, כאומרו נפשות ביתו מפני פרוד נפשותם, כל א' פניה לע"ז לעצמו, והמתגיירים קונים נפש מהקדש כולם נפש אחת קדושה לכך יקראו עם, ויותר משובח מזה כשיוורה על השוכן אתם בתוך טומאתם, דהיינו שבזולת שהם עם קשור ומחובר, הם מרכבה לשכינה שהיא שכונת ביניהם, והיינו עמי, או עם ה' וכיוצא. ויותר מזה הוא בני ישראל, כי עם ה' הם בשכינה כדפי'. אמנם בני ישראל יורה שהם נסתלקו מעולם הנקבה אל עולם הזכר, בסוד שהם מרכבה ל"ב ענפי הת"ת, בני ישראל ודאי, ענפים ובנים לת"ת הנקרא ישראל, ויותר מזה הוא ישראל דהיינו שהם עולים במדרגה יותר עליונה דהיינו ישראל עלה במחשבה והיא הנקודה האמצעית ל"ב הענפים, ונקודה זו בסוד הדעת עולה עד החכמה והבינה, והיינו סוד נפש הגר דגר צדק אקרי עם סתם. נפש ישראל שהיא פנימית עם ה' או עמי, רוח בני ישראל, נשמה ישראל ממש, ושאר שמותיהם של ישראל על דרך זה לפי פעולתם ומעלתם (אור יקר). עיי' עמק המלך (שער יד פרק קז): כל מקום שנאמר 'העם' ולא נאמר ישראל, כוונתו על ערב רב [עיי' בעל הטורים לשמות י"ג י"ז], ותראה בכל חטא כתוב 'העם'.

ספר שמות

<p>ההוא יוסי טייעא אנתו חדא דשאר עמין דקטירא בירוקי חקלא אשתמיט מנייהו ואתקיף בה ואתא עלה תווהו רבי יצחק ורבי יהודה אמרו ניתוב מארחא דא דהא קודשא בריך הוא בעא לאחזאה לן דלא נתחבר בהדיה תבו מארחא בדקו בתריה ואשכחו דבריה דבת אל נכר הוה ואבוה פסיל זרעא הוה אמרו בריך רחמנא דשויב לן</p>	<p>כתפיהם עד שהיו הולכים מצא אותו יוסי הסוחר אשה אחת משאר העמים שלקטה ירקות בשדה נשמט מהם והחזיק בה ובא עליה תמהו רבי יצחק ורבי יהודה אמרו נשוב מהדרך הזו שהרי הקדוש ברוך הוא רצה להראות לנו שלא נתחבר עמו שבו מהדרך בדקו אחריו ומצאו שהיה בן של בת אל נכר ואביו זרע פסול היה אמרו ברוך הרחמן שהצילנו.</p>
<p>פתח רבי יצחק ואמר (תהלים לו א) אל תתחר במרעים מאן אינון מרעים דלא כתיב חטאים או רשעים אלא מרעים דאבאישין לגרמיהו ולהני דמתחברין בהדיהו רבי יהודה אמר מרעים ארחיק גרמך ממרעים דלא תהוון רעים וחברים כהדא דלא יבאישו לך עובדוי ותתפס בחטאיו</p>	<p>פתח רבי יצחק ואמר אל תתחר במרעים מי הם המרעים שלא כתוב חטאים או רשעים אלא מרעים שמרעים לעצמם ולאותם שמתחברים עמם רבי יהודה אמר מרעים הרחק עצמך ממרעים שלא תהיו רעים וחברים כאחד שלא ירעו לך מעשיו ותתפס בחטאיו.</p>
<p>תא חזי אי לא הוה אינון ערב רב דאתחברו בהון בישראל לא אתעביד ההוא עובדא ולא מיתו מישראל כל אינון דמיתו ולא גרים לון לישראל כל מה דגרים ותא חזי ההוא עובדא וההוא חובה ממש גרים גלותהון דישראל</p>	<p>בא וראה אלולי היו אותם ערב רב שהתחברו עם ישראל לא נעשה אותו מעשה ולא מתו מישראל כל אותם שמתו ולא גרם לישראל וכל מה שגרם ובא וראה אותו מעשה ואותו חטא ממש גרם לגלות ישראל.</p>
<p>דתנינן בעא קודשא בריך הוא דישתכחון ישראל בההוא שעתא כמלאכי עלאי¹⁷³⁰ ולמעבד להון חירין מכלא חירין ממותא ולמהוי חירין מן שעבודא דשאר עמין כמה דאת אמר (שמות לב טז) חרות על הלוחות אל תקרי חרות אלא חירות</p>	<p>ששינונו רצה הקדוש ברוך הוא שימצאו ישראל באותה שעה כמו מלאכים עליונים ולעשות אותם חורין¹⁷²⁹ מהכל חירות ממות ולהיות בני חורין משעבוד של שאר העמים כמו שנאמר חרות על הלוחות אל תקרי חירות אלא חרות.</p>
<p>כיון דאתעביד ההוא עובדא גרימו כלא גרימו מותא¹⁷³¹ גרימו שעבוד מלכוון גרימו דאתברו אינון לוחי קדמאי¹⁷³² גרימו דמיתו מישראל כמה אלפינ מנייהו וכל דא בנין אתחברותא דאינון ערב רב דאתחברו בהו</p>	<p>כיון שנעשה אותו מעשה גרמו הכל גרמו מות גרמו שעבוד מלכיות גרמו שנשברו אותם לוחות ראשונים גרמו שמתו מישראל כמה אלפים מהם וכל זה משום ההתחברות של אותם ערב רב שהתחברו בהם.</p>
<p>אוף הכא בגיניהון לא אתקרונ בני ישראל ולא ישראל ולא עמי אלא העם סתם ואי תימא</p>	<p>כמו כן כאן בגללם לא נקראו בני ישראל ולא ישראל ולא עמי אלא העם</p>

1729

¹⁷³⁰ ירצה אלמלא עמדו בשלותם עד קבלו הלוחות היה הקב"ה חפץ בכזה, אמנם קודם הלוחות היה הדבר תלוי ועומד, ולכך שלט בהם יצר הרע ומלאך המות והחטיאם, והטעם שחירות זה היה על הלוחות, מפני שאם קבלו ישראל את התורה כמצאונתה בלוחות ראשונות היה בהכרח זכוך חומרם ושבייתת הקלי', וכדי לשכון בהם הדקות הזה היה צריך שיהיו זכים וברים בלי חטא, וכשעשו העגל לא היה הכנה לשרות ביניהם זכות זה ונשתברו הלוחות (אור יקר).

¹⁷³¹ שלא נתקן חטא אדם הראשון וכבר היה אפשר שיהיו במנוחה בארצם בבנין המקדש עם היות חטא אדם הראשון הוה כענין זמן שלמה איש תחת גפנו וכו' (אור יקר).

¹⁷³² פי' ובזה גרמו שכחה לת"ת כמ"ש ז"ל שאלמלא לוחות ראשונים היו קיימים אין אדם שוכח מה ששונה (מ"מ).

ספר שמות

<p>(&) וחמושים עלו בני ישראל כד הוּו סלקין ממצרים ולא אתחברו בהדייהו אינון ערב רב קרי לון בני ישראל כיון דאתחברו בהדייהו דכתיב (&) וגם ערב רב עלה אתם קרי לון העם</p>	<p>סתם ואם תאמר וחמושים עלו בני ישראל כשהיו עולים ממצרים ולא התחברו עמם אותם ערב רב קרא להם בני ישראל כיון שהתחברו עמם שכתוב וגם ערב רב עלה עמם קרא להם העם.</p>
<p>רבי יוסי אקשי ואמר כתיב (&) כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם אי הכי כל יומא הוּו חמאן להווא ערב רב אמר רבי יהודה ערב רב כתיב ולא מצרים דהא כמה שאר עמין הוּו דיירי במצרים ולא עוד אלא דכלהו אתגזרו¹⁷³³ וכיון דאתגזרו לא אקרין מצראי</p>	<p>רבי יוסי הקשה ואמר כתוב כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם אם כך כל יום היו רואים את אותו ערב רב אמר רבי יהודה ערב רב כתוב ולא מצרים שהרי כמה שאר עמים היו דרים במצרים ולא עוד אלא שכלם נמולו וכיון שנמולו יותר לא נקראו מצרים.</p>
<p>ועל פומא דמשה קבילו לון והיינו מה</p>	<p>ועל פי משה קבלו אותם והיינו מה</p>
<p>מו/א¹⁷³⁴</p>	
<p>דאמר הכתוב (שמות לב ז) לך רד כי שחת עמך סרו מהר מן הדרך אשר צויתם צויתם כתיב¹⁷³⁵ וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים (&) חד מחמשה הוּו ורבי יוסי אומר חמשה מישראל וחד מנייהו רבי יהודה אומר וחמושים אחד מחמשים</p>	<p>שאמר הכתוב לך רד כי שחת עמך סרו מהר מן הדרך אשר צויתם כתוב צויתם וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים אחד מחמשה היו ורבי יוסי אומר חמשה מישראל ואחד מהם רבי יהודה אומר וחמושים אחד מחמשים.</p>
<p>אמר רבי שמעון בגין דהווא יובלא¹⁷³⁶ סליק לון ממצרים בגין כך וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים ואי לאו לא סליקו ועל דא אתעכבו חמישין יומין לקבלא אורייתא ומהווא אתר נפקת אורייתא ואתיהיבת ועל דא וחמושים חסר דבגין דא עלו בני ישראל מארץ מצרים</p>	<p>אמר רבי שמעון משום שאותו יובל העלה אותם ממצרים משום כך וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים ואם לא עלו ולכן התעכבו חמישים יום לקבל תורה ומאותו מקום יוצאת תורה ונתנה ועל זה וחמושים חסר שבגלל זה עלו בני ישראל מארץ מצרים.</p>
<p>ויקח משה את עצמות יוסף וגו' (&) אמאי סליק גרמיו אלא בגין דהוה רישא לנחתא לגלותא ולא עוד אלא דאיהו סימנא דגאולה הוה ליה ואומי להו לישראל על דא הדא הוא דכתיב (&) כי השבע השביע את בני ישראל והא אתמר</p>	<p>ויקח משה את עצמות יוסף וגו' (&) למה העלה עצמותיו אלא משום שהיה ראש לרדת לגלות ולא עוד אלא שלו היה סימן הגאולה והשביע את ישראל על זה זהו שכתוב כי השבע השביע את בני ישראל והרי נתבאר.</p>

¹⁷³³ היינו אליבא דמ"ד קצא ע"א שערב רב היו מצריים (רמ"ז).

¹⁷³⁴

¹⁷³⁵ יובן במ"ש הרב כי שלמה רצה לתקן נוק' דנוגה ולכך נשא נשים נכריות ולא הועיל כלום ומרע"ה רצה לתקן דכורא דנוגה ולכך גייר ערב רב ולא הועיל כלום וקליפת נוגה היא פרה אדומה וז"ש רז"ל פרה אדומה משה ושלמה לא יכלו לעמדו עליה עכ"ל. א"נ יובן במ"ש באוצ"ח כי ערב רב הם בצד ימין דפרצוף יקב והם ניצוצות דיסוד אבא שהוא משה, כי משה נשמתו מיסוד אבא ולכן השתדל משה לגיירם (מ"מ).

¹⁷³⁶ ישראל כד נפקו ממצרים כדין טעימו טעמא דמותא, והוא מחמת התגברות החיצונים ע"י חזרת הקטנות, אלא שהקב"ה עשה עמהם נסים גם אז וכמ"ש (שמות יג כא) וה' הולך לפניהם כו', כי נמשך להם הארה מהבינה להגן עליהם (דע"ה ח"ב קכו ע"ג).

ספר שמות

<p>זכאה חולקא דמשה דישראל הוּו עסקי למשאל ממונא ממצראי ומשה הוה עסיק באומאה דיוסף ואית דאמרי ארונא בנילוס הוה ובשמא קדישא סליק ליה ועוד אמר משה יוסף הגיע זמן פורקנא דישראל ואמר עלה שור וסליק ואית דאמרי בין מלכי מצראי הוה ומתמן סליק (ס"א ליה) ואית דאמרי בנין דלא יעברון ליה ע"ז שוּו בנילוס וסרח בת אשר חויאת ליה למשה</p>	<p>אשרי חלקו של משה שישראל היו עוסקים לבקש ממון מן המצרים ומשה היה עסוק בשבועת יוסף ויש אומרים שהארון היה בנילוס והעלה אותו בשם הקדוש ועוד אמר משה יוסף הגיע זמן גאולת ישראל ואמר עלה שור ועלה ויש שאומרים שהיה בין מלכי מצרים ומשם עלה (אותו) ויש אומרים כדי שלא יעשו אותו עבודה זרה שמו אותו בנילוס ושרח בת אשר הראתה למשה.</p>
<p>ויהו"ה הולך לפניהם יומם¹⁷³⁷ (&) רבי יוסי פתח (תהלים כב א) למנצח על אילת השחר מזמור לדוד כמה חביבה התורה לפני הקדוש ברוך הוא שכל מי שעוסק בתורה אהוב הוא למעלה ואהוב הוא למטה הקדוש ברוך הוא מקשיב לדבריו ולא עוזב אותו בעולם הזה ולא עוזב אותו לעולם הבא.</p>	<p>וה' הולך לפניהם יומם רבי יוסי פתח למנצח על אילת השחר מזמור לדוד כמה חביבה התורה לפני הקדוש ברוך הוא שכל מי שעוסק בתורה אהוב הוא למעלה ואהוב הוא למטה הקדוש ברוך הוא מקשיב לדבריו ולא עוזב אותו בעולם הזה ולא עוזב אותו לעולם הבא.</p>
<p>ואורייתא בעי למלעי בה ביממא ובליליא דכתיב (יהושע א ח) והגית בו יומם ולילה וכתיב (ירמיה לג כה) אם לא בריתי יומם ולילה¹⁷⁴¹ וגו' תינה ביממא¹⁷⁴² בליליא אמאי בנין דיהא שכיח לגביה שמא קדישא שלים¹⁷⁴³ כמה דלית יומם בלא ליליא¹⁷⁴⁴ ולא ו איהו שלים¹⁷⁴⁵ אלא דא עם דא כך בעי אורייתא לאשתכחא עמיה דבר נש יומא</p>	<p>וצריך לעסוק בתורה ביום ובלילה שכתוב והגית בו יומם ולילה וכתוב אם לא בריתי יומם ולילה וגו' מילא ביום אבל למה בלילה כדי שיהיה מצוי אצלו השם הקדוש שלם כמו שאין יום בלי לילה ואינו שלם אלא זה עם זה כך צריך בתורה להמצא עם האדם יום ולילה להיות שלמות לאדם יומם ולילה.</p>

¹⁷³⁷ כללות ענין זה ליתן טעם להליכת ה' לפני עמו יומם ולילה, שהוא ליחד מדת יום במדת לילה, והוא הוא עיקר סגולת העבודה בזמן אילת השחר, שהוא מתווך בין יום ולילה, ואז הוא יותר רחמים מכל זווגי הלילה וכנזכר בדרוש הקשר של הרב זל"ה עם תלמידיו. ואילת פירשוה המפרשים אור או כוכב השחר וכו', והוא ממש יעקב ולא, ולכן אז היה מתגבר דוד שהוא מלאה, ולהיות שאז הוא זוג חדש לזה נמשלה לאילה שרחמה צר, ולהיות שזווג יעקב ולא בכל אורך זעיר מתחיל מחצות ואילך, לכן אז גדולה מעלת לימוד התורה. ועל כן מתחיל להקדים וללמד גדולת התורה (רמ"ז).

¹⁷³⁸ שיש לו כח לזווג שני הזווגים דמוחין ודגופא, שהרי חלקי הפרד"ס הוא כנגד אר"א וז"ן, וכמו כן שתי התורות דכתב ודע"פ, והוא כמו שאמרו על רשב"י וחביריו שהיו פטורים מהמצוות מפני שבתורתם היו משלימים הכל [וכן הוא בב"ע קמג ע"ב] (רמ"ז).

¹⁷³⁹ שאם יתפלל בקהל אנשי מעשה, ה' יעתר לו מפני שפיו מקודש בדברי תורה וההבל שלו הוא מקיף מעולה (רמ"ז).

¹⁷⁴⁰ ירצה שבכל הזווגים הנעשים תמיד הוא יזכר שם בין בחייו ובין במותו (רמ"ז).

¹⁷⁴¹ ירצה שמביא פסוק שני שלא תאמר דדוקא לצדיק גדול כיהושע יאות להגות בתורה יומם ולילה, לזאת מביא פסוק כולל שמירה, שקיום העולם תלוי בתורת יום ולילה (רמ"ז).

¹⁷⁴² שהתורה היא מיסוד אבא והיא תורת חסד אבל לילה דין הוא (רמ"ז).

¹⁷⁴³ כי הלילה הוא של ה' אחרונה והיום הוא של ו', והוא מ"ש (תהלים מב, ט) יומם יצוה ה' חסדו, חס"ד ו', ובלילה שירה, ש"ר ה' (רמ"ז).

¹⁷⁴⁴ נראה שר"ל מ"ש הטבעיים שאלמלא שהשמש בא בערב והולך לו לא היה אפשר לעולם להתקיים מחמת רוב חומו, וכן אי אפשר לחסדים בלי הגבורות שאלמלא הן לא יוכל העולם לקבל רוב החסדים וריבוי השפע (רמ"ז).

¹⁷⁴⁵ והוא על דרך אברהם [קדמאה לא] שלים וכו', וכמ"ש בסוד העקידה, ששלמות החסדים הוא בהתערבם עם הגבורות (רמ"ז).

ספר שמות

<p>וליליא¹⁷⁴⁶ למהוי שלימותא לגבי דבר נש יומם ולילה</p>	<p>והרי נאמר שעיקר הלילה מחצות ואילך ואף על גב שמחצית הראשונה בכלל הלילה היא אבל בחצות הלילה נכנס הקדוש ברוך הוא לגן עדן להשתעשע עם הצדיקים ואז צריך לאדם לקום ולעסוק בתורה.</p>
<p>והא אתמר דקודשא בריך הוא וכל צדיקיא דבגנתא דעדן כלהו צייתין לקליה דא הוא דכתיב (שיר ה יג) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני והא אוקמוה היושבת בגנים דא כנסת ישראל דאיהי משבחת ליה לקודשא בריך הוא בשבחה דאורייתא בליליא זכאה חולקיה מאן דאשתתף בהדה לשבחה ליה לקודשא בריך הוא בשבחה דאורייתא</p>	<p>והרי נאמר שהקדוש ברוך הוא וכל הצדיקים שבגן עדן כולם מקשיבים לקולו זהו שכתוב היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני והרי פרשוה היושבת בגנים זו כנסת ישראל שהיא משבחת את הקדוש ברוך הוא בשבח התורה בלילה אשרי חלקו של מי שמשתתף עמה לשבח את הקדוש ברוך הוא בשבח התורה.</p>
<p>וכד אתי צפרא כנסת ישראל אתת ומשתעשע ביה בקודשא בריך הוא ואושיט לה לגבה שרביטא דחסד ולא עלה בלחודהא אלא עלה ועל אינון דמשתתפין בהדה והא אתמר דכתיב (תהלים מב ט) יומם יצוה יהו"ה חסדו ובלילה וגו' ועל דא אילת השחר אקרי</p>	<p>וכשבא הבוקר כנסת ישראל באה ומשתעשע בה הקדוש ברוך הוא ומושיט לה שרביט של חסד ולא רק עליה לבדה אלא עליה ועל אלו שמשותפים עמה והרי נאמר שכתוב יומם יצוה ה' חסדו ובלילה וגו' ועל זה נקראת אילת השחר.</p>
<p>ואמר רבי שמעון בשעתא דבעי לאתנהרא¹⁷⁴⁸ צפרא אתחשך ואתקדר נהורא וקדרותא אשתכח כדין אתחברת אתתא בבעלה¹⁷⁴⁹ דתנינן אשה מספרת עם בעלה לאשתעי בהדיה ועאלת להיכליה</p>	<p>ואמר רבי שמעון בשעה שרוצה להאיר הבוקר נחשך והאור נהיה קודר וקדרות נמצאת אז מתחברת אשה בבעלה ששנינו אשה מספרת עם בעלה לדבר עמו ונכנסת להיכלו.</p>
<p>לבתר כד בעי שמשא למיעל אתנהיר ואתת ליליא ונטיל ליה כדין כל תרעין סתימין והמרינ נערינ וכלבין נבחין כד אתפלג ליליא</p>	<p>אחר כך כשרוצה השמש להיכנס מאיר ובא הלילה ונוטל אותו אז כל השערים סתומים וחמורים נוערים וכלבים נובחים כשנחצה הלילה מתחיל המלך (לקרא) לקום והמלכה</p>

¹⁷⁴⁶ שהיא כלולה ממצוות עשה ומצוות ל"ת ח"ג, ולכן בעסוק בה יומם ולילה יהיה הייחוד שלם אשא במיא ומיא באשא, והוא הוא שלימות יומם ולילה העליונים יום בלילה ולילה ביום (רמ"ז).

¹⁷⁴⁷ וירצה שבתחילה הלילה ועד חצות הדינין חזקים ואין כח למתקם שלכן אז יוצאים החיצונים דתרעין סתימין וכדאמר בסמוך, אבל עיקר שלימות הלילה הוא מחצות ואילך שאז מתפשטת לאה בכל מקומה של רחל והיינו תנה"ם דזעיר והוא סוד ה' הנוסף על ליל, כי קודם חצות ה"ס לאה מן החזה ולמעלה וה"ס ז' בניה כנודע וכו', ולהיותו בעיקריות זעיר לכן הוא מספר עשיריות, והוא מ"ש דפלגו קדמיתא וכו', שהוא בחינת ליל, מכל מקום העיקר הוא חצי האחרון סוד הה' שהוא בחינת גילוי האורות שלא מתפשטת שם, ולכן אעפ"י שגם חצי הראשון גם הוא בסוד לאה שבה כל זווגי הלילה בכל זאת העיקר מחצות ואילך (רמ"ז).

¹⁷⁴⁸ בעת שהיו הזר"ן בקטנותו, והיתה אז המלכות בסוד אילת השחר, כאילה זו שפתחה סתום ורחמה צר וחביבה על בעלה, אילת אהבים ויעלת חן (עירובין נד ע"ב, זוהר ויקרא כא ע"ב) (דע"ה ח"ב קכו ע"א).

¹⁷⁴⁹ עי' לעיל י ע"א (לש"ו).

ספר שמות

<p>שארֵי מַלְכָּא (למקרי) ¹⁷⁵⁰ לְמִיקָם וּמִטְרוֹנִיתָא לְזִמְרָא וְאִתִּי מַלְכָּא וְאִקִּישׁ לְתַרְעָא ¹⁷⁵¹ דְּהִיבְלָא וְאִמַר (שִׁיר ה' ו') פְּתַחֵי לִי אַחֲוֵי רַעִיתִי וְגו' וְכַדִּין מִשְׁתַּעֲשַׁע בְּנִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקָא</p>	<p>לזמר ובא המלך ומקיש על שער ההיכל ואומר פתחי לי אחותי רעיתי וגו' ואז משתעשע בנשמות הצדיקים.</p>
<p>זְכָאָה חוֹלְקִיה דְּהָהוּא דַּאתְעַר הָהוּא זְמַנָּא בְּמַלְי דְּאוֹרִייתָא בְּגִין דָּא כָּל אִינוּן דְּבְנֵי הִיבְלָא דְּמִטְרוֹנִיתָא כְּלָהוּ בְּעִיִן לְמִיקָם בְּהָהוּא זְמַנָּא לְשִׁבְחָא לְמַלְכָּא וְכָלְהוּ מִשְׁבַּחַן קְמִיה וּשְׁבַחָא דְּסַלִּיק מֵהָאֵי עֲלֵמָא דַּאִיהוּ רַחִיק (יְתִיר) דָּא נִיחָא לִיה לְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְכַלָּא ¹⁷⁵³</p>	<p>אשרי חלקו של אותו שמתעורר באותו זמן בדברי תורה ולכן כל אותם בני היכל המלכה כולם צריכים לקום באותו זמן לשבח את המלך וכולם משבחים לפניו והשבח שעולה מהעולם הזה זה שהוא רחוק (יותר) זה נחת ¹⁷⁵² רוח לקדוש ברוך הוא מהכל.</p>
<p>כְּד אֶסְתַּלֵּק לִילִיא וְאִתִּי צַפְרָא (נ"א וְאִתְחַשְׁד) וְאִתְקַדַר כְּדִין מַלְכָּא וּמִטְרוֹנִיתָא בְּרוּא בְּחֻדְהָ וְיַהִיב לָהּ מִתְנָן וְלִכְל בְּנֵי הִיבְלָא זְכָאָה חוֹלְקִיה מֵאֵן דַּאִיהוּ בְּמַנְיִנָּא</p>	<p>כשמתלק הלילה ובא הבוקר (ומחשיך) והתקדר אז המלך והמלכה בסוד בשמחה ונותן לה מתנות ולכל בני היכלה אשרי חלקו של מי שהוא במנין.</p>
<p>וְיַהוּ"ה הוֹלֵךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם (&) קוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּבֵית דִּינָה</p>	<p>וה' הלך לפניהם יומם הקדוש ברוך הוא ובית דינו</p>
<p>מו' ב ¹⁷⁵⁴</p>	
<p>אִמַר רַבִּי יִצְחָק הֵיִינוּ דְּתַנְיִנָּן שְׁכִינְתָּא בְּאַבְהֵתָא נְטֵלָא הוֹלֵךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם (&) דָּא אַבְרָהָם בַּעֲמוּד עֵנָן דָּא יִצְחָק לְנַחֲוֹתָם הַדְרֵךְ דָּא יַעֲקֹב דְּכָתִיב בֵּיה (בְּרַאשִׁית לֵב ב') וַיַּעֲקֹב הַלֵּךְ לְדַרְכּוֹ וְלִילִיָּהּ בַּעֲמוּד אֵשׁ ¹⁷⁵⁵ לְהַאִיר לָהֶם דָּא דוּד מַלְכָּא</p>	<p>אמר רבי יצחק היינו ששנינו שכינה נוסעת באבות הולך לפניהם יומם זה אברהם בעמוד ענן זה יצחק לנחותם הדרך זה יעקב שכתוב בו ויעקב הלך לדרכו ולילה בעמוד אש להאיר להם זה דוד המלך.</p>
<p>וְכָלְהוּ רְתִיבָא עֲלָאָה קְדִישָׁא לְמַחְךָ יִשְׂרָאֵל בְּשִׁלְמוֹתָא דְּכָלָּא בְּגִין דִּיחֻזּוּן ¹⁷⁰ אַבְהָן פּוֹרְקָנָא (ס"א דְּבְנִייהו) ¹⁷¹ דְּלַהוֹן דְּכָתִיב (בְּרַאשִׁית מו' ד') וְאִנְכִי ¹⁷² אַעֲלֶךְ גַּם עֲלָה עִם הַמֵּרְכָבָה וְכָתִיב וְיַהוּ"ה הוֹלֵךְ וְגו' לְלַכְתָּ יוֹמָם וְלִילִיָּהּ וְכִי אִמַּאי הוּוּ אֹזְלֵי יוֹמָם וְלִילִיָּהּ יַהֲכוּן בִּימַמָּא וְלֹא יַהֲכוּן בְּלִילִיא כְּבִנֵי אִנְשָׁא דְּעַרְקִין דְּכִיּוֹן דְּקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נְטִיר לֹון אִמַּאי אֹזְלִין בִּימַמָּא וּבְלִילִיא אֵלָא לֹא אֶשְׁתַּכְּחָא בְּהוּ שְׁלִימוֹתָא דְּכָלָּא דְּלִית שְׁלִימוֹ אֵלָא יוֹמָם וְלִילִיָּהּ ¹⁷⁵⁶</p>	<p>וכולם מרכבה עליונה קדושה ללכת ישראל בשלמות הכל כדי שהאבות יראו את גאולה (של בניהם) שלהם שכתוב ואנכי אעלך גם עלה עם המרכבה וכתוב וה' הלך וגו' ללכת יומם ולילה וכי למה היו הולכים יומם ולילה ילכו ביום ולא ילכו בלילה כאנשים שבורחיים כיון שהקדוש ברוך הוא שומר אותם למה הלכו ביום ובלילה אלא כדי להימצא בהם שלמות הכל שאין שלימות אלא יום ולילה.</p>

¹⁷⁵⁰ פי' ויקץ כישן ה' הדורמיטא (רח"ו).

¹⁷⁵¹ יסוד דלאה (רח"ו).

¹⁷⁵²

¹⁷⁵³ כתב הרב כי נ"ר הוא לז"ן שאינם מזדווגים אבל יעקב ולאה עסוקים בזווג (רח"ו).

¹⁷⁵⁴

¹⁷⁵⁵ סתם הו"ה בז"א (רח"ו).

¹⁷⁵⁶ כאן שייך מאי דבסמוך אמר רבי אבא וה' הולך וכו' עד בסטרא דא ובדא, אחר כך צריך לומר בגין דירדפון מצראי בתריהון לאתיקרא שמא דקב"ה ברתיוכו ובפרשוי בגין למיזל ביממא ובליליא

ספר שמות

<p>אמר רבי אבא הכי אוקימנא ויהויה הולך לפניהם יומם בעמוד ענן דא אברהם ולילה בעמוד אש דא יצחק ואי הכי יעקב אן הוא אלא במלה קדמאה אתמר ותמן שארי כמה דכתיב ויהויה</p>	<p>אמר רבי אבא כך בארנו וה' הלך לפניהם יומם בעמוד ענן זה אברהם ולילה בעמוד אש זה יצחק ואם כך איפה יעקב אלא שנאמר בדבור הראשון ושם התחיל כמו שכתוב וה'.</p>
<p>ולילה בעמוד אש הוה נהיר בסטרא דא ובדא¹⁷³¹⁷⁵⁷ בגין דירדפון מצראי בתריהון לאתייקרא שמא דקודשא בריך הוא ברתוכי ופרשוי בגין¹⁷⁴ למיזל יממא וליליא¹⁷⁵ אספקלריא דנהרא ודלא נהרא ותו בגין¹⁷⁶ לאטעאה למצראי דימרון מקרה הוא דכתיב (ישעיה יט יג) נואלו שרי צוען וכתיב (שם מד כה) משיב חכמים אהור ועל דא אזלי ביממא וביליא</p>	<p>ולילה בעמוד אש היה מאיר בצד זה ובה כדי שהמצרים ירדפו אחריהם שיתכבד שם הקדוש ברוך הוא במרכבותיו ופרשיו כדי ללכת יומם ולילה אספקלריה המאירה ושלא מאירה ועוד כדי להטעות את המצרים שיאמרו מקרה הוא שכתוב נואלו שרי צוען וכתוב משיב חכמים אהור ועל כן הלכו ביום ובלילה.</p>
<p>רבי אבא אמר זכאה חולקיהון דישראל דקודשא בריך הוא אפיק לון ממצרים למהוי חולקיה ואחסנתיה ותא הזי בסטרא דיובלא אשתכח חירו לישראל וכן לזמנא דאתי דכתיב (שם כז יג) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול¹⁷⁵⁸ וגו'</p>	<p>רבי אבא אמר אשרי חלקם של ישראל שהקדוש ברוך הוא הוציא אותם ממצרים להיות חלקו ונחלתו ובא וראה בצד היובל נמצאה חרות לישראל וכן לעתיד לבא שכתוב והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו'.</p>
<p>ובגין ההוא יובלא עלאה אתעכבו חמשיין יומין לקבלא אורייתא ולמקרב לטורא דסיני וכיון דאזלי ביממא אזלי בליליא למהוי בלא חד יומא בין יממא וליליא ולא אשתכח פרישו נמצאת הפרדה.</p>	<p>ומשום אותו יובל עליון התעכבו חמשים יום לקבל התורה ולקרב להר סיני וכיון שהלכו ביום הלכו בלילה להיות הכל יום אחד בין יום ולילה ולא נמצאת הפרדה.</p>
<p>ולא עוד אלא דכלהו בנייתא אזלין לרעותא דנפשיהו ביומא דקבילו אורייתא הוו חמשיין יומין שלמין יומי ולילי כדקא יאות דלית יום בלא לילה ולית לילה בלא יום ולילה ויום אקרי יום אחד וכיון דאזלו חמשיין יומין שלמיין כדן (לקבל נ' דיובלא וכמו) שארו עליהו אינון חמשיין יומין דיובלא ומסטרא דיובלא אתייהיב להו אורייתא ובגין כך אזלין יומא וליליא</p>	<p>ולא עוד אלא שכולם הלכו במנוחה לרצון נפשם ביום שקבלו התורה היו חמשים ימים שלמים ימים ולילות כראוי שאין יום בלי לילה ואין לילה בלי יום ולילה ויום נקרא יום אחד וכיון שהלכו חמשים ימים שלמים אז (כנגד נ' של יובן וכמו) שרו עליהם אותם חמשים ימי היובל ומצד של היובל נתנה להם תורה ולכן הלכו יומם ולילה.</p>
<p>ואמר רבי אבא כתיב (בראשית כז א) והי כי זקן יצחק ותכהין עיניו למה הרי בארנו שמי שאוהב רשעים כך הוא ובא וראה ביצחק נכלל הלילה ולילה לא בהיר ועל זה ותכהין עיניו והכל אחד.</p>	<p>ואמר רבי אבא כתוב ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו למה הרי בארנו שמי שאוהב רשעים כך הוא ובא וראה ביצחק נכלל הלילה ולילה לא בהיר ועל זה ותכהין עיניו והכל אחד.</p>

אספקלריא דנהרא ודלא נהרא, ותו בגין לאטעאה למצראי דימרון מקרה הוא דכתיב (ישעיה יט, יג) נואלו שרי צוען, וכתיב (שם מד, כה) משיב חכמים אהור, וע"ד אזלי ביממא וביליא (רמ"ז).

¹⁷⁵⁷ בחו"ג (רח"ו).
¹⁷⁵⁸ נראה כי השופר הוא יסוד הבינה ויתקע היינו לשון נתקע ביבמתו והיינו שיהיה זווג או"א ויכנס הקב"ה בירושלים של מעלה (רח"ו).

ספר שמות

<p>רבי יצחק פתח ואמר (&) ויגד למלך מצרים כי ברח העם ויגד מאן קאמר ליה¹⁷⁵⁹ אלא הא אוקמוה¹⁷⁶⁰ אבל חכמוי¹⁷⁶¹ וחרשוי אתכנשו לגביה ואודעוהו כי ברח העם ואמאי קאמרו דא אלא חמו בחכמתא דלהון דהוון אזלי יממא וליליא אמרו ודאי ערקין אינון ולא עוד אלא דחמו דלא הוון אזלי באורח מישר כמה דכתיב (&) וישבו ויחננו לפני פי החירות</p>	<p>רבי יצחק פתח ואמר ויגד למלך מצרים כי ברח העם ויגד מי אמר לו אלא כך פרשוה אבל חכמיו ומכשפיו התכנסו אליו והודיעוהו כי ברח העם ולמה אמרו את זה אלא ראו בחכמה שלהם שהיו הולכים יומם ולילה אמרו ודאי שהם בורחיים ולא עוד אלא שראו שאינם הולכים בדרך ישרה כמו שכתוב וישבו ויחננו לפני פי החירות.</p>
<p>ויקח שש מאות¹⁷⁶² ונו' (&) שש מאות אמאי אמר רבי יוסי לקבל מניינא דישראל דכתיב (&) כשש מאות אלף רגלי בחור לקבל הגברים דאינון עקרא דכל ישראל וכל רכב מצרים שאר רתיבין דאינון טפלין לאחורי (נ"א לאחרינין) לקבל הטף דכתיב (&) לבד מטף וכלא עביד בעיטא דחרשוי וחכמוי ושלישים על כלו כלא בחכמתא לקבל דרגין עלאינן תריין וחד רבי יצחק אמר כתרנומו ומזרזין וריזין הוון בכלא</p>	<p>ויקח שש מאות וגו' למה שש מאות אמר רבי יוסי כנגד המנין של ישראל שכתוב כשש מאות אלף רגלי בחור כנגד הגברים שהם העיקר של כל ישראל וכל רכב מצרים שאר המרכבות שהם טפלים לאחוריים (לאחרים) כנגד הטף שכתוב לבד מטף והכל עשה בעצת מכשפיו וחכמיו (&) ושלישים על כלו הכל בחכמה כנגד דרגות העליונות שנים ואחד רבי יצחק אמר כתרנומו ומזרזין שהיו זריזים בכל.</p>
<p>ויקח שש מאות רכב בחור רבי חייא אמר כתיב (ישעיה כד כא) יפקוד יהו"ה על צבא במרום ועל מלכי האדמה על האדמה</p>	<p>ויקח שש מאות רכב בחור רבי חייא אמר כתוב יפקד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה</p>

¹⁷⁵⁹ אע"ג דיש הרבה מקומות מקראות קצרים כמו (בראשית מח א) ויאמר ליוסף הנה אביך חולה ואחר כך נאמר עוד ויגד ליעקב, מכל מקום אין ספק שיש טעמים למה שפעמים מקצר ופעמים מפרש. ועוד דלמה לא אמר ויגד כמ"ש בויחי, אלא ויגד מההפעל (רמ"ז).

¹⁷⁶⁰ הוא מה שאמרו רז"ל והוא בפ"י רש"י, ששלח איקטורין (רמ"ז).

¹⁷⁶¹ הכריחו לזה משום דקשיא חדא שה' אמר (יא, א) כשלחו כלה גרש יגרש, שר"ל שלא יחפוץ עוד בהם ולא יחשוב שישבו עוד שם, וכן הפשט של ויהפך לבב פרעה, נראה שאז נתחרט ונהפך לבו ממה שהיה בדעתו קודם לכן, ואם כן אינו נראה לומר ששלח איקטורין ובפרט בשעת חימום צרותיו. ועוד שאם כן היה לו לומר ויגידו למלך מצרים, אבל ויגד הוא מהבנין שלא נזכר שם פועלו, ובכמה מקומות נאמר כן בהגדה נסתרת כמו (בראשית כב, כ) ויגד לאברהם לאמר, (שם כז, מב) ויגד לרבקה, שהיתה הגדת רוח הקדש, ולכן פירש בכאן שגם זו היתה כדרך העלם דהיינו חכמוי וחרשוי מנגדי הקדושה ואויבי משה, וכוונתם היתה לומר לו שאינו אמר מה שעלה על דעתם שצד הקדושה עליונה גברה וכמו שהודה פרעה (ט, כז) ה' הצדיק, ושאפילו ישראל עצמם לא חשבו כך שאם כן לא היה להם ללכת בבריחה כמו שיבוא, אלא שהם עצמם חששו שעדיין לא נתמלא קצם, שהרי לא היו שם כי אם מספר [שנים] בר"ח ולכן היו בורחים, והסכימו חכמיו על ככה מפני שראו בחכמתם שהיו הולכים יומם ולילה שזהו סימן מובהק להם שהיו בורחים, ועוד שהיו הולכים דרך מעוקם כדרך הבורח שירא פן ירדפו אחריו, ולכן שבו אל פי החירות מפני שלא היו יודעים אנא ילכו במדבר, ומכל זה גזרו שאינו אמת מה שאמר להם משה שעולמות הקדושה היו כבר מתוקנים ושולטים, אלא שהוא פעל או בדרך השבעות או באיזה דרך נעלם מהם, ושלכן היה בידו כח להטיבם ולהגביר צד שלו, ועל כן קראוהו מלך מצרים להודיעו שעוד כח מלכותו גובר, ולכן נשמעו להם פרעה ועבדיו ואמרו ודאי אנו שלחנו את ישראל מעבדנו (רמ"ז).

¹⁷⁶² תכלית כוונתו היתה להתקומם כנגד הקדושה. ויובן בהקדים תחילה מ"ש הרב זלה"ה שמצרים היתה אחוזה במ"י דאלק"ם בח"ם צירופיו, והיה פרעה מכחיש אותיות אל"ה ושמהם באו עליו המכות כמשה"ה (י, א) אותותי אלה, אותיות אלה. והענין שהיה מכחיש מציאות ז"א שה"ס אל"ה וכמשה"ה (ישעיה מ, כו) מי ברא אל"ה, ובג"ל ל"ו ו' פעמים ו', שהוא זעיר ו' פעמים ל"ו ר"ל, שהוא שם ע"ב שמות המתחלק ב"ק שהוא ז"א ו' שמות בכל קצה, וגם באותיות אלה יש ע"ב צירופים, ואיתא בספר הכוונות כי ת"ר רכב כנגד ו"ק ורכב מצרים נגד הנקבה, וז"ש שש מאות רכב בחור, שה"ק שלקח הם בחור"ר ר"ו ו' פעמים אל"ה. וז"ש לקבל הגברים, שכולם בעלי גבורה, ורכב מצרים נגד המלכות שמצרים היתה ערות הארץ, וח"ם י' פעמים גי' ליל"ת (רמ"ז).

ספר שמות

<p>המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה בזמנא דקודשא בריך הוא יהיב שלמנותא לרב רבי עמין לעילא יהיב להו לעמא דלהון לתתא ובשעתא דנחית לון מדרגיהון דלעילא נחית לון לעמא לתתא ויקח שש מאות רכב בחור הא ממנא דלהון ואוקמוה דדבר רתיכין דשאר עמין¹⁷⁶³ וכלהו נפלו במשריתא דסיסרא לבתר והיינו בחור (נ"א ולבתר)¹⁷⁷ וכל רכב מצרים</p>	<p>בזמן שהקדוש ברוך הוא נותן שלטון לגדולי העמים למעלה נותן להם לעם שלהם למטה ובשעה שמוריד אותם מדרגתם שלמעלה מוריד את העם למטה ויקח שש מאות רכב בחור הרי הממונה שלהם ופרשוה שהנהיג את מרכבות שאר העמים וכולם נפלו במחנה סיסרא אחר כך והיינו בחור (ואחר כך) וכל רכב מצרים.</p>
<p>כתיב (שיר א ט) לססתי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי תא חזי כדוגמת סוסיא נוקבא אתחזי להון לסוסיהון דפרעה ואוקמוה אלא לסוסתי ברכבי פרעה</p>	<p>כתוב לססתי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי בא וראה כדוגמת סוסה נקבה נראתה לסוסים של פרעה ופרשוה אלא לסוסתי ברכבי פרעה</p>
<p>מז/א¹⁷⁶⁴</p>	
<p>תא חזי פרעה בשעתא דהוה רדיף אבתריהו דישראל מה עבד נטל סוסון נוקבין¹⁷⁶⁵ וכפת לון ברתיכו בקדמיתא וסוסין דוכראי כפת לון לאחוריהון והוון מזיינין דוכרי לקבל נוקבי ונוקבי לא בעאן ואוחן למיזל כיון דקריב (נ"א וכד אדביק)¹⁷⁸ לגבייהו דישראל נטל נוקבי ושוי לון לאחורי וסוסון דוכרין לקדמין לאבאשא לישראל ולאגהא בהו קרבא</p>	<p>בא וראה בשעה שפרעה היה רודף אחר ישראל מה עשה נטל סוסות נקבות וכפת אותן במרכבותיו בתחלה ואת הסוסים הזכרים כפת אותם מאחור והיו הזכרים מתחממים כנגד הנקבות והנקבות מסרבות/לא רצו ומהרו לרוץ כיון שקרב (וכאשר הדביק) אל ישראל נטל את הנקבות ושם אותם לאחור והסוסים הזכרים לפנים כדי להרע לישראל וללחום בהם קרב.</p>
<p>כגוונא דא ויהו"ה הולך לפניהם יומם (&) לבתר חזרה שכינתא לאחוריהון דישראל דכתיב (&) ויסע מלאך האלהים וגו'¹⁷⁶⁶ בניני כך דמיתך רעיתי (&)</p>	<p>כדוגמא זה וה' הלך לפניהם יומם ואחר כך חזרה השכינה לאחורי ישראל שכתוב ויסע מלאך האלהים וגו' משום כך דמיתך רעיתי.</p>
<p>והאי קרא הא אוקמוה דאקריב לכל חילוי ורתיכו לאגהא קרבא ותו ופרעה הקריב (&) רבי יוסי אמר הא אתמר דקריב לון לתשובה ופרעה הקריב¹⁷⁶⁷</p>	<p>ופסוק זה הרי פרשוהו שהקריב את כל חילותיו ומרכבותיו ללחום קרב ועוד ופרעה הקריב רבי יוסי אמר הרי נתבאר שהקריב אותם לתשובה ופרעה הקריב.</p>
<p>כתיב (ישעיה כו יז) יהו"ה בצר פקדון צקון לחש¹⁷⁶⁸ וגו' בצר פקדון לא פקדין ישראל לקודשא בריך הוא בשעתא דנייחא אלא בשעתא דעקיין להו וכדין כלהו פקדין ליה צקון לחש וכלהו צלאן בצלותין ובבעותין ואריקו</p>	<p>כתוב ה' בצר פקדון צקון לחש וגו' בצר פקדון לא פוקדים ישראל את הקדוש ברוך הוא בשעת מנוחה אלא בשעה שמציקים להם ואז כולם פוקדים אותו צקון לחש וכולם מתפללים בתפלות ובבקשות ומריקים</p>

¹⁷⁶³ הם מחנות ס"מ (רמ"ז).

¹⁷⁶⁴

¹⁷⁶⁵ עי' זהר חדש עב ע"א.

¹⁷⁶⁶

¹⁷⁶⁷ עי' ח"א פא ע"ב.

¹⁷⁶⁸ עי' ח"א מא ע"ב.

ספר שמות

<p>קמיה צלותין אימתי (שם &) מוסרך למו בשעתא דפקיד לון קודשא בריך הוא ברצועי כדין קודשא בריך הוא קאים עלייהו ברחמי וניחא קמיה ההוא קלא דלהון בנין לאתפרעא מן שנאיהון ואתמלי עלייהו ברחמי</p>	<p>לפניו תפלות אימתי מוסרך למו בשעה שפוקד הקדוש ברוך הוא אותם ברצועתו ואז הקדוש ברוך הוא עומד עליהם ברחמים ואותו הקול שלהם נוח לפניו כדי להיפרע משונאיהם ומתמלא עליהם ברחמים.</p>
<p>כמה דאוקימנא¹⁷⁶⁹ מתל ליונה עם הנץ וכו' כך ישראל הוון קריבין לימא והוון חמאן לימא קמיייהו אזיל וסעיר וגלגלוי זקפין לעילא הוון דחילין זקפו עינייהו וחמו לפרעה ולמשיירייתיה ואבני גירין ובלסמראין כדין (&) וייראו מאד מה עבדו (&) ויצעקו בני ישראל מאן גרים האי דקריבו ישראל לגבי אבוהון דלעילא פרעה הדא הוא דכתיב (&) ופרעה הקריב והא אתמר</p>	<p>כמו שפרשנו משל ליונה עם הנץ וכו' כך ישראל היו קרבים לים והיו רואים את הים לפנייהם הולך וסוער וגליו עולים למעלה היו פוחדים זקפו עיניהם וראו את פרעה ומרכבותיו ואבנים חצים ובליסטראות ואז וייראו מאד מה עשו ויצעקו בני ישראל מי גרם את זה שקרבו ישראל לאביהם של מעלה פרעה זהו שכתוב ופרעה הקריב והרי זה נתבאר.</p>
<p>ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת יהוה אמר רבי שמעון זכאה חולקיהון דישראל דהא רעיא כמשה אזיל בנווייהו כתיב (&שם סג יא) ויזכור ימי עולם משה עמו ויזכור ימי עולם דא קודשא בריך הוא¹⁷⁷⁰ משה עמו (מכאן אוליפנא) שקיל הוה משה ככל ישראל ואוליפנא מהא כי רעיא דעמא הוא¹⁷⁷¹ ממש עמא כלהו אי איהו זכי עמא כלהו זכאין ואי איהו לא זכי עמא כלהו לא זכאין ואתענשו בניניה והא אוקמוה</p>	<p>ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה' אמר רבי שמעון אשרי חלקם של ישראל שהרי רועה כמו משה הלך בתוכם כתוב ויזכור ימי עולם משה עמו ויזכור ימי עולם זה הקדוש ברוך הוא משה עמו (מכאן למדנו) שמשה היה שקול ככל ישראל ולמדנו מזה כי רועה העם הוא ממש כל העם אם הוא זוכה כלם זוכים ואם אינו זוכה כל העם לא זוכים ונענשים בגללו והרי פרשוה.</p>
<p>התיצבו וראו לית לכו לאגחא קרבא דהא קודשא בריך הוא יגיה קרבא בניניכוון כמה דאת אמר (&) יהוה ילחם לכם ואתם תחרישון תא חזי ההוא ליליא כנש¹⁷⁷² קודשא בריך הוא לפמליא דיליה ודאין דינייהו דישראל ואלמלא דאקדימו אבהן¹⁷⁷³ עלייהו</p>	<p>התיצבו וראו אין לכם ללחום קרב שהרי הקדוש ברוך הוא ילחם קרב בשבילכם כמו שנאמר ה' ילחם לכם ואתם תחרישון בא וראה באותו לילה כנס הקדוש ברוך הוא את הפמליא שלו ודן את דיני ישראל ואלמלא שהקדימו האבות על ישראל לא היו</p>

¹⁷⁶⁹ עי' שיה"ש רבה (פ"ב סי' לה): תני דבי ר' ישמעאל בשעה שיצאו ישראל ממצרים למה היו דומין ליונה שברחה מפני הנץ ונכנסה לנזקיק הסלע ומצאה שם הנחש מקנן ונכנסה לפנים ולא היתה יכולה להכנס שעדיין הנחש מקנן תחזור לאחורה לא תהי יכולה שהנץ עומד בחוץ מה עשתה היונה התחילה צווחת ומטפחת באגפיה כדי שישמע לה בעל השובך ויבא ויצילה כך היו ישראל דומים על הים לירד לים לא היו יכולין שעדיין לא נקרע להם הים לחזור לאחוריהם לא היו יכולין שכבר פרעה הקריב מה עשו וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה' מיד (שמות י"ד) ויושע ה' ביום ההוא.

¹⁷⁷⁰ פי' ז"א הנק' ימי עולם (מ"מ)

¹⁷⁷¹ אין ספק שהטעם הוא כי הרועה הוא מראה שכל הנפשות אשר לעם נכללות בו, ובהיות המראה בהירה כנשמת משה רבינו ע"ה כל הצורות הנכללות בה מאירות ובהיקות, וכולם מתקנות עצמם במה שהן מתחסדות מתוך השפעת נשמתו, ואם המראה שהם נראות בה היא חשוכה כגון שהרועה בלתי הגון כולם נענשים, שהרי נשמתן חשוכות שנראות במראה חשוך ואי ספק שאם היו זוכות לא ימנע מא' משתים או ימות הרועה או ייטיב עצמו בזכותם, והטעם שהקב"ה גזר דור דור ופרנסיו וכיון שהדור הזה אינם זוכים גם הרועה אינו זוכה ולזה גם הם נענשים בעונשו והכל ביורשו והיינו מה שאמרנו בגמ' מושל מקשיב על שפת וכו' בחולין פ"ק (אור יקר).

¹⁷⁷² שהיו במקום סכנה ודן דינם אם היו ראויים לנס שכן הדרך למעלה (אור יקר).
¹⁷⁷³ והיינו סוד ויס"ע ויב"א וי"ט ג' אבות שבכח זכותם נצולו (אור יקר).

ספר שמות

<p>נצולים מן הדין רבי יהודה אמר זכות יעקב הגנה על ישראל זהו שכתוב לולי ה' שהיה לנו יאמר נא ישראל ישראל סבא.¹⁷⁷⁴ יאמר נא ישראל ישראל סבא</p>	<p>דישראל לא אשתזיכו מן דינא רבי יהודה אמר זכותא דיעקב אנין עלייהו דישראל הדא הוא דכתיב (תהלים קכד א) לולי יהוה שהיה לנו¹⁷⁷⁴ יאמר נא ישראל ישראל סבא</p>
<p>ה' ילחם לכם ואתם תחרישון רבי אבא פתח אם תשיב משבת רגליך עשות חפציך ביום קדשי אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם להדבק בהם מכל שאר עמי העולם ומתוך אהבתם קרב אותם אליו ונתן להם תורה ונתן להם שבת שהיא קדוש מכל שאר הימים ומנוחה מהכל ושמחה של הכל ושקולה שבת כנגד כל התורה ומי ששומר שבת כאילו שמר את כל התורה.</p>	<p>יהוה ילחם לכם ואתם תחרישון (&) רבי אבא פתח (ישעיה נח יב) אם תשיב משבת רגליך עשות חפציך ביום קדשי זכאין אינון ישראל דקודשא בריך הוא אתרעי בהון לאתרבקא בהו מכל שאר עמין דעלמא¹⁷⁷⁵ ומגו רחמותא דלהון¹⁷⁷⁶ קריב לון לגביה¹⁷⁷⁷ ויהב לון אורייתא ויהב לון שבת¹⁷⁷⁸ דאיהו קדישא מכל שאר יומין וניחא מכלא¹⁷⁷⁹ וחדוה דכלא¹⁷⁸⁰ ושקיל שבת לקבל אורייתא כולה¹⁷⁸¹ ומאן דנטיר שבת כאילו נטיר אורייתא כולה¹⁷⁸²</p>
<p>וקראת לשבת ענג (&) ענוגא דכלא ענוגא דנפשא¹⁷⁸³ וגופא ענוגא דעלאין ותתאין וקראת לשבת מאי וקראת¹⁷⁸⁴ דיזמין ליה כמה דאת אמר (ויקרא כג ב) מקראי קדש כלומר זמינין כמה דמזמין אושפיזא לביתיה ועל דא</p>	<p>וקראת לשבת ענג עונג של הכל עונג הנפש והגוף ענוג לעליונים ולתחתונים וקראת לשבת מה זה וקראת שיזמין אותה כמו שנאמר מקראי קדש כלומר מזומנים כמו מי שמזמין אורח לביתו ועל זה וקראת</p>

¹⁷⁷⁴ המזמור מדבר בענין זה כאומרו בקום עלינו אדם, זה פרעה אזי המים שטפונו זה היה והמים להם חומה וכו', וא"כ לולי ה' שהיה לנו יאמר נא ישראל אינו ישראל ממש, דאם כן מאי לנו אלא לולי ה' שהיה לנו היינו ישראל ממש יאמר נא ישראל היינו "ישראל סבא" שעמד בתפלה ויאמר נא ג"כ לולי ה' שהיה לנו (אור יקר).

¹⁷⁷⁵ כי בהיותם במצרים היו גוי מקרב גוי כדפי' רז"ל וא"כ "אתרעי בהו מכל שאר עמין" ששם כמעט היו שוים לשאר עמין (אור יקר).

¹⁷⁷⁶ שהוא אוהב אותם בסוד קביעות נפש טהורה בגופם (אור יקר).

¹⁷⁷⁷ בעבודה כמי שמקרב נער על פי דרכו מיציאת מצרים עד הר סיני (אור יקר).

¹⁷⁷⁸ שאם גוי א' יעסוק בתורה אין לו חלק בה, אבל ישראל, התורה חלקם בסוד דבקות נפשם בה ויהב לון שבת" שאם גוי א' ישובת לא יהיה לו מנוחת הנפש אשר לישראל מפני שהוא גנוב אתו, אמנם ישראל השבת לו במתנה מאת הבורא, ושובת בו מנוחת הנפש (אור יקר).

¹⁷⁷⁹ עי' ח"ג קח ע"א וקכג ע"א.

¹⁷⁸⁰ היינו שהימים ששה ימי חול, והם מחסד ועד יסוד, עם היות שהם ענפים מתלבשים במטטרין חול ודאי, אמנם יום שבת הוא בסוד ג"ר לכך הוא מסוגל בג' ענינים, בקדש מצד החכמה, במנוחה מצד הכתר, בשמחה מצד הבינה, ולא שיהיה הדבר סתום בו, אלא מתפשט בכל הימים, שכל מה שעד האדם לבוראו ו' יי חול מתקד"ש ונ"ח ושמ"ח בשבת (אור יקר).

¹⁷⁸¹ שהוא סוד מנוחת התורה, וכל מה שעוסק האדם בתורה בסוד ו' קצוות ו' סדרי משנה, מנוחתם בשבת בסוד הקדש שהם ו' ק נעלמים שורש אל התורה המתגלה למטה, דהיינו בראשית ברא שית ודאי (אור יקר). ועי' רמב"ן שמות יג טז.

¹⁷⁸² עי' לקמן פט ע"א, צב ע"א. הוא סוד מנוחת התורה, כאלו נטיר אורייתא כולה, שכל מה ששמר בימי החול מזדכך עתה ביום שבת הרי חוזר ושומר התורה פעם שנית בדקות ולא לאותם שהם מחללי התורה שאין השבת מספיק אלא אדרבא צריך לשמור התורה להיותה כסא לשבת ומנוחתו אח"כ (אור יקר).

¹⁷⁸³ דקדק דקאמר וקראת לשבת ענג סתם ולא אמר למי מורה שהוא סתם עונג לכל, דהיינו אל הגוף בערך אכילת המעדנים, ולנפשא בערך מה שהקב"ה מעננה מפני שיש בו עונג לעליונים כנגד הנפש, ולתחתונים כנגד הגוף (אור יקר).

¹⁷⁸⁴ דהיינו שאתה תקרא ותזמין לשבת ענג, כמו שמזמין לאושפיזא אל הלחם ואל הענג, והיינו שמזמין ליה לפתוריה, שע"י מה שקורא אותו למטה אל העונג הגשמי הוא קורא אותו למעלה אל העונג הרוחני (אור יקר).

ספר שמות

<p>וקראת לשבת ענג דיזמין ליה כמה דמזמין אושפיזא בפתורא מתקנא בביתא מתקנא כדקא יאות במיכלא ובמשתיא כדקא יאות יתיר על שאר יומין וקראת לשבת מבעוד יום¹⁷⁸⁵ לקדוש יהו"ה מכובד (&) דא יום כפורים תרי דאינון חד וכבדתו מעשות</p>	<p>לשבת עונג שיזמין אותה כמו שמזמינים אורח בשלחן מתוקן ובבית מתוקן כראוי במאכל ובמשתה כראוי יותר על שאר הימים וקראת לשבת מבעוד יום לקדוש ה' מכבד זה יום הכפורים שנים שהם אחד וכבדתו מעשות</p>
<p>מז/ב¹⁷⁸⁶</p>	<p>דרכיך כמו שבארנו.</p>
<p>דרכיך (&) כמה דאוקימנא</p>	<p>ממצוא חפצך ודבר דבר והרי נתבאר משום שאותו דיבור עולה ומעורר דיבור של חול למעלה מי שמזמין אורח צריך להשתדל בו ולא באחר.</p>
<p>תא חזי ההוא מלה דנפיק מפומיה דבר נש¹⁷⁹ סלקא ואתער אתערותא לעילא אי לטב אי לביש¹⁷⁸⁷ ומאן דיתיב בענוגא דשבתא אסיר ליה לאתערא מלה דחול דהא פנים פנימו ביומא קדישא מאן דיתיב בהילולא דמלכא¹⁷⁸⁸ לא יתחזי למשבק למלכא¹⁷⁸⁹ ויתעסק באהרא¹⁷⁹⁰</p>	<p>בא וראה אותו הדיבור שיוצא מפי האדם עולה ומעורר התעוררות למעלה אם לטוב אם לרע ומי שיושב בעונג שבת אסור לו לעורר דיבור של חול שהרי הוא פוגם ביום הקדוש מי שיושב בהלולת המלך לא ראוי שיעזוב את המלך ויתעסק באחר.</p>
<p>ובכל יומא בעי לאהואה עובדא ולא אתערא אתערותא ממה דאצטריך¹⁷⁹¹ ובשבת במלי דשמיא ובקדושה דיומא בעי לאתערא ולא במלה אהרא</p>	<p>ובכל יום צריך להראות מעשה ולעורר התעוררות ממה שצריך ובשבת בדברי שמים ובקדושת היום צריך להתעורר ולא בדבר אחר.</p>
<p>תא חזי הכא כד אתקריב פרעה לאנחא קרבא בהו בישראל בההוא זמנא לא בעי קודשא בריך הוא דיתערון ישראל¹⁷⁹² אתערותא לתתא כלל דהא אתערותא לעילא הוא דהא אבהן אקדימו ואתערו אתערותא דא לעילא וזכותא דלהון קאים קמיה (ואתערו</p>	<p>בא וראה כאן כשקרב פרעה ללחום קרב עם ישראל באותו זמן לא רצה הקדוש ברוך הוא שיעוררו ישראל התעוררות למטה כלל שהרי ההתעוררות היא למעלה שהרי האבות הקדימו והתעוררו התעוררות זאת למעלה וזכותם עומדת לפניו (ועוררו</p>

¹⁷⁸⁵ פי שיכין מבע"י לצורך הלילה שהיא מלכות ולקדוש ה' מכובד דא יום שהוא ז"א וז"ש תרין דאינון חד (מ"מ).

¹⁷⁸⁶

¹⁷⁸⁷ סוף סוף סגולת הדבור לעלות ולעורר אם טוב ואם רע, וכיון שכן צריך לשמור פתחי פיו ביום שבת שלא יעורר החול, שהדבור של חול מעורר חול, ואחר שידענו שהחול הוא סוד האילן התחתון דהיינו מטטרון שבו סוד החול והשבת סוד האצילות אין ראוי לעורר החול שפוגם למעלה (אור יקר).

¹⁷⁸⁸

שהוא יום שבת סוד החופה העליונה באצילות (אור יקר).

¹⁷⁸⁹ שהוא האצילות (אור יקר).

¹⁷⁹⁰ שהוא החול, נער, מטטרון, ועם שישבות ממלאכה וכיוצא (אור יקר).

¹⁷⁹¹ לכל ענין וענין כפי עניינו ולזה ביום שבת שהוא סוד הקדש צריך שיהיה ההתעוררות בו בסוד מילי דשמיא ובקדושה וכיוצא (אור יקר).

¹⁷⁹² אפילו בתפלה וצעקה מפני שמצדם לא היו הגונים, ואם יעוררו בתפלה שמא יקלקלו שיעוררו מה שלא יצטרך אליהם וכבר היה הדבר מתוקן כראוי מצד האבות וזכותם, והטעם שאם יעלה התעוררות ישראל ממטה למעלה, בהכרח יעלה תפלתם דרך העולמות כולם ממטה למעלה, ודרך עליית התפלות יתעוררו עמהם החצונים לקטרג ותתעורר מדת הדין, עוד יתעוררו התחתונים עם התפלה דרך סלוקה, וימצא בישראל צד שאינם ראויים לישועה, והאבות בסוד זכותם התעוררותם הוא למעלה בסוד כסא הכבוד (אור יקר).

ספר שמות

<p>אתערותא דא¹⁸⁰ ולא בעא קודשא בריך הוא דישראל יתערון לתתא כלל (דהא אתערותא¹⁸¹ לעילא הוה¹⁷⁹³) הדא הוא דכתיב (&) יהו"ה ילחם לכם ואתם תחרשון¹⁷⁹⁴ תחרישון ודאי ולא תתערון מלה דלא אצטריך לכו והכא אתכליל שמא קדישא¹⁷⁹⁵ באתון רשימן והא אתערו ביה חברייא</p>	<p>התעוררות זו) ולא רצה הקדוש ברוך הוא שישראל יתעוררו למטה כלל (שהרי התעוררות של מעלה היה) זהו שכתוב ה' ילחם לכם ואתם תחרשון ודאי תחרישון ולא תעוררו דבר שלא צריך לכם וכאן נכלל השם הקדוש באותיות רשומות והרי התעוררו בו החברים.</p>
<p>רבי יוסי ורבי יהודה הוו אזלי בארחה אמר רבי יוסי לרבי יהודה ודאי תנינא יהו"ה בכל אתר רחמי¹⁷⁹⁶ ואף על גב דאנח קרבא ועביד דינא ההוא דינא ברחימותא הוא והכא חמינא דכתיב (&) יהו"ה ילחם לכם ולא אתחזי בההוא דינא רחמי כלל דהא כתיב (&) לא נשאר בהם עד אחד</p>	<p>רבי יוסי ורבי יהודה היו הולכים בדרך אמר רבי יוסי לרבי יהודה ודאי שנינו ה' בכל מקום זה רחמים ואף על גב שלוחם קרב ועושה דין אותו דין הוא באהבה וכך ראינו שכתוב ה' ילחם לכם ולא נראה באותו דין רחמים כלל שהרי כתוב לא נשאר בהם עד אחד.</p>
<p>אמר ליה מלה דא שמענא מרבי שמעון דאמר דאפילו הכא דינא ברחמי¹⁷⁹⁷ הוה דחפא עליהון ימא ומיתו ולבתר אפיק לון ימא וקודשא בריך הוא בעא ביקריהון ואתקברו בארעא ולא בעאת ארעא¹⁷⁹⁸ לקבלא לון עד דאוישט לה קודשא בריך הוא ימיניה וקבילת לון הדא הוא דכתיב (&) נטית ימינך תבלעמו ארץ ובנין דא (הוה) האי דינא ברחמי הוה</p>	<p>אמר לו דבר זה שמעתי מרבי שמעון שאמר שאפילו כאן היה הדין ברחמים שהים כסה עליהם ומתו ואחר כך הוציא אותם הים והקדוש ברוך הוא רצה בכבודם ונקברו בארץ ולא רצתה הארץ לקבל אותם עד שהושיט לה הקדוש ברוך הוא את ימינו וקבלה אותם זהו שכתוב נטית ימינך תבלעמו ארץ ולכן (היה) זה הדין ברחמים היה.</p>

¹⁷⁹³ ושם אין חולק שאין שם מקטרגים ולזה משמע שהדבר שנעשה לאדם בזכות אבות טוב, ואין כל כך מקטרג כמו הדבר שנעשה בבקשה ותפלה שימצאו מקטרגים מפני דרך עליית התפלה כדפי' (אור יקר).

¹⁷⁹⁴ ממש ציוס שישתקו מפני שקרובים לקלקל ורחוקים מן התיקון על ידם כדפי' (אור יקר).
¹⁷⁹⁵ כ"ב אותיות, ושם כ"ב וכו' עוד יש בו ד' תיבות שהם ילחם כנגד ה' אחרונה שהיא בעלת המלחמה וכלי המלחמה בידה, לכם כנגד ו' ששם ישראל ו"ק ואתם בסוד ה' ראשונה שמשם הנשמות תחרישון בסוד י' ששם הכל בשתיקה ובחשאי (אור יקר). כלו' שיוצא שם א' מפסוק זה שהוא יל"י (רח"ו). ואע"פ שפסוק ה' ילחם לכם ר"ת י"ל והוא שם א' משם ע"ב ג"כ כתב הרח"ו שם זהו שם יל"י לפי שהוא שם המעלה ניצוצות מתוך הקלי', כמ"ש הרב ב' ה' לאורך ימים, ובפ' ה' למבול ישב ר"ת יל"י ונודע שחיות הקלי' הם הניצוצות שבתוכם וכשמעלים הניצוצות מתוכם מיד מתים ועושה בהם הקב"ה מלחמה וז"ס כוונת הקטרת ג"כ כנודע (מ"מ).

¹⁷⁹⁶ ירצה בכל אתר מפני ששם זה מתייחס לכל הספירות כולם, י' חכמה, ה' בינה, ו' ו"ק, ה' מלכות, ויתייחס לכל ספירה וספירה בפני עצמה כדפי' בספר פרדס רמונים בשער שם בן ד', וכן יתייחס בדקדוק בת"ת וכן יתייחס לפעמים במלכות, וכן יתייחס בז"א מחכמה ולמטה, ויתייחס בכתר, דרך כלל בכל מקום שיתייחס מורה רחמים, והטעם לזה רבות: א', מפני שבו קשר כל הספירות כדפי', ובכל מקום שיש קשר וייחוד דינו מתמתק. ב', כי אין בכל הספירות דין אלא הגבורה ממקור הבינה, וההוד עם המלכות, וכאן נכללות כולם עם מדות אחרות שיש בהם רחמים, ובהמזגה כזו יתמתקו מדות הדין עם מדות הרחמים, ובהכרח יהיה שם רחמים בדין עצמו. הג', כאשר יכונה שם זה אל פעולת הדין הורה על המתקו, מפני היות שם זה משותף לכתר ושם הוא רחמים, ובת"ת בעל הרחמים, וכיון שכן מורה שדינו רפה כדרך השם הזה לרחם. הד', כי הדין הוא משם אלהים בהסכמת שם יהו"ה עמו, כאומר ה' הוא האלקים, אין דין נעשה אלא בהסכמת המדות, אמנם שם הו"ה מסתתר ברחמי ומסכים בפעולת שם אלה"ם ובהיותו מתגלה ונזכר בדין בהכרח יהי שם רחמים רחום בדין (אור יקר).
¹⁷⁹⁷ מצד מדות הרחמים שבו לדרך א' או מצד השם בעצמו לדרך אחרת, או מצד שמדת הדין שבו

מתוקה לדרך אחרת (אור יקר).
¹⁷⁹⁸ שהיא נגדיית למלכות (אור יקר).

ספר שמות

<p>ועל דא לא בעא קודשא בריך הוא דיתערון ישראל מלה בעלמא דאי יתערון ישראל מלה לא יתערון שמא דרחמי ולא יתעביד דינא ברחמי הדא הוא דכתיב (&) יהו"ה ילחם לכם ואתם תחרישון דלא תתערון מידי דהא שמא דרחמי בעי לאתערא עליהו למעבד דינא ברחמי ועל דא בעי דלא תעבדון פגימו ותתערון מלה אחרא¹⁷⁹⁹</p>	<p>ולכן לא רצה הקדוש ברוך הוא שיעוררו ישראל דבר בעולם שאם יעוררו ישראל דבר לא יעוררו את שם הרחמים ולא יעשה דין ברחמים זהו שכתוב ה' ילחם לכם ואתם תחרשון שלא תעוררו דבר שהרי שם הרחמים צריך לעורר עליהם לעשות דין ברחמים ועל זה בקש שלא תעשו פגם ותעוררו דבר אחר.</p>
<p>אמר ליה והא כתיב (זכריה יד ג) ויצא יהו"ה ונלחם בגוים ההם אי הכי דא דינא ברחמי הוה אמר ליה הכי הוה ודאי דינא הוה ברחמי דמותא דלהון לא אשתכח כמותנא דשאר בני עלמא אלא חס עליהו קודשא בריך הוא דלא יהון כמותנא דשאר בני עלמא דקטילו לון אלא בנחת בלא צערא הא דינא ברחמי איהו</p>	<p>אמר לו והרי כתוב ויצא ה' ונלחם בגוים ההם אם כך זה דין שהיה ברחמים אמר לו כך היה ודאי הדין ברחמים שמיתתם לא נמצא כשאר מות בני העולם אלא הקדוש ברוך הוא חס עליהם שלא יהיו כמות שאר בני העולם שהרגו אותם אלא בנחת בלא צער זהו דין ברחמים.</p>
<p>ובכל אתר שמא דא דינא ברחמי איהו בר אתר חד דכתיב (ישעיה מב יג) יהו"ה כגבור יצא וגו' וכי כגבור ולא גבור אלא ישני לבושו וילבש לבושי אחרנין כאיש מלחמות ישני זיניה</p>	<p>ובכל מקום שם זה הוא דין ברחמים פרט למקום אחד שכתוב ה' כגבור יצא וגו' וכי כגבור ולא גבור אלא ישנה לבושו וילבש לבושים אחרים כאיש מלחמות ישנה מינו.</p>
<p>ועם כל דא דינא הוא יתיר אבל רחמי ביה כמה דכתיב כגבור ולא גבור כאיש מלחמות ולא איש מלחמות דודאי אף על גב דעביד דינא חס על עובדוי ועל דא יהו"ה ילחם לכם ודאי ואתם תחרישון זכאה חולקיהון דישראל דקודשא בריך הוא בריר לון לחולקיה ואחסנתיה דכתיב (דברים לב ט) כי חלק יהו"ה עמו יעקב חבל נחלתו</p>	<p>ועם כל זה הדין הוא יותר אבל יש בו רחמים ככתוב כגבור ולא גבור כאיש מלחמות ולא איש מלחמות שודאי אף על גב שעושה דין חס על מעשיו ולכן ה' ילחם לכם ואתם תחרישון אשרי חלקם של ישראל שהקדוש ברוך הוא בירר אותם לחלקו ולירשתו שכתוב כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.</p>
<p>ויאמר יהו"ה אל משה מה תצעק אלי (&) מלה דא הא אוקמוה בספרא דצניעותא¹⁸⁰⁰ ותמן הוא רזא דיליה ויאמר יהו"ה אל משה רבי יהודה פתח ואמר (יונה ב כה) ויתפלל יונה אל יהו"ה אלהיו ממעי הדגה מה כתיב לעילא (&) וימן יהו"ה דג גדול וימן כמה דאת אמר (דניאל א ה) וימן להם המלך דבר יום ביומו אשר מנה את מאכלכם</p>	<p>ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר זה נתבאר בספרא דצניעותא ושם הוא הסוד שלו ויאמר ה' אל משה רבי יהודה פתח ואמר ויתפלל יונה אל ה' אלהיו ממעי הדגה מה כתוב למעלה וימן ה' דג גדול וימן כמו שנאמר וימן להם המלך דבר יום ביומו אשר מנה את מאכלכם.</p>
<p style="text-align: center;">אבל האי קרא הכי</p>	<p style="text-align: center;">אבל פסוק זה כך</p>

¹⁷⁹⁹ ר"ל מדה"ד (רח"ו). וזה טעם אחר הפך מטעם הראשון דלעיל שאמר מפני שאבות העולם עבדו אתעורתא לעילא ולכן אתם תחרישון והכא קאמר בגין דאל תתערון מלה אחרא (מ"מ).
¹⁸⁰⁰ לב ע"ב: ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי (שמות יד טו), אלי דיקא, דבר אל בני ישראל ויסעו, ויסעו דיקא, במזלא הוה תלי, דבעא לאוקיר דיקנא, בהגר"א: ולכן אמר אלי דיקא - ר"ל שה' הוא בז"א, ואמר מה תצעק אלי במזלא תלי. וז"ש ויסעו דיקא - ר"ל שישראל כולם צעקו אל ז"א, אמר ויסעו מהאי אתר, ולכן לא רצה הקב"ה שהם יתעוררו, כי למעלה בע"ק אין תלוי במעשה התחתונים, ולכן אין בחינת אודנין שם, כמ"ש למעלה, כי מעשה התחתונים ותפלתם אין מגיע רק עד ז"א כידוע.

ספר שמות

מח/א	
<p>מבעי ליה וימן יהו"ה את יונה לדג (&) דהא מנה הוא דמשדר ליה אלא ודאי ההוא דג הוא הוה מנה ליונה לנשרא ליה מן שאר נוני ימא ויהוי גניז בגויה וכיון דאעליה בגויה חמא יונה במעוי פותיא דאתר ימא (נ"א פותיא דאתר דמעוי) כמו היכלא רברבא ותרין עינוי דההוא נונא דנהרין כשמשא ואבן טבא הוה במעוי דנהיר ליה והוה חמי כל מה די בימא ובתהומי</p>	<p>צריך להיות וימן ה' את יונה לדג שהוא מנה הוא ששלח אותו אלא ודאי אותו דג היה ממונה ליונה לשמור אותו משאר דגי הים ויהיה גנוז בתוכו וכיון שהכניסו לתוכו ראה יונה במעיו רחב של מקום הים (רחב של מקום מעיו) כמו היכל גדול ושני עיני אותו דג שמאירים כשמש ואבן טובה היתה במעיו שמאירה לו והיה רואה כל מה שבים ובתהומי.</p>
<p>ואי תימא אי הכי מאי דכתיב (יונה ב ג) קראתי מצרה לי הא לא אתחזי דכל האי רווחא הוה ליה אלא ודאי כיון דאתמי ליה ההוא נונא כל מה די בימא ובתהומי מית דלא יכיל תלת יומין למסבל כדין עקת ליה ליונה</p>	<p>ואם תאמר אם כך מה שכתוב קראתי מצרה לי הרי לא נראה שכל הרווח הזו היתה לו אלא ודאי כיון שהראה לו אותו הדג כל מה שבים ובתהומי מת שלא יכל שלשה ימים לסבל ואז היתה ליונה מצוקה.</p>
<p>דאמר רבי אלעזר כיון דחמא יונה כל ההוא רווחא הוה חדי אמר קודשא בריך הוא ומה תבעי יתיר להא אעילנא לך הכא מה עבד קמל לההוא נונא ומית וכל שאר נוני ימא הוו סחרי סחרניה דההוא נונא דא נשיך ליה מהאי גיסא ודא נשיך ליה מהאי גיסא כדין חמא יונה גרמוי בעקו מיד ויתפלל יונה אל יהו"ה (&)</p>	<p>שאמר רבי אלעזר כיון שראה יונה את כל אותה רווחה היה שמח אמר הקדוש ברוך הוא ומה תרצה יותר לזה הכנסתי אותך כאן מה עשה הרג את אותו דג ומת וכל שאר דגי הים היו מסבבים סביב אותו דג זה נושך אותו מצד זה וזה נושך אותו מצד זה ואז ראה יונה את עצמו בצרה מיד ויתפלל יונה אל ה'.</p>
<p>בקדמיתא דג והשתא דגה כמה דאת אמר (שמות ז יח) והדגה אשר ביאור מתה וכדין כתיב (&) קראתי מצרה לי ולא כתיב הייתי בצרה או ישבתי בצרה אלא קראתי מההוא עקו דעאקון לי נוני ימא מבטן שאול שועתי דהא מית ולא כתיב מבטן חי או מבטן דג אלא דודאי הוה מית</p>	<p>בתחלה דג וכעת דגה כנאמר והדגה אשר ביאר מתה ואז כתוב קראתי מצרה לי ולא כתוב הייתי בצרה או ישבתי בצרה אלא קראתי מאותה צרה שהציקו לי דגי הים מבטן שאול שועתי שהרי מת ולא כתוב מבטן חי או מבטן דג אלא שהיה ודאי מת.</p>
<p>כיון דצלי צלותיה קביל ליה קודשא בריך הוא ואחיה ליה להאי נונא ואפיק ליה ליבשתא לעיניהון דכלא דכתיב (&) ויאמר יהו"ה לדג ויקרא את יונה וחמו כלהו עבידתא דקודשא בריך הוא</p>	<p>כיון שהתפלל תפלתו קבל אותו הקדוש ברוך הוא והחיה את הדג הזה והוציאו ליבשה לעין כל שכתוב ויאמר ה' לדג ויקא את יונה וכולם ראו את מעשה הקדוש ברוך הוא.</p>
<p>מה כתיב (&) ויתפלל יונה אל יהו"ה אלהיו ממעי הדגה לאתר דהוה קשיר ביה משמע דכתיב (&) יהו"ה אלהיו ולא כתיב (&) ויתפלל אל יהו"ה ולא יתיר אלא יהו"ה אלהיו אופי הכא ויאמר יהו"ה אל משה מה תצעק אלי אלי דייקא</p>	<p>מה כתוב ויתפלל יונה אל ה' אלהיו ממעי הדגה למקום שהיה קשור משמע בו שכתוב ה' אלהיו ולא כתוב ויתפלל אל ה' ולא יותר אלא ה' אלהיו אף כאן ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי אלי דוקא.</p>

ספר שמות

<p>דבר אל בני ישראל ויסעו ויסעו מלאסגאה מלין לאו עידנא דצלוחא השתא ויסעו וכי לאן אתר פקד לון דינטלון דהא על ימא הוה שראן אלא אהדר לעילא דכתיב (&) מה תצעק אלי דהא כלהו באתר דא קיימי ועל דא ויסעו ינטלון מן דא דלאו עדנא הוא אלא בעתיקא תליא מלתא¹⁸⁰¹</p>	<p>דבר אל בני ישראל ויסעו ויסעו מלהרבות בדברים זה לא זמן תפלה כעת ויסעו וכי לאיזה מקום צוה אותו שיסעו שהרי על הים הם היו שרויים אלא חזר למעלה שכתוב מה תצעק אלי שהרי כולם במקום זה עומדים ועל זה ויסעו ויסעו מזה שזה אינו הזמן (אלא בעתיק תלוי הדבר).</p>
<p>ואתה הרם¹⁸⁰² את מטך וגו' הרם את מטך די ביה רשים שמא קדישא¹⁸⁰³ ארכין ידך בסטרא דשמא קדישא¹⁸⁰² וכיון דיחמון מיא שמא קדישא¹⁸⁰⁴ יערקון מניה¹⁸⁰⁵ ומקמיה (נ"א קמיה) ועל דא ונטה את ידך בסטרא חדא דסטרין אחרנין דההוא מטה¹⁸⁰⁶ אצטריך לך למיין (נ"א למלין) אחרנין</p>	<p>ואתה הרם את מטך וגו' הרם את מטך שבו רשום השם הקדוש נטה ידך בצד של השם הקדוש וכיון שהמים יראו את השם הקדוש הם יברחו ממנו ומלפניו (לפניו) ועל זה ונטה את ידך בצד אחד שאת הצדדים האחרים של אותו המטה הצטרך אותו לך למים (לדברים) אחרים.</p>
<p>אמר רבי אלעזר חמינא¹⁸⁰⁷ דזמנין אתקרי האי מטה מטה האלהים (שמות יז ט) ולזמנין ולפעמים נקרא מטה משה אמר רבי</p>	<p>אמר רבי אלעזר ראיתי שלפעמים המטה הזה נקרא מטה האלהים ולפעמים נקרא מטה משה אמר רבי</p>

¹⁸⁰¹ עי' עמוד הקודם בשם בהגר"א בספד"צ.

¹⁸⁰² איתא בתיקונים צו ע"ב [קט ע"א] דמטה משה הוא מטה שבו השתמש משה, דאיהו דיוקנא דזעיר ששימושו במט"ט, ונקרא מטה מפני שמטה לחסד ולדין, וכן התהפך מנחש למטה וממטה לנחש, עי"ש. וה"ס ב' טתין דמט"ט דהיינו ב' הטיות (רמ"ז).

¹⁸⁰³ נראה בודאי שהוא שם שד"י כמספר מט"ט ששמו כשם רבו, שכן הוא לבוש אל היסוד שסתמו שם שד"י כנודע (רמ"ז). ועי' רח"ו על בראשית ו ע"ב, שהוא שם הו"ה. ועי' ר' בחיי בראשית כד טז: מטה משה היה שבו היה חקוק שם ע"ב אותיות.

¹⁸⁰⁴ עי' בהגהת הרב שנרשם בכאן מורה מקום תיקו"ז (קיד ע"א) ושם כתוב וז"ל, מטה האלקים ודאי ודא מט"ט והא אוקימנא דאתהפך מדינא לרחמי וביה (אשתעו) אשתנין (נ"א אשתכחו) כל פרצופין וכו' עד וכד אתהפך משמאלא לימינא אחזי פרצופא דאריה וכו', ע"כ. והוא בחינת הצד שצוה ה' למשה שיטה בו את המטה, וה"ס ט' הראשון שבשם מט"ט, כי סוד השני טתין הוא ט'הור ט'מא, ששם ביצירה שקול הרע והטוב סוד ימין ושמאל. וקרוב לשמוע שגם לזה ירמוז שם ע"ב הרמוז בכאן דויסע ויבא ויט שסודו חסד והוא אריה, וידוע שסוד שם זה הוא ע"ב רי"ו העולה רפ"ח שהוא מד' מילואי הו"ה עסמ"ב ועם העיקר שהוא הו"ה הרי גי' שד"י, ועל זה כתוב (ישעיה סג, יב) מוליך לימין משה, שהוא סוד סטרא קדישא הנזכר כאן דהיינו צד החסד (רמ"ז).

¹⁸⁰⁵ ים סוף סודו בסוף היצירה בראש העשיה וכן כתב הרב, ואם כן הוא מלכות היצירה שמושבה תמיד בראש העשיה כמבואר אצלנו, ולכן מיוחד סוד המטה שהוא מבחינת יסוד דאצילות הלבוש במט"ט לבקוע את הים. וכל שכן לפי מאי דרמיז לן מרן זלה"ה שקריעת ים סוף ה"ס זווג דקטנות והוא ממש בחינת מט"ט הנקרא אדם זעירא, וכן אמרו בתיקונים ס"ה א', מט"ט דסליק לחשבן שדי ואיהו אדם זעירא (רמ"ז).

¹⁸⁰⁶ בהתחלה היה נראה לענ"ד שמובן במה שכבר הזכרתי מספר אוצרות חיים שחיצוניות ז"א דיצירה הוא י' צירופי אלקים, ובהם נשתמש להכות את הצור וכנזכר לקמן סד ע"א, וכמו שנרשם בשם הגהות הרב זלה"ה, והוא ז"ל כתב כי צו"ר הוא אלקים דההין והיינו סטרין אחרנין. אבל לשון סטרין בלשון רבים לא דייקא, לכן נלע"ד שרומז עוד לסוד אחר, והוא כי ידוע שלכל דבר יש ד' צדדין ימין ופנים שמאל ואחור, וכן הן ד' חיות המרכבה שמט"ט כולל את כולן וכנזכר בתיקונים הנז"ל ק"ב, עי"ש. ואם כן נראה ששם שד"י הוא בצד פנים ושם יה"ו בצד ימין וכנזכר לעיל בפירוש מיניה ומקמיה, ואולם בצד שמאל הוא אלקים כמאמר ובצד אחור הוא שם תכ"ה שהוא אחוריים של שם שד"י, ואלו הן סטרין דאצטריכו ליה לצור, ולכן צוה והכית בצור, לשם תכ"ה (רמ"ז).

¹⁸⁰⁷ לא היו שני מטות אלא רק אחד, אלא שפעם היה עומד בבחי' זה ופעם בבחי' זה וכו' כי הרי שורשו הוא למעלה למעלה מהארת יסוד דאבא המתפשט לימין ושמאל של השורש דדור המדבר כמ"ש הרב בהארת המוחין (פרק ב), ולכן הוא כלול בחסדים וגבורות, אבל שניהם הם קודש קדשים, והוא בסוד עץ החיים. אלא באשר שהוא מהשורש דדור המדבר, ולכן היה עולה ויורד לפי מעשיהם, ועי"ז היה עומד לפעמים בסוד עץ החיים ולפעמים בסוד עץ הדעת (דע"ה ח"ב קכח ע"ד).

ספר שמות

<p>אתקרי מטה דמשה¹⁸⁰⁸ (שם ד כ) אמר רבי שמעון (תרי הו והכי אוקימנא¹⁸⁰⁹) בספרא דרב המנונא סבא שפיר קאמר דכלא חד בין תימא דקודשא בריך הוא ובין תימא דמשה והאי מטה לאתערא סטרא דגבורה ועל דא ונטה את ידך ידא דשמאלא דאיהו בסטרא דגבורה</p>	<p>שמעון (שנים היו וכך בארנו) בספרו של רב המנונא סבא יפה אמר שכלם אחד בין שתאמר של הקדוש ברוך הוא בין שתאמר של משה והמטה הזו לעורר צד הגבורה ועל זה ונטה את ידך יד שמאל שהיא מצד הגבורה.</p>
<p>אמר רבי שמעון ווי לאינן דלא חמאן ולא מסתכלין באורייתא ואורייתא קארי קמייחו בכל יומא (ס"א ולא ידעין) ולא משניהין תא חזי בסטרא דגבורה¹⁸¹⁰ מתערי מיא בעלמא¹⁸¹¹ ונפקי מיא והשתא בעי קודשא בריך הוא לנגבא מיא אמאי ונטה את ידך דאיהו שמאלא</p>	<p>אמר רבי שמעון אוי לאותם שלא רואים ולא מתבוננים בתורה והתורה קוראת לפניהם בכל יום (ולא יודעים) ולא משגיחים בא וראה מצד הגבורה מתעוררים המים בעולם ויוצאים מים וכעת רוצה הקדוש ברוך הוא ליבש את המים למה ונטה את ידך שהוא שמאל.</p>
<p>אלא הרם את מטך לנגבא מיא ונטה את ידך לאתבא מיא לאתערא סטרא דגבורא ולאיתבא מיא על מצרים ובגין כך תרין מלין הכא דכתיב הרם את מטך ונטה את ידך על הים ובקעהו</p>	<p>אלא הרם את מטך ליבש את המים ונטה את ידך להשיב את המים לעורר את צד הגבורה ולהשיב המים על המצרים ומשום כך שני דברים כאן שכתוב הרם את מטך ונטה את ידך על הים ובקעהו.</p>
<p>והא תהומי הוו אלא קודשא בריך הוא עבד ניסא גו ניסא כמה דאת אמר (&) קפאו תהומות בלב ים והוו אזלין ביבשתא בנו ימא הדא הוא דכתיב (&) ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה</p>	<p>וזה התהומות היו אלא הקדוש ברוך הוא עשה נס בתוך נס כנאמר קפאו תהמת בלב ים והיו הולכים ביבשה בתוך הים זהו שכתוב ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה</p>
<p>מח/ב¹⁸¹²</p>	
<p>ויסר את אופן מרכבותיו רבי שמעון פתח (יחזקאל א טו) וארא החיות והנה אופן אחד בארץ אצל החיות האי קרא אוקמוה ואתמר אבל תא חזי קודשא בריך הוא¹⁸¹³ ככולא</p>	<p>ויסר את אופן מרכבותיו רבי שמעון פתח וארא החיות והנה אופן אחד בארץ אצל החיות פסוק זה פרשוהו ונתבאר אבל בא וראה הקדוש ברוך הוא בכל מראה את שלטונו ושלטונו שלא יעבור לעולם ולעולמי עולמים.</p>

¹⁸⁰⁸ ע"י ההכאה נשתנו הן המטה והן הסלע למדרגת עץ הדעת, וזהו הענין מה ששינה הכתוב כאן ואמר (במדבר כ יא) ויך את הסלע במטהו, ולא כתיב במטה סתם, אלא במטהו, כי מטה סתם הוא מטה ה' מסטרא דעד"א עץ החיים, אבל מטה משה הוא דינא בדינא, נחש עלי צור וכמ"ש בזוה"ק (ח"ב מח ע"א, ושם בסופו רעא ע"ב ורעב ע"א (דע"ה ח"ב קלג ע"א).

¹⁸⁰⁹ בז"ח בשלח במדרש הנעלם שם, והובא בכאן בסוף הספר דף ערב ע"א (לש"ו).

¹⁸¹⁰

¹⁸¹¹ פ"י מתערי מיא הם מ"נ התעוררות מלמטה, ונפקי מיא הם היורדים מלמעלה, וה"ס גבורות גשמים שני מיני גבורות. ולעד"ן שהן גבורות דאבא הנעשות חסדים באמא, וחסדים דאמא הנעשות גבורות באבא, תחילתן חסדים דאמא אלא שניתנה בצד שמאל דאבא, וכן גבורות דאבא גם כי תחילתן גבורות הלא נסמכו לחסדים דאמא, ולכן אמר דמתערי ונפקי, בסטרא דגבורה ולא גבורות ממש, ודוק (רמ"ז). כי החו"ג דז"א הם אור ומים, אור חסד, מים גבורה אמנם בהנוק' הוה החו"ג שבה מים ואש מים חס דאש גבורה, ע"י לקמן סד ע"ב כי הגבורה דידיה הוא חסד דידיה ואור הוא חסד דחסד וש הוא גבורה דגבורות כ"כ הגר"א בתיקו"ז פט ע"ג (לש"ו), וע"י דע"ה ח"ב קלג סע"ד וכללים ח"ב לה ע"ד.

¹⁸¹²

¹⁸¹³ בינה (אור יקר).

ספר שמות

<p>אתחזי שלטנותא דיליה¹⁸¹⁴ ושלטניה די לא תעדי לעלם ולעלמי עלמין¹⁸¹⁵</p>	
<p>ועביד שולטנותא באבהן¹⁸¹⁶ נטל לאברהם¹⁸¹⁷ וקיים ביה עלמא דכתיב (בראשית ב ד) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ונטל את יצחק ושתל בו את העולם שהוא קיים לעולמים זהו שכתוב ואת בריתי אקים את יצחק נטל את יעקב והושיבו לפניו והשתעשע עמו והתפאר בו זהו שכתוב ישראל אשר בך אתפאר.</p>	
<p>ותא חזי יעקב¹⁸²⁵ אחיד באילנא דחיי דלית ביה מותא לעלמין דכל חיין בהווא אילנא אשתכללו ויהב חיין לכל אינון דאחידן ביה ובגין כך יעקב לא מית ואימתי מית בשעתא דכתיב (בראשית מט לג) ויאסוף רגליו אל המטה המטה כמה דאת אמר (שיר ג ז) הנה מטתו שלשלמה¹⁸²⁶ בגין דבהאי מטה כתיב (משלי ה ה) רגליה יורדות מות ובגין כך ויאסוף רגליו אל המטה כתיב כדין ויגוע</p>	

- ¹⁸¹⁴ ירצה בכל הדברים התחתונים מראה כח מרכבתו ועם היות הדברים הגשמיים חולפים ועוברים ובלתי קיימים אין ענין זה פוגם בכחו ומרכב' (אור יקר).
- ¹⁸¹⁵ אמנם לפי שעה מראה בנמצא כעת (אור יקר).
- ¹⁸¹⁶ בעולם הזה בעודם בו, ובעולם הבא תמיד. והנה הקב"ה ברא את העולם הוייתו במדה אחת ובאותה מדה כדי שתפעול פעולת ההויה (אור יקר).
- ¹⁸¹⁷ פי' קיים הוייתו וחזקו, מפני שהמדה העליונה דהיינו חסד ימין, אל, אמרתי עולם חסד יבנה ע"י המלכות הקשורה בימין, והיינו אלה תולדות השמים והארץ בהבראם באברהם, והיינו שהיתה אותה המדה שהיא יסוד לעולם ותחילת בריאתו מתמוטטת כיון שאין בעולם התחתון מי שיפעול פעולת החסד וקיום העולם, כיון שראה הקב"ה טוב מדות אברהם לאחוז בגמ"ח בגוף ובנפש, קיים העולם בו, כיון שנתחזקה המדה שבה נבנה העולם (אור יקר). והנה אין העולם מתקיים בחסד אל יסודו הוא החסד ושתילתו להתקיים כמי שנוטע ואח"כ שותל הוא הגבורה וז"ש ה' אף תכון תבל בל תמוט (אור יקר). פי' ה' חסדים נטלתם הבינה ומהם נבנה ז"א וז"ש קיים ביה עלמא (מ"מ).
- ¹⁸¹⁸ עקרו מצד החסד אחר שנבנה בו, ושתלו בצד הגבורה להתקיים בדין שאלולי הדין אין העולם מתקיים רגע (אור יקר). גבורה דנוק' (רח"ו), ומ"ש ושתל ביה עלמא לשון שתילה לפי שהיא מעלה מ"ן ממטה למעלה דוגמת האילן שגדל ממטה למעלה כשתילי זיתים (מ"מ).
- ¹⁸¹⁹ עם אברהם אל נתקיים ברית אלא עם יצחק (אור יקר).
- ¹⁸²⁰ ורצה עם היות שעם אברהם לא עמד הברית קיים אלא משתנה, לך לך מארצך, ויורד למצרים ברעב, ביצחק יקרא לך זרע, קום התהלך כי לך ולזרעך וכו' אתן וכו' וקנה שדה עפרון לקבור את שרה, אין הברית קיים עם אברהם אלא מתמוטט, מפני שאין חוזק הדברים מצד המים הרפים אלא מצד האש החזקה, ולזה קיום העולם בגבורה, וכל בריה שהוא בזה רפה ומתמוטטת ומתחזקת בחום האש, וכך נקרא יד החזקה, ולזה ביצחק נתקיים בריאת העולם (אור יקר).
- ¹⁸²¹ פרצוף יעקב (רח"ו).
- ¹⁸²² פי' שאימא נתלבשה בז"א ופניה נגד פני ז"א ויעקב הוא בצד פנים דז"א כנודע נמצא שהוא עומד בפני' אימא לך אמר ואותביה קמיה (מ"מ).
- ¹⁸²³
- ¹⁸²⁴ פי' הוא פרצוף יעקב שנק' ישראל בהשאלה (מ"מ).
- ¹⁸²⁵ פי' יעקב אבינו התחתון (מ"מ).
- ¹⁸²⁶ עי' ח"א רכה ע"ב וכן לעיל ה' ע"א ולקמן נא ע"א סו ע"ב ח"ג ס ע"א סח ע"א רסט ע"ב (לש"ו).

ספר שמות

<p>וּיֹאסֵף אֶל עַמּוּיּוֹ (&) וְעַבְד קוֹדֵשׁ אֶת בְּרִיךְ הוּא לְיַעֲקֹב שְׁלִימוֹ דַּאֲבַהֵן הִדְא הוּא דְכַתִּיב (יִשְׁעִיָּה מֵא ה) יַעֲקֹב אֲשֶׁר בַּחֲרַתִּיךְ</p>	<p>הוא את יעקב לשלימות האבות זהו שכתוב יעקב אשר בחרתיך.</p>
<p>תֵּא חוּי כָּל מִשְׁרֵיִן דְּלַעִילָא וְכָל אֵינּוֹן רַתִּיבִין כְּלָהוּ אַחִידֵן אֵלִין בְּאֵלִין דְּרַגִּין בְּדַרְגִּין אֵלִין עֵלְאִין וְאֵלִין תַּתְאִין וְחִיוּתָא קְדִישָׁא עֲלִיָּהוּ וְכָלָהוּ אוֹכְלוֹסִין וּמִשְׁרֵיִן כְּלָהוּ נְטֻלִין תַּחַת יִדְהָא עַל מִימְרָהָא נְטֻלִין וְעַל מִימְרָהָא שְׂרָאן</p>	<p>בא וראה כל המחנות שלמעלה וכל אותן המרכבות כולם אחוזים אלה באלה דרגות בדרגות אלה עליונים ואלה תחתונים וחיות הקדש עליהם וכל האוכלוסים והמחנות כולם נוסעים תחת ידיה על מאמרה נוסעים ועל מאמרה חונים.</p>
<p>וְדָא הוּא חִיוּתָא (ס"א עֵלְאָה¹⁸²⁷ קְדִישָׁא) דְּכָל שְׂאָר חִיוּתָא אַחִידֵן בְּהָ וְאִשְׁתַּלְשְׁלוּ (ס"א וְאִשְׁתַּכְּלָלוּ) בְּגִינָה כְּמַה חִיוֹן לַחִיוֹן (נ"א אֵלִין סְלֻקִין וְאֵלִין נַחְתִּין) וְאִתְאַחֲדֵן דְּרַגִּין בְּדַרְגִּין וְכָלָהוּ עֵלְאִין וְתַתְאִין אֵלִין וְשִׂמְטִין בִּימָא הִדְא הוּא דְכַתִּיב (תְּהִלִּים קֹד כה) זֶה הִים גְּדוֹל וְרַחֵב יָדַיִם שֵׁם רִמְשׁ וְאֵין מִסְפֵּר וְגו'</p>	<p>וזוהי החיה (העליונה הקדושה) שכל שאר החיות אחוזות בה והשתלשלו (ונתקנו) בשבילה כמה חיות לחיות (אלו מעלות ואלו יורדות) ונאחזות דרגות בדרגות וכל העליונים והתחתונים הולכים ושטים בים זהו שכתוב זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר וגו'.</p>
<p>וְכַד סְלִיק יִמָּא גְּלַגְלוּי¹⁸²⁹ כְּלָהוּ אַרְבִּין¹⁸³⁰ סְלֻקִין וְנַחְתִּין וְזַעְפָּא אִשְׁתַּכַּח וְרוּחָא תְּקִיפָא אֵזְלָא עֲלִיהָ בְּתַקִּיפּוֹ וְנוֹנִי יִמָּא¹⁸³¹ מִתְּבַדְרִין לְכָל סַטְרָא אֵלִין לְמִזְרַחָא וְאֵלִין לְמַעְרַבָא אֵלִין לְצַפּוֹן וְאֵלִין לְדָרוֹם וְכָל אֵינּוֹן בְּנֵי עֵלְמָא דְחַמְאָן רְשִׁימָא עֲלִיָּהוּ¹⁸³² נְטֻלִין לֹון וְכָלָהוּ לֹון בְּקַפְטִירֵי עִפְרָא</p>	<p>וכשמעלה הים את גליו כל האניות עולות ויורדות ונמצא זעף ורוח קשה הולכת עליו בחוזק ודגי הים מתפזרים לכל צד אלה למזרח ואלה למערב אלה לצפון ואלה לדרום וכל אותם בני העולם שרואים את הרושם עליהם לוקחים אותם ובולעים אותם במערות¹⁸²⁸ העפר.</p>
<p>וְכָל אַרְבִּין לֹא נְטֻלִין¹⁸³³ מֵאֲתַרְיָהוּ וְלֹא סְלֻקִין וְנַחְתִּין בְּרַ מַהְהוּא שְׁעֵתָא דַּאֲתִי חַד דְּבִרָא בִּימָא וִידַע לְאִשְׁלַמָּא רוּחָא דְּזַעְפָּא דִּימָא כִּיוֹן דְּסְלִיק דָּא עֲלִיהָ דִּימָא שְׂכִיךְ מְרוּגְזָא וְנִיּוּחָא אִשְׁתַּכַּח וְכַדִּין כְּלָהוּ אַרְבִּין אֵזְלִין בְּאַרְחָא מִיִּשְׂרָאֵל וְלֹא סְטָאָן לִימִינָא וּשְׂמַאלָא הִדְא הוּא דְכַתִּיב (שִׁם כו) שֵׁם אֲנִיּוֹת יִהְלֹכוּן לִוְיָתָן זֶה יִצְרָתָא לְשַׁחֵק בּוֹ זֶה¹⁸³⁴ דִּיִּקָּא וְכָל נוֹנִי יִמָּא מִתְּכַנְשִׁין לְאֲתַרְיָהוּ וְכָל אֵינּוֹן חִיוּן¹⁸³⁵</p>	<p>וכל האניות לא נוסעות ממקומם ולא עולות ויורדות פרט לאותה שעה שבא מנהיג אחד בים וידע להשלים רוח של זעף הים כיון שזה עולה על הים שוכך מרוגזו ונמצאת מנוחה ואז כל האניות הולכות בדרך ישר ולא סוטות לימין ולשמאל זהו שכתוב שם אניות יהלכון לוינתן זה יצרת לשחק בו זה דווקא וכל דגי הים מתכנסים למקומם וכל אותן החיות שמחות עליה וחיות השדה העליון שמחות זהו שכתוב וכל חית השדה ישחקו שם.</p>

¹⁸²⁷ פי' ז"א כי יעקב מרכבה לז"א (מ"מ).

¹⁸²⁸

¹⁸²⁹ כתב הרב כי שם ב"ן הוא במלכות הנקרא ים וסוד גלי הים הם שם ב"ן דאלהים פשוט ומלא ומלא דמלא (מ"מ).

¹⁸³⁰ פי' הנשמות (מ"מ).

¹⁸³¹ פי' המלאכים (מ"מ).

¹⁸³² פי' רושם העונות (מ"מ).

¹⁸³³ פי' אימתי הנשמות לא נטלי מאתרייהו עד דאתי חד דברא בימא שהוא יסוד דז"א שממתיק דיני המלכות (מ"מ).

¹⁸³⁴ יסוד (רח"ו).

¹⁸³⁵ פי' הם הספירות דאצילות שנקרא חיון סתם שמחים במלכות ומשפיעים בה שפע (מ"מ).

ספר שמות

<p>הדאן עלה וחיוון חקלא עלאה¹⁸³⁶ הדאן הדא הוא דכתיב (איוב מ כ) וכל חית השדה ישחקו שם</p>	
<p>תא חזי כנוונא דלעילא אית לתתא¹⁸³⁷ כנוונא דלתתא אית בימא¹⁸³⁸ כנוונא דלעילא אית לעילא בימא עלאה¹⁸³⁹ כנוונא דלעילא אית לתתא¹⁸⁴⁰ כנוונא דלתתא אית בימא תתאה¹⁸⁴¹</p>	<p>בא וראה כדוגמא שלמעלה יש למטה כדוגמא שלמטה יש במים כדוגמא שלמעלה יש למעלה במים העליון כדוגמא שלמעלה יש למטה כגון שלמטה יש במים התחתון.</p>
<p>גופא דההוא ימא הא אתערנא לחברנא אורכא ופותיא רישא ודרועין ושערי גופא כלא כמה דאצטריך וכלא בשמיה אתקרי וכנוונא דא לתתא לימא דלתתא הכי נמי רישא דימא ודרועין דימא וגופא דימא</p>	<p>הגוף של אותו הים הרי התעוררנו לחברינו אורך ורוחב ראש וזרועות ושערות הגוף הכל כמו שצריך והכל נקרא בשמו וכדוגמא זה למטה לים שלמטה כך גם הראש של הים וזרועות הים וגוף הים.</p>
<p>כתיב (בראשית מט יג) זבולון לחוף ימים ישכון והא ימא חד הוה בעדביה אלא מאי לחוף ימים ודאי אוקמוה חבריאי ברוא עלאה¹⁸⁴² וירכתו¹⁸⁴³ על צידון¹⁸⁴⁴ כמה דאת אמר (שמות א ה) יוצאי ירך יעקב זבולון שוקא דימינא דגופא הוה וים כנרת הוה בעדביה ומהכא אשתכח חלזון לתכלתא¹⁸⁴⁵</p>	<p>כתוב זבולן לחוף ימים ישכון והרי ים אחד היה בגורלו אלא מה זה לחוף ימים ודאי שבארוה החברים בסוד עליון וירכתו על צידון כנאמר יוצאי ירך יעקב זבולון היה שוק הימין של הגוף וים כנרת היה בגורלו ומכאן נמצא החלזון של התכלת.</p>
<p>תא חזי כמה רתיבין על רתיבין אשתכחו וגלגלוי דרתיבא¹⁸³ רהטין בבהילו ולא מתעכבי אינון סמכי רתיבא לנטלא עליהון וכן כלהו (נ"א והכא וינהגו בכבודות (&)) בבהילו) תא חזי רתיבא די ממנא על מצראי (אי תימא)¹⁸⁴ אוקמוה רתיבא שלימתא לא אשתכח דהא כתיב (&) ויסר את אופן מרכבותיו כמה רתיבין הוו דהוו נטלין על חד סמיך¹⁸⁴⁶ גלגלא דאתפקדא (אתעדו) עליהו כיון דאתעבר האי משולטנותא דיליה כלהו רתיבין אתעברו¹⁸⁵ משולטניהון ולא נטלו כדין כלהו דלתתא אתעברו משולטנותא דכתיב</p>	<p>בא וראה כמה מרכבות על מרכבות נמצאו וגלגלי המרכבה רצים בחפזון ולא מתעכבים אותם יסודות/תומכי המרכבה לנסוע עליהם וכן כולם (וכאן וינהגו בכבודות בחפזון) בא וראה המרכבה הממונה על המצרים (אם תאמר) פרשוה לא נמצאת מרכבה שלימה שהרי כתוב ויסר את אופן מרכבותיו כמה מרכבות היו שהיו נוסעים על תומך/יסוד גלגל אחד שנפקדו (נכלו) עליהם כיון שזה הועבר משלטונו כל המרכבות הועברו משלטונם ולא נסעו אז כולם למטה</p>

¹⁸³⁶ הם ספירות ב"ע שהם תחת המלכות הנקרא שדה חקלא וגם הם שמחים במלכות שמקבלים שפע ממנה (מ"מ).

¹⁸³⁷ פ' כל מה שיש בעולם עליון יש בעולם הזה (מ"מ).

¹⁸³⁸ כל מה שיש ביבשה יש במים (חולין קכז ע"א) (מ"מ).

¹⁸³⁹ פ' כל מה שיש בפרצופי האצילות כגון אריך ואור"א וזר"ן יש במלכות (מ"מ).

¹⁸⁴⁰ כל מה שיש באצילות יש בב"ע (מ"מ).

¹⁸⁴¹ פ' כל מה שיש בב"ע יש במלכות דעשייה שנק' ים תתאה (מ"מ).

¹⁸⁴² פ' כמה מיני בחינות יש במלכות (מ"מ).

¹⁸⁴³ פ' לרמוז שהוא בירך שהוא נצח (מ"מ).

¹⁸⁴⁴ נראה היא מלכות שהנצח שמשם הוא זבולון הוא על צידון שהיא מלכות להשפיע בה (מ"מ).

¹⁸⁴⁵ ברייתו דומה לדג, והוא יסוד כמ"ש בזה"ק (שלח קסג ע"ב) (הקדו"ש צב ע"ד). מגילה ו ע"א מנחות מד ע"א (לש"ו).

¹⁸⁴⁶ קצץ רגלי הנחש כי אופני המרכבה הם נר"ה והם ב' פלגי גופא ונקראים אופן אחד (רח"ו).

ספר שמות

<p>ועל פרעה ועל הבטחים (ירמיהו מו כה) על מצרים ועל פרעה ועל הבטחים ממ/א 1847</p>	<p>העברו משלטונם שכתוב על מצרים ועל פרעה ועל הבטחים</p>
בו	בו.
<p>ובהוא זמנא שלטנותא דמצרים שליט על כל שאר עמי¹⁸⁴⁸ כיון דאתבר חילא דמצרים אתבר חילא דשאר עמי¹⁸⁴⁸ מנלן דכתיב (&) אז נבהלו אלופי אדום וגו' וכתיב (&) שמעו עמים ירגזון וגו' בנין דכלהו הוו אחידן בפולחנא דמצרים¹⁸⁴⁹ ואחידן במצרים לסיועא דלהון¹⁸⁵⁰ ובהוא זמנא כלהו בעאן¹⁸⁵¹ לסיועא דמצרים לאתתקפא ועל דא כיון דשמעו גבורן דעבר קודשא בריך הוא במצרים רפו ידיהון ולא יכילו למיקם ואזדעזעו כלהו ואתברו (משלשוליהון)¹⁸⁶ משולמנתהון</p>	<p>ובאותו זמן השלטון של מצרים שלט על כל שאר העמים כיון שנשבר כח מצרים נשבר כח שאר העמים מנין לנו שכתוב אז נבהלו אלופי אדום וגו' וכתוב שמעו עמים ירגזון וגו' משום שכולם היו אחוזים בעבודת מצרים ואחוזים במצרים לסיוע שלהם ובאותו זמן כולם בקשו את הסיוע של מצרים להתחזק ועל זה כיון ששמעו את הגבורות שעשה הקדוש ברוך הוא במצרים רפו ידיהם ולא יכלו לעמוד וכולם הזדעזעו ונשברו (משלשלתם) משלטונם.</p>
<p>ודאי כד אתבר חילא דלהון לעילא אתבר חילא דכל אינון דאחידן ביה כיון דאתבר חילא דכלהו לעילא כל הני דלתתא אתברו בנין (ההוא) האי חילא דאתבר בקדמיתא ובנין כך (&) ויסר את אפן מרכבותיו¹⁸⁵² כתיב (&) וינהגו בכבוד דהא כד דא אתבר לא הוו אזלין</p>	<p>ודאי שכשנשבר כחם למעלה שנשבר כח של כל אותם שאחוזים בו כיון שנשבר הכח של כולם למעלה כל אלה שלמטה נשברו משום (אותו) הכח הזה שנשבר בתחלה ומשום כך ויסר את אופן מרכבותיו כתוב וינהגו בכבודת שהרי כשזה נשבר לא היו הולכים.</p>
<p>תא חזי דהכי הוא דלא כתיב ויסר את אופני מרכבותיו או אופן מרכבתו אלא ויסר את אופן מרכבותיו בנין האי חילא דכלהו¹⁸⁷ הוו מתדבקן ביה (הכי אקרי)¹⁸⁸</p>	<p>בא וראה שכך הוא שלא כתוב ויסר את אופני מרכבותיו או אופן מרכבתו אלא ויסר את אופן מרכבותיו משום שכך זה שכלם היו נדבקים בו (נקרא כך).</p>
<p>ותו ויסר את אופן מרכבותיו¹⁸⁵³ תא חזי (ויסר את אופן מרכבותיו)¹⁸⁹ זכאה חולקהון דישראל דקודשא בריך הוא אתרעי בהו לאתדבקא בהו ולמהוי להו חולק ולמהוי</p>	<p>ועוד ויסר את אופן מרכבותיו בא וראה (ויסר את אופן מרכבותיו) אשרי חלקם של ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם להדבק בהם ולהיות להם חלק ושיהיו (הם) חלקו זהו שכתוב ובו</p>

1847

¹⁸⁴⁸ הגם דשר של מצרים הוא רהב והוא ג"כ שר של ים וכמ"ש בזה"ק (סוף ח"ב דף רעב ע"ב) והוא
ג"כ שר של ישמעאל, אבל סמ' הוא שר של עשו, ע' פ' בלק (קצב ע"ב) ופ' פנחס (רמו ע"ב) אמנם אז
היה מלכות מצרים שולט על כל האומות, כמ"ש בפ' שמות (דף ו ע"א) ופ' בשלח (מ"ט רע"א) והיו אז
סמ' ורהב שותפים בשליטת פרעה, ר"ל כי שליטת פרעה היה בכח שניהם (דע"ה ח"א עח ע"א). ועי'
ר' בחיי שמות יד כה.

¹⁸⁴⁹ ומטעם זה היו שריהם בקשר המדרגות שתחת יד שר מצרים ובענין הגשמי (אור יקר).

¹⁸⁵⁰ שהיו נעזרים במצרים ובטחים בו ונודעה השפלתם עם היות שלא באה אליהם הצרה (אור יקר).

¹⁸⁵¹ שרצו לעזרת המצרים ורפו ידיהם, ולא היה ענין זה אליהם אלא מצד מה שנשברה חזקת שרים
המשתלשלים ממצרים, כדפי' שע"י שבירת מצרים אופן מרכבותיו התחונות נשברו כולם, והיינו
וינהגו בכבודת, היינו הנהגת המרכבות והשרים וכחותם למטה וקבלתם שפעם היה בכבודת, שלא
היו ראשי הצנורות שלמים ולא היו מימי כחותם באים אליהם אלא בדוחק גדול (אור יקר).

¹⁸⁵² אפ"ן גימ' סמא"ל (רח"ו), פי' ב' כי לפירוש הראשון אפ"ן קצץ רגלי נחש (מ"מ).

¹⁸⁵³ זה פי' ג' שמפרש אופן היא השכינה כדמסיק בסמוך (מ"מ).

ספר שמות

<p>(אינון)¹⁹⁰ חולקיה הדא הוא דכתיב (דברים יג ה) ובו תדבקון¹⁸⁵⁴ וכתיב (שם ד ד) ואתם הדבקים ביהוה אלהיכם ביהוה ממש וכתיב (תהלים קלה ד) כי יעקב בחר לו י"ה וכתיב (דברים לב ט) כי חלק יהוה עמו יעקב חבל נחלתו דאפיק לון מזרעא קדישא למהוי חולקיה ועל דא יהב לון אורייתא קדישא עלאה גניזא תרי אלפין שנין עד לא יתברי עלמא והא אתמר ובגין רחמותא דיליה יהבה לישראל למהך אבתרה ולא תדבקא בה</p>	<p>תדבקון וכתוב ואתם הדבקים בה' אלהיכם בה' ממש וכתוב כי יעקב בחר לו י"ה וכתוב כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו שהוציא אותם מזרע קדוש להיות חלקו ועל זה נתן להם תורה קדושה עליונה גנוזה אלפיים שנה עד שלא נברא העולם והרי זה נאמר ומשום אהבתו נתן אותה לישראל ללכת אחריה ולדבק בה.</p>
<p>תא חזי כל משיריין דלעילא וכל אינון רתיכין כלהו אחידן אלין באלין דרגין בדרגין אלין עלאין ואלין תתאין והא אוקמוה דכתיב (תהלים קד כה) זה הים גדול וחיותא קדישא עליה וכלהו אוכלוסין ומשריין כלהו נטליין תחות ידה על מימרה נטליין ועל מימרה שראן בעדנא דהיא נטלא כלהו נטליין בגין דכלהו אחידן בה</p>	<p>בא וראה כל המחנות שלמעלה וכל אותן מרכבות כולם אחוזים אלה באלה דרגות בדרגות אלו עליונים ואלו תחתונים והרי פרשוה שכתוב זה הים גדול וחיה קדושה עליו וכל האוכלוסים והמחנות כולם נוסעים תחת ידיה על מאמרה נוסעים ועל מאמרה חונים בזמן שהיא נוסעת כולם נוסעים משום שכולם אחוזים בה.</p>
<p>(אמר רבי יצחק)¹⁹¹ ותא חזי בשעתא דבעי קודשא בריך הוא לאעברא לאוכלוסין דפרעה לתתא אעבר בקדמיתא לההוא חילא דלהון כמה דאוקימנא מה עבד אעבר וסליק¹⁸⁵⁵ ההוא אתר קדישא עלאה¹⁸⁵⁶ דהוה מדבר (פי' מנהיג) לכל אינון רתיכין¹⁸⁵⁷ כיון דהאי אסתליק הנהו כלהו משיריין לא יכילו לדברא כיון דאינון לא יכילו ההוא ממנא דמצראי אעברו ליה משולמניה ואעבר בנורא דדליק</p>	<p>(אמר רבי יצחק) ובא וראה בשעה שרצה הקדוש ברוך הוא להעביר את אוכלוסי פרעה למטה העביר בתחלה את אותו כח שלהם כמו שבארנו מה עשה העביר וסילק אותו מקום קדוש עליון שהיה מנהיג את כל אותן המרכבות כיון שזה הסתלק כל המחנות הללו לא יכלו להתנהג וכיון שלא יכלו העביר משלטונו אותו הממונה של מצרים והעביר באש</p>

¹⁸⁵⁴ לפי שאמר לעיל ג' ענינים הביא ראה לכל א' מהפסוק, נגד מ"ש אתרעי בהו לאתדבקא בהו הביא פסוק ובו תדבקון ואתם הדבקים, וכנגד ולמהוי להו חולק הביא כי יעקב בחר לו י"ה, ר"ל יעקב בחר לעצמו י"ה וכנגד ולמהוי אינון חולק' הביא כי חלק ה' עמו (מ"מ).

¹⁸⁵⁵ היינו מ"ש משם הרב זלה"ה שפרעה לקח ו' מן אות רכ"ב ונשאר בחו"ר, ר"ו גבור"ה, וה' לקח ממנו א' ונשאר יר"ה, וא' זה הוא סוד הקדושה שהיתה מנהגת אותם, דכתיב (שיה"ש ו, ט) אחת היא יונתי תמתי. ונראה שאלו הרתיכין הם סוד התפשטות ו"ק של זעיר דקל' וכנזכר בפסוק (יד, ה) ויוגד למלך מצרים וכו' ומ"ש אעבר וסליק, ירצה שבשני מקומות היה אחוז פרעה, אחד באחורי הדעת ואחד באחורי ו"ק, וגם יוכל להיות כנגד אור מקיף ואור פנימי (רמ"ז).

¹⁸⁵⁶ ר"ל בחינת המלכות המשפעת לחיצונים, וכמ"ש (תהלים קג, יט) ומלכותו בכל משלה, ששם ב"ן העולה בכ"ל היא הנותנת קיום וכח לכל וכו', ואומרו "קדישא עלאה", ירמוז לאור שבתוך אותו מקום שהוא הדעת כאמור (רמ"ז).

¹⁸⁵⁷ בשני עולמות התחתונים יש בעצם אחיזה אל החיצונים והם יצירה עשיה, וזה שביצירה יש שבעים שרים של אומות העולם ועליהם נאמר (תהלים יב, ט) סביב רשעים יתהלכון, כי הם הולכים סביבות משכן מט"ט, אבל בעשיה שם עיקר הקליפה ושם ירדה השכינה עם יעקב וכנזכר לעיל (ד ע"ב). והנה הרתיכין הם בעשיה ועליהם רוכבין המשריין שהם מחנות שרי האומות והם דוגמת הקדושה חיות עם אופנים שהם רתיכין ומשריין, וכיון שנסתלקה הקדושה מן הרתיכין לא יכלו המשריין לעשות לה מאומה, וזהו רמז (יד, כה) ויסר את אופן מרכבותיו, אפ"ן חסר כתיב ובג' סמא"ל, שהוסר כחו שלא יוכל עוד להתגלגל, ואז עבר שר מצרים משולטנותו בנורא דדליק, והוא נהר דינור [ועיין לקמן נ"ב ב' (רמ"ז)].

ספר שמות

<p>וכדין שלטנותא דמצראי אתעדי ועל דא (&) אנוסה מפני ישראל מאי טעמא בגין דחמו ממנא דמצרים אתוקד בנורא</p>	<p>דולקת ואז השלטון של מצרים גורש ועל זה אנוסה מפני ישראל מה הטעם משום שראו את הממונה של מצרים נשרף באש.</p>
<p>רבי יצחק אמר בשעתא דקריבו ישראל לימא קרא קודשא בריך הוא לממנא רברבא¹⁸⁵⁸ דעל ימא אמר ליה בשעתא דעבדית אנא עלמא מניתי לך על ימא ותנאי אית לי על ימא די יבזע מימיו מקמי בני השתא מטא עדנא דיעברון בני¹⁸⁵⁹ בגו ימא לבתר מה כתיב (&) וישב הים לפנות בקר לאיתנו מאי לאיתנו לתנאו דהוה ליה בקודשא בריך הוא כד ברא עלמא</p>	<p>רבי יצחק אמר בשעה שקרבו ישראל לים קרא הקדוש ברוך הוא לממונה הגדול שעל הים ואמר לו בשעה שעשיתי את העולם מניתי אותך על הים ותנאי יש לי על הים שיקרע את מימיו מלפני בני הגיע הזמן עכשיו שיעברו בני בתוך הים מה כתוב אחר כך וישב הים לפנות בוקר לאיתנו מה זה לאיתנו לתנאו שהיה לו עם הקדוש ברוך הוא כשברא את העולם.</p>
<p>והווי ישראל שראן על ימא והווי ישראל חמאן גלגלי ימא סלקין ונחתין זקפו עינייהו וחמו לפרעה ולאוכלוסין דיליה דחילו וצעקו והא איתמר הים ראה (&) מה חמא ימא ארונא דיוסף קא חמא וערק מקמיה מאי טעמא (בגין)¹⁹² דכתיב (בראשית לט יב) וינס ויצא החוצה ועל דא הים ראה וינס וכתיב (&) ויסר את אופן מרכבותיו וגו' אנוסה מפני ישראל מאי טעמא בגין דחמו ארעא דמצרים כאלו אתוקד בנורא כדין אמרו אנוסה מפני ישראל</p>	<p>והיו ישראל חונים על הים והיו ישראל רואים את גלי הים עולים ויורדים הרימו עיניהם וראו את פרעה והאוכלוסים שלו ופחדו וצעקו והרי נתבאר הים ראה מה ראה הים הוא ראה את ארונו של יוסף וברח מלפניו מה הטעם (משום) שכתוב (בראשית לט) וינס ויצא החוצה ועל זה הים ראה וינס וכתוב ויסר את אופן מרכבותיו וגו' אנוסה מפני ישראל מה הטעם משום שראו את ארץ מצרים כאילו נשרף באש ואז אמרו אנוסה מפני ישראל.</p>
<p>רבי חייא ורבי יוסי הוו אזלי במדברא אמר רבי חייא לרבי יוסי תא ואימא לך דכד קודשא בריך הוא בעי לאעברא שולטנותא דארעא לא עביד עד דאעבר שולטנותא דלהון ברקיעא ולא אעבר שולטנא דלהון עד דמני אחרא באתריה בגין דלא יגרע (שולטנותא) שמושא דלהון</p>	<p>רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים במדבר אמר רבי חייא לרבי יוסי בא ואמור לך שכשרוצה הקדוש ברוך הוא להעביר שלטון של הארץ אינו עושה עד שמעביר השלטון שלהם ברקיע ולא מעביר את השליט שלהם עד שממנה אחר במקומו כדי שלא יגרע (השלטון) השמוש שלהם</p>
<p>מט/ב¹⁸⁶⁰</p>	
<p>ברקיעא בגין לקיימא מה דכתיב (דניאל ד יד) ולמן די יצבא יתננה אמר רבי יוסי ודאי הכי הוא</p>	<p>ברקיעא כדי לקיים מה שכתוב ולמן די יצבא יתננה [ולמי שיחפץ יתננה] אמר רבי יוסי ודאי כך הוא.</p>
<p>פתח רבי יוסי ואמר (תהלים ח ב) יהו"ה אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ¹⁸⁶¹ יהו"ה</p>	<p>פתח רבי יוסי ואמר ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ ה' אדנינו</p>

¹⁸⁵⁸ כלומר ממונה הים לו עבר משולטנותא כשנבקע הים (רמ"ז).

¹⁸⁵⁹ בדיוק זה תבין מה שהוקשה כאן שפירש דוקא בני ולא מצרים, ולכן לבתו, לאחר שעברו כתיב וישב וגו' לאיתנו, כדי שיטבעו המצרים, והיינו לתנאו, וזהו דיוק (בראשית א, ט) ותראה היבשה, כלומר הוראה לשעה לבד שיתראה ויחזור ויתכסה (רמ"ז).

¹⁸⁶⁰

¹⁸⁶¹ השם הזה הוא סוד שם אדנות ואדיר ותקיף מהדין, ולישראל הם ב' שמות יחד ה' אדונינו, בסוד יאהדונה"י הוא אדונינו ומנהיגנו אמנם האומות אין להם חלק בייחוד ולכך מה אדיר שמך שם אדני",

ספר שמות

<p>אדונינו כד בעי קודשא בריך הוא לתברא הילא דעמין עעכו"ם אתקיף דיניה עלייהו¹⁸⁶² ותבר לון ואעבר מקמיה שולטנותא דלהון</p>	<p>כשרוצה הקדוש ברוך הוא לשובור את כח העמים עובדי כוכבים ומזלות מחזק דינו עליהם ושובר אותם ומעביר מלפניו את השלטון שלהם.</p>
<p>אשר תנה הודך על השמים¹⁸⁶³ (&) אשר נתת מבעי ליה או תנה הודך מהו אשר תנה הודך אלא דא הוא רזא דנהרא עמיקא דכלא¹⁸⁶⁴ ודוד בעא בעותיה למנגד מניה¹⁸⁶⁵ על השמים ודא הוא אשר כמה דאת אמר (שמות ג יד) אהיה אשר אהיה¹⁸⁶⁶</p>	<p>אשר תנה הודך על השמים היה צריך לכתוב אשר נתת או תנה הודך מהו אשר תנה הודך אלא זהו סוד של הנהר העמק של הכל/מכל ודוד בקש בקשתו להמשיך ממנו על השמים וזהו אשר כנאמר אהיה אשר אהיה.</p>
<p>בשעתא דהאי נהרא¹⁸⁶⁷ עמיקתא¹⁸⁶⁸ דכלא נגיד ונפיק¹⁸⁶⁹ על השמים כדין כלא בחידו¹⁸⁷⁰ ומטרוניתא¹⁸⁷¹ אתעטרת במלכא וכל עלמין¹⁸⁷² בלהו בחידו¹⁸⁷³ ושלטנותא דעמין עעכו"ם¹⁸⁷⁴ אתעבר מקמי מטרוניתא וכדין זקפין רישא כל מאן דאחידו בה</p>	<p>בשעה שהנהר הזה העמוק של הכל/מכל נמשך ויוצא על השמים אז הכל בשמחה והמלכה מתעטרת במלך וכל העולמות בשמחה והשלטון של העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות מועבר? מלפני המלכה ואז זוקפים ראש כל האחוזים בה.</p>
<p>אדהכי חמו חד בר נש דהוה אתי וחד מטולא קמיה אמר רבי חייא נזיל דלמא האי בר נש עעכו"ם הוא או עם הארץ הוא ואסיר לאשתתפא בהדיה בארחא אמר רבי יוסי ניתב הכא ונחמי דלמא גברא רבא הוא</p>	<p>בין כך ראו איש אחד שהיה בא ומשא אחד לפניו אמר רבי חייא נלך אולי האיש הזה עובד עבודת כוכבים ומזלות הוא או עם הארץ הוא ואסור להשתתף עמו בדרך אמר רבי יוסי נשב כאן ונראה אולי הוא איש גדול.</p>

בכל הארץ שהם האומות וכיון שחלקם של ישראל בייחוד התפלל שיושפע מהבינה ואמר "אשר אתקיף
דינא עלייהו" (אור יקר).
¹⁸⁶² שישראל יכולים לסבול הדין, אמנם האומות דינם הנשפע אליהם בחוזק ואינם יכולים לסבול
(אור יקר).
¹⁸⁶³ "אשר" שאתה הבינה, "תנה הודך" תשפיע הודך, "על השמים" שהוא הת"ת ומלת אשר בבינה
בהיותה מיוחדת בחכמה דהיינו אשר אה"ה (אור יקר).
¹⁸⁶⁴ וכדפ' ב' אחרי מות וע"י ההוד הזה הנשפע לשמים לייחוד הוא ממש אובדן של אומות העולם
שהייחוד נגמר ונשלם והחצונים מתבערים בתוקף הדין, וישראל שמחים בשמחת הבינה (אור יקר).
יסוד דאימא (רח"ו).
¹⁸⁶⁵ ז"א ור"ל מ"ש הרב וז"ל דע כי כל השפע בא מיסוד דאבא ליסוד דאימא ומשם לעטרת
היסוד דאימא ששני בחי' אלו הם ציון וירושלים וסוד זה רמוז בפסוק אשר תנה הודך על השמים כי
יסוד דאבא נק' ראש ויסוד דאימא נק' אשר ואמנם עטרת היסוד שבה נקרא תנה לפי שנעשית מג'
שמות אה"ה שהם גימ' תנ"ה ושם בעטרה שלה יש ה' גבורות הנק' הודך לפי שהגבורות מתפשטים
מחסד עד הוד, ולכן נק' כולם הודך וז"ש אשר תנה הודך וכו', כי מן אשר נמשך לעט' שלה הנק' תנה
הודך כנזכר ומשם אל הזעיר הנק' שמים כי מן העטר' הנזכר יוצא השפע ומתפשט עד ד' מקיפים של
המוחין דז"א עכ"ל, ובזה מובן לשון זה גם בס' אור ישראל פירש מאמר זה על הקדמה זו (מ"מ).
¹⁸⁶⁶ זה כמ"ש בפרשת בראשית דף טו דאהיה קדמאה הוא אבא, אשר היא בינה אהיה בתראה הוא
ז"א ועיין מ"ש שם (מ"מ).
¹⁸⁶⁷ בינה (אור יקר).
¹⁸⁶⁸ שיוצא מהחכמה בסוד היחוד (אור יקר).
¹⁸⁶⁹ אל הת"ת (אור יקר).
¹⁸⁷⁰ משמחת הבינה (אור יקר).
¹⁸⁷¹ בסוד היחוד (אור יקר).
¹⁸⁷² שהם הקדושים המשתלשלים למטה (אור יקר).
¹⁸⁷³ מצד חלקם ביחוד (אור יקר).
¹⁸⁷⁴ שהם חצונים מלכות זדון וכו', ונמצא שאדירות השם והדין בכל הארץ דהיינו השרים, היינו
"אשר" בינה, "תנה" דרך תפלה תנה הודך על השמים ויאבדו שנאיך וישמחו אהביך (אור יקר).

ספר שמות

<p>אדהכי אעבר קמייהו אמר לון בדוקפא דמעברא דקומיפא דהאי חבורתא אבעי¹⁸⁷⁶ ואנא ידענא ארהא אחרא ונסמי מהאי ואנא בעינא דאימא לכו ולא אתחייבנא בכו ולא אעבר על מה דכתיב (ויקרא יט יד) ולפני עור לא תתן מכשול ואתון כסומין בארהא דא ולא תסתכנו בנפשיכו אמר רבי יוסי בריך רחמנא דאוריכנא הכא אתחברו בהדיה אמר לון לא תשתעו מידי הכא עד דנעבר בהאי סמו בארהא אחרא</p>	<p>בין כך עבר לפניהם ואמר להם¹⁸⁷⁵ בסבוב של המעבר המסכן הזה צריך לווי ואני יודע דרך אחרת ונסטה מכאן ואני רציתי לומר לכם שלא אחטא בכם ולא אעבור על מה שכתוב ולפני עור לא תתן מכשול ואתם כמו סומים בדרך הזו ולא תסתכנו בנפשכם אמר רבי יוסי ברוך הרחמן שחכינו כאן התחברו עמו אמר להם לא לדבר שום דבר כאן עד שנעבר בזה סטו לדרך אחרת.</p>
<p>בתר דנפקו מההוא אתר אמר לון בההוא ארהא אחרא הוו¹⁸⁷⁷ אזלי זמנא חדא חד כהן חכם וחד כהן עם הארץ בהדיה קם ההוא עם הארץ בההוא אתר עליה וקטליה מההוא יומא כל מאן דאעבר בההוא אתר מסתכן בנפשיה והא מתחברין תמן משדדי טוריא¹⁹³ וקטלין וקפחין לבני נשא ואינן דידיעי לא עברי תמן ובעי קודשא בריך הוא דמא דההוא כהנא כל יומא¹⁸⁷⁸</p>	<p>אחר שיצאו מאותו מקום אמר להם באותה הדרך האחרת היו הולכים פעם אחד כהן א' חכם וכהן א' עם הארץ עמו קם אותו עם הארץ עליו באותו מקום והרגו מאותו יום כל מי שעובר באותו מקום מסכן את נפשו והרי מתחברים שם שודדי הרים והורגים ומקפחים את בני האדם ואלה שיודעים לא עוברים שם ומבקש הקדוש ברוך הוא דם אותו הכהן בכל יום.</p>
<p>פתח ואמר (ישעיה י לב) עוד היום¹⁸⁷⁹ בנוב לעמוד וגו' הא אוקמוה אינן מארי מתיבתא¹⁸⁸⁰ אבל אנא לא אמינא לכו הכי¹⁸⁸¹ אלא דרוא דמלה אוליפנא¹⁸⁸² עוד היום מאן יומא דין אלא הכי כתיב (שמות ו כג) ויקח אהרן את אלישבע¹⁸⁸³ בת עמינדב¹⁸⁸⁴ ורוא הוא על כנסת ישראל¹⁸⁸⁵ דאהרן הוא</p>	<p>פתח ואמר עוד היום בנוב לעמוד וגו' הרי בארוה אותם ראשי הישיבה אבל אני לא אומר לכם כך אלא שסוד הדבר למדנו עוד היום איזה? יום זה אלא כך כתוב ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב וסוד הוא על כנסת ישראל שאהרן הוא שושבינה לתקן את ביתה ולשמש אותה ולהכניסה למלך להזדווג כאחד מכאן והלאה כל כהן שמשמש במקדש הוא כדוגמת אהרן.</p>

¹⁸⁷⁵

¹⁸⁷⁶ פי' במעבר הדרך הזה שאתם רוצים לילך בה צריך חבורתא דהיינו שלא ילכו בה אלא חבורת אנשים שלא יסתכנו מהלסטים הנחבאים שם כמ"ש (מ"מ).

¹⁸⁷⁷ בההוא אורחא אחרא הוא הדרך הראשון שהיו בו תחלה (מ"מ).

¹⁸⁷⁸ ולכן סטרא דשמאלא מתגברת שם, ומעוררת אותם הלסטים כלי החצונים לנקום דמי הכהן ולכן כל העובר שם מסתכן מצד הדין שהוא נטוי שם על כל בני עולם שגרמו לכהן מיתה שלא לוהו וכיוצא (אור יקר).

¹⁸⁷⁹ חטא נוב (רח"ו). וכל ספירה נקרא יום ליום יביע אומר (מ"מ).

¹⁸⁸⁰ על דרך הפשט (אור יקר).

¹⁸⁸¹ בדרך הפשט (אור יקר).

¹⁸⁸² ואני רוצה לדורשו לכם בסודו (אור יקר).

¹⁸⁸³ המלכות שהיא בת שבע ועל השבע אל"י שהם ג"ר והרי הם עשר במלכות (אור יקר).

¹⁸⁸⁴ שהיא מדה אחת בת כללות כל ישראל דהיינו עמינדב נשמתם של ישראל ולכן קראה כנסת ישראל (אור יקר).

¹⁸⁸⁵ ואם נפרש עמינדב בחסד יהיה בת כשפוטו שהיא בת לחסד עליון (אור יקר).

ספר שמות

<p>1887 ביתה לתקנא 1886 דילה שושבינא ולשמשא לה 1888 ולמיעל לה למלכא 1889 לאזדווגא כהדא מכאן ולהלאה כל כהן דמשמש במקדשא כגוונא דאהרן</p>	
<p>אחימלך כהנא רבא עלאה הוה וכל אינון כהני בהדיה בלהו הוו שושבינין דמטרוניתא כיון דאתקטילו אשתארת מטרוניתא בלחודהא ואתאביד שושבינא דילה ולא אשתכח מאן דמשמש קמה ויתקן ביתה ויחדי לה לאזדווגא עם מלכא</p>	<p>אחימלך היה כהן גדול עליון וכל אותם הכהנים עמו היו שושביני המלכה כיון שנהרגו נשארה המלכה לבדה ואבד השושבין שלה ולא נמצא מי שמשמש לפניו ויתקן ביתה וישמח אותה להזדווג עם המלך.</p>
<p>כדין מההוא יומא אתעברא לשמאלא וקיימא על עלמא כמין על בלא קטיל לשאול ולבנוי אתאביד מינייהו מלכו מיתו מישראל כמה אלפיין וכמה רבוון ועד כען ההוא חובה הוה תלי עד דאתא סנחריב וארגיז בלא</p>	<p>ואז מאותו יום היא עברה לשמאל ועומדת על העולם אורבת¹⁸⁹⁰ לכל הרגה את שאול ובניו ואבדה מהם את המלוכה מתו מישראל כמה אלפים וכמה רבבות ועד עכשיו היה אותו החטא תלוי עד שבא סנחריב והרגיז את הכל.</p>
<p>ודא הוא עוד היום בנוב דא הוא יומא עלאה ומאן איהו דא כנסת ישראל דאבדת שושבינין דילה ההיא דאשתארת בלא ימינא (דהוה לה) לאתדבקא בשמאלא דכהנא ימינא הוא (ובגין כך הוה ליה לאתדבקא בשמאלא) ובגין כך עוד היום בנוב לעמוד</p>	<p>וזהו עוד היום בנוב זהו יום עליון ומיהו זו כנסת ישראל שאבדה את השושבינים שלה אותה שנשארה ללא ימין (שהיה לו) להדבק בשמאל שהכהן הוא ימין (ומשום כך היה לו להתדבק בשמאל) ומשום כך עוד היום בנוב לעמוד.</p>
<p>תא חזי כתיב (שם ל) גבעת שאול נסה שאול אמאי הכא אלא בגין דהוה קטיל לכהני וגרים דרועא ימינא לאתעקרא מעלמא אוף הכא מההוא יומא לא אעבר בר נש בההוא דוכתא בגין דלא יסתכן בנפשיה אמר ליה רבי יוסי לרבי חייא ולא אמרית לך דלמא גברא רבא הוא</p>	<p>בא וראה כתוב גבעת שאול ניסה למה כאן שאול אלא משום שהוא הרג את הכהנים וגרם שתעקר מן העולם זרוע ימין אף כאן מאותו יום לא עבר איש באותו מקום כדי שלא יסתכן בנפשו אמר לו רבי יוסי לרבי חייא ולא אמרתי לך אולי הוא איש גדול.</p>
<p>פתח ואמר (משלי ג יג) אשרי אדם מצא חכמה אשרי אדם</p>	<p>פתח ואמר אשרי אדם מצא חכמה</p>

¹⁸⁸⁶ המשולח מן המלכות למעלה לא שושבינא דמלכא אל דמטרוניתא (אור יקר). היסוד דאבא מתפשט דרך כל קו האמצעי דז"א עד היסוד שבו והוא מכוון ממש כנגד קו האמצעי דרחל נוקבא דז"א העומדת עמו אחור באחור ומשם נמשכת הארתו לחוץ ומאיר בקו אמצעי דרחל ומקבץ אותם הגבורות ומיחדם וגורם להם שיעלו דרך מישור בקו אמצעי שבה עד הכתר שבה ולטעם זה נקרא אהרן שושבינא דמטרוניתא כנזכר בזוהר (ח"ג כ ע"א נג ע"ב, קפ ע"ב) לפי שהוא גורם תיקונה ובנינה והגדלתה כנזכר. וז"ס ה' בחכמה יסד ארץ כי יסוד דחכמה הוא המייסד המלכות הנקרא ארץ ומכוון אותה. (שעה"מ בהעלותך).

¹⁸⁸⁷ והוא מפקח צרכיה [בג' דרכים] הא' "לתקנא ביתא" דהיינו לכפר על ישראל שהם תיקוני בני ביתה, וכן לתקן צורכי המקדש תקוני הבית הדלקת הנרות, סדר השלחן וכיוצא (אור יקר).

¹⁸⁸⁸ הב', היינו סוד צרכי הקרבות, שמושי השכינה וקישוטיה (אור יקר).

¹⁸⁸⁹ הג', היינו להעלותה ע"י התיקונים על הנצח וההוד אל הת"ת וענין זה הוריש אהרן לבניו הכהנים (אור יקר).

¹⁸⁹⁰

ספר שמות

נ/א 1891	
זהר	
כגון אנן דאשכחנא לך ¹⁸⁹² וידענא מינך מלה דחכמתא ואדם יפיק תבונה כגון אנן דאוריכנא לך לאתחברא בהדך ודא הוא בר נש דומין ליה קודשא בריך הוא נבזבזא בארעא אנפוי דשכינתא ¹⁸⁹³ ועל דא כתיב (משלי ד יח) וארע צדיקים כאור נגה	כמו אנו שמצאנו אותך וידענו ממך דבר חכמה ואדם יפיק תבונה כמו אנו שחכינו לך להתחבר עמך וזהו אדם שמזמין לו הקדוש ברוך הוא מתנה בדרך פני השכינה ועל זה כתוב ואורח צדיקים כאור נוגה.
אזלו פתח ההוא גברא ואמר (תהלים כד א) לדוד מזמור ליהו"ה הארץ ומלואה וגו' לדוד מזמור באתר חד ובאתר אחרא מזמור לדוד מה בין האי להאי אלא לדוד מזמור שירתא דקאמר דוד על כנסת ישראל מזמור לדוד שירתא דקאמר דוד על גרמיה ¹⁸⁹⁴	הלכו פתח אותו האיש ואמר לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה וגו' לדוד מזמור במקום אחד ובמקום אחר מזמור לדוד מה בין זה לזה אלא לדוד מזמור השירה שאמר דוד על כנסת ישראל מזמור לדוד השירה שדוד אמר על עצמו.
ליהו"ה הארץ ומלואה ליהו"ה דא קודשא בריך הוא הארץ ומלואה דא כנסת ישראל וכל אוכלוסין דילה דמתחברין בהדה ואקרונ מלואה ודאי ¹⁹⁴ כמה דאת אמר (ישעיה ו ד) מלא כל הארץ כבודו תבל ויושבי בה ¹⁸⁹⁵ דא הוא ארעא דלתתא דאקרי תבל ואחידת בדינא (דעלמא) ¹⁹⁵ דלעילא הדא הוא דכתיב (תהלים ט ט) והוא ישפוט תבל בעדק בין לחד בין לעמא חד בין לכל עלמא מהאי דינא הוא אתרן	לה' הארץ ומלואה לה' זה הקדוש ברוך הוא הארץ ומלואה זו כנסת ישראל וכל האוכלוסין שלה שמתחברים עמה ונקראים מלואה ודאי כמו שנאמר מלא כל הארץ כבודו תבל ויושבי בה זוהי ארץ של מטה שנקראת תבל ואחוזת בדין (של עולם) של מעלה זהו שכתוב והוא ישפוט תבל בעדק בין לאחד בין לעם אחד בין לכל העולם מהדין הזה הוא נדון.
תא חזי פרעה מהאי דינא יניק עד דאתאבידו הוא וכל עמיה כיון דהאי דינא אתער עליה ההוא ממנא דאתמנא עליהו בשלמנותא אתעדי ואתעבר וכדין כלהו דלתתא אתאבידו דכתיב (&) ויסר את אופן מרכבותיו מאי אופן מרכבותיו מרכבותיו דפרעה ומאן איהו ההוא אופן דלהון ההוא ממנא דשליט עליהו ועל דא מיתו כלהו בימא אמאי בימא אלא ימא עלאה אתער עליהו ואתמחו (נ"א ואתמסרו) בידהא ובגין כך טבעו בים סוף (&)	בא וראה פרעה ינק מהדין הזה עד שאבדו הוא וכל עמו כיון שדין זה התעורר עליו אותו ממונה שהתמנה עליהם בשלטון גורש שנאבדו ואז כל אלה שלמטה נאבדו שכתוב ויסר את אופן מרכבותיו מה זה אופן מרכבותיו מרכבותיו של פרעה ומי הוא אותו אופן שלהם אותו ממונה ששולט עליהם ועל זה מתו כולם בים למה בים אלא הים העליון התעורר עליהם ונמחו (ונמסרו) בידיה ולכן כתוב טבעו בים סוף אמר רבי יוסי ודאי כך הוא

1891

¹⁸⁹² כוונתם בפ' זה להגדיל שבחו שהוא מקור החכמה והתבונה (מ"מ).

¹⁸⁹³ פי' שהצדיקים מחזירים ז"ן פב"פ, א"נ לפי שהשכינה מתלבשת בתוכם והם פניה הנגלים, וי"מ כי המ"ן הם תכשיטין בפני הכלה ובגדי צבעונים להתנאות לבעלה נמצא שהצדיקים הם פני השכינה המייפין אותה (מ"מ).

¹⁸⁹⁴ ובספר בראשית (סז ע"א) תירץ לדוד מזמור, דאמר שירתא ולבתר שארת עליה רוח קדישא, מזמור לדוד, דשארית עליה רוח קדישא ולבתר אמר שירתא, והכא מתרץ תירוץ אחר (מ"מ).

¹⁸⁹⁵ תבל גימ' ב"פ רי"ו (רח"ו).

ספר שמות

<p>כתיב אמר רבי יוסי ודאי הכי הוא ועל דא כתיב טבעו בים סוף סופא דדרגין¹⁸⁹⁶</p>	<p>ועל זה כתוב טבעו בים סוף סוף כל הדרגות.</p>
<p>רבי חייא אמר וינהגו בכבודות מהו בכבודות אלא מכאן אוליפנא דבההוא דברותא דאתדבר ביה בר נש מדברין ליה בפרעה כתיב (שמות ט ז) ויכבד לב פרעה בההוא מלה דבר ליה קודשא בריך הוא בכבודות ממש אמר ליה קודשא בריך הוא רשע את אוקיר לבך אנא אדבר לך בהאי על דא וינהגו בכבודות</p>	<p>רבי חייא אמר וינהגו בכבודות מה זה בכבודות אלא מכאן למדנו שבדרך שאדם הולך מוליכים אותו כתוב בפרעה ויכבד לב פרעה ובאותו דבר הנהיג אותו הקדוש ברוך הוא בכבודות ממש אמר לו הקדוש ברוך הוא רשע אתה מכביד את לבך אני אנהיג אותך בזה ועל כך וינהגו בכבודות.</p>
<p>ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל וגו' (&) ויאמר מצרים דא ממנא דאתמני על מצראי אמר רבי יוסי האי מלה קשיא כיון דאעברו ליה משולטנותיה היך יכול הוא למרדף אבתרייהו דישראל</p>	<p>ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל וגו' ויאמר מצרים זהו הממונה שהתמנה על המצרים אמר רבי יוסי דבר זה קשה כיון שהעבירו אותו משלטונו איך יכל הוא לרדוף אחרי ישראל.</p>
<p>אלא ודאי הכי הוא אבל דא ויאמר מצרים מצרים דלתתא כי יהו"ה נלחם להם במצרים (&) מצרים דלעילא דכיון דאתבר חיליהון מלעילא כדין אתבר חילא ותוקפא דלהון לתתא הדא הוא דכתיב כי יהו"ה נלחם להם במצרים במצרים דיקא דא הוא תוקפא דלהון דלעילא ודא הוא דאוקמוה מלך מצרים סתם הכא ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל דחמו דהא אתבר חיליהון ותוקפא דלהון דלעילא</p>	<p>אלא ודאי כך הוא אבל זה ויאמר מצרים מצרים שלמטה כי ה' נלחם להם במצרים מצרים שלמעלה שכיון שנשבר כחם מלמעלה אז נשבר הכח והתוקף שלהם למטה זהו שכתוב כי ה' נלחם להם במצרים במצרים דווקא זהו התוקף שלהם שלמעלה וזהו שבארוה מלך מצרים סתם כאן ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל שראו שהרי נשבר כחם והתקף שלהם שלמעלה.</p>
<p>תא חזי כד אתערת האי כנסת ישראל אתערו כל אינון דאחידין בה וכלהו אחרנין¹⁹⁶ דלתתא וישראל לעילא מכלהו דהא אינון נטלי לה בגופא דאילנא והא אוקמוה ובניני כך ישראל אחידין בה יתיר מכל עובדי עכו"ם וכד אינון מתערין (כל עמין עכו"ם) אתבר תוקפיהון מאינון דשלטי עלייהו</p>	<p>בא וראה כשמתעוררת כנסת ישראל הזו מתעוררים כל אותם שאחוזים בה וכל האחרים שלמטה וישראל למעלה מכולם שהרי הם נוטלים אותה בגוף האילן והרי בארוה ולכן ישראל אחוזים בה יותר מכל עובדי עבודת כוכבים ומזלות וכשהם מתעוררים (כל עמים עכו"ם) נשבר תוקפם מאותם ששולטים עליהם.</p>
<p>תא חזי האי ממנא שלטנא דמצראי דחיק לון לישראל בכמה שעבודין כמה דאוקמוה לבתר דאתבר הוא בקדמיתא אתברו אינון מלכוותא (ס"א מלתתא) הדא הוא דכתיב (&) כי יהו"ה נלחם להם במצרים נלחם להם ודאי</p>	<p>בא וראה הממונה הזה השולט של המצרים דחק את ישראל בכמה שעבודים כמו שבארוה אחר שהוא נשבר בתחלה נשברו אותן מלכיות (מלמטה) זהו שכתוב כי ה' נלחם להם במצרים נלחם להם ודאי</p>
<p style="text-align: center;">תוספתא</p>	

¹⁸⁹⁶ לקמן נו ע"א (לש"ו).

ספר שמות

ויסע מלאך האלהים וגו' (197) (מתניתין) עד לא (198) (ס"א אשתקע 1897) אשתכה אורא דכיא 1898 ולא נהיר אבנין נקיבן הוו סתימאן 1899 תלת רוחין 1900 דכלילן בתלת הוו שקיען 1901 ומיין סתימן 1902 תחות נוקבי בשבעין ותרין אתון 1903 אתהדרו לאתרייהו	ויסע מלאך האלהים וגו' (משנה) טרם (שנסקע) שנמצא אור טהור ולא מאירים האבנים הנקובות היו סתומות שלש רוחות שכלולות בשלש היו שקועות ומים סתומים תחת הנקבים בשבעים ושתיים אותיות חזרו למקומם
נ/ב 1904	
תוספתא	
אינון אבנין (ס"א דרין)	אותם אבנים (דורות).

¹⁸⁹⁷ הנה נודע כי טרם שנכנס היסוד דאימא במוחי הז"א נק' אורא דכיא והטעם שקורא עתה ליסוד אימא אורא דכיא הוא מפני שעובר בה טיפת החסד דאורא דכיא דאבא לכן נק' גם היא אורא דכיא עד דלא אשתקע ברישא דז"א להיות לו בחי' דעת ומ"ש ג' רוחין דכלילין בג' הוו שקיעין הוא בחי' עיבור הא' דז"א הנק' רוחא דכיא וכשהיה במעי הבינה היו סוד ו"ק כלילין בג' וזהו אמרו שקיעין ואח"כ נעשה בן עשר ספירות (זהר הרקיע).

¹⁸⁹⁸ יסוד אבא (רח"ו).

¹⁸⁹⁹ נצח הוד יסוד דז"א נעשו שלשה מוחין בנקביה ושלשה מוחין דזעיר אפין נעשו מנצח הוד יסוד דאימא וכמו שהיסוד דזעיר אפין נקרא אמא דכיא כך נקודת ציון של הבינה נקראת אורא דכיא והיא בחינת היסוד שבה ולשון אורא דכיא זה תמצאהו פעמים הרבה בס' הזוהר בשתי האדרות. וכאשר נקודת ציון שהיא היסוד של הבינה נכנסת ומתלבשת ונשקעת תוך גולגלתא דז"א אז נעשה לזעיר אנפין בחינת הדעת וזכור כלל זה. וזמ"ש עד לא אשתקע אורא דכיא כלומר טרם שנכנסו נה"י דאימא להיותם בבחינת מוחין ברישא דזעיר אפין להאיר שם אשר אז נכנסה גם כן אורא דכיא דאימא גו רישא דז"א ונשקעה בתוכו. יאמר כי טרם היות הדבר הזה היה עדין הזעיר אנפין בגו מעהא דאימא כי בהיות זעיר אנפין בסוד העיבור. ולכן אבנין נקיבן הוו סתימאן כלומר כי בהיות זעיר בסוד העיבור גם נוקביה הנקראת מלכות היתה שם עמו גם כן. והנה המלכות הנקראת אבן בסוד משם רועה אבן ישראל. ובסוד אבן מאסו הבונים. ואעפ"י שבפ' כי תשא ברעיא מהימנא אמרו אבנא למשקל בהדא איהי יו"ד עכ"ז פירושו הוא על המלכות הנקראת גם היא יו"ד תתאה. וכבר ידעת כי כל האורות העולין מתתא לעילא הם בחינו' אורות נקבות. וזהו סוד האור שאנו מכנים וקוראין אותו בשם אור המקיף והבן זה מאוד בסוד נקבה תסובב גבר. וזה האור המקיף הוא הנקרא אבנין ואמר כי זה האור הנקרא בשם אבנין היה אז האור סתום וסגור בתוכם לפי שאלו הם בחינת מיין נוקבין תתאין ואז לא היו יכולין לעלות כי האור המקיף הם סוד בחינת מיין נוקבין והבן זה (שער מאמרי רשב"י). גבורות שבאימא (רח"ו).

¹⁹⁰⁰ ז"א (רח"ו).

¹⁹⁰¹ פירוש כי כמו שביארנו שהמלכות היתה שם בסוד העיבור כמו כן זעיר אפין היה בעיבור שם. והיה בבחי' תלת דכלילן בתלת וכמו שביארנו בכמה מקומות בסוד תלת כלילן בתלת מה ענינו. ושם הודעתך כי אז היה בסוד ו"ו זעירא שבתוך הה"א ראשונה והוא תלת ניקודין שמתחלקת אות ו' הזאת רישא וסופא ואמצעיתא כזה: ואז היו שקועים בתוך הבינה. אמר עוד ומיין סתימן תחות נוקבי בשבעין ותרין אתון אתהדרו לאתרייהו פירוש זה יובן במ"ש בפ' אחרי מות בדף מ"ז ע"ב תאנא אתחברת ה"א עילאה ברחימותא כו' אתיא חסד ופריש לון ונפקו גזעין מתחות לעילא ואתפשטו ענפין ואסגיאו כו'. והענין הוא כי המיין נוקבין אשר הם סוד אור המקיף כנז'. והם בסוד מתתא לעילא ולכן נפקו גזעין מתחות לעילא ואז אתא חסד ופריש לון בסוד הנסירה והחזירם אפין באפין. וזמ"ש ומיין סתימן תחות נוקבי שהם המיין נוקבין הנז' שהיו אז סתימין עדיין ולא היו מעלין מיין נוקבין. אתהדרו לאתרייהו על ידי ע"ב אתון שהוא סוד ע"ב אותיות שנקרא חסד שהוא בגמטריא ע"ב והוא אשר העלה אותם למעלה בבחי' אפין באפין. ובתחילת ביאור אדרת האזינו יתבאר היטב התוספתא הזאת בענין זעיר אפין כאשר הוא תלת כליצן בתלת. גם במה שביארנו בכונות ק"ש שעל המיטה יתבאר לך כי אורא דכיא הוא בחינת היסוד והדעת של חכמה אשר הורישו. אל הבינה בביאה ראשונה לעשותה כלי ע"ש (שער מאמרי רשב"י). שלא נבררו (רח"ו).

¹⁹⁰² מיין נוקבין (רח"ו).

¹⁹⁰³ חסד (רח"ו). עיי' אריכות במ"מ להסביר את דברי התוספתא.

1904

ספר שמות

<p>בִּתְרַשְׁבַּעַיִן וְתַרְיִין דְּרַגִּינָן וְכֹן תַּלְתָּ זְמַנִּין¹⁹⁰⁹ אֲתַבְקַעוּ וְאֲתַנְקִיבוּ אֲבָנֵי¹⁹⁰⁵ תַּחֲתֵי צְרוּרָא¹⁹⁰⁶ דְּהוּהָ²⁰⁰ חֻקֵּי וְאֲתַכְנַפּוּ¹⁹⁰⁷ דְּרַגִּינָן וְאֲתַעֲבִידוּ כְּנוֹפִיאַת חֲדָא (ס"א אֲתַפְלַגְוּ וְאֲתַעֲבִידוּ כְּנוֹפִיאַת חֲדָא)</p>	<p>אחר שבעים ושתיים דרגות וכן שלש פעמים התבקעו וננקבו האבנים תחת צרור שהיה חקוק והתכנסו הדרגות ונעשו כנוס אחד (נחלק ונעשו כנוס אחד).</p>
<p>לְבִתְרַשְׁבַּעַיִן וְאֲתַעֲבִידוּ תַרְיִין דְּרַגִּינָן¹⁹⁰⁸ פְּלַגְוֵתָא מִיָּא אֲנְלִידוּ¹⁹⁰⁹ וּפְלַגְוֵתָא אֲשַׁתְקַעוּ אַלְיֵן סְלִיקוּ¹⁹¹⁰ וְאַלְיֵן נַחְתּוּ מֵהַכָּא שְׂרָא עֲלֵמָא לְאַתְפְּלַגָּא</p>	<p>אחר כך התחלקו ונעשו שתי דרגות חצי מים קפאו וחצי שקעו אלה עלו ואלה ירדו מכאן התחיל העולם להתחלק.</p>
<p>צְרוּרָא אַחְרָא (נ"א חֲדָא) אֵית לְעִילָא¹⁹¹¹ (לְעִילָא)²⁰¹ וְהוּא גְלִיפָא בְּע"ב חֲתִימָן¹⁹¹²²⁰² דְּגוּשְׁפַנְקָא תְּקִיפָא¹⁹¹³ וּבְהוּ שְׁקִיעֵן גְּלַגְלוּי דִּימָא¹⁹¹⁴ כְּד נְטַלִּין אֲתַפְּלַגּוּ לְאַרְבַּע זְוִיין¹⁹¹⁵ פְּלַגּוּ חֲדָא סְלִיק וּפְלַגּוּ חֲדָא נַחֲתֵי פְּלַגּוּ חֲדָא לְסַטְרָא צְפוּן וּפְלַגּוּ חֲדָא לְסַטְרָא דְרוּם כְּד מֵתַחְבְּרֵן כְּחֲדָא גּוֹמְרִין דְּלֵהֲטִין קִימִין¹⁹¹⁶ בְּלֵהֲטָא שְׁנַנְא דְּחַרְבָּא דְּמֵתַהֲפַכָּא</p>	<p>צרור אחר (אחד) יש למעלה (למעלה) והוא חקוק בשבעים ושתיים חותמות של חותמת תקיפה ובהם שקועים גלי הים כשנוסעים נחלקים לארבע זוויות מחצית אחת עולה ומחצית שניה יורדת מחצית אחת לצד צפון ומחצית אחת לצד דרום כשמתחברים כאחד גחלים שלוהטים</p>

¹⁹⁰⁵ פי' הגבורות של אימא הנק' אבנים אחר שבראו ע"ב מיני מים מאבא אליה אזי גלו הארתם וז"ש אתבקעו ואתנקיבו אבני, ואע"פ שכבר אמר לעיל אבנין נקיבן ומהו שאמר ואתנקיבו אבני דמשמע השתא הוא דאתנקיבו אינה קושיא שע"י ריבוי האור היוצא ומתגלה מהם נתרחב הנקב כמ"ש הרב ביסוד דאימא שע"י ריבוי האור היוצא ממנו נתרחב וכו' (מ"מ).

¹⁹⁰⁶ הוא יסוד דאבא שבו כלולים כל האורות ומשם חקיקתם בסוד כולם בחכמה עשית, וז"ש תחות צרורא דהוּו חקיקן שמשם חקיקתם. ואי גרסינן "דאיהו חקקי" דהיינו הך שאבא הוא חקק כל האורות (מ"מ).

¹⁹⁰⁷ פי' ע"ב דרגין הנז' שהם ע"ב מיני מים שהם טיפת אבא נתקבצו כולם בתוך אימא בע"ב גשרים שבה כמש"ל בשם הרב (מ"מ).

¹⁹⁰⁸ פי' אחר שניתנו באימא ע"ב מיני מים הנז' אזי נחלקו המים הנז' חצי אל ז"א וחצי אל מלוכת כמש"ל בשם הרב וז"ש לבתר אתפלגו ואתעבידו תרין דרגין שהם זר"ן (מ"מ).

¹⁹⁰⁹ פי' חצי המים נגלדו במקומם בתוך ז"א והחצי של צורך המלכות צריכין לירד ליסוד דז"א ומשם עולים בסוד אור חוזר ויוצאים דרך נקב שבחזה למלכות כמ"ש באוצ"ח שכל הארת המלכות בין ה' חסידים בין ה' גבורות כולם יורדים ליסוד ז"א ועולים בסוד אור חוזר למלכות וז"ש פלגותא אשתקעו דהיינו שירדו ליסוד דז"א וז"ש אלין סליקו הם דז"א ואלין נחתו הם של מלכות (מ"מ).

¹⁹¹⁰ פי' הנה זר"ן שניהם נקראים עולם, ז"א בסוד עולם חסד יבנה, ומלכות בסוד מן העולם ועד העולם, לכך אמר מהכא שרא עלמא לאתפלגא דהיינו שנחלקו זר"ן ונסרו (מ"מ).

¹⁹¹¹ הוא יסוד דאימא שהוא מהחזה ולמעלה דז"א (מ"מ).

¹⁹¹² פי' הם ע"ב גשרים שבאימא שכל א' הוא תחום בפני עצמו וצנור בפני עצמו (מ"מ).

¹⁹¹³ פי' אימא נקראת עזקא כמ"ש הרב בדרוש א"א פרק ששי ומפני שדינין מתערין מינה אמר דגושפנקא תקיפא (מ"מ).

¹⁹¹⁴ פי' שביסוד דאמא ששם הם ע"ב גשרים שם ג"כ הגבורות דידה שהם נקראים גלי הים כי ים היא מלכות והגלים הם הגבורות כנודע ואע"פ שע"ב גשרים הם בחי' גבורות ג"כ, וא"כ מאי קאמר ובהו שקיען גלגלוי דימא שהם גבו' ג"כ אינה קושיא שהרבה מיני גבורות יש, ואותם שנמשכים למלכות נקראים גלי הים (מ"מ).

¹⁹¹⁵ פי' כשיוצאים הגבורות מיסוד דאמא מתפלגים ומתפשטים בחג"ת נ"ה והם ב' גבורות גבורה בנצח וגבורה בהוד, וז"ש פלגו חדא סליק ופלגו חדא נחית כי נצח והוד הם בחינת ריחים זה למעלה מזה כמ"ש הרב פלגו חדא לסטר צפון וכו' הם ב' גבורות המתפשטים א' בגבורה וא' בחסד וזהו לד' זיוויין דקאמר תחלה וטעם שלא הזכיר גבורות דת"ת לפי ששם יסוד דאימא והניח גבו' שם בת"ת ומפני שהם לצורך המלכות כמ"ש גלגלוי דימא לכך התחיל בגבורות דנ"ה שהם כנגד המלכות ששם מקומ' כנודע ולכך נמי הקדים סטר צפון לסטר דרום לפי שהמלכות בניינה מהגבורות (מ"מ).

¹⁹¹⁶ פי' כשנתחברו הגבורות כולם ביסוד, כי כתב הרב באוצרות חיים שגם הגבורות נתפשטו לחג"ת נ"ה דז"א וכללותם הוא שירד ליסוד וז"ש כד מתחברן וכו', פי' כשנתחברו כללות הה' גבורות ביסוד

ספר שמות

	קיימים בלהט שינויות החרב המתהפכת.
חד קיימא ¹⁹¹⁸ נעיץ בגו ימא ¹⁹¹⁹ דרגא שליחא דאפרכא עלאה ¹⁹²⁰ סליק בההוא קיימא ¹⁹²¹ לעילא לעילא אשתכלל (נ"א אסתכל) אסתליק למרחיק קטורא דארבין דשאטין בימא מאן חמי גלגלין דסלקין ונחתין ורוחא דנשיב בהו ונוני ימא נגדין כל אינון ארבין לכל סטרי עלמא	עמוד אחד נעוץ בתוך הים דרגה ששלוחה של שר עליון ¹⁹¹⁷ עולה באותו עמוד למעלה מעלה נתקן (מסתכל) מסתלק למרחוק על קיטור האניות ששטות בים מי ראה גלים שעולים ויורדים והרוח נושבת בהם ודגי הים מושכים את כל האניות הללו לכל צדדי העולם.
ההוא דרגא כד נחית מההוא קיימא אלף מימיניה ואלף משמאליה הוה תב ויתב באתריה כמלכא בכורסיה ההוא דרגא דכד שאטי ימא לארבע סטרי עלמא עמיה נפקת ביה תבת הוא תב בקיומא דמלכא	אותה דרגה כשיורדת מההוא, עומדים אלף מימינו ואלף משמאלו היה שב ויושב במקומו כמלך בכסאו אותה דרגה שכששט הים לארבעה צדדי העולם יוצאת עמו בו חוזרת והוא שב בקיום המלך.
כדין כרוזין נפקין מאן מארי דעיינין יודקפאן לון לעילא לעילא מאריהון דגדפין יקומון בקיומייהו מארי דאנפין חפיין לון עד דנטיל במטלנוי כדין	ואז יוצאים הכרוזים מי מבעלי העינים יזקף אותם למעלה למעלה בעלי כנפיים יעמדו בקיומם בעלי הפנים מכסים אותם עד שנוסע במסעותיו ואז
ויסע מלאך האלהים	ויסע מלאך האלהים
זהר	
רבי חייא פתח (משלי לא יד) היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה ¹⁹²² היתה כאניות סוחר דא כנסת ישראל ממרחק תביא לחמה כמה דאת אמר (ישעיה ל כז) הנה שם יהו"ה בא ממרחק תביא לחמה בחד דרגא דשארי עלה וביה אתמשכו כל אלין נחלין ומבועין דאזלין בימא כמה דאת אמר (קהלת א ז) כל הנחלים הולכים אל הים וגו'	רבי חייא פתח היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה היתה כאניות סוחר זו כנסת ישראל ממרחק תביא לחמה כמו שנאמר הנה שם ה' בא ממרחק תביא לחמה בדרגה אחת ששורה עליה ובה נמשכו כל הנחלים והמעיינות הללו שהולכים לים כמו שנאמר "כל הנחלים הולכים אל הים וגו'".
אל מקום שהנחלים הולכים אף על גב דכלהו נחלין אתמשכן בההוא דרגא וההוא דרגא נחית (נ"א נגיד) לון לההוא ימא לא תימא דהא אריק לון והא לא שריין ביה אחרנין ולא נגדין ביה כמלקדמין אהדר ואמר אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים אל מקום דההוא דרגא דנחלין אזלין זמנא חדא שם הם	אל מקום שהנחלים הולכים אף על גב שכל הנחלים נמשכים לאותה דרגה ואותה דרגה מורידה (מושכת) אותם לאותו ים אל תאמר שהרי הריק אותם ולא שורים בו אחרים ולא נמשכים בו כבתחילה חזר ואמר אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים אל מקום אותה דרגה שהנחלים הולכים

יוצאים משם דרך נקב שבחזה דז"א לדעת דנוק' לפי שבדעת דנוק' אין שם אלא הגבורות לבד וז"ש קיימין בלהט שננא דחרבא דמתהפכא שהיא המלכות הנק' להט החרב המתהפכת (מ"מ).

¹⁹¹⁷

¹⁹¹⁸ יסוד דז"א (רח"ו במ"מ).

¹⁹¹⁹ בתוך המלכות הנק' ים (מ"מ).

¹⁹²⁰ פי' יסוד הנזכר הוא דרגא שליחא שהוא שליח של הבינה הנק' אפרכא עילאה לשון ממשלה לפי שכל הארות הבינה נותנם ליסוד והוא שליח המחלק השפע למלכות ולבי"ע (מ"מ).

¹⁹²¹ דעת (רח"ו במ"מ).

¹⁹²² עי' ח"ג ס ע"א ורמט ע"א (לש"ו).

ספר שמות

<p>שבים ללכת תמן אינון תייבין מההוא אתר עלאה ולא פסקין לעלמין ומתכנשי כלהו בההוא אתר ולמה ללכת למהך לההוא אתר דימא כמה דאתמר מה שמיה דההוא דרגא צדיק אקרי</p>	<p>פעם אחת שם הם שבים ללכת שם הם שבים מאותו מקום עליון ולא פוסקים לעולמים וכולם מתכנסים לאותו מקום ולמה ללכת לאותו מקום של הים כמו שנאמר מה שם אותה הדרגה נקראת צדיק.</p>
<p>רבי יהודה אמר כתיב (תהלים קד כו) שם אניות יהלכון לויתן זה יצרת לשחק בו שם אניות יהלכון בההוא ימא דאזלין ושאטין עד דאתיין לאתחברא בההוא דרגא כדין כתיב לויתן זה יצרת לשחק בו</p>	<p>רבי יהודה אמר כתוב "שם אניות יהלכון לויתן זה יצרת לשחק בו" שם אניות יהלכון באותו הים שהולכים ושטים עד שבאים להתחבר באותה דרגה אז כתוב לויתן זה יצרת לשחק בו.</p>
<p>רבי יצחק אמר לעילא לעילא יתיר אית זווגא אהרא דשארי בחביבותא ולא מתפרש לעלמין¹⁹²³ אמר רבי יהודה מאן זכי לההוא זווגא אמר ליה מאן דאית ליה חולקא בעלמא דאתי בעלמא דאתי דיקא¹⁹²⁴</p>	<p>רבי יצחק אמר למעלה למעלה יותר יש זווג אחר ששורה בחביבות ולא נפרד לעולמים אמר רבי יהודה מי זוכה לאותו זווג אמר לו מי שיש לו חלק לעולם הבא דווקא בעולם הבא.</p>
<p>אמר ליה והא מהכא אולפינא דכתיב לויתן זה יצרת לשחק בו משמע דקאמר זה וזה וזאת ידיען אינון אמר רבי אבא תרוויכו שפיר קאמריתו והא דרבי יהודה שפיר דיקא וכלא זמין קודשא בריך הוא לאתענגא בהו לצדיקיא הדא הוא דכתיב (ישעיה נח יד) אז תתענג על יהוה¹⁹²⁵</p>	<p>אמר לו והרי מכאן למדנו שכתוב לויתן זה יצרת לשחק בו משמע שאמר זה וזה וזאת הם ידועים אמר רבי אבא שניכם יפה אמרתם וזה של רבי יהודה דווקא יפה והכל עתיד הקדוש ברוך הוא להתענג בהם לצדיקים זהו שכתוב אז תתענג על ה'.</p>
<p>אמר רבי אבא כמה אלפין כמה רבבן דמשיריין קדישין אית ליה לקודשא בריך הוא מארי דאנפין עלאין מארי דעינין מארי דזיינין מארי דיללה מארי דיבבא מארי דרחמי מארי דדינא ועילא מנייהו אפקד למטרוניתא לשמשא בהיכלא קמיה</p>	<p>אמר רבי אבא כמה אלפים וכמה רבבות של מחנות קדושים יש לקדוש ברוך הוא בעלי פנים עליונים בעלי עיניים בעלי כלי זיין בעלי היללה בעלי היבבה בעלי רחמים בעלי דין ומעליהם הפקיד את המלכה לשמש בהיכל שלפניו.</p>
<p>לקביל אלין אית לה למטרוניתא משיריין מזוינין בשתיין (נ"א בשתא)²⁰³ אנפין¹⁹²⁸ משתכחו משיריין מזוינין וכלהו חגירן חרבא קיימאן בסחרנהא כמה נפקין כמה עיילין בשית גרפין טאסין כל עלמא קמי כל חד וחד גומרין דנור דליק לבושו מתלהטא אשא</p>	<p>כנגד אלה יש למלכה מחנות מזוינים בששים (בששה) פנים נמצאים מחנות מזוינים וכולם חגורי חרב עומדים סביבה כמה¹⁹²⁶ יוצאים וכמה¹⁹²⁷ נכנסים בשש כנפים טסים את כל העולם לפני כל אחד ואחד גחלי אש</p>

¹⁹²³ מתייחדים האר"א והם ע"ז תרין ריעין דלא מתפרשין דא מן דא כמ"ש באד"ז רצ ע"ב (וכן הוא בפ' בשלח נ' ע"ב נ"ה ע"א ופ' ויקרא ד' ע"א ס"א ע"ב) וכ"ז הוא ע"י כלילותם בהמזלין שהם הדעת עלאה דכללית האצילות (כללים ח"ב קכב ע"א).

¹⁹²⁴ כי לא הכל זוכים לקבל ישר משם וכמ"ש בפ' תרומה (קנב ע"ב ע"ש קנג ע"א) (ביאורים ח"ב ע"ג).

¹⁹²⁵ היינו אר"א (רח"ו).

¹⁹²⁶

¹⁹²⁷

¹⁹²⁸ ששים שרפים שיש בהיכל הזכות (רח"ו), ולפי זה ס' אנפין הם ס' מלאכים ולא פנים ממש (מ"מ).

ספר שמות

<p>בנבוי שננא דחרבא מתלהטא בכל עלמא לנטרא</p>	<p>בוער לבושו אש לוהט בגבו חרב שנונה לוהטת בכל העולם לשמור</p>
<p>נא/א 1929</p>	
<p>קמה הדא הוא דכתיב (בראשית ג כד) ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עין החיים</p>	<p>לפניה זהו שכתוב ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עין החיים.</p>
<p>מאן דרך עין החיים דא היא מטרוניתא רבתא דהיא ארחא לההוא אילנא רברבא תקיף אילנא דהיי דכתיב (שיר ג ז) הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל ישראל דלעילא כלם אחוזי חרב</p>	<p>מה זה דרך עין החיים זוהי המלכה הגדולה שהיא דרך לאותו עץ גדול חזק עץ החיים שכתוב הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל ישראל שלמעלה כולם אחזי חרב.</p>
<p>כד נטלא מטרוניתא כלהו נטלין בהדה הדא הוא דכתיב (&) ויסע מלאך האלהים וכי מלאך האלהים אתקרי אמר רבי אבא אין תא הוי הכי אמר רבי שמעון אתקין קודשא בריך הוא קמיה היכלא קדישא¹⁹³¹ היכלא עלאה (קדישא)²⁰⁴¹⁹³² קרתא קדישא¹⁹³³ קרתא עלאה¹⁹³⁴ ירושלם עיר הקדש אקרי מאן דעאל למלכא לא עאל אלא מההיא קרתא קדישא נטיל ארחא למלכא דארחא²⁰⁵ מהכא אתתקן</p>	<p>כשנוסעת המלכה כולם נוסעים עמה זהו שכתוב ויסע מלאך האלהים וכי הוא נקרא מלאך האלהים אמר רבי אבא כן בא וראה כך אמר רבי שמעון התקין הקדוש ברוך הוא לפניו היכל קדוש היכל עליון (קדוש) עיר הקדוש עיר העליון שנקראת ירושלים עיר הקודש מי שנכנס למלך לא נכנס אלא מאותה קריה קדושה נוטל¹⁹³⁰ דרך למלך שהדרך מתקנת מכאן.</p>
<p>הדא הוא דכתיב (תהלים קיח ב) זה השער ליהויה צדיקים יבואו בו כל שליחותא דבעי מלכא מבי מטרוניתא נפקא וכל שליחותא מתתא למלכא¹⁹³⁵ (נ"א דבעי מלכא) לבי מטרוניתא עייל בקדמיתא ומתמן למלכא אשתכח דמטרוניתא איהי שליחא דכלא מעילא לתתא ומתתא לעילא ועל דא איהי שליחא דכלא הדא הוא דכתיב (&) ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל ישראל דלעילא מלאך האלהים הדא הוא דכתיב ביה (&) ויהויה הולך לפניהם וגו' והאי ללכת יומם ולילה כמה דאוקמוה</p>	<p>זהו שכתוב זה השער לה' צדיקים יבאו בו כל שליחות שרוצה המלך יוצאת מבית המלכה וכל שליחות מלמטה למלך (שרוצה המלך) נכנסת קדם לבית המלכה ומשם למלך נמצא שהמלכה היא השליחה של הכל מלמעלה למטה ומלמטה למעלה ועל זה היא שליחה של הכל זהו שכתוב ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל ישראל שלמעלה מלאך האלהים זהו שכתוב בו וה' הלך לפניהם וגו' וזה ללכת יומם ולילה כמו שבארוה.</p>
<p>וכי יקרא הוא דמלכא דמטרוניתא תזיל והיא תנה קרבא והיא אזלת שליחא אלא למלכא דאודווג במטרוניתא עלאה חמא מלכא יקירו דילה על כל שאר מטרוניתא דעלמא אמר</p>	<p>וכי כבוד המלך הוא שהמלכה תלך והיא תלחם קרב והיא הולכת כשליח אלא [משל] למלך שהזדווג במלכה עליונה ראה המלך את כבודה על כל</p>

1929

1930

1931 הוא ציון של מטה (מ"מ).

1932 הוא ציון של מעלה, שהוא יסוד דנוק' (מ"מ).

1933 היא ירושלים של מטה (מ"מ).

1934 היא עטרת היסוד דנוק' הנק' ירושלים (מ"מ).

1935 ח"ג כ ע"א (לש"ו).

ספר שמות

<p>כלהו משתכחין לחינתא (נ"א לחופתא) לקבל האי¹⁹³⁷ מטרוניתא דילי היא סלקא על כלא מה אעביד לה אלא כל ביתא דילי יהא בידהא אפיק מלכא כרוזא מהכא כל מלין דמלכא בידא דמטרוניתא יתמסרון מה עבד אפקיד מלכא בידהא¹⁹³⁸ כל זיינין דיליה¹⁹³⁹ כל אינון מארי מגיחין קרבא כל אינון אבנין יקירין דמלכא כל גנויאי דמלכא²⁰⁶ אמר מהכא כל מאן דיצטריך למללא עמי לא יכיל למללא עמי עד דאודע לה למטרוניתא</p>	<p>שאר מלכות העולם ואמר כולם נחשבות¹⁹³⁶ לפילגשים (לחופה) כנגד המלכה הזו שלי היא עולה על כולן מה אעשה לה אלא כל הבית שלי יהיה בידיה הוציא המלך כרוז מכאן כל דברי המלך ימסרו בידי המלכה מה עשה הפקיד המלך בידיה כל כלי זיינו כל אותם בעלי לוחמי קרבות וכל אותם אבנים יקרות של המלך וכל גנזי המלך אמר מכאן כל מי שיצטרך לדבר עמי לא יוכל לדבר עמי עד שיודיע למלכה.</p>
<p>כך קודשא בריך הוא מסניאות חביבותא ורהימותא דיליה בכנסת ישראל אפקיד כלא ברשותה אמר הא כל שאר לא משתכחי כלום לגבהא אמר (שיר ו ח) ששים המה מלכות¹⁹⁴¹ וגו' אחת היא יונתי תמתי מה אעביד לה אלא הא כל ביתא דילי בידהא אפיק מלכא כרוזא מהכא כל מלין דמלכא בידא דמטרוניתא יתמסרון אפקיד בידהא כל זיינין דיליה רומחין וסייפין¹⁹⁴² קשתין חצין וחרבין בלסטרין קסטיראין אעין אבנין כל אינון מארי (נ"א מאני) מגיחי קרבא דהא הוא דכתיב (&) הנה מטתו שלשלמה¹⁹⁴³ ששים גבורים וגו' כלם אחוזי חרב מלומדי וגו'</p>	<p>כך הקדוש ברוך הוא מרב חביבותו ואהבתו לכנסת ישראל הפקיד הכל ברשותה אמר הרי כל השאר לא נחשבים כלום לפניו אמר ששים המה מלכות וגו' אחת היא יונתי תמתי מה אעשה לה אלא הרי כל ביתי בידיה הוציא המלך כרוז מכאן [והלאה] כל דברי המלך ימסרו בידי המלכה הפקיד בידיה כל כלי זיינו רומחים סייפים קשתות חיצים וחרבות בליסטראות מושלים¹⁹⁴⁰ עצים אבנים וכל אותם בעלי (כלי) לוחמי קרב זהו שכתוב הנה מטתו שלשלמה ששים גברים וגו' כולם אחוזי חרב מלומדי וגו'.</p>

1936

1937 ר"ל בבריאה (רח"ו).

1938 נקראת רחל דלעילא עיקרא דביתא, וכמ"ש בפ' ויצא (דף קנד סע"א) דאיהי עיקרא דהאי עלמא עליה אתדבר, וע' עוד בפ' בשלח (דף נא ע"א) בארוכה, ופ' אחרי מות (דף עד סע"א) כי ע"י היחוד דהו"ה באדנ"י ונכלל בה כל זוהר דלעילא, מאספקלריא המאירה, שהוא אור כל האצילות כולו וכנ"ל, ע"ז היא מנהגת כל העולמות ב"ע (הקדר"ש מד ע"ד), הנהגת העולמות ב"ע הוא לעולם רק ע"י המלכות וכפי קבלתה מז"א, ע"י שהיא תמיד מיוחד עמו (ע' פ' בשלח נא ע"א, ופ' אחרי מות עד סע"א, ובפרט באד"ז רצו ע"א ע"ש וכן בכ"מ) (דע"ה ח"ב נד ע"ד), ספי' המלכות דאצילות, אשר היא מיוחדת באחדות האצילות שכינת עוזנו ית"ש, נקרא ג"כ לפעמים בשם מלאך, כי היא המלאך הגואל, כמ"ש בזוה"ק (ויחי רל ע"א ובכ"מ), ומשום שעל ידה הוא כל הנהגת דהעולמות ב"ע, כמ"ש בפ' בשלח (נא ע"א) ופ' אחרי (עד סע"א) כן עד"ז נקראו הניצוצין בשם מלאכים משום שעל ידם הוא כל הפעולות כולם וע' עוד למטה (שם סד ע"ד), ועי' דע"ה ח"ב קטו ע"א, וקכ ע"א, הזו"ן הנה שניהם לקחו עטרין דחו"ג, ונשארה היא בעטרה דגבורה לבד לצורך הנהגת התחתונים שהוא על ידה (כמ"ש בפ' בשלח נא ע"א, יתרו סח ע"ב, אחרי מות עד סע"א, אד"ז רצו ע"א) (שם קנה ע"א), ועי' כללים ח"א לא ע"ב, נו ע"ג, עא ע"ג עליון, וח"ב נה ע"ג, קל ע"א, ועי' ביאורים ח"ב יא ע"א, וכז ע"ג.

1939

1939 עי' לקמן סח ע"ב וח"ג עד ע"א ורצו ע"א (לש"ו)

1940

1941 אי לאו דמסתפינא אמינא ששבח הוא לנוק' דאצילות היורדת בבריאה וס' מ' הם אותם שבשש היכלות דנוק' עשר בכל אחת (רח"ו). עי' בפ' שמות דף יד ע"ב כי שם פירושו (מ"מ).

1942 עשרה כלי זיין הם (רח"ו).

1943 בסע"ה דף לט ע"ב וז"ל כמגדל דוד צוארך כי היסוד דמלכות שהוא ציון שהוא מגדל דוד שם יש שם אדנ"י במילואו וגימ' אדנ"י עם י"ב אותיות מילואו גימ' מגד"ל וגימ' ע"ז וזהו מגדל עז שם ה' כי במגדל הזה יש כל הכלי זיין של הגבורות כמבואר בזהר בשלח וז"ל אפיק מלכא כרוזא כל מלין דמלכא בידא וכו' עד אשתכח דכולא וכו' והנה בחי' קשת הוא ביסוד כמ"ש בתיקו"ז קשת דא יסוד גם שביסוד הוא עיקר כל הגבורות ולפיכך מרוב הגבורות שהוא הצמצום נעש' היסוד דמלכות שקוע ונמצא היסוד דמלכות הוא המגדל עז עם כל כלי זין והטעם הוא מפני שכל אחיזת החיצונים היא ביסוד כמ"ש ערו

ספר שמות

<p>אמר המלך מכאן והלאה הקרב שלי נמסר בידך כלי הזיין שלי בעלי לוחמי קרב בידך מכאן והלאה את תהיי שומרת שלי זהו שכתוב שומר ישראל מכאן והלאה מי שצריך אותי לא יכול לדבר עמי עד שמודיע למלכה זהו שכתוב בזאת יבא אהרן אל הקודש שליח המלך בכל כמו שבארנו נמצא שהכל בידיה וזהו כבוד המלכה זהו שכתוב ויסע מלאך האלהים וגו' כמו שנאמר.</p>	<p>אמר מלכא מכאן ולהלאה קרבא דילי אתמסר בידך זיינין דילי מארי מגיחי קרבא בידך מכאן ולהלאה את הוי נטרא ל¹⁹⁴⁴ הדא הוא דכתיב (תהלים קכא ד) שומר ישראל מכאן ולהלאה מאן דאצטריך לי לא יכיל למללא עמי עד דאודע למטרוניתא הדא הוא דכתיב (ויקרא טז א) בזאת יבא אהרן אל הקדש שליחא דמלכא בכלא²⁰⁷ כמה דאוקימנא אשתכח דכלא בידהא ודא הוא יקרא דמטרוניתא הדא הוא דכתיב (&) ויסע מלאך האלהים וגו' כמה דאתמר</p>
<p>וילך מאחריהם למה מאחריהם כדי שימצאו לפניו (אצלה) בעלי לוחמי הקרב בעלי בליסטראות בעלי רומחים וחרבות ונתגלים לפניו שהרי היו באים מחנות אחרים ללחום קרב בישראל מלמעלה ועל כן וילך מאחריהם.</p>	<p>וילך מאחריהם מאי טעמא מאחריהם בגין דישתכחו לקמהא (נ"א לגבהא) מארי מגיחי קרבא מארי בלסטראות מארי רומחין וסייפין ויתגלון קמהא דהא הוו אתיין משיריין אחרנין לאנהא קרבא בישראל מלעילא ועל דא וילך מאחריהם</p>
<p>ושנינו, באותה שעה בא שליט הממונה על המצרים וכנס שש מאות (רבבות) מרכבות מקטרגים ועל כל מרכבה ומרכבה שש מאות שליטים ממונים קטגורים²⁰⁸ זהו שכתוב ויקח שש מאות רכב בחור וגו' וכי שש מאות רכב בחור לא היו רכבי מצרים למה וכל רכב מצרים אלא כך שנינו היה סמא"ל מלוה לו שש מאות מרכבות של מקטרגים לסייע לו זהו שכתוב ויקח שש מאות רכב</p>	<p>ותאנא בההיא שעתא אתא רברבא שלטנא דממנא על מצראי וכנש שית מאה (רבון) רתיבין מקטרגין ועל כל רתיבא ורתיבא שית מאה שלטנין ממנן קטיגורין הדא הוא דכתיב (&) ויקח שש מאות רכב בחור וגו' וכי שש מאות רכב בחור¹⁹⁴⁵ לא הוו רכבי מצרים מאי טעמא וכל רכב מצרים אלא הכי תאנא הוה²⁰⁹ סמא"ל אוזיף ליה שית מאה רתיבין מקטרגין לסייעא ליה הדא הוא דכתיב ויקח שש מאות רכב</p>
<p>בחור.</p>	<p>נא/ב¹⁹⁴⁶</p>
<p>מתי השלים²¹⁰ הקדוש ברוך הוא לסמא"ל בקרב עם סיסרא שעקר</p>	<p>בחור</p>
<p>אימתי אשלים ליה קודשא בריך הוא לסמא"ל בקרבא דסיסרא¹⁹⁴⁷ דעקר קודשא</p>	<p>בחור</p>

ערו עד היסוד בה, וכל מגמת לבא נחש על חוה, ולכן הכלי זין אשר שם מגרשים החיצונים ולכן יוצא מפסוק מגדל ע"ז שם ה' וכו' שמות גדולים להגן מן אחיזת החיצונים ולכן מדמה הפסוק כמגדל דוד ששם צריכים השומרי' לעמוד על תרע"א דמלכא כמו כן הוא צוארך ששם מקום הדינים ושם כל תכשיטי אשה כמ"ש בזה ברפ' ויגש ומבואר הפ' בנוי לתלפיות ופ' בתיקו"ז תל דא צדיק שהכל פונים בו, פיות דא נצח והוא וסוד כי נה"י דאבא אשר ממנו נתייסדה קומת המלכות כמ"ש ה' בחכמה יסד ארץ כי קומת המלכות מתחלת ממקום שמסתיים יסוד אימא ויסוד אבא מתפשט עד סוף יסוד ז"א ובפרט בימי שלמה שאז נאמר ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם ומפרש בתיקון י' שהיתה בסוד חכמה ולכן אמר שלמה בלשון זכר שיר שהוא שר י' וכמ"ש בפירושו זהר שמות כי י' דאדנ"י הוא נשמת המלכות והוא זיו זוהר וכו' (מ"מ).

¹⁹⁴⁴ ר"ל שלא יכנס אדם בלי רשות (רח"ו).

¹⁹⁴⁵ ס"מ נקרא בחור שודד הפך הקב"ה שנק' בחור כארזים (רח"ו).

¹⁹⁴⁶

¹⁹⁴⁷ עי' לקמן קצט ע"א, וח"ג ער ע"א. דע, למה הוצרכו הכוכבים להלחם עם סיסרא, ומה היה כחו גדול. אמנם דע, כי סיסרא הוא סוד הדעת של ז"א, ומשם הוא יונק כנגד הדעת, והוא יונק מכל בחינות הדעת, שהם עשר הוי"ת, ה' חסדים וה' גבורות, וז"ס ס"ר מן סיסרא. והנה הם כולם במלוי אלפ"ן,

ספר שמות

<p>בריך הוא לכל אינון רתיכין ואתמסרו בידא דמטרוניתא הדא הוא דכתיב (שופטים ה כא) נחל קישון גרפם נחל קדומים¹⁹⁴⁸ וגו' ולומנא דאתי יתמסרו כלהו הדא הוא דכתיב (ישעיה סג א) מי זה בא מאדום חמוץ בנדים מבצרה וגו' ועל דא וילך מאחריהם דזמינא שכינתא בסוף יומיא לאעקרא לון מן עלמא</p>	<p>הקדוש ברוך הוא את כל אותן מרכבות ונמסרו בידי המלכה זהו שכתוב נחל קישון גרפם נחל קדומים וגו' ולעתיד לבא כולם ימסרו זהו שכתוב מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה וגו' ועל זה וילך מאחריהם שעתידה השכינה בסוף הימים לעקור אותם מן העולם.</p>
<p>ויסע עמוד הענן מפניהם (&) מאן עמוד¹⁹⁴⁹ הענן דא רבי יוסי אמר דא הוא עננא דאתחזי תדיר¹⁹⁵⁰ עם שכינתא ודא הוא עננא דעאל משה בגויה¹⁹⁵¹ רבי אבא אמר כתיב (&) ויהו"ה הולך לפניהם¹⁹⁵² יומם אלא סיועא דצדיק¹⁹⁵³ הוא ופרישו²¹¹ דרשימו דיליה¹⁹⁵⁴ ועל דא אזיל האי ענן יומם¹⁹⁵⁵ וכתיב (תהלים מב ט) יומם יצוה יהו"ה חסדו ומסמרא דחס"ד אתא עננא דא ודא חסד אתקרי¹⁹⁵⁶ ועננא אחרא אזיל בליליא¹⁹⁵⁷ ואתקרי עמוד אש</p>	<p>ויסע עמוד הענן מפניהם מי זה עמוד הענן רבי יוסי אמר זהו הענן שנראה תמיד עם השכינה וזהו הענן שנכנס משה לתוכו רבי אבא אמר כתוב וה' הולך לפניהם יומם אלא סיוע של הצדיק הוא ופרישה של הרושם שלו ועל זה הולך הענן הזה יומם וכתוב יומם יצוה ה' חסדו ומצד של חס"ד בא הענן הזה וזה נקרא חסד וענן אחר הולך בלילה ונקרא עמוד אש.</p>
<p>רבי שמעון אמר¹⁹⁵⁸ עמוד הענן יומם דא אברהם ועמוד האש לילה דא יצחק ותריוויהו אשתכחו בשכינתא ומה דאמר רבי אבא הכי הוא ודאי דעל ידא דהאי (נ"א דבהאי) דרגא אשתכחו</p>	<p>רבי שמעון אמר עמוד הענן יומם זה אברהם ועמוד האש לילה זה יצחק ושניהם נמצאו בשכינה ומה שאמר רבי אבא כך הוא ודאי שעל ידי זו (שבזו) הדרגה נמצאו.</p>

וכבר ידעת כי מ"ה וכ"ו הם בחינת ז"א, ושניהם בגימטריא ע"א, שהוא חשבון ס"א, שהם אותיות הנשארים מן סיסר"א, ולכן היה כחו גדול (ספר הליקוטין שופטים ה).
¹⁹⁴⁸ היא מלכות, ור"ל נחל קישון גרפם בכח נחל קדומים (מ"מ).
¹⁹⁴⁹ שהכתוב אמר ויסע מלאך האלהים שהיא שכינה ואמר ויסע עמוד הענן משמע שאין הענן השכינה ופי' ר' יוסי שהוא ענין ענני כבוד והם סוד לבוש אל השכינה, וכן משה נכנס ונתלבש בענן שהיא מחיצה שעדיין יש מחיצה לפניו ממנה כאומרו ומשה נכנס אל הערפל וכו', ובענן נאמר ויבא משה בתוך הענן, ונסעה שכינה' ונסע כסאו ומחיצתו ענן זה הנזכר (אור יקר).
¹⁹⁵⁰ מיכאל דרגא דחסד ענן יומם (רח"ו).
¹⁹⁵¹ ור' אבא פליג ואמר שענן למעלה ממלאך האלהים דהיינו שכינה (אור יקר).
¹⁹⁵² והיינו שחלק הזכר היה עם הנקבה א"כ מלאך האלהים היינו חלק הנקבה, עמוד הענן היינו חלק הזכר דהיינו יסוד, חוט של חסד המשוך על השכינה (אור יקר). פי' דמשמע שהקב"ה הוא שהולך לפניו ולא מיכאל שהוא מלאך (מ"מ).
¹⁹⁵³ דהיינו למטה במלכות (אור יקר).
¹⁹⁵⁴ המתחתם בנקבה מצדו, תדע שאם כדברי ר' יוסי למה לא היה ענן בלילה כיון שהוא מחיצה למטה משכינה, אלא לדידי שהוא היסוד ניחא (אור יקר). ור"ל החסדים דגבו אמת היסוד הם ענן יומם וז"ש סיועא דצדיק שסיוע בא להם מצדיק והארה לבד באה לישראל וז"ש דרשימו דיליה רובם בעלמא (מ"מ).
¹⁹⁵⁵ שהוא מדת יום בחסד, ועם היות שאמרנו שהוא ביסוד (אור יקר).
¹⁹⁵⁶ תדע שהנגדיי אש (אור יקר).
¹⁹⁵⁷ דהיינו חסד וגבורה, ור"ש מפרשה ממש למעלה, וממש בחסד וגבורה ולא סיועא כדפי' ר' אבא (אור יקר), פי' הם הגבורות שמהם נהנית המלכות (מ"מ).
¹⁹⁵⁸ פי' מסייע לר' אבא שעמוד ענן הם ה' חסדים ועמוד האש הם ה' גבורות כמ"ש ומה דאמר רבי אבא הכי הוא דעל ידא דהאי דרגא אשתכחו שר"ל ע"י היסוד (מ"מ).

ספר שמות

<p>וזה ויסע מלאך האלהים ההלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע שנסע מצד של חסד ונדבק בצד הגבורה משום שהרי הגיע הזמן להתלבש בדין.</p>	<p>והאי ויסע¹⁹⁵⁹ מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם (&) ויסע דנטיל מסטרא דחסד ואתדבק בסטרא דגבורה בנין דהא מטא שעתא לאתלבשא בדינא¹⁹⁶⁰</p>
<p>בא וראה באותה שעה נשלמה הלבנה מהכל וירשה שבעים ושנים שמות קדושים בשלשה צדדים צד אחד התלבש בעטרות החסד העליון בשבעים חקיקות של אור של האבא העליון שמאיר לה.</p>	<p>תא הזי בההיא שעתא אשתלים סיהרא מכלא וירתא שבעין ותרין שמהן קדישין בתלת סטרין סטרא דהא¹⁹⁶¹ אתלבשא בעטרוי דחסד עלאה בשבעין גליפין דנהירו דאבא עלאה¹⁹⁶² דאנהיר לה</p>
<p>הצד השני התלבש ברומחי הגבורה בששים מכות אש ועשרה שלה שירדו מצד האמא העליונה במנהגים חקוקים.</p>	<p>סטרא תניינא אתלבשת ברומחי דגבורה בשתיין פולסי דנורא ועשרה דילה דנחתו מסטרא דאמא עלאה בנימוסי גליפין¹⁹⁶³</p>
<p>צד שלישי התלבש בלבושי ארגמן שלובש המלך העליון הקדוש שנקראים תפארת שיורש הבן הקדוש בשבעים עטרות עליונות מצד של האב והאם והוא כולל את הצד הזה והצד הזה.</p>	<p>סטרא תליתאה אתלבשת בלבושי ארגונא דלביש מלכא עלאה קדישא דאקרון תפארת¹⁹⁶⁴ דירית ברא קדישא בשבעין עטריין²¹² עלאין מסטרא דאבא ואמא והוא כליל להאי סטרא ולהאי סטרא</p>
<p>(ושתי עטרות מצד של אבא ואמא והם שבעים ושנים שמות) ושנינו מצד החסד שבעים ושנים עדים מצד הגבורה שבעים ושנים סופרים מצד התפארת שבעים ושנים צבעים להתפאר.</p>	<p>(ס"א ותרין עטריין מסטרא דאבא ואימא ואינון שבעין ותרין שמהן) ותנינן מסטרא דחסד שבעין ותרין סהדין מסטרא דגבורה שבעין ותרין סופריין מסטרא דת"ת שבעין ותרין גווינין לאתפארא</p>
<p>ובמקום זה נחקק אחד באחד והתעלה השם הקדוש סוד המרכבה וכאן נחקקו האבות להתחבר באחד והוא השם הקדוש חקוק באותיותיו.</p>	<p>ובהאי אתר אתגליף חד בחד¹⁹⁶⁵ ואסתליק שמא קדישא רזא דרתיכא והכא אתגליפו אבהתא לאתחברא בחד והוא שמא קדישא גליפא באתווי</p>

¹⁹⁵⁹ השתא קשיא ליה, בשלמא לר' יוסי שהוא בסוד ענן ניחא נסיעה ועקירה ממקום למקום, אמנם במדות העליונות, לכך פירש שפעלו למטה בגשמי מה שנפעל ברוחני, ששכינה נדבקה בגבורה הנקראת אחרים והיינו יסע מלאך וכו', וכן חסד נדבקה בגבורה והיינו יסע עמוד הענן בענין ששכינה מפני צורך הדין (אור יקר).

¹⁹⁶⁰ שהיה בלילה נדבקה בגבורה כמדתה, ולא נסתלק החסד ממנה מפני שלא תעורר דין על ישראל, אלא גם עמוד הענן חסד נדבק ונאחז בגבורה מאחריהם כדפי', ונמצאת שכינה בחסד וגבורה ולא זו בלבד אלא גם בת"ת (אור יקר).

¹⁹⁶¹ הם ג' בחי': הא' במלכות, והב' בחסד, והג' בחכמה. והיינו "אתלבשא" של מלכות. "בעטרוי" דחסד, "בשבעין" דחכמה (אור יקר).

¹⁹⁶² הם ה' חסדים דאבא מסטרא דאימא (רח"ו). שורש הע' אורות שבבינה, והוא סוד השבעין ברכאין ועטריין דעלמא עלאה שהוא בינה, שאמרו בהקדמת זוהר בראשית (ח ע"א). וכן ישנם שורש לאלו ע' אורות גם בחכמה אבא עלאה, וכמ"ש בזוהר בשלח (נא ע"ב) (הקדו"ש צ ע"ד), ג' שמות אה"ה דידו"ן דאלפ"ן דהה"ן שמאימא, והם ע' אותיות, ע' נהוריין דאו"א המאירים לזו"ן (כללים ח"ב לו ע"א).

¹⁹⁶³ ז' גבורות דאימא (רח"ו).

¹⁹⁶⁴ דעת המכריע (רח"ו), ור"ל פ' ויסע שיש בו ע' אותיות הם ז' חסדים דאבא ואע"פ שהם ה' כללותם ביסודו וכללות כללותם במלכות דאבא, הרי ז', ופסוק ויבא נגד ז' גבורות דאימא כי הם ה' וכללותם ביסודה וכו' ופ' ויט נגד דעת המכריע, כמ"ש הרב שיש דעת המכריע בין החו"ג, ומ"ש דירית ברא קדישא הוא ז' א' שירוש ג' בחי' הנזכרות (מ"מ).

¹⁹⁶⁵ פי' במלכות שנתחברו ונעשו שמות וז"ש ואסתלק שמא קדישא וכו' (מ"מ).

ספר שמות

<p>צ'רופא דאתוון אלין אתוון קדמאי רשימין כסדרן בארה מישר בגין דכלהו אתוון קדמאי אשתכחו בהסד למהך בארה מישר בסדורא מתתקן</p>	<p>צ'רוף האותיות הללו אותיות ראשונות רשומות כסדרם בסדר ישר משום שכל האותיות הראשונות נמצאו בחסד ללכת בדרך ישר בסדור מתקן.</p>
<p>אתוון תנייני רשימין בגלגולא למפרע בגין דכלהו אתוון תנייני משתכחי בגבורה (ס"א מנבורה) לגלאה דינין וזינין דאתיין מסטרא דשמאלא</p>	<p>אותיות שניות רשומות בגלגול למפרע משום שכל האותיות השניות נמצאות בגבורה (מגבורה) לגלות דינים ומינים שבאים מצד השמאל.</p>
<p>אתוון תליתאי אינון אתוון רשימן לאחזאה גונוין לאתעטרא במלכא קדישא וכלא ביה מתחברן ומתקשרן והוא אתעטר בעטרוי בארה מישר ורשים להאי סטרא ולהאי סטרא כמלכא דאתעטר בכלא</p>	<p>אותיות שלישיות הן אותיות רשומות להראות צבעים להתעטר במלך הקדוש והכל מתחברים ונקשרים בו והוא מתעטר בעטרוותיו בדרך ישר ורושם את הצד הזה ואת הצד הזה כמו מלך שמתעטר בכל.</p>
<p>הכא אתרשים שמא קדישא גליפא בע"ב תיבין דמתעטרי באבהתא רתיכא קדישא עלאה²¹³ ואי תימא הני אתוון תליתאי מאי טעמא לאו אינון כתיבין מנהון בארה מישר כסדורן ומנהון למפרע לישראל להאי סטרא ולהאי סטרא דהא תנינן (שם צט ד) אתה כוננת מישרים קודשא בריך הוא עביד מישרים לתרי סטרי וכתוב (שמות כו כח) והבריה התיכון בתוך הקרשים וגו' דא קודשא בריך הוא רבי יצחק אמר דא יעקב וכלא חד</p>	<p>כאן נרשם השם הקדוש חקוק בשבעים ושתיים תיבות שמתעטרות באבות המרכבה הקדושה העליונה ואם תאמר מה הטעם אינן כתובות האותיות השלישיות הללו מהם בסדר ישר כסדרם ומהם למפרע לישר את הצד הזה ואת הצד הזה שהרי שנינו אתה כוננת מישרים הקדוש ברוך הוא עשה מישרים לשני הצדדים וכתוב והבריה התיכון בתוך הקרשים וגו' זה הקדוש ברוך הוא רבי יצחק אמר זה יעקב והכל אחד.</p>
<p>אלא למלכא דאיהו שלים מכלא דעתיה שלים מכלא מה ארחה דההוא מלכא אנפוי נהירין כשמשא תדיר בגין דאיהו שלים וכד דאין דאין לטב ודאין לביש ועל דא בעי לאסתמרא מיניה מאן דאיהו טפשא חמי אנפוי דמלכא נהירין וחייבן ולא אסתמר מיניה ומאן דאיהו חכימא אף על גב דחמי אנפוי דמלכא נהירין אמר מלכא ודאי שלים הוא שלים הוא²¹⁴ מכלא דעתיה שלים¹⁹⁶⁶ אנא חמי דבההוא נהירו דינא יתיב</p>	<p>אלא [משל] למלך שהוא שלם מהכל דעתו שלימה מהכל מה דרך אותו המלך פניו מאירות תמיד כשמש משום שהוא שלם וכשדן, דן לטוב ודן לרע ועל זה צריך להשמר ממנו מי שהוא טפש רואה את פני המלך מאירות ומחיות ולא נשמר ממנו ומי שהוא חכם אף על גב שהוא רואה שפני המלך מאירים אמר המלך ודאי הוא שלם שלם מהכל שלם בדעתו אני רואה שבאותו האור יושב בדין</p>
<p>נב/א¹⁹⁶⁷</p>	
<p>ואתכסיא אף על גב¹⁹⁶⁸ דלא אתחזיא דאי לאו הכי לא יהא מלכא שלים ועל דא בעי לאסתמרא</p>	<p>ונתכסה אף על גב שלא נראה שאם לא כך לא יהיה מלך שלם ולכן צריך להשמר.</p>

¹⁹⁶⁶ פי' ע"פ מ"ש האריז"ל כי שורש הה"ג הוא בדעת דז"א שאל"כ היה גם ז"א דעת ק"ל כמו המלכות ולכן אמר שהוא שלים עם הה"ג (מ"מ).
¹⁹⁶⁷

¹⁹⁶⁸ בסע"ה דף נט ע"ב וז"ל מראהו כלבנון מבואר בע"ח שאור החיה הבא מחכמה עילאה מאיר ג"כ באחוריים דז"א ולפיכך כשבא אור החכמה לז"א אז נסדר ממלכות לפרצופים נפרדים לפי שאז אין

ספר שמות

<p>כך קודשא בריך הוא שלים תדיר בהאי גוונא ובהאי גוונא אבל לא אתחזיא אלא בנהירו דאנפין ובגין כך אינון טפשינ חיבינ לא אסתמרן מניה אינון חכימין זכאין אמרין מלכא שלים הוא אף על גב דאנפוי אתחזיין נהירין דינא אתכסיא בגויה בגין כך בעי לאסתמרא מניה</p>	<p>כך הקדוש ברוך הוא שלם תמיד בגוון זה ובגוון זה אבל לא נראה אלא בפנים מאירות ולכן אותם רשעים הטפשים לא נשמרים ממנו אותם חכמים צדיקים אומרים מלך שלם הוא אף על פי שפניו נראים מאירות הדין מכסה בתוכו ולכן צריך להשמר ממנו.</p>
<p>אמר רבי יהודה מהכא (מלאכי ג' ו') אני יהו"ה לא שניתי לא דליגנא²¹⁵ לאתר אחרא בי אתכליל כלא הני תרי גווני בי אתכלילין בגין כך כלא בארה מישר אתחזיא ואף על גב דאתוון אחידן להאי סטרא ולהאי סטרא כסדרן כתיבין</p>	<p>אמר רבי יהודה מכאן אני ה' לא שניתי לא דלגתי למקום אחר בי נכלל הכל שני הצבעים הללו נכללו בי משום כך הכל נראה בדרך ישר ואף על גב שהאותיות אחוזות לצד זה ולצד זה הן כתובות כסדרן.</p>
<p>ויסע מלאך האלהים ההלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמד מאחריהם (&) עד כאן סטרא חד חסד לאברהם אמר רבי שמעון אלעזר ברי תא הזי¹⁹⁶⁹ רזא דא כד עתיקא קדישא אנהיר למלכא אנהיר ליה (ס"א ועטר ליה ואחסין ליה בכתרין וכו')²¹⁶ ועטרין ליה בכתרין קדישין עלאין¹⁹⁷⁰ כד מטאן לגביה מתעטרי אבהתא בשעתא דמתעטרי אבהתא כדן הוא שלימו דכלא כדן מטרוניתא נטלא במטלנהא בההוא (נ"א בשולטנותא בהאי) שלימו דאבהתא וכד מתעטרא מכלהון כדן אתברכא ורשותא דכלא בידהא²¹⁷</p>	<p>ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמוד מאחריהם עד כאן צד אחד חסד לאברהם אמר רבי שמעון אלעזר בני בא וראה הסוד הזה כשהעתיק הקדוש מאיר למלך מאיר לו (מעטר אותו ומוריש לו בכתרים וכו') ומעטר אותו בכתרים קדושים עליונים כשמגיעים אליו מתעטרים האבות ובשעה שהאבות מתעטרים אז הוא שלמות הכל אז המלכה נוסעת במסעיה באותה (בשלטון בזה) שלמות של האבות וכשמתעטרת מכולם אז מתברכת ורשות של הכל בידיה.</p>
<p>ואסתים ביה כגוונא דא שמא קדישא גליפא באתווי רשימין ברתיכא עלאה קדישא עטורא דאבהן</p>	<p>וסתום בו כדוגמא זה השם הקדוש חקוק באותיות רשומות במרכבה הקדושה העליונה עטור האבות.</p>
<p>אמרו המגיהים כאן מלאנו כתוב פסוק ויסע כסדר כל אות ואות צבית אחד צמזבע עס זה הלשון עד כאן אתתקנו טורין כסדרן ברזא דחסד לא סטאן לימינא ושמאלא אחר כך מלאנו פסוק ויצא למפרע כמו כן כל אות ואות צבית אחד</p>	<p>עד כאן נתקנו ההרי כסדרן בסוד חסד לא סוטים לימין ושמאל, עד כאן נתקנו הרים למפרע בסוד הגבורה דגבורה כולם שמאל כלולים בימין, עד כאן כלולים הרים של שם הקדוש</p>

להם פחד מהחיצונים לעמוד אב"א לפי שאור החיה מאיר מעבר לעבר וחכמת אדם תאיר פניו וז"ש מראהו כלבנון (מ"מ).

¹⁹⁶⁹ ההולדה, ר"ל היציאה מהרחם, הנה זה היה רק בשם ע"ב, שהוא גימ' חסד, והוא השם ע"ב דויסע ויבא ויט הנאמר שם, כי בו נעשה ההולדה שהוא היציאה מהרחם, ונמשך אותו החסד מעתיקא קדישא, כי אתגלי עתיקא קדישא על ז"א ואנהיר ליה ועטר ליה בכתרין קדישין עלאין, ומז"א נמשך להמלכות וכמ"ש ר' שמעון (זהר ח"ב נב ע"א), ובאותו החסד עלאה נעשה ההולדה שהוא היציאה מהרחם (דע"ה ח"ב קכה ע"א), והרי נשלמו אז הזו"ן בהגדלות והמוחין היותר שלימים, וכן ישראל למטה, כי אז נולד כל האורות דחמדת ישראל שהם עדיים וזיונם אשר זכו אח"כ במתן תורה, ועתיד הקב"ה להחזירן לנו שנאמר (ישעיה לה י) ושמחת עולם על ראשם, שמחה שמעולם על ראשם כמ"ש בשבת (פח ע"א) (שם קכו ע"ג).

¹⁹⁷⁰ כי התרין עטרין מתרין כתפין דא"א שעתיק נק' אריק (רח"ו).

ספר שמות

<p>זמרוצע עם זה הלשון עד כאן אתתקנו מורין למפרע ברוא דגבורה כלהו שמאלא כלילן בימינא אחר כך מאלנו פסוק ויט כסדר כמו כן כל אות ולות צבית אחד זמרוצע עם זה הלשון עד כאן כלילן מורין דשמא קדישא בתפארת לבתר מתחברן אבהן ואתעבידו שמא קדישא ואחר כך מאלנו הע"צ שמות היואלים משלטה פסוקים אלו זמרוצע כל שם ושם משלש אותיות היואלים משלטה פסוקים אלו יקר הפוך יקר והסימן יה"י אור עם זה הלשון הא כגוונא דא שמא קדישא גליפא באתווי רשימין ברתוכא עלאה קדישא עטורא דאבהן ולא הלפסנו אותו כאן מפני יקר תפארת גדולתו והולפס צסוף הספר</p>	<p>בתפארת, אחר כך מתחברים האבות ונעשו שם קדוש. הרי בצורה זו שם קדוש מתלבש באותיות רשומות במרכבה עליונה קדושה עטרת האבות.</p>
<p>אמר רבי ייסא אשכחנא ברוא דא בתקיעותא (ס"א דרב בבבלי¹⁹⁷¹) דרב המנונא סבא תלת ובכין ובכין ובכין לקבלי הני תלת וכך הוא סדורא אמר רבי יוסי כלא אתכליל בהאי שמא¹⁹⁷² (נ"א שליחא) קדישא ואסתים ביה אשתכח דשלימו דרתיכא קדישא אית ביה</p>	<p>(אמר רבי ייסא מצאנו בסוד זה בתקיעות (של רב בבבל) של רב המנונא סבא שלש ובכין ובכין ובכין כנגד שלש אלה וכך הוא הסדר אמר רבי יוסי הכל נכלל בשם (שליח) הקדוש הזה ומסתים בו נמצא ששלמות המרכבה הקדושה יש בו.)</p>
<p>אמר רבי שמעון האי הוא שמא קדישא עטורא דאבהן דמתעטרא בגלופיהו בחבורא כהדא שלימו דרתיכא קדישא ואתכליל בארבעין ותמניא תיבותא¹⁹⁷³ דאיהו שלימו דכלא ועקרא דשרשין</p>	<p>אמר רבי שמעון זהו השם הקדוש עטור של האבות שמתעטרים בחקיקותיהם בחבור כאחד שלמות המרכבה הקדושה ונכלל בארבעים ושמונה תיבות שהוא שלמות הכל ועיקר השרשים.</p>
<p>תא הוי גופא דאילנא אנ"י אל"ף נו"ן יו"ד רישא דכל¹⁹⁷⁴ ענפי אילנא וה"ו (וה"ו) והא אתערו חבריא כללא דענפין ונופא ושרשא</p>	<p>בא וראה גוף העץ אנ"י אל"ף נו"ן יו"ד ראש של כל ענפי העץ וה"ו (וה"ו) והרי התעוררו החברים כלל של ענפים ונוף</p>

¹⁹⁷¹ כבר כתבנו דרב תנא הוא וחי' ת' שנה והוא ר' אבא עצמו כמ"ש ג"כ ביונת אלם (רח"ו).
¹⁹⁷² כוונתו על השם של ע"ב בסוד ע"ב שמוחיו, ומובן במ"ש בכוונת ראש השנה, כי ג' ובכין הראשונים של ויתקדש ותן פחדך ותן כבוד הם בחג"ת ובסוד ר"ו אותיות, ובכין דצדיקים הוא במלכות דבתר חדוהי ובסוד ע"ב תיבות שבה סוד שלימות הפעולות. וז"ש כלא אתכליל וכו', פי' תלת ובכין הנזכרים נכללים בהאי שמא קדישא ואסתים ביה, אסתים דייקא, ואם כן נמצא בעצם שנרמזת בו כל רתיכא קדישא, ג' אבות ודוד רגל הרביעי, וכנגדם ד' ע"ב דעסמ"ב, ולכן אנו מכוונים בד' הע"ב והרביעי הוא ריבוע דהו"ה שהוא במלכות, ועיין ברעיא מהימנא דפרשת פנחס ר"ט ע"ב: והנה רבי שמעון הוסיף ללמדנו שרש סוד שם זה על בוריו, ונלע"ד שיובן במ"ש הרב זלה"ה בשער ז"א ש"ה ח"א פי"א על שם זה, ותמצית הענין הוא כי שם ע"ב סודו טפת אבא שהוא חסד ובהנתן בבטן אמא אז נעשה בסוד מים ואז נעשה הזעיר בסוד ו"ק בבחינת תלת כלילן בתלת, ואלו התלת הם סוד ויסע ויבא ויט, שמהם יוצא שם ע"ב דהיינו חסד, אבל סוד התפשטותו בחג"ת הוא בחסד דחסד וחסד דגבורה וחסד דת"ת, ע"כ. ולעומת זה אמר האי הוא שמא קדישא, להיות מקורו מאבא שבו סוד כל הקדושה, וידעת שעיקר שם ע"ב הוא ד' יודין שכל אחד סוד ק' ועם כללות ארבעתם הוא גי' קד"ש וכו' (רמ"ז).
¹⁹⁷³ מ"ח תיבין בג' אלו הפסוקים כמ"ש במ"א שחשיב אל זה לשנים (פי' כי כל התיבות שהן במקף נחשבין לאחד חוץ מתיבת אל זה חושב הזהר לשנים – רד"ל ורמ"ש), לא כמ"ש בספרים שלנו, והן ט"ו י"ז ט"ז וכן מ"ח שמות עד וה"ו שני שהן כללא כמ"ש למטה (יהל אור).
¹⁹⁷⁴ רישא דכל ענפי אילנא וה"ו ור"ה ט"ס וכצ"ל "שרשא דכולא וענפי דאילנא וה"ו וה"ו", ור"ל שהשם הזה נחלק לג' חלקים רשיא וה"ו והוא דרגא דג"ר שרשא דאילנא והוא שרש של ז"נ וז"ש שרשא דכולא ר"ל של שניהם וה"ו השני הוא ו"ק אנ"י הוא מלכות עטרת בעלה באמצע היכל הקדש והיא איומה כנדגלות לג"ר (יהל אור).

ספר שמות

בארבעין ותמניא תיבין והא אתרשים בתלת עלמין עלאיין ¹⁹⁷⁵ ובתלת עלמין תתאין	ושרש בארבעים ושמונה תיבות והרי נרשם בשלשה עולמות עליונים ובשלשה עולמות תחתונים.
לקבליה קדוש קדוש קדוש ה' צבאות (&) קדוש לעילא קדוש באמצעיתא קדוש לתתא ¹⁹⁷⁶ קדוש חסד קדוש גבורה קדוש תפארת וכלהו בשבעין ותריין אתגליפו כמה דאתמר בריך הוא בריך שמיא לעלם ולעלמי עלמין אמן	כנגדו קדוש קדוש קדוש ה' צבאות קדוש למעלה קדוש באמצע קדוש למטה קדוש חסד קדוש גבורה קדוש תפארת וכולם נחקקו בשבעים ושתיים כמו שנאמר ברוך הוא ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים אמן.
אמר רבי יצחק בשעתא דשרו ישראל על ימא המו לכמה	אמר רבי יצחק בשעה שהיו ישראל שרויים על הים ראו כמה
נב/ב ¹⁹⁷⁷	
אכלוסין לכמה חיילין לכמה משיריין מעילא ותתא וכלהו בכנופיא עלייהו דישראל שריאו בצלו מגו עאקו דלהון ¹⁹⁷⁸	אוכלוסים לכמה חיילות וכמה מחנות מלמעלה ומלמטה וכולם בכנוס על ישראל התחילו בתפלה מתוך צרתם.
ביה שעתא חמו ישראל עאקו מכל סטריין ימא בגלוהי דוקפן קמייהו בתרייהו כל אינון אכלוסין כל אינון משיריין דמצרים לעילא עלייהו כמה קטיגורין שריאו צווחין לקודשא בריך הוא	באותה השעה ראו ישראל צרות מכל הצדדים הים בגלוי שעולים לפניהם מאחוריהם כל אותם אוכלוסים כל אותם מחנות מצרים למעלה מעליהם כמה קטגורים התחילו צווחים לקדוש ברוך הוא.

¹⁹⁷⁵ והן ג' הנ"ל שכולל ע"ס דאצילות וכנגדן ב"ע שמקננין בהן, וז"ש ובתלת עלמין תתאין (יהל אור).

¹⁹⁷⁶ וג"ר בכלל בינה והיא מע"ס שלימתו שכל ג"ר מע"ס שלימין והן ג"פ ג' ומלכות משלמת לע"ס, וז"א ו"ס בפ"ג ומל' משלמת לז"א לז"ס, ומלכות ד"ס פ"א ג' ומלכות שלה משלמת לד"ס וזהו סוד יו"ד י' בג"ר ו' בז"א ד' במלכות, וכן כאן בכל השם ו"פ י"ב וע"ל בפ' תצוה קפ ע"א (והענין היא מסטרא דאבא הוא ג' שהוא א"ב ומסטרא דאבא י"ב שהוא ג"ד כמ"ש מעבר לדף) ומהכא נחתין לתתא בתריסר לשית סטריין וכד אתתקן תריסר כו' ע"ש והן ג"פ בשם הראשון וב"פ בשם האחרון ופ"א בשם האמצעי, ואין חלוק בין הנ"ל אלא ששם הכל בג' וכאן ב"ב והכל א' כמ"ש למעלה ואינון צירופא דשמא קדישא וברזא דשבעים ותריין אתוון כנ"ל וכלא מרזא דתלת נקודין כו' ע"ש ושם נכלל ביר"ד וכאן בוא"ו (וכנ"ל דמסטרא דאבא ג' יודין של הי"ד ומסטרא דאמא ג' ווין של הה"א) ר"ת ג' שמות הנ"ל כמ"ש בתז"ח וכמו שנכלל בג' מלמעלה למטה כן נכלל בג' ברוחב ג' קוין חד"ר וכמ"ש בענין ג' סעודות וכן לענין קדושה, וז"ש קדוש לעיל כו' קדוש חסד כו' וכן השם ע"ב נכלל בהם כמ"ש נא ע"ב, וכאן למעלה וז"ש וכלהו בע"ב אתגליפו כמה דאתמר ר"ל למעלה (יהל אור). היסוד משפיע תיכף להמלכות, וזהו שאמר (ישעיה ו ג) וקרא זה אל זה, שנמשך האור מה"ב שבת"ת לה"ב שביסוד, ואמר (שם) קדוש קדוש קדוש, שהוא קדוש לעילא, קדוש באמצעיתא, קדוש לתתא וכמ"ש בפ' בשלח (נב סע"א), ועי"ז מלא כל הארץ כבודו, כי מקבל המלכות, שהיא הארץ קדישא (ביאורים ח"א פד ע"ג).

¹⁹⁷⁷

¹⁹⁷⁸ טעם צרה זו היא מפני שאז היה זעיר בסוד הקטנות כנזכר בסוד קריעת ים סוף, וידוע שבחינת הקטנות הוא שמות אלק"ם, תלת מוחין דקטנות שעליהם נאמר נח"ר גרוני, דהיינו שז' ההבלים אינם יכולים לצאת מתוך הגרון והוא ענין הצעקה וכנ"ל דף י"ט ב' בחילוק שועה לצעקה, ואמר שם צעקה שאינו אומר כלום. ועוד שם דף כ' א' שצעקה היא בלב כמד"א (איכה ב, יח) צעק לבם אל ה', והיינו מתוך הצרה שאין הקול יכול לצאת, וכן כתוב כאן (יד, ז) ויצעקו בני ישראל אל ה', וז"ש מגו עאקו דלהון, ואפשר שמפני זה הזכיר קודם שראו (דף נ"ב ע"ב) אוכלוסין חיילין ומשריאן, ג' בחינות לנגד ג' שמות דאלק"ם, ולכן רבו המקטרגים על ישראל וכמו שאמר רז"ל, והוצרכו לעזר עליון דרך נס וכמו שהיתה יציאת מצרים וכן היה בכאן כי ביה שעתא אתגלי עתיקא וכו', ונלע"ד שמובן במ"ש בכללי הרח"ו סי' נ"ד שיש בדעת העליון דדיקנא דאריך ג' הוויית דיודין ושהם סוד שם ע"ב תיבות וכו', עיי"ש. וזו היא ההארה שנמשכה עתה מעתיק להמתיק ג' אלקים הנז"ל, ור"ו עם חר"ן ג' דע"ת. ואז אשתכח רעווא, דייקא רעוא שהוא סוד הארת הדעת הנקרא תמיד רעוא. וזה טעם מופלא לשם הע"ב הנזכר בקריעת ים סוף, והבן שהוא הורדת כח הרצון העליון ואז הוא עת רצון כנודע (רמ"ז).

ספר שמות

<p>כדין כתיב (&) ויאמר יהו"ה אל משה מה תצעק אלי ותאנא בספרא דצניעותא אלי דייקא בעתיקא תליא כלא ביה שעתא אתגלי עתיקא קדישא ואשתכח רעוא¹⁹⁷⁹ בכלהו עלמין עלאין כדין נהירו דכלא אתנהיר</p>	<p>אז כתוב ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי ושנינו בספרא דצניעותא אלי דווקא הכל תלוי בעתיק באותה השעה נגלה העתיק הקדוש ונמצא רצון בכל העולמות העליונים ואז האור של הכל האיר.</p>
<p>אמר רבי יצחק כדין כד אתנהיר כלא כחדא ועבד ימא נימוסין עלאין ואתמסרו בידוי עלאין ותתאין ובגיני כך קשיא קמי קודשא בריך הוא כלא²¹⁸ בקריעת ים סוף וכלא הכי אוקמוה מאי טעמא בגין דקריעת ים סוף בעתיקא תלייא</p>	<p>אמר רבי יצחק אז כשהכל מאיר כאחד ועשה הים מנהגים עליונים ונמסרו בידו עליונים ותחתונים ולכן קשה לפני הקדוש ברוך הוא הכל כמו קריעת ים סוף והכל כך פרשוה מה הטעם משום שקריעת ים סוף תלויה בעתיק.</p>
<p>אמר רבי שמעון חד איילתא¹⁹⁸¹ אית בארעא¹⁹⁸² וקודשא בריך הוא עביד סניא בנינה בשעתא דהיא צווחת קודשא בריך הוא שמע עאקו דילה וקביל קלה וכד אצטרין עלמא לרחמי למי¹⁹⁸³ היא יהבת קלין וקודשא בריך הוא שמע קלה וכדין חיים על עלמא הדא הוא דכתיב (תהלים מב ב) כאיל תערוג על אפיקי מים</p>	<p>אמר רבי שמעון יש אילת אחת בארץ והקדוש ברוך הוא עושה הרבה בשבילה בשעה שהיא צווחת הקדוש ברוך הוא שומע את הצרה שלה ומקבל קולה וכשהעולם צריך לרחמים היא נותנת קולות למים¹⁹⁸⁰ והקדוש ברוך הוא שומע את קולה ואז חס על העולם זהו שכתוב כאיל תערוג על אפיקי מים.</p>
<p>וכד בעיא לאולדא היא סתימא מכל סטרין כדין אתייתא ושויאת רישה בין ברכהא וצווחת ורמת קלין וקודשא בריך הוא חיים עלה וזמין לקבלה חד נחש ונשיך בערייתא דילה ופתה לה וקרע לה¹⁹⁸⁴ ההוא אתר ואולידת מיד אמר</p>	<p>וכשרוצה להוליד היא נסתרת מכל הצדדים אז באה ושמה ראשה בין ברכיה וצווחת ומרימה קולות והקדוש ברוך הוא חס עליה ומזמין כנגדה נחש אחד ונושך בערוותה ופותח אותה</p>

¹⁹⁷⁹ גם בעת הלידה אשר היה בליל ז' של פסח, הנה היה בהגילוי דהאור הגדול של עתיקא קדישא ובהאור דהשם ע"ב דויסע ויבא ויט שנתגלה אז על הזו"ן, ואשתכח רעוא בכלהו עלמין עלאין, וכמ"ש בפ' בשלח (דף נב ע"ב ושם ע"א) וכן בפ' בהעלותך (קנ קנא). והרי היה אז התגלות אור החסד גדול מאד, וכן הגילוי דאור שכינתו יתברך, וכמ"ש (מכילתא שירה ג) ראתה שפחה על הים מה שלא ראו הנביאים (דע"ה ח"ב קכה ע"ד).

¹⁹⁸⁰

¹⁹⁸¹ אמרו בענין הנז' בזה"ק (פנחס רמט ע"ב) בשעתא דאתעברת אסתימת, כי הגם שנתעברה המלכות נוק' דז"א בכל אור וברכה ביחודם פנים בפנים ע"י עלייתם למעלה, עכ"ז כאשר שהיא צריכה לירד למטה במקומה כדי להשפיע להתחתונים, הנה באשר שאין מעשה התחתונים כדאי לזה כלל, והם בסיבתם רק במדרגת הקטנות במקומם, לכן כאשר חזרה למקומה הרי פתחה סתום ורחמה צר, ואי אפשר לה להוליד ולהוציא את אותו השפע למטה. וזהו ג"כ מה שאמרו בפ' בשלח (דף נב ע"ב) הנ"ל, וכד בעיא לאולדא היא סתימא מכל סטרין, וכן בפ' ויקהל (ריט ע"ב) הנ"ל, ואיהי מתעברא מן דכורא וקשי עלה (למילד), דהא על דינא קיימא. כי למטה הרי היא בסוד הקטנות והדינין, וקשה לה להוליד כדי שלא יתאחזו החיצונים באותה השפע חלילה וחלילה. והנה היא אז בסוד בתולה שעוברת וכנ"ל דרוש ד' ענף כ"ד סי' ח' ע"ש, וכן היא אז בסוד אילה שרחמה צר ובשעה שכורעת ללדת (כמ"ש ב"ב טז ע"ב, ור"ל שדוחקת ומשפלת את עצמה להוציא שפעה למטה) אני מזמין לה דרקון שמכישה בבית הרחם ומתרפא ויולדת וכמו שיתבאר סודו למטה בעה"י (דע"ה ח"ב קכא ע"ד).

¹⁹⁸² כי מעולם לא זזה שכינה מכותל מערבי (דע"ה ח"ב קכא ע"ב).

¹⁹⁸³ שהוא שפעת החסדים (דע"ה ח"ב קכא ע"ב).

¹⁹⁸⁴ והיה הקריעה והפתיחה בשם קר"ע שט"ן שהוא אור הגבורה דשם מ"ב, והוא ע"י היסוד דקטנות דרך נחש עליו צור, היסוד שלו שהוא שם שדי, היה אז בו רק הדינין והגבורות דאיהו בריבוע שבאימא גימ' ד"ם, ודם עם שדי הוא נחש¹⁹⁸⁴ וכן היסוד דידה היה אז ג"כ רק הדינין דאלהים דהה"ן בריבוע גימ' צור, והוא הכל גבורות, ולכן נעשה הקריעה ופתיחת הרחם בשם קר"ע שט"ן, שהוא ג"כ אור

ספר שמות

<p>רבי שמעון בהאי מלה לא תשאל¹⁹⁸⁵ ולא תנסה את יהו"ה והכי דייקא</p>	<p>וקורע לה אותו מקום ומולידה מיד אמר רבי שמעון בדבר הזה אל תשאל ואל תנסה את ה' וכך דוקא.</p>
<p>ויושע יהו"ה ביום ההוא את ישראל וגו' וירא ישראל את מצרים מת (&) ההוא שלטנא ממנא דמצראי אחמי לון קודשא בריך הוא דאעבר ליה בנהר דינור דהוה בשפתא דימא רבא מת מאי טעמא מת כמה דאוקמוה דאעברו ליה מההוא שלטנא דיליה</p>	<p>ויושע ה' ביום ההוא את ישראל וגו' וירא ישראל את מצרים מת אותו שליט ממנה על המצרים הראה להם הקדוש ברוך הוא שמעביר אותו בנהר דינור שהיה בשפת הים הגדול מת מה הטעם מת כמו שבארוהו שהעבירו אותו משלטונו.</p>
<p>וירא ישראל את היד הגדולה וגו' (&) רבי חייא אמר כאן השתלמה היד וכל האצבעות ונשתלמה היד שנכללה בו בימין שכך שנינו הכל נכלל בימין ותלוי בימין זהו שכתוב ימין ה' נאדרי בכח ימין ה' תרעץ אויב.</p>	<p>וירא ישראל את היד הגדולה וגו' רבי חייא אמר כאן השתלמה היד וכל האצבעות ונשתלמה היד שנכללה בו בימין שכך שנינו הכל נכלל בימין ותלוי בימין זהו שכתוב ימין ה' נאדרי בכח ימין ה' תרעץ אויב.</p>
<p>ואמר רבי יצחק לא אשכחנא מאן דאתקף לביה לגבי קודשא בריך הוא כפרעה אמר רבי יוסי סיחון ועוג הכי נמי אמר ליה לאו הכי אינון לגבי ישראל אתתקפו אבל לגביה דקודשא בריך הוא לא כמה דאתקף פרעה רוחיה לקבליה והוה חמי כל יומא גבוראן דיליה ולא הוה תב</p>	<p>ואמר רבי יצחק לא מצאתי מי שלבו חזק לפני הקדוש ברוך הוא כמו פרעה אמר רבי יוסי סיחון ועוג גם כך אמר לו לא כך הם התחזקו כנגד ישראל אבל לגבי הקדוש ברוך הוא לא כמו שפרעה חיזק את רוחו כנגדו והיה רואה כל יום את הגבורות שלו ולא היה שב.</p>
<p>אמר רבי יהודה אמר רבי יצחק פרעה חכים מכל הרשוי הוה ובכל אינון כתרין ובכל אינון ידיען אסתכל ובכל סמרא דלהון לא חמא פורקנא דלהון דישראל ולא הוה תלי בחד מנייהו ועוד דהא בכלהו קשירו קשרא עלייהו דישראל ופרעה לא סבר דאית קשרא אחרא דמהימנותא דאיהו שליט על כלא ועל דא הוה אתקף לביה</p>	<p>אמר רבי יהודה אמר רבי יצחק פרעה היה חכם מכל מכשפיו ובכל אותם הכתרים ובכל אותן הידיעות הסתכל ובכל הצד שלהם לא ראה את גאולת ישראל ולא היה תולה באחד מהם ועוד שהרי בכולם קשרו קשר על ישראל ופרעה לא סבר שיש קשר אמונה אחר שהוא שולט על הכל ולכן היה מחזק את לבו.</p>
<p>רבי אבא אמר לא אתקף לבא דפרעה אלא שמא דא דכד הוה אמר משה כה אמר יהו"ה (&) דא מלה ממש אתקף לביה הדא הוא דכתיב (שמות ט"ב) ויחזק יהו"ה את לב פרעה דהא בכל חכמתא דיליה לא אשתכח דשמא דא שליט בארעא ועל דא אמר (&) מי יהו"ה ולבתר אמר (&) יהו"ה הצדיק אמר רבי יוסי</p>	<p>רבי אבא אמר רק השם הזה חזק את לב פרעה שכשהיה משה אומר כה אמר ה' הדבר הזה ממש חזק את לבו זהו שכתוב ויחזק ה' את לב פרעה שהרי בכל החכמה שלו לא נמצא שהשם הזה שולט בארץ ועל זה אמר מי ה' ואחר כך אמר ה' הצדיק אמר</p>

הגבורה דשם מ"ב. (דעה ח"ב קכד ע"ד), ולכן היו עומדים בתחילה כל ישראל אז ג"כ בצרה גדולה, עד כי באו מים עד נפש וכמ"ש בסוטה (לז ע"א¹⁹⁸⁴), וכ"ז הוא משום ענין הקטנות ותגבורות הדינין שבתחילה. ולכן היה הקריעה והפתיחה ראשונה ג"כ רק בשם קר"ע שט"ן, וכמ"ש בתיקונים (נז ע"א) קר"ע שט"ן דאיהו שמא תניינא (דשם מ"ב והוא גבורה שבגבורה) ביה קרע ימא (שם קכו ע"א).
¹⁹⁸⁵ ועי' לקמן ריט ע"ב ועי' ספר הכוונות [שעה"כ פסח דרוש יב] [ג"א] ומשפטים קיט ע"ב אחר"מ סז ע"ב ברע"מ, פנחס רמט ע"ב וביהל אור פקודי לד [ע"א להסביר זהר ח"ג סז, וע"ב להסביר זהר ח"ב רמט ע"ב] [לש"ו].

ספר שמות

<p>לבתר אמר (שם י יז) חטאתי ליהו"ה ההוא פומא דאמר דא אמר דא</p>	<p>רבי יוסי אחר כך אמר חטאתי לה' אותו פה שאמר זה אמר זה.</p>
<p>רבי חזקיה פתח ואמר אחת היא על כן אמרתי תם ורשע הוא מכלה האי קרא אוקמוה ברזא דחכמתא אחת היא מאי אחת היא הדא הוא דכתיב (שיר ו ט) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה ובזה הקדוש ברוך הוא דן דיניו למטה ודן דיניו למעלה בכל.</p>	<p>רבי חזקיה פתח ואמר אחת היא על כן אמרתי תם ורשע הוא מכלה פסוק זה התבאר בסוד החכמה אחת היא מה זה אחת היא זהו שכתוב אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה ובזה הקדוש ברוך הוא דן דיניו למטה ודן דיניו למעלה בכל.</p>
<p>וכד קודשא בריך הוא אתער דינוי דאין דינוי בהאי כתרא כדין כתיב תם ורשע הוא מכלה</p>	<p>וכשהקדוש ברוך הוא מעורר דינוי הוא דן את דינוי בכתר הזה ואז כתוב תם ורשע הוא מכלה</p>
<p>נג/א</p>	
<p>בגין דאינון צדיקיא מתפסאן בחוביהון דרשיעיא דכתיב (ש"ב כד טז) ויאמר יהו"ה למלאך המשחית בעם רב וגו' ועל דא אמר (רבי יוסי) איוב מלה דא (אמר) ולא אנמר מלה ואוקמוה טול הרב רבי ייסא אמר אחת היא דא כנסת ישראל בגלותא דמצרים דבגינה קטל קודשא בריך הוא במצראי ועבד בהו נוקמין הדא הוא דכתיב (&) תם ורשע הוא מכלה</p>	<p>משום שאותם הצדיקים נתפסים בחטאי הרשעים שכתוב ויאמר ה' למלאך המשחית בעם רב וגו' ועל זה אמר (ר' יוסי) איוב את הדבר הזה (אמר) ולא פרש את הדבר ופרשוה טל/קח¹⁹⁸⁶ הרב רבי ייסא אמר אחת היא זו כנסת ישראל בגלות מצרים שבשבילה הרג הקדוש ברוך הוא במצרים ועשה בהם נקמות זהו שכתוב תם ורשע הוא מכלה.</p>
<p>רבי חייא אמר איוב לא אלקי אלא בזמנא דנפקו ישראל ממצרים אמר איוב אי הכי כל אפייא שוין תם ורשע הוא מכלה פרעה אתקוף בהו בישראל ואמר (שמות ה ב) מי יהו"ה אשר אשמע בקולו ואנא לא אתקיפנא בהו ולא עבידנא מידי תם ורשע הוא מכלה הדא הוא דכתיב (שם ט ב) הירא את דבר יהו"ה מעבדי פרעה זה איוב</p>	<p>רבי חייא אמר איוב לא נלקה אלא בזמן שיצאו ישראל ממצרים אמר איוב אם כך כל הפנים שוים תם ורשע הוא מכלה פרעה החזיק בישראל ואמר מי ה' אשר אשמע בקולו ואני לא החזקתי בהם ולא עשיתי דבר תם ורשע הוא מכלה זהו שכתוב הירא את דבר ה' מעבדי פרעה זה איוב.</p>
<p>רבי יהודה אמר אינון אבני ברדא דהוו נחתין אתעכבו על ידי דמשה לבתר עבדו נוקמין ביומי דיהושע ולזמנא דאתי זמנין לאחתא אינון דאשתארו על אדום ובנותיה אמר רבי יוסי הדא הוא דכתיב (מיכה ז טז) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות</p>	<p>רבי יהודה אמר אותם אבני ברד שהיו יורדים התעכבו על ידי משה ואחר כך עשו נקמות בימות יהושע ולעתיד לבא עתידים לרדת אותם שנשארו על אדום ובנותיה אמר רבי יוסי זהו שכתוב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.</p>
<p>דבר אחר וירא ישראל את היד הגדולה וגו' (שם ט ב) האי קרא לאו רישיה סיפיה¹⁹⁸⁷ ולא</p>	<p>דבר אחר וירא ישראל את היד הגדולה וגו' פסוק זה אין ראשו סופו ואין סופו ראשו בתחלה וירא ישראל ואחר כך</p>

1986

¹⁹⁸⁷ פי' אין צורך לראשו לומר וירא ישראל כדי לומר בסופו ויראו, שהיה די שיאמר אחר וירא ישראל את מצרים וגו' ויראו העם וגו'. אי נמי לאו רישיה סיפיה שקראם תחילה בשם משובח ישראל וחתם בשם העם הנראה שם גנאי, ולאו סיפיה רישיה שהסוף בא בלשון רבים גם ששם עם הוא יחיד וראשו אמר וירא בלשון יחיד (רמ"ז).

ספר שמות

<p>וייראו העם את ה' אלא אמר רבי יהודה אותו זקן שירד עם בניו לגלות וסבל עליו את הגלות והכניס את בניו לגלות הוא ראה ממש את כל אותן נקמות וגבורות שעשה הקדוש ברוך הוא במצרים זהו שכתוב וירא ישראל ישראל ממש.</p>	<p>סיפיה רישיה בקדמיתא וירא ישראל ובתר וייראו העם את יהוה (&) אלא אמר רבי יהודה ההוא סבא דנחת עם בניו בגלותא¹⁹⁸⁸ וסביל עליה גלותא¹⁹⁸⁹ ואעיל לבנוי בגלותא¹⁹⁹⁰ הוא ממש חמא¹⁹⁹¹ כל אינון נוקמין וכל גבוראן דעבד קודשא בריך הוא במצרים הדא הוא דכתיב וירא ישראל ישראל ממש¹⁹⁹²</p>
<p>ואמר רבי יהודה העלה הקדוש ברוך הוא את אותו זקן ואמר לו קום תראה את בניך יוצאים מתוך עם חזק קום תראה את הגבורות שעשיתי בשביל בניך במצרים.</p>	<p>ואמר רבי יהודה סליק קודשא בריך הוא להאי סבא¹⁹⁹³ ואמר ליה קום חמי בניך¹⁹⁹⁴ דנפקין מגו עמא תקיפא¹⁹⁹⁵ קום חמי גבורן דעבדיית בגין בניך במצרים</p>
<p>והיינו מה שאמר רבי ייסא בשעה שנסעו ישראל לרדת לגלות מצרים פחד ואימה חזקה נפלו עליו אמר הקדוש ברוך הוא ליעקב למה אתה פוחד אל תירא מרדה מצרימה ממה</p>	<p>והיינו דאמר רבי ייסא בשעתא דנמל ישראל לנחתא בגלותא דמצרים דחילו ואימתא¹⁹⁹⁶ תקיפא נפל עלוי אמר ליה קודשא בריך הוא ליעקב אמאי את דחיל (בראשית מו ב) אל</p>

¹⁹⁸⁸ כדי לעזרם לעשות הבירורים (רמ"ז).

¹⁹⁸⁹ שירד שם על מנת לסבול עול הגלות, גם כי לפי האמת לא היה לו כן כי אדרבה חי שם חיי אושר ושלוח כנזכר בפרשת ויחי דף ר"ו ע"ב, מכל מקום הוא ירד בדעת לסבול גלות אעפ"י שכבר עשה את שלו בק"ל שניו וכמו שאמר הוא לפרעה (בראשית מז, ט) מעט ורעים (רמ"ז).

¹⁹⁹⁰ שאמר להם, ואלקים פקד יפקוד אתכם, הרי שהזהירם לקבל עליהם הגלות ולהמתין עד בו ישועת ה' (רמ"ז).

¹⁹⁹¹ פ"י שלא בא וחזר לעולם כדרך שחוזרים קצת צדיקים, וכרבי ורבי יוסי הגלילי, שלא חזרו אלא בצלם דהבלא דגרמי בהתלבשם בהוא חלוקא דרבנן כנזכר בשער הנבואה ד ע"ב, אלא הוא ממש בגופו הקדוש (רמ"ז).

¹⁹⁹² דמלבד היתור דקשה וכנ"ל, עוד קשה דמה ענין ראייה זו, כי מה נתחדש עוד לישראל לראות אחר שכבר עלו מן הים וראו שונאיהם מתים מה חזרו וראו, אלא שענין זה כולל על כל המופתים שעשה ה' מתחילה ועד סוף. וזש"ה (שם מו, ד) ואנכי אעלך גם עלה, ודוק שבעליה הראשונה אמר אעלך שייחס ההעלאה לו יתברך, לפי שאז בפטירת יעקב התחיל השעבוד ולכן היה צריך כח עליון להעלותו, כי אז נתעוררו הדינים הקשים וכמ"ש בפרשת ויחי ר"נ ב', מאן גרן האטד אלא הכא אתרמיז שולטנותא דמצראי דאתעדי. אבל בזמן הגאולה שכל הס"מ נתבטל ונכנע נאמר גם עלה, כלומר אתה תעלה בעצמך בלתי מונע, ולכן לא נאמר גם עלות, לרמוז לפועל קל שבקלים (רמ"ז).

¹⁹⁹³ אע"ג דכבר אמר רבי יהודה לעיל שיעקב אבינו ע"ה הוא ממש חמא וכמו שפירשתי, חזר והביא מאמרנו זה משם רבי יהודה עצמו ללמדנו ענין נכבד והוא הנמצא ומוכח מקומות, שהצדיקים הנפטרים מהעוה"ז נפשם בטוב תלין במנוחות ועדונים, ואפילו הגוף שלהם הוא בנחת וטובה ודשן, ואין להם פנייה ועסק בענייני העוה"ז אם לא יהיה להם איזה מעורר, וכמו שאמרו רז"ל באיכה שירמיה הלך והעיר את האבות ואת משה רבנו ע"ה והקימם מקבריהם שיבואו לסייע את ישראל. ולפי דעתי העירם בסגולת כח ייחודים שהוריד עליהם אור מלמעלה והחיה אותם לפי שעה. ודוגמא זו בכאן שהקב"ה העלה את יעקב בהמשיך טל חיים עליו וכנ"ל (רמ"ז).

¹⁹⁹⁴ שלא נתפייסה דעתו יתברך במה שיודיענו הכל בפרטות, וכמו שהיה בכניסת הארץ שאמר ה' למשה זאת הארץ וגו', שאמר לו שילך ויודענו לאבות, אבל בכאן קום חמי קום ממש וחמי ממש (רמ"ז).?לבדוק

¹⁹⁹⁵ כי קליפת מצרים היתה כוללת כל הס"מ וכמו שאמרו רז"ל (בראשית טו, יד) וגם את הגוי אשר יעבודו, לרבות ארבע מלכויות, דהיינו נבוכדנצר רישא די דהבא ופרס ומדי הזרועות וכו', אבל גלות מצרים היה כולל כל הקליפות וזהו עמא תקיפא. וטעמו כי שם נבלעו כל הנשמות שנשאר מאדה"ר עד דמטו רגלין ברגלין, וזהו (דברים ד, לד) גוי מקרב גוי, ממש. עד שעל כן אמר יעקב דחילא די שישיון בני, כדלקמן שלא יטמעו בניהם (רמ"ז).

¹⁹⁹⁶ שהיה יודע גזרת השעבוד וגם הוא קבלה עליו כל הק"ל שנים לא חשב שסיום הגזירה יהיה במצרים הטמאה (רמ"ז).

ספר שמות

<p>תירא מרדה מצרימה ממה דכתיב אל תירא משמע דדחילו הוה דחיל</p>	<p>שכתוב אל תירא משמע שפחד היה פוחד.</p>
<p>אמר ליה (&) כי לגוי גדול אשימך שם אמר ליה דחילנא די ישיצון בני אמר ליה אנכי ארד עמך מצרימה¹⁹⁹⁷ אמר ליה תו דחילנא דלא אזכי לאתקברא ביני אבהתי ולא אחמי פורקנא דבני וגבוראן דתעביד להו אמר ליה (&) ואנכי אעלך גם עלה אעלך לאתקברא בקברי אבהתך גם עלה למחמי פורקנא דברך וגבוראן דאעביד להו</p>	<p>אמר לו כי לגוי גדול אשימך שם אמר לו אני פוחד שיכלו בני אמר לו אנכי ארד עמך מצרימה אמר לו עוד אני פוחד שלא אזכה להקבר בין אבותי ולא אראה את גאולת בני והגבורות שתעשה להם אמר לו ואנכי אעלך גם עלה אעלך להקבר בקברי אבותיך גם עלה לראות את גאולת בניך והגבורות שאעשה להם.</p>
<p>וההוא יומא דנפקו ישראל ממצרים סליק ליה קודשא בריך הוא ליעקב ואמר ליה קום חמי בפורקנא דברך דכמה חילין וגבוראן עבדית להו ויעקב הוה תמן וחמא כלא הדא הוא דכתיב (&) וירא ישראל את היד הגדולה</p>	<p>ואותו יום שיצאו ישראל ממצרים העלה הקדוש ברוך הוא את יעקב ואמר לו קום תראה בגאולת בניך שכמה חיילות וגבורות עשיתי להם ויעקב היה שם וראה את הכל זהו שכתוב וירא ישראל את היד הגדולה.</p>
<p>רבי יצחק אמר מהכא (דברים ד לז) ויוציאך בפניו בכחו הגדול ממצרים מאי בפניו בפניו דא יעקב דאעיל לכלהו תמן רבי חזקיה אמר²¹⁹ ויוציאך בפניו בפניו דא אברהם דכתיב (בראשית יז יז) ויפל אברם על פניו</p>	<p>רבי יצחק אמר מכאן ויוציאך בפניו בכחו הגדול ממצרים מה זה בפניו בפניו זה יעקב שהכניס לשם את כולם רבי חזקיה אמר ויוציאך בפניו בפניו זה אברהם שכתוב ויפול אברהם על פניו.</p>
<p>תא חזי אברהם אמר (שם ג) הלבן מאה שנה יולד וגו' אמר ליה קודשא בריך הוא חייך את תחמי כמה אכלוסין וכמה חיילין דיפקון ממך בשעתא דנפקו ישראל ממצרים כל אינון שבטין כל אינון רבוון סליק קודשא בריך הוא לאברהם וחמא לון הדא הוא דכתיב (&) ויוציאך בפניו רבי אבא אמר כלהו אבהתא אודמנו תמן בכל ההוא פורקנא הדא הוא דכתיב ויוציאך בפניו מאי בפניו אלין אבהתא</p>	<p>בא וראה אברהם אמר הלבן מאה שנה יולד וגו' אמר לו הקדוש ברוך הוא חייך אתה תראה כמה אוכלוסים וכמה חיילות שיצאו ממך בשעה שיצאו ישראל ממצרים כל אותם שבטים כל אותם רבבות העלה הקדוש ברוך הוא את אברהם וראה אותם זהו שכתוב ויוציאך בפניו רבי אבא אמר כל האבות הזדמנו לשם בכל אותה הגאולה זהו שכתוב ויוציאך בפניו מה זה בפניו אלו האבות.</p>
<p>רבי אלעזר אמר ויוציאך בפניו דא יעקב בכחו דא יצחק הגדול דא אברהם אמר רבי שמעון וכן בניניהון דאבהתא אודמן פורקנא תדיר לישראל דכתיב (ויקרא כו מב) וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את</p>	<p>רבי אלעזר אמר ויוציאך בפניו זה יעקב בכחו זה יצחק הגדול זה אברהם אמר רבי שמעון וכן בשביל האבות מזדמנת תמיד גאולה לישראל שכתוב וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם</p>

¹⁹⁹⁷ דקשה שלא נראה שבאה לו התשובה בכיוון למה שהוא אמר אל ה' יתברך כי הוא פוחד על בניו וה' השיבו ארד עמך. ונראה לי שהשיבו ענין גדול והוא שידוע שק"ל שנה היו פגם של אדה"ר וכנגדם נתאמץ יעקב דאיהו הוה שופריה דאדם, ועשה תיקון פרטי בכללות הק"ל שנה וכמו שהעיד על עצמו (בראשית מז, ט) מעט ורעים, כנודע וכמו שנז"ל וסביל עליה גלותא, פי' עליו בפרטות, ואף גם זאת ואעיל לבני בגלותא כדי שיעשו התיקונים בכללות. וזהו שרמז לו ה' אנכי ארד עמך גי' ק"ל, ירצה עם הק"ל של הבחינה שלך שעיימה יהיה סיוע גדול לבניך ועם שכינתי שאשתף אל שלך ובזה יצאו גאולים. ולעומת כן אמר ה' חמי בניך, ירצה עם חוש העין המוחש. ויתר על כן קום חמי גבורך, פי' ראייה: שכלית כל הגבורות שעשיתי במצרים שהיו עשר שבהן הושפלו ונכנעו כל עשר מדרגות כוללות כל הטומאה, וכמש"ה (יב, יב) ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים (רמ"ז).

ספר שמות

<p>אזכור והארץ אזכור האבות מילא אבל מה זה והארץ אזכור אלא להכליל עמם את דוד המלך שהוא מרכבה עם האבות</p>	<p>בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור אבהתא תינה מהו והארץ אזכור אלא לאכללא עמהון דוד מלכא דאיהו רתיכא באבהתא</p>
<p>והם מעוררים תמיד גאולה לישראל.</p>	<p>נ/ב ואינון מתערין פורקנא תדיר לישראל</p>
<p>וירא ישראל את היד הגדלה אשר עשה ה' במצרים וכי עכשיו עשה והרי מקדם לכן נעשה מה זה את היד הגדלה אשר עשה ה' אלא יד לא נקראת פחות מחמש אצבעות הגדולה שכלולים בה חמש אצבעות אחרות ואז נקראים גדולה וכל אצבע ואצבע עולה לחשבון גדול והקדוש ברוך הוא עשה בהם (כעת נסים) נסים וגבורות ובזה נעקרו כל הדרגות מהשתלשלותם.</p>	<p>וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים וכי עכשיו עשה והרי מקדם לכן נעשה מה זה את היד הגדולה אשר עשה ה' אלא יד לא נקראת פחות מחמש אצבעות הגדולה שכלולים בה חמש אצבעות אחרות ואז נקראים גדולה וכל אצבע ואצבע עולה לחשבון גדול והקדוש ברוך הוא עשה בהם (כעת נסים) נסים וגבורות ובזה נעקרו כל הדרגות מהשתלשלותם.</p>
<p>מכאן למדנו זה שבחמש האצבעות הראשונות כתוב ויחזק לב פרעה כיון שנשלמו אותן חמש שוב לא היה דבר ברשות פרעה ואז כתוב ויחזק ה' את לב פרעה.</p>	<p>מכאן אוליפנא²⁰⁰⁶ דא דבחמש אצבעאן קמאי כתיב (&) ויחזק לב פרעה²⁰⁰⁷ כיון דאשתלמו אינון חמש תו לא הוה מלה ברשותיה דפרעה כדין כתיב (&) ויחזק יהוה את לב פרעה</p>
<p>ועל זה וירא ישראל את היד הגדולה וגו' ויאמינו בה' וכי עד השתא לא האמינו ביהוה והא כתיב (שמות ד לא) ויאמן העם</p>	<p>ועל דא וירא ישראל את היד הגדולה וגו' ויאמינו ביהוה וכי עד השתא לא האמינו ביהוה והא כתיב (שמות ד לא) ויאמן העם</p>

¹⁹⁹⁸ נסים אחרים אם פי' י"ד פלא, לזה אמר "אלא י"ד" (אור יקר).

¹⁹⁹⁹ אין פירושו פלא שהרבה נפלאות עשה מכבר (אור יקר).

²⁰⁰⁰ והענין כי השם במילואו י"ד ה"א ה' אותיות חמשה אצבעות, הנה באומרו יד הגדולה הוא רצה להוסיף גידול השם שמאותיות י"ה יתגדל ויתקדש שם י"ה רבא שיעשה יהוה א"כ יד הגדולה היינו שנעשה י"ד ה"א וא"ו ה"א דהיינו חמש אצבעות יו"ד ה"א נכללות בהם ה' אצבעות שהם וא"ו ה"א (אור יקר).

²⁰⁰¹ ואם היו שם ב' ידות (אור יקר). פי' יד ימין נכללים בה' ה"ג דיד שמאל ואז יד שמאל עצמה נק' גדולה (מ"מ).

²⁰⁰² יד אחת שנתגדלה (אור יקר).

²⁰⁰³ דהיינו כל אות ואות מעשר אותיות דהיינו י"ד ה"א וא"ו ה"א סליק לחושבנא רבא, דהיינו יו"ד ו"א דל"ת ה"א אל"ף הם יו"ד אותיות וכן וא"ו ה"א עולים וא"ו אל"ף וא"ו ה"א אל"ף דהיינו [דאעיל?] סוד כח הם חושבנא רבא והיינו סוד ועתה יגדל נא כח אדנ"י וז"ש וקב"ה עביד להו דהיינו שהגידול נמשך מלמעלה, והיינו "את היד הגדולה" דהיינו כ"ח אשר עשה יהוה ושם זה למעלה במקור המשפיע הגידול והנה בשאר המכות היו פלא ולא נעשה באצילות כזה (אור יקר).

²⁰⁰⁴ כל אצבע הוא עשר והם ג' מדות שבים (מ"מ).

²⁰⁰⁵ ואינם נעקרים מקשר שלשולם אלא ע"י סוד יגדל נא כח כדפי' ולזה להכניע החצונים ולשבר כחם הוצרך עתה להיות זה (אור יקר).

²⁰⁰⁶ ממה שאנו רואים סוד הי"ד היות עניינו ה' וה' נכללים בחמש טעם למה חמש פעמים דהיינו חמש מכות ראשונות היה ברשות בחירתו פרעה ואח"כ נטל בחירתו מפני שכיון שבעט בחמש שוב אין לו תקנה שהרי בעט בכל העשר שהם חמש נכללים בחמש כדפי' בסוד י"ד הגדולה (אור יקר).

²⁰⁰⁷ חמש קמאי הם נגד ה' חסידים ולכן היה הדבר ברשותו אבל בה' אחרונות שהם ה"ג לא הוה מלה ברשותיה ואף שאמרנו שעשר מכות שבמצרים היו באצבע א' שהיא גבורה א' מ"מ כל גבורה וגבורה כלולה מחסידים וגבורות (מ"מ).

ספר שמות

<p>וישמעו וגו' והא חמו כל אינון גבוראן דעבד להו קודשא בריך הוא במצרים אלא מאי ויאמינו ההוא מלה דאמר ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו וגו' (&)</p>	<p>שעשה להם הקדוש ברוך הוא במצרים אלא מה זה ויאמינו אותו הדבר שאמר ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו וגו'.</p>
<p>רבי ייסא שאיל ואמר כתיב (&) וירא ישראל את מצרים מת וכתוב (&) לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם אמר רבי יוסי מתין חמו להו אמר ליה אי כתיב (&) לא תוסיפו לראותם חיים הוה אמינא הכי אמר ליה רבי אבא יאות שאילתא</p>	<p>רבי ייסא שאל ואמר כתוב וירא ישראל את מצרים מת וכתוב לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם אמר רבי יוסי ראו אותם מתים אמר לו אם כתוב לא תוסיפו לראותם חיים הייתי אומר כך אמר לו רבי אבא יפה שאלת.</p>
<p>אלא תא חזי כתיב (דה"א טז לו) מן העולם ועד העולם ותנינן עולם לעילא ועולם לתתא עולם דלעילא מתמן הוא שירותא לאדלקא בוצינין עולם דלתתא תמן הוא סיומא ואתכליל מכלא ומהאי עולם דלתתא מתערן גבורן לתתאי</p>	<p>אלא בא וראה כתוב מן העולם ועד העולם ושנינו עולם למעלה ועולם למטה עולם שלמעלה משם היא הראשית להדליק נרות העולם שלמטה שם הסיום ונכלל מהכל ומעולם הזה שלמטה מתעוררות גבורות לתחתונים.</p>
<p>ובהאי עולם עביד קודשא בריך הוא אתין לישראל ורחיש לון ניסא וכד אתער האי עולם למעבד נסין כלהו מצראי אשתקעו בימא על ידא דהאי עולם ואתרחיש לון לישראל ניסא בהאי עולם ועל דא כתיב (&) לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם עד דיתער ההוא²²² עולם ויתמסרון בדינוי וכיון דאתמסרו ביה למתדן כדין כתיב (&) וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים הדא הוא דכתיב (&) מן העולם ועד העולם עד העולם דיקא כדין כתיב (&) ויאמינו ביהו"ה ובמשה עבדו</p>	<p>ובעולם זה עשה הקדוש ברוך הוא אותות לישראל והרחיש להם נסים וכשהתעורר עולם זה לעשות להם נסים כל המצרים נשקעו בים על ידי עולם זה והתרחש להם לישראל נס בעולם זה ועל זה כתוב לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם עד שיתעורר אותו עולם וימסרו לדינוי וכיון שנמסרו לו לדון אז כתוב וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים זהו שכתוב מן העולם ועד העולם עד העולם דווקא ואז כתוב ויאמינו בה' ובמשה עבדו.</p>
<p>אז ישיר משה (&) רבי יהודה פתח (ירמיה א ה) בטרם אצרך בבטן ידעתך וגו' זכאה הולקהון דישראל דקודשא בריך הוא אתרעי בהו יתיר מכל שאר עמין ומסניאות רחימותא דרחים להו אוקים עלייהו נביאה דקשוט ורעיא מהימנא ואתער עליה רוחא קדישא יתיר מכל שאר נביאי מהימני ואפיק ליה מחולקיה²²³ ממש ממה דאפריש יעקב מבנוי לקודשא בריך הוא שבטא דלוי²⁰⁰⁹ וכיון דהוה לוי דיליה נטל ליה קודשא בריך הוא ואעטר ליה בכמה עטרין ומשח ליה במשח רבות קדישא דלעילא²⁰¹⁰ וכדין אפיק מבנוי רוחא</p>	<p>אז ישיר משה רבי יהודה פתח בטרם אצרך בבטן ידעתך וגו' אשרי חלקם של ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם יותר מכל שאר העמים ומרוב האהבה שהוא אוהב אותם הקים עליהם נביא אמת ורועה נאמן ועורר עליו רוח הקודש יותר מכל שאר הנביאים הנאמנים והוציאו מחלקו ממש ממה שהפריש יעקב מבנוי להקדוש ברוך הוא שבט לוי וכיון שהיה לוי שלו לקח אותו הקדוש ברוך הוא ועטר אותו בכמה עטרות ומשח אותו בשמן משחת קדש העליון ואז</p>

²⁰⁰⁹ לוי שהוא מעשר (רח"ו).

²⁰¹⁰ בשמן העליון שהוא אבא (מ"מ). עי' אד"ר קלד ע"ב: ומשום דהאי תקונא כליל כלא לא אתידע ולא אתחזי מניה ומניה נגיד משחא דרבותא לתליסר עיבר מבויעין [תרגום: ולפי שהתיקון הזה כולל את הכל לא ייוודע ולא נראה ממנו, וממנו ימשך שמן המשחה ל"ג צדדי המעיינות לכל אלו שלמטה

ספר שמות

<p>קדישא 2011 לעלמא זורין ליה 2012 בהימנויי קדישי מהימנותא רבא</p>	<p>הוציא מבניו רוח קודש לעולם וזרז אותו באבנטיו²⁰⁰⁸ הקדושים האמונה הגדולה.</p>
<p>תנא בההיא שעתא דמטא זמניה דמשה נביאה מהימנא לאחתא לעלמא אפיק קודשא בריך הוא רוחא קדישא מגזרא דספירו דאבן טבא דהוה גניז במאתן וארבעין ותמניא²⁰¹⁴ (נהורין ואתנהיר עליה ואעטריה בשס"ה) עטרין וקיימי קמיה²⁰¹⁵ ואפקיד ליה בכל דיליה (נ"א ביתיה) ויהב ליה מאה ושבעין ותלת מפתחין²⁰¹⁶ (נ"א גניז תמן ואעטריה בתלת מאה ושתין וחמש עטרי ואתנהיר עליה מאתן וארבעין ותמניא נהורין וקאים קמיה ואפקיד ליה בכל ביתא דיליה ויהב ליה מאה ושבעין ותלת מפתחין נ"א מאתן ושבעין וחמש) ואעטר ליה בחמש עטרין וכל עטרא ועטרא סליק ואנהיר²⁰¹⁷ באלף עלמין דנהרין ובוצינין דגניזין בגנזייה דמלכא קדישא עלאה</p>	<p>למדנו באותה השעה שהגיע זמנו של משה הנביא הנאמן לרדת לעולם הוציא הקדוש ברוך הוא רוח קודש²⁰¹³ ממחצב הספיר של אבן טובה שהיה גנוז במאתים ארבעים ושמונה (אורות והאיר עליו ועטרו בשס"ה) עטרות ועומדות לפניו והפקיד אותו על כל אשר לו (ביתו) ונתן לו מאה ושבעים ושלושה מפתחות (גנוז שם ועטר אותו בשלש מאות וששים וחמש עטרות והאיר עליו מאתים ארבעים ושמונה אורות והעמיד לפניו והפקיד אותו בכל ביתו ונתן לו מאה ושבעים ושלושה מפתחות נ"א מאתים ושבעים וחמשה) ועטרו בחמש עטרות וכל עטרה ועטרה עולה ומאירה באלף עולמות שמאירים ונרות שגנוזים בגנזי המלך הקדוש העליון.</p>
<p>כדין אעבריה בכל בוצינין²⁰¹⁸ (נ"א בוסמין) דבגנתא דערן ואעליה בהיכליה²⁰¹⁹ ואעבריה בכל היילין וגייסין דיליה כדין אודעוזהו כלהו פתחו ואמרו אסתלקו מסחרניה (סטרא דסטריין²⁰²⁰) דהא קודשא בריך הוא אתער רוחא לשלטאה למרגז עלמין קלא נפק ואמר מאן²²⁴ הוא דין דכל מפתחן אלין</p>	<p>ואז העביר אותו בכל הנרות (הבשמים) שבגן עדן והכניסו להיכלו והעבירו בכל חילותיו וגייסותיו אז כולם הזדעזעו פתחו ואמרו הסתלקו מסביבו (צד הצדדים) שהרי הקדוש ברוך הוא עורר רוח לשלוט להרגיז עולמות יצא קול ואמר מי הוא זה שכל המפתחות הללו</p>

שמאירים באותו שמן. [כאן מבאר את השפעת מ"ס בפנימיות השערות ומכונה שמן, והוא השמן הטוב מכל השמנים (בהגר"א על ספד"צ יט ע"ג ד"ה ואמר נגדין).²⁰⁰⁸

²⁰¹¹ נשמת מרע"ה (מ"מ).

²⁰¹² פי' זריז למרע"ה בהמנויי קדישי אימא הנק' את אה"ה פעמים אה"ה גימ' אמ"ת והיא נק' מהימנותא רבא וזעיר נק' אמת ומלכות נקראת אמונה נמצא דזריז ליה בהרבה אמונות דאבן טבא היא מלכות שאע"פ שנשמת מרע"ה שרשה מיסוד אבא מוכרח הוא שתעבור ע"י המלכות (מ"מ).²⁰¹³

²⁰¹⁴ ברמ"ח אברים דאבא (רח"ו). נסמרו למשה הן קו"ל והב"ל גימ' קע"ג (יהל אור).

²⁰¹⁵ פי' רמ"ח אלו דאבא שכוללים בנשמת משה קיימי קמי קב"ה (מ"מ).

²⁰¹⁶ נלע"ד כי משה גימ' ד' אלהים דמוחין דעבור דאור"א וכוללים שנים בשנים נמצא שהם ב' אלהים גימ' עקב עם הכולל גימ' קע"ג (רח"ו). א"נ יובן עם מ"ש באוצרות חיים כי ק"ך צירופי אלהים מתחילים בבניה מת"ת שבה והם ד' ספירות תנה"י וכל ספירה יש בה ל' צירופים הם ד"ל וכל בחי' ובחי' נק' אלהים אחד נמצא שהם ד' אלהים והם גימ' מש"ה וז"ס בשגם הוא בשר והיו ימיו קכ"ך שנה, עכ"ל. ובזה מובן שד' אלהים הם וכוללים ב' בשנים כי נר"ה הם א' ות"ת ויסוד הם א' כי גוף וברית חשבינן חד הם גימ' עק"ב והכולל גימ' קע"ג (מ"מ).

²⁰¹⁷ פי' שחסדים דאבא מאירים לחו"ג דאימא שכל א' כלול מעשרה ועשרה ממאה הם אל"ף וז"ש דנהרין ובוצינין נהרין הם ה' חסדים ובוצינין הם ה"ג ומ"ש דגניזין בגנזייה דמלכא פי' שחו"ג דאימא הם בתוך ז"א (מ"מ).

²⁰¹⁸ פי' בכל ספירות הבינה נק' ג"ע (מ"מ).

²⁰¹⁹ פי' מלכות (מ"מ).

²⁰²⁰ פי' סטר שכולל בו כל הסטרין שהוא משה שכולל בו כל הסטרין שהם אור"א וז"ן (מ"מ).

ספר שמות

נד/א 2021	
<p>בידוי פתח קלא אחרא ואמר קבילו ליה בנוויכו דא הוא דזמין לנחתא בין בני נשא וזמינא אורייתא גניזא דגנוזיא לאתמסרא בידוי ולארעשא עלמין דלעילא ותתא על ידא דדין ביה שעתא אתרגישו כלהו ונסלו אבתריה פתחו ואמרו (תהלים סו יב) הרכבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים</p>	<p>בידו פתח קול אחר ואמר קבלו אותו בתוככם זהו שעתיד לרדת בין בני אדם ועתידה תורה גניזת הגניזות להמסר בידו ולהרעיש עולמות שלמעלה ושלמטה על ידו של זה באותה שעה כולם התרגשו ונסעו אחריו פתחו ואמרו הרכבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים.</p>
<p>כדין סלקא ההוא רוחא וקיימא קמי מלכא מ פתיחא²⁰²² סליק ואתעטר בעטרוי ואעטריה בתלת מאה ועשרין וחמש²⁰²³ עטריין ואפקיד מפתחוי בידוי ש דאבהתא²⁰²⁴ אעטרו ליה בתלת עטריין קדישין ואפקידו כל מפתחן דמלכא בידיה ואפקידו ליה בהימנותא מהימנא דביתא ה סלקא²⁰²⁵ ואתעטרא בעטרוי וקבילת ליה מן מלכא²⁰²⁶</p>	<p>אז עלתה אותה רוח ועמדה לפני המלך מ' פתוחה עלתה והתעטרה בעטרותיה ועטרה אותו בשלש מאות ועשרים וחמש עטרות והפקיד מפתחות בידו ש' של האבות עטרו אותו בשלש עטרות קדושות והפקידו בידו את כל מפתחות המלך והפקידו אותו באמונה [להיות] נאמן הבית ה' עלתה ועטרה אותו בעטרותיה וקבלה אותו מהמלך.</p>
<p>כדין נחת ההוא רוחא בארביין דשאטין²⁰²⁸ בההוא ימא רבא וקבילת ליה לגדלא ליה למלכא והיא יהבת ליה מתמן זיונין²⁰²⁹ לאלקאה לפרעה ולכל ארעיה ובשבתא וברישי ירחי סלקת ליה למלכא כדין אקרי שמיה באלין אתוון רשימין</p>	<p>ואז ירד אותו הרוח לאניות ששטות באותו הים הגדול וקבלה אותו לגדל אותו למלך ונתנה לו משם²⁰²⁷ כלי זיין להלקות את פרעה ואת כל ארצו ובשבתות ובראשי חדשים מעלה אותו אל המלך ואז נקרא שמו באותיות הרשומות הללו.</p>
<p>ובהיא שעתא דנפק²²⁵ לנחתא לארעא²⁰³⁰ בזרעא דלוי אתתקנו ארבע מאה ועשרין וחמש בוצינין²²⁶²⁰³¹ למלכא²⁰³² וארבע מאה ועשרין וחמש גליפיין²⁰³³ ממנן אוזפוהו לההוא</p>	<p>ובאותה שעה שיצא לרדת לארץ בזרע של לוי נתקנו ארבע מאות ועשרים וחמש נרות למלך וארבע מאות ועשרים וחמש חקיקות ממונים</p>

2021

2022 אימא (רח"ו).

2023 היינו שכ"ה דינים (רח"ו).

2024 ז"א (רח"ו).

2025 נוק' (רח"ו).

2026 וקבלה אותו בשעת הזווג מן ז"א (רח"ו).

2027

2028 פי' עם כל הנשמות שבמלכות (מ"מ).

2029 גבורות (רח"ו).

2030 ע' מאמרי רשב"י (פ' בשלח דף א ע"ב) ובפע"ח (שער הזמירות פ"ה) ובשער רוח הקודש (דף לז ע"ב ביחוד ד) ובלק"ת (סוף תהילים), ומבואר שם כי בזה השם הכה משה רבע"ה את המצרי, והוא צירוף שם כה"ת, שם שמיני משם ע"ב (ביאורים ח"א לה ע"ד).

2031 שם תכ"ה (רח"ו במ"מ).

2032 שמעתי אומרי' משם מורי ז"ל בביאור לשון הזה כי הענין הוא רומז אל שם כה"ת [אשר הוא שם א' מע"ב שמות – זהר הרקיע] היוצא מן ר"ת כ"ל ה'נשמה ת'הלל יה והוא יוצא מן שם י"ה באופן הזה יו"ד פעמים ה"י הם ש' ויו"ד ה"י עצמו הרי של"ה. ועוד יש בו גם כן שלשה מילויים שהם יוד הי יוד הא יוד הה. והם בגמטריא צ"א ועם של"ה הרי תכ"ח (א"ש עם הכולל). וכולו הוא משם יה וזהו כ"ל ה'נשמה ת'הלל יה כי מן יה יוצא ר"ת כ"ל ה'נשמה ת'הלל. ויען השם הזה נעשה על ידי הכאת יו"ד בה"י כנז' לכן נקרא גם כן כה"ת לרמוז שנעשה על ידי הכאות הנז' (שער מאמרי רשב"י).

2033 שם תכ"ה (רח"ו).

ספר שמות

<p>רוחא לאתריה כד נפק לעלמא אתנהרא ה' באנפו²⁰³⁴ וביתא אתמלייא מזיותיה ביה שעתא קרא עליה קודשא בריך הוא בטרם אצרך בבטן ידעתך ובטרם תצא מרחם הקדשתך נביא לגוים נתתיך.</p>	<p>לוו את אותה רוח למקומה כשיצא לעולם האירה ה' בפניו והבית התמלא מזיוו באותה שעה קרא עליו הקדוש ברוך הוא בטרם אצרך בבטן ידעתך ובטרם תצא מרחם הקדשתך נביא לגוים נתתיך.</p>
<p>רבי יצחק אמר ביה שעתא קטל (נ"א אפיל²²⁷) קודשא בריך הוא לרברבא ממנא דמצראי וחמו ליה משה ובני ישראל כדין אמרו שירה הדא הוא דכתיב (&) וירא ישראל את מצרים מת (&) אז ישיר משה ובני ישראל</p>	<p>רבי יצחק אמר באותה שעה הרג (הפיל) הקדוש ברוך הוא את השר הממונה של מצרים וראו אותו משה ובני ישראל ואז אמרו שירה זהו שכתוב וירא ישראל את מצרים מת אז ישיר משה ובני ישראל.</p>
<p>אז ישיר משה ובני ישראל וגו' רבי אבא פתח ואמר אסתכלנא בכל תושבחן דשבחו לקודשא בריך הוא וכולם פתחו באז (מ"א ה יב) אז אמר שלמה (יהושע י יב) אז ידבר יהושע (במדבר כא יח) אז ישיר ישראל מאי מעמא</p>	<p>אז ישיר משה ובני ישראל וגו' רבי אבא פתח ואמר הסתכלתי בכל התשבחות ששבחו את הקדוש ברוך הוא וכולם פתחו באז אז אמר שלמה אז ידבר יהושע אז ישיר ישראל מה הטעם.</p>
<p>אלא הכי תאנא כל נסין²⁰³⁵ וכל גבורין²⁰³⁶ דאתעבידו להו לישראל כד אתנהיר נהירו²⁰³⁷ דעתיקא קדישא²⁰³⁸ בעטרו²⁰³⁹ גליפין²⁰⁴⁰ רשימין באז²²⁸ בא²⁰⁴¹ וא' בז²⁰⁴² אנקיב בחשוכי²⁰⁴³ ונהיר לכל עיבר²⁰⁴⁴ וכד</p>	<p>אלא כך שנינו כל הנסים והגבורות שנעשו לישראל כשהאיר אור העתיק הקדוש בעטרותיו חקוקים רשומים באז בא' וא' בז' ניקב בחשכה והאיר לכל צד וכשהתחבר האור של אל"ף והגיע לזי"ן מי זו זי"ן זו חרב לה'</p>

²⁰³⁴ ראתה עמו שכינה ונתמלא הבית אורה (רח"ו).

²⁰³⁵ הוא הטובות והישועות שנעשו לישראל למעלה מן הטבע, כמו קריעת ים סוף ודומיהם (דע"ה ח"ב קלד ע"ב).

²⁰³⁶ הוא כל הנקמות שנעשו בצוררי ישראל, כמו המכות דמצרים וכיוצא, ובפרט בעת שלא היו ישראל כדאי לזה (דע"ה ח"ב קלד ע"ב).

²⁰³⁷ רומז למה שקבלנו שלא תמשך הטפה לז"ן מפנימיות עתיק אלא בזמן המשיח (שעה"כ ק"ש ב דף יט ע"ג), ולכן לא אמר כד נהיר עתיקא אלא נהירו דעתיקא, שסודו הארה מחיצוניות שלו (רמ"ז). שכל העטרין דע"ק כלילין בא' כמ"ש בפ' אחרי מות עג ע"א ואלף וארבע מאות וכו' וכמ"ש שם (יהל אור).

²⁰³⁸ א"א (דע"ה ח"ב קלד ע"ב).

²⁰³⁹ הם תרין רישין דיליה, שהם אורא ומ"ס, שהם שורש החו"ג, והם מעטרין דדעת דרדל"א המתלבש ברישין דא"א (דע"ה ח"ב קלד ע"ב).

²⁰⁴⁰ פי' חקוקין בב' עטרות של ב' יסודות או"א (רמ"ז). נחקקין (דע"ה ח"ב קלד ע"ב).

²⁰⁴¹ שכל העטרין דע"ק כלילין בא' כמ"ש בפרשת אח"מ עג ע"א ואלף וארבע מאות כו' וכמ"ש שם (יהל אור). א' הוא מרמז על הג' רישין עלאין, שהם הג' צחצחות העליונים [עי' תיקר"ז קלג ע"ב], הנקראים כולם בא', שהם אפ"ס אי"ן א"א, ע' הגר"א בתיקונים (ריש תיקון ע דף קלח ע"א, ועי' קלז ע"ד ד"ה א' מן) וכן הוא מרמז הא' ג"כ על הגר"א הנקראים כולם בא', והם א"א אבא אימא (דע"ה ח"ב קלד ע"ב).

²⁰⁴² ואות ז' הוא מרמז על ז"א, וכן על ז"ן שהם הז"ת וכאשר מתייחדים הג' רישין עלאין והג"ר ומתגלים בהז"ת שהם הז"ן, הנה נעשה ונרשם מלת "אז", שהוא היחוד והגילוי אות א' בז', הג"ר בהז"ת (דע"ה ח"ב קלד ע"ב).

²⁰⁴³ פי' שהאור דא"א בקע בעיגוליו שנק' חשוכי בסוד ישת חשך סתרו ונהיר לכל עיבר פי' לאו"א וז"א (מ"מ). עי' הערה א' הובא בסוף הספר. כי א' הוא אור והוא כולל כל נהורין וז' הוא חשך כמ"ש בזו"ח שיה"ש כאהלי קדר דא ז' כו' והן אור וחשך כתר ומלכות וכשמאיר לה מאיר ממנה לכל הר"ק שהיא נקודה אמצעית וזה סוד שבת שמאיר לכל ששת ימים וז"ש ונהיר לכל עיבר (יהל אור).

²⁰⁴⁴ שהיא עושה מלחמה ונסים וגבורין נסים לישראל וגבורין לעכו"ם והוא כד אתחבר אור וחשך (יהל אור). עי' הערה ב' הובא בסוף הספר.

ספר שמות

<p>אתחבר²⁰⁴⁵ נהירו דאל"ף ומטי לזי"ן מאן זי"ן דא²⁰⁴⁶ (ישעיה לד ו) חרב ליהו"ה מלאה דם כדין עביד נסין וגבוראן בנין דאתחבר א' עם ז' ודא הוא שירתא²⁰⁴⁷ שירתא היא דכל סטרין ודא הוא אז ישיר²⁰⁴⁸</p>	<p>מלאה דם אז עשה נסים וגבורות משום שהתחברה א' בז' וזו היא השירה שירה היא של כל הצדדים וזהו אז ישיר.</p>
<p>ישיר שר מבעי ליה אלא מלה דא תליא²⁰⁴⁹ ואשלים להווא²²⁹ זמנא²⁰⁵⁰ ואשלים לזמנא דאתי דזמינן ישראל לשבחה שירתא דא משה ובני ישראל²⁰⁵¹</p>	<p>ישיר היה צריך להיות שר אלא דבר זה תלוי ומשלים את אותו הזמן ומשלים לעתיד לבא שעתידים ישראל לשבח בשירה הזו משה ובני ישראל.</p>
<p>מכאן אוליפנא דצדיקיא קדמא²⁰⁵² אף על גב דאסתלקו בדרגין עלאין דלעילא ואתקשרו בקשורא דצורא דחיי זמינן בלהו לאחייא בנופא²⁰⁵³ ולמחמי אתין וגבורן דקא עביד קודשא בריך הוא לישראל ולמימר שירתא דא הדא הוא דכתיב (&) אז ישיר משה ובני ישראל</p>	<p>מכאן למדנו שהצדיקים הראשונים אף על גב שהתעלו לדרגות עליונות שלמעלה ונקשרו בקשר של צרור החיים עתידים כולם להחיות בגוף ולראות אותות וגבורות שיעשה הקדוש ברוך הוא לישראל ולומר שירה זו זהו שכתוב אז ישיר משה ובני ישראל.</p>
<p>רבי שמעון אמר מהכא (שם יא יא) יוסיף יהו"ה שנית ידו לקנות את שאר עמו לקנות כמה דאת אמר (משלי ח כב) יהו"ה קנני ראשית דרכו את שאר עמו אלין אינון צדיקיא דבהון דאקרון שאר כמה דאת אמר (במדבר יא כו) וישארו שני אנשים במחנה ותנינן לית עלמא מתקיימא אלא על אינון דעבדי גרמיהו שיריים</p>	<p>רבי שמעון אמר מכאן יוסיף ה' שנית ידו לקנות את שאר עמו לקנות כמו שנאמר ה' קנני ראשית דרכו את שאר עמו אלו הם הצדיקים שבהם שנקראים שאר כמו שנאמר וישארו שני אנשים במחנה ושנינו אין העולם מתקיים אלא על אותם שעושים עצמם שיריים.</p>
<p>ואי תימא הואיל ואתקשרו בצורא דחיי ומתענגי בענוגא עלאה אמאי יחית לון קודשא בריך הוא לארעא פוק ואוליף מזמנא קדמאה דכל אינון רוחין ונשמתין דהוון בדרגא עלאה</p>	<p>ואם תאמר הואיל ונקשרו בצרור החיים ומתענגים בעונג העליון למה יוריד אותם הקדוש ברוך הוא לארץ צא ולמד מזמן ראשון שכל אותם רוחות ונשמות שהיו בדרגה העליונה</p>

²⁰⁴⁵ פי' אחר שהגיע אור א"א עד המלכות אזי נק' "אז", וכפי זה תני והדר מפרש, שתחלה אמר כד אתנהיר נהירו דע"ק בעטרוי גליפין רשימין באז, ומפרש סדר יציאת האור, ואמר אנקיב בחשוכי וכו' א"נ אנקיב בחשוכי הם הקל' שסובבים על הקדושה נקב האור בתוכם וירד (מ"מ).

²⁰⁴⁶ שהיא עושה מלחמה ונסים וגברן נסים לישראל וגברון לעכו"ם והוא כד אתחבר אור וחשך (יהל אור). זי"ן הוא מלשון כלי זיין, והוא הדינין אשר הם בהז"ת (דע"ה ח"ב קלד ע"ב).

²⁰⁴⁷ ששירתא מסטרא דגבורה של הלויים, והוא בהמתקת הגבורות בחסדים, וזהו התחברות א"ז, ומצד אחר נקרא ג"כ שיר כמ"ש בז"ח ריש שיה"ש שר עם י' והוא נהורא דעתיקא (יהל אור).

²⁰⁴⁸ עי' הערה בסוף הספר אות ג'.

²⁰⁴⁹ פי' שהיחוד הנרמז במלת א"ז עדיין לא נעשה כתיקונו שעתיד להעשות לעתיד, וכמ"ש (ישעיה ס, ה) אז תראי ונהרת, (ירמיה לא, יב) אז תשמח בתולה וזולתם (רמ"ז).

²⁰⁵⁰ לפי מדרגת אותו זמן שיצאו ממצרים עשו בה התיקון אבל גם לעתיד יעשוהו בבחינה יותר מעולה (רמ"ז).

²⁰⁵¹ גם באותו זמן המעותד נאמר (ישעיה יא, טו) והחרים ה' את לשון ים מצרים, וגם כי יזכרו גאולת מצרים שהיתה ראש הגאולות ואז תעקר אחיזת החיצונים מכל וכל, וידוע שפרעה הוא ראש לכולם וזה הוא השייכות שיהיה לשירה זו בימי המשיח (רמ"ז).

²⁰⁵² אין הכוונה לאפוקי את האחרונים אלא שאותו הדור הם השרשים הראשונים לכל כללות [נשמות] ישראל (רמ"ז).

²⁰⁵³ פי' כמ"ש בפרשת חיי שרה שהצדיקים חיים תחלה קודם שאר ישראל לכך נקט צדיקיא (מ"מ).

ספר שמות

<p>דלעילא וקודשא בריך הוא אחית להו לארעא לתתא כל שכן השתא דבעי קודשא בריך הוא לישראל לעקימא כמה דאת אמר (קהלת ז כ) כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ואי תימא אינון דמיתו בעטיו דנחש אפילו אינון יקומו ויהון מארי דעיטא למלכא משיחא</p>	<p>שלמעלה והקדוש ברוך הוא הוריד אותם לארץ למטה כל שכן עכשיו שרוצה הקדוש ברוך הוא ליישר את העקום כמו שנאמר כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ואם תאמר אותם שמתו בעצתו של נחש אפילו הם יקומו ויהיה בעלי עצה למלך המשיח.</p>
<p>ועל דא תנינן משה זמין למימר שירתא לזמנא דאתי מאי טעמא בגין דכתיב (מיכה ז טו) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות אראנו אראך מבעי ליה אלא אראנו ממש²⁰⁵⁴ למאן דחמא בקדמיתא יחמי ליה תניינות ודא הוא אראנו וכתיב (תהלים נ כג) אראנו בישע אלהים (שם צא טז) ואראהו בישועתי</p>	<p>ועל זה שנינו משה עתיד לומר שירה לעתיד לבא למה משום שכתוב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות אראנו היה צריך להיות אראך אלא אראנו ממש [משל] למי שראה בתחלה יראנו פעם שניה וזהו אראנו וכתוב אראנו בישע אלהים ואראהו בישועתי</p>
<p>נד/ב</p>	
<p>וכדין אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ליהוה (&)</p>	<p>ואז אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה'.</p>
<p>שירתא דמטרוניתא²⁰⁵⁵ לקודשא בריך הוא תנינן כל בר נש דאמר שירתא דא בכל יומא ומכוון בה זכי למימרה לזמנא דאתי דהא אית בה עלמא דעבר²³⁰ ואית בה עלמא דאתי ואית בה קשרי מהימנותא ואית בה יומי דמלכא משיחא ותלי עלה (נ"א את לאעלא) כל אינון תושבחהן אחרנין²⁰⁵⁶ דקאמרי עלאי ותתאי</p>	<p>שירה של המלכה לקדוש ברוך הוא שנינו כל אדם שאומר שירה זו בכל יום ומכוון בה זוכה לאמרה לעתיד לבא שהרי יש בה עולם שעבר ויש בה עולם הבא ויש בה קשרי האמונה ויש בה ימות מלך המשיח ותלויים עליה (אות למעלה) כל אותן תשבחות אחרות שאומרים עליונים ותחתונים.</p>
<p>השירה שיר זה מבעי ליה אלא שירתא דקא משבחת מטרוניתא למלכא ומשה מתתא לעילא קאמר והא אוקמוה ליהוה בגין דאנהיר לה מלכא אנפחא²⁰⁵⁷ (נ"א דנהיר אנפוי מלכא לקבלה) רבי יוסי אמר דכל אינון משחין²⁰⁵⁸ דהוו נגדין משיך מלכא קדישא לקבלה בגיני כך משבחה ליה מטרוניתא</p>	<p>השירה היה צריך להיות שיר זה אלא השירה שמשבחת המלכה למלך ומשה אמר מלמטה למעלה והרי פרשוה לה' משום שהמלך מאיר לה פנים (שמאירים פני המלך כנגדה) רבי יוסי אמר כל אותם שמנים שהיו נמשכים משך המלך הקדוש כנגדה משום כך משבחת אותו המלכה.</p>
<p>אמר רבי יהודה אי הכי אמאי כתיב (&) משה ובני ישראל והא מטרוניתא בעיא לשבחה אלא זכאה הולקהון דמשה וישראל דאינון הוו ידעין לשבחה למלכא בגין מטרוניתא כדקא יאות בגין דכל ההוא הילא וגבורה דילה ירתא מן מלכא</p>	<p>אמר רבי יהודה אם כך למה כתוב משה ובני ישראל והרי המלכה צריכה לשבח אלא אשרי חלקם של משה וישראל שהם היו יודעים לשבח את המלך בשביל המלכה כראוי משום שכל אותו כח וגבורה שלה ירשה מן המלך.</p>

²⁰⁵⁴ קאי אדור המדבר (רמ"ז).

²⁰⁵⁵ שירתא של הנוק' הנקראת זאת (רח"ו).

²⁰⁵⁶ פי' לרבות כל השירות האחרות (מ"מ).

²⁰⁵⁷ פי' שנתן לה מוחין דילה שמאירים פניה (מ"מ).

²⁰⁵⁸ פי' הארות אבא הנק' שמן (מ"מ).

ספר שמות

<p>רבי חייא פתח ואמר (איכה ב יט) קומי רני בלילה לראש אשמורות קומי רני²⁰⁵⁹ דא כנסת ישראל²⁰⁶⁰ בלילה בגלותא²⁰⁶¹ רבי יוסי אמר בלילה בזמן ששולטת ומתעוררת לראש אשמורות היה צריך להיות בראש אלא לראש ככתוב על ראש המטה ובארנו ראש המטה זה יסוד אף כאן לראש זה יסוד שהמלכה מתברכת בו ראש אשמורות זהו ראש של נצח והוד.</p>	<p>רבי יוסי אמר זהו ראש של כתרי המלך והסיום רבי אבא אמר לראש אשמורות כתוב חסר וזהו הראש ראש המטה והכל נאמר במלך הקדוש העליון וזהו לה'.</p>
<p>רבי יוסי אמר דא הוא רישא דכתרי מלכא וסיומא²⁰⁶⁵ רבי אבא אמר לראש אשמורות כתיב חסר²⁰⁶⁶ ודא הוא רישא ראש המטה וכלא במלכא קדישא עלאה אתמר ודא הוא ליהו"ה²⁰⁶⁷</p>	<p>רבי ייסא אמר השירה הזאת לה' זהו הנהר שיוצא מעדן שכל שמן ומשחה יוצאים ממנו להדליק נרות ומשמע אחר כך שכתוב אשירה לה' זה המלך הקדוש העליון ועל זה לא כתוב אשירה לו.</p>
<p>רבי ייסא אמר השירה הזאת ליהו"ה דא הוא נהרא²⁰⁶⁸ דנפיק מעדן דכל משחא ורבו²⁰⁶⁹ נפיק מניה²⁰⁷⁰ לאדלקא בוצינין²⁰⁷¹ ומשמע לבתר²⁰⁷² דכתיב (&) אשירה ליהו"ה דא הוא מלכא קדישא עלאה ועל דא לא כתיב אשירה לו</p>	

²⁰⁵⁹ לשון נקבה (אור יקר).

²⁰⁶⁰ ורני אינו לשון רינה דשיר ושבח שלשמחה אלא לשון צעקה ורננה של תפלה (אור יקר).

²⁰⁶¹ ור' יוסי פליג עליה ואמר בלילה היינו חצות לילה ששכינה קמה בג"ע לשבח להקב"ה (אור יקר).
²⁰⁶² "המטה" מלכות, "ראש המטה" יסוד, ונקרא ראש אשמורות היינו שכינה היא לג' משמרות הוי הלילה: הא', האשמורה השמאלית. הב', היא האשמורת התיכונה מצד הת"ת. הג', אשמורת הימין בבקר אל החסד, והיא צועקת בלילה אל היסוד ישפיעה, ועם היות שהשפע נמשך מלמעלה, סוף סוף מתברכא ביה, וממנו היא יונקת שהעליונות משפיעות על ידה (אור יקר).

²⁰⁶³ ולא אמר מיניה (אור יקר).

²⁰⁶⁴ נראה שאינו רוצה לפרש ראש אשמורות כמו ראש המטה, ואשמורות ומטה ענין א' כדפי' לעיל אלא ראש לבד רוצה שיהיה היסוד ואשמורות הם הנר"ה שהיסוד נקרא ראש, והוא מאותם האשמורות שהם משך השפע, ולא הכריח מראש המטה אלא שהיסוד נקרא ראש לבד ועתה יאמר ראש אשמורות יונק מהאשמורות, שהם נר"ה אשמורת ימין ואשמורת שמאל, ולא רצה לפרש שהיסוד ראש לאשמורות נר"ה בעת שעולה על גביהן, דאם כן אמאי היא מתברכא ביה, הרי נסתלק למעלה ואז אינה מתברכת ממנו שהיא למטה, אלא מבחר הפירושים הוא ראש למלכות ומושך מהנצח וההוד והוא ראש יונק מהאשמורת כדפי' ולא פי' ת"ת ראש לאשמורות נר"ה שאינה מתברכת בו אלא ממנו מרחוק (אור יקר). ז"ל הרב: דע כי חצי יסוד נאחז בגוף עצמו אך חצי השני נשאר בין הירכים שהם נר"ה שבו, עכ"ל. ולכן נק' היסוד רישא דנצח והוד מאחר שחציו תקוע תוך הת"ת למעלה מנר"ה (מ"מ).

²⁰⁶⁵ הוא היסוד שבו ב' בחינות ממעלה למטה, סיומא וממטה למעלה רישא, והיינו ב' אשמורות, ור' אבא פי' כדפי' אשמורת מטה ממש, ולכך פי' לשון אשמורת א', ואינו דוחק למה לא אמר קומי רני בלילה לה' ממש (אור יקר). פי' שהיסוד עולה בסוד הדעת עד המוחין להמשיך הטיפה משם וז"ש רישא דכתרי מלכא וכפי האמת הוא סיומא (מ"מ).

²⁰⁶⁶ פי' המלכות נקרא כן והיסוד ראש לה (מ"מ).

²⁰⁶⁷ פי' ז"א (מ"מ).

²⁰⁶⁸ ר' ייסא פי' "לה" בסוד הדעת שהוא סוד משך נהר יוצא מעדן מהחכמה (אור יקר). פי' בינה, ומביא ראייה מדכתיב בסיפא אשירה לה' ואם לה' דרישא דקרא הוא ז"א א"כ אשירה לו מבעי ליה אלא ודאי לה' דרישא היא בינה ודסיפא היא ז"א (מ"מ).

²⁰⁶⁹ שפע ואור החכמה (אור יקר).

²⁰⁷⁰ דרך הבינה ולחוש (אור יקר).

²⁰⁷¹ הם ז' ספירות המאירות והיינו בחכמה במשך הדעת (אור יקר).

²⁰⁷² בת"ת עצמו בפסוק ב' כאומרו אשירה לה' (אור יקר).

ספר שמות

<p>ויאמרו לאמר (זהו) לדורי דורות כדי שלא ישתכח מהם לעולמים שכל מי שזוכה לשירה הזו בעולם הזה זוכה לה בעולם הבא וזוכה לשבח בה בימות מלך המשיח בשמחת כנסת ישראל בקדוש ברוך הוא שכתוב לאמר באותו זמן לאמר בארץ הקדושה בזמן ששכנו ישראל בארץ לאמר בגלות לאמר בגאולת ישראל לאמר לעולם הבא.</p>	<p>ויאמרו לאמר (דא הוא) לדרי דריין²⁰⁷³ בנין דלא יתנשי מנייהו לעלמין דכל מאן דזכי להאי שירתא בהאי עלמא זכי לה בעלמא דאתי וזכי לשבחה בה ביומוי דמלכא משיחא בהדווא דכנסת ישראל בקודשא בריך הוא דכתיב לאמר לאמר בההוא זמנא לאמר בארעא קדישא בזמנא דשרו ישראל בארעא לאמר בגלותא²⁰⁷⁴ לאמר בפורקנא דלהון דישראל לאמר לעלמא דאתי</p>
<p>אשירה לה' היה צריך להיות נשיר מה זה אשירה אלא משום שהיו משבחים את תשבחת המלכה (הצטרפו לשבח) לה' זה המלך הקדוש כי גאה גאה²⁰⁷⁵ קמה שעלה והתעטר בעטרותיו להוציא ברכות וכחות וגבורות להתעלות בכל כי גאה גאה גאה בעולם הזה גאה לעולם הבא כי גאה באותו זמן גאה כדי שיתעטר בעטרותיו בשמחה שלימה.</p>	<p>אשירה ליהוה (&) נשיר מבעי ליה²⁰⁷⁶ מאי אשירה אלא בנין דהווי משבחן תושבחתא דמטרוניתא²⁰⁷⁷ (בעו לשבחה) ליהוה דא מלכא קדישא²⁰⁷⁸ כי גאה גאה (כמה)²³¹ דסליק²⁰⁷⁹ ואתעטר בעטרוי²⁰⁸⁰ לאפקא²³² ברכאין²⁰⁸¹ וחילין²⁰⁸² וגבוראין²⁰⁸³ לאסקא²³³ בכלא כי גאה גאה גאה בהאי עלמא גאה בעלמא דאתי כי גאה בההוא זמנא גאה בנין דיתעטר בעטרוי בהדווא שלימתא</p>
<p>סוס ורוכבו רמה בים השלטון שלמטה והשלטון שלמעלה שאחוזים בהם נמסרו לאותו הים הגדול והשליט הגדול לעשות בהם נקמות ושנינו הקדוש ברוך הוא לא עושה דין למטה עד שיעשה בשליטיהם למעלה זהו שכתוב יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה.</p>	<p>סוס ורוכבו רמה בים שולטנותא דלתתא ושולטנותא דלעילא²⁰⁸⁴ דאחידן בהו²⁰⁸⁵ אתמסרו בההוא ימא רבא ושולטנותא רבא למעבד בהו נוקמין ותנינן לא עביד קודשא בריך הוא דינא לתתא עד דיעביד בשולטניהון לעילא דא הוא דכתיב (ישעיה כד כא) יפקוד יהוה על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה</p>
<p>רמה בים אמר רבי יהודה בו בלילה התעוררה גבורה חזקה שכתוב בו</p>	<p>רמה בים אמר רבי יהודה ביה בליליא אתער גבורה תקיפא דכתיב ביה (&) ויולך יהוה את</p>

²⁰⁷³ הרי נשלמו אז הז'ן בהגדלות והמוחין היותר שלימים, וכן ישראל למטה, כי אז נולד כל האורות דחמדת ישראל וכו' והנה אלו האורות נולדו להם לישראל אז, והוא הלידה דליל ז' של פסח, כי אז נולדו האורות דתקות כל חמדת ישראל אשר לעתיד לבא, וזהו שנאמר בשירת הים (שמות טו א) ויאמרו לאמר (דע"ה ח"ב קכו ע"ג).

²⁰⁷⁴ על הנסים נסתרם שהקב"ה עושה עם ישראל תמיד (ויקרא כו מד) ואף גם זאת כו' (שם).

²⁰⁷⁵

²⁰⁷⁶ פי' הנ' מורה על הריבוי (מ"מ).

²⁰⁷⁷ ואמרו אשירה כאלו היא מדברת על עצמה (אור יקר). אשירה הוא לשון יחיד היא הנוק' דז"א, ר"ל שהשירה ששוררת מלכות לז"א אמרוהו ישראל (מ"מ).

²⁰⁷⁸ ת"ת בסוד חו"ב (אור יקר).

²⁰⁷⁹ אל הבינה (אור יקר).

²⁰⁸⁰ תרין עטרין דירית מאבא ואימא והם חו"ג הנעלמות שם (אור יקר). גאות הם בא"א ששם ת"י נימין בגימ' גאות, וכן או"א נק' גאות כי ח"י נימין חופפין עליהם, וז"ש כי גאה גאה, שז"א עולה לא"א ואו"א לקמן המוחין משם (מ"מ).

²⁰⁸¹ הם מוח חו"ב (מ"מ).

²⁰⁸² הם החסדים שמשם באים הנשמות (מ"מ).

²⁰⁸³ הם ה"ג (מ"מ).

²⁰⁸⁴ סוס היא פלונית ורוכבו הוא ס"מ (מ"מ).

²⁰⁸⁵ פי' המצריים אוחזים בפלונית וס"מ (מ"מ).

ספר שמות

<p>הים ברוח קדים עזה כל הלילה (ס"א דאתער בה גבורה תקיפא) בההוא זמנא בעאת מטרוניתא מן מלכא כל אינון אכלוסין דלתתא וכל אינון שולטנין דלעילא דיתמסרון בידהא וכלהו אתמסרו בידהא למעבד בהו נוקמין הדא הוא דכתיב (&) סוס ורוכבו רמה בים בים סתם לעילא ותתא</p>	<p>ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה (שהתעוררה בו גבורה חזקה) באותו זמן בקשה המלכה מן המלך את כל אותם אוכלוסים שלמטה וכל אותם שליטים שלמעלה שימסרו בידיה וכולם נמסרו לידיה לעשות בהם נקמות זהו שכתוב סוס ורוכבו רמה בים בים סתם למעלה ולמטה.</p>
<p>עזי וזמרת יה (&) רבי חייא פתח ואמר (תהלים קל"ה) אהור וקדם צרתני ותשת עלי כפכה כמה הצטרכו בני אדם לכבד את הקדוש ברוך הוא משום שכאשר ברא הקדוש ברוך הוא את העולם הוא כד ברא עלמא</p>	<p>עזי וזמרת יה רבי חייא פתח ואמר אהור וקדם צרתני ותשת עלי כפכה כמה הצטרכו בני אדם לכבד את הקדוש ברוך הוא משום שכאשר ברא הקדוש ברוך הוא את העולם</p>
נה/א 2087	
<p>אסתכל ביה באדם למהוי²⁰⁸⁸ שליט על כלא²³⁴ (נ"א למהוי שלים ככולא ואתברי דו פרצופין²⁰⁸⁹) והוה דמי לעלאין ותתאין²⁰⁹⁰ נחת ליה בדמות יקירא²⁰⁹¹ וחמו ליה בריין כדין אתכנשו לגביה וסנידו לקבליה ואימתא ודחלא נפלת עליהו מדחלתיה הדא הוא דכתיב (בראשית ט ב) ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים</p>	<p>הסתכל על האדם להיות שליט על הכל (להיות שלם בכל ונברא בשני פרצופים) והיה דומה לעליונים ולתחתונים הוריד אותו בדמות מכובדת וראו אותו הבריות אז התכנסו אליו והשתחוו לפניו ופחד ואימה נפלו עליהם מפחדו זהו שכתוב ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים.</p>
<p>עייליה לגנתיה דנטע לנטריה²⁰⁹² למהוי ליה הדו על הדו²⁰⁹³ ולאשתעשע ביה עבד ליה טרוצטבולין²⁰⁹⁴ מחפיין באבני יקר ומלאכין עלאין הדאן קמיה לבתר פקיד ליה²⁰⁹⁵ על אילנא חד ולא קאים בפקודא דמאריה²⁰⁹⁶</p>	<p>הכניס אותו לגנו שנטע לשמרו להיות לו שמחה על שמחה ולהשתעשע בו עשה לו חופה מכסה באבנים יקרות ומלאכים עליונים שמחים לפניו אחר כך צוה אותו על עץ אחד ולא עמד במצות רבונו.</p>

²⁰⁸⁶ מפני שהקב"ה כבדם בשעת בריאתם כל הכבוד שאפשר, והם מנעו הכבוד מהם בחטאתם, וא"כ צריכים הם לכבד הבורא שברא' בכל הכבוד (אור יקר)

²⁰⁸⁷ רח"ו עד הסוף, רמ"ז עד הסוף, מאמרי רשב"י עד הסוף, יהל אור עד הסוף, זהר הרקיע עד הסוף, לש"ו עד הסוף, מפתח הלש"ו עד הסוף

²⁰⁸⁸ פי' השגיח בו ונתן לו כח (אור יקר).

²⁰⁸⁹ שהם עליונים ותחתונים גשמיים ורוחניים מים עליונים ומים תחתונים זכר ונקבה ולזה היה בו חלק מזה וחלק מזה (אור יקר).

²⁰⁹⁰ האדם אינו רומז אל בחי' פרטית כמו אל זעיר לבדו או אל מלכות לבדה, אלא הוא רומז אל ה' פרצופים דוגמת א"א, וז"ש "דמי לעילאין" הם ג"ר, ותתאין הם ז"ן, א"נ לפי שבו יחידה חיה נשמה מכח"ב, נ"ר מז"ן, וז"ש לעילאין ותתאין, א"נ לעילאין אצילות תתאין בי"ע שאדה"ר היה כולל אבי"ע (מ"מ).

²⁰⁹¹ בסוד הנשמה הנפלאה שסופר בה כמה עניינים בתיקונים (אור יקר).

²⁰⁹² כי עיקר קיום מצות היה בג"ע כאומרו לעבדה ולשמרה ופי' אלו מצות עשה ומצות לא תעשה (אור יקר).

²⁰⁹³ שמחת עצמו בבריאתו וכן נוסף על זה שמחתו בג"ע וכל הנברא בו והקב"ה משתעשע בו בסוד שעשועו עם הצדיקים בג"ע שהיחוד על ידם בהם ומהם עצמם (אור יקר).

²⁰⁹⁴ חופות (רח"ו במ"מ).

²⁰⁹⁵ היינו סוד עץ הדעת וכו' דהיינו להרחיקו מכל חיצוני ושלא לידבק אליהם (אור יקר).

²⁰⁹⁶ שנתדבק בחצונים ונתלבש בחומר טמא ויצר הרע (אור יקר).

ספר שמות

<p>אשכנזא בספרא דהנוך²⁰⁹⁷ דלבתר דסליק ליה²⁰⁹⁸ קודשא בריך הוא ואחמי ליה כל גנוזיא²⁰⁹⁹ דמלכא עלאי ותתאי אחמי ליה אילנא דחיי²¹⁰⁰ ואילנא דאתפקד²¹⁰¹ עליה אדם ואחמי ליה דוכתיה²¹⁰² דאדם בגנתא דעדן וחמא דאלמלי נטיר אדם פקודא דא יכיל לקיימא תדירא ולמהוי תדירא תמן הוא לא נטר פקודא דמאריה נפק בדימוס ואתענש ונענש.</p>	<p>מצאנו בספרו של חנוך שלאחר שהעלה אותו הקדוש ברוך הוא והראה לו את כל גנוזי המלך עליונים ותחתונים הראה לו את עץ החיים והעץ שהצטוו עליו אדם והראה לו מקומו של אדם בגן עדן וראה שאלמלא שמר אדם מצוה זו יכול לעמוד תמיד ולהיות שם תמיד הוא לא שמר מצות רבונו יצא בדימוס ונענש.</p>
<p>רבי יצחק אמר אדם דו פרצופין אתברי והא אוקימנא (בראשית ב כא) ויקח אחת מצלעותיו נסרו הקדוש ברוך הוא ואתעבידו תרין ממזרח וממערב הדא הוא דכתיב (תהלים קל"ט ה) אהור וקדם צרתני אהור דא מערב וקדם דא מזרח</p>	<p>רבי יצחק אמר אדם נברא דו פרצופים והרי בארנו ויקח אחת מצלעותיו נסרו הקדוש ברוך הוא ונעשו שנים ממזרח וממערב זהו שכתוב אהור וקדם צרתני אהור זה מערב וקדם זה מזרח.</p>
<p>רבי חייא אמר מה עביד קודשא בריך הוא תקין לההיא נוקבא ושכליל שפירותה על כלא ועיילה לאדם הדא הוא דכתיב (&) ויבן יהו"ה אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה תא חזי מה כתיב לעילא (&) ויקח אחת מצלעותיו מאי אחת כמה דאת אמר (שיר ו ט) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה מצלעותיו מסטרוי כמה דאת אמר (שמות כו ב) ולצלע המשכן</p>	<p>רבי חייא אמר מה עשה הקדוש ברוך הוא הוא תיקן אותה נקבה ושכלל את יפיה על הכל והכניסה לאדם זהו שכתוב ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה בא וראה מה כתוב למעלה ויקח אחת מצלעותיו מה זה אחת כמו שנאמר אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה מצלעותיו מצדדיו כמו שנאמר ולצלע המשכן.</p>
<p>רבי יהודה אמר קודשא בריך הוא נשמתא עלאה יחב ביה באדם וכליל ביה חכמתא וסכלתנו למנדע כלא מאן אתר יחב ביה נשמתא רבי יצחק אמר מאתר דשאר נשמתין קדישין קא אתיין²¹⁰³</p>	<p>רבי יהודה אמר הקדוש ברוך הוא נתן נשמה עליונה באדם וכלל בה חכמה ותבונה כדי לדעת הכל מאיזה מקום נתן בו נשמה רבי יצחק אמר ממקום ששאר הנשמות הקדושות באות.</p>
<p>רבי יהודה אמר מהכא דכתיב (בראשית א כד) תוצא הארץ נפש חיה מאן הארץ מההוא</p>	<p>רבי יהודה אמר מכאן שכתוב תוצא הארץ נפש חיה מי זו הארץ מאותו מקום שהמקדש נמצא בו נפש חיה</p>

²⁰⁹⁷ יובן בספר הגלגולים [פ"ח] שחנוך זכה לנשמה דזיהרא עילאה שהיתה לאדה"ר קודם חטאו (רמ"ז).

²⁰⁹⁸ לחנוך עצמו (אור יקר).

²⁰⁹⁹ הם גנוזי ואוצרי כל צורכי ההנהגה (אור יקר).

²¹⁰⁰ להשכיר לעוסקי תורה (אור יקר).

²¹⁰¹ להעניש עוברי תורה (אור יקר).

²¹⁰² ובחינתו קודם חטאו וחופתו ומעלתו וכל זה מפני שחנוך ירש לבוש אדם הראשון כדפי' בשיה"ש, דאלמלא וכו', אם כן הוא מנע הטוב ממנו, ור' יצחק פליג את"ק דת"ק פירש ד'ו פרצופין שהם הרכבתו מן העליונים ומן התחתונים ואיהו סבירא ליה ד'ו פרצופין היינו ז'ו'ן ממש, ונסרו הקב"ה לשתים לא ימין ושמאל אלא אהור וקדם, בענין שיש בזכר ימין ושמאל וקדם, ובנקבה ימין ושמאל ואהור, ולדעת ר' יצחק בנסירה לבד נגמר מעשה הנקבה שמקושטת וגמורה ובריה שלימה היתה, ור' חייא פליג עליה ואמר שלא היתה גמורה נקבה (אור יקר).

²¹⁰³ פ"ה הם או"א כנודע שחיה מאבא ונשמה מאימא וז"ש יהודה אמר מהכא כדמפרש ואזיל (מ"מ).

ספר שמות

<p>אתר²¹⁰⁴ דמקדשא אשתכח ביה נפש היה נפש היה סתם²¹⁰⁵ דא נפשא דאדם קדמאה דכלא</p>	<p>נפש חיה סתם זו נפש של אדם הראשון של הכל.</p>
<p>רבי חייא אמר אדם הוה ידע חכמתא עלאה יתיר ממלאכי עלאי והוה מסתכל בכלא וידע ואשתמודע למאריה יתיר מכל שאר בני עלמא בתר דחב אסתמו מניה מבועי דחכמתא מה כתיב (נ"א ממה דכתיב) (שם ג כג) וישלחהו יהו"ה אלהי"ם מגן עדן לעבוד את האדמה</p>	<p>רבי חייא אמר אדם היה יודע חכמה עליונה יותר ממלאכי העליונים והיה מסתכל בכל ויודע ונודע לרבונו יותר מכל שאר בני העולם לאחר שחטא נסתמו ממנו מעיינות החכמה מה כתוב (ממה שכתוב) וישלחהו ה' אלהים מגן עדן לעבוד את האדמה.</p>
<p>רבי אבא אמר אדם הראשון מדבר ונוקבא אשתכח²¹⁰⁶ הדא הוא דכתיב (שם א כו) ויאמר אלהי"ם נעשה אדם בצלמנו כדמותנו ועל דא דבר ונוקבא אתעבידו כהדא ואתפרשו לבתר ואי תימא הא דאמר האדמה אשר לקח משם²¹⁰⁷ הכי הוא ודאי ודא היא נוקבא וקודשא בריך הוא אשתתף עמה²¹⁰⁸ ודא הוא דבר ונוקבא וכלא הוא מלה הדא</p>	<p>רבי אבא אמר אדם הראשון מזכר ונקבה נמצא זהו שכתוב ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו ועל זה זכר ונקבה נעשו כאחד ונפרדו אחר כך ואם תאמר זה שאמר האדמה אשר לקח משם כך הוא ודאי וזוהי הנקבה והקדוש ברוך הוא השתתף עמה וזהו זכר ונקבה והכל דבר אחד.</p>
<p>רבי יוסי אמר עזי וזמרת יה²¹⁰⁹ (&) אינון דכלילין דא בדא ולא אתפרשאין דא מן דא²¹¹⁰ ולעלמין²¹¹¹ אינון בחביבותא ברעותא הדא דמתמן אשתכחו (נ"א אתמשכו) משיכון דנחלין ומבויעין לאסתפקא כלא ולברכא כלא לא כדיבי מימי מבויעין כמה דאת אמר (ישעיה נח יא) וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו ועל דא ויהי לי לישועה²¹¹² דבגיני כך מלכא</p>	<p>רבי יוסי אמר עזי וזמרת יה אותם הכלולים זה בזה ולא נפרדים זה מזה ולעולמים הם בחביבות ברצון אחד שמשם נמצאות (נמשכו) משיכות הנחלים והמעיינות לספק לכל ולברך את הכל לא מכזבים מימי המעיינות כמו שנאמר וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו ועל זה ויהי לי לישועה שבשביל כך המלך הקדוש מושך ומוריש למטה ומתעורר הימין לעשות נסים.</p>

²¹⁰⁴ פי' מלכות שהמקדש רומז אליה (מ"מ).

²¹⁰⁵ פי' אבא לפי שחיה ממנו וז"ש דא נפשא דאדם קדמאה דכולא (מ"מ).

²¹⁰⁶ פי' ז'ין והם צלם ודמות (מ"מ). לעיל יב ע"א ויקרא יט ע"א ועי' תזריע מג ע"ב (לש"ו).

²¹⁰⁷ פי' דמשמע שהוא ממלכות לבדה הנק' אדמה ותירץ דקב"ה אשתתף עמה והזכיר הכתוב המלכות לפי שהיא נגלית והז"א מתלבש בתוכה (מ"מ).

²¹⁰⁸ כל הנשמות והעולמות אשר לבי"ע ממש שיצאו ונבראו אח"כ מהמלכות דאצילות ע"י זווגא בז"א (ע' זוה"ק ח"א כב ע"א כט ע"ב ובח"ב יב ע"א וח"ג ז ע"א יט ע"א קעד ע"ב וע' עוד ח"א יג סע"א וח"ב נה ע"א) (כללים ח"א קח ע"ג).

²¹⁰⁹ אדנ"י גימ' ס"ה ועם י"ב אותיות המלוי הו גימ' ע"ז וכן שם ס"ג עם י' אותיות המלוי גימ' ע"ג וד' אותיות הפשוט הרי גימ' ע"ז ג"כ ועי' דף סו ע"ב כי ת"ת דאצילות נק' ו"ו והם גימ' י"ב וכ"א כלול מי' י"ב פעמים ה' הם ס' וכנגדם ס' דת"ת דמלכות וכנגדם ס' פולסי דנורא ביצירה הנק' נער והוא כנגד הת"ת ג"ש (זהר הרקיע).

²¹¹⁰ קבלת אר"א ויניקתם הנה הוא מהמזלין אשר האר"א כלולים בהם והמזלין הם הדעת עלאה אשר על ידיהם מתייחדים האר"א והם ע"ז תרין ריעין דלא מתפרשין דא מן דא כמ"ש באד"ז רצ ע"ב (וכן הוא בפ' בשלח נ' ע"ב נ"ה ע"א ופ' ויקרא ד' ע"א ס"א ע"ב) (כללים ח"ב קכב ע"א). לעולם אין אור המאציל נפסק אפי' רגע אחת וכו' הוא לשפע החיות והמזון הוא אשר לא נפסק לעולם (ביאורים ח"ב ע ע"ג).

²¹¹¹ ח"ג ד ע"א סא ע"ב רצ ע"ב (לש"ו).

²¹¹² פי' י"ה הנזכר שהם אר"א הם לי לישועה (מ"מ).

ספר שמות

קדישא ²¹¹³ משיך ואחסין לתתא ואתער ימינא למעבר נסין	
זה אלי ואנוהו (&) דא צדיק דמניה נפקין ברכאן בזווג ואנוהו בההוא אתר דחביבותא אשתכח ביה ודא הוא מקדשא ²¹¹⁴ אלהי אבי וארוממנהו משה קאמר דא לנבי אתר דלואי ²¹¹⁵ אתיין מההוא סטרא ועל דא (הוה) שלימותא דכלא הוא בההוא אתר (נ"א בהאי קרא) ²³⁵	זה אלי ואנוהו זה צדיק שממנו יוצאות ברכות בזווג ואנוהו באותו מקום שנמצאת בו חביבות וזהו המקדש אלהי אבי וארוממנהו משה אמר את זה למקום שהלויים באים מאותו צד ועל זה (היה) שלמות הכל הוא באותו מקום (בזה הפסוק).
רבי יצחק אמר ויהי לי לישועה דא מלכא קדישא ²¹¹⁶ והכי הוא ומנלן מקרא אחרינא אשכחנא ליה דכתיב (ישעיה יב ב) כי עזי וזמרת יה יהו"ה ויהי לי לישועה ממשמע דקאמר יהו"ה ויהי לי לישועה	רבי יצחק אמר ויהי לי לישועה זה המלך הקדוש וכך הוא ומנין לנו מקרא אחר מצאנו לו שכתוב כי עזי וזמרת יה ה' ויהי לי לישועה ממשמע שאמר ה' ויהי לי לישועה
נה/ב	
דא מלכא קדישא	זה המלך הקדוש.
עזי וזמרת יה וגו' רבי חזקיה פתח ואמר בפסוק זה שכתוב בכל עת אוהב הרע ואח לצרה יולד בכל עת אוהב הרע זה הקדוש ברוך הוא שכתוב בו רעך ורע אביך אל תעזוב.	עזי וזמרת יה וגו' רבי חזקיה פתח ואמר בפסוק זה שכתוב בכל עת אוהב הרע ואח לצרה יולד בכל עת אוהב הרע זה הקדוש ברוך הוא שכתוב בו רעך ורע אביך אל תעזוב.
ואח לצרה יולד בשעה שיציקו לך שונאין מה אומר הקדוש ברוך הוא למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך ישראל נקראים אחים ורעים לקב"ה יולד מה זה וכי עכשיו יולד אלא בשעה שנולדת צרה בעולם יהיה אח כנגדך להציל אותך מכל אותם שמציקים לך.	ואח לצרה יולד בשעה שיציקו לך שונאין מה אומר הקדוש ברוך הוא למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך ישראל נקראים אחים ורעים לקב"ה יולד מה זה וכי עכשיו יולד אלא בשעה שנולדת צרה בעולם יהיה אח כנגדך להציל אותך מכל אותם שמציקים לך.
רבי יהודה ²¹²⁰ אמר יולד דמלכא קדישא יתער בעז הזה לנקום לך מהאומות להיניק לך מהאם באותו צד כמו שנאמר עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה	רבי יהודה אמר יולד שהמלך הקדוש יתערורר בעז הזה לנקום לך מהאומות להיניק לך מהאם באותו צד כמו שנאמר עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה

²¹¹³ פי' בשביל הארות אר"א הנזכר לכך מלכא קדישא שהוא ז"א מושך שפע למלכות ולבי"ע (מ"מ).

²¹¹⁴ יסוד דנוק' (רח"ו). ועי' דע"ה ח"א פ ע"ד.

²¹¹⁵ פי' גבורה דז"א שהיא אלוה, לוי בן יעקב (מ"מ).

²¹¹⁶ פי' ז"א ופליג את"ק שאמר ויהי לי לישועה קאי על י"ה הנזכר (מ"מ).

²¹¹⁷ ששם הרחמים וטובים לכל עת (אור יקר).

²¹¹⁸ נקרא אח מצד ז' מדות ושם הדין והיינו טוב לצרה להצלה והיינו אדם שאינו עולה אלא בשבע מדות ולכך יולד לו צרה וינצל ע"י אח, אבל הרע אין לו צרה כלל, ור' יהודה תי' דאהדר יולד לאח ממש, והיינו שהת"ת אח מסתלק אל תוכיות הבינה ויוצא משם מסוד הרחם ויולד להצילו (אור יקר).

²¹¹⁹ שאינו מתרחק מן האדם אפילו רגע וכו', [ע"י ח"ג דף ד ע"א] מה בין רעים לדודים, והקב"ה נק' לאדם רע דבק בלי פירוד, כאומרו ואתם הדבקים בה' והיינו מצד אותם הנאחזים בג' ראשונות (אור יקר).

²¹²⁰ ר"י פליג על רבי חזקיה דלעיל שפירש יולד קאי על הצרה, ור"י מפרש יולד קאי על הקב"ה וה"ק ואח שהוא הקב"ה בעת צרה יולד דהיינו יתערורר להנקם מהאויבים (מ"מ).

ספר שמות

<p>מאימא²³⁷²¹²¹ בההוא סטרא²¹²² כמה דאת אמר עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה לאתערא גבוראן לקבל אומין עכו"ם</p>	<p>לעורר גבורות כנגד אומות עובדי כוכבים ומזלות.</p>
<p>רבי ייסא פתח ואמר כמה אית ליה לבר נש לרחמא ליה לקודשא בריך הוא דהא לית ליה פולחנא לקודשא בריך הוא (אלא) כמה רחמיותא וכל מאן דרחים ליה ועביד פולחנא ברחימותא קארי ליה קודשא בריך הוא רחמימא²¹²³ אי הכי²¹²⁴ במאי אוקימנא הני קראי (&) רעך ורע אביך אל תעזוב וכתוב (משלי כה יז) הוקר רגלך מבית רעך</p>	<p>רבי ייסא פתח ואמר כמה יש לאדם לאהוב את הקדוש ברוך הוא שהרי אין לך עבודה לקדוש ברוך הוא (אלא) כמו אהבה וכל מי שאוהב אותו ועושה עבודתו באהבה קורא לו הקדוש ברוך הוא אהוב אם כך במה בארנו פסוקים אלו רעך ורע אביך אל תעזב וכתוב הוקר רגלך מבית רעך.</p>
<p>אלא הא אוקמוה חברייה האי קרא (בעולות ושלמים והאי בחטאות ואשמות וכתוב וכו')²¹²⁵²³⁸ בעולות²¹²⁶ כתיב השתא רעך²¹²⁷ ורע אביך אל תעזוב למפלה ליה²¹²⁸ ולא תדבקא ביה ולמעבד פקודי אל תעזוב ודאי²¹²⁹ והא דאתמר הוקר רגלך מבית רעך כלומר הוקר יצרך²¹³⁰ דלא ירתח²¹³¹ לקבלך ולא ישלוט בך ולא תעביד הרהורא אחרא מבית רעך מאן בית רעך דא נשמתא קדישא²¹³² דאעיל²¹³³ בך רעך ויהבה בגוך</p>	<p>אלא הרי בארוה החברים פסוק זה בעולות ושלמים וזה בחטאות ואשמות וכתוב עכשיו רעך ורע אביך אל תעזוב לעבוד אותו ולהדבק בו ולעשות מצוותיו אל תעזוב ודאי וזה שנאמר הוקר רגלך מבית רעך כלומר הוקר יצרך שלא ירתח כנגדך ולא ישלוט בך ולא תעשה הרהור אחר מבית רעך מי זה בית רעך זו הנשמה הקדושה שהכניס בך רעך ונתן אותה בתוכך.</p>
<p>ועל דא פולחנא דקודשא בריך הוא לרחמא ליה בכלא כמה דכתיב (דברים ו ה) ואהבת את יהוה אלהיך (&) זה אלי ואנוהו דכל ישראל חמו על ימא מה דלא חמא יחזקאל נביאה ואפילו אינון עוברי דבמעיי אמהון הוו חמאן ומשבחן לקודשא בריך הוא וכלהו הוו</p>	<p>ועל זה עבודת הקדוש ברוך הוא לאהוב אותו בכל כמו שכתוב ואהבת את ה' אלהיך זה אלי ואנוהו שכל ישראל ראו על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא ואפילו אותם העוברים שבמעיי אמם היו רואים ומשבחים את הקדוש ברוך הוא וכולם היו אומרים</p>

- ²¹²¹ בינה, ור' יהודה מפרש ויהי לי כשיורד מעזי שהיא אימא עילאה לישועה כדפי' ר' יצחק (אור יקר).
- ²¹²² דהיינו חכמה כדפי', וצריכים ב' מדות, הא' רחמים, הב', דין דהיינו חכמה ובינה, כדי שהדין יהיה בשנאיהון דישראל (אור יקר).
- ²¹²³ היינו מצד החכמה אוהב, ומשם נהירו דחסד (אור יקר).
- ²¹²⁴ שאתה אומר שיהיה אוהב להקב"ה ולא רע והכתוב אומר רעך ורע אביך מורה שיהיה רע להקב"ה ויש פסוק אחר שאומר הוקר רגלך מבית רעך ולכאורה קשיא אומרו אל תעזוב וכתוב הוקר (אור יקר).
- ²¹²⁵ ר"ל בהם הוקר רגלך אבל בעולות אל תעזוב וכו' (מ"מ).
- ²¹²⁶ ירצה בעולות הבאים על חטא הוקר רגלך שאל תחטא ותצטרך להביא עולות אמנם לכולהו פי' קארי ליה רע ולפי זה כתיב השתא רעך ורע אביך אל תעזוב שהכוונה העיקר הוא להיות אוהב דהיינו העבודה השלימה, אמנם פחות רעך ורע אביך לא תפחות "מלמפלח ליה" (אור יקר).
- ²¹²⁷ פי' עכשיו אנו מתרצים תירוץ אחר (מ"מ).
- ²¹²⁸ ובעזיבה נקט רע שלא יפחות מעבודה זו (אור יקר).
- ²¹²⁹ והוקר רגלך ג"כ נפרש אותו (אור יקר).
- ²¹³⁰ והוא רגלך סבתך לחטא או רגלך שהוא בחי' אחרונה שבאדם רגל לנפש רוח ונשמה (אור יקר).
- ²¹³¹ דריש רגלך לשון מרגל שהוא יצר הרע (רח"ו).
- ²¹³² שבה שוכן הקב"ה באדם או ירצה בית רעין הוא כמו מבית ומחוץ הכניסה הקב"ה רעך בה (אור יקר).
- ²¹³³ אמנם עיקר העבודה היא לרחמא ליה וכו' (אור יקר).

ספר שמות

<p>2134 אמרין (&) זה אלי ואנוהו אלהי אבי וארוממנהו²¹³⁵ כמה דאת אמר אלהי אברהם²¹³⁶</p>	<p>זה אלי ואנוהו אלהי אבי וארוממנהו כמו שנאמר אלהי אברהם.</p>
<p>אמר רבי יוסי אי הכי אמאי וארוממנהו דהא אלהי אברהם לעילא הוא אמר ליה אפילו הכי²¹³⁷ אצטריך וכלא חד מלה וארוממנהו בכלא לאכללא מאן דידע ליחדא שמא קדישא רבא דהא הוא פלחנא עלאה דקודשא בריך הוא</p>	<p>אמר רבי יוסי אם כך למה וארוממנהו שהרי אלהי אברהם הוא למעלה אמר לו אפילו כך צריך והכל דבר אחד וארוממנהו בכל לכלול מי שידוע ליחד את השם הקדוש הגדול שהרי זוהי עבודה עליונה של הקדוש ברוך הוא.</p>
<p>רבי יהודה הוה יתיב קמיה דרבי שמעון והוה קארי כתיב (ישעיה נב ח) קול צופיך נשאו קול יחדיו ירננו קול צופיך מאן אינון צופיך אלא אלין אינון דמצפאן אימתי ירחם קודשא בריך הוא למבני ביתיה נשאו קול ישאו קול מבעי ליה מאי נשאו קול אלא כל בר נש דבכי וארים קליה על חרבן ביתיה דקודשא בריך הוא זכי למה דכתיב לבתר (&) יחדיו ירננו וזכי למחמי ליה בישובא בחדוותא</p>	<p>רבי יהודה היה יושב לפני רבי שמעון והוא קורא כתוב קול צופיך נשאו קול יחדיו ירננו קול צופיך מי הם צופיך אלא אלה הם שמצפים מתי ירחם הקדוש ברוך הוא לבנות את ביתו נשאו קול היה צריך להיות ישאו קול מה זה נשאו קול אלא כל אדם שבוכה ומרים קולו על חרבן ביתו של הקדוש ברוך הוא זוכה למה שכתוב אחר כך יחדיו ירננו וזוכה לראותו מישוב בשמחה.</p>
<p>בשוב יהוה ציון (&) (א"ל)²³⁹ בשוב יהוה אל ציון מבעי ליה מאי בשוב יהוה ציון אלא בשוב יהוה ציון ודאי תא חזי בשעתא דאתחריב ירושלם לתתא וכנסת ישראל אתתרכת סליק מלכא קדישא לציון²¹³⁸ ואנגיד ליה לקבליה בנין דכנסת ישראל אתתרכת (השתא דאתגליא כנסת ישראל סליק ליה לגביה)²⁴⁰ וכד תתהדר כנסת ישראל לאתרה כדין יתוב מלכא קדישא לציון לאתריה לאזדווגא חד בחד ודא הוא בשוב יהוה ציון וכדין זמינין ישראל למימר (&) זה אלי ואנוהו וכתיב (&) זה יהוה קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו בישועתו ודאי</p>	<p>בשוב ה' ציון (א"ל) היה צריך להיות בשוב ה' אל ציון מה זה בשוב ה' ציון אלא בשוב ה' ציון ודאי בא וראה בשעה שחרבה ירושלים למטה וכנסת ישראל גרשה עלה המלך הקדוש לציון ונאנח כנגדו משום שכנסת ישראל גרשה (עתה שנתגלתה כנסת ישראל מעלה אותה אליו) וכשתחזור כנסת ישראל למקומה אז ישוב המלך הקדוש לציון למקומו להזדווג אחד באחד וזהו בשוב ה' ציון ואז עתידים ישראל לומר זה אלי ואנוהו וכתוב זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו בישועתו ודאי.</p>

²¹³⁴ אהדר לכל ישראל, א"כ הוה לי' למימר אלהי אבותי, להכי קאמר דהיינו אלהי אבי (אור יקר).
²¹³⁵ הוא סוד רום בחכמה ואלהי אבי בחמכה, אם כן לא שייך לארוממנהו דהא אלהי אברהם לעילא הוא (אור יקר).

²¹³⁶ שהוא חכמה שעל החסד אלהי אבותי בינה והם עלו למעלה לכך אמר אלהי אבי (אור יקר). פי' אבא שהוא אלוה של החסד, דהא אלהי אברהם לעילא הוא פי' ואינו צריך הרמה (מ"מ).

²¹³⁷ עם היות שהחכמה היא למעלה עכ"ז צריכה היא להקשר בכתר שכל הספירות צריכות להקשר במקור' העליון (אור יקר). פי' גם אבא צריך הרמה להעלותו לא"א (מ"מ).

²¹³⁸ כתב הרמ"ק שכאן קורא ליסוד ציון, וכמ"ש בזהר של המד"ל. ולעד"נ שאין הכרח לזה אלא יש לפרשו ככל המקומות שהוא יסוד הנוקבא שהוא מצויין בההוא רוחא דשביק בה בעלה, ובעת החורבן נסתלק אותו רוח ממנה ונסתם יסודה, ולכן נקראת בתולה, וצריכה להצטיין מידי פעם בפעם ברוח חדשה כנזכר בדרוש קריאת שמע שעל המטה, עיין בזהר ויקרא דף ל"א. זהו הנלע"ד בכללות המאמר, אמנם פרטותיו צריכין באור, מהו ואנגיד ליה לקבליה, ומה ענין כל אומרו השתא דאתגליא, ומה לשון השתא, ולמה בתחילה אמר לקבליה ואחר כך לגביה (רמ"ז). ופי' שיסוד נכלל בת"ת ואינו מזדווג עם המלכות (מ"מ).

ספר שמות

<p>ה' איש מלחמה ה' שמו רבי אבא פתח על כן יאמר בספר מלחמות ה' את והב בסופה ואת הנחלים ארנון כמה יש לנו להסתכל בדברי התורה כמה יש לנו לעיין בכל דבריה שאין לך דבר בתורה שלא נרמז בשם הקדוש העליון ואין לך דבר בתורה שאין בו כמה סודות כמה טעמים כמה שרשים כמה ענפים</p>	<p>יהו"ה איש מלחמה יהו"ה שמו (&) רבי אבא פתח (במדבר כא יד) על כן יאמר בספר מלחמות יהו"ה את והב בסופה ואת הנחלים ארנון כמה אית לן לאסתכלא בפתגמי אורייתא²¹³⁹ כמה אית לן לעינא בכל מלאה²¹⁴⁰ דלית לך מלה באורייתא דלא אתרמיזא בשמא קדישא עלאה²¹⁴¹ ולית לך מלה באורייתא דלית בה כמה רזין²¹⁴² כמה טעמינ²¹⁴³ כמה שרשינ²¹⁴⁴ כמה ענפינ²¹⁴⁵</p>
נ/א	נ/א
<p>הכא אית לאסתכלא (&) על כן יאמר בספר מלחמות יהו"ה וכי ספר מלחמות יהו"ה אן הוא אלא הכי אתערו חברייא כל מאן דאגח קרבא באורייתא וכי לאסגאה שלמא בסוף מלוי כל קרבין דעלמא קטטה וחרבנא וכל קרבין דאורייתא שלמא ורחימותא²⁴¹ הדא הוא דכתיב על כן יאמר בספר מלחמות יהו"ה את והב בסופה כלומר אהבה בסופה דלית לך אהבה ושלמא בר מהאי</p>	<p>כאן יש להתבונן על כן יאמר בספר מלחמת ה' וכי ספר מלחמות ה' היכן הוא אלא כאן התעוררו החברים שכל מי שלוחם קרב בתורה זוכה להרבות שלום בסוף דבריו כל הקרבות שבעולם קטטה וחרבן וכל הקרבות של התורה שלום ואהבה זהו שכתוב על כן יאמר בספר מלחמת ה' ואת והב בסופה כלומר אהבה בסופה שאין לך אהבה ושלום פרט לזה.</p>
<p>תו קשיא באתריה על כן יאמר בספר מלחמות יהו"ה בתורת מלחמות יהו"ה מבעי ליה מאי בספר אלא רזא עלאה הוא אתר אית ליה לקודשא בריך הוא²¹⁴⁶ דאקרי ספר²⁴² (נ"א ומספר) כמה דאת אמר (ישעיה לד טז) דרשו מעל ספר יהו"ה וקראו דכל חילין וגבורין דעביד קודשא בריך הוא בההוא ספר תליין ומתמן נפקין את והב בסופה</p>	<p>עוד קשה במקומו על כן יאמר בספר מלחמת ה' היה צריך להיות בתורת מלחמות ה' מהו בספר אלא סוד עליון הוא מקום יש לקדוש ברוך הוא שנקרא ספר (ומספר) כמו שנאמר דרשו מעל ספר ה' וקראו שכל הכחות והגבורות שעשה הקדוש ברוך הוא תלויים באותו ספר, ומשם יוצאים את והב בסופה.</p>
<p>מאן והב אלא כל אינון חילין וכל אינון גבוראן דעביד קודשא בריך הוא בההוא ספר תליין (נ"א ומתמן נפקין את והב בסופה וביה)²⁴³ וכד²⁴⁴ אגח קודשא בריך הוא קרובי בחד אתר דאיהו בסופה דדרגין ואקרי והב²¹⁴⁷ כמה דאת אמר (משלי ל טו) לעלוקה</p>	<p>מיהו והב אלא כל אלה כחות וכל אותם גבורות שהקב"ה עשה תלויים באותו ספר (ומשם יוצאים את והב בסופה ובו) וכשהקדוש ברוך הוא לוחם את קרבותיו במקום אחד שהוא בסוף הדרגות ונקרא והב כמו שנאמר</p>

²¹³⁹ בכלל דרושיה (אור יקר).

²¹⁴⁰ פרטי תיבותיה (אור יקר).

²¹⁴¹ פנים לה במלכות פנים לה בת"ת פנים לה בבינה פנים לה בחכמה, וז"ש כמה רזין מצד היסוד

ס"ד ר"ז (אור יקר).

²¹⁴² ד' בחי' אלו כנגד נרנ"ח אבל יחידה נעלמת בסוד קוץ הי' ולא נזכר א"נ הם כנגד פרד"ס (מ"מ).

²¹⁴³ מצד הת"ת שבו ב' טעמי מימין ומשמאל (אור יקר).

²¹⁴⁴ מצד הבינה (אור יקר).

²¹⁴⁵ בחכמה או במלכות למטה (אור יקר).

²¹⁴⁶ פי' מלכות (מ"מ).

²¹⁴⁷ פי' המלכות נקראת בשמות אלו "בסופא" לפי שהיא סוף הספירות ונק' והב בשביל הגבורות שבה ומאמר זה פי' אותו הארז"ל ואע"פ שהוא ארוך בשביל רובי התועליות שבו נעתיקנו כי כמה מאמרי הזהר יתבאר בהקדמה זו, וז"ל: הנה בק"ש נכנסו מוחין דו"ק דאימא ואז מתגלים הארת

ספר שמות

<p>שתי בנות הב הב בסופה בסוף דרגין אשתכה בסופה ים סוף אתקרי ים דאיהו סוף לכל דרגין²¹⁴⁸</p>	<p>לעלוקה שתי בנות הב הב בסופה נמצא בסוף הדרגות בסופה נקראת ים סוף ים שהוא סוף הדרגות.</p>
<p>ואת הנחלים ארנון ועם נחלייא דאשתכחו ואתנגידו לגביה מההוא אתר עלאה דאקרי ארנון²¹⁴⁹ מאי ארנון זונא עלאה דחביבותא דלא מתפרשאן לעלמין כמה דאת אמר (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן ובדא משתרשן שרשוי ואתרביאו ענפיה לאושטא קרבו בכל אתר לאושטא חילין ונבוראן ולאנתחזאה שולמנא רבא ויקירא דכלא</p>	<p>ואת הנחלים ארנון ועם הנחלים שנמצאו ונמשכו לו מאותו מקום עליון שנקרא ארנון מהו ארנון זוג עליון של חביבות שלא נפרדים לעולמים כמו שנאמר ונהר יצא מעדן ובזה נשרשים שרשיו ומתרבים ענפיו להושיט קרבותיו בכל מקום להושיט כחות וגבורות ולהראות שלטון גדול ונכבד של הכל.</p>
<p>תא הוי כד מתערין גבוראן וקרבין דקודשא בריך הוא כמה גרדיני טהירין מתערין לכל עיבר כדין שננן רומחין וסייפין ומתערין גבוראן וימא אתרגישת וגלגלוי סלקין ונחתין וארבין דאזלין ושאטן בימא לכל עיבר מסתלקין שננא קרבא (נ"א חרבא) באבני בלסטראות מארי דרומחין וסייפין כדין (תהלים מה ו) חציך שנונים (נ"א מתערין לאושטא קרבין בכל אתר ולאושטא חילין</p>	<p>בא וראה כשמתעוררות הגבורות והקרבות של הקדוש ברוך הוא כמה בעל²¹⁵⁰ דין מתעוררים לכל צד ואז רומחים חרבות ושנונים ומעוררים גבורות והים מתרגש וגליו עולים ויורדים והאניות שהולכות ושטות בים מסתלקות לכל צד קרב (חרב) שנון באבני בלסטראות בעלי רומחים וחרבות אז "חציך שנונים" (מתעוררים להושיט קרבות בכל מקום ולהושיט</p>

הגבורות מיסוד דאימא ומתפשטים בז"א כנודע אע"פ שלא נכנסו עדיין ג' פרקין קדמאין דאימא עכ"ז ממקומם מאירים ויורדים תוך ז"א ובברכת אבות נכנסו ג' פרקין קדמאין דאימא וג' פרקין תתאים דאבא בבת א' והנה הארת הגבורות הוא שירדו תחילה אך הגבורות עצמם דאימא שצריכים לירד ברחל לצורכה כנודע עדיין לא ירדו מפחד הקלי' שלא יתאחזו בהם כשירדו בגבול רחל לבנותה ואע"פ שנכנסו ג' פרקין תתאין דאבא עכ"ז לא יספיקו למנוע יניקת הקלי' מהגבורות התקיפין אלו דאימא כי אין כח בג' פרקין תתאין דאבא הנשאר למעלה בראש ז"א לבטל הקלי' למטה במקום רחל ולכן כיון שאינם יכולים לירד למטה למקומם נשארים למעלה ברישא דז"א עליו ולא נכנסו בז"א והנה צריכים אלו הגבורות לירד למטה לתקון רחל ויש להם פחד לירד לכן מה עושים חוזרים אל חו"ג דאימא ומצטרפים עם ה' גבורות דיסוד אבא ועולים אלו העשרה בסוד מ"ן עד מקום או"א ועושים זוג שני דאו"א ומוציאים ה"ג דאבא וה"ג דאימא שהם עשרה ונודע כי הקדושה עושה רושם תמיד וא"כ ל' גבורות הם כי עשרה הם הראשונות ונשאר רשימו שלהם טרם עלותם אח"כ עלו בסוד מ"ן הרי עשרים, אח"כ ירדו בסוד זוג הרי עשרה אחרות הם ל' גבורות ואחר הזוג הב' הזה שבאו עשרה אחרות נתערבו עם הראשונות ונתבסמו יחד ואין פחד אז מהחיצנים ואז ירדו בז"א עד רחל ובנו פרצופה וסוד זה הוא מ"ש הזהר בפ' בשלח דף נו ואת הנחלים כו' כי זוגא עילאה הב' של או"א נק' ארנון אשר על ידו נתקנה רחל שהיא מואב וז"ס כי ארנון גבול מואב כי כל גבולה ופרצופה ע"י הגבורות וכמ"ש את והב בסופא כמד"א לעלוקה ב' בנות הב הב, בסופה ים סוף והיא רחל אשר שם הגבורות ואחרי אומרו ארנון זוג עלאה אמר ובדא משתרשין שרשין לאושטא קרבו וכו' והענין כי על ידי נחלים אלו שהם ה"ג דאבא וה"ג דאימא והם הנחלים שבב' יסודו הנק' גם הם נחלים ואלו יוצאים מזווג ב' דאו"א הנק' ארנון וע"י נתקנה מואב וירדו בה השלשים גבורות וז"ס את והב בסופה הם הגבורות היורדות שם ושם ארנ' חסר ו' גימ' ש' והם סוד ל' גבורות הנזכרות כל א' כלולה מעשר הם ש' ואלו הם הנחלים היורדים מארנון עילאה אל מואב שהיא רחל, וז"ס על כן יאמרו המושלים הם או"א השולטים העליונים בואו חשבון פי' אומרים לה"ג הראשונות בואו בסוד זוג וביאה עליונה של או"א בסוד מ"ן אל אבא מחשבה עלאה וז"ס בואו חשבון ועל"ז תבנה ותכונן עיר סיחון שהיא רחל כנז"ל כי איש יצאה מחשבון הם הל' גבורות כל א' כלולה מעשר הם אש עם הכולל כי כולם דינים ואש זו יצא המחשבון מחשבה עילאה כי מזווג הב' הנק' ארנון יצאה האש הזו ואחר שנכנסו ברחל שהי' עיר סיחון אז יצאה להבה מקרית סיחון ואכלה ער מואב הם הקלי' הנק' ערוה הנאחזות במלכות הנק' מואב וכולם בעלי במות בעלי רמות ופסילים בגבור' היוצאים מארנון עילאה, ונחזור לענין וכו' (מ"מ).

²¹⁴⁸ לעיל נ ע"א ולקמן רכו סע"א (לש"ו).

²¹⁴⁹ ע"י דרוש עמון ומואב [שעה"פ וירא] (זהר הרקיע).

²¹⁵⁰

ספר שמות

<p>וגבוראן לכל עיבר כדין ימא אתרגישת וגלגלוי סלקין וארבינ דאזלין ושאיין נחתין וסלקין וזעפא אשתכח כדין מתערין מגיחי קרבא באבני בלסטראין מארי דרומחין וסייפין גירין וקשתין כמה דאת אמר חציך שנונים) וקודשא בריך הוא אתתקיף בחילוי לאתערא קרבא ווי לאינון דמלכא קדישא יתער עליהו קרבא כדין כתיב (& יהו"ה איש מלחמה</p>	<p>כחות וגבורות לכל צד ואז הים מתרגש וגליו עולים והאניות שהולכות ושטות יורדות ועולות והזעף נמצא ואז מתעוררים לוחמי הקרב באבני בליסטראות בעלי רומחים וחרבות חצים וקשתות כמו שנאמר חציך שנונים) והקדוש ברוך הוא מתחזק בכחו לעורר קרב אוי לאותם שהמלך הקדוש יעורר עליהם קרב אז כתוב ה' איש מלחמה.</p>
<p>ומהכא ומאינון אתוון ומהאי קרא נפקין טורי קרבא לאינון חייביא לאילין מארי דבבו דחבו לקודשא בריך הוא ואתוון אתגליין לאינון מארי קשוט והא אתפרשן מלין והא אתמר</p>	<p>ומכאן ומאותן אותיות ומפסוק זה יוצאים הרי קרבות לאותם רשעים לאותם בעלי מריבה שחטאו לקדוש ברוך הוא והאותיות מתגלות לאותם בעלי אמת והרי הדברים התפרשו והרי נתבאר.</p>
<p>יהו"ה איש מלחמה יהו"ה שמו כיון דכתיב יהו"ה איש מלחמה לא ידענא דיהו"ה שמו אלא כמה דכתיב (בראשית יט כד) ויהו"ה המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש מאת יהו"ה מן השמים וכלא בהאי ספר תליין כמה דאת אמר (איוב כ כז) יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו (ועל דא)</p>	<p>ה' איש מלחמה ה' שמו כיון שכתוב ה' איש מלחמה לא ידענו שה' שמו אלא כמו שכתוב וה' המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש מאת ה' מן השמים והכל תלוי בספר הזה כנאמר יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו (ועל זה).</p>
<p>תא חזי בשעתא דקודשא בריך הוא אתער קרבא בעלמא עלאי ותתאי אתעקרו מאתריהו כמה דאוקימנא הדא הוא דכתיב (&) מרכבות פרעה וחילו ירה בים ולזמנא דאתי זמין קודשא בריך הוא לאנחא קרבא עלאה ותקיפא בעממיא בנין לאוקרא שמייה הדא הוא דכתיב (זכריה יד ג) ויצא יהו"ה ונלחם בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב וכתיב (יחזקאל לח כג) והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי וגו' (מרכבות פרעה וחילו ירה בים כד אתער קודשא בריך הוא קרבא כדין (ס"א אתברו) אתערו דרגין עלאין ודרגין תתאין דלתתא וכדין מרכבות פרעה וחילו ירה בים)</p>	<p>בא וראה בשעה שהקדוש ברוך הוא מעורר קרב בעולם נעקרים ממקומם עליונים ותחתונים כמו שבארנו זהו שכתוב מרכבות פרעה וחילו ירה בים ולעתיד לבא עתיד הקדוש ברוך הוא ללחום קרב עליון וחזק בעמים כדי לכבד את שמו זהו שכתוב ויצא ה' ונלחם בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב וכתוב והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי וגו' (מרכבות פרעה וחילו ירה בים כאשר יעורר הקדוש ברוך הוא קרב אז (ישברו) יתעוררו דרגות עליונות ודרגות תחתונות שלמטה ואז מרכבות פרעה וחילו ירה בים).</p>
<p>רבי יהודה פתח ואמר (תהלים עז יז) ראוך מים אלהים ראוך מים יחילו וגו' בשעתא דעברו ישראל ית ימא אמר קודשא בריך הוא למלאכא די ממנא על ימא פליג מימד אמר ליה למה אמר ליה בנין דבני יעברון בגוון אמר ליה פורקנא טסקא דקינטא קשוט מאי שנא אלין מאלין</p>	<p>רבי יהודה פתח ואמר ראוך מים אלהים ראוך מים יחילו וגו' בשעה שעברו ישראל את הים אמר הקדוש ברוך הוא למלאך הממונה על הים חלק מימד אמר לו למה אמר לו כדי שבני יעברו בתוכך אמר לו מדת הגאולה²¹⁵¹ היא אמת אבל מה שונים אלה מאלה.</p>

ספר שמות

<p>אמר ליה על תנאי דא עבדית לימא כד בראתי עלמא מה עביד קודשא בריך הוא אתער גבורתא דיליה ואתקמטו מיא הדא הוא דכתיב (&) ראוך מים אלהים ראוך מים יחילו אמר ליה קודשא בריך הוא קטול כל אינון אוכלוסין לבתר ארמי לון לבר לבתר חפי ימא עליהו הדא הוא דכתיב (&) מרכבות פרעה וחילו ירה בים</p>	<p>אמר לו על תנאי זה עשיתי את הים כשבראתי את העולם מה עשה הקדוש ברוך הוא עורר את גבורתו ונקמטו המים זהו שכתוב ראוך מים אלהים ראוך מים יחילו אמר לו הקדוש ברוך הוא הרג את כל האוכלוסים הללו ואחר כך זרק אותם החוצה אחר כך כסה הים עליהם זהו שכתוב מרכבות פרעה וחילו ירה בים.</p>
<p>אמר רבי אלעזר פוק חמי כמה רתיכין עבד קודשא בריך הוא לעילא כמה אכלוסין כמה חיילין וכלהו</p>	<p>אמר רבי אלעזר צא ראה כמה מרכבות עשה הקדוש ברוך הוא למעלה כמה אוכלוסים כמה חיילות וכולם</p>
<p>נ/ב</p>	
<p>קשירין אלין באלין (והא אוליפנא) כלהו רתיכין אלין לאלין דרגין על דרגין ומסטר א דשמאלא מתערין רתיכין (נ"א דלא)²⁴⁵ קדישין שליטין וכלהו דרגין ידיען לעילא</p>	<p>קשורים אלו באלו (והרי למדנו) כל המרכבות אלו לאלו דרגות על דרגות ומצד השמאל מתעוררות מרכבות (שלא) קדושות ששולטות וכולן דרגות ידועות למעלה.</p>
<p>והא אתערנא בבכור פרעה דהוא דרגא חד דקטל קודשא בריך הוא (דרגא דיליה נ"א חיליה)²⁴⁶ ותבר ליה משלשוליה תקיפא (והרגא דיליה) תחות שולטניה כמה רתיכין וכמה חיילין דקוומיטין מסטר שמאלא מנהון אחידן באתר עלאה²¹⁵⁵ דשולטנותא דלהון ומנהון אחידן במלכותא דלעילא²¹⁵⁶ מנהון אחידן בתר ארבע כרסוין²¹⁵⁷ (ס"א חיון) (נ"א דחיון) כמה דאתמר</p>	<p>והרי בארנו²¹⁵² בבכור פרעה שהוא דרגה אחת שהרג הקדוש ברוך הוא (דרגה שלו נ"א כחו/חילותיו) ושבר אותו משולשלתו החזקה (והדרגתו) תחת שלטונו כמה מרכבות וכמה חיילות של גבורים²¹⁵³ מצד השמאל מהם אחוזים במקום עליון של השלטון שלהם ומהם אחוזים במלכות שלמעלה מהם אחוזים אחר ארבעה כסאות (החיות) (רחים²¹⁵⁴) כמו שנאמר.</p>
<p>וכלהו אתמסרו בידיה בדינא דמלכותא דאקרי ימא רבא לתברא לון מדרגיהון וכד אינון אתברו לעילא כל אינון דלתתא אתברו ואתאבידו בימא תתאה הדא הוא דכתיב (&) מרכבות פרעה וחילו ירה בים בים סתם</p>	<p>וכולם נמסרו בידו בדין המלכות שנקראת הים הגדול לשבור אותם מדרגתם וכשהם נשברים למעלה כל אותם שלמטה נשברים ונאבדים בים התחתון זהו שכתוב מרכבות פרעה וחילו ירה בים בים סתם.</p>
<p>ומבחר שלישי טבעו בים סוף ומבחר שלישי הא אתמר²⁴⁷ (&) ושלישים²¹⁵⁸ על כלו כלהו דרגין תרין וחד אלין על אלין כגוונא עלאה הכי אתעבידו וכלהו אתמסרו בידיה לאתברא משולטניהון אלין ואלין</p>	<p>ומבחר שלישי טבעו בים סוף ומבחר שלישי הרי נתבאר ושלישים על כלו כל הדרגות שנים ואחד אלה על אלה כדוגמא עליון כך נעשו וכולם</p>

2152

2153

2154

2155 פי' ז"א (מ"מ).

2156 פי' בנוק' (מ"מ).

2157 ארגמ"ן (מ"מ).

2158 כתב הרב מבחר שלישי הם חב"ד דקלי' שחג"ת הם ג' וכן נה"י וחב"ד הם מבחר שלישי (מ"מ).

ספר שמות

<p>תא חזי הא אתמר דכלהו עשר מחאן דעבד קודשא בריך הוא במצרים כלא הוה ידא חדא דשמאלא אכליל בימינא דעשר אצבען כלילן דא בדא²¹⁶⁰ לקבל עשר אמירן²¹⁶¹ דקודשא בריך הוא אתקרי בהו לבתר לקבליה דכלא האי דימא תקיף²¹⁶² ורב ושלטיא כמה דאת אמר (ישעיה ח כג) והאחרון הכביד הדא הוא דכתיב (&) מרכבות פרעה וחילו ירה בים וגו' ולזמנא דאתי זמין קודשא בריך הוא לקטלא אבלוסין וקוזתורנטיין וקונטיריסין וקלטיירולסין דאדום הדא הוא דכתיב (שם סג א) מי זה בא מאדום המוין בגדים מבצרה</p>	<p>נמסרו בידיה להשבר משלטונם אלה ואלה. בא וראה הרי נתבאר שכל עשר המכות שעשה הקדוש ברוך הוא במצרים הכל היה יד אחת שהשמאל כלולה בימין שעשר האצבעות כלולות זו בזו כנגד עשר אמירות שהקדוש ברוך הוא נקרא בהם אחר כך כנגדו של הכל זה של הים חזק וגדול ושולט כמו שנאמר והאחרון הכביד זהו שכתוב מרכבות פרעה וחילו ירה בים וגו' ולעתיד לבא עתיד הקדוש ברוך הוא להרוג אוכלוסים וקוזתורנטיין²¹⁵⁹ וקונטיריסין וקלטיירולסין של אדום זהו שכתוב מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה.</p>
<p>מרכבת פרעה וחילו ירה בים רבי יצחק פתח (ירמיה יג) לקול תתו המון מים בשמים ויעלה נשיאים מקצה הארץ ברקים למטר עשה ויוצא רוח מאוצרותיו הא תנינן שבעה רקיעין עבד קודשא בריך הוא²¹⁶³ ובכל רקיעא ורקיעא ככבין קביעין ורהטין בכל רקיעא ורקיעא ולעילא מכלהו ערבות</p>	<p>מרכבות פרעה וחילו ירה בים רבי יצחק פתח לקול תתו המון מים בשמים ויעלה נשיאים מקצה הארץ ברקים למטר עשה ויוצא רוח מאוצרותיו הרי שנינו שבעה רקיעים עשה הקדוש ברוך הוא ובכל רקיע ורקיע כוכבים קבועים ורצים בכל רקיע ורקיע ומעל כולם ערבות.</p>
<p>וכל רקיעא ורקיעא²¹⁶⁴ בהלוכו מאתן שנין ורומיה חמש מאה שנין²¹⁶⁵ ובין רקיעא ורקיעא חמש מאה שנין והאי ערבות הלוכו באורכיה אלף וחמש מאה שנין ופותיה אלף וחמש מאה²¹⁶⁶ שנין ומזיזא דיליה נהרין כל אינון רקיעין</p>	<p>וכל רקיע ורקיע הלוכו מאתים שנה ורומו חמש מאות שנה ובין רקיע לרקיע חמש מאות שנה והערבות הזה הלוכו בארכו אלף וחמש מאות שנה ורחבו אלף וחמש מאות שנה ומזיזו מאירים כל אותם רקיעים.</p>

2159

²¹⁶⁰ פי' מלכות הכתה בעשר ספירות שלה לס"א (מ"מ).

²¹⁶¹ פי' עשר ספירות דד"א (מ"מ).

²¹⁶² דקריעת ים סוף היה על ידי עתיקא (רח"ו).

²¹⁶³ אל ישתומם המעיין שלא נעלם מר' אלעזר מזל קבוע וגלגל חוזר, ולא נעלם ממנו שאין בשבעה רקיעים אלא שבעה כוכבי לכת, ואין העסק זה בגלגלים שאלו כולם נכללים בב' רקיעים: הא' יומי והוא מכניס שחרית ומוציא ערבית, וכן רקיע ב' בו חמה ולבנה כוכבים ומזלות וכל ט' רקיעים מנה ריש לקיש בחגיגה ברקיעים שנים, ולא נעלם מעינים שיש מהלך ללבנה בפני עצמה ולחמה בפני עצמה, ולמי סוד העיבור תקופות ומולדות אם לא לחכמי ישראל אמנם רקיעים אלו הם רוחניים וכו' (אור יקר).

²¹⁶⁴ המד"ל תמה דאיך יהיה הילוכו של עליון שוה לשל התחתון. ולא שת לבו שכל מדות אלו הם בסוד המדות וכדפירש הרמ"ק לפי דרכו, דמאתן הם בסוד י"ס ממעלה למטה וי' ממטה למעלה כל אחת כלולה מעשר וכו'. ולפי דרכי האר"י זלה"ה דהכל בסוד השמות, שידוע שכל גבול הוא מכח הדין, והנה שם אלק"ם בריבוע הוא ר' ובמילוי יודין וההין ת"ק, וגם מילוי שד"י וה' פעמים שם אלק"ם דיודין הם אל"ף ת"ק (רמ"ז).

²¹⁶⁵ פי' עובי הרקיע (מ"מ).

²¹⁶⁶ לפי שכלול בו ג' רקיעים כל א' ת"ק (רח"ו), ולפי זה רקיע ערבות אורכיה ת"ק שנין אבל הרקיעים האחרים הם מאתן שנין ולפי שכולל ג' רקיעים של ת"ק הם אלף ות"ק (מ"מ).

ספר שמות

<p>והא תנינן לעילא מערבות²¹⁶⁷ רקיע דחיות פרסות דחיות קדישין ורומהון ככלהו לעילא מנהון קרסולין דחיות ככלהו שוקי דחיות ככלהו ארכובין דחיות ככלהו ירכין דחיות ככלהו עגבי דחיות ככלהו ונופא דחיות ככלהו גדפיהו ככלהו וצואריהו ככלהו ראשי דחיות ככלהו מאי ככלהו כקבלי כלהו</p>	<p>והרי שנינו מעל לערבות רקיע החיות הפרסות של החיות הקדושות ורומם ככולם מעליהם קרסלי החיות ככולם שוקי החיות ככולם ארכבי החיות ככולם ירכי החיות ככולם עגבי החיות ככולם וגוף החיות ככולם כנפיהם ככולם והצואר שלהם ככולם ראשי החיות ככולם מה זה כמו כולם כנגד כולם.</p>
<p>וכל שייפא ושייפא דבחיות לקבל שבעה תהומין ולקבל שבעה היכלין ולקבל מארעא לרקיע ולקבל מרקיע לרקיע ושיעורא דכלהו ורומהון חד מעשרין וחמשה אלפי²¹⁶⁸ חולקין משיעורא דקודשא בריך הוא²¹⁶⁹ כמה דאוקימנא</p>	<p>וכל אבר ואבר שבחיות כנגד שבעה תהומות וכנגד שבעה היכלות וכנגד מן הארץ לרקיע וכנגד מרקיע לרקיע והשיעור של כולם ורומם אחד מעשרים וחמשה אלף חלקים משיעורו של הקדוש ברוך הוא כמו שבארנו.</p>
<p>ועוד רקיעא חד לעילא מן קרני החיות דכתיב (יהזקאל א כב) ודמות על ראשי החיה רקיע מלרע כמה רתיכין בימינא ושמאלא²¹⁷⁰</p>	<p>ועוד רקיע אחד למעלה מן קרני החיות שכתוב ודמות על ראשי החיה רקיע מלמטה כמה מרכבות בימין ובשמאל.</p>
<p>מתחות ימא שראן²¹⁷¹ כלהו נוני ימא²¹⁷² ושמאן אתכנפו בזיוהון ארבע נחתין בדרגיהו²¹⁷³ וכלהו רתיכין אקרונ בשמהון מתחות אלין אזלין ושמיין אינון זעירין דרגין על דרגין דכתיב (תהלים קד כה) זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות והא אוקימנא מלי</p>	<p>מתחת לים שרויים כל דגי הים ושטים מתכנסים בזיום ארבע יורדים בדרגותיהם וכל המרכבות נקראות בשמות מתחת אלה הולכים ושטים אותם קטנים דרגות על דרגות שכתוב זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות והרי בארנו הדברים.</p>

²¹⁶⁷ פי' הוא המסך שבין עשייה ליצירה שהחיות הם ביצירה וכן מ"ש לקמן רקיע לעיל מקרני החיות הוא המסך שבין יצירה לבריאה (מ"מ).

²¹⁶⁸ משיעור הנז' במקום אחר שהוא רל"ו אלפים רבוא רבבות פרסאות לחשבון הזה יהיה שיעור זה כ"ה אלפים מן הרל"ו (רח"ו), והובא בפרק ב' מפרקי היכלות, ז"ל: כל פרסה ופרסה של הקב"ה אלפים באמה והאמה שלו ד' זרתות וזרת שלו מסוף העולם ועד סופו שנאמר מי מדד בשעלו מים, וז"ל הרב (ע"ח שער מ"ד פרק ז): שם יוד הי וו הי גימטריא רל"ו והוא שיעור קומתו של יוצר בראשית והוא רל"ו אלפים רבבות פרסאות כמנין גדול אדונינו ורב כח, זה כתבתי מעת ששמעתי, ואח"כ עיינתי בו, כי שם הנ"ל ברבוע הפשוט והמלא הם גימטריא ע"ב קס"ד כזה י יהו יהו"ה יוד הי יוד הי רל"ו יוד הי וו הי גימטריא רל"ו והוא בחי' נשמות המקיפין בז"א דז"א דעשיה. הנה מבוואר מ"ש הזהר משיעורא שקב"ה דהיינו רל"ו וכו', אין הכוונה על א"ס ב"ה כי אין לו שיעור ולא גבול חלילה וחס אלא הכוונה על שם זה שהוא נשמת המקיפין דז"א דעשיה ושיעורו רל"ו אלפים וכו' והחיות הם חלק משיעור הנזכר כי החיות הם מלאכים אבל שם זה הוא אלהות שהוא נשמה למקיפים ומכאן יקיש האדם לשמות אחרים שביצירה ובבריאה ושבאצילות שאין קץ לשיעורם ולחשבונם (מ"מ).

²¹⁶⁹ פי' בבחינת כלי הספירות, כי לנשמתם אין גבול ושיעור [שבה' היכלות] (ומ"ש בספ' היכלות שיעור – לש"ו) של רל"ו אלף הוא דוקא בכלים, וז"ש שיעורא דקב"ה. אי נמי ר"ל השיעור ששיער להם הקב"ה, כ"מ (רמ"ז).

²¹⁷⁰ פי' מלאכים שהם מימין כגון מחנה מיכאל וכן משמאל כגון מחנה גבריאל (מ"מ).

²¹⁷¹ שהי' המלכות (מ"מ).

²¹⁷² הם המלאכים כולם מקבצים ע"י האור שממנו יונקים כגון צד ימין מחסד וצד שמאל מגבורה וז"ש אתכנפו בזיוהון (מ"מ).

²¹⁷³ הם ד' מחנות שכינה מלרע (מ"מ).

ספר שמות

<p>מסטר שמאל תתאה²¹⁷⁵ קוזמיטא סטרא אחרא ואחידן מאינן דלעילא ונחתו לאתברא מחילא תקיפא קדישא כמה דאוקימנא מרכבת פרעה וחילו וגו'</p>	<p>מצד שמאל התחתון ממשלת²¹⁷⁴ הצד האחר ואחוזים מאותם שלמעלה וירדו להשבר מכח החזק הקדוש כמו שבארנו מרכבות פרעה וחילו וגו'</p>
<p>ימינך יהו"ה נאדרי בכח (&) אמר רבי שמעון בשעתא דצפרא נהיר ואילתא קיימא²¹⁷⁶ בקיומה²¹⁷⁷ אתעברת בסטרהא ועאלת במאתן היכלין דמלכא²¹⁷⁸ בר נש דאשתדל</p>	<p>ימינך ה' נאדרי בכח אמר רבי שמעון בשעה שהבוקר מאיר והאילת עומדת בעמדה מתעברת בצדה ונכנסת למאתים היכלות של המלך האדם שעוסק</p>
נ/א	
<p>בפלגות ליליא באורייתא בשעתא דאתער רוחא דצפון²¹⁸⁰ (ס"א ותיאובתא דאילתא) וכאיבת אילתא²¹⁸¹²⁴⁸ דא לאתערא בעלמא²¹⁸² אתי עמה²¹⁸³ לקיימא קדם מלכא²¹⁸⁴ בשעתא דנהיר צפרא (ס"א וההוא בר נש צלי צלותיה ומייחד שמא קדישא כדקא יאות) משכין עליה חד הוטא דחסד²¹⁸⁵</p>	<p>בחצות הלילה בתורה בשעה שמתעוררת רוח צפון (ותשוקת האילת) וכואבת²¹⁷⁹ האילת להתעורר בעולם בא עמה לעמוד לפני המלך בשעה שמאיר הבוקר (ואותו אדם מתפלל תפלתו ומייחד השם הקדוש כראוי) מושכים עליו חוט של חסד.</p>
<p>מסתכל ברקיעא²¹⁸⁶ שריא עליה נהירו²¹⁸⁷ דסכלתנו²¹⁸⁸ דדעתא קדישא ומתעטר ביה בר נש ודחלין מניה כלא כדין האי בר נש אקרי ברא לקודשא בריך הוא²¹⁸⁹ בר היכלא²¹⁹⁰ דמלכא עאל בכל תרעוי לית דימחי בידיה²¹⁹¹</p>	<p>מסתכל ברקיע שורה עליו אור התבונה של דעת הקדושה ומתעטר בו האדם וכולם פוחדים ממנו אז האדם הזה נקרא בן לקדוש ברוך הוא בן היכל המלך נכנס לכל שעריו ואין מוחה בידו.</p>

²¹⁷⁴

²¹⁷⁵ עכשיו מדבר על הקלי' (מ"מ).

²¹⁷⁶ פי' לאה עי' בפ' שמות דף י (מ"מ).

²¹⁷⁷ הנה נודע כי בחי' לאה מזדווגת בלילה, ואחר חצות מתחברת ברחל בכל קומת ז"א פב"פ עם יעקב אמנם בעלות השחר נק' איילת השחר שהוא זווג חדש זולת הזווג שאחר חצות, ונק' איילת שחביבה על בעלה כאלו לא נזדווג עמה כל הלילה ובעידנא דצפרא נהיר חוזרת לאחור ז"א ובתפלת השחר מזדווגת רחל עם יעקב והנה אחורי ז"א הם אחורים דאלהים שהם גימ' ר' וז"ש בשעתא דצפרא נהיר ואיילתא קיימא בקיומה דהיינו פב"פ, ובעלות השחר אז אתעברת בסטרהא פי' לצדדין לאחור ז"א ועאלת במאתין היכלא דמלכא הם ר' דאלהים העומדים אחורי ז"א (זהר הרקיע).

²¹⁷⁸ הם או"א שכל א' הוא מאה שעשר ספירות דאבא הם מאה וכן דאימא ולא מקבלת מהם בלילה כי עמה הוא הזווג ובבוקר הוא השלמתו בסוד ויהי בבוקר והנה היא לאה (מ"מ).

²¹⁷⁹

²¹⁸⁰ מצד הגבורה (אור יקר).

²¹⁸¹ מלכות אז בחצות הלילה (אור יקר). פי' לאה שכוונתה להזדווג וליתן שפע לעולם וז"ש אתי עמה וכו' שעולה בסוד מ"ן (מ"מ).

²¹⁸² שעד חצות שהחצונים גוברים היא אינה מנהגת אלא יושבת ודוממת (אור יקר).

²¹⁸³ שנעשה חבר לה ברננת התורה (אור יקר).

²¹⁸⁴ לשבחו (אור יקר).

²¹⁸⁵ מצד המלכות שחוט של חסד משוך עליה דהיינו היסוד חוט של חסד למלכות (אור יקר).

²¹⁸⁶ דהיינו מצד הת"ת (אור יקר).

²¹⁸⁷ מצד הדעת העליון הרובץ בחכמה ובינה ומתעטר כי חוט של חסד מלביש אותו מראשו ועד רגליו (אור יקר).

²¹⁸⁸ שורה על ראשו ומעטרו (אור יקר).

²¹⁸⁹ הת"ת (אור יקר).

²¹⁹⁰ מצד המלכות (אור יקר).

²¹⁹¹ שתפלתו נשמעת (אור יקר).

ספר שמות

<p>בשעתא דקרי להיכלא דמלכא עליה כתיב (תהלים קמה יח) קרוב יהו"ה לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת מהו באמת כמו שבארנו תתן אמת ליעקב שיודע לייחד את השם הקדוש בתפלתו (בעולם) כראוי וזו עבודתו של (השם) המלך הקדוש.</p>	<p>בשעתא דקרי להיכלא דמלכא עליה כתיב (תהלים קמה יח) קרוב יהו"ה לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת מאי באמת כמה דאוקימנא (מיכה ז כ) תתן אמת ליעקב²¹⁹² דידע ליחדא שמא קדישא²⁴⁹²¹⁹³ בעלותיה²⁵⁰ (נ"א בעלמא) כדקא יאות ודא פולחנא דמלכא²⁵¹ (נ"א דשמא) קדישא²¹⁹⁴</p>
<p>ומאן דידע ליחדא שמא קדישא כדקא יאות אוקים²⁵² אומה²⁵³ יחידא²¹⁹⁵ בעלמא דכתיב (ש"ב ז כג) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ ועל דא אוקימנא כל כהן דלא ידע ליחדא שמא קדישא כדקא יאות לאו פולחניה פולחנא דהא כלא ביה תליא²¹⁹⁶ פולחנא עלאה ופולחנא תתאה ובעי לכוונא לבא ורעותא בנין דיתברכון עלאי²¹⁹⁷ ותתאי²¹⁹⁸</p>	<p>ומי שיודע ליחד את השם הקדוש כראוי מעמיד אומה יחידה בעולם שכתוב ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ ועל זה בארנו כל כהן שלא יודע ליחד את השם הקדוש כראוי אין עבודתו עבודה שהרי הכל תלוי בו עבודה עליונה ועבודה תחתונה וצריך לכוון לב ורצון כדי שיתברכו עליונים ותחתונים.</p>
<p>כתיב (ישעיה א יב) כי תבאו לראות פני כל בר נש דאתי ליחדא שמא קדישא²¹⁹⁹ ולא אתכוון ביה בלבא²²⁰⁰ ורעותא²²⁰¹ ודהילן²²⁰² בנין דיתברכון ביה עלאי²²⁰³ ותתאי²²⁰⁴ רמאן ליה עלותיה לבר וכלא מכריזי עליה לביש וקודשא בריך הוא קרי עליה כי תבאו לראות פני</p>	<p>כתוב כי תבאו לראות פני כל אדם שבא ליחד את השם הקדוש ולא מתכוון בו בלב ורצון ויראה כדי שיתברכו בו עליונים ותחתונים זורקים את תפלתו החוצה וכולם מכריזים עליו לרע והקדוש ברוך הוא קורא עליו כי תבאו לראות פני.</p>
<p>כי תבאו לראות מבעי ליה מאי לראות אלא כל אינון אנפין דמלכא טמירין בעמקא (ס"א באתר²⁵⁴) לבתר²⁵⁵ חשוכא (נ"א דכתיב (&)) ישת חשך סתרו וכל וכו'²⁵⁶²²⁰⁵ וכל אינון דידעין ליחדא שמא קדישא כדקא יאות</p>	<p>היה צריך להיות כי תבאו לראות מה זה לראות פני אלא כל פני המלך הללו גנוזים בעומק (במקום) אחר החשכה (שכתוב ישת חשך סתרו וכל וכו') וכל אותם שיודעים ליחד את השם הקדוש כראוי מבקעים כל אותם כותלי</p>

²¹⁹² פ' שממשיך המוחין לז"א (מ"מ).

²¹⁹³ שלא יפריד אלא שיודע לסדר המדות ולקשרם (אור יקר).

²¹⁹⁴ ששאר מיני עבודה הם בסוד עבד דהיינו המלך מתלבש בלבוש נכרי אמנם המלך המתקדש באצילותו עבודתו הוא לייחד שמו בסוד ספירותיו (אור יקר).

²¹⁹⁵ הענין שאין נכלל בכלל אחד אלא אותם הדבקים בה' ולפיכך היודע לייחד סוד ה' אחד דהיינו האצילות הוא כולל עצמו באותו האחדות ונקרא א' דהיינו סוד דבקותו בה' אחד ומי שאינו יודע לייחד אינו נכלל בא' (אור יקר).

²¹⁹⁶ אין היחוד הקטרת אימורים וכיוצא, העיקר הוא מחשבת כוונת הכהן בייחוד ובכוונתו תלוי עבודה עליונה דהיינו יחוד הספירות ועבודה תחתונה פסול הקרבן וכשרותו במחשבתו ועם היות שכוונתו לכפר או לרצות לפני ה' לא יועיל מפני שזה בערך התחתונים (אור יקר).

²¹⁹⁷ וכן אם יכוין בספירות וייחודם ויכוין להקטירו חוץ לזמנו וכיוצא מהמחשבות המפגלות פסול (אור יקר).

²¹⁹⁸ ולזה צריך לחשוב ולכוין ביושר (אור יקר).

²¹⁹⁹ בתפלתו (אור יקר).

²²⁰⁰ הלב חרד וירא (אור יקר).

²²⁰¹ מחשבת הכוונה בדבריו (אור יקר).

²²⁰² שהוא מהרהר בדברי רוח ומפסיק מחשבתו במחשבות רקניות (אור יקר).

²²⁰³ ספירות (אור יקר).

²²⁰⁴ ב"ע (אור יקר).

²²⁰⁵ ר"ל שהקלי' סובבים הקדושה וע"י תפלות ישראל מבקעים אותם (מ"מ).

ספר שמות

<p>מבקעין כל אינון כותלי השוכא ואנפין דמלכא אתחזיין ונהרין לכלא וכד אינון אתחזיין ונהרין מתברכין כלא עלאין ותתאין וכדין ברכאן אשתכחו בכלהו עלמין וכדין כתיב לראות פני</p>	<p>החשכה ופני המלך נראים ומאירים לכל וכשהם נראים ומאירים כל העליונים והתחתונים מתברכים ואז נמצאות ברכות בכל העולמות ואז כתוב לראות פני.</p>
<p>מי בקש זאת מידכם (&) מאי קא מיירי אלא מאן דאתי ליחדא שמא קדישא עלאה בעי ליחדא מסטרא²⁵⁷ דזאת כמה דכתיב (ויקרא מז) בזאת יבא אהרן אל הקדש בגין דיודונון כחדא אינון תרין²⁵⁸ צדיק וצדק בזווגא חדא בגין דיתברכון כלא מנייהו ואלין אקרוין²⁵⁹ חצריך כמה דכתיב (תהלים סה ה) אשרי תבחר ותקרב ישכן חצריך</p>	<p>מי בקש זאת מידכם במה מדובר אלא מי שבא ליחד את השם הקדוש העליון צריך ליחד מצד של "זאת" כמו שכתוב יבא אהרן אל הקדש כדי שיזדווג כאחד אותם השנים צדיק וצדק בזווג אחד כדי שיתברכו הכל מהם ואלה נקראים חצריך ככתוב אשרי תבחר ותקרב ישכן חצריך.</p>
<p>ואי איהו אתי ליחדא שמא קדישא ולא יתכוון ביה ברעותא דלבא²²⁰⁶ בדחילו ורחימו קודשא בריך הוא אמר מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי זאת ודאי דהא לא אשתכחו בהו ברכאן ולא די דלא אשתכחו בהו ברכאן אלא דשריא בהו דינא ואשתכח דינא בכלא</p>	<p>ואם הוא בא ליחד את השם הקדוש ולא מתכוון בו ברצון הלב ביראה ואהבה הקדוש ברוך הוא אומר מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי זאת ודאי שהרי לא נמצא בהם ברכות ולא די שלא נמצא בהם ברכות אלא ששרוי בהם הדין ונמצא דין בכל.</p>
<p>תא חזי ימינא דקודשא בריך הוא מניה מתערין כל נהירו²²⁰⁷ כל ברכאן²²⁰⁸ וכל חדו²²⁰⁹ ביה כליל שמאלא כמה דאית בבר נש ימינא ושמאלא ושמאלא אתכליל בימינא וימינא הוא כליל כלא וכד אתער ימינא שמאלא אתער עמיה דהא ביה אחיד ואתכליל</p>	<p>בא וראה מימינו של הקדוש ברוך הוא מתעוררים כל האורות כל הברכות וכל שמחה בו כלול השמאל כמו שיש באדם ימין ושמאל והשמאל נכלל בימין והימין כולל את הכל וכשמתעורר הימין מתעורר עמו השמאל שהרי בו הוא אחוז וכלול.</p>
<p>ותא חזי בשעתא דארים בר נש ידיה בצלותא מכוון באצבען דיליה לעילא כמה דכתיב (שמות יז יא) והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל דהא בימינא תליא כלא וכתיב (ויקרא ט כב) וישא אהרן את ידו כתיב חסר וכדין אתכוון לברכא לעילא</p>	<p>ובא וראה בשעה שאדם מרים את ידיו בתפלה ומכוון באצבעותיו למעלה ככתוב והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל שהרי בימין הכל תלוי וכתוב וישא אהרן את ידו וכתוב חסר ואז מתכוון לברך למעלה.</p>
<p>וקודשא בריך הוא לאו הכי בשעתא דארים ימינא לעילא ווי להו לתתאי דהא כל סיעתא וכל ברכאן אסתליקו מנייהו מגלן דכתיב (&) נטית ימינך תבלעמו ארץ מאי נטית ימינך כתרנומו ארימת ימינך²²¹⁰ מיד תבלעמו ארץ</p>	<p>והקדוש ברוך הוא לא כך בשעה שמרים ימין למעלה או לתחתונים שהרי כל הסיוע וכל הברכות מסתלקים מהם מגין לנו שכתוב נטית ימינך תבלעמו ארץ מה זה נטית ימינך</p>

²²⁰⁶ עי' ח"א קו ע"ב שזה לשון של יצרו. ועי' לקמן קלד ע"ב.

²²⁰⁷ מוח חכמה (מ"מ).

²²⁰⁸ מוח בינה (מ"מ).

²²⁰⁹ מוח דעת (מ"מ).

²²¹⁰ פי' דרש אותו לדין כי הרים ימין והשמאל פועל ובלעתם הארץ, וכן פי' לעיל דף נז וז"ש והא אתמר וכו' ור' דורש לרחמים שנטה ימין לשמאל והמתיק הדין ומצד החסד נבלעו בארץ והכריח זה כי נטית פי' לצדדין לא סליק ור"א אומר שאין זה הכרח לחרמים כי פי' נטית לצדדין ונפרשה מן השמאל ואז פועל הדין בכח ובלעתם הארץ (זהה הרקיע).

ספר שמות

<p>וכד ימינא אשתכח שמאלא אשתכח עמיה וכדין לא שלטין דינין בעלמא מאי טעמא בגין דימינא אשתכח עמיה ואי ימינא אסתלקת הא שמאלא אזדמנת וכדין דינין מתערין בעלמא ודינא שריא בכלא</p>	<p>כתרגומו הרמת ימינך מיד תבלעמו ארץ וכשימין נמצאת השמאל נמצא עמו ואז לא שולטים הדינים בעולם למה משום שהימין נמצא עמו ואם הימין מסתלקת הרי מזדמנת השמאל ואז מתעוררים דינים בעולם והדין שרוי בכל.</p>
<p>רבי שמעון כד הוה מטי להאי קרא הוה בכי דכתיב (איכה ב ג) השיב אחור ימינו²²¹¹ וכי אפשר דהשיב אחור ימינו אלא בגין דאקדים שמאלא²²¹² לנחתא בעלמא וימינא אשתארת באתר אחרא</p>	<p>כשרבי שמעון היה מגיע לפסוק הזה היה בוכה שכתוב השיב אחור ימינו וכי אפשר שהשיב אחור ימינו אלא משום שהקדים השמאל לרדת לעולם והימין נשארה במקום אחר.</p>
<p>אמר רבי שמעון כתיב (ישעיה נז א) הצדיק אבד והא אוקימנא מלי הצדיק נאבד לא</p>	<p>אמר רבי שמעון כתוב הצדיק אבד והרי בארנו את הדברים לא כתוב הצדיק נאבד</p>
<p>נ/ז ב</p>	
<p>אלא הצדיק אבד²²¹³ מכל אינון אנפי מלכא²²¹⁴ לא אשתכח דאבד אלא צדיק אבד בתרי סטרי²²¹⁵ חד דלא שראן ביה ברכאן כד בקדמיתא וחד דאתרחיקת מניה בת זוגיה²⁶⁰ דהיא כנסת ישראל אשתכח צדיק אבד²⁶¹ יתיר מכלא ולזמנא דאתי כתיב (זכריה ט ט) גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלם הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא צדיק ומושיע לא כתיב (&) אלא צדיק ונושע הוא הוא נושע ודאי והא אתמר</p>	<p>אלא הצדיק אבד מכל אותם פני המלך לא נמצא שאבד אלא צדיק אבד בשני צדדים אחד שלא שורות בו ברכות כבתחלה ואחד שהתרחקה ממנו בת זוגו שהיא כנסת ישראל נמצא שהצדיק אבד יותר מכל ולעתיד לבא כתוב גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלים הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא צדיק לא כתוב מושיע אלא צדיק ונושע הוא הוא נושע ודאי והרי זה נתבאר.</p>

²²¹¹ וכי אפשר דהשיב אחור ימינו אלא בגין דאקדים שמאלא לנחתא בעלמא וימינא אשתארת באתר אחרא וכו' פי' הנה ידוע שה"ח הם בזכר הנק' קדם וה"ג הם בנוק' הנק' אחור והאיך אפשר שה"ח נתונים לאחור דהיינו הנוק' מפני אויב ואדרבא זה היה טוב שאז היו הדינים מתבטלים ויתרץ אלא בגין דאקדים שמאלא וכו' פי' כי כבר ידעת כי החו"ג יוצאים מיסוד אימא אל הדעת דז"א וה"ח יורדים תחלה בסוד בידקא דמיא ואח"כ יורדין ה"ג ואז אין כ"כ כח הגבורות לפעול כי כבר ה"ח שם ומתמתקים בהם אמנם בעת החרבן היה להיפך שה"ח העומדים בפתח יסוד אימא לצאת ראשונה השיבם אחור ויצאו הגבורות ראשונה והחסדים נשארו לאחוריהם ביסוד אמא ולא נחתו וע"ד אתתקף שמאלא בצאתו לחוץ בלי שיתוף (זהר הרקיע).

²²¹² בחטא אדה"ר נתפשטו הגבורות תחלה וכן בחורבן ולעתיד יתפשטו החסדים תחלה (מ"מ).
²²¹³ ממה שלא אמר נאבד מורה שהוא אבד ומהו אבדתו, ממה שאמר אבד סתם ולא פירש מורה שרצה לפרש בב' סטרי וכו' (אור יקר). שפעת האור שלמעלה הנמשך ויורד למטה הנה הוא לעולם רק אלא לפי הכח וההכשר דהתחתון (כידוע בסוד הצדיק אבד בזוה"ק ח"א נה ע"ב סז ע"א ובח"ב ט ע"ב יא ע"א נז ע"ב ובח"ג קנ ע"ב) (כללים ח"ב קז ע"ד).

²²¹⁴ למטה היינו אבד השכינה בת זוגיה שאבדה היא בסוד שכינה בתחתונים צורך גבוה והנה הם ג' בחינות הספירות העליונות אבדו שאינם משפיעות היינו צד א', המלכות אבדה שאינה מקבלת היינו צד א' שני הצדיק אבד מב' צדדים, והיינו "על כל פנים" דקאמר, ולזה החשיב כל האבדה על הצדיק דהיינו שאבד מב' סטרי כדפי', והיינו "ונושא על כל פנים" מצד מעלה נושע מצד מטה ג"כ נושע, דהיינו מב' סטרי (אור יקר).

²²¹⁵ למעלה ולמטה אבד אור הספירות העליונות (אור יקר).

ספר שמות

<p>ימינך יהו"ה נאדרי בכח (&) מאי נאדרי נאדר מבעי ליה²²¹⁶ אלא בשעתא דשמאלא אתיא²²¹⁷ לאזדווגא בימינא כדין כתיב נאדרי²²¹⁸ (ס"א בכח תרי²⁶² ולעולם וכו') תרעין²²¹⁹ ולעולם הכי הוא²²²⁰ בגין דשמאלא אשתכח בימינא ואתכליל ביה</p>	<p>ימינך ה' נאדרי בכח מה זה נאדרי היה צריך להיות נאדר אלא בשעה ששמאל בא להזדווג בימין אז כתוב נאדרי (בכח שנים ולעולם וכו') תרעין ולעולם זה כך משום ששמאל נמצא בימין ונכלל בו.</p>
<p>אמר רבי שמעון²²²¹ כמה דאוקימנא הכי הוא דבר נש אשתכח דאתפלג²²²² מאי טעמא בגין לקבלא עמיה בת זוגיה דיתעבידו חד גופא ממש כך ימינך אשתכח דאתפלג²²²³ מאי טעמא בגין לקבלא עמיה שמאלא והכי הוא כלא חד בחד²²²⁴ ועל דא בחד מחי ומסי הדא הוא דכתיב (&) ימינך יהו"ה תרעין אויב²²²⁵</p>	<p>אמר רבי שמעון כמו שבארנו כך זה שאדם נמצא שנחלק למה כדי לקבל עמו בת זוגו שיעשו גוף אחד ממש ימינך נמצא שנחלק למה כדי לקבל עמו שמאל וכך זה הכל אחד באחד ועל זה באחד מכה ומרפא זהו שכתוב ימינך ה' תרעין אויב.</p>
<p>תא חזי שירתא דא אתמר על ההוא זמנא ועל זמנא דאתי ביומי דיתער מלכא משיחא דכתיב ימינך יהו"ה תרעין אויב רעצת לא כתיב אלא תרעין מה כתיב בקדמיתא²²²⁶ (איכא א ג) השיב אחור ימינו מפני אויב בההוא זמנא היא תרעין אויב לזמנא דאתי וכלא הכי הוא תהרוס קמין הרסת לא כתיב אלא תהרוס תשלח חרוניך יאכלמו כקש כלא לזמנא דאתי ימינך יהו"ה נאדרי בכח בזמנא דא בעלמא דין ימינך יהו"ה תרעין אויב בזמנא דמלכא משיחא וברוב גאונך תהרוס קמין לביאת גוג ומגוג תשלח חרוניך יאכלמו כקש לתחיית המתים דכתיב (דניאל יב ב) ורבים</p>	<p>בא וראה שירה זו נאמרה על אותו זמן ועל הזמן שיבא לעתיד בימים שיתעורר מלך המשיח שכתוב ימינך ה' תרעין אויב לא כתב רעצת אלא תרעין מה כתוב בתחלה השיב אחור ימינו מפני אויב באותו זמן היא תרעין אויב לעתיד לבא והכל כך הוא תהרוס קמין לא כתוב הרסת אלא תהרוס תשלח חרוניך יאכלמו כקש הכל לעתיד לבא ימינך ה' נאדרי בכח בזמן הזה בעולם הזה ימינך ה' תרעין אויב בזמן מלך המשיח וברב גאונך תהרוס קמין לביאת גוג ומגוג תשלח חרוניך יאכלמו כקש לתחיית המתים שכתוב ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדראון עולם.</p>

²²¹⁶ ובהא תוספת י' לרמוז עשר אצבעות (אור יקר). הנה ה"ח וה"ג הם לכן אמר נאדרי ב' לרמוז שנתחברו שמאל בימין, והימין בשמאל והוי י' וכן תרעין ולא ירעין לרמוז על השמאל שהיא נוק' מתחברת בימין (זהו הרקיע).

²²¹⁷ שמורה שהוא לעתים ח"ו אלא לעולם נקשרות ימין ושמאל דהיינו עשר אצבעות עשר אותיות עשר ספירות כדפי' (אור יקר).

²²¹⁸ לשון אדירות (אור יקר).

²²¹⁹ דהיינו כח הדין והגבורה הכלולה בה (אור יקר).

²²²⁰ שלא תטע' מתוך דבריו (אור יקר).

²²²¹ קשיא ליה שאני רואה שהם ב' ידות ואתה אומר ששתיהן אחת, לזה אמר שהם חמשה אצבעות ביד ימין, להראות שאינו מספר שלם אלא חסר, ולא יושלם המספר השלם אלא על ידי כללות השמאל בימין, והיינו ממש כאדם שהיה חצי כדי שיכלול הנקבה עמו, כי כל חצי הוא מחייב שישתלם על ידי ויתכלל עמו, וכך חמשה אצבעות י"ד ה"א מחייב שיושלם השם י"ד ה"א ו"א ה"א ע"י שיכלל שמאל בימין (אור יקר).

²²²² פ"י שננסרה חוה מאחוריו כדי להזדווג עמו (מ"מ).

²²²³ פ"י ז"א שבניינו מהחסדים גם הוא ננסרה המלכות מאחוריו כדי להזדווג עמו, וז"ש מ"ט בגין לקבלא עמיה שמאלא שהיא המלכות שבניינה מהגבורות (מ"מ).

²²²⁴ פ"י ז"ן הם אחדות אחד (מ"מ).

²²²⁵ פ"י אע"פ שמלכות היא שעשתה נקמה כמ"ש הרב מ"מ כל מה שעושה בכח ז"א שהיא אחדות אחד עמו נמצא כאלו הימין שהוא ז"א רעין אויב (מ"מ).

²²²⁶ מפני שנפרדה הימין מהשמאל, עתה יכלל זו בזו וימצא כח השמאל בימין (אור יקר).

ספר שמות

<p>מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם</p>	
<p>אמר רבי שמעון זכאין אינון דישתארוון בעלמא בההוא זמנא²²²⁷ ומאן אינון תא הזי לא ישתאר²⁶³ מבני עלמא בר אינון גזירין דקבילו את קיימא קדישא ועאלו בקיימא קדישא באינון תרין חולקין כמה דאוקימנא²²²⁸ והוא נטיר ליה לההוא קיים ולא עייליה באתר דלא אצטריך אלין אינון דישתארוון ויכתבון לחיי עלמא</p>	<p>אמר רבי שמעון אשרי אותם שישארו בעולם באותו זמן ומי הם בא וראה לא ישארו מבני העולם רק אותם מהולים שקבלו אות ברית הקדוש ונכנסו לברית הקדוש באותם שני חלקים כמו שבארנו והוא שומר את אותו הברית ולא מכניסו למקום שלא צריך אלה הם ישארו ויכתבו לחיי עולם.</p>
<p>מגלן דכתיב (ישעיהו ד ג) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים²²²⁹ בירושלם משמע הנשאר בציון והנותר²²³⁰ בירושלם דכל מאן דאתגזר באלין תרין דרגין²²³¹ עאל ואי נטיר לההוא קיים²²³² כדקא חזי ויודהר ביה עליה כתיב הנשאר בציון והנותר בירושלם אלין ישתארוון בההוא זמנא ובהו זמין קודשא בריך הוא לחדתא עלמא ולמחדי בהו על ההוא זמנא כתיב (תהלים קד לא) יהי כבוד יהו"ה לעולם ישמח יהו"ה במעשיו</p>	<p>מגין לנו שכתוב והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלם משמע הנשאר בציון והנותר בירושלם שכל מי שנמול בשתי הדרגות הללו נכנס ואם שומר אות ברית כראוי ויזהר בו עליו כתוב הנשאר בציון והנותר בירושלם אלו ישארו באותו זמן ובהם עתיד הקדוש ברוך הוא לחדש את העולם ולשמח בהם על אותו זמן כתוב יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו.</p>
<p>רבי חייא הוה אזיל לגבי רבי אלעזר אשכחיה דהוה יתיב לגבי דרבי יוסי ברבי שמעון בן לקונייא חמוי עד דזקיף רישיה חמא ליה לרבי חייא אמר (ישעיה יט כד) ביום ההוא יהיה ישראל שלישיה למצרים ולאשור ברכה בקרב הארץ אשר ברכו יהו"ה צבאות לאמר ברוך עמי מצרים ומעשה ידי אשור ונחלתי ישראל וכי אשור ומצרים קריבין אינון לקודשא בריך הוא</p>	<p>רבי חייא היה הולך לרבי אלעזר מצאו שהיה יושב אצל רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמיו עד שהרים ראשו ראה את רבי חייא אמר ביום ההוא יהיה ישראל שלישיה למצרים ולאשור ברכה בקרב הארץ אשר ברכו ה' צבאות לאמר ברוך עמי מצרים ומעשה ידי אשור ונחלתי ישראל וכי אשור ומצרים הם קרובים לקדוש ברוך הוא.</p>
<p>אלא על גלותא דיסקון ממצרים ומאשור אתמר ואי אתמר על מצרים ועל אשור על אינון חסידין דלהון דאהדרו בתיובתא וישתארוון למפלה לישראל ולמלכא משיחא דכתיב (תהלים עב יא) וישתחוו לו כל מלכים וכתיב (ישעיה מט כג) והיו מלכים אומניך וגו'</p>	<p>אלא על הגלות שתעלה ממצרים ומאשור זה נאמר ואם נאמר על מצרים ועל אשור על אותם חסידים שלהם שחזרו בתשובה ונשארו לעבוד את ישראל ואת מלך המשיח שכתוב וישתחוו לו כל מלכים וכתוב והיו מלכים אומניך וגו'.</p>

²²²⁷ פי' בזמן החרבן (מ"מ).

²²²⁸ היינו מילה ופריעה לאפוקי ישמעאלים שמולים ולא פורעים (רח"ו).

²²²⁹ המצויים ביסוד בעל החיים, "בירושלים" במלכות כדפי' (אור יקר).

²²³⁰ "נשאר ונותר" כלומר שמל ונשאר במילתו וטהרתו שלא טמאו וקלקלו כדפי' (אור יקר).

²²³¹ פי' מילה במלכות ופריעה ביסוד והם ציון וירושלים (מ"מ).

²²³² שלא טמאו ופגמו דהיינו שע"י טומא המושך בערלתו ואל יעלה בדעת שאם חטא שאין לו תקנה ח"ו אלא תשובה ודאי מטהרת אותו (אור יקר). פי' שעושה מילה ופריעה ושומר בריתו מלטמאה (מ"מ).

ספר שמות

<p>אמר ליה מאי דכתיב (משלי ג יז) דרכיה דרכי נעם אמר לו כמה טפשים בני העולם שלא יודעים ולא משגיחים בדברי תורה שהרי דברי תורה כמה סודות עליונים יש בהם הם דרך לזכות באותו נועם ה' שכתוב דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום דרכי נועם ודאי מה זה נועם כמו שכתוב לחזות בנועם ה' והרי פרשוה משום (כך) שהתורה ודרכיה באים מאותו נועם ואותן דרכים מפרשות²²³³ בה ועל זה דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום.</p>	<p>אמר רבי חייא שנינו בשעה שהקדוש ברוך הוא נתן תורה לישראל יצא אור מאותו נועם והתעטר בו הקדוש ברוך הוא ומאותו נועם הבהיקו זיום של כל העולמות</p>
<p>אמר רבי חייא תנינן בשעתא דקודשא בריך הוא יהב אורייתא לישראל נפק נהורא מההוא נעם²²³⁶ ואתעטר²²³⁷ ביה קודשא בריך הוא²²³⁸ ומההוא נעם אבהיקו זיוון דכלהו עלמין</p>	<p>אמר רבי חייא שנינו בשעה שהקדוש ברוך הוא נתן תורה לישראל יצא אור מאותו נועם והתעטר בו הקדוש ברוך הוא ומאותו נועם הבהיקו זיום של כל העולמות</p>
נח/א	
<p>דכלהו רקיעין²²³⁹ דכלהו כתרין²²⁴⁰ על ההיא שעתא כתיב (שיר ג יא) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו'</p>	<p>של כל הרקיעים של כל הכתרים על אותה שעה כתוב צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו'.</p>
<p>וההיא שעתא דאתבני מקדשא אתעטר קודשא בריך הוא בההוא עטרא ויתיב בכרסייא²²⁴¹ דיליה ואתעטר בעטרוי ומההוא זמנא דאתחרב בי מקדשא לא אתעטר קודשא בריך הוא בעטרוי וההוא נעם אתטמר ואתגניז</p>	<p>ואותה שעה שנבנה המקדש התעטר הקדוש ברוך הוא באותה עטרה וישב בכסאו והתעטר בעטרויתו ומאותו זמן שנחרב בית המקדש לא התעטר הקדוש ברוך הוא בעטרויתו ואותו נועם התכסה ונגנז.</p>
<p>אמר רבי אלעזר בשעתא דעאל משה בגו ענגא כמה דכתיב (שמות כד יח) ויבא משה בתוך הענן כבר נש דהוה אויל באתר דרוחא איערע ביה חד מלאכא רברבא ותאנא קמוא²²⁴² שמיה והוא ממנא על תריסר אלפינן ממנן שליחן בעא לאזדווגא ביה במשה</p>	<p>אמר רבי אלעזר בשעה שנכנס משה לתוך הענן ככתוב ויבא משה בתוך הענן כאדם שהיה הולך במקום של רוח ופגש בו מלאך גדול אחד ושנינו ששמו קמוא"ל והוא ממונה על שנים עשר אלף ממונים שליחים רצה להזדווג במשה פתח משה פיו בשתים</p>

2233

2234 תורה שבע"פ יסוד דידה הנקרא דרך (רח"ו).

2235 ע"י הבינה (רח"ו), ור"ל כמ"ש הרב באוצ"ח שידיים דאימא הם כלי מ"ן דרחל וז"ש ונתתם חמשת לפרעה ע"ש באורך (מ"מ).

2236 מאימא (רח"ו).

2237 תרין עטרין (רח"ו).

2238 ז"א (רח"ו). ונלע"ד ואתעטרי ביה קב"ה הם המוחין כולם חב"ד דאימא שבאים לז"א דכולהו עלמין הם העולמות בעצמם (מ"מ).

2239 כפשוטן (מ"מ).

2240 פ"י הם פנימיות העולמות, והם הפרצופים שבתוך העולמות, א"נ "כולהו רקיעים" הם המקיפים, ו"כלהו כתרין" הם הפנימיים (מ"מ).

2241 ציון אוה למושב לו (רח"ו).

2242 רוח דא"א דעשיה נקרא כך (רח"ו). כתוב באוצרות חיים, שנשמת ז"א דעשיה הוא קמוא"ל, ונשמות א"א דעשיה הוא הדרניא"ל, ורישא דא"א דעשיה המגולה הוא סנדלפון שהוא נפש נוק' דיצירה (רמ"ז). ע"י סדר אבי"ע בסופו (לש"ו).

ספר שמות

<p>פתח משה פומיה בתריסר אתוון גליפן דשמא קדישא דאוליף ליה קודשא בריך הוא בסנה ואתרחק מניה תריסר אלפיין פרסין והוה אזיל משה בעננא ועינוי מלהמן כגומרין דאשא</p>	<p>עשרה אותיות חקוקות של השם הקדוש שלימד אותו הקדוש ברוך הוא בסנה והתרחק ממנו שתיים עשרה אלף פרסות והיה משה הולך בענן ועינוי לזהטות כגחלי אש.</p>
<p>עד דאיערע ביה חד מלאכא רברבא ויקירא מן קדמאה ותאנא הדרניא²²⁴³ שמיה והוא עלאה על שאר מלאכין אלף ושתין רבוא פרסין וקליה אזיל במאתן אלף רקיעין²²⁴⁴ דמסתחראן באשא היוורא כיון דחמא ליה משה לא יכיל למללא בעא למשדי גרמיה מגו עננא</p>	<p>עד שפגש בו מלאך אחד גדול ונכבד מן הקדם ושנינו ששמו הדרניא²²⁴³ ל והוא עליון על שאר המלאכים אלף וששים רבוא פרסות וקולו הולך במאתים אלף רקיעים שמקיפים באש לבנה כיון שראהו משה לא יכל לדבר רצה לזרק את עצמו מתוך הענן.</p>
<p>אמר ליה קודשא בריך הוא משה וכי אנת הוא דאסנית מלין עמי בסנה דבעית למנדע רוא דשמא קדישא ולא דחלת והשתא את דחיל מחד משמשי כיון דשמע משה קליה דקודשא בריך הוא אתתקף פתח פומיה בע"ב אתוון דשמא עלאה כיון דשמע הדרניא²²⁴⁵ אתוון דשמא קדישא מפומיה דמשה אזדעזע קריב לגביה אמר ליה זכאה חולקך משה דאתגלי לך מה דלא אתגלי למלאכי עלאי</p>	<p>אמר לו הקדוש ברוך הוא משה וכי אתה שהרבית דברים עמי בסנה שרצית לדעת את סוד השם הקדוש ולא פחדת ועכשיו אתה פוחד מאחד משמשי כיון ששמע משה את קולו של הקדוש ברוך הוא התחזק פתח פיו בשבעים ושתיים אותיות השם העליון כיון ששמע הדרניא²²⁴⁵ ל את אותיות השם הקדוש מפי משה הזדעזע קירב אליו ואמר לו אשרי חלקך משה שהתגלה לך מה שלא התגלה למלאכים העליונים.</p>
<p>והוה אזיל עמיה עד דמטו לאשא תקיפא דחד מלאכא די שמיה סנדלפון²²⁴⁶ ותאנא סנדלפון עלאה הוא על שאר חברוי חמש מאה שנין והוא קאים בתר פרגודא דמאריה²²⁴⁷ וקשר ליה כתרין מבעותיהון דצלותא דישראל ובשעתא דמטי האי כתר לרישיה דמלאכא קדישא הוא מקבל צלותהון דישראל וכלהו היילין ואכלוסין מזדעזעין ונהמין ואמרין בריך יקרא דיהו"ה מאתר בית שכינתיה</p>	<p>והיה הולך עמו עד שהגיעו לאש חזקה של מלאך אחד ששמו סנדלפון²²⁴⁶ ושנינו סנדלפון עליון הוא על שאר חבריו חמש מאות שנה והוא עומד אחר הפרגוד של רבונו וקושר לו כתרין מבקשותיהם של התפלה של ישראל ובשעה שמגיע הכתר הזה לראש המלך הקדוש הוא מקבל את תפלות ישראל וכל החיילות וההמונים מזדעזעים ונוהמים²²⁴⁵ ואומרים ברוך כבוד ה' ממקום בית שכינתו.</p>

²²⁴³ נשמה דאר"א דעשיה (רח"ו).

²²⁴⁴ חו"ב נקרא כך בזהר (רח"ו).

²²⁴⁵

²²⁴⁶ אריך דעשיה נק' כן וכן נקראת נשמה דנוק' דז"א דיצירה (רח"ו). הוא מאור הגבורה, כי סנדלפון הוא גי' פ"ר, שהוא פ"ר דינין המרומזים בהאותיות מנצפ"ך ג"כ גי' פ"ר, והם כולם דינין כמ"ש בשער שבירת הכלים (סוף פרק ז) ובשער כסא כבוד (פרק ז), והרי הוא כולו מצד הגבורות, והם מתפשטים למטה עד הקליפות, כי משם הוא שורשם, וכמ"ש בזוה"ק (ויצא קנג רע"א) מסטרא דצפון מתפשטי דרגין עד דמטא לתתא כו', לכן הנה אמר האריז"ל בשער מאמרי רשב"י (יב ע"ג ובדפוס החדש הוא ט ע"א) כי סנדלפון הוא מרומז באות ק' ובהקו שבו הנמשך ומתפשט למטה, יוצא לחוץ ונמשך למטה בקליפות. והגם שהוא כולו קודש, אך בסופו הוא מתפשט, ויש שם תערובות והוא משום שהוא כולו מצד הגבורות ודינין (דע"ה ח"ב צב ע"א), המלאך הקושר כתרין לקונו, הרי נודע הוא שהוא סנדלפון וכמ"ש בגמרא (חגיגה יג ע"ב) וכן בזוה"ק וישלח (קסז ע"ב) ופ' בשלח (נח ע"א) (דע"ה ח"ב קיג ע"א).
²²⁴⁷ פרגוד שבסוף היכלי היצירה (רח"ו).

ספר שמות

<p>אמר ליה הדרניאל למשה משה לית אנא יכיל למהך עמך דלא יוקיד לי אשא תקיפא דסנדלפון ביה שעתא אודעזע משה עד דאתקיף ביה קודשא בריך הוא במשה ואותביה קמיה²²⁴⁸ ואוליף ליה אורייתא וחפא ליה למשה בההוא נהורא וזיוא דההוא נעם והוון אנפוי דמשה נהירין בכל אינון רקיעין וכל חילא דשמיא הוון מודעזעין מקמיה בשעתא דהוה נחית באורייתא</p>	<p>אמר לו הדרניאל למשה משה אינני יכול ללכת עמך שלא תשרף אותי האש החזקה של סנדלפון באותה שעה הזדעזע משה עד שהחזיק הקדוש ברוך הוא במשה והושיבו לפניו ולימד אותו תורה וכסה את משה באותו אור וזיו של אותו נועם והיו פניו של משה מאירים בכל אותם הרקיעים וכל חיל השמים היו מזדעזעים לפניו בשעה שהיה מוריד תורה.</p>
<p>כיון דחבו ישראל לתתא נטל קודשא בריך הוא חמשה (נ"א ממשה) אלף חולקין²²⁵⁰ מההוא זיוא²²⁵¹ ביה שעתא בעו מלאכין עלאין וכל אינון אכלוסין לאוקדא למשה בשעתא דאמר ליה קודשא בריך הוא (שמות לב ז) לך רד כי שחת עמך אודעזע משה ולא יכיל למללא עד דאסני בצלותין ובעותין קמי קודשא בריך הוא</p>	<p>כיון שחטאו ישראל למטה נטל הקדוש ברוך הוא חמשה (ממשה) אלף חלקים מאותו זיו באותה שעה רצו/בקשו²²⁴⁹ מלאכים עליונים וכל אותם המונים לשרוף את משה בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא לך רד כי שחת עמך הזדעזע משה ולא יכל לדבר עד שהרבה בתפלות ובקשות לפני הקדוש ברוך הוא.</p>
<p>אמר ליה קודשא בריך הוא משה אתקיף בכורסייא דילי עד דגער קודשא בריך הוא בכל אינון אכלוסין בכל אינון חיילין ואתקיף משה בתרין לוחין דאבנין ואחית לון לתתא ודא הוא דכתיב (משלי כא כב) עיר גבורים עלה חכם ויורד עז מבטחה ומההוא זיוא דאשתאר ביה הוון מבהיקין אנפוי דמשה ומה</p>	<p>אמר לו הקדוש ברוך הוא משה החזק בכסאי עד שגער הקדוש ברוך הוא בכל אותם המונים ובכל אותם חיילות והחזיק משה בשני לוחות האבנים והוריד אותם למטה וזהו שכתוב עיר גיבורים עלה חכם ויורד עז מבטחה ומאותו זיו שנשאר בו היו פני משה מבהיקים ומה באותו שנשאר בו לא היו יכולים להסתכל</p>

²²⁴⁸ ביצירה והיה אוחז בכסא הכבוד דהיינו בריאה (רח"ו).

²²⁴⁹

²²⁵⁰

²²⁵¹ עיי' ספר הליקוטים פג ע"א ובמאמרי רשב"י מד ע"ב ועיי' עוד בח"ג נג ע"ב (לש"ו). ז"ל ספר הליקוטים: וסוד המסוה הוא זה, שפניו האירו מצד ס' על מ', כי משם קיבל כנז"ל, בהיות הבינה סותמת את אורותיה בהיותה בזווג, ומשם זכה משה לאלף חלקי אורה מצד פלאר"ת, פל"א אר"ת, חכמה. והזווג נסתם ונסתר, בסוד (משלי ל' י"ז) דרך גבר בעלמה, שנפלאו ממנו, בסוד שאמר הודיעני נא את דרכיך, והשיב לו כי לא תוכל וכו'. ובהיות שלא זכו ישראל וחטאו בעגל, לא יכלו לקבל כי אם מבחינת המסוה, מ' על ס', מצד ד"ו מיר"ד, ומה שהיה מצד אר"א שהוא יחוד ו"ה בלי פרודא, עולם עליון, והיה חרות ממלאך המות, לא יכלו עתה לקבל, כי אם מצד בחינת ו"ה, שהם ד"ו פרצופין נבראו עולם תחתון. כי זווגם אינו בהתמדה, כי רגליה יורדות מות. והיא מצד לוחות שניות, והיא תורה שבע"פ ותורה שבכתב, מ"ט טמא מ"ט טהור. וכו' וכשחטאו ישראל בעגל, האלף חלקי אורה שקבל מצד האל"ף, אלף בינה, שהיא אלף גדולה מן האותיות גדולות נלקחו ממנו, ונשאר באלף זעירא, מצד האלף תתאה, בסוד ויקרא אל משה, אלף זעירא. ועתידי הקב"ה להחזירם לו, בסוד ישמח משה במתנת חלקו, לעת"ל בע"ה, וז"ס פסוק שאמר (חבקוק ג' ה') ונוגה, שהיא ה' תתאה, כאור תהיה, אור שבעת הימים הגנוז לצדיקים לעת"ל, ויהיה אור הלבנה כאור החמה שהוא עתה אור שלה וישתמשו שני מלכים בכתר אחד ולא יהיה מיעוט ללבנה. וזהו כאור ממשי, ר"ל, מי שנותן לה אורה תהיה כמוהו, ואז תחזור לה הארה, כמו בזמן קדמון קודם שנתמעטה. וג"כ קרנים מידו לו, ר"ל, ג"כ משה ישמח במתנת חלקו, שהוא בסוד השמש, שיהיה אורו כאור שקבל מאר"א, בסוד הזווג מ"ה. וז"ש קרנים מידו לו, שהם קרני ההוד שקיבל מצד שיורי הקולמוס שבדיו, ויד"ו שהוא עתה במיעוטו בסוד ד"ו, בחי' ד' על ו' מהיר"ד, מ' על ס', יעשה מיד"ו יו"ד, ו' על ד', ס' על מ', כמו שהיו כשקבל מן הדיו שהוא היוד, ויחזרו לו האלף חלקים של אר"ר, בסוד אלף גדולה, ע"כ. ועיי' דע"ה ח"א נח ע"ב, וח"ב קכט ע"א, ועיי' כללים ח"ב ח ע"ג.

ספר שמות

<p>2252 בהאי דאשתאר ביה לא הוּוּ יכלין לאסתכלא באנפוי בההוא דאסתלק מיניה על אחת כמה וכמה</p>	<p>בפניו באותו שהסתלק ממנו על אחת כמה וכמה.</p>
<p>רבי חייא אמר (&) ימינך יהו"ה נאדרי בכח דא אורייתא ועל דא ימינך יהו"ה תרעץ אויב דלית מלה בעלמא דיתברר חיליהון דעמין עכו"ם בר בשעתא דישראל מתעסקין באורייתא דכל זמן דישראל מתעסקין באורייתא ימינא אתתקף ואתברר חילא ותוקפא דעכו"ם ובגיני כך אורייתא²²⁵³ אקריאת עז²²⁵⁴ כמה דאת אמר (תהלים כט יא) יהו"ה עז לעמו יתן</p>	<p>רבי חייא אמר ימינך ה' נאדרי בכח זו התורה ועל זה ימינך ה' תרעץ אויב שאין דבר בעולם שישר כחם של עמים עובדי כוכבים ומזלות פרט לשעה שישראל מתעסקים בתורה שכל זמן שישראל מתעסקים בתורה הימין מתחזק ונשבר כח ותוקף של עמים עובדי כוכבים ומזלות ולכן התורה נקראת עז כמו שנאמר ה' עז לעמו יתן.</p>
<p>ובשעתא דישראל לא מתעסקין באורייתא שמאלא אתתקף ואתתקף חיליהון דעכו"ם ושלטין עלייהו וגזרין עלייהו גזרין דלא יכלין למיקם בהו ועל דא אתגליאו בני ישראל ואתבררו ביני עממא</p>	<p>ובשעה שישראל לא מתעסקים בתורה מתחזק השמאל ומתחזק כח של עמים עובדי כוכבים ומזלות ושולטים עליהם וגוזרים עליהם גזרות שלא יכולים לעמוד בהם ועל זה הגלו בני ישראל והתפזרו בין העמים.</p>
<p style="text-align: center;">הדא הוא דכתיב</p>	<p style="text-align: center;">זהו שכתוב</p>
<p style="text-align: center;">נח/ב</p>	
<p>(ירמיה ט יא) על מה אבדה הארץ וגו' ויאמר יהו"ה על עזבם את תורת ידעתי דהא כל זמנא דישראל ישתדלון באורייתא אתברר חילא ותוקפא דכל ע"ז הדא הוא דכתיב (&) ימינך יהו"ה תרעץ אויב אמר רבי אלעזר ודאי הכי הוא דכל זמנא דקליהון דישראל אשתמע בבתי כנסיות²²⁵⁵ ובבתי מדרשות וכו' כמה דתנינא (בראשית כז כב) הקול קול יעקב²²⁵⁶ ואי לאו הידים²²⁵⁷ ידי עשו והא אוקימנא</p>	<p>על מה אבדה הארץ וגו' ויאמר ה' על עזבם את תורת שהרי כל זמן שישראל עוסקים בתורה נשבר כח ותקפם של עובדי עבודה זרה זהו שכתוב ימינך ה' תרעץ אויב אמר רבי אלעזר ודאי כך הוא שכל זמן שקולם של ישראל נשמע בבתי כנסיות ובבתי מדרשות וכו' כמו ששינונו הקול קול יעקב ואם לא אז הידים ידי עשו והרי בארנו.</p>
<p>וברב גאונך תהרוס קמיך רבי חזקיה פתח ואמר למה ה' תעמד ברחוק תעלים לעתות בצרה בשעה שחטאי העולם גורמים, הקדוש ברוך הוא עולה למעלה למעלה ובני אדם צווחים ומורידים דמעו וואין מי</p>	<p>וברב גאונך תהרוס קמיך רבי חזקיה פתח ואמר למה ה' תעמד ברחוק תעלים לעתות בצרה בשעה שחטאי העולם גורמים, הקדוש ברוך הוא עולה למעלה למעלה ובני אדם צווחים ומורידים דמעו וואין מי</p>

²²⁵² תימה להמד"ל דזה לא היה באותו הפעם (נ"א פנים), ור"ל כי בהבאת לוחות השניות הוא דיראו מגשת אליו וזה מחמת העוון, אבל לעולם אימא לך שאם לא היו חוטאים היו יכולים להסתכל אפילו במאי דאסתלק מיניה, כך נראה לי כוונת קושייתו. ויש לומר דאין הכי נמי שאם לא חטאו ודאי שיוכלו להסתכל בו קל וחומר ממה שזכו למדרגת פנים בפנים, אבל השתא לגבי דידן הוא דמפריז ומגדיל הזוהר זוהרו של משה רבנו ע"ה (רמ"ז).

²²⁵³ אבא מתלבש בתוך אימא ועי' מש"כ עקב רעג ע"א (רמ"ז).

²²⁵⁴ גימ' מ"ו ל"ז (רמ"ז).

²²⁵⁵ מדת המלכות וכן בית המדרש (אור יקר).

²²⁵⁶ הוא סוד הת"ת דהיינו קול יעקב והיינו היחוד (אור יקר).

²²⁵⁷ ואם לאו "והידיים" דהיינו יד ה' הו"ה ידי עשו הם פועלים הדין על ידי עשו הרשע דהיינו הקלי' (אור יקר).

ספר שמות

<p>לעילא²²⁵⁸ ובני נשא צווחין ונחתין דמעין ולית מאן דישגה עלייהו מאי טעמא בגין דאיהו סליק לעילא לעילא ותשובה אתמנע מנייהו כדין כתיב וברב גאונך תהרוס קמך²²⁵⁹</p>	<p>שישגיח עליהם למה משום שהוא עולה למעלה למעלה ונמנעת מהם תשובה ואז כתוב וברב גאונך תהרוס קמך.</p>
<p>רבי יצחק אמר האי קרא בשעתא דיתלבש קודשא בריך הוא גאותא על עממיא דיתכנשוין עליה כמה דכתיב (שם ב ב) ורוזנים נוסדו יחד על יהו"ה ועל משיחו ותאנא זמינין אינון שבעין קסטורין²²⁶² מכל עיבר²²⁶³ (נ"א עמין) לאתכנשא בההוא זמנא באוכלוסין דכל עלמא ולמעבד קרבא על ירושלם קרתא קדישא ולאחדא עיטין עליה דקודשא בריך הוא²²⁶⁴ ומאי אמרי נוקים על פטרונא בקדמיתא ולבתר על עמיה ועל היכליה</p>	<p>רבי יצחק אמר פסוק זה [נאמר] בשעה שמתלבש הקדוש ברוך הוא בגאווה על העמים שיתכנסו עליו כמו שכתוב ורוזנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו ולמדנו עתידים הם שבעים שרי²²⁶⁰ צבאות מכל צד (עמים) להתכנס באותו זמן בהמונים מכל העולם ולעשות קרב על ירושלים עיר הקודש ולאחוז עצות על²²⁶¹ הקדוש ברוך הוא ומה אומרים נעמד על הפטרון בהתחלה ואחר כך על עמו ועל היכלו.</p>
<p>כדין זמין קודשא בריך הוא להייכא עלייהו דכתיב (שם ד) יושב בשמים ישחק²²⁶⁵ יהו"ה ילעג למו בההוא זמנא ילבש קודשא בריך הוא גאותא²²⁶⁶ עלייהו וישיצניון מן עלמא כמה דכתיב (זכריה יד יב) וזאת תהיה המנפה²²⁶⁷ אשר יגף יהו"ה את כל העמים אשר צבאו על ירושלם המק בשרו והוא עומד על רגליו</p>	<p>אז עתיד הקדוש ברוך הוא לצחק עליהם שכתוב יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו באותו זמן ילבש הקדוש ברוך הוא גאווה עליהם וישמיד אותם מן העולם ככתוב וזאת תהיה המגפה אשר יגף ה' את כל העמים אשר צבאו על ירושלים המק בשרו והוא עומד על רגליו.</p>
<p>רבי אבא אמר משמיה דרב ייסא סבא והכי אמר רבי שמעון זמין קודשא בריך הוא לאחייא²²⁶⁸ לכל אינון מלכין דעקו לישראל</p>	<p>רבי אבא אמר משמו של רב ייסא סבא וכך אמר רבי שמעון עתיד הקדוש ברוך הוא להחיות את כל</p>

²²⁵⁸ פנימיות ז"א עולה לא"א (רח"ו), וז"ש לעילא לעילא, שפירושו לעילא מן אימא ולעילא מן אבא עד א"א (מ"מ).

²²⁵⁹ פי' כשעולה ז"א למקום הגאות שהוא א"א ששם ת"י נימין שהם גימ' גאו"ת כמ"ש הרב בפ' ה' מלך גאות לבש (מ"מ)

²²⁶⁰

²²⁶¹

²²⁶² דהיינו ע' שרים הממונים על ע' אומות ורואים שהקב"ה מגביר ישראל על האומות ובדעתם שזה דין מעוות כעין שדמה שר מצרים בבואו על ישראל (אור יקר).

²²⁶³ שהם משתלשלים מע' בחי' קדושות עליונות דהיינו שבעים פרי החג, והם מתאספים לעמוד על נפשם בטענתם לפני הקב"ה על עוות הדין, ועל ישראל להומם ולאבדם בחשבם שאינם זוכים לגאולה (אור יקר).

²²⁶⁴ דהיינו לומר טענות ינצחו הדין על ישראל להכחידם מגוי (אור יקר).

²²⁶⁵ יושב בשמים ישחק למה נכתב ישחק בשי"ן ולא בצד"י כי זה מדבר על הגאולה שאז תהיה התשועה ע"י בינה עילאה באמצעות הגבורה ובינה נק' שי"ן שורקת שהיא נתלבשה ביצחק שהוא הגבורה לעשות נקמה בגויים. ולפי זה מ"ש דאתלבש קב"ה גאותא הם הארות אימא שבתוך ז"א ומתלבשת אימא בגבורה דז"א וזהו שסיים דכתיב יושב בשמים ישחק (מ"מ).

²²⁶⁶ דהיינו שמקום הדין יתלבש באור הכתר בעל הרחמים הגדולים ומשם ישראל מאירים שקבלו כפלים בחטאתם, וחצונים מתבטלים ויתבטל הוייתם והיינו מגפתם (אור יקר).

²²⁶⁷ דהיינו ביטול הוייתם למעלה ולמטה, ויותכו כהיתוך וכהמס דונג מפני אש יאבדו רשעים מפני אלהים ואז יתבטלו השרים והוייתם מן העולם והיו כלא היו (אור יקר).

²²⁶⁸ שהם עומדים כעת בגהנם, ואז ירכיב הקב"ה כל מציאותם כדי לעורר הקלי' הקשה וכן שליטת הסמא"ל ככחו אז ולבטל מציאותם בנקמה (אור יקר).

ספר שמות

<p>ולירושלם לאנדריאנוס ללופינוס ונבוכדנצר ולסנחריב ולכל שאר מלכי עמין דחריבו ביתיה ולשלטאה לון בקדמיתא ויתכנשו עמהון שאר עמין וזמין קודשא בריך הוא לאתפרעא מנייהו באתגלייא²²⁶⁹ סחרני ירושלם הדא הוא דכתיב (&) וזאת תהיה המנפה אשר יגף יהוה את כל העמים אשר צבאו על ירושלם אשר יצבאו לא כתוב אשר יצבאו, אלא אשר צבאו אז כתוב וברב גאונך תהרוס קמין וזה כתוב לזמן שיבא המשיח ושירה זו היא שירת העולמים.</p>	<p>אותם המלכים שציערו לישראל ולירושלים את אנדריאנוס ללופינוס ונבוכדנצר ולסנחריב ולכל שאר מלכי העמים שהחריבו ביתו ולהשליט אותם כבתחלה ויתכנסו עמהם שאר העמים ועתיד הקדוש ברוך הוא להיפרע מהם בגלוי סביב ירושלים זהו שכתוב וזאת תהיה המגפה אשר יגף ה' את כל העמים אשר צבאו על ירושלים לא כתוב אשר יצבאו, אלא אשר צבאו אז כתוב וברב גאונך תהרוס קמין וזה כתוב לזמן שיבא המשיח ושירה זו היא שירת העולמים.</p>
<p>וברוח אפיך נערמו מים (&) בההוא זמנא ובגין כך אית בההוא זמנא ולזמנא דמלכא משיחא ולזמנא דגוג ומגוג נצבו כמו נד (&) לזמנא דעלמא דאתי דאיהו הדוותא דכל עלמין²²⁷²</p>	<p>וברוח אפיך נערמו מים באותו זמן ומשום כך יש באותו זמן ולזמנו של מלך המשיח ולזמן גוג ומגוג נצבו כמו נד לזמן של עולם הבא שהיא שמחת כל העולמות.</p>
<p>אמר אויב ארדוף²²⁷³ אשיג אחלק שלל²²⁷⁴ (&) אמר אויב דא ההוא ממנא רברבא²²⁷⁵ על מצראי בשעתא דאתיהיב ליה שלטנותא על ישראל חשיב דישיצין תחות שלטניה אלא דכר קודשא בריך הוא טורי עלמא²²⁷⁶ דהו מנינין עלייהו ולא תימא דא בלחודוי אלא כל אינון רברבין דממנן על כל עעכו"ם כד אתיהיב להו רשותא ושלטנותא על ישראל כולהו בעאן דישיצין ישראל תחותיהו</p>	<p>אמר אויב ארדף אשיג אחלק שלל אמר אויב זה אותו ממונה גדול על המצרים בשעה שנתן לו שלטון על ישראל חשב שיכלה אותם תחת שלטונו אלא שזכר הקדוש ברוך הוא את הרי העולם שהיו מגנים עליהם ואל תאמר זה לבדו אלא כל אותם גדולים שממונים על עמים עובדי כוכבים ומזלות וכשנתנה להם רשות ושלטון על ישראל כולם רוצים לכלות את ישראל תחתיהם.</p>
<p>ועל דא אינון עמין דתחות שולטניהו דאינון ממנן כלהו גזרין גזירין לשיצאה לון אלא דקודשא בריך הוא דכר טורי עלמא ואנין עלייהו וכד חמא משה דא שרא לשבחה</p>	<p>ועל זה אותם עמים שתחת השליטים שהם ממונים כולם גוזרים גזרות לכלות אותם אלא שהקדוש ברוך הוא זוכר את הרי העולם ומגן עליהם וכשראה את זה משה התחיל לשבח את הקדוש ברוך הוא ואמר מי כמכה באלם ה'.</p>

²²⁶⁹ מפני שנתנקם מהם בגהנם באתכסיא, ועתה בגוף ונפש באתגליא (אור יקר).
²²⁷⁰ היינו הריסה כהורס הבנין, כך אלו יהרס בנינם ויתבטל הוייתם (אור יקר).
²²⁷¹ ולכך אז ישוררו כל הניסים וביטול הקלי' שהיו מאז נברא העולם, ועד העולם הבא, ולכך אמר נערמו מים בההוא זמנא שלא יצדק זה אלא על פרעה (אור יקר).
²²⁷² ולכך נשמח בה' בכל ניסיו שעשה בכל העולמות, בעולם זה קודם זמן המשיח וזמן המשיח וגוג ומגוג ותחיית המתים דהיינו העולם הבא (אור יקר).
²²⁷³ אי אפשר מיד להשמידם שעדיין לחותם קיים בעבודה האלהית, אלא ארדוף ע"י גזירות שלא יעסקו בעבודה ויבטלו מרוב צרות העבודה כמו שעשה שכולם היו עוסקים בתורה בימי יעקב בישיבתו, ואח"כ נשתכח מהם העבודה עד שנסקעו בע"ז ובמדות אחרות, והיינו "אשיג" (אור יקר).
²²⁷⁴ אבטלם מעט (אור יקר).
²²⁷⁵ ראש לכל השרים (אור יקר).
²²⁷⁶ הם האבות (רח"ו).

ספר שמות

<p>לקודשא בריך הוא ואמר מי כמוכה באלים יהו"ה²²⁷⁷</p>	
<p>אמר רבי שמעון עץ אחד גדול עליון וחזק בו נזונו עליונים ותחתונים והוא מתחם בשנים עשר תחומים התחזק בארבעה צדדי העולם שהסתובבו (שהתחברו) במקומם שבעים ענפים עולים בתוכו ונזונים ממנו בעיקר שרשיו יונקים הם סביבו ואותם הענפים שנמצאים בעץ.</p>	<p>אמר רבי שמעון אילנא²²⁷⁸ הד²²⁷⁹ רברבא²²⁸⁰ עלאה²²⁸¹ תקיפא²²⁸² ביה אתונו עלאין ותתאין והא אתחם בתריסר תחומין²²⁸³ אתתקף בארבע סטרי עלמא²²⁸⁴ דאסתחרן (נ"א דאתחברן) בדוכתייהו שבעין ענפיין²²⁸⁵ סלקין בגויה ואתונו מניה בעיקר שרשוי ינקין אינון סחרניה ואינון ענפיין דמשתכחין באילנא</p>
<p>כד מטי עידן שלטניה דכל ענפא וענפא כלהו בעאן לשיצאה כלא גופא דאילנא דאיהו עקרא דכלהו ענפיין ההוא דשליט עליהו וישראל אחידין ביה כד מטא עלייהו שלטנותא דההוא</p>	<p>כשמגיע שלטונו של כל ענף וענף כולם רוצים לכלות את כל גוף העץ שהוא עקר של כל הענפים אותו ששולט עליהם וישראל אחוזים בו כשמגיע עליהם השלטון של אותו</p>
נ"ט/א	
<p>גופא²²⁸⁶ דאילנא חולקא דישראל²⁶⁸ בעי לנטרא לון ולמיהב שלמא בכלהו²²⁸⁷ ועל דא שבעים פרי החג למיהב שלמא לשבעין ענפיין דבנו אילנא²²⁸⁸</p>	<p>גוף העץ החלק של ישראל הוא רוצה לשמור אותם ולתת שלום בכולם ועל זה שבעים פרים של החג לתת שלום לשבעים ענפים שבתוך העץ.</p>
<p>ועל דא מי כמוכה באלים יהו"ה (מאי באלים אילנא כמה דאת אמר (ישעיה א כט) כי יבושו מאילים אשר חמדתם דהוא אילנא דהו פלחין לחד דופסא דמחקקין בגויה ואקרי אלים אילנא) מי כמוכה דיעביד כעובדך וירחם על כלא מי כמכה בכל ההוא סחרניה</p>	<p>ועל זה מי כמוכה באלים ה' (מה זה באלים העץ כמו שנאמר כי יבושו מאילים אשר חמדתם שאותו עץ שהיו עובדים לדפוס אחד שהיה חקוק בתוכו ונקרא אילים עץ) מי כמוכה שיעשה כמעשיך וירחם על הכל מי כמכה בכל אותו סביב העץ שאף על</p>

²²⁷⁷ אלים הוא מלשון אילי הארץ, והיינו השרים, ואמר "מי כמכה" כדמסיק שהם מנגדים על ה' ועל משיחו בהיות ידם תקיפה ואין כן הקב"ה עמהם אלא הוא נותן להם שם ושארית והיינו כדמסיק (אור יקר).

²²⁷⁸ פי' ז"א ומפרש באלים לשון אילן כדמסיק (מ"מ)

²²⁷⁹ שכן נקרא ה' אחד (אור יקר).

²²⁸⁰ מצד הגדולה (אור יקר).

²²⁸¹ שמתעלה לג' ראשונות דרך קו האמצעי (אור יקר).

²²⁸² מצד הגבורה, והרי ד' בחינות לת"ת: "חד" מצד המערב מלכות, "רברבא" מצד הדרום חסד, "עילאה" מצד המזרח המתעלה ומאיר משם, "תקיפא" מצד הגבורה צפון, והם ד' צדדיים שבהם י"ב גבולים שבהם ע' ענפים וכו' ויש לאילן זה ענפים קדושים אמנם משתלשלים עד עולם הפירוד עד למטה ושם נאחזים השרים למטה מהקדושים (אור יקר).

²²⁸³ הם י"ב צירופי הו"ה ובספר אור ישראל פי' י"ב גבולי אלכסון שבא"א בת"ת דידיה, והם באים לז"א לפי שז"א מלביש לא"א מטיבורא דלבא דיליה ולמטה שהוא חצי הגוף ואו"א מלבישים לא"א מטיבורא ולמעלה ויש י"ב גבולי אלכסון בחצי ת"ת העליון דא"א לאו"א וי"ב אחרים ג"כ בחצי התחתון לז"ן (מ"מ).

²²⁸⁴ חגת"ם א"נ הם חו"ב חו"ג הבאים מבינה לז"א (מ"מ).

²²⁸⁵ פי' ע' שרים כמ"ש לקמן שחיותם הוא מז"א בסוד ואתה מחיה את כולם (מ"מ).

²²⁸⁶ עיקר הכל דהיינו הת"ת שהוא הכולל כל הענפים נקודת המרכז לכל (אור יקר)

²²⁸⁷ היינו סוד השלום, היסוד שהוא המשקה לגן, ומהגן הם יונקים בסוד השתלשלותם ממציאות אל מציאות כדפי' (אור יקר).

²²⁸⁸ בתוכיותו הם ענפיו הקדושים המתוקים כדפי' (אור יקר).

ספר שמות

<p>דאילנא דאף על גב דאיהו שלטא נטיר לכלא נטיר לכל שאר ולא בעיא למעבד עמהון נמירא מי כמכה נאדר בקדש (&) בההוא חילא עלאה דאקרי קדש²²⁸⁹ נאדר בקדש ממש²²⁹⁰ ואקרי כח יהו"ה²²⁹¹ נעם יהו"ה והא אוקימנא מילי</p>	<p>גב שהוא שולט שומר את הכל שומר את כל השאר ולא רוצה לעשות עמהם כליון מי כמכה נאדר בקודש באותו כח עליון שנקרא קודש נאדר בקודש ממש ונקרא כח ה' נועם ה' והרי בארנו את הדברים.</p>
<p>מי כמכה באלים יהו"ה רבי יוסי פתח (קהלת א יד) ראיתי את כל המעשים שנעשו תחת השמש²²⁹² והנה הכל הבל ורעות רוח שלמה מלכא דאסתלק בחכמתא יתירא על כל בני עלמא היך אמר דכל עובדין הבל ורעות רוח יכול אף מעשה הצדקה והא כתיב (ישעיה לב יז) והיה מעשה הצדקה שלום אלא הא אוקמוה כל המעשים אשר נעשו תחת השמש כתיב שאני מעשה הצדקה דאיהי לעילא מן שמשא השמש.</p>	<p>מי כמכה באלם ה' רבי יוסי פתח "ראיתי את כל המעשים אשר נעשו תחת השמש והנה הכל הבל ורעות רוח שלמה המלך שהתעלה בחכמה יתרה על כל בני העולם איך אמר שכל המעשים הם הבל ורעות רוח יכול אף מעשה הצדקה והרי כתוב והיה מעשה הצדקה שלום אלא הרי פרשוה כתוב כל המעשים אשר נעשו תחת השמש, שונה מעשה הצדקה שהוא למעלה מן השמש.</p>
<p>והנה הכל הבל ורעות רוח מאי קא מיירי אי תימא הכל הבל כמה דאוקימנא דאיהו ברזא דחכמתא כמה דאת אמר (&) הבל הבלים אמר קהלת ואינון הבלים קיומא דעלמא דלעילא ותתא מאי תימא בהאי דכתיב הכא הכל הבל²²⁹³ ורעות רוח (והא מלתא דא תחת השמש כתיב (&))</p>	<p>והנה הכל הבל ורעות רוח מה זה אומר אם תאמר הכל הבל כמו שבארנו שהוא בסוד החכמה כמו שנאמר הבל הבלים אמר קהלת ואותם הבלים קיום של העולם שלמעלה ושלמטה מה תאמר בזה שכתוב כאן הכל הבל ורעות רוח (והרי דבר זה תחת השמש כתוב).</p>
<p>אלא הכי אוקמוה והכי הוא תא הזי בשעתא דעובדין מתכשרן לתתא ובר נש אשתנדל בפולחנא דמלכא קדישא ההוא מלה</p>	<p>אלא כך פרשוה וכך הוא בא וראה בשעה שהמעשים למטה מתכשרים ואדם עוסק בעבודת המלך הקדוש אותו דבר שעושה נעשה ממנו הבל למעלה ואין לך הבל שאין לו קול שעולה ומתעטר למעלה ונעשה סגור לפני הקדוש ברוך הוא.</p>

²²⁸⁹ בינה (מ"מ).

²²⁹⁰ היינו בסוד שרשיו שהן בחכמה שותה במקומו (אור יקר).

²²⁹¹ שם ה' ת"ת ומה שנשפע לו משם הוא כחו (אור יקר). סוד הכ"ח היינו סוד כ"ח אותיות של שם שהוא מילוי מילואו, והמלוי הא' בחכמה י"ד ה"א וא"ו ה"א, ומילוי מילואו שהוא כ"ח הם בבינה מהחכמה, ובבחי' זו יצדק "בקדש", ומצד היותו אל הת"ת מהבינה היינו "נועם ה'", והענין בינה נקשרת בחכמה ומשקים עץ החיים והעץ משקה ענפיו (אור יקר). שהיא כח ז"א כנודע וכן נועם שבא לז"א הנק' הו"ה (מ"מ).

²²⁹² גשמיים שאינם עולים אל הרוחני (אור יקר).

²²⁹³ פי' כיון שאמר ורעות רוח גבי מלת הבל ש"מ הבל דקרא לאו מאינון הבלים דלעילא והא מלתא דא קושיא אחריתי היא דמדכתיב תחת השמש ש"מ שאינו הבל דקדושה (מ"מ).

ספר שמות

<p>דעביד²²⁹⁴ הבל אתעביד מיניה לעילא²²⁹⁵ ולית לך הבל דלית ליה קלא²²⁹⁶ דסליק ואתעטר לעילא ואתעביד סניגורא קמי קודשא בריך הוא</p>	
<p>וכל אינון עובדין דאשתדל בהו בר נש דלאו אינון פולחנא דקודשא בריך הוא ההוא מלה דעביד הבל יתעביד מיניה ואולא ושאטת בעלמא וכד נפקת נשמתיה דבר נש ההוא הבל מגלגלא ליה בעלמא כאבנא בקוספיתא כמה דכתיב (ש"א כה כט) ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע</p>	<p>וכל אותם מעשים שהאדם עוסק בהם שאינם עבודת הקדוש ברוך הוא אותו דבר שעושה נעשה ממנו הבל והולך ומשוטט בעולם וכשיוצאת נשמת האדם אותו הבל מגלגל אותו בעולם כאבן בכף הקלע²²⁹⁷ ככתוב ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע.</p>
<p>מאי יקלענה ההוא הבל דמגלגל ליה סחרניה בעלמא כדין כל מלין דמתעבדין (ואינון תחות שמשא) דלאו אינון פולחנא דקודשא בריך הוא הבל²⁶⁹ יתעביד מנייהו איהו תבירא דרוחא דמתבר לרוחא דסליק ונחית ומתגלגל בעלמא הדא הוא דכתיב הבל ורעות רוח</p>	<p>מהו יקלענה אותו הבל שמגלגל אותו סביבו בעולם ואז כל הדברים שנעשים (ואותם שתחת השמים) שאינם עבודת הקדוש ברוך הוא נעשה מהם הבל הוא שברון רוח שמשבר את הרוח שעולה ויורדת ומתגלגלת בעולם זהו שכתוב הבל ורעות רוח</p>
<p>אבל ההיא מלה דאיהי פולחנא דמריה דא סליק (אקרי) לעילא מן שמשא²²⁹⁸ ואתעביד מניה הבל קדישא ודא הוא זרעא דזרע בר</p>	<p>אבל אותו דבר שהוא עבודת רבונו זה עולה (נקרא) למעלה מן השמש ונעשה ממנו הבל קדוש וזהו הזרע שזרע האדם באותו עולם ומה שמו צדקה שכתוב זרעו לכם לצדקה.</p>

²²⁹⁴ מעשה המצוה או הצדקה גורם ייחוד וכל ייחוד גורם הויה דקה רוחנית נמשכת מהספירות שמור לחלק המייחד או העושה המצוה. והיינו סוד "קנה לו" לשון קנין, שמים ברא לו פרקליט א' והיינו הבל ודאי, שהוא סוד הבל רוחני כח נברא ע"י המצוה וכן בהיותו עוסק בדברים הגשמיים שהם דברים בטלים וכיוצא ומכ"ש ליצנות וכיוצא מן הדברים שם חצונים שכולם הם עושים הבל ואינו אבד אלא מתקיים בעולם הזה ואם שב בתשובה יורד אותו הבל אליו ומתקנם ממנו עד שבטל והולך לו ונמחה והיינו כעב פשעיך וכענן חטאתיך, ואם אינו שב אלא כל יום ויום מוסיף והולך, מתאסף זה עם זה עד בא יומו עת פקודתו, דרך הנשמה להתלבש בהבלים אלו, ואם טובים והלך לפניך צדקך, מתלבש בקלין ודיבורים דדברי תורה ומצות ומעשים טובים, ואם רעים מתלבשת בקלין ודיבורים דדברים בטלים וליצנות ושקר וחונף ולשון הרע ועבירות, ואותו הבל אינו עולה אל הקדש אלא סובב סובב תחת הגלגל הזה, והנשמה מתגלגלת והיינו רעות ושברון אל הרוח ודאי שהיא מתגלגלת ונענשת בלבוש זה אשר הכינה לה (אור יקר).

²²⁹⁵ פי' מלאך קדוש (מ"מ).

²²⁹⁶ פי' שהמלאך יש לו כח הדיבור שמלמד סנגוריא על האדם שעשה המצוה (מ"מ).

²²⁹⁷

²²⁹⁸ פי' מן שמש שבעולם הזה (מ"מ).

ספר שמות

<p>נש²²⁹⁹ בההוא עלמא ומה שמיה צדקה²³⁰⁰ דכתיב (הושע י יב) זרעו לכם לצדקה</p>	
<p>האי מדבר ליה לבר נש כד תפוק נשמתיה מיניה וסלקא לה באתרא דכבוד דלעילא אשתכח²³⁰¹ לאתצורא בצרורא דהיי²³⁰² הדא הוא דכתיב (ישעיה נח ח) והלך לפניך צדקך בנין לדברא לך לסלקא לך (מן אתר) לאתר דאקרי כבוד יהו"ה דכתיב (שם) כבוד יהו"ה יאספך</p>	<p>זהו מה שמנהיג את האדם כשתצא ממנו נשמתו ועולה לה למקום של כבוד שלמעלה נמצא להצרר בצרור החיים זהו שכתוב והלך לפניך צדקך כדי להנהיג אותך להעלות אותך (ממקום) למקום שנקרא כבוד ה' שכתוב כבוד ה' יאספך.</p>
<p>כל אינון נשמתין דההוא הבל קדישא מדבר להו ההוא דאקרי כבוד יהו"ה כניש לון בגויה ואתצירין ביה (הדא הוא דכתיב כבוד ה' יאספך) ודא אקרי נייחא דרוחא אבל אחרא ורעות רוח אקרי זכאין אינון צדיקיא דכל עובדיהון לעילא מן שמשא וזרעין זרעא דצדקה למזכי לון לעלמא דאתי ועל דא כתיב (מלאכי ג כ) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה</p>	<p>כל אותן נשמות שאותו הבל קדוש מנהיג אותן אותו שנקרא כבוד ה' כונס אותן לתוכו ונצרות בו (זהו שכתוב כבוד ה' יאספך) וזה נקרא נחת רוח אבל האחר נקרא רעות רוח אשרי הצדיקים שכל מעשיהם למעלה מן השמש וזורעים זרע של צדקה לזכות אותם לעולם הבא ועל זה כתוב וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה.</p>
<p>אמר רבי שמעון תא חזי בקדמיתא כד אתבני בי מקדשא לתתא לא אתבני אלא בדינא ורוגזא כמה דכתיב (ירמיה לב לא) כי על אפי ועל חמתי וגו' בנין דבאתר דדינא שריא לזמנא דאתי זמין קודשא בריך הוא למבני ליה ולא תקנא ליה בדינא אחרא עלאה</p>	<p>אמר רבי שמעון בא וראה בתחלה כשנבנה בית המקדש למטה לא נבנה אלא בדין ורוגז ככתוב כי על אפי ועל חמתי וגו' משום שבמקום הדין שרוי לעתיד לבא עתיד הקדוש ברוך הוא לבנות אותו ולהתקינו בדרגה אחרת עליונה שנקראת צדקה שכתוב בצדקה תכוני משום כך יתקיים (בו) ושמו</p>

²²⁹⁹ הענין כי כל המעשה אשר יעשה בעולם הזה פועל ברוחני, אם מעשה התורה והמצוה מיד מייחד ובורא בסוד זרע עליון, דהיינו צדק נעשה צדקה על ידי המעשים הטובים שהיא מתקשטת ומתיחדת, ואותו הרוחניות שהוא נשפע בה בורא רוחני להתלבש אותה הנשמה. ואם רע הוא עולה אל הרעים והם מתייחדים על ידי רעותיו, שהרעים הם זכר ונקבה כאומרו טפלנו, והיינו היחוד החצוני נקרא טפל שקר זכר, ומרמה נקבה, וע"י נעשה קטיגור א', ולכן כל ענין מוליך הנשמה אחר שורשו אם נעשה הצדקה מכניסה אל הקדושים מקום שממנו נברא הרוחני, ואם חצוני מוליך הנשמה אל החצונים שהם אויר העולם לשברה להכניעה במעשיה כדי רשעתה במספר, והנה המצות שהם מעשה התורה והצדקה היא תלויה ואינה נכנסת פנימה אל הבורא אותם עד עלות הנשמה, שאז יראה כל אותם המצות אל פני המלך אביהם, שמייחד קב"ה ושכינתיה נעשתה הנשמה, וכן מייחוד קב"ה ושכינתה נעשו ההויות הקדושות שהם המצות המלבישות הנשמה ותלויים ועומדים להראות פנימה עד עת בא פקודת הנשמה שתתלבש בהם, ומיד היא עולה להראות והם עולים והם מראים לה הדרך ועולים אל השכינה שהיא הנקבה, ודרך בה עולים אל הת"ת ומשם עולים אל הבינה (אור יקר).

²³⁰⁰ פי' כיון שהמצוה שהאדם עושה היא עולה בסוד מ"ן למלכות כדי לעורר הז"א הנק' צדקה לזווג לכך נקרא מלאך שנוצר ממנה צדקה ושיעור הכתוב זרעו לכם פי' זרע שלכם שמו צדקה (מ"מ).

²³⁰¹ שנשמת הצדיק עולה אחר המיתה למלכות בסוד מ"ן ושם במלכות הארת הז"א שנקרא כבוד דלעילא וצורר החיים היא המלכות כנודע שצוררת אל חי בתוכה, ולפי זה כבוד ה' יאספך היא מלכות ואינו ז"א כמו כבוד שהזכיר הזהר ולכך הוסיף הזהר דכבוד דלעילא לרמוז על ז"א אבל הכתוב אמר כבוד ה' דהיינו כבוד של ה' שהיא מלכות שבנינה מז"א א"נ יש לומר באתרא דכבוד היא בריאה ששם היא המלכות הנקרא כבוד דלעילא שהיא ע"ג ב"ע ונודע שג"ע של מעלה היא בריאה ולשם עולה הנשמה ומלכות היא שם והנשמה נצרת ביסוד דידה הנק' צרור החיים ולפי זה כבוד שהזכיר הזהר הוא כבוד דקרא (מ"מ).

²³⁰² כאשר זוכה הנשמה בתורה ומעשים טובים, הרי יוצא מעוה"ז להתעדין ולהתענג בעדן גן אלהים להנות שם מזיו השכינה, והיא צרורה שם בצרור החיים וכמ"ש בפ' בשלח (נט ע"א) ובפ' ויקרא (כה ע"א) (דע"ה ח"ב סט ע"ג).

ספר שמות

<p>דאקרי צדקה דכתיב (ישעיה נד י) בצדקה תכונני בגין כך אתקיים (ביה) ²⁷⁰ ושמה ²⁷¹</p>	
נמ/ב ²³⁰³	
זהר	
<p>ממש צדקה יתקרי ²³⁰⁴ מנלן דכתיב (ירמיה כג ו) וזה שמו אשר יקראו יהו"ה צדקנו ²³⁰⁵</p>	<p>ממש יקרא צדק מנין לנו שכתוב וזה שמו אשר יקראו ה' צדקנו.</p>
<p>נטית ימינך תבלעמו ארץ (&) הא אתמר ארימת ימינך ²³⁰⁶ אמר רבי יצחק הא אתערו ביה חברייה דכר אפיק קודשא בריך הוא למצראי מתין מתחות מיא אמר לארעא כניש לון בגווד ולא בעאת עד דאוישית קודשא בריך הוא ימינא לקבלה ואומי לה כדין בלעתיון ארעא הדא הוא דכתיב (&) תבלעמו ארץ אמר רבי אלעזר נטית ימינך לאפרשא ²³⁰⁷ לה משמאלא וכדין אתעביד בהו דינא</p>	<p>נטית ימינך תבלעמו ארץ הרי נאמר הרמת/שהרמת ימינך אמר רבי יצחק הרי התעוררו בו החברים שכאשר הוציא הקדוש ברוך הוא את המצרים מתים מתחת למים אמר לארץ כנסי אותם לתוכך ולא רצתה עד שהושיט הקדוש ברוך הוא את ימינו כנגדה והשביע אותה אז בלעה אותם האדמה זהו שכתוב תבלעמו ארץ אמר רבי אלעזר נטית ימינך להפרידה מן השמאל ואז נעשה בהם דין.</p>
<p>נחית בחדש עם זו גאלת (&) כמה דכתיב (תהלים מד ד) כי ימינך זורועך ואור פניך ²³⁰⁸ כי רציתם ²⁷² כי ימינך דא גדולה ²⁷³ נהלת בעודך דא דכתיב זורועך דא גבורה אל נוח קדשך דא דכתיב ואור פניך כי רציתם דא צדיק וכלהו משתכחי בקרא ²³⁰⁹</p>	<p>נחית בחסדך עם זו גאלת כמו שכתוב כי ימינך זורועך ואור פניך כי רציתם כי ימינך זו גדולה נהלת בעודך זה שכתוב זורועך זו גבורה אל נוח קדשך זה שכתוב ואור פניך כי רציתם זה צדיק וכולם נמצאים בכתוב.</p>
<p>תפול עליהם אימתה ופחד אימתה אימה מבעי ליה מאי אימתה דהא לית לך את ²³¹⁰ או מלה חדא באורייתא דלא אית בה רזין עלאין מאי אימתה אמר רבי שמעון כלומר דחילו דשכינתא ²³¹¹</p>	<p>תפול עליהם אימתה ופחד אימתה היה צריך לומר אימה מה זה אימתה שהרי אין לך אות או מילה אחת בתורה שאין בה סודות עליונים מה זה אימתה אמר רבי שמעון כלומר יראת השכינה.</p>

2303

2304 ור"ל שלעתיד תקרא על שם בעלה (מ"מ).

2305 [ב]משיח כתיב וזה שמו אשר יקראו ה' צדקנו שהוא בדרגא דצדיק (אפיקי ים בבא דף בתרא עה ע"ב).

2306 סלקת הימין והרחמים כדי שתפעול השמאל בחזקה דין. ור' יצחק מפרש ממש נטית ימינך והרחמים כדי שינתנו לקבורה, והטעם שהרשעים האלו לא היה חפץ שיהיו נכללים בה אחר שכפרו בהשגחת בורא כל וכן הארץ לא היה רוצה שיכללו בה אלא שהקב"ה ברחמיו נתן אותם לקבורה בארץ (אור יקר).

2307 היינו על ידי התפשטות הימין הרבה מהשמאל נבדלת לעצמה, שאינה כמדת הימין, ואין הימין נכללת מהגבורה והדין כיון שהיא מתפשטת ודעתו כפי' ארימית אלא שפי' נטית לשון נוטה כדוק שמים דהיינו התפשטות וכאשר הימין אינה מתפשטת ברחמיה הרבים השמאל היא נכללת עמה, אמנם בהתפשטה כל מדתה הרי שמאל נפרדת לעצמה (אור יקר).

2308 היינו הת"ת שנראים פנים ואורם מתפשטת אל המלכות דהיינו סוד צדקה, דהיינו ייחוד ואור הת"ת אל המלכות כנודע והיינו אל נוח קדשיך הנוה מלכות שהקדש ת"ת בתוכו (אור יקר).

2309 כל ד' רגלי המרכבה (אור יקר).

2310 דלא תימא כי אותיות האמנת"י נוספות שאינו (אור יקר).

2311 ות' היא רומזת הנקבה שהיא השכינה, והיינו אימתה ופחד גבורה וגבורה תתאה מצד הגבורה (אור יקר).

כלומר אימת ה' (רח"ו). ופחד דקרא היא גבורה, וכן כתב הרב זלה"ה, דהיינו שיתעוררו הדינים של מלכות וגבורה עליהם (מ"מ).

ספר שמות

<p>כדוגמא זו, תבאמו ותטעמו בהר נחלתך וגו' תבאמו ותטעמו היה צריך לומר תביאם ותטעם מה זה תבאמו אלא רוח הקודש אומרת על אותו הדור האחרון שמל יהושע והתגלה בהם גלוי של הרושם הקדוש של שמו של הקדוש ברוך הוא שאלה אחוזים בו' ואלה ראויים לרשת את הארץ ככתוב ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ שכל מי שנמול והתגלה בו רושם הקדוש ושומר אותו נקרא צדיק משום כך לעולם יירשו ארץ.</p>	<p>כדוגמא זו, תבאמו ותטעמו בהר נחלתך וגו' תבאמו ותטעמו היה צריך לומר תביאם ותטעם מה זה תבאמו אלא רוח הקודש אומרת על אותו הדור האחרון שמל יהושע והתגלה בהם גלוי של הרושם הקדוש של שמו של הקדוש ברוך הוא שאלה אחוזים בו' ואלה ראויים לרשת את הארץ ככתוב ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ שכל מי שנמול והתגלה בו רושם הקדוש ושומר אותו נקרא צדיק משום כך לעולם יירשו ארץ.</p>
<p>ועל דא תביאמו ו' יתירה תביאמו לאינון דאחידן בו' ותטעמו²³¹⁹ כמה דאת אמר (&) נצר מטעי מעשה ידי להתפאר דאחידן בו'²³²⁰ ולאינון בתראי אתער מלה ולית לך מלה באורייתא או את זעירא באורייתא דלית בה רזין עלאיין וטעמין קדישין זכאה חולקהון דידעין בהו</p>	<p>ועל זה תבאמו ו' יתרה תבאמו לאותם האחוזים בו' ותטעמו כנאמר נצר מטעי מעשה ידי להתפאר לאותם שאחוזים בו' ולאותם אחרונים התעורר הדבר ואין לך דבר בתורה או אות קטנה בתורה שאין בה סודות עליונים וטעמים קדושים אשרי חלקם של היודעים בהם.</p>
<p>רעיא מהימנא</p>	
<p>פקודא (יט) למבני מקדשא²³²¹ לתתא כגונא דבי מקדשא דלעילא כמה דאת אמר (&) מכון לשבתך פעלת יהויה דאצטריך למבני בי מקדשא לתתא ולצלאה בנויה צלותא בכל</p>	<p>מצוה (יט) לבנות מקדש למטה כדוגמת בית המקדש שלמעלה כמו שנאמר מכון לשבתך פעלת ה' שצריך לבנות בית מקדש למטה ולהתפלל בתוכו תפלה בכל יום לעבוד את</p>

²³¹² ירצה ג"כ אות נוספת להראות על המדה (אור יקר).

²³¹³ שיודע העתידות ויודע שדור זה לא יזכו (אור יקר).

²³¹⁴ פי' לאפוקי אותו הדור שבאותה שעה לא היו פרועים שלא עשו פריעה אלא במרה וכיון שבאותה שעה שזכו לגילוי שכינה כמרז"ל ראתה שפחה על הים וכו', לא היו פרועים אע"פ שפרעו במרה מ"מ כיון שלא זכו באותה שעה שיהיו פרועים לכך לא נכנסו לא"י (מ"מ)

²³¹⁵ סוד י' עטרה דברית פריעה, שמצרים מלו ולא פרעו ודור זה מלו ופרעו והיינו שנית דכתיב מול את בני ישראל שנית פריעה על מילה וסוד משך וא"ו וכל הנכנס בו נכנס בסוד וא"ו עלמא דכנורא והיינו כדפי' בתיק"ז שאות מיל"ה היא שם הו"ה וסימנין מ"י "על"ה ל"ו ה"שמימ"ה, דהיינו ראשי תיבות מיל"ה וסופי תיבות יה"ה (אור יקר).

²³¹⁶ שלא יטמאנו בביאה אסורה (אור יקר).

²³¹⁷ דהיינו מרכבה ליסוד (אור יקר).

²³¹⁸ שהאוחזים במלכות דהיינו מילה לבד יורישם ארץ דרך עראי דהיינו המלכות עמהם לעתות, אמנם הצדיק השכינה רודפת אחריו, מפני שהיא רודפת אחר הייחוד ורוצה בו שע"י היא מתייחדת והיינו לעולם יירשו ארץ (אור יקר).

²³¹⁹ היינו נטיעתם במלכות, והיינו נצר מטעי מעשי יד"י היינו סוד הצדיק כאומר ומעשה ידיו מגיד הרקיע וכדפי' בפ' בראשית שהייחוד בסוד הידים שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקי להתפאר להתייחד בסוד הת"ת (אור יקר).

²³²⁰ והשתא קשה דהכא משמע שדור אחרון עדיפא שהאבות במלכות ודור שני בת"ת ואיפכא קאמר בפ' בראשית דהתם קאמר שדור ראשון מיובלא ודור שני לתתא בשמיטה ועוד קשה דאלו דור ראשון היה בהם משה רבינו ע"ה פני חמה, ואהרן דרועא ימינא ונחשון בן עמינדב או חור דרועא שאלא, אבל יהושע פני לבנה ואלעזר דרועא ימינא דסיהרא כדפי' בזהר פרשת קרח ופרשת חקת, והיאך אמר שדור שני הם למעלה בסוד וא"ו ודור ראשון למטה, לזה נראה לי לומר שהענין הוא שבלי ספק דור ראשון למעלה בסוד היובל ודור שני בסוד השמיטה, אמנם שמטה של אלו היה בסוד גילוי אות ברית ואת וא"ו בשמיטה ויובל של אלו הוא בסוד השער הסגור והנעול שלא נמולו, ולכך הם למטה (אור יקר).

²³²¹ ע"י לעיל ד ע"א.

ספר שמות

<p>ימא למפלה ליה לקודשא בריך הוא דהא צלותא אקרי עבודה²³²²</p>	<p>הקדוש ברוך הוא שהרי תפלה נקראת עבודה.</p>
<p>וההוא בי כנישתא אצטריך למבני ליה בשפירו סניא ולא תקנא ליה בכל תקונין דהא בי כנישתא דלתתא קיימא לקבל בי כנישתא דלעילא</p>	<p>ואותו בית הכנסת צריך לבנותו ביופי רב ולתקנו בכל התקונים שהרי בית הכנסת שלמטה עומד כנגד בית הכנסת שלמעלה.</p>
<p>בית המקדש לתתא איהו קאים כגוונא דבית המקדש דלעילא דקאים דא לקבל דא וההוא בי מקדשא כל תקוניו וכל פולחניו וכל אינון מאנין ושמישין כלהו אינון כגוונא דלעילא משכנא דקא עבר משה במדברא כלא הוה כגוונא דלעילא</p>	<p>בית המקדש למטה הוא עומד כדוגמת בית המקדש שלמעלה שעומד זה כנגד זה ואותו בית המקדש כל תקוניו וכל עבודותיו וכל אותם כלים ושמישים כולם הם כדוגמא שלמעלה המשכן שעשה משה במדבר הכל היה כדוגמא שלמעלה.</p>
<p>בי מקדשא דבנה שלמה מלכא הוא בי נייחא²³²³ כגוונא עלאה בכל אינון תקונין למהוי בתקונא דלעילא בי נייחא ואחסנתא²³²⁴ הכי בי כנישתא אצטריך בכל תקוני שפירו למהוי כגוונא עלאה למהוי בית צלותא לאתקנא תקונין בצלותא כמה דאוקימנא</p>	<p>בית המקדש שבנה שלמה המלך הוא בית מנוחה כדוגמא עליונה בכל אותם תקונים להיות בתקון שלמעלה בית מנוחה ויורשה כך בית הכנסת צריך בכל תקוני היופי להיות כדוגמא עליונה להיות בית תפלה לתקן תקונים בתפלה כמו שבארוה.</p>
<p>וההוא בי מקדשא דליהוי ביה חלונות דכתיב (דניאל ו יא) וכיין פתיחן כגוונא דלעילא ועל דא (שיר ב ט) משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים ואי תימא אפילו בחקלא בגין דרוחא להוי סליק לאו הכי דהא אנן צריכין בית וליכא לאשתכחא בית לתתא כגוונא דבית עלאה לנחתא דיורא עלאה לדיורא תתאה</p>	<p>ואותו בית המקדש שיהיו בו חלונות שכתוב "וכיין פתיחן" [חלונות פתוחים] כדוגמא שלמעלה ועל זה [נאמר] משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים ואם תאמר אפילו בשדה כדי שהרוח תהיה עולה לא כך שהרי אנו צריכים בית ואין להמצא בית למטה כדוגמת בית עליון להוריד דיור עליון לדיור תחתון.</p>
<p>ותו דההוא צלותא וההוא רוחא אצטריך לסלקא ולנפקא מגו עאקו בארע מישר לקבל ירושלם</p>	<p>ועוד שאותה תפלה ואותה רוח צריכים לעלות ולצאת מתוך מצוקה²³²⁵ בדרך ישרה כנגד ירושלים</p>
<p>א/ס²³²⁶</p>	

²³²² ר"ל לפיכך ביה"כ במקום בהמ"ק (יהל אור).

²³²³ ר"ל משא"כ משכן (יהל אור). ועי' לעיל מז ע"א באור יקר שמנוחה היא בחי' הכתר. ועי' תיקל"ז
(עה ע"ב): וביה אתקריאו תלת אבהן שביעיות כמה דאת אמר ויכל אלה"ם ביום השביעי וישבות
ביום השביעי (בראשית ב ג) ויברך אלה"ם את יום השביעי ויברך אותו מסטרא דברכה ויקדש אותו
מסטרא דקדושה וישבות בו מסטרא דיחוד. בהגר"א: מסט' דיחוד - שזהו סוד השבת, יחודא דכלהו,
והוא המנוחה, וכמ"ש ומצאן מנוחה אשה כו' אל המנוחה כו'. ועי' בריש פרשת נח (נט ע"ב) ודא נייחא
כו' כד"א כי בו שבת כו'.

²³²⁴ ר"ל מנוחה ונחלה ופי' כמ"ש בזהר במקום אחר שהקשה המשכן ג"כ מרמז כגוונא דלעילא מ"מ
לא בנו ל"כ כמו שהיה בבית המקדש ופי' משל למלך שהוא בדרך אינו רוצה להוציא כל כליו וכל
קשוטיו כדרך שהוא עושה בביתו על מקומו כך המשכן היה בדרך במדבר היה עושה הקישוטין בדרך
רמז מעט אבל שלמה כו', וז"ש כאן ביה נייחא ואחסנתא וגם אמר כאן משכנא דקא עביד משה הוי
כגוונא עלאה (יהל אור).

²³²⁵

²³²⁶

ספר שמות

זהר	
<p>תניא אמר רבי אבא זכאה חולקהון דאינון דזכאן למימר שירתא דא²³²⁷ בהאי עלמא דזכאן²⁷⁴ למימר לה בעלמא דאתי ושירתא דא אתבני²³²⁸ בעשרין ותריין אתוון קדישין גליפן ובעשר אמירן²³²⁹ וכלא אתרשים בשמא קדישא²³³⁰ וכלא שלימותא²³³¹ דשמא קדישא והא אתערנא מלי</p>	<p>שנינו אמר רבי אבא אשרי חלקם של אותם שזוכים לומר שירה זו בעולם הזה שזוכים לאמרה בעולם הבא ושירה זו נבנתה בעשרים ושתים אותיות קדושות חקוקות ובעשר אמירות והכל נרשם בשם הקדוש והכל שלמות של השם הקדוש והרי עוררנו הדברים.</p>
<p>אמר רבי שמעון בההיא שעתא דהוון קיימין ישראל על ימא והוון אמרי שירתא אתגלי קודשא בריך הוא עליהו וכל רתיכוו וחילוי בגין דינדעון למלכיהון דעבד לון כל אינון נסין וגבוראן וכל חד וחד ידע ואסתכל מה דלא ידעו ואסתכלו שאר נביאי עלמא</p>	<p>אמר רבי שמעון באותה שעה שהיו עומדים ישראל על הים והיו אומרים שירה התגלה הקדוש ברוך הוא עליהם וכל מרכבותיו וחילותיו כדי שיכירו למלכם שעשה להם כל אותם נסים וגבורות וכל אחד ואחד ידע והתבונן מה שלא ידעו והתבוננו שאר נביאי העולם.</p>
<p>דאי תימא דלא ידעו ולא ארבו חכמתא עלאה מן שירתא דא תחמי דכלהו בחכמתא אסתכלו וידעו מלין ואמרו דאי לאו הכי איך אמרו כלהו מלין אחידין²⁷⁵ דלא סמו אלין מאלין ומה דאמר דא אמר דא ולא אקדים מלה דא למלה דא אלא כלהו בשקולא חדא ורוחא דקדושא בפומא דכל חד וחד ומלין אתמרו כלהו כאלו נפקין מפומא חד אלא ודאי כולהו בחכמתא עלאה אסתכלו וידעו מלין עלאין ורוחא דקדושא בפום כל חד וחד</p>	<p>שאם תאמר שלא ידעו ולא הדביקו²³³² חכמה העליונה מן השירה הזו תראה שכלם הסתכלו בחכמה וידעו דברים ואמרו שאם לא כך איך אמרו כולם דברים אחידות שלא סטו אלה מאלה ומה שאמר זה אמר זה ולא הקדים מלה זו למלה זו אלא כולם במשקל אחד ורוח הקודש בפי כל אחד ואחד וכל הדברים נאמרו כאלו יצאו מפה אחד אלא ודאי כולם בחכמה העליונה הסתכלו וידעו דברים עליונים ורוח הקודש בפי כל אחד ואחד.</p>
<p>ואפילו אינון דבמעי אמהון הוון אמרי שירתא כלהו כחדא והוון חמאן כלהו מה דלא חמא</p>	<p>ואפילו אותם שבמעי אמם היו כולם כאחד אומרים שירה והיו כולם רואים מה שלא ראה יחזקאל הנביא ועל כך</p>

²³²⁷ ענין זה יסוד לדבריו דקיימא שהזוכה לאומרה בעולם הזה אומרה לעולם הבא, ונודע שעולם הזה הנהגתו במלכות וכך היא נקראת עולם הזה, ועולם הבא הנהגתו בבינה וכך שמה, א"כ אין ספק ששירה זו יהיה עניינה בסוד הבינה והמלכות (אור יקר).

²³²⁸ אין ספק שכל הדבור נבנה מאותיות ונקודות, אמנם שירתא דא אותיותיה ונקודותיה רומזים במקום נסתר, עוד י"ל כי כ"ב אותיות הם רמז י"ג תיקו"ד דא"א, וט' תיקו"ד דז"א דהיינו כ"ב וכן הם רמוזים בשירה, אשריה לה' כי גאה גאה היינו סוד א"א, ה' איש מלחמה, היינו סוד ז"א, הם כ"ב אותיות ואח"כ באו רמוזים בה עשר אמירן כאומרו תהומות יכסיומו, היינו תהום דיום ראשון, וברוח אפיך וכו' היינו ורוח אלהים מרחפת וכו' וכן על זה הדרך ימצא כל מעשה בראיית ששבחו בו (אור יקר).

²³²⁹ הם עשר נקודות והם ל"ב נתיבות חכמה, כי כל דיבור ושירה יבנה מהכ"ב אותיות ואי אפשר לבטא אותיות בלי נקודות ושורשם ועיקרם בבינה בשתוף החכמה, וענין זה יורד ומתחקק בת"ת (אור יקר).

²³³⁰ דהיינו שם הוי"ה שבת"ת ומשם יורד להתחקק במלכות שהיא הנקראת שלימות (אור יקר).
²³³¹ והרי ע"י זה נקשר הענין בבינה עולם הבא, ובמלכות עולם הזה, ע"י הת"ת שהוא אמצעי בין ב' ההי"ן כנודע, וא"ת והרי אין דבור במציאות פחות מל"ב אותיות ועשר נקודות א"כ מאי רבותיה דשירתא דא (אור יקר).

²³³²

ספר שמות

<p>יחזקאל נביאה²³³³ ועל כך הוּו כלהו מסתכלי כאלו המאן עינא בעינא וכד סימו מלין כלהו מתבסמן בנפשיהו ותאבין למחמי ולאסתכלא ולא הוּו בעאן לנטלא מתמן מסניאות תיאובתא</p>	<p>היו כולם מסתכלים כאלו רואים עין בעין וכשסימו הדברים כולם נמתקים בנפשם ותאבים לראות ולהסתכל ולא היו רוצים לנסוע משם מרב השתוקקות.</p>
<p>בההיא שעתא אמר משה לקודשא בריך הוא בניך מסניאות תיאובתא לאסתכלא בכך לא בעאן לנטלא מן ימא מה עבד קודשא בריך הוא אסתים יקריה²³³⁴ לבר למדברא²³³⁵ ותמן אתגלי ולא אתגלי</p>	<p>באותה שעה אמר משה לקדוש ברוך הוא בניך לא רוצים לנסוע מן הים מרב השתוקקות להסתכל בכך מה עשה הקדוש ברוך הוא הסתיר את כבודו החוצה למדבר ושם התגלה ולא התגלה.</p>
<p>אמר לון משה לישראל כמה (ס"א זמנין לנטלא מתמן ולא בעו)²⁷⁶ זמנין אמינא לנטלא מתמן ולא²⁷⁷ בעיתון עד די אחזי לון זיו יקרא דקודשא בריך הוא במדברא ומיד הוּו תאבין ולא נטלו עד דאחיד בהו משה ואחמי לון זיו יקרא דקודשא בריך הוא במדברא כדין מסניאות תיאובתא ורעותא לאסתכלא אנטיל לון משה הדא הוא דכתיב (&) ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור מאי מדבר שור²³³⁷ מדברא דהוּו בעאן לאסתכלא ביה זיו יקרא דמלכא קדישא ועל דא אקרי מדבר שור אסתכלותא שם</p>	<p>אמר להם משה לישראל כמה (פעמים לנסוע משם ולא רצו) פעמים אמרתי לנסוע משם ולא רציתם עד שהראה להם זיו כבודו של הקדוש ברוך הוא במדבר ומיד היו תאבים ולא נסעו עד שאחז בהם משה והראה להם זיו כבודו של הקדוש ברוך הוא במדבר אז מרב תשוקה ורצון להסתכל הסיע אותם משה זהו שכתוב ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור מה זה מדבר שור מנהיג/מדבר²³³⁶ שהיו רוצים להסתכל בו זיו כבודו של המלך הקדוש ועל זה נקרא מדבר שור שם הסתכלות.</p>
<p>וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים (&) ואין מים אלא תורה²³³⁸ שנאמר (ישעיה נה א) הוי כל צמא לכו למים אמר רבי ייסא וכי מאן יהב להו אורייתא הכא והא²⁷⁸ עד כען לא אתיהיבת לון אורייתא</p>	<p>וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים ואין מים אלא תורה שנאמר הוי כל צמא לכו למים אמר רבי ייסא וכי מי נתן להם כאן תורה והרי עד עכשיו לא נתנה להם תורה.</p>
<p>אמר רבי אלעזר אינון נפקו²³³⁹ למדברא לאסתכלא קודשא בריך הוא נטל זיוא יקרא דיליה מתמן ואינון אזלו לאסתכלא (לקב"ה)²⁷⁹ ביה ולא אשכחוהו ואוליפנא דקודשא בריך הוא תורה אקרי ואין מים אלא תורה ואין תורה אלא קודשא בריך הוא</p>	<p>אמר רבי אלעזר הם יצאו למדבר להסתכל והקדוש ברוך הוא נטל זיו כבודו משם והם הלכו להסתכל (לקדוש ברוך הוא) בו ולא מצאו אותו ולמדנו שהקדוש ברוך הוא נקרא תורה ואין מים אלא תורה ואין תורה אלא הקדוש ברוך הוא.</p>

²³³³ ע"י השירה שאמרו על הים, נמחל להם כל עונותיהם וכמ"ש במדרש תהלים (מזמור יח סי' ו), ואמרו שם כל מי שנעשה לו נס ואומר שירה בידוע שמוחלין לו עונותיו ונעשה כבריה חדשה, ישראל כשנעשה להם נס אמרו שירה שנאמר אז ישיר כו' והרי לנו כי נתקדשו ישראל כולם באותו הלילה הרבה מאד, והרי אתדחייא ואתכפייא אז הסטר"א כולא (דע"ה ח"ב קכו ע"ב).

²³³⁴ הסתיר את אור כבודו מהים (דע"ה ח"ב קכז ע"ב).

²³³⁵ שנראה להם בזיו אורו שהוא מבחוץ בהמדבר (דע"ה ח"ב קכז ע"ב).

²³³⁶

²³³⁷ כי שור הוא לשון הסתכלות (דע"ה ח"ב קכז ע"ג).

²³³⁸ זו היא דרשת הקדמונים ופרשי לה ר' אלעזר ור' שמעון ור' אבא (אור יקר).

²³³⁹ כדפי' ר"ש לעיל "נפקו" מהים אל המדבר שור, "לאסתכלא" ועם היות שנתגלה להם במדבר שור לא נתגלה אלא כדי שעה לבד עד שיצאו (אור יקר).

ספר שמות

<p>2340 אמר רבי שמעון עד דהוו אזלי במדברא אתגלי עליהו רשותא אחרא דשאר עמין²³⁴¹ ההוא דשליט במדברא²³⁴² ואערעו בהו תמן²³⁴³ חמו ישראל דלא הוה ההוא זיוא יקרא דמלכיהון הדא הוא דכתיב (&) ויבאו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה מאי טעמא כי מרים הם לא אתבסס נפשיהו כקדמיתא ולא עוד אלא דאתי לקטרגא עליהו</p>	<p>אמר רבי שמעון עד שהיו הולכים במדבר התגלה עליהם רשות אחרת של שאר העמים אותו ששולט במדבר ופגש בהם שם ראו ישראל שזה לא היה אותו זיו כבוד מלכם זהו שכתוב ויבאו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה מה הטעם כי מרים הם לא התבשמה נפשם כבתחלה ולא עוד אלא שבא לקטרג עליהם.</p>
<p>מה כתיב (&) ויצעק אל יהוה ויורהו יהוה עץ</p>	<p>מה כתוב ויצעק אל ה' ויורהו ה' עץ</p>
<p style="text-align: center;">רעיא מהימנא</p>	
<p>ועל דא כתיב (תהלים קיח) מן המצר קראתי יה דאצטריך אתר דחיק בעאקו לשדרא בגויה ההוא רוחא דלא יסטי לימינא ולשמאלא ובחקלא לא יכיל קלא לשדרא ליה הכי דהא כנונא דא קלא דשופר אתדחייא לבר בארה מישר מגו אתר דחיק ואזיל ובקע רקיעין וסליק בסליקו לאתערא רוחא לעילא</p>	<p>ועל זה כתוב מן המצר קראתי יה שצריך מקום דחוק בצרה לשלח בתוכו אותה רוח שלא יסטה ימינה או שמאלה ובשדה לא יכול הקול לשלח אותו כך שהרי כדוגמא זה קול השופר נדחה החוצה בדרך ישר מתוך מקום דחוק והולך ובוקע רקיעים ועולה בעליה לעורר רוח שלמעלה.</p>
<p>ואי תימא הא כתיב (בראשית כד) ויצא יצחק לשוח בשדה שאני יצחק²³⁴⁴ דמלה אחרא הוה ביה מה דלא הוה בכל עלמא²³⁴⁵ ותו דהאי קרא לאו להכי אתא דודאי בשדה אחר הוה מצלי והא אוקימנא ע"ב</p>	<p>ואם תאמר הרי כתוב ויצא יצחק לשוח בשדה שונה יצחק שדבר אחר היה בו מה שלא היה בכל העולם ועוד שפסוק זה לא לזה הוא בא שודאי בשדה אחר היה מתפלל והרי בארנו.</p>
<p style="text-align: center;">ס/ב²³⁴⁶</p>	
<p>ואין עץ אלא תורה דכתיב (משלי ג יח) עץ חיים היא למחזיקים בה ואין תורה אלא קודשא בריך הוא רבי אבא אמר אין עץ אלא</p>	<p>ואין עץ אלא תורה שכתוב עץ חיים היא למחזיקים בה ואין תורה אלא הקדוש ברוך הוא רבי אבא אמר אין עץ אלא הקדוש ברוך הוא שכתוב כי האדם עץ השדה עץ השדה ודאי זה עץ</p>

²³⁴⁰ תיכף כשבאו למדבר (דע"ה ח"ב קלה ע"ב), והנה בחי' עץ הדעת אשר היה בכל הי' ספי' דהעשיה שאמרנו, הנה היה בכל חלקי הדצח"מ שבהם, היינו בהדומם הוא מקום המדבריות, ששם הוא מקום מוכשר להשראת החיצונים, וכמ"ש בזה"ק (בשלח דף ס סע"א, ופ' תרומה קנז, ופ' תצוה קפד רע"א) (דע"ה ח"ב קמט ע"ב).

²³⁴¹ ס"מ בא להטעותם (רח"ו). שר של או"ה והוא הס"מ, שהוא הראש לכל הע' שרים, ע' פ' בא (לג רע"א) ופ' בלק (קצב ע"ב) (דע"ה ח"ב קכז ע"ג). בכל חטא וחטא היה המקום גורם להם, כי הזוהמא והטומאה והרע שהיה שוכן באותן המקומות, זהו אשר גרם להם התגברות היצ"ר רח"ל נגד דעתם ורצונם וכו' בפ' תצוה (קפד ע"א) דלכך הולכים הקב"ה במדבר דאיהו אתר ושלטנו דס"מ חייבא דאיהו דיליה ממש, בגין לתברא תוקפיה וחיליה ולכתתא רישיה (דע"ה ח"ב קלט ע"א).

²³⁴² והוא הס"מ כמ"ש בפ' תצוה (קפד רע"א) (דע"ה ח"ב קכז ע"ג)

²³⁴³ שבא לעורר עליהם להסיתם ולהדיחם ולהתנכל אותם בתחבולותיו (דע"ה ח"ב קלה ע"ב).
²³⁴⁴ ר"ל דהטעם דצריך אתר דחיק דתפלה במקום עבודה ועבודה בצפון וכן תפילה וזהו מן המצר דמשם סליק לרחובות בינה עומקא דכולא (נכתב על הגליון – כי תפילה צריך לעומקא דכולא בינה, לכן מצפון קו שמאלא עולה בארץ מישור לבינה ירושלים עלאה), וז"ש ענני במרחב כו' משא"כ יצחק דמדתו היה וא"צ לזה (יהל אור).

²³⁴⁵ שהיה כבר בו רוח הקדש של לעתיד לבוא כדאיתא בתוספתא דנח, ולא יכלו החיצונים לשלוט בקולו, ועוד ששם היה מקום מערת המכפלה (רמ"ז).

²³⁴⁶

ספר שמות

<p>קודשא בריך הוא²³⁴⁷ דכתיב (דברים כ יט) כי האדם עין השדה עין השדה ודאי דא עין שדה דתפוחין קדישין וכד אתגלי זיו יקרא דמלכיהון עליהו כדין (&) וישלך אל המים וימתקו המים מאי וימתקו המים דקטיגורא אתעביד סניגורא</p>	<p>שדה של תפוחים קדושים וכשהתגלה זיו כבוד של מלכם עליהם אז וישלך אל המים וימתקו המים מה זה וימתקו המים שקטגור נעשה סגור.</p>
<p>אמר רבי אבא תא חזי בקדמיתא כד עאלו ישראל בקיימא דקודשא בריך הוא לא עאלו כדקא יאות מאי טעמא בגין דאתגורו ולא אתפרעו ולא אתגלייא רשימא קדישא כיון דמטו הכא מה כתיב (&) שם שם לו חק ומשפט תמן עאלו ישראל בתרין חולקין קדישין בההוא גלויא דאתגליא רשימא דלהון ואקרון חק ומשפט חק כמה דאת אמר (משלי לא טו) ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה ומשפט כמה דאת אמר (תהלים פא ה) משפט לאלהי יעקב ושם נסהו בההוא את קדישא כמה דאת אמר (&) כי חק לישראל הוא²⁸⁰ בספרא דרב ייבא סבא אמר מלה על ההוא חוטרא קדישא²³⁴⁸</p>	<p>אמר רבי אבא בא וראה בתחלה כשנכנסו ישראל לברית של הקדוש ברוך הוא לא נכנסו כראוי למה כי נמולו ולא נפרעו ולא התגלה הרושם הקדוש כיון שהגיעו לכאן מה כתוב שם שם לו חק ומשפט שם נכנסו ישראל לשני חלקים קדושים באותו גלוי שהתגלה הרושם שלהם ונקראו חק ומשפט חק כמו שנאמר ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה ומשפט כמו שנאמר משפט לאלהי יעקב ושם נסהו באותו את קודש כמו שנאמר כי חק לישראל הוא בספרו של רבי ייבא סבא אמר הדבר על אותו מטה קדוש.</p>
<p>ויאמר אם שמוע תשמע לקול יהוה אלהיך (&) ויאמר מאי ויאמר לא כתיב מאן קאמר דא אלא קודשא בריך הוא אמר רבי חזקיה אמר שמעינן (נ"א משמע) אמירה סתם (מאי) מאמירה סתם דכתיב (שמות כד א) ואל משה אמר עלה אל יהוה אמר ולא כתיב מאן קאמר אוף הכא ויאמר סתם ולא כתיב מאן קאמר</p>	<p>ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך ויאמר מהו "ויאמר" לא כתוב מי אמר את זה אלא הקדוש ברוך הוא אמר רבי חזקיה אמר שמענו (משמע) אמירה סתם (מהו) מאמירה²³⁴⁹ סתם שכתוב ואל משה אמר עלה אל ה' אמר לא כתוב מי אמר אף כאן ויאמר סתם ולא כתוב מי אמר.</p>
<p>אמר רבי יוסי משמע דכתיב (&) ויצעק אל יהוה ויורהו יהוה עין מהכא משמע ויאמר ומשמע מאן אמר מלה²³⁵⁰ לקול יהוה אלהיך</p>	<p>אמר רבי יוסי משמע שכתוב ויצעק אל ה' ויורהו ה' עין מכאן משמע ויאמר ומשמע מי אמר את הדבר לקול ה' אלהיך היה צריך להיות לקולי אלא לאותו קול שנכנסו בו.</p>

²³⁴⁷ בספר אור ישראל כתב נק' ז"א עץ כי הו"ה בהכאה כזה יר"ד בה' ה' ביר"ד ו' בה' ה' בו' גימ' ע"ץ א"נ ס"ג מ"ב ב"ן גי' ע"ץ לפי שז"א מכריע בין ב' הה"ן, א"נ עץ עם הכולל גימ' אה"ה דיודי"ן לפי שז"א מקבל חומין דאימא שהיא אה"ה (מ"מ).

²³⁴⁸ פי' כי ויורהו ה' עץ הוא מטה משה ועי"כ מתקו (זהר הרקיע).

²³⁴⁹

²³⁵⁰ פי' כי משה צעק אל הנוק' כי שם תלוי צעקה והיא הורה לו עץ דא עץ החיים, א"כ מ"ש ויאמר קאי על הנוק' אל ה' אלהיך ז"א ואם המדבר הוא הז"א הוה ליה למימר לקולי ור' חזקיה אמר כל אמירה סתם היא הנוק' כמו ואל משה אמר, וא"כ א"צ לדיוקא דר' יוסי ורבי אליעזר פי' מתחילה על הז"א וז"ש אלא הקב"ה אמר והוא ז"א ורבי חזקיהו ור' יוסי פליג עליה ולכן חזר ר"א להכריח סברתו ואמר בתר דאתגליא פי' ודאי בכל מקום אמירה נוק' אמנם הכא בז"א לפי שבפ' הקודם נאמר שם שם שם לו חק ומשפט שהם מילה ופריעה זר"ן כמ"ש ר"א בעצמו לעיל וכיון שכבר הגיע לז"א ע"י המשפט א"כ ויאמר זה הוא ז"א המתגלה להם וז"ש ובג"כ באלין מטו עד מלכא קדישא שהוא ז"א א"כ ויאמר הוא ז"א לקול ה' אלקיך הוא הנוק' רחל כי קול סתם הוא ז"א וקול ה' היא הנוק' והוכיח ג"כ ממ"ש כי אני ה' רופאך וז"א בו תלוי הרפואה כי הרפואה היא בת"ת כנודע (זהר הרקיע).

ספר שמות

<p>2351 (&) לקולי מבעי ליה אלא לההוא קול²³⁵¹ דעאלו ביה</p>	<p>אמר רבי אבא אחר שהתגלה בהם רושם הקדוש נכנסו בשני חלקים קדושים כמו שנאמר וכיון שנכנסו בשנים האלה נכנסו בשני החלקים האחרים הללו שכאשר יעלו בשני האחרים הללו יתחברו באלה ולא ימנעו הברכות ולכן באלה מגיעות הברכות (ומשום כך באלה מגיעים) עד המלך הקדוש.</p>
<p>ומאתריה דקרא אשתמע מלה דכתיב (&) ויאמר אם שמוע תשמע ויאמר דא מלכא קדישא ומאי קאמר אם שמע תשמע לקול יהו"ה אלהיך כמה דאת אמר (דברים ד כד) כי יהו"ה אלהיך אש אוכלה הוא דא כנסת ישראל והישר בעיניו תעשה דא צדיק והאזנת למצותיו דא נצח ושמרת כל חקיו דא הוד כיון דעאלו באלין הא מטו למלכא קדישא לבתר מה כתיב (&) כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני יהו"ה רופאך כי אני יהו"ה דא מלכא קדישא</p>	<p>וממקומו של הכתוב נשמע הדבר שכתוב ויאמר אם שמוע תשמע ויאמר זה המלך הקדוש ומה אמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך כמו שנאמר כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא זו כנסת ישראל והישר בעיניו תעשה זה צדיק והאזנת למצותיו זה נצח ושמרת כל חוקיו זה הוד כיון שנכנסו באלה הרי הגיעו למלך הקדוש אחר כך מה כתוב כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך כי אני ה' זה המלך הקדוש.</p>
<p>אשתמע דכל מאן דנטיר להאי רשימא קדישא מניה סליק עד מלכא קדישא עלאה מאי משמע משמע אינון תריין²³⁵³ דאתכנש בהו זרעא ומשה רבות קודשא דשדיין ליה בפום אמה (ועל דא) אתקשרו כחדא ומלכא</p>	<p>נשמע שכל מי ששומר את הרושם הקדוש הזה ממנו עולה עד המלך הקדוש העליון מה משמע משמע אותם שנים שהתכנס בהם הזרע ושמן משחת קודש ששופכים אותו בפי</p>

²³⁵¹ הוא סוד שרש רחל שבת"ת שהוא סוד קול ה' אלקים או"א ששם מתגלים, דאינון ע"ב ס"ג עם הכולל קו"ל. ועוד שהנה סוד שם ע"ב בחסד מ"ב בגבורה וכ"ב בת"ת, ושלשתן קו"ל שממנו נעשה הדיבור, והוא אמ"ר א"ש מ"ם ר"וח. וקול גם הוא מילוי קו"ל, קו"ף ו"ו למ"ד המילוי גם הוא קו"ל, והוא סוד בת קול. וז"ש לההוא קול דעאלו ביה, פי' בתוכיות מילוי קול שהוא שורש המלכות בת"ת, והוא בסוד המילה שנתקנה המילה בגילוי השליש העליון, ואז זכו גם כן לתרין חולקין אחרנין, הם או"א אשר שם. והמבין יבין שכל אלו (הו') [הד'] מדות הם בסוד איברים הפנימיים הפועלים סוד הזווג, ולכן שאל מאי משמע, כלומר מה שייכות יש לאלו השנים שהם נצח הוד תינח יסוד מלכות (רמ"ז).

²³⁵² פי' מילה ופריעה עאלו בתרין חולקין אחרנין הם נו"ה תרין ביעין דדכורא דמתחברין ביסוד ומלכות וכדין לא ממנעין ברכאן דשדיין זרעא בפום אמה כמ"ש הוא עצמו למטה וע"ד מאן דאעל באינון תרין ונטיר לון אתקשר בתרין אחרנין והם נו"ה וכדין מטו למלכא קדישא שהוא ז"א כנזכר לעיל (זהה הרקיע).

²³⁵³ הוא בין בחינת תרי ביעי ובין בחינת שתי כליות, ששניהם בנצח הוד בסוד הפנימיות, ולכן תמצא שבנצח אמר מצוותיו ובהוד חקיו בלשון רבים, לרמוז לשתי בחינות של אלו הרמוזים בכל אחד שנים שהם בסוד הפנימיות, ואז הם בחינת שנים מלגו (נ"א בסוד תרי פלגי) גופא, כי בסוד החיצוניות הם חד גופא, רצוני נצח הוד בפנימיות תרי פלגי גופא כדאיתא בדרוש השמות. נמצא שכל אלו הבחינות הם (באותם הפנים) [באברים הפנימיים]. והנה בשמירת מצות המילה דאז אתגליא רשימא קדישא, אז מתתקנים ד' בחינות אלו הרמוזות במלת חוקים, דהיינו ח"ק קו"ל יש"ר מצו"ה. וח"ק עם קו"ל בסוד איהו בהוד, ויש"ר עם מצו"ה בסוד שהזכר יורד לנצח שהוא בסוד ה' אדנ"י שהם פנימיות נצח הוד בסוד תרי פלגי גופא ועיין בדרוש השמות. וידוע שמן הת"ת דז"א ולמטה מתגלים אחורי יסוד אבא דאינון פק"ד, הסר משם שם הו"ה דמקיף (נ"א דשייך) לת"ת נשאר קנ"ח ובג' אלו הד' בחינות דנה"י ועטרה. וידוע שמן הת"ת עד סופו וכו' (רמ"ז).

ספר שמות

<p>האמה (ועל זה) נקשרו כאחד והמלך העליון עליהם ונקשרו בו ועל כך מי שנכנס בשני אלה ושומר אותם נקשר בשני האחרים ונכנס בהם ואז מגיע למלך הקדוש.</p>	<p>עלאה עלייהו ואתקשרו ביה ועל כך מאן דעאל באלין תרין ונטיר לון אתקשר בתרין אחרנין ועאל בהו וכדין מטי למלכא קדישא</p>
<p>אמר רבי יצחק ודאי מי שזוכה בצדיק זוכה בנצח והוד ואלה הם שלשה שהתברכה בהם כנסת ישראל ומי שזוכה בהם זוכה במלך הקדוש ונכנס בכל הארבעה.</p>	<p>אמר רבי יצחק ודאי מאן דזכי בצדיק זכי בנצח והוד ואלין אנון תלתא דאתברכא בהו כנסת ישראל ומאן דזכי בהו זכי במלכא קדישא ועאל בכלהו ארבעה</p>
<p>וכנגד ארבעה אלו שמירה לרושם הקדוש הזה מארבעה דברים שמירה של כנסת ישראל שמירה של נדה שמירה של צדיק שמירה של שפחה שמירה של נצח שמירה של בת עובדי כוכבים ומזלות שמירה של הוד שמירה של זונה ועל זה לקול ה' אלהיך זו כנסת ישראל.</p>	<p>ולקבל ארבעה אלין נטירא להאי רשימא קדישא מארבע מלין נטירו דכנסת ישראל אסתמרותא דנדה נטירו דצדיק אסתמרותא דשפחה נטירו דנצח אסתמרותא דבת עכו"ם נטירו דהוד אסתמרותא דזונה ועל דא לקול יהו"ה אלהיך דא כנסת ישראל</p>
<p>במה זוכים ישראל לקבל פני שכינה בשמירה מנדה ועל זה כתוב ואת אשה בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה מה זה לגלות זו כנסת ישראל ובהאי אחידן ומתקשרן מלין אחרנין²³⁵⁴ דכנסת ישראל אתקשרת בהו והא אוקמוה מלי</p>	<p>במה זכאן ישראל לקבלא אפי שכינתא באסתמרותא מן נדה ועל דא כתיב (ויקרא יח יט) ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב לגלות ערותה מאי לגלות ערותה דא כנסת ישראל ובהאי אחידן ומתקשרן מלין אחרנין²³⁵⁴ דכנסת ישראל אתקשרת בהו והא אוקמוה מלי</p>
<p>והישר בעיניו תעשה זה צדיק כמו שכתוב עיני ה' אל צדיקים להשמר משפחה</p>	<p>והישר בעיניו תעשה (&) דא צדיק כמה דכתיב (תהלים לד טז) עיני יהו"ה אל צדיקים לאסתמרא משפחה</p>
<p>סא/א</p>	<p>סא/א</p>
<p>והרי בארנו את הדברים שכתוב ושפחה כי תירש גבירתה שגורם לצדיק שידבק בשפחה והאזנת למצותיו זה נצח להשמר (שלא ישקר בו) שלא יכניס רושם זה בבת אל נכר</p>	<p>והא אוקימנא מלי דכתיב (משלי ל כג) ושפחה כי תירש גבירתה²³⁵⁵ דגרים לצדיק דאתדבק בשפחה והאזנת למצותיו (&) דא נצח לאסתמרא (דלא ישקר ביה) דלא יעול רשימא דא²³⁵⁶ בבת אל נכר ולא ישקר ביה</p>

²³⁵⁴ ח"א סד ע"א לקמן קצד ע"ב קצה ע"ב אחרי מות עד ע"א עט ע"א בלק קצז ע"א (לש"ו). וענין כפרה עניינו הוא העברה וניקוי²³⁵⁴, והוא להעביר את הסטרא אחרא מאור קדושת השכינה שלא תפגם ח"ו ע"י ירידתה בהם, ותשאר נקיה לעולם בכל אור קדושתה בכל מקום, וכמ"ש בזוה"ק (אחרי מות עט ע"ב) אמר ר' שמעון אמר קב"ה הביאו עלי כפרה עלי ודאי (כי הן אחידן ומתקשרן בה, כמ"ש פ' בשלח דף ס סוף ע"א, וע' פ' נח דף סד ע"א, ופ' תשא קצד ע"ב, ופ' אחרי שם עט ע"א, ולכן הוא השעיר כדי להעבירם מעליה) (דע"ה ח"ב קנו ע"א).

²³⁵⁵ כאשר פגם החטא של ישראל עלה עד נוקבא דז"א בלבד, אז הנקבה של הקליפה הטמאה יש בה כח לעלות ולהתדבק ולהכלל עד שם אלהים הקדוש שיש בנקודת ציון שבהנוק' דז"א, ואז אתקיים ושפחה כי תירש גברתה (משלי ל כג). לפי שהיסוד העליון הזכר משפיע, והשפע היורד לוקחת אותה השפחה (דע"ה ח"ב קמז ע"ב).

²³⁵⁶ ואם ח"ו ישראל חוטאים למטה גורמין כי כמו שלצורך הזווג צריך שיתייחדו פנימיות העשייה והיצירה והבריאה והאצילות לצורך הזווג כמבואר אצלנו בכונת התפילות כי פנימיות העולמות הם העולים ולא חיצוניותם כנ"ל בפ' קדושים בדפ"ג ע"א ואז גם מתייחדים אלו האורות של אלהים הנז' ומתעלים ונכללין דרגין בדרגין עד שנמצא כי גם הקליפות הנקראים אלהים אחרים העומדים בסיום

ספר שמות

<p>בנצח דכתיב (ש"א טו כט) וגם נצח ישראל לא ישקר ומאן דנטיר האי קיים מצותיו דכתיב (שמות לד יד) כי לא תשתחוה לאל אחר ושמרת כל חקיו דא הוד לאסתמרא מן זונה</p>	<p>ולא ישקר בו בנצח שכתוב וגם נצח ישראל לא ישקר ומי ששומר את זה קיים מצוותיו שכתוב כי לא תשתחוה לאל אחר ושמרת כל חוקיו זה הוד להשמר מן זונה.</p>
<p>ואזלא הא כמה דתנינן אמר רבי יהודה מאי דכתיב (תהלים מה ד) חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך אלא כל מאן דמזרז גרמיה ושוי דחילו דחרבא שננא תקיפא²³⁵⁷ לקבליה על ירך מאי על ירך דא רשימא קדישא כמה דאת אמר (בראשית כד ב) שים נא ירך תחת ירכי</p>	<p>וזה הולך כמו ששינונו אמר רבי יהודה מה זה שכתוב חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך אלא כל מי שמזרז את עצמו ושם את פחד החרב השנונה החזקה כנגדו על ירך מה זה על ירך זהו הרושם הקדוש כמו שנאמר שים נא ירך תחת ירכי.</p>
<p>דבר אחר חגור חרבך כלומר זרו ואתקיף יצרך בישא דאיהו חרבך על ירך על ההוא רשימא קדישא לנטרא ליה ואי נטר ליה כדין אקרי גבור וקודשא בריך הוא אלביש ליה בלבושוי ומאן לבושוי דקודשא בריך הוא הוד ונצח²⁸⁴ דכתיב (תהלים קד א) הוד והדר לבשת²³⁵⁸ אופ הכא הודך והדרך וכדין אתדבק בר נש במלכא קדישא כדקא יאות</p>	<p>דבר אחר חגור חרבך כלומר זרו ותקף את היצר הרע שלך שהוא חרבך על ירך על אותו רושם קדוש לשמור אותו ואם שמר אותו אז נקרא גבור והקדוש ברוך הוא מלביש אותו בלבושיו ומהו לבושיו של הקדוש ברוך הוא הוד ונצח שכתוב הוד והדר לבשת אף כאן הודך והדרך ואז נדבק האדם במלך הקדוש כראוי.</p>
<p>מכאן ולהלאה כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני יהוה רופאך</p>	<p>מכאן ולהלאה כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רפאך זה המלך הקדוש ועל זה הזהיר</p>

אלהים קדושים הנז' עולין ונכללין גם הם בסיום האלהים קדושים ומתקשרים שם עמהם ואז כאשר מזדווגים ז"א ונוקביה דאציל' הקדוש ונכנסין אותם האלהים ביסוד שבה בסוד החמש' גבורו' מנצפ"ך כנז' וכיון שהקליפות הם מתקשרים ונכללים בסיום אלו האלהים קדושים נמצא כי ח"ו דומה כאלו הם עצמם נכנסו שם ביסוד הנקבה והטילו בה זוהמא אבל הזהר והשמר בנפשך מאד מאד אל יעלה בדעתך שהדברים כפשטן כמ"ש ז"ל שבא נחש על חוה והטיל בה זוהמא כי חלילה להאמין הדברים כפשטן. אמנם רז"ל נתכוונו אל מה שאמרנו כי בהיותם נקשרים ונכללים ומיוחדים בסיום אלו האלהים קדושים נחשב כאלו הם (דף ל"א ע"א) עצמם נכנסו אל הקדש פנימה ח"ו וזכור אל תשכח וכבר רמזנו זה לעיל בפ' אחרי מות בדע"ט ע"א וע"ש היטב. ואמנם יען מצאנו בדברי חז"ל בענין הזה שתי בחי' אם בחינת נחש שבא על חוה הנקבה ואם בחי' שפחה כי תירש גבירתה ומזדווגת עם צדיק עליון כנז' בפ' בשלח בד"ס סוף ע"ב בפ' ויאמר אם שמע תשמע כו' וזה ביאורם כי כאשר ישראל חוטאי' ועולה הפגם עד ז"א כפי ערך החטא ההוא ואז נכללים הקלי' עד בחי' שם אלהים קדושים שמחוץ לז"א ויש יכולת לזכר של הקלי' להדבק ולכלול עצמו עם שם אלהים קדושים המקיף ביסוד דז"א וכאשר מזדווג עם נוקביה אז נחשב כי הנחש בא על חוה וטעמה טעם מר ממות וכאשר החטא אינו כל כך חמור ואינו פוגם רק בנוקבא דז"א אז הנקבה של הקליפה לבדה יש בה כח להכלל ולהאחז בשם אלהים קדושים אשר בנקו' ציון שהוא יסוד הנקבה ואז נאמר ושפחה כי תירש גברתה כי היסוד הזכר משפיע לחוץ ויונקת משם השפחה הטמאה וזכור שתי בחינות אלו אבל כבר הודעתך כי ח"ו אין הכינה לומר שהקליפה עצמה עולה עד שם לא בז"א ולא בנוקביה ח"ו רק שבערך שנכללין הקליפות ההם באותו אלהים קדושים אשר עומד מחוץ לספירות מסוף העשיה עד רום האצילות לכן אנו אומרים כי ח"ו נחשב זה כאלו ח"ו בא נחש על חוה או כאלו שפחה תירש גבירתה (שער מאמרי רשב"י מ ע"א). כאשר שמתגברים הדינין הרבה ומשתרבים לעלות ולינק גם מיסוד ז"א ח"ו וכמ"ש בפ' בשלח (דף סא רע"א) (וע' שער קליפת נוגה (סוף פרק ב) ובחשמל (פרק א) ובספר קהלת בן דוד דף כ"ח ע"ד, מ"ש בשם מהר"ח כהן ז"ל בסוד הפסוק (בראשית לט יב) ותתפשהו בבגדו, אמנם ע' מאד בכ"ז בשער מאמרי רשב"י (דף מ) ובשער הקדמות (דף לו) עש"מ), והנה נעשה אז גם הז"א בבחי' קטנות שהוא בלתי מוחין, ואין בו שפעת החסדים כדי שלא ינקו החיצונים מאורות החסדים ח"ו. והנה אינו מאיר אז בז"א מאימא אלא רק מאחוריים דאיהיה שבה, שהוא גימ' דם (דע"ה ח"ב קכא ע"ב)

2357

2358 ר"ל כי נז"ה דבינה הם נעשים חשמ"ל בבחי' מלבושים ע"ג ז"א (רח"ו).

ספר שמות

<p>(&) דא מלכא קדישא ועל דא אוהר לון על ההוא מלה ממש דיהב ורשים בהו ולא יתיר ועד כען לא אתייהיבת להו אורייתא אלא כיון דכתיב (&) שם שם לו חק ומשפט מיד (&) ויאמר אם שמוע תשמע וגו'</p>	<p>אותם על אותו דבר ממש שנתן ורשם בהם ולא יותר ועד עכשיו לא נתנה להם תורה אלא כיון שכתוב שם שם לו חק ומשפט מיד ויאמר אם שמוע תשמע וגו'.</p>
<p>תא חזי כד בעא קודשא בריך הוא לאזהרא לישראל על אורייתא בכמה מלין משיך להו בכמה משיכן דחביבותא כבר נש דמשיך בריה לבי רב ותא חזי לא בעא קודשא בריך הוא למיהב להו אורייתא עד דקריבו בהדיה ובמה קריבו בהדיה בגלויא דרשימא דא כמה דאתמר</p>	<p>בא וראה כשרצה הקדוש ברוך הוא להזהיר את ישראל על התורה בכמה דברים משך אותם בכמה משיכות של אהבה כאדם שמושך בנו לבית הרב ובא וראה לא רצה הקדוש ברוך הוא לתת להם תורה עד שקרבו אליו ובמה קרבו אליו בגלוי של הרושם הזה כמו שנתבאר.</p>
<p>אמר רבי יהודה לא קריבו ישראל לטורא דסיני עד דעאלו בחולקא דצדיק וזכו ביה מנלן דכתיב (שמות יט א) ביום הזה באו מדבר סיני ביום הזה ממש דייקא וכתיב (ישעיהו כה ט) ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו וגו'</p>	<p>אמר רבי יהודה לא קרבו ישראל להר סיני עד שנכנסו בחלק של צדיק וזכו בו מנין לנו שכתוב ביום הזה באו מדבר סיני ביום הזה ממש דווקא וכתוב ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו וגו'.</p>
<p>פרשת המן</p>	<p>פרשת המן</p>
<p>ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים (&) רבי יהודה פתח ואמר (תהלים מא א) אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה' האי קרא אוקימנא ליה בשעתא דבר נש שכיב בבי מרעיה²³⁶¹ הא אתפס²³⁶² באטרוניא דמלכא רישיה בקולרא²³⁶³ רגלוי בכופסירין²³⁶⁴ (ס"א בטפסרא)²⁸⁵ כמה חילין נטריין²⁸⁶ ליה מהאי גיסא ומהאי גיסא שייפוי כלחו בדוחקא מניחין אלין באלין מיכלא אתעדי מניה</p>	<p>ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים רבי יהודה פתח ואמר אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה' פסוק זה פרשוהו בשעה שאדם שוכב בבית חליו הרי נתפס בבית הסהר²³⁵⁹ של המלך ראשו בקולר רגליו באזיקים²³⁶⁰ (בדפוס) כמה חיילות שומרים אותו מצד זה ומצד זה כל איבריו בדחק נלחמים אלה באלה האוכל הועבר ממנו.</p>
<p>בההוא זמנא פקדין עליה אפוטרופא²³⁶⁵ למילף עליה זכות קמי מלכא דכתיב (איוב לג כג) אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף בההיא שעתא זכאה חולקיה דבר נש דעאל עליה ואוליף ליה ארחא לשיזבותיה מן דינא הה"ד אשרי משכיל אל דל</p>	<p>באותו הזמן ממונים עליו אפוטרופוס ללמד עליו זכות לפני המלך שכתוב אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף באותה שעה אשרי חלקו של האיש שנכנס אליו ומלמד אותו דרך להינצל מן הדין זהו שכתוב אשרי משכיל אל דל.</p>

²³⁵⁹

²³⁶⁰

²³⁶¹ אין ענין שכיבת החולה במטתו טבע בני אדם אלא השגחה עליונה דהיינו מאסרם שנאסרים מקום אשר אסירי המלך אסורים שם (אור יקר).

²³⁶² ולא ג' מיני מאסר: הא', ראשו הוא "קולרא" (אור יקר).

²³⁶³ הב', מה שאין כח ברגליו מחולשתו לקום אפילו משעה ראשונה שחלה היינו "רגלוי בכופסירין" (אור יקר).

²³⁶⁴ הג', חולי המתפשט בכל גופו בקדחתו עד שכל גופו כבד עליו (אור יקר).

²³⁶⁵ פירוש שאומר הקב"ה למלאך אחד שיליץ עליו טוב דהיינו שיבקש כל זכות שיש לו ויליץ עליו בהם (מ"מ).

ספר שמות

<p>והיך יכיל לשובא ליה למילף ליה אורחוי דהיי לאתבא לקמי מאריה כדון אתעביד אפוטרופוס עליה לעילא מאי אנריה ביום רעה ימלטהו ה'</p>	<p>ואיך יכול להציל אותו ללמדו דרך החיים לשוב לפני אדונו אז נעשה אפוטרופוס עליו למעלה ומה שכרו ביום רעה ימלטהו ה'</p>
<p>דבר אחר אשרי משכיל אל דל כמה תקיפא אנרא דמסכנא קמי קודשא בריך הוא</p>	<p>דבר אחר אשרי משכיל אל דל כמה חזק השכר של העני לפני הקדוש ברוך הוא.</p>
<p>אמר רבי חייא תוהנא על האי קרא דכתיב (שם סט לד) כי שומע אל אביונים ה' וכי אל אביונים שומע ולא לאחרא אמר רבי שמעון בנין דאינון קריבין יתיר למלכא דכתיב (שם נא יט) לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה ולית לך בעלמא דאיהו תביר לבא כמסכנא תו אמר רבי שמעון תא חזי כל אינון בני עלמא אתחזיין קמי קודשא בריך הוא בגופא ונפשא ומסכנא לא אתחזי אלא בנפשא בלחודוי וקודשא בריך הוא קריב לנפשא יתיר מגופא</p>	<p>אמר רבי חייא תמהתי על הפסוק הזה שכתוב כי שומע אל אביונים ה' וכי אל אביונים שומע ולא לאחרא אמר רבי שמעון משום שהם קרובים יותר למלך שכתוב לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה ואין לך בעולם שהוא שבור לב כמו העני עוד אמר רבי שמעון בא וראה כל אותם בני העולם נראים לפני הקדוש ברוך הוא בגוף ונפש והעני לא נראה אלא בנפש לבדה והקדוש ברוך הוא קרוב לנפש יותר מלגוף.</p>
<p>מסכנא חד הוה בשיבבותיה דרבי ייסא ולא הוה מאן דאשגח ביה והווא הוה אכסיף ולא²⁸⁷ תקיף בבני נשא</p>	<p>עני אחד היה בשכנותו של רבי ייסא ולא היה מי שישגיח בו והוא היה מתבייש ולא הפציר/חזק²³⁶⁶ בבני אדם</p>
<p>סא/ב</p>	
<p>יומא חד חלש עאל עליה רבי ייסא שמע חד קלא דאמר טילקא טילקא הא נפשא פרחא גבאי ולא מטו יומוי ווי לבני מתיה דלא אשתכח בהו דיתיב נפשיה לגביה קם רבי ייסא שדי בפומיה מיא דגרגרין²³⁶⁹ אפותא דקונטא (ס"א דקופתא) אתבוזע זיעא באנפוי ותב רוחיה לגביה</p>	<p>יום אחד נחלש נכנס אליו רבי ייסא שמע קול אחד שאומר צדק²³⁶⁷ צדק הרי נפש פורחת אלי ולא הגיעו ימיו אוי לבני עירו שלא נמצא בהם שישב נפשו אליו קם רבי ייסא ושפך בפיו מים של גרוגרות עם מדה של יין רקוח²³⁶⁸ בקעה זעה בפניו ושב רוחו אליו.</p>
<p>לבתר אתא ושאל ליה אמר חיין רבי נפשא נפקת מנאי ומטו לה קמי כורסייא דמלכא ובעת לאשתארא תמן אלא דבעא קודשא בריך הוא לזכאה לך ואכריזו עלך זמין הוא רבי ייסא לסלקא רוחיה ולא תקשרא בחד אדרא קדישא²³⁷⁰ דזמינין חברייא לאתערא בארעא והא אתקיננו תלת כורסיין דקיימן לך ולחברך מההוא יומא הוה משגיחין ביה בני מתיה</p>	<p>אחר כך בא ושאל אותו אמר חיין רבי נפשי יצאה ממני והביאו אותה לפני כסא המלך ורצתה להשאר שם אלא שרצה הקדוש ברוך הוא לזכות אותך והכריזו עליך עתיד הוא רבי ייסא להעלות רוחו ולהתקשר בחדר אחד קדוש שעתידים החברים לעורר בארץ והרי תקנו שלשה כסאות שעומדים לך ולחברך מאותו היום היו משגיחים בו בני עירו.</p>

2366

2367

2368

²³⁶⁹ הוא גרגיר השנוי שלהי פ"ד דמעשרות [מ"ה], והוא מועיל מאד כדאמר רב ששת פ"ד דשבת דף ק"ט א', גרגירא אפילו לדידי מעליא, ופי' רש"י שהוא ירק הנקרא אורוג"א (רמ"ז).
²³⁷⁰ היינו בסוד אדרא דנשא ששם נסתלקו ר' חזקיה ור' ייסא ור' יעקב, והיינו מחמת שנדבקה נפשם בחשק אהבת הקב"ה (אור יקר).

ספר שמות

<p>תו מסכנא אחרא אעבר קמיה דרבי יצחק והוה בידיה פלג מעה דכסף אמר ליה לרבי יצחק אשלים לי ולבני ולבנותי אמר ליה והיך אשלים נפשיכו דהא לא אשתכח גבאי בר פלג מעה אמר ליה בדא אשלימנא בפלג אחרא דאית גבאי אפקיה ויהביה ליה</p>	<p>עוד עני אחד אחר עבר לפני רבי יצחק והיה בידו חצי מעה כסף אמר לרבי יצחק השלם לי ולבני ולבנותי את נפשותינו אמר לו ואיך אשלים לנפשותיכם שהרי לא נמצא אצלי כי אם חצי מעה אמר לו בזה אני אשלים בחצי אחר שיש אצלי הוציאה ונתן לו.</p>
<p>אחויאו ליה בחלמיה דהוה אעבר בשפתא דימא רבא ובעאן למשרייה בגווייה חמא לרבי שמעון²³⁷¹ דהוה אושיט ידוי לקבליה ואתי ההוא מסכנא ואפקיה ויהביה בידוי דרבי שמעון²³⁷² ואשתזיב כד אתער נפל בפומיה האי קרא (תהלים מא ב) אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה'</p>	<p>הראו לו בחלומו שהיה עובר על שפת הים הגדול ורצו לזרוק אותו לתוכו ראה את רבי שמעון שהושיט ידו כנגדו ובא אותו עני והוציאו ונתנו בידי רבי שמעון ונצל כשהתעורר נפל בפיו פסוק זה אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה'.</p>
<p>ותא חזי כל יומא ויומא נטיף מלא מעתיקא קדישא לזעיר אנפין²³⁷³ ומתברכאן כל חקל תפוחין קדישין ומההוא מלא אנגיד לאינון דלתתא ומלאכין קדישין אתנו מניה כל חד וחד כפום מיכליה דהא הוא דכתיב (שם עח כה) לחם אבירים אכל איש ומההוא מזונא אכלו ישראל במדברא</p>	<p>ובא וראה כל יום ויום נוטף טל מהעתיק הקדוש לזעיר אנפין ומתברכים כל שדה התפוחים הקדושים ומאותו טל נמשך לאלו שלמטה וממנו נזונים מלאכים קדושים כל אחד ואחד כפי מאכלו זהו שכתוב לחם אבירים אכל איש ומאותו מזון אכלו ישראל במדבר.</p>
<p>אמר רבי שמעון כמה בני נשא מתזנין בהאי זמנא מניה ומאן אינון אלין חברייא דמשתדלי באורייתא יומי ולילי וכי סלקא דעתך מההוא מזונא ממש לא אלא כעין ההוא מזונא ממש דשקיל על חד תרין</p>	<p>אמר רבי שמעון כמה בני אדם נזונים בזמן הזה ממנו ומי הם אלו החברים שעוסקים בתורה ימים ולילות וכי יעלה על דעתך מאותו מזון ממש לא אלא כעין אותו מזון ממש ששקול על אחד פי שנים.</p>
<p>תא חזי ישראל כד עאלו ואתדבקו במלכא קדישא בגין גלויא דרשימא קדישא כדין זכו למיכל נהמא אחרא עלאה יתיר ממה דהוה בקדמיתא בקדמיתא כד נפקו ישראל ממצרים עאלו בנהמא דאקרי מצה²³⁷⁴ והשתא זכו ועאלו למיכל נהמא אחרא עלאה</p>	<p>בא וראה כשנכנסו ישראל ונדבקו במלך הקדוש משום גלוי של הרושם הקדוש אז זכו לאכול לחם אחר עליון יותר ממה שהיה בתחלה בתחלה כשיצאו ישראל ממצרים נכנסו בלחם שנקרא מצה וכעת זכו ונכנסו לאכול לחם אחר יותר עליון ממקום עליון</p>

²³⁷¹ היינו במה שסופר בפרשת ויחי מענין ר' יצחק שהיה מלאך המות רודף אחריו שהגיע זמנו וערב לו ר' שמעון והאריכו ימיו כ"ף שנים עד שנפטר ר' שמעון ונראה שצדקה זו היא עזר לר"ש שלא יועיל גבורת ר"ש אם לא היה לו איזה זכות והיינו וצדקה תציל ממות (אור יקר).

²³⁷² פתרון החלום הזה הוא מ"ש ב'פ' ויחי שר' יצחק בא אצל רבי יהודה לצוותו וכו' ומשם הלכו אצל רשב"י ע"ה וראה מ"ה רודף אחריו והתפלל עליו וניצל וזהו פי' החלום שע"י אותה צדקה שנתן לאותו עני כחן הקב"ה של רבי יצחק שילך אצל רשב"י ועל ידו ניצול (מ"מ).

²³⁷³ אמנם המן הנה הוא היה מאור הדעת והת"ת, דעת מלגאו ת"ת מלבר, וכמ"ש (שמות טז ד) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, והוא מז"א דאקרי שמים (כמ"ש ב"ה ב"ה ח"א בהשמטות סי' כח דף רסב ע"ב, ופ' משפטים קטז ע"א, ובח"ג בסופו סי' יב דף שו רע"ב), ומשם היה המן, וכמ"ש בח"א (קנו ע"ב רמו ע"א) ובח"ב (מ ע"א) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים לא מן סיהרא (שהיא מצה לחם עוני) אלא מן השמים ממש שהוא לחם פנג, כמ"ש ב'פ' ויחי (רמו ע"א) (וכן הוא ב'פ' בשלח סא ע"ב, ופ' תצוה קפג ע"א, וכן הוא ב'פ' אמור צה רע"ב, קג רע"א, ובהעלותך קנו ע"א) ובאד"ז (רצב ע"ב), וכן ב'פ' בשלח (סא ע"ב) אמרו שם כי המן היה מהאי טלא דעתיקא קדישא דנטיף לזעיר אפין (דע"ה ח"ב קלג ע"ד).
²³⁷⁴ לקמן קפג ע"א (לש"ו).

ספר שמות

<p>יתיר מאתר עלאה דכתיב (&) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים מן השמים²³⁷⁵ ממש ובההוא זמנא אשתכח להו לישראל מאתר דא חברייא דמשתדלי באורייתא מאתר אחרא עלאה יתיר אתזנו מאי הוא כמה דכתיב (קהלת ז יב) החכמה תחיה בעליה אתר עלאה יתיר</p>	<p>שכתוב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים מן השמים ממש ובאותו זמן הוא נמצא להם לישראל ממקום זה חברים שעוסקים בתורה נזונו ממקום אחר יותר עליון, מהו ככתוב החכמה תחיה בעליה מקום יותר עליון.</p>
<p>אמר ליה רבי אלעזר אי הכי אמאי חלשא נפשיהו יתיר משאר בני עלמא דהא שאר בני נשא בחילא ותוקפא²⁸⁸ יתיר אתחזון ומשתכחן אמר ליה יאות שאילתא</p>	<p>אמר לו רבי אלעזר אם כך למה חלשה נפשם יותר משאר בני העולם שהרי שאר בני העולם בכח וחזק יתר נראים ונמצאים אמר לו יפה שאלת.</p>
<p>תא חזי כל מזוני דבני עלמא²³⁷⁶ מלעילא קא אתיין דההוא מזונא דאתי מן שמיא וארעא דא מזונא דכל עלמא והוא מזונא דכולא והוא מזונא גם ועב וההוא מזונא דאתי יתיר מעילא הוא מזונא יתיר דקיק דקא אתייתא מאתר דדינא אשתכח ודא הוא מזונא דאכלו ישראל כד נפקו ממצרים (יתיר דקיקא) מזונא דאשתכח להו לישראל בההוא זמנא במדברא מאתר עלאה דאקרי שמים הוא מזונא יתיר דקיקא דעייל יתיר לנפשא מכלא ומתפרש יתיר מגופא ואקרי לחם אבירים</p>	<p>בא וראה כל מזונותיהם של בני העולם באים מלמעלה אותו מזון שבא מן השמים והארץ זה מזון של כל העולם והוא מזון של הכל והוא מזון גס ועב ואותו מזון שבא יותר מלמעלה הוא מזון יותר דק שבא ממקום שנמצא הדין וזהו המזון שאכלו ישראל כשיצאו ממצרים (יותר דק) המזון שנמצא להם לישראל באותו זמן במדבר ממקום עליון שנקרא שמים הוא מזון יותר דק שנכנס יותר לנפש מהכל ונפרד יותר מהגוף ונקרא לחם אבירים.</p>
<p>מזונא עלאה יתיר מכלא הוא מזונא דחברייא²³⁷⁷ אינון דמשתדלי באורייתא דאכלי מזונא דרוחא ונשמתא²³⁷⁸ ולא אכלי</p>	<p>המזון היותר עליון מהכל הוא מזון החברים אותם שעוסקים בתורה שאוכלים מזון של רוח ונשמה ולא</p>

2375

²³⁷⁶ סוד המ"ן הוא מסוד מזון ה' קולות חיצוניות הבינה שמשם מזון ז'ין כל ימי השנה, והנה מזון זה סודו ט' יודין כנזכר בכוונות יום הכפורים, ועיקרו נמשך מהו"ה בנקודת אלק"ם וכו', גם דע שסוד מזון זה הוא מבחינת אכילה השניה שהיא ממוחא סתימאה שהוא סוד תיקון טלא דבדולחא דאית ביה תרי גווני, שלהיותו מגבורה דעתיק נראה בו קצת דמדומי אורה, אבל חכמה בעצמה סודה חסד. והנה טל זה נוטף ברישא דז"א כדלקמן סב ע"ב לאתר דאקרי שמים, והוא דעתו הכלול מחו"ג אש מים, וידוע שבו שם אה"ה למוח החסדים ושם אה"י לגבורות כנזכר בסודות קריאת שמע, ושניהם ט"ל, הרי שטל העליון יורד למקום טל התחתון. ואולי שלכן היה טל מלמעלה על המן וטל למטה, וב' פעמים ט"ל היה נעשה לח"ם, וי' פעמים ט"ל הוא שמ"ם י"ס הדעת (רמ"ז).

²³⁷⁷ הוא מה' קולות הפנימיים שהם סוד מזון הבינה בעצמה שהוא משפע חכמה סתימאה בעצם שבתוך פנימיות הבינה ועיין בסה"כ בכוונות יום הכפורים. ולכן כתוב (טז ד) למען אנסנו הילך בתורתך, ואמרו רז"ל לא נתנה התורה להדרש אלא לאוכלי המן, והוא מבואר. ואמנם בהקדמה זו של סודות המן יובן הפסוק הנ"ל (תהלים עח, כה) לחם אבירים אכל איש, והוא שצריך אני לומר שבמוחא סתימאה נדרש שם כוז"ו במוכס"ז כוז"ו, שכן הוא סוד טלא דבדולחא סוד גבורה דעתיק ובו תחיית המתים דכתיב (קהלת ז, יב) החכמה תחיה, ושם זה גי' אבי"ר. ולהיות שהמן הוא נמשך ממנו נקרא לחם אבירים, וכבר אמרנו שמזון זה מצד חיצוניות הבינה והוא סוד ב"ן קנ"א כמ"ש בסה"כ בסודות יוה"כ בפסוק בראשית ברא, ולכן דרשו רז"ל לחם שנבלע באיברים, היינו אב"ר סוד ב"ן קנ"א. והנה ב"ן קנ"א זה הוא בחסד הבינה כנזכר שם בסוד אל קנא, וח' פעמים א"ל הוא מחספ"ס, שכן עיקר מזון זה הוא ממוח הבינה. ומן הדעת עד סופה הם ח' מידות, וידוע שהדעת הוא היורש בנין הגוף והוא בסוד בל"ע, וז"ש שנבלע באיברים, וגם מ"ן מלא הוא א"ל מלא עם הכולל (רמ"ז).

²³⁷⁸ כפי הסוד רוחא ונשמתא הם ז"א ובינה ונודע שהם ניזונים מחכמה נמצא שת"ח הם אוכלים מזון של ז"א ושל בינה וז"ש דאכלי מזונא דרוחא ונשמתא וכן נמי לעיל במזון שבא משמים שהוא ז"א

ספר שמות

<p>מוזנא דגופא כלל והיינו מאתר עלאה יקירא על כלא ואקרי חכמה²³⁷⁹ בניני כך חליש גופא דחברייתא יתיר מבני עלמא דהא לא אכלי מוזנא דגופא כלל ואכלי מוזנא דרוחא ונשמתא מאתר רחיקא עלאה</p>	<p>אוכלים מזון הגוף כלל והיינו ממקום עליון נכבד על הכל ונקרא חכמה לכן חלש גוף החברים יותר מבני העולם שהרי לא אוכלים מזון הגוף כלל ואוכלים מזון של רוח ונשמה ממקום רחוק עליון</p>
סב/א	
<p>יקירא מכלא ובניני כך ההוא מוזנא דקיק מן דקיקא יתיר מכלא זכאה חולקהון דהא הוא דכתיב (&) החכמה תחיה בעליה זכאה חולקא דגופא דיכיל לאתנא במוזנא דנפשא</p>	<p>נכבד מהכל ולכן אותו מזון דק מן הדק יותר מהכל אשרי חלקם זהו שכתוב החכמה תחיה בעליה אשרי חלקו של הגוף שיכול להזון במזון הנפש.</p>
<p>אמר ליה רבי אלעזר ודאי הכי הוא אבל בהאי זמנא איך משתכחי²³⁸⁰ מזוני אלין אמר ליה ודאי יאות שאילתא תא חזי ודא הוא ברירו דמלה מוזנא קדמאה הוא מוזנא דכל עלמא ההוא דאתיא מן שמיא וארעא והוא מוזנא דגופא (ס"א דכולא)</p>	<p>אמר לו רבי אלעזר ודאי כך הוא אבל בזמן הזה איך נמצאים מזונות אלו אמר לו ודאי שיפה שאלת בא וראה וזהו ברירור הדבר מזון ראשון הוא מזון של כל העולם אותו שבא משמים וארץ והוא מזון הגוף (של הכל).</p>
<p>מוזנא דהוא עלאה מניה ההוא דאיהו דקיקא יתיר ואתא מאתר דדינא שריא דאקרי צדק ודא הוא מוזנא דמסכני²³⁸¹ ורזא דמלה מאן דאשלים למסכנא אשלים ליה את חד ואתעביד צדקה²³⁸² ורזא דא (משלי יא יז) גומל נפשו איש חסד²³⁸³ גמילות חסדים משמע דהא בדינא שריא²³⁸⁴ ואשלים ליה חסד כדין הוא רחמי</p>	<p>מזון שהוא יותר עליון ממנו אותו שהוא יותר דק ובא ממקום שהדין שרוי שנקרא צדק וזהו מזון העניים וסוד הדבר מי שמשלים לעני משלים לו אות אחת ונעשה צדקה וסוד זה גומל נפשו איש חסד גמילות חסדים משמע שהרי בדין שרוי והשלים לו חסד אז הוא רחמים.</p>
<p>מוזנא עלאה יתיר מאלין הוא מוזנא עלאה ויקירא מאתר דאקרי שמים והוא דקיק מכלהו והוא מוזנא דבני מרעי דהא הוא דכתיב (תהלים מא ג) יהו"ה יסעדנו על ערש דוי כל משכבו הפכת בחליו יהו"ה דייקא מאי טעמא בנין דהני בני מרעי לא אתנזו אלא בההוא דקודשא בריך הוא ממש (ומאי איהו חלב ודם</p>	<p>מזון יותר עליון מאלה הוא מזון עליון ונכבד ממקום שנקרא שמים והוא דק מכולם והוא מזון של חולים זהו שכתוב ה' יסעדנו על ערש דוי כל משכבו הפכת בחליו ה' דווקא למה משום שהחולים הללו אינם נזונים אלא באותו של הקדוש ברוך הוא ממש (ומהו חלב ודם זהו שכתוב</p>

אמר דעייל יתיר לנפשא שהמלכות היא נפש, וכולא גוונא דלעילא הוא כמו שאמר תחילה דאשתלימו ישראל דלעילא (מ"מ).

²³⁷⁹ עי' ח"ג ס סע"א בסוד ממרחק תביא לחכמה וע"ש עוד רמט ע"א (לש"ו).

²³⁸⁰ כלומר האפשר שבזמן הזה ימצאו כל החלוקות האלו כיון שיש מזון ת"ח שהיא הגדולה שבכולם (אור יקר).

²³⁸¹ ממדת המלכות דלה ועניה המקיימים אותם בדבר מועט ועוד היא משגחת עליהם עד שיתפרנסו והנותן לו צדקה מהפך ממדת צדק הדין אשר בהם לצדקה ע"י היסוד ובפ' בחוקותי האריך (אור יקר).
²³⁸² כתב הרב בס' ק"י כוונת הצדקה היא שהמלכות נק' צדק וע"י הצדקה ממשיך לה ה' חסדים ונקרא צדקה וז"ש אשלים לה' את חד ואתעביד צדקה (מ"מ).

²³⁸³ פ' מי הוא שגומל חסד עם המלכות הנקרא נפש הוא איש חסד שעושה חסד עם העניים ומרחם עליהם וגומל דקרא הוא לשון גמילות חסדים שגומל עם המלכות ומפרש ולמה צריכה מלכות לג"ח דידיה (מ"מ).

²³⁸⁴ ר"ל לפי שהיא דינים שבנינה מהגבורות ואשלים ליה חסד שהוא ה' חסדים ואתעביד צדקה (מ"מ)

ספר שמות

<p>2385 הה"ד (יחזקאל מד טו) להקריב לי חלב ודם ודא הוא מזונא מאתר דאקרי שמים והוא יקרא ועלאה דקיק מכלא)</p>	<p>להקריב לי חלב ודם וזהו מזון ממקום שנקרא שמים והוא נכבד ועליון דקיק (מהכל).</p>
<p>מזונא עלאה קדישא ויקרא דא הוא מזונא דרוחין ונשמתי²³⁸⁶ והוא מזונא דאתר רחיקא עלאה (ס"א מההוא אתר דאקרי נועם יהו"ה) ויקרא מכלא הוא מזונא דחברייא דמשתדלי באורייתא והוא מזונא דאתי מחכמה עלאה מאי טעמא מאתר דא בנין דאורייתא נפקת מחכמה עלאה ואינון דמשתדלי באורייתא עיילי בעקרא דשרשהא²³⁸⁷ ועל דא מזונא דלהון מההוא אתר עלאה קדישא קא אתיא</p>	<p>מזון עליון קדוש ונכבד זהו מזונות של רוחות ונשמות והוא מזון של מקום רחוק עליון (מאותו מקום שנקרא נועם ה') והנכבד מהכל הוא מזון החברים שעוסקים בתורה והוא מזון שבא מחכמה עליונה למה ממקום זה משום שתורה יוצאה מחכמה עליונה ואותם שעוסקים בתורה נכנסים בעיקר שרשיה ולכן מזונם בא מאותו מקום קדוש עליון.</p>
<p>אתא רבי אלעזר ונשיק ידוי אמר זכאה חולקי דקאימנא במלין אלין זכאה חולקהון דצדיקייא דמשתדלי באורייתא יממא וליילי דזכי לון בהאי עלמא ובעלמא דאתי²³⁸⁸ דכתיב (דברים ל ב) כי הוא חייך ואורך ימך</p>	<p>בא רבי אלעזר ונשיק ידו אמר אשרי חלקי שעמדתי בדברים הללו אשרי חלקי הצדיקים שעוסקים בתורה ימים ולילות שזוכים להם בעולם הזה ובעולם הבא שכתוב כי הוא חייך ואורך ימך.</p>
<p>הנני ממטיר לכם לחם מן השמים (&) רבי יוסי פתח (תהלים קמה טז) פותח את ידך ומשביע לכל הי רצון מה כתיב לעילא (&) עיני כל אליך ישברו כל אינון בני עלמא²³⁸⁹ מצפאן²³⁹⁰ וזקפאן עיינין²³⁹¹ לקודשא בריך הוא בנין כך (ס"א אבל) כל אינון בני מהימנותא²³⁹² בעאן (ס"א אצטריכין למבעי) בכל יומא ויומא לשאלא מזונייהו מקודשא בריך הוא ולצלאה צלותהון עליה²³⁹³</p>	<p>הנני ממטיר לכם לחם מן השמים רבי יוסי פתח "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון מה כתוב למעלה עיני כל אליך ישברו כל אותם בני העולם מצפים וזוקפים עיניים לקדוש ברוך הוא ולכן (אבל) כל אותם בני האמונה מבקשים (צריכים לבקש) בכל יום ויום לשאול את מזונם מן הקדוש ברוך הוא ולהתפלל תפלותיהם עליו.</p>
<p>מאי טעמא בנין דכל מאן דמצלי צלותיה לגבי קודשא בריך הוא על מזוניה גרים</p>	<p>למה משום שכל מי שמתפלל תפלתו לקדוש ברוך הוא על מזונו גורם שיתברך כל היום על ידו אותו האילן</p>

²³⁸⁵ שמתים בחליים, והוא חלב ימין ודם שמאל, והנה הכח שהוא מפרנס אותם שיתפרנסו בהתכת חלבים ודם בשחפת ובקדחת הוא השגחת הת"ת ושפעו (אור יקר).

²³⁸⁶ הענין שהנפש תתפרנס בסוד מן זה דמלאכים לחם מן השמים זיו השכינה הוא המאיר בשכינה, אמנם הרוח והנשמה תתפרנס ממזון החכמה בעולם הבא והצדיקים עוסקים בתורה יתפרנסו ממנו בעולם הזה, והיינו חידושי תורה שהם מחדשים בכל יום תמיד, ואותם החדושים נמשכים מן החכמה שורש התורה, ולכך תתפרנס בחדושי תורה היוצאים ונובעים מהחכמה (אור יקר).

²³⁸⁷ וע"י כניסתם שם שואבים מזון ושפע משם (אור יקר).

²³⁸⁸ והנה מזון נפשם הוא חדושי תורה ששואבים משם, ולכך פירש בזהר לך לך שבאכלם עשבי השדה היו מאירים בחידושי אורייתא מפני השפע הנשפע במאכלם רוחני ונשמתי נהנית ומוסיפה אומץ בתורה לחדש חדושי תורה וגוף נחלש כדפי' לעיל (אור יקר).

²³⁸⁹ ירצה כל הנבראים (אור יקר).

²³⁹⁰ הצפיה אינה מעלה (אור יקר).

²³⁹¹ כאומרו עיני כל א"כ ראוי שיבדלו "בני מהמנותא" (אור יקר).

²³⁹² ובמה יבדלו משאר הנבראים (אור יקר).

²³⁹³ לא יהיה השאלה בפה לבד אלא גם בלשון תפלה קבועה על הענין והשתא מבעיא כי למה לא יספיק הטענה האחרת דהיינו לשאלה בלבד כיון ששאר הנמצאים אינם אלא בזקיפת עין לבד (אור יקר).

ספר שמות

<p>2394 דיתברך כל יומא על ידוי ההוא אילנא דמזון דכלא ביה²³⁹⁵ (וטעמא דמלה (שם סח כ) ברוך יהו"ה יום יום) ואף על גב דאשתכח²³⁹⁶ עמיה בעי למשאל קמי קודשא בריך הוא ולצלאה צלותא על מזונא כל יומא בגין דישתכחו על ידוי²⁸⁹ ברכאן²³⁹⁷ כל יומא ויומא לעילא ודא הוא ברוך יהו"ה יום יום</p>	<p>שמזון כולם בו (וטעם הדבר ברוך ה' יום יום) ואף על גב שנמצא עמו צריך לבקש לפני הקדוש ברוך הוא ולהתפלל תפלה על המזון בכל יום כדי שימצאו על ידו ברכות כל יום ויום למעלה וזהו ברוך ה' יום יום.</p>
<p>ועל דא לא לבעי ליה לאיניש לבשלא²³⁹⁸ מזונא מן יומא ליומא אחרינא ולא לעכב מיומא²³⁹⁹ ליומא אחרא הדא הוא דכתיב (& ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו יום ביומו דייקא בר מערב שבת לשבת כמה דאוקימנא וכדין אשתכח קודשא בריך הוא מלא ברכאן בכל יומא וכדין כתיב פותח את ירך וגו'²⁴⁰⁰ מאי רצון²⁴⁰¹ ההוא רצון דאשתכח מעתיקא קדישא²⁴⁰² ונפיק מניה²⁴⁰³ רצון²⁴⁰⁴ לאשתכחא מזוני לכלא²⁴⁰⁵ ומאן דשאל מזוני בכל יומא ויומא ההוא אקרי ברא מהימנא²⁴⁰⁶ ברא דבגיניה משתכחן ברכאן לעילא</p>	<p>ועל זה לא צריך לאדם לבשל מזון מיום ליום אחר שלא לעכב מיום ליום אחר זהו שכתוב ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו יום ביומו דווקא חוץ מערב שבת לשבת כמו שבארנו ואז נמצא הקדוש ברוך הוא מלא ברכות בכל יום ואז כתוב פותח את ירך וגו' מה זה רצון אותו רצון שנמצא מהעתיק הקדוש ויוצא ממנו רצון להמציא מזון לכל ומי ששואל מזונות בכל יום ויום ההוא נקרא בן נאמן בן שבשבילו נמצאים ברכות למעלה.</p>
<p>רבי אבא פתח ואמר (שם קמז יא) רוצה יהו"ה את יראיו את המיחלים לחסדו כמה אית להו לבני נשא למהך בארחוי דמלכא</p>	<p>רבי אבא פתח ואמר רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו כמה יש לבני אדם ללכת בדרכי המלך הקדוש</p>

²³⁹⁴ ור"ל שגורם ע"י תפלתו להמשיך שפע למלכות שממנה המזונות יוצאים כמ"ש בפרשת תרומה דף קע ע"א שהמלכות זנה לכל העולם וכו', ומביא ריאה מפסוק ברוך ה' יום יום, ר"ל ה' דקרא היא המלכות מתברכת בכל יום על ידי האדם, בגין דישתכחו עמיה ברכאן בכל יומא ויומא לעילא שבשבילו יובאו בכל יום ברכות למלכות, וז"ש בסמוך ברא דבגיניה משתכחן ברכאן לעילא (מ"מ).

²³⁹⁵ אפשר דהיינו המלכות ונקרא כל מטעם זה, ואפשר היסוד שהוא ג"כ נקרא כל והתפלה פותח המקורות ומושך השפע אל המדות האלו ולכך צריך להתפלל כדי להמשיך השפע למטה מדי יום ביום השפעה מחודשת ואם יתפלל יום א' לשנה לא יושפע אלא פעם אחת ואם יתפלל יום א' בחודש יושפע פעם אחת בחודש לכך טוב שיתפלל בכל יום ויושפע פעם א' ביום כדמפרש ואזיל ואפילו יש לו מה יאכל לא יאמר כבר יש לי מה אשאל מהבורא אלא ישאל כדי שימצאו הברכות בכל יום למעלה לא על שלו מצטער אלא על של גבוה (אור יקר).

²³⁹⁶ והוא כלי להמשיך הברכות (אור יקר).
²³⁹⁷ והענין כי המלכות תפלה תעלה עמו בתפלתו למעלה, ותאמר תנו לי שפלוני התפלל תפלה פלונית ושאל. וא"ת נמצא משקר שיש לו לאכול ושואל ויליצו עליו חובה, ויאמרו מה שואל הרי יש לו לזה לא לבעי ליה וכו' (אור יקר).

²³⁹⁸ שכיון שאין לו מזומן ומבושל צריך לשאול כדי שיזומן לו ואין תפלתו רקנית, וסוף סוף משפיעים לבשולא לכתחילה ולא לעכב אם הותר (אור יקר).

²³⁹⁹ צ"ל ולא לעכב מן יומא (מ"א סס"י קנ"ז) (לש"ו).

²⁴⁰⁰ ירצה פותח מדי יום ביום מקבל מלמעלה ומשפיע למטה (אור יקר).

²⁴⁰¹ שהרי אי אפשר להשפיע לתחתונים ממש רצון לזה אמר שרצון נשפע בת"ת (אור יקר).

²⁴⁰² בת"ת (אור יקר).

²⁴⁰³ מת"ת (אור יקר).

²⁴⁰⁴ דהיינו אור הכתר המאיר בו, ועובר דרך בו אל התחתונים להמציאם מזונותיהם והטעם שהמזונות הוא בסוד המזל כאומרו מזוני לאו בזכותא תליא אלא במזל דהיינו הכתר הנקרא מזל והטעם שאם היה תלוי בזכות מי ומי הזוכים, אמנם במזל הם על צד הרחמים שהכתר הוא מבטל כל הדינים (אור יקר).

²⁴⁰⁵ שבזולת אור הכתר דהיינו הרצון לא ימצא לכל כדפי' (אור יקר).

²⁴⁰⁶ בסוד בן לא בסוד עבד (אור יקר).

ספר שמות

וללכת בדרכי התורה כדי שימצאו ברכות לכולם לעליונים ולתחתונים.	קדישא ולמהך בארחוי דאורייתא בנין דישתכחון ברכאן לכלא לעלאי ולתתאי
שלמדנו מה שכתוב ישראל אשר בך אתפאר ודאי אתפאר מה משמיע שבשביל	דתניא מאי דכתיב (ישעיה מט ג) ישראל אשר בך אתפאר אתפאר ודאי מאי משמע דבנין
	סב/ב
ישראל למטה הקדוש ברוך הוא מתפאר למעלה ומהו הפאר שלו שלבוש בתפלין שמתחברים הצבעים להתפאר.	ישראל לתתא קודשא בריך הוא מתפאר לעילא ²⁴⁰⁷ ומאי פארא דיליה ²⁴⁰⁸ דאתחבש בתפלין ²⁴⁰⁹ דמתחברא גווני לאתפארא ²⁴¹⁰
שנינו רוצה ה' את יראיו היה צריך להיות רוצה ה' ביראיו מה זה רוצה ה' את יראיו אלא רוצה ה' את יראיו כלומר מוציא את הרצון הזה ומתרצה (ומתידע) בהם הקדוש ברוך הוא ליראיו היראים ממנו ומי הם יראיו [האלה] שמוציא להם את הרצון הזה חזר ואמר את המיחלים לחסדו אותם המצפים ומחכים בכל יום ויום לבקש מזונם מן הקדוש ברוך הוא משמע שכתוב את המיחלים לחסדו.	תאנא (&) רוצה יהו"ה את יראיו רוצה יהו"ה ביראיו מבעי ליה ²⁴¹¹ מאי רוצה יהו"ה את יראיו אלא רוצה יהו"ה את יראיו כלומר אפיק האי רצון ²⁴¹² ומתרעי (נ"א ואתידע) בהו קודשא בריך הוא ליראיו דדחלין ליה ²⁴¹³ ומאן אינון יראיו דאפיק לון האי רצון הדר ואמר את המיחלים לחסדו ²⁴¹⁴ אינון דמצפאן ומחכאן בכל יומא ויומא למבעי מזונייהו מן קודשא בריך הוא ²⁴¹⁵ משמע דכתיב את המיחלים לחסדו
רבי ייסא סבא לא התקין סעודה בכל יום עד שבקש בקשתו לפני הקדוש	רבי ייסא סבא לא אתקין סעודתא בכל יומא עד דבעא בעותיה קמי קודשא בריך ²⁴¹⁶ הוא

²⁴⁰⁷ לא מתפאר למטה אלא מתפאר לעילא, וענין התפארות זה הוא מלשון פארך לבוש עליך דהיינו תפלין (אור יקר).

²⁴⁰⁸ דהיינו ליטנא דקרא פארך חבוש עליך (אור יקר).

²⁴⁰⁹ היינו סוד י' קדש, ה' והיה כי, ו' שמע, ה' והיה אם. והיינו סוד ד' מוחין בד' בתים, בסוד שם יהו"ה מתלבש בשם אהי"ה דהיינו ד' מוחין בד' אוירין, ואורות אלו יתגלו בת"ת ואז יקרא מניח תפלין (אור יקר). ה"ס המוחין שבאים לז"א על ידי מצות שעושים ישראל למטה (מ"מ).

²⁴¹⁰ נראה שאינם מתפארות עד דמתחברות, והפארות ענין נוסף על החבור, וענין החבור הוא קשר וקבוץ הגוונים יחד, ואח"כ מתפארת כל א' מכולם והיינו "מתחברן לאתפארא" ועל זה רמז באומרו "דמתחבראן" ע"י מעשה התחתונים ויתפארו, והיינו ישראל אשר בך אתפאר ע"י מעשיך והיינו ייחוד ו"ק, וכללות כל א' מהששה בכל הששה (אור יקר). גוון חוור וסומק וירוק הם ג' קוי ז"א שמתקשרים זה בזה ע"י ישראל (מ"מ).

²⁴¹¹ אם הכוונה שהוא חפץ בהם כדס"ד (אור יקר).

²⁴¹² הכוונה משפיע בהם שפע הרצון (אור יקר).

²⁴¹³ כלומר אין מלת יראיו מדקדק ענין במדות, אלא הכוונה "דדחלין" שהם יראים לקיים תורתו, ועכ"ז צריך תנאי שני (אור יקר).

²⁴¹⁴ ולא יספיק מילים אם אינם יראים, ולא יספיק יראים אם אינם מיחלים, וז"ש "ומאן אינון" וא"ת היאך מלה מיחלים מורה בכל יומא ויומא, י"ל שאם אינם מחכים כלל לאו יראים אינון אלא ארורים כיון שאינם בוטחים ומיחלים לחסד האל א"כ מאי יראיו ומיחלים ודאי שתנאי שני מורה (אור יקר).

²⁴¹⁵ והיינו שמחכים שעת תפילה, והעד על זה אומרו למיחלים לחסדו ולא אמר למיחלים חסדו, שהיה מורה שהיו מיחלים חסדו ואינם מתפללים אמנם עתה שאמר לחסדו ירצה מצפים העת הראוי להמשיך חסדו, וז"ש "מחכאן בכל יומא למבעי" וא"ת היה לו לומר לבוטחים בו מאי למיחלים, מהו יחול זה (אור יקר).

²⁴¹⁶ והיינו למיחלים ירצה שאינם מבשלים עד שעת תפלה הראוי להמשיך חסדו (אור יקר). נראה שהיה מתפלל שיושפע על מאכלו רוחניות של מזון התלמיד חכם הנז"ל שהוא מחכמה, והיינו קמי קב"ה, פי' למעלה מזעיר, ואחר כך היה ממתין שיעור מה עד שימשך השפע לחכמה תתאה ששם בחינת אכילה גימ' אדנ"י. ועוד א' סודו פל"א וגם כל סודות האכילה ה"ס באות א' בכמה ציורים

ספר שמות

<p>על מזונו אמר לא נתקין סעודתא עד דתתיהוב מבי מלכא לבתר דבעי בעותיה קמי קודשא בריך הוא הוה מחכה שעתא חדא אמר הא עידן דתתיהוב מבי מלכא מכאן ולהלאה אתקינו סעודתא ודא הוא ארחא דאינון דחלי קודשא בריך הוא דחלי הטאה</p>	<p>ברוך הוא על מזונות אמר לא נתקין סעודה עד שתנתן מבית המלך אחר שבקש בקשתו לפני הקדוש ברוך הוא היה מחכה שעה אחת ואמר הרי זמן שניתן מבית המלך מכאן והלאה התקינו הסעודה וזוהי הדרך של אותם יראי הקדוש ברוך הוא יראי חטא.</p>
<p>אינון חייביא דאזלין עקימין בארחי אורייתא מה כתיב בהו (ישעיה ה יא) הוי משכימי בבקר שכר ירדפו²⁴¹⁷ ועל דא רוצה יהו"ה את יראיו את המיחלים לחסדו דייקא (ס"א ובהא) אשתמודען אינון בני מהימנותא²⁴¹⁸ בכל יומא ויומא הדא הוא דכתיב (&) ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו יום ביומו קאמר ולא דבר יום ליום אחר</p>	<p>אותם הרשעים שהולכים עקומים בדרכי התורה מה כתוב בהם הוי משכימי בבוקר שכר ירדפו ועל זה רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו דווקא לחסדו (ובזה) נודעים אותם בני האמונה בכל יום ויום זהו שכתוב ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו אמר יום ביומו ולא דבר יום ליום אחר.</p>
<p>וכל כך למה למען אנסנו הילך בתורתי אם לא (&) בכאן אשתמודען אינון בני מהימנותא דכל יומא ויומא אינון אזלי בארח מישר באורייתא²⁴¹⁹ רבי יצחק אמר מהכא (משלי יג כה) צדיק אוכל לשובע נפשו בתר דשבע נפשיה מלצלי ולמקרי באורייתא²⁴²⁰</p>	<p>וכל כך למה למען אנסנו הילך בתורתי אם לא בכאן נודעים אותם בני האמונה שכל היום ויום הולכים בדרך ישרה בתורה רבי יצחק אמר מכאן צדיק אוכל לשובע נפשו אחר שהשיע נפשו מלהתפלל ולקרא בתורה.</p>
<p>רבי שמעון אמר תא חזי עד לא יהב קודשא בריך הוא אורייתא לישראל אבהין בין אינון בני מהימנותא ובין אינון חייביא דלאו אינון בני מהימנותא ולא קיימין באורייתא ובמה אבהין לון במן כמה דאתמר אנסנו וכל אינון דאשתכחו דאינון בני מהימנותא רשים להו קודשא בריך הוא ברשימו דכתרא דחסד²⁴²¹ כמה דאת אמר (&) המיחלים לחסדו ועל דא למען אנסנו²⁴²² וכל אינון דלא משתכחי בני מהימנותא אעדי מנייהו כתרא עלאה דא ומנא אכריז ואמר (שם כה) ובטן רשעים תחסר ועם</p>	<p>רבי שמעון אמר בא וראה עד שלא נתן הקדוש ברוך הוא תורה לישראל הבחין בין אותם בני האמונה לבין אותם רשעים שאינם בני אמונה ולא עומדים בתורה ובמה הבחין בהם במן כמו שנאמר אנסנו וכל אותם שנמצאו שהם בני האמונה רושם אותם הקדוש ברוך הוא ברושם של כתר החסד כמו שנאמר המיחלים לחסדו ועל זה למען אנסנו וכל אותם שלא נמצאו בני אמונה העביר מהם הכתר העליון הזה והמן הכריז ואמר ובטן רשעים תחסר</p>

כנזכר בספר הכוונות, וחכמה תתאה שהוא המלכות מאירה באור חכמה עלאה נקראת בי מלכא, כי צריך השפע לירד עד העשיה. ונראה לי שאותה תפילה היתה בסודות ייחודים וכוונות (רמ"ז).

²⁴¹⁷ דייקא תרתי: הא, שכר שהוא מילי דמשכר שמאלא ודאי דתמן שכרות וכיוצא. הב, אינם מצפין אותו שיבוא אליהם אלא ירדופו הם רודפים אחר מזונם מן השמאל הפך מאומרו למיחלים לחסדו (אור יקר).

²⁴¹⁸ היינו היותם בני אמונה בוטחים ניזונים מצד החסד האלהי כדפי', וצריך שיהיה ענין זה להם בכל יום ויום, וז"ש בכל יומא ויומא, והיאך יוכר ענין זה בכל יום ויום במה שאמרנו (אור יקר).

²⁴¹⁹ הראות בהם סוד הבטחון, והיותם מקוים חסד אל כל היום כל יום ויום, היינו הולכים באורח מישר באורייתא (אור יקר).

²⁴²⁰ הענין שהנפש סתם נזונת בתפלה ותורה, וכיון שאמר לשובע נפשו מורה שתחילה שבעה נפשו ממאכליה שהם תפלה ותורה דהיינו שביעה (אור יקר).

²⁴²¹ היינו חוט של חסד המשוך עליהם מלמעלה והיינו אנסנו מלשון והאלהים נסה את אברהם דהיינו נס חוט של חסד המשוך עליהם (אור יקר).

²⁴²²

356

ספר שמות

<p>ועם כל זה לא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר (&)</p>	<p>ועם כל זה לא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר.</p>
<p>תאנא בההיא שעתא אשתלימו ישראל לתתא כגוונא דלעילא²⁴²³ כמה דאוקימנא דכתיב (&) ויבואו אלימה²⁴²⁴ ושם שתיים עשרה עינות מים ושבעים תמרים וגו' ואתתקף אילנא קדישא²⁴²⁵ בתריסר תחומין בארבע סטרי עלמא ואתתקף בשבעין ענפין וכלא כגוונא דלעילא</p>	<p>שנינו באותו השעה נשלמו ישראל למטה כדוגמא של מעלה כמו שבארנו שכתוב ויבואו אלימה ושם שתיים עשרה עינות מים ושבעים תמרים וגו' והתחזק האילן הקדוש בשנים עשר תחומים בארבעה צדדי העולם והתחזק בשבעים ענפים והכל כדוגמא שלמעלה.</p>
<p>בההיא שעתא נטיף טלא קדישא מעתיקא סתימאה ומליא לרישיה דזעיר אנפין אתר דאקרי שמים ומההוא טלא דנהורא עלאה קדישא²⁴²⁶ הוה נגיד ונחית מנא לתתא וכד הוה נחית הוה מתפרש גלידין גלידין ואקריש לתתא הדא הוא דכתיב (&) דק ככפור על הארץ</p>	<p>באותה שעה נטף טל קדוש מהעתיק הנסתר ומלא את ראשו של זעיר אנפין מקום שנקרא שמים ומאותו טל של אור עליון קדוש היה נמשך ויורד מן למטה וכשהיה יורד היה נפרד גלידים גלידים ונקרש למטה זהו שכתוב דק ככפור על הארץ.</p>
<p>כל אינון בני מהימנותא נפקי ולקמי ומברכין שמא קדישא עליה וההוא מנא הוה סליק ריחין דכל בוסמין דגנתא דערן דהא ביה אתמשך ונחית לתתא שויה לקמיה בכל מעמא דאיהו בעי הכי מעים ליה ומברך למלכא קדישא עלאה</p>	<p>כל אותם בני אמונה יוצאים ולוקטים ומברכים עליו את השם הקדוש ואותו מן היה מעלה ריחות של כל הבשמים של גן עדן שהרי בו נמשך וירד למטה שם אותו לפניו בכל טעם היה שרוצה כך טועם אותו ומברך את המלך הקדוש העליון.</p>
<p>וכדין מתברך במעוי והוה מסתכל וידע לעילא ואסתכיה²⁴²⁷ בחכמה עלאה ועל דא אקרין דור דעה ואלין הוו בני מהימנותא ולהון אתיהיבת אורייתא²⁴²⁸ לאסתכלא בה ולמנדע ארחהא</p>	<p>ואז מתברך במעיו והיה מסתכל ויודע למעלה ומסתכל בחכמה העליונה ועל זה היה נקרא דור דעה ואלה היו בני אמונה ולהם נתנה תורה להסתכל בה ולדעת דרכיה.</p>
<p>ואינון דלא אשתכחו בני מהימנותא מה כתיב בהו (במדבר יא ח) שטו העם ולקטו מאי שטו שטותא הוו נסבי לגרמיהו בנין דלא הוו</p>	<p>ואותם שלא נמצאו בני אמונה מה כתוב בהם שטו העם ולקטו מה זה שטו שטות היו לוקחים לעצמם משום שלא היו בני אמונה מה כתוב בהם</p>

²⁴²³ כמו שהיא מדת המלכות מצפה וממתנת אל החסד הפרוש עליה מדי יום ביום, גם ישראל מצפים מידי יום ביום אל החסד האלהי (אור יקר).

²⁴²⁴ פי' דרשי ליה לשון אילן כבר פירשנוהו לעיל בדף נח ע"ב (מ"מ).

²⁴²⁵ היינו הת"ת וירצה אל"י מ"ה דמ"ה היינו מילוי השם יו"ד ה"א וא"ו ה"א וחזוקו הוא בסוד אלי מצד ג' ראשונות דהיינו א' כתר, ל' בינה, י' חכמה כנודע, ושם בסוד אל"י מ"ה שתיים עשרה עינות מים, דהיינו תריסר תחומין בד' סטרי עלמא, אל הדרום גבול דרומית מזרחית וגבול דרומית רומית וגבול דרומית תחתית, אל הצפון גבול צפונית מערבית וגבול צפונית רומית וגבול צפונית תחתית, אל המזרח גבול מזרחית צפונית וגבול מזרחית תחתית, ואל המערב גבול מערבית דרומית וגבול מערבית רומית וגבול מערבית תחתית, ואלו ה"ב יש בהם ע"ב ענפים (אור יקר).

²⁴²⁶ פי' הטל דא"א שהוא נהורא עילאה קדישא ובספר אור ישראל פי' ומההוא טלא היא מוחא סתימאה שנק' טלא כמ"ש האריז"ל, ומ"ש דנהורא עילאה קדישא היא גבורה דעתיק שבתוכה (מ"מ).

²⁴²⁷ ?

²⁴²⁸ ז"ש רשב"י במכילתא, לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן, פי' לאותם שהיו אוכלים אותו בעינו כמו שהיה יורד מן השמים, שבזה עמדה בו סגולת רוחניותו לפתוח השכל, לאפוקי אינון דלא הוו בני מהימנותא שהיו משנים אותו, ולכן הוו נסבי שטותא לגרמיהו (רמ"ז).

ספר שמות

וטחנו ברחיים או דכו במדכה וגו' מי הטריח	בני מהימנותא מה כתיב בהו (&) וטחנו ברחים או דכו במדוכה וגו' מאן אטרה
סג/א	סג/א
אותם לכל זה אלא שהם לא היו בני אמונה.	לון כל האי אלא דאינון לא הוו בני מהימנותא
כדוגמא זה אותם שלא מאמינים בהקדוש ברוך הוא לא רוצים להסתכל בדרכיו והם רוצים להטריח את עצמם כל יום אחר מזון יום ולילה אולי לא יעלה בידם פת לחם מי גרם להם את זה משום שאינם בני אמונה אף כאן שטו העם ולקטו שטו בשטות של עצמם ורוצים להטריח עליו זהו שכתוב וטחנו ברחיים אחר כל הטריחה הזו לא עלה בידיהם אלא כמו שכתוב והיה טעמו כטעם לשד השמן ולא יותר מי גרם להם את זה משום שלא היו בני אמונה.	כגוונא דא אינון דלא מהימני ביה בקודשא בריך הוא לא בעאן לאסתכלא בארחוי ואינון בעאן לאטרהא גרמייהו ²⁴²⁹ כל יומא בתר מזונא יממא ולילי דלמא לא סליק בידיהו פתא דנהמא מאן גרים לון האי בני דלאו אינון בני מהימנותא אוף הכא (&) שטו העם ולקטו שטו בשטותא דגרמייהו ²⁴³⁰ ובעאן לאטרהא עליהו הדא הוא דכתיב (&) וטחנו ברחים ²⁴³¹ בתר כל טרהא דא לא סליק בידיהו אלא כמה דכתיב (&) והיה טעמו כטעם לשד השמן ולא יתיר מאן גרים לון האי בני דלא הוו בני מהימנותא ²⁴³²
אמר רבי יוסי מה זה לשד השמן יש אומרים שהיה נלוש בשמן כתרנומו ויש אומרים מה השד מתהפך לכמה צבעים אף המן מתהפך לכמה צבעים רבי יהודה אמר לשד השמן יניקת השמן.	אמר רבי יוסי מאי לשד השמן איכא דאמרי דליש במשחא כתרנומו ואיכא דאמרי מה השד אתחור לכמה גוונין ²⁴³³ אוף מנא אתחור לכמה גוונין רבי יהודה אמר לשד השמן יניקא דמשחא ²⁴³⁴
רבי יצחק אמר איש לפי אכלו לקטו וכי מי שאוכל מעט לוקט מעט ומי שאוכל יותר לוקט יותר והרי כתוב לא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר אלא לפי אכלו לקטו ומשמע אכלו מי שהיה אוכל אותו ומשום כך לא כתוב אכילתו.	רבי יצחק אמר (&) איש לפי אכלו לקטו וכי מאן דאכיל קמעא לקיט קמעא ומאן דאכיל יתיר לקיט יתיר והא כתיב (&) ולא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר אלא לפום אינון דאכלין לקטין משמע אכלו מאן דהוה אכיל ליה ובגיני כך לא כתיב אכילתו

²⁴²⁹ אינם בוטחים בהקב"ה ועולה בדעתם כי בכחם ועוצם ידם הם מכינים להם מזונותיהם, ואדרבה אינו עולה בידם די צרכם, ואם היו בוטחים ועובדים בוראם ומציאות מציאת מזונותיהם טפל, היה הקב"ה ממציא להם מזונות יותר בהכנה טובה ובקלות (אור יקר).

²⁴³⁰ אמר, בחנם לשוא ולתהו, אתם הרשעים משכימי קום, ומאחרים שבת לטרוח במלאכת העוה"ז, כי המה הבל, ואתם ממיתים עצמכם בעמל העוה"ז, ואפילו פרוסת לחם שאתם אוכלים, הוא בעצבון תאכלנה, ואינכם בטוחים על השי"ת, כנזכר לר"ז בזהר פרשת בשלח שטו העם ולקטו. ואמנם הצדיקים שהם ידידי ה', הם נחים מעמל הבלי העוה"ז ביום, והטורח שהיו צריכים לטרוח ולהתעצב כל היום, כמו שעושים הרשעים כנזכר (שעה"פ תהלים קכז ב).

²⁴³¹ לקטין בשטותא - ר"ל, המזון בא להם בהבלים ושטותא ורדיפה הרבה וזהו שטו שהלכו בדרכיה רחוקיה ולא בטתו בקונם: וטחנו ברחים כו' - שאכלו לחם קשה ממעוט בטחונם וצריכים לטחנות שהן השיניים והחיך ללעוס אותה בקושי רב ולהתבשל באצטומכא ומפרש והולך שהוא הכל באורייתא כמ"ש ברי רזא כו' (בגר"א בתיקו"ז קסה ע"ב).

²⁴³² עי' תיקו"ז קסה ע"ב דהיינו לאפוקי ערב רב.

²⁴³³ כמ"ש בש"ס שהשדים מהפכים גופם לצורה שירצו חוץ מהרגלים שהם כתרנוגולים ואין יכולים להופכם וכמעשה דאשמדי כשישב במקום שלמה כן המן מתהפך להם לטעם הדבר שירצו (מ"מ).

²⁴³⁴ פי' אינו נלוש כשמן כת"ק אלא אחר הלישה מטגנים אותו בשמן ויונק מהשמן (מ"מ).

ספר שמות

<p>מה זה אומר אוחז אדם בעבד או באמה ואמר שהוא שלו בא חבירו ואמר עבד זה הוא שלי קרבו לפני משה לדין אמר להם כמה נפשות בביתך וכמה נפשות של זה אמר כך וכך ואותה שעה אמר להם משה לקטו מחר וכל אחד מכם יבא אלי למחר יצאו ולקטו ובאו לפני משה שמו לפניו את המן היה מודד אותו אם אותו עבד של זה מצא את אותו העומר של העבד באותו המן שהרי עומר אחד לכל נפש מביתו מדד לזה ונמצא חסר אותו מאכל העבד באותו המן שלו ועומר אחד לכל נפש ונפש מביתו אמר העבד של זה הוא זהו שכתוב איש לפי אכלו לקטו וכתוב עומר לגולגלת מספר נפשתיכם.</p>	<p>מאי קא מיירי אחיד בר נש בעבדא או באמתא ואמר דהוא דיליה אתא חבריה ואמר האי עבדא דילי הוא קריבו לקמיה דמשה לדינא אמר לון כמה נפשאן בביתך וכמה נפשאן בביתיה דדין אמר כך וכך וההוא שעתא אמר לון משה לקטו מחר וכל חד מנייכו ייתי לגבאי למחר נפקו ולקטו ואתיין קמי משה שויין קמיה מנא הוה מדיד ליה אי ההוא עבדא דדין אשכח ההוא עומרא דעבדא בההוא מנא דהא חד עומרא לכל נפש ונפש מביתיה מדיד לדין ואשתכח חסרא ההוא מיכלא דעבדא בההוא מנא דיליה וחד עומרא לכל נפש ונפש מביתיה אמר עבדא דדין הוא הדא הוא דכתיב (&) איש לפי אכלו לקטו וכתביב (&) עמר לגולגלת מספר נפשתיכם</p>
<p>אמר רבי (ייסא) חייא כתוב ערב וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים ובוקר וראיתם את כבוד יהוה ערב במאי ינדעון אלא הכי תאנא בכל יומא ויומא אשתכחו נימוסי²⁴³⁶ קודשא בריך הוא בצפרא אתער חסד בעלמא בההוא זמנא דאקרי ערב תליא דינא בעלמא והא אוקמוה דבניני כך יצחק תקן תפלה מנחה (מאי קא מיירי) ועל דא ערב וידעתם²⁴³⁷ כד אתער דינא בעלמא²⁴³⁸ תנדעון דבההוא דינא אפיק יהוה יתכון ממצרים ובקר וראיתם²⁴³⁹ את כבוד יהוה דהא בההוא זמנא אתער חסד בעלמא ויתן לכו למיכל²⁴⁴⁰</p>	<p>אמר רבי (ייסא) חייא כתוב ערב וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים ובוקר וראיתם את כבוד ה' ערב וידעתם במה ידעו אלא כך שנינו בכל יום ויום נמצאו הנהגות²⁴³⁵ הקדוש ברוך הוא בבוקר מתעורר חסד בעולם באותו זמן שנקרא ערב תלוי הדין בעולם והרי פרשוה שלכן יצחק תקן תפלת המנחה (במה זה מדובר) ועל זה ערב וידעתם כשמתעורר דין בעולם תדעו שבאותו דין הוציא אתכם ה' ממצרים ובוקר וראיתם את כבוד ה' שהרי באותו זמן מתעורר חסד בעולם ויתן לכם לאכול.</p>

²⁴³⁵

²⁴³⁶ היינו שכפי התעוררות הספירות העליונות כן יתפשטו עניינם למטה, ולכן כמו שיתגלו בחי' הספירות למעלה שפעמים תגבר החסד ופעמים הגבורה, כן ימצא התעוררות למטה, ולזה "בכל יומא ויומא וכו'" מפני שלמעלה יתעוררו הספירות בבקר תגבר החסד ובערב תגבר הגבורה וזה בא הכתוב להשמיענו (אור יקר).

²⁴³⁷ שגובר הדין, דהיינו כי ה' הוציא ורצה בזה לומר עם היות שהוא דין, הוא דין טוב, דהיינו ע"י הוציא אתכם וכו' (אור יקר).

²⁴³⁸ אל תפחדו (אור יקר).

²⁴³⁹ שממנו סוד הפרנסה (אור יקר).

²⁴⁴⁰ ולא בא הכתוב אלא להודיע נמוסי מלכא השולטים בכל עת ועת וא"כ פי' הכתוב ערב וידעתם ירצה תדעו שיש בו שליטת הדין כי ה' הוציא ובוקר תדעו ששליטתו חסד ולא שתפחדו מהדין אלא כד אתער דינא וכו' (אור יקר).

ספר שמות

<p>רבי חייא אמר איפכא²⁴⁴¹ מה כתיב לעילא²⁴⁴² (&) בשבתנו על סיר הבשר וגו' ביה שעתא אתער ערב²⁴⁴³ דההוא זמנא דאתער דינא אתער נמי חסד בעלמא הדא הוא דכתיב (&) וידעתם כי יהו"ה הוציא אתכם²⁴⁴⁴ מארץ מצרים תנדעון ההוא חסד דעבד עמכון בזמנא דדינא ואפיק יתכון מארעא דמצרים ובקר וראיתם²⁴⁴⁵ את כבוד יהו"ה כבוד יהו"ה הא²⁴⁴⁶ ידיע²⁴⁴⁶ וכל כך למה (&) בשמוע יהו"ה את תלונותיכם וגו'²⁴⁴⁷</p>	<p>רבי חייא אמר ההיפך מה כתוב למעלה בשבתנו על סיר הבשר וגו' באותה שעה התעורר ערב שאותו זמן שמתעורר דין מתעורר גם חסד בעולם זהו שכתוב וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים תדעו אותו חסד שעשה עמכם בזמן הדין והוציא אתכם מארץ מצרים ובקר וראיתם את כבוד ה' כבוד ה' הרי ידוע וכל כך למה בשמוע ה' את תלונותיכם וגו'.</p>
<p>אמר רבי ייסא לא שני קודשא בריך הוא נימוסו²⁴⁴⁸ בר דאינון חייבי עלמא שניין לון ומהפכי רחמי לדינא כמה דאתמר</p>	<p>אמר רבי ייסא לא משנה הקדוש ברוך הוא את הנהגותיו רק שאותם הרשעים של העולם משנים אותם ומהפכים רחמים לדין כמו שנתבאר.</p>
<p>תאני רבי אלעזר מהאי מנא²⁴⁴⁹ זמינין צדיקייא²⁴⁵⁰ למיכל לעלמא דאתי ואי תימא בהאי²⁴⁵¹ 292 גוונא²⁴⁵¹ לא אלא יתיר²⁴⁵² דלא הוה כן לעלמין ומאי איהו כמה דאוקימנא דכתיב (תהלים כז ד) לחזות בנעם יהו"ה²⁴⁵³ ולבקר בהיכלו²⁴⁵⁴ וכתיב (ישעיה סד ג) עין לא ראתה אלהים זולתך וגו'</p>	<p>שנה רבי אלעזר מהמן הזה עתידיים הצדיקים לאכול לעולם הבא ואם תאמר כדוגמא זו לא אלא יותר שלא היה כך לעולמים מהו כמו שבארנו שכתוב לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו וכתוב "עין לא ראתה אלהים זולתך וגו'".</p>

²⁴⁴¹ פי' כי ה' הוציא אינו דין אלא חסד, והענין כי הם אמרו בשבתנו על סיר הבשר נודע בשר דין קשה ומהם גם סיר הבשר שהוא הדין החצוני אמר להם משה אתם אומרים שהייתם בצד הדין והבשר (אור יקר).

²⁴⁴² פי' בשביל שהיו מתלוננים על הבשר אתער ערב שהוא דין ובשביל רחמיו ית' כלל עמו החסד מתוק וזהו וידעתם כי ה' הוציא וכו' וכשמפרש (מ"מ).

²⁴⁴³ באותו דין (אור יקר).

²⁴⁴⁴ ולא רצה שתהיו בצד הקלי' יונקים מן הדין אלא הוציא ה' אתכם ממצרים והדין אל צד הימין והחסד (אור יקר).

²⁴⁴⁵ היינו שמעצמו הוא חסד ואינו היפוך דין לחסד כערב (אור יקר). כשנתעורר בוקר שהוא חסד כלל עמו הדין שהוא המלכות שנקרא כבוד ה' וכל זה למתק דינא ברחמי כדי שלא יקטרג השטן על ישראל שהיו מתלוננים וז"ש הזהר וכ"כ למה בשמוע ה' את תלונותיכם וז"ש ר' חיי אמר איפכא שלדעת רבי ייסא כל אחד בפני עצמו ערב שהוא דין וידעתם כי ה' הוציא וכו' בכח אותו הדין ובוקר שהוא רחמים וראיתם את כבוד ה' שמאותו החסד נתן לכם מן לאכול אבל לר' חיי הוא סוד המזוג כמ"ש (מ"מ).

²⁴⁴⁶ וכ"כ למה הוצרכו אל היפוך הדין לרחמים (אור יקר).

²⁴⁴⁷

²⁴⁴⁸ ר' ייסא פליג קצת, ואמר "לא שני קב"ה נמוסו" ועם היות שהדין שולט בערב לא יזי' אלא דווקא בהיות הרשעים מהפכין הרחמים לדין ומוסיפין דין על דינו (אור יקר). פי' ר"י בא לתרץ קושיא אחת לפי דעתו שאמר שנמוסי קב"ה בצפרא חסד וכו' שהרי לפעמים שגם בבוקר יש דין כדור המבול שהיו נימוחים ערב ובוקר לכך אמר לא שני קב"ה וכו' בר אינון חייבי עלמא וכו' (מ"מ).

²⁴⁴⁹ שהוא סוד הטל הנזכר (אור יקר).

²⁴⁵⁰ קשה דלעיל אמר רשב"י שת"ח ניזונים בעולם הזה מחכמה והיאך אפשר שלעתיד לבא יהיו ניזונים מבינה הנקרא נועם ואפשר שבעולם הזה ניזונים מחכמה הארה מועטת ולעת"ל הם ניזונים מבינה ואבא כלול עמה בסוד וחכם בבינה מזון עיקרי ועצמי (מ"מ).

²⁴⁵¹ שיתגשם השפע כ"כ (אור יקר).

²⁴⁵² יקוהו למעלה קודם שיתעבה דהיינו בבחי' אורו העומד בבינה (אור יקר).

²⁴⁵³ דהיינו אור הבינה שמתגלה בת"ת והיינו סוד הטל היורד (אור יקר).

²⁴⁵⁴ במדת המלכות, ומשם הם משתעשעים באור העליון (אור יקר).

360

ספר שמות

<p>ראו כי ה' נתן לכם השבת רבי חזקיה פתח שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה' שיר המעלות סתם ולא פירש מי אמרו אלא שיר המעלות שעתידים</p>	<p>ראו כי ה' נתן לכם השבת רבי חזקיה פתח שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה' שיר המעלות סתם ולא פירש מי אמרו אלא שיר המעלות דומינין</p>
<p>סג/ב²⁴⁵⁵</p>	<p>סג/ב²⁴⁵⁵</p>
<p>לומר כל בני העולם שעתיד השיר הזה להאמר אותו לדורות עולם.</p>	<p>כל בני עלמא למימר דומין האי שיר למימריה לדרי עלמא</p>
<p>ומהו ממעמקים קראתיך כך שנינו כל מי שמתפלל תפלה לפני המלך הקדוש צריך לבקש בקשתו ולהתפלל מעומק הלב כדי שימצא לבו שלם עם הקדוש ברוך הוא ויכוין לב ורצון והאם דוד אמר כך והרי כתוב בכל לבי דרשתיך ופסוק זה מספיק, למה צריך ממעמקים.</p>	<p>ומאי הוא ממעמקים קראתיך (&) והכי תאנא כל מאן דמצלי צלותא קמי מלכא קדישא בעי למבעי בעותיה ולצלאה מעמקא דלבא בגין דישתכח לביה שלים בקודשא בריך הוא ויכוין לבא ורעותא ומי אמר דוד הכי²⁴⁵⁶ והא כתיב (תהלים קיט י) בכל לבי דרשתיך²⁴⁵⁷ ודא קרא סגי מאי בעי ממעמקים²⁴⁵⁸</p>
<p>אלא כך שנינו כל אדם שמבקש בקשתו לפני המלך צריך לכוון דעתו (לבו) ורצונו מעיקר של כל העיקרים (מעומק כל העמקים) למשוך ברכות מעומק הבאר (של הכל) כדי שימשך ברכות מהמעייין של הכל ומהו אותו מקום שיוצא ממנו ונמצא ממנו אותו</p>	<p>אלא הכי תאנא כל בר נש דבעי בעותיה קמי מלכא בעי לכוונא דעתא (נ"א לבא) 293 ורעותא²⁴⁵⁹ מעיקרא דכל עקריין²⁴⁶⁰ (נ"א מעומקא דכל עומקין) לאמשכא ברכאין²⁴⁶¹ מעמקא דבירא²⁴⁶² (נ"א דכלא) בגין דינגיד</p>

²⁴⁵⁵

²⁴⁵⁶ פי' וכי דוד צריך לומר זה הפסוק והלא כבר אמר בכל לבי וכו' וא"כ פסוק ממעמקים מיותר (מ"מ).

²⁴⁵⁷ מורה כי לענין כוונת הלב היות התפלה בכל לב סגי, א"כ ממעמקים אי אפשר לפרשו על הכוונה דאי הכי נימא בכל לב קראתיך ה' (אור יקר).

²⁴⁵⁸ היינו העמקים העליונים כדמפרש ואזיל ועתה מטעם זה צריך התפלה מעמקי הלב מפני שבבחינתו בכל לב הוא קושר ימין ושמאל בתפלתו אמנם מעמקי הלב הוא מושך מהעמקים העליונים התשובה אל בקשתו (אור יקר).

²⁴⁵⁹ שהוא נגדי לדעת ורצון שהוא הכתר דהיינו לעלות עד א"ס (אור יקר).

²⁴⁶⁰ הוא כתר, סיבת הסיבות (אור יקר). פי' הם אר"א ומפרש סדר ההמשכה ואמר לאמשכא ברכאין מעמקא דבירא. וכתב בספר אור ישראל שהאמר הזה פי' האריז"ל בעצמו וז"ל מ"ש בפרשת בשלח סג ע"ב ביאור הדברים כי האדם יכוין בתפלתו בשרש כל השרשים כי יכוין להמשיך שפע וברכה מעמקי הברא והוא כתיב הבינה הנקרא עמקא דבירא כדי שע"י כוונה ימשיך ברכות ממבועא דכולא שה"ס דעת העליון נתיב הזכרות כי כאשר נתעורר הנתיב התחתון שבתוך הבינה ע"י הצדיק בסוד מ"ן מתעורר הנתיב העליון שהוא מבועא דכולא לאושדא מ"ד ולאנגדא ברכאין לקבל מ"ן שעלו מנתיב התחתון שבבינה וזה בדרך היסוד עם המלכות ומשום דקארי ליה זמנין עמקא דבירא וזמנין מבועא דכולא קבעי מאי הוא ואמר שהוא המקום היוצא ממנו אותו נהר היוצא שהיא בינה כנודע והמקום הזה נקרא עדן, ועדן יש בו ב' בחינות, הא' בחי' הזכרות אשר בעדן וזה נפיק מניה ההוא נהר כי עדן זכר ובינה נקבה יצאה ממנו ונאצלת ממנו, ולכך אמר "ואתשכח מניה" וכנגד ב' בחינות אלו הביא ב' פסוקים, כנגד בחי' הזכרות כתיב ונהר יוצא מעדן כדפי' וכנגד בחינת הנקבות נהר פלגיו כי משם יתפלגו מים העליונים כד"א ויהי מבדיל בין מים למים ומיין נוקבין אלו נמשכים מ"ן למלכות וזהו ישמחו עיר אלהים, ולכך נקרא עמקא דבירא שממנה נמשכים מ"ן לבאר התחתון ומקום זה נקרא ממעמקים קראתיך שהוא ב' עמקים עמקא דבירא ועמקא דכולא עמקא דבירא נוק' ועמקא דכולא זכר, וז"ש שם ודא איקרי ממעמקים עמקא דכולא ועמקא דבירא עכ"ל האריז"ל (מ"מ).

²⁴⁶¹ הבאר היא הבינה, שהיא נקראת באר שבע, עומק הבאר היינו שהוא כלול מג' ראשונות ועומקו יורד עד הכתר, וירצה "לאמשכא" שיהיו הברכות יורדות מהכתר ונמשכות דרך החכמה והבינה, שיאירו הם באור הברכה והשפע, בענין שיהיה הייחוד הזה הנעשה ע"י למזונות בסוד ג' ראשונות מוסיפות אור וברכה, והטעם [שבכוונת] (שבהכות) ג' ראשונות מיד א"ס שורה עליהם (אור יקר).

²⁴⁶² חכמה (אור יקר).

ספר שמות

<p>ברכאן ממבועא דכלא²⁴⁶³ ומאי הוא ההוא אתר דנפיק מניה ואשתכח מניה ההוא נהר דכתיב (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן וכתיב (תהלים מו ה) נהר פלגיו ישמחו עיר אלהים ודא אקרי ממעמקים עמקא דכלא עמקא דבירא דמבועין נפקין ונגדין לברכא כלא ודא הוא שרותא לאמשכא ברכאן מעילא לתתא</p>	<p>נהר שכתוב ונהר יוצא מעדן וכתוב נהר פלגיו ישמחו עיר אלהים וזה נקרא ממעמקים עומק הכל עומק הבאר שמעינות יוצאים ונמשכים לברך את הכל וזוהי הראשית למשוך ברכות ממעלה למטה.</p>
<p>אמר רבי חזקיה כד עתיקא סתימאה דכל סתימין²⁴⁶⁵ בעי לזמנא ברכאן לעלמין אשרי כלא ואכליל כלא בהאי עמיקא עלאה²⁴⁶⁶ ומהכא שאיב ואתנגיד בירא (נ"א נהרא) 294 דנחלין²⁴⁶⁷ ומבועין אתנגידו מניה ומתשקיין מניה כלתו ומאן דמצלי צלותיה בעי לכוונא לבא ורעותא לאמשכא ברכאן מההוא עמיקא דכלא²⁴⁶⁸ בגין דיתקבל צלותיה ויתעביד רעותיה</p>	<p>אמר רבי חזקיה כשהעתיק הנסתר של הנסתרים רוצה לזמן²⁴⁶⁴ ברכות לעולמות משרה את הכל ומכליל את הכל בעומק העליון הזה ומכאן שואב ונמשך באר (נהר) שנחלים ומעינות נמשכים ממנו וכולם נשקים ממנו ומי שמתפלל תפלתו צריך לכוון לבו ורצונו להמשיך ברכות מאותו עומק של הכל כדי שתתקבל תפלתו ויעשה רצונו.</p>
<p>ויאמר משה אליהם איש אל יותר ממנו עד בקר (&) אמר רבי יהודה בכל יומא ויומא מתברך עלמא מההוא יומא עלאה²⁴⁶⁹ דהא כל שיתא יומין²⁴⁷⁰ מתברכאן מיומא שביעאה²⁴⁷¹ וכל יומא יהיב מההיא ברכה דקביל בההוא יומא דביה</p>	<p>ויאמר משה אלהם איש אל יותר ממנו עד בוקר אמר רבי יהודה בכל יום ויום מתברך העולם מאותו יום העליון שהרי כל ששת הימים מתברכים מיום השביעי וכל יום נותן מאותה ברכה שקיבל מאותו יום שלו.</p>
<p>ועל דא משה אמר איש אל יותר ממנו עד בקר מאי טעמא בגין דלא יהיב ולא יוויף יומא דא לחבריה אלא כל חד וחד שליט בלחודוי בההוא יומא דיליה דהא לא שליט יומא ביומא דחבריה</p>	<p>ועל זה אמר משה איש אל יותר ממנו עד בוקר למה כדי שלא יתן ולא ילוה יום זה לחברו אלא כל אחד ואחד שולט לבדו באותו יום שלו שהרי לא שולט יום ביום של חברו.</p>
<p>בגין כך כל אינון (נ"א אמר רבי יהודה כל יומא ויומא מתברך מההוא יומא עלאה יומא שביעאה ומתברכן כל שיתא יומין כל חד וחד בלחודוי וכל יומא יהיב ביומא דיליה מההוא ברכה דקביל מההוא יומא עלאה ועל דא משה</p>	<p>משום כך כל אותם (אמר רבי יהודה כל יום ויום מתברך מאותו יום עליון יום השביעי ומתברכים כל ששה הימים כל אחד ואחד בפני עצמו וכל יום נותן ביום שלו מאותה ברכה שקבל מאותו יום עליון ועל זה אמר</p>

²⁴⁶³ ירצה שאין ספק שיש בחכמה תוספת אור על הבינה, ויש ברכה בבינה, ואם ימשיך מהבינה הברכות ימצאו למטה אמנם יהיה בהם דין וגרעון בקצת כאשר נבאר, אמנם בהיות הברכות מהחכמה היא דבקה בכתר, וכתר בא"ס (אור יקר). שהחכמה דבקה בא"ס והנה המשך משך נהר בינה משך השפע הנשפע מלמעלה יש לו ב' מקומו, הא' נעלם והוא מהכתר והא"ס והב' מקום גילוי והוא מהחכמה (אור יקר).

²⁴⁶⁴

²⁴⁶⁵ פי' א"א (מ"מ).

²⁴⁶⁶ יסוד אבא (מ"מ).

²⁴⁶⁷ פי' יסוד דאימא שנמשכים ממנו חו"ג שנקרא נחלין ומבועין (מ"מ).

²⁴⁶⁸ פי' יסוד דאבא (מ"מ).

²⁴⁶⁹ בינה (מ"מ).

²⁴⁷⁰ ו"ק (מ"מ).

²⁴⁷¹ בינה (מ"מ).

ספר שמות

<p>אמר איש אל יותר ממנו עד בקר דהא לא שליט יומא ביומא דלאו דיליה וכל אנון) חמשה יומין שליטין ביומיהו ואשתכח ביה מה דקבילו ויומא שתיתא²⁴⁷² אשתכח ביה יתיר ואזלא הא כהא דאמר רבי אלעזר מאי דכתיב (&) יום הששי²⁴⁷³ ולא אתמר הכי בכל שאר יומין אלא הכי אוקמוה הששי דאזדונגא (נ"א דאזדמנא) ביה מטרוניתא לאתקנא פתורא למלכא ובגין כך אשתכחו ביה תרין חולקין חד ליומיה וחד לתקונא בהדוותא דמלכא במטרוניתא</p>	<p>משה איש אל יותר ממנו עד בוקר שהרי לא שולט יום ביום שלא שלו (וכל אותם) חמשה ימים שולטים בימים שלהם ונמצא בו מה שקבלו וביום הששי נמצא יותר וזה הולך כזה שאמר רבי אלעזר מה שכתוב יום הששי ולא נאמר כך בכל שאר הימים אלא כך פרשה הששי שהזדווגה (שהזדמנה) בו המלכה להתקין שלחן למלך ולכן נמצאו בו שני חלקים אחד ליומו ואחד לתקון בשמחת המלך במלכה.</p>
<p>וההוא ליליא הדוותא דמטרוניתא במלכא וזוגא דלהון ומתברכאן כל שיתא יומין כל חד וחד בלחודוי בגין כך בעי בר נש לסדרא פתוריה בליליא דשבתא²⁴⁷⁴ בגין דישרי עליה ברכאן מלעילא וברכתא לא אשתכח על פתורא ריקניא (וההוא ליליא הדוותא דמטרוניתא במלכא וזוגא דלהון) בגין כך תלמידי חכמים דידיעין רזא דא זוגא דלהון מערב שבת לערב שבת</p>	<p>ואותו לילה שמחת המלכה במלך וזווגם ומתברכים כל ששת הימים כל אחד ואחד לבדו ולכן צריך אדם לסדר שלחנו בליל השבת כדי שישרו עליו ברכות מלמעלה וברכה לא נמצאת על שלחן ריק (ואותו לילה שמחתה של המלכה במלך וזווגם) לכן תלמידי חכמים שיודעים סוד זה זווגם מערב שבת לערב שבת.</p>
<p>ראו כי יהו"ה נתן לכם השבת (&) מאי שבת יומא דביה נייחין שאר יומין והוא כללא דכל אינון שיתא אחרנין ומניה מתברכין רבי ייסא אמר וכן נמי כנסת ישראל אקרי שבת בגין דאיהי בת זוגו ודא היא כלה דכתיב (שמות לא יד) ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם לכם ולא לשאר עמין הדא הוא דכתיב (שם יז) ביני ובין בני ישראל ודא היא אחסנת ירותת עלמין לישראל ועל דא כתיב (ישעיה נח יג) אם תשיב משבת רגלך וגו' ובאתריה אוקימנא מלי</p>	<p>ראו כי ה' נתן לכם השבת מהו שבת יום שבו נחים שאר הימים והוא כלל של כל אותם ששת האחרים וממנו הם מתברכים רבי ייסא אמר וכן גם כנסת ישראל נקראת שבת משום שהיא בת זוגו וזוהי כלה שכתוב ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם ולא לשאר העמים זהו שכתוב ביני ובין בני ישראל וזוהי נחלת ירושת עולמים לישראל ועל זה כתוב אם תשיב משבת רגלך וגו' ובמקומו בארנו את הדברים.</p>
<p>כתיב (&) אל יצא איש ממקומו ביום השביעי ממקומו תנינן מההוא מקום²⁴⁷⁵ דאתחזי למהך ורזא דמלה דכתיב (יחזקאל ג יב) ברוך כבוד יהו"ה ממקומו ודא איהו מקום²⁴⁷⁶ ודא איהו רזא דכתיב (שמות ג ה) כי המקום אשר אתה</p>	<p>כתוב אל יצא איש ממקומו ביום השביעי ממקומו שנינו מאותו מקום שראוי ללכת וסוד הדבר שכתוב ברוך כבוד ה' ממקומו וזהו מקום וזהו סוד הכתוב כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא מקום ידוע</p>

²⁴⁷² יסוד דז"א (מ"מ)

²⁴⁷³ למה ה' יתירה (מ"מ).

²⁴⁷⁴ ז"ל הרב ז"ל בסידור, יסדר שלחנו כל ליל שבת במפה פרוסה גם פתיתין על השלחן ולא פת שלם משום העורכים לגד שולחן עכ"ל ובח"י דף פח הכריע שיניח פת שלם ודקדק כן מהזוהר בפ' יתרו וע"ש טעם לשבח (מ"מ).

²⁴⁷⁵ פי' אלפיים אמה (מ"מ).

²⁴⁷⁶ פי' מלכות (מ"מ).

ספר שמות

<p>עומד עליו אדמת קדש הוא אתר ידיעא קרינן ליה מקום דאשתמודעא יקרא עלאה²⁴⁷⁷</p>	<p>קוראים לו מקום שנודע הכבוד העליון.</p>
<p>ובגין כך אזהרותא לבר נש דקא מתעטרא בעטורא קדישא דלעילא דלא יפוק מניה בגין דאי בפומיה מלולא דחולל²⁴⁷⁹ 295 יפוק מניה²⁴⁷⁹ קא</p>	<p>ולכן אזהרה לאדם שמתעטר בעטור קדוש שלמעלה שלא יצא²⁴⁷⁸ מפיו דיבור של חל משום שאם יצא ממנו</p>
<p>סד/א²⁴⁸⁰</p>	
<p>מחלל יומא דשבתא בידיי בעובדתא ברגלוי למהך לבר מתריין אלפיין אמין כל אלין חלולא דשבתא אינון</p>	<p>[הוא] מחלל את יום השבת בידיו במעשה וברגליו ללכת מחוץ לאלפים אמה כל אלו הם חלול שבת.</p>
<p>אל יצא איש ממקומו (&) דא איהו אתר יקירא דקדושה דהא לבר מניה אלהים אחרים נינהו ברוך כבוד יהו"ה (&) דא כבוד דלעילא ממקומו דא כבוד דלתתא דא איהו רוא דעטרא דשבת בגין כך אל יצא איש ממקומו זכאה חולקיה מאן דזכי ליקרא דשבתא זכאה איהו בעלמא דין ובעלמא דאתי</p>	<p>אל יצא איש ממקומו זהו מקום נכבד של קדושה שהרי מחוצה לו הם אלהים אחרים ברוך כבוד ה' זהו כבוד שלמעלה ממקומו זה כבוד שלמטה זהו סוד עטרת השבת ולכן אל יצא איש ממקומו אשרי חלקו של מי שזוכה לכבד את השבת אשריו בעולם הזה ובעולם הבא.</p>
<p>ויאמר יהו"ה אל משה עבור לפני העם וגו' (&) רבי חייא פתח (תהלים לד ה) חונה מלאך יהו"ה סביב ליראיו ויחלצם זכאין אינון צדיקייא דקודשא בריך הוא אתרעי ביקריהון יתיר על דיליה תא חזי כמה אינון בני עלמא דמחרפי ומגדפי לעילא כגון סנחריב הרף וגדף ואמר (מ"ב יח לה) מי בכל אלהי הארצות וגו' וקודשא בריך הוא מחיל ולא תבע מניה כיון דאוישיט ידיה על חזקיה מה כתיב (ישעיה לז לו) ויצא מלאך יהו"ה ויך במחנה אשור וגו'</p>	<p>ויאמר ה' אל משה עבור לפני העם וגו' רבי חייא פתח חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם אשרי אותם הצדיקים שהקדוש ברוך הוא רוצה בכבודם יותר על שלו בא וראה כמה הם בני העולם שמחרפים ומגדפים למעלה כמו סנחריב שחרף וגדף ואמר מי בכל אלהי הארצות וגו' והקדוש ברוך הוא מחיל ולא תבע ממנו כיון שהושיט את ידו על חזקיה מה כתוב ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור וגו'.</p>
<p>ירבעם בן נבט הוה פלח לע"ז ומקטר לה ומזבח לה וקודשא בריך הוא לא תבע מניה וכד אתא עדו נביאה ואתנבי עליה ואוישיט ירבעם ידא לקבליה מה כתיב (מ"א יג ד) ותיבש ידו וגו' ולא יכל להשיבה אליו (ועל דפלח לע"ז לא תבע ליה קודשא בריך הוא)</p>	<p>ירבעם בן נבט היה עובד לעבודה זרה ומקטר לה וזובח לה והקדוש ברוך הוא לא תבע ממנו וכשבא עדו הנביא והתנבא עליו והושיט ירבעם את ידו כנגדו מה כתוב ותיבש ידו וגו' ולא יכל להשיבה אליו (ועל שעבד לעבודה זרה לא תבע אותו הקדוש ברוך הוא).</p>
<p>פרעה חרף וגדף ואמר (שמות ה ב) מי יהו"ה וגו' וקודשא בריך הוא לא תבע ממנו עד דסריב בהו בישראל דכתיב (שם ט יז) עודך מסתולל בעמי (שם ג) הנה יד יהו"ה הויה</p>	<p>פרעה חרף וגדף ואמר מי ה' וגו' והקדוש ברוך הוא לא תבע ממנו עד שסרב לישראל שכתוב עודך מסתולל בעמי הנה יד ה' הויה במקנך וגו' וכן בכל מקום הקדוש ברוך הוא תובע את עלבון הצדיקים יותר על שלו.</p>

²⁴⁷⁷ פי' שע"י המלכות ניכר בחי' ז"א ושיעור הכתוב ברוך כבוד ה' פי' במה ניכר כבוד ז"א ע"י מקומו שהיא מלכות וכן הוא בפרשת ויקהל דף רז ע"א שהלשון הזה כפול שם ופי' אותו שם היטב (מ"מ).

²⁴⁷⁸ מכאן עד סוף העמוד ?

²⁴⁷⁹ דהיינו שידחה מן המלכות (מ"מ).

2480

ספר שמות

<p>במקנך וגו' וכן בכל אתר קודשא בריך הוא תבע עלבונא דצדיקייא יתיר על דיליה</p>	<p>כאן משה אמר עוד מעט וסקלוני אמר לו הקדוש ברוך הוא משה אינו זמן לתבוע את עלבונך אלא עבור לפני העם ונראה מי יושיט ידו כנגדך וכי ברשותם אתה עומד או ברשותי.</p>
<p>הכא משה אמר עוד מעט וסקלוני אמר ליה קודשא בריך הוא משה לאו עידן הוא למתבע עלבונך אלא עבור לפני העם ואחמי מאן יושיט ידוי לקבלך וכי ברשותייהו את קאים או ברשותי</p>	<p>ומטך אשר הכית בו את היאור קח בידך והלכת למה משום שהיה חקוק בנסים ורשום בו השם הקדוש העליון בתחלה לנחש כמו שנאמר דרך נחש עלי צור נחש הרי נודע שמעורר צור (ונאמר צור) באיזה מקום התגלה כאן הוא התגלה שכתוב הנני עמד לפניך שם על הצור ומה זה צור כמו שנאמר הצור תמים פעלו ושם ידע משה איך עומד נחש עלי צור והרי בארנו את הדברים.</p>
<p>ומטך אשר הכית בו את היאור קח בידך והלכת (&) מאי טעמא משום דמחקק בנסין הוה ושמא קדישא עלאה רשימא ביה בקדמיתא נחש כמה דאתמר (משלי ל יט) דרך נחש עלי צור נחש הא אתידע דאתער צור (נ"א ואתמר צור) באן אתר אתגלי הכא אתגלי דכתיב (&) הנני עומד לפניך שם על הצור ומאן צור כמה דאת אמר (דברים לב ד) הצור תמים פעלו ותמן ידע משה היך קאים נחש עלי צור והא אוקימנא מלי</p>	<p>אמר רבי יהודה אם היה הכתוב שותק יפה שאלת אלא הרי כתוב והכית בצור ויצאו ממנו מים אמר לו ודאי כך הוא שאין לך כל שם ושם מאותם שמות קדושים של הקדוש ברוך הוא שלא עושה נסים וגבורות ומוציא כל מה שצריך לעולם כל שכן להוציא כאן מים.</p>
<p>אמר רבי יהודה אי לישתיק קרא יאות שאילתא אלא הא כתיב (&) והכית בצור²⁴⁸¹ ויצאו ממנו מים אמר ליה ודאי הכי הוא דלית לך כל שמא²⁴⁸² ושמא מאינן שמהן קדישין דקודשא בריך הוא דלא עבד נסין וגבוראן ואפיק כל מה דאצטריך לעלמא כל שכן לאפקא הכא מיא</p>	<p>אמר לו אם כך הרי כתוב הן הכה צור ויזובו מים מי מכה את שמו אמר לו פטיש חריף ידוע בהכאותי²⁴⁸³ ואתה שואל את זה</p>
<p>אמר ליה אי הכי הא כתיב (תהלים עח כ) הן הכה צור ויזובו מים מאן מחי לשמיה אמר ליה פטישא חריפא²⁴⁸⁴ בקטרוי ידיע ואת שאיל דא²⁴⁸⁵</p>	

²⁴⁸¹ כתב האריז"ל שהוא בהכאה וכן רצון ונצרו ונוצר ושמו, והענין כי מקום הוא כל אות בעצמו (פי' פעמים י', ה' פעמים ה', ו' פעמים ו' ה' פעמים ה' – המסדר), ועץ הוא הכאת י"ה זה בזה ו"ה זה בזה (פי' י' פעמים ה', ה' פעמים י', ו' פעמים ה', ה' פעמים ו' – המסדר) ועוד יש הכאת המוקדם במאוחר י' פעמים ה', ה' פעמים ו', ו' פעמים ה', והוא חושבן נס דמטה באת וניסא הוה כמש"ש וצור הוא חושבן מקום ונס בעצמה ובמוקדם ורצון הוא מקום ועץ בעצמה וזה בזה ויתר על צור בנ"ן נ' שערי בינה, סוד המטה שהוא מ"ט ה' שער הנ' שהן נ' שערי בינה, ולכן והכית בו בצור"ר דבפתוחי חותם נ' שערי בינה נבקעו המים (יהל אור).

²⁴⁸² כי ב' בצור ב' המשוש ר"ל עם הצור (רח"ו). עי' לקמן ח"ג מד ע"א (לש"ו).

²⁴⁸³

²⁴⁸⁴ פי' הרמ"ק שהוא משל, ופירושו פטיש מחודד בסימני הכאותיו בסלע ניכר, וכן החכם המחודד ניכר בקושיותיו. אבל לפי האר"י פטישא חריפא הוא סוד הגבורה דבוצינא דקרדינותא המכה ומחלק (רמ"ז).

²⁴⁸⁵ להר"י משען, מאן מחי לשמיה הוא סוד י' שבחכמה ואמר מי הוא זה שמחלקו ואמר פטישא וכו' פי' הפטיש החזק במקומו ידוע שהם סוד ה"ג דבוצינא דקרדוניתא שבה המתחלק לשנים ואת שאיל דא פי' שהוא דבר פשוט אבל ת"ח דבר חידוש יותר והוא כי צור זה הוא בסוד יסוד אמא שבה אלהים במלואם דהה"ן שעולה ע"ה גימ' צור א"ל אי הכי הא כתיב צור ילדך תשי וכי מי נתן כח ורשות במקום הזה ובסוף המאמר השיב כלומר חלשת ליה אבל באמת אינו כן ההפרש צור"ר כי סוד צור הוא יסוד אימא להוציא את ה"ג ועכשיו הוציא אגם מים ה"ח אלא שצור תחתון כנזכר והוא הויה בהכאה כזה י' פעמים י' ק', י' פעמים ה' נ', ה' פעמים ה' כ"ה, ה' פעמים ו' ל', ו' פעמים ו' ל', ו' פעמים ה' ל', ה'

ספר שמות

<p>אלא תא הזי בכל אתר צור גבורה²⁴⁸⁶ וכד בעי קודשא בריך הוא למחאה או לאלקאה אתער גבורה דא וההוא גבורה מהי ולקי ודא הוא דכתיב (&) הן הכה צור ויזובו מים ואי לא דאתער האי צור ולקי באתר דאצטריך לא נביעין מיא</p>	<p>אלא בא וראה בכל מקום צור זה גבורה וכשרוצה הקדוש ברוך הוא להכות או להלקות מתעוררת גבורה זו ואותה הגבורה מכה ומלקה וזהו הכתוב הן הכה צור ויזובו מים ואם לא שמתעורר צור הזה ומלקה במקום שצריך לא נובעים מים.</p>
<p>אמר ליה אי הכי הא כתיב (דברים לב יח) צור ילדך תשי ותנינן מאי תשי כלומר הלשת ליה אמר ליה ודאי הכי הוא דאלמלי ינדעון חייביא דהאי צור זמינא לאתערא לקבליהו ולאקאה לון ימנעון מלמיהב קמיה אלא חלשא איהי בעינייהו הואיל ולא מסתכלי בה ולא מסתכלי בארחייהו (ס"א בכרסייהו) ועל דא צור ילדך תשי</p>	<p>אמר לו אם כך הרי כתוב צור ילדך תשי ושנינו מה זה תשי כלומר החלשת אותו אמר לו ודאי כך זה שאלמלא ידעו הרשעים שהצור הזה עתיד להתעורר כנגדם ולהלקות אותם ימנעו מלחטא לפניו אלא חלש הוא בעיניהם הואיל ואינם מתבוננים בו ולא מסתכלים בדרכיהם (בכסאותיהם) ועל זה צור ילדך תשי.</p>
<p>רבי אבא אמר אית צור ואית צור²⁴⁸⁷ מסטרא דצור עלאה²⁴⁸⁸ נפק צור אחרא²⁴⁸⁹ ומאי צור עלאה צור דכל צורים ומאי איהו ההוא דאולידת לישראל דכתיב צור ילדך תשי דהא מסטרא דצור עלאה דלעילא נפקא צור אחרא מסטרא דאימא נפקא גבורה</p>	<p>רבי אבא אמר יש צור ויש צור מצד הצור העליון יוצא צור אחר ומה זה צור העליון צור של כל הצורים ומהו אותו שהוליד את ישראל שכתוב צור ילדך תשי שהרי מצד של הצור העליון שלמעלה יוצא צור אחר מצד האם יוצאת גבורה.</p>
<p>ואזלא הא כהא דאמר רבי אלעזר כתיב (תהלים קו ב) מי ימלל גבורות יהו"ה מאי גבורות יהו"ה לאכללא אימא עלאה דכלא דאף על גב דלאו איהי דינא מסטרהא אשתכח²⁴⁹⁰ דהא מסטרהא</p>	<p>וזה הולך כמו מה שאמר רבי אלעזר כתוב מי ימלל גבורות ה' מה זה גבורות ה' להכליל את האם העליונה של הכל שאף על גב שאינה דין נמצא מצדה שהרי</p>

פעמים ה' כ"ה, ס"ה צור, ובספר רנו ליעקב איתא בלשון אחר וז"ל, פי' שצור הוא י' שבחכמה מאן מחי לשמיה א"ל פטישא וכו' פי' הפטיש החזק במקומו ידוע שהם ה"ג שבחכמה הם המכים וחולקים אותה ואת שאיל דא שזה דבר פשוט אבל מאחר שאינך יודע ת"ח שה"ג היא המכה את הסלע וא"ת שאמר הכתוב צור ילדך תשי וגו' ואם צור הוא במקום הנעלם כ"כ איך שייך לומר דבר זה פי' אתה חושב שאתה מחליש אותה אבל האמת אינו כן שאין שם תשות כח או ירצה לומר דאית צור ואית צור כי צור עליון עליו נאמר הצור התמים פעלו שאין שם שנוי אבל בצור התחתון כביכול צור ילדך תשי והוא מה שרצה משה לעשות ע"י שהכה את הסלע במטה של סנפירין שהוא צור וחושב לעשות בחי' הזאת הסלע הזה (זהר הרקיע).

²⁴⁸⁶ ויסד הקב"ה מעולם הבריאה ולמטה את הנחש הטמא, הנחש הקדמוני, נגד הנחש דקדושה. ושרשו הוא מהגבורות שבדעת מסטר שמאלא, והוא אורב וחומד בכל כחו לינק משם וכמ"ש (משלי ל יט) דרך נחש עלי צור, כי צור הוא גבורה וכמ"ש בפ' בשלח (סד ע"א), ושוכב הנחש הטמא אצל הגבורות תמיד ואורב לינק משם, ובכל מקום שהוא שוכב ושרוי שם הוא מטמא ומטנף את המקום (דע"ה ח"ב צ ע"ב), היסוד דקטנות דהנוק' הוא נקרא בשם צור, והוא אלהים דהה"ן עם הכולל גימ' צור, והוא דינין כמ"ש בשער ז"א (ריש פרק ד) וכן בשער הפסוקים (בשלח דף עא ע"א), וכן הוא בזוה"ק (ח"ב דף סד ע"א) בכל אתר צור גבורה כו' ע"ש כל הענין, וכן בהשמטות (דף רעא ודף רעב) [אך שם הוא משובש וחסר, וע' בזוהר חדש (במדרש הנעלם פ' בשלח דף ל) (דע"ה ח"ב קכד ע"א)].

²⁴⁸⁷ עי' ח"ג מד ע"א, בינה נקרא צור ע"ש אלהים דהה"ן וכנ"ל, וכן הז"א נקרא צור ע"ש הויה בהכאה וכמ"ש בשער ז"א (ריש פרק ד), וכן המלכות נקרא ג"כ צור (דע"ה ח"ב קכח ע"ב).

²⁴⁸⁸ אימא (רח"ו).

²⁴⁸⁹ ז"א בבחי' גבורה (רח"ו).

²⁴⁹⁰ ח"ג י ע"ב סה ע"א (לש"ו), נתייסד שורש הדינין למעלה כדי לאכפייא לון (כללים ח"א טל ע"א) ועי' ביאורים ח"ב ט ע"ג.

ספר שמות

סד/ב ²⁴⁹¹	
גבורה אשתכח ובגיני כך צור עלאה אקרי ותשכח אל מחוללך (דברים לב יח) דא נהירו דאבא מאי ניהו חסד עלאה דאיהו נהירו דאבא	הגבורה נמצאת מצדה ולכן נקראת הצור העליון ותשכח אל מחוללך זה אור של אבא מהו חסד עליון שהוא אור של אבא.
תו אמר רבי אבא מים בכל מקום הא ידיעא וקודשא בריך הוא בהאי צור אתער לארקא מיא ²⁴⁹² דהא לא אתחזי ²⁴⁹³ (אלא מגדולה ²⁴⁹⁴) ודא הוא את וניסא דקודשא בריך הוא ועל דא שבת דוד ואמר (תהלים קיד ח) ההפכי הצור אנם מים וגו' ומשמע ההפכי דהא לאו ארחוי דצור בכך	עוד אמר רבי אבא מים בכל מקום הרי ידוע והקדוש ברוך הוא מתעורר בצור הזה להוריק מים שהרי לא ראוי (אלא מגדולה) וזהו אות ונס של הקדוש ברוך הוא ועל זה שיבח דוד ואמר ההופכי הצור אגם מים וגו' ומשמע ההופכי שהרי אין דרך הצור בכך.
ועל דא בצור עלאה ²⁴⁹⁵ אפיק מיא מאתר דלתתא ²⁴⁹⁶ ומה שמיה דההוא דלתתא סלע דכתיב (במדבר כ ח) והוצאת להם מים מן הסלע ובמה אפיק האי סלע מיא בחילא דצור דלעילא	ועל זה בצור העליון הוציא מים ממקום שלמטה ומה שמו של אותו שלמטה סלע שכתוב והוצאת להם מים מן הסלע ובמה הוציא הסלע הזה מים בכח הצור שלמעלה.
רבי שמעון אמר (דברים לב ד) הצור תמים פעלו מאי משמע הצור תמים פעלו דאתהפך צור למעבד פעלו ²⁹⁶ דתמים ומאי איהו אברהם ²⁴⁹⁷ דכתיב ביה (בראשית יז א) התהלך לפני והיה תמים ודא הוא ההפכי הצור אנם מים ומשמע תמים פעלו ודא אברהם	רבי שמעון אמר הצור תמים פעלו מה משמעו של הצור תמים פעלו שהתהפך הצור לעשות פעלו של תמים ומיהו [התמים] אברהם שכתוב בו התהלך לפני והיה תמים וזהו ההופכי הצור אגם מים ומשמע תמים פעלו וזה אברהם.
בשעתא דא אתהדר הצור תמים בשעתא אחרא תניינא כד (אתענש) בעא משה לאפקא מיא מהאי צור בחובייהו דישראל לא אתהדר תמים כקדמיתא ביה זמנא אתרעם משה ואמר צור ילדך תשי (&) כלומר חלשת ליה ממה דהוה בקדמיתא דבגינך לא אשתכח תמים השתא ואתעביד (ביה) דינא מה דלא הוה ביומי ילדך כלומר עולימך	בשעה זו הופך הצור לתמים בשעה שניה אחרת כשרצה (כשנענש) משה להוציא מים מהצור הזה בחטאי ישראל לא חזר לתמים כמו בהתחלה באותו זמן התרעם משה ואמר צור ילדך תשי כלומר החלשת אותו ממה שהיה בתחלה שבשבילך לא נמצא עכשיו תמים ונעשה (בו) דין מה שלא היה בימי ילדך כלומר עלומיך.
אמר רבי אבא מאי דכתיב (&) היש יהוה בקרבנו אם אין ²⁴⁹⁸ וכי טפשינן הווי ישראל דלא	אמר רבי אבא מה זה שכתוב היש ה' בקרבנו אם אין וכי היו ישראל טפשים

2491

2492 אותן המים היו נמשך בהזו"ן מנהירו דא"א, (דע"ה ח"ב קכח ע"א)

2493 אין ראוי המים לבוא מסטרא דגבורה אלא מסטרא דחסד דוקא, וכאן יצאו המים כולן חסדים מסטרא דגבורה ג"כ (דע"ה ח"ב קכח ע"א). לעיל כד רע"א וע' לעיל מח ע"א (לש"ו).

2494 מים הוא בחסד (דע"ה ח"ב קלג ע"ד), עי' בהגר"א בתיקו"ז פט ע"ג הובא לעיל כד ע"א.

2495 בינה (דע"ה ח"ב קכח ע"א).

2496 מלכות (דע"ה ח"ב קכח ע"א)

2497 חסד (דע"ה ח"ב קכח ע"א). והוא כמ"ש בגמ' ב"מ פו ע"ב בשכר (לש"ו).

2498 הכי קאמר ר' שמעון (באד"ר קכט ע"א) בעו למנדע בין עתיקא סתימאה דכל סתימין דאקרי א"ן ובין זעיר אפין דאקרי הויה, ועל דא לא כתיב היש ה' בקרבנו אם לא כמה דכתיב הילך בתורתא אם לא, אלא היש ה' בקרבנו אם א"ן וכו' יציאת ישראל ממצרים וכל הנסים שנעשה במצרים ובים

ספר שמות

<p>ידעי מלה דא והא חמו שכינתא²⁴⁹⁹ קמיהו וענני כבוד עליהו דסחרן לון ואינון אמרו היש יהו"ה בקרבנו אם אין גוברין דחמו זיו יקרא דמלכיהון על ימא ותנינן ראתה שפחה על הים²⁵⁰⁰ מה שלא ראה יחזקאל אינון אשתכחו מפשיין ואמרו היש יהו"ה בקרבנו אם אין</p>	<p>שלא ידעו דבר זה והרי ראו שכינה לפנייהם וענני כבוד עליהם שמקיפים אותם והם אומרים היש ה' בקרבנו אם אין אנשים שראו את זיו כבוד מלכם על הים ולמדנו שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הם נמצאו טפשים ואמרו היש ה' בקרבנו אם אין.</p>
<p>אלא²⁵⁰¹ הכי קאמר רבי שמעון בעו למנדע בין עתיקא סתימאה דכל סתימין דאקרי אין²⁵⁰² ובין זעיר אנפין דאקרי יהו"ה ועל דא לא כתיב (&) היש יהו"ה בקרבנו אם לא כמה דכתיב (&) הילך בתורתו אם לא אלא היש יהו"ה בקרבנו אם אין</p>	<p>אלא כך אמר רבי שמעון רצו לדעת בין העתיק הנסתר של כל הנסתרים שנקרא אין ובין זעיר אנפין שנקרא הו"ה ולכן לא כתוב היש ה' בקרבנו אם לא ככתוב הילך בתורתו אם לא אלא היש ה' בקרבנו אם אין.</p>
<p>אי הכי אמאי אתענשו אלא על דעבידו פרודא ועבידו בנסיונא דכתיב (&) ועל נסותם את יהו"ה אמרו ישראל אי האי נשאל בנונא חד ואי האי נשאל בנונא אחרא ועל דא מיד ויבא עמלק</p>	<p>אם כך למה נענשו אלא משום שעשו פירוד ועשו בנסיון שכתוב ועל נסתם את ה' אמרו ישראל אם זה נשאל בצורה אחד ואם זה נשאל בצורה אחר ולכן מיד ויבא עמלק.</p>
<p>ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים (&) רבי יוסי פתח (ישעיה לב כ) אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור אשריכם זורעי על כל מים תמן תנינן כמה מים²⁵⁰³ וכמה מים משתכחין זכאין אינון ישראל דלית זרעא להו²⁵⁰⁴ אלא על המים²⁵⁰⁵ דכתיב (&) ויחנו שם</p>	<p>ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים רבי יוסי פתח אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור אשריכם זורעי על כל מים שם שנינו כמה מים וכמה מים נמצאים אשריכם ישראל שאין להם זרע אלא על המים</p>

ובמדבר, הנה היה הכל בגילוי אור דעתיקא קדישא שהוא א"א, וכמ"ש הרב בפע"ח (בשער חג המצות פ"ו) בכוננת הגדה וכו' שלא באתערותא דלתתא כלל, כי לא היו אז ישראל כדאי לזה וכו' (דע"ה ח"ב קלד ע"ד), עי' דע"ה ח"ב אריכות בדף קלח ע"א כל סימן א', ועי' כללים ח"ב קלה ע"ג. כי גם שהרי ראו שענני כבוד מקיפים אותם תמיד, עכ"ז הנה ע"י שהתחילו להרגיש מנכלי הס"מ, היו תמיד בפחד שמא נפסק מהם הגילוי אור דעתיקא קדישא, וזהו שאמרו היש ה' בקרבנו אם אין (דע"ה ח"ב קלה ע"ב).²⁴⁹⁹ משמע דלא כגרא באד"א פ' תשא (לד י) וביאורו בתיקו"ז (דף סב ע"ג ד"ה כגוונא) (דעה ח"ב קלג ע"ג).

²⁵⁰⁰ היתה הלידה שהוא קריעת ים סוף באור החסד עלאה דעתיקא קדישא, שהיה נמשך ומתגלה בהמלכות ובכל ישראל כולם, ולכן היה אז השגתם גדולה מאד, כי ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל (דע"ה ח"ב קכד ע"ד).

²⁵⁰¹ נשא קכט ע"א (הערת הזהר). ע"ש עוד קנח ע"ב ובמאמר רשב"י כו ע"ד (לש"ו).

²⁵⁰² עי' אד"ז רפח ע"ב: עתיקא קדישא אקרי אין, דביה תלייא אין.

²⁵⁰³ ראשונה יש מים טהורים מים קדושים, והם נחלקים למים עליונים ולמים תחתונים, ושנית יש מים זדונים מי המרים המאררים נגדיים למים מתוקים מי מנוחות וישראל נאמר בהם על מי מנוחות נהלני, והנה יש מים באצילות ויש מים בחוץ וישראל אינם לא למעלה מהמים החצונים לבד, אלא גם למעלה מן המים הקדושים (אור יקר).

²⁵⁰⁴ שהן אמת יולידו לפעמים למה מצד סוד הגלגול, אמנם אלו הם נטיעות בלתי מתקיימות ולא להם יהיה הזרע והיינו תולדות שהם ציץ נובל ששולט בהם לילית וכן אלו מתים בקטנות, אמנם "זרעא להו" שיהיה זרע קיים המשתלשל (אור יקר).

²⁵⁰⁵ וירצה בזה כי הם מולידים נשמות מהבינה עם החכמה שהוא למעלה ממימי החסד (אור יקר). ודווקא למעלה מהחסד, והטעם כי עם היות המים קדושים, סוף סוף הם למטה, מקום שיש להם נגדיות כדפי', מי מנוחות מי השלוח ההולכים לאט, או מים זדונים, והקלי' שולטות שם שהם נסבכים ונאחזים ב"ב ענפי האילן שהם מחסד ולמטה, ולכן אינם נאחזים אלא במים טהורים כדי שיתוסף

ספר שמות

<p>על המים איננו דהוו תחות ענפי אילנא²⁵⁰⁶ דקודשא בריך הוא</p>	<p>שכתוב ויחנו שם על המים אותם שהיו תחת ענפי האילן של הקדוש ברוך הוא.</p>
<p>דתניא אילנא אית לקודשא בריך הוא והוא אילנא²⁵⁰⁷ רברבא²⁵⁰⁸ ותקיפא²⁵⁰⁹ וביה אשתכח מזונא לכלא²⁵¹⁰ והוא אתחם בתריסר תחומין במתקלא ואתתקף בארבע רוחי עלמא ושבעין ענפין אחידן ביה²⁵¹¹ וישראל משתכחי בגופא דההוא אילנא²⁵¹² ואינן שבעין ענפין סחרנא דלהון</p>	<p>ששינינו יש לקדוש ברוך הוא אילן והוא אילן גדול וחזק ובו נמצא מזון לכל והוא נתחם בשנים עשר תחומים במשקל ומתחזק בארבע רוחות העולם ושבעים ענפים אחוזים בו וישראל נמצאים בגוף של אותו האילן ואותם שבעים ענפים מקיפים אותם.</p>
<p>והיינו דכתיב (&) ויבאו אלימה ושם שתיים עשרה עינות מים ושבעים תמרים והא אוקמוה ואתמר בכמה אתר מאי ויחנו שם על המים אלא בההוא זמנא שליטו ישראל על אינן מיא דאינן תחות ענפין דאילנא דאקרון (תהלים קכד ה) המים הזידונים ועל דא אשריכם זורעי על כל מים</p>	<p>והיינו שכתוב ויבאו אלימה ושם שתיים עשרה עינות מים ושבעים תמרים והרי פרשוה ונתבאר בכמה מקומות מה זה ויחנו שם על המים אלא באותו זמן שלטו על אותם המים שהם תחת הענפים של האילן שנקראים המים הזדונים ועל זה [נאמר] אשריכם זורעי על כל מים.</p>
<p>משלחי רגל השור והחמור (&) אינן תריין כתרי שמאלא דאחידן בהו עמין עכו"ם דאקרון שור וחמור והיינו דכתיב (בראשית לב ו) ויהי לי שור וחמור בנין דלבן חכים הוה בחרשין ובאינן כתריין תתאין ובאינן בעא לאובדא ליעקב כמה דכתיב (דברים כו ה) ארמי אובד אבי והא אתמר וכשישראל זכאין משלחי להו ולא יכלי לשלמאה עליהו הדא הוא דכתיב משלחי רגל השור והחמור דלא שלמי בהו</p>	<p>משלחי רגל השור והחמור אותם שני כתרי השמאל שהעמים עובדי כוכבים ומזלות אחוזים בהם שנקראים שור וחמור והיינו מה שכתוב ויהי לי שור וחמור משום שלבן היה חכם בכשפים ובאותם כתרים תחתונים ובהם רצה להאביד את יעקב ככתוב ארמי אובד אבי והרי נאמר וכשישראל צדיקים משלחים אותם ולא יכולים לשלוט עליהם זהו שכתוב משלחי רגל השור והחמור שלא שולטים בהם.</p>
<p>אמר רבי אבא כד מזדווגי כחדא לא יכלי בני עלמא למיקם בהו ועל דא</p>	<p>אמר רבי אבא כשהם מזדווגים כאחד לא יכולים בני העולם לעמוד בהם ועל זה</p>

עליהם מים זדונים, אלא הם זורעי על כל מים, ירצה על כל מיני המים, בין מי מנוחות בין מים זדונים כדי שלא יסבך בזרעם שום חלק למים זדונים (או יקר).

²⁵⁰⁶ והיינו סוד עץ החיים שהוא גוף האילן ת"ת ומסתעף ענפיו בשש קצוות למטה, שהם י"ב ענפי האילן שש מלמעלה למטה מצד החסד, ושש מלמטה למעלה מצד הגבורה (אור יקר).

²⁵⁰⁷ ת"ת (אור יקר).

²⁵⁰⁸ מצד הגדולה (אור יקר)

²⁵⁰⁹ מצד הגבורה (אור יקר).

²⁵¹⁰ ועם היותו בקדושה ובאצילות, יש אחיזה בו לחצונים, וז"ש "וביה אשתכח מזונא לכלא" שאפילו חצונים יונקים כיצד בהתפשט ענפיו יתפשטו עד שהם י"ב מתפשטין לשבעים, ובע' אלו נסבכים שבעים אומות בחוץ, וכיון שהחצונים נאחזים ב"ב אלו, לכך ישראל עולים למעלה שלא יהיה חלק לשום חצוני במקום אחיזתם (אור יקר).

²⁵¹¹ שנגד לע' ענפין אלו הם ע' שרים עם היות שבעים ענפים אלו הם קדושים (אור יקר).

²⁵¹² דהיינו בעצם עץ החיים, דהיינו בסוד הדעת מהמעיים כאומרם הבן יקר לי אפרים וכו', על כן המו מעי לו, ופי' באדרא שסוד המעים היינו סוד הדעת כאומרם מעולפת ספירים (אור יקר).

ספר שמות

סה/א/2513	
<p>כתוב לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו דווקא יחדיו ושנינו לא יתן אדם מקום למינים רעים שהרי במעשה האדם (למטה) מתעורר מה שלא צריך וכשמזדווגים כאחד לא יכולים לעמוד בהם (מבין הצד שלהם יוצאת) מהתקיפות שלהם שנקראת כלב וזו החצופה מכולם זהו שכתוב ולכל בני ישראל לא יחרוץ כלב לשונו (נ"א) מהתקיפות שלהם יצא אותו שנקרא כלב וזהו חצוף מכולם) אמר הקדוש ברוך הוא אתם אמרתם היש ה' בקרבנו אם אין הרי אני מוסר אתכם לכלב מיד ויבא עמלק.</p>	<p>כתיב (דברים כב י) לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו דייקא²⁵¹⁴ ותנינן לא יהיב איניש דוכתא לזינין בישין דהא בעובדא דבני נשא (לתתא)²⁹⁷ אתער מה דלא אצטריך וכד מזדווגי כחדא לא יכלין למיקם בהו (מבין סטרא דלהוין²⁵¹⁵ נפיק) מתקיפותא דלהון דאקרי כלב²⁵¹⁶ ודא חציפא²⁵¹⁷ מכלהו הדא הוא דכתיב (שמות יא ז) ולכל בני ישראל לא יחרוץ כלב לשונו (נ"א) מתקיפותא דלהון נפיק ההוא דאקרי כלב ודא חציפא מכלהו) אמר קודשא בריך הוא אתון אמרתון היש יהוה בקרבנו אם אין²⁵¹⁸ (&) הרי אני מוסר אתכם לכלב מיד ויבא עמלק (&)</p>
<p>רבי יהודה אמר (במדבר כד כ) ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד וכי ראשית גוים עמלק והלא כמה לישנין ועמין ואומין הוו בעלמא עד לא אתא עמלק</p>	<p>רבי יהודה אמר ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד וכי ראשית גוים עמלק והלא כמה לשונות ועמים ואומות היו בעולם טרם שבא עמלק.</p>

2513

2514 פ' קדושים פו סע"ב (לש"ו)

2515 היינו ששור וחמור הם ימין ושמאל, זכר ונקבה מזדווגין ומולדין אמצעי ביניהם, והיינו כלב (אור יקר). תוך השור ו' ותוך החמור מ"ו ס"ה כל"ב והוא חציף שכולל ב' סטרין וכן עמלק הוא ממש כנגדו שכן הוא מסיגי הדעת ועי' לקמן קצד ע"ב (נ"א), קצא ע"א וקצב ע"ב (לש"ו).

2516 אותיות אמצעיות דשור וחמור שהם ו' דשור מ"ו דחמור גימ' כלב (רח"ו). וכתב בספר אור ישראל שהם נק' חש"ך חמור שור כלב (מ"מ). כוונתו ללמדנו כיוון ההתנגדות שהיה לעמלק באותו הפרק ולאותו מעשה. והענין יובן בהקדים מ"ש הזוהר שעמלק מחובר מע"ם דבלעם ול"ק מבלק, ושניהם מאחורי הדעת מסיגי קין והבל, בלעם משל הב"ל וכו', ולכן היה נגדי למשה, ובלק מקין שהרי היה בנו של יתרו וכו', ועמלק מתווך משניהם, נגד הבחינה האמצעית שבקדושה בין חר"ג כאמור בכוונת השופר. וכן הם שור וחמור תרי כתרי שמאלא וכלבא בישא דנפיק מתרווייהו, וכמ"ש בפסוק (שמות יז, ח) ויבא עמלק, דהיינו ומ"ו שבתוך שור' וחמור' העולה כל"ב. ואמנם גם שעמלק באמצע מכל מקום ודאי שרובו מצד בלעם, שכן הוא חצי שמו הראשון, ובלעם להיותו מימין הקלי' לכן היה משמש עם האתון, וכן כל"ב זה רובו מן החמור, דהיינו מ"ו, ומ' פעמים ו' גי' עמלק. וערד, הוא ערוד חמור הבר, וער"ד הוא גי' בלע"ם בל"ק, ואמרו רז"ל שהיה דומה לערוד. וזה שרמזה התורה יושב הנגב, שהוא בצד שורשו בס"א. וגם המרגלים אמרו כן לומר שהיה חזק על מכונו, ובה יתכנונו (נ"א ממונו ובה יכוננו), שהרי בו אתבר חיליהון בקדמיתא, כשרפו ידיהם מן התורה, שנתנה מימינו של הקב"ה. ואז היה נכנס תחת העננים, שסודם מן החסדים, והיה גונב נפשות כדרז"ל, וזה דאתבר חיליהון, שיכול לפרוץ חומות הקדושות שהיו מקיפות אותם. ולכן עתה שנפטר אהרן איש החסד, נתעורר וחשב שאין להם עוד מחסה החסד ושיוכל להם (רמ"ז ח"ג קג ע"א). הכלב, הנה הוא מסוד הדעת דקליפה, כי הוא נפיק משור וחמור, שהם חר"ג דקליפה וכו', והנה הוא שורשו של עמלק (גימ' אל אחד) ימ"ש, וכמ"ש ברע"מ (פ' נשא קכד ע"א) ומסטרא דשמאלא דרגיה דעשו סמא"ל אתקרי כלב כו'. ועי' מגלה עמוקות אופן רנ"ב, כי קליפת כלב הוא כולל כל המרכבה טמאה, וכן הוא מרכבה טמאה גימ' כלב רע. וע"ש עוד אופן ק"מ ואופן קכ"ד, ובספר דן ידן מאמר ו' ח' י"ב. ועל"פ הוא כי קליפת כלב הוא תוקפיה דעמלק ימ"ש, והוא כחו של ס"מ, כי הוא מסוד הדעת דקליפה אשר נתקן ונעשה בו ע"י החטא (דע"ה ח"ב קג ע"ד).

2517 והעד עמלק חצוף משאר אומות הנאחזים בין שור וחמור (אור יקר).

2518 דקדקו בקו האמצעי, "אם יש ה' ז"א, "אם אין" כתר, לכך לקו בקו האמצעי של שמאל, דהיינו כלב בין שור וחמור, אם הם העיזו פניהם בנסיון (אור יקר).

2519

ספר שמות

<p>אלא כד נפקו ישראל ממצרים דחילו ואימתא נפלה על כל עמין דעלמא מישראל הדא הוא דכתיב (שמות טו יד) שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת ולא הוה עמא דלא הוה דחיל מגבוראן עלאין דקודשא בריך הוא ועמלק לא הוה דחיל הדא הוא דכתיב (&) ולא ירא אלהי"ם לא דחיל למקרב לגבך</p>	<p>אלא כשיצאו ישראל ממצרים פחד ואימה נפלו על כל העמים של העולם מישראל זהו שכתוב שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת ולא היה עם שלא היה פוחד מהגבורות העליונות של הקדוש ברוך הוא ועמלק לא היה פוחד זהו שכתוב ולא ירא אלהים לא פחד לקרב אליך.</p>
<p>ועל דא ראשית גוים (עמלק הוה קדמאה) דאתו לאנחא קרבא בישראל עמלק הוה ובגיני כך (&) ואחריתו עדי אובד דכתיב (&) כי מחה אמחה את זכר עמלק וכתיב (דברים כה יט) תמחה את זכר עמלק הדא הוא דכתיב (&) ואחריתו עדי אובד²⁵²⁰ עדי אבדו מבעי ליה אלא עד דייתי קודשא בריך הוא ויאבד ליה (כלומר עד דקודשא בריך הוא יהא אובד ליה) דכתיב (&) כי מחה אמחה וגו' אמר רבי אלעזר תא חזי אף על גב (דברים לב ד) דהצור תמים פעלו ועבד עמהון חסד לאפקא לון מיא לא שבק דידיה דהא כתיב (&) ויבא עמלק</p>	<p>ולכן ראשית גוים (עמלק היו הראשונים) שבאו ללחום קרב בישראל היה עמלק ולכן ואחריתו עדי אובד שכתוב כי מחה אמחה את זכר עמלק וכתוב תמחה את זכר עמלק זהו שכתוב ואחריתו עדי אובד היה צריך להיות עדי אובדו אלא עד שיבא הקדוש ברוך הוא ויאבד אותו (כלומר עד שהקדוש ברוך הוא יאבד אותו) שכתוב כי מחה אמחה וגו' אמר רבי אלעזר בא וראה אף על גב שהצור תמים פעלו ועשה עמהם חסד להוציא להם מים לא עזב את שלו שהרי כתוב ויבא עמלק.</p>
<p>רבי אבא פתח ואמר (קהלת ה יב) יש רעה חולה ראיתי תחת השמש כמה בני נשא אטימין לבא בגין דלא משתדלי באורייתא יש רעה חולה וכי יש רעה דהיא חולה ויש רעה דלאו היא חולה אלא ודאי יש רעה חולה דתנינן מסטרא דשמאלא²⁵²¹ נפקי כמה גרדיני נימוסין דבקען באוירא</p>	<p>רבי אבא פתח ואמר יש רעה חולה ראיתי תחת השמש כמה בני האדם אטומי לב משום שלא עוסקים בתורה יש רעה חולה וכי יש רעה שהיא חולה ויש רעה שאינה חולה אלא ודאי שיש רעה חולה ששנינו מצד השמאל יוצאים כמה בעלי דין הבוקעים באויר.</p>
<p>וכד בעיין למיפק אזלין ואשתאבין בנוקבא דתהומא רבה לבתר נפקין ומתחברין כחדא ובקעין אוירין ושאיין בעלמא ומתקרביין לגבייהו דבני נשא וכל חד אקרי רעה כמה דאת אמר (תהלים צא י) לא תאונה אליך רעה מאי לא תאונה בגין דאתיא בתסקופא²⁵²³ על בני נשא</p>	<p>וכשרוצים לצאת הולכים ונשאבים בנקב תהום רבה אחר כך יוצאים ומתחברים כאחד ובוקעים אוירים ומשוטטים בעולם ומתקרבים לבני אדם וכל אחד נקרא רעה כמו שנאמר לא תאונה אליך רעה מה זה לא תאונה משום שבאים בתחבולות²⁵²² על בני אדם.</p>
<p>חולה אמאי היא חולה כד שריא האי על בני נשא עביד לון קמצנין מממוניהון אתיין גבאי צדקה גביה היא מחאת בידיה ואמרה ליה לא תפוק מדידך אתיין מסכני היא מחאת בידיה אתי הוא למיכל מממוניה מחאת בידיה בגין</p>	<p>חולה למה היא חולה כשזו שורה על בני אדם עושה אותם קמצנים מממונם באים גבאי צדקה אליו היא מוחה בידו ואומרת לו אל תוציא משלך באים העניים היא מוחה בידו בא הוא לאכול מממונו היא מוחה</p>

²⁵²⁰ פירוש ב' פסוקים הללו זה מגיד על זה וזע"ז (מ"מ).

²⁵²¹ שהם נמצאים מהגבורה ונמשכים למטה, ואינם באים דרך שאר הנמשכים מלמעלה אלא נכנסים במדור הקלי' דהיינו נוק' דתהומא רבא, שהוא לצד צפון באויר שתחת פתח לבנת הספיר (אור יקר).

²⁵²²

²⁵²³ דריש תאונה לשון תואנה ועלילה (רח"ו).

ספר שמות

<p>לנפרא ליה לאהרא ומן יומא דשריא עליה דבר נש היא חולה כהאי שכיב מרע דלא אכיל ולא שתי ועל דא היא רעה חולה</p>	<p>בידו כדי לשמור אותו לאחר ומיום ששרויה על האדם היא חולה כמו הגוסס הזה שאינו אוכל ואינו שותה ולכן היא רעה חולה.</p>
<p>ושלמה מלכא צווח בחכמתא ואמר (קהלת ו ב) איש אשר יתן לו האלהים עושר ונכסים וכבוד וגו' האי קרא לאו רישיה סיפיה ולא סיפיה רישיה כתיב (&) איש אשר יתן לו האלהים עושר ונכסים וכבוד וגו' מאי ולא ישליטנו האלהים לאכול ממנו אי הכי לאו ברשותיה הוא דבר נש</p>	<p>ושלמה המלך צווח בחכמה ואומר איש אשר יתן לו האלהים עושר ונכסים וכבוד וגו' הפסוק הזה אין ראשו סופו ואין סופו ראשו כתוב איש אשר יתן לו האלהים עושר ונכסים וכבוד וגו' מה זה ולא ישליטנו האלהים לאכול ממנו אם כך הוא אינו ברשותו הוא של אדם.</p>
<p>אלא אי כתיב (&) ולא יעזבנו האלהים לאכול ממנו הוינא אמר הכי אלא ולא ישליטנו דבגין דהוא הימניה²⁵²⁴ לההיא רעה ואחיד ביה קודשא בריך הוא לא שלטיה עליה לאתבראה תחותיה על דהוא אתרעי בה ואחיד ביה</p>	<p>אלא אם כתוב ולא יעזבנו האלהים לאכול ממנו היינו אומרים כך אלא [כתוב] ולא ישליטנו שבגלל שהאמין לאותה רעה ואחז בה הקדוש ברוך הוא לא השליטו עליה לשברה תחתיו על שהוא רצה בה ואחז אותה.</p>
<p>וכל ארחוי כשכיב מרע דלא אכיל ולא שתי ולא קריב לממוניה ולא אפיק מיניה ונטיר ליה עד דהוא יפוק מעלמא וייתי אחרא ויטול ליה דהוא בעליו</p>	<p>וכל דרכיו כמו גוסס שלא אוכל ולא שותה ולא מתקרב לממונו ולא מוציא ממנו ושומר אותו עד שהוא יצא מן העולם ויבא אחר ויטול אותו שהוא בעליו.</p>
<p>ושלמה מלכא צווח ואמר (שם ה ב) עשר שמור לבעליו לרעתו מאן בעליו דא אחרא דירית ליה ולמה זכה האי אחרא למהוי בעליו דההוא עותרא בגין דהאי הימין לההיא רעה ואתרעי בה (דהא הוא דכתיב (&) לרעתו בשביל ההיא רעה) ואתדבק בה בגין כך האי אחרא דלא אתדבק בההיא רעה זכה (האי) למהוי בעליו דההוא עותרא דהא הוא דכתיב (&) לרעתו כלומר בגין רעתו דהוה מתדבק בה רווח ליה האי</p>	<p>ושלמה המלך צווח ואומר עשר שמור לבעליו לרעתו מי זה בעליו זה האחר שירוש אותו ולמה זה האחר זכה להיות בעליו של אותו העושר משום שזה האמין לאותה רעה והתרצה בה (זהו שכתוב לרעתו בשביל אותה רעה) ודבק בה ולכן האחר הזה שלא נדבק באותה רעה זכה (זה) להיות הבעלים של אותו העושר זהו שכתוב לרעתו כלומר משום רעתו שהיה נדבק בה הרויח לו זה.</p>
<p>דבר אחר יש רעה חולה זה מי שיושב בחלק טוב בבית אביו והוא הולך כנגד אביו</p>	<p>דבר אחר יש רעה חולה זה מי שיושב בחלק טוב בבית אביו והוא הולך כנגד אביו</p>
<p>סה/ב²⁵²⁵</p>	
<p>בתסקופי מלין הא אתדבק בההוא רעה חולה כבר נש שכיב מרע דכל ארחוי</p>	<p>בעלילות²⁵²⁶ דברים זה נדבק באותה רעה חולה כאדם גוסס שכל דרכיו בעלילות²⁵²⁷ זה אני רוצה ואת זה אני</p>

²⁵²⁴ ושיעור הכתוב איש אשר יתן לו האלהים עושר ונכסים, כדי שאינו חסר לנפשו מכל אשר יתאוה. וכיון שלא רצה להוציא ממונו בין לצדקה בין לעצמו, לכך ולא ישליטנו וכו'. אבל בפרשת בהעלותך דף קנו ע"א תירץ תירוץ אחר, ואינו חסר לנפשו מכל אשר יתאוה בתאות העוה"ז, אבל במצות של עולם הבא אינו רוצה לעשות שום מצוה, לכך ולא ישליטנו וכו' (מ"מ).

²⁵²⁵

²⁵²⁶

²⁵²⁷

ספר שמות

<p>בתסקופא דא בעינא ודא לא בעינא ובגין האי עותרא אתדבק בר נש ברעה חולה ואתענש בהאי עלמא ובעלמא דאתי ודא הוא עושר שמור לבעליו לרעתו</p>	<p>רוצה ומשום העושר הזה נדבק האדם ברעה חולה ונענש בעולם הזה ובעולם הבא וזהו עושר שמור לבעליו לרעתו.</p>
<p>כך ישראל קודשא בריך הוא נטיל לון על גדפי נשרין אסחר לון בענני יקרא שכינתיה נטיל קמיייהו נחת לון מנא למיכל אפיק לון מייא מתוקין ואינון הוו אזלין עמיה בתסקופין מיד (&) ויבא עמלק</p>	<p>כך ישראל הקדוש ברוך הוא נטל אותם על כנפי נשרים הקיפם בענני כבוד נסעה שכינתו לפניו הוריד להם מן לאכול הוציא להם מים מתוקים והם היו הולכים עמו בעלילות²⁵²⁸ מיד ויבא עמלק.</p>
<p>ויבא עמלק אמר רבי שמעון רזא דחכמתא הכא מגזרת דינא²⁵²⁹ קשיא קא אתיא קרבא דא וקרבא דא אשתכח לעילא ותתא ולית לך מלה באורייתא דלא אית בה רזין עלאין דחכמתא דמתקשרין בשמא קדישא כביכול אמר קודשא בריך הוא כד ישראל אינון זכאין²⁵³⁰ לתתא אתגבר חילא דילי²⁵³¹ על כלא וכד לא אשתכחו זכאין כביכול מתישין חילא דלעילא ואתגבר חילא דדינא קשיא²⁵³²</p>	<p>ויבא עמלק אמר רבי שמעון סוד החכמה כאן מגזרת הדין הקשה בא הקרב הזה והקרב הזה נמצא למעלה ולמטה ואין לך דבר בתורה שאין בו סודות עליונים של חכמה שנקשרים בשם הקדוש כביכול אמר הקדוש ברוך הוא כשישראל הם צדיקים למטה מתגבר הכח שלי על הכל וכשלא נמצאים צדיקים כביכול מתישים הכח שלמעלה ומתגבר הכח של הדין הקשה.</p>
<p>תא הוי בשעתא דחבו ישראל לתתא מה כתיב ויבא עמלק²⁵³³ וילחם עם ישראל²⁵³⁴</p>	<p>בא וראה בשעה שחטאו ישראל למטה מה כתוב ויבא עמלק וילחם עם</p>

2528

²⁵²⁹ הענין כי מלת ויבא עמלק מורה שבא, והיינו עמלק כח הנחש הקדמון, וענין "ויבא" היינו בואו ממקורו שהנחש נמשך מתוקף הדין, ונודע שהמלחמה העליונה היא מדת הדין החזקה עם הרחמים. והא כיצד ע"י המעשה המגונה התחתון, יעלה המקטרג למעלה ויעורר הדין על העושין הרעה, ויאמר פלוני שעשה כך וכך מה דינו, מיד תתעורר מדת הדין החזקה, והרחמים והעולם יושב בדין, והמיימינים אומרים כך, והמשמאילים אומרים כך, והמלחמה הזאת ערוכה, ומצד הגבורה החזקה מתעוררים החצונים לקבל הדין לקיים הדין בתחתונים, ומצד הרחמים מתעוררים מלאכי רחמים לרחם, וכסאות לבתי דינים יושבים, והיינו המלחמה. והכלל עמלק סוד משך הגבורה תחלת ההתעוררות, וישראל ת"ת לעילא משך הרחמים הם יחד במלחמה ערוכה (אור יקר).

²⁵³⁰ וקמים עליהם כחות הדין ומעוררים עליהם האומות והתחתונים מלמטה ע"י השרים העליונים לסבת איזה עון, ומי דהם זכאין ונמחל עונם, כגון שנחריב בימי חזקיהו, והכושים בימי אסא וכיוצא, אז קב"ה מגביר צד ימין על שמאל והקדושים על הטמאים, והשרים נכנעים ונופלים, ואומה תחתונה נמסרת ביד ישראל, או ע"י מלאך ונעשה בה נקמה (אור יקר).

²⁵³¹ כח הקדושה סוד כ"ח אותיות יהו"ה (אור יקר), היינו יו"ד וא"ו דל"ת ה"א אל"ף, וא"ו אל"ף וא"ו ה"א אל"ף.

²⁵³² אור הספירות נעלם ונקמץ למעלה, ומצטמצם סוד כח יהו"ה דהיינו כ"ח אותיות כנודע שממנו נמשך הכח למטה, כאומרו ועתה יגדל כח אדנ"י, ומיד הספירות הדין גבור בהם, וכולם מסכימות אל הדין, ומלאכי שלום מר יבכיון, ואראלים צעקו חוצה והחצונים גוברים, ולמטה הם נוצחים, ושם שמים מתחלל, וקול נתנו בבית ה' כיום מועד (אור יקר).

²⁵³³ מצד הגבורה החזקה (אור יקר).

²⁵³⁴ כביכול ישראל דלעילא, ובבא עמלק למטה להלחם בישראל כלי מעשה כחות הגבורה והדינים החצונים היה, והיה הדבר תלוי אם ינצחו ישראל מצד איזה זכות ויתכפר עונם מצער המלחמה לבד, או אם יהרגו מפני העון. נמצאת מלחמה זו בעליונים בין כחות הקדושים בעלי הרחמים, ובין כחות הדין והחצונים, והיינו מרע"ה שנסתייע בתפלה, והיה כאשר ירים משה ידו דהיינו יד ימין והימין גובר, ונמצא לישראל זכות וגובר לישראל. וכאשר יניח ידו, והשמאל גובר וכחות הדין מתגברים כנגדם וגבר עמלק, ועכ"ז ויהי ידיו החסד והגבורה, אמונה ואחזים במלכות בסוד החבוק, עד בא השמש אליה, להתייחד עמה ונתבטל במלכות בסוד החבוק עד בא השמש אליה, להתייחד עמה ונתבטל הדין, והיינו

ספר שמות

<p>אתא לקטרגא דינא ברחמי וכלא אשתכח לעילא ותתא ברפידים ברפוי ידיים דרפו ידיהון מאורייתא דקודשא בריך הוא כמה דאוקימנא אמר רבי יהודה תרי זמני אנה קרבא עמלק בישראל חד הכא וחד דכתיב (במדבר יד מה) וירד העמלקי והכנעני וגו'</p>	<p>ישראל בא לקטרג הדין ברחמים והכל נמצא למעלה ולמטה ברפידים ברפוי ידיים שרפו ידיהם מתורת הקדוש ברוך הוא כפי שבארנו אמר רבי יהודה פעמיים נלחם עמלק בישראל פעם אחת כאן ואחת שכתוב וירד העמלקי והכנעני וגו'.</p>
<p>אמר רבי שמעון לעילא ותתא קטרוגא דקודשא בריך הוא הוה לעילא כמה דאתמר לתתא בקודשא בריך הוא הוה דהווי נסבי לגברי וגזרי לון ערלתא (ס"א אתא) דרשימא קדישא ונטלי להו וארמו לון לעילא ואמרי טול לך מה דאתרעית ועל כל פנים דקודשא בריך הוא הוה כלא (ס"א קבלא)</p>	<p>אמר רבי שמעון למעלה ולמטה היה קטרוג של הקדוש ברוך הוא למעלה כמו שנתבאר למטה היה בקדוש ברוך הוא שהיו לוקחים אנשים וגוזרים את הערלה (האות) של הרושם הקדוש ולוקחים אותם וזורקים אותם למעלה ואומרים קח לך מה שרצית ועל כל פנים הכל היה של הקדוש ברוך הוא (קבלנה).²⁵³⁵</p>
<p>ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק (&) וכי מה חמא משה דסליק גרמיה מהאי קרבא קדמאה²⁵³⁶ דקודשא בריך הוא פקיד אלא משה זכאה חולקיה דאסתכל וידע עקרא דמלה אמר משה אנא אזמין גרמי לההוא קרבא דלעילא²⁵³⁷ ואנת יהושע זמין גרמך לקרבא דלתתא²⁵³⁸</p>	<p>ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק וכי מה ראה משה שסלק עצמו מהקרב הראשון הזה שצוה הקדוש ברוך הוא אלא משה אשרי חלקו שהתבונן וידע את עיקר הדבר אמר משה אני אזמין עצמי לאותו קרב שלמעלה ואתה יהושע הזמן עצמך לקרב שלמטה.</p>
<p>והיינו דכתיב (&) והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל ישראל דלעילא ובגין כך סליק משה גרמיה²⁹⁸ מקרבא דלתתא בגין לאזדרוא בקרבא דלעילא²⁵³⁹ ויתנצה על ידו²⁵⁴⁰</p>	<p>והיינו מה שכתוב והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל ישראל שלמעלה ולכן סלק משה את עצמו מהקרב שלמטה כדי להזדווג בקרב שלמעלה ויהיה נצחון על ידו.</p>
<p>אמר רבי שמעון וכי קלה היא בעיניך קרבא דא דעמלק תא חזי מן יומא דאתברי עלמא עד ההוא זמנא ומההוא זמנא עד דייתי מלכא משיחא ואפילו ביומוי דגוג ומגוג לא ישתכח</p>	<p>אמר רבי שמעון וכי קל הוא בעיניך הקרב הזה של עמלק בא וראה מיום שנברא העולם עד לאותו זמן ומאותו זמן עד שיבא מלך המשיח ואפילו בימי גוג ומגוג לא ימצא כמוהו לא בשביל</p>

המלחמה העליונה שמונעים הייחוד העליון, כל כחות הדין שלא לרחם על ישראל, וכן למטה, עמלק לכלות את ישראל (אור יקר).

²⁵³⁵

²⁵³⁶ ומפני היותה ראשונה היה ראוי שלא יסתלק שלא ירד לבב העם, תדע שיש ענין גדול בהיותה ראשונה, דקב"ה פקדי וצוה זכור וכו' אשר קרך בדרך, א"כ מאותו טעם עצמו היה ראוי שלא יסתלק מרע"ה ממנה (אור יקר).

²⁵³⁷ בסוד הספירות, צד הגבורה והדין מנגדת על ישראל להמסר ביד פשעם, והרחמים בעזרתם, שהם בני ה'. ומשה בכוונתו יגביר הרחמים על הדין, והיינו שהוא בעזר הרחמים ולוחם עם הדין בהיותו מושך רחמי הכתר, ומטה הדין ומכניעו בצד הרחמים (אור יקר). פי' כי עמלק הוא בדעת דקלי' ומרע"ה הוא בדעת דקדושה כנודע, ולכן מרע"ה היה נלחם עם דעת דקלי' שמשם שרש עמלק (מ"מ).

²⁵³⁸ הם עמלק הגשמי ושרו וכל המתלווה אליו למטה, עם כלל החצונים, והשרים הטמאים החצונים (אור יקר). פי' כשיצא עמלק להלחם עם ישראל בא ס"מ לסייעו ולכך יהושע, שהוא בחינת מט"ט, נלחם עמו, כדמסיק לקמן (מ"מ).

²⁵³⁹ שאם היה מטריד עצמו במעשה המלחמה התחתונה, לא היה יכול לכוון בהגביר הספירות אלו על אלו, ואם יכוון קצת לא יוכל להיות ידיו אמונה שהוא עיקר (אור יקר).

²⁵⁴⁰ שינצח הימין לשמאל ואפילו בכל ההכנות האלו כתיב והיה כאשר ירים וגו' (אור יקר).

ספר שמות

<p>כוותיה לאו בנין חיילין תקיפין וסניאין אלא בנין דבכל סטריין דקודשא בריך הוא הוה²⁵⁴¹</p>	<p>החיילות החזקים והרבים אלא משום שבכל הצדדים של הקדוש ברוך הוא היה.</p>
<p>ויאמר משה אל יהושע אמאי ליהושע ולא לאחרא והא בההוא זמנא רביא הוה דכתיב (שמות לג יא) ויהושע בן נון נער וכמה הוו בישראל תקיפין מניה אלא משה בחכמתא אסתכל²⁵⁴³ וידע מאי חמא חמא לסמא²⁵⁴⁴ דהוה נחית מסטרא דלעילא לסייעא לעמלק לתתא אמר משה ודאי הכא קרבא תקיפא אתחזי</p>	<p>ויאמר משה אל יהושע למה ליהושע ולא לאחר והרי באותו זמן היה נער שכתוב ויהושע בן נון נער וכי²⁵⁴² היו בישראל חזקים ממנו אלא משה התבונן בחכמה וידע מה הוא ראה ראה את סמא²⁵⁴³ ל שהיה יורד מהצד שלמעלה לסייע לעמלק שלמטה אמר משה ודאי נראה כאן קרב קשה.</p>
<p>יהושע בההוא זמנא בדרגא עלאה יתיר אשתכח אי תימא דבשכינתא אשתכח בההוא זמנא לאו הכי דהא במשה אתנסיבת ואתאחדת אשתכח יהושע דאתאחד לתתא מינה ובמה אמר רבי שמעון בההוא אתר דאתקרי נע"ר</p>	<p>יהושע באותו זמן נמצא בדרגה יותר עליונה אם תאמר שנמצא באותו זמן בשכינה לא כך שהרי במשה נלקחה ונאחזה נמצא יהושע שנאחז למטה ממנה ובמה אמר ר"ש באותו מקום שנקרא נע"ר.</p>
<p>והיינו דאמר רבי יהודה מאי דכתיב (ישעיה לג כ) עיניך תראינה ירושלם נוה שאנן אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצה ירושלם דלעילא²⁵⁴⁵ דאקרי אהל בל יצען דלא ישתכח יתיר למהך בגלותא ודא הוא רזא דכתיב (&) ויהושע בן נון נער נער ודאי לא ימיש מתוך האהל ההוא דאקרי אהל בל יצען מלמד דבכל יומא ויומא הוה יניק משכינתא כמה דההוא נער דלעילא לא ימיש מתוך האהל ויניק מינה תדירא כך האי נער</p>	<p>והיינו מה שאמר רבי יהודה מה זה שכתוב עיניך תראינה ירושלים נוה שאנן אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצה ירושלים שלמעלה שנקראת אהל בל יצען שלא תמצא יותר ללכת בגלות וזהו סוד הכתוב ויהושע בן נון נער ודאי נער לא ימיש מתוך האהל אותו שנקרא אהל בל יצען מלמד שבכל יום ויום היה יונק מהשכינה כמו אותו הנער שלמעלה לא ימיש מתוך האהל ויונק ממנה תמיד כך נער זה</p>
<p>ס/ו א²⁵⁴⁶</p>	
<p>דלתתא לא ימיש מתוך האהל²⁵⁴⁷ (&) ויניק מנה תדירא</p>	<p>שלמטה לא ימיש מתוך האהל ויונק ממנה תמיד.</p>

²⁵⁴¹ כי עמלק נגד הדעת דקלי' ונמצא מחלוקת בכל הו"ק היתה (רח"ו).

²⁵⁴²

²⁵⁴³ שהיתה מלחמה מעלה מטה, והיה צריך מי שיהיה ראוי ומתייחס למלחמה העליונה ולמלחמה התחתונה, והתחתונה אינה גשמית כדי שיבחר מישראל גבורי חיל (אור יקר).

²⁵⁴⁴ וא"כ ג"כ המלחמה התחתונה צריך מתייחס ורומז אליה (אור יקר).

²⁵⁴⁵ ושיעור הפסוק, עיניך תראינה, הם עיני א"א, ולכך עיניך חסר י', שמסתכלים בירושלים שהיא מלכות, ונוה שאנן הוא א"א, כמ"ש באד"ר (מ"מ).

²⁵⁴⁶

²⁵⁴⁷ כי המלאך הזה שר העולם ומנהיגו בימי החול, וכדי שלא יחסר שפעו מלמעלה כתיב לא ימיש מתוך האהל, מלכות הנקראת אהל, כדי שלא יפסיק, כענין הן אראלים צעקו חוצה, וכו' ולא שיהיה העולם צריך פרנסת הנער בימי מרע"ה ח"ו, שע"י שכינה היתה ההנהגה ולא על ידי מלאך, אלא יהושע רצה להדבק למעלה ונדמה לנער וכו' לדבק עצמו ליינק מהשכינה מיוחדת ע"י משה רבינו ע"ה (אור יקר).

ספר שמות

<p>בנין כך כד חמא משה לסמא"ל נחית לסייעא לעמלק אמר משה ודאי האי נער²⁵⁴⁸ יקום לקבליה וישלוט עליה²⁵⁴⁹ לנצחא ליה מיד ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים²⁵⁵⁰ וצא הלחם בעמלק (&) דילך היא האי קרבא דלתתא ואנא אזדרו לקרבא דלעילא בחר לנו אנשים זכאין²⁵⁵¹ בני זכאין דיתחזון למהך עמך</p>	<p>לכן כשראה משה את סמא"ל יורד לסייע לעמלק אמר משה ודאי נער זה יקום כנגדו וישלוט עליו לנצח אותו מיד ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק הקרב הזה שלמטה היא שלך ואני אזדרז לקרב שלמעלה בחר לנו אנשים צדיקים בני צדיקים שראויים ללכת עמך.</p>
<p>אמר רבי שמעון בשעתא דנפק יהושע נער אתער נער²⁵⁵² דלעילא ואתתקן בכמה תיקונין²⁵⁵³ בכמה זיינין²⁵⁵⁴ דאתקינת ליה אמיה²⁵⁵⁵ לקרבא דא לנקמא נוקמא דברית והיינו דכתיב (ויקרא כו כה) חרב נוקמת נקם ברית ודא הוא רזא דכתיב (שמות יז יג) ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב ודאי ולא לפום רומחין וזיינין אלא בחרב ודאי האי היא דאקרי חרב נוקמת נקם ברית</p>	<p>אמר רבי שמעון בשעה שיצא יהושע נער התעורר הנער שלמעלה והתתקן בכמה תקונים בכמה כלי זין שהתקינה לו אמו לקרב הזה לנקום את נקמת הברית והיינו מה שכתוב חרב נוקמת נקם ברית וזהו סוד הכתוב ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב לפי חרב ודאי ולא לפי רומחים וכלי זין אלא בחרב ודאי זו היא שנקראת חרב נוקמת נקם ברית.</p>
<p>ומשה אתתקן לקרבא דלעילא וידי משה כבדים (&) כבדים ממשי יקירין קדישין דלא</p>	<p>ומשה התתקן לקרב שלמעלה וידי משה כבדים ממשי נכבדים²⁵⁵⁶</p>

²⁵⁴⁸ שהם נגדיים זה לזה, כאומרם גם את זה לעומת זה עשה האלקים, עץ הדעת טוב דא מטטרון²⁵⁴⁸ ורע דא סמא"ל, ברא ג"ע דא מטטרון ברא גהינם דא סמא"ל, לזה אין למטה נגדו בעל מלחמה כנער זה בעוד שהוא שולט עליו ונוצחו, שכן הוא רוכב עליו (אור יקר).
²⁵⁴⁹ שכן הקדושה היא שולטת על הקלי', ואין חיות אל כל החצונים, אלא מתמצית היצירה, עולם המלאכים (אור יקר).
²⁵⁵⁰

²⁵⁵¹ שאין כולם ראויים אל המלחמה הזאת אם לא יבחרו, שאין כולם ראויים כמוהו, והוא מובחר מהכל (אור יקר).
²⁵⁵²

²⁵⁵³ שכל העליון מתעורר על ידי מרכבתו למטה, וכך יהושע גרם התעוררות הנער (אור יקר).
²⁵⁵⁴ כח מלמעלה כדי לבטל ולשבר מיני כחות החצונים היונקים מן הדין (אור יקר).
²⁵⁵⁴ הענין שלמעלה בעליונים יש רומחים והיינו מצד רמ"ח, ו' רומח, והוא כח קדוש מבטל כח החצוני, ויש חרבות והוא כח קדוש מחרב המלכות מבטל כח חצוני, ויש כחות קדושים למטה מהעליונים והם סוסי אש ורכב אש, והיינו כענין כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם. ולמעלה ברוחני אינו גשם כדי שיפעלו בפגישה גשם בגשם, אלא רוחני פועל ברוחניות, וכאשר ירד הענין למטה להתעבות בעולם הזה התחתון, יתעבה בצורה המשל, כי כמו שימשול הכח ההוא לחרב או לרומח, כך יתלבש ויתעבה באותה הצורה בהלבש המלאך המחזיק הכח ההוא, והיינו מלאך ה' וחרבו שלופה בידו דבלעם, וכן שר צבא ה' דיהושע, וכן רכב אש וסוסי אש דאלישע, אמנם הענין למעלה רוחני והחרב מלאך רוחני, והסוס מלאך רוחני וכן כל כיוצא בזה, ועל כחות רוחניות אלו המתמשלים בחרבות וברמחים, מגינים חניתות כידונים צינות קשתות חצים, שהם צרכי המלחמה גשמיים בגשמי רוחניים ברוחני וכו' (אור יקר).
²⁵⁵⁵

²⁵⁵⁵ המלכות, והוא תינוק ינוק משדי אמו (אור יקר). דע כי סוד נער ונערה הוא סוד היסוד ומלכות, והנה יהושע בא מיוסף, ויש בו ניצוץ יוסף הנק' נער, והוא בחי' יסוד דז"א, לכן הוא יצא להלחם בעמלק, לקנא על היסוד שלו. והנה ביוסף היה ניצוץ זיהרא עילאה דאדה"ר, שנטל חנוך מטטרון, כי זיהרא עילאה הוא מטטרון, וזיהרא תנינא יוסף. והנה עץ הדעת טוב ורע, טוב הוא מטטרון, ורע הוא סמא"ל. ולכן כיון עמלק שהוא סמא"ל, איתער לקבליה מטטרון ביהושע להלחם בעמלק לקנא על הברית, וזהו לפי חרב, כי עמלק זרק מילתהון דישראל כלפי מעלה, ולכן יוסף שהוא סוד הברית נתקנא. וז"ס לפי חרב, לפ"י גימ' ק"כ, הם סוד ו' שהוא בת"ת, והוא כלול מ'י, הרי ס', וכנגדו ס' ביסוד, הרי הם ק"ך. וכן ביצירה יש ס' פולסי דנורא, שהוא במטטרון, שהוא ג"כ ת"ת ביצירה. והנה אחר שנהרג עמלק, נתקן המילה והפריעה, ואז בנה מזבח נגד מלכות הנק' מילה, פ"ה. ויקרא לו ה' נסי, הוא היסוד שהוא הפריעה, וכמ"ש ואל עמים ארים נסי, וז"ש בדף סז ע"א תנא ויבן משה מזבח וכו' (זהר הרקיע).
²⁵⁵⁶

ספר שמות

<p>אסתאבו לעלמין יקירין דאתחזון לאגהא בהו קרבא דלעילא ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה (&) בגין דישראל שריין בצערא ויהא עמהון בצעריהון</p>	<p>קדושים שלא נטמאו לעולמים נכבדים שראויים ללחום בהם קרב שלמעלה ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה משום שישראל שרויים בצער ויהא עמהם בצערם.</p>
<p>ואהרן וחור תמכו בידי מזה אחד ומזה אחד ויהי ידיו אמונה וגו' (&) מאי תמכו בידי אמונה (אמונה מהימנותא ודאי)²⁹⁹ וכי על דאהרן וחור תמכו לידי הווי ידיו אמונה אלא משה כלא בחכמתא עביד מה דעביד אהרן וחור דא²⁵⁵⁷ מסטרא דיליה ודא מסטרא דיליה וידיו באמצעייתא ועל דא ויהי ידיו אמונה (&) מהימנותא אהרן בגין דיתער סטרא דיליה וחור בגין דיתער סטרא דיליה והווי אחידן בידי מכאן ומכאן לאשתכחא סיועא דלעילא</p>	<p>ואהרן וחור תמכו בידי מזה אחד ומזה אחד ויהי ידיו אמונה וגו' מהו תמכו בידי אמונה (אמונה אמונה ודאי) וכי על שאהרן וחור תמכו את ידיו היו ידיו אמונה אלא משה עשה הכל בחכמה מה שעשה אהרן וחור זה מצדו וזה מצדו וידיו באמצע ועל זה [נאמר] ויהי ידיו אמונה אמונה אהרן כדי שיתעורר הצד שלו וחור כדי שיתעורר הצד שלו והיו אוחזים בידי מכאן ומכאן שימצא סיוע שלמעלה.</p>
<p>והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל (&) כאשר ירים דזקיף ימינא על שמאלא ואתכוון בפרישו דידוי וגבר ישראל דלעילא וכאשר יניח ידו וגבר עמלק בשעתא דישראל לתתא משתכבין מצלותא לא יכלין ידי משה למיקם בזקיפו וגבר עמלק מכאן אוליפנא אף על גב דכהנא פריש³⁰⁰ ידוי בקרבנא לתקנא גרמיה בכלא ישראל בעיין לאשתכחא בצלותהון עמיה</p>	<p>והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל כאשר ירים שזקף ימין על שמאל והתכוון בפרישת ידו וגבר ישראל שלמעלה וכאשר יניח ידו וגבר עמלק בשעה שישראל למטה שוככים/שוקטים תפלתם לא יכולים ידי משה לעמוד בזקיפות וגבר עמלק מכאן למדנו אף על פי שהכהן פורס את ידיו בקרבן כדי לתקן את עצמו בכל ישראל צריכים להמצא עמו בתפלותיהם.</p>
<p>תאנא בקרבא דא דעמלק²⁵⁵⁸ אשתכחו עלאין ותתאיין²⁵⁵⁹ ועל דא ויהי ידיו אמונה בהימנותא²⁵⁶⁰ כדקא חזי²⁵⁶¹ ויהי ידיו אמונה (&) ויהיו ידיו מבעי ליה אלא בגין דתליא כלא בימינא כתיב ויהי וכתוב ידיו בגין דהוא עקרא דכלא וכתוב (שמות טו ו) ימינך יהוה נאדרי בכח ימינך יהוה תרעץ אויב</p>	<p>שנינו בקרב הזה של עמלק נמצאו עליונים ותחתונים ועל זה [נאמר] ויהי ידיו אמונה באמונה כראוי ויהי ידיו אמונה היה צריך להיות ויהיו ידיו אלא משום שהכל תלוי בימין כתוב ויהי וכתוב ידיו משום שהוא עיקר הכל וכתוב ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב.</p>
<p>ויאמר יהוה אל משה כתב זאת זכרון בספר וגו' (&) תא חזי מה כתיב לעילא (&) ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב ויחלוש ויהרוג מבעי ליה אלא ויחלוש כמה דאתמר (ישעיה יד יב) חולש על גוים יהושע הוה חולש</p>	<p>ויאמר ה' אל משה כתב זאת זכרון בספר וגו' בא וראה מה כתוב למעלה ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב ויחלוש היה צריך להיות ויהרג אלא ויחלוש כמו שנאמר חולש על גוים יהושע היה חולש עליהם ואותה</p>

²⁵⁵⁷ וא"ת הא בסוף פרשת בהעלותך אמר אהרן ונחשון בן עמינדב וי"ל דאחר שמת חור, חזר נחשון במקומו, לפי שכולם בחינה אחת מיהודה שהוא בחינת גבורה, ועי' בפרשת ואתחנן דף רס כי שם הארכנו (מ"מ).

²⁵⁵⁸ לשלול שאר מלחמות הגויים ושאר מלחמות עמלק (אור יקר).

²⁵⁵⁹ מהספירות ועד הגשמיים כמבואר, וע"ד לעזרת העליונים ויהי ידיו אמונה (אור יקר).

²⁵⁶⁰ בסוד כוונתו באצילות (אור יקר).

²⁵⁶¹ על יושר הכוונה כראוי (או ריקר).

ספר שמות

עלייה ²⁵⁶² והוא חרב נוקמת נקם ברית קטיל לון דכתיב (&) לפי חרב כמה דאתמר	חרב נוקמת נקם ברית הורגת אותם שכתוב לפי חרב כמו שנתבאר.
כתב זאת זכרון זאת דוקא ושים באזני יהושע (&) דהא הוא זמין לקטלא מלכין אחרנין כי מחה אמחה (&) מחה לעילא ²⁵⁶³ אמחה לתתא ²⁵⁶⁴ זכר דוכרנא דלעילא ותתא	כתב זאת זכרון זאת דוקא ושים באזני יהושע שהרי הוא עתיד להרוג מלכים אחרים כי מחה אמחה מחה למעלה אמחה למטה זכר זכרון של מעלה ומטה.
אמר רבי יצחק כתיב כי מחה אמחה וכתוב (דברים כה יט) תמחה את זכר עמלק אלא אמר קודשא בריך הוא אתון מחון ²⁵⁶⁵ דוכרניה לתתא	אמר רבי יצחק כתוב כי מחה אמחה וכתוב תמחה את זכר עמלק אלא אמר הקדוש ברוך הוא אתם מחו את זכרונו למטה ואני אמחה את זכרונו למעלה.
ואנא אמחה דוכרניה לעילא אמר רבי יוסי עמלק עמין אחרנין אייתי עמיה וכלהו דחילו לקרבא בהו בישראל בר איהו ובגין כך יהושע הוה חולש עלייהו רבי ייסא אמר ויחלש יהושע דתבר חילא דלהון מלעילא	אמר רבי יוסי עמלק הביא עמו עמים אחרים וכולם פחדו לקרב לישראל חוץ ממנו ולכן יהושע היה חולש עליהם רבי ייסא אמר ויחלש יהושע ששבר את כחם מלמעלה.
ויבן משה מזבח ויקרא שמו יהו"ה נסי (&) ויבן משה מזבח לקבל ההוא דלעילא ²⁵⁶⁶ ויקרא שמו דההוא מזבח יהו"ה נסי מאי יהו"ה נסי ²⁵⁶⁷ בגין דאנקים נקמתא דההוא רשימא	ויבן משה מזבח ויקרא שמו ה' נסי ויבן משה מזבח כנגד אותו שלמעלה ויקרא שמו של אותו מזבח ה' נסי מה זה ה' נסי משום שנקם את נקמת אותו רושם
סו/ב ²⁵⁶⁸	
קדישא ²⁵⁶⁹ דישראל ומההוא זמנא אתקרי חרב נוקמת נקם ברית	הקדוש של ישראל ומאותו הזמן נקרא חרב נוקמת נקם ברית.
רבי יוסי אמר (&) ויבן משה מזבח לכפרא עלייהו ²⁵⁷¹ ויקרא שמו דמאן אמר רבי חייא שמיה דמדבחה ההוא יהו"ה נסי כמה דאת אמר (&) ושם נסהו וכלא מלה חד ²⁵⁷² על דאתפרעו ישראל ואתגלייא ההוא את קיימא רשימא קדישא מכאן אוליפנא דכיון דאתגזר בריה דבר נש ואתגלייא ביה את רשימא קדישא קיימא ההוא אקרי מזבח לכפרא עליה ומה שמיה יהו"ה נסי	רבי יוסי אמר ויבן משה מזבח לכפר עליהם ויקרא שמו של מי אמר רבי חייא שמו של אותו מזבח ה' נסי כמו שנאמר ושם נסהו והכל דבר אחד על שישראל נפרעו והתגלה אותו את ברית הרושם הקדוש מכאן למדנו שכיון שנמול בנו של אדם והתגלה בו הרושם הקדוש של הברית הוא ²⁵⁷⁰ נקרא מזבח לכפר עליו ומה שמו ה' נסי.

²⁵⁶² פי' כדלקמן שהביא עמלק אומות אחרים בעל כרחם, ולכך היה חולש וכו' מי ראוי למות (מ"מ).
²⁵⁶³ דעת דקלי' (מ"מ).
²⁵⁶⁴ בעולם הזה (מ"מ).
²⁵⁶⁵ היינו שהתחלה תהיה על ידי ישראל ועיקר המוחה עמלק הוא הקב"ה (מ"מ).
²⁵⁶⁶ היינו מדת המלכות מזבח עליון מפני שיש למעלה שני מזבחות, מזבח הפנימי הוא הבינה, ומזבח החיצון היא המלכות, אמר "ההיא דלעילא" כלומר הגלויה הידועה דהיינו המלכות (אור יקר).
²⁵⁶⁷ רצה בזה שאלמלא היינו מפרשים מזבח סתם, הנה ניחא שקרא מזבח על שם הנס, ה' נסי" ה' ת"ת, נסי יסוד. שע"י ב' מדות אלו נעשה הנס, אלא השתא דפרשת ההיא דלעילא וכו', דהיינו המלכות, א"כ מאי ה' נסי, שאינו מתיישב שמות אלו בה (אור יקר).
²⁵⁶⁸
²⁵⁶⁹ ברית היסוד (אור יקר).
²⁵⁷⁰
²⁵⁷¹ על שאמרו היש ה' בקרבנו אם אין (רח"ו במ"מ).
²⁵⁷² פי' נסי ונסהו הכל דבר אחד, והכוונה על הפריעה שעשו במרה (מ"מ).

ספר שמות

<p>כגוונא דא יעקב בנה מדבחא דכתיב (בראשית לג כ) ויצב שם מזבחה ויקרא לו אל אלהי ישראל²⁵⁷³ למאן להווא אתר דאקרי מזבחה ומאן שמיה אל אלהי ישראל</p>	<p>כודגמא זו יעקב בנה מזבח שכתוב ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל למי לאותו מקום שנקרא מזבח ומה שמו אל אלהי ישראל.</p>
<p>אמר רבי יוסי מאי דכתיב (שמות כד י) ויראו את אלהי ישראל וגו' וכי מאן יכול למחמי ליה לקודשא בריך הוא והא כתיב (שם לג כ) כי לא יראני האדם וחי והכא אמר ויראו אלא דאתגליא קשת עלייהו בגוונין נהירין והכי תנינן²⁵⁷⁴ כל מאן דאסתכל בקשת כמאן דמסתכל בשכינתא ולאסתכלא בשכינתא²⁵⁷⁵</p>	<p>אמר רבי יוסי מהו שכתוב ויראו את אלהי ישראל וגו' וכי מי יכול לראות את הקדוש ברוך הוא והרי כתוב כי לא יראני האדם וחי וכאן אמר ויראו אלא שהתגלתה עליהם הקשת בצבעים מאירים וכך שנינו כל מי שמסתכל בקשת כמי שמסתכל בשכינה ואסור להסתכל בשכינה.</p>
<p>אסיר ועל דא אסיר ליה לאיניש לאסתכלא באצבעיהו דכהני בשעתא דפרסי ידיהו ואסור לאסתכלא בקשת מאן קשת אמר רבי אבא בקשת סתם אמר ליה בקשת סתם אמר ליה בקשת דלעילא ובקשת דלתתא</p>	<p>ועל זה ולכן²⁵⁷⁶ אסור לאדם להסתכל באצבעות הכהנים בשעה שפורשים ידיהם ואסור להסתכל בקשת איזו קשת אמר רבי אבא בקשת סתם אמר לו מה זה בקשת סתם אמר לו בקשת שלמעלה ובקשת שלמטה.</p>

²⁵⁷³ פי' מלכות נקרא אל והוא אלוה של ישראל בעולם הזה (מ"מ).

²⁵⁷⁴ פי' מסקנת התירוץ הוא לקמן, שאמר ראו המלכות מלובשת במט"ט, כמ"ש ר' יוסי ור"א, וכאלו לא ראו רק מלאך מט"ט, ואגב הביא ענין הקשת וכו' (מ"מ).

²⁵⁷⁵ אמרו (חגיגה טז ע"א) המסתכל בקשת ראוי לו שלא בא לעולם וכו', ובתיקונים (תיקון יח דף לה ע"א) שאל ר' אלעזר לר' שמעון ואמר לו אבא ואמאי אסור לאסתכלא בקשת, אמר ליה רבי שמעון ברי, בגין אינון קליפין דמתלבשין ביה ודאינון ביה, דאינון רוח סערה ענן גדול ואש מתלקחת ונגה לו סביב, ודא איהו דחזא יחזקאל ע"ה, דאמר וארא והנה רוח סערה כו' וברי כל זמנא דאלין קליפין לא מתעברין מקשת לא יהא קשת בגוונוי נהירין, וסימנא דא יהא בידך עד דתחזי קשתא בגוונוי נהירין לא תצפה לרגלי דמשיחא, ומיד דיהא נהיר בגוונין נהירין מיד וראיתיה לזכור ברית עולם, ומיד אתגליא ההוא דאתמר ביה כו', לקיימא ביה כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות כו' [תרגום: אמר רבי אלעזר, אבא, ולמה אסור להסתכל בקשת, אמר לו רבי שמעון: בני בגלל אותם הקלפות שמתלבשים בו ושהם בו שהם "רוח סערה ענן גדול ואש מתלקחת ונגה לו סביב" וזהו שראה יחזקאל עליו השלום שאמר "וארא והנה רוח סערה וכו'" ובני, כל זמן שהקלפות הללו לא עוברים מן הקשת לא תהיה הקשת בגוניה מאירים, וסימן זה יהיה בידך, עד שתראה קשת בגוניה מאירים, אל תצפה לרגלי המשיח. ומיד שתהיה מאירה בגוונים מאירים - מיד "וראיתיה לזכור ברית עולם" ומיד מתגלה אותו שנאמר בו "וזה לך האות כי אנכי שלחתיך לקיים בו כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". ע"ש. וכן הוא בזה"ק (פרשת נח דף עב ע"ב) וע' עוד בתיקון ל"ז (פו ע"ב) ובסוף תיקון נ"ח (קח ע"א) בכל הענין שם. והענין הוא כי הקשת הוא יסוד, והקשת הניתן בענן, הוא היחוד יסוד במלכות כמ"ש בפ' בראשית (יח סע"א ורע"ב). ויש לו לקשת ג' גוונין, חוור סומק ירוק, והם הגוונין דחג"ת שמאירין ביסוד, והוא ע"י טיפת הזווג היורד מהג' מוחין חב"ד, ואז נהיר היסוד בהג' גוונין דחג"ת ומתייחד בהמלכות, ומאיר אז המלכות ג"כ באותן הג' גוונין. והוא שכתוב (יחזקאל א כח) כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם (כי אז אתחזי רחמי, אבל בלא גשם הוא דינא, כמ"ש בפ' פנחס (רלא רע"א), כי הגשם הוא מורה על הורדת הטיפה הניתן מהיסוד להמלכות), הוא מראה דמות כבוד ה', כי אז היא מתלבשת בלבושי יקר דמלכו ומתחזי קמי מלכא בלבושין וקישוטיין דגוונין נהירין, שהם הג' גוונין דקשת, ואז מתקיים (בראשית ט טז) וראיתיה לזכור ברית עולם וכמ"ש בפ' פנחס (רטו ע"א) בזוהר וברע"מ ע"ש. וכן אמרו בהקדמת תיקונים (ח ע"א) כמראה הקשת דא צדיק יסוד עלמא כו', כן מראה הנגה סביב דא שכינתא תתאה נקבה תסובב גבר, ע"ש בהגר"א. אמנם כ"ז הוא רק בעת הזכות והרצון, אבל כשהוא להיפך רחמ"ל, אז סובב הערלה על היסוד וישנו בהערלה ג' קליפין זה על זה כגלדי בצלים, והוא סוד שלש שנים יהיה לכם ערלים (ויקרא יט כג), וכמ"ש בהקדמת תיקונים (יב ע"ב) קליפה דערלה דכסי על י' (דע"ה ח"ב פח ע"א).

²⁵⁷⁶

ספר שמות

<p>בקשת דלעילא בגוונוי דכל מאן דיסתכל בגוונוי כאילו אסתכל באתר דלעילא ואסיר לאסתכלא ביה דלא יעביד קלנא בשכינתא קשת דלתתא מאי היא ההוא את קיימא דאתרשים ביה כבר נש דכל מאן דאסתכל ביה עביד קלנא לעילא</p>	<p>בקשת שלמעלה בצבעיה שכל מי שמסתכל בצבעיה כאילו מסתכל במקום שלמעלה ואסור להסתכל בו שלא יעשה קלון²⁵⁷⁷ בשכינה קשת שלמטה מהי אותו אות הברית שנרשים בו באדם של מי שמסתכל בו עושה קלון למעלה.</p>
<p>אמר רבי יצחק אי הכי והכתיב (בראשית כד ב) שים נא ירך תחת ירכי דהוה אומי ליה בהאי את אמר ליה אנה להו לאבהן דעלמא²⁵⁷⁸ דלית אינון כשאר בני עלמא ועוד שים נא ירך תחת ירכי כתיב ולא כתיב ראה תחת ירכי בגין כך אסיר לאסתכלא בקשת סתם כמה דתנינן</p>	<p>אמר רבי יצחק אם כך והרי כתוב שים נא ירך תחת ירכי שהיה משביע אותו באות הזה אמר לו הנח לאבות העולם שאינם כשאר בני העולם ועוד שים נא ירך תחת ירכי כתוב ולא כתוב ראה תחת ירכי לכן אסור להסתכל בקשת סתם כמו ששנינו.</p>
<p>תאנא ויראו את אלהי ישראל (&) דאתגליא קשת עלייהו בגוונין שפירין נהירין מלהטן לכל עיבור²⁵⁸⁰ משמע דכתיב את אלהי ישראל ולא כתיב ויראו אלהי ישראל אמר רבי יוסי נהורא דבוצינא דשכינתא ומאי ניהו ההוא דאקרי נער דמשמש לשכינתא במקדשא ובגין כך את דייקא</p>	<p>למדנו ויראו את אלהי ישראל שהתגלתה עליהם הקשת בצבעים יפים מאירים לוהטים לכל צד משמע שכתוב ויראו את אלהי ישראל ולא כתוב ויראו אלהי ישראל אמר רבי יוסי אור המנורה/נר²⁵⁷⁹ של השכינה ומהו אותו שנקרא נער שמשמש את השכינה במקדש ולכן "את" דוקא.</p>
<p>ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר (&) דאתרשים ביה תחות דוכתיה חד לבינתא מאינון לבנין דהוון בנין במצרים דתנינן אתתא דדא אולידת במצרים והוון אתיין סרכי פרעה ועאלת ליה בחד לבינתא ואתא פס ידא²⁵⁸³ ואחיד ליה ואתרשים תחות רגליו דשכינתא וקיימא קמיה עד דאתוקד בי מקדשא דלתתא דכתיב (איכה ב א) ולא זכר הדום רגליו</p>	<p>ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר שנרשים בו תחת מקומו לְבִנָּה אחת מאותם לבנים שהיו בונים במצרים ששנינו אשה אחת הולידה במצרים והיו באים²⁵⁸¹ שרי פרעה והכניסה אותו בלבנה אחת ובא פס יד²⁵⁸² ואחז אותו ונרשם תחת רגלי השכינה ועומד לפניו עד שנשרף בית המקדש שלמטה שכתוב ולא זכר הדם רגליו.</p>
<p>רבי חייא אמר לבנת הספיר נהירותא דספיר²⁵⁸⁵ קלדימי בקנדימי גליפין עלאין דלעילא³⁰¹ דמתלהטן לשבעין ותריין עברי²⁵⁸⁶ דהא הוא דכתיב (ישעיה נד יא) ויסדתיך בספירים (שמות כד י) וכעצם השמים מאי עצם השמים אמר רבי אבא מה עצם</p>	<p>רבי חייא אמר לבנת הספיר אור הספיר מפתחות יין הרקח²⁵⁸⁴ חקוקים עליונים שלמעלה שלוהטים לשבעים ושנים צדדים זהו שכתוב ויסדתיך בספירים וכעצם השמים מה זה כעצם השמים אמר רבי אבא מה עצם</p>

2577

2578 כי לא שלט בהן יצה"ר כלל, וכמ"ש בבא בתרא (ז ע"א) ג' לא שלט בהן יצר הרע ואלו הן אברהם יצחק ויעקב (ביאורים ח"ב יב ע"א).

2579

2580 שראו השכינה מלובשת במט"ט (רח"ו במ"מ).

2581

2582

2583 פסידא – פירוש שר ההורג ומפסיד אותם והרגו לילד (מ"מ).

2584

2585 הוא יסוד כמ"ש הרב לבנת היא מלכות וספיר יסוד (מ"מ).

2586 הם ע"ב שרים שסובבים רגלי הכסא (רח"ו במ"מ).

ספר שמות

<p>השמים²⁵⁸⁷ גליפא בשבעין ותרין ענפין²⁵⁸⁸ פרחין מלהטן בכל עיבר אוף הכא חיזו דההוא עצם²⁵⁸⁹ השמים כחיזו שמיא ממש רבי יהודה אמר²⁵⁹⁰ כלא אתרשים בההוא נהירו דחיזו דמתגלפא מסטרא דשכינתא</p>	<p>השמים חקוק בשבעים ושנים ענפים פורחיים לוהטים לכל צד אף כאן המראה של אותו עצם השמים כמראה השמים ממש רבי יהודה אמר הכל נרשם באותו האור של מראה שנחקק מצד השכינה.</p>
<p>אמר רבי חזקיה אי הכי והא שתין אינון²⁵⁹² בסחרניה דשכינתא דכתיב (שיר ג ז) ששים גבורים סביב לה אמר ליה הכי הוא ודאי אלא אינון שתין אתנהירו בתריסר תחומין²⁵⁹³ ולא אעדיאו מסחרנותה לעלמין דתנינן דתריסר תחומין גליפין עלאין במתקלא סליקו באילנא קדישא רבא ותקיף וכלהו נהירין במטרוניתא כד אתחברת במלכא ודא הוא עצם השמים עצם השמים ממש וכל אינון נהירין שבילין מנהירין ביה בנהירו דמטרוניתא²⁵⁹⁴</p>	<p>אמר רבי חזקיה אם כך והרי הם ששים סביב השכינה שכתוב ששים גבורים סביב לה אמר לו כך הוא ודאי אלא אותם ששים מאירים בשנים עשר תחומים ולא זזים²⁵⁹¹ מסביבה לעולמים ששינו שנים עשר תחומים חקוקים עליונים עלו במשקל בעץ קדוש גדול וחזק וכולם מאירים במלכה כשמתחברת במלך וזהו עצם השמים עצם השמים ממש וכל אותם השבילים המאירים מאירים בו באור המלכה.</p>
<p>ותאנא נהירו דאלין שתין דסחרנהא רשימין ביה בההוא נע"ר²⁵⁹⁵ וקרין להו שתין פולסי דנורא דאתלבש בהו מסטרא דשכינתא מתלהטן בדינא הדא הוא דכתיב (&)</p>	<p>ושינו האור של הששים הללו שסביבה רשומים בו באותו נע"ר וקוראים להם ששים מכות אש שמתלבש בהם מצד השכינה לוהטים בדין זהו שכתוב</p>
<p>ס/זא²⁵⁹⁶</p>	
<p>ששים גבורים סביב לה</p>	<p>ששים גבורים סביב לה.</p>
<p>תאנא ויבן משה מזבח (&) כמה דאמינא ויקרא שמו יהו"ה נסי (&) יהו"ה נסי ממש אמאי בגין דעמלק נטל כל אינון דהוו גזירין ולא אתפרעו וגזר לון ושדי להו לעילא ואמר טול מה דאתרעית ביה ביה שעתא מה כתיב (&) ויאמר כי יד על כס יה מלחמה ליהו"ה בעמלק מדר דר מדר דר חסרין מדירין דלעילא ומדירין דלתתא</p>	<p>שינו ויבן משה מזבח כמו שאמרנו ויקרא שמו ה' נסי ה' נסי ממש למה משום שעמלק לקח כל אותם שהיו מהולים שלא נפרעו ומל אותם וזרק אותם למעלה ואמר קח מה שרצית בו באותה שעה מה כתוב ויאמר כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק מדר דר מדר דר חסרין מהדירים של מעלה ומהדירים של מטה.</p>
<p>אמר רבי יהודה בכל דרא ודרא בכל דרין דאתיין לעלמא לית לך דר דלית בהו מההוא זרעא בישא וקודשא בריך הוא אגה בהו</p>	<p>אמר רבי יהודה בכל דור ודור בכל הדורות שבאים לעולם אין לך דור שאין בו מאותו זרע רע והקדוש ברוך</p>

²⁵⁸⁷ היא המלכות שהיא עצם הז"א כמו שאמר הכתוב עצם מעצמי (מ"מ).

²⁵⁸⁸ פי' ע"ב שרים שסובבים הכסא (מ"מ).

²⁵⁸⁹ ור"ל מלבד שיש בה ע"ב שרים שסובבים הכסא כמו ז"א שיש לו ע"ב, עוד הארותיה כולם כמו של ז"א אוף הכא חיזו דההוא עצם וכו' וכאלו אמר הכתוב ועצם השמים (מ"מ).

²⁵⁹⁰ מחזיק סברת רבי יוסי שהוא מט"ט (רח"ו במ"מ).

²⁵⁹¹

²⁵⁹² פי' ואת אמרת שהם ע"ב ותירץ ששים עם י"ב תחומין הם ע"ב (מ"מ).

²⁵⁹³ פי' י"ב צירופי הוי"ה שבז"א (מ"מ).

²⁵⁹⁴ פי' מאירים במט"ט על ידי המלכות (מ"מ).

²⁵⁹⁵ פי' לעיל אמר על הי"ב תחומין שמאירים למט"ט וכאן אמר על ששים גבורים שרשימין ג"כ

במט"ט (מ"מ).

²⁵⁹⁶

ספר שמות

<p>קרבא רבי יצחק אמר (מדיורא דלתתא לדיורא דלעילא) ועליהו כתיב (תהלים קד לה) יתמו הטאים מן הארץ וגו' מן הארץ בעלמא דין ובעלמא דאתי ביה זמנא כתיב (&) ברכי נפשי את יהוה הללויה</p>	<p>הוא לוחם בהם קרב רבי יצחק אמר (מהדיור שלמטה לדיור שלמעלה) ועליהם כתוב יתמו חטאים מן הארץ וגו' מן הארץ בעולם הזה ובעולם הבא באותו זמן כתוב ברכי נפשי את ה' הללויה.</p>
פרשת יתרו	
<p>וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה וגו' רבי חזקיה³⁰² (נ"א רבי אלעזר) פתח ואמר (ויקרא ט כב) וישא אהרן את ידו כתיב ידו חד בנין דבעי לארמא ימינא על שמאלא²⁵⁹⁷ והא אוקימנא רזא²⁵⁹⁸</p>	<p>וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה וגו' רבי חזקיה (רבי אלעזר) פתח ואמר וישא אהרן את ידו כתוב ידו אחת משום שצריך להרים ימין על שמאל והרי בארנו הסוד.</p>
<p>אשכחנא בספרא דשלמה מלכא דכל מאן דארים ידוי לעילא²⁵⁹⁹ ולא אינון בצלותין ובעותין האי איהו בר נש דאתלטייא מעשרה שולמנין ממנן²⁶⁰⁰ ואינון (קהלת ז יט) עשרה שליטים אשר היו בעיר אלו אותם עשרה שממונים על פרישת הידים למעלה ליטול אותה תפלה או אותה ברכה ונותנים בה כח להתכבד השם הקדוש ומתברך מלמטה כיון</p>	<p>מצאנו בספרו של שלמה המלך שכל מי שמרים ידו למעלה והם אינן בתפלות ובקשות זהו אדם שמתקלל מעשרה שליטים ממונים והם עשרה שליטים אשר היו בעיר אלו אותם עשרה שממונים על פרישת הידים למעלה ליטול אותה תפלה או אותה ברכה ונותנים בה כח להתכבד השם הקדוש ומתברך מלמטה כיון</p>

²⁵⁹⁷ לפי פשיטתו של סוד טעם הרמת ימין על שמאל הוא בסוד תגבורת החסדים על הגבורות (רמ"ז). בפרשת נשא (קמו ע"א) רזא הוא משום דכתיב והוא ימשל בך (יהל אור).

²⁵⁹⁸ דר"א אוקים ופי' הרזא משום דימינא הוא דכורא דנטיל ה"ח בה' אצבעאן דימינא ונוק' ה"ג, ועי' באד"ר קמב ע"א ושם קמא ע"ב ותאנא האי ת"ת כו' תאנא כו' וע"ש קמא ע"ב אר"א היינו רזא דתנינן (יהל אור).

²⁵⁹⁹ עי' הערה הובא בסוף הספר.

²⁶⁰⁰ הן י"ס דבריא ועמ"ש בפסוק והחכמה תעוז כו', שהן חו"ב וז"ש ואינון עשרה שליטין כו', ודעיר היא עיר קטנה אחות לנו קטנה ושם הקטנה רחל הנה מטתו שלשלמה כרסייא דילה ואמר במדרש הנעלם קפז ע"ב, א"ל חמינא דהאי אור הראשון דמטלנוי עשרה כו' ובאתוותא עשרה כו', וז"ש לתתא עשרה שליטין דקאמרין אינון עשר אמירן לתתא ברזא כו' והן י' מאמרות שבהן נברא העולם וידוע שהם בבריא האלקים דעובדא דבראשית אלקים לתתא את המאור הקטן כמ"ש בפ' בראשית כ ע"א וע"ל סח ע"ב וכן מקננא ביה אלקים חיים בעובדא דבראשית. וז"ש והחכמה תעוז כו', דהיא למעלה מבינה, וכן אצילות דרגא דחכמה, ור"ל דתורה יותר מעולה מתפלה כמ"ש אלן אינון כו' צלותא כו' ור' חז"י (שבת י ע"א) דהוי מאריך טובא בצלותא אמר מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה, והענין כי העולם בדכורא ושעה בנוק', קיימא ליה שעתא. והן רמ"ח איברים ושס"ה ימי שנה. ועמ"ש בתיקון סט קג ע"א ונפש כליל לשניהם ברמ"ח איברים ושס"ה גידים מ"ע ומל"ת והוא נגד דעת דכליל שניהם ג' ספרים ספר כו' וכן התורה כליל שניהם מ"ע ומל"ת שהוא הדעת וחיי עולם היא חכמה תחיה בעליה, וחי שעה בינה עץ חיים היא כמ"ש בתיקון כ"ב דשניהם נק' חיים. ועולם ושעה זר"נ כנ"ל, והן חיים דילהון כידוע וכנ"ל. וכן מועיל להפקת שאלה יותר כמ"ש ועץ חיים תאוה באה ותפלה היא מעומקא עלאה ממעמקים קראתיך כו', והוא באצבען כ"ח מ"ה ועמ"ש בתיקון לט א', אע"ג דמ"ה ג"כ בהו הוא חכם בבינה, והכל בצלותא עובדא דבראשית, עשר אמירן, וחכמה במחשבה והוא צלותא בכסא דע"י מתברך שמא קדישא דהוא ברוך דצלותא כמ"ש רסא ע"א ברוך ריבויא דכולהו כו' רבויא דרזא כו' וז"ש אלן אינון כו' (יהל אור).

²⁶⁰¹ התפילה שהיא בנשיאות ידים למעלה, יש לה כח יותר מהתפילה שאינה בנשיאות ידים, ועניינו כי הנשיאות ידים גורם שימשך על התפלה קודם עלייתה כח ושפע מהשער מדות אל התפילה, מה שאין כן שאר התפילה (אור יקר). ועי' לקמן רעח ע"א (לש"ו).

²⁶⁰² מלכות (מ"מ). עצם הייחוד הנעשה בדבור נשלם ונגמר על ידי המעשה, דהיינו נשיאות כפים, בענין שדבורו בתפילה ג"כ שלם יותר, מפני שע"י נשיאות ידים עשר ספירות קרובות אליו יותר ויותר (אור יקר). הוא מלכות דאיהי קיימא בין תתאי ועלאי ואתברכ' מע"ס דלתתא וע"ס דלעילא הוא שמא קדישא דבה שמהן כמש"ש (יהל אור).

ספר שמות

<p>מתתא²⁶⁰³ כיון דמתתא אתברך²⁶⁰⁴ מההוא פרישו דידין לעילא³⁰³²⁶⁰⁵ כדין אתברכא²⁶⁰⁶ מעילא²⁶⁰⁷ ואתיקר מכל סטרין</p>	<p>שמלמטה מתברך מאותה פרישת הידים למעלה אז מתברך מלמעלה ומתכבד מכל הצדדים.</p>
<p>ואלין עשרה ממנן זמינין³⁰⁴ לנפלא²⁶⁰⁸ מאינון ברכאן דלעילא ולארכא לתתא ולברכא לההוא דמברך ליה דכתיב (במדבר ו כז) ואני אברכם²⁶⁰⁹</p>	<p>ואלו עשרת הממונים מזומנים ליטול מאותן ברכות שלמעלה ולהוריק למטה ולברך את אותו שמברך אותו שכתוב ואני אברכם.</p>
<p>בגין כך יסתמר בר נש בשעתא דירים ידוי לעילא למהוי בצלו או²⁶¹⁰ בברכאן או בבעותא ולא ירים ידוי למגנא בגין דאלין עשרה אינון זמינין ומתערין לגבי ההוא פרישו דידין ואי הוא למגנא אינון עשרה לטיין ליה²⁶¹¹ במאתן²⁶¹² וארבעין ותמניא לווטין והאי איהו דכתיב ביה (תהלים קט יז) ויאהב קללה²⁶¹³ ותבואהו</p>	<p>ולכן ישמר האדם בשעה שירים ידיו למעלה להיות בתפלה או בברכות או בבקשה ולא ירים ידיו לחנם משום שעשרה הללו מזומנים ומתעוררים אל אותה פרישת ידים ואם הוא לחנם אותם העשרה מקללים אותו במאתים ארבעים ושמונה קללות וזהו שכתוב בו ויאהב קללה ותבואהו.</p>
<p>וכדין רוח²⁶¹⁴ מסאבא שריא על אינון ידין דאיהו²⁶¹⁵ ארחיה למשרי על אתר ריקניא וברכתא לא שריא באתר ריקניא ועל דא (נ"א) דמברך ליה ואי אינון מתערין לגבי ההוא פרישו דידין ואיהו למגנא אינון לטיין ליה במאתן וארבעין ותמניא לווטין וכדין רוח</p>	<p>ואז רוח הטומאה שורה על אותם הידים שהוא דרכו לשרות על מקום ריק וברכה לא שורה במקום ריק ועל זה (שמברך אותו ואם הם מתעוררים אל אותו פורש הידים והם לחנם מקללים אותו במאתים וארבעים ושמונה קללות ואז רוח הטומאה שורה</p>

²⁶⁰³ בסוד מ"ן (מ"מ).

²⁶⁰⁴ כמ"ש שם, אתה עטור' דסתימן דאתון כו' וכדין את כל אשר תאמר ינתן לה כו' ור"ל אתה הוא כ"ב (אתון) וה"א עטורא דנותנין לה וזהו את כל, א"ת כ"ב, כל ה' דכליל לון, והוא סוד מנצפ"ך סוד נוק' דכליל לון בגויה, וזהו כ"ל, דהן נ' שערי בינה, ה' תרעין, והן כ"ח פרקין וא' בתראה הוא אשר תאמר ינתן לה, והוא דעת הנהר אלף אדרין דהוא אלף בתראה וכ"ב בחכמה, בל"ב נתיבות כ"ב וי', וה' בבינה נ' שערי בינה, וא' בדעת ושם הוא הפקת השאלה נהר דנפיק כו', ולכן הוא ראש לכל השאלות, אתה חונן כו', שאם אין דעת כו'. מעיקרא צריך מתתא באינון ז' היכלין דבריאה, שהן י"ס. וע"ש רנו ע"ב, ואי תימא מאן אתער שייפי תתאי כו'. וסוד הידין ע"ש רס ע"א וע"ב, ואלין אתמסרו לקדושי עליונים למהך באורחא ברזא דאתון כו' וידי אדם כו' ואלין אתרין ודוכתין דאתקרון ידי אדם דקיימא לבני נשא אלין שמהן קדישין דשליטין בכל דרגא ודרגא דבהון אעלין ב"נ צלותא ובעותא כו' עש"ב, וידוע דשמהן הן בבריאה, ועמ"ש בסוף תיקון ב"ה (יהל אור).

²⁶⁰⁵ ר"ל מהגבהת הידים של האדם לצד מעלה (יהל אור).

²⁶⁰⁶ כנ"ל והן מ"ן ומ"ד (יהל אור).

²⁶⁰⁷ בסוד מ"ד (מ"מ).

²⁶⁰⁸ עי' יהל אור.

²⁶⁰⁹ עי' יהל אור.

²⁶¹⁰ נגד ג' דרגין כסדר מלמעלה למטה צלותא כנ"ל, וג' דרגין אלו כוללין כל הע"ס שהן עשר אמירן (יהל אור).

²⁶¹¹ כל דבר שהוא לבטלה שורה בו סטרא דשמאלא, ולכך ברכה אינה מצויה בידי מצד הקדושה, מפני שנשאים לבטלה, הרי קללה מזומנת לו, והנה כמו שהברכה היתה לו לכל הגוף, שהם רמ"ח אברים, ע"י עשר אצבעות, כן הקללה (אור יקר).

²⁶¹² דע"ס כוללין קומה שלימה שהוא רמ"ח איברין, וכן בשם המפורש וכן בברכה, כמ"ש בפ' נשא קמז ע"א אמור חושבן רמ"ח איברים דבאדם וכבר כת' דבב"כ אתערו אינון עשרה שליטין כמ"ש ברע"מ קמה ע"א עש"ב (יהל אור).

²⁶¹³ דסיפא דקרא ולא חפץ בברכה כו' ור"ל שלא ראה להרים בתפלה (יהל אור).

²⁶¹⁴ כמ"ש שממית בידים תתפש וכמ"ו (יהל אור).

²⁶¹⁵ ר"ל מקום שהיה ראוי לקדושה לחול ולא חל שזהו טעם של ש"ז וכן בדבר שנתרוקן כגון במצורע ומת וכיוצא (יהל אור).

ספר שמות

<p>מסאבא שריא על אינון ידין דאיהו ארחיה למשרי על אתר ריקניא בגין כך יסתמר בר נש בשעתא דארים ידוי לעילא למהוי בצלו או בכרכאן ובצלוחתא ולא ירים ידוי למגנא ועל דא) כתיב (בראשית יד כב) הרימותי ידי אל יהויה אל עליון דמתרגמינן בצלו</p>	<p>על אותן ידים שהוא דרכה לשרות על מקום ריק משום כך ישמר האדם בשעה שמרים ידיו למעלה להיות או בברכות או בתפלה ולא ירים ידיו לחנם ועל זה) כתוב הרמתי ידי אל ה' אל עליון שמתרגמים בתפלה.</p>
<p>ובהאי פרישו דידין אית ריזין עלאי²⁶¹⁶ בשעתא דאתפרישו ואודקפו לעילא אוקיר²⁶¹⁷ בר נש לקודשא בריך הוא בכמה ריזין עלאי²⁶¹⁸ אחזי ליחדא רוא דעשר אמירן בגין ליחדא כלא ולא תברכא שמא קדישא כדקא חזי ואחזי²⁶¹⁹ ליחדא רוא דרתיכין פנימאי²⁶²⁰ ורתיכין דלבר²⁶²¹ בגין דיתברך שמא קדישא בכל סטרין ויתיהד כלא כחדא עילא ותתא</p>	<p>ובפרישת הידים הזאת יש סודות עליונים בשעה שנפרשים ומזדקפים למעלה מכבד האדם את הקדוש ברוך הוא בכמה סודות עליונים וראוי ליחד סוד של עשר האמירות כדי ליחד את הכל ולברך את השם הקדוש כראוי וראוי ליחד את סוד המרכבות הפנימיות והמרכבות החיצוניות כדי שיתברך השם הקדוש בכל הצדדים ויתיחד הכל כאחד מעלה ומטה.</p>
<p>פתח ואמר (שמות כג טו) ולא יראו פני ריקם דא איהו רוא דזקיפו דאצבען כד זקיף לון בר נש לעילא דבעי דלא לאודקפא בריקניא אלא בצלו ובבעותין ובכרכאן (או בחד מנייהו) ועל דא ולא יראו פני ריקם ולא יראו לפני לא כתיב אלא פני רוא²⁶²² דזקיפו דאצבען דלא אצטריכו לוקפא למגנא כמה דאתמר</p>	<p>פתח ואמר ולא יראו פני ריקם זהו סוד של זקיפת האצבעות כשזוקף אותם האדם למעלה שצריך שלא לזקף בריקנות אלא בתפלה ובבקשות ובברכות (או בא' מהם) ועל זה ולא יראו פני ריקם לא כתוב ולא יראו לפני אלא פני סוד של זקיפת האצבעות שלא צריך לזקפם לחנם כמו שנתבאר.</p>
<p>עשרה שליטין דקאמרן אינון עשר אמירן לתתא²⁶²³ ברוא (נ"א עשרה שלטנין ממנן דקאמרן אינון ממנן לתתא ברוא) דאתון רשימי²⁶²⁴ כגוונא דלעילא²⁶²⁵ ואלין קיימיין בקדמיתא²⁶²⁶ על ההוא זקיפו דאצבעאן</p>	<p>עשרה שליטים שאמרנו הם עשר אמירות למטה בסוד (עשרה שליטים ממונים שאמרנו אלו ממונים למטה בסוד) של האותיות הרשומות כדוגמא שלמעלה ואלה עומדים בראשונה על אותה זקיפת אצבעות</p>
<p>סז/ב²⁶²⁷</p>	

²⁶¹⁶ ר"ל סוד הדעת שהוא נק' רזא בכ"מ סוד ה' ליראיו סוד דיסוד והוא בחשאי בזיווג והוא ה"ח וה"ג ה' אצבעין דיד ויד שמאל ח"ג ולכן ברית קדישא אתער באצעאן (יהל אור). עי' לקמן רעח ע"א (לש"ו).
²⁶¹⁷ ר"ל שממשיך הדעת שהוא יקר שנמשך מדיקנא יקירא דכל יקירותא ביה תלוי ועמ"ש ברפ"ב דס"ד וכמ"ש ונגד זקניו כבוד (יהל אור).

²⁶¹⁸ עי' יהל אור.

²⁶¹⁹ עי' אריכות ביהל אור.

²⁶²⁰ ספירות דאצילות (מ"מ).

²⁶²¹ דבי"ע (מ"מ).

²⁶²² עי' יהל אור.

²⁶²³ פי' עשרה שליטים שהם עשר ממונים הם יונקים מעשרה ספירות דמלכות (מ"מ). והן י' מאמרות שבהן נברא העולם, וידוע שהם בבריאה, אלקים דעבודא דבראשית, אלקים לתתא, המאור הקטן, כמ"ש בפ' בראשית כ ע"א וע"ל סח ע"ב (יהל אור).

²⁶²⁴ פי' שם ב"ן שבמלכות (מ"מ). הוא אתון דשמא מפרש (יהל אור).

²⁶²⁵ שם יר"ד ה"א ר"א ה"א (מ"מ). ר"ל כגוונא דאצילות ועי' בתיקו"ז לט ע"א דעשר אצבעאן אינון עשר אתון דשמא מפרש שהן כ"ח מ"ה בעשר ובכ"ח פרקי עש"ב (יהל אור).

²⁶²⁶ דאינון קדמאין ראשית לכל, וכן הם בראשי אצבעאן בארמא לעילא (יהל אור)

²⁶²⁷

ספר שמות

<p>ובהא כל סטרא דקדושה²⁶²⁸ אתאחד לעילא לארמא כדין כל סטרין אחרנין אתכפיין בלהו ואודן למלכא קדישא²⁶²⁹</p>	<p>ובזה נאחז למעלה כל צד הקדושה להרים אז כל הצדדים האחרים כולם מתכופפים ומודים למלך הקדוש.</p>
<p>תא חזי ברזא דקדושה (נ"א דשמא קדישא)²⁶³⁰³⁰⁵ איהו מלך וכהן דמשמש תחותיה (ברזא דקדושה) בין לעילא בין לתתא אית מלך לעילא דאיהו רזא דקדש הקדשים ואיהו מלך עלאה ותחותיה אית כהן רזא דאור קדמאה דקא משמש קמיה ודא איהו כהן דאקרי גדול סטרא דימינא</p>	<p>בא וראה בסוד של קדושה (של השם הקדוש) הוא מלך וכהן שמשמש תחתיו (בסוד של קדושה) בין למעלה בין למטה יש מלך למעלה שהוא סוד של קדש הקדשים והוא מלך עליון ותחתיו יש כהן סוד של אור ראשון שמשמש לפניו וזהו כהן שנקרא גדול צד הימין.</p>
<p>אית מלך לתתא דאיהו כנוונא דההוא מלך עלאה ואיהו מלך על כל מה דלתתא ותחותיה אית כהן דמשמש ליה רזא דמיכאל כהנא רבא דאיהו לימינא (ודאי בסטרא דקדושה אית מלך וכהן) ודא איהו רזא דמהימנותא שלימתא סטרא דקדושה</p>	<p>יש מלך למטה שהוא כדוגמא של אותו מלך עליון והוא מלך על הכל שלמטה ותחתיו יש כהן שמשמש אותו סוד של מיכאל כהן גדול שהוא לימין (ודאי בצד הקדושה יש מלך וכהן) וזהו סוד האמונה השלמה צד הקדשה.</p>
<p>בסטרא אחרא דלא²⁶³¹ איהו סטרא דקדושה אית רזא דאיהו מלך והא אוקימנא דאקרי (קהלת ד יג) מלך זקן וכסיל ותחותיה אית כהן און ודא הוא רזא דכתיב (הושע יב ט) ויאמר אפרים אך עשרתי מצאתי און לי בגין דהילא דא שלטא²⁶³² על ההוא עובדא דעבד ירבעם ואלמלא דאשכח הילא דא לא יכיל לאצלהא בההוא עובדא</p>	<p>בצד האחר שאינו צד הקדושה יש סוד שהוא מלך והרי בארנו שנקרא מלך זקן וכסיל ותחתיו יש כהן און וזהו סוד הכתוב ויאמר אפרים אך עשרתי מצאתי און לי משום שכח זה שולט על אותו מעשה שעשה ירבעם ואלמלא שנמצא כח זה לא יכל להצליח באותו מעשה.</p>
<p>רזא דמלה בשעתא דהאי מלך והאי כהן אתכפיין ואתברו כדין כל סטרין אחרנין אתכפיין ואודן ליה לקודשא בריך הוא כדין</p>	<p>סוד הדבר בשעה שהמלך הזה והכהן הזה נכפים ונשברו אז נכפים כל יתר הצדדים ומודים לקדוש ברוך הוא ואז הקדוש ברוך הוא שולט לבדו</p>

²⁶²⁸ שהן ג' דרגין ול"ל לסט"א לינקא מסיומא דטופרי דאצבען כיון שאתרמו לעילא וכלא אתאחיד בשמא קדישא ואינון באודאה בארמאן דאצבעאן (יהל אור).

²⁶²⁹ דאינון ל"ל אחיזה אלא במאיכו דאצבעאן אינון בדרגא דלתתא לבד כמ"ש בפרשת ויקהל (רח ע"א) ובמאיכו דאצבעאן כו' עש"ב (יהל אור).

²⁶³⁰ ר"ל דקומת אדם הוא מב' דברים ראש וגוף, והוא ג"ר וז"ת, ובניה כוללת ג"ר וחסד ז"ת יומא דאזיל בכלהו יומין והן מלך וכהן, וכן בריאה ג"ר יצירה ועשיה ז"ת וז"ש בין לעילא בין לתתא. והנה הקדים מתחילה וישא אהרן ידו חד כו' ואח"כ אשכחנא בספרא דשלמא כו' משום דבפ' הרימותי כו' דהרים ידוי אז, דאז נתעלה הקב"ה משום מלך וכהן שנתחברו יחד לגבוה ומלכי צדק כו', והוא כהן ויתן כו', ובאותו היום עמק שוה שהושוו כל האומות כו', וכן כ"א הי' שניהם אלא בכללות זה מלך וזה כהן, ויחזק חרש את צורף כו', ולכן נאמר שם לאל עליון שנתגלה אז, אלא שנאמר הרימותי ידי, יד א' ולכן התחיל דבעי לארמא ימינא כו' והוא יד אברהם ידי (יהל אור).

²⁶³¹ ג"כ כמו בקדושה וז"ש למטה דאיהו סטר שמאלא, ר"ל דכל סט"א הוא סטר שמאלא ויותר שמאל הוא בס' וזהו שם סמ' (יהל אור).

²⁶³² וע"ל קצא ע"ב אמאי על אהרן בגין כו' דהאי כו' וע"ש קצב ע"א חמו דכוס כו' והוא סוד ראשית אונו דסט' דימינא הוא בכור כמ"ש ברע"מ ס"פ בא והוא ראשית ולכן כל ראשית לו ונק' כח כמ"ש בתיקל"ז וכמ"ש ימינך ה' נאדרי בכח ונאמר כחי וראשית אוני אבל הוא מסט' דלא אכלתי באוני לחם אונים וכל תוקפא הוא בימינא לכן נקרא כח ואון וז"ש יעקב בן ימין מבן און דהוא אחד אלא שאון יש לו ג"כ בסט"א לכן כמעט שנפלו בפלגש בגבעה אלולי שמיהר יעקב לקרותו בן ימין דל"ל חולקא שם (יהל אור).

ספר שמות

<p>קודשא בריך הוא שליט בלחודוי עילא ותתא²⁶³³ כמה דאת אמר (ישעיה ב יא) ונשגב יהו"ה לבדו ביום ההוא</p>	<p>מעלה ומטה כמו שנאמר (ישעיה כ) ונשגב ה' לבדו ביום ההוא.</p>
<p>כנונא דא ורזא דא ממש עבד קודשא בריך הוא בארעא דתבר מלך זקן וכסיל ודא הוא פרעה בשעתא דאתא משה לפרעה ואמר (שמות ה ג) אלהי העברים נקרא עלינו פתח ואמר (&) לא ידעתי את יהו"ה ובעא קודשא בריך הוא דיתיקר שמייה בארעא כמה דאיהו יקרא לעילא כיון דאלקי ליה ולעמיה אתא ואודי ליה לקודשא בריך הוא</p>	<p>כדוגמא זו וסוד זה ממש עשה הקדוש ברוך הוא בארץ ששבר מלך זקן וכסיל וזהו פרעה בשעה שבא משה לפרעה ואמר אלהי העברים נקרא עלינו פתח ואמר לא ידעתי את ה' ורצה הקדוש ברוך הוא שיתכבד שמו בארץ כמו שהוא נכבד למעלה כיון שהלקה אותו ואת עמו בא והודה לו לקדוש ברוך הוא.</p>
<p>לבתר אתבר ואתכפייא ההוא כהן און יתרו דמשמש תחותיה עד דאתא ואודי ליה לקודשא בריך הוא ואמר (&) ברוך יהו"ה אשר הציל אתכם וגו' (&) עתה ידעתי כי גדול יהו"ה וגו' ודא הוא כהן און סטרא אהרא דאיהו סטר שמאלא ודא איהו רזא דאמרה רחל כד חמאת דמיתת כמה דכתיב (בראשית לה יח) בן אוני ובגין דא אחי (נ"א אודי) יעקב ואמר בן ימין ולא בן אוני סטר ימינא ולא שמאלא</p>	<p>ואחר נשבר ונכפה אותו כהן און יתרו שמשמש תחתיו עד שבא והודה לו לקדוש ברוך הוא ואמר ברוך ה' אשר הציל אתכם וגו' עתה ידעתי כי גדול ה' וגו' וזהו כהן און צד האחר שהוא צד שמאל וזהו סוד שאמרה רחל כשראתה שהיא מתה כמו שכתוב בן אוני ולכן מהר²⁶³⁴ (הודה) יעקב ואמר בן ימין ולא בן אוני צד ימין ולא צד שמאל.</p>
<p>וכיון דההוא מלך וכהן אודו לקודשא בריך הוא ואתברו קמיה כדין אסתלק קודשא בריך הוא ביקריה על כלא עילא ותתא ועד דאסתלק קודשא בריך הוא ביקריה כד אודו²⁶³⁵ אלין קמיה לא אתייהיבת אורייתא עד לבתר דאתא יתרו ואודי ואמר עתה ידעתי כי גדול יהו"ה מכל האלהים ברוך יהו"ה אשר הציל אתכם וגו' כדין אסתלק קודשא בריך הוא ביקריה עילא ותתא ולבתר יהב אורייתא²⁶³⁶ בשלימו דשלטנו על כלא</p>	<p>וכיון שאותו מלך וכהן הודו לקדוש ברוך הוא ונשברו לפניו אז התעלה הקדוש ברוך הוא בכבודו על הכל מעלה ומטה ועד שהתעלה הקדוש ברוך הוא בכבודו כשהודו אלה לפניו לא נתנה תורה עד לאחר שבא יתרו והודה ואמר עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים ברוך ה' אשר הציל אתכם וגו' אז התעלה הקדוש ברוך הוא בכבודו מעלה ומטה ואחר כך נתן תורה בשלמות ששלטונו על הכל.</p>
<p>רבי אלעזר פתח³⁰⁶ ואמר (תהלים סז ד) יודוך עמים אלהים²⁶³⁷ יודוך עמים כלם תא הזי³⁰⁷ דוד מלכא קם ושבח ואודי למלכא קדישא והוה³⁰⁸ משתדל באורייתא בההיא שעתא כד רוח צפון אתער²⁶³⁸ והוה בטש</p>	<p>רבי אלעזר פתח ואמר יודוך עמים אלהים יודוך עמים כולם בא וראה דוד המלך קם ושבח והודה למלך הקדוש והיה עוסק בתורה באותה שעה כשרוח צפון התעוררה והיתה מכה באותם נימי הכנור והכנור היה מנגן</p>

²⁶³³ ר"ל באצילות "עילאה" ובי"ע "תתא" וכנ"ל. ותתא הוא כד אתברו ואהדרו מסט' דילהון שהן נגד עלמין דבי"ע אבל למעלה לא יגורך רע ושם העילוי (יהל אור).

²⁶³⁴

²⁶³⁵ כמ"ש בסוד הודו לה' כי טוב וכמש"ל דפרעה אמר ה' הצדיק ויתרו עתה ידעתי כו', ואורייתא הוא עשר אמירין דכלילין ביה הכל מלך וכהן לכן לא ניתן אורייתא כו', וכן היא כוללת כל עלמין (יהל אור).

²⁶³⁶ כדעת דקודם מ"ת בא (יהל אור).

²⁶³⁷ פי' כשיודוך עמים שעשו עצמם אלהות הם פרעה וחביריו כ"ש שיודוך עמים כולם (רח"ו).

²⁶³⁸ הם ה' גבורות דאימא הבאים בחצות (מ"מ).

ספר שמות

<p>ואומר שירה וכו' ואיזו שירה הוא אמר. באינון נימין דכנורא וכנורא הוה מנגן ואמר שירה וכו' ומה שירה הוה קאמר³⁰⁹</p>	<p>בא וראה בשעה שהקדוש ברוך הוא מתעורר אל כל אותן המרכבות לתת להן טרף כמו שבארנו שכתוב ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה אז כולם בשמחה פותחים ואומרים אלהים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה כשרוח צפון מתעוררת ויורדת לעולם נושבת ואומרת לדעת בארץ דרכך בכל גוים ישועתך בשעה שמנגן הכנור באותה רוח פותח ואומר יודוך עמים כולם כשהיה דוד קם ומתעורר עליו רוח הקודש פתח ואמר ארץ נתנה יבולה יברכנו אלהים אלהינו יברכנו אלהים וייראו אותו כל אפסי ארץ כדי להמשיך את טוב הקדוש ברוך הוא מלמעלה למטה אחר כך בא דוד וסדר אותם ברוח הקודש כאחד והתבונן בכל הכתוב הזה של הכנור (לפי) של שלמות של כבוד הקדוש ברוך הוא למעלה ולמטה.</p>
<p>תא הוי בשעתא דקודשא בריך הוא אתער²⁶³⁹ לגבי כל אינון רתיכין למיהב לון טרפא כמה דאוקימנא דכתיב (משלי לא טו) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה כדין כלהו בחדו פתחי ואמרי (תהלים סז ב) אלהים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה כד רוח צפון אתער ונחית לעלמא נשיב ואמר (&) לדעת בארץ דרכך בכל גוים ישועתך כנור בשעתא דאיהו מנגנא ביה בההוא רוחא פתח ואמר (&) יודוך עמים כלם (חסר) דוד כד הוה קם ואתער³¹⁰ עליה רוח קודשא פתח ואמר (&) ארץ נתנה יבולה יברכנו אלהים אלהינו יברכנו אלהים וייראו אותו כל אפסי ארץ (&) בגין לאמשכא מיבו דקודשא בריך הוא מעילא לתתא לבתר אתא דוד²⁶⁴⁰ ברוח קודשא וסדר לון כחדא ואסתכל בכלא בהאי קרא דכנורא (בגין) דשלימו דיקרא דקודשא בריך הוא עילא ותתא</p>	<p>בשעה ששאר העמים נכפים באים ומודים לקדוש ברוך הוא כיון שנכפים ומודים לו אז משתלם כבוד הקדוש ברוך הוא מעלה ומטה בשעה שבא משה</p>
<p>בשעתא דשאר עמין אתכפיין ואתיין ואודאן ליה לקודשא בריך הוא כיון דאינון אתכפיין ואודן ליה כדין אשתלים יקרא דקודשא בריך הוא עילא ותתא בשעתא דאתא משה</p>	<p>לפרעה ואמר לו ה' אלהי העברים נקרא עלינו וגו' הוא פתח ואמר לא ידעתי את ה'.</p>
<p>לפרעה ואמר ליה יהוה אלהי העברים נקרא עלינו וגו' (&) פתח איהו ואמר (&) לא ידעתי את יהוה</p>	<p>סח/א²⁶⁴¹</p>

²⁶³⁹ פי' מלכות, והיינו אלהים יחוננו, כי המלכות נקרא אלהים (מ"מ). קב"ה אתער הוא דרגא דבינה דמקנן בכורסייא, מבינה כל ברכאין וכמש"ל (קסט ע"ב), ומהאי שביעא' מתברכין וש"מ רבו מספר. ורוח צפון דאתער ונחית לעלמא הוא המשכת הדעת בעלמא ואתערותא הוא מבינה כידוע וכנור הוא מלכות כנור דדוד וביה מנשב ההוא רוחא, ועי' בתיקו"ז תיקון כ"ה ותיקון נ', ואח"כ קם דוד וביה הוה ג"כ אלו ג' כד אתער משינתיה ואח"כ התעסקו בתורה ושהוא הדעת, וז"ש וההוא שעתא כדין רוח כו' והכנור מנגן ג' כ' באתערותא באורייתא ודוד הוה אמר ורוח צפון וכנור נגד ג' הנ"ל. אלא כאן פסוקא דכנור קודם לרוח דדוד שני מדות דיליה כמ"ש בפ' פנחס, ואח"כ בשרייתא רוח הקדוש על דוד אמר פסוק השביעי כלל כולם דביה ז' תיבין נגד ז' פסוקים. והנה ג' פסוקים הן באצילות וג' דוד הן בב"ע שהן עלמין דמלכות דרגא דדוד ג' לעילא דכליל כלא וג' לתתא והשביעית הוא בארץ שלנו שכוללת הכל בחי' התחתונה של העולמות וז"ש כאן האי מימרא ומפרש והולך "ולבתר אתא דוד וכו'" (יהל אור).

²⁶⁴⁰ והכל בשעתא דעמין אתברו דלכן כנור מנגנא יודוך עמים וכו', וכמש"ו, וכן הז"פ נגד ז"ת וד' אחרונים נה"ם הן דנוק' לכן הם בב"ע ומלכות נגד הארץ שלנו כנ"ל וידוע שאבהן חג"ת שכוללן ג' דרגין כמ"ש בסוד סעודת שבת ולכן הם בחג"ת ובנה"י (יהל אור).

ספר שמות

<p>ורצה הקדוש ברוך הוא שיתכבד שמו בארץ כמו שהוא נכבד למעלה כיון שהלקה אותו ואת עמו בא והודה לקדוש ברוך הוא שכתוב ה' הצדיק הוא שהיה מלך חשוב²⁶⁴² של כל העולם כיון שהודה אז כל שאר העמים הודו שכתוב אז נבהלו אלופי אדום.</p>	<p>ובעא קודשא בריך הוא דיתייקר שמיה בארעא כמה דאיהו יקירא לעילא כיון דאלקי ליה ולעמיה אתא ואודי ליה לקודשא בריך הוא דכתיב (שמות ט כז) יהוה הצדיק איהו דהוה מלכא קרופיניוס דכל עלמא כיון דאיהו אודי כל שאר מלכין אודון דכתיב (שם טו טו) אז נבהלו אלופי אדום</p>
<p>בא יתרו כומר עליון וגדול ממונה גדול (של כל הממונים) של כל האלילים האחרים והודה לקדוש ברוך הוא ואמר עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים אז התעלה והתכבד הקדוש ברוך הוא בכבודו מעלה ומטה ואחר כך נתן תורה בשלמות כששלטונו על הכל.</p>	<p>אתא יתרו כומרא עלאה ורברבא רב ממנא (דכל ממנא) דכל טעוין אחרנין ואודי ליה לקודשא בריך הוא ואמר (&) עתה ידעתי כי גדול יהוה מכל האלהים כדן אסתלק ואתייקר קודשא בריך הוא ביקריה עילא ותתא ולבתר יהב אורייתא בשלימו דשלטנו על כלא</p>
<p>אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בריה²⁶⁴³ על דא כתיב²⁶⁴⁴ (תהלים סו ד) יודוך עמים אלהים יודוך עמים כולם בא רבי אלעזר ונשק ידו בכה רבי אבא ואמר כרחם אב על בנים מי ירחם על רבי אלעזר וישלים דבריו חוץ מאהבת של האדון אשרי חלקנו שזכינו לשמוע דברים אלו לפניו שלא נבוש בהם לעולם הבא.</p>	<p>אמר רבי אבא הרי לא כתוב ביתרו כהן און [אלא] כתוב כהן מדין אמר לו הכל אחד בתחלה חמיו של יוסף נקרא כהן און ואחר כך חמיו של משה כהן מדין והכל סוד אחד שהרי שני אלה משה ויוסף עומדים בדרגה של סוד אחד בסוד האות ו'ו שני וו"ם כאחד ומה שנאמר כהן מדין סוד זה אשת מדינים (משה ויוסף בסוד אחד עומדים וסוד זה ו'ו שנים כאחד).</p>
<p>אמר רבי אבא הא כהן און לא כתיב ביתרו כהן מדין כתיב אמר ליה כלא איהו חד²⁶⁴⁵ בקדמיתא חמיו דיוסף כהן און אקרי ולבתר חמיו דמשה כהן מדין וכלא רזא חדא דהא אלין תרין משה ויוסף בדרגא דרזא חדא קיימין ברזא דאת ו'ו תרין ווין כחדא ומה דאתמר כהן מדין רזא דא אשת מדינים (משה ויוסף ברזא חדא קיימי רזא דא ו'ו תרין כחדא²⁶⁴⁶)</p>	<p>אמר רבי אבא הרי לא כתוב ביתרו כהן און [אלא] כתוב כהן מדין אמר לו הכל אחד בתחלה חמיו של יוסף נקרא כהן און ואחר כך חמיו של משה כהן מדין והכל סוד אחד שהרי שני אלה משה ויוסף עומדים בדרגה של סוד אחד בסוד האות ו'ו שני וו"ם כאחד ומה שנאמר כהן מדין סוד זה אשת מדינים (משה ויוסף בסוד אחד עומדים וסוד זה ו'ו שנים כאחד).</p>

²⁶⁴²

²⁶⁴³ ט"ס למעלה סז ע"ב פתח ואמר יודוך עמים כו' אלא צ"ל פתח ר"ש ואמר יודוך כו' והכל מדברי ר"ש להסכים עם ר"א (יהל אור).

²⁶⁴⁴ לראיה על דבריו שעליו קוטב כל המאמר של ר"ש כמש"ל לבתר אתא כו' בגין דשלימו דיקרא כו' בשעתא כו' כנ"ל (יהל אור).

²⁶⁴⁵ כי הדעת הוא כלל ופרט וכלל כמ"ש בתיקון מ"ז, ומשה הוא הדעת במקומו למעלה, ולכן הם בדרגא חדא בכללם (יהל אור).

²⁶⁴⁶ ר"ל הו"ו מלא של השם דכל ו' הוא בדעת כמש"ש לח ע"א, וכן נקרא ידע ביסוד ע"ש הדעת. והנה זיווגא דדעת כ"י כמ"ש שאמרה שבת כו' שהוא הדעת וכמ"ש בתיקון ע' דחסד ונצח כחדא וכן כולם. וכ"י באימא והוא הדעת שמשותפת בתחתונים, ועיקרו בשבילה שאין המשכות הדעת אלא בזיווגא בנוק' והנהר נק' שלום כמ"ש (ברכות נו ע"ב) ג' שלומות כו' כנהר שלום. והיפוכו בסט"א וזהו אשת מדינים וזהו כהן מדין דכל ספי' כלולה מ"ס וביוסף נק' און, כחי וראשית אוני כנ"ל וכאן עלמא הוי קאים בסוד הדעת כהן מדין (יהל אור).

ספר שמות

<p>ארים ידוי על רישיה רבי אבא ובכה אמר נהירו דאורייתא סלקא השתא עד רום רקיעא דכרסייא עלאה לבתר דיסתלק מר מעלמא מאן ינהיר נהירו דאורייתא ווי לעלמא דישתאר יתום מינך אבל מלין דמר יתנהירו בעלמא עד דייתי מלכא משיחא וכדין כתיב (ישעיה יא ט) ומלאה הארץ דעה את יהוה וגו'.</p>	<p>רבי אבא הרים ידיו על ראשו ובכה אמר אור התורה עולה עתה עד רום הרקיע של הכסא העליון אחר שיסתלק האדון מהעולם מי יאיר את אור התורה אוי לעולם שישאר יתום ממך אבל דברי האדון יאירו בעולם עד שיבא מלך המשיח ואז כתוב ומלאה הארץ דעה את ה' וגו'.</p>
<p>וישמע יתרו כהן וגו' (&) רבי חייא אמר האי קרא אית לאסתכלא ביה בקדמיתא כתיב את כל אשר עשה אלהים למשה ולביתו כי הוציא יהוה אלא רוא דא את כל אשר עשה אלהים דא שמא דאגין על משה ועל ישראל ולא אתעדי מנייהו בגלותא ולבית שמא עלאה אפיק לון ממצרים דהא שמא קדישא דאפיק לון ברוא דיובלא הוה</p>	<p>וישמע יתרו כהן וגו' רבי חייא אמר פסוק זה יש להתבונן בו בתחלה כתוב את כל אשר עשה אלהים למשה ואחר כך כתוב כי הוציא ה' אלא סוד זה את כל אשר עשה אלהים זה השם שהגן על משה ועל ישראל ולא עזב אותם בגלות ואחר כך השם העליון הוציא אותם ממצרים שהרי השם הקדוש שהוציא אותם היה בסוד היובל.</p>
<p>דבר אחר²⁶⁴⁷³¹² את כל אשר עשה אלהים למשה כד אתרמי לנהרא וכד שזיב ליה מחרבא דפרעה ולישראל עמו דכתיב (שמות ב כד) וישמע אלהים את נאקתם וכתוב (שם א יב) וכאשר יענו אתו כן ירבה וכן יפרוץ</p>	<p>דבר אחר את כל אשר עשה אלהים למשה כשנזרק לנהר וכשהציל אותו מחרב פרעה ואת ישראל עמו שכתוב וישמע אלהים את נאקתם וכתוב וכאשר יענו אתו כן ירבה וכן יפרוץ.</p>
<p>וישמע יתרו כהן מדין רבי יוסי פתח (תהלים קיא ט) פדות שלח לעמו צוה לעולם בריתו קדוש ונורא שמו מאי שנא בכל שאר קראי דבכלהו תרין תיבין מאלפא ביתא ובהאי קרא ובקרא דאבתריה תלת תלת אלא בנין לאשלמא שית סטרין בהאי אלפא ביתא האי לקבל תלת²⁶⁴⁸ פורקנין דישראל בר פורקנא קדמאה קרא אחרא²⁶⁴⁹ לקבל תורה נביאים וכתובים וכלא תליא בהאי חכמה²⁶⁵⁰</p>	<p>וישמע יתרו כהן מדין רבי יוסי פתח פדות שלח לעמו צוה לעולם בריתו קדוש ונורא שמו מה שונה בכל שאר הפסוקים שבכולם שתי תיבות מאלף בית ובפסוק זה ובפסוק שלאחריו שלש שלש אלא כדי להשלים ששה צדדים באלף בית הזה זה כנגד שלש הגאולות של ישראל חוץ מהגאולה הראשונה פסוק אחר כנגד תורה נביאים וכתובים והכל תלוי בחכמה הזו.</p>

²⁶⁴⁷ בתחילה פי' דאגין עלייהו בגלותא ומשה וישראל בכלל ועתה פי' ניסין דעביד עמהון ולכ"א בפרט דבגלותא לא אתגלי רק שמא דאלקים כי שמא דהו"ה נתגלה בגאולה למעביד ניסין דבהאי עביד ניסין כידוע (יהל אור).

²⁶⁴⁸ ראשון פדות מבבל בבית שני במדי והן ג' אומות בג' גליות שני ביון ע"י הכהנים וזהו צוה לעולם בריתו וכמש"ל רנח ע"א וע"ד הוה כהנים כו' ולהאי אצטריך כו' והוא לקבל היכלא שתיביתא דלהון ערלה את הברית ואת החסד שלישי לעתיד לבא והתגדלתי והתקדשתי כו' והתנבא דוד על העתיד לבד מה שעבר (יהל אור).

²⁶⁴⁹ כמ"ש ראשית חכמה כו', והוא התורה פי' פתחה בחכמה בראשית שהוא ראשית חכמה, וכמ"ש בתיקונים בחוכמתא, שכל טוב שהוא ע"י המעשים והסיפורים כמ"ש במ"א והוא בנביאים והתחלת נביאים לא ימוש כו' אז תשכיל כו' תהלתו הוא כתובים בראשיתו תהלים וכן איוב ושאר וכן ב"ק תורה בת"ת ספר זכרון ספר תורה ונביאים וכתובים בחו"ג ופורקנא בנה"י שהן גוונים דאתחזיין דמתמן ב' משיחין כל הניסים (יהל אור).

²⁶⁵⁰ ר"ל כל תנ"ך, שכל טוב כו', תהלתו כו', קאי אראשית חכמה שהוא שכל טוב כו', והוא כמ"ש (תענית ט ע"א) ליכא מידי כו' דלא מרמזי כו' (יהל אור).

ספר שמות

<p>³¹³פדות שלח²⁶⁵¹ לעמו כד פריק קודשא בריך הוא לישראל מגלות מצרים ועבד לון נסין וגבורין צוה לעולם בריתו כד אתא יתרו וקביל ליה קודשא בריך הוא וקריב ליה לפולחניה ומתמן²⁶⁵² אתקריבו כל אינון גיורין תחות גדפוי דשכינתא מתמן ולהלאה קדוש²⁶⁵³ ונורא שמו דהא כדין אתקדש שמה דקודשא בריך הוא דהא (מסמרא אחרא)³¹⁴ יתקדש שמה קדישא כד אתבר ואתכפיא סמרא אחרא כמה דהוה ביתרו</p>	<p>פדות שלח לעמו כשגאל הקדוש ברוך הוא את ישראל מגלות מצרים ועשה להם נסים וגבורות צוה לעולם בריתו כשבא יתרו וקבלו הקדוש ברוך הוא וקרבו לעבודתו ומשם התקרבו כל אותם גרים תחת כנפי השכינה משם והלאה קדוש ונורא שמו שהרי אז התקדש שם הקדוש ברוך הוא שהרי (מהצד האחר) מתקדש שם הקדוש כשנשבר ונכפה הצד האחר כמו שהיה ביתרו.</p>
<p>וישמע יתרו וגו' (&) וכי יתרו שמע וכל עלמא לא שמעו והא כתיב (שמות טו יד) שמעו עמים ירגזון אלא כל עלמא שמעו ולא אתברו והאי שמע ואתבר</p>	<p>וישמע יתרו וגו' וכי יתרו שמע וכל העולם לא שמעו והרי כתוב שמעו עמים ירגזון אלא כל העולם שמעו ולא נשברו והוא שמע ונשבר</p>
<p style="text-align: center;">סח/ב²⁶⁵⁴</p>	
<p style="text-align: center;">זהר</p>	
<p>ואתכפיא מקמיה דקודשא בריך הוא ואתקרב לדחלתיה</p>	<p>ונכפה מלפני הקדוש ברוך הוא וקרבו ליראתו.</p>
<p>רבי אבא אמר בכמה²⁶⁵⁵ אתר תנינן דקודשא בריך הוא כל מה דעבד לעילא ותתא כלא איהו קשוט ועובדא דקשוט ולית לך מלה בעלמא דבעי בר נש לדחיא ליה מניה ולאנהגא ביה קלנא דהא כלהו עובדא דקשוט אינון וכלא אצטריך בעלמא</p>	<p>רבי אבא אמר בכמה מקומות שנינו שכל מה שעשה הקדוש ברוך הוא למעלה ולמטה הכל הוא אמת ומעשה אמת ואין לך דבר בעולם שצריך אדם לדחותו ממנו ולנהג בו קלון שהרי כולם מעשי אמת הם והכל צריך בעולם.</p>
<p>דהא זמנא חדא הוה רבי אלעזר אזיל בארחה והוה אזיל³¹⁵ עמיה רבי חזקיה חמו חד הויא קם רבי חזקיה למקטליה אמר ליה רבי אלעזר שביק ליה לא תקטליניה אמר ליה והא מלה בישא איהו דקטיל בני נשא אמר ליה לרבי חזקיה והא כתיב (קהלת י יא) אם ישוך הנחש בלא לחש לא נשיך הויא לבר נש עד דלחשין ליה מלעילא ואמרי ליה זיל קטיל ליה לפלניא</p>	<p>שהרי פעם אחת היה רבי אלעזר הולך בדרך והיה הולך עמו רבי חזקיה ראו נחש אחד קם רבי חזקיה להרגו אמר לו רבי אלעזר עזב אותו אל תהרג אותו אמר לו והרי הוא דבר רע שהורג בני אדם אמר לו לרבי חזקיה והרי כתוב אם ישוך הנחש בלא לחש לא נושך הנחש את האדם עד שלוחשים לו מלמעלה ואומרים לו לך הרוג את פלוני.</p>
<p>ולזמנין כמה דעביד האי הכי נמי שויב לבר נש ממלין אחרנין ועל ידוי ארחיש קודשא בריך הוא ניסא לבני נשא וכלא בידא דקודשא בריך הוא תליא וכלא איהו עובדי</p>	<p>ולפעמים כמו שעשה זה כך גם מציל את האדם מדברים אחרים ועל ידו מרחיש הקדוש ברוך הוא נס לבני אדם והכל תלוי ביד הקדוש ברוך הוא</p>

²⁶⁵¹ השתא מפרש באופן אחר כל הפ' על גאולת מצרים (יהל אור).

²⁶⁵² ר"ל זהו לעולם בריתו (יהל אור).

²⁶⁵³ ר"ל בכל הגוים והן ג' דרגין מלך וכהן ישראל, וכן באומות ואח"כ ראשית חכמה דאח"כ אתייהב אורייתא כנ"ל וכלילא בה תנ"ך כנ"ל וכמ"ש (שבת פח ע"א) בריך רחמנא דיהיב לן אורייתא תליתאי ביום תליתאי כו' (יהל אור).

²⁶⁵⁴

²⁶⁵⁵ עי' יהל אור.

ספר שמות

<p>ידיו ואצטרך עלמא להו ואי לאו דאצטרך לון עלמא לא עבד לון קודשא בריך הוא ועל דא לא בעי בר נש לאנהגא בהו קלנא במלי דעלמא במלוי ובעובדוי דקודשא בריך הוא על אחת כמה וכמה</p>	<p>והכל הוא מעשי ידיו וצריך אותם העולם ואם העולם לא היה צריך אותם לא היה הקדוש ברוך הוא עושה אותם ולכן לא צריך אדם לנהג בהם קלון בדברי העולם בדבריו ומעשיו של הקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה.</p>
<p>פתח ואמר (בראשית א לא) וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד וירא אלהים דא אלהים היים²⁶⁵⁶ וירא דאסתכל לאנהרא לון ולאשגחא לון את כל אשר עשה כלא בכללא חדא עילא ותתא²⁶⁵⁷ והנה טוב דא סטרא דימינא מאד דא סטרא דשמאלא והא אוקמוה טוב דא מלאך היים מאד דא מלאך המות וכלא רזא חדא²⁶⁵⁸ רזא הוא לאינן דמסתכלי ברזא דחכמתא²⁶⁵⁹</p>	<p>פתח ואמר וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד וירא אלהים זה אלהים חיים וירא שהסתכל להאיר להם ולהשגיח עליהם את כל אשר עשה הכל בכלל אחד מעלה ומטה והנה טוב זה צד הימין מאד זה צד השמאל והרי פרשוה טוב זה מלאך החיים מאד זה מלאך המות והכל סוד אחד סוד הוא לאותם שמתבוננים בסוד החכמה.</p>
<p>וירא אלהים את כל אשר עשה בכל עובדא דבראשית כתיב וירא אלהים כי טוב והכא וירא אלהים את כל אשר עשה אלהים²⁶⁶⁰ לתתא²⁶⁶¹ שליט על תתאי אלהים²⁶⁶² לעילא שליט על עלאי דא איהו רזא דאלהים היים²⁶⁶³ (נ"א כלא³¹⁶ איהו אלהים היים) דאנהיר ואדליק כל אינן בוצינין עלאינן ותתאינן ומתמן נפקין כל אינן נהורין לאנהרא</p>	<p>וירא אלהים את כל אשר עשה בכל מעשה בראשית כתוב וירא אלהים כי טוב וכאן וירא אלהים את כל אשר עשה אלהים למטה שולט על התחתונים אלהים למעלה שולט על העליונים זהו סוד של אלהים חיים (הכל הוא אלהים חיים) שמאיר ומדליק כל אותם נרות עליונים ותחתונים ומשם יוצאים כל אותם אורות להאיר.</p>
<p>תא חזי יתרו הוא דיהב עיטא למשה על תקונא דדינין הכי אצטרך ורזא דא דאודי ליה לקודשא בריך הוא וסדר קמיה תקונא דינוי לאחזאה מה דכתיב (דברים א יז) כי המשפט לאלהים הוא ולא לסטרא אחרא²⁶⁶⁴ ודינין לישראל אתייהבו ולא לאהרא דכתיב (תהלים קמוז יט) חקיו ומשפטיו לישראל ותא</p>	<p>בא וראה יתרו הוא שנתן עצה למשה על תקון הדינים כך צריך וסוד זה שהודה לו לקדוש ברוך הוא וסדר לפניו תקון הדינים להראות מה שכתוב כי המשפט לאלהים הוא ולא לצד האחר והדינים נתנו לישראל ולא לאחר שכתוב חוקיו ומשפטיו לישראל ובא וראה לא ינהג אדם קלון באחר ודבר הדיוט דבר</p>

²⁶⁵⁶ בינה (רח"ו).

²⁶⁵⁷ אצילות ובי"ע דאלקים חיים למעלה (יהל אור).

²⁶⁵⁸ ר"ל עם מ"ש טוב סט' דימינא מאד כו' (יהל אור).

²⁶⁵⁹ עי' יהל אור.

²⁶⁶⁰ מלכות (רח"ו). עי' הערה הובא בסוף הספר.

²⁶⁶¹ ר"ל שכינה תתאה על בי"ע והכל דרגא חדא כמו שבינה כוללת ג"ר והיא על זר"ן כן היא בבריאה ועל יצירה ועשייה ובד"א פי' הכל על בינה וכנ"ל (יהל אור).

²⁶⁶² בינה (רח"ו). המאציל א"ס ית"ש מתייחד בז"א ומלכות והוא חד עמהם יחיד ומיוחד, וע"י יחודו בז"א נתגלה בשם הוי"ה ב"ה, וביחודו בהמלכות נתגלה בה בשאר כל השמות כולם המסתעפים מהשם הוי"ה. ונעשית המלכות עי"ז, ר"ל ע"י יחודו בה וגילויו בה לאלה"י כל הארץ המנהגת את כל העולמות כולם (כללים ח"א לא ע"ב), כל עומק דרכי ההנהגה של עתה שהם תלויים בהנוק' (שם ח"ב ח ע"א).

²⁶⁶³ הטעם הוא כי אין להחיצונים אחיזה בהם, לכן נקראים הם חיים. וכ"ז הוא משום שהם קרובים לאור א"ס, מקור החיים (דע"ה ח"ב צז ע"ב).

²⁶⁶⁴ כדי לאתקדשא שמא דקב"ה כנ"ל וכמשי' אבל שאמר והכי אצטרך הוא משום דקין אמר לית דין כו' והוא נפרד מקין ואתתקן בזה (יהל אור).

ספר שמות

<p>חזי לא ינהיג בר נש קלנא באחרא ומלה דהדיוטא מלה</p>	
<p>תוספתא</p>	
<p>בטמירו דטמירין²⁶⁶⁵ אתרשים רשימו חד דלא אתחזי²⁶⁶⁶ ולא אתגליא ההוא רשימו רשים ולא רשים²⁶⁶⁷ מארי דסכלתנו ופקחין דעינין לא יכלין למיקם ביה איהו קיומא דכלא²⁶⁶⁸ ההוא רשימו²⁶⁶⁹ איהו זעיר²⁶⁷⁰ דלא אתחזיא ולא אתגליא קיימא ברעותא²⁶⁷¹ לקיימא כלא לנטלא מה דנטלא ממה דלית ביה רשימו²⁶⁷² ולא רעותא דלא אתחזי²⁶⁷³</p>	<p>במכסה שבמכסים נרשם רושם אחד שלא נראה ולא התגלה אותו רושם רשום ולא רשום בעלי התבונה ועינים פקוחות לא יכולים לעמוד בו הוא קיום הכל אותו הרושם הוא קטן שלא נראה ולא התגלה עומד ברצון לקיים הכל לקבל מה שמקבל ממה שאין בו רושם ולא רצון שלא נראה.</p>
<p>ההוא רשימו בעא לאחפיא גרמיה ועבד ליה לגרמיה לאתטמרא ביה חד היכלא²⁶⁷⁴ ההוא היכלא אפיק ליה מגרמיה ומתח ליה במתיחו רב²⁶⁷⁵ וסניא לכל סטרין אוקיר ליה בלבושי יקר²⁶⁷⁶ פתח ליה חמשין תרעין²⁶⁷⁷</p>	<p>אותו הרושם רוצה לכסות את עצמו ועושה אותו לעצמו להטמין בו היכל אחד אותו היכל מוציא אותו מעצמו ומותח אותו במתיחה גדולה ורבה לכל הצדדים מכבד אותו בלבושי כבוד ופותח לו חמשים שערים.</p>
<p>לגו בגו²⁶⁷⁸ אתטמר ואתגניז ההוא רשימו כיון דאתגניז ביה ועאל בגויה אתמליא נהורא מההוא נהירו נבעין נהורין וניצוצין נפקין²⁶⁷⁹ מאינון תרעין ונהרין כלא²⁶⁸⁰</p>	<p>לפני ולפנים נטמן ונגנז אותו רושם כיון שנגנז בו ונכנס לתוכו מתמלא באור מאותו האור נובעים אורות וניצוצות יוצאים מאותם השערים ומאירים הכל.</p>

²⁶⁶⁵ עי' יהל אור.

²⁶⁶⁶ הוא סוד י' דנפיק מאויר, י' אור, והוא שרש אבא (יהל אור).

²⁶⁶⁷ עי' יהל אור.

²⁶⁶⁸ כמ"ש בפ' ויקרא דף י ע"ב, א"ל על י' קיימא כלהו ומניה אתבניאו וכו' (יהל אור).

²⁶⁶⁹ פי' רשימו הוא יסוד אבא (זהר הרקיע). ר"ל שאבא הוא יו"ד דשמא קדישא והיא קטנה מכל כ"ב אתוון להורות שאבא נעלם מאד (רח"ו).

²⁶⁷⁰ כמ"ש בתז"ח (נ ע"ג) איהו זעיר ומגו זעירותא דיליה טמיר בסתימו דמעוי ולא ידיע (יהל אור).

²⁶⁷¹ הוא סוד מצח עתיק שהוא רצון עליון יסוד דעתיקא (זהר הרקיע).

²⁶⁷² הוא אין סוף דאין בו סוד הרשימו הנגלה באבא ולא רעותא הוא יסוד דעתיק שהוא סוד המצח (זהר הרקיע).

²⁶⁷³ ר"ל שניטל מא"ס ממ"ס כמ"ש בז"ח ה ע"ב את י' סלקא ברעו דמחשבה (יהל אור).

²⁶⁷⁴ היינו אמה שנכנס יסוד אבא בגווה (זהר הרקיע). עי' יהל אור.

²⁶⁷⁵ הוא ה' עלאה אתפשטותא דהאי ראשית שמקודם בצורת י' זעירא (יהל אור).

²⁶⁷⁶ עי' אריכות ביהל אור.

²⁶⁷⁷ הוא פתיחת הה' וכלילותה בי' (יהל אור).

²⁶⁷⁸ חכמה שנגנז בה והוא סוד נקודה האמצעית של ה' כמ"ש בפרשת תצוה קפ ע"ב (יהל אור).

²⁶⁷⁹ פי' נהורין הם ה"ח ה"פ אור דיום א' וה"ג נק' ניצוצין וה"ח ביסוד אבא וה"ג ביסוד אימא והם ה' תרעין כל א' כלול מ' הרי נ' תרעין דאימא הה"ג ואח"כ מתלבש יסוד אבא ביסוד אימא ונכנסין בז"א ונותנים לו ה"ח הם היריעות והם ה' והם ו' כי באמת הם אינם מתפשטים מחסד עד הוד כל א' נוטל א' ויסוד נוטל אח"כ כולם והיא היריעה הששית אבל באמת אינם בחשבון חסדים הנפרדים בגו אינון יריעין קיימא חד מרקמא הוא סוד חסד שבאמא שהוא כולל כל ה"ח ומחלקם על הסדר לכל מדה בסוד יומם יצוה ה' חסדו ואמר מרקמא כי אין דומה חסד שבחסד אל חסד שבגבורה וא"כ יש בה גוונים הרבה וזהו שאמר מרקמא (זהר הרקיע).

²⁶⁸⁰ זריק ניצוצין כו' - בינה, שמשם בוצינא, דזריק ניצוצין כידוע. שסוד נהורין וניצוצין, נהורים בחכמה, וניצוצין בבינה, שהן אוירא ובוצינא (גר"א בתיקו"ז א ע"א). ועי' יהל אור.

ספר שמות

<p>ההוא היכלא אתחפיא בשית יריען²⁶⁸¹ אינון שית יריען אינון חמש לגו²⁶⁸² בנו אינון יריען²⁶⁸³ קיימא חד יריעה מרקמא²⁶⁸⁴ בההוא יריעה²⁶⁸⁵ אתחפיא ההוא היכלא מניה אשנח²⁶⁸⁶ וחמא לכלא</p>	<p>אותו היכל מכסה בשש יריעות אותן שש יריעות הן חמש לפני ולפנים אותן יריעות עומדת יריעה אחת רקומה ובאותה היריעה מתכסה אותו ההיכל ממנו משגיח ורואה הכל.</p>
<p>האי היכלא איהו²⁶⁸⁷ פקיהא דעינין דלא ניים איהו אשנח תדיר לאנהרא לתתא מגו נהירו²⁶⁸⁸ דההוא רשימו ההוא סכלתנו²⁶⁸⁹ חכמתא טמירתא רעו דרעותין (ס"א בעו דבעותין) הוי גניז וטמיר ולא אתגליא קיימא ולא קיימא בריך הוא מטמיר דטמירו²⁶⁹⁰ בריך הוא לעולם ולעלמי עד אמן (ע"כ)</p>	<p>ההיכל הזה הוא פקיחת העינים שלא ינום הוא משגיח תמיד להאיר למטה מתוך האור של אותו הרושם אותה תבונה חכמה נסתרת רצון הרצונות (בקשת הבקשות) היה גנוז וטמון ולא התגלה עומד ולא עומד ברוך הוא מהמכוסה שבמכוסים ברוך הוא לעולם ולעלמי עד אמן.</p>
<p>סמ/א²⁶⁹¹</p>	
<p>איהו דהא במשה כתיב (&) וישמע משה לקול חותנו וגו'</p>	<p>הוא שהרי במשה כתוב וישמע משה לקול חתנו וגו'.</p>
<p>וישמע יתרו וגו' (&) פתח ואמר (תהלים יח ג) על כן אודך²⁶⁹² בגוים יהו"ה ולשמך אזמרה דוד מלכא אמר דא ברוח קודשא בשעתא</p>	<p>וישמע יתרו וגו' פתח ואמר על כן אודך בגוים ה' ולשמך אזמרה דוד המלך אמר את זה ברוח הקודש בשעה שראה שהרי כבוד הקדוש ברוך הוא</p>

²⁶⁸¹ היכל הזה הוא הבינה "ואתחפיא בשית יריען" הם מחסד ועד יסוד דזעיר אפין, כנודע כי בינה עלאה נגנזת תוך בינה דזעיר אפין, ומשם ולמטה עד היסוד יש שית יריען, והם סוד אות ה' ראשונה הנגנזת גו אות ו' הנקראת שית יריען ודע כי החסד יש בו מציאות אחד אשר על שמו נקרא יומם ונתבאר בפרשת אמור שהוא משום דאזיל עם כולוהו יומין. פירוש כי הוא מתפשט בכל שאר החמשה ספירות אשר למטה ממנו כי הם אינם יכולים לקבל הארה עליונה אם לא באמצעות החסד הזה הנמשך ואזיל בכלוהו. ונמצא כי הם שית חסדים שהם שית יריען הנז'. אבל הראשונה מכולן כולה חסד ואינה נכנסת במספר עמהם אבל החמשה ספירות אחרות יש בהם מציאות החסד ואינן חסד גמור אלא שבתוכן מתלבשין חמש יריען דחסד כנז'. וזמ"ש אינון שית יריען אינון חמש לגו. פירוש כי לגו מהנהו חמש ספירות נמשכין בתוכן ה' יריעות החסד כי הראשונה אינה בכללן לפי שהיא לגו מכולהו חמש יריען הנז' (שער מאמרי רשב"י, ועי' שם עוד יד ע"ד). הוא ו"ק של בינה סוד הדעת שלה, שהן נ' תרעין וכלילתן ביסוד (יהל אור).

²⁶⁸² עי' יהל אור.

²⁶⁸³ עי' יהל אור.

²⁶⁸⁴ הוא בחינת החסד העליון עצמו הנקרא יומם המתפשט לגו מאינון חמש. וטעם היותה נקראת מרקמ' הוא לפי שהיא הנותנת ציור וגוון לכל החמש ספירות אשר תחתיה ולכן נקראת מרקמא. רוצה לומר נותנת כח ציור וריקום וגוון בה' ספירות שתחתיה. והנה זו היריעה המרקמא היא היותר סמוכה אל הבינה והבינה אתחפיא בגו האי יריע' מרקמא וזמ"ש בההיא יריעה רוצה לומר המרקמא אתחפיא ההוא היכלא שהיא הבינה שנחפית ומתלבשת בתוך זו היריעה הפנימי' שבכולן. ועיין לקמן בפ' תרומה דף קל"ט ע"א ובפ' אמור דף קג ע"ב (שער מאמרי רשב"י).

²⁶⁸⁵ הוא לבוש יקר הנ"ל (יהל אור).

²⁶⁸⁶ בסוד נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו, וכמ"ש שם ועביד טיבו לכלא דאפיק מזונא לכולא ונהיר לון (יהל אור).

²⁶⁸⁷ עי' יהל אור.

²⁶⁸⁸ הוא סוד אוריא כנ"ל (יהל אור).

²⁶⁸⁹ הוא חכמה שלא ידע אנו שערכה ועי' בס"א ה' ע"א אלין ט' סמכין כו' סלקין גו מחשבה כו' (יהל אור).

²⁶⁹⁰ ר"ל מכתר (יהל אור).

²⁶⁹¹

²⁶⁹² והוא מ"ש למעלה טוב דא סט' דימינא מאד כו' והוא כנ"ל אם שניהן יחד ימינא עיקר ועי' שמאלא נעשה מאד ועכ"ם שמאלא ועי' פרשת שמיני לו ע"ב (יהל אור).

ספר שמות

<p>דחמא²⁶⁹³ דהא יקרא דקודשא בריך הוא לא אסתליק בסליקו ולא אתייקר בעלמא אלא מסטרא דשאר עמין</p>	<p>לא עולה בעליה ולא מתכבד בעולם אלא מצד שאר העמים.</p>
<p>ואי תימא הא קודשא בריך הוא לא אתייקר בעלמא אלא בגיניהון דישראל הכי הוא ודאי דהא ישראל אינון הווי יסודא²⁶⁹⁴ דשרגא לאנהרא אבל כד שאר עמין אתאן ואודן ליה בשעבודא דיקרא דקודשא בריך הוא כדין אתוסף יסודא דשרגא ואתתקף על כל עובדוי²⁶⁹⁵ בחבורא חדא²⁶⁹⁶ ושליט קודשא בריך הוא בלחודוי²⁶⁹⁷ עילא ותתא</p>	<p>ואם תאמר הרי הקדוש ברוך הוא לא מתכבד בעולם אלא בגלל ישראל כך זה ודאי שהרי ישראל הם היסוד של הנר להאיר אבל כששאר העמים באים ומודים לו בשעבוד הכבוד של הקדוש ברוך הוא אז נוסף יסוד הנר ומתחזק על כל מעשיו בחיבור אחד ושולט הקדוש ברוך הוא לבדו מעלה ומטה.</p>
<p>כנוונא דא כל עלמא דחילו ואימתא נפל עליהו מקמי קודשא בריך הוא וכיון דאתא יתרו דאיהו כומרא עלאה דכל טעוין אחרנין כדין אתתקף ושליט יקרא דקודשא בריך הוא על כלא</p>	<p>כדוגמא זו כל העולם אימה ופחד נפל עליהם מלפני הקדוש ברוך הוא כיון שבא יתרו שהוא כומר עליון של כל יתר האלילים אז התחזק ושלט כבוד הקדוש ברוך הוא על הכל.</p>
<p>בגין דכל עלמא כד שמעו שמעו גבורתיה דקודשא בריך הוא זעו וכלהו הווי מסתכלן ביתרו דאיהו חכים ורב ממנא דכל טעוין דעלמא כיון דחמו דאיהו אתא ופלה ליה לקודשא בריך הוא ואמר (&) עתה ידעתי כי גדול יהוה מכל האלהים כדין כלהו אתרחקו</p>	<p>משום שכל העולם כששמעו שמעו גבורתו של הקדוש ברוך הוא זעו וכולם היו מסתכלים ביתרו שהוא חכם וממונה גדול של כל אלילי העולם כיון שראו שהוא בא ועובד לקדוש ברוך הוא ואמר עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים אז כולם</p>

²⁶⁹³ הנה היצירה אל הבריות הוא כח השפעה העליונה, ונותנת צורה במצטייר, והנה כל האומות הם משרש מעשה ה' באדם הראשון וסוד השפעה העליונה מתפשטת מלמעלה ונתנת לשרים וכח הצורה העליונה מתפשטת בחותם הצורה הגשמית, וסוד הצורה הזאת בב' דרכים, ברוחניות בנשמה אינה אלא בישראל, ובגשמי אינה בישראל לבד אלא גם היא מתפשטת בכל האדם ומטעם זה כאשר מאותה הצורה יכנס פנימה אל הקדש שמו של הקב"ה מתייקר שהצורה נאספת אל שורשם, ואל תחשוב שאלו הצורות לבטלה ולריק הם, שאין לך הויה שאינה מהצורה העליונה, וח"ו שיהיה דבר נמצא במציאות שלא מכח עליון, והכח ההוא לא יהיה הווייתו לריק, אמנם יש להם דרך להתאסף לזמן חידוש העולם, ודבר זה סוד עמוק מאד, ומטעם זה כאשר יכנס יתקדש שמו של הקב"ה, כאותה הבחינה העתידה שנאמר בה, כי אז אהפוך אל עמים ויוכללו, ומעין אותו כבוד הוא הכבוד הנמשך להקב"ה כאשר האומות מקדישים ומודים שמו, ולזה אמר אודך בגויים כדי שמתוך הענף המתפשט יבא השבח והמעלה כדמפרש ואזיל, והענין שסוד הויות האלו המרים שנתפשטו בדין לקיים הדין, עתידים הם להמתק, שמה שאנו אומרים שיתבטלו הקלי' אל תחשוב שיתבטלו ממש, שאין שום הויה מתבטלת כלל, אלא הכוונה הכנסם פנימה ויתבטלו מרירתם, שאחר שיצר הרע אשר בנו וזכינו אל האור העליון מכוחו, מה תועלתנו שיתבטל אחר התחיה, אם אנו זכינו על ידו והוא חלק בנו אלא יתבטל כחו ומרירתו, וההויה קיימת, ויוכלל בקדש בתוכיות הצורה הקדושה, והיינו סוד הענף הנכלל בשורש וישראל עיקר השורש אל הנר שהיא השכינה המאירה בנו (אור יקר).

²⁶⁹⁴ דהיינו צדיקים נעשים להם כנפים, וסוד הכנפים הם סוד והחזיקו עשר האנשים מכל לשונות הגויים, והיינו סוד הציצית שבו סוד התכלת, דהיינו סוד האש המתפשט לחוץ ושם הם נכללים, נמצא שהם מושרשים בתכלת שהיא בחינה אחרונה אל הקודש, ונמצא לפי זה שהאומות ממש כנפים וענפים לישראל, וקדושה עליונה תלויה בהם ומתקדשת בהם, ולזה ישראל יסוד ועיקר התמונה העליונה והם ענף א' שנתפשט חוץ שהוא צורך גבוה הכנסו פנימה לתיקון המציאות, כדי שיהיה סוד האחדות שלם בכל חלקיו (אור יקר).

²⁶⁹⁵ דקדק באומרו עובדוי כדפי' שכח המצייר נתפשט בצורות המצויירת (אור יקר).

²⁶⁹⁶ דהיינו סוד האחדות הגמור והשלם (אור יקר).

²⁶⁹⁷ אחר שכאשר נאמר מלת אחד, אינו צודק אלא דווקא עד היכל לבנת הספיר, ומשם למטה אינו כולל א' מפני החצונים שהם אחד, אם כן כל זמן שהמציאות הזה כך הוא אין ייחוד אחד שלם, עד שיאמר אחד בכל נמצא כאומרו ולעבדו שכם אחד, ומעין זה היה ענין יתרו כדמסיק (אור יקר).

ספר שמות

<p>מפולחניהון וידעו דלית בהון ממש וכדין אתייקר יקרא דשמא קדישא דקודשא בריך הוא בכל סמריין ועל דא אתרשים פרשתא דא באורייתא ושירותא דפרשתא הוה ביה ביתרו</p>	<p>התרחקו מעבודותיהם וידעו שאין בהם ממש ואז התכבד כבוד השם הקדוש של הקדוש ברוך הוא בכל הצדדים ולכן נרשמה פרשה זו בתורה וראשית הפרשה היה בו ביתרו.</p>
<p>יתרו³¹⁸ חד מחכימין דפרעה הוה תלת חכימין²⁶⁹⁸ הווי ליה לפרעה חד יתרו וחד איוב וחד בלעם חד יתרו דלא הוה פולחנא וממנא ושמשא וככבא²⁶⁹⁹ דשליט על שולטניה דלא הוה ידע פולחנא דאתהווי ליה וההוא שמושא דיליה בלעם הוה חרשא בכל מיני חרשין בין בעובדא בין במלה</p>	<p>יתרו היה אחד מחכמי פרעה לפרעה היו שלשה חכמים אחד יתרו ואחד איוב ואחד בלעם אחד יתרו שלא היתה עבודה וממונה ושמש וכוכב ששולט על שלטונו שלא היה יודע העבודה שראויה לו ואותו השמוש שלו בלעם היה מכשף בכל מיני כשפים בין במעשה בין בדבור.</p>
<p>איוב הוה דחיל בדחילו ובהוה דחילו הוה עקרא דיליה בגין דמלה דלעילא בין דקדושה בין דסטרא אחרא לא יכיל בר נש לאמשכא רוהא דלעילא לתתא ולמקרב גביה אלא בדחילו דיכוין לביה ורעותיה בדחילו ותבירו דלבא וכדין ימשיך לתתא רוהא דלעילא ורעותא דאצטריך</p>	<p>איוב היה פוחד בפחד ובאותו פחד היה עקרו משום שדבר שלמעלה בין של קדושה בין של הצד האחר לא יכול אדם למשוך רוח שלמעלה למטה ולקרב אליו אלא בפחד שיכוון לבו ורצונו בפחד ובשברון הלב ואז ימשיך למטה רוח שלמעלה והרצון שהצטרך.</p>
<p>ואי לא ישוי לביה ורעותיה בדחילו להוה סטרא לא יכיל לאתדבקא ביה רעותיה בר להני טופסי דקיקין ולא בכלהו בגין דאית בהו שלטנין דאצטריך לגבייהו רעותא דלבא²⁷⁰⁰ ודחילו כל שכן אינון מלין עלאיין²⁷⁰¹ דאצטריך דחילו ואימתא ורעותא יתיר</p>	<p>ואם לא ישים לבו ורצונו בפחד לאותו הצד לא יוכל להדביק בו רצונו פרט לאותם הצורות הדקיקות ולא בכולם משום שיש בהם שליטים שצריכים אליהם את רצון הלב והפחד כל שכן אותם דברים עליונים שצריך פחד ואימה ורצון יותר.</p>
<p>יתרו אצטריך פולחניה דההוא סטרא תדיר בין בזמנא דאצטריך ליה לבר נש בין בזמנא דלא אצטריך ליה בגין דההוא סטרא יהא דביק לגביה בשעתא דאצטריך ליה בלעם אתדבק באינון חרשין כמה דאתמר</p>	<p>יתרו הצטרך עבודתו של אותו הצד תמיד בין בזמן שצריך לו לאדם ובין בזמן שלא צריך לו כדי שאותו הצד ידבק אליו בשעה שצריך אותו בלעם נדבק באותם כשפים כמו שנתבאר.</p>
<p>איוב בסגיא דההוא דחילו דיליה אהדר במצרים למדחל מקמי קודשא בריך הוא כד חמא אינון גבורין ונסין דעבד קודשא בריך</p>	<p>איוב ברב שאותו הפחד שלו חזר במצרים לפחד מלפני הקדוש ברוך הוא כשראה אותם גבורות ונסים שעשה הקדוש ברוך הוא במצרים יתרו</p>

²⁶⁹⁸ כסדר ג' קוין ובסט"א ימינא חמור משמאלא, כמ"ש בתז"ח וכמ"ש טוב כעס דמרה משחוק דטחול דהוא ארס דזוחלי עפר, והענין כי בצד שמאלא יותר נאחז בקדושה וי"ל קרוב יותר לקדושה, ולכן דכורא דקיק יותר ואינו מפתה דהוא כעס כו', אבל אמצעיתא דילהון כיון שביעקב אין אחיזה כלל ל"ל בסט' דקדושה כלל, ולכן איוב בדחילו כו' ויתרו דהוא כהן, אבל בלעם נגד דעת דמשה בישראל לא קם כו' ויודע דעת עליון, ור"ל עליון במקומו שהוא עליון (יהל אור).

²⁶⁹⁹ זוהי חכמת הורדת הכוכבים למטה והם חכמת הטלמסאות והיא ג"כ ע"ז והיינו לקטר למלכת השמים דהיינו סוד כחות הכוכבים והמזלות ויש עליהם מלאכים ממונים ושמשים לשמש שהם ג' מדרגות: א', ממנא, מהקדש. ב', שמשא, יוצא ומתפשט עד הככב להשפיעו והוא בינוני לא קדוש ולא טמא. הג', ככב, ממש יש לו כח, ולזה עושים עבודת קטורת ומעשה ידוע להוריד ככב למטה וכו' (אור יקר).

²⁷⁰⁰ עי' ח"א קו ע"ב שזה לשון של יצרו. ועי' לקמן קלד ע"ב.
²⁷⁰¹ פי' הקדושה (מ"מ).

ספר שמות

<p>הוא במצרים יתרו לא אהדר בכל דא עד דנפקו ישראל ממצרים וכל אינון קשרין וטפסין דקשירו מצראי לא הוו כלום ונפקו ולבתר דטבע לון בימא כדין תב ואהדר לפולחנא דקודשא בריך הוא</p>	<p>לא חזר בכל זה עד שיצאו ישראל ממצרים וכל אותם קשרים והצורות שקשרו המצרים לא היו כלום ויצאו ואחר שטבע אותם בים אז שב וחזר לעבודת הקדוש ברוך הוא.</p>
<p>בלעם לא תב ולא אהדר²⁷⁰² דטנופא (ס"א דטפסא) דסטרא אחרא הוה מתדבק ביה ועם כל דא אסתכלותא דמרחיק הוה מסתכל בנו ההוא טנופא³¹⁹²⁷⁰³ (ס"א טפסא) ואתרבקותא דסטרא אחרא דהא בסטרא אחרא²⁷⁰⁴ אית נהירו דקיק חד דנהיר סחרניה כמה דאת אמר (יהזקאל א ד) ונגה לו סביב ובדא אסתכלותא זעיר (ועל דא)³²⁰ הוה מסתכל מרחיק ולא בכלהו מלין</p>	<p>בלעם לא שב ולא חזר שטנופת (שצורת) הצד האחר היה דבוק בו ועם כל זה היה מסתכל הסתכלות של מרחק בתוך אותה טנופת (צורה) והדבקות לצד האחר שהרי בצד האחר יש אור דקיק אחד שמאיר סביבו כמו שנאמר ונגה לו סביב וזו הסתכלות קטנה (ועל זה) היה מסתכל מרחוק ולא בכל הדברים.</p>
<p>וכד הוה מסתכל מלה זעיר מההוא נהירו כבתר כותלא הוה אמר ולא ידע מאי קאמר והוה מסתכל בההוא נהירו בסתימו דעינא²⁷⁰⁵ דאתגלגל עינא וחזי בר נש נהורא סתימא ולא חזי ורזא דא (במדבר כד ג) שתום העין ואוקמוה שתום שתום וכלא חד</p>	<p>וכשהיה מסתכל דבר קטן מאותו האור זה היה כמאחרי הכתל אמר ולא ידע מה אמר והיה מסתכל באותו האור בסתימות העין והעין מתגלגלת ורואה האדם אור שתום ולא רואה וסוד זה שתום העין ופרשוה שתום שתום והכל אחד.</p>
<p>דהא לית סטרא אחרא דלית ביה</p>	<p>שהרי אין צד אחר שאין בו</p>
<p>סמ"ב</p>	
<p>נהירו דקיק זעיר מסטרא דקדושה²⁷⁰⁶ כגוונא דרוב חלמין דבסגיאנות תבנא אית חד גרעינא דחטין בר אלין טפסי דקיקין חציפין דכלהו מסאבי יתיר ובהו הוה בלעם יודע</p>	<p>אור דקיק קטן מצד הקדושה כדוגמא שרוב החלומות שברוב התבן יש גרעין אחד של חטה פרט לצורות הדקיקות הללו החצופות שכלם יותר טמאות ובהם היה בלעם יודע.</p>
<p>זכאה חולקיה דמשה דאיהו לעילא בכל קדושין עלאין ואסתכל במה דלא אתייהב רשו לבר נש אחרא בעלמא לאסתכלא וכמה דבלעם הוה חמי נהירו זעיר דקיק כמבתר כותלא מגו ההוא סטרא אחרא אוף הכי משה מגו נהירו עלאה רב וסגי הוה חמי לתתא כמבתר כותלא חד חשוכא דקיק דאתחזי ליה</p>	<p>אשרי חלקו של משה שהוא למעלה בכל הקדשות העליונות והסתכל במה שלא נתנה רשות לאדם אחר בעולם להסתכל וכמו שבלעם היה רואה אור קטן דקיק כמאחורי הכותל מתוך אותו הצד האחר אף כך משה מתוך אור עליון גדול ורב היה רואה למטה כמאחורי הכותל חשוך דקיק אחד</p>

²⁷⁰² זה תבין ממה שהודעתך איך נתגלגל בנבל הכרמלי בסוד ויהי לאבן הנז' בנבל. וע"ש באורך ענין הגלגולים ההם איך נתפשטו (שער מאמרי רשב"י).

²⁷⁰³ פי' שבלעם היה שקוע תוך הקלי' ומתוך הקלי' היה רואה זהרורית מועטת של הקדושה (מ"מ).

²⁷⁰⁴ פי' שבתוך הקלי' יש נהירו דקיק שהם ניצוצי הקדושה שבתוכם שהוא נשמתם, וע"י אותם הניצוצות היה רואה בלעם קצת מאור הקדושה, וזה שאמר ובדא אסתכלותא ז"א הוה מסתכל מרחיק (מ"מ).

²⁷⁰⁵ ר"ל הגוונים בעינים סתומות דאין בהם באמת ראייה וע' בריש פרשת וארא דמשה ידע בהון ידיעה אבל בלעם לא ידע כלל כנ"ל ולא ידע מאי קאמר אלא ראייה ואין בהם ראייה באמת וז"ש ולא חזי (יהל אור).

²⁷⁰⁶ רכז סע"א רלז ע"ב קסד ע"ב רג ע"ב (לש"ו). עי' הערה בסוף הספר.

ספר שמות

<p>ולאו בכל זמנא כמה דבלעם לא הוה מסתכל ההוא נהירו בכל זמנא</p>	<p>שנראה לו ולא בכל זמן כמו שבלעם לא היה מסתכל באותו אור בכל זמן.</p>
<p>זכאה חולקיה דמשה נביאה מהימנא מה כתיב ביה (שמות ג ב) וירא מלאך יהויה אליו בלבת אש מתוך הסנה²⁷⁰⁷ הסנה ודאי הוה בנו ההוא קדושה ואתדבק ביה דכלא אתדבק דא בדא טהור וטמא לית טהור אלא מגו טמא</p>	<p>אשרי חלקו של משה הנביא הנאמן מה כתוב בו וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה הסנה היה ודאי בתוך אותה קדושה ונדבק בו שהכל נדבק זה בזה טהור וטמא אין טהור אלא מתוך טמא.</p>
<p>ורזא דא (איוב יד ד) מי יתן טהור מטמא קליפה ומוחא דא בדא סלקא ודא קליפה לא יתעדי ולא יתבר עד זמנא דיקומון מתין מעפרא²⁷⁰⁸ כדין יתבר קליפה ונהירו ינהיר בעלמא בלא סתימו מגו מוחא זכאין אינון צדיקיא בעלמא דין ובעלמא דאתי</p>	<p>וסוד זה מי יתן טהור מטמא קלפה ומח עולים זה בזה וקליפה זו לא תעזוב ולא תשבר עד הזמן שבו יקומו המתים מן העפר אז תשבר הקליפה ואור יאיר בעולם בלי סתר מתוך המח אשרי הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא.</p>
<p>ואת שני בניה (&) אמר רבי חייא וכי בניה ולא בניו של משה אלא בגין דאיהי אשתדלת אבתרייהו בלא בעלה קרא לון אורייתא בניה ולא בניו אמר רבי יוסי אף על גב דבנוי דמשה הוון מלה דקשוט²⁷⁰⁹ בניה ודאי²⁷¹⁰ רבי אלעזר אמר הא משה הוה מזדווג באתר אחרא קדישא עלאה ולא הוה יקרא דיליה למקרי לון בניו השתא אף על גב דבנוי הוון בגין יקרא דההוא אתר דאזדווג ביה קרא לון בניה הכא לבתר²⁷¹¹ קרא לון בניו מאי טעמא בגין דההיא שעתא דמטו הוה משה ממלל בשכינתא לבתר דאתפרש ונפק לגבי חמוי כדין כתיב (&) ויבא יתרו חתן משה ובניו ואשתו וגו'</p>	<p>ואת שני בניה אמר רבי חייא וכי בניה ולא בניו של משה אלא משום שהיא השתדלה אחריהם בלי בעלה קראה להם התורה בניה ולא בניו אמר רבי יוסי אף על גב שבני משה היו דבר אמת בניה ודאי רבי אלעזר אמר הרי משה היה מזדווג במקום אחר קדוש עליון ולא היה כבודו לקרא להם בניו עכשיו אף על גב שבניו היו משום כבוד אותו מקום שהזדווג בו קרא להם כאן בניה ואחר כך קרא להם בניו למה משום שאותה השעה שהגיעו היה משה מדבר בשכינה אחר שנפרד ויצא אל חמיו אז כתוב ויבא יתרו חתן משה ובניו ואשתו וגו'.</p>

²⁷⁰⁷ משה רבינו ע"ה בעת מראה הסנה שנתגלה אליו השכינה הקדושה בלבת אש מתוך הסנה (שמות ג ב), שרמז לו בזה שהיא מתלבש בתוך הקליפה וכמ"ש ב"זוה"ק (יתרו סט ע"ב), והוא ע"י גלות מצרים וע"ש (תהלים צא טו) עמו אנכי בצרה (דע"ה ח"ב פח ע"ג), בעת שהז'ו"ן הם בסוד הקטנות ובפרט בהקטנות דעיבור שולטים אז הדינין והקליפות מתגברים, וזהו הענין מה שנתראה אז הקב"ה למשה רבינו ע"ה בלבת אש מתוך הסנה (דע"ה ח"ב כ ע"ד, ועיי"ש קכח ע"ד).

²⁷⁰⁸ אז יתגלו ויתפשטו למטה כל המתקת הגבורות כולם שנמתקו מכל התלאות והעונשים אשר בעוה"ז ובעולם הנפשות מעת החטא דעץ הדעת עד אותה הזמן דתחיית המתים, ויאירו כולם בכל טוב הצפון לכל מי אשר בשם ישראל יכונה (הקדו"ש כח ע"ב), אז תתגלה התורה בהצדיקים, ומהם לכל העולם כולו (שם סא ע"ב), היה עומד שיחזור האור להתגלה ולהאיר בכל עיקרו בישראל, ומהם בכל העולם כולו במתן תורה אם שזכינו להלוחות הראשונות, אבל מאחר שלא זכינו גם לזה, הנה נגזר על עיקר האור שיהא טמיר וגנוז עד זמן תחיית המתים, כמ"ש בפ' חיי שרה (קלא ע"א) וע' פ' יתרו (סט ע"ב) (דע"ה ח"א ד ע"א), אלו ב' התיקונים הם תלויים זה בזה, כי בביטול הקליפה יזדכך כל הגופות (דע"ה ח,א פא ע"ב), כל זמן שגזרה רצונו ית"ש על כל מציאות הזוהמא והעכירות שימצא בעולם, והוא עד הגיע הזמן דתחיית המתים כמ"ש ב"זוה"ק (פ' יתרו סט ע"ב), הנה לא יתעלו העולמות ב"ע ממדרגתם העצמותית שהם נפרדים נבדלים מבחי' אלהו"ת לעולם (כללים ח"ב נו ע"ד), אחר שיצטרף ויתלבן הבריאה כולה מכל חלאה טומאה וזוהמא, ויתבטל הרע כולו בביטול גמור, והוא בזמן תחיית המתים (ביאורים ח"ב לג ע"ד).

²⁷⁰⁹ כמ"ש אמו ודאי, ור"ל הידוע לעולם (יהל אור).

²⁷¹⁰ כי הרי לא היו ממדרגתו שהרי לא זכו אחריו לשום גדולה (לש"ו).

²⁷¹¹ ור"ל דלר"ח ור"י קשה למה קראן אח"כ בניו (יהל אור).

ספר שמות

<p>אמר רבי שמעון אלעזר²⁷¹³ אלעזר אנא חמינא בפרשתא דא דאת שארי מלה כדקא יאות וסימא לאו הכי ודאי בנין יקרא דשכינתא אזדוונתא עלאה דאזדוונג ביה במשה כתיב בניה ואי תימא והא כתיב ויבא יתרו חתן משה ובניו ואשתו אל משה כלא איהו כללא חדא ובניו ובניו דיתרו דהא לבתר דאתא משה לגביה הוו ליה בנין²⁷¹⁴</p>	<p>אמר רבי שמעון אלעזר אלעזר אני רואה בפרשה הזו שאתה מתחיל את הדבר כראוי והסיום לא כך ודאי בשביל כבוד השכינה²⁷¹² הזדווגות העליונה שנזדווגה במשה כתוב בניה ואם תאמר והרי כתוב ויבא יתרו חתן משה ובניו ואשתו אל משה הכל הוא כלל אחד ובניו בניו של יתרו שהרי לאחר שבא אליו משה היו לו בנים.</p>
<p>והכי הוה ביעקב דכיון דאתא לגביה דלבן ושוי דיוריה ביה הוו ליה בנין אוף הכא משה כיון דשוי דיוריה ביתרו הוו ליה ליתרו בנין וכל ביתיה אייתי עמיה למיעל לון תחות גדפי דשכינתא ויתרו אמר למשה (&) אני חותנך יתרו בא אליך ואשתך ושני בניה עמה ושני בניה כתיב ולא כתיב ושני בניך (ס"א ויבא יתרו חתן משה ובניו)³²¹ בנין הוו ליה ליתרו דכתיב (שופטים א מז) ובני קני חתן משה עלו מעיר התמרים ובניו השאיר עם משה.</p>	<p>וכך היה ביעקב שכיון שבא אל לבן ושם בו את דיורו היו לו בנים אף כאן משה כיון ששם דיורו ביתרו היו ליתרו בנים ואת כל ביתו הביא עמו להכניסם תחת כנפי השכינה ויתרו אמר למשה אני חותנך יתרו בא אליך ואשתך ושני בניה עמה כתוב ושני בניה ולא כתוב ושני בניך (ויבא יתרו חתן משה ובניו) בנים היו לו ליתרו שכתוב ובני קני חתן משה עלו מעיר התמרים ובניו השאיר עם משה.</p>
<p>ויבא יתרו חתן משה פתח ואמר (ישעיה ב ג) והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר יהו"ה וגו' האי קרא אוקמוה בכמה אתר אבל זמינין שאר עמין למהך ולכתתא רגליהו למיעל תחות גדפי דשכינתא לכו ונעלה כל מעוון דעלמא אית לון ירידה וקודשא בריך הוא מאן דאתדבק ביה אית ביה עלייה</p>	<p>ויבא יתרו חתן משה פתח ואמר והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' וגו' פסוק זה פרשוהו בכמה מקומות אבל עתידים שאר העמים ללכת ולכתת רגליהם להכנס תחת כנפי השכינה לכו ונעלה כל אלילי העולם יש להם ירידה ומי שנדבק בקדוש ברוך הוא יש לו עליה.</p>
<p>אל הר יהו"ה דא אברהם דכתיב (בראשית כב יד) אשר יאמר היום בהר יהו"ה יראה דהא אברהם קרי ליה הר מה הר הפקירא לכל מאן דבעי בעלמא אוף אתר דא קדישא הפקירא לקבלא לכל מאן דבעי בעלמא אל בית דא יעקב דקרא להאי אתר בית דכתיב (שם כח יז) אין זה כי אם בית אלהים</p>	<p>אל הר ה' זה אברהם שכתוב אשר יאמר היום בהר ה' יראה שהרי אברהם קרא לו הר מה הר הפקר לכל מי שרוצה בעולם אף מקום קדוש זה הפקר כנגד כל מי שרוצה בעולם אל בית זה יעקב שקרא למקום זה בית שכתוב אין זה כי אם בית אלהים.</p>
<p>דבר אחר²⁷¹⁵³²² הר ובית אף על גב דכלא חד דרגא</p>	<p>דבר אחר הר ובית אף על גב שהכל דרגה אחת</p>

2712

²⁷¹³ ר"ל דלעולם לא נקראו ע"ש ומ"ש ובניו ובניו דיתרו ועל יתרו דרישא קאי, ודחקו משום דכאן הקדים בניו לאשתו משא"כ שם, אבל לר"א משום דקראן בניה, לכן הקדים האשה, ועוד דרשו אם אין אתה עושה כו', ופי' ויקח משום שהאריך הקרא לפרש שמותם, אבל עיקר הראיה הוא דאח"כ חוזר ושני בניה עמה, דהוא קשיא לר"א (יהל אור).

²⁷¹⁴ דלא תימא היאך הניח בנותיו לרעות ואמר כמו בלבן ומביא ראייה מקרא ובני קני וכו' (יהל אור).
²⁷¹⁵ וכ"ה בבית המקדש הר הבית וגם אל הנכרי כו' דבחיל דווקא אין עכו"ם כו' ובית הוא עזרה והיכל דאינן אלא לישראל. ומפ"ו שהן גרים וישראלים דגרים הן בנוק' דילה גר צדק מלכות דילה אבל ישראל הן בגופא דאלנא וכמ"ש בהקדמה והוא בת"ת. ובגמ' אמר ג' דרגין: שדה ביצחק, והוא ביסוד, ששם חרישה ומלכות הוא תפוח דילה, הר, וב' ענינים באשה, חדא לביאה הוא בגרים ג"כ שהוא קיבול המצות, והב' לבית וישובא עזר כנגדו, לאשתי ביתי, וזהו לישראל, דראשון הוא ג"כ בפלגש והוא שדה

ספר שמות

ע/א/2716	
זהר	
<p>סליקו לדא מן דא²⁷¹⁷ הר²⁷¹⁸ לשאר עמין כד אתאן לאעלא²⁷¹⁹ תחות גדפוי בית לישראל²⁷²⁰ למהוי עמהון²⁷²¹ כאתתא בבעלה²⁷²² בדיורא חד בחדוה ורביעא עליה²⁷²³ כאימא על בנין²⁷²⁴</p>	<p>מעלה לזה מן זה הר לשאר העמים כשבאים להכנס תחת כנפיו בית לישראל להיות עמם כמו אשה לבעלה בדיוור אחד בשמחה ורובצת עליהם כאם על הבנים.</p>
<p>תא חזי מה כתיב הכא ביתרו (&) ויבא יתרו חתן משה ובניו ואשתו אל משה וגו' כיון דכתיב אל משה אמאי כתיב אל המדבר אלא עקרא דכלא למה דהוה אתי אל המדבר²⁷²⁵ ומאן איהו הר האלהים דדא איהו אתר לגיורי לאתגיירא ועל דא כתיב אל משה אל המדבר²⁷²⁶ למשה לגיירא לון ולאעלא לון תחות גדפי שכנתא אל המדבר הו איתין דאיהו הר האלהים למעבד נפשייהו²⁷²⁷</p>	<p>בא וראה מה כתוב כאן ביתרו ויבא יתרו חתן משה ובניו ואשתו אל משה וגו' כיון שכתוב אל משה למה כתוב אל המדבר אלא העקר של הכל למה שהיה בא אל המדבר ומיהו הר האלהים שזהו מקום לגרים להתגייר ועל זה כתוב אל משה אל המדבר למשה לגייר אותם ולהכניסם תחת כנפי השכינה אל המדבר היו באים שהוא הר האלהים לעשות בהם נפשותם.</p>

וזה בית. והן ג' דרגין הא אף לעמין דלא אתגיירו וכמ"ש לע"ל שהן גרים ולא יתקבלו לע"ל. וגרים הן ביצחק דחק בשארו שם, אבל אברהם נתקרב קודם המילה והוא אב המון גוים, והן הבארות אשר חפרו דיצחק מקרב הגרים דאתגיירו בימי אביו ולא חפר בארות אחרים, אבל יעקב לא חפר כלל והוא בירר חולקי' דילי' לזרעו. אבל כאן בזהר ל"ק רק ב' דרגין, ועוד ג' דרגין הנ"ל, הן הר ירושלים דאיהו בראש ההרים, ושדה ציון שדה תחרש ובה"מ והן ג' דרגין הנ"ל נטעתיך שורק (ר"ל ג' נקודות שורק וזש"ש כלה מל') זרע (יסוד) אמת (ת"ת) כ"ה בס' ע"מ – ש"ל) באבהן כידוע, וכן בבה"מ עצמו הר הבית ועזרה וההיכל ועזרה בו עבודה (עבודה) שדה עבודה בשחיטה וזריקה אבל בפסוק זה לא נזכר שדה דיצחק (שהוא האמצע) הר רישא וסיומא בית ואל בית כו' רק לראות גדולתם אבל בהר ונעלה וכן לא הזכיר בזהר כאן רק ב' דרגין שאין חלוק בבה"מ בין גרים לישראל וכן בירושלים וציון וכאן אמר להיפך ואמר על גרים בדרגא הראשונה הר כמש"ו (עי' בליקוטיו שבסוף הספר) (יהל אור). ז"ל שם לח ע"ד: ליקוט. לא כאברהם שקראו הר כו' ג' הרי שדה בית בנוק' בג' מקומות שהיא קבועה מלכות עטרת היסוד ת"ת והן באבות כסדר מלמטה למעלה בסוד ואנכי נטעתיך שורק וז"ס אברהם בסיהרא צדק במערב ויצחק קץ ח"י ויעקב במקומו אבל משה מלגאו בדעת והן ד' מקומות שלה בקו האמצעי וכו' (יהל אור).

²⁷¹⁶

²⁷¹⁷ שהבחינה שהיא הפקר לגרים היא בחינת הר דווקא בתחילה (אור יקר).

²⁷¹⁸ מלכות ירושלים בסוד עמים הר יקראו (רח"ו).

²⁷¹⁹ תחות גדפוי שאינם נכנסים אלא תחת כנפים. הגר אינו נכנס [במעיים?] אלא תחת כנפים לבד, ולכן נקראת אותה בחינה הר שאינה עצם התוכיות, וישראל שהורתן ולידתן בקדושה הם נכנסים אל תוכיותה, אינם בכנפים (אור יקר).

²⁷²⁰ פי' ציון והם יסוד ומלכות דנוק' (מ"מ).

²⁷²¹ היינו הת"ת יהיה עמהם עם השכינה (אור יקר).

²⁷²² בבית אחת יחד בקרוב בשר המלכות אל הת"ת, כי שיעור הכתוב הגרים נכנסים בבחינות הרחוקות מהת"ת, שהיא נקראת הר ה' אל הת"ת וישראל בבחינת בית אלוה יעקב דהיינו הת"ת כדפי' (אור יקר). ע"י הבינה בחדווה וענין השכינה עם ישראל (אור יקר).

²⁷²³ לא בכפנים שפורש כנף לחוץ ומכסה על הגר, אלא "רביעא" עיקר רביצתה עליהו (אור יקר).

²⁷²⁴ מפני שהם בני מעיה. "כאימא על בנין" שהיר הורתן בקדושה ויורשים נשמה מתוכיות, ואח"כ שהגרים מולידים בנים בקדושה ובטהרה זוכים אל המעלה הזאת, ולכן יאמרו ואל בית אלוה יעקב (אור יקר).

²⁷²⁵ פי' מלכות וכמ"ש באדרא (מ"מ). ר"ל שהוא הפקר (יהל אור).

²⁷²⁶ כפל, אלא הכוונה להתגייר להיכנס בשכינה שהיא הפקר כמדבר, ואמר "אל משה לגיירא לון" ויכניסם אל המדבר, והיינו בניו ואשתו של חתן משה (אור יקר).
²⁷²⁷ להתגייר (אור יקר).

ספר שמות

<p>ובנין כך קיימא ההוא אתר ברוא דהר²⁷²⁸ דכל מאן דאתי זכי ביה ואקרי גר צדק²⁷²⁹ והוא אוקימנא גר אף על גב דאתרבק באתר דא²⁷³⁰ עלאה קדישא כיון דשבק עמיה ואבהותי (ואתרבק בבריתו)³²³ גר (צדק)³²⁴ אקרי כמאן דשוי מדוריה באתר דלא ידע מקדמת דנא²⁷³¹</p>	<p>ולכן עומד אותו מקום בסוד של הר שכל מי שבא זוכה בו ונקרא גר צדק והרי בארנו גר אף על גב שנדבק במקום קדוש עליון זה כיון שעזב את עמו ואת אבותיו (ונדבק בבריתו) גר (צדק) נקרא כמי ששם מדורו במקום שלא הכיר מקדם לכן.</p>
<p>רבי יצחק ורבי יוסי הוו יתבי יומא חד ולעאן באורייתא בטבריא אעבר רבי שמעון אמר לון במאי עסקיתו אמרו ליה בהאי קרא דאוליפנא מניה דמר אמר לון מאי איהו אמרו ליה האי דכתיב (בראשית ה א) זה ספר תולדות אדם ביום ברוא אלהי"ם אדם בדמות אלהי"ם עשה אותו והא אתמר דאחמי²⁷³² קב"ה לאדם הראשון כל אינון דריין דהוו זמינין למיתי לעלמא וכל אינון פרנסין וכל אינון חכימין דהוו זמינין בכל דרא ודרא</p>	<p>ר' יצחק ור' יוסי היו יושבים יום אחד ועוסקים בתורה בטבריא עבר [לפניהם] ר' שמעון אמר להם במה אתם עוסקים אמרו לו בפסוק זה למדנו מהאדון אמר להם מהו אמרו לו זה שכתוב זה ספר תולדות אדם ביום ברא אלהי"ם אדם בדמות אלהי"ם עשה אותו והרי למדנו שהראה הקב"ה לאדם הראשון כל אלו הדורות שהיו עתידיים לבוא לעולם וכל אלו הפרנסים וכל אלו החכמים שהיו עתידיים בכל דור ודור</p>
<p>ורוא אוליפנא זה ספר אית ספר²⁷³³ ואית ספר ספר לעילא²⁷³⁴ ספר לתתא²⁷³⁵ ספר לתתא אקרי ספר הזכרון²⁷³⁶ ספר²⁷³⁷ דההוא זכרון ודא חד צדיק ואקרי זה²⁷³⁸ ובנין דלא²⁷³⁹ לאפרשא לון דאינון תדיר כחדא ביחודא חדא כתיב זה ספר²⁷⁴⁰ תריין דרגין דאינון חד²⁷⁴¹ כללא דכר ונוקבא ודא איהו כללא חדא דכל אינון נשמתין²⁷⁴² ורוחין דפרחין בבני נשא</p>	<p>ולמדנו סוד זה ספר יש ספר ויש ספר [יש] ספר למעלה [ויש] ספר למטה הספר למטה נקרא ספר הזכרון הספר של אותו הזכרון והוא צדיק אחד ונקרא "זה" וכדי שלא להפריש אותם שהם תמיד כאחד ביחוד אחד נאמר זה ספר שתי מדרגות שהם אחת כללות הזכר נקבה וזה הוא כלל אחד שכל אותם הנשמות והרוחות</p>

²⁷²⁸ הענין שיש לשכינה כמה גדרים וסייגים ממקום אחיזת האומות עד הקודש, כמה מדרגות כמה מציאותיות, ועכ"ז השכינה עומדת בבחי' שהגר כשיתגיייר מיד (יעקור עצמו מן הקדש ו) יכנס אל בחינה ידועה בה דהיינו סוד כנף והתפשטות והגרים מיד יכולים ליכנס אל אותם הכנפים, והשכינה נקראת צדק ודאי, ויקשה נראה שהוא גר במדת צדק, שאינו מיושב בה, לזה אמר שמלת גר אינו בבחינה מדת צדק (אור יקר).

²⁷²⁹ במלכות, צדק, כמ"ש בס"י ובתיקון ע' (יהל אור).

²⁷³⁰ ומיושב בו נקרא גר בערך (אור יקר).

²⁷³¹ לא שאינו אוחז כראוי (אור יקר).

²⁷³² ור"ל שז"ש זה ספר כו' דכל תולדות אדם נכתבים בספרא דאדם וכמ"ש בפ' הפועלים (פו ע"א) ובסנהדרין (לח ע"ב) (יהל אור).

²⁷³³ ר"ל חכמה עלאה ותתאה, וע"ל דף ר ע"א וכאן הוא תתאה (יהל אור).

²⁷³⁴ בינה (מ"מ).

²⁷³⁵ מלכות (מ"מ).

²⁷³⁶ דהוא כל זכורך דביה הוא דכורא דכר (יהל אור).

²⁷³⁷ יסוד (רח"ו).

²⁷³⁸ עי' בתיקון ז לב ע"א (יהל אור).

²⁷³⁹ ר"ל דלכן לא כתיב זה וספר (יהל אור).

²⁷⁴⁰ פי' שז"ן נקרא אדם לפי שהז"א הוא הו"ה גימ' כ"ו היא ל"ט שניהם גימ' מ"ה והנשמות באות מזו"ן ולכן נקרא תולדות אדם ושיעור הכתוב זה ספר הם יסוד ומלכות והבנים שיוצאים מהם נק' תולדות אדם (מ"מ).

²⁷⁴¹ כמו באדם דלתתא דכתיב שם זכר ונקבה ברא אותם ויקרא שמם אדם שלים נקרא כ"א פלג גופא וכמ"ש כי אחד קראתיו וכמ"ש בתיקון מ"ז (יהל אור).

²⁷⁴² ר"ל דז"ש תולדות אדם דכל תולדות באין מזה ספר וכמ"ש (יהל אור).

ספר שמות

<p>כללא דכל תולדות אינון ברוא תולדות אדם ודאי דהא מההוא צדיק דקאמר פרחין אינון נשמתין בתיאובתא חדא</p>	<p>הפורחות בבני אדם כללות כל התולדות אלו הם בסוד תולדות אדם ודאי כי הרי מזה הצדיק שאמרנו פורחות אלו הנשמות בתשוקה אחת</p>
<p>ודא איהו שקיו דגנתא דאשקי ההוא נהר²⁷⁴³ דנפיק מעדן דכתיב (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ודא איהו רוא דאדם²⁷⁴⁴ דכתיב תולדות אדם לבתר ביום ברוא²⁷⁴⁵ אלהי"ם אדם דא אדם דלתתא²⁷⁴⁶ דהא תרין אדם כתיבי בהאי</p>	<p>וזהו המשקה את הגן שמשקה אותו הנהר היוצא מעדן דכתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן זהו סוד אדם דכתיב תולדות אדם אח"כ ביום ברא אלהי"ם אדם זהו אדם שלמטה כי שתי אדם כתובים בזה</p>
<p style="text-align: center;">רוא דרזין³²⁶</p>	
<p>ואתה תחזה מכל העם (&) זה ספר תולדות אדם (בראשית ה א) דא ספר מאינון²⁷⁴⁷ ספרין סתימין ועמיקין (נ"א דא ספרא מאינון סתימין ועמיקין) אמר רבי שמעון ארימית ידי בצלו למאן דברא עלמא דאף על גב דבהאי קרא גלו קדמאי סתימין עלאין אית לאסתכלא ולעינא ברזין דספרא דאדם קדמאה דמתמן³²⁷ אתמשכא ספרא גניזא דשלמה מלכא</p>	<p>ואתה תחזה מכל העם זה ספר תולדת אדם זה ספר מאותם ספרים נסתרים ועמוקים (זה ספר מאותם נסתרים ועמוקים) אמר רבי שמעון הרמתי ידי בתפלה למי שברא את העולם שאף על גב שבפסוק הזה גלו הראשונים נסתרות עליונים יש להתבונן ולעיין בסודות של ספר אדם הראשון שמשם נמשך ספרו הגנוז של שלמה המלך.</p>
<p>זה דתליא ביה כללא²⁷⁴⁸ זה אילנא דחיי זה ולא אהרא דגלי²⁷⁴⁹ (מאי)³²⁸ זה כמה²⁷⁵⁰ דאת אמר (שמות יב ב) החדש הזה לכם ראש חדשים זה ניסן ולא אהרא</p>	<p>זה שהכל תלוי בו זה עץ החיים זה ולא אחר שגלה (מהו) זה כמו שנאמר החדש הזה לכם ראש חדשים זה ניסן ולא אחר.</p>
<p>זה ספר לאשגחא ולגלאה תולדות אדם אילנא דגלי תולדות אדם ועביד איבין לאפקא לעלמא זה ספר למנדע חכמתא סתימא ועמיקא דאתמסר לאדם קדמאה בדיוקנא דבני נשא חכמתא דא אתמסר לשלמה מלכא וירית לה וכתב בספריה</p>	<p>זה ספר להשגיח ולגלות תולדות אדם עץ שמגלה תולדות אדם ועושה פרות להוציא עולם זה ספר לדעת חכמה נסתרת ועמוקה שנמסרה לאדם הראשון בדמות של בני אדם חכמה זו נמסרה לשלמה המלך וירש אותה וכתב בספרו.</p>
<p>אוליפנא דמשה אתקשי בדא עד דאתת שכינתא ואוליפת ליה והיא חמאת וברירת לכל אינון גוברין דאתחזון בפרצופא ותמן אוליף משה חכמתא דא ועייל בגויה הה"ד</p>	<p>למדנו משה התקשה בזה עד שבאה שכינה ולמדה אותו והיא ראתה ובררה את כל האנשים הללו שנראים בפרצוף ושם משה למד את החכמה הזו ונכנס לתוכה זהו שכתוב ואתה תחזה מכל העם שהוא שכתוב</p>

²⁷⁴³ יסוד (מ"מ).

²⁷⁴⁴ ר"ל ההוא שקיו כמ"ש בתיק"ז (יג ע"א), דהוא שמא מפרש שהוא אדם וכל הנשמתין באין מההוא שקיו וזהו תולדות אדם ושקיו הוא הדעת הנהר כו' (יהל אור).

²⁷⁴⁵ ר"ל האדם אשר בארץ והוא דוגמת אדם הנהר (יהל אור).

²⁷⁴⁶ פי' אדה"ר וחווה היתה עמו כי זו פרצופים היו כמרז"ל (מ"מ).

²⁷⁴⁷ ר"ל ספר ממש דאדה"ר על דיוקנין כמש"ו (יהל אור).

²⁷⁴⁸ כנ"ל שהוא כללא דכולא נשמתין וכן נקרא כל שכולל הכל (יהל אור).

²⁷⁴⁹ ר"ל שהוא מגלה תולדין בעלמא שממנו יוצא התולדין (יהל אור).

²⁷⁵⁰ ר"ל דלכן אמר זה זהו ואל אהרא כמ"ש בהחדש הזה כו' (יהל אור).

ספר שמות

<p>ואתה²⁷⁵¹ תחזה מכל העם ההוא דכתיב ביה (תהלים קב כח) ואתה הוא ושנותיך לא יתמו (נחמיה טו) ואתה מחיה את כלם (תהלים ג ד) ואתה יהו"ה מגן בעדי</p>	<p>בו ואתה הוא ושנותיך לא יתמו ואתה מחיה את כולם ואתה ה' מגן בעדי.</p>
<p>ואתה תחזה ותסתכל בהא אנת ולא אחר²⁷⁵² למנדע ולאסתכלא בשתינ רבוא בשית סטרינ אית לאסתכלא בדיוקנין דבני נשא ולמנדע חכמתא על בוריה ואלין אינון²⁷⁵³ בשערא בעיינין בחוטמא בשפוון</p>	<p>ואתה תחזה ותתבונן בזה אתה ולא אחר לדעת ולהתבונן בששים רבוא בששה צדדים יש להתבונן בדמויות של בני אדם ולדעת החכמה על בוריה ואלה הם בשער בעיניים בחוטם בשפתים</p>

מב ע"ב

א': דהא קדם דברא קב"ה דיוקנא בעלמא, {ר"ל קודם שהמציא את האצילות}, הוה הוא יחידאי בלא צורה ודמיון ומאן דאשתמודע ליה קדם בריאה דאיהו לבר מדיוקנא, {ר"ל כשמדברים מעצמותו ית"ש אשר למעלה מאצילות}, אסור למעבד ליה צורה ודיוקנא בעלמא, לא באות ה' ולא באות י', ואפי' בשמא קדישא כו', אבל בתר דעבד האי דיוקנא דמרכבה דאדם עלאה, {ר"ל אחר שהאציל את האצילות שהוא המציאות דהשם הו"ה, וכל השמות הקדושים כולם המסתעפים ממנו}, נחית תמן ואתקרי בההוא דיוקנא יהו"ה, {שנקרא מעתה הוא עצמו בהשם הזה, כי ע"י שנחית תמן והתייחד בהם ונעשה חד עמהם. הנה נתגלה ומתראה הוא עצמו ע"י האצילות בהשם הזה}, בגין דאשתמודעון ליה, {כדי להתגלה ולהודע ע"י למטה}. וע"ש כל הענין, וכן בתפילת אליהו ובהקדמת תיקונים (ז' ע"ב) (הקד"ש טל ע"ג).

והנה כן הוא החיוב במכש"כ לדעת ולהבין כי כל אלו הגילויים כולם, שהם כל שמותיו יתברך, וכל העניינים אשר אנו מדברים באצילות כולו, הנה נמנע ואסור הוא לייחסם כמו כן בא"ס עצמו קודם שנתגלה, וכן בבחי' א"ס אשר למעלה מגלויו. והגם שהוא באמת כלא חד, כי א"ס גופה הוא עצמו אשר נתגלה בכל השמות ובכל האצילות כולו, אך למעלה מהאצילות הנה אסור לייחס אותן העניינים בו, וכמ"ש ברע"מ (פ' בא מ"ב ע"ב) דהא קדם דברא קב"ה דיוקנא בעלמא כו' (שהוא קודם שהאציל את כל האצילות, ע' פרדס שער עצמות וכלים פ"ח) הוה הוא יחידאי בלא צורה ודמיון, ומאן דאשתמודע ליה קדם בריאה דאיהו לבר מדיוקנא (מי שעוסק בו קודם האצילות ולמעלה מהאצילות) אסור למעבד ליה צורה ודיוקנא בעלמא, לא באות ה' ולא באות י', ואפי' בשמא קדישא, ולא בשום אות ונקודה בעלמא, והאי איהו כי לא ראייתם כל תמונה, מכל דבר דאית ביה תמונה ודמיון לא ראייתם. אבל בתר דעביד האי דיוקנא דמרכבא דאדם עלאה (שהוא אחר שהאציל האצילות), נחית תמן ואתקרי בההוא דיוקנא יהוה כו' ע"ש. וע' עוד בהקדמת תיקונים (דף ז' ע"ב) שמבואר שם כי כשם דכל מאן דמצייר דיוקנא דבי"ע באצילות הנה הוא בכלל מ"ש (דברים כז טו) ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה מעשה ידי חרש ושם בסתר, שהוא בסתרו של עולם (וכמ"ש ג"כ באד"ר קכ"ז סע"ב) כן הוא ג"כ מי שמצייר הדיוקן דאצילות בא"ס עצמו אשר למעלה מהאצילות, הנה הוא ג"כ בכלל אותו הארור רח"ל. והרי לנו מכ"ז חיוב ההבדל אשר אנו מחויבים לדעת ולהבין בין כל דרגא ודרגא אשר גם באצילות גופה, ומכש"כ מהאצילות ולמעלה, הגם שהוא באמת כולו חד וכמו שיתבאר למטה בדברינו בעה"י (דע"ה ח"א נד ע"א), ע' עוד ברע"מ (פ' בא מב ע"ב, ופ' פינחס רנז ע"ב ורנח ע"א) ובתז"ח (טו ע"ג ע"ד) (כללים ח"א לג ע"ג).

²⁷⁵¹ ר"ל כמ"ש בפ' תצוה ואתה תצוה כו' א"ר חייא מ"ש הכא ובכל אתר דכתיב ואתה כו' אלא כלא ברזא כו' (יהל אור).

²⁷⁵² ועי' בסוף תיקונים קלד ע"ב ומש"ש (יהל אור).

²⁷⁵³ עי' בזו"ח ריש פרשת יתרו ומש"ש דאיון ו' סטרינ ד' תיקונין דשם הו"ה אנשי חיל כו' כמש"ש ובתיקו"ז תיקון ע' ושערא הוא אודנין שלכן נקרא אז"ן שכולל אמ"ש שערא ומצחא ואפי' וידין הן ב' אלפינן א"ה או"ה ועוד יש ד' תיקונין דאדנ"י כמ"ש בריש תיקון ע', ולכן חשיב בזו"ח שם שמונה תיקונים ובתי' שם עשר תיקונים ובתיקונים שם חשיב שער' במקום הברית שמוש ועוד יש תיקון ברגלים הילוך וצוואר הוא החמישי של אדנ"י כמש"ש והן י"א תיקונין וכולן הוא בואתה תחזה ב' תיבות בכל תיקון (נרמז בר"ת יראי אלקים אנשי – הד"ל) שם הקדשו י"א י"א כ"ב אתוון דאורייתא דכל תיקונין הוא מרוחא דביה כ"ב אתוון כמ"ש לקמן ואמרו בשית סטרינ כו' דהן דרישא דקרא ר"ה דסיפא דקרא וחסר כאן חוטמא ופומא (יהל אור).

ספר שמות

אמנם ענין אור שכינתו ית"ש השוכן בכולם, הנה הוא ג"כ בגילויים שונים, והוא לפי ענין פעולתו ית"ש בהם. כי בעולמות דא"ס אשר למעלה מאצילות כמ"ש בעגו"י (ריש ענף ד), הנה שם הוא אור שכינתו ית"ש התפשטות אור המלכות דא"ס עצמו בלי מסך כלל, והוא אור שכינתו ית"ש השוכן בהם לבחי' נשמה לנשמה. אך באצילות, הנה שם הוא שכינתו ית"ש דאור א"ס רק ע"י א"ק וכמ"ש הרב בסדר אצילות בקיצור (פרק ג), אמנם הוא כי ע"י א"ק הנה מתלבש אור א"ס עצמו ג"כ בכל אצילות כולו, והוא אור שכינתו ית"ש דאור א"ס השוכן בכל האצילות כולו בבחי' נשמה לנשמה, ומתייחד בכל אצילות להיות חד עמהם, וע"ז הנה נעשה כל אצילות ג"כ אלה"ת גמור. ואינו נעשה אצילות כולו א"ס גמור גם אחר יחודו בה להעשות חד עמו, משום שיחודו שם הנה הוא רק ע"י א"ק וע"י הפסק הפרסא שבו, אך נעשה אצילות כולו אלה"ת גמור שהוא יציאתו מפעולות דבלתי גבול לפעולות הגבול ומדה, כי זהו ענין דתואר אלה"ת, וכל השמות כולם שהם רק על פעולות דגבול ומדה, כי אור א"ס עצמו אין לו תפיסה בשום שם כלל וכמ"ש ברע"מ (פ' בא מב ע"ב) דאסור למעבד ליה צורה ודיוקנא לא באות ה' ולא באות ה' ואפילו בשמא קדישא ולא בשום אות ונקודה בעלמא כו', ע"ש וכנודע. וכל השמות הנה הם כולם רק על פי פעולותיו ית"ש, וכמ"ש לפי מעשי אני נקרא וכנ"ל, וכל פעולותיו ית"ש אשר במציאות העולמות כולם ובקיומם ובהנהגתם, הם כולם בגבול ומדה, וזהו כל תואר אלה"ת וכל השמות כולם על פעולותיו אשר בהעולמות בי"ע, והם גילוייו אשר נתגלה לזה באצילות, כי ע"י התלבשו ויחודו באצילות, הנה יצא ונתגלה מבלתי גבול לגבול, שהוא מתואר דא"ס לתואר אלה"ת וכל השמות כולם, ונתגלה א"ס בעצמו ע"י האצילות בכל השמות והכינוים ותוארי שבח ותהלה המוזכר עליו בתורה, כדי להמציא את העולמות בי"ע להנחותם מנועמי זיוו כנ"ל, וכמו שבארנו בזה בכמה מקומות מדברינו (כללים ח"ב מד ע"ג).

ועי' עוד ביאורים ח"א ו ע"א, והוא כל העינים שהם מכבשי דרחמנא, שהם מהנהגתו הנעלמה ית"ש, שכ"ז הוא מתפשט ונמשך מהג"ר, ועל זה אמרו כי מבינה ולמעלה לית שאלה, כי אין בריה יכול לעמוד ע"ז. אבל בהשכלת ידיעת אורם גופה אשר למעלה, הנה בזה אין איסור כלל לדרוש ולחקור בהם, וכמו שראינו בהאדרות ובדברי הארז"ל, ומותר ומצוה הדרישה והחקירה בכל ידיעת אורות הנאצלים כולם אשר מהצמצום ולמטה, ואין האיסור רק אלא בעצמות אמיתתו הנעלמה ית"ש אשר למעלה מהצמצום, וכמ"ש ברע"מ (פ' בא דף מב ע"ב) ע"ש, אבל מהצמצום ולמטה מותר ומצוה לדרוש ולחקור בכולם, כי אין אנו מדברים במהותם ח"ו אלא רק במציאותם. (ביאורים ח"א כ ע"ג), הרב בשער אח"פ (ריש פרק א) וכן בטנת"א (ריש פרק א), וכל מה שאנו מזכירים בחי' ספי' ופרצופים וגוף וכלים למעלה מהעקודים, הוא רק על שם שהם שרשים למה שלמטה באצילות, אבל לא שהם שם ח"ו. ע' ברע"מ (פרשת בא מב ע"ב) ובהקדמת תיקונים (ז ע"ב), שעל זה נאמר (דברים כז טו) ארור האיש אשר יעשה פסל כו' ושם בסתר בסתרו של עולם (ביאורים ח"ב יג ע"א), ועי' ביאורים ח"ב נא ע"ב, ונב ע"ג).

ב': והנה נקרא כל האצילות כולו ג"כ בכל השמות הללו מצד המאציל ית"ש המתייחד שם, והם חד עמו, וכמ"ש בזוה"ק (אחרי מות ע"א), תא חזי קוב"ה (ר"ל א"ס ב"ה כן הוא בהגהת מהרח"ו שם) אפיק עשר כתרין עטרין קדישין לעילא (שהם ה"ס דאצילות) דאתעטר בהו ומתלבש בהו, והוא אינון, ואינון הוא, {נה ע"ד} כשלהובא דאחידא בגומרא (ור"ל באש היסודי של הגחלת שהם חד אלא שהשלהבת הוא גילוי וכמ"ש הגר"א בספ' יצירה פ"א מ"ז ובתיקונים). וע"ז הנה נעשה כל האצילות לשמותיו גופה, וכמ"ש בזוה"ק יתרו (פו ע"א) אינון שמיה והוא אינון, הוא ושמיה חד הוא. וכן אמרו ג"כ בזוה"ק ויקרא (י"א ע"ב) (על כל השמות דע"ס שהם אהיה יה יהוה אל אלהים צבאות שדי אדני ע"ש) ואלין אינון עשרה שמהן דקוב"ה אקרי בהו מתקשרין דא ברא ביחודא שלים, ואלין אינון כתרין קדישין דמלכא דהוא אשתמודע בהו ואינון שמיה והוא אינון עכ"ל. והרי לנו מל"כ כי האצילות כולו הנה הוא עצם כל השמות כולם גופה, והם שמו של המאציל, וכ"ז הוא מעת התיקון דיציאת השם מ"ה אשר מאז ולהלאה התייחד המאציל באצילות ונעשה חד עמהם ונקרא בשם, וכמ"ש ברע"מ (פנחס רנ"ז ע"ב) ובאלין שמהן מארי עלמא איהו אתפשט ואמליך בהון ואתקרי בהון ואתכסי בהון ודר בהון כנשמתא לגבי אברים דגופא, וכן הוא ג"כ ברע"מ (פ' בא מ"ב ע"ב) בתר דעביד האי דיוקנא דמרכבא דאדם עלאה (שהם ה"ס דאצילות) נחית תמן ואתקרי בהו דיוקנא (ר"ל עם האצילות ביחד ועל ידה) יהוה בגין דאשתמודעון ליה כו' וקרא אל אלהים שדי צבאות אהיה בגין דישתמודעון ליה בכל מדה ומדה כו'. והרי לנו כי האצילות עצמו הוא שמו והוא ושמו חד הוא, וכשמתפלל אל השם מכל השמות הנזכרים, הולך התפילה אל המאציל בעצמו הנקרא בזה השם, שהוא האצילות, והוא ע"ד כי כאשר אנו אומרים אברהם יצחק יעקב ואנו משבחים אותם שהיו קדושי עליון, וכן אנו מברכים אותם ואומרים 'עליהם השלום', הרי הולך ממילא השבח והברכה על אותן האנשים עצמן שנקראו בהשמות הללו. כן הוא עד"ז בכל השמות של הקב"ה, שכל התפילה והתהילה אשר לשמותיו הנה הוא להמאציל א"ס בעצמו, אשר הוא נקרא בכל השמות הללו ע"י יחודו באצילות, וכן מגיע ממילא ג"כ לבחי' א"ס אשר למעלה מהאצילות, וכן למעלה למעלה, כי הרי אחדותו הוא פשוט ונמשך כאחת (דע"ה ח"א נה ע"ד), ועי' עוד דע"ה ח"ב ג ע"ב.

כל מה שמזכיר בהם הרב כאן בחי' זמן וגבול, ואמר כי א"ק ואצילות הנה היה להם ראש וסוף, וכן הוא ברע"מ (פנחס דף רנז ע"ב) דכל ספי' אית לה שם ידוע ומדה וגבול ותחום, ואמר הרב עוד כי כל הנאצלים אשר מהתחלת א"ק ולמטה, הנה היה להם זמן התחלת הויותן ואצילותן ונתחדשו אחר

ספר שמות

שלא היו, וכן הוא מבואר ברע"מ (פ' בא דף מב ע"ב) במה שאמר שם בטר דעביד האי דיוקנא דמרכבה דאדם עלאה נחית תמן ואתקרי כו' לבתר עבד מאנא זעירא כו' ולבטר עבד מאנא רברבא כו' לבתר והכהו לשבעה נחלים כו' ע"ש. וכן בזוה"ק (בראשית דף טו ע"א) בריש הורמנותא דמלכא כו', וכן הוא מבואר בכ"מ בזוה"ק כי כל האצילות היה לו עת וזמן להתחלת הויותו, והרי לנו כי כל הנאצלים כולם הם מחודשים, כי היה עת וזמן להתחלת הויותו, הנה כל זה הוא רק בערך עצמם, ומכ"ש בערך האור שלמעלה מהם. אבל בערך התחוננים, הוה כל עולם האצילות ומכ"ש העקודים וא"ק בלי גבול כלל וכלי זמן כלל, כי נבחן אור גילוי ית"ש אשר באצילות בערך הבי"ע בבחי' א"ס לגמרי, ונמשך יחודו עם האור א"ס שלמעלה כאחד והבן ודע וזכור זה (ביאורים ח"א ב ע"ד).

מזה תראה אמתת דברינו אשר כתבנו בכ"מ, דמה שנקרא השם הויה ב"ה שם העצם, הוא משום כי מאחר שנתלבש הא"ס באצילות, הנה נתגלה הוא עצמו בהשם הויה ב"ה ע"י האצילות, ונקרא מעתה הוא עצמו בהשם הגדול הזה. וכאשר שאנו מכוונים להשם הויה ב"ה, הנה עולה הכוונה על עצמות א"ס אשר נתגלה אלינו בשם זה ע"י התלבשותו באצילות. ומבואר כ"ז בדברי הרב כאן במ"ש, או באורות עצמם כו', וכן מבואר ברע"מ פ' בא הנז' במ"ש שם, נחית תמן ואתקרי בהווא דיוקנא יה"ה כו'. ואמר שם עוד, לבתר עביד מאנא זעירא כו' יקרא גרמיה בה חכם כו' כו' ע"ש. הרי לנו כי ע"י האצילות נתגלה הוא עצמו להקרא בשם. והאמת הוא כי אחר שמתלבש באצילות, ונעשה האצילות חד עמו וכמו שאמר הרב כאן לעיל בסמוך, הרי מאיר האצילות עתה ג"כ רק בכח האור א"ס. אך עכ"ז ע"י התלבשו שם, הנה נצטמצם כביכול ונקרא מעתה הא"ס עצמו ע"י האצילות בשם הויה ב"ה, והרי נמשך ועולה עכ"פ עיקר השם על המאציל א"ס עצמו, אלא שנתגלה להקרא בשם זה רק ע"י האצילות, והיינו ע"י שהתלבש שם, והתייחד בכל האצילות ביחוד עצום עד שנעשה כל האצילות חד עמו. ומאז הנה נקרא כל האצילות כולו באותו השם, ואשר עליו לעולם מצד אורו המתייחד שם, וע' בזה בארוכה בספר הדעה"ה ח"א דרוש ה' סימן ז' ע"ש [שם מבואר כי לכן אפשר להתפלל לשם הויה ב"ה] (ביאורים ח"א ד ע"א).

ג': והנה נתגלה שם עצמותו גופה בבחי' אלו הד' אותיות יהוה, והוא אלהינו, כי הרי עצמותו גופה נתגלה ע"י האצילות בבחי' הד' אותיות הללו. וכמו שמבואר ברע"מ (פ' בא מב ע"ב) דע"י התלבשו באצילות נתגלה הוא עצמו בהשם הויה ב"ה, עש"ה ותמצא (הקדו"ש ו ע"ב), ועי' דע"ה ח"א נז ע"ד. מקבל האציל אור א"ס ג"כ עכ"פ דרך הא"ק והעקודים אשר שם הוא הקו דאור א"ס העיקרי ולכן נעשה האציל אלהות גמור עכ"פ לעולם והיינו כי הגם שאינו מאיר בו מעתה האור דא"ס בבחי' בלתי גבול ובלתי תכלית אשר הוא נקרא בשם אור א"ס אמנם הנה עומד אורו וגילוי שם להאיר על ידו בבחי' גבול ומדה ומתגלה שם בכל השמות כולם שהם אלהות ובפרט בהשם הויה ב"ה שהוא שורש כל השמות כולם והוא נקרא שם העצם משום שהוא על העצמות דאור א"ס המתפשט באציל ע"י הא"ק והעקודים כנז' ונתגלה אותו העצמות דאור א"ס ע"י האצילות בשם יהוה ב"ה (כללים ח"ב צח ע"ד).

ד': עי' ריש ספר ע"ח: וכן בענין הכנויים כגון רחום וחנון אך אפים, לא יקרא על שמם זולת בהיות נבראים בעולם שיקראו לו אך אפים וכיוצא בזה בשאר הכינויים כולם. אמנם בהיות העולמות נבראים, אז יצאו פעולותיו וכוחותיו יתברך לידי פועל ויהיה נקרא שלם בכל מיני פעולותיו וכוחותיו, וגם יהיה שלם בכל השמות וכינויים בלתי שום חסרון כלל ח"ו. וענין טעם זה נתבאר היטב בס"ה פ' פנחס (דף רנז ע"ב) וז"ל, פקודא תליסר וכו' דא ק"ש ואית למנדע דאיהו אקרי חכם בכל מיני חכמות ומבין בכל מיני תבונות וכו' אלא קודם דברא עלמא אתקרי בכל אילין דרגין ע"ש בריין דהוו עתידין להבראות דאי הויין בריין בעלמא אמאי אתקרי רחום דיין אלא ע"ש בריין דעתידין וכו', ובפ' בא (דף מב ע"ב) וז"ל, דאי לא אתפשט נהוריה על כל בריין איך ישתמודעון ליה ואיך יתקיים מלא כל הארץ כבודו.

ועי"ש במאיר העץ: יש להדגיש שכתוב בפרשת פנחס שם וז"ל ובאלין שמהן מארי עלמא איהו אתפשט ואמליך בהון ואתקרי בהון ודר בהון כנשמתא לגבי אברים דגופא, ע"כ. אם כן האצילות עמו הוא שמו והוא ושמו חד הוא, וכשמתפללים אל השם על ידי כל השמות הנזכרים הולכת התפילה אל המאציל בעצמו הנקרא בזה השם שהוא האצילות (דע"ה ח"א נה ע"ד). פי', שאמנם כלול בגילוי השמות שרואים את הנהגתו הבאה לידי ביטוי על ידי שמות אלו, אמנם יש להדגיש שהשם הוא אינו רק שם של הנהגה מסויימת שלו ית', אלא הוא שם שלו עצמו ית', המתפשט בזה העולם להתגלות בגוון מיוחד זה של אותו השם.

ה': בהכלי הנה הם צורת עצמיים, אבל בהמים הרי אינם עצמיים כלל, אלא שנעשה הצורה בהמים ע"י הכלי, כי נצטמצמו המים בגבולי הכלי ונצטייר בהם ע"י הכלי כל צורת הגבולים שבה (הקדו"ש יג ע"ד), עי' ביאורים ח"א ג ע"ד.

ו': האותיות א' י' דאדנ"י הוא על קישורה ותלייתה למעלה, כי הא' שבה הוא קישורה בהשם אה"ה שבכתר, ובאור דא"ס שבו, וכמ"ש ברע"מ פ' בא (מ"ב ע"ב) ופ' פנחס (רנ"ח סע"א) כי המלכות דאצילות היא מגיעה באור א"ס ממש, שהוא בהמלכות דא"ס, כי סוף מעשה הוא במחשבה תחילה, ושם מלכות אחד הוא, וכל הגילוי דהמלכות דא"ס הוא רק בשבילה, כדי שתתגלה היא, ולכן נאצל כל האצילות

ספר שמות

כולו בשביל המלכות כדי למלוך על כל המעשים (הקדו"ש מו ע"ד), ועי' עוד כללים ח"א לד ע"ב, מט ע"א, אור המקיף הישר מסוד היחידה שבכל פרוץ ושכל עולם, שהוא הכתר המיוחד בא"ס כמ"ש ברע"מ פ' בא דף מב ע"ב, ופ' פינחס דף רנח סע"א), כי כן הוא האור המקיף הראשון אשר להקו, הנה הוא מאור א"ס המקיף, אשר בו יוחזר הכל ויתוקן הכל לסוד האחדות הנעלמה, שהוא תכלית כל התכליות שאין לו קץ ותכלית (ביאורים ח"א כג ע"א), א"א עצמו הנה הוא נקרא ג"כ בשם א"ס, וכמ"ש בתקונים (תיקון ע דף קמא ע"ב) מוחא סתימא אתקרי א"ס (וכן הוא ברע"מ פנחס דף רנח סע"א דכתר א"ס אתקרי, וע' רע"מ פ' בא דף מב ע"ב) (שם כו ע"א), ועי' עוד פז ע"ב, ועי' ח"ב פח ע"א, וכן צ ע"ג.

נד ע"א

א'.

כי א' הוא אור והוא כולל כל נהורין, וז' הוא חשך כמ"ש בזו"ח שה"ש כאהלי קדר דא ז' כו', והן אור וחשך, כתר ומלכות. וכשמאיר לה, מאיר ממנה לכל ה"ק, שהיא נקודה אמצעית, וזה סוד שבת שמאיר לכל ששת ימים, וז"ש ונהיר לכל עיבר (יהל אור). הענין הוא כי הנה בכל משך זמן דשית אלפי שנין דהעוה"ז עד שנזכה לאור התיקון העתידי, הנה כל הנסים והנפלאות שנעשה, הגם שהם מאור הג"ר ולמעלה אשר הוא נקרא בשם גילוי אור דא"ס, ע"י שהוא עושה את פעולתו למעלה מחק הטבע והגבול, עכ"ז הרי הוא אינו מבטל את הטבע והגבול מכל וכל, אלא רק שהוא נוקב ועובר בו לצורך אותו הנס לבד ובאותו הזמן לבד. אבל עיקר כל הטבע והגבול הרי הוא נשאר קיים עתה ואינו מתבטל עד עת התיקון העתידי. והנה הטבע והגבול הנה הוא מכח הצמצום ועביות הדינין שהם מכוונה בשם חושך, וכאשר מתגלה ומתפשט אור הנסיי שהוא מאור דבלתי גבול להעשות איזה נס, הנה מכוונה זה בשם חקיקה, שמתפשט האור וחוקק ונוקב בתוך העביות והחושך ומתגלה שם באורו לעשות את פעולתו. והנה פעולת הגילוי דאור הנסיי אשר הוא בטובה וישועה לישראל ונקמות ופרעות בצורריהם, הרי אמרנו שהוא בהגילוי דמלת "אז", וזהו שאמר הזוה"ק גליפין רשימין באז (דע"ה ח"ב קלד ע"ב).

ב'.

ר"ל לכל ה"ק. ור"ל כי הנה ישנם ב' מיני נסים: אחד, הוא מה שהוא למעלה מן הטבע וחושך להטבע, והם אורות נוספים המתגלים ובאים מלמעלה מה שלא נמצא בהטבע כלל, וכמו המן וענני כבוד והאש של מעלה שהיה על המזבח, ע' זבחים (סא ע"ב) ובמדבר רבה (פ' ד ס' יז) ובכ"מ, והנסים האלו אין שייך לכנותם בשם סותרים ודוחים את הטבע, אלא שהם למעלה מן הטבע וחושך להטבע, והם אורות גילויים ממנו ית"ש נוסף על הטבע. אבל יש מין שני בנסים שהם סותרים את הטבע, ושוללים אותה וכמו קריעת ים סוף, שהרי בקע ים ויעבירם, והפך ים ליבשה, וכן ההפכי הצור אגם מים (תהלים קיד ח), ורוב הנסים הם מזה המין. ועל זה אמרו, ונהיר לכל עיבר, שהוא לכל ה"ק, חג"ת נה"י, אשר מהם הוא כל הגוף והעביות, כמ"ש בשער טנת"א (ריש פרק ה) וכנודע. אבל האור הנסיי, הנה הוא מאיר בהם כולם, ונוקב ויורד בהעביות שבהם לצורך אותו הנס. וכל השירים אשר פתחו ב"אז", הנה הם מזה המין, כי מזה הצד הנה הם הגבורות, שהם הנקמות ופרעות בצוררי ישראל, והוא מצד עביות הדינין שבהם, ונתהפכו הם ע"י אור הנסיי המאיר בהם לנקום נקמת בני ישראל מכל צורריהם, אשר על זה בא השירה ב"אז" (דע"ה ח"ב קלד ע"ב). היה כל הגילוי דאור הזה אשר נתגלה בו עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, למעלה מן המדה לגמרי, שהוא שלא ע"פ מעשיהם כלל. והוא ע"ד הגילוי אור דביאת המשיח, שיהיה גם בדור שכולו חייב, והרי יתקיים כל היעודים וכל תקות חמדת ישראל גם שלא ע"פ המעשים כלל (שם קלז ע"א).

ג'.

ר"ל כי ישנם כמה לשונות של שבח, כגון שיר ושבח הלל והודיה וכיוצא, ועל זה אמר כי לשון שיר הוא כאשר נעשה הנס בכפל, טובה וישועה לישראל ונקמות ופרעות בצורריהם, הנה על זה נופל לשון שירה, וכמו שהיה בהים, וכן השירה דהבאר שהיה בשניהם, הנס בכפל, וזהו שאמר שירתא היא דכל סטרין, שהיה גילוי הנס הן בהחסדים והן בהדינין, החסדים לישראל והדינין לס"מ וסיעתו, ועל זה הוא לשון שירה ובלשון א"ז, וזהו שאמר ודא הוא אז ישיר. (דע"ה ח"ב קלד ע"ב).

סז ע"א

עי' דע"ה ח"ב קלב ע"ד: [מש"כ בחטא הסלע] וירם משה את ידו, ור"ל כי כוון בזה להמשיך האור ממקור העליון, שהוא חכמה, י' של שם, וכמ"ש בתקונים (תיקון יט דף טל ע"א) למי נושאין כפים, לרום השמים, שהוא י' של שם, עשר אתון דשמא מפרש, ע"ש בהגר"א [ז"ל, וידוע ששם מ"ב דשמא מפרש מתחלק פשוטה בג"ר מלאה בת"ת אדם מ"ה מילוי המילוי במל' והן תגין בהו"ה פשוטה כמ"ש"ל שבע זיינין אינון כגוונא דא כו' ז' תגין י"ד נקודין ביר"ד אתון דמ"ה כ"ח אתון עד אלף בכ"ח דמ"ה]. והיה כוונתו בזה להסיר ולהעביר את המסך ע"י ההכאה, ולהמשיך שם השפע מהאור דהעץ החיים, כי אחר שיוסר ממנו המסך המבדיל סטרא דעבד, שהוא בחי' דעץ הדעת ע"י ההכאה, אז יחזור להאיר

ספר שמות

בו אור הכבוד, שהיא סיהרא קדישא דעץ החיים, אשר היא מעין גנים דלית ליה פסק, טפה דאתמשכא מן מוחא שהוא חכמה, כמ"ש בתיקונים (מו סע"ב), והיא ברתא דמלכא, אבא יסד ברתא (זהר פנחס רנו ע"ב). ויתוקן להעשות כ"ז ע"י כוונתו ומחשבתו בהרמת ידו כנז' וכמ"ש בזוה"ק (ריש פ' יתרו סז ע"א), כי כל הרמת יד אשר לשם שמים הוא תיקון גדול, לנטלא מאינון ברכאן דלעילא ולארכא לתתא כו' ע"ש. וכן בתיקונים (תיקון כב דף עו ע"א) בסוד (שמות יז יא) והיה כאשר ירים משה ידו כו' לסלקא ליה לגבי חכמה כו'. וכן היה כוונת משה רבינו ע"ה כאן, וזהו שאמר וירם משה את ידו ויך את הסלע, להסיר את קליפתו ולהעביר את כל המסכים שבו, וכדי שיומשך שם השפע דאור עץ החיים. והרי כזאת וכזאת התחבט וטרח הרעיא מהימנא משה רבינו ע"ה על תקנתן של ישראל, והיה כל כוונתו וכל מעשיו לשם שמים ולטובה. וכללים ח"א סא ע"א: ביאור הדברים מ"ש (זהר ח"א סה ע"א) "ארימת ידאי בצלותין לעילא", כי משום שרצונו הנה היה להתחיל ולדבר ברום גבוהים שהוא בעולם העקודים, וגם בשורשו ומקומו אשר ממנו נמשך שהוא הרישין דא"ק, אשר כ"ז הנה הוא מהעולמות דא"ס, לכך נשא ידיו בתפילה למעלה לעורר הרצון וליטול רשות לדבר ברום גבוהים כזו. וגם היה נשיאת ידיו ותפילתו כדי שיתעורר למעלה באותו המקום הנורא שרוצה לדבר שם, שיתגלה אורם ע"י דיבורו ויאירו ויזהירו באורם וזיום בגילוי אור כבודו ית"ש למעלה ולמטה, כי זהו ענין כל עסק לימוד חכמת הנסתר, לעורר את גילוי אורו ית"ש באותו הענין שמדבר ונתגלה אותו האור למעלה ונמשך זיו למטה, כמו שמחדש ומגלה אותו בלימודו ודיבורו, ועי"ז הנה הוא ממש בונה עולמות למעלה לפי שורש נשמתו הקשור ומיוחד בשורש כלל ישראל (ע' זוהר ח"א יג סע"א). ועי"ז הנה יאירו ויזהירו כולם לעתיד באותן האורות שנתגלה על ידו ויאירו כולם בו, ויהנו מזיום אחר שיוסר כל המסכים דהזוהמא ואחר שיזדככו העולמות מעביותם, וכמו שבארנו בכמה מקומות מדברינו. ובאשר כי בעולם העקודים שהוא מעולמות דא"ס, הנה אינו נוגע כ"כ מעשה בני אדם שם, לכך נשא ידיו בתפילה שיעורר ע"י דיבורו שם ג"כ את גילוי אורו ית"ש עכ"פ, וזהו שאמר ארימית ידאי בצלותין לעילא. וע' בענין סוד הרמת ידים בתפלה בזוה"ק ר"פ יתרו (סז ע"א), ובתיקונים (תיקון יט דף טל ע"א): ז"ל: תגין תליין במחשבה דלבא ומוחא נקודין בדבורא דפומא אתון בעובדא דאברין ולאלין (נ"א ומאלין) נקודין וטעמי באותון עביד ההוא סתים וגניז כורסיא טמירא עלאה ועליה אתמר אתה ה' לעולם תשב וכו' מאי אתה ההוא דאתמר ביה ה' אלק"י אתה ארוממך בההוא דאתמר ביה רום ידיהו נשא ובגין דא אתמר למי נושאין כפים לרום השמים הה"ד רום ידיהו נשא ומאי ניהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א דאיהו חכמה כ"ח מ"ה ועליה אתמר כ"ח מ"עשיו ה"גיד לעמו והאי איהו כ"ח פרקין דידין דמלכא עלאה דאינון כוז"ו במוכס"ז כוז"ו כנויין דיחודא עלאה דאיהו יהו"ה אלהינו יהו"ה ובגין דאסתלק האי חילא מישראל אתמר בהון וילכו בלא כח לפני רודף. תרגום: התגים תלויים במחשבת הלב והמח, הנקודות בדבור הפה, האותיות במעשה האיברים. ולאילו (ומאלו) הנקודות וטעמים ואותיות עושה אותו סתום וגנוז כסא טמיר עליון, ועליו נאמר "אתה יהו"ה לעולם תשב וכו'", מה זה "אתה", אותו שנאמר בו "יהו"ה אלה"י אתה ארוממך", באותו שנאמר בו "רום ידיהו נשא", ובשבילו נאמר, למי נושאין כפים לרום השמים, זהו שכתוב "רום ידיהו נשא", ומיהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א, שהוא חכמה כ"ח מ"ה, ועליו נאמר כ"ח מ"עשיו ה"גיד לעמו", וזהו כ"ח הפרקים של ידי המלך העליון, שהן כוז"ו במוכס"ז כוז"ו. הכנויים של היחוד העליון, שהוא יהו"ה אלהינו יהו"ה. ומשום שהסתלק הכח הזה מישראל, נאמר בהם "וילכו בלא כח לפני רודף". ובהגר"א שם [ז"ל: רום ידיהו נשא - כמו שמפרש והולך דנושאין ידים לרום השמים רום של השמים מרום וקדוש ונושאים עשר אצבעות לשם שהוא יו"ד של שם עשר אתון דשמא מפרש וז"ש ומאי ניהו כו' וע"ל סוף תכ"ב ס"ז ב' יו"ד שריא בעשר אצבען כו' מחכמה שריא דאיהו באצבען ואמר דאיהו חכמה כח מ"ה מביא ראייה דמ"ה הוא בחכמה ור"ל כ"ח מ"ה הן המילוי ומילוי המילוי דפשוט הוא בכתר שהן התגין ובחכמה הוא שניהם נקודין ואתון כנ"ל וז"ש ועלה אתמר כ"ח מעשיו כו' דבכ"ח אתון דשמא מפרש וכן דאתון תליא עובדא כ"ח אתון דבראשית ואמר והאי איהו כ"ח כו' ר"ל לכן הם בידין דתליא בהן חכמה דבהון כ"ח פרקין ואמר למטה יו"ד כו' אינון עשר אצבעין כו' הרי כ"ח מ"ה בהון ובהון עובדא דבראשית דאתמר כולם בחכמה עשית ולכן נושאין אותן לרום השמים יו"ד של שם דהוא דרגא דלהון ואמר כ"ז לראיה שרום הוא חכמה ועליו נאמר אתה ועיקר הענין שכלולין באצבעאן שהן עובדא כ"ח ומ"ה שכלולין זה בזה כנ"ל וכן בדבורא כלולין י' נקודות וכ"ח אתון אבל תגין אינן נגלין לא באצבעאן ולא בדבורא רק במחשבה ולכן מב' אלו נברא העולם ויאמר אלקים ויעש אלקים בדבר ה' שמים כו' שמ"ך מעשה אצבעותיך כו' וז"ש בל"ב נתיבות פליאות חכמה כו' שהן האתון והנקודין כמ"ש].

סח ע"ב

כל זמן הזה שהוא עד עת התיקון אשר מעת אלף השביעי והלאה שהוא עתה רק שליטת המ"ה וב"ן כי באצילות עיקרו הוא המ"ה וכמ"ש את המאור הגדול לממשלת היום שהוא האצילות וכמ"ש אליהו זל"ש מלגאו איהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א דאיהו ארץ אצילות ר"ל שהוא הנושאו והוא עצמותו ואורו אבל בעולמות בי"ע עיקרן הוא הב"ן ועל זה נאמר ואת המאור הקטן לממשלת הלילה כי מתלבש המ"ה בהב"ן כמ"ש ברפ"ח ספ"ג ומתנהגים

ספר שמות

העולמות ביי"ע על ידה ע"פ קבלתם מו"א (ע' פ' בשלח נא ע"א יתרו סח ע"ב, אחרי עד סע"א אד"ז רצו ע"א, וע' פ' בראשית כב ע"א, כט ע"ב) (כללים ח"ב קל ע"א).

סט ע"ב

כל מה שאמרנו בהכרח ביטולו משום שהוא שורש ההפסד והאבדון ההחלטי, הוא הכרח ביטולם. ומשום שהם מעצם הרע אשר כל עצמותם הוא להרע ולהרוס ולחבל, וכל קיומם בזמן קיומם הנה הוא רק ע"י תמצית הארת הקדושה שמאיר עליהם מסביב, ובסוד (יחזקאל א ד) ונגה לו סביב (הקדו"ש כח ע"ב), (בשער המלכים פ"י) כי ב"ס של הקדושה החיות שלהם (שהוא שורש מציאותם אשר בא"ס ית"ש) נבלע בתוכם, אבל בקליפה אין החיות נבלע בתוכם כי אין קודש מתערב בחול, אך עומד על ראשם ומשם מאיר להם עכ"ל ע"ש. והוא מזוה"ק (יתרו דף ס"ט ע"א) וכו', עוד בזוהר פקודי (רכ"ז סע"א) (דע"ה ח"א נד ע"ד), בשער הקדמות (דף ע ע"ד) כי ז"ן דאצילות הטמא הנקראים סמ' ולי"ה העליונים. הנה סמ' היה בבחי' ו' קצוות לבד, כי לא נתלבשו בתוכו אלא רק ו' אורות של קדושה להחיותו, והם סוד ההוא נהירו דקיק דאית גו מסאבותא כנז' בזוהר (יתרו דף סט ע"א), וכן אור אחד ז' בנוקביה כדוגמת ז"ן דקדושה בהיותם אב"א עכ"ל. והנהירו דקיק שאמר, הוא מהניצוצין דהז' מלכין קדמאין, כי מזה נתהוו ומזה הוא כל קיומם וחיותם. אמנם ע"י החטא הנה נגדלו ונשלמו, כי ניתוסף בהם אורות רבים גם מאור התיקון רח"ל, והוא מתמצית הארה דאור התיקון וכו"ל, עד שגברו וגדלו עד להשחית ונסדר תיקונם ג"כ ע"ד תיקון הז"ן דקדושה, כי גם את זה לעומת זה עשה האלהים (קהלת ז יד) (דע"ה ח"ב ט ע"ב), ונתן הקב"ה האפשרות והכח להאדם שיהא היכולת בידו להוציא הרע מאותו הכח אשר הכין לזה, וכן נתן היכולת בהאדם לבטלו ג"כ, ויתהפך אותו הכח לטוב גמור, כי אותו הכח הוא רק נושא חפשי ותלוי ביד האדם אם לקלקלו אם לתקנו, וממנו הוא כל הכח דהבחירה אשר ניתן להאדם (דע"ה ח"ב יט ע"א) הרב אמר בשער הקליפות (פרק ג) כי אחר התיקון דמעשה בראשית קודם החטא דאדה"ר, היו אז כל הקליפות בלי שום תיקון כלל, והיה הזכר דקליפה רק בבחי' ו' ק לבד, והנוקבא דקליפה רק בבחי' נקודה אחת לבד, ועל דרך שהיו הז"ן דקדושה קודם התיקון. ואמר שם כי זהו הענין מ"ש הזוהר (בפ' יתרו דף סט ע"א) דאית נהירו דקיק גו מסאבותא, ור"ל כי סידר המאציל ית"ש את כל הז"ן דקליפה מתחלה שיהא כחם וקיומם רק מאורות הנקודות לבד דהז"ן דקדושה, ולא מאור התיקון כלל, ולא קבלו הם מאור המ"ה והט"ר דב"ן אלא רק מבחי' אור הנקודות לבד דהז"ן דקדושה (דע"ה ח"ב יט ע"ב), אותו הנהירו דקיק הוא בחי' עין הדעת טו"ר, וכן גם אותן הדינין שבהאחוריים דהנוק' אשר משם נמשך הנהירו דקיק, הם ג"כ סוד עין הדעת טוב ורע, כי סוד עין הדעת טו"ר הוא בכל העולמות כולם, אלא שהוא בכל א' לפי ערכו (דע"ה ח"ב מ ע"ד), הוא נמשך מהגבורות דהאחוריים דהנוק', ואותו הנהירו דקיק הוא קודש והוא שורש להרע, ולכן עומד הוא בבחי' עין הדעת טו"ר (דע"ה ח"ב מא ע"ד), כל אינון אשר אור חיותם הוא רק מבחו"ן, הם יתבטלו בביטול גמור, הם ונשמתם. אבל כל אלו אשר אור חיותם מתלבש בהם מבפנים, הרי נעשו הם משכן ומעון לאור שכינתו ית"ש, כי עליהם נאמר (שמות כה ח) ושכנתי בתוכם, הנה מתקיים נשמתם בחיות נצחי, כי אורו ית"ש אינו נפסק מהם לעולם, ונעשה החיות לעצם בהם (דע"ה ח"ב צב ע"ד).

¹ לא מופיע בשער מאמרי רשב"י, ובדרך אמת.

² ועליהן נ"א ענפוי חפין על כל אינון (דרך אמת).

³ דרך אמת גורס את המוסגר.

⁴ ועליהו (דרך אמת).

⁵ ויעזבו בני ישראל את ה' וימכור אותם וגו' מאי ויעזבו (דפוס מנטובא).

⁶ לא מופיע דרך אמת.

⁷ כן גרסת אור יקר.

⁸ משמיה (זהר הרקיע).

⁹ לא מופיע דרך אמת.

¹⁰ לא מופיע בשער מאמרי רשב"י.

¹¹ דרך אמת גורס את זה.

¹² נפה"ח שער ד פרק ל' גורס דאשתדל

ספר שמות

- 13 נמחק בדרך אמת.
14 דרך אמת גור סאת המוסגר.
15 נמחק באור יקר.
16 דקיקים לימינא (מ"מ), ו"ביומא דא" וכן ריקיעין נמחק.
17 דרך אמת לא גורס את המוסגר.
18 רומא (דרך אמת).
19 כן הוא גרסת מ"מ. במצרים (דרך אמת).
20 מ"מ N גורס את המוסגר
21 נמחק במ"מ.
22 ובני בנין סתירין (דרך אמת).
23 בנין (מ"מ והמוסגר נמחק).
24 ארחין (דרך אמת).
25 לא מופיע בדרך אמת.
26 **יתנבאון** (אור יקר).
27 לא מופיע בדרך אמת.
28 לא מופיע בדרך אמת.
29 (דשמאלא) דשמא (נ"א דגלותא ודינא) - לא מופיע בדרך אמת..
30 יהוד (נ"א דאת יל"ד וה"ה רזא וכו') (דרך אמת).
31 דמעשה (דרך אמת).
32 לעילא (דרך אמת).
33 לא מופיע בדרך אמת.
34 הוה (דרך אמת).
35 לא מופיע בדרך אמת.
36 אתתיה נחש נמקח באור יקר, ובמקומו איאת אתתא דנחש.
37 דודי ירד – נמחק בדרך אמת.
38 דעדן (דרך אמת).
39 לא מופיע בדרך אמת.
40 לא מופיע דרך אמת.
41 דרך אמת גורס את המוסגר אחרי יקירא.
42 דרך אמת גורס את המוסגר.
43 כמא (דרך אמת).
44 בילד (דרך אמת).
45 הדרין (דרך אמת).
46 דאינון רכי לבא – נמחק בדרך אמת.
47 (ומן אבהן) (דרך אמת).
48 נמחק באור יקר.
49 משתבח (אור יקר).
50 לא מופיע בדרך אמת.
51 השמים (דרך אמת).
52 ומשה אוף הכי סליקו מיא לגביה – נמחק בדרך אמת.
53 ההוא (נוסף בדרך אמת).
54 דידעי (דרך אמת).
55 קנסא (אור יקר).

- 56 וסלקי (דרך אמת).
 57 לא מופיע בדרך אמת.
 58 בורח (נוסף בדרך אמת).
 59 בזיון שהוא (דרך אמת)***.
 60 שהנה (דרך אמת).
 61 לא מופיע בדרך אמת. ומופיע במ"מ.
 62 שמע מינה לא מופיע בדרך אמת.
 63 נמחק במ"מ.
 64 דרך אמת גורס את המוסגר.
 65 נמחק באור יקר.
 66 דאיבי (שער מאמרי רשב"י)
 67 "ומה (די) בכל" נמחק באור יקר, ובמקומו איתא "וכל"
 68 דרך אמת גורס את המוסגר.
 69 נמחק במ"מ.
 70 ומלכהון (דרך אמת).
 71 (מנהון בעלמא) נוסף בדרך אמת.
 72 מממנא (דרך אמת).
 73 לא מופיע בדרך אמת.
 74 נמחק בדרך אמת.
 75 עבדון (דרך אמת).
 76 לא מופיע בדרך אמת. ומופיע במ"מ רפיא
 77 דרך אמת גורס את המוסגר.
 78 ליה נוסף בדרך אמת.
 79 לא מופיע בדרך אמת.
 80 לא נוסף בדרך אמת***.
 81 נמחק במ"מ.
 82 נמחק במ"מ.
 83 אנחו למעלה (דרך אמת).
 84 דרך אמת גורס את המוסגר ולא בעובדיהו.
 85 דרך אמת גורס א תהמוסגר.
 86 ששסמנים (דפ"ו).
 87 לא מופיע בדרך אמת.
 88 דרך אמת גורס את המוסגר.
 89 לא מופיע בדרך אמת.
 90 בהם (דרך אמת).
 91 עי' דרך אמת אולי זה חמדר או חמרא***.
 92 דרך אמת גורס את המוסגר.
 93 דנטל (זהר הרקיע).
 94 דרך אמת לא גורס את המוסגר.
 95 דרך אמת מוחק את המוסגר.
 96 לא מופיע בדרך אמת.
 97 לא מופיע בדרך אמת.
 98 דהא נפקו חיליהון לאבאשא (מנטובא)
 99 יהל אור גורס את המוסגר.
 100 עלאין סבאין (דרך אמת).
 101 על עלמא דאיהו (דרך אמת).
 102 כאן דרך אמת גורס את המוסגר.

ספר שמות

- 103 קדישין (דרך אמת).
104 נמחק במ"מ וגורס אתה מוסגר.
105 ואכפין (דרך אמת).
106 המוסגר נמחק דרך אמת.
107 המוסגר נמחק דרך אמת.
108 לא מופיע בדרך אמת.
109 דנטלא (דרך אמת).
110 לא אתו למיכל (דרך אמת)##* שורה י'
111 נמחק בדרך אמת.
112 לא מופיע בדרך אמת.
113 מאינין (אור יקר).
114 אמר לרבי חייא (דרך אמת)##*.
115 לבלעו חנם - ל אמופיע בדרך אמת.
116 נדפס פ' תצוה קפא ע"ב (דרך אמת).
117 דינא כההוא (דרך אמת).
118 נמחק בדרך אמת.
119 דהתנים (דרך אמת)##*?
120 אתקיף (דרך אמת).
121 רברבן (דרך אמת).
122 רוחיה (דרך אמת).
123 לא מופיע בדרך אמת.
124 לא מופיע בדרך אמת.
125 הות (דרך אמת).
126 לא מופיע בדרך אמת.
127 דרך אמת גורס המוסגר ולא גורס לעיולא.
128 לא מופיע בדרך אמת.
129 דלגביה (דרך אמת).
130 ד"א לא גורס את המוסגר##*.
131 דהוו (דרך אמת).
132 דרך אמת גורס את המוסגר ולא דינא דכתרין, ואור יקר מוחק את המוסגר.
133 דנא (דרך אמת)##*.
134 ולנקמא (אור יקר).
135 בעי הא (דרך אמת).
136 שער מאמרי רשב"י גורס המוסגר.
137 ובאיהו (דרך אמת)##*?
138 נמחק במ"מ.
139 לא מופיע בדרך אמת.
140 ולבתר (דרך אמת).
141 המוסגר לא מופיע בדרך אמת.
142 דהיא (דרך אמת).
143 לפני והכתיב (דרך אמת).
144 נמחק במ"מ, וגורס אתה מוסגר.
145 בה ואתחשיב (דרך אמת).
146 ולבתר (נוסף בדרך אמת).
147 בגופייהו (דרך אמת).
148 דיסתסואו (דרך אמת).
149 בחדוא (דרך אמת).
150 דמאריהון (דרך אמת).
151 עביד (דרך אמת).

- 152 קב"ה (נוסף בדרך אמת).
 153 אתכפייא (דרך אמת).
 154 בעון (דרך אמת).
 155 אנפי דיליה (נוסף בדרך אמת).
 156 אנפי חוורין נמחק בדרך אמת.
 157 אי אשתדל נמחק ביהל אור, ובמקום ואיאת ואשתדל
 158 דבר נש דיצר באתווי נמחק בכללים, וגורס אתה מוסגר.
 159 דרך אמת גורס בגין ולא "על שם".
 160 שרפים אראלים (דרך אמת).
 161 תרין דינין גוונין בקדמיתא (דרך אמת).
 162 דעביד כמו יוסף דאקרי (דרך אמת).
 163 ורזא (דרך אמת).
 164 דרך אמת גורס את המוסגר ולא דאי הוי.
 165 נמחק בדרך אמת.
 166 דרך אמת גורס את המוסגר ולא חזא.
 167 ודהא (דרך אמת).
 168 נמחק במ"מ.
 169 ליה (נוסף בדרך אמת).
 170 דיחמו (דרך אמת)??*##
 171 דרך אמת גורס את המוסגר ולא 'דלהון'.
 172 נמחק בדרך אמת.
 173 ולילה (נוסף בדרך אמת)??*##
 174 ובפרשוי ובגין (דרך אמת).
 175 ביממא ובליליא (דרך אמת).
 176 לא מופיע בדרך אמת.
 177 דרך אמת גורס את המוסגר.
 178 דרך אמת גורס את המוסגר.
 179 בר נש מפומיה (דרך אמת)?
 180 אור יקר גורס את המוסגר.
 181 באתרא (אור יקר).
 182 במקום דשמא קדישא כתוב חדא בדרך אמת.
 183 מכאן ואילך נמחק ובמקומו גורסים המוסגר (דרך אמת).
 184 נמחק בדרך אמת.
 185 אתעדו (מ"מ)
 186 כנראה שדרך אמת לא גורס את המוסגר.
 187 דהוו (דרך אמת).
 188 לא מופיע בדרך אמת.
 189 נמחק בדרך אמת.
 190 להו חולק ולמהוי (אינון) – נמחק בדרך אמת.
 191 נמחק בדרך אמת.
 192 נמחק בדרך אמת.
 193 טורי (דרך אמת).
 194 ודא הוא (דרך אמת).
 195 דרך אמת גורס את המוסגר.
 196 אחידן (נ"א אחרנין) דרך אמת.
 197 מאמרי רשב"י גורס המוסגר

ספר שמות

- 198 מאמרי רשב"י וכן הדרך אמת מביא ב' הגרסאות.
199 וכן תלת דרגין מוסגר בדרך אמת.
200 דהוו חקיקין (נ"א חקיק) דרך אמת.
201 דרך אמת לא גורס את המוסגר.
202 תחימן (מ"מ).
203 נמחק במ"מ, וברח"ו.
204 לא מופיע בדרך אמת, אבל מ"מ גורסו.
205 דאורחא (דרך אמת).
206 בידהא (נוסף בדרך אמת).
207 דכלא (דרך אמת).
208
209 מסוגר ומובא בנ"א בדרך אמת.
210
211 נמחק במ"מ.
212 (נ"א שמהן) דרך אמת.
213 נ"א קדישי עילאי (דרך אמת).
214 שלים הוא (מ"מ).
215 פליגנא (נ"א דלי גוונא) (דרך אמת).
216 לא מופיע בדרך אמת.
217 בידה (דרך אמת).
218 (נ"א קימה כקריעת) (דרך אמת).
219 פתח נ"א (דרך אמת).
220 ליה (דרך אמת).
221 השתא ובהיאי (דרך אמת).
222 דאתער האי (מנטובא). דאתער הוא האי (דרך אמת).
223 כ"א להו (דרך אמת). ##*
224 מהו (נ"א מאן הוא) (דרך אמת)
225 (נ"א דנחת) (דרך אמת).
226 (נ"א כוריין) (דרך אמת).
227 נוסח זה לא גורס קב"ה (דרך אמת).
228 בא' וא' אנקיב (דרך אמת).
229 לזמנא דאתי (נ"א לההוא זמנא) (דרך אמת).
230 דין (נ"א דעבר) (דרך אמת).
231 לא מופיע בדרך אמת.
232 לאסקא (דרך אמת).
233 לא מופיע בדרך אמת.
234 דו פרצופים הוה (נוסף בדרך אמת).
235 לא מופיע בדרך אמת.
236 לינקא לך הוא נ"א בדרך אמת
237 מאומא (נ"א מאימא) דרך אמת.
238 מ"מ גורס את המוסגר.
239 דרך אמת גורס את המוסגר.
240 מ"מ גור סאת המוסגר.
241 וכל קרבין (נוסף בדרך אמת).
242 מספר (דרך אמת).
243 דרך אמת גורס את המוסגר.
244 לא מופיע בדרך אמת.
245 דרך אמת גורס את המוסגר.

ספר שמות

- 246 דרך אמת גורס המוסגר.
247 כדאמר (נוסף בדרך אמת).
248 וכאיבת אילתא" נמחק במ"מ ובמקומו גורס אתהמוסגר.
249 כדקא יאות אוקים אותה (דרך אמת)***.
250 נמחק במ"מ וגורס את המוסגר.
251 נמחק במ"מ ובמקומו גור סאת המוסגר. ובאור יקר המוסגר נמחק.
252 איקרי (אור יקר).
253 אומא (מ"מ).
254 לאתר (נ"א לבתר) (דרך אמת).
255 נמחק במ"מ, ובמקומו גורס את המוסגר.
256 מ"מ גורס את המוסגר.
257 (ס"א מכתרא) (דרך אמת).
258 אינון תרין נמחק בדרך אמת.
259 אתקרון (דרך אמת).
260 אשתכח (נוסף בדרך אמת).
261 על כל פנים (נוסף באור יקר).
262 מ"מ גורס את המוסגר.
263 אשתאר (מ"מ).
264 גנזיקין (נוסף בדרך אמת).
265 דעלמא דעתיד (אור יקר).
266 לאדריאנוס ונבוכדנצר (נוסף בדרך אמת).
267 נופא (אור יקר).
268 חולקא דישראל (נמחק במ"מ).
269 מנייהו הבל איהו עבידא (דרך אמת).
270 נמחק בדרך אמת.
271 רשמה (מ"מ).
272 בחסדיך דכתיב (נוסף במ"מ).
273 (נ"א גאולה) (דרך אמת).
274 די זכאן (דרך אמת).
275 אחידין (דרך אמת).
276 דרך אמת גורס את המוסגר.
277 זמנין אמינא לנטלא מתמן ולא – נמחק בדרך אמת.
278 ועד (נ"א והא) (דרך אמת).
279 לא מופיע בדרך אמת.
280 כי חק לישראל הוא (מוסגר בדרך אמת).
281 יסתכלון ויסתלקון (דרך אמת).
282 מטו (דרך אמת).
283 ל אמופיע בדרך אמת.
284 (נ"א והדר) (נוסף בדפ"ו).
285 נמחק באור יקר.
286 שבילים כשרים (דרך אמת)***?
287 לאתקפא מבני נשא (דרך אמת)
288 יתיר ותקפא (דרך אמת).
289 על ידו"י" נמחק באור יקר, ובמקומו איתא "עמיה"

ספר שמות

- 290 נמקח במ"מ וגורס את המוסגר.
291 הוא (דרך אמת).
292 כהאי (אור יקר).
293 נמקח באור יקר.
294 נמחק במ"מ
295 דאי (נוסף בדרך אמת).
296 פעולה (דרך אמת).
297 לא מופיע בדרך אמת.
298 גרמה מקרב (דרך אמת).
299 מ"מ גורס את המוסגר.
300 (נ"א בעי) (נ"א פריס) נוסף דרך אמת.
301 (דלעילא נ"א) (דרך אמת).
302 נמחק ביהל אור וגורס את המוסגר.
303 דלעילא (מ"מ).
304 נמחק ביהל אור.
305 יהל אור גורס את המוסגר, ו"בקדושה" נמחק.
306 "רבי אלעזר פתח" נמחק ביהל אור, ובמקומו איתא "פתח ר"ש ואמר".
307 תא חזי לא מופיע בדרך אמת ובמקומו כתוב כדין (דרך אמת).
308 כיון דהוה (מ"מ).
309 תא חזי³⁰⁹ דוד מלכא קם ושבח ואודי למלכא קדישא והוה³⁰⁹ משתדל באורייתא בההיא שעתא כד רוח צפון אתער³⁰⁹ והוה בטש באינן נימין דכנורא וכנורא הוה מנגן ואמר שירה וכו' ומה שירה הוה קאמר" נמחק ביהל אור).
310 כדין דוד מלכא קם ומשבח ואודי למלכא קדישא ואמר ישמחו וירננו כו' כיון דהוי אשתדל באורייתא (בההיא שעתא כד רוח צפון אתער והוה בטש באינן נימין דכנורא) [וכו'] וכנורא הוה מנגן ואמר שירה (וכו') [ואמר יודוך כו' ורוח צפון מה הוה קאמר ארץ נתנה יבולה יברכנו אלקי' אלקינו] (יהל אור).
311 קם ואתער נמחק ביהל אור, ובמקומו איתא אתער.
312 יותר נראה דלא גרסינן כאן ד"א אלא למטה אחר וכלא תליא בהיא חכמה (יהל אור).
313 ד"א (נוסף ביהל אור).
314 לא מופיע בדרך אמת.
315 לא מופיע בדרך אמת.
316 איהו רזא דאלה"ם חיים לא מופיע בדרך אמת. וגורס את המוסגר.
317 אתחזק (דפ"מ) אתחזי (יהל אור).
318 דיתרו (דרך אמת).
319 טיכפא (מ"מ).
320 לא מופיע בדרך אמת.
321 דרך אמת גרוס את המוסגר
322 דבר אחר נמחק ביהל אור, ובמקומו איתא "דא".
323 לא מופיע בדרך אמת.
324 לא מופיע בדרך אמת.
325 אינן תולדות אדם ודאי (נוסף במ"מ).
326 רזי דרזין מסתרי אורייתא קדישתא שלימתא (אור יקר).
327 מתמן (יהל אור).
328 יהל אור גורס את המוסגר.